

Universitätsbibliothek Wuppertal

Q. Horatii Flacci Epistolae Omnes, Qvae Extant

Horatius Flaccus, Quintus

Basilae, 1615

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1477](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1477)

82

243

50 11

Cherish

Let
H. D.

Q. HORATII FLACCI EPISTOLAE OMNES,

QVAE EXSTANT
PET. GVALTERI CHABOTII
PICTONIS SANLVP.

PRÆLECTIONIB. IN OMNI LITERATVRA
PERFECTISSIMIS
DIALECT. GRAMMAT. ET RHETORICO ARTIFICIO
tanta ingenij & iudicij dexteritate, eruditionis varietate
& Linguarum elegantia, ad amussim
explicatae

Vt vix quidquam Commentarij amplius

IN LYRICORVM HVNC PRINCIPEM
à quoquam desiderari possit.

I. IAC. GRASSERVS CIV. ROM. ET SAC. PAL. C.
ex ipsius Gualterij Chabotij Academicarum Lucubrationum
Thesauromanufcripto,

*Editionem hanc nouam per singulas paginas vario labore mirifice
auxit, emendauit, & illustrauit.*

Tomus Tertius.

BASILEÆ ANNO MDCXV.

Impensis Ludouici Regij.

Q. HORATII FLACCI EPISTOLARVM

LIBER PRIMVS.

EPISTOLA I. AD MAECENATEM.

Theticum.

Suam quisque ætatem decentia debet colere studia: quod dum Horatius se ostendit hinc præstare velle; planum fit ipsius exemplo, reliquos eodem vocari, atque virtutem ludicris opibusque præferendam.

Rimâ a dictæ mihi, summâ dicende b Ca-
manâ

c Spectatum satis & donatum iam rude
queris (l. do.

Mecenas, iterum me antiquo includere

Non eadem est ætas, d non mens. 2. Veianius armis

Herculis ad e postem fixis latet abditus agro,

Ne populum extremâ toties exoret f arenâ.

3. Est mihi g purgatam crebrò qui personet aurem:

Solue senescentem maturè sanus equum; & e

Peccet ad extremum ridendus, & illa ducat:

4. Nunc itaq; & versus & cetera h ludicra pono.

Quid verum, atque decens; curo & rogo & omnis in
hoc sum:

i Condo & compono, quæ mox depromere possim

5. k Ac ne fortè roges quo me duce, quo Lare tuter

Nellius m addictus n iurare in verba o magistri.

Quo me cunq; rapit p tempestas, deferor hospes:

Nunc agilis fio & p mersor ciuilibus p undis,

Virtutis vera custos, rigidusq; satelles:

6. Nunc in Aristippi furtim præcepta relabor,

Et mihi res, non me rebus, submittere conor.

7. Vi nox longa quibus mentitur amica, diesq;

Longa videtur opus debentibus, ut piger annus

Pupillis, quos dura premit custodia q matrum:

8. Sic mihi tarda r fluunt, ingrataq; tempora, quæ
spem

Consiliumq; morantur agendi graniter id, quod

f Aequè pauperibus prodest, locupletibus aequè,

Aequè neglectum pueris senibusq; nocebit.

9. Restat ut his ego me ipse regam, solerq; r elementis.

u Non possis x oculo, quantū contendere Lynceus,

Non tamen idcirco contemnas lippus inungi:

Nec, quia desperes inuicti membra Glyconis,

Nodosâ corpus nolis prohibere y chiragrâ

Est quodam z prodire tenus, si non datur ultra.

10. aa Feruet auaritiâ miseroq; bb cupidine cc pectus

Sunt dd verba & voces, quib; hanc ee lenire dolorē

Possis, & magnam morbi deponere partem.

Laudis amore ff tumes? sunt certa gg piacula, quæ te

hh Ter purè lecto poiunt recreare ii libello.

11. Inuidus, iracundus, iners, vinosus, amator?

Nemo adeò kk ferus est, ut non mitescere possit,

Si modo ll cultura patienter n commodet aurem.

10 12. Virtus est vitium fugere & sapientia prima

Stultitiâ caruisse. 13. mm Vides, quæ maxima cre-

dis

Esse mala, exiguum censum, turpemq; repulsam,

Quanto deuities animi nn capitisq; dolore,

Impiger extremos curris oo mercator ad Indos,

pp Per mare pauperiè fugiēs per saxa, per qq ignes:

Ne cures ea, quæ stultie miraris & optas,

Discere & audire & meliori credere non vis?

20 14. Quis circum pagos & circum computa pugnae

Magna coronari contemnat rr Olympia, cui spes,

ss Cui sit conditio dulcis sine tt pulvere palma?

Vilius argentum est auro, virtutibus uu aurum.

15. xx O ciues ciues, querenda pecunia primum est,

yy Virtus post nūmos. zz Hac Ianus summus ab imo

Perdocet: hac recinunt iuuenes dictata senesq;,

Læuo si spensi loculos, tabulamq; lacerto.

Si quadringentis sex septem millia defunt,

30 *a Est animus tibi, sunt mores: est lingua fidesq;:

*b Plebs eris 16. At pueri ludentes, rex eris, aiunt,

Si rectè facies: hinc *c murus abeneus esto,

Nil conscire sibi, nullâ pallefcere culpa.

17. *d Roscia dic (sodes) melior lex, an puerorum

*e Nenia? quæ regnum rectè facientibus offert,

Et *f maribus *g Curijs, & decantata Camillis?

Iste tibi melius suadet, *h rem facias: rem

40 Si possis, rectè: si non, quocunq; modo tem:

Vi propius spectes *i lacrymosa *k poemata Puppi:

An qui fortune te respondere ^a superba
Liberum & erectum praesens hortatur & optat.
18. ^m Quod si me populus Romanus forte roget, cur
Non, ut porticibus, sic iudicijs fruatur isdem,
Nec sequar aut fugiam, quae diligit ipse vel odit:
19. Olim quod vulpes agro cauta leoni
Respondit, referam: quia me vestigia terrent,
Omnia te aduersum spectantia, nulla reirorsum
Bellua multorum es caput: 20. nam quid sequar, ¹⁰
aut quem?
Pars hominum ⁿ gestit conducere publica. 21. sunt qui
^o Crustis & pomis viuas ^p venentur auaras,
Excipiantq; senes quos in ^q viuarum mittant:
22. Multis occulto crescit res fenore: 23. Verum
^r Eslo alijs alios rebus studijsq; teneri:
Idem eadem possent horam durare probantes?
23. ⁱ Nullus in orbe sinus Baijs ^t praeleuet amans,
Si dixit diues lacus & mare sentit amorem
Festinantis heri: cui vitiosa libido
Fecerit ^u auspiciis, cras ferramenta Theanum
^x Tolleris fabri: lectus ^y genialis in aula est?

Nil aut esse prius melius ^z nil calibe vita:
Si non est, iurat bene solis esse maritis.
25. ^a Quo teneam vultus mutantem Protea nodo?
26. Quid pauper? ^b ^r vide: mutat canacula, lectos,
Balnea, tonsores: conducto nauigio aequae
Nauiscat, ac locuples, quem ducit priua triremis.
27. Si curatus ^c inaequali tonsore capillos
Occurri ^d rides: si forte subucula pexae
Trita subest tunica, vel si toga disidet impar,
Rides. quid, mea quum pugnat sententia secum?
Quod petijt spernit: repetit, quod nuper omisit:
^e Aestuatur & vita disconuenit ordine toto,
Diruit, edificat, mutat quadrata rotundis:
Insanire putas sollenni me: neq; rides:
^f Nec medici credis, nec curatoris egerem
^A Praetore dati: rerum tutela mearum
Quum sis, & ^g praeuisectum stomacheris ob vnguem
De te ^h pendentes, te respicientis amici.
28. Ad summam, ⁱ sapiens vno minor est Ioue, diues,
Liber, honoratus, pulcher rex deniq; regum;
Pracipue sanus; ^k nisi cum pituita molesta est.

Analysis Dialectica.

Est profecto, vt ad sententiam doctissimorum
interpretum hoc dictum sit accommodatè, in
hac prima Horatii Epistola ad Maecenatem, ³⁰
perfecta transitio quadam a ludicris scriptis, vt ab Odis, Epo-
dis, Satyris, ad aliquod magis serium grauiusq; studium. Hoc
autem transitionis vinculo & aduocatae varietas
& dissimilitudo studiorum Horatianorum pruden-
ter colligantur, quod facillimè & optimè quisque
perspicere potest, non tam ex hoc antecedentium li-
brorum ordine, vbi Odas Epodi & horum vtrumque
Satyræ, & has postremo Epistolae sequuntur: quam ex
argumento & rei dignitate, quæ hic, ac deinceps, pro-
ponitur. Nam quum Horatius primo versu scribit no-
men Maecenatis suis primis poematis illustratum &
celebratum, ac idem postremis celebrandum, ad bene-
uolentiam ipsius conciliandam pollicetur, distribu-
tionem interea quadam suorum scriptorum velut
sub aspectum ponit: quorum priori parte quid egerit,
& quid posteriori actus, breuiter lectorem comemo-
nefacit: hoc quidem certè est prudenter, & ad Diale-
cticæ Methodi normam accommodatè factum. Neq;
verò est hoc artis solum, sed imitationis etiam. Or-
pheus, enim multis antè seculis sic initio Argonauti-
cæ opera ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c

deinde Od. 1. lib. 4. ubi deprecatur ab eadem munus scribendi res amatorias & leues, ætate ipsius iam precipitante ac debilitatâ. Theticum autem Epistolæ ita videtur iudicandum & concludendum ex adiuncta exercitationis præteritæ commendatione:

*Qui rectè & cum laudabili populi testificatione consum-
fit superiores ætates in arte aliqua leni, non est iam senex
illuc semper retinendus: sed eum vel quierius studium co-
lere, vel ad res grauiiores magisque serias & ingrauescen-
ti ætati conuenientiores transire tandem aliquando decet, nec
inde reuocari:*

Horatius ita prius in leuibus poematibus excelluit, ut popu-
lus habeat ipsius virutem iam maximè spectatam & cogni-
tam:

*Ad restraquilliores, meliores, senex, digniores scribendas
eum, ut optimè affectum oportet maturè ingredi, nullòque
modo impediri.*

Assumptio præcedit ibi, ego iam satius spectatus & rude a
populo donatus illustrata primùm dissimilitudine æta-
tis & consilij.

2. Propositionis vis latet in simili exemplo gladi-
atoris: quod adiunctis, subiectis & sine confirmatur,
satis è litera Poëtæ notis.

3. Assumptio item augetur instinctu quodam diuino,
id est, argumento aliunde assumpto, & sine duplici, ne
ridiculus fiat, ne tandem etiam dyspnoicus euadat vi laboris,
more equi cursu fracti, & peritior ovis, manu igitur est mitten-
dus.

4. Post negatam Mæcenatis postulationem com-
plexionis dissimilibus illustrat quodd studium aliud, atq; 30
superius, persequi statuerit, imò idiam aggrediatur. Adhuc
fuit postulatum Horatii sic duodecim versibus expli-
catum, ut merito ac iure concedenda illi sita Mæce-
nate immunitas ludendi deinceps versus leues & Ly-
ricos: sed eidem potestas quàm primùm danda tra-
ctandi locos graues & e variis Philosophis depromptos:
quorum præceptis institutisque informatus possit aut
dicere aut facere semper consentanea virtuti, ætatiq;
sue omnia. Hæc autem ratio est ducta ex fine studij
Philosophici & ad complexionem superioris argu-
mentationis, tanquam illius prosyllogismus & ap-
probatio referenda: quod in veri & honesti inquisitione
se totum velit ponere, ut inde vitam & mores suos rectè sciat
instituire, & componere.

5. Hæc procataleptica admonitio, sicut reliquis
ferè Epistolæ cursus, licet pluribus circumstantijs ob-
iectis implicatus, etiam pertinet ad complexionem
superiorem, id est, ad theticum, ad ipsius prosyllo-
gismos, constarq; e loco diuersorum, quæ tunc cla-
rius enuncies: Quod in hac veri & honesti inquisitione 50
nullum præcipue e Philosophis statuerit Poeta se obseruatu-
rum, nulli cuiusque disciplina legibus adstrictum, nullius do-
gmata mordicus tuturum: sed quod in quaque disciplina vi-
debitur sibi probandum maximè, id se diligenter esse specta-
turum, omnique ratione requisiturum: quam posteriorem
diuersitatis partem illustrat dissimilitudine, quod in ed,
tanquam hospes aliquis vel scænitæ, Libyæque Nomas
vel peregrinus & vagus mercator, qui identidem tentoria
& emporia mutant, nec diu vno in loco morantur,
versaturus sit, non autem, tanquam filius familiæ, qui
perpetuò velit institutum & disciplinam suæ familiæ
tenere. Socrates in Critone præbuit imaginem no-
stro Poëtæ sic de re qualibet liberè sentiendi: Is ego
sum, inquit, non hodie solum, sed omni etiam tempore, qui
nullis cuiusquam dictis seruiam, præterquam quod mihi ip-
pediat ratio, quæ mihi videtur optima in disputando. Ex
eodem quoque similem philosophandi libertatem

Cicero 4. Tuscul. scribit se retenturum: sed defen-
dat, quod quisque sentit, sunt enim iudicia libera: nos
institutum tenebimus, nulli que vnus disciplina legibus ad-
stricti, quibus in Philosophia necessariò pareamus, quid sit
in quaque re maximè probabile, semper requiremus. Si-
mitem quoque philosophandi libertatem Seneca
sibi in libro de vita beata proposuit: Non alligo me
ad vnum aliquem ex Stoicis proceribus. Est mihi ius cen-
sendi. Itaque aliquem sequar: aliquem iubebo sententiam
diuidere, &c. Hic enim mos Academicorum fuit, ex-
istimandi Philosophorum placita, non tanquam o-
racula, sed vt hominum opiniones, quæ cedere de-
bent melioribus: fuit autem hæc Philosophandi li-
bertas recentioribus Academicis. Itaque soleo, ait
Poeta, seruire temporis ac personis more polypi & a
Stoicorum disciplina (de qua tibi legendæ sunt E-
pistol. Senec. 8. & 68. ad Lucilium, vnde intelliges,
quatenus progrediendum sit sapienti in administra-
tione Reipub. neq; omnis neq; semper, neque sine vl-
lo fine. Stoicorū principes præceperunt Rempub. sa-
pienti capeffendam, eam tamen minimè attigerunt.

Itaq; eorum mores & vita longè videbatur alia, atque
doctrina & oratio: cuius rei nomine sunt à Plutar-
reprehensi) ita liberè Poeta dicit se solutum ab eorū di-
sciplina, qui Rempub. probant a sapiente posse ad-
ministrari, & vitia æqualiter castigari, me abstrahere
& trahere ad Cyrenæicos & Epicureos, qui diuinam
prouidentiam & ciuilem administrationem censent
indignam sapiente, summum bonum collocantes in
voluptate: Cui vt priuata vtilitati seruiunt vnice, ideo-
que alienum procurare impendium suo dispendio val-
de reculant: quod certe quidem dum alij consecrari
student, nullum religionis, nullum cultus & vestitus
certum genus neglecto rerum omnium discrimine,
sequuntur. Heu nos miseros! cur nostra ætas ingra-
tis tor cogitur homines huius impiæ sententiæ spe-
ctare? Quod tamen dum dicit Poeta, videtur illi e-
noxio Academicorum profiteri, & ab hac sapientiæ
inmanientis opinione postea descendit commotus græ-
uiter metu fulminum, tonitruum, concussionis terre-
stris, ac denique regnorum & impiorum crebra com-
mutatione, multoque huius scetæ vehementer exa-
gitauit, vt Od. 34. l. 1. & Saty. 4. l. 2. & tertiâ eiusdem
contra Stoicos apparuit.

6. Altera est dissimilitudo ad eandem diuersitatis
partem, quod non se, vt nonnulli, addicat, auari more, rebus,
quæ adsunt: sed ipsis imperet: qualis dictus est Græcus
Aristippus Sat. 3. lib. 2. qui seruos proicere aurum in
media iussit Libya. Item quod in honoribus Reipub.
versetur, non vt ambitiosus, sed vt obseruantissimus virtutis.
7. Hæc quoque similitum comparatio, spectat ad
complexionem, vt incredibile in ipso cupiditas appareat
veri, honestique percipiendi, cuius protasis, vt re, sic ver-
su est triplex: vna est amantium: altera opus debentium:
tertia pupillorum: quibus veritas huius pentametri Gre-
ci responderet:

Tois de luxuriosis vix vix & miseris est & geros.

*In feliciter agitantibus vna nox est tempus immen-
sum.*

8. Hæc sententia pugnat cum disputatione Aristo-
telis lib. 4. cap. 10. quæ inus æpodosios, vbi refutatur o-
pinio eorum, qui tempus assertionem approbant esse
motum quendam, sed falsò, ait ibi Aristoteles: quia
tempus est vbique, non motus: estque motus velox
aut tardus, non tempus: quod tamen Poëtæ fingunt
alium. In hoc autem versu Aristotelis est, *ἐν παντί
τοῦ χρόνου ἀποφασίζοντες*, redditio est similis, non negata, vt
dictum

præstare correptus voce magistri, respicit, sanatusque est ipsius animus. Hæc profecto via resipiscendi facilissima & mollissima videtur ad illam Solei, de qua Plutarch. lib. de sera numinis vindicta, in quam ille tandem rediit accepto more stulti malo, id est, grauissimo, durissimoque ceruicis flexu, de quo lege libellum verus finem. Itaque tradamus nos Philosophiæ morali curandos: sanabimur, si volumus. Hic Poeta videtur asseueratione affirmare hominem fieri doctrinâ meliorem: Epistol. tamen 18. Arcefilæ more suspensam tenet hanc sententiam & in quaestione positam.

Virtutem doctrina parat, naturæ donec.

Hæc quidem certe quaestio versatur, in summa controuersia non modo inter Philosophos, verum etiam inter Poetas, in quibus a Platone notatur in Menone præcipue noster Theognis, apud quem reperiuntur sententiæ iuxta pro natura, atque pro doctrina. Illic admodum pie Socrates ad hanc utramque, & naturæ & doctrinæ, facultatem aggregat vim cælestem, tanquam principem & solam virtutis efficientem, a qua pendeant & natura & doctrina.

12. Iam noster Poeta incipit peruersa studia & iudicia hominum arguere, & virtutem initio describere ex aduersis. Qualis notata fuit Satyr. 3. lib. 2. Quis non igitur sanus? qui non stultus? quo alio quoque fieri, si dicerem: virtus est, quod non est vitium: bonum est, quod non est malum: sapientia quoque est, quod non est stultitia, ut Lactan. libro sexto capite quinto explicauit, & Horatium anteposuit Lucilio in describenda virtute, quod hic dixerit virtutem esse, dum aliquis scit officia virtutis cuiusque & in hoc consumserit quindecim versus: Ille vero aliquando melius, sed inepte tamen, inquit, quod eam ex contrario terminauit, in tuis tē dicitis ἀπορρίπτως. Tolerabilior quidem mihi videtur hæc descriptio, quod in ea non simpliciter fiat amorio contrarij: sed addatur ad eam quædam actio vitij fugiendi: quod melius per species cognoscetur, ut ipsemet Lactantius docet: virtus est coercere iracundiam, cupiditatem domare, libidinem reprimere, denique non peccare. Primum est fortitudinis, alterum iustitia, tertium temperantia. Prudentia autem, quamuis sit cogitationis & consultationis; hæc tamen potest illius esse, virtus est prudenter quidvis cogitare, & vilitate consulare. Aristot. tamen in Eth. vocat πρᾶξις ἀρετὴν μὴ σόφιστά, ad quam hic ipse Horat. Epist. 18. videtur respexisse.

Virtus est medium vitijs & vitijs, reductum.

Alij tamen, sicut ipsemet Aristoteles, & Cicero lib. 2. de inuentione, ex veris causis definitione declarant, virtutem esse habitum animi, natura modo & rationi consentaneum.

13. Iam Poeta turpiter notat præposteram hominum curam, quæ est contra institutum suæ complexionis & loco diuersorum: quod illi nullum periculum maris, calis & terra, more mercatoris auari, negligant, ut perperam & repulsam, qua solit ambitiosis esse morte grauior, fugiant: rem quam cumulatissimam faciant: sed ut Philosophiam percipiant, omnis virtutis parentem, omnium cupiditatum medicinam, sapientiores nolint audire, illorum consilia s. qui, omnem denique laborem perferre recusant, ut auitas, opes, honores, & potentiam animorum carnisque disant contemnere, & desinant stultè mirari, quibus tantopere, & tam misere dies noctesque cruciantur. Quod si securitatem corporis, animique tranquillitatem ex-
petere, nec tanta stultitiâ (quæ est Ciceroni 3. Tu-

scul. inconstantia sanitate mentis vacans: ideoque non satis prospicit, aut modum & terminum statuit suis cogitationibus & votis, ut vox Græca *μωρία*, ex hac *μωρία* primigenia dicta, quasi *μωρός*, præ se fert) non, inquam stultè dissentiret a recta ratione, sed studio sapientiæ, quæ sola potest ex animis hominum illam ambrosiosum euellere opinionem, quod tanti quisque sit apud alios, quantum habeat, postponerent omnia. Hæc autem diuersa dissensio, quia paucis hic notescit, clariùs sic enuncianda est: *quantum vides quanto animi & capitis dolore deuites exigui censum & turpem repulsam, qua credis maxima esse mala, nempe quando curris, velut impiger mercator ad extremos Indos, fugiens pauperiem per mare, per saxa, per ignes: adhuc fuit prior pars dissensionis, duo versus sequentes habent posteriorem sic: non vis tamen audire & discere & credere sapientiori, ut ea spernas. vel: non vis tamen discere rationem contemnendi ea, qua stultè miraris & optas.* Landinus hunc locum explicat comparatione maiorum, qui si mihi tractandus esset *συνητηνός*, mallem equidem nominare argumentum a minoribus, quæ proferuntur ad huius quaestiones fidem, vbi magna continentur, *utrum homo senex debeat se tandem aliquando ad sapientiæ studium conferre in res caducas, paratu difficilissimas, & parum diuturnas, ut *ἀνὴρ γὰρ συναισθητὸς τοῖς σώματι, quæ vnâ cum corporibus intereunt: ac multo sapius longe ante corporum naufragia, tantò certe vehementius debet incumbere in Philosophiam omnium bonarum artium parentem, animorum medicinam, perpetuamque hereditatem, rebus omnibus præferendam, si δὲ παρὰ μὲν ἀπαντὰ τὸν χρόνον, hæc autem in omnem permanet æternitatem.**

14. Horatius virget sub tertia persona per quandam communicationem stultum admiratorem opum & honorum proprio testimonio, vel potius iudicio, an non ipse in consilium adhibitus pluri existimet quemlibet athletam fortem, qui spe victoria facile reportanda mallet & celeberrimis certaminibus, Olympijs, Pythijs, Nemaicis, Isthmijis, quàm e compitalijs pagorum ludis consequi huius gloriam? ratio redditur epist. 1. Isocratis ad Philip. reg. Maced. *ὅτι τοῖς μὲν ἐπιδείξιναι ἀπομύσεισι καὶ πρὸς τὸν ἀμύσειον.* i. quod celebres conueniunt conueniant cupidis ostentandi vires proprias, quod quidem facile intelligas e Pind. Nem. *ἐλ. 12.* in Ode. 24. libri 3. iam citato pro institutione iuuentutis: vbi Pindarus laudat Aristagoram a sexdecim victorijs compitalijs luctâ & Pancratio partis: quoniam autem illæ parum illustres visæ sunt ipsi poetæ, ut qui nunquam insueuisset quemquam odis suis commendare, quin is præter alias victorias euasisset etiam victor ex agonibus sacris, ingeniosa procatalepsi omnem imbecillitatis iuuenilis suspicionem auerit ab Aristagora. Contra, parentes ipsius in culpam conuertit, qui filium sacris certaminibus semper prohibuerint, cupidissimum alioquin se illis offerendi, magis timentes eum illic victum iri, quam sperantes eundem certo victurum esse, quamuis satis diu multumque ipsis robur illius spectatum, exploratumque fuisset. Vatis autem hæc sunt verba.

*ἐν δὲ περὶ τῶν ἐκκαίδεν' Ἀρισταγόρου
ἀγλάδι νῦν παύσαι τ' ἐνὶ οὐνοῖς
ἐστραφέντων πόλεος,
καὶ μετὰ ταῦτα παύσαι.
ἐπιδείξιναι δ' οὐκ ὀφείλει γοῦν παῖδες βίαι
ἐξερὲν οὐ πύθω παρὰ δαίμονα, καὶ οὐκ ἀπὸ δαίμονα.
Ex vicinis autem sexdecim Aristagoram
Illustres victoria & patriam celebris nominis
Coronarunt luctâ.*

Enarratio Grammatica

blanditiis capient testamenta senum & viduarum : qui prae-
tereā minutis munusculis, & officiis simulatis inescari, fa-
ciunt suos heredes ex alienis, quibus potestatem & curam
postea permittunt rei familiaris administranda, in posterum
omnino securi: quod facinus est vinculis & carcere fati-
gandum.

22. Alij rō suā faciunt immodico & illegitimo senore, in quo
inest ris ἀποκρίματα καὶ παρρησία inhumanitas & ius violatū.

23. Condonatur quidem licentia variorum studio-
rum varijs hominibus, ut leue peccatum, sed minimē
videtur tolerandum id, quum vnus quidem homo, v-
nam quidem horam possit in opinione rei cuiusq; per-
manere, quae inconstantia & crebra, tanquam tempe-
statum, sic voluptatum & sententiarum commutatio
non caret maximis vitijs. ut Sat. 1. l. 1. dictum est. Lo-
cus hic est a maioribus.

24. Demonstrat talem inconstantiam e mutatione
subiectorum, sed comparatē tractatorū: fac, inquit, ut
quis hodie delegerit Baias, ut locum omnium amoenissimum,
vel quenuquam alium habitationi omnium accommodatissimum
cras impulsus vitiosa libidine in aliam cupiditatem, mutabit
voluntatem alibi adificandi & habitandi, & consilium in-
ibit aliud vtrumque transferendi, quae tam frequens mi-
gratio est index animi instabilis, & Senec. Epist.
7. scribit: fac quoque ut alius hodie coniugium probaue-
rit maximē? cras eidem calibatus, ut caelestis vita, vnice
placebit: quem tamen Plato pereleganti metaphorā τὸ
μοναυλίσκον vocat 4. de Legib. vnicum & singularem soni-
tum, parum auribus gratum.

25. Concluditur ἐκ τῶν παραπάνω inconstantia diuitem
breui similitudine, qui non secus sunt varij & mutabiles,
atque fuit Proteus.

26. Ad inconstantiam pauperum transit, quorum
mutabilitas primū etiam e subiectis, non regioni-
bus, sed cenaculis, lectis, balneis, constrinis, conductio navi-
giolo explicatur: deinde parium collatione: quod iuxta
pauper cito fastidiat singulares commoditates, atque diues, qui
propriā vehitur nauis.

27. Poeta videtur hic inconstantis hominis perso-
nam sustinere, nomine sententiae discrepantis, ac in-
curiam Mæcenatis e minoribus notare, quorum tri-
plex est protasis, de inaequalitate tonsurae, tunicae & inde-
centis toga, in quibus leuius peccatur, si ad discrepantium vo-
luntatum & sententiarum spectetur, in qua grauissimē. Hoc
autē dico ut agnoscat vis argumenti: nam discrepā-
tia mentis est hic in quaestione ad cuius demonstratio-
nem inaequalitas trium rerum, ut quid minus profer-
tur pro argumento. Itaque comparatio est minorum,
non maiorum. Dicit igitur, Mæcenatem abieciisse om-
nem ipsius praecipuam curam de animo: leuiorem
autem & praeposteram de corpore tantum attingisse.
Ex his fanē allegoriae inuolueris videtur mihi Poeta
conqueri se, quam diu in ludicris descriptionibus, inan-
busq; studijs versatus est, vehementer infansisse: quae
quidem querela conuenit aptissimē exordio Episto-
lae, vbi proposuit, se remedium huic morbo velle e li-
bris philosophorum tandem aliquando inuenire: qui
hic nomine Medicorum, insaniam helleboro sanan-
tium & tutorū & curatorum, commodis pupillorum
& furiosorum prospicientium, significantur.

28. Claudat Epistolam Stoicā descriptione sapientis,
quae descriptio duplici primū conitat cōparatione,
maiorum & parium, quum illū sola Iovi faciat secun-
dū, ceteris praestantissimis quibusq; parem. deinde varijs at-
tributionib: opulentia, libertate, honore, pulcritudine, sum-
mā dominatione, singulari denique corporis sanitate, quod
postremum sale & facetijs aspergit: quod Galli dicūt,
finon qu'il soit morfondu, crabeux & morueux.

E Pistolarum liber.] Cic. lib. 2. ad Fam. Epist. 4. de-
scribit Epistolam ex fine, quod inuenta sit, ut cer-
tiores faceremus absentes, si quid esset, quod eos scire,
aut nostrā aut ipsorum interesset. Non dissimilem Episto-
lae descriptionem hic trochaicus versus Turpilij Co-
mici complectitur, sed ex ipsius effectis.

Sola res est, homines absentes quae praesentes facit.

Græcē definitur ex alijs caulis, ἡ μὲν ἐπιστολὴ λέγεται ἡ
τινὸς διὰ τὴν ἐγγύτητα πρὸς τὸν ἀπόντα. Epistola dicitur a-
licuius colloquutio scripta ad absentem: neque erit alienum
a profectu rudioris iuventutis ad hanc definitionem
aggregare notationem eiusdem & distributionem.
Grammatici igitur Græci huiusmodi vocem & simi-
les defleunt a praeterito medio, quod hic est ab ἐπι-
στῆναι, ἐπιστολῶν, unde incremento remoto, & a verso in
fit ἐπιστολῆ: quam notationis rationem apposite Gal-
li exprimunt similis flexionis & notationis genere, mis-
sive ἢ τὸ ἐπιστολῶν, idem quod ἐπιστολῶν, mandatum E-
pistolare, ut τὸ ἐπιστολῆ sumitur interdum Græcē, ut Ita-
lim initio Prometheus Aeschylei:

Ἡρακλῆς, σοὶ δ' ἐχρὴ μέλειν ἐπιστολῆς,

As σοὶ πατὴρ ἐπέτο.

Vulcane, te oportet curare mandata,

Quae tibi pater dedit.

ἢ τὸ γράμματόν, le contenu de la missive, ou commission,
charge. Infinita autem huiusmodi verba sic notan-
tur, ut pro illis vnum & alterum addam, ἐπιστολῶν λέξι
πίνοντες a praet. med. ἐπιστολῶν, λέξι ἐπιστολῶν, quale fuit
initio huius operis ὅδιν ab ἡρώδῃ & hoc ab ἀείδῳ nota-
tum. Praeterea epistolae vel auctore Cicerone ibidem
& Epist. 13. lib. 4. sunt multa genera: nam aliud est ἐ-
ρωτικόν, aliud φιλικόν, aliud συγγενικόν, aliud δεικτικόν,
aliud δακτυλικόν, aliud μαρτυρικόν, aliud διηγητικόν λέξι ὁμιλι-
τικόν, aliud σεμνόν λέξι ἀνθ' ἑαυτοῦ, & alia infinita, pro varie-
tate materiae, personarum, & locorum, quae praefixa
sunt Epistolis synesij ab Aldo editis, de quibus etiam
habes libellos Erasmi & Lippi Brundolini. Paul. tamen
Manutius commentarijs in primam Epist. 1. ad Fam.
& commentario de Epistolis, tot Epistolarum genera
conatus est ad duo reuocare, ἰδιώτικόν καὶ πραγματικόν, mo-
rale & negotiale: quod argumenta omnium epistolarum,
aut a negotio, aut ab officio facile ducantur e negotia-
libus status rerum siue nostrarum, siue alienarum, siue
publicarum, siue priuatarum perspicitur: quales sunt
Epistolae ad Lentulum. Huic etiam generi subijcit e-
pistolam de re aliqua disputantem, sicut Varro multas
quaestiones epistolis explicauit, testibus Agellio &
Charilio: sed e moralibus cognoscitur magis officii-
um, quam negotium, quum aliqua significatio huma-
nitatis, benevolentiae & virtutis datur, aut commen-
datio, consolatio, laetitia, dolor, admonitio, querela,
obiurgatio, gratiarum actio indicatur. Quicquid deni-
que nullam negotij speciem praese fert, ad morale po-
test referri. Tertium quoddam epistolae genus ex hoc
utroque constari potest. Ceterum Horatius scripsit
quidē ad varios homines, non tamē varijs ad modum
de rebus. Nam pleraque omnes epistolae, ac praesertim
libri prioris, sunt quaedam cohortationes ad studium
sapientiae, vel ad beatam vitam tranquillitatem & incunditatem.

Mæcenatem.] De hoc repete, quod dictum est & an-
notatum in Grammaticis Od. 1. l. 1. & de vita & mo-
ribus ipsius ex varijs auctoribus.

Primā summa.] Pro hoc dixit Ode. 26. lib. 3. Summo
carmine. Hic mediam puto a Poeta omissam, quod
ea facile inclusa intelligatur primā & infimā: qua-
lis omis.

lis omisio est Epistol. 13. lib. 2. ad Famil. *Summi & infimi fueram iucundus*: sed Philip. prima expressior est: *Quum a summi, mediis, infimis, quum denique ab vniuersis hoc idem fit.* Item 13. *Omneste Dii, homines summi, mediis, infimi oderunt*: vbi summum pro primo secus, atque hic, sumitur: sed quia in omnibus rebus vim habent maximam prima & extrema, ideo hac loquutione significatur omnis omnino Poetae meditatio vni prædicando Mæcenati addita & consecrata? sic Maro 8. Ecloga est loquutus, *A te principum, tibi desinet*, vbi Seruius citat hunc locum, vbi P. Ramus addit, Virgilius pollicetur omnibus operibus se laudes Augusti complexurum: quæ videntur deprompta e paruo hymno Apollinis in opusculis Homero attributis.

Ἡ Ἀντιπρὸς τοῦ πρώτου τοῦ ὑπογράφου ἀπὸ τοῦ ἀείδει.

Suaui loquus (re Apollinem) & primum & postremum semper canit.

aut ex Hesiodi Theogonia sub initium:

Δόντερον αὐτὲ Ζεὺς θεῶν πατέρων ἡδὲ καὶ ἀνδρῶν

Ἀρχόμεναι δ' ὑμῶν θεῶν, ἀνθρώπων τ' ἀνδρῶν.

Secundo rursus loco Iouem Deorum patrem atq; etiam virorum,

Et in principio & in fine canunt Dea.

Sic etiam Theognis initio Elegiacorum & Theocritus in Idyl. 17. in encomio Prolomæi: sic denique Lycophron suam etiam Alexandriam in cepit, *ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου, διὰ τὴν ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου*. Neque vero Poetae soli ita sunt loquuti, verum etiam Philosophi, vt Plato lib. 4. de legibus: *ὁ μὲν δὲ θεῶν, ὁ δὲ ἀνθρώπων λόγος ἀρχαίῳ τὴν ἡλικίαν καὶ τὴν ἀρετὴν ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου*. Deus vt vulgo dicitur, continet principium, medium & finem rerum omnium vt Plutarch. in lib. de educat. liberor, *ἐπὶ τοῦ ἀρχαίου καὶ τοῦ μέσου καὶ τοῦ τέλους οὗ τοῦ ἀρχαίου, ἀρχαίῳ καὶ μέσῳ καὶ τέλει τὸν κόσμον ἐστὶν, quod in hu primum, medium & ultimum caput est, proba institutio & legitima eruditio.* Est hic obiter animadvertenda quorundam interpretatio, qui *παλαιότητα* explicant puerorum ductum, & vitio vertunt, vt e Plutarcho discant, quid sit bonis Hellenismi auctoribus *τὸν παλαιὸν ἀρχαίῳ*, & ex his inclinamenta rectius interpretentur, *παλαιότητα* & reliqua inde coniugata, quod etiam amplius explicatum est in Gram. Sat. 4. lib. 1. Neque sum præterea inscius pædagogi nomen conuicij loco a præcis scriptoribus aliquando usurpatum fuisse: sed quid est tam sanctum, tam augustum, tam denique religiosum, quod ab usu non fiat profanum, impium & irreligiosum? ita Pseudolus, vt pernicies, & flagitiosus magister a Calidoria Simone in Plauto his conuicij notatur: *Hic mihi corrupit filium, scelerum caput: hic dux, hic ille est pædagogus*: ita quoque tres quorum arbitrio Sergius Galba regebatur. Sueton. notat in ipsius vita cap. 14. quos vnâ & intra palatium habuantes, nec vnquam non adhaerentes, pædag. gos vulgò vocabant: sed talem nominis invidiam dissoluit Seneca Epistola 90. hac interpretatione contra Arifonem Chium, qui partem philosophia moralem, qua continet monitiones, sustulit, & Pædagogi esse dixit, non Philosophi: tanquam quicquam aliud sit sapientius, quam humani generis pædagogus, id est, magister artium liberalium & viuendi præceptor. Præterea non ex vnus aut alterius vitio reliquam præceptorum nationem oportet in hac culpam vocare: non secus, atq; ex vnus aut alterius Senatoris iudicio constuprato, aliâve ratione corrupto, totum Senatum talem existimare: sed conferenda est potius culpa in creationem & delectum huiusmodi hominū inconsideratum. Teneamus igitur eos, qui rectè munus docendæ iuventutis exsequi student, vt claros & insignes rerump. architectos: sicut nos etiam Cicero. 2. de di-

vinat. admonet. quod munus asserre Reip. maius meliusque possimus, quam si docemus, atque erudimus iuventutem: huius præsertim moribus atque temperibus: sed de munere instituendi liberos lege præter dictum libellum vitam Alexandri magni apud eundem auctorem, sic vt de Camenæ etymo & scriptura repete annotationem in Oden. 4. lib. 3.

Dicte mihi. J Admonui iam Od. 6. l. 1. de hac Hellenica antiproli Poetis vltatissima pro, dicte & celebrare a me, celebrandeque omnibus meis versibus.

Spectatum. J Verbum est iudicii vt Epist. 16. sequenti, *vir bonus est, quem spectat forum*, & approbationis, quomodo accipitur Andr. Act. 1. Sc. 1. vers. 64. *Enimvero spectatum satis Pamphilum putamus*, quod Græcè interpretis *ὡς ἀνδρῶν δεικνύμενον εἶναι πάμφιλον ἰσχυρῶς*, sic Græci usurpant τὸ δεικνύμενον pro explorare, spectare, & probare. geminatur sæpè apud Cicero. cum his in Verrem: *Homo spectatus & cognitus in rebus iudicandis & pro Flacco, Virtus Lacedæmoniorum spectata & nobilitata.* Item alibi, *spectare & estimare aliquem, non ex censu, sed ex moribus.* In Epistola autem ad Pisonem *spectatum a iudicibus* videtur potius sumendum propriè de aspectu, vnde tamen, vt a reliquis sensibus, postea iudicium existere solet. Hic si referas ad *Veianum*, τὸ *spectatum*, propriè, vt in circo videtur, accipiendum: li ad Poetam, translate.

Donatum rude. J *Ἀρετὴν ἢ ἀρετὴν τῆς ἀρετῆς ἡδὲ τῆς ἀρετῆς ἢ ἀρετῆς*, ἢ *ἀρετῆς* munere digladiandi vel militandi solum: pro donati rude Seneca dicit lib. 2. cap. 6. de clementia, *eximi ludo quum hic de sapiente Stoico scribit, non miserabitur sapiens, sed succurret, donabit lacrymis maternis filium & catenas solui iubebit, & ludo eximet, id est, ex necessitate digladiandi liberabit, & cadauer etiam noxium sepeliet.* Quintilianus quoque pro eo loco dicit lib. 8. *quem sapiens a ludo redemerat soror.* His opponitur sequens *includere ludo.* Ita tamen vt aliquando rude batuere cogerentur tales emeriti, non autem ferro dimicare, Quidam suspicantur, rude hic *διὰ τῆς ἀντρονομίας*, intelligendum *παλαιότητα* *ποινίαν*, *Palmeam virg. am: tu videris, quàm recte.* *Donare rude & accipere* eandem relationem habent. Posteriori Cic. vtitur. *Philipp. tam bonus gladiator rudem tam cito accepisti: prior Ovid. 8.*

Ego me donari iam rude tempus erat

Rudis autem est Grammaticis *παλαιότητα ἀνδρογυνος* cuius propria notio est vt significet baculum, quæ legitur in Catone, *hoc rude, moueto ter in die*: vnde translatus est ad baculum gladiatorium, quo rudimenta pugnae prima discabantur atque postea inde tunc pro signo missionis & vacationis a munere gladiatorio sumitur. Vnde autem τὸ *παλαιότητα* dictum sit, notæ in Dial. Odes 10. lib. 1. tibi indicabunt: quæ vox Latine dici potest rauda virga, inculta, scabra, & impolita, quæ gladiatores olim decertabant: & hoc certaminis genus Plutarchus in vita Alexandri, vocat *παλαιότητα*: vnde rudarij milites dicti sunt, & rudi donati, & veterani iam inusta & inscriptæ frontis, qui diuturno artis vsu occalluissent: eamq; ob rem illis immunitas militiæ dabatur. Sed de veteranis & emeritis sic Isidor. scribit: *emeriti dicuntur veterani, solutique a militia.* quod Græcè dicitur *ἐπαμειβόμενοι πάλαιος στρατεύων* *ἐπαμειβόμενοι* *ἐπὶ τοῖς ἀνδρογυνῶν*. milites omni militia legitima defuncti, & qui merere & militare stipendij gratia cessare. Tales interdum, quamvis iam perfuncti, vel gladiaturæ vel militiae essent, emeritis stipendijs, reuocabantur tamen ad vtramque largitionem & auctoramento, teste Suetonio in Tiberio capite 7. *munus gladiatorum in memoriam patris, & alterum in aus Drusi dedit*

dedit diuersis temporibus ac locis: primum in foro: secundum in Amphiteatro, Rudariis quoque, quibusdam reuocatis auctoramento centum millium. Huiusmodi autem exercitia gladiatorum & militum dicebantur batualia: unde Sueton. in Caligula cap. 32. Mirmyllonem è ludo rudibus secum batuentem, & sponte prostratum cõfodit ferreâ sicâ, & more victorum cum palma discurret: contra dicit cap. 54. Batuebat pugnatorem in armis, id est, ferro, quos hopl. machos vocat historicus, cap. 35. Esium Proculum è spectaculis detractum repente & in arenam deductum Thraci & mox hoplomacho comparauit, id est, commisit tanquam parem pari congressurum. Milites quoque emeritis iam stipendiis rursus in militiam sæpè reuocabantur: vt Suet. in August. veteranos simul in suum ac Reipub. auxilium, quantâ potuit largitione, contraxit. Tales Cic. Epist. ad Appium appellat euocatos: Antonium præfectum euocatorum nisi ad te.

Quæris.] Hic quæro ἡ δὲ διὰ τὴν ἐπιτομήν ἐστι, deliberationis verbum, non acquisitionis vel quæstionis. Itaque valet idem, quod studes, vis, contendis, conaris, Gallicè *tutaches*, sicut Od. ii. lib. i. dictum est, exemplisq; Græcæ imitationis comprobatur: quibus nunc addo ex act. Apostol. ca. 13. de Proconsule Sergio Paulo, ὁ δὲ πρὸς ἐπιτομήν ἐστιν ἀνδρῶν τὸν λόγον τῷ θεῷ, qui magno tenebatur desiderio audiendæ doctrinæ diuinæ. & iohan. 8. vers. 4. νῦν δὲ ζητεῖτε με ἀποκτείναν. i. nunc autem studeatis me interficere. Sic hic locus Græcè dici potest *ἐπιτομήν, τὴν ἐν τῷ πνεύματι καὶ πατρὶ καὶ υἱῷ καὶ ἁγίῳ πνεύματι*, tanquam Poeta diceret, studes retinere me inclusum in ludicra versuum Lyricorum meditatione. Ellipsis est præpositionis, quam Orator expressit lib. de vniuersitate, omnia animalia in mundo Deus incluse, quod interdum effertur per accusandi casum, includere aliquem in dialogos.

Ludo.] Aiunt gladiatorias familias ludis includi solitas: hinc fuit ludus Aemilius, ludus Mantuanus, ludus Gallicus.

Fuit quoque ludus Bestiariorum, qui damnati cū bestiis depugnabant, quod certamen Græcis *θηρμαχία* dicitur, cuius meminit Cicero pro Sextio & in Vatiniū, illa præclara Edilitas, Vnus Leo, Ducenti Bestiarii, hic Milonem dicas Gladiatorem & Bestiariis obsidisse Rempublicam. Hac videtur etiam Diuus Paulus respexisse prima ad Corinthios, capite 15. versiculo 32. *Εἰς τὴν ἀνταρκαδίαν ἐδούλωσεν ὁ κύριος ἐν ἐφύμῳ, ὅτι μοι τὸ ἐπὶ τοῦ ἀνταρκαδίου ἐστὶν ἐν ἐφύμῳ, ὅτι ἐν ἐφύμῳ ἐστὶν ἐν ἐφύμῳ, ὅτι ἐν ἐφύμῳ ἐστὶν ἐν ἐφύμῳ*, si secundum hominem adversus bestias pugnavi Ephesi, quæ mihi utilitas, si mortui non excitantur?

Postea educebantur gladiatores, qui tendebant confidenti & obfirmato animo & parato ad antagonistas suos aut morti dandum, aut simile in se admitendum: qualis animi obstinatio lib. 2. Tusculan. ostenditur: gladiatores aut gladiatorum perdit homines, aut barbari, quas plagas perferunt? quo modo illi, qui bene instituti sunt, accipere plagam malunt, quàm turpiter vitare? quàm sæpè apparet, nihil eos malle, quàm vel domino satisfacere vel populo mittant etiam vulneribus confecti ad dominos, qui quarant, quid velint: ni satisfactum sit, se velle decumbere. Illa, inquam obfirmata voluntas abiit in proverbiū locum, vt de Antonio Cic. Epist. 2. lib. 12. *cadem gladiator quærit, eiusq; initium à me se facturum putauit*, id est, Antonius similis gladiatori in cædibus hominum faciendis exercitato. Terent. in Phor. Act. 3. Sce. 8. *Hic gladiatorio animo ad me affectant viam*. Gal. 11. *cherchent tous moiens de me tuer*.

Suetonius in Iulio Cæsare scribit, hos ludos, & munera gladiatoria Romæ ut foro exhiberi solita:

vbi Cæsar Ædilis teste Plutarcho in ipsius vitâ viginti ac trecentorum gladiatorum paria exhibuit populo spectanda: quod oblectamenti genus muneris loco populus habebat, horis pomeridianis: unde Seneca Epist. 7. illud vocat meridianum spectaculum. &c. Sueton. in Claudio cap. 34. gladiatores meridianos.

Sed talem voluptatem Cyprianus epistolâ ad Donatum sic detestatur & execratur: *Paratur gladiatorius ludus, vt libidinem crudelium luminum sanguis oblectet, &c. Homo occiditur in hominis voluptatem: & vt quis possit occidere, peritiam est, vñs est, ars est: celus non tantum geritur, sed docetur*. Ita Seneca Epist. 7. insectatur hæc spectacula: *manè leonibus & vñs homines, meridiæ sui spectatores obiciuntur*. Itaq; fuge ludos, unde redeas inhumanior, aut promior postea in affectus prauos.

Ita denique Tertullianus libello de spectaculis: *sapè, ait, Censores antea renascentia theatra destruebant moribus consulentes, quorum scilicet periculum ingens de lascivia prouidebant*. Itaq; Pompeius Magnus solo Theatro suo minor, quum illam arcem omnium turpitudinum extruxisset, veritus quandoq; memoria sue censoriam animaduersionem, Veneris adem superposuit.

Sed de illa censoria castigatione cessante idem scriptor queritur in Apolog. quoniam illa leges abierunt, quæ theatra stuprandis moribus nata sunt destruebant. Quo violatæ consuetudinis desiderio tales cætus modò Circi insaniam vocat, modò theatri impudicitiam, modò arenæ atrocitatem, modò xyli vanitatem.

Sic Athenienses pecuniâ militari in theatrales delicias conuersa de bellica virtute maiorum longè deciderant, de quo lege Libavii Sophist. in 1. Olynthia. Demosthenis argumentum. Quid autem sit theatrum & vñde dictum, vide annot. in 20. Oden. 1. de quibus etiam spectaculis sic Nicol. Damascenus scripsit: *τὰς τῶν μονομάχων θέας ἡ μόνη ἐν πανηγύρεσι καὶ θεάτροις ἐποιεῖτο Ρωμαῖοι, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐργασίαις ἐνάληθρ' οὖν τινες πολλαὶ ἐπὶ λαμπρῶν τῶν φίλων ἐπὶ τῇ ἀλλοτρίᾳ καὶ ὅπως αὐτὸν ἢ τῶν ἰδίων μονομάχων, ὅτι καὶ ποιεῖν θέας καὶ μέθης, ἐστὶν αὐτῶν τῶν μονομάχων καὶ ὁ μὲν αὐτῶν ἐπὶ τῇ τοῦ αὐτοῦ ἐν ὁρῶν ἐπὶ τῇ ἰδέῃ, id est, non modò theatra gladiatorum Romani exhibuerunt solennibus festis in theatris, sed etiam in priuatis conuiuiis. Quinciam vocalant sapenunero nonnulli ad canam amicos cum propter res alias, tum maxime vt spectarent duo aut tria gladiatorum paria, quum etiam expleti cibo & potione immodicâ intromittebant accersitos gladiatores, atque ei, qui occidebatur statim plausum manibus dabant letabundi, perinde ac in re leticiam offerente.*

Quid nobis omnibus talis φιλοθεωρία, quæ tam Philosophis, quàm Theologis adeò barbara & immanis existimata fuit, debet videri? quove loco haberi?

Itaque meritò Iustinianus Imperator libr. 11. Codicis prohibet gladiatoria spectacula, vt cruenta, præberi, vt hic versus iambicus, omnia: & μὴ προσήκει, μὴτ' ἀρετῇ, μὴτ' ὁρῇ, quæ non decent, neque audi, neque spectari.

Iulius autem Pollux duas affert causas horum ludorum: vnam, quod multi dicunt apud veteres hanc deuotionem contra hostes factam, vt ciuium sanguine, litato specie pugnarum Fortunam satiant: alteram, quod alii literis prodiderunt, vt verisimilius, ituros ad bellum Romanos debuisse pugnas spectare, vulnera, ferrum, & nudos inter se coeuntes, ne in bello armatos hostes timerent, contraque aut

regum, omne de vniuersis dicimus, vt omne auditorium, id est vniuersa auditoria, ergo hic tota, id est, omnia. Alibi contrā: *omnemq; reuerti per Troiam*, id est totam, vt Ode vltim. lib. 3. *Non omnis moriar*, quæ est imitatio Græca. Sicenim Homerus Iliad. 9.

--- πᾶς δὲ χαλεπῶς

Κάππερον ἐν λυγρῇ, νέον ποινὴν φανέον.

Totus humi decidit in pulueres, modò puniceo colore splendens. Item Sophocl. in Aiace: *λύπη πᾶς ἐνδύεται λυγρῇ*, graui dolore exagitat^{us} est totus. Item Theocrit. *ειδύλ*, 10. vbi caprarius consequitur de Amaryllidis duritia, *τὸ πᾶρ λίθος*, o Amaryllis, tu tota es lapidea, id est, inflexibilis & inexorabilis. Sed voce totus Cic. sæpius vitur Tusc. 1. Nos in contemplandis rebus percipiendisque totos ponemus. Postea in fin. 1. de Off. Totum se in cognitione & scientia collocaret: vel vt loquitur idem libro septimo ad Familiares Voluminum, Epistola tricesima tertia. *mibi iudicatu est pristinam deponere personam ac me totum in literas abdere*. Gall. *Je me suis resolu de ne iouer plus mon premier personnage, ains de me retirer du toat en lieu secret* 20 *pour estudier*: quod videtur Cic. exprimere pro Archia penitus se vni studio dedere.

Condo & compono. Verba sunt geminata cognatæ notionis, quibus opponuntur promere & proferre. Priori hanc Festus tribuit & coniunctionem & notionem, vt sit propriè in vnum & interiorem locum dare ad custodiam faciliorem, posterius aliter sumi, atque hic docuimus in Satyr. 9. lib. 1. ad verba, omnes composui.

Addictus. Græcè dicitur *ἀναγκύωνος ὁμνύων* eis *ἐαυτὸν* 30 *ἀναγκύωνος*. Nusquam ferè alibi reperias hoc verbum cum infinito, nisi per hellenismum huic Poetæ valde familiarem: neque ego dicere ausim, id addictus sum timore confiteri, pro, ad confitendum. Quemadmodum loquitur Sallust. in Cat. *Quum ad insurandum populares sui sceleris confisos addiceret*, licet quidam hic, adigeret, suspicentur legendum. Epod. autem in 17. dixit *addictum feris*, pro, deuotum & destinatum.

Iurare in verba. Sic est loquutus Epod. 15. in verba iurabas mea id est, obstringebas te religioe iurisiurandi, vt 16. iuremus in hac Senec. l. 2. c. 1. de clement. *o vocem in concionem omnium mortalium mittendam, in cuius verba Principes Regesque iurent*. &c. Pro his diceret Orator, nulli Philosophorum familiæ priuatim me addixi, & obstrinxi iureiurando, quod Galli exprimunt, *Je ne me suis point donné & rendu subiect par iurement de suivre l'opinion d'aucune secte de philosophes*.

Magistri. Hæc vox videtur Festo significare eum, qui aliquid magis cæteris possit, cuius prior pars coniunctionis *τὸ magis* inclinatur à Græco *μαγιστρός*: quam nonnulli putant, illam declinatam à *μαγιστρός* vel *μαγιστρός* & hanc à *μάγος*, vt *σοφός*.

Agiles. Agilis dicitur, qui se celeriter agit ad quiduis prompto alacrique animo faciendū: huiusmodi Græcè videtur dici *ἀγίλος ἀσπασίος, ταχύς, δεινός, σφοδρὸς* & *σύνεινός* πρὸς τὸ ποιεῖν, & geminatur cum gnauo, & opponitur vtrique remissus, vt huius l. Epist. 18.

Oderunt bilarem tristes, tristemq; iocosi:

Sedatum celeres, agilemq; gnauumq; remissi.

Agilitas autē hic tribuitur Stoicis, Peripateticis, & Academicis, propter ipsorum placita & bonorum diuisionem, ciuiliūque negotiorum tractationem, & quum virtus sit semper honestè actiua. Quædam tamen Stoicorum axiomata sæpè improbat, vt hoc de peccatorum & poenarum æqualitate.

Custos rigidus. Sic C. Manlius dicitur administrator & satelles audaciæ Catilinariæ, & illud Græcè *κυβερνήτης* 60 *ἡσυχαστὴς ἀσπασίος, qui vrget, nihilq; remittit de con-*

tentione virium ad virtutem tuendam.

Furim. Ex hoc facile percipitur obscenitas Epicureæ sectæ, quum Poeta se dicit clanculū (Gall. *ala de robore*) à Stoicis, tanquam ab hostibus iuratis voluptatis, infamiæ metu desciscere ad Aristippum & ad Epicureos, qui illum, vt summum hominis bonum, libenter amplexarentur.

Et mihi. Praxis huius sententiæ percipitur, ac ex eo intelligitur, quod Cic. scribit Epist. 26. l. 9. ad Fam. de ipso, nec Aristippus quidem ille Socraticus erubuit, quum esset obiectum habere cum Laide: habeo, inquit, non habeo à Laide: Græcè hoc melius ex Athen. l. 12. & 13. & Clemente Alexan. *ἔχω Λαΐδα, ἢ ὅτι ἔχουσι ὅτι ἄνδρας*. Sed non admodum hic interest ad sensum, verum legas submittere an subiungere, qui duplex statuitur. Nam vel ad eos accommodatur, qui disciplinā vel instituto Epicureorum instructi, nulli rei parcunt ad voluptates perfrueudas, quales sunt *ἄσποροι καὶ ἀνδραγατοὶ, consumptores & nepotes*: qui suis *ἀφαιδῶς* abutuntur fortunis *πρὸς ἡδονὴν*, vel ad eos, qui summā sibi permittunt licentiā quodlibet vitæ genus sequendi, quemlibet cultum liberè fumendi, & vicissim ab illo intrepidè & inuerecundè desistendi. Atqui Crassus, de Orat. quum docuisset, eloquentiam cum philosophia coniungendam, & vidisset varias Philosophorū esse sectas, paulò constantius Horat. tandem instituit, philosophiam Peripateticorum & Academicorū ad vsum forensem multò esse accommodatiorem: ideoq; illam seporillimè sequuturum: vnde tu Aristippi, præter vitam ipsi à Diog. Laertio descriptam, sectam cognosces: Tum, inquit, illa ab Aristippo, quem illa magis voluptaria disputationes delectauerunt, Cyrenaica philosophia manauit. Hic tamen nō aperius fuit contentor Deorum, vt Epicurus. ideoque non obscure Poeta se indicat illius imitatore: adde, quod Ælianus de eo scribit: curas rerum præteritarum abijciebat: futurarum metu non cruciabatur: solis præsentibus oblectabatur; si ex animi sententia cessissent: si contrā, casum forti & cello animo ferebat: quæ denique aderant, illi satis erant: quæ deerant, minimè desiderabat. Itaq; sese solebat ad omnia accommodare, & hac vitæ consuetudine gratus fuit Aulæ Siculiæ Platonis ætate: quod aliter Diogeni Cynico creditur accidisse. Idem lib. 1. de Off. *atque ab Aristippo Cyrenaici, atq; Auniceij nominati, omne bonum in voluptate posuerunt*. Hic certe Cyrenaicus Philosophus sententiam de voluptate falso detorsit e disputationib; præceptoris sui Socratis. Nam quum Socrates in his Dialogis Platonis, Gorgia, Philebo, Phædro, Protagora, Symposio laudat voluptatem, puræ & honestæ animi voluptati decernitur laudatio, non fœdæ & obscenæ, quæ est peccudum, & ad corpus solum attinet: Epicurei autem, qui ab hoc fluxisse creduntur, voluptatem quidem animi defendere vultunt: sed dubiè & incōstanter, quum ad vitæ felicitatem etiam corporis voluptatem pertinere interdum iudicauerint: quo spectat illa in Epicurum Cic. sententia p Sextio: *Sapientem omnia sua causā facere, Remp. capessere hominem bene sanum non oportere: cui Cato Stoicus l. 3. de Fin. relinquit: Quum autem ad tuendos conseruandōque homines hominem natum esse videamus, consentaneum est huic naturæ, vt sapiens velit gerere & administrare Remp.*

Vt nox longa. Sic Hero Leandro:

Longa mora est nobis omnis, quæ gaudia differt.

Animus enim amantis solet esse impatientissim⁹ moræ quamuis breuissimæ, sicut ex Act. 2. Sc. 2. Heaut. cognoscit de Clinia morā Antiphilæ impatiēter ferente.

Mentitur amica. Hoc expertus, vt fuit Satyr. 5. lib. 1. dicit apertè.

Hic ego mendacem stultissimus vsq; puellam

Ad mediam noctem exspecto.

Est autem mentiri Nigidio, fallere, quantum in se est alterum: sed mendacium dicere, est se ipsum falli, nec alterum, quantum in se est, fallere, ut prius sit improbi, potius imprudentis.

Pupillus.] Qui possunt definiri, *οἱ παῖδες ἐρρανοὶ λέγονται* τὸν ἐπιτροπονόντων δέοντα εἰς τὸν εὐνὴν λέγει τὸ πατρὸς κτεῖναι φιλανθρῶς, id est, pueri parentibus orbiati & impuberes, qui tutoribus indigent ad conseruationem sui rerumque suarum.

Ingrata.] Hoc epithetum fuit explicatum Gram. Odes 10. lib. 3.

Que morantur spem, &c.] Id est, quæ retardant spem & consilium, id est propositum Philosophiæ studium.

Agenti gnauiter.] Pro quo Cicero dicit, gnauiter & ignauè facere aliquid, contrario tamen sensu, ut Epist. 1. lib. 2. dicitur. Deflectunt quidam Grammatici τὸ gnauus à velocitate nauium, ut Donat. Eunuch. Act. 1. Scen. 1. neque perficiet gnauiter. A nauis, inquit, ductum à qua in alto nullum discessum est, id est, periculum periculi, ideoque animi magnitudine ibi opus est: sed alij à gnauis, quod Festus docet valere, narrationem exponere: de quo Iosephus Scal. è glossis profert gnauit, quod interpretatur γινώσκειν, patet & innotescit. Prior etymii ratio mihi potior videtur. De voce elementi dictum est Satyr. 1. lib. 1.

Non possis.] Ellipsis est hic coniunctionis discretiue: quamuis non possit aliquis tam acutè videre, quam Lynceus, non tamen negliget suæ lippitudini collyria & medicinam parare: hoc quoque expertus fecit Satyr. 5. lib. 1.

Hic oculis ego nigra meis collyria lippus
Illinere.

&c. 3. eiusdem lib.

Quum tua peruideas oculis mala lippus inunctis.

Vbi ratio vocis collyrium reddita est: nunc addo eam ἀλλυγοῦν accipi cap. 3. vers. 18. Apocalyp. λέγει ὁ ἄγγελος τὸς ὀφθαλμοὺς σου, ἵνα βλέπῃς, & collyrio illine oculos tuos, ut cernas: id est, luce Spiritus sancti illumina mentem tuam ad emendationem vitiorum tuorum. De lynceo autem licet aliquid attrigerim Sat. 2. l. 1. hæc tamen præterea addam: Lynceus, sicut e. l. 2. c. 17. Plin. hitoriae natu scimus, acie oculorum omnibus mortalibus antecellit, vnde Aristoph. in Pluto.

Βλέπειν τ' ἀποδείξω σ' ὀφύτερον τὸ Λύγκως,
Faxo ut videas vel ipso Lynceo acutius.

Talis oculorum perspicacitas dicitur in Lynce ferâ inesse: sed hic Lynceus & eius frater Idas ex patre Aphareo fuerunt ex Argonautis, ut Apollon. memorat 50 1. Argon.

Οἱ τ' Αφαρτιάδαι Λυγκῶνς καὶ ἰστέφριος Ἰδας,
Ἀρήνδην ἐβαν μεγάλῃ πρὶ θεοῖς ἀλκῇ
Ἀμφότεροι, Λυγκῶνς καὶ ὄφρυά τοις ἐνέκασσ
Ομμάσσιν, εἰς τέρρον γὰρ πέλει ἰλέος, ἀνέρα ἑλάνορ,
Ῥυθίῳς καὶ νήπι λαιὰ χθονὸς αὐγάζεσθαι.
Αφαρτιάδα Lynceus, & prauus Idas,
Arenâ vrbe venerunt ingenti robore freti,
Maximè ambo. Lynceus quidem, si vera est fama, eum
virum.

Infra terram oculis penetrare acutissimi oculis instruitur erat.

Veritas autem tam acutissimi visus spectanda est ex acie mētis, cuius sagacitate creditur fodinas metallorum, auri, argenti, æris, hominibus indicasse: istud est abditissima terræ loca oculis penetrare, λέγει μεταλλὰ, τὸν ἐστὶ ἀνδρείως ὁρῶντάς τε ἀλλὰ καὶ μετ' ἄλλοις, i. studiose

scrutari aliud pōt aliud: vnde vox latīna metallū nominata est: quod Plin. l. 3. cap. 7. scribit, verisimiliorem Eustathio afferens notationem, vbiunque argenti vna inuenta vena est, non procul inuenitur alia. hoc quidem & in omni ferè materia cernitur: vnde Græci ἀνταρὰ videntur dixisse. & quid apud inferos fiat, oculis peruidere. Lucunda est tamen fabula, & ad vsum humanum valde accommodata, quemadmodum iam in citata Satyr. Cic. dicitur vsurpasse: Quis est tam Lynceus, qui in tantis tenebris nihil offendat, nusquam incurrat?

Contendere.] Est hic ellipsis τὸ tantum, ut sit: non possis tantum contendere oculis, quantum Lynceus: non iccirco tamen, &c. qualem relationem quantitatris sic plenè Hom. lib. Odyss. 7. sub finem exprimit: Τόσον ἀπὸ πτόλιος, ὅσον τε γέγωνε βοῆσας, i.

Tanto ab vrbe intervallo, quanto clamor ipsius exaudiri posset.

Sic quoque Cic. lib. 1. Epist. 9. ad Lentul. tantum contendere in Republica, quantum probare ciuibz tui possis. De varia autem huius verbi syntaxi non admodum est laborandum: quum plerisq; in locis vtrumq; in eadem significatione reperiat. Contendere neruos & neruis, vires & viribus, ut alter casus sit instrumenti, alter actionis, qualis est ille: Ταντὰ cōtendam voce, τὸν populus Romanus hæc exaudiat.

Lippus.] Græci in huiusmodi adiectiuis adhibent participium, & hoc si reddunt, ὁρῶντος, & Latini, si lippus sit: Lippus autem est Plinio gramiosus, & lippitudo gramia, Græcis verò λήκη λέγειν, morbus e copia fluentis pituitæ, sicut ὀφθαλμία ex inflammatione membranarum ocularium, quorum remedia dicuntur collyria.

Desperes membra.] Præter hunc casum habet etiam interdum alios hoc verbum, ut desperare saluti, & de salute, sæpè dicitur a bonis Latinitatis auctoribus comperiamus.

Prohibere.] Vstratissima est hæc syntaxis Ciceroni & Cæsari, prohibuit me transitu. Vix autem dixerim, ac ne quidem, prohibuit mihi transitum. Præponitur aliquando à vel ab, interdum etiam infinitum. Est igitur prohibere corp⁹ chiragrâ, illud defendere ab articulari dolore. τὸ λωλῶν est notionis & syntaxeos eiusdem Act. Apost. c. 27. v. 43. ἐνώλησαν αὐτὸς βελήματα, Centurio prohibuit eos tali consilio. Demost. 1. Olynth. τίς αὐτὸν λελύσει ἀπὸ τοῦ βελήματος: quis eum sacra in Atticam irruptione prohibebit?

Hic autem nodosa, valet articularis, vel in ipsis articulis & iuncturis membrorum insidens, & ita propriè sumitur: aliter Satyr. 3. l. 2. dicitur sonator Cicuta nodosus, pro scrupuloso, diligenti, cauto, difficili in admittendis sponsonibus & obligationibus.

Chiragra.] Relationem huius vocis repere à Grammaticis Sat. 7. l. 2. Hic autem Glycon, quia valentissimis & firmissimis membris fuit, athleta potius aut pugil, quam gladiator, creditur fuisse.

Est quadam.] Est debet sumi impersonaliter, p. licet, datur, conceditur, ut est pro ἔστι, ad certū aliquem finem tendendi potestas sit, quum non licet longius progredi. Similia hæc coniuncta, quatenus, eatenus, hactenus progredi, arguunt melius legendum quadam tenus.

Feruet.] Varro lib. 5. de ling. Latina scribit feruere à sonitu & motu bullientis aquæ dici: ideoque Cice. in orat pro Quinctio vtrumque notat hac geminatione verborum in depingenda Sex. Neuij auaritia, quem vsque eò feruere ac ferri auaritiā dicit, ut de suis communiis nolit aliquam partem amittere. Pro eodem Cicer. 3. de Fin. dicit ardet auaritia: quo modo Græci notant

ζοῖεν διὰ τὴν τῆς οὐνοματοπίας, à sono literæ ζῶς ἀφ' ὧς ζοῖεν καὶ μορμύρει ὕδωρ, ut spuma fervet, aqua murmurat: de quo lege Eustath. in vers. 361. & 365. Iliad. p. simili est huic onomatopœia in verbo de stridore ac sono quem edit ferrum candens, dum exstinguitur in aqua, aut piscis, dum frigitur in sartagine.

Avaritia.] Grammatici defleunt hanc vocem ab avido, quam avidus sæpè in laude usurpetur, avarus contra semper in vitio: hujus autem in clinationis Agellius fuit assertor Od. 2. lib. 2. in Nigridium.

Pectus.] Hæc pars corporis circumscibitur, suprâ gulâ & clavibus, & infrâ osse xiphoide & epigastrio. utrinque costis & mammis: ac quibusdam dici putatur à compage vel pexu illarum partium, quasi pactus vel pexus, & soli homini esse latam, reliquis autem animantibus bestiis, avibus, piscibus carinata, aliis magis, aliis minus. Vox autem Græca huic respondens πῆθος, videtur paulò angustius circumscribi à Galeno, dum πῆθος μετὰ μαστοῖς, tanquam diceret *pectus intermamillare* vocatur: item ab Aristotele, dum πῆθος διαφύς, *pectus mammis distinctum*. Eustathius in vers. Iliad. A. scribit de Achille,

ὡς φάτο, Πηλεΐωνι δ' ἄχος γένετ' ἐνδὲ ὃ ἦτορ
στῆθεσσι λασίοισι, διαδύχα μερμήριζεν id est.

Sic fati: Pelide autem dolor exortus est atq; ipsi cor hirsutis in pectoribus solucit rem utramq; in partem versavit.

Physiognomonas ex Hirsutis & pilorum crebri-
tate densis pectoribus conjicere hominum callidita-
tem & sagacitatem præter animos viriles. nam in
λασίον ut in δασύ, quæ densum sonant, prima utro-
que syllaba λα & δα est ἐπιτακτικὴ ἢ ὀνομαστικὴ, quæ
præfixa verbo ὅσα ἢ ὅσῳ augeat vehementiam mo-
tionis & imitationis: quod aptissime convenit mo-
ribus Achillis. Quidam σωωνύμιος πῆθος appellant
ἐξ ὧν sed hoc propriè est os ex septem aliis officulis
constructum, quibus totidem costæ inferuntur, un-
de totum pectus componitur. Hoc autem Isacius
Tzerzes in Lycophronem defleat πῆθος τὸ σῆθεν τῷ
νῷ εἶναι ἐνταῦθα ἐκεῖ γὰρ ἡ καρδία καὶ τὸ ζῶπικόν, ὅθεν ὁ νῶς
τὰς διωρύμεις ἀνέτειλε, à soliditate mentis hic existente:
nam illic cor est, vitalisq; facultas: unde mens vim
suam haurit: quod Virg. videtur confirmare versu

Tum latebras anima pectus mucrone recludit.
ubi Servius notat, latebras anima, definitio pectoris
est. ὥς γὰρ circumscibitur quidem à veteribus fini-
bus colli & inguinum, sed a recentioribus medicis &
Galeno describitur pars corporis collo subiecta &
costis utrinque clausa ratio. a. vocis redditur πῆθος
τὸ δασύν id est à saliendo & palpitando propter assidu-
um cordis motum, aut πῆθος τὸ δασύν ὡς εἶναι. i. propterea quod
custodiat mentem, partem nostræ divinam. Videretur
fortasse quibusdam hujus vocis notio & explicatio
non admodum utilis, nisi causam hic aperirem, cur
illam adhibuerim. Illi ergo sciant, id à me propterea
factum, quod viderem, passim tam apud Latinos,
hanc corporis partem πῆθος sumi, cujus propria si-
gnificatio, ut modificata, requirit necessariò talem
circumscriptionem ad intelligentiam utriusque. Id
autem planius appositis exemplis fiet adolescenti-
bus. Ovidius propriè est loquutus 2. Metam.

Plangere nuda meis conabar pectora palmis.
quod Homerus Iliad. 3. prius dixerat,

— χερσὶ δὲ πᾶσαι
στῆθεα πεπλήγοντε,

Manibus omnes pectora plangebant.

Sic huic σωωνύμιον ἐξ ὧν, à Xenophonte usur-
patur, εἰς ἐξῆνα παίειν, *ferire pectus* quod compo-
sitè dicitur ἐξ ὧν πῆθος *pectus tundere*, pro quo et-
iam dicitur, καπνίζειν τὰ μέτωπα, τὰ στήθη, τὸν μηρὸν,
frontem, pectus femur, ferire, & τὸ νεκρὸν καπνίζειν, *plan-
gere mortuum*: unde κόμοιο dicti sunt ejulatus & a-
trocis lamentationes quæ sunt comites & indices
acerbissimorum casuum. πῆθος autem hic ipse lo-
quitur Epist. 4. libri hujus:

Non tu corpus eras sine pectore, id est sine ani-
mo, vel uno verbo, excors, ut Sophoc. in Antigone:

Οὐτὼ γὰρ ὃ πᾶν καὶ διὰ σῆθεν ἔχεν.

Sic enim te, o natem, oportet animo cogitare.

Item Herodian. lib. 4. ἡ ἐκείνη μνήμη ἐν τοῖς ὕμε-
τέροις ἐξ ὧν ἐγκρίσται, *memoria illius in vestro pectore
insidebit*. Ita Cic. 2. de Legib. *amicus amatur pro-
pter se toto pectore*, id est toto animo. Quod Græ-
cè dicitur παντὶ θυμῷ, & à paroemiographis in pro-
verbijs ponitur, & à Cicerone usurpatur lib. 12. ad
famil. *hanc cogitationem toto pectore cogitemus*. Hic
tamen posset explicari, omni studio & diligentia.
Idem à Theologis effertur nominibus viscerum &
cordis sed his postremis significantur μετῴνιμος te-
neri omnes atque materni affectus ut cap. 2. epist.
ad Philip. εἰ πᾶσα ἀγάπη καὶ δικαιοσύνη, πληρωστέμεν τὸ
καρδίον id est si qui charitatis inima sensus (unt vo-
bis) explete meum gaudium. Ita Virg. Eclog. 1.

Quam nostro illius labatur pectore vultus.
id est, decidat ex animo, & deleatur oblivione: ad
extremum addam aliud ex Adelph. Act. 4. Scen. 4.
pectore consistere nihil consilij quiri. Vides ex his, qua-
re ed adductus sum, ut ego putarim circumscri-
ptionem pectoris necessariam esse ad notionem
utriusque rei, ut quum pectus ex illa cognoscatur
sedes, domicilium, ac velut capsa cordis & pertur-
bationum, sicut sæpè significat Homero, quum
ἦτορ ἐν στήθεσσι λέγει, dicit *cor in pectore*, μετῴνιμος pro
his illic contentis sumatur.

Sunt verba & voces.] Placet quibusdam, ut
hæc duo κατὰ ταύτην intelligantur. Illi fortas-
se hac causâ, ut ita sentiant, impulsus sunt, quod u-
trumque sæpè à Latinis usurpetur pro integra sen-
tentia, quam Græci dicunt ἀξιωμα, Cic. enuncia-
tum, vel pronunciatum, quod è singulis vocibus
constat, quemadmodum multis apud Terentium
interpretatur Donatus, è quibus hoc unum & alte-
rum est Adelph. *Vetus quidem hoc verbum est com-
munia esse amicorum inter se omnia*, & alibi, *Senes
nimium sunt ad rem attenti*. Talibus sententiis,
atque aliis multò salubrioribus referti sunt libri
Philosophorum, unde depromenda sunt præcepta,
& instituta rectè & honestè vivendi, quod ad hu-
manam societatem & secundam Decalogi tabu-
lam attinet. Tanti etiam Cicero fecit Philosophiæ
præcepta lib. 5. Tuscul. sub initum post descriptam
ipsius admirabilem efficientiam, ut diem unum be-
ne & ex Philosophiæ præceptis actum existimaverit
toti pene immortalitati anteponendum. Ex hoc qui-
dem oratoris dicto videtur esse, quod Posidonius E-
pistol. 78. apud Senecam dicit, *unus dies hominum
eruditorum plus patet, quam imperiti longissima ætas*.
Sed multò verius ac sanctius utroq; Rex & prophe-
ta David spiritu divino afflatus ante cecinerat Ps. 84.
Clypeus noster aspice, Deus, & intueri faciem sancti
tui: Quia melior est dies unus in atrijs tuis, quam
mille (nempe alii extra ecclesiam inter impios &
profanos consumpti, etiam apud eos voluptatis
bb 3 & deli-

de delitiatum plena mihi suppeterent omnia) Ele-
gi limen tenendum in domo dei mei potius, quam habi-
saculum in tabernaculis impietatis. In Eum autem lo-
cū nemo sine fructu consulit doctas Henrici Mollerii
prælectiones. Laertius lib. 6. scribit Diogenem Cy-
nium sic cuidam respondisse, qui se diceret non
esse ad Philosophiam idoneum. Quid ergo tu vivis, si
nulla est tibi bene vivendi cura? quasi diceret, in-
dignus est vitā, quisquis talis est. Alii malunt hæc
translatē sumi pro carminibus, quibus aliquando
Medici velut incantantes, morbos animorum, id
est, perturbationes depulerunt, vel certē mitigā-
runt, qualem extitisse Aesculapium scribit Pindarus
vid. γ. ΓΑ. Hic autem locus videtur depromptus ex
Hippolyto coronato Euripidis.

Νοσῶσα δ' ὁ πῶς τὴν νόσον κατὰ φύσιν
Εἰς ἡν ἔπειδ' αὖ καὶ λόγοι θελήσιν
Φανίσεταί τι τῆς δὲ φάρμακον νόσου.

Ubi nutrix admonet Phædrā de lenienda i-
pſius infania ob amorem in privignum vi cantio-
num & sermonum quorundam, sic: Τὴν ἀγροῦν
maturē tandem morbum depelle: sunt cantiones &
verba demulcentia, quæ remedio possunt esse huic
morbo. Hunc quidem nobis locum M. Ant. Mure-
tus indicavit, sed hoc interest, quod Flaccus διὰ τῆς
προπῆς loquutus sit de præceptis & institutis philo-
sophiæ: Euripides autem διὰ τῆς ἰδνότητος, de magi-
cis incantationibus: sic Cato in dialogo de Sene-
ctute συνέδοχον loquitur: quæ enim vox potest esse
contemptior, quā illa Milonis Crotoniata, pro, quæ
sententia potest esse abjectior hac: at mei quidem la-
ceri jam mortui sunt. Præter alia tamen topica re-
media, malo equidem sensum de salutaribus Philo-
sophiæ præceptis (quanquam non ignoro Davi-
dem, vexatum ab immundo spiritu Musicā leniisse
Saulē, atque illud, τὴν λύπην κληῖδεναι, καὶ θέλγαναι
αὐλοῖς τε καὶ ἡδυσφωνίαις, dolorem demulceri ac leniri ti-
biis, vocisque suavitate) malo, inquam accipere de
præceptis, quo animis malè affectis suppeditant
medicinam, his præsertim, qui ipsam philosophi-
am colunt & ab ea vicissim, illiprius contaminati,
expiantur. Sunt præterea, qui τὰ verba referant ad
præceptores mutos, qui scriptis mandabant conti-
nuam doctrinam morum, atque τὸν vocēs ad eandem
docentes vivā voce. Verbum autem Grammatici
ab aere verberato, vel à veritate, quæ semper ex o-
re promenda est, dici ut vocem, qui sonus est è pul-
monibus per asperam arteriam erumpens, πνεῦμα τὸ
βοῶν, vel à vocando.

Hunc dolorem, &c.] Pro hunc, è regulis Gram-
maticorum dicendum esset: istum, quia iste, non hic
usurpatur in rebus, quæ ad personam secundam per-
tinet; quod fortassis Poetis cōcederent suā præceptio-
nem tuendam, nisi Cic. qui pluris faciendus est, quā
tales regulæ, sic loquutus inveniretur. Sic enim il-
le Epist. 25. lib. 10. ad familiarem Furnium: ne quid
hæc ambitiosa festinatio imminuat ejus gloria, quam
consequuti sumus, pro ista, id est, tua.

Deponere magnam partem morbi, &c.] Hoc potu-
isset enunciarī more Cic. Epist. 15. lib. 9. res has ma-
gnam partem relinquere, pro, magna ex parte. &
Cæs. lib. 4. bell. Gall. maximam partem latte & pe-
core vivunt, Lucretius lib. 3.

Non minimam partem mortis formidine aluntur.
sic hoc loco, morbum deponere magnam partem.

Recreare.] Simplex creo volunt nonnulli deflecti
à carne: verū proprior videtur originitio à Græco
ἀρεῶς, ut sit quasi carnem inducere & gignere, & re-

create, velut illam amissam restituere, qualis nota-
tio, ut τοῦ κρέας, est observata in verbo crescere Oda
16. lib. 3. quod Græci videntur exprimere verbo ἀ-
ναζωπυρεῖν, diverso tamen etymo & interpretatione,
ὅτι ἀναζωπυρεῖν, quod reviviscere facit, vel ad verbum
retardescere, & quod erat jam semi extinctum, ex-
fultare.

Iracundus.] Quid hic ab irato discrepet, vide si-
nem Grammaticorum in 3. Od. lib. 1.

Nemo adeo ferus.] Libet jam contra hanc do-
ctrinæ assertionem, quā dicuntur homines fieri me-
liores, proferre dubitationes hujus Poetæ & alio-
rum: quarum jam una citata est in in Dialect. alte-
ra est Sat. 4. lib. 1.

—fortassis & isthinc.

Largiter abstulerit longa ætas, liber amicus
Consilium proprium.

Hæc tertia est alleveratio, ubi ipsemet prædicat,
se ibidem integrum & putum à vitiis hortatu pa-
tris sui factum:

—ex his ego sanus ab illis.

Perniciem quæcumq; ferunt, mediocribus
& queis

Ignoscas, vitiis teneor. —

Non aliter secum diffidet Theognis in hac re, cu-
jus locum proferam, primum pro doctrina, quam
Plato prius, quā nos assumit in Menone agitans
hanc quæstionem:

Ἐδλὼν μὲν γὰρ ἀπ' ἐδλὰ μαθήσεται, καὶ κακοῖς
Συμμιχθεὶς, ἀπολείψεται τὸν ἐόντα νόον.

Bona enim discas à bonis, quod si mixtus
malis

Fueris, perdes etiam præsentem tuam men-
tem.

Ita Theognis monet amicum Cynum de consue-
tutine bonorum observanda & colenda, sed malo-
rum fugienda: in eodem tamen libello morbos ani-
mi docet esse insanabiles, ἀνίατος, immedicabiles.

Φύσαι καὶ πρὸς τοὺς βέλους, ἢ φένας ἐδλὰς
Ἐνθ' ἡμῖν ἀδελφεὶς πῶ τὸ τοῦ ἐπαφροῦτο,
Ὅπως σάφην' ἔδνηκε τὸν ἀφρονά καὶ κακὸν ἔδν'
λόν.

Εἰ δ' Ἀσκληπιάδης τὸ τοῦ γ' ἔδνηκε Θεός
Ἰάδαι κακότητα, καὶ ἀπνεῖας φένας ἀνδρῶν,
Πολλοὺς ἀν' ἡμεῖς καὶ μεγάλας ἐρερον.

Facilius est procreare & alere hominem, quam men-
tem bonam

Indere: nemo dum excogitavit, quemadmodum
Prudentem ex imprudente efficiat, & bonum ex
malo.

Quod si Deus largitus esset Asclepiadis,
Ut mederi possent vitio & duris mentibus hominum
Multam & magnam mercedem tulissent.

Hic quidem certē non tam accusabo Poetarum
inconstantiam, quā millorum ignorationem mise-
rabor: quos labe, & vitiosa propages primorum
hominum, heu nimis fecunda, planē latuit: quæ ad
omnes omnino ipsorum posteros propagata sit. Ita-
que diligentem & assiduam per totam vitam requi-
rit culturam.

Adeo ferus.] Ferus, ut fera, inclinant ab Aeolica
voce φῆς, φῆς, ubi notatio mutat quantitatem, ut ali-
às e Platone monui: pro qua communiter dicitur
φῆς, φῆς, ac peculiariter de leone κατ' ἐξοχὴν, ἀπὸ τοῦ φῆ-
ως ὄρεον, teste Hesychio, ab impetu celeriter ac ra-
ptim faciendo: alii volunt dici φῆς, quasi φῆς, ab infe-
stando. Ferus autem est Nonio sævus, ut ferox, for-
tis. Ode, 15. l. vide i. Quidam existimant hæc duo fe-
rum esse

vum esse & mitescere non rectè oppositione sese afficere: rectè quidem *ferus* & *mansuetus*, ut *mitis* & *acerbus*: reperitur tamen apud Virgilium.

-----fructusque feros mollite colendo.

Nempe, ne sylvescant, ubi *ferus* & *mollis*, quod idem est, atque *mitis*, rectè opponuntur. Græci pro *mitescere* dicunt quidem *ἐπιμαρύνειν* ἢ *ἐπιμαρύνω* propriè, sed *προμαρύνω* ἢ *μαρύνω* & quem *ἀγριος* *χόλος* *αἰεὶ* is dicitur *ἀγριόδαι*. Prudenter quidem Joseph. Scaliger observavit hæc Poetæ opposita pulchrè respicere ad locum Theophrasti l. 3. 1508. *Καὶ τοὶ φησὶν, ὅτι πᾶν ἄπαν καὶ ἀγριὸν καὶ ἡμερὸν εἶναι καὶ θεομαρμένον μὲν, ἡμερὸν μὴ θεομαρμένον, δὲ, ἀγριον. verum* Hippon ait, quidvis est *ferus* & *mansuetus* esse hoc quidem culturâ tale fieri: alterum autem ejusdem defectu fit, quale dicitur in lib. 6. Varr. de Ling. Lat. Huc adde quosdam legere, pro, ut non *mitescere* qui non *mitescere* possit: Pro hoc, commodet aurem, dixit Satir. 1. l. 1. *votis ut prebeat aurem*, πᾶσι δὲ καὶ τοῖς ἀκούσι καὶ οὐκ ἔχουσιν, ἢ τὰ ὅσα παρέχου ἀκούσιμα. Pro quoque dicit Propert. l. 1. Eleg. 1. *monitis advertere aurem*.

Virtus. Fabius Quintil. l. 9. c. 3. addubitat, cui vitio hoc figuræ genus tribuendum sit neque vidit Hellenismum esse ex hoc apophthegmate Cleobuli: *ἀρετὴς οἰκείων ἐστὶ κακίαν μισῶν*, proprium est virtutis & ipsi innatè vitium odisse, vel: ἡ μὲν ἀρετὴ ἐστὶ τὸ μισῶν τὸ κακόν, ποθεῖν δὲ τὸ ἀγαθόν *virtus est odisse malum, & bonum expetere*: ubi Poeta videtur legisse *ἐδῶκεν ἀπὸ τῆς μισῶν*. Hanc definiendi rationem per infinitum imitatus est Lucilius, ut potes videre è loco Lactantii supra in Dialecticis citato.

Stultitia caruisse. Quum stultitia sit Tul. l. 3. denat. Deor. majus malum consensu omnium Philosophorū. si omnia mala fortuna & corporis ex altera parte ponantur, summū bonū assequetur, qui illā caruerit. Rectè quidem meo iudicio Hebræi unâ voce *כס* *stultum* & divitem nominarunt: quod nihil sit stultius ac miserius & dissolutius divite, suis præsertim divitiis confidente, & tuendis augendisque invigilante. Censuræ est propriè æstimatione facultatum & enumeratione bonorum, ut jam definitum fuit Ode. 15. lib. 2. undè censum agere est, quod Galli dicunt, *bailler les biens par declaration*, pro quo & verbo censere, Græci dicunt *τιμῆσαι* καὶ *τιμᾶσαι*, æstimationem & æstimati. Hinc homo nullius census vel sine censu, id est, sine fortunis & bonis.

Vides. Id est, tu prospicis & animadvertis, sentis ac denique experiris, quanto labore animi & corporis tibi opus sit, ne à populo repellaris, Gal. tu scavis bien & cognois avec quel travail d'esprit & de corps tu te gardes d'être pruni & refuse à la poursuite des efforts. Utilitissima est vis hujus verbi Ciceroni, ut Epist. 11. lib. 2. ad Famil. In quo prima illa consolatio est *vidisse me plus: quam ceteros*. Idem Epist. 2. lib. 9. *me enim ipse, qui & me & alios prudentiâ vincis, omnia credo vidisti, nihil omnino te fefellit*. Hujusmodi sunt infinita, quæ prætereo, tantum addam inde aciem mentis, animi, ingenii dici.

Turpem repulsam. De ijs, qui turpiter à petitis magistratibus repelluntur, vide Cic. in Orat. de Aruspicum Resp. & certè turpitudine illa proficiscitur ab iniquis artibus petitionis. Pro hoc Cic. lib. 3. Epist. 2. dicit, *formido τὸ ἀποστῆναι*, id est, spei frustrationem & infelicem successum timeo.

Devites. Est quidem prudentis impendunt mala antè, quàm irruant, devitare, sed qui in ea se quidam habendi siti conjicit, temerarius est & insanit.

Ante mercator ellipsis quoque est τὸ μοῖρ' ὁμοιοπαγεῖ, tanquam mercator esset, ne quis putet aversionem sermonis à Mæcenate ad Mercatorem, ut jam paulò antè fuit annotatum ad verba: *non possis oculo*. Proimpiger dixit Od. 15. l. 1. *Non piger auriga*, & lib. 3. *Non piger Appulus*.

Currus. Ut hæc sententia videatur ex antecedente pendere, hoc supplendum est post *vides*, quanto dolore devites, &c. nempe quum currus ad Indos. Sic Catullus loquitur in Epigrammate ad Furium & Aurelium: *sive in extremos penetravit Indos*. Valet igitur ad ultimas Indiæ regionis oras, id est, longissimè quod Persius imitatus dixit Sat. 6.

Vnde animam lucro, mercare, atq; excute solers Omne latius mundi, ne sit præstantior alter. ut citatum est quoque Sat. 1. lib. 1. ita Plautus in Pseudolo: *Ego in hoc triduo, ut terrâ aut mari aliunde exsolvam id argentum tibi*, vide plura in proverbio, *aut terrâ aut mari*. Porphyrio scribit Horatium mutatum hanc sententiam à Theonignide, quæ est hujusmodi:

Χρὴ γὰρ ὁμοῖς ἐπὶ γῆν τε καὶ θάλασσαν
Διζέσθαι χαλεπῆς Κέρεας, λῦσιν πενήτης.

Præcedenti disticho Theognis dixerat hominem propter nimiam rerum tenuitatem τὸν μὴ περακτικὸν καὶ ἀφρονὸν εἶναι: facultate agendi præclarâ privatum, & mutum esse, eam ob rem.

Oportet, & per terram & per lata dorsa maris Quædere solutionem moleste egestatis, o Cyrne. Idem effertur, ὅδ' ἰόντων καὶ ἐπιχθονῶν ἀγῶνες per mare & per terram vagantes: sed hoc Demosthenes enunciat per κατὰ τὴν γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν, idem pro Ctesiphonte ἐν γῇ καὶ θαλάσῃ.

Per ignes. Quod Ode. 16 l. 2. redarguit.

Quid terras alio calentes.

Sole mutanus?

Ita quidam propriè hoc sumunt de periculis æstus furientis sub zona torrida, quæ mercatores non sine vitæ discrimine infano divitiarum amore solent adire, qui mihi sensus melior videtur, qualis est Sat. 1. l. 1. ad verba:

-----Quum te neq; fervidus æstus

Demoveat lucro, neq; hyems, ignis, mare, ferrum
Nil obstat tibi, dum ne sit ditior alter.

ὥστε μὲν πρὸς τὸ νόμισμα, ὅς τε δουλεῖν δοκῇ, καὶ σφοδρὸς, παῦρος τε καὶ ἀπίεργος, ut ad hoc possis jure videri minime segnis, sed vehemens, celer & intrepidus. Ode præterea 24. lib. 3. tractum huic adversum adjungit, ejusdem reprehensionis causâ:

-----Sineq; fervidis

Pars inclusa caloribus

Mundi, nec Boreæ finitimum latus

Durataq; solo nive

Mercatorem abigunt.

Odetamen 14. l. 4. *προμαρύνω* dixit:

Equum frementem mittere per ignes.

Sed de paupertate & mendicitate vide, quod est copiose annotatum in Od. 2. l. 3.

Cures. Pro hoc Terent. dicit Act. 5. Scen. 3. And. vers. 28. *Hoc modo te obsecro, ut ne credas à me allegatum hunc senem*, id est, subornatum, & Cic. appositum & ibidem Act. 2. Scen. 1. v. 19. ubi Donat. interpretatur etiam Græcè, *ὑποκρίν*. Item Eun. Scen. 5. Act. 4. *ulciscar, ut ne impune in nos illuseris*, ubi Donat. ut ne, interpretatur, ut non: sic hoc loco, *ne cures*, pro ut non cures, id est, ut curam abijcias eorum, quæ &c.

Discere & audire. Hic disciplina præponitur auditioni κατὰ τὴν ὑπερολογίαν. Non dissimilis est huic

Ifocratis consilium ad Dæmonicum è genere comparatorum minorum. Μὴ χαλῶκει μακρὰν πορδεδυῖ οὐδὲν πρὸς τὰς διδασκαλίας πρὸς τὸν ἐπαγγελλομένον. αἰσθὼν γὰρ τὰς μὲν ἐμπόρους τῆς καὶ τὰς πελάγης διαπερῆν ἐνκατὰ πλείων πωλοῦν τὴν ὑπάρχουσαν οἰκίαν, τὰς δὲ νεώτερας μὴδὲ τὰς καὶ γυναικείας ὑπομένειν ἐπὶ τῷ βελτίῳ κατὰ τὴν αὐτῶν διάνοιαν: nec te pigeat longum iter conficere ad audiendos professores rerum profuturarum. Turpe enim est, mercatores tam vasta percurrere maria rei familiaris augende gratiā, & adolescentes impatientes esse terrestris professionis ut melius suam informant mentes. Facit certè hic locus, ut τὸ mercator à notione communi omnis negotiationis restringam συναρξασθαι ad empiricam, ὅς ἐστι πρὸς τὸ πρῶτον τῆς πορείας διὰ τὸ ὕδατος λέγεται κυεῖν.

Compita.] De his revise notas in 5. Satyr. lib. 2. Quid autem sit pagus & unde dicatur, revise notas Gram. in oden, 12. lib. 2.

Pugnax.] Id est, habilis & aptus ad pugnandum in ludis compitalitiis & paganis, Gallic. *apre & adroit aux combats & joustes, qui se font par les villages & carre fours.* Dicitur autem hoc Græcè per μάχη, utrumque tam de rebus, quàm de personis. Syntaxis præterea est apud Cic. noluit esse pugna contra senatorem, & geminatum reperio cum vehemens, contentiosus & lacertosus.

Coronari contemnere.] Orator diceret contemnere coronam Olympiacam ut annotatum fuit in Oden. 1. lib. 1. ad verba: nec spernit demere. Ratio autem verbi coronari cognosci potest ex inclinatu vocis coronam in Od. 7. l. 1.

Olympia.] De ludis Olympicis repete quod annotatum est in Gram. Sat. 1. lib. 1. Numero autem multitudinis Olympia, orum pro illis certaminibus Olympicis, quæ Græcè distinguuntur à nomine urbis accentus collocacone, illa quidem τὴ δῶρυπα: Hæc verò, ἡ δῶρυπα: quæ urbs est nomen sortita à monte vicino, & hic dictus à splendore pleno, sed concisè conjuncto, quasi δῶρυπας. alterum ejusdem etymum revise in Grammaticis odes 1. l. 1. ubi notanda est syntaxis Græcæ coronari Olympia. Nam Græci sic loquuntur, στεφανῶν δῶρυπα, coronari Olympia, pro, victorem esse Olympiorum, quod Ifoc. Epist. 4. ad Philip. regem Macedonum dicit, στεφανίτας ἀγῶνας νικῶν, coronaria certamina vincere vel νικητὴς εἶναι & Pausanias, ἀναρείδας δῶρυπα καὶ ἀγῶνας ἀναρείδας καὶ νίκας καλλίσας. Ita Hom. sub fin. Iliad. σ. Ἐν δὲ τὰ τεύχεα πάντα τὰ τ' ἕρποντες ἐστεφανώται.

in clypeo Achillis effinxit Vulcanus sidera omnia quibus calum coronatum est. Quemadmodum etiam Hesiod. dixit in Theog. ἕρποντες ἐστεφανώτες ἀστὲρ calum astris coronatum est, τὰ τ' ἐστὶ κατισσεύμενα, hoc est uno verbo, stellis, velut floribus, distinctum & variatum, καὶ τὸ ἀείων στεφανῶμαι, premio rei bene gesta ornor: quod Plutarch. extulit ἐπὶ ῥήματι πικρῶς, sub finem Pelopidæ, Διαγένης ἐπιδεινὸς στεφανομένης δῶρυπας, quod valet Olympia νικῶντας, vel per nomen τὸ Olympia νικῶντας, filios apud victores, vel Olympicorum certaminum victores vidit, uno verbo Olympia, Hoc etiam coronamenti fructus erat virtutis olympiæ in laude honore, ac dignitate positum: unde Græcis dicitur βίος τε φάος. id est vite splendor. Huc etiam addam Scholiaste Thucydidis l. 1. Orsippum Megatensem oraculo Delphico sic decoratum:

Πρῶτος δὲ Ἑλλήων ἐν Ολυμπίᾳ ἐστεφανώθη. Orsippus Græcorum primus Olympia coronatus est.

Sic Simonides δὲ Νέμεα, τοῖς Ὀλύμπῳ ἐστεφανώθη. Bis Nemea, ter Olympia coronatus fuit, id est hoc certaminum victor fuit. Hoc autem, quis circum compita pugnat, est phrasis Græca & simul periphraſis τὴ ἀλλήλῃ ἀγροῦς circumloquutio Athletæ rusticæ: quam phrasin Græci sic pronunciant: τῆς τῶν περὶ τὰς κομὰς καὶ τειῶδους μάχης κατασκευαὶ ἀντὶ τὰ μέγαλα Ὀλύμπου στεφανῶσαι ἀκοντὶ. Hæc quoque certamina compitalitia maxime conferebantur, ὅταν τὸ θεῶν ἀγῶνα ἐρεται ἐξήντο ἐν τοῖς τεύχεσι ὑπὸ τῶν ἀκοντῶν τοῖς νεύροις, quæ festi sub nomine Deorum compitalitiorum celebrantur in trivis à propinquis mortuorum: Sed de comparatione Olympicæ victoriæ & Romani triumphi vide Cic. in Orat. pro Flac. & Plat. de vita beata Olympicorum 5. de Repub. ut notatum est Ode. 1. lib. 1.

Conditio.] De hac voce dictum est Ode. 1. lib. 1. c. Donato.

Dulcis palma.] Hæc planta non solum victoriam certaminum Olympicorum, ut dictum est Ode lib. 1. verum etiam natalibus Apollinis & Dianæ nobilitata fuit: sicut apparet facillè ex Homericò hymno Apollinis:

Ἀμφὶ δὲ δούρην βαλὲ πύχην γύναι, ἔρεος
λεηλῶνι μαλακῷ μέδοντε δὲ γαῖ ὑπὲρ ῥέον

Latona est amplexa palmem ulnis, & genua fixit in molli prato, & terra subrisit inferna.

Idem cernitur initio Theognidis:

Φοῖβε ἀνὰ δὲ, ὅτε μὲν σὶ θεὰ τέκε πότνια Λητώ
Φοῖβος παῖδάς χέρον ἐσθλὰ μὲν.

O Phœbe rex, quum te venerenda Dea Latona peperit prehensa manibus tenebris palma.

Huic palmæ Aelian. addit olivam in auxilium parturientis, ὅτι ἀνὰ τὴν λήρην ἐστὶ δάλη, ἥτις ἐν δάλη ἐλαίαν καὶ φοίνικα, ὡν ἀφαιμένῳ τὴν Λητῶν διδύς ἀποκνήσκει, τὸς δὲ δυνάμενός τὸ πρὸς δέσσει. Delij memorant in Deo plantas oleam & palmam enais, quibus apprehensis Latonam statim peperisse, quum ante non potuisset.

Neque verò epitheton dulcis puto magis referendum ad suavitatem palmulæ fructus, δακτυλῶν, de quo Plin. l. 13. c. 4. quàm ad jucunditatem quietæ victoriæ citra tantum laboris, tantumque pulveris collecti, vel ad illud proverbio tritum, virtutis quidam sunt radices amara, sed fructus dulces.

Sine pulveri.] Græcè dicitur ab Aristophane ἀνὰ κενίας, τὸ τ' ἐστὶ χάρις κενίας ἢ κατὰ τὸν Ἡσίοδον, νόσφιν, ἀπὲρ τε πόντον καὶ οὐρανόν, absque labore & arumina: uno autem verbo Græcè effertur ab Herodiano lib. 6. νίκην καὶ ἀκοντὶ ἐνίκησαν, quam victoriam sibi citra pulveris jactum pepererunt, ut Plinius interpretatus est lib. 35. cap. 11. quum scribit Alcimachum Dioxippum vicisse Olympia Pancratio citra pulveris jactum quod vocat ἀκοντὶ. Agellius quoque affirmat sine pulvere jam abiisse in proverbium lib. 5. cap. 6. incruentaque victoria obvenit, quæ est interpretatio duorum ἀκοντὶ καὶ ἀναμακρῇ, ἢ ἀναμακρῇ sine cruore καὶ ἀνιδρωτὶ id est sine sudore: ego autem malim cum bona venia Doctorum interpretari, Athletas eos summis efferrè laudibus, qui suos antipalos perunctos, nullo conspersi pulvere supplantarent. De hoc genere unctionis & pulveris vide plura in Rhet. Odes 8. lib. 1.

Aurum.] Ideo Græcis ὄρευστος λέγεται πόλλα χυμῶν διὰ τὸ ὑπερέχειν τῶν λοιπῶν μέταλλων. Quod reliquis metallicis materiis longè præstet. Hujus autem etymum, ut argenti, pete nostris è notis in Oden 3. l. 3. præterea hæc phrasis

phrasi exprimitur Græcè, χρυσὸς ἐν ἀντάξει τῆς ἀρετῆς, id est, aurum non aequiparat pretio virtutem. Porro vis auri declaratur similitum collatione εἰδ., ο. ολυνω, cuius pars altera constat suā minorum contentione, ὡς ἀπὸ τοῦ χρυσοῦ οὐ μὴ ἀδύνατος διαλέμωται, ὅτι καὶ χρυσὸς διαπέσει ἐξ ὅλης πλὴν τοῦ μεγάλου τῆς ἐγὼ προτιμώτερος τῆς λοιπῆς ἔσται καὶ τῶν ἄλλων χρυμάτων, id est, ut sax accensa in atra nocte resplendet, sic aurum venidet præter ceteras divitias superbiſſimas, id est, pretiosius rebus alijs habetur.

Pecunia.] Quid hæc vox contineat, & unde nominetur lege lib. 4. Varronis de lingua Latina & Columellam lib. 6. de re rustica, & Festum & Lucretium lib. 5. huc accedat inclinamentum vocis: à pecu enim sunt adiectiva pecunius & pecunius: in posteriori quidem, quum dicimus pecuniam nullus dubitat Grammaticus, quin intelligi debeat rem. Itaque pecunia res γεννῶνς usurpatur pro quibuslibet patrisfamilias bonis, quæ olim existerant præcipua ē fœtura pecoris: quæ vocis ratione Hermogenianus L. pecuniæ ff. 20 de rerum & verborum significatione pecuniæ nomine non modò nummos, sed res omnes tam solidas, quàm mobiles: tam corporea, quàm iura scripsit contineri, quemadmodum sumpsit Cicero in Orat. pro Sex. Ros. Amer. Quoniam in alienam pecuniam tam plenam, atq. præclaram nullo iure invaseris. Idem ibidem, ipse amplissima sit dominus, qui in sua re fuisse egentissimus. Sic Cicero loquitur, querenda est, vel cum periculo, pecunia, pro hoc Poeta dicit Epist. 10. collecta pecunia imperat aut servit cuiq., vel alibi, præparare pecuniæ indigno heredi. Sed Donatus in Phorm. Actor. 1. Scen. 1. conficere pauxillum nummorum, & pecuniam fieri propriè dici, annotat Sallustio. Quæ pecunia ad Hispaniense bellum Metello facta erat, non dixit, cusa erat. Ciceronis est hæc phrasis, Per magna pecunia ex eare confici potest. Gallicè Il i a bien à gagner en cela. ou, L'on peut amasser beaucoup d'argent de cela. quæ phrasæ sunt imitationes Græcorum. Demosthen. enim dicit, ποῦ σοι ἀργύριον, compar, tibi argentum. unde χρυμάτων τοῖς ἢ πλὴν τοῖς τέχνῃ, ars quaestiosa.

Virtus.] Proferunt quidam ē Repub. Platonis similem sententiam cuiusdam Phocylidis, virtutem exercendam esse, ubi res alicui necessariè ad victum & cultum adfuerint: sed non subiiciunt correctionem: arbitror, inquit ille, prius excolendam, scilicet virtutem, quàm divitias parandas. locus consulatur ut ille lib. 5. de Legib. sub fin. Διὸ δὴ χρυμάτων ἐπιλαβὼν ἄλ' ἀπὸ ἀρετῆς ἀρχή, ὡς χρὴ τελευτᾶν τὴν αἰσιν. ὅντων γὰρ τῶν ἀπάντων περὶ ἀνθρώπων ἀσθενέστερα, τελευτᾶν ἢ τέλει ἐστὶν ἢ τῶν χρυμάτων ὁρθῶς 50 ἀσθενέστερον ἀσθενὲς, ὁ μὲν γὰρ ἔστιν, πρὸς τὴν ἡμῶν φύσιν, id est, Itaq. non semel diximus postremum hominis studium in divitias esse conferendum. Quum enim tria sint omnino, quibus omnes homines student, postremum & tertium est divitiarum studium, quod illis rectè ponitur, medium est corporis, primum verò est animi. Hunc rectè studij ordinem querit Iuvenalis Sat. 14. peruersum etiam fuisse à Romanis ætate suâ.

Vnde habeas, quarit nemo, sed oportet habere.

Hoc monstrant vetula pueris poscentibus affem:

Hoc discunt omnes ante Alpha & Beta puella.

Post nummos.] Quod Græci dicunt, ἐπιστήμιον τὸν ἀπὸ τῶν ὀφείλων πλῆν. Hanc autem vocem nummus quidam putant dici à Numa rege Rom. ē Suida, quod nōdum legi: sed malo ἐτυμῶν esse παρὰ τὸ νόμισμα, τὸ τίμα

μα τὸ τετυπωμένον χαλκῷ, à nomismare, quod est minutum frustulum æris cusi. Cur autem nomisma vocetur, Aristoteles ostendit lib. 5. Ethic. cap. 5. quod non naturā, sed lege sancitum sit. Usurpatur sæpè pro pecunia exigua ut à Cic. 5. de Fin. Ne nummum quidem attigit, & nullus est in crumena nummus.

Ianus.] De Iano dictum est abundè Satyr. 3. & 6. lib. 2. Grammaticis, ac præcipuè in 6. ostenditur ratio vocis ab Hebræo Iaim ducta: quo nunc addam Berofum 1. 3. facere inuentorem vini, ideoque Ianum οἰνοτρόον vocatum. Pro docendi verbo significatur publica & manifesta professio & docentium & discipulorum, quæ significandi ratio est in coniunctis cum pro, ut Festus tradit, Ianus, inquam, prodocer vos o cines, hæc.

Summus ab imo.] Quædam exemplaria scriptum habent ad imum, quod non equidem improbo: ita studium significatur acerrimum conficiendæ pecuniæ à fœnoratoribus poni per totum vicum. Gallicè, depuis un bout iusques à l'autre. Vbi τὸ summus, secus accipitur atque in — summâ deinde Camænâ: id est, pro principio vici ad finem eiusdem.

Recinunt.] Significat utriusque ætatis homines fœneratoribus illis, tanquam magistris, reddere prius dictata, id est, horum suasionibus assentiri.

Dictata.] Ab ea significatione dictandi, quæ est Ep. 6. lib. ad Quint. Fratrem, Parnulâ lippitudine adductus sum, ut dictarem hanc epistolam, & non, ut soleo, ad te ipse scriberem. Deslectuntur inde dictata, orum, pro ijs præceptis, quæ præiens alicuius præceptor tradit discipulo describenda, quæque possunt Græcè dici ὑφ' ἡμῶν, ut verbum ὑφ' ἡμῶν & ὑφ' ἡμῶν, pro, præeo alicui voce, quam excipiat.

Laus suspensi.] Hic versus explicatus est Satyrâ 6. l. 1. & modificatio notata.

Quadragesis.] Ellipsis est sestertertium vel millibus nummorum, quæ summa valet decem millia coronatorum Gallicorum. Præterea legem Rosciam Ioannes Amarito Nonetanus Iurisconsultus, & in Partheni Senatu patronus, doctè diligenterq. comprehendit duobus capitibus, Commentario in hanc Epistolam, qui si in reliquis poematis Horatiani partes scripsisset similes commentationes, nihil admodum his nostris, aut aliorum, opus esset studiosæ iuuentuti. Sic igitur ille: Prius caput legis de Equitibus cap. 99 Flor. Epit. in Livium ad verbum exprimitur, & hæc summâ continetur, Romanisque Equitibus in theatro quatuordecim gradus proximi assignantur: ab illis tamen, qui vel suo, vel Fortunæ vitio decoxerint, remouentur: hanc postea partem, ut nimis seueram Augustus temperasse dicitur à Suetonio, capite quadragesimo in ipsius vita. Quum autem plerique Equitum attrito bellis ciuibz patrimonio spectare ludos e quatuordecim non audent metu poenæ theatrialis, pronunciauit non teneri eâ, quibus ipsi, parentibusve equester census vnquam fuisset Caput denique alterum in Pomponio Laeto de Legib. Romanis copiosè scribitur, & ita perstringitur: Quicunq. quadragesima sestertertia possident, eis in quatuordecim gradibus inter Equites spectandi ius esto: Hanc autem legem Lucius Roscius Otho, Tribunus plebis tulit annis quatuor ante Consulatum Ciceronis. Huius etiam legis meminit Asconius Pædianus in oratione pro Cornelio: Roscius legem firmavit, ut in Theatro Equitibus Romanis quatuordecim ordines spectandi gratia darentur, quo quidem in theatris consensu Cicero Philip. 2. indignum facit Antonium, & ita reprehendit. Illud ta-

men

men audacia tua, quod sedisti in quatuordecim ordinibus,
quum esset lege Roscia de coactoribus certus locus constitutus,
quamvis quis Fortuna vitio, non suo decoxisset, ut de Mena
liberto Pompeii Magni, Epod. 4. dictum fuit, qui Orbone
contempto sedet.

Sex septem.] Dicuntur *διὰ τὴν ἀνωστήν ἢ διακεχυμένην*, per dissolutionem & ellipsin conjunctionis disjunctivæ sex, septem: qualis est ellipsis in Eunuchō, *Act. 2. Sc. 3. vers. 40.*

Illum liquet mihi deierare, his mensibus

Sex, septem, prorsum non vidisse proximis.

An pueri.] Est conditio colloquij inter pueros, vtest etiam videre in Theætheto Platonis: Si quis nostrum aberrauerit, & semper hallucinatus fuerit, is sedebit a sinu, vt pilâ ludentes pueri dicunt: si verò nullâ parte aberrans superauerit, & rem omnibus numeris absolutam & perfectam dederit, Rex inter nos constituetur, & imperabit, (cuiusmodi est illud Aufonij.

Qui faciet rectè, non qui dominatur, erit Rex.)
quicquid responderi voluerit imperati suis: cuius quidem
regni puerilis habes imaginem luculenter expressam
in Clio Herodoti de Cyro exposito & seruato, & in
Regem ab æqualibus lecto.

Murus.] Murus athenus potest Græcè ex Æschine contra Ctesiphontem dici *χαλκῷ καὶ ἀδάμασττον τεύχος*. Vide Oden. 3. lib. 3. de parato viris fortibus ac iustis portu, & perfugio contra omnem Fortunæ temeritatem.

Aheneus.] In hoc verbo, sicut in quibusdam alijs, cur
nora spiritus inusta sit, vide Agell. lib. 2. cap. 3. est autem
poëticum, pro quo dicere solent oratores, *æneus*: unde
dissolutione diphthongi & interiectu *b.* fit *aheneus*
ααπαγογινός ab ære.

Palescere.] Quamquam rubor & pallor ab eadem
caussa, id est, à metu existunt; ille tamen nota est bo-
næ indolis & pudoris, qui est φόβος τῆς αἰδοῦσας, metus i-
gnominia, de quo lege Plutarch. Problemat. 14. Agelliū
libro 19. capite 6. vnde Mitio Adelph. Act. 4. Scen. 5.
Erubuit, salua res est: pallor autem est signum malæ in-
dolis: non ausim tamen id affirmare, vt catholicum,
in adolescentibus omnibus. Metus quidem & opi-
nio mali futuri nō tam certè mihi auctor videtur mu-
tari à naturali constitutione vultus, ἢ τις ἀνθρώπων τῶν
μειζῶν ἀνδρῶν λογισμῶν καὶ θυμῶν, ἢ τῶν ἀπολογουμένων οὐ
ἐκείνους συνειδήσει, quàm consiliatio quædam cogitationum in-
ter se accusantium aut excusantium in conscientia cuiusque.
Lubet huc proferre Problem. Alexand. Aphrod. c. 1. a

Secl. 18. Διατί οὐ φοβόμενοι ὡχρίσιν, ὅτι ἡ ἡμέτερά φύσις, καὶ
 ἡ προνομήν τῶ σώματος διουσία δέει ἢ μὴ παθεῖν τι παρὰ τῶν
 ἐξῆς, ὡσπὺ καὶ ἡμεῖς φοβόμενοι ἢ δειδιῶντες, ἐν οἰκοῖς πιφύ- 50
 γομεν, καὶ αὐτὴ φύσις σφόδρὰ πρὸς τὸ βάθος τῶ σώματος, ἀσφα-
 λείας χεῖρ· οὐδὲνα γὰρ μετ' ἑαυτῆς τὸ αἷμα, ὃ λέγεται τροφή
 τοῦ σώματος, ὡς καὶ χρυσὸ μόνον χρυσῷ. τὸ τοῦ αἵματος, τὸ ποιεῖν
 τὸ δέρμα καὶ ὀρυβεῖται. Quare metu percussi palleſcunt?
 quia nostra natura & corporis facultas ſibi providens remouet
 ſe, ne ab externis offendatur, non ſecus, atq; nos ipſi pauore
 correpti in ades noſtras fugā recipimus, eadem in centrum ſic
 corporis ſe valdè citò abdiit turd conſeruandi ſui cauſā: con-
 trahit autem ſecum ſanguinem, quo vititur, vt ſucco ſibi com-
 modiſſimo ſolo ſe ad alendam & vehendam. Hoc ſiquidem 60
 eſt, quod roſeo colore cutem afficit & rubefacit. Queritur
 ibidem poſt paulò, διατί καὶ οἱ αἰδισμένοι ὀρυβεῖσιν, ὅτι ἡ φύ-
 σις αὐτῶν δειδιῶντος τινι συνεδίδησι, τὸ τιμῆς ἄξιον αἰχνομενῶν,
 λαθῶσπρ' ἐν γυνὴς λίξει, μετ' αὐτῆς ὑποσείδειται πρὸς τὸ βάθος καὶ
 ἐν τῷ τῶ σώματος τῶ αἵματος, τοῖνυ ἐν γυναικὶ καὶ χρομῶν, τὸ
 δορυμν βλάπτει τῶ αἵματος χρομῶν. id eſt. Quare qui pude-
 ſcunt, rubore ſuffunduntur? quia natura ſuoapte cuiuſdam

conscientia documento reueretur id, quod est honore dignius,
more nobili ac generosa puella moderatè se contrahit & sub-
ducit in locum aliquantò peritiorè intra corpus. Itaque
sanguine commoto & se diffundente, curia tingitur sanguinis
colore.

Culpa. Jurisconfulti definiunt culpam, ut sit læsio per imprudentiam alteri illata: cui non est dissimilis eiusdem descriptio apud Donatum in Terentium Act. 2. Scen. 1. culpa dicitur illius, qui nesciens aliquem læserit.

Sodes.) Particula est hortantis, vel blandientis potius, quàm verbum; tamen Cicero de Orat. dicit. *Libenter etiam copulando verba iungebant, ut sodes: pro, si audes: sis, pro, si vis.* Itaque, dic *sodes*, valet, age dic, vel dic quæso.

Nenia.] Nænia est velut *αἶνος* Græcum, quodlibet vulgare dictum, de cuius etymo & omni ratione legem nostras annotationes in Od. 1. lib. 2. & 28. 1. 3. Sensus autem canilænæ hic erat, hoc verticulo comprehensæ.

Rex eris, si rectè faxis, si non faxis, non eris.

Ut qui rectissimè omnium faceret, principatum teneret, ac dominaretur: quales se, si non publicâ & regiâ auctoritate, re tamen ipsâ præstiterint summi duces, ac fortissimi Romanorum principes. Curius & Camillus, qui virtute, non fauoribus magistratum ambierunt.

offert.] Hoc verbo videtur legitima vis & omni ambitus suspitione vacans significari eligendi aliquem suâ virtute in principem. Quicquid enim siue bonum, siue malum insperatum obicitur, aut expectationem præuenit, dicitur offerri, ait Donatus in Hecy. Act. 3. Scen. 3. vt faciliè perspicias ex illo Satty. 6.

Nulla etenim mihi te fors obtulit.

Rem facias.] Rem facere, est opes quærere, & fortunas augere.

Si non, quocunque modo rem.) Hic loquendi mo-
 dus est Græcorum genti maximè proprius, sicut
 Aristor. lib. 2. Rhet. scribens de invidia & odio dicit
εἰ γὰρ μή, τῶτο τοῦ διὰ τὴν συμβαίνει, sin minus, hoc fit, idem quo-
 que sic vsu venit. Ex hac etiam phrali constat apo-
 phthegma Solonis, *Μὴ λιπολόγηε τὸς πλησίον, εἰ δὲ μή, ἀνέ-
 σθ' ἐφ' οἷς λυπηθήσῃ. Maledictis ne vicinos afficiat, si non au-
 dies, de quibus dolebit.* Similiter Theophrastus lib. 8. de
 stirpibus. *Τὸ δὲ τρίτον πρόβατα ἐπαφίαισι, ἢ τοῦ γὰρ οὐκ ἐστὶν
 λαυλὸν, εἰ δὲ μή.* quod Plinius per aliqui red dedit. Terrib
 admittunt oues: Ita enim proferunt caulem: aliqui, folia
 tantum fierent. Hanc tamen loquendi rationem non
 tam tritam Latinis fuisse, argumento est locus ille
 Cic. l. 2. ad Attic. vbi quum idem sensus proferendus
 esset, auctor maluit Græca vsurpare, *si possunt discere, ne
 causa optima in senatu pereat, ego satisfaciam publicanis:*
εἰ δὲ μή, & quæ sequuntur. Item pòst in Epist. ad Nu-
 micium.

—Si non his ptere nostris.

explicatur etiam *et dicitur per fin*, ut ille locus interclusus
in Priapum:

Donec proterua nil mei manu carpes

Licebit ipsa sis pudicior Vestâ:

Sin hæc mei te ventris arma laxabunt.

Vt propius spectes.] Habes lector, distinctos spectantium ordines apud Sueton. in Octau. cap. 44. ita, vt orchestra Senatoribus, equestria Equitibus, cauea Plebi assignata sint: quod Seruius in 8. Aeneid. confirmat: sed huic postremo ordini sui sunt etiam distincti confessus & gradus: vt alij in prima cauea, alij in media, aut

alij in vltima siue summa pro sua dignitate, vel Augusti fauore, sederent. Hoc nominatim addo, quia Imperatores ludis solebant praesidere ac praesse, vt Suetonius capite 6. in Tiberio scribit, qui praesedit Aetiacis ludis: de quo vide amplius eundem in August. capite 45 & in Nerone capite 12. item Tacit. lib. 12. Haec distinctio apparet e maiore Catone Ciceronis. Vt Turpione Ambiusio (Comedo) magis delectatur, qui a prima cauea spectat, delectatur tamen etiam qui in vltima. Puppius fuit admirabili virtute Tragedus ad commiserationem mouendam. Proditum est memoriae, Dionysium tyrannum, qui semper sicco cultus tot ciuium neces immiseriacordie respectu spectauerat, spectaculo tragicæ calamitatis collacrymasse: qualem animi affectum ob rem ludicram & fictam, quum praesentiret sibi probro & vitio fore, è theatro se continuo subduxit. Non inutilis erit ad intelligentiam huiusmodi spectaculorum commemoratio historiarum, quam Aelian. narrat libro decimo capite primo, de Pherenice, Quæ quum filium suum certaminis causâ ad Olympia adduxisset, illumq; spectaculis prohibuissent Hellenodice, in iudicium ipsos vocauit, affirmans se habere patrem Olympionicen, ac praterea tres fratres, filium denique adduxisse ad certamen Olympicum. His argumentis causam obtinuit contra populum, atque legem, qua fœminas arceret à spectaculis, infringit, & Olympia spectauit.

Responsum Fortune. Est illi resistere & repugnare: cuiusmodi fuerunt antea, responsum cupidinibus & palatio. Itaque hortatur te liberum & erectum respondere, id est, suadet, vt summâ libertate & animi magnitudine Fortunæ resistas.

Superba. Hoc epithetum Cornelius Fronto declinat à *superhabendo*: quod quidem si, vt Græcum huic respondens τὸ ὑπερβαίνω, interpretetur, *supereminere*, dicit aliquid: sed alijs videtur ipsius inclinamentum multò ἐνυπόστορον, qui idem descedant à Græco ὑπερβαίνω, verso spiritu denso in s, vt in similibus sic initio affectis solet fieri. Est autem τὸ ὑπερβαίνω Eustathio in vers. Ὀδυσ. α.

Μυτρός ἐμῆς μνηστῆρες ὑπερβαίνω ὕβριν ἔχοντες. Proci autem immensâ contumeliâ elati, ἐν μεγαλοδυνάμειον ἀνδρῶν λαὸν ὑπερβαίνω πᾶσις δυναμείως, à potentissimâ viris vim omnem superantibus profectum, qualis fuit Hom. Ἰλιάδ. σ. ὑπερβαίνω θυμὸς Achillis, ac Heliod. in Theog. Cycl. ὑπερβαίνω ἦτορ.

Hortatur. Quidam descedunt hortari ab ore, quamuis nota aspirationis videatur repugnare, & est, verbis suadere & argumentis impellere: de quo vide notas in Od. 18. lib. 1. & Satyr. 4. lib. 1. Hic autem syntaxis nolumus imitari in oratione soluta, hortor te fugere, sed, vt Cic. loquitur: non desino hortari, vt fugias injamiam, vel ad fugiendam, sicut hortari soleo ad pacem faciendam, quo modo loquutus est Satyr. 4. lib. 1.

Quum me hortaretur: parce frugaliter atq; Vnuerem vti contentus eo, quod mi ipse parasset.

Itaque videtur Hellenismus, παραρῖναι ἢ προτρέπειν ἀντιφρεσδαί ἢ ἀντιμάχεσθαι τῇ τύχῃ.

Liberum. Cic. dicit sapere de animo, qui facillè reprimat cupiditates, & alios affectus domat, hunc cellum & erectum: deinde erectum & minimè perturbatum, id quoque Græci efferunt, ἢ ὁ παρῶν σε προτρέπει τε λιδο παραρῖναι πρὸς τὸ μὲν ὁ παραρῖναι σου τὸν τῇ αὐθαδειᾷ ἢ ἰσχυραίνῃ τύχῃ, ἀλλὰ πρὸς αὐτὴν ἀντιλέγειν, ἀνταρῖναι ἢ ἀπώτι ψυχῇ, ἢ ἀντέχειν ἢ ἀντιμάχεσθαι ταύτῃ. Sic Plutarch. περὶ συνουσίας, παραρῖναι σοὶ τι γραφεῖν. *Optat.* Quod Crantærus protulit e 2. Vet. Cod. ἀπῖται pro optat, valde mihi placet: aptare enim: teste Nonio in 10. Aeneid. ἀπῖται

se pugna, valet, se componit, & parat ad pugnam: sic philosophus instruit homines præceptis, tanquam armis ad fortunæ & affectibus resistendum.

Populus &c. Agell. lib. 10. cap. 20. ex Arteio Capione in lege definienda sic distinguit populum à plebe, genus differt à specie, quod nomine populi omnis pars ciuitatis & vniuersi ordines ipsius contineantur: atque Isidor. vocabulum descedit ἀπὸ πολιτῶν, vt Od. 1. lib. 1. attingimus, geminatâ literâ, vt sit cœtus ciuium: Plebs autem, quod non in ea gentes ciuium patritiæ vel seniores ciuitatis insunt, & vulgus tantum sit, à pluralitate dictum respectu patritiorum. Græcè autem populus dicitur λαὸς à λαπίδibus, ex quibus homines constant, vt fabula Deucalionis narrat & Seruius annotauit in 1. Georg. ad vers. Vnde homines nati durum genus.

Porticibus. Quidam οὐκ ἐνδοχῆως intelligit τὸν τῆς Πομπηίας σταδίου, de qua & de altero ipsius vsu sic fecit Ouid. lib. 1. de arte amandi:

Tu modò Pompeia latus spatia sub vmbra,
Quum sol Herculei terga leonis adit.

De eadem vide Propert. lib. 2. & 4. Martial. lib. 11. sed porticum Græci à propinqua statione παρατάδεια (huic tamen aduersatur, quod Isidorus scribit, porticus est transitus magis, quam ad standum sita, quasi porta & porticus, eò quòd sit aperta.) Hebræi à fornice Vlam vel à strato ambulacro varshabb videntur nominasse: de qua voce fuit in Grammaticis Odes 15. lib. 2. Loca autem Romæ, quo personæ digniores confabulandi gratiâ conueniebant, Satyr. 7. lib. 1. sub initium nominata sunt: in quibus Pompeij Magni ambulatio recensetur. Porticus non modò confabulationi dicata fuit, sed etiam ambulationi, siue theatri, siue templis, siue clarorum virorum ædibus adstrueta ad valetudinem conseruandam, vt Galenus lib. 5. de tuend. valet. cap. 11. scribit,

Olim quod. E' Porphyrione & Nonio coniectura capitur, hunc Apologum Aesopicum fuisse depromptum è Lucilij 30. in verbo, *spectare*, & eiusdem meminit Plato in Alcibiade priori. Quintilianus quoque lib. 5. cap. de exemplis, quum scribit, & Horatius ne in poemate quidem humilem fabula vsum putauit: quam Græci αἶνον, i. fabulosum dictum, & αἰσωποποιῖαν, i. ab Aesopo confictum, & λόγος μυθικός, verba fabulosa, vel nomine non sanè in vsum recepto apologationem dicunt.

Olim. Vitatum est hoc principij genus in narrationibus fabulosis, quale fuit Satyr. 6. lib. 2. ad hæc verba: - Olim.

Rusticus vrbani murem mus.

vt annotauit Aelian. Donat. in Andria primum Terent. Act. 1. Scen. 3. vers. 16. fuit olim quidam senex mercator generi quondam, &c. deinde in Eunuch. Act. 2. Sc. 2. vers. 15. Olim isti fuit.

Vulpes. Grammatici hoc dici volunt à volubili & tortuoso gressu: sed Græci à fallendis oculis ἀλώπηξ παρὰ τὸ ἀλᾶν τὸ πλανᾶν τὴν ὁπώρας, ad quod erymum alludit ad Pifones sub finem:

Nunquam te fallant animi sub vulpe latentes.

Leoni. Quidam putant leonem dici παρὰ τὸ λάειν à videndo, sed non memini legisse τὸν μὲν λέοντα βλέπειν λογικῶς, ἀλλὰ πινυλατῆσαι διανοῦ εἶναι, cernere acutissime, sed odorari sagacissime, Aelian. 1. 17. c. 26.

Bellua multorum es caput. Plato in Axiocho videtur hanc belluam, tanquam diceret multicipitem his describere epithetis. Δύμος, ὡς φίλε Σάκρατες, ἀχάριτον ἀψίνορον, ὡμὸν, βάσκανον, ἀπαίδιστον, ὡς αὖ συνοκρατισμῶν ἐν συλλύδῳ ὄχλῳ, ἢ βέλῳ φλυαῶν. ὁ δὲ τῷ πρὸς ἑαυτὸν μένος,

μενος, ἀβλιώτορος μανρῶ, id est, *populus amice Socrates, est res ingrata, fastidiosa, crudelis, inuida, expers institutionis, collecta e colluie turba more variorum spoliis & centonum, violentisq; nugatoribus: sed qui ad hanc se adiungit socium & amicum, longè miserrimus est.* Eandem Curtius lib. 10. depingit comparatè: nullum profundum mare, nullum vastum fretum & procellosum tantos ciet fluctus, quantos multitudo habet motus, utique si uiora & breui duraturâ libertate luxuriat. Sic quoque Seneca libri primi capite primo de Clementia multitudinem vocat, discordem, se-
ditiosam, impotentem, in perniciem alienam suamque pariter exsultantem. Reperio etiam apud Platonem τὸν ἐ-
ρωτα dici πολυπέδαλον ὡς τὸν διμυδρ, quem posterior-
em sic Phocylides notauit ac descriptione sic decla-
rauit:

Λαὸν μὴ πῖσσε, πολὺτροπὸς ἐστὶν ὁμιλος
Λαὸς τοὶ ἢ ὕδωρ, ἢ πῦρ ἀνατάσσεται πάντα.
Populo ne fidas, vulgus enim est varium & mu-
tabile,
Populus certè, aqua, & ignis nequeunt planè
contineri.

De iudicij popularis deprauatione lege Senec. lib. 4.
Quaest. & Orat. pro Plantio.

Paragēstis.] Hoc gestiendi verbo demonstratur qualis conducentium animus esset: hoc enim declarat motu corporis & agitatione voluptatem fructus vberissimi, qui ex illa redemptione capiebatur: sic in arte loquitur, *gestis paribus colludere.* De vi huius verbi reperi annotationem in 5. Ode. l. 3. sic quoque Cic. *ἡγά-
την συνωνυμίας, efferri latitiam inani, exsultare, gestire.*

Sophocles hoc interpretatur per ἐπαγόμεναι χάριν
& cum infinito ἐπαγόμεναι ἰδέσθαι gestio videre.

Conducere publica.] Qui hanc facit mercaturam, Græcè dicitur Τελώνης ex redemptione vectigalium & aliorum publicorum tributorum, quasi τὰ τέλη ὁ ὠνόμε-
νος ἢ πελάγιος ἢ μεθυστικός, qui a Cicerone vocatur redemptor vectigalium, quod ea redimit, & operâ coactorum postea exigit, qualem coactionem hic poeta dixit satyrâ. 6. lib. 1. suum patrem fecisse, nos etiam ipsi ostendimus in eiusdem vita ex hoc poemate toto excerpta. Vlpianus autem pro conducere publica dicit hoc, redempturam facere publicorum. Ex libello quoque Plutarchi περὶ πολυπραγμοσύνης cognosci potest mos horum publicanorum, quum scribit: καὶ γὰρ τῶν τε-
λώνων βραχυρόμεθα ἢ ἀνυχεράνομεν, ἃ ὅταν τὰ ἐμφανῆ τῶν εἰ-
σπραγμάτων ἐνδέχῃσιν, ἀλλ' ὅταν τὰ λυπρὰ μόνον ἡττύῃς οὐ ἀ-
λοτρίους οὐδέσις ἢ φορτίους ἀνέχρεφονται. Etenim grauiter molestèq; ferimus Publicanos, non quidem quum manifesta & certa exigunt tributa rerum in aeternum, sed quum occultissima quaque scrutantes in supellectile & sarcinis versan-
tur. Pro conducere publica *gestis* Cicero dicit 7. in Ver-
rem, *animum transfert ad vectigalia redimenda, Gallicè, il-
s' adonne prendre est ferme cestribus & praeges.* Idem effertur per verbum sumendi, paradoxo. 6. *Qui honestè
re querunt mercaturis faciendū, operis dandū publicū sumen-
dis, his opus est quaesiro.*

Crustus.] Si crustis legis, habes rationem vocis initio Saty. 1. l. 1. si *frustus*, frustum est minima cuiusque rei particula & fragmentum, vnde nominatur: planè hoc est e consilio Tiresiae Sat. 5. l. 2, depromptum.

Accipe, quâ ratione queas diti fieri: turdus,
Sine aliquid primum dabitur tibi, deuolet illuc,
Res vbi magna nitet domino sene &c.

Pomis.] Varro l. 1. de rustica c. 35. sic hanc vocem notat, quod indigent potu, *poma dicta esse puto.*

Viduas.] Hæc vox, sicut *Idus*, videtur inclinari ab E-
thrusco verbo, *Iduare*, diuidere, quasi vidua sit à viro

diuisa & seiuncta.

Excipiantque.] Ita Virg. Eclogâ. 3.

Non ego te vidi Damonis, pessime, caprum

Excipere insidias?

id est, vt Seruius interpretatur, dolo capere.

Quos in viuaria.] Interpretes labore accuratioris expositionis hinc superfederunt. Acron interpretatus est quidem, quos decipiant: Lambinus tantum insti-
tit in notanda voce, *viuaria*: quod illa sint septa ad fe-
ras viuas alendas. Ego verò addo viuarium esse *σω-
τροφείον, ἢ σωχέειον* vbi non solum feræ viuæ seruantur
& aluntur, verum etiam aues & pisces ad victum & v-
sum oblectamentumq; familiæ: ratio vocis hinc qui-
dem satis est perspicua. De tribus autem villaticæ pa-
stionis generibus lege lib. 2. cap. 20. Agel. vbi sic de-
scribit hanc vocem *viuaria*, *que nunc vulgus dicit, sunt,
quos παρὰ δέους Græci à Persis mutuati appellant: ideoque
Polluci dicitur vox barbara: quem Cic. in Dial. de Se-
neft. definit conseptum agrum, diligenterque confi-
tum, & Gaza interpretatus est, τὸν συμπεφραγμένον ἀ-
γρὸν ἢ πεφραγμένον, qui modò viridariū, modò poma-
rium dicitur & septum ferarum, quæ omnia tam ad v-
sum, quàm ad oblectamentum curaturâ seruabantur:
sed difficultas nodi nondum est expedita: neque enim
dubium est, quin vox ex auita domo debeat migrare
aliò: vt significet illos captatores iubere senibus, vt in
posterum quiescant liberi, ac rei familiaris grauibz
curis soluti: se diligenter prouisuros, vt bene admini-
strentur omnia, vtq; adeo ipsi laurè tractentur: ideoque
securè iucundeque spectent varias feras inter se luden-
tes in viuarijs ac viuant, tanquam feræ & aliæ bestię
ibidem, sine conquisitione quotidianæ prædæ absque
vlla victus parandi & querendi sollicitudine: interea
vt ipsi senes & viduæ decepti permittant illos capta-
tores adire ipsorum hereditatem, quum adhuc sint su-
perstitites. Pro viuarijs Saryr. modò citatâ dixerat spe-
cialius cetaria.*

Occulto.] De legitimo & legibus concessio fœnore
& de illegitimo & interdicto vide Gramm. Saryr. 2.
lib. 1. ac præterea de ratione vocis Latinæ, Græcæ &
Hebraicæ.

Durare.] Ad finem Sat. 6. l. 1. docuimus e Donato
vim huius verbi accommodari solitam periculis perfe-
rendis, vbi citatus est hic versus Terentij.

Non Hercle hic quidem *durare* quisquam, si sic fit, potest.
estque Grammaticis hac notione ἀμειψάτορ, quod Gra-
ci efferunt per verba ἐμμενέειν ἢ ἐπιμμενέειν τοῖς λεγέσθαι ἢ ἀμει-
μνοῖς perstare & acquiescere in rebus definitis ac iudicatis.
Item *ὑαποτρεῖν ἐπὶ τοῖς παρῶσι*, presentem rerum statum bo-
ni consulere: quod etiam dicit ἐμμενέειν εἶναι τὸν ἐννο-
μῶν, in statutis perseverare, cui opponitur ἐνστατῶν εἶ-
ναι αὐτῶν, alienatum & semotum ab iisdem.

Baijs.] De Baijs dictum Ode 18. lib. 2. vt de *amœnis*.
Effeminat animos amœnitas nimia, nec dubiè aliquid ad
corrumpendum vigore potest regio, itaque nemo sapiens, si de
secessu cogitat, vnquā Canopum eligit, ne Baias quidem, quæ
diuersorum vitiorum esse caperunt. Senec. epist. 51.

Ode. 17. lib. 1.

Festinantis.] Grammatici hoc verbum, vt properare,
celeritatis quidem esse monent, sed hoc interest, quod
is properare dicitur, qui in vno tantum intentus, illud
maturè & diligenter exsequit: festinat verò, qui plu-
ribus simul implicatus nihil conficit.

Auspicium.] Hæc vox ab auibus, vt Græca, *δωρο-
σπονία*, inspiciendis videt dici, & ob id esse genus di-
uinationis, quâ impulsus fuit ad ædes in mari costruendū,
de quo querebatur Catilina ad incitandum sui
consilij

consilii consortes, ut maturarent diripere ingentes civium opes, illis aiebat, divitias superare, quibus profundant in exstruendo mari & montibus coequandis: nobis rem familiarem etiam ad necessaria decesse. Causam autem, cur aves passim vagantes aliquid significant, videl. 2. de divinatione.

Cras tolletis.] Certi est temporis hoc adverbium, ut hodie ait Donat in Andr. Aet. 3. Sc. 4. sed ad tam celerem *εὐμενιστοχίμους* intelligendum, *εὐστράχια*, quam citissime, vel, ut dicit Saty. 6. l. 1. cras mane, vel ut Terent. Andr. Aet. 3. Sc. 4. *mox cras redi.*

Teanam.] Hujus nominis sunt urbes duæ in Italia ex Strabonis libris 5. & 6. quarum altera est in Latio, aliter, Sidicinum, dicta: Gallicè *ville de la terre de la benn* l. 1. c. 2. Plinii in Apulia est altera cognominis priori, quam interpretes Gallicus vocat *Teano del aponille* libri 3. cap. 13. neutra tamen scripta per *θητα* sed per *tau* ut apud Stephanum de urb. nusquam tamen in istis locis reperio, quod nonnulli scribunt, esse oppidum mediterraneis Campaniæ nomine calidarum aquarum etiam celebratum & frequentatum: est quidem Iheana proprii nomen lib. 10. Aeneid. vers. 703. *Ιηαία*. *Θεανώ* scriptum, quo nomine creditur uxor Antenores dicta.

Genialis.] Sententia est: si dives est conjugatus, præ se hominem cœlibem prædicat beatum: contra si idem fuerit cœlebs, dicit & laudabit fortunas maritorum & conjugum. Tacit. scribit in initio l. 12. Annal. *Claudium Cæsarem post eadem Messalina uxoris cœlibi vitæ intonuisse*, id est, graviter succensuisse, ut qui esset conjugum imperii obnoxius, nec minore ambitu, quam libertos, feminas exarsisse, suam quæq. nobilitatem, formam, opes, &c. Lectus autem genialis, est torus nuptiis stratus in honorem Genii, & Junonis, unde flectitur, & illud a genendo id est, gignendo: tali definitione & notatione hoc Servius declarat in Aeneid. 6. vers. *auræa fulcrata toris*, &c. Geniales tori propriè sunt, qui sternuntur puellis nubentibus, dicti a generandis liberis, quod Lâr idem, quod Deus Genius, cum singulis nascitur & interit ex sententia Ethnicorum: de quo vide Fest. & Arnob. contra gentes, & Catullum de nuptiis Pelei & Thetidis. Genialis lectus etiam dicitur Græcè *κλινὴ συμποσίη*, id est, accubatio epularis. Præterea Geniales dicti sunt *θεοὶ γενεθλίων καὶ γενικοὶ* unde dicitur *suæ cūq. est genis*. *suæ cūq. Juo*: quod essent *τὰ στοιχεῖα*, elementa & semina rerum gignendarum. De his geniis lege Latant. l. 2. c. 12.

Calibe.] De hac voae dictum est Od. 15. l. 2. & 8. tertii copiosius, Græcè *καλὶβος*.

Protea, &c. De mutabilitate hujus vide Satyr. 3. lib. 2. *Οδυσσεύς* & 4. Georg. 2. Diodori. hic autem scribit eum assumptum in regem Aegypti & ibi veneratum, altero nomine Eteum: ubi consuetudo erat regibus varias variarum rerum & ferarum figuras gestare pro insignibus & ornamentis dominationis: unde creditur Proteus rex abuisse in proverbium summæ inconstantiae & mutabilitatis.

Quid pauper.] Quid & unde pauper & paupertas sit, repete ex Grammat. in Od. 2. l. 3. eod. autem magis ridicula pauperis incontinentia videbitur, quo major illi opponetur continentia Cæs. Augusti. 72. cap. Suet. in ipsius vita, ac per annos amplius 40. eodem cubiculo hyeme & æstate mansit: quamvis parum salubrem valetudini suæ hyeme urbem experiretur, æstivæq. in urbe hyemaret, vel hyemem illic exigeret.

Cœnacula.] Cœnaculum est Vallæ locus ad cœnandum accommodatus, quod ascenditur ad hunc etiam finem, idcirco cœnatio dicitur: hoc tamen interest, quod hæc in ima domus parte, quæ Græcè *υποθήκη* vo-

catur, illud in suprema ejusdem collocatum sit, Græcè *υπερῶον οἶκημα ἢ ἀνώγειον*, veluta solo subductus aliquantò, ut est cap. Marci 14. & Lucæ 22. Evangelistarum, id Græcis aliter dicitur *δεντρούσιον*, Gall. *Salle haute*. Grammatici controversantur, de origine vocis hujus, tracta re sit a nomine cœna an a verbo, cœno, as, ut a taberna sit tabernaculum: a verbis subligo, as, & miror aris, subligaculum & miraculum. hæc autem controversia pertinet ad bellum Grammaticorum de principatu cōtroverso inter nomen & verbum. Interea tamen sciamus τὸ cœna nomen flexum dialectò doricà *ακονά* pro communi *τῶ κοινῷ*, & dictum *ἐν τῷ κοινῷ* *τῶ κοινῷ*, a communione, ut convivium a conjunctione vitæ, verum quibus erat curta suppellex, & restenvis, iiferè conducebant cœnacula ad habitandum: unde aliò subinde emigrabant. Ita apud Plautum initio actus 3. Amphit. Iupiter de se jocat, in superiore qui habitaculo.

Balnea.] Hoc Grammatici defleunt a Græco *βαλάνειον* eliso a medio & hoc etiam ipsum *ἐν τῷ τὰς βαλάνειος ἀγῶν* ab incendendis olim corticibus glandium, quarum nucleis Suidas scribit veteres vesci solitos. Etymologicus tamen ita vult dici, *ἐν βαλάνει τὰς ἀγῶνας*, i. quod expellat mœrores, hinc est manifestum balnea fuisse privata: in quorum Luxum sic invehitur Seneca lib. 13. Epist. 87. ad locum, *sub hoc Scipio tectioram sordido, stetit: hoc illum pav. mentum tam vile sustinuit. At nunc quis est, qui sic lavari sustineat? pauper sibi videtur ac sordidus, nisi parietes magnis ac pretiosis orbibus refuserint: nisi Alexandrina marmora Numidicus crustis distincta sint: nisi illis undæ que operosa, & in picture modum variata circumlitio prætexatur: nisi vitro condatur camera: nisi Thasius lapis, quondam rarum in aliquo spectaculum templi, piscinas nostras circumdederit, in quas multa sudatione corpora exantia demittimus: nisi aquam argentea epistomia fuderint: ceteras philosophi querelas illic lege. Quatuor autem de causis instituta sunt Balnea, ut scribit Clemens Alexand. *ἡ καθαρῶν τοῦ ἐν ἡμῶν ἀλγῶν, ἢ ὑγείας, ἢ τὸ τελεῖταις ἡδονῶν, aut ad corporis munditiam, aut ad tepescationem, aut ad sanitatem, aut denique ad voluptatem.* sed de prætio lavandi dictum fuit Sat. 3. l. 1. finem.*

Nauseat.] Hoc fortassè verbum quibusdam videtur propriè accipiendum quia huic subijcitur (*navigio*) unde tætra atque gravis exhalatio existit, & hinc vomitus concitatur. Cic. tamen lib. 7. Epist. 26. ad fam. Gallum ob cruditatem ex beta & malva scribit se nauseantem, non e sentina navis. Est certè hoc verbum prorsus omnino Græcum: nam *ναυτία*, & *ναυπία* cōmuniter, & *ναυσία* & *ναυσία* tonicè dicuntur propriè de navigantibus tali affectus exerendi, quæ sunt stomacho molesta, correptis: indeque, ut Latina, pro, respuere & contemnere sumitur communiter autem *ἐμεσις* & *ἐμέσιν* & *ἐμέσιν* Græce dicitur, & Latine vomitus & vomere. Præterea Horatius non vult hic æquare pauperem diviti vomitu. Hæc enim affectio sapientissimo & moderatissimo cuique accidere potest ex illa sentina graveolentia & crebra corporis agitatione, quare dicamus utrumque juxta fastidire & contemnere ac propriè respuere singulares cōmoditates perversâ quadam animi libidine incitatum.

Locuples.] Ut Latini volunt hanc vocem dici a possidendis plerisque locis & agris vel plenè Loculis: sic Græci suum *τὸν πλοῦτον* *πλοῦτος*, *τὸν πλοῦτον* *πλοῦτος*, *οἷον τὸν πλοῦτον* *πλοῦτος*, qui multas facultates & bona possideat.

Priva.] Id est propria, nec conductâ: dictum est de hac voce Satyr. 5. lib. 2. sed præter hæc lege Festum & Agellium lib. 10. cap. 20. in definitione legis & privilegii.

Triremis.] Triremis est navis triplici remigum ordi-
ne acta: sicut vox Græca τριμης από των τριών ἐστίν, a tri-
bus remis.

Curtus.] Curtus valet diminutus, quod in orato-
re Cicero opponit redundantanti, nihil curtum, nihil re-
dundans. Curtatus autem a tonfore capillos est synta-
xis Græca κερτασμός. τὸν τριχῶν ἀνομήτως ὑπερ-
περ ellipsum γὰρ, familiarem primum Græcis, deinde
Latinis Poetis. Quid sit curriari capillos ab inæquali ton-
fore, intelligitur ex hoc Satyræ 3. lib. 1. Rusticius tonso toga
desluitur, ut sit rusticè tonderi & inæqualiter more rû-
sticorum tonforum, quali dictus est Augustus usus. dici-
tur autem capillus quasi capitis pillus. sic Sat. 3. lib. 1. Rusti-
cius tonso toga desluit.

Subucula.] Ex hoc potes intelligere subuculam dici a subijciendo, vel subsuendo, vel ex eo quod subtus gestetur communis utriusq; sexus, quam instituerunt vocare subuculam & intusium, postquam duas tunicas habere coeperunt, ait Varro lib. 4. & 1. de vita populi Rom. apud Nonium. Pars autem illa, quæ pectus operit, dicitur Suet. in Octav. c. 82. subuculae thorax laneus, & tunica & toga ategendo. Adversantur autem inter se *tritum & pexum*, ut illud valeat lacerum & vile: hoc, elegans, pretiosum, & concinnum: quod ex hoc Martialis versu maximè perspicias:

Pexat me pulchrè ridos mea Zule trita.

fic pexus doctor & pinguis decenter legimus dici pro
eleganti & inconcinno.

Dissider.] Hoc verbum hæc propriè sumitur, quem
admodum vix alibi reperiās : simplex ei opponitur, 30
il se vusit tibi sèder, id est, decette, Gall. *et habillement*
se sèder bien, se couche bien fier toi. Sæpius hoc translàtè,
ut hæc geminatio demonstrat. dissidere & discordare.

Quid, mea,] Accusatu hinc Mæcenas prætermis-
si officii erga Poetam, quoddam ipsius vitia cerne-
ret, non tamen castigaret, & utraque tam animi, quam
corporis sine discrimine duceret: quæ si recto iudicio,
veraque amicitia examinasset & inter se comparasset,
tandem illa inter se comperisset differre, quando credi-
tur animus corpori præstare, hoc Plutarchus libello
πρὸς ἀντὶ διακρίσεως τῶν νόλων τῶν ψυχῆς, proprium esse alien-
tatoris, dicit, quod, ut sequentia, interpretor Galli-
ce: comment on pourra discerner le flatteur d'avec l'ami, le
flatteur fera semblant d'en voir ni cognoître par un des
vrais & gros peches, mais s'il n'a d'aventure quelque legiere
et extérieure faute il se fera merveille de crier haut à bon es-
tant & de la reprendre avec une voix forte & vehemence de
parole, comme par exemple, s'il aperçoit quelque chose qui
traîne parmi la place, s'il en est mal logé, s'il en a la barbe
mal faicte, ou un vestement, qui sied mal, ou un chien ou
cheval mal traité. les exemples des grans faulx voies les
audit bien, que se passe pour brevete, fuerunt vitia hujus
generis, ut levius, Satyræ i. lib. i. notata. Sed ita, ut odium
minime conflaret inter amicos, nec amicitias dissol-
verent.

Quod petiit.] Nempe, quod sententia mea petiit, ist est, quod ego ipse petii, pro expetivi.

Discrepantur idem reprehendere videtur poeta in discrepantia sententiarum & affectuum suorum, quod Satyrâ 3. lib. 1. in Tigellio. Nil eguale animi fuit illis ac ibidem post pauld—nil fuit unquam sic impar sibi. Hæc accit continuatio discrepantiæ Horatianæ per omnes vitæ partes.

D. rati.] Simili inæqualitate & inconstantia fuerunt Tigellius Sat. 3. lib. 1. & Priscus 7. lib. 2. notari.

[*Solenne*.] Dicitur solennis ex solo & anno junctum, quod fit quotannis: unde pro eo, quod est solitum, consuetum, & ulitatum, quomodo Cicer. usus est

lib. 7. ad Attic. *Tantum igitur nostram illud solenne prece-*
mus, ut ne quem istuc eniē sine literis dimittamus. Item
Sueton. in Octav. cap. 44. *famini;* ne gladiatores qui-
dem, quos promiscue spectari solenne olim erat, nisi ex su-
periore loco spectare concessit. Syntaxis tamen hæc abu-
su Latinorum valde abhorret, nisi agnoscamus *ἡνίκά*
ἄλλω λῶ ἀντιπύειν, qualis est, *transversa tueri* Eclogā 3.
& *Narcissus ser. conans*, 4. Georg. qualis etiam in hoc
auctore plurimas notavimus pro solenniter & trans-
versē, meo more, serd. sic loquitur Seneca lib. 22. Epist.
12. *volunt solita peccare, quibus peccandi premium infā-*
mia est, valet igitur hīc insanire solennia, ita inter stul-
tos, aliquem inire visse sine reprehensione insanire, ut
ipsius insania in magna stultorum turba non appareat.
nec ipse pro homine insano habeatur: cuius rei causa
dicta est Satyr. 3. lib. 2. de avaro insaniente:

Nimirum infans paucis videatur. eò quòd

Maxima pars hominum morbo jactatur eodem.

hujusmodi tam usitata infanendi ratio videtur esse,
quam Sena vocat epistolâ 94. *Insaniam publicam, in-*
ter quam, et hanc, quâ a medicis traditur, nihil inter est,
nisi quod hæc morbo laborat: illa opinionibus falsis. Altera
caussâ furor traxit ex valetudine, altera animi, mala
valetudo est: quâ posteriori omnes, præter sapientem,
insani sunt, neq; tamen helleborum neq; potant cura-
torem accipiunt.

Prætor. J. Prætor cautione legum non solum dabat tutores & curatores pupillis ac minoribus : sed etiam insanis ac furiosis : quorum officium videtur Poeta desiderare in Mœcenate , ut jam attigimus , qui si tonsori & vestiario irasci soleat , propter corpus malè curarum & ornatum ; multò certè magis ipsi succensere deberet ob animum malè institutum & informatum. Exemplum habes insanè amanti ovem tenerà , instar filix & interdictum Prætoris in eadem Sat. paullo pòst.

Interdicto huic omne adimit jus

Prator, & ad sanos abeat tutela propinquos.

Respicientis.] Usurpatur hic propriè hoc verbum, nec alibi in hoc sensu legere memini: Terentius quidè dicit, *Nisi Deus nos respexerit*: Item *non respicio*: Item Ovid. *Epist. respice Lacrimam*: sed in iis est verbū cōmiserationis, pro nisi Deum nostri misereat. Hic autè adjuvandus respicit auctorem, non tanquam opitulaturus, sed tanquā auxilium expectans a tutore vel patrone. Xenophon ita videtur usurpare verbum ἀποβλέπειν lib. ἀπ' α. 4. ὅτε πρὸς ἐλπίων ἀποβλέπειν τὴν πόλιν, ὅπως τοι σπεύδῃς ἀνδρὲς δεσφῆναι, οὐκ ἰσὺς οὐλοῦσιν, quibus operā viri boni indigeat.

Ad summam.] Aliam sapientis descriptionem repetēdē fineli 3. de fin & e. Saty. 3. l. i. & 6. paradoxo. *Ad summā* autē val. τὸ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ. deniq; summatim, infumā & intelligitur dico, quū intercitur cursus orationis, ut inquit Cic. l. i. de Off. *ad summam*, ne de singulis agam, nec debet conjungi cum sequentibus, ut sit, *ad summam sapiens*; sed distingui potest *ad summam*, quod malè quidam omittunt, & interpretantur, summè, perfectè & planè sapiens, & interpretationem tuentur simili syntaxi Philip. 10. Quis sapientior ad conjecturas rerum futurarum? & sapere ad normam alicujus, & in, *ad summam*, Ellipsin similiū verborum, rei pecuniariæ & familiaris perficiendam, explent, ut superius consiliū a verlu, οὐ κρὲς κρὲς, &c. sit jam de divite, acipius divitiis, non de sapiente, ne de ipsius virtute: quod si ita esset, nō video, quemadmodum hæc Epistolæ extrema quadraret ad philosophicū Poetæ studium ac institutum, nisi totum hoc εἰσαγωγικὸς sumeretur.

Dives, liber.] A syndeta sunt, Ellipses conjunctionum, dissoluta Ciceroni.

Enig.

Denique.] Donatus in Act. i. Sc. i. Andr. annotat *τὸ denique* properare ad summam & finem dictorum, & moram, postremamque tarditatem significare, non tamen absolvit complexionem semper, sed interdum *τὸ postremò* ipsi subdit. Quidam putant duci a denicalibus feriis, & has ab inulitato denicare, pro denecare, occidere.

Pituita.] Hanc vocem quidam transferunt ad cupiditatem, quibus nō possum assentiri, quum pituita sit humor frigidus & humidus, vt dictum fuit Sat. 2. l. 2. 10
ideō quæ min⁹ apposit⁹ ad exprimendam cupiditatem, quæ sitis est quædam habendi. De huius quoque vocis quātitate ibidem dictum est: sed hæc ab alijs referuntur ad damnum, quod auarus dedit, quum illi emuncta est pecunia sine vllo fœnore: quemadmodum Cruquius accipere locum translatè videtur: attamen qui degunt vitam philosophicam, quietam, & sedentariam operam literis nauant, molestiam redundantis huius humoris sentiunt nō admodum solliciti de valetudine corporis & cultu, vndè conijcio iocum esse 20
in Stoicos parcè ac duriter viuentes, & pannis obfisos maleque vestitos contra frigus.

Explicatio Rhetorica:

Genus metri est Heroicum, hexametrum, cuiusmodi est in reliquis sequentibus Epistolis.

Eadem vox ex eadem origine varie cado-
 πολύπῳτον efficit, cum aliquâ eiusdem soni simili-
 tudine suavi, quod Græci dicunt, *ῥυθός, ῥυτὴ, λιὰ ῥυθός* 30
μονὰ ἢ λεχθεὶς λιὰ λεπτὴ, λιὰ λεχθόςμονε, utrumq; vno ver-
 bo ἰσοῦσιν ῥυτὴ dicitur,

b Meronymia est efficientis, id est, inuentricis p in-
uentis verbis a Musa, ac præterea synecdoche singu-
laris pro plurali Camœnæ & Musæ carminū inuentri-
tes, quæ l. 3. Od. 4. proprie sumuntur: quarum quæ hic
dicîi prima, continet periphasin Odarū, vt postrema
Satyr. & Epist. quomodo dixit Od. 28. l. 3. summū car-
men & in Gramm. Od. 1. ἀντιθέτου ἔπος nominaui.

c Quia perpetua est hic verborum *spectaculū, rude, ludo*, 40
modificatio ad significandam descriptionis consuetæ &
satis exploratæ & indicatæ vacationem, quæ danda est
Poetæ, dico allegoriam esse. Sed in *ludo* præter meta-
phoram est etiâ synecdoche generis pro gladiatorio,
qui etiam significat per metonymiâ armorū fixorum.
Simili modificatione utitur Iuuenalis Sat. 7. de Patro-
no, qui sibi finem causas agendi in foro imponer.

Ergo sibi dabit ipse rudem, si nostra mouebunt

Consilia. Non dissimilis fuit Ciceroni Rhetorica eloquutio Epist. ult. l. 7. ad Fam. *Mihi indicatum est,* 50
si modò hoc Caesar aut patietur, aut voles, deponere illam iam
personam, in qua me saepe illi probavi. Sed hic allegoria est
ab histrionibus, qui probantur partibus suis egregiè
tuendis.

d Anaphora est, initio incisorum eiusdem vocis iteratio.

e Synecdochicws pars sumitur pro æde Herculi sacra, ad quam athletæ facti erāt e Varrone apud Noniū.

f Arena metonymiam habet adiuncti pro subiecta Amphitheatri crepidine, in cuius medio gladiatores decertabant arē illius arenis conspersā, ne sanguis digladiantium lubricaret vestigia pedum, ut accipitur a Martial. lib. 1. Epigr. 4.

— nec cepit arena nocentes.

id est, delatores, qui in theatro puniebantur.
g Meraphoricum est pro attentum & vigilem, acutè
audientem. Nam vt nitidissimum & purgatissimum
est quicquid, ita ad suum munus optimè affectum vi-
detur, vt Lucianus in inuocō sui Lexiphanis docet, *ou dō*

ὀπποῶτα ποιεῖσας τὰ ὦτά, ἥδ' αὖτις ἀνέγω δὲ καὶ ἐπιβύθρα, καὶ
 ὠφελῶς, tu verò patefactis auribus audi: absit obcuramentum
 & sordes, quibus obstruitur auditus. Hic autem versus ha-
 bet apparatus ad propositiōem tacite admōitionis
 per allegoriam e ludis CIRCENSIBUS septies equo decur-
 rendis: quibus est persimilis Poeta & Poetici studij
 contentio acris. Hanc figuram alij *ἀντιπαρὸν* non satis
 planè vocant, cuius sunt duo proximi versus sequen-
 tes. Theognis allegoria huic Horatianæ non dissim-
 ili vtitur, sed cum grauib. querelis in Cynum, cui
 gnomas Elegiacas dicauerat suas, quod se pro merito
 non coleret & obseruaret:

Αὐτὰρ ἐγὼ μ' ολίγης παρὰ σε τυχαίῳ αἰσθῆς.

Αλλ' ὡς πόρ' μιν ἔδον παῖδ' αἰ, λόγοις μὴ ἀπαταῖς.

Ceterum ego a te per exiguum accipio honorarium:

Ac mihi, velut tenero puello, das verba.

ideoque mox subnectit:

ἵππος, ἐγὼ βαλὴ καὶ ἀεθλίη· ἀλλὰ λέονισον

Ανδρα φέρω λαί μοι τῷτ' ἀνικρότατον.

Γολάντι διη μέλησας διαφρήξασα λαλινόν

Φύγειν, ὡσαμύνητορ λιπὸρ ἡνίοχου.

Pulchra ego sum, equa certatrix: sed pessimum fero virum: & ob id mihi molestissimum. Habui certe septenimero in animo, diffracto frano, & malo aurigâ excusso, fugere id est, ἀνὰ τὸν οὐρανὸν recedias, desistere ab hac admonitione, in gratiam Cyri instituta.

b Hic ego puto allegoriam esse duplici synecdoche generis pro Odis & Satyris de amoribus & cavillationibus factis.

Hoc videtur allegoricòs etiam dictum & sumtum ab agricolis, qui tempestivè de messis fruges ibi recondunt, vnde, quasi thesauro, illas postea depromant vendas: quales fructus sunt præcepta & instituta philosophiæ morali & civili, & quæ se Poeta dicit studio se congerere & conscribere ad honestæ vitæ cultum. Est præterea ibidem quædam soni similitudo.

k Procatalepsis est, quæ Mæcenatem percontatorem
 occupat de genere Philosophicæ familiæ. Hac figura
 significatur etiam interdum per hæc genera dicendi,
 quæret fortasse quæ spem dispendiæne mihi legum præsidio a
 capite periculū propulsare, pro Cluentio interdum per
 hæc, ac ne quis a nobis hoc ita dici forte miretur, pro Archia:
 sæpius enim per copulas discretionis, quanquā, etsi, quam-
 vis sit, ac multò sæpius sine talibus notis pronunciaæt,
 & tum Dialecticæ inuentionis peritū requirit ad in-
 diciū sui: Frequentior est hæc figura in orationibus,
 ubi discēptantur controuersiæ: nam ibi artis est occu-
 pare ex aduersarij persona, quod causam ipsius videa-
 tur tueri: ad id tamen non satis valere ostendatur.

Metaphora est a priuatis ædibus ad certâ scholam vel ductum philosophi designandum: vtenim *lar* in singulari pro priuata domo & familia & ipsius præside ac custode sumitur ex illo Plauti in Aulul. *Ego lar sum familiaris ex hac familiâ*, ita *æraçagogus* pro ludo ac schola: in plurali verò significat Penates & Genios singulorum hominum præsides, & Deos patrios, id est, familiæ, & generis.

m Sumtum videtur a licitatoribus & venditoribus. qui mercem quamlibet æstimatam emtori dicant & offerunt accipiendam ac præcipuè mancipium, ut significet destinatum, deuorum, deditum, obstrictum in posterum emtori: nisi malis referre ad tria illa fastorum verba, do, dico, addico, a Prætoe prolata.

n Sumtum est quoque a militari sacramento, quo se milites obligant causam sui principis & imperatoris fortiter fideliterque defendituros, & traductum ad leges iure iurando sanciendas, ad placita philosophorum approbanda & tuenda,

o Synecdoche generis pro Philosopho, voce speciali ac minus generali, quam magister.

p Tempestas, vndis, mersari habent allegoriam e perpetuis metaphoris a Nautis, ad significandas graues curas ingentesque molestias, quæ vorandæ sunt gubernatoribus rerum pub. si velint esse feneri satellites & administri virtutis, vindices & oppressores omnis improbitatis & sceleris: quales fuerunt Stoici, translate hic appellati virtutis veræ custodes, *lidi æperis pñ-
nans ludi pñpñs æperis ludi æperis pñpñs*, ac rigidi satellites in vitia quænis æqualiter vindicanda, quales erant *πεπονητοί, παρόλοιοι ἀλλοί τε σωματοφύλακες ludi dōp-
pñpñs, is dñ pñpñs pñpñs pñpñs pñpñs, spatores corporum* & lictores Pratoriani olim vocati. Non dissimili allegoria vsus est Cic. l. 4. Acade. Quæst. contra nimis crudeles & alienæ libidinis & opinionis ministros: qui ad quamcunq; sunt disciplinam, quasi tempestate, delati, ad eam, tanquam ad saxum, adhærescunt.

q Arbitror hic esse periphrasticam synecdochen novercarum.

r Metaphora est partim ab animali tardigrado, partim ab aquis tardè fluentibus & quasi stagnantibus: quæ tarditas reddit ingrata tempora studioso, quæ displicent, minimeq; sunt accepta propter impedimenta grauesq; occupationes interuenientes.

s Epanalepsis est eiusdem vocis & soni resumpti initio & clausula: ac rursus a secundo æquæ & tertio fit *ἐπανάληψις*, regressio ad eundem sonum.

t Metaphora a primordiis vniuersitatis, ac rerum principiis ad rudimenta disciplinarum indicanda.

u Dubitatur hic, Lector, vtrum sit apostrophe, sermonis auersio a Mæcenate ad auarum, an ad alium quemlibet, quem nunc alloquitur per synecdochen finitæ accertæ personæ pro infinita, ad quam dirigit præfens consilium & Epistolæ reliquum: quale est illud Ciceronis lib. 1. de Orat. ad Q. fratrem. *quid tam necessarium est, quam tenere semper arma, quibus tutus esse possis?* pro cuius possit: potest tam esse continuatus sermo ad Mæcenatem: cuius nomine perturbationes indicat hominum. Ego autem malo *σωνδολὸν* agnoscere, vt Mæcenati parcantur tam multa.

x Synecdoche est singularis pro oculis.

y Hic equidem puto synecdochen esse speciei pro genere arthritidis, qui est cuius morbus articularis, quamlibet in corporis particulam & articulum incubuerit.

z Allegoria est a viatoribus, qui, quum ad locum propositum peruenire non vno die possunt, bonâ tamen itineris parte confecta contenti vires interea reparat, & alternis quiescunt: sic philosophia studiosi ubi aliquem in hac progressum fecerunt, in hoc acquiescunt, eoq; fruuntur libenter.

aa Metaphora est a feruore aquæ, cuius vim affectio illa, dum in animis hominum tantum suscitât commotionis, vt nullis rationibus sedari possit, planè exprimit. Eodem tropo vtitur Cicero in Orat. pro Quintio, *feruet auaritia*: in hunc autem Ciceronis pro Quintio in Gram. iam citatum: tales sunt Pauli Manutij notæ, *lepor est aliquis in similiter incipientibus verbis, feruet, ferturque. Est etiam aliqua vis, quia translaturum que est. Nam translata rem ante oculos ponunt exempli similitudine* (quibus præsentem noster Poeta versus subscripsit: sed vnde translario sumpta sit, non indicam. Hoc autem dici solet de re aliqua, quæ est in summo, quæ quum minuitur, eadem deferuere vel deferuescere dicitur, cupiditates deferuescunt pro Cælio & Tusc. 4. ira deferuescit: quomodo rumores, & iudicia calere & fer-

monem hominum refrigerari & hastam Cæsaris refrigisse dicit Cicero sæpè. Similitropo Græci dicunt *ῥέοντες ἄν-
θρωποι*, excandescunt populos, & *ῥέοντα θυμὸν ludi pñpñs* *τὴν ἰσὴν & spiritum feruentem*. Illud tamen Cic. in Cat. Maiore: omnes his studiis flagrant senes vidimus, Gaza non vertit per *ῥέοντες ἡ φλογόμενος γέροντας τὰς αἰσθήσεις*, sed per verbum alterius translationis, *αἰσθητὸν πνεύματος τοῦ ἰσίου* vt *ἐμπνέειν ἀπὸ τοῦ ἰσίου φόνου* spirare cōmationem & cædem.

bb Potest esse duplex modus metonymiæ: prior, qui ex efficiente docet significari effectam gloriæ cupiditatem: alter contra, qui ex effecto significat efficientem, vt Cupido, qui habetur Deus & auctor cupiditatum sumatur pro ipsis & miser dicatur, quod miseros efficiat sic effectos, quum eripit libertatem, pro qua magnanimis viris omnis debet esse contentio.

cc Metonymia subiecti pro corde illic contento.

dd E geminata synecdoche fit allegoria pro præceptis ac institutionis Philosophiæ. Sic falsis vocibus vsi interpretati sumus Od. 2. lib. 2. pro Stoicis sententiis & opinionibus, quæ a vocabulis, tanquam partibus integrantur. Verba enim & voces sunt partes integræ orationis, e quibus constant sententiæ, & ex his oratio. Ita sæpè Donatus in Terentium interpretatur *τὸ vetus verbum ἀφῳμα*, enunciatur & sententiam nomine & verbo iuncta, vt iam monuimus in Gram. Sat. 6. lib. 2. ad hæc verba: *vox & ratio*: Pindarus quoque *ὑμνὸς ὁμοῦ* dixit Nem. eod. d.

ee *ἡ σοφία πρῶτα δὲ ὁρμητικὴ τῶν ἄνθρωπων* — *τὸ πρῶτον ῥέοντα*, id est.

Hymnus victoriæ actuosâ diuini viuit.

hic locus explicatus est Ode 8. l. 4. quod nunc libet addere interpretationem scholiastæ, *πρῶτα τὰ λεγόμενα ἢ ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ πρῶτον ὅπου ἡ σοφία ἔρχεται, τὰ μὲν γὰρ ὅπου ἡ σοφία ἔρχεται, τὰ δὲ ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ πρῶτον ὅπου ἡ σοφία ἔρχεται, τὰ δὲ ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ πρῶτον ὅπου ἡ σοφία ἔρχεται*, id est, omnia dicta & scripta sunt rebus gestis diuiniura. Hæc enim prætereunt: illa autem æternitati traduntur. Est igitur in priori dictione huius loci synecdoche membri pro integra oratione vel poemate vel hymno: in posteriori est modus eiusdem tropi, sed generis pro speciali certamine & victoriâ lustratione quæstâ. Sic Demosthenes Olynthiacâ. i. dicit *τὸν λαὸν ὁρμητικὸν καὶ ῥέοντα*. i. præfens tempus vobiscum loqui edicta voce, id est oratione habitâ. Simili vltus est tropo Cic. in oratione pro Archia Poeta. Quod si, inquit Orator hæc vox huius hortatu præceptisque conformata, nonnullis aliquando saluti fuit a quo id accepimus, quo ceteris optulari, & alior seruare possemus: huic profecto ipsi, quantum est situm in nobis, & opem & salutem ferre debemus.

ee Videntur *ἀνδρὶ ὁμοῦ* sumenda a corpore male affecto ad animi prauas perturbationes notandas, quæ a Philosopho præceptis, tanquam a Chirurgo fomentis leniuntur.

ff Sumtum est etiam a corpore, quod propriè veneno, aquâ intercute, flatu, & humoribus turget, ad animum prauis affectionibus turbatum & tumentem: sed hic periphrasticus *φθόρος* *ἡ δὲ ἡ νόσος* vna perturbationis species significatur, inanis ambitio: quam D. Paul. 1. Corin. 4. verbo *φθὸς* exprimit. Atqui Satyr. 3. l. 2. *γυναικὸς* eloquutus est, & 6. eiusdem nos copiose,

Stas animo? & purum est vitio tibi, quam tumidum est cor.

Nec mala me ambitio perdit.

gg Metaphora est a sacrificantibus, qui victimi piacula-

piacularibus & lotionibus sua & aliorum flagitia, sceleraque purgare solebant, cuiusmodi victimis dicit scripta Philosophorum esse similia ad eluendas vitæ sordes & animi labes: ideoque ad ea, tanquam ad vota Diis facienda homines castos & expiatis accedere oportet, ut Cic. 2. de leg. docet, ad Deos castè adeunto: ideoque dicit *lectum purè libellum*, qui scriptus de morali Philosophia.

bb In rer est synecdoche finiti pro infinito, tanquam diceret, specie pro genere, id est, castissimè, attentissimè & diligentissimè lecto: sed quidam, imò verò plerique omnes libentiùs referunt, *ter*, ad perfectionem ternarij Superis sacram, quàm ad tropum: nec Poetæ solum hanc numeri supersticiosam observationem a Pythagora didicerunt, sed etiam Philosophi, ut Aristot. l. 1. de mund: nam (ut Pythagorici inquit) ipsum omne ac omnia ternario sunt definita: finis enim, medium ac principium ipsius unus numerum habent: hac autem triadis: quapropter hoc a natura numero sumto perinde atque quadam illius lege in Deorum sacrificiis celebrantur ut solemus: eodem etiam vltà est Simæta Theocriti in veneficijs *eidum. β.*

Es τρις ἀποκαθάρσει τρις τὰς δὲ πύλαι φανῶ.

Ter libo, terq. veneranda hac verba dico.

In expiationibus etiam binarij usurpatus est. 4. Fa- storum de Numa sacrificante:

Bis caput insonsum fontanâ spargitur vndâ,

Bis sua fagineâ tempora fronte tegit.

utrumque denique numerum usurpavit Persius Sa- tyr. 2.

Hac sancto, ut poscas, Tiberino in gurgite mergis

Manè caput bis terque, & noctem flumine purgas.

De huiusmodi expiationibus vide Paulaniam de ex- piatione Thesei propter cædem Pallantis. Item in Corinthiacis de expiatione Dianæ & Apollinis de morte Pythonis, Herodotum de Adrafto: sed omni- um optimè Ethnicorum scribit Cic. 2. de Leg. Quam multum animus corpori præstet, observeturq. ut pura corpora adhibeantur: multo est in animis observandum magis: nam incestum aspersione aqua, vel dierum numero tollitur: animi labes nec diuturnitate evanescit, nec manibus vllis elui potest. Verum præter hos omnes tibi suadeo D. August. l. 21. de ciuit. Dei de hoc argumento legendum: redeo ad tropum, *ter*, epittatci magis notam, quàm arithme- tici numeri: quem ideo præfero mysterijs omnibus Ethnicorum ad significandam philosophiæ moralis attentissimam studiosissimi cuiusque lectionem. Plu- tarchus in libel. de Poetis legendis admonet, denuò quòd valde illustrat hanc puram philosophiæ lectio- nem, quàm scribit multas esse corporis partes, per quas vitia se insinuant in mores & animos hominum: sed virtuti vnicam esse ansam per aures adolescentu- lorum, si puræ fuerint, nullisque assentatorum & cor- ruptorum sermonibus occupatæ.

Ita sumitur Georg. 2. ad verl. *contra non vlla est oleis cul- tura.*

ii Non caret etiam vox suâ synecdoche generis pro brevissimis philosophiæ præceptis.

kk Sumtum est a bestijs, ut mitescere a fructibus, pro inhumano & humano.

ll Translatum est a cultura fundi & arborum, ut Ci- cero loquitur lib. de Senect. cuius quidem non vtilitas me solum, sed etiam cultura & ipsa natura delectat: sic proprie loquitur Plato, τὰ περὶ νῆπτω ὁρῶντας συγγέγραμματα, libri de cultura horarum translate, & Isocrates ad Nicoc. ὁρῶντας νόμους, cultus legum, sic ὁρῶντας φύτον, linguas: τὸν νοῦν δὲ Xenoph. Hist. 2. τὸν μὲν κακὸν βίον ὁρῶν- τας καὶ πόλιν ὁρῶντας, Callibium omni genere cultus observa-

bam: translatum, inquam, ad institutionem hominum. Vix unquam alibi, nisi Epistola 18. sequenti, reperias hanc vocem sic translatam: legitur quidem cultus a- nimis. de finibus & excolere animos doctrinâ in O- rat. pro Archia.

mm Translatum est quoque apta similitudine a sen- su corporis acutissimo ad mentis consilium & præsa- gitionem, unde sunt hæc, acies mentis, animi, inge- nij, item videre, cernere animo, ingenio, coniecturâ & similia Ciceroni vltatissima: hic autem tropus, ut alij plerique omnes, ab Aristotele obscuratus est no- mine τὸς ὁμωμύνας οὐ γενήσονται: unde instructi Ari- stotelei docent τὸ videre verbum esse *habere* quod dicitur ἔχειν ὁμωμύνας, id est, per similitudinem homonymum & æquiuocum oculis ac mentis. Quemadmodum e- nim oculi speciem visibilem apprehendunt: sic mens *videt* vnde, i. quæ sub intelligentiam ministerio sen- suum cadunt, comprehendit. de his autem homony- mis monuimus in præfatione operis ad lectorem & postea initio Rhetoricorum in Oden. l. lib. 1. Itaque ponitur hic pro, *sic & intelligis*: ita translatum no- tauimus Ode 20. lib. 3. non vides, quanto moueas, &c. Ita quoque Græci transferunt verba huius sensus: ὁρῶν, ὁρῶντας, ὁρῶντας, βλῆντας & ipsorum coniuncta & cætera, quorum vnum & alterum proferam exemplum pro multis ex Iliad. 1.

Εἰ δὲ αὖτε τὸς αὖτὸς ἐπὶ τὸν πόλεμον, οἱ δὲ τὸν πόλεμον.

Eia ago, hos ego inspiciam, ipsi vero parent, sic Eustathius hunc explicat tropum enodare, ἀνὰ τὴν αἰσθητικὴν δύναμιν, ὁρῶντας, ἐπὶ τὸν πόλεμον, id est, acutissimè observabo, & di- indicabo & recognosciam, qui sint legati ad Achille m- tendi, ait Nestor, Demosthenes, ἀλλὰ καὶ τὸν ὁρῶντας τὸν πόλεμον εἶδε, sed hoc etiam, qui tulit legem, intellexit.

nn Synecdoche est membri pro integro corpore æ- grotante.

oo Est hic synecdoche generis pro speciali empo- rio, id est, faciente nauticam mercaturam.

pp Iteratum initio incisorum facit epanaphoram.

qq Videtur quibusdam per ignes dici *dux* τὸς οὐρανὸν ἡ δὲ δόξα αὐτῶν τὸς γένος, per synecdochen speciei pro grauisimo quoque vitæ periculo, quale est illud Terentij in Eun. Act. 3. Scen. 2. Nam qui huic animum assentari induxeris, e- flamma te petere: cibum posse arburor, quale est etiam il- lud Tusc. 2. sub finem, qua flamma est, per quam non cur- rerent ij, qui honores olim punctis singulis colligebant: hic de- nique Græci præsentissima pericula solent *dux* τὸν πόλεμον, *dux* ἐν τῷ πόλεμῳ, *dux* φλόξ ὡς πυρρός, τὸν ἑγὼ τῷ πόλεμῳ *dux* τὸν πόλεμον, grauisimum exitum pronunciare: sed hunc tropum præ- cedentia, per mare, per terras videntur impedire.

rr Metonymia subiecti pro victoria, vel potius pro adiuncto brabio & insigni victoriæ Olympicæ.

ss Anaphora est initio incisorum.

tt Alia est metonymia pro sine labore, qui suscipitur in puluere, vel laboriosa exercitatione, quæ ibi fie- ri solet: cui certè tropo locus non relinquetur, si tu se- quaris sententiam de vnctione Athletarum, & arenæ consperzione.

uu Auro & aurum faciunt polyptoton variè caden- do.

xx Exclamatio est reprehendentis auaritiâ & vnâ epizeuxis. Quidam constituunt hic prolopopœiam Iani, qui hortetur ciues ad pleonexiam posthabita vir- tute: sed ego malo verba esse poetæ obiurgantis & ir- ridentis præposteram Romanorum curam.

yy Ironia est Poetæ simulantis, i. contrarium sen- tientis, & consulentis, atque ciues faciebant.

zz Anaphora initio membrorum in Iani: qui est vicus fœnoratorius, metonymia *λαρεῖς* αὐτῶν τῶν λαρεῖς

δανεισθῶν, qui sunt omnes fœnatores, mercatores & trapezitæ a maximo vsque ad minimum, qui illuc conueniebant ad rem nummariam, quam ipsos iuvenes palam docerent: vnde Satyr. 3. lib. 2. propriè loquutus est, *ad medium lanum res mea fracta est*. Paulò aliter vide modificatum Od. 15. l. 4. ad verbum *Idnum Quirini clausit*.

*a Est & sunt per polyporon dicuntur.

*b Metaphora est nota pro, *ἀδωξος, ἀτιμος*, inglorius inhonoratus, qualis locus erat in ima theatrialis caveæ parte.

*c Allegoria est a firmis præsidij ac tutissimis propugnaculis militum, cuiusmodi dicitur insula *Æoli* l. Odys. 11. munita initio.

ῥάσαν δὲ τὸ μὴ περὶ τῆς

ῥάσαν δὲ τὸ μὴ περὶ τῆς

circum totam illam murus aeneus minimeq; fragilis, quibus similis est recta conscientia, id est, *ἀπειρος*, ut eruditè & scitè respondit Bias interroganti, *τὸ ἀπὲρ τῶν ἡμετέρων βίον ἀποβῶν, εἴπερ, ὁδὸν οὐκ εἰδὼς*, quid esset in vita meus expertus, recta, inquit, conscientia. Simili quoque allegoria Deus promittit se populo suo fore murum in circuitu igneum. Sach. 2. vers. 3. & Isa. 66. vers. 12. *flumen lacrimarum*. & Iobi 1. vallum, quo ipsum cingat & munit. Idem sic enunciat Salomon cap. 16. vers. 17. *Propter agger rectorum est recedere a malo*. Hæc quidem protuli, ut, quod iam inde ab ipsa huius operis prima enarratione monui, nullum esse scripturæ genus troporum fœcundius, quàm Prophetarum scripta, iterum planius facerem. Sic Cicero 7. in Verrem *τὸ murus sumit: ad omnes meos impetus quasi murus quidam boni nomen imperatoris opponitur*.

*d Dialogismus est *διὰ τῆς ὁμοιωτικῆς*.

*e Synecdoche speciei pro qualibet cantilena, dictæ vulgari.

*f Metaphora a sexu animalium robustiori ad magnitudinem animi indicandam.

*g Similis est tropus pro viris summæ frugalitatis, moderationis, æquiritis & fortitudinis: qualis est ille Iuvenalis Satyr. 2. continuatus:

Qui curiosi simulant & Bacchanalia viuunt.

*h Anadiplosis, quamvis prius rem non omnino in clausula, sed posteriore rem cum tertio facit symplocen eiusdem soni similitudinem initio & clausulâ membrorum. Alij ex Hermogene dicerent esse *ῥυθμὸν*, & ex Cicerone: orbem concinnitatis.

*i Metonymia est effecti pro efficiēte & exprimentē lacrymæ ex oculis spectantiū, non secus atque dixit Satyr. 1. lib. 1. *non sine fumo lacrimoso*.

*k Synecdoche speciei pro poemate tristi huius Poetæ tragici.

*l Metonymia effecti pro efferente homines inani gloriâ. Talem elationem Isocrates obiecit Dionysio Tyranno: *ὅτι τὸ μετέωρον τῆς τύχης λυγρὸν καὶ ἐν γλῶσσῃ τοῦ πολεμικοῦ θεοῦ*. Sic sublimis fortuna ac censiones e pristina Philosophia contemplatione desciscere ea coegerunt.

*m Procatalepis est futuræ percontationis a populo Roman. unâ cum imperfecta prosopepœia, quam ipsemet inducit & sustinet pro populo versib; duobus, ac denique deponit alloquens populum: *olim quod dicitur τῆς ἀποπροφῆας*, ad hæc verba, *Bellua multorum capitum*.

*n Sumtum est a gesticatoribus & qui ritum movent suis spectantibus, ad summam redemptorum auiditatem indicandam: præterea est hic synecdochica periphrasis *τελωνίων*, qui publica vectigalia & tributa redimebant, atq; exigebant nō sine intolerabili concussionē populi. Ideoque omnibus odio erant acerrimo, ut euangelium eos peccatoribus associat Matthæi

5. v. 15. *διὰ τὴν μετὰ τῶν τελωνίων ἡδὲ ἀμαρτωλῶν ἐστὶν ἡ διασπορά*. Illorum quoque, ut militum, *διασπορά*, id est, diuexationes sub auctoritate magistratus & duces notantur Lucæ 3. *ὡς δὲ πλεονέκτης τὸ διατελεῖν τὸν ἑαυτοῦ πρὸς ἑαυτὸν*, i. nihil amplius exigitis, o vos Publicani quàm vobis sit constitutum: qualis est circumloquutio in tribus alijs versibus proximè sequentibus, captatorum, de quibus Tiresia Satyr. 5. l. 2. & fœnatorum, de quibus etiam Satyr. 2. lib. 1.

*o Videtur sumtum a pueris, quos facile est cuique in suam allicere & attrahere voluntatem nucibus, pomis & placentis, ab aucupibus & a venatoribus, qui volucres & feras solent inescare ac capere illecebris gulæ delinientes: vnde constituitur allegoria, quæ in proverbium etiam cessit Græcis *μυῖς βαρύνει*, i. malis ferire, pro aliquid munusculis ambire, decipere & fallere. Item in viduas & senes metonymia subiecti pro adiunctis opibus illorum: quod Lucianus propriè dicit in Dialogo Platōis & Mercurij, *τὸν ἡλιθιωτὸν, θυγατρί, ἡ ἐκδοτὴν αὐτοῦ, ὡς καὶ τὸν ἐκδοτὴν αὐτοῦ, ὡς καὶ τὸν ἐκδοτὴν αὐτοῦ*, i. hereditatem alicuius captare tanquam venatu feram, *τροπικῶς* item Matthæi cap. 23. vers. 14. dicitur: *ὅτι ὡς οἱ ἄνθρωποι οὗτοι οὐκ ἐκδοῦν, ὅτι ἡ ἐκδοτὴν αὐτοῦ, ὡς καὶ τὸν ἐκδοτὴν αὐτοῦ*, i. Væ vobis Pharisei & Scribæ hypocritæ, qui exeditis domos viduarum. Sed hic præter metonymiam & synecdochen, domos pro facultatibus, est metaphora hyperbolica in exeditis.

*p Metaphora nota.

*q Metaphora est nota e Gramaticis ad significandam vitam nullis curis subiectam, rebusque ad ipsam sustentandam necessarijs plenè instructam.

*r Permissio est superiorum studiorum.

*s Imperfecta & obliqua est prosopepœia diuitis, ut hoc, *si dixit diues*, subindicat, tanq̃ nota recessus ab ea.

*t Manifesta metaphora a feris, qui solent heris suis accensas præferre faces: quomodo propriè sumitur a Suet. in Octau. c. 29. *Tonanti Ioui adem consecrauit libertatis periculo, quum in expeditione Cantabri a per nocturnum iter lecticam eius fulgur perstrinxisset, seruumq; prælucentem exanimasset*, alia est metaphora in loc' & mare, ubi rebus inanimatis tribuitur sensus cum damno tamen coniunctus: est præterea synecdoche generis pro Diacriuo & litore Campani maris.

*u Translatum est ab auguribus, qui nihil aggrediuntur sine aspectu auium, cui errato similis est libido vitiosa impellens diuitem ad alteram ædificationem priori relicta. Itaq; talis libido dum impellit, suadet, consiliū dat, ut aliquid faciamus, vel fugiamus, vel potius dum permouet, dicitur facere auspiciū, ut Græcè vno verbo *διανεσθὲν πᾶσαι*, agere augurium. Tropus autem est partim in epitheto, *inequalis*, quod *ἀνίστημι* sumtum sonat scabrum & impoliturum, ut locus, mensa inæqualis. Gal. *raberens, mala plain & vni, long dum costis, conet delanter*: atq; translatum ad animum indicat ipsius inconstantia & mutabilitatem, qualis notata fuit Sat. 7. l. in Prisco, qui vixit inæqualis: ubi *τὸ inæqualis* ὁ *ἐρυσίνος*, qui aliquid inæqualiter facit per tropū supra notatum: qui partim etiā est in *Tonsore*, ut sit metonymia efficientis & inæqualiter tondentis capillos p his ipsis inæquali tonsura curlatis: qualis erit epist. 19. *Exiguus, toga simul et textore Catonem*. Est in tonsore synecdoche generis p speciali tonsore pilorum capitis humani, quum sint etiam alij tonsores ouium.

*x Apostrophe est, auersio sermonis ad Architectos vel fabros, quos herus mutato consilio alloquitur, ubi *οὐκ ἐνδοξῶς* e ferramentis intelliguntur Architecturæ arma, & quælibet instrumenta ad ædificandum necessaria.

*y *ἀλχογᾶμινον*, tanquam torus stratus, per metonymiam

miam subiecti pro ipsis coniugibus. Valet igitur, si hic
dices est coniugatus & uxorem habet.

*² Anaphora est in iteratione nil in principiis.

*⁴ *Επιφώνημα* est, summa Poetae acclamatio ad magnitudinem inconstantiae narratae indicandam.

*⁶ Alia est Apostrophe ad quemlibet, nisi maius ad ipsum Mæcenatem esse reditum.

*⁸ Hoc dicitur per metonymiam effecti pro tonsore capillos inæqualiter tondente per imperitiam rusticam. Sunt, qui tropum hac designant interpretatione, pro tonsura inæquali, ex efficiente ipsum effectum imprudenter indicantes: sed ramen in tonsore, non in epitheto inæquali, tropum statuentes.

*¹⁰ Rides ter in clausulis sententiarum iteratum cum similitudine eiusdem soni iucunda est epistrophe: ubi dicit, sed quum pugnantia dico: petita sperno: omissa repeto cupide: diruta per me ipse reficio: dum deniq, rotunda quadro: non rides, nec reprehendis tales inconstantiae perturbationes, quasi sic inueteratas, & corroboratas in me, ut in quandam naturam iam abiisse tibi videantur.

*¹² Sumtum est ab ignis vel aquae marinae comotionibus & incendijs, quibus æquor concitatur ad turbidos animi effectus indicandos, qui manifesti sunt interdum accessione vocis alterius, ut apud Tullium, astuat dubitatione. Gal. perplexi & qui nescant, quid doibit scire, & apud Sallustium, astuat inuidia, Gal. il est fort huius propria est notio huius verbi Ode 6. l. 2.

— ubi Maura semper

astuat vnda, ut alterius, Canicula vitabis astus.

Ode 16. l. 1. quo genere tropi vitur sapè Cicero, ut lib. 3. de Orat. Te astus quidem ingenij procul arripuit, & 2. de leg. Ne astus nos consuetudinis absorbeat: simili tropo Plutarchus in Coriolano dicit *χρημὶνα τοῦ ἀνδρὸς τῆς πόλεως*, pro seditione & tumultu ciuitatis. D. etiā Paulus ad Ephes. cap. 4. vers. 14. *ἵνα μὴ ἐπὶ ὧν οὐκ ἔσμεν, ἀποδιδώμεθα*, *ἵνα περὶ ὧν οὐκ ἔσμεν, πᾶντι ἀνθρώπῳ τῆς διακονίας, ne amplius pueri simus, qui fluctuamus & circumferamur quouis vento doctrinae.*

*¹⁴ Allegoria est a remedijs medicorum, ad salubria philosophorum præcepta, quibus perturbationes animorum curantur,

*¹⁶ Videtur *συνδολοχμὸς* sumendum, pro irascaris ad leuissimam quamque culpam.

*¹⁸ Translatè hoc dicimus a fulcris pensibilibus nutricum pro, sustentari & innitètes tuâ ope & prouisione, ut lib. 14. ad Atticum. Resp. pendit e Bruto: propriè autem sumitur Eclog. 1. de rupe pèdere, & Eun. Act. 6. Sc. 7. Tu iam pendebis, qui stultum adolescentem nobilitas flagitijs. addam in de te metonymiam esse pro consilio & auxilio Mæcenatis, e quibus totus pendet amicus. Potest etiam e similitudine soni initio & clausulâ sententiæ notari symploce figura dictionis, est simul periphrasis Romani clientis: ac potius orphanus & pupilli propter antecedentia, prætoris, curatoris tutela: præterea Seruius lib. 12. Aeneidos ad verba --- in te omni domus inclinata recumbit annotat, est a ruina translatio continua: quia tota sententia est immutata: eandem Cicero alijs retulit verbis epist. 1. lib. 3. ad Appium Pulcrum fam. omnes vires ciuitatis se ad Pompeij ductum applicauerunt. alijs quoque Seneca lib. 1. cap. 1. de clementia, in quog, carior est, in quem se Respublica conuertit.

*²⁰ *Εἰρήνη* est, ut apparet ἐν τῷ τῆς ἐπαυροῦ ὁδῶς, præcipue sanus. ubi quoque obserues τὸ rex regum τρεπινὸς sumi pro eo, qui regit & domat cupiditates, & in quo appetitus paret rationi, quum imperare sibi maximum sit imperium, ut dicitur epist. proxime sequente ad ver. animum rege. e Seneca.

*²² Videtur quibusdam allegoria esse a laborantibus phlegmate copioso, quo nummi sine fœnore dati in mutuum non minus exhibent molestiæ auaro: quam verò illi rectè sentiant, iudicet prudens Lector. Arbitror equidem potius ex interpretatione Porphyrionis, nisi lætæ pps imperit, metonymiam esse causæ, id est, huius redundantis humoris pro dolore a prono huius decursu in partes subiectas excitato.

EPISTOLA II. AD LOLLIVM.

Theticum.

Quòd e scriptis Homericis doctrina vitæ & morum plenius ac melius percipiat, quàm e libris Philosophorum: ad cuius studium Poeta Romanos cohortatur cum reprehensione vitiorum.

Troiani belli a scriptorem, maxime Lolli,
Dum tu declamas Roma Fræneste b relegi.
c Qui quid sit pulcrum, quid turpe, quid vile, quid non,
Pleniùs ac meliùs d Chrysippo & Crantore dicit
Cur ita crediderim (nisi quid te detinet) audi.
e Tabula, quâ Paridis propter narratur amorem,
f Gracia Barbaria lento collisa duello,
Stultorum regum & populorum continet gestus
Antenor censet belli h præcidere causam.
Quid Paris? ut saluus regnet, viuatq, beatus,
Cogi posse negat. Nestor componere lites
i Inter k Peleiden festinat & inter k Atreiden:
Hunc amor, ira quidem communiter vrit virumq.
l Quicquid delirant reges, plectuntur Achiui.
Seditione, dolis, scelere atq, libidine & ira

Iliacos m intra muros peccatur & extra.
2. Rursum, n quid virtus, & quid sapientia possit,
Vtile proposuit nobis exemplar Ulysses:
Qui o domitor Troie multorum prouidus vrbes
Et mores hominum inspexit, latumq, per æquor,
Dum sibi, dum socijs, reditum parat, aspera multa
Pertulit, aduersis rerum p immensabilis undis.
Sirenium voces, & Circes pocula nōsti.
40 Quæ si cum socijs stultus cupidusq, bibisset,
Sub domina meretrice fuisset turpis & excors:
Vixisset cenis immundus, vel amica luto sus.
3. Nos q numerus sumus, & fruges consumere nati,
r Sponsi Penelope nebulones, Alcinoiq,
In scute curanda plus æquo operata iuuentus:
Cui pulcrum fuit in medios dormire dies, &
Ad strepitum citharæ cessatum ducere curam.

4. *Vi ingulenti homines, surgunt de nocte latrones:*
Ut te ipsum serues, non expergisceris: 5. at qui
Si noles t sanus curres hydropicus: & ni
Posces ante diem librum cum lumine: si non
U intendes animum studijs & rebus honestis,
Inuidiâ vel amore vigil torquere: 6. nam cur
Qua ledunt oculos festinas demere: si quod
Est animum, differs curandi tempus in annum?
 7. *Dimidium facti, qui caput, habet: sapere aude.*
Incipe: 8. vi. endi recte qui prorogat horam,
x Rusticus exspectat, dum defluat y amnis: at ille
Labitur & labetur in omne volubilis auum.
 9. *Quaritur argentum, puerisq; beata creandis*
Vxor, & inculta z pacantur vomere sylua
Quod satis est, cui contingit, nihil amplius optet:
 10. *aa Non domus & fundus, non bb aris aceruus &*
Aegroti domini deduxit corpore febres, (auri
Non animo curas n. cc valeat possessor, oportet:
Si comparatis rebus bene cogitet uti,
 12. *Q. i cupit, aut metuit, iuuat illum sic domus & res,*
Ut lippum p. Et tabula, fomenta podagram,

Auriculas cithara collectâ sorde dolentes.
 13. *Sincerum est nisi vas, quodcumq; infundis, ace-*
scit.
Sperne voluptates: nocet enim dolore voluptas.
Semper auarus eget: certum voto pete finem.
 14. *Inuidus alterius macrescit rebus opimis.*
Inuidiâ Siculi non inuenere Tyranni
Maius tormentum: 15. qui non moderabitur ire,
 10 *Infectum volet esse, dolor quod suaserit & mens.*
Dum pœnas odio per vim festinat inulto.
Ira furor brevis est: dd animum rege, qui nisi paret,
Imperat: ee hunc frans, hunc tu compesce catenâ.
Fingit equum tenerâ docilem ceruice ff magister
Ire viam, quam monstrat eques: venaticus ex quo
Tempore ceruinam pellem latrauit in aula,
 gg *Militat in syluis catulus. 16. Nunc hh adhibe*
puro
 20 *Pectore ii verba puer: nunc te melioribus offer,*
Quo semel est imbuta recens seruat odorem
Testa diu: 17. quod si kk cessas, aut si crenus anteis?
Nec tardum opperior, nec pracedentibus in sto.

Analysis Dialectica.

Quia è demonstratione rhetici huius comparati elicitur cohortatio ad sapientiæ studium, videbitur Epistola bipartitò distribui posse, ut alterâ parte de optimo docendæ Philosophiæ magistro deligendo disputetur: alterâ, quid ex ipsius cultu capiatur fructus, explicetur: & quid contrâ damni ex eiusdem cõtentione. Initiò autem, aut si vis, in exordio Epistolæ causam memorat, cur hanc scripserit, quam certè tribuit lectioni poematis Homericæ repetitæ in oppido Præneste, intereâ dum Lollius adolescens Romæ declamationibus operam nauaret: vnde affirmat e comparatione minorû, se tantum fructus percepisse, quantum e sermonibus ieiunis Stoicorum & Academicorum disputationibus nunquam cepisset: quæ solùm nudam Philosophiæ 40 *βωλεων* complecti videntur: sed vtrumque Homeri poema veram eiusdem per exempla praxin comprobare certò tenemus. Non dissimili commentatione P. Ramus expressit e commentarijs Cæsaris viuam Ethicæ moralisq; doctrinæ imaginem, omisissis Sophistarum & Hypocritarum de eadem opinionibus vanis, ac nugamentis prodigiosis, quæ nulli vnquam vsui vitæ humanæ videntur, & fuisse, nec sunt, nec futura erunt. Inclusit autem hic auctor doctrinam vitæ & morum in libellum Latine & Gallicè scriptum, de moribus veterum Gallorum, viuis potius & actiosis exemplis illustratum, quàm theorematibus intermortuis explicatum: Quamobrem verò Poeta ita ipse sentiat, *Διὰ τὴν προσέτιον, cum attentione* postulat intelligi: vbi adhuc habes quinque versibus quandam exordij formam, & propositam quæstionem: quam duplici distributione totius Homericæ operis e subiectis reb⁹, id est, vitijs ac virtutibus, in quibus versatur vniuersum poema, facile ac perspicue declarat: ac primum de inhonesto & turpi ex Iliade disputat. Hæc autem 60 *via docendi*, quam Horatius hic sequitur, insitit omnino vestigijs Homericæ narrationis rerum ad Ilium gestarum. Nam viciosæ perturbationes Græcorum in Iliade proponuntur, quorum stulticia hic specialibus exemplis arguitur. Quid enim habuit raptus Helenæ, nisi summam Paridis adulteri iniusticiam cū temeritate non minore coniunctam? quid nisi tæter-

rimam effœminati animi libidinem omnibus testatam? vnde quidem certè perspicitur in omnes honesti partes grauiter turpiterque peccatum esse. In Alexandro compertum habemus, quod Herod. in Clione scripsit nulli contingere solitum, *δολὴς ὢν, ἀνόντος ἰσχύ, ὁ πόλεμον πρὸς εἰρήνην ἀπέστειλε, ὃ μὲν γὰρ τῇ δὲ πατρίδι τὴν πατρίαν βλάπτει, ὃ δὲ τῇ δὲ πατρίδι τὴν πατρίαν, nullus adeò inconsideratus est, qui bellum pro pace eligat: in hac enim liberi parentis sepeliunt: in illo autē, parentes liberos.* Itaq; non est mirū si tota Græcia vehemēter indignitate tanti sceleris commota, & suis urbibus velut effusa, se armarit in Phrygiam, & pœnas vltionis festinauerit, quas quum Antenor, atrocitate facti offensus, declinare suaderet, maturâ raptæ mulieris restitutione, ut Græcis præcideretur omnis causâ belli: huius tam salutari, tam vtili, tamque prudenti consilio Paris animi impotentia misere intercessit, publicisque commodis priuatam anteposuit & foedissimam libidinē atq; intemperantiam: & maluit se, totamq; patriam in extrema vitæ, famæ, fortunarumque omnium pericula præcipitem dare, quàm mulierem per summam iniuriam raptam a se dimittere: nullum certè postea facinus exstitit, quod non ex illo fonte manarit: nullum flagitium, nisi inde, nullæ innumerabiliū hominum neces, nulla denique vexatio, direptioque fuit, nisi ab illo turpi adulterio profecta: hinc inde grauissimū animorum motus inter principes vtriusq; partis sunt concitati, quos sedare minimè potuit summorum virorum summa prudentia Nestoris & Antenoris: nec magnos æstus irarum restinguere: nec infinitis malorum aliorum generibus medicinam inuenire. Ad tantam quoque tot malorum Iliada ex illo rapto accessit, ut ipsum cœlum perturbatis hominum mentibus concitatum sit. Inter Deos dissidia, & discordiæ nata sunt, quæ sola, dum Poeta profert ad Theticum approbandum, non plenè videtur satisfacere illius demonstrationi: *τὰ μὲν γὰρ φάσμα πάθον μόνον λυγρότερον, τὰ δὲ ἀγρία παρὰ δέμα.* Prauos enim solùm memorat affectus: rectos & laudabiles prorsus prætermittit, nisi velis nomine virtutis & sapientiæ hos intelligi postea in Odyssææ argumento explicâdos. Veruntamen multas

multas honesti partes cernas in Iliade, perinde atque in narratione Vlyssæi erroris, multas inhonesti. Ad-
dam ad sententiam Horatii non solum Philosophiam
moralem posse disci ex utroque Homeri poemate,
verum etiam *ἐκ τῶν ἁπλῶν τῶν περὶ τὴν ἀρετὴν περὶ τὴν κακίαν*, ut
merito illius libros possis Pandectas nominare: quod
ut tibi planius fiat, nec te pluribus detineam, lege vi-
tam Homeri e Plutarcho, unde primum cognoscas
tres organicas artes, quarum vsum in hac narratione
docere contendimus, Dialecticam, Grammaticam, &
Rhetoricam contineri: deinde morum doctrinam
tam in domesticis, quam in publica rerum administra-
tione: postea scientiam vniuersæ naturæ in assidua
commemoratione corporum cælestium, æriorum,
terrestrium, & aquarum pro conditione rei tracta-
tæ. Postremo rationem *τῶν μεταφυσικῶν* de Dijs, &
de animorum immortalitate, quæ sanè omnia tu faci-
le reperces ad hæc duo capita Plutarchi: *ἀπὸ τῶν ἁπλῶν
ἀπὸ τῶν ἀπλοῦν ἀπὸ τῶν ὁμοίων ἀπὸ τῶν ἑτερόων*.
Redeo iam ad summam Iliados, ex cuius vniuersis exem-
plis melius perspicitur vis totius inhonesti & inutilis,
& mali, quam ex nudis Philosophiæ præceptis insti-
tutisque, velut inter mortuos. Nam primum ex Iliade,
quid in Paride & popularibus adulterijs, quid etiam in
Achillis & Agamemnonis implacabilibus iracundijs
& stultitia fugiendum sit, qui causis, adiunctis & pa-
ribus describuntur, clarè & perspicue intelligitur,
quomodo, inquam, Paris grauissimo, impotentissi-
moque alienæ vxoris amore percussus teneatur: nec
minus hi duo capitali æstu irarum & stultitiæ, altero
feruere videantur.

2. Deinde ex ratione distributionis de prudentia &
honestate, & utilitate, sicut de stultitia, turpitudine &
ignauia agit, quorum effigiem in exemplis Vlyssæi &
sociorum expresse, & in Odyssæa descripsit: quod
noster Poeta hic egregie ac breuiter repetit in descri-
ptione Vlyssæi & sociorum ex adiunctis & effectis,
quum scribit duces, summam prudentiam, continentiam,
maximamque militaris disciplinæ scientiam instructam,
incredibilem tolerantiam laborum, quibus nunquam ces-
sit, munitum & leptum contra omnem vim fortunæ,
acerrimum studio, vigilantiam, solertiā mirificā in explo-
randis urbium propugnaculis, & ingenijs hominum
perspicendis: denique in prætermittendis volupta-
tibus continentissimum, temperantissimumque
fuisse: contra socios planè stultos, intemperantes &
ignauos, a quibus sumenda sunt exempla sententiæ
Platonianæ, *ὅς τινος ἀρετῆς ἢ κακίας ἢ ἄλλου ἰδιώματος ἡδονὴν
ἢ πόνον ἢ τι ἄλλο ἐκ τῶν ἀπλοῦν ἀπὸ τῶν ὁμοίων ἀπὸ τῶν ἑτερόων*, quia profecto ea ho-
mines capiuntur, ut pisces hamo, meretricum autem mo-
res ac illecebræ, quæ fabulâ Sirenium adumbrantur,
ante Platonem a Salomone capite 3. Prouerb. veris-
sic verè per cohortationem sapientiæ describitur,
Quamuis suum stillent labia extranea, id est, meretricis,
ut expolimus Ode 1. lib. 2. ad vocem scortum, ac mol-
lius oleo stillent palatum eius: attramen postlerius amarum est,
ut absinthium: acutum, ut gladius bipennis. Hæc sunt vi-
ua doctrinæ moralis exempla ex Homero doctore
deprompta, ad cuius normam suadet Poeta vitam &
mores hominum effingi & conformari debere, ut il-
li honesta & iusta colant & expectant: his autem con-
traria detestentur & fugiant, quæ causa fuit Alcidae
Elatei Philosopho & discipulo Gorgiæ Leontini, cur
Philosophiam appellat illam *ἐκ τῶν ἁπλῶν ἀπὸ τῶν ὁμοίων ἀπὸ τῶν ἑτερόων* vultum & fossam le-
gum & Odyssæam pulcherrimum vitam humanam speculum, ut
refert Aristoteles libro tertio capite tertio, Rhetor. ad

Theodor. de frigidis tranationibus, *ὅτι ἐκ τῶν ἁπλῶν ἀπὸ τῶν ὁμοίων ἀπὸ τῶν ἑτερόων*.
Hæc autem syllogisticæ
possunt sic collocari & iudicari: si Vlysses bibisset pocula
Circes, versus fuisset in fœdam bestiam: at non est mutatus in
bestiam, non igitur pocula Circes bibit. Assumptio præces-
sit, quum eum dixit inuictum se præstitisse in illis re-
pudiandis. Vir igitur sanæ & integritatis permansit. Bi-
bit quidem, ut ait Homerus, sed in eum nihil valuerunt
antipharma munus, ut idem nihil immutatus,
quali non bibisset, remanserit. Itaque Cicero 1. de Off.
sic de hoc scribit. Quam multa passus est Vlysses in illo erro-
re diuturno, quum & mulieribus (si Circe & Calypso mulieres
appellande sunt) inueneret, & in omni sermone omnibus, as-
fabilem & inuicundum se esse vellet: sed illa seruitus sicut tole-
rantia contumeliarum a seruis & ancillis, prudenter tegeba-
tur inuolucris simulationum, ut ad id, quod cupierat, aliquan-
do perueniret.

3. Seneca in lib. inscripto, in sapientem non cadere iniu-
riam, anteponit exemplar Catonis sapientis viri huic
Vlyssæi, quum de eo sic scribit. Pro ipso quidem secu-
rum te esse iussi, nullum enim sapientem, nec iniuriam
accipere, nec contumeliam posse. Catonem autem
certius exemplar sapientis viri nobis deos immorta-
les dedisse, quàm Vlyssæm & Herculem prioribus se-
culis. Hos enim Stoici nostri sapientes pronuntiaue-
runt inuictos laboribus & contemptores voluptatis &
victores omnium terrarum. Cato cum feris manus nō
contulit, quas consecrari venatoris, agrestisq; est: nec
monstra igne ac ferro persequutus est: nec in ea tem-
pora incidit, quibus credi posset cælum vnius humeris
inniti excusâ iam credulitate antiquâ, & sæculo ad
summam perducto solertiā. Cum ambitu cong. el-
sus, multiformi malo, & cum potentiæ immentia cu-
piditate: quam totus orbis in tres partes diuisus satia-
re non poterat. Aduersus vitia ciuitatis degeneran-
tis, & pessum suâ mole sidentis iterit solus, & caden-
tem Remp. quantum modò vnâ retrahi manu pote-
rat, retinuit: donec vel abreptus vel abstractus comi-
tem sed insustentatæ ruinæ dedit: simulque extincta
sunt, quæ nefas erat diuidi: neque Cato post liberta-
tem vixit, nec libertas post Catonem. Huic tu putas
iniuriam fieri potuisse a populo: quod aut præturam
illi detraxit, aut togam? quod sacrum illud caput pur-
gamentis oris aspersit? Tutus est sapiens nec vllâ af-
fici aut iniuriâ aut contumeliâ potest. Hanc autem
quæstionem Plato in Apologia & lib. 7. de Rep. tra-
ctauit, & Lucretius lib. 5. ita Herculem cum Epicuro,
ut hic Catonem cum Hercule videtur contulisse: for-
dissimis moribus sociorū Vlyssæorū: quod ut clarè ap-
pareat, sic dispono: Qui se damnoſa libidine, nō ratione, tra-
dunt regendos, ut fecerunt socij Vlyssæi, hi vitis & omni deo-
core infames viuunt, ac misere tandem peribunt: Nos (inquit
Poeta de Romanis) ut illi, ocy, libidine seruimus, & bimis
voluptatibus perflumus: Itaq; cum ignominia & dedecore
tandem moriemur, ut illi socij mortui sunt misere. Huic cer-
tè demonstrationi satis quidem fuisset Aristote-
lica: Qui intemperanter & libidinosè viuunt, misere ac tur-
piter morientur, ut socij Vlyssæi. Præterea hæc assumptio,
quæ poterat simpliciter enunciari: nos sequimur libidi-
nem, non rationem, amplificatur adiunctis & duplici si-
militudine, quod Poeta & ipsius æquales sunt abiecti & viles,
soli abdomini nati, genus hominum inertissimum & desidiosis-
simum, qualem se Achilles proficitur Thetidi matri
ἡ δὲ σὺν ἡμῶν ἡμεῖς καὶ οἱ ἄλλοι ἐκ τῶν ἀπλοῦν ἀπὸ τῶν ὁμοίων ἀπὸ τῶν ἑτερόων.

Sed apud naues sedeo inutile pondus teræ: quale fuit
etiam illud porcorum erga Penelopem: quale eri-
tuit

fuit populus Regis Phæacū, omni genere deliciarum & voluptatum luxurians. Iam aggreditur dehortari, huiusmodi intemperantes, & stultos homines a suis virijs ad temperantiam & sapientiam: ad quod vitur primum collatione minorum. Latrones vigilans in perniciem aliorum: Quid tu igitur es minus vigilans in tuam salutem? imò verò sis diligentior custos tuæ salutis. Hæc comparatio mirè est implicata. Videtur enim primò fronte diuerso fine constare: deinde ex aduersis: sed quia ratio comparatorum videtur hic dominari, illam sequimur, quamquam protasis atque apodosis separatim considerata declarantur suo fine & aduersa verborum notione, iugulare & seruare, vbi præterea studiosus Dialecticæ lector notabit Categoriā comparatorū pendere e locis primorum argumentorum.

5. Confirmatio est apodosis ex adiunctis incommodis, id est, attamen si, dum non es planè virijs contaminatus, non curaueris lectione Philosophicorum librorum perturbationibus prauis mederi: seriùs voles grauissimè agrotans id tentare: neque etiam istud facies sine grauissimo vitæ periculo.

6. Vrget hominem mox malè afficiendum ad maturam curationem animi comparatione minorum: si recentibus morbis corporis summā festinatione medicinam facis, multò citius est tibi animus curandus, nec illius curatio in aliud tempus rejicienda. Videretur quibusdam hoc etiam comparatum esse e maioribus: verum si illi mecum animaduertant sanationem animi esse hic in quæstione, vt rem maiorem, & curationem corporis, vt rem minorem, sumi pro argumento ad illud maius probandum aliter sentient. Quamquam autem non ignoramus corpus animi gubernaculo, ac vicissim animum corporis ministerio indigere, vt neutrum, si affectum fuerit, rectè suo possit fungi officio: priorem tamen hominis curam particula diuinæ auctæ, & moles terreni corporis posteriorem requirit.

7. Hæc trita & communis sententia ponitur, vt mihi videtur, pro argumento assumpto cohortationis ad superandam difficultatem operis aggrediendi. Itaque subnectenda est his, Aude sapere & incipe: quia cœpisse est 40 dimidium facti.

8. Tarditatem & procrastinationem meracæ & mutandæ mentis arguit similibus: quod qui differt studium sapientiæ, quod solutus fuerit negotijs omnibus, quæ in vita solent alijs alia succedere, similiter insanit, atque is, qui stultè expectat fluminis transitum, donec totus defluerit.

9. Docet quatenus progrediendum sit in rebus quærendis e triplici illarum distributione, pecunia, vxoris fecunda, & agri noualibus aucti: quorum quum tu paraueris tantum & tale, quantum & quale satis sit ad victum & cultum vitæ, fac oprandi finem nihil quærendo amplius.

10. Confirmatur modus quærendi iam definitus e negata trium bonorum facultate ad mentes possessorum curis & cupiditatibus per magnum aceruum leuandis.

11. Ratio rectè perfruendi rebus quæsitis, vt saluberrima medicina proponitur ex adiuncta mentis sanitate, quæ præcipue cernitur in liberatione & vacuitate perturbationum, id est, in animi tranquillitate & securitate, quod tractatur a Plutarcho libel. περί συνήθειας minorum contentione: ὅθεν ὅτι οὐκ ἔστι πολὺν χρόνον ἀνέχουσι τὰς ἀφαιρέσεις, ὅτε μέγας ἀρχὴς, ὁ λόγος χαλεπὸς ὁ δεινὸς οὐδὲν παρέρχεται βίῳ ἢ γαλήνῃ τοσούτων, ὅς ἐστι φύχῃ καὶ ἀσύνετα πρᾶγμα τῶν καὶ βέλων ἀνέτων πονηρῶν, καὶ τὸ τῷ βίῳ πύλιν τὸ ἴδιον ἀπαρέρχεται ἐχθρὰ καὶ δεινὰ. Itaque neque domus magnifica, neque, auti copia, neque, generum dignitas,

neque amplitudo imperij, non dicendi gratia, non virtus præstat vitæ tantam serenitatem & tranquillitatem, quantum animus à negotijs, consilijsq; prauis purus & vacuus: atque præditus tranquillis & immaculatis moribus, vnde fons vitæ manet.

12. Imbecillitas superiorum bonorum illustratur similitudine, cuius protasis est triplex sic enuncianda ordine recto: Quemadmodum tabula picta iuuat lip-pum, fomenta podagricum, musica putres & dolentes aures ad tempus leniunt, non autem sanant: sic diuitia suos posses-sores cupiditatibus, alijsq; perturbationibus concitato, aliquan-tisper videntur iuuare, sed reuera excruciat vehementius so-lent.

13. Conficit ex argumentis antecedentibus frangen-das esse tales cupiditates, aut certè consilij gubernatione regendas, quod idem confirmat ex incommodis ad-iunctis: quæ videntur obscura similitudine pronun-ciari, vt vas impurum & vitiosè imbutum prius liquore cor-rumpit facili, quicquid boni succi postea infuderit: sic animus prauis affectibus sollicitatus in ἀπολαύσει τῶν εὐθυμίας ἀδύνατος, non potest frui tranquillitate vitæ. Itaque reperit superius præceptum de modo rei faciendæ præscriben-do, alioqui, vt auarus, semper egebit: cuius rei locu-pletissimus nobis est testis e Platone Plutarchus, in vita Demetrii de inexplibili cupiditate Seleuci, qui, quam in suum imperium & ditionem restitutus esset, & quicquid inter Indiam & Syriacum mare interijce-retur, teneret, adeo se inopem & mendicum præstitit, vt focerum suum Demetrium varijs iam casibus af-flictum vexaret: vnde illud Platonis monitum ex-stitit quàm verissimum, ne quis fortunas augeat, sed frangat, si verè diues esse, & haberi velit, insa-tiablem cupiditatem: quam habendi sitim, qui non restinguit, is ne paupertate, nec inopiâ solutus esse po-terit.

14. Altera est perturbatio, quæ definitione sic pri-mum declaratur a Plutarcho libello περί πολυπραγμο-σύνης, de curiositate: φθόνος μὲν γὰρ ἐστὶν ἀντὶ τῆς ἐξ ἀλλοτρίων ἀγαθῶν ἐνvidia ἐστὶν ὁ πόνος ἀπὸ τοῦ ἀλλοτρίου. Alius est affectus ex oppositis, huic tamen affinis, ἐπιχαραμασία ἢ ἰδύον ἐστὶν ἀλλοτρίων κακῶν, ἀποφύλαξις ἢ ἐν πᾶσι ἀντιθέτοις καὶ ἐναντίοις γυναικῶν ἢ κακῶν. Sed epicharacacia est voluptas e malis alienis, atq; vtrumq; prodit ex immani affectu malitia feri-no. Deinde a Latinis: Invidia est de bonis alienis acceptus dolor. (de quo in Gramm. Sat. 3. lib. 2.) qui testimonijs Phalaridis & Dionysij regum confirmatur: duplici tamen minorum collatione pronuntiatis, quod gra-uisima quæque tormenta à tyrannis Siculis inuenta cru-ciatu acerbitate superet: quod pertinet hoc elegiacum e Græco factum Latinum & a Diuo Hieronymo ci-tatum:

Iustus inuidiā nihil est, quæ protinus ipsum
Auctorem rodit, discruciatq; animum.

Quod depromptū ex Aiace Soph. περί τῶν ἐχθρῶν ὁ φθόνος ἐστὶν, inuidia serpit ad sui auctorem, nō autem cui conflata est, qui semper est vir bonus, malum enim ipsaque dignum præterire solet: vt Pind. ait Νικ. αἰδ., ἢ γρηγορ. ἀπὸ τῶν δὲ ἐχθρῶν αὐτὸς χρονοῖται δὲ ἐν ἐχθρῇ. appetit autem semper bonos, nec cum deterioribus contendit.

15. Alia perturbatio definitur e genere furoris, ac præterea ex ipsius effectis, penitentia & pudore, quo-rum insigne habetur exemplum apud Lucam cap. 16. Ait. Apot. de magistratu Philippenium, qui repenti-no iræ impetu Paulum & Sylam indiētā causā πάθος ἐν μέγιστῃ καταξανάσας ἐβλῶν εἰς φυλακὴν, virgīs & flagris casos coniecit in carcerem: cuius facti postredie vehementer eum puduit ac penituit: deinde duplici simi-litudine indomiti equi & canis venatici illustratur:

ita est

ira est cupiditas vindictæ, quæ dat multa suis dominis & aliis mala, ut indomitus equus & canis: itaque illa, ut he, mature domanda & comprimenda est. Sed fusius definitur ab Arist. 2. Rhet. ἐστὶ δὲ ἡ ὀργὴ ὁρεῖς μετὰ λήπης τιμωρίας παυμένης διὰ τὸ παυμένῳ ὄντι ὡς αὐτῶν εἰς αὐτὸν, ἢ εἰς αὐτὸ πᾶν ἀποδόντα. ira ergo fit cupiditas cum dolore ejus puniendi, de quo poena videatur sumi posse propter manifestam contumeliam, quam in nos, vel in nostrum aliquem commisit sine aliqua causa. Sed adversus tam indomitam, effrenatam & præcipientem animi cupiditatem pete remedia e Plutarch. in lib. περὶ ἀσχημίας.

16. Adhuc docuit vitii declinationem tum exemplis tum præceptis, licet etiam aliquid de doctrina virtutis promiscuè taditum sit; nunc adolescentem Lollium ad studium sapientiæ mature excolendum hortatur, idque simili: quod, ut recentissima quæque testa est primi odoris tenacissima; sic adolescens καλὸς ἀρετῆς ἀρχόμενος ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἡλικίας, ἢ παυδουαδὴς vno verbo sic, inquam, illi a teneris honeste eruditus, puerilis disciplina tenacissimus futurus est. Similis est admonitio Chremetis ad filium Chlithiphonem in Heaut. Act. 1.

Enarratio Grammatica.

AD Lollium.] Edocto commentario. Justi Lipsii in li. 12. Annal. Corneli Taciti scimus, duos fuisse Lollios, patrem sub Augusto qui moderator Caji Cæsaris datus est: filium virum consularem, cujus quando consulatus fuerit, ignoratur cui filia Lollia Paullina fuit, eaque in certamen conjugii cum Julia Agrippina oblata est, fautoribus utriusque paratis ad commendandam certatim formam eandem Claudio, utra ipsi nuberet. Quod autem quidam existimant hunc Lollium, cujus nomini hæc Epistola inscribitur, esse eum, cui etiam decantata est Od. 9. l. 4. vnde facile cognoscas, quàm vere hic maximus vocetur, eundemque appellant M. Lollium ordinis consularis, fortassis is est filius, de quo Paternus lib. posteriori, accepta in Germania clade sub legato Marco. Lollio, homine in omnia pecunie, quàm recte facienti cupidior & inter summam vitiorum dissimulationem vitiolissimo. De eodem etiam, ut puto, sic Plin. l. 9. c. 35. hoc fuit, quare M. Lollius infamatus regum muneribus, in toto Oriente interdicta amicitia a Cajo Casare Augusti filio venenum biberet. Meminit ejusdem Suet. in Tiber. cap. 12. Namque privignum Cajum Orienti præpositum, quum visendi gratia irascisset Samum, alieniorem sibi sensit ex criminationibus M. Lollii comitis & rectoris ejus. Hujus etiam meminit G. Pedo Albinovanus in Elegia in obitum Mæcenatis Poematis Maronis annumerata, ut dicitur Epistolâ 7. sequenti. Est præterea etiam alter, ad quem Epist. 18. hujus libri scripta est, ejusdem nominis, sed prænomine et cognominis diversis affectus. Hic em appellatur sæpè Scævola Lollius eques Romanus. Si quæ tamen hujus diversitatis conjectura faciendâ est ex epithetis, hæc magnitudo, quæ hic tribuitur Lollio, aptissimè convenit argumento nonæ Od. l. 4. ubi Poeta pollicetur se maximam ejus prudentiam, æquitatem, constantiam suis versibus ab oblivione vindicaturum: cui repugnare videtur argumentum Epistolâ 18. quæ sit cohortatio ad rectè munus amicitie sequendum, & ad mores scenicis & scuriles jocos in amicitia declinandum: quorum speciem hic Scæva Lollius solebat præbere.

Dum tu declamas.] Ex hoc quoque verbo nonnulli judicant, Lollium adhuc in eloquentia tyronem & rudem fuisse: quam sumtâ virili togâ in foro adolescentes auspicabantur, & ingenij exercendi, ac uendique causâ in homines aliquo crimine notatos orationibus Romæ olim in vehi solebant. Verbum declaman-

Sc. 2. Verum ubi animus semel se cupiditate devinxit mala necesse est, Clithopho, consilia consequi consimili. Hoc scitum est, periculum ex alijs facere, tibi quod ex usu fiet. Nam cujus animus in re mala semel est corruptus, indies fit peior, ait ibi Donatus.

17. Ad extremum e genere disparatorum videtur Poeta libera iter, non ambitiosè, instituere certamen studij Philosophici cum Lollio hac lege & conditione, ut si hic segnius in illud incubuerit: ipse tamen unum & eundem instituti tenorem peracturus sit: contra si idem majores in sapientia profectus ipso fecerit, eandem studij æqualitatem ipse retenturus semper. Ingenia enim hominum alia alijs sunt promptiora vel tardiora: sed qualicunque ipse fuerit ingenio præditus, medium inter tarditatem & celeritatem tenebit in hac studiorum ratione. Non sum tamen immemor, hunc locum fuisse in breviori illa Analyti explicatum comparatè, sicut potest: sed præstat id fieri disparatè consideratâ dissensione cursuræ tardæ, mediæ & celeris conjunctè, non comparatione ejusdem in quantitate majori vel minori.

di abijt in consuetudinem palam maledicendi, & de fama detrahendi aliena, ut epist. l. 11. 3. Fam ad App. Pulch. Reperio tamen declamandi usum etiam vris constantis ætatis tributum ut Cic. Tusc. 1. ut enim antè declamabam causas, quod nemo mediocris fecit: sic hæc mihi nunc senilis est declamatio, in qua studiosè tendenda causam accipe ex Epist. 18. lib. 9. cur eleborarit amisso regno forensi, ludum quasi habere cepti, ubi desperam, ut ipse melior si am primum valetudine, quam intermissis exercitationibus amiseram: deinde per illa, si qua fut in me facultas orationis, nisi me ad has exercitationes rerulisset, exaruisset: quale genus studij significatur Epist. 33. lib. 7. Quod declamationibus nostris care, damni mihi facit: quod Hurtio invideres, nisi enim amares non erat causa invidendi, nisi forte ipsius eloquentiæ mavis, quam quod me audiret, invdere. Quod si hæc tria ad unum & eundem pertinet, diversis ætates Lollij, quæ sapius in varios mores inducunt homines, scripta sit, necesse est, & hic sub finem appellatur:

--- & nunc adhibe puro prætoris verba puer.

Relegi.] Quod Græce etiam dici potest, ἀνέλεξαίμην ἢ ἐπιλαναίμην, τὰς τῶν Ὁμήρου ἐπιστολὰς τὰς περὶ πολέμου Τρωϊκῆς relegi studiosè libros Homeri de bello Trojano: cujusmodi fortasse Lucian. memorat. ἐγὼ μὲν ὑπερκοιμῶν δὲ ἐλέγετο καλὰ ποιήματα. Ego quidè audiham, ille vero recitabat pulcra poemata. Cetera Homericæ scripturæ repetitio, ac diligēs pertractatio hoc verbo significatur: vnde religio nomen ductū habet, quū quæ ad Deorū cultum pertineret, similistudio & curâ relegerentur. Cic. 2. de nat. Deo. De Præneste oppido Latii, & ratione nominis dictū est in Gramm. Od. 4. l. 5. ad Calliop.

Quid sit pulcrum.] Summa philosophiæ moralis capita his vocibus proponuntur quæ Græcis sunt, πὶ τὸ καλόν, πὶ τὸ ἀγαθόν, πὶ τὸ χρηστόν, πὶ τὸ ἀρεστόν, ἢ βλαβερόν. ad quæ Cicero videtur officia revocare omnia. Ad hæc Declamandi rationē Seneca jam senex, memoria debilitata se retulit ingratia suorum liberorum, de qua lege præmiū cōtroverliatū. Sed πὸ καλόν, quod est honestū, nō solum est natū a bonū verū etiā ipso usu, cujus posterioris modi tantū est τὸ ἀγαθόν.

Plenus, &c.] Aliàs legitur plenius. De Chrysippo repetit, qd dictum est in Grammaticis Sat. 3. li. 1. & 3. l. 2. Crator aut lib. 3. de Oratore fuit discipulus Xenocratis, & hic Platonis in Academia: sic em ibi Crallus: Nam Spensippus + latonius sororis filius, & Xenocrates, qui Platonem audierat & qui Xenocratē, Polemo & Crantor nihil ab Aristotele, qui unā audierat Platonē, magnopere differunt.

Copia fortasse varietate dicendi pares non fuerunt: de quo vide Diog. Laert. & 3. Tusc. & 5. de Fin.

Andi] Accipe rationem mei iudicij de præstantia scriptorum Homeri supra libros Philosophorum, si non es alijs negotijs impeditus.

Fabula [Hanc Græci *μῦθον* vocant, definiuntque *τὸν μὲν λόγον ψευδῆ, εἰκότα δ' ἀληθινόν, orationem quidem falsam, sed verò similem*. Usurpatur tamen a Latinis pro quolibet genere Poetici scripti, sive sit epopœia, sive comœdia, sive tragœdia, sive quid aliud, ut a Græcis *μῦθος*, ἢ *δράμα*, ut Comœdia definitur fabula: similiter Tragœdia, sit fabula ἢ *μῦθος* ἢ *δράμα*. Quum igitur Poeta dicit, *Fabula continet æstus*, docet in Iliade & Odyssea non quidem præcepta tradi de honestate & de turpitudine: sed exempla utriusque supponi. Syntaxis autem verborum est, fabula, in qua Græcia lento collusa bello Troiano, narratur propter amorem Paridis, continet æstus, id est, ferinos motus, stultorum regum & populorum perturbationes.

Duellum.] Duellum definitur a Festo bellum, quo duæ partes inter se contendunt de victoria. Hinc perduellis & perduellio, qui pertinaciter bellum retinet, qui est Varroni hostis. Cic. lib. de Perfecto orat. scribit antiquis duellum, duis, ut Festus duonum, nominata, pro, bellum, bis & bonum.

Colissa.] Accisa, attrita, afflicta longo bello: quod quamvis hic duellum dicatur, non tamen *μονομαχία*, id est, singulari certamine confectum est, quum illic cæteræ gentes, velut omnes annes in Oceanum, confluerint, auxilium alterutri ferentes. Hic Agamemnon, Achilles, Ajax, Hector & alij Duces appellantur stulti, ut populi tam Græci quam Troiani.

Populorum continet.] potest hic notari *κακέφατος*, ut Setevius notavit in vers. Aeneid. 1.

Corpera fundat humi, & numerum cum navibus æquet. cacephaton est in sermone, ait. nam post syllabam rum, sequitur cum: sic hoc loco τῶν rum subnectitur τὸ con. Est autem cacephaton, quum in structura vocum sequens ejusdem soni ab ea syllaba incipit, in quam proximè antecedens desierat, ut *Dorica castra*, & *Glaucia canentia*. Fab. Quintil. libro 8. cap. 3. vocat *κακέφαλος*, & definit aliter, sed parum enodatè.

Barbarus.] Hinc perspicimus ingenium omnium omnino hominum ita comparatum, ut ceteros putent præ se omni humanitate rerumque scientiâ spoliatos. Sic Judæi ceteros populos dicebant τὰ ἔθνη, gentes & peregrinos, & inter hos, Orientales vocabant populos trium aliorum cardinum barbaros, & hi vicissim illos simili contumeliâ nominis notabant, & inter se singuli singulos: præcipuè tamen Græci nomine Barbariæ inter reliquos totius orbis populos, quos a se discludebant, Persas & Medos intelligebant: unde Thales apud Laertium dicitur Fortunæ gratias egisse, quod nec mulier, nec bellua, nec barbarus natus fuisset, sed Græcus: quod est hic contractum ad Phryges. Plato sub initium Politici in persona hospitis reprehendit hanc distribuendi rationem generis humani, ut alterum sit Hellenicum, alterum Barbaricum, atque illud constituerit unum genus a reliquis omnibus secretum: ceterorum autem hominum genera, quæ propè infinita sunt, moribus, institutis, ac sermone inter se differentia, Barbari nomine designarentur. Origo autem vocis *Barbarus* ducenda este lib. 14. Strabonis, ubi dicitur effecta, κατ' ὄνομα-τοποίησιν καὶ ἀντικειμένη τῷ Ἑλλήνι, ἀλλὰ διὰ βέλπον τὰ τῷ Γεωγράφῳ πολλὰ εἶπεν, ἐν ὁλίγοις, *Barbarum* opponi *Græco* sed certè præstat longam Geographi orationem paucis re-

ferri, quo modo Eustach. *Ἰλια δ. 8. ad vers. κατὰ ἐξ.*

Ναὺς δ' ἑκατὸν ἡνίοχα βαρβαροφώνων

complexus est, ὅδε Γεωγράφος παρασημαίνεται, ὅτι ἐκ τούτων ἔθνων, μόνος τὸς Κάραις βαρβαροφώνος ὁ Παιονίης εἶπεν. ἀπολογῶν δ' αὐτὸς τὴν τοιαύτην κλίσην. λέγει δ' ὅτι τὸ βαρβαρὸν ἐξ ἐφρονήθη πᾶς ἀρχαῖος ὅστις δυσσεβέας καὶ σκληρὸς καὶ πρᾶξας καλῶντων, ὡς καὶ τὸ βαταεῖν καὶ τὸ τραυλίζειν, τ' ἔν τ' αὐτοῖς χυρομάντων, ἐστὶ δὲ βαρβαρὸν λεγόμενον. ἐπειδὴ καὶ ὅλως οἱ Κάραις ἐπὶ τὴν ἑλλάδα μετὰ στρατὸν ἦλθον καὶ ἡνωμένοι, πυκνὸν γὰρ αὐτοῖς, τὸ βαρβαροφώνον, καὶ βαρβαρίζον ἐκείθεν ἐλέγαντο, τὸ οἷον Καεῖν, ἐν τῷ δὲ τ' οἱ κατεχρησάμεθα ἔθνη καὶ ὄνομα, ἀντιδιαφέροντες βαρβαρὸς πρὸς Ἑλλήνας. Οὐχ' ἐπὶ διὰ ταχυρομάν καὶ ἀσυνήτων φωνητικῶν ὁργάνων, ἀλλὰ κατὰ διαλέκτων ἀνομιότητα, πρὸς τὴν ἑκ τῶν τῶν, Θεωδίδης οὖν εἶπεν μὴ λέγεσθαι βαρβαρὸς διὰ τὸ μὴ Ἑλλήνας πρὸς εἰς αὐτοὺς κρίσθαι ἀντίπαλον ὄνομα: Geographus ille annotat e tot gentibus Græcia (quæ ad bellum Trojanum fuerant profecta) Poeta solos Carus vocavit crassilingues, reddens talem vocis rationem: quod initio sit enunciata de his, qui difficulter & agere, duriter & asperè loquebantur, ut balbutire & blase loqui. Asperè igitur loquentes dicuntur barbarè loqui. Quoniam autem Carus Vagarentur per totam Græciam, ere alieno merentes & ignoti, erat in ipsorum lingua quid pingue & asperum: unde factum est verbum barbarissare, ac huic simile Carissare. Inde, ait, sumus abusi Ethnicis & communi nomine, distinguentes ex opposito Barbaros a Græcis: non amplius propter pinguem & asperam oris pronuntiationem, & ineptum vocalium instrumentorum habitum, sed propter dissimilitudinem dialectorum & formularum loquendi: hoc autem non fuerat antè. Thucydides enim ait Barbaros non tum dici, quia Græci nondum in unum nomen adversum distincti fuerant ταῦτα δ' ἀρεσκονία, istud autem linguæ vitium ad improbitatem morum sic translatus fuit, ut tam Græcè, quàm Latine τὸ barbarus sumtum sit postea pro ignaro, fero & inhumano, idque de persona, atque de re: ad quod videtur respexisse Scholiastes Aristoph. in Avib. ad vers.

Ἐγὼ γὰρ αὐτὸς βαρβαρὸς ὄντας πρὸς τῷ

Ἐδίδαξα τὴν φωνὴν, ἕων ὡς πολλὴν χεῖρον.

Nam ego ipsis, quum prius essent imperiti loquendi,

Linguam formavi, diu familiaritate ipsorum usus.

45 βαρβαρὸς, ait, αὐτὸ τὸ ἀρῶνος καὶ ἀνῆκός ἀνθρώπων καὶ μὴ εἰδὸς αὐτὴν φωνὴν Ita profectò D. Paullum 1. ad Corinth. cap. 14. v. 11. accepisse puto, ἐὰν οὖν μὴ εἰδῶ τὴν διῶκαν τὴν φωνήν, ἔσομαι τῷ λαλῶντι βέλγῳ, καὶ ὁ λαλῶν, δὲ ἐμοὶ βέλγῳ.

Antenor.] Quod ita Græcè interpreteris, Ἀντίνορ νομίζει τὴν τῷ πολλῷ ἀπορρομῇ ἐκκοπήσθαι. Hoc autem Antenoris consiliū de reddenda Græcis Helenalegitur sub finem Iliad. n. ad hos versus:

Δῶτ' ἄγετ' Ἀργείων Ἑλένην καὶ κτήματα' αὐτῇ

Δώσωμ' Ἀτρεΐδην ἄγε νῦν δ' ὄρεα πρὸς

Ἐδοσμένον μαζεύματα τῷ ἔνυπ κερδὸν οὐκ

ἔλπομαι ἐκτελέσθαι, ἵνα μὴ πρὸς οὐδὲ.

Agite Trojani Argivam Helenam, & quæ attulit bona,

Reddamus Atreidis, ut revehant, nunc quidem perfidi

Pugnami. Itaque nihil spero, quod nobis profuturum sit.

Perfectum iri: si non sequemur hoc meum consiliū.

65 Videtur Eustathius in hunc locum magis tribuere id consilij timiditati consulentis, quàm æquitati. Hic autem est sensus scholiorum: Quum Antenor Trojanus

janus, & publicus hospes Graecorum, qui venerant repetitum Helenam, intellexisset ab illis, ut verisimile est, egregiam Ajacis fortitudinem adversus Hectorem, metuens inde universae civitati, justissimum dat hoc consilium suis civibus: quod Alexander, ut ab homine mentis male sanae profectum, repudiavit: nec desunt tamen, qui propter hospitium Legatorum (sicut canit Pindarus *id. E. αὐτῆς. κωλ. 101. Γυθ.*)

—*χρὸνι τὰν*

καλοχόρμαι ἔχου

Τρώες Ἀντινοείδαι

—*quam urbem Cynoniam habitant*

Troes Antenoride armis

Gaudentes & Graecorum hospites.)

fuspicientur de illius prodicione. Hoc Servius annotat in vers. *Aeneid. 2. instar montis*: alij dicunt portam quam illis aperuit Antenor, equum pictum habuisse, vel Antenoridis domum, &c. quam simulatione talis consilij quamlibet utilis callide texit. Hujus meminit Ovid. 4. Fast.

Adjice Trojanum suaserem Antenora pacis.

Pracidere. Pro hoc Plaut. occasionem belli operprimere. Gal. *Oster entiere ment l'occasion de la guerre.* Dicitur etiam detrahare materiam belli.

Quid Paro. Nempe censet?

Ut salvis. Hic arbitror Poetam voluisse consilium Hellenismum Homeri exprimere, quies in hemistichio versus quarti nunc primum citati, *ἡ μὲν ῥέξομεν ὅδῃ*. ubi Scholiastes monet his verbis: *ἀντὶ τῆς, ἐὰν μὴ ῥέξομεν ἔτι τὴν σὺνδραμὴν ὅτι ἀντὶ τῆς σὺνδραμῆς εἰληπταὶ ὥς περὶ καὶ πρὸς δὲ δὴ καὶ οἱ, pro si non ita faciemus: convinctio enim est sumpta pro alia convinctioe, quemadmodum etiam prius declaratum est. Sic igitur interpretor, ut salvis regnet, pro, si salvis regnet, & beatus vivat Paris, dicit senon facile passurum, ut Helena sibi vi eripiat, & Graecis reddatur, quae sententia videtur anteposenda ei, quae τὸ (ut) interpretatur *τελικῶς*.*

Nestor. Quomodo Nestor jam trisecli senex (ut Nevius dicitur ab Agellio loquutus) auctor fuerit pacis, concordiae & compositionis inter Agamemnonem & Achillem libro α. Iliad. explicatur. Quod autem ejus suasio majorem auctoritatem haberet, & conciliandis fidem faceret, illic memoratur, quemadmodum olim summi clarissimi Principes, si qua forte inter eos orta fuisset lis, rixa & controversia, hujus summam ad ipsius arbitrium & consilium referebant:

Καὶ μὲν μοῖ βασιλῶν ξυνόν, πειθόντο τε μύθῳ.

Ἀλλὰ πείθεσθαι καὶ ὕμους, ἐπεὶ πείθεσθαι ἄμενον,

Atque mea (inquit) consilia intellexerunt, & verbis paruerunt.

Vos quoque parete, quum magis utrique sit pro futurum.

Μῆδεσσι τὸν δ' ἀγαθὸς πῶς ἐὼν ἀποαίρεσθαι κέρως

Ἀλλ' ἐὰν ὡς οἱ πρῶτα δόσαν γέρας νῆες Ἀχαιῶν

Μῆδεσσι τὴν δ' ἐθέλει ἐρεῖ μεναι βασιλῆϊ.

Neque tu Agamem non fiducia tuae potentiae ab hoc abripias puellam:

Sed sinas hunc sic premio frui, ut initio Achivi illud dederant.

Tūque, o Achilles, noli concertare cum Rege vi contraria:

ita voluit vir sapientia & aetate gravis hac compositione & Graeciae luctum & aegritudinem abstergere, & exultantem Trojae laetitiam propter talem dissentionem comprimere.

Componere. Sic Palæmon Virgilianus in compositione certaminis musici inter Dametam & Menalcam loquutus est:

Non: nostrum inter vos tantum componere lites.

ubi obiter te admoneo, Lector, de distinctione tali, qualem vides affixam, ut sententia requirit. Non, est *vestrum*, supple, sed nostrum decidere istam controversiam, sicut Ramus in pralectionibus annotavit, Servium sequutus. Idem autem sic interrupte exposuit, quod Palæmon videret certantes pastores occupare iudicis partes: alij tamen legunt, continuato sermone, quod Palæmon viribus ingenii parum confusus, recusaret arbitrium decisionis, ac munus de cantu meliori utriusque judicandi: sed hic sensus mihi parum videtur convenire cum superiori instituto:

Incipe Dameta, tu deinde sequere Menalca.

Alternis dicetur: amant alternam Camene.

Pro hac Phrafi dicitur etiam dirimere lites & controversias dijudicare. Atrides & Pelides sunt patronymica ab Atreo & Peleo patribus deflexa.

Hunc amor. Agamemnon quidem flagrabat amore & ira: sed Achilles posteriore tantum perturbatione commovebatur.

Quidquid delirant. Simplex hujus verbi est *lirare*, quod est *ἡ ἀντακὸς ἐλαύνειν ὁδὸς ἢ τοῖς ἀντακῶν ἱπποδρόμῳ ἀγῶν διακρίνειν. i. rectos ducere sulcos, aut agrum rectis discernere sulcis.* Columella autem lib. 11. cap. 2. & 3. scribit *liram* idem esse, quod *portam*, id est, terram inter duos sulcos elatam. *Liras* aut, rustici vocant easdem *portas*: quum sic aratum est, ut inter duos Latinos distantes sulcos medius cumulus siccam sedem frumenti praebeat. Plinius quoque lib. 18. c. 20. sic docet, quid sit *lirare*, aratione per transversum iterata, occatio sequitur, ubi res poscit, crate vel rastra, & sato semine iterata. Hoc quoque ubi consuetudo patitur, crate dentata, vel tabula aratro adnexa, quod vocant *lirare*, operientes semina unde primum, id est propria & nativa significatione appellata est deliratio. Hoc Graece dici potest, ὁ πᾶν ἀπολησθέντων βασιλῆς, πᾶσι ποντοῖσι Ἀχαιοῖς, ἔτι τῇ πικρῇ μάτῳ ἀξιοῖ, ὡς τῇ ἀδικημάτων ἐπιτοπλῶ μίτῳ, si paena digni, ut participis malefactorum magna ex parte fuerint. Cur autem id fiat, lege scholia in Iliad. α. ubi disputatur initio, haec quaestio διαπύχρυνος, & κατὰ Ἀγαμέμνονος ὡς ἔχοντο τὰ ὕψιστά τε ὕψιστά τε αὐτῶν, ἀλλὰ κατὰ πάντων τῶν Ἑλλήνων.

Phaenomenon. De hac paena, quam populus luit alieni peccati, vide enarrationem Od. 6. l. 2. Hoc autem verbum videtur factum e Graeco *πᾶσι*, percutio, unde *πᾶσι*, plaga & ictus, & accommodari saepe ad offensiones & clades, quae in praelio accipiuntur, quales hic memorantur, ut e lib. Thucydiden *πολλὰς τὰς πόλιν μάχης κατεληγμένοι: qui in multis ante praелиis clade contraxerant: qui αὐτοῖς ἐστὶν ἐπὶ μάχῃς & δεσφαισὶν ἐν πλείστοις συναντήσας.* Hic versus est interpretatio hujus apud Hesiod. in Operibus & diebus:

Ὅφρ' ἀποπύσῃ δὴ μὲν ὁ ἀπαυλῆς βασιλῆων.

U populus luit poenas ob scelera regum.

Seditione. Ἀμαρτανέται ἀμφοτέρωθεν καὶ τῷ τὰς πόλιν καὶ διαγορεῖται ποιεῖσθαι, ἢ διγορεῖται πρὸς ἀλλήλους καὶ τὰς πόλιν καὶ πόλιν πρὸς ἀλλήλους. Hanc autem seditionem Cicero *περιεργασίαν* dicit in Orat. pro Sestio *popularem concitationem, & discordiam induxerunt.* Gallice. *Ils firent mutiner le camp.* Ulysses dolum malum & fraudem confinxit in Palamedem, qui per calumniam falsa prodictionis lapidibus a Graecis obrutus est. Scelera quoque in Deos, & in ipsorum Sacerdotes, & templa non semel commissa, vel etiam alijs alia cumulata.

Doli. Ratio hujus vocis repetenda est e notis Gram in Oden 10 lib.

Scelere. Ratio hujus vocis videtur petenda ab hac Graeca *ῥέτλη*, unde inclinari quibusdam putatur quae *ὄδω*. ἰὼτα tribuitur Polyphemo vers. 351.

Σχέτις, πῶσαν τις, &c. & ibi sic ἐτυμολογείται ab Eusta-
thio: ὡς ἡ ἐχέτη τε καὶ ὁ ἐχέτης ὡς τῶν αὐτῶν ῥημάτων σύ-
κηνται, ὅμως διαφέρει εἶπον. ἐχέτη μὲν γὰρ, ἥ ἐχεται τις τλη-
μώνος· ἐχέτης δὲ, ὃν ἐχέτω ῥέδιον καὶ τλήω. id est, quan-
tum hæc due voces ex ἑσδὲm verbis conjunguntur, inter
se tamen differunt: prior enim dicitur Latine stiva, cui
ἀνὴρ ac misere quis detinetur affixus: posterior sonat eum
quem oporteret improbis laboribus ac miseris exerceri ὁ-
μών, πικρὸν, θνητὸν, ἀνώνον, & sæpius vsurpatur in
crudelibus factis & personis. Alij malunt τὰ σέλις
& σέλις παρὰ ῥέδιον ἐκ τῶ σελείδου, τὸ ξεσείδου, ex
eo, qd̄ dignum sit exsiccatione. ὡς σκελετὸν σώμα, ut ca-
daver aridum, & projectitiū: quod Germani σήμα πικ-
τάτος linguâ exprimunt suâ Schelme: de quo amicè
mouit me Joannes Obsopæus juvenis peruditus, &
pius. Damnosâ prætereâ libidine Paris notatus est,
ut in Dialecticis dictum est, & eodem vitio Aga-
memnon etiam laboravit, & implacabili irâ, quâ
non minùs conflagravit Achilles. Ita utròsque & op-
pugnantes & propugnantes communiter improbitatis
& infelicitatis convicit. π(rursus) videtur hic ordini
servire, ut primùm exempla Iliadis apposuerit, deinde
Odysseæ.

Exemplar Ulyssæm.] Hujus vocis etymum, sicut Achilles habes in Gram. Od. 6. lib. 1. Ἦν δὲ Γραῖδες αἰχμήν τε, καὶ πρῶτον τι, καὶ ἀντήραρον. Et totam phrasim per ἐκφέρειν χρίσμον δειγμα, καὶ σημείον ἀρετῆς, ἢ δύναι ἀπόδειξιν, edere & præbere exemplum. Italoquitur Cicero pro Muren. Est illud quidē exemplum tibi propositum domi, sed tamen natura similitudo illius ad te magis, qui ex illo ortus es, quā ad unamquemque nostrum pervenire potuit. Ad imitandum verō tam mihi propositum exemplar illud est, quā tibi. Potest hīc observari discrimen utriusque vocis a Grammaticis notatum, & certē perexiguū est. In Odyssæa autem exemplar vitæ & motum magis exprimi videtur, quā in Iliade: vel Eustathii iudicio in præmio illius, Ἰδὼν τε γὰρ ἦ ἱὸν Ἰλιάδου κατὰ τὴν παλαιὰν ἀντίειπαι, ἢ Ὀδυσσεῖα. Accommodatior est ad conformationem morum Odyssæa, quā ipsa Iliad, ex vero antiquorum testimonio: cuius rationem indē repetē, vndē vetus Orator Alcidas Odyssæam vocavit præclarum humanæ vitæ speculum, καλὸν ἀνθρώπων βίην καὶ τύπην, ut exemplar sapientiæ ipsūm Ulyssæm.

Demetrio Troja. Non videtur planè exprimere τὴν ἐπινοήσαν αὐτῷ. διὰ τὴν ἰδίαν αἰτίαν πολλοῦ τοῦτο ἐπινοήσαντος. Quia propter excidium Ilysic fuit cognominatus. ut apparat ex Odyssea l. i. v. 2. tale cognomen Senec. scribit epist. 9. Demetrio impositum fuisse, cui, ait cognomen ab exitio urbium πολλοκέρτης fuit. Ratio autem expugnationis ex Homero talis est: σῆσι' ἦλθε βαλὴν πόλιν Περίμοιο. Tuo consilio capta est urbs Priami. αὐτὸς γὰρ εἰλε τὴν Τροίαν διὰ τὸ τὸ Δωρὸν ἵππεσιν μηχανῆς. Ipse enim cepit Trojam machinâ equi lignei.

Multorum providus.] Sic Cicero libro 2. de Divinatione dicit, *Mens futurarum rerum provida*: id est, gnara, solers, cauta, sagax. Est quidem certè interpretatio epitheti Homericì πολὺςπρῶτος, quod non eum sonat, *ὅς ὅλο μὲν κεύθει ἐν φρεσὶν, ἄλλο δὲ βάζει*, qui aliud mente occultat, aliud loquitur, ut rectè monet Eustath. vel, *ὡς μεταβάλλεται πρὸς πολλὰ ἦν*, *ὡς ἀντικρὺς Εὐεῖπτος*, *ἤχαμαι ὅν τὸ ἦν*, *ὡς κακίη Πονητίς*. Qui mutat se in multos habuit, ut fretum Euripis, aut bestia chameleon, qualem Poeta indicat improbum. Hac autem voce (πρῶτος) non ill' à ἦν, utitur Homerus. Πολὺςπρῶτος, inquit Scholiastes, ὁ διὰ πολλῶν ἐμπειρίαν πολυφρων, ἀσικιόφρων, πολλὰς ἀνθρώπων βουλαμάτων πρῶτος μὲν, ποταμὸν χαίτης, τὸ τ' ἐπὶ παρτοῖς δόλοισι κεκοσμημένος, πολὺν

λυσιππος, πολυμυτης, επιχειρηματικος, πολυμης. *Poly-*
lyciopus est, qui per experientiam, multa & varia sapi,
multas vias & rationes consiliorum tenet solers: idest, va-
riis dolis instructus, & industrius ad machinandum, me-
litendum multa, consilio abundans, solers in omnibus ag-
grediendis. Præterea hæc, urbes & mores hominum in-
spexi, sunt interpretationes v. 3. α. Ὀδυσσεύς

Πόλλων ἀνθρώπων ἰδὼν ἄστα καὶ νόον ἐγχεύει.

Multorum hominum vidit urbes & mores novit.

• sicut hæc etiam:

*Dum sibi, dum sociis reditum parat, aspera multis
Pertulit.*

interpretantur 4. & 5. vers.

Πολλὰ δ' οὖν ἐν πόσιν πάθιν ἄλλα, ὅν κατὰ θυμὸν

Ἀγνόμενον ἦν τε ψυχῶν, καὶ νοσούντων τῶν

*Ille multos dolores mari jactatus tulit animo suo,
Redimens permutatone & vitam sibi & focis re-
ditum in patriam.*

de hoc verbo ἀρνύμεν sic Eustath. Ἐστὶ δὲ κείως τὸ ἀρ-
νυδαί, τὸ ἀγνά δίδόντα, ὡς ἐν καταλλαγῇ ἢ ἀνταλλάξαντι πῖ-
τερον χρησίμων, κατὰ χρησικῶς δὲ, καὶ τὸ ἀπὸ αὐτῶν ἀνταναλ-
λάσκειν, ὡς περ διὰ ἀπὸ τῶν ἀγνῶν τὸ ἀρνύδαι εἰληπταί. ἔ-
ταυτ', αἰὶ τοῖν ἰσὺ τοῖς ζώοις πωλεῖν, εἰρηται τὸ πωλεῖν. ἀρ-
νέει δὲ ποι καὶ ἀπὸ τῶν ὄνων κατὰ ἐκλάσειν ἢ ἀρχέσειν τὸ ὠρεῖ-
σαι πυγὰς, id est: propria autem notio verbi ἀρνύδαι
est, quum, velut permutatione, aliquid aliud (ut preti-
um) accipitur pro dato agno: sed sine proprio usu & dele-
ctu, quum quid vis rependitur et compensatur. Quem-
admodum autem τὸ ἀρνύδαι sumtum est ab agnis, sic eti-
am τὸ πωλεῖν ab equinis pullis dictum est: quibus etiam
placet τὸ ὠρεῖσαι despectu ab asinis, primâ literâ productâ.
Hujusmodi permutationibus fuit olim locus ante nu-
mismâ repertum: sed hunc mihi locum Ant. Mure-
tus subindicavit. Verbum autem parat est emtionis,
ut alibi annotatum fuit.

Immersibilis.] Hoc epithetum, quod valet, qui non potest mergi, quamvis speciem præ se ferat notationis ab immerso, as, cujus simplex fuit propriè sumtum Od. 4. lib. 4.

Mersa profundo, pulcrior evenit.
 non tamen inde flectitur: quia si hinc ortum esse di-
 ceremus, a sensu Poetae recederemus, in contrari-
 um affirmantes Ulyssē posse immergi & obrui,
 mole rerum adversarum, tanquam dicerēs ὑπερ-
 βύσσινον, quum contrā intelligendum sit, eum nullā re-
 rum adversarum asperitate unquam debilitatum &
 fractum, nullā negotiorum tempestate obrutum &
 submersum, ἀσθενήσαν denique. Itaque (in) hac in-
 voce eandem vim habet, quā ἀσθενήσαν in Græ-
 cis conjunctis, licet *mersabilis* simplex vel invitta-
 tum sit. Videtur autem Horatius alludere ad para-
 bolam Pindari ῥυθ. 489. G.

 $\dot{a}\dot{b}\dot{a}-$

πλὺς εἰρη, θελὸς ὅς

under $\xi_{\text{H}} \odot$ a. l. m. a. s.

immer-

fabilis ego sum, ut super

natans super dorsum, vel murum maris.

Quod Scholiastes clarius sic enunciat: ὅς ἀδέντις ὁ
 οὐκ ἔστιν ὁ φελλὸς ἡ ἐπιπλήξαι ὑπερπλήξ τ' θαλάσσης ἐπ' αὐτὴν οὕτως
 ὥστε καὶ ὡς τῆς τῶν ἄλλων κρηττοῦς ἀδέντις εἶναι. *Ut sube-*
non potest demergi, ex superficie: ei maris supernat, sic eg-
rimdarius calumniis invidiorum apud Heronem neque
obruī. Sic περτικῶς Chirurghi vocant ἀδέντις τὸ πρὸς τὴν
ἰστέρεβραν immerfasibilem: quia non potest altius descen-
dere in cranium, vel in cavitatem ipsi subiectam circu-
lo quodam super mucronē terebræ exstante, vel alio-
rem ipsius descensum retinente ne lædere possit me-
mingi.

mingas: vel ad oraculum Sibyllæ de Athenis, cuius meminit Plutarchus in Theseo: Ἀρκὸς βασιλῆς, αὐτὰρ δὲ τοῖς ἐθεύει δει. quod ita Interpres Gallicus vertit:

*Le cuir enflé flotte bien sur la mer,
Mais il ne peut au dedans abîmer.*

sic passim βασιλῆς καὶ μετὰ τὰς τικῶς καὶ παθητικῶς invenitur translatum, de homine valdè obarato dicimus βασιλισμένον τοῖς ὀρελῆμασι, immersum are alieno, de temulento βασιλισμένον οἴνῳ, madidum vino. sic Latinum immergo in conluetudinem & voluptates.

Sirenium.] Di Sirenibus dictum est abundè in Gram. Sat. 3. lib. 2.

Circe.] Genus Circes ita describitur ab Hesiodo sub finem Theogoniae:

Ἡελίῳ δ' ἀκάμαντι τέκε κλυτὴ Ὀκεανίν
Περσὴς Κίρκη τε καὶ Αἰήτις βασιλῆα.

*Soli vero indefesso peperit inclita Oceanina
Perseis, & Circe & Aeternam regem Colchorum.*

Subjicit Poeta ex Aëte & Idyia Medeam proceatam fuisse. Vires autem Circeæ potionis ex eo apparent maximè, quod Simetha εἰδύλη. β. Theocriti precatur Hecaten, ut venena, quæ parabat Delphidi pariter æqualitèrque responderent venenis harum trium Pharmacidum & veneficarum:

Χαῖρ' Ἐκάτα διασπλῆτε, καὶ ἐς τέλει ἄμυν ὀπίδει
Φάρμακα ταῦτ' ἐρδοῖσα χερσὶνά, μὴτε πὶ Κίρκης
Μήτε πὶ Μηδείας, μήτε ξανθῆς Γερμείδας.

Salve Hecate terribilis, & nobis ad extremum comes esto.

Hæc venena reddens nihilo deteriora, quàm illa 30

Circes,

Nec Medea, nec flavæ Perimeda.

Talia pharmaca Ulysses subterfugit, ac devitavit, consilium sequutus Mercurij, ut est Ὀδυσ. η. qui illum docuit præsumere antipharicum & antidotum ex moly herba. Meminit præterea Virg. vimalis potionis post citatum modò Homeri locum Aen. 7. Verùm Xenophon veritatem hujus fabulæ libro 2. Ἀπομυ. hoc modo interpretatur, ut de edacitate, & crapula quorundam intelligat, qui se epulis & immodicis poculis ita ingurgitant, immundissimi & spurcissimi sues fiant: atque hinc canes libidinosissimi, & intemperantissimi. Similis est interpretatio Dionis Chrysostomi in Oratione inscripta, *Diogenes, sive de virtute*, ubi nomine Circes intelligit voluptatem omnium malorum escam. Præterea Cicero 3. de Nat. Deor. describit genus Circes convenienter descriptioni superiori Hesiodi, sed addit eam veneficio sustulisse maritum suum Regem Sarmatarum, & imperio expulsam venisse in promontorium Latij de suo nomine Circeium, variarum ferarum feracissimum. Huic tamen Virg. Eclog. 8. tribuit non veneficium ex herbis, sed incantationem:

Carminibus Circe socios mutavit Ulyssis.

Et certè Circe fuit scortum flagitiosæ ac perditæ libidinis, cuius illecebris homines capti, nihil postea mente agitare, nihil ratione scrutari, nihil denique cogitatione consequi possunt: quippe in his omne mentis lumen exstinguatur: quod contigit socijs Ulyssis, qui Sirenium cantus non præterierunt, ceratis remigibus: id est, qui suos sensus voluptatibus patefecerunt: quos hic ipse occlusit, & ita devitavit ratione his perturbationib. semper imperante.

Stultus cupidusque.] Ἀντιθεσίς est, pro stultè & cupidè, vel more stulti & cupidi. Serv. in vers. Aen. 1. navibus infandum amissis, &c. annotat, pro infandè. Figura hæc, in qua nomen pro adverbio ponitur, poetica est: Oratores non utuntur, ubi proferuntur alia

exempla. Posset etiam admirationem Græcorum explicari, qui hoc efferunt per participium ut dictum est Epistolâ 1. ad verba, *contemnas lippus, ἀσύνετος καὶ ἐπιθυμητικὸς ὢν*, si stultus & cupidus fuisset, & pocula Circeæ bibisset, vel denique stultè cupidus. In Ulyssæ ac ipsius socijs periculum fit illius Thucydidei, ἀμαθία μὲν θρόνος, λογισμὸς δὲ ὄκνον φέρει τοῖς ἄλλοις. *imprudencia temeritatem & audaciam, ratio & consilium ignaviam & timorem affert alijs.* lib. 2.

10 *Sub domina.*] Dominationem meretricis eleganter Cicero depingit Paradoxo quinto, ac primum servitutem ad eam, tanquam ad libertatem mutuâ affectione relata: *Si servitus est obedientia fracti & abjecti, & arbitrio carentis suo, quis neget omnes leves, omnes cupidos, omnes denique improbos esse servos? An ille mihi liber videatur, cui mulier imperat, cui leges imponit, præscribit, jubet, vetat, quod videtur? qui nihil imperanti negare potest, nihil audet: poscit, dandum est: ejicit, abeundum: minatur, extimescendum. Ego verò istum non modo servum, sed nequissimum servum, etiam si ex amplissima familia natus sit, puto. Simili servitute Persius Satyrâ 5. exagitat Marcum Damam:*

— si tutus & in jecore agro

Nascantur domini, quid tu impunior exis,

25 *Atque hic, quem ad strigiles scutica, & metus egit herilis.*

cujusmodi dominatio mulieris venalis notata est Sat. 7. lib. 2. ad hunc locum:

Poscit te mulier, vexat foribusque repulsam

Perfundit gelida: rursus vocat, eripe turpi

Colla jugoliber. Liber sum, dic age, &c.

Huc non me pigebit proferre quod Servius in ver. Æneid. supra notatum sub initium, *inducat Circe in vultus ac, &c.* Circe autem idèd Solis fingitur filia, quia clarissima fuit meretrix. & nihil Sole clarius. Hæc autem libidine suâ & blanditijs homines in ferinam vitam ab humana deducebat, ut libidini & voluptatibus operam darent: unde fabulæ datus est locus, & nostri Poetæ hic versus citatur:

Sub domina meretrice fuisset turpis & excors

Excors.] De hac voce dictum est Satyr. 2. lib. 2.

Amicus luto.] Idèd Epist. 2. lib. 2. dicitur, lutulentus 45 *fuisset, & a Plutarcho in præceptis de Sanitate: οὗς ὑπὸ τοῦ μαρνανῶς, sus colluvione insaniens & impensè gaudens, quî cum D. Petrus Epist. 2. cap. 2. vers. 22. c. comparat eos, qui post agnitam justitiæ viam redeunt ad pristinam vitæ spurcitiā, ut canis ad suum ipsius vomitum, & sus lota ad cœni volubrum: ubi Apostolus vititur voce βορβόρος, quam Galli per quandam nominis affinitatem *bourbier* satis commode vertunt, quanquam Græci βορβόρον κνέως ἐτυμολογῶσι, καὶ ἀποεῖλαι τὴν ἐκ τοῦ βορβόρου, definiunt *stercus e pabulo brutorum & cibo hominum*, quem vocant illi τὸν βορβόν.*

55 *Nos numeri.] Idem valet quod Græcum ἐπὶ ὅσον ἀλλοτρίως, nos sumus inutiles pondus terre. Idem, quod μὴ εἶναι ἐν λόγῳ, ἢ ἐν ἀριθμῷ εἶναι, id est, μὴ εἶναι ἐν λόγῳ ἀξιῶν, nullo in numero haberi, nullâ ratione dignum. nihil denique hominem esse, & ad quidvis ineptum, (qualem Cicero appellat quandam Bambalionem nullo numero hominum, quo nihil erat contemptius, Philip. 2.) postrema autem interpretatio alludit ad etymum & rationem vocis Græcæ, ἀριθμός, dictæ quasi ἀριθμός, ut amicitia sit apta voluntatum, con-* 60 *censio παρὰ τὸ ἀρεῖν τὸ ῥυθμίζειν, aptare & congruenter res inter se coagmentare, ac velut numeros cum numeris componere: ad quam conjunctionem planè est ineptus, qui nullo est in numero: sed est numerus*

solum ad nihil aliud accommodatus, nisi ad aliorum numerum perficiendum, nec valet quicquam per se sine rei cuiusdam ad iunctionem. Ita usurpatur αὐτὸς in verba Aristoph. actus 4. sc. 3. sublinem. Σπέρ-

Εὐγ' ὁ κακοδαίμων, ἢ καὶ δ' ἀβελήρος,
 Ημετέρα κέρδι' ἴων σοφῶν, ὄντες λίδες,
 Αὐτὸς, πρὸς αὐτὸς, ἀμφοτέρωθεν ἀσμένον. 1.
 O vos miseri! quid ignavi desideratis.
 Nos nostram rem facimus, qui recte facimus: αὐτὸς
 Vos estis caudices, lapides, numerus, ovis.
 Vos amphore vino explete. 1. evacuare.

& in Heraclide Euripidis qualem Hom. de scribit Irum
 Ὀδυσ. Σ. initio:

— μετὰ δ' ἐπὶ πρὸς γαστέρι μάρνη
 Ἀλγὴς παρ' ἑμὲ καὶ πένε. ἔδ' οἱ λῆϊς,
 Οὐδὲ βῆ. ἔδ' οἱ μάλ' ἀμείνων ἐσθλὰ δαί.

Irus insatiabili cupiditate comedendi & bibendi excellēbat, cui vis pernotius, (quod est Eustathio ἀείρων) neque vis ulla, nec robur ei aderat: staturā autem & habitus valde magnus erat ad aspectum, ad quod Interpres addit, 2 ο ἐξυγντικός, τὰ δ' αὖτ' ἀλγῶν, cetera inutilis erat, ut hęc Alcinoi juvenus. Nati autem consumere Eὐκλειῶς dicitur, pro quo Latinus Orator diceret, ad fruges consumendas nati: sic enim Græci, πρὸς ἑκάστην κατὰ γένος κατὰ λίσκην τὸς ἑκάστης Vt Demosth. Olynth. ἀναλίσκων 1d. 2 ἁρμάρτα sicut Isocrat. ad Philip. scribit, πάντες πρὸς ἑκάστην ἐξαρμάρτα, ἢ κατὰ γένος, ita sumus omnes naturā comparati, ut plura soleamus male, quā bene facere. Dicitur etiam πρὸς αὐτὸν. Sed de varia syntaxi vocis (natus) dictum est in Gramm. Od. 27. l. 1. & sanē hoc genus hominum a fororum & nepotum recte compararetur cum fuco Virgiliano, qui mellificium consumet 4. Georg.

Immunisque sedens aliena ad pabula fucus.
 contra Cic. scribit Epist. 13 ad Brut. ipsum Reipublicæ juvanda ac tuenda genitum, non ad voluptates natum perfruentes: Quare omni studio a te, mi Brute, contendō, ut Ciceronem meum ne dimittas, tecumque adducas: quod ipsum, si Reipublicam, cui susceptus es respicias, tibi jamque faciendum est.

Sponsi.] Hic ellipsis est particulae similitum, ut, vel, tanquam sponsi Penelopes, qualis fuit Epodis 17.
 Et Esquilini Pontifex venefici.

Hęc vox non satis videtur τὸ μυστικόν Homericum verbum exprimere, nisi κατὰ γένος quod παρὰ τὸ μυστικόν, 4 s quod est alicujus conjugium affectare, & quod propriē significat proci. Sponsus autem est Agellio libro quarto, capite quarto, qui spononderat ducturam puellam, quæ promissa in matrimonium appellabatur sponsa. Cautum enim fuerat lege, ne quis uxorem duceret, priusquam a iuris sive pater, sive tutor, sive qui vis alius, si filia esset sui iuris eam ipsi despondisset: cuius exemplum habes lib. Dionis 5. de Lollia Paulina & ipsius viro Memmio Regulo, & in Aulularia Plauti: quibus assentiuntur Iuriscōs. in l. 1. 2. & 3. d. de Sponsal. unde facile animadvertas Donati notas in Andr. act. 1. scen. 1. Item Heaut. act. 4. Sc. 5. & 4. Sc. 7. & illas Servij in lib. 10. Aeneid. non satis veras esse: quæ firmissimē asseverant sponsum non spondere, sed a patre despondere. Plura lege in observat. Hotomani de veteri ritu nuptiarum. Utrum huiusmodi contractus stipulationū & sponsonum inter Penelopen & procos intervenit planē ignoro: neque viri est simile a tot viris stipulatum fuisse, atque sponsum. Græci fortasse dicerent τὸν μυστικόν, ut sponsa, τὴν μυστικόν, jam nuptam. Sed de proci Penelopes vide Odyss. 2. Poeta hic vititur genitivis Circe & Penelope, tanquam a rectis Circe & Penelopa. Hi tamē possunt declinari a rectis in e, Circe, Penelope: sic Catul-

lus ad Ortalum usus est nomine sponsi, pro proci.
 Ut missum sponsi furtivo munere malum
 Procurrat casto virginis e gremio.

Alcinoique.] Alcinoi fuit filius Nausithei, & Rex Phæacum, qui Corcyram insulam inter Epirum & Calabriam tenuit, ad quem Ulysses naufragio illic facto ereptus se recepit. & ab eodem præter cætera intellexit luxum & mores Phæacum ut est Ὀδυσ. 8. sic igitur Alcinoi Ulyssi.

1 ο Οὐ γὰρ πύγμα χεῖρ' εἰ μὲν ἀμύμων, ἔδ' ὁ ἀλάστει,
 Ἄλλ' αὖ ποσὶ κρατερῶς θέμεν, καὶ ἰπποσὶν ἄεσσι,
 Αἰεὶ δ' ἡμῖν δαίτε φίλην καθαροῖς χέροισι
 Εἰματα τ' ἐξήμακα, καὶ τετραθέριον, καὶ ἵππον.
 Non quidem certē pugiles sumus irreprehensi, nec palestrite

1 i Gallice, On il ne ait que redire.

Sed pernecitate pedum valemus, & nauticam pulcre tenemus.

Semper nobis sunt cordi convivium, & cithara, & chori,

Vestes permutatorie, balnea calida, lecti.

ideoque Athen. lib. 1. τὸν ἐκείνων βίον καλεῖ τὸν ἀπολαυστικόν καὶ τὸν φιλικόν, vitam illorum voluptariam vocat. In Alcinoi juvenus, repetendum est a communi, nos sumus juvenus Alcinoi: id est, similes juvenibus Phæacum, qui parebant Alcinoi nimis indulgentes suo genio & corporis voluptatibus, tam domi, quā in hortis amœnissimis, de quibus Virg. 2. Georg.

Pomaque & Alcinoi sylvæ &c.

o & Plinius libro 19. capite 4. Antiquitas nihil prius mirata est, Hesperidum hortos, ac Regum Adonis & Alcinoi.

In cute curare.] Pro hoc dixit Satyr. 5. lib. 2. pelliculam curare: quod equidem posse puto explicari verbo Græco δερξίδου, Gal. faire grande chère. Sed de Phæacibus lege Ὀδυσ. 11. & 9. Hic operari non est rem sacram, sed opus, facere, & in re aliqua elaborare. quemadmodum prius usurpavit, Lucretius lib. 4. ultra dimidium,

Usque adeo magni refert studium, atq. voluntas,

Et quibus in rebus consuevit esse operari.

4 o Non homines solum, sed verò animalia cuncta

quod imitatus est Seneca lib. de brevitate vitæ cap. 12. quid illi, qui in componendis, audiendis, discendis canticis operati sunt? id est viroque, ut hic occupati & versati sunt? Pro, in mediis dormire dies Cicero dicit per ad, libro 1. de Divinatione, ad lucem dormire, pro quo etiam dicit Epistola 18. dormi & in lucem, quod est minus, quam in meridiem dormire & Philippicā 2. ad vespertinam perpotare. quod accedit sæpe τὸ usque. Ibi volo esse usque ad pridie Calendas Majas. Sed exemplum Poetæ videtur imitatio Græcorum, qui dicunt, εἰς πάλιν χρόνον καὶ ὁδόν, ad multum usque tempus dormire: vel μήτε πρὸς τὸ ἡμέρας μέσον καὶ ὁδόν, usque ad medium diem dormire hanc autem alti somni ac longioris soporis descriptionem hi versus Ὀδυσ. 11. sub finem complectuntur de somno Ulyssis in arbutis post procellosam navigationem dormientis.

Ἐνθα μὲν ἐν φύλλοισι φίλον τετμήμενος ἦτορ,

Ἐὐδον πανόχλος καὶ μέσον ἡμέρας. 1.

Hic quidem in folijs charo afflicteatus corde

6 o Dormivi totam noctem, etiam usque ad auroram & meridiem.

Dicam obiter, quod Scholiastes hic adnotavit ad verba ἐν φύλλοισι καὶ εἰλον ὅτι παρὰ γένος, 1. quod similiter hec sibi videntur assonare per paronomasiam: quam quidem opinionem Philopappus, sive apologeticum pro Germana linguae Græcæ pronunciatione pag. 76. e typio. Leonharostē. Basileæ 1563 refutavit. nulla enim est sibi similitudo in ὀφθαλμοῖς καὶ εἰλον. Legitur illud per u Gallicū & hoc verò iola pronun-

pronuntiatis, neque in diphthongo oi & o simplici, altera est ibidem annotatio ejusdem interpretis, *ἡμεῖς γὰρ ἡμέραν ἐκείνην, ὥς καὶ ἀλλὰ καὶ ἡ γυνὴν ἀποκρίσας, μεσημέριον καὶ δείλῳ. i. tripartito diem secuit, ut alias, in diluculum, meridiem, & crepusculum, sive vespertum. Duce-
re curas cessatum, est illas eximere & abigere, ut ipse a-
libi loquitur, & illas sopire & dormitum dimittere, quomodo Græci dicunt, κοιμῶμαι καὶ κοιμῶμαι ἐδωκας, so-
pire & sedare dolores sonitu citharæ.*

Latrones. De ratione hujus vocis & fur, hisque re-
spondentium Græcarum, revise Grammatica Satyr. 3.
lib. 1. ad vers.

Ne quis fur esset, nec latro, &c.

De nocte. Ita Terentius designat tempus, Adel-
phis Act. 5. Sc. 9.

—apparare de die convivium.

hic tamen Donatus explicat, repente, neque præ-
dictum ante, nec pridie constitutum. Gallice *tout a
l'heure & sur la champs.* aliter, de medio potare diei. Gal-
lice, *des midi.* In 1. Georg. vers.

Multa adeo melius gelidâ se nocte dedere.

Servius annotat Virgilium præpositionem subticui-
se: nocte, inquit, nomen est adeo ut & Horatius junxe-
rit præpositionem, Ut jugulent homines de nocte. nam
τὸ nocte, adverbium noctu facit, sicut τὸ die, diu: Sal-
lustius, *Diu nocturne laborare, festinare.* Id Græci ef-
ferunt, ἐκ νυκτὸς καὶ διὰ νυκτὸς, καὶ ἀνὰ πᾶσαν νύκτα, pro
eodem atque Plaut, in Rud. de nocte multa exsurre-
xi. Plato Πολιτ. 1. 1. ἀλλὰ ἀποπνέειν διὰ νυκτὸς καὶ ἡμέρας,
aliud versabant animo die ac nocte. Sed in his locis, de
medio potare die, Sat. 8. lib. 2. & de media nocte misus
equitatus, Comment. Cæsar. præpositio designat po-
tius spacium temporis: Gallice, *des le midi, & des la
minuit,* quam terminum ejusdem.

Expergisceris. Hoc verbum dicitur a porrectione
membrorum & somno suscitatorum, quæ prius modi-
ce contracta inter somnum jacebant: qualem certe
situm placida quies requirit inter contractionem
& distensionem eorundem, ut Medici docent: tum
enim spiritus, qui inter illam quietem erant velut
in centrum corporis recepti, distendere solent mem-
bra permeando: quam quidem porrectionem Festus
appellat correctionem membrorum, quæ inter cuba-
tum prava & curva, post excitata diriguntur.

S. noles. Hic exple, expergisci ad te servandum
Hoc autem, *sanus,* Græci reddunt per participium,
ὑγιάνων, ἢ δρωσών, dum vales & integer es

Hydropici. De hydropisi dictum est Ode secundâ
libri secundi.

Non posces. Hoc valet, etsi non posces, etsi non
intendes, &c. id est, si non repetes e libris Philoso-
phorum medicinam vitiorum jam inde usque ab ipsorum
origine, incides in affectus exitiosos. Pro, intendes a-
nimum in res honestas, Terentius, *Appelles & ad-
junges illum ad studium rerum honestarum.*

Si quid est. I. si quid excruciat tuum animum &
depascitur, & erodit, tanquam ἐλκεῖ καὶ κακῶδες, ulcus ser-
pens similiter cancro membrum aliquod corporis. Hic τὸ
est, deflectitur ab edo. edit. Sic Homerus loquitur Iliad. 2.
Ὁν θυμὸν καὶ τένον, πατορ ἀνδρῶπων ἀλγεῖνων.

& similiter Cicero reddidit:

Ipse suum core dens, hominum vestigia vitans.

item Aristoph. in Vesp.

Μὴδ' ἔτι σὺ τὸν ἑστὲ, μὴδ' ἀναγέλει.

Ne te exedas, neve angas dolore

& Catullus pro hoc canit Epigramma Cæcilius arce-
scens:

—ex eo miscella

Ignes, interiorum edunt medullam.

Virgilius item Æneid. 4.

—est mollis flamma medullas.

Ex his perspicis, hanc phrasin a principibus Græci &
& Latini sermonis affectatam.

Dimidium. Hoc consilium sumtum est ex initio
operum & dierum Hesiodi, ubi Poeta suadet fra-
tri suo Persæ ut omittis litibus, in quibus perse-
quendis rem familiarem contumebat, totum se de-
dat operi faciundo, & præsertim agriculturæ stu-
dio: quia summa in omni re incipiendâ difficultas
quidem habetur, sed qui illam semel exorbuat &
rem est bene aggressus, dicitur, dimidi- m i lius con-
sequutus. Itaque graviter Reges, id est, Judices illius
ætatis perstringit, dum illos appellat *διωροφάγους* *μυρ-
ιστες & βελήμονες munerum,* quæ a litigantibus ipsis fe-
runtur: ita scribit:

Νήποι ἐδ' ἴσασιν, ὅσον πλέον ἡμῶν πάντες,

Ὀδὲ' ὅσον ἐν μαλακῇ τε καὶ ἀσφοδέλῳ μετ' ὄνειαρ.

Stulti nesciunt, quanto dimidium sit plus toto,

*Neque quam magna capiatur ut litase malva &
hastula regia herba.*

& certe tres versus sequentes mihi videntur paræmi-
am interpretari.

Κρύψαντες γὰρ ἔχουσιν Θεοὶ βίον ἀνθρώποισι.

Πηδῆσας γὰρ μὲν καὶ ἐπ' ἡμᾶς ἐργάσασιν,

Ὡδὲ τε καὶ ἐν αὐτοῖς ἔχουσιν καὶ ἄεργον εὐνοῖαν.

Diu enim occultum habent hominibus vitulum.

*Si alioqui tamen nullâ contentione unum diem
opus feceris,*

*Sic te in annum sustentens, etiam si nihil agas po-
stâ.*

Celebrarunt hanc sententiam non solum principes
Philosophorum. Crates in Lærtio λέγει, τὸ τε εὖ ἀρχεῖν καὶ
μικρὸν μὲν εἶναι, παρὰ μικρὸν δὲ. i. dicebat bene incipere par-
vum non esse, sed max. mu. Plato libro 6. de Legib.
ἀρχὴ γὰρ λέγεται, πλέον ἡμῶν πάντες εἶναι. Idem 2. verbapo-
stremi loci sūt in fine 7. cap. Πολεῖ αὐτὸν πλέον ἡμῶν τὸ ἡμῶν τὸ πα-
τὸς εἶναι ἢ ἀρχὴ καὶ πολλὰ ἐμφανὴ ἵκεται δι' αὐτοῦ τὸν ζητημένον
i. videtur igitur principium plus, quam dimidium esse
totius, ac multa fieri aperta claraque vi ejusdem princi-
pij, de quibus antea magna dubitatio erat. Hic autem
consilium Aristotelis est investigare definitionem felici-
tatis, ad quam melius exactiusque invenientiam in-
gressus est in questionem de principiis, & modis, qui-
bus ea intelliguntur, acute indicavit. Illis enim cun-
cta recte definiuntur: vnde fluctus percipitur non me-
diocrius, ut momentum permagnum ad ea, quæ inde
nascantur, intelligenda: quod pervulgatâ confirmat
sententiâ, ut jam præmonui in dialecticis, ipsiusque
veritatem auget. Quum autem hæc Ita se habeat, di-
midium facti qui capit, habet, Philosophus plus addi-
dit more præceptoris sui Platonis & Hesiodi, ac de
principij facultate dixit ipsius op. ad miniculoq; mul-
ta fieri perspicua: quæ prius obscura erant, nec parum
lectores perturbantia, qui perspicue vident hic voces,
tam Græcam ἀρχὴν, quam Latinam principium ὁμολο-
γῶν, vel clarius συνεκδοχικῶς sumendis ad r. i. c. juslibet
Inceptionem aperte indicandam: vide Aristoteles il-
lam vulgi sententiam ad rationem definiendæ felicitat-
is detorsit. de Republ. Aristot quoq; 5. Polit. & Ethic. 1.
sed etiam alij ut Plutarch. lib. de audiendis Poetis, ut
denique Aufonius:

Incipit dimidium facti est capisse, supersit

Dimidium, rursum hoc incipe, & efficies.

huc & Terentium Heauton. Act. 5. Sc. 5. v. 14. aggre-
bo eandem eleganter expressit: *Hæc dum incipias gra-
via sunt: ubi cognovisti fac litæ.* Hæc est Gallice declara-
tum Od. 2. lib. 1. ad versum *Ἰλῆ δαμν, &c.*

Rusticus.] Existimo hic esse ἀνήμερον, pro stultē & insipienter, & sine iudicio, vel more stulti expectat, ut sit ellipsis τὸ tanquam, qualis est initio ad Pisones, assuitur pannus, id est tanquam pannus: vel est Hellenismus, qualis paullo ante notatus est, in stultus cupidusque b. b. sset, ubi τὸ ἀνήμερος, ἢ ἀνὴρ μενέει suppleri videtur.

Beata uxor.] Intelligitur hic ἡ γυνὴ τοῦ γαμήλιου fecunda uxor, ut Epod. 16. dixit, arva petamus beata, id est. fertilia, καὶ ἀλβύου ἢ πλεονέου, ut Sat. 6. lib. 2. divitiis beatus & virtute.

Sylva.] Id est, loca prius arboribus confita fiunt culturā fertiles agri, ut docet Virg. 2. Georg.

Fundus.] Dicitur a fundendis quotannis opibus, ut loquitur Epist. 2. lib. 2. vel ab illorum fundamento, ut fusiū definitum est Satyrā 5. lib. 2. Fuit autem sententia huic similis Ode. 1. l. 3. ad vers.

*Quod si dolentem nec Phrygius lapis,
Nec purpurarum fidere clarior
Delenit usus.*

ubi hunc locum & alios citavimus auctores.

Acervus aris, &c.] Est hic quaedam hyperbolica pecuniae significatio, sed multo est maior frumenti, ut res postulat, in Pseudolo Plauti quum ἐπεὶ ἐξυμῶς dicit, frumentariis esse montes maximos, acervos esse frumenti.

Deducere febres.] Pro quo Celsus dicit demovere febres & ab illis liberare, cui opponitur illud Epistolā 7. opella forensis adducit febres.

Aegrotō corpore.] Quamvis hoc ab aeger inclinatur, Grammatici tamen illud tantum corpori tribuunt, hoc etiam animo.

Prorogat.] Sic Cic. 2. Phillip. dies paucos ad solvendum illi propter inopiam prorogavit. Idem valet, producit noctem illi a allongé terme de payer pour sa pauvreté. Dicitur autem febris a fervore, sicut πυρετός ab igneo calore.

Rebus comp. &c.] Id est, bonis comparatis, fructibusque collectis, repositis & conditis, τοῖς συγκαταθετοῖς καὶ τοῖς ἡμετέροις, scilicet bene uti, qui est animo perturbatione libero, ut ἐν καὶ τῷ συγκαταθετοῖς εἶναι, occupari in frugibus comportandis.

Qui cupit aut metuit.] Hæc verba ponuntur absolute, pro, qui deditus est cupiditatibus & affectibus alijs, nescit rebus partis uti.

Lippum.] De lippo dictum est Sat. 3. l. 1. sicut de podagra Sat. 9. l. 1.

Sincerum.] Ratio huius vocis exposta est in Grammat. Satyr. 3. l. 1. in hoc versu existimavit Erasmus alludi ad Proverb. cibum in matulam ne immittas. Σίλον αὖς ἀμύδρα μὴ ἐμβαλεῖν. quod Plutarch de animo impuro interpretatur, in quem non sunt inferendi sermones honesti, velut Margaritæ non debent Porcis projici. O ratio cibibus animi est. insincerus corrumpitur, & in vitiorum cruditate vertitur.

Vas.] Quamquam Isidorus hanc vocem declinet a vescendo, ut sit escarum διαχείων, receptaculum, est tamen generale ad quidvis capiendum, ut τὸ ἀγγεῖον & ἀγγεῖον, pro eodem. Tabula autem, fomenta, Cathara, sunt illa Ciceronis dissoluta, διαλυμένα, quæ Grammatici dicunt ἀσυνδέα.

Sperne.] Hoc translatum est ex apophthegmate Solonis, ἡ δόξα τοῦ θεοῦ αὐτὴ γὰρ λύπην τίθει, fuge voluptatem: ipsa enim parit dolorem. ἐπὶ καὶ ἡ δόξα οὐχ ἡ λύπη, ἐνέφρουα ποιεῖ, quod etiam mentem voluptas non minis, quam molestia solet adimere. Hoc etiam ad verbum interpretetur, κατὰ τὸν τοῦ θεοῦ λόγον. ἡ δόξα γὰρ τοῖς λογίοις ἐρασ- κη ὁ Ἀρχύτας Τarentίνος, αὐθιγὰ τοῖς δεδωκεν ὑπὸ τῆς φύσεως ἐλαφρώτερον ἡ δόξα, τῆς δὲ τῷ σώματι, μάλιστα δὲ ἐν αὐτῇ βα-

αλεῖα διαταται ἀπὸ τῆς οὐραβίου. nullam pestem, dicebat Archytas Tarentinus, hominibus datam a natura perniciosiorem voluptate corporis: nec certe in ipsius regno virtus potest consistere.

Semper avarus. Rerum omnium est satietas, ait Aristophanes, præterquam divitiarum, quibus nemo dum invetus est, qui expletus fuerit, cuius acorie, id est, inexplibilis cupiditatis causam legel. i. Politicorum.

Certum voto.] Statue modum tuæ cupiditati, neq; ultro citroque verferis, Gallicè limite res biens sans te tourner in au plus, ni aux moins, Plutarchus quoq; citat hunc sapientem ἐν τῷ περὶ φιλοπλοίας.

Πλάτῳ δ' ἐστὶν ἑρμῆα περὶ ἀσμενὸν ἀνδρῶν πρῶτον.

Haud est finis opum certus & fixus mortalibus nullus. Addit Plutarchus per quandam exceptionem, ἐπεὶ τοῖς γὰρ νοῦν ἔχονσι ὁ τῆς φύσεως πλοῦτος ὤρεται, καὶ τέρμα παύσει τῆς ἡμέρας, καὶ ὅτε καὶ διὰ τὴν φύσιν περὶ τὸν χρόνον, id est, attamen his, qui prudentiā valent, definitus est modus divitiarum a natura, & terminus adest commoditatis

ipsorum, veluti centro & intervallo circumscriptus. Sapienter admodum Seneca lib. 2. Epist. 15. rationem modi cupiditatibus addendi præscribit Lucillio: Sub inde, Lucille, inquit, quam multa sis consequutus, recordare: quum aspexeris, quos te antecedant, cogita etiam, quot sequantur, si vis gratus esse adversus Deos, & adversus vitam tuam, cogita, quam multos antecesseris

Hunc vitæ modum Pind. Ολομ. εἰς. ε. spor. β. Psamidi Olympionica cōptecatur præter hæc, ἡ δὲ εὐδαιμονία, senectutem facilem, cruciatu & perturbationibus

vacuam, ad finem usq; vitæ, atq; præterea εὐταξίαν, sobolis felicitatem, καὶ εὐλογίαν, honestam nominis celebritatem, hunc autem modum nominat ἀνίσταται, quo quis se sustentat. Seneca interrogatus quis modus esset divitiarū,

respondit, primo quod necesse, secundo, quod satis est. Ita finis certus hic intelligendus est, non ille bonorum, ad quem homines conferunt sua studia, & quod, tanquam ad summum bonum, referunt omnia.

Invidia.] Cic. quum hanc definitionem invidiæ Græcam interpretatus est. Tusculanā 3. φθόνος ἐστὶ λύπη ἐπ' ἀλλοτρίοις ἀγαθοῖς, maluit uti nomine invidentia ut hæc sit egritudo propter alterius res secundas suscepta:

atque ut ego conjicio, deflectitur παρὰ τὸ τὸν νοῦν ἢ θυμὸν φθίνεω, ἢ γὰρ φθίνομαι, quod animum & mentem maceret & excedat, quæ causā fuit Pindaro, ut ἐξείη. α. πιδίον, φθονοῖ δ' ἀμύδραται ἀτὰρ dixerit, a seipsis invidios damno affici. & Menandro, ὁ φθονεὺς αὐτῷ πολέμιος καὶ βίβλας,

invidus sibi ipsi est inimicus, dum se jucundo accepti & quæsti boni fructu soliat & invidiæ morfu animum lacerat, & se, qui deest longo perniciosius, gratiā Dei privat, pro vocans ipsius iram in se, quum contrā deberet rebus alterius secundis congratulari. Sed quid plura, quum jam Satyr. 3. lib. 2. de hac perturbatione satis dictum sit: addam tamen ex Thalia Herodoti hunc affectum pravum, ut reliquos, esse homini naturā insitum, φθόνος δὲ ἀρχὴν ἐν μέρει τοῦ ἀνθρώπου: cui vitio Paul. 1. ad Corinth. c. 13. opponit τὸ ἡμεῖς δ' ἐοικέναι ἑαυτοῖς ἐναντιώμενοι τῇ φιλαυτίᾳ.

Tyranni.] Atrocissimorum tormentorum inventores fuerunt Phalaris, Agathocles, Apollodorus, cuius meminit, ut Phalaridis Senec. lib. 7. cap. 19. de Benef. 2. de ira: his autem tribus Suidas facit Hieronimum Tyrannum saeviore, siquidem ut Senec. 2. de Clem. cap. 4. illi crudeles vocantur qui puniendi quidem causam, non autem modum habent: sicut in Phalari, quem aiunt non quidem in homines innocentes, sed superhumanum ac probabilem modum saevisse. Dionysius quoq; fuit Sicilia Tyrannus, de cuius vicijs ratione repete e Gram. Odes 17. lib. 2.

Animum regis.] Pro hoc Cicero lib. 3. Epist. 1. ad Quintum frat. dicit: excitat te, non, ut cum aliis, sed ut tecum jam ipse certes: e quo quidem certamine qui superior evadit, supra omnes victores nobilitandus est ex Agesilao Xenophontis, καλὸν μὲν δοκεῖ εἶναι, τείχε' ἀνάλω-
ται ἡττῶσθαι ὑπὸ πολέμῳ. πολὺ μὲν τοῖς ὅλοις καλὸν κέρως, τὸ τῶν ἐαυτοῦ ψυχῶν ἀνάλωτον κατασκάσαι καὶ ὑπὸ χερσὶ τῶν καὶ ὑπὸ ἰδόντων καὶ ὑπὸ φόβου, i. gloriosum quidem videtur murum abeneum capi ab hostibus, sed iudicio clarius animum pecunia voluptate, metu invictum reddere. 10
item e Platonis sententia l. 1. de Leg. τὸ νικᾶν αὐτὸν πασῶν νικῶν πρῶτον καὶ ἀρίστη τὸ δὲ ἡττῶσθαι αὐτὸν ὑπ' ἐαυτοῦ, πάντων ἀρχιστὸν πᾶσι καὶ κέριστον, se ipsum vincere est omnium victoriarum & prima & optima: sed a seipso vinci, omnium & turpissimum & pessimum, sed talium victorum 15
paucitatem Cicero Epist. 4. lib. 15. ita videtur apud M. Catonem conqueri, in omnibus seculis pauciores viri reperti sunt, qui suas cupidates, quam qui hostium copias, vincerent. Mutuatus est hoc etiam Poeta a sapiente Chilone, θυμὸς κρείττε' (uti monuimus Od. 16. l. 1. ubi Poeta interpretatur compesce mentem, & detrimenta irae multa colligit) & quod sequitur a Phocylide:

Μὴ παρὰ τῆς ἡσυχίας χαλῶναι δ' ἄρχειν ὀργῶν.

Πολὺ γὰρ παλὴν αἰὶνόν ἐστιν ἔξ τελευτῆς.

No sis promissus ad manum, sed refrena immanem iram. 25
Nam sepe quum percuferis, eadem feceris nulla voluntate. Hic ipse Poeta videtur hos cordis motus ita distinguere:

Θυμὸς ὑπερχόμενος μανίῳ ὁλοφύροντα τ' ἄρει.

Ὅρῃ δ' ἐστὶν ὁρῶν ὑπερβαίνουσα δὲ μέλις.

Immodica animi permotio gignit perniciosum furorem.
Ira vero est cupiditas quadam, sed inveterata & permanens nullum servat modum: ἢ μέλις dicitur, ut Odis 6. & 13. l. 1. docuimus. Hæc postrema videtur etiam Græcè dici πικρία, amaritudo, quæ partim est ὀξύχελος partim μιν-
σκακίος, memor in iuriæ ita ratione prioris est ὀργῆς, ratione posterioris est μέλις: unde Plutarchus dicit ἀμβλυαίαν τῶν πικρίων retundere & heberare amaritudinem. De his affectibus lege cap. 13. Epist. 1. ad Corinthi ubi videntur τὰ θυ-
μὸς ὑπερχόμενος καὶ ἀμβλυαίαν πικρίαν comprehendere verbo μα-
κροθυμίας, charitas differt iram, & hominem reddit lenē. & c. 4. Epist. ad Ephes. qualis commotio fuit illa Peliadæ Iliad. 2. Cic. 4. Tuscul. quæst. definit iram ex genere libidinis, ut sit libido puniendi ejus, qui videatur laesse in-
juriæ. & ibidem, ante est quicquam similis insanie, quam 45
ira & Ideo, Ennius eam dicit imitari insanie, ut ira definita a Themistio: ἢ μανία ὁλοφύροντα quæ sonant verba nostri Poetæ: ira est furor brevis. Notatæ sunt Od. 6. l. 1. vo-
ces Græcæ hujus affectus, ratio autem Latine Ira hic reddatur a verbo uro quod sit feror sanguinis. Eandem 50
ethymi rationem habet radix Hebraica vocis Haron, ab harach, excanduit: sed hap aliquid vehementius notat, ab hanap succensuit per nares efflando. eandem definit ex altero genere lib. 2. de ira: quæ est animi concitatio ad ultionem voluntate & iudicio pergentis, quem locum vi-
de ortu & progressu præsentis affectus, quem definit ex opinione sapientum virorum huic convenienter, mu-
tatis tantum verbis, iram esse insaniam brevem. Quam autem insaniam, quos ira occupavit, ex ipsorum habitu facile perspicias, præsertim cum illo furentium com-
parato: quam collationem repete ex eodem loco. Idem Philosoph. Epist. 112. sub fin. impotentiam Alexandri circa hunc affectum sic arguit, cum scribit homines di-
ligenter quidem se contra hostes suos instruere, sed 65
contra fortunam inermes procurrare. Ille quidem Per-
sus, & Hyrcanos, & Indos, & quicquid gentium usq; in Oceanum extendit Oriens, vastabat, fugabatq;: sed ipse

modo occiso amico, modo amisso, jacebat in tenebris, aliàs scelus, aliàs desiderium suum mœrens, victor tot Regum, atque populorum, ira tristitiaq; succubuit, id enim egerat ut omnia potius haberet in potestate, quam affectus. O quæ magnis homines erroribus tenentur. & c. & paulò post. Imperare sibi, maximum imperium est.

Fingit equum ira.] Hellenismus est, pro quo orator diceret, fingit equum ad viam ingrediendam & tenendam, quam monstrat eques, quem admodum in arte dicit, fingi ad rectum, & Cic. pro Muræna: Natura ad honestatem te finxit, & finget se totum ad arbitrium & nutum alterius, quod parum Latine diceretur, finxit te vivere honeste, & fingit te placere alteri. Huc adde alterum Hellenismum in ire viam, quem Scholiastes Sophoclis nominat χηματισμὸν initio Oedip. Tyrann. in ἐπὶ τῶν θεῶν, sedes sedetis, quales oppo-
nit, καὶ θημιαι τῶν δὲ τῶν καὶ θῆς εἰς, βαδίζα τὰν τῶν τῶν ὁδὸν, λέγω λόγον, γὰρ εἰς γὰρ καὶ τὰ τοιαῦτα.

Cervina.] Cynegetæ & venatores mature formant catulos ad prædam aliquâ feræ imagine simulatâ, quod vehementius sectentur veram & vivam. Hunc locum citat Servius in vers. Aeneid. 7.

Hic subitam canibus rabiem Cocytia virgo

Obijcit & notonares contingit odore.

Ut cervum ardentes agerent κύων γὰρ γενναῖος, ἀπειρος δὲ ἡγεμονίας, φέρεται, canis generosa & in experta temere fertur in caprum. Lycurgus dicitur ab his Cynegetis exemplum accepisse, quo doceret quantum afferret momenti recta & maturâ institutio, ad vitia mendosæ na-
tura vitanda & corrigenda, propositis duobus Populo 30
canibus, quorum alter quamvis ex ingenerosis parentibus procreatus fuisset, ad hunc tamen modum, qui hic præscribitur, mature informatus, vilam cervam ἀσπα-
λέως καὶ ἀποδύμεως insequutus est: alter contra licet e
generosissimis natus, ad primum quoque cibi odorem restitit ferâ relicta, propterea quod ἀπειρος ἦ τῆς κυνηγίας.

Nunc puer.] Id est, dum pueritia tibi adest, nullis mordacibus confectacuris, Adhibendi autem verbo significatur largior quædam potio e conjunctione, ut ex hac impudentis Clitiphonis contumelia in suum pa-
trem Act. 2. sc. 1. vers. 8. Heautontim. περὶ, ἢ μετρί, ubi 40
adhibet plus paulo, sua quæ narret facinora: Offer e se melioribus, est tradere se in disciplinam Philosophorum, & dare se studii sapientiæ. multo autem major notaretur potio, si ex more Senecæ Epist. 36. legeretur, ut hic, perseveret modo colere virtutem, perhibere studia libera-
lia: non illa, quibus perfundis satis est: sed hæc, quibus 45
tingendus est animus. In offer melioribus, subijce, documentis tingendum & instituendum.

Testa.] Non admodum ad sensum interest, utro modo sumas recens, pro nomine ne, an pro adverbio temporis, præstat tamen meo iudicio, ut sumatur pro nova testa & novo vase.

Si cessas, &c.] Cessare Donato est desidiofi, cui opponitur strenue antere: sed quiescere & requiescere cujusdam est cessationis post defatigationem.

Nec tardum.] Si descendo tecum in curriculum stadii, & tu sequeris me tardius, non te expectabo sed institutum cursum tenebo neque contra, si tu me cursu superaveris, tibi non ambiciosius instabo præeunti. Ex his perspicimus, eos optimè in doctrina morum proficere, qui neque præcoces, neque immaturi intempe-
stive illuc acedunt.

Nec præcedenti.] Ut hoc antecedenti, nec tardum operior, responderet, videretur legendum, nec præcedenti insto, nisi malis Poetam de se loquutum modesto

modeste: qui plures habuerit se profectu ante euntes, quam posteriores sequentes. Aristot. apud Laert. interrogatus, quo pacto discipuli egregie proficerent,

respondit, si cursu praestantiores prosequantur, nec tardiores expectent. *ἔκ τῶν προέχοντες διώκοντες τῶν ὑστερότερον μὴ ἀναμένοντες.*

Explicatio Rethorica.

Duplex est hic tropus: prior est synecdoche generis *κατ' ἐξῆς* (quod alii fuerint ejusdem scriptores) pro Homero: alter est metonymia causae pro liberis de bello Trojano scriptis a Poeta: qualis metonymia est in Chrylippo & Crantore, pro libris Philosophicis ab utroque compositis, qualis quoque passim reperitur in omni scriptorum genere, aded est hic tropus fecundus & auctoribus perusitatus.

b Metaphora ab iis, quae manibus capiuntur & colliguntur, ut leges & poma & flores, quomodo proprie loquutus fuit Epodis. 2.

omnem relegit idibus pecuniam.

adea, quae oculis & inde mente percipiuntur, quales sunt litterae & sententiae quae velut colliguntur oculis. Servius ducit a nautis, qui colligunt funes, dum praetereunt aspera loca.

c Polyproton est, ac praeterea Epanaphora in ejusdem vocis sono, quater in titis incisorum iterato.

d Senecdoche est vel potius allegoria e continuatis synecdochis specierum pro Stoicis, Academicis, reliquisque Philosophis.

e Fabula *συμπλοκή* dicitur pro Epopoeia Iliad.

f Metonymia duplex est, subjectorum pro incolis Graecis & Phrygiis, sed est praeterea in *Barbaria* modus quidam synecdoches, quod ex hoc genere significantur singulares populi, quum nomen *Barbaria* communiter attineat iudicio Graecorum ad populos, qui non essent Graeci, etiam ad Romanos: sic Epodis 9. harmoniam Phrygiam appellat carmen barbarum propter odium belli Trojani. Sententiam igitur sic proprie potes enunciare: *In illa epopoeia Homeri Graeci & Phrygiae commemorantur se & res suas attrivisse propter raptum Helenes & adulterium Paridis bello diuturno. In stultorum Regum & populorum videretur hic notanda synecdoche generis pro Hectoris, Achillis, Agamemnonis Antenoris Paridis, Ajaci, populi Graeci & populi Trojani sed quia mox quod in genere dixerat, in specie velut per appositionem reponit, ad monitionem tantum opus est.*

g Metaphora est a mari procellis exagitato ad populares tuas & vehementes animorum commotiones inter principes exortas, ut in, *astuat*. prima Epist. notatum est.

h Altera est Metaphora satis nota & si forte nescis, a corporibus: prope enim dicitur praecidere anchoras, manum, caput, fistulas, quibus aqua suppeditabatur templis: hinc praecidere amicitias, libertatem, spem, pro auferre dicimus.

i Symploce est, similitudo soni circa principium & clausulam commatum.

k Synecdoche generis pro Achille & Agamemnone.

l Videtur hoc pronuntiandum per exclamationem Poetae miserantis tantas populi utriusque armorum propter iras regum & principum. Ubi quoque est observandum de summo esse ab agricolis, dum arando rectos non ducunt sulcos, ut significet reges ab religione sui officii declinare, & a ratione & honesto deflectere.

m Anadiplosis est, circa principium & clausulam ejusdem sententiae similitudo soni.

n Epanaphora, circa principia sententiarum ejusdem vocis iteratio, qualis est in, *dum sibi, dum suis reditum parat.*

o Simili tropo usus est Cic. in Orat. pro Milone quum dixit: *Domitor Hispania*, in quorum etiam utroque est metonymia, pro, domitor Trojanorum & Hispanorum, sed propria significatione Virg. 7. Aen. quum Laulum domitorem equorum vocavit, ut Hom. Iliad. 7. *Κάτορα δ' ἵππων.*

p Quidam arbitrantur allegoriam hic esse, qualis fuit 1. Epist. *Mors civilibus undis.* Cura tamen ita sentiant, eo videntur adduci, quod, *undis rerum*, recte putent intelligendum de malo successu negotiorum ipsius. Non equidem istam interpretationem sperno, sed quum omnibus constet, Ulysses multis periculis, erroribus, naufragiis defunctum fuisse, malo locum pro riè sine ulla translatione accipere, ut Ulysses, nullis casibus, nullis tempestatibus, nullis denique rebus adversis victus fuerit.

q Sumtum est ab Arithmetice, qui quum diu multumque se omni parte numerationis exercuerint, nihilo plus argenteorum, vel aureorum nummorum in suis crumenis reperiunt, quam si notas notis numquam addidissent & multiplicassent. Inanis est ille numerus sine praesentia rerum numeratarum.

Consumere fruges. Ex notis Gram. Odes 2. lib. 3. cognosci potest, quae tripartitio hic in *fruges* statui debet. non ibi constituam metonymiam materiae pro pane frumentaceo, atque hinc postea dicam more Hebraeorum, pro quolibet cibo & potu ne; sed ex hac specie intelligat, quicquid eorum, quorum humane vitae usus atque cultus indigere solet.

r Simili metaphora pro hominibus otio & inertia defluentibus, & omni voluptati sine ullo rationis limine mancipatis. Similis quoque in *Juventus Alcinoi* pro juvenes Phaeaces, i. pro luxuriosis & voluptariis.

s Synecdoche est membri pro integro corpore paullo habitiori: quod utramque Graeci verbo medio, *χρῆς*, complectuntur, sed qui in cute, velut in superficie, apparet praecipue talis habitus, partem eam usurpavit Poeta.

t Allegoria est e continuatis metaphoris a gravissima corporis agrotatione ad animi agrotationem sic enuncianda: *ut qui nascenti morbo non occurrat adhuc validus, cogitur in grave morbo gravissime agrotans, sed confugere ad medicos: sic qui vitis animi & perturbationibus non mature medetur studio Philosophiae, & remedia illorum elibris Philosophorum non requirit, diros animi cruciatus, deest affectus effugere non potest.* Hujus autem allegoriae duo primi verbi sunt interpretes.

u Verbum a venatoribus translatum, qui retia intendunt ad feras capiendas, aut a lagitantiis, qui arcum, etiam ad aliquid aliud efficiendum. ait Donat. in Heaut. A. 3. Se. 2. vers. 1. *intendenda in senem fallacia.*

v In torquere metaphora est a corpore quod proprie dicitur torqueri & cruciari in quæstoribus, ad tormenta & cruciatus animi notandum ut in *horam* synecdoche speciei pro, prorogat tempus.

x Sumtum est ab agricolis imperitis, qualem se profiteretur.

etur Corydon Eclog. 2. *Rusticus es, Corydon*, id est, stultus. ubi Servius annotat, arguit se stultitiam, quod eum se sperat placare muneribus, qui potest habere meliora. Ita Fab Quintil. lib. 2. cap. 11. dicit *manus indoctas & rusticas*, & Cicer. lib. 3. de offic. *urgens sane rustice*, negant enim posse. & in eo perstant.

y Hoc etiam *μετανομιῶν* dicitur, quod locus, id est, alveus fluminis sumatur pro aquis volubilibus, ut eas Od. 11. 4. ad finem vocavit.

y Hoc verbum ab animatis ad inanimata traductum est: deinde *sylva* metonymiam habet adjuncti pro tellure, ubi sylva prius steterat, pro, tellus ante a boribus occupata versatur & perstringitur rigido vomere.

aa Epanodos est, ejusdem soni regressio circa principium & medium.

bb Metonymia materiae pro nummis aureis & aëris.

cc Metaphora a corpore ad animum, pro, sit possessor vacuus ab omnibus vitiis & affectibus pravis, si vult bene uti rebus partis. in hac autem sententia proverbiali, quæ videtur deprompta e lib. 1. de legibus Platonis & post repetita lib. 2. Rhetor. ab Aristotele, quidam fortassis existimabunt *τὸ valeat* non ad statum animi *τροπὴν* referendum, sed ad bonum corporis habitum, per-

suasi illo veterum popularium ordine, qui est in loco Platonis modò citato sic constitutus, *ἡ δὲ ψυχὴ τὴν ὁρίαν, καὶ τὸν δὲ δαίμονα, τὸ δὲ τρίτον, ἰσχυρὸν, τὸ τετάρτον δὲ πλεῖστον, ἡ δὲ πέντε, ἀπὸ δὲ ὅντων βέλτερον. Sanitas precedit, pulchritudo est loco secundo, robur tertio, divitiæ quarto, non cœca, sed acutum cernentes.* Verum quum hæc quatuor sedare turbidos

animi motus, pravosque affectus corrigere nequeant, puto verbum *valeat* ad sanitatem mentis referendum, atque requirendum, ut sit una mens sana in corpore sano: quale Plebeius quidam Satyræ 3. lib. 2. desiderat in Agamemnone, *Stas animo, es purum est vitio tibi, quum tumidum est cor?* Quia in Dialecticis hoc enuntiatum est comparatè, non simpliciter, acceptum, ephegetica metaphora videtur notanda, Ira infantiæ brevi assimilatur, vel est velut brevis infania. Fuitque paulò antè in *sicuri Tyranni* synecdoche statuenda generis per enallagen numeri, pro Phalaride atque similibus fævitæ principibus aliis.

25

30

35

40

45

50

55

60

65

70

75

80

85

90

95

100

105

110

115

120

125

130

135

140

145

150

155

160

dd Quia ex Diogene Laertio in Zenone: Intel-
ligimus *τὸν θυμὸν εἶναι ὁρῶν ἀρχαῖον ἰσχυρὸν ἡμῶν* *ss*
principium ire, dicimus in (*animum regere*) esse meto-
nymiam subiecti pro ipsi adjuncta perturbatione tali,
quam mature curat repressam: quo tropo Græce di-
citur *δάμνε θυμὸν*, iram mordeas, id est, reprimas pri-
mam illam animi commotionem: quod mihi videtur
verbum illud postremæ legis divinæ pertinere, *ἐκ ἐμθυ-
μῶν*.

ee Anaphora est, & metaphora duplex in fræ-
nis & catena, unde sit allegoria pro, instrue & orna
sanctissimis gravissimisque præceptis & institutis
Philosophiæ tuum animum: verum hic intellige me-
liorem hominis partem e mente divina delibatam, non
affectum illum, quem monet regendum rationi minime
obsequentem.

ff Synecdoche est generis pro equisone, quem Græci
ἰσχυρὸν θυμὸν vocant, ut modò dixi.

gg Translatum ab hominibus, qui sub impera-
toribus ære & stipendio merent, & militarem na-
vant operam, ad canes, qui persequuntur feras in
sylvis.

hh Sumtum quoque est hoc ab infantibus, qui
fugunt ubera nutricum, ut doceat sapientiam una
fere cum lacte animo pueri instillandam esse, quum
adhuc ille est purus, nullisque malis exemplis conta-
minatus, pravisque documentis pollutus nullâque labe-
culâ aspersus.

ii Synecdoche est partis pro integra oratione de ho-
nesto & virtute.

hk Allegoria est e stadio dromis, qui spatium sexcen-
tenum pedum decurrere solebant, sed ab hujusmodi
cursu certantibus, qui non admodum ambitione cura-
bant antevertere vel anteverti a suis syndromis, ad con-
tingendam primi metam: atque idcirco illi se vinci fa-
cile patiebantur: præsertim quum summâ familiaritate
& amicitia cum ipsis essent conjuncti, ad significandam
Philosophici maturitatem & aequalitatem. Hoc ge-
nus allegoriæ est per familiare omnibus fere scri-
ptoribus nec solum profanis, sed divinis etiam
atque sacris, ut D. Pau. 1. ad Corinth. c. 9. v. 13. & Phi-
lip. c. 3. v. 14.

EPISTOLA III. AD IVLIVM FLORVM.

Theticum.

Quò callidiùs Poeta rationem præcipiendi Floro de studio Philosophiæ, & fratetna con-
cordia fusciperet dissimulatâ percontatione quæsitum ex ipso, quid viri tam
armorum quàm litterarum periti, & ipse met agerent in castris Claudii
Tiberii Neronis Cæsaris.

I Vli Flore, quibus terrarum militet oris
Claudius Augusti privignus, scire laboro,
Thracane vos, Hebrusne *an* valli compede vin-
ctus.

An *b* freta vicinas inter currentia turres,
An pingues Asiae campi collēsq; morantur?

² Quid studiosa *c* cohors operum struit? hac quoq;
Quis sibi res gestas Augusti scribere sumit? (curo, *ss*

³ Bella quis *e* paces longum *c* diffundit in avum?

⁴ Quid Titius Romana brevi venturus in ora,
Pindarici *8* fontis qui non expalluit haustus

Fasidire lacus, & rivus ausus apertos?

Ut valet: ut meminit nostri: *b* fidibusne Latinis
Thebanos aptare modos studet auspice Musæ?
An tragica deservit *e* *ampullatur* in *arte*?
⁴ Quid mihi Celsus agit *monitus*, multumq; *mo-*
nendus

m Privatæ ut querat opes, & tangere vitet
Scripta, Palatinus quæcunq; recepit *n* Apollo.
Ne si forte suas repetitum venerit olim
Grex avium plumas moveat cornicularisum,
Furtivis nudata *o* coloribus? Ipse quid audes?
Quæ circum volitas *p* agilis thyma? non tibi parvū
Ingenium, non incultum est, nec turpiter *h*irtum

Sen

*Seu linguam caussis & acuis: seu civica iura
Respondere paras: seu condis amabile carmen:
Prima feres cedere victricis premia: & quod si
Frigida curarum fomenta relinquere posses,
Quo te celestis sapientia duceret ires.
Hoc opus, hoc studiū parvi properemus & ampli,
Si patria volumus, si nobis vivere cari.*

7 Debes hoc etiam rescribere, si tibi cura,
Quantum conveniat, Munatius: an male ista
Gratia nequicquam coit, ac rescinditur? at vos
Seu calidus sanguis seu rerum inscitia vexat,
Indomitā cervice feros: ubicunque locorum
Vivitis indigni fraternum rumpere fœdus.
8 Pascitur in vestrum reditum vota juvenca.

Analysis Dialectica.

Initio generatim quaeritur, ubi Imperator militet, quibusque cum populis bellum gerat, quid etiam commendentur & meditentur circum ipsum tot viri doctrinā & ingenio clari: in quali percontatione equidem statuo partem Epistolae priorem, ut posteriorem in præceptione: ac de locis primum castrorum & exercitus, deinde de personis inquirat, quum se in dubio scribit esse, bellumne Cæsar faciat in Thracia & Asia, an in mari Hellespontico, ubi Tiberius e causa conservante & tuente describitur, ut Hebrus & fretum Hellesponticum & Asia e suis attributis, quod ille, ubi e Livia Drusilla, sicut Drusus, natus fuisset, postea factus sit privignus Octaviano Augusto, qui matrem ipsius duxit uxorem, Scriboniā repudiata. Posset etiam hoc argumentum esse e categoria relatorum. Augustus fuit vitricus Claudii: hic igitur fuit illius privignus: quod mihi videtur magis probandum: nec tamen vis illa conservandi ac tuendi ab hac mutua affectione traherit. Quod etiam flumen illud Thraciae sit gelu constriatum: fretum denique Lesbo & Abydo urbibus e regione sitis ornatum, & Asia soli fecunditate valde celebrata.

2. Jam inquiruntur hominum personae, ut ex illis iudicet, qui digniores, & ad res Augusti tam in bello, quam in pace gestas scribendas aptiores.

3. Huius ingenium perspexerat antea natum ad aliquod opus aggrediendum. Itaque ex adjunctis & majorum comparatione sic de eo loquitur, quasi magnū & memorabile nomen brevi esset adepturus publicā prædicatione scripturæ: quod non solum ausus sit spernere mediocres Poetas, quos prius consecretabatur: verum etiam ipsum immensum, sublimem Pindarum, qui aliis semper visus est inimitabilis, conatus sit imitari versibus Latinis. Intelligimus tamen ex Porphyriōne hæc eipsoniōs posse sumi.

4. Quia hic Celsus alienæ scripturæ laudem sibi impudenter arrogare solebat, movetur e diversis & paribus, ut in posterū a scriptis furtivis abstineat: sed ipse aliquid in sua officina cudat: quod postea in publicum possit cum maximo ipsius honore prodire: contra, si facere perget, non minus ipsum fore omnibus ridiculū, quā olim fuerit cornicula plumis aliarum avium spoliata, quibus antea superbe & insolenter gloriabatur.

5. Jam ex antecedentibus tibi constat, quā insinuatione ad alteram Epistolae partem accedat, de præcipiendi ratione, quam nunc instituit ex adjuncta ingenii bonitate, & et triplici subiecto, ut hac

laudis titillatione stimulatus, libentius studium Philosophicum amplectetur, & philadelphiam, i. amorem & concordiam cum fratre suo confirmet, relicta cogitationum anxietate. Dicit igitur illum eximio & præstanti ingenio esse: illi primas partes in causis forensibus agendis facile ab omnibus concedi: illi easdem in jurisprudentia, quoties ius publicè civibus respondet: denique parem honoris gradum tribui in præclara poetica.

Quum Horatius animadvertisset, Florum abuti facultatibus his, eloquentiā jurisprudentiā & Poeticā ad ambitionem & opum cupiditatem, quæ nemo sine acutissimo morfu curarum persequatur, monet, ut se inde transferat ad studium sapientiæ, cujus præceptis ad summam virtutem, immortalēque gloriam perventurus sit. Ratio cohortationis est ex efficientia sapientiæ, & ab ipsius ita concluditur, & iudicatur: Qui valedicet artibus homines ad ambitionem & cupiditatem sollicitantibus, & se referet ad cultum sapientiæ, istam tranquillitatem, & gloriam immortalē consequetur: studium igitur sapientiæ in primis excolatur, a nobis cuiuscunque simus conditionis, obscuræ sive claræ, primum in augenda Repub. deinde in privata: quia sapiens manent inglorii, qui solum curant privatam, neglecta communi. Huc certe nos vocat naturalis quædā & necessaria causa & Euripid. 8. — *ὁ ἀνθρώπος ἐξ ἐστὸς φιλοῦσιν ἐπὶ τῇ πόλει*. i. Inheret omnibus e necessitate quædam, ut ament patriam: Quam obrem Seneca lib. 1. de Clementia definit hominem, ut sit animal sociale communi bono genitum: quod pertinet illud Lucani. Nec sibi, sed soli genitum se reddere mundo. Eodem illud Iuvenalis Satyra. 9.

Principio inducit communis conditor illis
Tantum animam, nobis animum quoque, mutuum ut nos
Affectus petere auxilium, & prestare juberet.

7. Nunc ita se præstat suamorem mutui inter Florum & Munatium fratres amoris, ut modò præceptorem vivendi gloriosè & quietè. Argumentum autem suasionis videtur esse e paribus, & adjunctis, ut frater fratrem, & res ipsius tantum debeat curare, quantum sanguinis vinculum videtur postulare: quod si dissensione & discordiā fortè disruptum sit, manet utrumque grave periculum famæ.

8. Hæc quidem gratulationis prædictio mihi videtur adhiberi ad conciliandos fratrum animos, quam fortassis illi fallere verebuntur, præsertim a communi utriusque profectam.

Enarratio Grammatica.

Flore.] Non est aliunde petendum, quis hic Julius Florus fuerit, nisi ab hoc ipso Poeta, qui præter alias ingenii dotes hic memoratas sic illum affatur Epist. 2. lib. 2. versu. 1.

Flore bono clario, fidelis amice Neroni.

unde non est dubium, quin hic etiam comes fuerit Tib. Claudii Neronis ex illa doctorum virorum cohorte, quā vallatus Imperator literarum & literatorum studiosius tantum non ire solebat.

Claudius.] De Tiberio Claudio Nerone, qui Augusto vitrico fuit successor in maiestatem imperatoriam, nō sunt plura hic referenda, quā de ipsius genere & vita in manibus habeatur historia multorum, maxime Livii Sueto. Dionis, unde discas, quod hic fortasse desiderares.

Privignus.] Privignus a Festo descriptione declaratur, qui antequam mater secundò nuberet, est progenitus

bus: quæ goteft dici ex parte patris, qui natus est ante v-
xorem illius secundum: quales vulgò appellantur filia-
stri & filialtra, Gall. *beaus & belles filles*. Pri enim anti-
qui pro præ dixerunt, πρὸς ὦν & Græcè.

Thracæne.] Monuimus Od. 16. l. 1. Thracæ & Thra-
ca Poetis usitata, ut Thracia oratoribus & historicis,
vnde etiam repete vocis etymon, & topographiam, in
qua ponitur Hebrus flumen, & Od. 25. lib. 1. *sodalis hye-*
mis vocatur.

Anfrata.] Hellepontum intelligit, ad cuius op-
posita littora duæ urbes sitæ sunt; Sestus & Aby-
dus, de quarum intervallo sic Eustath. lib. 2. Iliad.
κατὰ τὸν Γεωγράφον διέχουσιν ἀλλήλων Σέσθος καὶ Ἀβυδὸς
τριάκοντα πρυγαστοὶ ἀπὸ λιμένος ὅς τις λιμένας, auctore Geogra-
pho Sestus & Abydus distant inter se triginta stadia ab u-
no littore ad alterum. quod spatium Xerxes ponte tra-
vit, unde Lucan. l. 1.

Xerxes pontibus admovit tum Seston Abydo.

Hæc quidem fuit in Asiâ patria Leandri: illa ve-
rò in Europa patria Herus puellæ: de quibus Ovid.
in Epist. & Musæus. De utraq; urbe vide Strab. l. 13.
& Melam. l. 2.

Milites oris.] Hic militare de belli duce, non so-
lùm de milite dicitur: quod quidam putant κατὰ χρίσι-
κὸν, fortasse ducti notatione vocis, quam in Gram-
maticis Od. 3. l. 1. posuimus, quod militare sit
actio hominis collectivi & gregarii, non ducis aut
Imperatoris. Græci autem τὰ στρατεύειν καὶ στρατὸν δίδου
usurpant de utroque, sed illa distinguunt syntaxi: nam
στρατεύειν καὶ στρατὸν δίδου vel ἐπὶ πᾶσι est exercitum du-
cere in aliquem vel locum vel regionem, aut bel-
lũ inferre: sed cum casu dandi vel cum ὅπως est me-
rere stipendium sub aliquo, ut στρατεύειν Καίσαρι vel ὑπὸ
Καίσαρι, facere stipendia sub Cesare: hoc est militis, il-
lud ducis.

Turres.] Varro l. 4. de ling. Lat. tradit τὸ τῦρρι δι-
κτατορις: quod hæc prospiciat ante alios. Ita He-
braei ἰγ' ἰδ' ἰδ' ἰδ' ante murale & arcem interpretantur,
sicut Græci τὸ πύργον definiunt, τὸ φυλακτικὸν καὶ πρὸ
μαχίονα, propugnaculum. & Eustath. in Iliad. l. 1. no-
tat πύργον λέγεσθαι καὶ ὁμοίωσιν τὰν οἰκιστορικῶν διατῶν
τῶν πύργων πύργον, dici per similitudinem a edificiorum
a densitate militum.

Adorantur.] Sic Cic. ad Attic. Epist. 4. Quid te A-
pulia moretur: pro quo etiam usurpat teneo, ut lib. 16. 45
Epistol. ad fam. Epist. 9. Si id non tener, advola.

Quid operum.] Pro quo Cic. dicit i. de Nat. Deor.
opera moluntur & utrumque conjungit pro Cluentio,
struere & moliri aliquid alteri.

Colores.] Veriverbium huius vocis vide in Gram-
mat. Od. 3. lib. 1. Item ipsius patres.

Quoq; curo.] Videtur dictum ἐπιμελίζω, pro supe-
riori, laboro, vel quæro scire.

Sumit.] Græca est & Poetica syntaxis. Græci e-
nim dicunt ὑπολαμβάνω ἐκφέρειν τὸ εἰς οἶκον, hoc susce-
pi in edes ferendum. Cic. quoque dicit l. 16. ad Attic.
hoc pro conjunctione & benevolentia nostra mihi sursum
ut id a te peterem, non petere, ut hic: pro, quis sumit
scribendas Augusti victorias, vel, ut scribat & memo-
ria prodant.

Expalluit.] Sic loquutus est Od. 12. l. 1. quem sumes
utrum celebrare Clio? non veritus est hatirire, de qua
syntaxi neutrorum verborum cum accusativis dictum
est Od. 37. l. 1. ubi est hoc ipsum verbum.

Ut valet?] Sic loquitur Plautus in Persa, ut valet?
Item, ut munus muro tibi v. sum est oppidum? pro,
quomodo.

Edidit.] Pro, studetne & Græco Pindaro face-

re Latinum? sic loquutus est Od. 12. l. 2.

Nolis longa fere bella Numantie

Aptari mollibus citharæ modis.

Desunt tragica in arte.] Hoc potest rectè explica-
ri per illud Epist. 1. l. 2. *spirat tragica?* Id est versustra-
gicos fundit: hic deest ἐπιτραγικόν, ut Græci loquuntur,
pro valde sævit, ut in defringere in Milite glorio. Plaut.
nisi hercle defregeris talos, ut etiam in *de bacchari*, &
similibus, qualia Donat. aliquot locis notavit in Teren.
de amare, de jerare, de mirari. Interdum etiam est *σεσηπκόν*,
ut illud Aen. 4.

Dum pe ag d sævit hyems.

id est, dum tempestas se remittit, ut Donatus ad signi-
ficat in hoc ipso verbo, quod pro *deferuisse* scribit aliàs
legi *desavisse*. Adelp. Act. 1. sc. 2. *sperabam jam defer-*
visse adolescentiam: *deferuisse*, quasi deorsum a fervore
tenuisse, ut *desavisse*, deorsum a savitia posset dici.

Ampullatur. i. confectaturne grandiloquum sty-
lum & inflatum, vel scribitne & facit poema tumi-
dum & magnificum? Hoc autem verbum, ampullari
valet idem, quod pigmentis Rhetoricis, & ver-
bis sesquipedalibus, id est, magnificentissimis, & gra-
vissimè sonantibus uti: In quibus rectè proferen-
dis opus est ore valde diducto & dilatato, quod Græ-
ci dicunt, ut Hesychius: *σφραγίζω καὶ σφραγισθῆναι καὶ*
ἀκροθίζω, proferre verba buccam implentia, cuius-
modi est hoc Aristophanis in *Ranis*, quum Aeschyl-
lum appellat *κομπροακροθρίμονα*, qui gravi & ampul-
los a verborum junctura uteretur. Eam autem oris
vastitatem ferè verba ex multis conjuncta, qualia
familiariter usurpat hic Græcus comicus, requi-
runt.

Quid mihi Celsus, &c.] Quidam annotarunt τὸ mihi
esse παρέλκον, ut Ecloga 8. *Tum mihi seu magni, &c.* ubi ta-
men Servius supplet, *Tu, o Auguste, faveras mihi.*

Monitus.] Monemus consilio: hortamur impulsu,
ait Donat. in Hecy. Act. 1. ut alibi quoq; annotatum
est, *te sedulo & moneo & hortor.*

Palatinus.] De hac Bibliotheca repete e Gram. Od.
31. l. quod potest hunc locum illustrare.

Cornicula.] Hinc Apologum alii graculo affin-
gunt, ut Themistius, non corniculæ. Utrilibet autem
tribueris, nihilo infirmius futurum est argumentum
admonitionis.

Movere risum.] Hom. solet dicere ἐνδύειν γέλωτα ἢ
τὸ χεῖρ, ut Iliad. a. sub finem *Ἀσβεσθ' ἂν ἄνδ' ἐνδύοι γέ-*
λωσ' μακάρεσσι θεοῖσιν. *Risus inextinctus Divi beati exci-*
tatus est. ubi Scholiastes notavit, *ἀνδρὶ ἐκ τῆς ὀφθαλμο-*
πλῆθ' τὸν γέλωτα γινέσθαι πρὸς μὲν γὰρ οἱ τῶν ἐλπίδων, signifi-
cat e quadam caloris copia, tanquam e materia, nasci ri-
sum, quem vocant helen. sed medici Philosophi paullò
alter sentiunt, dum ex effectu ipsius affirmant τὸν γέ-
λωτα μὲν εἶναι τὸ τῶν θερμῶν αἰσθημάτων, *risum esse causam vel*
effectorem calefaciendi corporis. Oratores γέλωτα πᾶσι πα-
ρεχέμεν, καὶ πρὸς ὅσον δάειν ποιεῖται, μὴ γὰρ ἀδανδῶν dicunt.

Quæ circum volitas.] Pro, unde futuro poemati qua-
ris materiam, & flores decerpis ad concinnos & suavi-
lòquos versus? *Amabile carmen* condere dicitur Græcè
ἡμεῖς ἐπὶ τὸ ποιῆν

Ingenium.] Donat. definitione sic hanc vocem de-
clarat, ut ingenium sit naturalis sapientia in homine, id
est, naturaliter in eo ingenta & insititia.

Juracivica.] Dicit, ut Ovid. 1. Fasto. *civica pro iropi-*
dis quum tulit arm: reus. sic 3. Od. 2. *Mœnia h stica.*
pro quibus Orator diceret civilia & h stilia, præter-
quam civicam coronam: de qua vide Agell. lib. 5. cap. 6.

Feres premia.] Simplex est pro conjuncto aufere &
accipere, ut in Plaut. Plauti: *dimidiū aut plus hinc feres.*

Ed:ra

Edere.] De edera dictum est in Grammat. Od. 1. & 36. l. 1.

Hoc opus.] Sic dixit Od. 2. l. 3. *Properare pecuniam indigno heredi, & deproperare coronas.* Od. 7. l. 2. quorum vide interpretationem. Hic autem interpretor, *Properare hoc opus*, summâ ope nitamur, ne mordacibus curis ambitionis & cupiditatis animos nostros conficiamus.

Parvi & ampli, &c.] E definitione amplitudinis quæ est l. 2. de inventione, cognoscitur quid *τὸ ἀμπλὺν* valeat *amplitudo est potentia aut majestatis, aut aliquarum copiarum magna abundantia*: unde videtur latius patere, quàm auctoritas vel dignitas: quibuscunque enim valemus aut animi aut corporis aut Fortunæ bonis, ea omnia complectitur nomen amplitudinis: quibus qui destituuntur, parvi habentur. Sic ex oppositis constat versus ille Odes 3. lib. 3.

Desine magna modis tenuare parvis.

Attamen quia est latioris significatus *τὸ ἀμπλὺν*, quam *magnus*; (& videtur propè sonare quæ Græcum ἀπείρητος). i. incomprehensibilis. oppositio est hic gravior: quod ita esse comperies in notis ad verba Od. 14. l. 2. qui ter *ἀμπλὺν* Geryonem, &c. ubi docuimus Ciceronis exemplis *τὸ ἀμπλὺν* subtrui solitum *τῷ μεγάλῳ* per auxilium.

Vivere cari.] Quod Græce dicitur, εἰ βολοίμεθα φίλοι καὶ ἀγαπῶνται τῇ πατρὶδι βίβοντες. πατρικὸς enim *cari* sumitur pro, si volumus esse grati patriæ vel amari ab ea, ut Cic. sumit Catil. 4. *Hoc commune patriæ solum cum sit carum*, tum verò dulce atq. iucundum. Itaque ἴνα φίλοι θῶμεν ἡμῖς, εἴμεν αὖ φίλοι διὰ τῶν ἡμῶν πράξεων καλῶν καὶ ἀμετῶν, honeste factis præstemus nos amabiles.

Si tibi curæ.] Bisariam hic locus legitur. Quidam quum sit, legunt, ellipsin τῆς ἀν, explent & ita explicant: tu Flore, debes ad me scribere, an Munatius frater tuus tantia te fiat, tantæque sit tibi curæ, quantæ deceat fratrem esse fratri: Alii censent Hellenismum esse, in quo τὸ εἰ non semper connectit sententias, sed interdum addubitando suspendit, ut apud Xenophontem ἐπὶ ἡρώτα εἰλάξῃ quærebat an dixisset. Item Luc. anus πειρᾶμεν μέμνη· fac periculum & explora an ego insaniam. Hoc quidem certe multis in locis Poeta imitatus est, idque maxime cum verbo possum, ut Epist. 7. hujus libri, inspicere, si possum, quod Græci dicerent ἐφορᾷ εἰ δύναμαι μὲν. Sic Xenophon Pæd. 5. ἀλλὰ τε ἀλλὰ χη πειρᾶσθαι ἐφωρᾷ τε εἰ πειρᾶσθαι, εἰ περὶ εἰνόντο· verum ille interdum obsequians alibi observabat & diligenter curabat, num alibi egerent. Item Epist. 6. Si posset certum. Item Epist. 1. li 2. S. dignè vertere posset. Quamvis autem hunc Hellenismum agnoscas, explenda tamen tibi erit ellipsis τῆς ἐστ.

Malè facta.] Pro hoc Suet. in Octav. 16. M. Antonii societatem semper dubiam & incertam reconciliationibusq. variis malè fultam abrupti tandè: ubi male legitur *focillatam*. Galli sententiam Poetæ sic interpretantur, une amittit malè fouldes & consue netsent & sed effact incontinent. Sedposito verborum aucupio cōsideremus, quanti sit ponderis ac momenti res, ad quam Poeta Florum hortetur: in quo certe Horatius mihi videtur

imitari Socratem, qui, sicut refert Xenophon de factis & dictis illius lib. 1. censebat omnia tentanda esse, ut dissidentes inter se fratres in gratiam restitueremus. Quo enim arctiori conjunctione homines cōstricti tenentur, eò acerbiora sunt odia, & vehementiora dissidia oriuntur inter ipsos illa diremta. Itaque cohortatione Chærephontem & Chærecratem fratres inter se contententes ad concordiam revocavit Philosophus ille: acerbitas autem & vehementia offensionis fraternæ & contentio præ cæteris nota fuit nostro sapienti Salomoni, qui Prov. cap. 18. vers. 19. illam μάλλιν ἀπώσθαι, id est, magis rebellem, & tanquã dicere liceret, magis irreconciliabilem esse docet, quàm oppidū fossis, vallis, mœnibusque firmissimis munitum contra suum principem: magis quoque obfirmatam, quàm pessus repagulaque regii Palatii, ubi ararium & armamentarium collocata sunt, adversus nocturnos fures. Utigitur illa loca non facillè perfodias, effringas & expugnes: ita ira fratrum non facillè reprimi potest. Quod ita Polynices in Phœniissis Euripidis queritur: δὲ δὲν ὁ χθρὸς μὰ τὴν εἰκόνα φίλων καὶ δούλῳ τὸν ἑχθρὸν τὰς διαλλάξας. Hic puto legendum, εἰκόνα φίλων familiarium & amicorum, id est, quàm gravis est inimicitia o mater, similitum amicorum. & quàm difficile concitatur. Idem Poeta in Iphigenia Aulide: δὲ δὲν καὶ πρὸς τοὺς γινώσκοντες, μέγας δὲ τὴν ἐμπίστω ἐπὶ ἐμνίσετον & grave est inter fratres exoriri quæstiones & rixas de quavis re, vel quum incidunt in contentionem. Hujus rei rationem affert Aristoteles lib. 7. Polit. cap. 7. Quod a quibus beneficium debet, sibi arbitrantur, ab ipsa præter officii prætermisionem damnum accipiant, unde in proverbium abiit. Bella inter fratres esse acerbissima: qualia memorantur inter sacra Caini & Abelis, Esau & Jacobi: inter prophana Polynices & Eteoclis, Romuli & Remi. Fuit quoque odium Antonini Bassiani Caracallæ, qui fuit filius Severi Imperatoris in fratrem Getam infestissimum, cui non erat satis illum in gremio matris occidisse, nisi illius cædem postea cumulasset nece amicorum. Facit igitur prudenter Horatius, dum fratrum animos mutuis incensos odiis maturè restinguere conatur.

Cervice indo.] Servius in Virgil. scribit, hanc vocem in singulari dici de collo, in plurali de superbiæ: sed fallitur: quia & cervicem & cervices frangi dicitur de amputatione hujus partis & quod de fastu & arrogantia dictum inveniatur, hoc translato sita bestiis contumacibus, refractariis & jugum detrectantibus. Hanc autem phrasin, indignum perire fœdus, Cic. enunciat, vos indigni & inhonesti, qui pacta fœdera & reconciliationes renovato odio frangatis & violetis, quomodo loquitur Terentius in Eunu. Act. 5. Sc. 2. Nam si ego digna hac contumelia sum maxime, at tu indignus, qui faceres tamen. Sic loquitur Plato Epist. 7. ἐν ἀπαίδειον ἀκρίσειν καὶ μὴ ἐν εὐφροῇ. Non est indignum juvene & non juvene audisse. Indignum rumpere. Gal. Cervix est deshonore de ne garder pas la reconciliation & paix faite entre vous, quod Græce dicitur, ἀνάξιοι μὲν ἐκ ἐμμένων τὰς συνθήκας, καὶ τὰς συνθήκας, ἀλλὰ ἀνὰ τὴν ἑμὴν ἀρχὴν.

Explicatio Rethorica.

Allegoria est e metaphoris a captivis in quorum pedes inducuntur lignæ vel ferreæ compedes vel catenæ. Similis fuit Ode 1. lib. 4. Tenesq. gratâ compede victum: quod uno verbo potest Græce dici ἀπεπλημένον κατέχει, ut Hebrus victus compede nivali sinetropo, ἔβρε τὰς χεῖρας πεπηγὸς. Hebrus glacie nivali concretus & compactus

b Synechdoche est generis per Enallagen numeri periphrastica Helleponti, ut turres pro arcibus Sesti & Abydi, & potius pro ipsis oppidis.

c Metaphora est nota pro conventu & comitatu doctorum virorum, qui comitantur Tiberium. Paullò aliter est translata hęc Od. 3. l. 1. ubi cohors ebrum dicitur,

d Metony.

d Metonymia est subjectorum pro libris scriptis de rebus Augusti in bello & in pace gestis: quarum memoria diuturna est futura.

e Sumtum a liquidis, pro, commendat memoriae multorum posterorum.

f Metonymia subjecti pro nomine Titii, qui ipsius scriptis celebratur, & in ore omnium versabitur.

g Allegoria est ab aquarum abundantia & paucitate, ad significandam ubertatem carminis Pindarici, & aliorum jeunitatem.

h Metonymia est subjecti pro versibus Lyricis & Latinis, qui fidibus canebantur, ut Thebanos modos pro Pindaricis, quorum scriptor Thebanus fuit, & Dirceus Ode 2. l. 4. dictus.

i Metaphora est ab ampulla, & lecytho, vase ventris tumidi, & oris stricti, Gall. *Phsolle*, pro, loqui & scribere magnifice & superbe, ac velut edere sonitum similem ei, quem reddit liquor ex ampulla effluens. simili tropo dicit *ὁπταίς λιγυρῶν* lib. 13, pro amplificare, & pigmentis oratoriis illustrare, & Scholiast. Aristoph. interpretatur in avibus, *μικρὸν βοῶντι* *φορῶν*. *vehementius clamare & strepere*, *ὅτι λιγυρῶν περυσμένην ἦχον ἀποτέλει*. quod ampulla vel olearia, vel unguentaria, vel pigmentaria fluitu distenta sonitum edit, ut follis.

k Agnosco hic synecdochen generis pro Poetica. Sensus igitur est: Titius condit poema turgidum & inflatum, & superbum, quod tamen potest intelligi *εὐκρινὸς*, ut dictum est in Dialecticis.

l Simile est polyptoton illi prioris Epistolae: *dicte & dicende*, quod Graece reddas *πρὸς τοὺς καλῶς τὸν διάλεκτον, παρὰ τὸν δῆλον, καὶ κατὰ τὸν νόμον*.

m Metaphora est a corporis bonis ad illa ingenii: quales sunt libri strictae vel solutae orationis & alia mentis opera, quae ne compilet, neque pro suis venditet, Celsus hic monetur.

n Aperta est metonymia adjuncti simulacri pro æde Palatii sacra Apollini, juxta quam instructa fuerat bibliotheca omni genere Graecorum scriptorum & Latinorum referta, ut dictum est Ode 51. l. 1. Simili tropo dicit Suet in Octav. c. 11. *Supra duo milia librorum fatidicorum undique contracta cremavit, ac solos retinuit Sibyllinos, hos quoque delectu habito, condiditque duobus forulis accuratis sub Palatii Apollinis basi*.

o Metonymia est adjuncti pro plumis versicoloribus.

p Allegoria est ab apibus, quae circumvolitando explorant suavissimos quosque flosculos, & suaviores delibant & carpunt ad mellificium, ut significet Poeta, id se valde cupere, ut sciat, quod genus melliti & suavis carminis Florus meditetur. Tale loquutionis genus fuit Od. 2. l. 4. comparatè tractatum, eamque ob rem proprie sumtum.

q Nota est metaphora ab asperis, incomtis & hispidis corporibus ad ingenium limatum, docile & subactum.

r Nota est quoque translatio qualis est in Bruto Ciceronis, *Linguam acere exercitatione dicendi*, pro praeparare & exercitare Gallicè: *affiler & habiller sa langue*, quod proprie dixit Ode 20. lib. 3. de leana: *que dentes accuit tremendos*. Hæc certè exercitatio perutilis est turbide & blasè loquentibus, ut Alcibiadi & Demostheni dicitur profuisse.

s Ita Virgilius Eclog. 8. *vitricis lauros* per quandam metonymiam speciem, pro, denunciantes victoriā, vel, ornantes victores: quomodo videtur Cic. 1. ad Attic. appellare *litteras vitricis*: sed proprie hic Poeta Ode 4. l. 4. Rhatorum & Vindelicorum catervas diu lateque vitricis vocat, non denunciantes victoriam, sed etiam consequutas saepe olim & diu eā potitas.

t Metaphora est a chirurgis, qui fatus quosdam ad sedandum & leniendum dolores adhibent partibus corporis male affectis, & ad pus maturandum: attamen hæc fomenta sunt saepius longe diversa. Non enim avellant malum, sed efficiunt, ut ingravescat: ideoque remota, ut minime profutura, quemadmodum dixit Epistola proximā, podagram non sanari fomentis, sed recrudescere postea morbum. Sic studia honorum & divitiarum vocat fomenta curatum, id est, alimenta & pabula cupiditates alius alias mordacesque, curas cumulaturo.

u Ex hoc duplici genere synecdochicis intellige, collocandam esse operam & curam in percipienda primū sapientia, deinde in actum vitæ moribusque proferenda: si volumus nostris civibus prodelle.

x Metonymia subjecti pro ciuibz & popularibus nostris unā cum epanaphora.

y Allegoria e metaphora a corporibus frustra compaetis, quum statim dissolvantur ad malam animorum conjunctionem indicandam: talis fuit reconciliatio Flori & Munatii, talis Antonii & Augusti. Similibus tropis utitur Cic. Epist. 50. lib. 3. *Hoc mihi da atque largire, ut Manl. Curium sartum ac rectum, ut ajunt, ab omni incommodo, detrimento, molestia sincerum integrumque conserves*. Ubi interpretes annotant, id, quod est rei inanimatae ad hominem translaturum esse. Proprie autem eundem loquutum Epist. 11. ejusdem lib. *Arpinatum quidem omnia commoda omnesque facultates, quibus et sacra conficere et sarta tecta adium sacrarum, locorumque communium tueri possint, &c.* sed de sartis tectis vide Festum.

z Hoc verbum translaturum est ab his, quia alieno arbitrio vehuntur, minime sui potentes, ut Od. 9. l. 2. annotatum est ex Agell. ad vehementiam cruciatus, quo imperitirum & irati anguntur indicandam. Est præterea in *calidus sanguis* synecdochica periphrasis *ira*, ut metaphora a bestiis indomitis.

EPIST. IV. AD ALBIVM TIBVLLVM.

Theticum.

Cui nihil deest a Diis ad aliquod nobile facinus obcundum, huic quilibet dies tanquam postremus in illo efficiendo consumendus est.

Albi nostrorum sermonum a candide iudex,
Quid nunc te dicam facere in regione Padana?

Scribere, quod Cassi Parmensis opuscula vincat?

Ant tacitum sylvas inter reptare salubres,

Curantem quicquid dignum sapiente bonoq. est?

2 Nō tu corpus eras sine pectore? Diti tibi formam,

Diti tibi divitias dederant, artemq. fruendi.

3 Quid voveat dulci nutricula majus alumno,

Quam sapere & fari, ut possit quæ sentiat & cui
Gratia, fama, valetudo contingat abunde,
Et mundus victus non deficiente crumena?

4. Inter spem, curamq., timores inter & iras,

5 Omnem crede diem tibi diluxisse supremum.

Grata superveniet quæ non sperabitur hora.

5. Me pinguem & nitidum bene curat a curæ vises,

Quum ridere voles, Epicuri de grege porcum.

ut constare 10. Sat. li. i. ubi Etariscus cognominatur. unde nonnulli conjiciunt alium ab hoc Parmensi esse: alii profuso eundem: cuius etiam existat Orpheus unde viginti versibus inventus opera doctissimi viri Petri Victorii.

Tacitum reptare. Est spatium sylvestris in ambulatione lentè conficere more viri multas & graves cogitationes in animo versantis. Hoc autem videtur referendum aut ad illud Ovid. l. i. de Trist. Eleg. i.

Carmina secessum scribentis & otia quarunt. aut ad sectam Epicuream, quæ se a publicis negotiis removebat, ut se voluptatibus dederet tota in locis amoenis. Quod Plin. l. 19. c. 4. confirmat. cum scribit. *Jam quidē hortorum nomine in ipsa urbe delicias, agros, villasq. possident. Primus hoc instituit Athenis Epicurus otii Magister, usq. ad eum, moris non fuerat in opidis habitare rura.*

Tacitum. Grammatici sine magno Latine lingue usum præcipiunt, hanc vocem esse præteriti temporis: sed hic locus facile indicat contrarium, atq. præsentis esse. ut curantem, convincit, sicut ille initio orationis pro Marco Marcello: *tam incredibilem sapientiam ac penè divinam tacitus nullo modo præterire possum.*

Sapiente bono. Ita geminat in arte, virū bonum & prudentem, ut Satyrā secundā libri primi. *bonū & benignum.*

Non tu. Circumloquitur, quod uno verbo sepe dicit, excors, id est, sine judicio ac prudentia bene res domesticas dispensandi: ubi videtur Horatius excusare libidinē, & fortunam convertere in culpam patrimonii dissipati: & ita *non tu* eras non habebit temporis enallagen. In *non tu* corpus eras sine pectore, desideratur aliquid ad perfectionē sententiæ, quale fortassis esse potest, cum tu unā mecum Romæ ageres, nō te ignavum, inertem, & ingenio pinguem præstabas. Ita parit ad Helen. apud Ovid.

Hunc ire tu speras hominem sine pectore, dotes

Posses satis forma, Tyndari, nosse tue.

Artem finiendi. Quod præceptum Oeconomicum Menander prius tradiderat, *μακάριος ὁ τις οὐρανὸν καὶ νοῦν ἐχει* beatus est, cui adsunt fortuna, ac unā illas rectè administrandi prudentia.

Quid voleat. Pro quid cupiat & optet alumno majus sit? De hoc verbo fuit Sat. 6. l. 2. *Quid hæc, ut possit sapere & fari, quæ sentiat*, valeant & quomodo aliter enūcientur, ostenditur libro primo de Orat. *Hoc enim uno præstamus vel maxime feris, quod colloquimur inter nos, & quod exprimere dicendo sensa possumus.* Item libro tertio: *sensu mentis & consilia sic verbis explicat*, pro quibus Quintilianus dicit *mentis conceptus*. Alumnus *παίδης* fere semper sumitur, ut dictū est Epod. 13. secus est *ἀκούων*, ac saepius translate, ut alumnus pacis, belli, bonæ disciplinæ, moratæ civitatis, *nourri en paix, en guerre, en bonne discipline, en ville bien reformée*. Hic versus aliter sic legitur, *qui vel quin sapere aut fari possit, quæ sentiat & cui,*

et. Quam quidem lectionē non improbo: sed votū hujusmodi nutricibus tribuit, quod illæ ardentius, quam quisquam alius pro amicis, de suis alumnis vota Diis facere soleant.

Gratia. Hic significat studium & favorem potentiorum, quo modo dicitur valere gratiā apud Senatum.

Mundus vultus. Sic definitus est Satyrā secundā libri secundi: *Qui nec sordes, nec luxum præ se ferret.*

Omnem. Sictuam institue vitam, tanquam hodie mortē obiturus, & hoc consilio fretus jucundius uteris opibustuis, nec curā congerendi majores, nec metu amittendi præsentēs cruciaberis, neq. pendebis miser spē vitæ diuturnioris & status beatioris: quod si quid fortè accesserit, longe jucundissimum tibi futurū est. In *tibid illuxisse* prima litera verbi est insititia ad hiatū vocalium concurrentiū declinandum, pro *tibi illuxisse*, usitatū vetustioribus Latinis, ut ostensum est l. 3. O. 14.

Grata hora. Eustathius in vers. *ἰλιάδ.* & sub finem lib.

Αὐτὸματα ἴπυλοι, μύκον ἔσαν, ἀσέχοντες

ἦς ἐπὶ τῇ γαίᾳ μέγας ἔσαν Ὀλύμπου,

ἢ μὲν ἀνακλίνου πυκνὸν νέφος, ἢ δ' ἐπιδείνου.

(*horæ:*

Sponte autem crepuerunt portæ cæli, quas custodiebant

Quibus commissum est magnum cælum & olympus,

Ut & aperiant densam nebulam, & claudant.

ex hoc aperiendi ac claudendi cæli officio Horis mandato defleat horam *ὥρην, τὸ φυλάσσειν* sub initium Odyssæ. M. in dictionē *πυλῶδες*: unde Horæ dicuntur Janitricēs. Idē Zetzēs sentit in Theog. Hesiodi. Cratylus Platonis *πυλῶδες*, quod Horæ terminent tempora de his lege Macrobius lib. 1. Saturn. (supremum) ultimum, ut summus in prima epistola, pro eodem.

Me pinguem & nitidum. Habitiorem & succipienriorem, fartū ex epulis securè sumtis, qualem Tibullus lib. 1. Eleg. 1. rusticum describit:

Tunc nitidus plenis confusus rusticus arvis (*δυστυλάβος*)

Ingerat ardenti grandia ligna foco.

Phrasis autē Poetæ posset Græce reddi, *με λιπαρόν τε καὶ δαυθῆκα λαμπρόν ἐπὶ σκέπῃ*. sic Sat. 2. lib. 2. locutus est:

—quanto aut ego parcius, aut vos

O pueri nitidius?

unde videatur cutis nitescere & resplendere. Gal. *gras, & en tel point que ma peau semble reluire*: quod est scōma in scholā Epicuri voluptariam. Hoc tamen videtur magis joco a dictū a Poeta de se, quā serio de voluptatis magistro. ad hujusmodi nitorē cutis accersendum vel retinendum, qui voluptatibus indulgent, uti solent frequentibus balneis, unguentis, epulis delicatis, conviviis lautioribus, somno longiori, clysteribus ac similibus delitiis.

Viser, &c. Hoc verbum distinguit Donat. in Hecyr. Act. 1. sc. 2. vers. 14. a video, ut illud sit officii, hoc querentis aliquem.

Explacatio Rhetorica.

Metaphora est a lucidis corporibus ad integritatē & aequitatem animi, quā Tibullus præstabat in realiqua integrè & incorruptè judicāda sine ulla perturbatione. Cic. Epist. 17. l. 16. Tyroni utitur altero tropo, de quo alibi, *hæc tu, qui xarōn esse meorū scriptorū soles, unde tam ἀκούων* quales sane iudices Iocrates Nicocli regi suadebat diligendos, *πιστὸς ἢ μὴ τὸς πᾶν, πᾶν λέγῃς*

ἢ ποίῃς ἐπεινούται, ἀλλὰ τὸς ἀμαρτανόμενος ἐπιμαύνεται, fideles existima nō eos, qui quicquid dixeris aut feceris, laudant, sed eos, qui errata tua incusant & reprehendunt. Hæc sententia est Exodi 11. De hujusmodi fidelitate sic Theognis

Πιστὸς ἀνὴρ χρυσὸν τε καὶ ἀργύρεον ἀντὶ τοῦ σώου

ἄξιός ἐν χαλεπῇ, Κόρε, διχομασίᾳ,

Vir fidus & auro & argento dignus est, qui redimatur

In gravi seditione, o Cyrne.

b Aporia est, addubitatio de occupatione & studio, quod Albius in agello Pedano abditus persequatur.

c Sumtum est a serpentibus ventre sine strepitu gradientibus, ad notadam incessus Poetici tarditatē, quam affert acerrima & attentissima cogitatio. simili tropo usus est Demea Terentianus act. 4. sc. 6 Adelpi qui ita loquutus est, *defessus sum ambulando: ut Syre te cum tua monstrazione magnus perdat Juppiter.* Perreptavi usq. omne oppidum, ad portam, ad lacum. Quo non? Hic Donatus norat, *tardus incessus, non perambulatio, sed perreptatio dicitur, dicitur, & per quo non? demonstrat Demea, quantum peragraverit, & defessus sit: præterea in his, inter sylvas metonymia est subjecti. Pro inter arbores lentè incedere, fuit ante Epistolā 2. alius eiusdem tropi*

modus inculta pacantur vomere sylva. Scio equidē hos
versus duos, *An tacitum, &c. & curantē quicquid*, ita ex-
plicari, ac præcipue verba prioris, *sylvas salubres*, a Por-
phyryone, ut ex his libri Philosophici intelligantur: quā
tamen explicationem quidam scribunt restringendam
esse ad solam *sylvas* vocē. quasi verò altera, *salubres* ab-
horreret a facultate Philoſophiæ: quæ ab omnibus præ-
dicatur medicina & cultura animorū. alii contra per re-
ptare inter *sylvas salubres*, volunt locos graves & obscu-
ros Philoſophiæ intelligendos, in quibus enodandis & 10
ad usum revocandis oportebat Tibullum esse totum.
Quod si hæc posterior explanatio vera est, referri debet
ad continuationem verborum translatorum. i. ad alle-
goriam ex illis factā: quam ne omnino approbē. sed sen-
tentia propriè intelligendā censeam præter *reptare*, 15
ut ante dictum est, impediunt hæc, *scriptorum chorus om-
nis amat nemus, & fugit urbes* Epist. 2. l. 2. Item Virgil.
nobis placeant ante omnia sylva, ubi liberior est mentis
agitatio, & ab interventoribus maxime vacua.
d Metonymia est subiecti pro animo & mente, 20
sedem Epicurus in pectore locabat, sicut dictū est Od.

§ 1.1. Quia autem annotant esse synecdochen, videntur
definitionem hujus tropi ignorare, quæ est positio vel
totius pro parte, vel generis pro specie, vel contra. Itaq;
quattuor modos habet immutadi, quorum nulli relin-
qui hic locus potest, ut apparet ex annotatione Gram.
& Rhet. in hunc versum Epist. 1.

Fervet avaritiā miserq; cupidine pectus.

e Anaphora est in ejusdem vocis & soni repetitione.

f Metonymia est subiecti, pro non deficiente pecunia
& nummis

g Altera est Anaphora, licet alterum inter nō occupet
statim principium incisi secundi. ex hac particula exi-
stimo *suavē dolo*, id est, per synecdochen membri, in-
telligendum totius corporis habitum, ut observatum
est Satyrā §. lib. 2. in *Pelliculam curare jube*, quod est in-
ter præverbia relatum.

h Quædam est hic Allegoria a sordidis bestiis ad im-
munditiam scholæ Epicuræ notandā: quæ se ita in vo-
luptates abjicit & prostermit, ut immundi sues in vo-
lutabra.

EPISTOLA V. AD TORQUATVM.

Theticum.

Torquatus ad vulgarem & tenuem apparatus, frugalemque cœnam vocatur, ut omīssā sollici-
tudine suis heredibus divitias congerendi, defraudato genito, hilarius, ac
jucundius discat vivere.

Si potes Archaicis convivā recumbere lectis,
Nec modicā cenare times olus omne patellā:
Supremo te Sole domi Torquate manebō.
Vina bibes iterum a Tauro diffusā palustres
Inter Minturnas. Sinuessanūq; Petrinum;
2 Sin melius quid habes, arcesse, vel imperium fer.
3 Jam dudū splendet focus, & tibi munda supellex.
4 Mitte leves spes & certamina divitiarum,
Et Moschi caussam; Cras nato Casare festus
Dat veniam, somnumq; dies: impunē licebit
Aestivam sermone benigno tendere noctem.
6 Quō mibi fortunās, si non conceditur uti?
Parcus ob heredis curam nimiumq; severus
Assidet insano. 7 Potare & spargere flores
Incipiam, patiarq; vel inconsultus haberi.
Quid non ebrietas designat! Operta recludit:

Spes jubet esse ratas: in prælia trudit inermem;
Sollicitis animis onus eximit: addocet artes.
Fœcundi calices, quem non fecere disertum?
25 Contracta quem non in paupertate solutum?
& Hoc ego procurare, & idoneus imperor, & non
Invitus. ne turpe toral, ne sordida mappa
Corruget nares: ne non & cantharus & lanx
Ostendat tibi te ne fidos inter amicos
30 Sit, qui dicta foras eliminet: ut coeat par,
Jungaturq; pari, Brutum tibi, Septimiumq;
Et nisi cœna prior potiorq; puella Sabinum
Detinet assumam. locus est & pluribus umbris:
Sed nimis arcta premunt olide convivā cœ-
35 præ.
Tu quotus esse velis, rescribe, & rebus omissis
Atria servantem postico falle clientem..

Analysis Dialectica

Quam Di tradunt alicubi bona possidenda, & uten-
da, eum esse summe stultum & miserum, qui non
illorum usurā fruatur, nec finem ipsi faciat au-
gendi libido: huic certe Torquato patrono, quod plures a
Diis suppetebant opes, eo majori studio flagrabat novas
paradi, nec præsentibus fruebatur: unde ei reliquū erat,
ut miserè insaniret. Ita meo judicio Poeta voluit hunc
sordidum Pleonectem Aristotelicā crypsi, non apertè
convincere insanix. Argumenta autē hujus syllogismi
sunt ex adjunctis & factis Torquati, quorum turpitudi-
ne Poeta studet illū ad cultum vitæ mūdiorē & elegā-
tiorē a sordibus traducere. Elicio autem talem assump-
tionem ex his:

Mitte leves spes & certamina divitiarum.

& propositionem etiam ex his.

Quō mibi fortunās, si non conceditur uti?

Hic ellipsis est, quorsum desiderē, aut congerē fortunās
Quæ sic brevius dispono: Cui adsunt fortunæ, is miser
est & insanus, si abstinet illis uti: Torquato adsunt, nec
utitur: ergo miserè insanit. Verū crypsin Poetæ nunc

ac sigillatim examinemus. Ab eo prudenter
formula frugalis cœnæ initio, pponitur ex populari ac-
cubatione veterū, victu tenui, vino exiguarum virium,
summa tamen suppellectilis mūdicia, ne se putaret Tor-
quatus ad lautam & magnificā cœnam vocatū: cujus vi-
tandæ specie rusticā & incultam parsimoniam homines
sordidi & præparci consecrari solent, & quasi illa Tor-
quati esset nostro Poetæ ignota, & eum existimaret soli-
tū elegantius describere, lautius cœnare, & melius bi-
bere, dicit non sine tacito joco, si potes, quū hominis ru-
stica parcitas satis indicaret eū valdè abhorre a mū-
dicia & elegantia convivorum recentium.

2 Hæc videntur tollere antecedens enunciati cōnexi:
q̄ facilius intelligentiæ gratiā sic repeto, si potes, vel ut
verius enunciatur, si soles more veterū in convivis dis-
cumbere, tenuiter cœnare, & vinū minimè generosum
bibere, veni sub vesperū mecum cœnatū. Nunc, p̄ eo, q̄
rectum videbatur, non soleo tam tenuiter cœnare, Poe-
ta reponit ex majoribus, si domi tuæ meliores epulas, &
vinū generosius habes, jube huc afferri, vel eō me voca-
ri, vel

ri, vel pateret tibi potionem apud me infundi, & olus apponi de meo. Non dissimili quidem conditione Catullus invitat Fabullum ad cœnam, & ad epulas: *Cœnabis bene, me Fabulle, apud me paucis, si tibi Di favent, diebus: Si tecum attuleris bonam atque magnam cœnam.*

3 Quasi huic inde jam condita esset cœna, denunciatur triclinium luculento foco & nitida suppellectili jam instructum: quod attinet ad formam superiorem talibus adjunctis explicatam.

4 Quia studium & expectatio divitiarum ampliorum semper anxios affert animi motus, jubet illa de poni, ut gravissima voluptatis & benè nutriendi corporis impedimenta.

5 Ad intermissionem curarum ex adjuncto invitatur: Dies crastinus est natalis Augusti Cæsaris, quo licebit in meridiem usque dormire, & reliquū lucis ab omni cura & opere vacuum transmittere. Indulgeamus igitur genio, & demus nos liberalibus & jucundis sermonibus per totam noctem.

6 Propositio hæc constat ex fine quem urget, velut contrarium apophthegmati Diogenis, qui vetabat ne cives sui τὸ χρεῖον perabusum efficerent ἀχρεῖον. τὸ μὲν γὰρ χρεῖμα λέγεται παρὰ τὸ χρεῖον, ne utilem pecuniam defodiendo, aut aliter includendo, & recondendo, redderent inutilem, cum Græcè nominetur ab usu, quo quidem caret defossa, ac proinde inconclusionē tali quod prius erat χρεῖμα fit tanquam diceret ἀχρεῖμα, propositio inquam augetur adhuc verba, affidet in sano similitum collatione, qui parat & asservat opes, sine usu & modo, est ferè timilis infano.

7 Colligit ex antecedente διὰ ἑπὶ ποῖμαλος, per quoddam confectarium sibi propositum deponere omnino studiū talis Pleonexiæ atq. genio indulgere, itaq. ad hilaritatem cœnula se Poeta cōparat ex ebrietatis causis, potui immoderato, & copiā odorum, quibus tamen calefactum cerebrum solet laborare: unde postea existunt hæc septem effecta, quæ Plinio sunt ebrietatis opera, lib. 14. cap. 22. de vitanda ebrietate, quod leges. Illa sunt iudicio intemperantium laudabilia: qualia ipsemet Poeta probat, ut hominem præparcum a sordibus vitæ abducere queat. Egregium verò consilium, ut quis vitato altero intemperantiæ extremo in alterum turpiter intidat, & ex eo evadat infanus. Est enim Senecæ Epist. 84. Ebrietas nihil aliud, nisi voluntaria insania: quæ arcana prodit, stultæ confidentem ostendit: cornua pauperibus erigit: temerarios reddit: curas mordaces abigit: falsam scientiæ persuasionem temulentis inducit: garrulos & loquaces facit: denique in summa paupertate dissolutos & prodigos efficit. Insignis est ibidem comparatio ebrietatis cum dolo vinimulti; non est animus in sua potestate, ebrietate devinctus: quemadmodum musto dolia psarum puntur, & omne, quod in uno jacet, in summam partem vis caloris ejicitur: sic vino exastuando quicquid in uno jacet abditum, effertur & prodit in medium. Quemadmodum onerati vino non continent cibum vino redundante: ita ne secretum quidem: quod suum alienumque est, pariter effundunt. Hæc autem vini opereracensentur ab Aristotele in 30. Sectione quæstione 13. proplem. per septem, ut in hac epistola, gradus potationis autificos. ut Lucretius loquitur & quales eadem conse qui toleant gravissimi morbi, ibidem memoratur: cujus quidem loci attentæ lectio non parum juvenibus magnis potatoribus profutura est: ut inde discant parcè, temperanter ac sobriè vivere, nisi malint per summam stultitiam & miseriam suā intemperantiā corpus tradere effectum & morbidum senectuti. Propter tales ebrietatis effectus dicitur οἶνον ἡλῆδες Homero Ὀδυσσ. ξ. sub finem, quod epithetum Hesychius interpretatur μωρὸ ποῖος, potorem

reddens stultum & insipientem. Ideoque Solon præmonebat, πῖνον μὴ πολλὰ λάλει, ἀμαρτῆσαι γὰρ, inter vinu loquens multa peccat. Leges ibidem similes his effectus vini, unde videtur Horatius præsentis desumisse, & Plinius caput superioris libri, sicut contracta quem, &c. e Diphilo apud Stobæum de Baccho:

Ὅταν ταπεινὸν μέγα φρονεῖν ποῖος μοῖον. ut versus hunc antecedentes ex eodem ibidem quod quidam addi potest parecholis, hæc vitia posse nomine τῆς ἀτασθαλίας ex Athenæi lib. 11. & Eustathii in Ὀδυσσ. 11. comprehend. prioris interpretatio Latina hæc est, Quum primi homines, quibus minime copiosus suppetebat cibus, in primum oblatum confertim ac certatim irruerent, habentibus ipsum eripiebant, ob idq. cædes fiebant, nullo ordine recto, nullis franis licentiæ injectis: Unde verisimile videtur τὸ τῆς ἀτασθαλίας ὀνείσμα γένεσθαι: quia homines in convivio primum omnium cœperunt aliis dare damnum nec a mutua temperantia noxa. Sequitur interpretatio Eustathii, ac potius definitio per quandam notationis speciem, ἀτασθαλία ἐστὶν dementia non damnis tantum celebrata, sed noxâ etiam: quæ in convivio contrahitur e temulentia. Quum autem hic dicitur, spes jubet esset ratas, in prælia trudit inermem, hoc videretur nonnullis quandam præse ferre fortitudinis speciem, sed Aristoteles illos notat tali opinione lib. 3. Ethic. ὅδε δὲ οἱ ἐνελπίδες ὄντες ἀνδρείοι. διὰ γὰρ τὸ πολλὰ κῆρ, πολλὰς νεικῆκεναι διαφύσσει ἐν τοῖς κινδύνοις. i. neq. tam quos bona spes tenet, fortes existunt? nam quod sæpe eosq. multos vicerunt, fidunt sibi in periculis: ad quos ibidem aggregantur ebrii. τῶν δὲ ποῖων καὶ οἱ μεθύοντες ἐνελπίδες γὰρ γίνονται. i. tale quiddam faciunt etiam temulentis, bonâ enim spe sunt præditi. Sed vinū eos prohibet provisione atq. præcautione periculorum: de quo etiam leges lib. 3. ad Eudemum & 4. Tusc. Cic. de fortitudine. atq. præter hos omnes leges Seirachidem ca. 31. ἐν ὧν μὴ ἀνδρείος, πολλὰς γὰρ ἀπώλεσεν ὁ οἶνος. Gallicè, ne monstretam vaillance abien boire, carle vir en a fait périr plus siers: Huc libet præferre, q. Michael Hospitalius Franc. Can. scripsit epist. 15. ad Jac. Fabrū. quid deduceret Margaritā Reg. Henrici 2. sororem ad Sabaudum ducē ipsius maritum. Epistolæ initium est, Treis adeo totos descripsit & amplius orbes Lima ferens; deinde sequitur pag. 4.

Vis etiam monstrem curæ nos esse Deorum,
Ac memorem non visa prius miracula quadam:
Et quæ votivâ videat si picta tabellâ
Posteritas hominum miretur? ut ad jugâ montis
Venimus, a Tara cœpit qui nomina vico;
Dum male firma loco vestigia ponit iniquo;
In præceps cadit, inter equorum terga rotasq.
Et memor usque sui ferventem sistere currum: ubi de familia Manlia & ratione nominis Torquatus, satis egimus: (mus:
Obnoxius frustra pedibus conatur: at illi
Per medium pectus, per viscera ferrens orbis
Volvitur, attonite certatim tollere corpus.
Accurrunt socii. Jam se se ereixerat ille
Impiger, ostentans nudum sine vulnere pectus.
Creditur ebrietas, multos quæ perdidit olim.
Hunc servasse virum. Nam multo quum gravis esset:
Inflatus venasq. mero, robustius actas
Sustinuitq. rotas, & pressum ponderis omnem.

Hæc equidem protuli, ut essent documento inventuti magis parcè, continenter, sobriè ac severè, quàm luxuriosè vivendi.

8 Munus architriclini distributione quadam e fine quintuplici explicatur, quod, quum mentis sanitatem & integritatem requirat maximè, ante ebrietatem explendum, atque adeò describendum esse videretur: Libenter, inquit, mihi partes architriclini mandari

pator, & scitum convivatorem me præbere gestio, ut omnia nutescant in triclinio: lecti discubitorum honestis toralibus insternantur: mappa sint munde: Pocula & catini ablutione ita splendeant, ut admotorum corporum imagines intuentibus faciliè reddant: ut nemo ad cœnam vocetur, qui dicta convivalia foras efferat: ut conviva paris

ordinis, aut non admodum disparis congregentur. Hæc quoque ut proximè consequentia de numero convivarum pertinent ad formam cœnæ superiorem. Postremò, Ne sit in mora cum paucis umbris, ut sit accubatio laxa, teterq; odor vitetur, & clam suis clientibus exeat domo per posticum, admonet.

Ennaratio Grammatica.

TOrquatum.] Hunc credo esse Manlium Torquatum, ad quem scripta est Ode 7 l. 4. de non speranda homini in hac vita immortalitate, sed de illa jucundè ac mundè degenda. Hujus nominis fuit 10
acerrimus potor Novellius Torquatus Mediolanensis, cui inde cognomen fuit Tricongius, quod uno impetu epotasset tres vini corgios, spectante Tiberio principe miraculigratiâ. Plinius libro 8 capite in Dialecticis citatis. 15

Archaisis lectis.] Archaisis defleſcitur a voce Græca ἀρχαῖος & hæc ab ἀρχαῖος, quæ utraq; ſonat idem, quod παλαιός, antiquus, priſcus, vetuſtus, & quia antiquitas, alioqui veneranda, artibus parum fuit exulta, & primæ institutioni nimis ſuperſtitioſè adſcripta, & politiciori inimica, factum eſt ut ἀρχαῖος ſumatur pro ſimplici, rudi & imperito, unde ἀρχαῖα προῖς in Ariſto: hanc, pro redolere & reſipere ruſem ac ſimplicem antiquitatem: quod tam interpretantur alii per μωρὰ προῖς, quomodo loquitur Sophocles in Ajace:

Μὴ γὰρ μοι δοκῇ φρονεῖν, εἰ τὴ μόνῃ θ' ἄρτι παύδ' ἔειπες.

Desipere mihi videris, si putes nunc meos formare-
mores.

alii vero per *lapis* & *olea rudem* & *simplicem vetustatem*, ut jam dixi. Itaque videntur hic lecti Archaici declarandi, qui rudi & impolito artificio sunt fabricati, *faits ala vieille & grosse facon & mode*: quali contentum fuisse Augustū Suetonius scribit in ipsius vita, cap. 73. *Instrumenti ejus & suppellectilis parsimonia apparet etiam nunc residuis lectis atque mensis: quorum pleraque vix privata elegantia sunt.* Sic Plutarch. in Public. vocat ἀπλὴν ἀνδρείαντα καὶ ἀρχαῖον τῇ ἐργασίᾳ: id est, *simplicem statuam, & rudi artificio factam*: quem locum Xylander & Cruquius in asse-
renda lectionis veritate ex auctoritate codicum manu-
scriptorum prudenter notarunt, & ante utrumque Lambinus, elib 2 Dion. Halic. ἀρχαῖον, παρ. protulerat, *τραπεζας ἐνδοξας ἀρχαῖκας*. Gall. *tables de bois faites a la grosse mode*. vetus tamen Interpres Porphyrio putat dici ab Archia rudi artifice, quem Turnebus estimitatus sicut etiam a Seneca, ut refert Agell. lib. 12. cap. 2. memorantur lecti Soterichi, ut jam relictī atque contenti propter imperitiā artificis: quibusquod Seneca comparasset orationem poeseos Enniana, reprehenditur ab Agellio: sed mihi potior videtur prior ratio vocis.

Cænare olus.] Sic loquitur Epist. 2. l. 2. De voce, *olus*, dictum est Sat. 6. l. 1. Dicit autem omne, pro cujuslibet generis. Querit igitur, num vereatur Torquatus, ne tenuius ac du ius solito apud se cænaturus sit. talem mensæ instructionem præscribit puero suo Ode vltima lib. 1.

Modica patella.] Hoc ideo dicit, quia cives di-
tiores & magnificentiores grandibus utebantur pati-
nis, ut e Sat. 2. Persii paret: 66

— sed grandes patinae tucetaq; crassa

Annuere his superos, vetuere, Jovemq, morantur.
de quarum luxu Plin. l. 10. c. 51, Suet. in Vitell. c. 13. de

illa famosissima patina, quam *αἰζηὴ παλυσχος* vocabat:
id est *clypeum urbem tuentis*. Degrandibus patinis sunt
notæ Sat. 2. l. ad v.

Occupat humanam? grandes rhombi patinaeq.

Hic autem modica patella intelligitur, in quatenus ac
viles epulae apponebantur tam Diis patellaris, id est,
Latibus, ac Penatibus, quam infimis hominibus: sunt
nim utrorumque hic gradus Ciceroni Philipp. 13. *Omnes
te Di, homines, summi, medii, infimii, &c.* & Plaut. in
Cistell. *Dei me omnes magni, minuti, & patellarii.*

Manebōte.] *Exspectabo te.* Ter. in Phor. Act. 3. sc. 1.
Manfurus patrum pater est, dum hic adveniat.
 ita Græci sumunt τὸ μένειν, pro *exspectare.* Homerus
 Iliad τ.

Διώτα δ' ἐς Ἡλίον μένω σ' ἐν δόμασιν ἡμῶν.

Occidentem usque ad Solem te domi nostræ expectabo.

Vina diffusa. Ita loquitur Cic. 3. de Fin. *Quibus vinum diffusum* è pleno sit ænophoro pro quo Varro dicit: *Ubi dies triginta præterierint, transfundito.* pro quo barbarè *transvasare* dicitur, quum vinum in titid vel elacu, vel è cuppis, vel postea è doliis in testas & cados, & amphoras, in aliæ dolia transfunditur ad ætatem diuturniorem, & usum probatiorem.

licum Tauror.] Concisa est admodum oratio, ubi ellipsi est sic explenda: Tubibes vinam ex eotempore diffusa, quum T. Statilius Taurus Consulatum gerebat secundum: quem Glareanus dicit in catalogo Consulum minimè reperiit, & suspicatur eum in alterius locum subrogatum; quem Lambinus memorat L. Caninium Gallum fuisse, qui se moverat Consulatu, cujus collega fuerat Mar. Vipfanius Agrippa. Quantum autem interfuerit inter hunc alterum Magistratum & primum, sic Lambinus describit: *T. Statilius Taurus Caesaris Augusti collega primum fuerat Consul anno ab Urbe condita 717. iterum Consul ab Urbe condita 728.* Deinde subijcit hæc vina non admodum esse vetera, nempe superioribus annis proximis diffusa. Hoc certè nihil necesse erat addere, si verus fuit uterque numerus 717. & 728. quorum distantia est undenarius nomine annorum superiorum significatus obfcure

Inter Minturnas.] Strab. l. 5. collocat Minturnas inter Formios & Sinuessam, utrinque ad stadia 80. Sinuessam autem notat a Setano sinu nominatam, ut jam dictum est Satyr. 5. l. 1. & Minturnas palustres appellat, quia, ut ibi scribitur, ingens palus in ea regione Taracinae objecta est: quam duo amnes efficiunt, e quibus majorem Aufidum appellant, & fortasse alterum Lirim, vel Erimundè non est mirum, si vinum Minturneum & Sinuessanum sit virium imbecillatum. Bacchus enim amat colles.

Petrinum.] De Petrino nihil dum comperi, nisi quod quidam putant vinum esse Minturnensis regionis, ex eo tamen comperi Petrinum esse nomen villæ a vico Petrino, qui fuit in Sinuessano, cujus meminit Cicero Epist. 10. ad familiarem Leptam: *Ne eare Petrinum tuum deseram: nam & villa & amicitia illa commoratio- nis est, non diuersorij.*

Arceffe.]

Arceffe. Gall. *Envoie querir du meilleur vin, & autres choses, si tu en as:* vel si melior cana tibi est domiparata, libenter ero tuis conviva: vel mihi convivatori pare, si non est. Imp. rium autem ferre est voluntati alterius subijci & obsequi.

Splendet focus etc. Hoc Græcè dicitur *ἡ δὲ εἰς αὐτὴν ἡ δὲ εἰς αὐτὴν*, ratio autem foci reddita est tam Græcè, quàm Latine Ode. 9. lib. 1 & Epod. 2.

Mitte leves spes. Quod Græci dicunt, *κατὰ λυγρὰ ἢ ὑπό-
πνευσι τὰς ἐλπίδας ἡσπας*, dissolve vel praeide leves spes: id est, leviter & inconsideratè conceptas, & levè gaudium præ se ferent. De Cæcubo tamen hoc Geographus scribit: Licet Cæcubum paludibus adjaceat, vineta tamen feracissima vini præcipuis enutrit arboribus.

Et moschi. Moschus fuit unus clientibus Torquati, cujus causam defendere parabat patronus ex ipsius officio.

Nato Casare. Suetonius natalem Augusti collocat 9. Cal. Octobris: sed Dio, ut Horatius in Julio, quum notesunt breves: idè hic dicitur,

Activam sermone benigno tendere noctem.

Tendere noctem. Nox activa brevis est, quam per natalem Caesaris Augusti licebit nobis multo sermone extendere & facere longiorem, vel, ut Cicero loquitur in Som. Scip. *Licebit sermonem in multam noctem producere, quum multa nos negotia vel suscipere, vel administrare, vel conficere cras oportebit.*

Benigno. Id est, prolixo, & longius producto.

Quo mihi. Hoc Græci dicunt, *ἵνα ἢ ἡ χέω ἐπιθυμῶ τὸ πλεονέκτην, ἢ τὸ πλεονέκτην εἰ μὴ μοι ἐξήντων παρόντων ἀγαθῶν ἀπολαύω.* Ellipsis est verbi alicujus: *Quorsum mihi divitias optabo, quæram, ac asservabo conditas, si non audeo uti ac frui?* Alij contendunt posse legi, Latineque dici, ac distingui,

Quò mihi fortuna, si non conceditur uti?

sed ita opus etiam erit eodem supplemento ellipseos, quò, pro, ad quem finem & vltum, quorum quæram & comparem eam fortunam?

Parcus ob heredu. Sic hunc eundem Torquatum, ut puto, hortatur Ode 7. lib. 4.

*Cuncta manus avidas fugient heredis amico,
Quæ dederis amico.*

Vox autem parcus Agellio lib. 3. cap. 19, neque ab arca, neque ab arcendo, sed ab eo, quod est parum & parvum

Severus. Pro quo Cic. lib. 3. de Offic. dicit *acerbè severus in filium*, ad cujus normam explendum hic videtur, *avarus est nimium severus in seipsum ob heredis curam.*

Affidet infano. Affidere infano, est proximè ad insanum accedere mentis imbecillitate, quum quis se nec respiciat, nec curet, ut suis heredibus amplissimas opes relinquat. Hoc Græci exprimunt per *ἡγνὸς εἶναι τῷ*, ut Strabo de Elephantæ, quum narrat, *αὐτὸν ἡγνὸς εἶναι καὶ τῷ ζῳῷ*, cum affidere animali ratione prædito: id est, ferè similem esse. Sed ad interrogationem, *Quo mihi fortunæ?* respondet ipsemet Poeta Od. 2. lib. 2.

Nullus argento color est avaris,

Abdite terris inimice lamæ

Crispe Sallusti, nisi temperato

Splendet usu.

Acerrimum autem querendi studium & perpetuum, infinitosque divitiarum acervos avari hac Theognidis sententiâ tuerentur:

Φεῖδεται μὲν ἀμείνων, ἅπει βαλὺν ἀποχάλας

Οὐδεὶς αὖ μὴδ' ἐγὼ, χεῖμα ἅλα λεπτόμενα.

Parcere quidem est melius, quam nemo mortuum lugeat,

Nisi videat divitias relictas.

Levissima sanè & vanissima tot laborum remuneratio est luctus, vel ex animo & verè permotus, quum ut plurimum fictus & simulatus sit. Sed qui sunt tam stultè providi posteritatis, audiant Davidem Psalm. 31. *Adèò imaginariam vitam ducit homo: adèò temerè tumultuatur congerens, quæ quis sit percepturus ignorat.* Audiant quoque Ecclesiastem cap. 2. *Idem ego odi, & omnia, quæ sub Sole elaboravi, quæ sum successor meo relicturus.* Quis autem scit, sapiensne sit, an stultus futurus, qui dominus futurus est omnium, quæ tanto labore ac sapientiâ sub Sole comparavi? Etcertè hæc Salomonis sententia fuit prædictio & præsenso quædam stulti Roboami, à quo propter summam ipsius imprudentiam decem Tribus Israel defecerunt, & florentissimum patris regnum dissipatum est.

Incipiam. Intolerabilis est hæc hominum persuasio qui putent neminem fore satis scitum vel convivatorem, vel convivam, nisi poculis se ingurgitet & vino madeat totus, *οἶνος καὶ τοῦτο, vino corruptus.* vnde illos deducit sententia Theognidis:

Ἀφρονὸς ἀνδρὸς ὁμῶς καὶ σώφρωνος αἵμα, ὅταν δὴ

Πίνῃ ποτὲ τὸ μέτρον καὶ ποτὲ μέτρον.

Ἐν πνεύμῳ χεῖρον τε καὶ ἀγρυπνῶν ἰδέσθαι ἀνδρῶς

Γηρώσκουσ', ἀνδρὸς δ' αἵμα, ἰδέσθαι νέον.

Καὶ μαλὰ περ πνυτῶν τὸν ποτὲ μέτρον ἔχοντα πῖναν,

Ὅς τε μετρίως καὶ πρὶν εὐνὰ σοφόν.

Tam desipientis, quam sapientis, vinum, quum immoderatè bibitur.

Levem & ventosam reddit mentem.

Igne aurum & argentum homines periti explorant:

Sed vinum arguit mentem hominis.

Et maxime sapientis: quod supra modum cepit haustu,

Ut notam infamie inurat ei, qui prius sapiens erat

De hac ebrietate dictum est Ode 12. lib. 1. Hæc profecto sententiæ e sapiente Hebræorum Salomone omnis sapientiæ fonte manarunt e 20. 21. 31. Capitibus Proverb. ac præcipuè 23. cap. ilias quædam malorum, quæ dat ebrietas, colligitur, quum ita queritur, cui vix cui dolor? cui rixæ? cui querimonia? cui vulnera impunè, cui oculorum rubor? Deinde subijcitur: Vini sectatoribus, & computationes timatum euntibus. Didicerat ille sapiens, quantum malorum dedit ebrietas Noachi & Lothi posteris ipsorum Cham tidis, & Ammonitis, & Moabitis. Hæc ideo profero, ut adolescentia maturè discat sobriè & temperanter vivere & ebrietatem fagere, & quibus vinum, & quorsum dandum sit, detur, inquit, idem sapiens, periclitanti temetum, & vinum marcenti animo, ut potus egestatem suam obliviscatur, suumque laborem non recorderetur: cui simile est Socratis illud apud Xenoph. in συμποσ. *ὁνὸς τὰς μὲν λύπας, ὡς περ μανδραγόρας, ἀνδρῶς κομίζει. τὰς δὲ φιλοσοφίας, ὡς περ ἑλατον φάρμακον, ἐξέρπει*, id est, vinum dolores, ut Mandragora hominem, sopit: letitias verò, ut oleum flammam, excitat. Hinc Poeta, lib. 7. lib. 2. vinum obliuiofum appellat, quod mala obruat oblivione. Item Ode. 11. lib. 2. Dissipat Ennius curas educes Item Ode 21. lib. 3. tales effectus tribuuntur amphoræ: *Tu sapientum curas.* &c. Itaq; teneat hoc adolescens Theognidis:

Οἶνος πνυμένους πόλυσ κακὸς, ὡς δὲ τις αὐτὸν

Πίνῃ πνυμένους, ὃν κακὸς ἀλλ' ἀγαθός

Vinum largè bibitum nocet: sed si quid illud bibat moderatè non nocet, sed prodest.

ee 4 Patinog

Patiārg.] Hujus Hellenismi meminimus Od. 2. lib. 1. ad verba: *patriens vocare Caesaris ultor*, hic pro, patiar me inconsultum vocari.

Quid non.] Hoc Budæus ita Græcum fecit: *τί μὲν ἢ μὴ ἔχω τοιοῦτον*. Est autem Donato *τὸ designare* vtrāque in partem & bonam & malam aliquid novi facere, quod altero etiam verbo sic conjuncto Græci efferunt: *τὸ μέβους ἢ χαμῆς*: quid ebrius novus non edit? Hic antipophora universalis subjectio intelligenda est, nihil non designat, quamquam aliquot facinora subiciantur: affectus est admirantis & significanti r quam simplex pronuntiatio, nihil non designat. *ἔπειτα τὰ ἀρρήτα. detegit secreta*, quod animo concepit, sperat certum ac indubitatum fore. Hoc superiori opponitur, *leves spes*. Maxima quæque pericula intrepidè subit, vel inermis: in summa rerum tenuitate profusa est. Arist. probl. 102. hanc vim talia efficiendi gradatim vino tribuit: *Vinum enim paulò largius potum loquaces facit: sed multò copiosius eloquentiores & audaciores: progressu tandem potandi dat precipites ad quidvis audendum*.

Imperator.] Hic versus citatur a Servio, lib. 10. ut notatum fuit Epod. 10. ut probaret *τὸ iubeor* esse invitatum, sed illic hanc primam person. protulimus e Ciccone, & nunc possumus secundam ex Epist. 11.

Abjuncto potiù, quam quò proferre juberis, atque tertiam ex 7. *Mane cliens, etiam certus conviva, jubetur*.

Toral.] Est stragulum lecti discubitoria toro inclinatam, ut mappa, quasi manupa, quod e manu pendeat inquit Isidorus. Servius autem 5. *Æneid.* sic notat vocem *torus*, verbum est de verbo: nam ab herbis tortis dictus est torus. Ulsupavit præterea *toral* in plurali Sat. 4. lib. 2.

Et Tyrias dare circum illota toralia veste.

Dicitur præterea *toral* per apocopen pro torale, ait Serv. *Æn.* 7. mantilia dici a manib. antè lotis.

Corruget.] Fab. Quint. vitur hoc verbo lib. 11. cap. de pronuntiat. usus auctoritate nostri Poetæ, fortassis quia verbum ipsi aliquantò insolentius videratur: nam *corrugare nares* & *inflare* & *movere indecorum est oratori*. significat igitur, ne tætrum aliquem spireret odorem immunditia indeque *αἱ ῥίνας ἐπ' ἀναγκῶνται βουσῶσαι* cogantur nares & rugas contrahi, aut lentitas fastidium stomacho, aut nauseam moveri contrā: ut pocula & lances splendescant speculi more. Hic gestus corrugantis nares vel crispantis nasi est index & fastidij & ludibrii: prioris est hic exemplum, posterioris Sat. 3. Persij.

Ingeminat tremulos naso crispante cachmos.

Eliminet.] Verbum est e conjunctione, q. extra limen exportet, utque sodalitas e paribus componatur. Hoc autem est e pisco Spartanorum instituto sumtum: *διὰ τὸ τῶν ἐξω λόγος ἢ ἐκπορεύεσθαι. per has fores non exeunt foras intus dicta*. Idem Paullò aliter a Plutar-

cho effertur primo statim *συμπος. probl. τὴν τῇ ἐκ ἐξέρχεται λόγος* hanc non egreditur sermo. Hoc etiam propius litera diceretur, *μὴδεὶς αὐτὸν εἴτος σὺνθέντα ἐκβάλλει ἐκ βουλῆς*. mirum certè, quòd in tanta Græci sermonis ubertate nondum compertum sit verbum huic Latino respondens. Hæc autem sententia præcipuè a maximo convivarum natu pronunciabatur, ut est videre in vita Lycurgi apud Plut. sub medium.

Ut coeat.] Videtur hic ellipsis discretivæ supplenda, *ut autem coeat*, id est, sed ut vnà par pari accumbat: quæ prudentia est sympsiarchi, ut in epulari accubatione statuatur vicinos inter se pares ac lubentius comedere simul volentes.

Brutum.] Aldus Man. legit Brutam, quæ videtur amica fuisse Septimii vel Septitij.

Assumam.] Ad convivium adjungam hos duos & Sabinum, nisi prius condixerit cænam puellæ potiori. Quidam construunt *τὸ prior* cum puella & interpretantur *melior*, quum nihil sit necesse, idem præsertim significante *τὸ potior*: sed præstat *prior cæna* conjungere, ac intelligere de ea prius condicta vel lautius instructa. Non equidem, ait Poeta, impedio, quin plures ymbras tecum adducas: sed cavendum, ne multitudo convivarum excitet illum graviolentem caprum & hircum. Callidè plures ymbras averfatur, de quib. copiose fuit Sat. 8. lib. 2. annotatum, vndè licet repetere, quæ possunt intelligentiam hujus loci juvare.

Quotus est.] Quod tibi sodales vis tecum discumbere ad instituendum commodius apparatus. Huc adscribere libet ex apoph. Plut. scitè faceretque dictum a Philip. Maced. qui inter viam a veteri quodam hospite invitatus ad cænam permultos sibi occurrentes eò secum rex adduxit: quam quidem convivarum multitudinem agrè ferebat hospes; quia non satis epularum apparasset: quod vbi perspexit Philippus, jussit in aurem singularum ymbrarum dici, ut locum relinquerent in stomacho placentis, & ita persuasi parciulque edentes expectarunt frustra placentas, sic provisum fuit ciborum paucitati.

Fallere clientem.] Ita sumitur eleganter *τὸ fallere*, pro celare & latere, ut alibi notavimus *τὸ fallere* a Græcis fluxisse *φύλιν ἢ σφάλλειν*, fraudare & decipere, & posticum etiam dici *πυρρὸν ἢ πυρρὸν* & per posticum exire, *ἔξελθὲν κατὰ πύλιν τῆς οἴκου*, vel ut Polyb. loquitur, *διὰ πύλιν τῆς οἴκου* *ἐξελθὲν ἐν πυρρῷ ἵκει* per aliquod posticum egressus huc venit. Hunc locum præfert Servius in ver. *Æneid.* 2. *limen erat, cæcæque &c.* per posticum, ait, ingressus est. Nam fores anteriores obfessæ erant. Est autem posticum neutrius generis, quod confirmat hoc loco: *atria servantem, &c.* & Grammaticæ præcepto: nam antica & postica in fæminino genere augurale est id est, significat partes regionum quæ observantur ab auguribus.

Explicatio Rhetorica.

Quoddam genus est *τῆς νεωνίας*. Deliberat enim cum Torquato de cænula certis conditionibus ac legibus condicenda: in quibus primum lecti Archaici ponuntur, qui ita dicuntur per metaphoram a rudi & minus-polito veterum artificio.

b Synecdoche est generis pro trichinaribus. Erant enim alij cubiculares, quos vocant toros Latini a funib. retortis dictos. Torus autem propriè est funis qui libet a torvo: quæ nominis ratio non multum ablu-

a superiori notatione Servij: vbi hoc dictum oportuit. præter hunc tropum posset etiam metonymia adjuncti notari, ut nomine lecti intelligantur culcitæ & stragula, quibus sponda & fulcra insternantur. c Synecdoche quædam est periphrastica solaris occasus, quod diurnum Solis curriculum certis quibusdam gradibus conficiatur, ut primus sit in ortu, ultimus in occasu. Sic initio 1. Epist. prima & summa sumuntur. Neque verò hanc summitatem referri oportet, ut ita loquar, ad illud punctum, quum Sol impendet nostro vertici

Vertici ad perpendicularum, medium inter ortum & occasum.

d Jam sapius notata est hæc ratio metonymiæ, ut Od 1.1.2. *Motum ex Metello Consule*, ut etiam Epo. 13. *Tu vna Torquato move Consule pressa meo*, ubi e Consule significatur tempus vini reconditi vel diffusi.

e Metaphora est a duris præliis ad acerrimum studium summamque contentionem animorum in opibus non sine periculo sapius quærendis notandam. est præterea sententiæ figura, pro catalepsis in occupanda Torquati objectione, qui dicere potuisset, non possum tibi, o Flacce, cenam condicere, quia oportet me ad causam Moschi cras agenda comparare. respondet Horatius Crastinus dies est nefastus propter natalitia Cæsaris. Itaq; potes, illa causâ in alium diem rejecta

f Synecdoche est generis pro natali Cæsaris Augusti ac præterea metaphora, quia rei inanimæ datur sensus & motus, pro quo propriè dicendum est: illo die licet & fas est dormire in multum diei.

g Hoc est sumtum a sessionibus ordinum, ubi quialteri affidet, videtur ferè illi dignitate æquari. Non est mihi satis exploratm, an Græca παρὰ δόξιν, παρὰ δόξαν, & παρὰ δόξιν, affidere, assessor & assessor sic translata reperiuntur. Non esset alienum sumere etiam a perpetuo gracculorum comitatu: ἀπὸ γὰρ τοῦ πρὸς τοῖς γράκτοις ἔστιν ἡ ἀντιβολία. semper gracculus affidet graculo, quod Aristot. 1.8. Ethic. de amicitia usurpavit ex aliquo Poeta, ubi est πρὸς τοῖς γράκτοις Doricè.

h Meronymia est adjuncti pro, quid ebrius non designat? qui non est omnino madefactus vino, planèque obrutus, sed potest occurrentia in itinere pericula declinatione corporis devitare. pro hoc tropo interpretes hujus, aliorumque scriptorum notare solent abstractum esse pro concreto id est, ebrietas pro hominibus ebrijs ponitur, & figuram faciunt, quâ fit oratio grandior, quum res accipiuntur pro personis: sed errant in distinctione tropi ac figuræ, & in tribuenda Grammaticæ facultate grandiorē efficiendi orationem: qualem efficiunt hæc tria partim materiæ dignitas, de

quæ statuimus agere, partim ornamenta eloquutionis, partim argumentorum pondera, quib⁹ res enūtiatur.

i Hoc quoque est translatus a choragis ludorum, & designatoribus funebrium pomparum, qui populo semper student nova spectacula exhibere, quemadmodum sumitur in Adelphis Act. 1. Sc. 12. ubi Demea queritur de depravatione Aeschini filij sui: *Nam, inquit, quæ antehac facta sunt, omitto, modo quid designavit.* pro, quantum facinus novum admisit: *O qu'il faut une grande meschamete tout de nouveau & freschement.*

k Metonymia subjecti, pro largiori copia vini hausti & plenis poculis & pluitibus. Hic præter quam quòd in te, tibi ποτὶ τὸν αἶνον cernitur, μετονομασθέντα etiam observanda est in te subjecti pro adjuncta effigie oculis objecta: vnde rursus apparet synecdoche integri pro membro visorio in tibi.

l Simili metaphora usus est Sat. 8. lib. 2. *Quos Macenas adduxerat, umbras*, ut ibi notatum est.

m Metonymia est subjecti, pro, convivæ nimis angustæ & arctæ discumbentes expriment ex hirsutis alis gravem hircum. Quare laxissima debet esse epularis accubatio, ne tam tater odor sentiat. Hic quum sint verba transumpta, cur non dicet aliquis. statuis ibidem μετὰ λήληθιν; moneo percontatorem pro responso, vntas revolat in Oden 6. lib. 1. ac præcipuè in Rhetor. ad vocem *Stomachum*: recta enim propria horum verborum analysis sic erit. sed convivæ nimis arctæ discumbentes expriment foetidum odorem. *Gallicè Ils sentreont le bouquin & rendent mauvais odeur.*

Ex his sanè perspicimus hanc Horatii sodalitem non e nobilioribus ac ditionibus constitutam: qui solebant ante cenam privatis balneis se lavare, ac inde loti accumbere: vnde non fuit pertimescenda illa τὸν μαγάλων δυσωδία: sed ex artificibus & tenuioribus, qui veniebant illoti ad cenam soleisq; & locis detractis discumbebant, ut factitari solitum legimus in Plaut. & Terrent. vnde Nasidienus Sat. 8. surgens ex accubatione epulari, dicitur poposcisse soleas sub finem lib. 2.

EPISTOLA VI. AD NUMICIVM.

Theticum.

Quòd ei vacandum sit omni perturbatione, qui volet vivere beatè.

Nil admirari propè res est vna, Numici, Solâq; quæ possit facere & servare beatum. Hunc a Solem & stellas, & decedentia certis

Tempora momentis, sunt, qui fomidine nullâ

Imbuti spectent. 2. Quid censes c munera terra?

Quid maris extremos Arabas ditantis & Indos,

Ludrica quid: plausus, & amici dona Quiritis?

Quo aspectanda modo, quo sensu credis & ore?

3. Qui timet his adversa, ferè miratur eodem,

Quo cupiens, pacto: pavor est utrique molestus:

Improvisa simul species exteret utrumque.

4. Gaudeat, an doleat, & cupiat, metuâne: quid ad eum.

Si, quicquid vidit melius pejúsve suâ spe,

Defixis oculis animòq; & corpore torpet?

5. Insani sapiens nomen ferat equus iniqui,

Ultra quam satis est, virtutem si petat ipsam,

6. Inunc, argentû & marmor vetus, arâq; & artes

Suspiro cum gemmis, k Tyrios mirare colores.

Gaude, quòd spectant oculi te mille loquentem,

45 Gnavus manè forum, & vespertinus pete tectum:

Ne plus framenti dot alibus emet at agris,

Mucius: indignum, quòd sit pejoribus ortus.

Hic tibi sit potius, quam tu miserabilis illi

7. Quicquid sub terra est, in apricum proferet a-

tas:

Defodiet, condetque nitentia: quum bene-notum

m Porticus Agrippæ & via te conspexerit Appi,

Ire tamen restat, Numa quò devenit & Ancus.

8. Si latus aut renes morbo tentantur acuto,

Quare fugam morbi: n Vis rectè vivere: quis non

Si virtus hoc vna potest dare, fortis omisiss

o Hoc age deliciis. 9. Virtutum verba putas, ut

Lucum ligna: cave ne portus occupet alter,

60 Ne Cybiritica, ne Bithina negotia perdas.

1. Mille talenta rotundentur, totidem altera porro

Tertia succedant, & quæ pars quadret acervum.

Scilicet uxorem cum dote fidemque, & amicos

Et genus & formam regina pecunia donat:

Ac bene nummatum decorat. 2. Suadela Venúsque

10. Mancipiis locuples eget aris u Cappadocæ rex.

Ne fueris

Ne fueris hic tu, Chlāmydes Lucullus, ut ajunt,
Si posset centum scenae praeberere rogatus,
Qui possum tot ait tamen & quaram, & quod
habebo.

Mittam: post paullo scribit sibi millia quinque
Esse domi Chlāmydum: partem, vel telleret om-
nes.

Exilis domus est, ubi non & multa supersunt,
Et dominum fallunt, & prosunt furibus. Ergo
Si res sola potest facere & servare beatum,
Hoc primus repetas opus: hoc postremus omittas.
Si fortunatum species & gratia praestat,
Mercemur servum, qui dicet nomina, levum
Qui fodiat latus, & cogat trans pondera dex-
tram

Porrigere. Hic multum in Fabia valet: ille Velina:

Cuiuslibet hic fascies dabit, eripietque curule,
Cui volet, importunus & ebur. Frater, pater, adde,
Ut cuiq; est etas, ita quēq; facetus adopta.
Si bene qui canat, bene vivit: lucet, eamus,
Quo ducit gula: piscemur, venemur, ut olim
Gargilius, qui manē plagas, venabula, servos,
Differtum transire forum populūq; jubebat:
Unus ut e multis populo spectante referret
Emitum mulus aprum: crude tumidūq; lavemur,
Quid deceat, quid non, obliti, Cerere & cerā
Digni, remigium vitiosum Ithacensis Ulyssēi,
Cui potior patriā fuit interdicta voluptas.
Si (Mimnermus uti censet) sine amore jocisq;
Nil est jucundum: vivas in amore jocisq;
Vive, vale: siquid novisti rectius istis,
Candidus imperti: si non, his vivere mecum.

Analysis Dialectica.

Hoc quidē certē Theticum Stoicum est, sic ta-
men, ut ab Epicureis etiam usurpatum
videamus. s. Lucr. ad confirmandam ipsorū
impietatem: nihil omnino admirandum est:

Nam bene quid dicere Deos securum agere avum,
Si tamen intercamirantur, quā ratione
Qua q; geri possunt, praesertim rebus in illis,
Quae supra caput aetheris cernuntur in oris,
Rursus in antiquas referuntur religiones.

Sed illud in optatione magis versatur, quam in effecti-
one verāq; humanarum affectionum vacuitate: quod
ut Agellius scribit li. 19. cap. 12. e disputatione cujusdā
Herodis Attici viri consularis: nullus usquam homo,
qui secundum naturam sentiret & saperet, affectionibus
animi, quae πάλιν appellat, aegritudinis, cupiditatis, timo-
ris, irae, voluptatis carere & vacare totus posset, i. d. m-
bi: esse posset, ubi melius legendum putarem affectio-
nibus animi; aegritudine, cupiditate. Talis autem A-
pathia, quam vocem post Agel. usurpo Latine. diffi-
cultatem animat vertit Plut. de audiendo poemate: δὲ
τοῖς θεοῖς, ὅταν εἰς ἀποσπαστικὰς ἐμπνεύσων. ἀπὸ τῶν
τοῦ αἵματος τῶν. Ne Deos quidem ipsos quum in sortem
& conditionem humanam inciderunt, perturbationibus
& peccatis carere. Senec. valde laborat in explicatione
hujus vocis ἀπάθεια, cum scribit ad Lucil. in ambigui-
tatem incidendum, si exprimere ἀπάθειαν vno verbo
scitē voluerimus, & impatientiam dicere, vel animum
impatientem, tum enim significarem eum qui nihil
aut velit, aut nolit ferre, quod homini Stoico vertitur
vitio. Sed satius est dicere animum invulnerabilem
qui sentit quidem incommodum, sed illud constanter
vincit. Itaq; nobis enitendum est, ut his perturba-
tionibus, quas in vita hominum stulticia, quasi furias, e-
mittit atque incitat, omnibus viribus, atq; opib. repu-
gnemus, si volumus hoc, quod datū est vitae, tranqui-
le, placideq; traducere: quam pugnandi rationem cō-
trā furiosos animi motus, dum Horatius parat Numi-
ciū docere, videtur homines in duo tribuere genera;
vnū, quod nulla cuiusquam rei capiat admiratio. Usur-
pet autem idem contra illam Democriti πῶς ἀδυνασίου
tantopere celebratam in libello Plutarchi περὶ τῆς ἀνεί-
κατος atq; praeterea illud a Pythagora dicis solitum, ex studiis
sapientiae se lucrum hoc fecisse, quod nihil amplius admi-
raretur. Ita de scribit Aristoteles τὸν μαζὰ λόγον lib. 4.
Ethic. ad Nicomachum, qui nihil grandē atq; amplum
ducat, οὐδὲ δαυνασίδος, οὐδὲ γὰρ εὐδαιμονία. i. neq; admirator
est, nihil enim magnum est in ipsius animo, quod, ut no-
vum, amplū, & inauditum, admiretur & suspiciat. no-

ster vates horum, quos videt lector hic nominatos,
sententiam absque dubio sequutus est accuratē & co-
piosē. hic magnanimus etiam Græcē dicitur ἀνδρῶν, ut
Plinius tradit lib. 7. cap. 20. Quosdam sapientiae sectati-
ores torritate quadam naturae durā & inflexibili prædi-
tos, humanis affectibus caruisse, qui & ipsi ἀνδρῶν no-
minantur: non omnem tamen admirationem Aristote-
les ipse improbavit, quum eandem statuerit homi-
nibus causam & principium illius Philosophiae perci-
piendae, quā in meteorologicis perspicendis versatur.
Tamen certum est, quā quod certissimum, homi-
nes ubi admirati fuissent certos partim ac definitos si-
derem & planetarum cursus, partim stata totius anni
tempora & varietates, multaq; id genus alia, causas,
quibus eorum quodq; efficeretur, accerrimo studio
quaesivisse. Ejusmodi origo Philosophiae existit,
quā tamen magnus contemptus, magna invidia post
tractationem consequuta est. Qui enim tractationi re-
rum sublimium se dediderunt, cum ignomina & de-
decore postea audiverunt περὶ τῶν ὑψηλῶν. i. de rebus subli-
mioribus nugantes blaterones, qualis audivit Thales ab
anu quadam ipsum conspiciata in foveam delapsus,
dum totus erat in contemplatione corporum celesti-
ū, & hoc Pacuvij ridiculo usā, Quod ante pedes est, nemo
spectat, celi scrutatur plagas.

Huc accedat. quod parum religiosi haberentur, qui
cureosē, anxieque pervestigarent, quae deus occul-
tiora esse statuisset; Ideoq; sapienter Socrates usurpabat
saepē vulgatum illud, Quae supra nos, nihil ad nos, Ex
illo autem genere τὸν ἀνδρῶν vester est sapiens planē
parti animi participi rationis & intellectus obsequens,
quod Græci dicunt περὶ τῶν τοῦ νοῦ λόγων, καὶ λογικῶν.
alterum, quod facile obstupescit quarumlibet rerum
admiratione, quā ab ignorantia proficisci quisque
ex, loratum in se potest habere aut cognoscere & stulti-
tia veterum Romanorum, qui majestatem & felicitate
imperij Romani adeo sunt admirati, ut illud augu-
stum, sanctum, sacro sanctam, immortale omnes præ-
dicarēt, ac Poetae præcipuē, qui rectores illius loco De-
orū haberent & venerarentur, ut faciliē hic passim cer-
nas. Cujus quidē generis est stultus partem ejusdē ani-
mi expertē rationis, & affectib. obnoxia sequēs, qui etiā
Græcē dicitur, τὸν δὲ ἀνδρῶν καὶ ἀνδρῶν ἐπὶ τοῦ νοῦ. Prius
aut gen^o octo primis versib⁹ declaratur ex adjunctis sic dis-
positis & judicatis: Qui nō movetur admirabilitate rerū
celestium, permanet in vita beatus: sapiens non afficitur illo-
rum admiratione: vivit ergo beatus. Propositio est primo
disticho. Assumptio autem ad hæc verba, sunt quidem esca-
illustratā

illustratâ partitione quadam rerû celestiu ex adjunctis.

2. Pro syllogismus est summationis a collatione minorum: Si res celestes nihil habent admirationis, quum incurrunt in sensus sapientis; tanto minus res terrestres, & mari ex ultimis terræ partibus advecta: hæc quoque ratio enunciat quodam distributione rerum quæ videntur stultis admirabiles, ex aliis elementis suppeditarum.

3. Alterum quoque genus describitur primum ex adjunctis, quod terræ sterilitate, mercium naufragio, dolore repulsa graviter percellat: deinde parium collatione: quod æquali perturbatione afficiatur timidus atq; cupidus: utriusq; enim mens loco movetur: ille ne metus mali impendentis angatur.

4. Pergit in demonstranda timidi & cupidi æquali admiratione, quod facit e principe perturbationum distributione, dum docet, utrumque eodem moveri modo, sive letitiâ, sive libidine, sive metu, sive aegritudine moveatur. Sic enim Cic. lib. 3. Tusc. post inventam voluptatis & doloris originem & causam scribit. Est igitur causa omnis in opinione: nec verò aegritudinis solû, sed etiam reliquarum omnium perturbationum, quæ sunt genere quattuor, partibus plures. Nam quum omnis perturbatio sit omni motus, vel rationis expertus, vel rationem aspernans, vel rationi non obediens, isque motus aut boni aut mali opinione citetur, bisariam quattuor perturbationes æqualiter distribute sunt. Nam due sunt ex opinione boni, quarum altera voluptas gestiens, id est, præter modum elata letitia opinione præsentis alicujus magni boni: altera vel cupiditas recte, vel libido dici potest, quæ est immoderata appetitio opinati alicujus magni boni, rationi non obtemperans. Ergo hæc duo genera, voluptas gestiens & libido bonorum opinione turbantur, ut duo reliqua, metus & aegritudo malorum. Nam metus est opinio magni mali impendentis, & aegritudo est opinio talis malis, ut in eo rectum videatur esse ang.

3. Adeandem spectat æqualitatem timidi & cupidi docendam, hæc collatio majorum: Immoderata appetitio virtutis, quæ est res omnium carissima, laudatissimaque, sic numeratur in perturbationibus, ut, qui illam ultrò, quam satis est, expetierit, quum prius saperet, & æquus esset, infans habeatur postea & iniquus: illa enim cernitur in mediocritate, quæ immodicâ ipsius appetitione detruditur in alterum extremorum vitiosum. Cercè qui cum certa spe capit munera terræ, Arabum gazas & honores, nomen inani meretur, æqualique infania movetur, atque is, qui eorundem privatione terretur, quia illa fortunæ bona longè postponenda essent ipsi virtuti, quæ cum non sint immodicè expetenda, multo sane minus debent expeti divitiæ & honores.

7. Efficat ex superioribus argumentis: stultum admiratorem divitiarum, honorum, & voluptatum, & studiosum pleonexie insanire: sed hæc complexio dilatatur rursus primum distributione quadam rerum expetendarum per dissimulationem repetita. Deinde Pleonectes describitur e fine & duplici comparatione: quod ipsi omni industriâ, ratione, & operâ sit elaborandum, ne ab inferioribus se generis splendore, divitiarum multitudine, honore superentur.

7. Hic primum noster Pleonectes a cupiditate deterretur instabili & alternâ divitiarum conditione: deinde loco diversorum: quod licet ipsius nomen sit celebre, illi tamen sit moriendum: quæ pars consequens enunciat parium collatione: quod illi perinde sit obeundum, atque summis quibusque ac celeberrimis regibus. Eadem sententia tractata est Od. 7. l. 4. sed collatione dissimilium:

Damna tamen celeres reparant caelestia Lunc.

Nos ubi decidimus,

Quod pius Aeneas, quod Tullius dives & Ancus,

Pulvis & umbra sumus.

8. Prætermisso divitiarum & honorû studio, cohortatio est ad studiû virtutis, ubi ego & quidâ alij existimavimus primos lex versus hæc: *Quævis enim specie tamen differente, pronuncians: sed mihi separatim ab illis pōdera verborum subtiliori trutinâ examinantivenit illud ni mentē, de quo ipse in præfatione hujus commentationis jam præmonueram, crebras esse in hoc Poeta ellipses syndesmorum, & partium Logicarum, ut hic ante, virtutum verba puta, supplenda est meo judicio discretiva sed, aut ejusdem facultatis alia: tum certe perspicuum erit, sententiam cujusque axiomatis e locodiverforum erutam, hocque modo Pleonectæ pronunciamdam a consulente Poeta: Si tue Pleuride aut e Nephruide, morbis acutissimis laboras, maturè fac his medicinam: sit quoque desiderio vitæ beatioris teneris, confer te totum in studium virtutis, eaque involve te adversus omnem Fortune temeritatem: sed si tu contrâ putas illam exiguarum esse virium, ut vi facile possit labefactari, per me tibi liceat rem quocunque modo facere vel te perditum ire. Sitamen, Lector, prior pars divi. forum, quæ constat e duob. axiomatis, ita ut neutros consideranda esset ut par studium, aut similis opera in adeptione virtutis, atque in recuperatione sanitatis, poneretur, certe posset illa rationem virivivis comparati habere.*

9. Hæc quoque diversorum posterior pars illustratur similitudine: ut prophanus homo putat lucum esse tantum caduum, nec ulli numini sacrum: sic Pleonectes arbitrat viriutem tantum versari in verbis disputationum scholasticarum speciosis sine ullo rei momento. Quod hic dicitur de vitute, Senec. dicit epist. 16. de moral. Philo. quod ea non sit artificium populare, nec ostentationi paratum, non in verbis, sed in rebus situm &c. videtur plura Sat. 3. lib. 1. Illud autem de humana felicitate in re familiari amplificanda confirmatur multiplici fine ac efficiente solâ & absolutâ ad verba: Scilicet uxorem, &c. pecunia ingens coacta primum domino suo uxorem dotatissimam, fidem, amicos: deinde nobilitatem & splendorem, formæ dignitatem, felicitatem denique comparet: eundemque honorifice a Diis nuptialibus accipiat. Hic Poeta facit pecuniam mundanæ felicitatis solam causam, sed Martial. lib. 10. plures vitæ beatæ colligit causas alias,

Vitam quæ faciunt beatiorum,

Incundissime Martialis, hæc sunt,

Res non parva labore, sed relicta,

Non ingratus ager, focus perennis, &c.

Hoc autem conjugium, quod vel opibus, vel generis splendore, vel formæ venustate conciliatur non est cōstans & stabile sed amor, qui prius videbatur certus, facile in odium vertitur, de quo sic Satyricus Juvenalis:

Si verum excutias, facies, non uxor amatur:

Tres rugæ subeant, & se cutis arida laxet,

Fiant obscuri dentes, oculiq; minores,

Collige sarcinulas, dicit libertus, & exi

Jam gravis es nobis, &c.

non est igitur ducenda vxor nomine opum, formæ & cognationis, sed delectue ejus quam velis amare. Idè est judicandû de nobilitate divitijs parva, quæ tandiu tanto insuevit esse dedecori sic nobilitatis, ut jâ in Proverbiû abierit *γυναικας εἰς βαρβαρίαν*, nobilis es ac generosus ex crumena. quod sic nobilitatus plerumq; inoleptius legerat, quâ qui prædicatur imaginibus majorum, simul & propria viiute decoratus.

10. Noster pleonectes, qui putat divitias plus valere ad beatam vitam, quam virtutem, impellitur magis ficto consilio, quam vero ad pecuniam congerendam, idque dissimilitudine, ut redundantiâ

Luculli,

nec fieri praemeditata leviora: stultamque etiam esse meditationem futuri mali aut fortasse, ne futuri quidem. Satis esse odiosum malum omne, quum venisset. Qui autem semper cogitaret accedere posse aliquid adversi, ei fieri sempiternum malum. Si verò ne futurum quidem sit, frustra suscipi voluntariam miseriam. ita semper angi aut accipiendo, aut cogitando malo. Reliquam disputationem lege l. 3. Tusc. improvisam autem speciem Epicteti dixit τὴν φαντασίαν καὶ τὸ φαινόμενον, ἀπεργήτων.

Hinc metuiunt capiuntque: dolent, gaudentq; quem quidem versum puto aliunde sumtum, considerata utriusque Poetae convenientia in hac perturbationum oppositione: cui non est dissimilis illa Terentii Act. 2. Scen. 3. vers. 12. Eun. de Chæreo, quem sic Parmeno alloquitur: *quid tu es tristis, quidve alacris:* quæ sententia dicitur, ut censet Donatus de homine perturbato & incerti vultus, qualis amator Chærea erat tristis metu amissæ amicæ lætus spe recuperandæ. Quod autem *alacris* sonet τὸ *latus*, arguit ipsius etymum: dicitur enim quasi ἀδωκός, à vacuitate lacrymarum. Alcon. tamèn Pædianus vult dici quasi acer alis, id est festinus: alii denique ab integritate membrorum, quasi minimè laceratus: undè transfertur ad animum lætitia exultantem.

Defixis oculis. Quod Græci dicunt λήθως βλέπειν, ὡς π. lapideis oculis intuens aliquid, vel instar saxi vel ἀσκαρδαμυκτὴ βλέπων ἰμμοτὸς οὐλὴν & inconniventibus inspicere, quemadmodum per nomen loquitur Aristoph. in Equit. ἐλέφον εἰς ἐμὴ ἀσκαρδαμυκτὴ, quod Scholiast. interpretatur ἀπένε εἰς ἐμὴ βλέψαν μὴ μύσσην τοῖς ὀφθαλμοῖς. *intensis me inspicere oculis nec illos mutando agita, nec alio demove.*

Torpet. Quod Græcè dicitur νάρκη, τὰτ' ἐστὶν, ἀκινήτως ἔχει ἢ γίνεται βαρὺς καὶ δυσκίνητος πᾶσι μὲν ψυχῇ, τὸ δὲ σώμα, stupore animi & corporis corripitur: quod arguit animum in acerrima & attentissima defixum & versantem cogitatione. de tali gestu revise notas Gram. in Oden. f. lib. 3. ad versum,

Torvus humi posuisse vultum.

è scholijs Eustathii in Homerum, & Servii in Virgilium. Hunc autem locum Galli interpretantur: *Il demueret tout fiche de grand ebabissement qui la.* Quicquid vel adversi vel secundi animadvertit præter spem sibi contigisse: *soit bien, soit mal, qu'il voit lui estre escheu contre son attente.*

Nomen ferat. Cognominetur insanus & iniquus f, minus. Similis erit deinceps simulata Licentia, & permissio quid agendi epistola 2. lib. 2. I. nunc & versus tecum meditare canoros ex antecedentibus argumentis malè ab altero ex animatis ut hæc collecta.

Gaude. Gaude, quod maxima hominum frequentiam tuam eloquentiam in foro miretur. & ibi totum diem consume in pleonexia & gloria quærenda, ne, qui sunt te generis & scientiæ commendatione inferiores, tibi videantur honore & amplificatione rei familiaris admirabiles: quod certè tibi non potest evenire sine tuo dedecore, qui illos longè antecellis majorum splendore.

Indignum. Elliptica profectò est, & ob id concisa oratio, quæ sic expleri videtur: Indignum tibi fuerit, quum Mutius natus sit ab obscurioribus parentibus & tenuioribus, ut hic sit tibi potiùs mirabilis, quàm tu illi magnitudine divitiarum, & honorum dignitate. Hæc autem dicuntur à Poeta, ut præoccupet Pleone-

Quicquid subter. Muretus verè monuit hunc lo-

cum ex Ajace flagel. Sophoclis translaturum, ἀπὸ τοῦ μακροῦ καὶ ἀναειδυμένου χρόνου, φέρεται ἀδελφῶν καὶ φανέντα κρύπτειται. *omnia longum & immensum tempus edit in lucem obscura, & clara occultat.*

Porticus Agrippæ. De operibus Agrippæ mirabilibus vide multis in locis Plinium. Ille autem suum nomen tulit ab agro ac difficili partu, quod contra naturam nascens processerit in pedes, ut Numa ἀπὸ τῶν νόμων & Ancus ἀπὸ τῆς ἀγκυλῆς, ille à legibus, hic ab incurvo cubito tradiderunt.

Numa. De hoc rege Rom. secundo lege T. Livium lib. 1. & Florum lib. etiam i. sicut de Anco rege eorundem quarto Martio, qui fuit nepos Pompili ex filia. De cuius bonitate dictum est Od. 28. lib. 1. è lib. 3. Lucetii.

Si latus. Quod Græcè dicitur, εἰ μὲν π. λέγειν, νεφροὶ δὲ π. λ. ὡς, ἢ ἐπὶ εἰς β. ὡς, ἢ ἰπὸ νοσήματι. ὡς ἔως ἐνοχλῶνται si latus & renes acri morbo jactentur & afficiantur, ut hic ipse Sat. 3. lib. 2. loquitur Sic. Cic. loquitur 4. Tusc. illud animorum corporumq; dissimile est, quod animi valentes morbo tentari non possunt: corpora possunt.

Renes. Qui censent renes dici, quasi rivos spermatis μεχέρι ad notationem vocis accedunt. Ren enim π. ὡς, τὸ π. ὡς, undè fortassis etiam rivus, ut & νεφροί, ren, quod more nubis fluat: sed graviter errant in adjunctione spermatis: quia π. ὡς, ὡς, π. ὡς, sunt duæ arteriæ, totidemque venæ in testes demissæ, è venâ cava & arteria magna, sed ὡς, ὡς, sunt duo meatus, per quos urina defluit à renibus in vesicam.

Quere fugam. id est, εἰ μὲν ἡ ψυχὴ λυσιπ. χαλεπῆς νόσου. *Quere liberationem seu morbi.* ἢ αἰτεῖ ἐκλυσιπ. χαλεπῆς ἀλ. γε, μάστιγι μὲν π. ὡς, ἀδελφῶν, εἰα δὲ π. ὡς, ἀδελφῶν. Terentius etiam dicit *parare fugam* Fuga autem morbi est depulsio aut declinatio doloris, & *quere fugam morbi*, valet, fuga morborum & citò depelle: ὡς, ὡς, νόσον κακίαν, ὡς, ὡς, ἀποκλέει καὶ ἀπαθεῖ τὰ τῶ σώματος ἀλ. γε, τὰ χέως.

Si virtus. Si virtus sola potest vitam rectam & beatam dare, toto animo & omni ratione incumbere in illius adeptionem.

Verba putas. Legitur etiam *putas*, Brutus apud Johannem Xiphilinum in Augusto è quodam Hercule Tragico Poeta sic in rebus desperatis queritur exclamans: ὦ τλήμων ἀρετῇ, λέγῃ ἀρετῇ ἡδὲ ἀλλῶς: ἐγὼ δὲ σὺ ὡς ἐργον ἡσυχίαν, σὺ δ' ἀρετῇ ἐδύλδης τύχη. *O misera virtus, quam nugatoria res eras! equidem serio me exercebam in te, sed tu fortune subiecta eras.* Verba autem putas idem valet, quod existimas virtutem tantum versari in commentitiis verborum & nugarum concertationibus & vanis disputationibus. de honesto cum magnificis verbis, quæ non sint ad rem referenda, nec ad diligentem operis honesti effectum, more illorum, qui lucum esse tantum locum arboribus confutum, non autem alicui numeri Deorum esse sacrum, qualis est ἱερά μὲν ὄρεα, τὰτ' ἐστὶν ἡ τοῖς θεοῖς γῆ ἀνέτῃ καὶ ἀνέργατῃ, ἀτόμῃ. *Locus Diis sacer, dicatus, inceduus & incultus* Insignis est illa Senec. sententia epict. 20. ubi docet, re, moribus ac vita, non verbis Lucili o Philosophandum: *Illud autem, mi Lucili, terogo atq; hortor, ut Philosophiam in præcordia ima demittas, & experimentum tui profectus capias, non oratione, nec scripto, sed animi firmitate, & cupiditatum diminutione, verba rebus probato.* Aliud propositum est declamantibus, & assensionem corona captantibus, aliud his qui juvenum otiosorum aures disputatione vana aut volubili detinent. facere docet Philosophia, non dicere, & hoc exigit ad legem suam quisq; vivat, nec orationi viri dissentiat Servius in vers. Aeneid. 9. initio.

Audacem ad Turnum: luto tum fore parentis, &c.
annotat: sacrata verò idèd valle dixit: quia nunquam est
lucus sine religione: ideoq; Cicero dicitur impiè Tre-
batio suasisse, ut lucum, quem Papiriana domus habebat
Velia excideret, si multum prospicere vellet: quia talis
locus non potest excidi sine scelere, quanquam M. Cato
præcipit id posse fieri sine piaculo: undè Plutarch. in Pe-
ri ἀποτέμνειν τὸν τὸν ἐν ὁρῶν ἀδελφὸν, *sacrum lucum excidi.*

Ut lucum.] Quanquam non pauci lucum nullius
religionis esse censent: Trojani tamen, qui oleastrū Fau-
no sacrum sustulerant è loco nullà religionis habità ra-
tione, contrarium experti sunt: quum illic fixa Aeneæ
hasta evelli nequiret ad Turnum transverberandum.
Hunc locum vide 12. Aen. adversum:

Fortè sacer Fauni foliis oleaster amaris.

sub finem libri: qui locus citatus est Od. 5. l. 1. in Gram.
Audi præterea Fab. Quint. l. 10 c. 1. de sanctitate lucorū.
Ennii Heroicum, sicut sacros vetustate lucos, adoretus, in
quibus grandia & antiqua robora jam non tantam ha-
bent speciem quantam religionem.

Hoc age.] De hujusmodi formula loquendi, vide no-
tas Sat. 3. lib. 2. v. 151. sensus est: si, inquit, es in hac hæresi,
quicquid est in te judicij, prudentiæ, virium. confer il-
luc: aut brevius: incumbet totus in amplificandam re fami-
liarem, in mercaturā cæteris vigilantius faciendam.
Eam ob rem, qui non putant virtutē solā valere satis ad
hominem brandum, precibus à Jovē petere solent accef-
sionem divitiarum ad eam, ut hymnus Callimachi in
Jovem habet sub fin:

— δῖος δ' ἀρετὴν τ' ἀφένος τε.

Οὐτ' ἀρετῆς ἀρετὴν ὁλοῦν ἐπὶ σῶνται ἀνδρὸς ἀρετῆς.

Οὐτ' ἀρετῆς ἀρετῆς. δῖος δ' ἀρετὴν τε καὶ ὁλοῦν.

*Danobis Jupiter & virtutem & divitias: neq; enim sine
virtute divitiæ possent homines beare, neq; virtus sine di-
vitiis. Itaque dā & virtutem & divitiās,*

Petitio Salomonis longè fuit prudentior ac moderatior
Proverb. c. 30. v. 8. qui quum pernosceret more Platonis,
paupertatem & divitiās duas esse hominum pestes, pre-
catus est à Jehova contrarium his vitiosis extremis medi-
um landabile: Id autem erat panis demens sui: quo no-
mine intelligimus, quicquid est ad totū cōporis usum,
arq; vitæ sustentationem necessarium, more Hebræorū.
Hujus quidem postulatiōis ratio est: ne saturatus emen-
tiar ac dicam: quis est Jehova? ne ve pauper factus furer,
deniq; abutar nomine mei Dei ad falsa testimonia: quæ ma-
la procreant luxus & inopia.

Cybirati.] De Cybira urbe Lycaoniæ, aut potius Cili-
ciæ populosa & de Cybireis lege Stephan. & Strabon. l. 13.
ad fin. ubi Cybira dicitur id habere peculiare, quod fer-
rū ibi facillè torquetur, & lib. 12. de Bithynia & Bithynis,
quod mercium negotiatores cōveniebant magni ac u-
beris quæstus ex operib; metallicis & gemmatis causā.
Vide causā Od. 3. l. 1. cur emporium Bithynum tam a-
vidè à negotiatoribus frequentaretur.

Talentā.] De hac voce dictum fuit Sat. 3. lib. 2.

Rotundentur.] Gallic: pour faire la somme ou le compte
ront & par fait. Quidam hoc referunt ad oculusculum, quò
ad aliquam novem notis arithmeticæ addito numerus
augescit pro ipsius loco & valore: sed utcunq; sit: mille
talenta, totidem altera, tertia & quarta synecdochicōs di-
cuntur, id est, quattuor millia talentorum pro ingenti
summa, quæ paulatim crescit pleonexiæ studio.

Quadrati.] Quadrati sumitur, alias ἀμειψάτως, pro, cō-
veniant. Pro hoc Græci dicunt τετραγωνίζεν, in quadratū
redigere.

Regina.] Sic Epist. 10. sequente dicitur, collecta pecu-
nia imperat, & in omni re dominatur, pariens divite: u-
xores, fidem, amicos, nobilitatem, formam, & quid non
pecunia? unde sunt profecti versus non Illepidi.

Τ' ἀργυρεὶν ἐστὶν αἷμα καὶ ψυχὴ θνητῶν,
Ὅς δὲ μὴ ἔχει τὸ τοιοῦτον καὶ ἡσάτο,
Ὅυτὸς μετὰ θνητῶν τεθνηκὼς πατέειναι.
Argentum est anima & sanguis mortalibus.
Quicunq; autem hoc non habet, nec paravit,
Hic cum viventibus mortuus obambulat.

fidem & amicos videntur dici ὡς ἐν δῖα δῖος, tanquam
nomen per duos, pro, fideles amicos.

Bene.] Μόλιον ἐμπυπικόν, πᾶνυσσός ἐστί, id est, valdè mul-
tum. Qualis vis exprimi videtur à Græcis per ἐν particu-
lulam ut quum dicit Herodotus, ἐν ἡμεῖσι χερμάτων τι-
μῶσι Πειθῶντε καὶ Ἀρεσθίτηι, venientem bene onustum nū-
mis colunt & observāt Suadela & Venus sicut mox dice-
tur, ἐν πλοῦσι καὶ χιτῶνι, valdè implens (navem) tunicis

et tapetibus. eandem vim pecuniæ Verres perspectam &
cognitam habebat, ut Cic. ei objicit art. 2. Prætor in re-
jectione judicij cum judicasset eā spe Verrem fuisse præditum,
ut omnem rationem salutis in pecunia poneret. hoc erepto
presidio, ut nullam sibi rem adjuvamento fore arbitraretur,

Nummatum.] Hæc vox conjugatione fit à nummus
per geminum m m quod Franc. Hotom. scribit in li. de
re numaria esse primigenium ut τὸ νῦμμις per unicum
m, ortum à Græco νόμος, quod quævis moneta solèat va-
lere, quantum ipsi lex, legisq; minister magistratus pre-
tium statuatur. Itaq; non ab excellentia materiæ, sed à di-
gnitate efficiētis ac formæ ejusdē æstimationē sui habet.

Suadela.] Sumitur bifariam hæc vox. Nam Plaut. in
Cist. Jam perducebam illam ad me suadela meā, i meā
persuasione & verbis. Deinde Quint. illam facit eloquē-
tiæ & persuadendi Deam, quam. Plutar. Quæst. Rom.
ponit quartum numen Deorum contrahentibus matri-
monia necessariorum, quæ ab eo Πειθὸς vocatur, & verti-
tur ab Ennio, Suada ut scribit Cic. in Bruto, & certè pro-
babilius est ab hac voce Suada deflecti Suadela, quàm à
verbo suadeo ut voluit Priscianus.

Mancipis.] De hac voce dictum est Sat. 7. l. 2.

Locuples.] Dicitur Festo plurius locorum domi-
nus quasi plenus eorundem, quem possis etiam agris di-
vitem vocare, Gall. grand terrien.

Cappadocum.] De Cappadocia lege lib. 12. Strabonis,
ubi præter maximam fervorum multitudinem multis
Poetis testatam, ut Persio Satyr. 6. ad finem:

Vnde animam lucro, mercare, atq; excute solers

Omne latrus mundi, ne sit præstantior alter,

Cappadocas rigida pingues pavisse catasta

Glossæ veteres in hunc Persij locum monent nomine
Cappadocum intelligi Gladiatores, qui venales ponebā-
tur apud antiquos in catasta, ut in eis possent omnia mē-
bra inspicere, vel Cappadocas dici ex tumore habere studiū
naturale ad falsa testimonia proferenda: qui nutriti in
tormentis à pueritia, equuleum sibi facere dicuntur, ut
in eo se invicem torqueant, & quum in pœna perdura-
rent, ad falsa testimonia se bene venundarent.

item Martiali:

Insperxit molles pueros, oculisq; comedit

Non quos patriis prostitueret casæ.

Nec quos arcana servant tabulata catasta.

item Tibullo lib. 2. Eleg. 6. in fine:

Nota loquor: regnum ipse tenet, quem sepe coegit

Barbara cypsatos ferre catasta pedes.

Est autem catasta locus, ubi venalitii servi exponebā-
tur, παρὰ τὸ καπνάσαι. E Strabone, inquam, videtur illa gēs
ad servitutem nata. Nam quum primū Romani res A-
siaticas persequerentur, Antiōcho superato amicitias
& societates cum regibus ac populis jungebant, ac cæ-
teris quidem regibus, privatim hic honor Cappadociæ
& Cappadocum genti etiam publicè datus est. Regiā
deinde stirpe extinctā Romani concessere, ut gens ea-
libera esset secundum amicitiam & societatem antè
contractam

contractam. Principes libertatem recusare, & dicere eam se ferre non posse, ut rex sibi daretur, orare. Romani admirati, quod invenirentur, qui libertatem recusarent, permiserunt, ut quem vellent regem, eligerent. Et certe illic plures tum erant servorum mangones, & venalitarij quam mercatores equorum: unde totum familiam Romanam abducebatur, ut ex oratione Ciceronis post reditum: *Cappadocem modo abreptum de grege venalium dices*. Mercatores & venalitarios ita Turnebus ex oratore ad Brutum: *Neque medvitiis movet, quibus omnes Africanos & Lelios multi venalitarii mercatoresq; superarunt*, distinguit, ut illi sint tantum venditores mancipiorum & servorum: hi vero rerum ceterarum.

Ne fueris hic. Id est, non talis fueris, ut e Dialecticis satis cognoscitur.

Chlamydes. Deluxu Luculli vide Plutar. in ipsius vita, ubi nominatim appellat Flaccum Poetam. Imò vero ipsum Græcè interpretatur: *ερατηρὸν δὲ ποτὲ εἰσοπτημένον* *πρὸς θεῶν καὶ χρηστῶν πνεύματων αὐτὸν πορεύσας χλαμύδας ἀπεκείνατο, σκεπάζειν αὐτὸν ἐκ τοῦ ὁρώσεν αὐτὰ μετ' ἡμέραν ἡρώτων αὐτοῦ, ὅπως αὐτὸν δέοιτο, τῷ δ' ἐκ τοῦ ἀρετῆς ὄψαντος, ἐκείνου λαβεῖν δὲ τὸν αὐτὸς εἰς ὃν φλάκκον ὁ ποιητὴς ἐπιπεφώνηκεν: ὥς ἂν νομίζετο πλεόντων.* ut H. Steph. putat legendum, οὐ μὴ τὰ παρὰ μέγα καὶ λαμβάνοντα, πλείονα τῶν φανεμένων ἐστὶ. id est, *Quum pretor quidam ambitiosè contenderet ludos magnificentissimos apparare, & ad quendam chorum ornandū a Lucullo peteret chlamydas purpureas, hic respondit se ubi ammadverisset sibi esse, daturum.* Deinde post die ex eodem percontatus est, quot ipsi opus esset, illum sibi centum sufficere respondentem, jussit ducentas accipere: cujus responsi admiratione Horatius Flaccus Poeta exclamavit, eas demum esse judicandas opes, quarum major pars neglecta lateret, quam oculis pateret. Vox autem chlamys est Græca, ut chлена, Græcè deflexa παρὰ τὸ χλαῖν, a modicè calefaciendo & definitur ἀνδρῶν ἐκείνης καὶ μαλιστα περικλυταὶ βασιλικῶν, ἢ ἡγεμονικῶν καὶ στρατηγικῶν: cujusmodi tempore pluviae ac hyemis equitantes superinduere vestibus aliis ferè solent. Latini putant huic respondere paludamentum. Quid autem intersit inter hoc utrumque ejusdem originis, vide apud Ammonium.

Se possit. Phrasis est Græcorum, qui solent ita verbis quaerendi substruere particulam ei vertendam Latine per an, ut apud Xenophontem, ἐπερωτά, εἰ ἐλεξέ inter rogabat, an dixisset: & apud Plutar. in Lycurg. εἰ καλῶς καί μιν νομίζοι τοῦ χάρισσιν, ἢ ὥς τις, an recte leges essent latae, quæ sunt.

Scena. Τὴν δὲ σκηνὴν Hefychius definit primum e materia, ἀπὸ ξύλων ἢ περικλυτῶν τῶν σκηνῶν iectum e lignis aut e pannis laneis & lineis, Latine tentorium & tabernaculum: deinde ex fine, atque tum παρὰ γὰρ τὰ πρὸ τῆς θεατῆς ἐπισκιάειν ab umbris faciendū, hisq; maxime, qui fabulas agunt, non solum earum spectatores. Hæc aut, quæ fiebat, fuit Servio in hunc. v. 3. Geor.

Vel scena ut versis discedat frontibus, duplex. versatilis ac ductilis. illa tum erat, quum subito tota machinis quibundam vertebatur & aliam picturæ faciem ostendebat: ductilis tum, quum tractis tabularis hac atq; illac species picturæ nudabatur.

Præbere. Hoc verbum est e conciso *præhibere* factū, quo sæpè Plautus utitur.

Partem vel tolleret. Sumeret partem illarum sibi vel omnes utendas: sed de numero earum non convenit Poetæ cum Plutarcho. Hic enim scribit ducentas tantum apud eum repertas: unde perspicitur discrimen Poeticæ ac Historicæ descriptionis.

Exilis dom. Eadem verba fuerunt Od. 4. l. 1.

Et domus exilis Plutoni.

ubi inclinamentum hujus epitheti notatum fuit.

Hoc primus. Si potes divitiis beari, nullam intermittas horam rei faciendæ.

Hoc omittas. Pro hoc Plaut. dicit in Pseud. *hoc missum habes*, & Terent. *hoc missum facias*. Græci, τὸ παρὲς ὕστατον, ἢ τοῦ το ποῖον διατέλει, οὐδὲ διαλείπει.

Species. Hoc Græci interpretantur τὸ πρῶτον, decus, ornamentum, ut dignitatem magistratus, regiam majestatem. Ita li. de Mundo Aristot. dicit τὸ καμίζιον ἐξέρχεται καὶ Δαρείν πρῶτον. Hic autem τὸ gratia valet popularem favorem & studium, qui facit, ut modò dixit, fortunatum, aut populus ipse favens recipit in se rei exitum, nisi talem reddat, ut præstare sit verbum legale, sicut fidem, culpam damnum præstare. Hoc autem Græcè diceretur, εἰ δὲ τὸ πρῶτον καὶ χάρις ἢ πρῶτον τοῖς δὲ μὴ δέσιν ποῖον ἐν τυχεῖν τα.

Fodiat latus. I. leviter vellicet, instiget, manu submotâ, pulset & cogat prensare manum suffragoris inter viam, vel transpondera illic occurrentia & moneat de auctoritate cujusque tribulis ad candidatum vel evehendum vel deprimendum. Lex tamen abitus punnit eos, qui ambitu, prensatione & largitionibus solent magistratus occupare, de quo fuit Sat. 4. l. 1. Hic in quibusdam codicibus legitur, *qui fodiat* verbum ejusdem notionis, cui respondet Græcum τὸ ἐρύττειν: sed quum id sit leviter, dicitur σκάλλειν καὶ σκάπτειν more gallinarum: atq; tum propitè dixeris, ὥς περ τὴν σκυῖαν πλάσσειν τὴν πῶλον, ἢ τροσκῶς, πλάσσειν θυροκοποῖ, *manu feriat latus*: quod etiam Hefych. videtur exprimere verbo λαγαρεύειν & interpretatione, τὸ πρὸς τὰς λαγῶνας τὸν ἀγκῶνα προσάγειν καὶ πικρὰ διαπείρειν τὴν χεῖρα. ad lumbos & latera cubiti admovento & identidem manū trajiciendo, quod Sophoc. verbo conjuncto in Ajace dicit πλάσσειν. Latus autem inclinatur a latendo sub axilla & brachio ac præsertim in jacentibus: qui locus est reliquorum corporis, ut planta pedis, δαίτην τὸ τατόν, id est, sensum habet acerrimum ad pulsus percipiendum, quum autem pulsatio manuum sit vehementius, dicitur πατάσσειν, quod usus est D. Lucas ca. 12. Act. v. 7. πατάσας δὲ τὴν πλάσαν τὸ Πέτρον, ἤνευεν αὐτόν. *qui latere Petri pulsato, ipsum e somno suscitavit*: unde constat eum altè & securè dormisse, vel in ipsis vinculis inter duos milites. Contra quum pulsus sit levius admonendi gratiâ, dicitur Eustathio τὸ πλάσσειν ἡνέσειν ἀγκῶνι, *latus cubito impellere*, ut loquitur Hom. Odys. 5.

Καὶ τὸτ' ἐγὼν Ὀδυσσεῖα προσύνηδον ἐγγύς ἐόντα Ἀγκῶνιν ἔειπα.

Aique tunc ego Ulysssem alloquutus sum, qui propè erat, cubito eum impellens.

Transpond. Intelligit obstacula & moles inter viam occurrentes ac prensationem impediētes: unde apparet acerrimum prensantis ac salutantis studium & festinatio, ne quâ prensandus evaderet insalutatus, nullòque honore compellatus.

Porrigere dextram. Prensare & jungere si per obstacula licuisset. Serv. Aeneid. 1.

Cur dextre jungere dextram Non datur? annotat, hanc majorum fuisse salutationē, cujus causâ asserit e Callimacho & Varrone, quod omnis eorū honos consisteret dexterarum virtute: quam ob rem hac se venerabantur corporis parte.

Curule. Periphrasticè hoc dicitur pro, sellam eripiet curulem, quæ eburnea in curru, quo magistratus majores, non solum Aediles, in forum & curiam vehabantur, de quo jam antè Sat. 6. lib. 1. Hic autè puto e curule alterum metri gratiâ detractum.

Adopta. Concilia & adijunge tibi unumquemque suffragatorem. Ita loquitur Cic. in Ver. *Quem sibi illa* ff 2 *defensorem*

phoram è more sacrificorum, quanquam Satyr. 3. lib. 2. hoc retulerim inter Grammatica, persuasus loco Plutarchi in vita Numæ, cuius solùm adscribam interpretationem: Pythagoræ minime mittebant, ut quis obiter adoraret, ac Deus supplicaret: verum ut domo statim mente ad id meditatus accederet. Ita censuit Numa decere, nihil ut cives rei diuine audirent, aut viderent perfunctorie vel solutæ, sed vacui curis aliis, velut summo negotio religionis adverterent animum, vrasq; astreptu, crepitu gemitu & omnibus, quæ comitantur necessarias & vulgares operas, ad sacra præstarent puras: quorum vestigium nonnullum vel hoc ævo manet Romæ, quum Consul auspiciatur vel immolat, hoc age, proclamant. Idem narratur in Coriolano, & usurpatur à Tertulliano lib. 4. adversus Marcionem: ad quod venimus: hoc age.

P Sumtum est ab arboratoribus & viticulis, qui ex plantis auferunt exciduntq; obstantia & aliena, nihilq; nisi utile & sine vitio in illis relinquunt: quale quid fit in reb. dubiis ac obscuris, quum decisis, amputatisq; falsis opinionib. asseruntur vera & retinentur, ut hic cernis praxin tropi, quem me docuit Agell. l. 6. c. 5.

9 Producitur hæc altera ironia usq; ad ultimam Epistolam, ubi Poeta studet contrarium persuadere, ac Pleonecten avocare à cogitatione rerum caducarum ad studium sapientiæ ac tranquillitatem vitæ. Præterea in Cybiritica & Bithyna negotia dicuntur synechdochicis pro optimis quibuscque mercibus tempore maxime accommodato vendendis ac emendis.

r Permissio est *ἀπαραισθητοῦ καὶ ἐλαφροῦ* querela & ironica, ut modo dixi, ac præterea metaphora à Geometris, quibus hæc, sphaera & quadrum, sunt figuræ omnium perfectissimæ: sed in mille, altera, tertia & quarta intellige synechochen finitorum pro infinitis nummis.

s Nota est translatio valde viribus pecuniæ accommodata, de qua, ut de auro, dictum fuit Ode 2. lib. 2.

t Ego allegoriam hic esse existimo ex metonymiis efficientium pro eloquentibus patronis & mulieribus, qui clientes & amatores, si bene nummati fuerint, pluri-

mum cōmendant, & ipsis se prorsus deditos pollicentur. u Synecdoche est speciei pro quolibet domino & divite stipato quotidie magno famulatio, sed parum nummato, ut Lucullus pro ditissimo quoque.

x Brevis est prosopopœia Luculli, qui inducitur gnorās suas facultates: qualis ignoratio prædivitem arguit.

y E loco Plutarchi citato Epiphonemata est admiratio Poetæ de quantitate opum Lucullanarum.

z Symploce est initio & clausula membrorum in similitudine soni.

aa *Ἀνακρίων* est, quæ fingit deliberationem cum aliis. Præterea in *servū*, synechdoche est periphrastica nomenclatoris, qui conjunctim enunciatur è Suetonio in Augusto c. 19. de Telepho, qui fuit nomenclator servus mulieris.

bb Metaphora est ab agricolis, qui propriè, dum terram vertunt, dicuntur arva & humum fodere, Virg. 2. Georg. *καὶ τὴν γῆν ἵκναι* tamen quum hic tantum levis pulsus, ac summa manus tactus significetur, non acrior illa stimulatio & punctio, qualis intelligitur in hoc versu Aen. 6.

Seu spumantis equi foderet calcarebus armos. Simili tropo Philip. respondit Lachi suū latus fodienti, ut diceret se Philumenam arcessi jussisse: noli fodere, jussi. in Hecyr. Terent. Act. 3. Sc. 5. v. 17. Valet igitur, qui pulsato nomigitis latere cædidati domini moneat illum, quo nomine sint appellandi, quos saluari & prensari cupiat. Imperfecta autem est prosopopœia nomenclatoris de gratiosis suffragatoribus herum admonentis.

cc Metonymia est primum materiæ pro sella ædilitia exebore facta, deinde adjuncti pro subjecto magistratu: qui ornabatur hujusmodi throno creatus, & quo movebatur, repulsam passus.

dd Verba sunt Poetæ *εἰσπνέοντες* consulentis, quasi socius esse velit tantæ stultitiæ.

ee Metonymia est, sed adjunctio pro tabula, in qua notata est Ceritum populorum ignominia.

ff Metonymia est altera, sed effecti, pro ipsis remigibus auctoribus remigii & navalibus sociis Ulyssis.

EPISTOLA VII. AD MAECNATEM.

Theticum.

Quod suum quemque genus vitæ institutum constanter persequi, non commutare, deceat ad animi tranquillitatem.

Q Vinque dies tibi pollicitus me rare futurum,
Sextilem totum mendax desideror: at-
qui

Si me vivere vis sanum recteq; valentem,
2. Quam mihi das agro, dabis egrotare timentem,
Macenas, veniam: dum & ficiis prima calorq;
Designatorem decorat lectoribus atris:
Dum pueris omnis pater & matercula pallet:
Officiosaque sedulitas & opella forensis.
Adducit febres, & testamenta resignat.
Quod si bruma nives Albanis illinet agris,
Ad mare descendet vates tuus, & sibi parcat
Contractusq; & leget: te, dulcis amice, reviset
Cum Zephyris (si concedes) & hirundine prima
Non quo more piris vesi Calaber jubet hospes,
Tu me fecisti locupletem. Vescere sodes.
Jam satis est. At tu, quantum vis, tolle, Benigne.
Non invisa ferēs pueris munuscula parvis,

Tam teneor dono, quam si dimittar onustus.
Ut libet: hæc porcis hodie comedenda relinques.
4. Prodigus & stultus donat, quæ spernit & odit.
5. *Ἡ δὲ ἡγεῖς* ingratos tulit, & feret omnib. annis.
6. Vir bonus & sapiens dignis ait esse paratum:
Nec tamen ignorat, quid distent ara lupinis.
7. Dignum præstabo me etiam pro laude merentis.
8. *ἢ* Quod si me nōles usquam discedere, reddes
10. Forte latus nigros angustâ fronte capillos:
9. Reddes dulce loqui: reddes ridere decorum, &
Inter vina fugam Cynaræ merere proterva.
11. Fortè per angustam tenuis vulpecularimam
15. Repserat in cameram frumenti, pastaque rursus
Ire foras pleno tendebat corpore frustra:
Cui mustela procul, si vis, ait, effugere istinc:
Macra cavum repetes arctum, quem macra subisti.
20. *ἢ* Hac ego si compellar imagine, cuncta resigno:
Nec somnum plebis laudo satur altitium: nec
Otia divitiis Arabum liberrima muto.

11. *Sapè verecundum laudasti: rexque patérque
Audisti coram, nec verbo parcius absens:*
12. *Inspecte si possum donata reponere latus.*
13. *Haud malè Telemachus proles sapientis Ulyssæi,*
14. *Non est aptus equis Ithacæ locus ut neque planis
Porrectus spatii, neque multa prodigus herba,
Atreide, magis apta tibi tua dona relinquam.*
15. *Parvum parva decent: mihi iam non regia Roma,
Sed vacuum Tibur placet, aut imbelles Tarenti.*
16. *Strenuus & fortis causisq; Philippus agendis
Clarus, ab officiis octavam circiter horam
Dum redyt: atque foro nimium distare carinas
Jam grandis natu queritur conspexit, ut ajunt,
Adrasum quendam vacua tonsoris in umbra,
Cultello proprios purgantem leniter unguis.
Demetri (puer hic non levè iussa Philippi
Accipiebat) abiquire & refer, unde domo, quis,
Cujus fortuna, quo sit patre, quòve patrono.
It, redit, & narrat, Vultejum nomine Menam,
Pæconem, tenui censu, sine crimine notum,
Et properare loco, & cessare, & querere & uti,
Gaudentem parvisq; sodalibus & alare certo,
Et ludis, & post decisa negotia ^{bb} campo.
Scitari libet ex ipso, quacunque refers: dic,
Ad cenam veniat. Non sanè credere Mena,
Mirari secum tacitus, quid multa? benignè
Respondet. Negat ille mihi? negat improbus, & te
Negligit aut horret. Vultejum manè Philippus
Vilia vendentem tunicato scrutata popello
Occupat: & salvere jubet prior: ille Philippo
Excusare laborem & mercenaria ^{cc} vincla:*

*Quòd non mane domum venisset: deniq; quòd non
Provisisset eum. Sic ignorasse putato
Me tibi, si canas hodie mecum. Ut libet. Ergo
Post nonam venias. Nunc i rem strenuus auge,
Ut ventu ad cenā est, dicenda, dā tacēda loquutus;
Tandem dormitum dimittitur hic ut sēpè
Occultum visus decurrere piscis ad hamum
Manè cliens & jam certus convivajubetur
Rura suburbana indictis comes ire Latinis.
Impositus mannis, arvum calūmque Sabinum
Non cessat laudare: videt ridetque Philippus
Et sibi ^{cc} dum requiem, dum risus undiq; querit,
15. *Dum septem donat sestertia, mutua septem
Promittit: persuadet uti mercetur agellum.
Mercatur. Ne te longis ambagibus ultra,
Quam satis est, morer: ex nitido sit rusticus: atq;
20. *Sulcos & vineta ^{ff} crepat mera preparat ulmos:
Immoritur studiis, & amore senescit habendi.
Verum ubi oves furto morbo periēre capella,
Spem mentita seges, bos est enectus arando;
25. *Offensus damnis media de nocte caballum
Arripit, iratusque Philippitendit ad ades:
Quem simul aspexit scabrū intonsūq; Philippus,
Durus, ait, Vultei, nimis, attentūsq; vidēris
Esse mihi. ^{gg} Pol me miserum, Patrone, vocares
30. *Si velles inquit, verum mihi ponere nomen:
Quod te per ^{hh} geniū, dextramq; Deōsq; Penates
Obsecro & obtestor ū vita me redde priori.
Qui simul aspexit quantum dimissa petitis
35. *Præsent, maturè redeat, repetatq; relicta.
kk Metiri se quēmq; suo modulo ac pede verū est.******

Analysis Dialectica.

I Nitid est excusatio diuturnioris absentiae, quam promissa fuerat Mæcenati: unde liquet, ut nos etiam Sat. 6. l. 2. animadvertimus, quanto Poeta flagrant studio rusticæ habitationis & solitudinis, quod nunc indicat vehementius: quum se liberè dicit malle, sibi omnem intercludi viam ad summos honores, atq; Mæcenati reliquum civilis vitæ splendorem cultum renunciare & hospitium, quæ ab ipso acceperat, quàm redire Romam autumnno gravi & corporibus nocente insalubriorem, propter inæqualem celi & dierum intemperiem: ad quam accedit immoderatus recentium fructuum usus, quibus corpora æstate torrefacta & exsiccata sese onerant præter modum: unde cruditas, omnium morborum mater, existit maximè. Itaq; quod diutius moratus sit rure, contra spontaneam obligationem, quā, tanquam jurejurando, erga Mæcenatem videbatur teneri, diutius, dico, moratum, quàm ipsi pollicitus fuerat, sperat hunc diuturniorem ipsius moram boni & æqui consulturum, præsertim si curæ est ipsi recta Poetæ valetudo.

2. Spes habitandi diutius rure ostenditur hic e parib. quam sic conjectat: quia quum Horatius alias egrotavit, facile passus est Mæcenas eum à se diu ac procul abesse: facile igitur patietur eundem egrotare jam graviter timentem ruri habitare. Hæc apodosis, quæ etiam habet speciem enthymematicæ complexionis, illustratur primū adjuncto aeris pestiferi vitio, ut ita dicam: deinde denunciatione reditus ad Mæcenatem in eunte vere, cum bona tamen ipsius venia: quam ut impetret facilius, commemorat Mæcenatis erga se beneficia perfacta dissimilitudine, ad hæc verba.

3. *Non, quo more pyris vesci, &c. ubi primum quidem*

illa breviter sic enunciatur: Tunc bonis longè aliis cumulaſti, atq; Calaber suum hospitem afficere solet: quæ quatuor versibus dilatur factis Calabri & hospitis: ubi hic præterea liberalitatem ipsius recusat honestè per collationem parium: quod non minorem habeat gratiam offerenti, quam si oblata secum tolleret omnia.

4. Hæc quoq; facta sunt Calabri, qui stultè prodigus hic dicitur, & iniquus rerum æstimator, quòd eadem afficiat munificentia homines, atq; porcos.

5. Eòdem spectat hic locus ex efficientibus: quod hujusmodi stultè profusi largitores sint auctores hominum ingratorum, & accepti beneficij immemorum.

6. Describitur natura viri liberalis & prudentis contra imprudentiam Calabri, ubi e factis & dissimilitudine intelligendū est sine dubio Mæcenas, qui prudenter circumspicit & Calabro & pueris dissimiliter personas hominum in quos confert beneficia.

7. Hæc quoq; paria referenda sunt ad dissimilitudinem: ubi Poeta promittit se quantitati beneficii accepti gratia memoriā responsurum: quod ita clariùs pronuncies: Tam me gratum præbebo in commemorandis illius beneficiis, quàm ille erga me fuerit benignus ac liberalis. Totus certe hic locus dissimilium erit tibi, Lector, æptior sic enunciatus: Non quemadmodum Calaber erga hospitem se gessit, vel avātidus, hic erga Calabrum: sic Mæcenas erga Horatiū, vel contrā, sic Horat. erga Mæcenatē se geret. Vides hic manifestè quatuor adesse terminos quos cōparatio dissimiliū ut clarior, sit, sēper requirit.

8. Quia Poetam tædebat aliter vivere cum Mæcenate, atq; instituerat, non modò ingenue ac libere ipsi, sed faceret etiam & urbanè e paribus consuetudinem vitæ quoti dia-

notidianæ proponit: Si, inquit, non vis me usquam à tuo latere discere, àλλὰ σὺ ἀπὸ τῆς πόλεως ἀποστρέφεις, ἢ πολὺ μακρὸν ἀποστρέφεις; restitue me in statum, ac quiete vitæ institutum, unde accepisti, integrum & vegetum aut restitue, in quæ accepisti locum, i. statum: quod quum mihi mē possis, est tunc prudentiæ dare veniam absentia nostræ.

9. Animadvertit Poeta sibi objectum iri animum ingrati, per similitudinem Apologi: quod ipse jam locupletatus velit Mecenatem suum deserere more vulpecule obese, quæ frumento cumera pinguis facta voluit foras exire, nisi pinguedine fuisset impedita & tantisper exitu prohibenda, dum, quod illic ac sperat, reliquisset: quum potius ille, quicquid haberet, in assiduitate officij præstandi rebus Mecenatis id impendere deberet, ut sine periculo famæ postea idem tentare posset.

10. Diluitur tale objectum majoribus: quod malit restituere omnia, quæ accepit, quàm ita curis confici, & negotijs opprimi, quæ amplificatur dissimili, quod non more vulgi, si nihil accepisset a principibus, nec canis illorum satius esset, desineret tamen optare libertatem, animi securitatem, facilem somnum & quietem, quæ omnia longè præfert omnibus divitiis, & ita consilium Celsi l. 1. videtur explicare: Sanus homo, qui & bene valet, & sue spontis est: nullis se legibus obligare debet, ἐλθέτω δὲ τὸν νόμον, libertatem vivendi consecrans.

11. Commendat rursus e loco parium sua officia: Quod si me commendasti, inquit, nomine pudoris, qui est parens omnis & virtutis, & quadam vacuitas cupiditatum; ego quoque te semper colui, & honorifice observavi tam absentem, quàm presentem.

12. Tanquam amicitiam dissoluturus proponit Mecenati considerandum & deliberandum: Utrum possit salvâ utriusq; constantiâ reddere donata.

13. Redditorum donatorum exemplo censet faciendâ Telemachus filius Ulyssis oblatus sibi a Menelao equos non malè recusavit. Ratio autem recusatōis fuit primum ex adjunctis & subjectis: quod regio libacensis esset abrupta, inæqualis, montibus intersepta, nullis herbosis pascuis referta. Deinde e majoribus: quod huiusmodi dona magis Menelaum decerent quàm Telemachum: fortassis etiam quod non confideret gratiam à se referri posse: quanquam sit ingenij ac liberalis animi, cui multum debeas, eidem plurimum velle debere: unde Poeta efficit: tantum honoris & splendoris, quæ recepit, & recepturus erat à Mecenate, non satis se decere, hominem paucis contentum. Ideoque reddenda ei, qui dederit: quod confirmat diversis: Non delector, inquit, urbibus negotiosis & molestis, nec vitâ turbulentâ, totq; curarum undis fluctuante, sed loco habitatoris ab illis planè vacuo, & vitâ tranquilliori & quietiori. uterque profecto mihi videtur sibi oblata honeste recusasse, admonitus proverbio,

ἔτε πάντα, καὶ τὸ πάντι, καὶ τὸ παρὰ πάντων ἄλλοτε πάντοτε ut prius πάντι referendum sit ad locum, posterius ad tempus) quo res duæ jubebantur in muneribus accipiendis observandæ, verecundia & delectus. Sunt enim, quæ non accipicū decoro possunt. Præterea locus & tempus ab ipsâ nos advocare debent: Quæ traduntur apertius à Vulpiol. 1. pandect. Titulo de officio proconsulis ex Epist. Divi Severi & Anton: Imperat. Quantum, ait, pertinet ad xenia, audi, quid sentiamus, Græcum proverbium est (ut ante) neq; omnia, neq; passim, neq; semper, ab omnib. nam inhumanius est à nemine accipere, sed passim & semper vicissimum est, & omnia, avarissimum.

14. Hæc longa sive historia sive fabula fuerit, videtur quidem certè mihi confirmare proximam à diversis rationem & compellere Mecenatem imagine & similitudine L. Philippi & Vulteij Mænæ ad restituendum Poetam in statum vitæ priorem: quam breviter & apertè sic enunciamus: ut Vultejus Mænæ ab urbana vitâ ad rusticâ horat & pecuniâ L. Philippi traductus est; atq; postea tadio

rusticationis ad prius vitæ institutum ab eodem est revocatus: sic Horatius à Mecenate debet è negotiosa & tumultuosa vitâ ad pacatam & quietam traduci: ubi tres triū personarum descriptiones adhibentur è laudabilibus adjunctis, subjectis & factis Philippi, Demetrii servi, & Vulteij: hic tamen postremus præterea describitur è similitudine piscis inescati, & cibi suavitæ capti, quæ similitudo cessit in proverb. κατὰ πινεν τὸ ἀγνιστον, vorare hamum, de eo in quæ fallacia intenditur splendore alicujus doni. Ita videntur mihi hæc exempla paucis συννετηκῶς comprehendenda, præfixo thetico convenienter: quæ ad extremum confirmantur senatoriâ & communi sententiâ loco fidelissimi testis.

Ennaratio Grammatica.

Quing, dies tibi pollicitus. Festus ita distinguit polliceri à promittere, ut illud sponte fiat, hoc rogatu & quasi porro mittendo, ut polliceri, plus citando: de quo discrimine admonuimus Od. 15. l. 1. e Donato in Terent. Sensus igitur hic est: Quum pollicitus essem me dies tantum quinq; rure morarum, mea illic commoratio diuturnior fuit quàm eg. putarâm. Integrum enim mensem moratus sum, qui sextilis prius dictus est à numero mensium incepto à Martio: postea Augustus. Absolutè hic usurpatur cōtra quàm in Epist. 11. huius libri, sextili mense carminis. Atq; multò apertius Sat. 3. apud Juvenalem hoc imitatus est Michael Hospitalius Franc. Cancel epist. 2. l. 3. ad Janum Morellum,

Augusto recitantes mense Poetas.

Quing, dies tantum dixi me rure futurum,
Octavum nonumq; diem desideror absens.
Et nisi me claræ respública voce reposcat
Officium, Errico præstandaq; munia regi,
Forsitan hic totum sextilem ponere possem.

Mendax. Hoc scienter occupat, memor huius Menandrici senarii: ἄδω μὲν ὅτι δὲ δὲ λαθάρει πολὺ, nullus mendax diu lateat. Desideror. Pro, isthinc, i. Româ, jam abesse videor totum mensem Augustum.

Si me. Ita loquitur Epist. 16. sequenti:

Nisi te populus sanum recte q; valentem,
Sic Cic. 4. Acad. quæst dicit sensus sanos & valentes Dabis. J. I. dabis veniantis per rusticiandi & villicadi dū multi & è vitâ istic decedunt propter autumnum inæqualem & morbidum, ut jam in Dialecticis monui. Post veniam exple ellipsin τὴν absentia mea, vel, ut ego possim abesse, dum &c.

Ficus prima. Videtur respicere ad naturam arboris, quæ est Plin. l. 12. & Colum. l. 5. c. 10. σκαρπ, bifera, quod ficus bis fructus ferat quotannis, quomodo Græcè σκαρπ vocatur. Designatorem Propriè hic sumitur, unde in Rhetoricis Epist. 5. ad hunc locum.

Quid non ebriet as designat?

hoc verbum diximus translatum. Est aut designator præfectus funebri apparatus, pōpæ, ornatus & aliorū ad ludos funebres & funus necessariorū quæ stipat lictores atro ti & ministri libitinarii in elatione funeris, procuratione funebrium ludorum & certaminum & designatione rerum aliarum, quem Galli appellant, le grand maître des cérémonies. De quo vide Ascon. Pæd. in Orat. pro Milone & Budaū ad L. 55. de his, qui not. ut de Libitinariis Suet. in Nero. c. 39. Liv. 40. qui gradu honoris funebri paulo inferiores erant designatore, quem Græci ἐγχεδῆτις ἢ ἐγχεδῆα vocant certaminis arbitrum, & moderatorem. Qui autem sumtus suggerebant edendis talib. ludis ac per designatores præmia proponebant: in Theatro spectatori- bus locum assignabant: symbola pro merito cujusq; cōcertatoris dispensabant: hī dicebātur ἀγορεύειν καὶ ἀνελθεῖν τῶν Πueri. Id est, metuit suis liberis pestem & contagionē: Est autem pueris sextus casus causæ efficientis, i. propter

Pter pueros, qualis fuit Sat. 3. l. 2. — *quisquis*

Ambitione malâ aut argenti pallet amore.

non autem casus dandi, ut quidam putarunt.

Dum pallet.] Caussam palloris repetere potes, Lector, è Phisicis Aristotelis problem. aut ex Agell. l. 19. c. 6. & Macro. l. 7. c. 11. qui Philosophi consilium sequuti sunt: ideoque facilius id tecum communicabunt.

Officiosusq.] Dum patroni nimia contentione agendi causas suorum clientum & circumcurfandi summo æstu facile incidunt in morbos pestilentes: quemadmodum Licinio Crasso dicenti sub initium 3. de Orato. creditur ex vehementissima contentione ingenii, animi, virium, latus cõdoluisse. sudorẽq; multum consequutum fuisse: ex quo quum cohorruiisset, cum febris domũ rediit: diẽque septimo est lateris dolore consumtus.

Adducit febres.] Quod Celsus & Plautus dicunt afferre febres & morbo. Testamenta autem resignare dicitur, ut resignare literas, aperire, explicare sigillis remotis, quibus opponuntur obsignare testamenta & epistolas pro claudere. Resignatio autem testamentorum indicat obitum testatorum. Itaq; ex resignatione testamentorum intelligimus *μεταληπτικὸς*, tanquam ex re posteriori, mortem antecessisse. Agell. ostendit. l. 6. c. 12. neq; testamentum ut Serv. Sulpit. putavit, neq; sacellum, ut C. Trebatius, esse verbaduplicia, id est, conjuncta, sed alterum à sacro *ἱεροδοκτικὸς* factum: quo accedit exemplum similis erroris, opinione Servii in 6. A. n. monumentum, ait dicitur id, quod mentem monet quasi verbum ellet duplex. *quum que sit ratio monumenti, nomine ipso admoneor*, ait Cic. ad Cal. de quo Od. 2. l. 1. & ult. l. 3.

Brum.] De hac voce dictum est Od. 6. l. 2. in Rhet. & Od. 7. l. 4. in Grã. sicut de verbo *inere* Sat. 4. l. 1. in Gram. & Rhet. Hoc enunciatur Gal. redditur: *Quana la neige ge couvrit a le chãps*, Quod si De hac particula, si, pro, quũ dictum est Sat. 3. l. 2. ad hæc verba: *si vacuum villa me exceperit*. Licigitur valet quum asperrima hyems advenit, quæram cõmodiorem habitationem & velut in mœsolium & villæ angulum abditus (quod dicit cõtractus) literis operam navabo. Videtur Poeta respexisse ad naturam frigoris: cujus est, corpora constringere & contrahere, ut caloris, eadem laxare & dilatare.

Dulcis amicus.] Quia amicus veteres & pronunciabāt & scribebant, inde factum, ut concisè vetus illud desin- xum sit ab animecus, atq; hoc ipsum ab integro & conjuncto, animæquus, quasi amicitia diceretur *ἰονήχια*, i. æqualitas animi, de qua fuit Sat. 1. l. 2. satis memoratum. Hæc autem familiariter Mæcenatem compellandi licetia contracta est: quotidiana vitæ, sermonisq; consuetudine, familiaris est Senec. reprehensio epist. 3. ad Lucilium, quod amici nomine usus fuisset more vulgi. Sic enim describitur ad ejus literas, *Epistolas ad me perferẽ dast radiasti, ut scribis, amico tue*. Deinde admones me, ne omnia cum eo ad te pertinentia cõmunicem: quia nō soleas, nec ipse quidem, hoc facere. In eadem epistola illum & dixisti amicis, & negasti. Itaq; si priore illo verbo, quasi publico, usus es, & sic illum amicum vocasti, quomodo oēs candidatos, bonos viros dicimus: quomodo obvios si nomen non succurrit, dominos salutamus, hoc abierit. Hoc autem postremo verbo significatur transitio à duplici hujus nomine acceptionis ad veram ejusdem descriptionem ac legitimam æstimationem: quas poterit lectori bidem nō sine fructu lectionis suæ videre & considerare cujus summa est, si aliquem amicum existimas, cui non tantundẽ credis, quantũ tibi vehementer erras, non satis nosti vim veræ amicitia, quæ cernitur apertissimè in superiori etymologia vocis, ut is demum verè ac propriè habeatur & sit amicus, qui cum omnia nostra juxta possimus atq; nobiscum, communcare: quod spectat illud Ciceronis in

Lælio, sed maximum; i. plurimum conducit in amicitia superiorem parem esse inferiori.

Zephyris.] Quid sit Zephyrus & undè inclinetur, dictum est Od. 4. l. 1. sicut de hirundine veris prænuncia Od. 12. l. 4. Addam tamen ex Eustathio in finem *Ὀδυσσ.* in adventu hirundinis à Romanis solitum acclamari, ἡλθε, ἡλθε χελιδὼν, καλὰς ὥρας ἀγὼν καλὰς ἐνιαυτὸς venit, venit hirundo suaves horas adducens & pulcrum anni conversionẽ. Cujus adventantis avis ad spectu jactat se Alatopola in Equitib. Aristoph. fefellit eoquos pro more illo.

Εἰς πᾶσαν τὴν τὴν μαρτίαν ἐπὶ τὴν ταυτί.

Σὺ δὲ καὶ πᾶσι δὲ, οὐκ ὀφείδῃ ὅπως καὶ χελιδὼν.

Ὅσα ἐλθόντων καὶ ὅσων τούτων τὰν κερδὸν κατέπεν.

Ego enim coquos fefelli, sic eos alloquens.

Spectate pueri, nonne cernitur avobis tẽpus vernum

En hirundo, illi autem dum suspiciebant, ego interea

Furtivas subducebam carnea.

De eadem sic Ovid. 2. Fastor.

Verus prænuncia venit hirundo,

Et metuit, ne quã versarecurrat hyems.

Calaber.] Ellipsis, cui jubetur esus pyrorum ideoq; videtur sic explenda: jubet invisenti, ut in jam satis est, à me comestũvellumtũ: *ἀρκεῖ τοῖς δὲ ὅς ἡμῶν περσεῖσι μύρον*

Benigne.] Hoc dicitur *κατὰ τὴν παρρησίαν*, per modestam recommendatione, ubi est responsum invisenti hospitis & hæc supplenda, benigne mihi facis, modus honestè gratias agendi largienti, quod Græci efferunt auctore Budæo, *παρρησιᾶς*, & ex Aristoph. *καλὴς ἐπὶ ἀνδρῶν*, quod ex Suida usurpatur, *ἐπὶ παρρησίᾳ*, & *ἀνδρῶν*, quum aliquid blandè renuimus ac modestè recusamus. Galli autem: *Que vous estes liberal en vers moi de quoy te vous remerci*. Ita loquitur Cic. 2. de Off. aut operâ benigne sit indigentib. aut pecuniâ. Ratio autem hujus vocis est in Gram. Od. 28. l. 1. Ex hoc dissimilitudinis loco Erasmus desumpsit Proverbiũ: *Calabri hospitis xenia & munera*, pro rusticanis & levib. donis, quæ magis onerent, quàm juvent.

Dono.] Donum propriè est voluntariorum & largorũ, quales habiti sunt Divi Ethnicorum, ut Donatus notavit in Eun. Ac. 5. Sc. 9. v. 27. De Calabria dictum est Od. 16. l. 3.

Iam teneor.] Hoc quoq; Gallicè redditur, *Je vous scati aussi bon gre de ce que vous me donnez*. Vir bonus. Hic desideratur *se vel sui*, ut sit hic sensus: vir bonus & sapiens novit rectè collocare sua beneficia & singula suo momẽto expendere & pretio distinguere bonos à vitiosis ac simularis. Ita conjungit in Epist. ad Pil.

Vir bonus & prudens versus reprehendet inertes.

Lupinis.] Hoc legumen Græcè *βέη*, & à recentiorib. Græcis *λινθίνος* juxta eptithetum Virg. *tristisq; lupini*, dicitur ab amaritudine, cujus siliqua solet quina vel sena ferre grana, dura, lata & rufa, quibus maceratis boves aluntur: sed pueri talibus granis utuntur lusitantes loco calculorum, nec multum distinguunt hæc ab æreis nummis. Jacob. Santalbinus D. Medicus apud Medioma trices ordinarii officij verum mihi à Jacobo Dalecham pio in Herbario citari mōstravit, & sic *μεταφωκὸς* explicatũ ut viderẽ, curavit amicẽ, natum est, ait ille cõsuetudine comitorum, qui in scena lupinis, seu nũmis ex Lupino si mulatẽ facis, utebantur pro veris & aureis seu æreis: *ἰαείρκο* Plantius *Lupinos aurum comicum* appellat. *αἰεί δὲ βέη* lege Theoph. l. 8. c. 6. Dioscor. l. 2. c. 132. & Plin. l. 18. 14. Cat. de Re Rust. Etymologic. sic notat *τὸν βέημον, ὡς παρὰ τὸ βέη. τὸ βέημα ἡ ἀγῆνη*, i. quomodo fit à verbo signifi-

ficante. *Præstabo me.*] Inter præbere se alicui in re aliqua & præstare hoc interesse docent Grammatici, ut illo propensio quadam animi adjuvandum significetur, & hoc res ipsa & actio declaretur.

Angustâ fronte.] Hunc locum citavi Od. 33. l. 1. ubi Lycoria

Lycoris comendatur nomine tenuis & angustae frontis, ut virginibus valde decore tunc temporis ex Arnobii lib. 2. adversus gentes: qua conspiciunt quarent cor-
poribus fucos, innecterent his colla, laminis pertunderent aures, imminuerent frontes limbu, fuliginie umbrarent o-
culos: quales equidem frontis angustias non admodum puto physiognomonibus, metoposcopis, frontispiciis probari: quippe quae spiritus phantasiae animales, ut Medici loquuntur, ita teneant constrictos, ut ad spectra, rerumque species mente concipiendas, quae prius illi a sensibus subministratae fuerant, parum liberæ ac idoneæ videantur, multoque minus si frontes rotundae fuerint. Strab. contra lib. 3. narrat mulieres Hispanicæ fecisse: ἀλλὰ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ, ἡ δὲ ἐν τῷ τῶν, ὅστ' ἀπο-
στέλλουτο μετὰ τὰ μαλιν. alias dicebat ita primos frontis capillos quos Latini vocant antias in feminis, capronas in equis, deglabrant ita, ut e fronte maiorem emittant splendorem: sed hodie pro illa vulsura tales antias tam feminis, quam viris turpiter eriguntur horridi & irati apri more. Latitudo frontis in Alcibiade laudata fuit, qui propter cognominatus fuit μετώπας, τὸ ἔστι δὲ ἐν-
μέτωπον, epithetum Jovis, quod tu frontonem dixeris Latinè. Quam igitur Poeta reposcit a Mæcenate angustam frontem, eam intelligit suis naturalibus adole-
scentia pilis ornatam, non calvescentem, nec glabram, nec depilem, qualem ætas ingravescens afferre solet. Ex hoc certe loco, sicut e prima hujus lib. Epist. perspicis, Poetam jam tum canescere, quum hæc scriberet.

Dulce loqui.] Hæc infinita sunt loco nominum per antimeriam, ut Grammatici loquuntur, dulcem orationem scitum risum, & mærorem de recessu puellæ a mensa juveni ipsam amanti oblatum. Hæc autem Græci pronunciant ἀποδιδωκὲς ἡδὺ ἀείδων, ἀποδιδωκὲς καλὸν γέλων ἢ ἀπὸ λου γέλων, quæ familiariter & jocose ἐν τῷ ἀδύνατε petuntur: ὅς δ' ἀνδρὶ πλεῖστον περὶ τὸν οὐρανὸν, non enim his juvenescere datur a Diis. Quod si hæc semper petere voluisset, petitionis comites fuissent preces ut Epod. 17.

--- *Uti prece Castor & Pollux,
Adempta vati reddidere lumina.*

Inter vina.] Non inter compotandum aut bibendum, ut Od. 6. lib. 3. ad eadem verba, *inter mæti vin.* & Satyr. 2. lib. 2. initio, ubi notandum fuit id Græcè proferre per ἀντὶ, μετὰ, quod nunc accedit κατὰ e Thucyd. 1. 3. οὗ κατὰ πᾶν εἰς ἡμεῖς, quos cepit inter navigationem sic κατὰ πᾶν ῥόν, inter morborum. Sic Act. Apost. c. 25. ἀντὶ Πάουλον κατὰ τὸν δόρυ ut ex insidiis P. nullum interficerent: & cap. 26. ibidem, κατὰ πᾶν ἔδω. inter vias videt: atque in hoc phraleo genere τὸ ὅτι non tam significat tritum pedibus ac vehiculis solum, quam ipsum eundi actum, unde ἀντὶ τῶν ποταμῶν exponitur, ἀντὶ τῶν.

Cynara.] De hac meretricie fuit Od. 1. 4. & 4. ejusdē, in quarum prima dicitur bona, & in altera, felix, hæc autem proterva: sed hæc protervitas grata solet esse amantibus. Itaque hæc appellatio non minus est honorifica, quam superiores, ex eo profecta omnes, quod gratis eā potiretur, ut constat ex Epist. 14. hujus libri.

Quem scis immunem Cynara placuisse rapaci. Si Horatius hanc Veneris immunitatem habuit apud Cynaram, ex utro gravis dicitur a Proper. 1. 4. Eleg. 1.

*Idem ego quum traheret Lucina dolores,
Et facerent uteri pondera lenta moram:
Junoni votum facile impetrabile dixi,
Illa parvi libris est data palma meis.*

utrinque credo, ut Alcumena e viro & Jove gravis dicitur fuisse.

Cumeram.] De hoc vase vimineo vel sicilli dictum est Sat. 1. 1. 1.

Mustela.] Hujus animalis Plin. lib. 29. c. 4. facit duo genera: unum, quod Græcè dicitur ἰνί, ἰδός, vel γαλὶ ἀγρία, mustela sylvestris, paullo major domestica, quæ γαλὶ κατὰ τοὺς ποταμούς: utraque mures venatur & serpentes. Sumitur interdum Græcè & Latinè pro fele & cato.

Macra.] A Græco μακρός, quia ferè qui sunt longi iidem solent esse tenues ac macilenti: quæ vox tenuis ἀπὸ τῆς τένεως, ab extendere.

Resigno.] Id est, reddo, resigno, rescribo, ut Od. 29. 1. 3. sumitur de Fortuna:

*Cui, si celeres quatit
Pennas, resigno, quæ dedit.*

Satur.] Ita constituit Terent. Act. 5. Scen. 1. Adel. satur omnium rerum: pro illo Horatiano Græcè dicitur. Σάτυρος δὲ ἡ ἀνέπαυτος τῶν σωματικῶν, ἢ εἰς κέρων τέτων ἐλ-
θών. Altilia verò sunt, quæcunque bestia in usum hominum & escam saginantur, sive quadrupedes, sive pisces, sive aves. Od. 29. 1. 1.

Divitis.] De his Arabum divitiis dictum est jam Ode. 29. 1. 1.

Sæpe verecund.] I. modestum, ut Satyr. 6. 1. 1. de se loquitur Poeta:

*Infans namque pudor prohibeat plura pro-
fari.*

Ita Cic. lib. 7. ad famil. Marium Epist. 2. quæritur, quod hic nimis verecundè ipsi gratuletur condemnatio-
nem Burræ hostis, quæ merebatur longiorem gratulationis orationem.

Rex audisti.] Hellenismus est ad imitationem Theocriti, quem fratribus Huralthospitalis Paullo & Johanni inter hanc meditationem prælegebam:

Ὅρα καὶ εἰς αἶθρα καὶ οὐρανὸν ἰδὼς ἀνθρώπων,
ut etiam apud inferos occultus audias bonus, id est, dicaris & bonitatis nomine commenderis εἰς οὐρανὸν, ubi τὸ ἀνθρώπων sumitur pro dici & vocari. Sic Horatius in affatu semper dignatus est Mæcenatem regiâ patriâque dignitate & auctoritate. Sic quoque Demosth. pro corona, οὐδὲ κινεῖται κλέωνες καὶ τοὶ θεοὶ ἐξ ὧν νῦν δύνανται ἀσπασ-
tores ac Diis inimici.

Coram.] Od. 6. lib. 4. & alibi τῷ μοῖον coram & palam discrimen notavi: ex eodem tamen Donato, ut illic, addam de coram ad certas & præsentis personas referri solito & fortassis suppressas faciliè intelligi ex habitu orationis, ut hoc in loco.

Si possum reponere.] Id est, reddere ac restituere accepta, quomodo loquutus est lib. 3. Od. 5.

*Nec vera virtus, quum semel excidit,
Curat reponi deterioribus.*

Telemachus.] Hi fuit filius alter Ulyssis, cujus fabula legitur Odyss. 4. bini enim fuerunt liberi Ulyssis, quorum suscepit alterum, Telemachum e Penelope, alterum Circe Telegonum: uterque dictus, quod patre peregrinante & procul pugnante natus sit, quasi τῆς μα-
χῆς, ut diximus Ode 2. de Proculio.

Ut neq.] Orator diceret, ut qui neque planè porrectus sit spatis, id est, ut qui sit angustus & salebriolus, nec herbis expeditus & paratus.

Magis apta.] E. Servio in 4. Aneid. v. 31. quale illud etiam est.

*Anna refert, oluce magis dilecta sorori,
Nate mihi vitâ quondam, dum vitâ manebat.
Cave magis.*

pro, dilectior & carior. Antiqui, ait Scholiastes, frequenter pro comparativo jungebant τὸ magis undè videretur

deretur hic locus etiam explicandus, relinquam tua dona tibi Atridæ aptiora, quam mihi Telemacho.

Dona relinquam.] Hic Germanus Valens videtur magis probare lectionem, *dona remitto*, pro, cedo tibi hæc, iisdemque remitto in l. 5. Aeneid. v. 418.

Ithacæ.] Videtur potius subaudiendum *in insula*, quæ regionis ex descriptione Dionysij, qui illā ascribit insulis post Corcyram; ex annotatione tamen Servij in Eclog. 6. *Dulichias vexasset*, discimus, Dulichium fuisse insulam ubi situs est mons Ithacus, in qua fertur habitasse Ulysses, eoq; & ipse Dulichius cognominatus est: ex quo quidem montis situ perspicitur *τὸ τὸ πρὸ ἀβροχία καὶ πρὸ χύτης*, resalendis equis non idoneæ.

Tibur.] De hoc oppido dictum fuit Od. 7. & 18 l. 1. appellata autem nunc vacuum per ellipsin casus, ut equus vacuus, domus vacua, ubi intelligas sessore & habitatore. Ita Tibur vacuum magnis negotiis ac turbis.

Imbellis.] I. a civili discordia & seditione liberū & quietum: sed hoc magis tribuendum est mollitiei, timiditati & ignavia Tarentinorū, quā ipsorum sapientiæ, quæ raro solet esse comes immodicæ voluptatis. Præterea *τὸ imbellis* bifariam potest sumi, ut de inepto ad arma tractanda, & de timido & ignavo dicatur, sicut de cervis, damis, capreis & columbis. Tribuitur etiam inaninis, ut dies, annus imbellis apud Livium l. 10. ab Urbe, i. quum teritur illud tempus sine bello, & Tarentum nullo vexatur. Ita sumuntur Græca *ἀμαχὸς καὶ ἀπόλεμος*. Præterea Tarentum dicitur etiā Saturnum 2. Georg. propter ubertatē lanæ: sed nihil est necesse plura dicere de Tarento, ut plenius jam explicato Od. 28. l. 1. & 5. l. 3.

Sirennus & fortis.] Vox hæc prior mihi per metathesin quādā, ut si pro *cernuus* dicas *crennuus* a cernendo; *τὸν* & videtur declinari a *sternendo*, i. in terram deiciendo more robusti ac fortis militis. ut de Tiberio loquitur Od. 14. l. 4 & Od. 16. l. 1. *Ira Thyesten exitio gravi stravere*. Quidā defleunt a Græco *σπλῆν*, quod inter alia sonat *καχὺς καὶ σκληρός*, *asper* & *durus*, sed hoc minis probo, quam prius: ad cuius rationem Liv. l. 7. dicit: *sternere miles Gallorum catervas*. Hæc duo geminata videntur Græci exprimere his, *ἰσχυρὸς καὶ κατεργασμένος πᾶντα*, i. *παντός καὶ ἀκαμάτης*. Hebræi *גִּבּוֹר* & *חָזָק*, *gibbor* & *haddir*. Præterea hæc quæ dicuntur a Cic. l. 2. & 3. de Orat. ad Q. Frat. de hoc Martio Philippo: *Hic Crassus quum hominis & vehementi a ferro & inprimis forti ad resistendū, Philippo, quasi quassā verborū facies admovisset; non tulit ille, & graviter exarsit pignoribusq; ablatis Crassū inst. tuit coercere*. Itē hæc in 2. In quo mirari soleo non equidē istos, qui nullam huic rei operā dederunt: sed hominem inprimis disertū atq; eruditum, Philippum, qui ita solet ad dicendū surgere, ut quod primum verbum habiturus sit, nesciat: & idem ait, quum brachium concalfecerit, tum se solere pugnare.

Octavam circiter.] Nota est hæc diei, pro ratione temporum horā si incipiat numeratio horarū ab ortu Solis: sed si dies in 2. horas inæquales dividatur, ut dictum est. Sat. 9. l. 1. non facili, nec justē possis hoc tempus ad Galli eā temporis designationē revocare. Utrumq; aut locum d. scimen dietum non parū illustrabit. Babylonii metiebantur diē civile, ut Plin. Agell. & Macro b. vocant, uno Solis exortu ad alterū ejusdem exortū: Athenienses occasu ejusdem ad occasum: Umbri meridie ad meridiem. Egyptii ac Romani mediā nocte ad mediam noctem. Vulgus luce ad tenebras. Falis profectō dies ita quatuor ac viginti horas complectebatur, ut horæ duodenæ metirentur semper lucem, totidēmq; noctem: erant tamen diurnæ in solstitio æstivo longissimæ. in brumali cōtra brevissimæ. idem civilis dies lumbat initium statim a nocte media: in quo licet lux appareat nulla, vulgō ta-

men dicitur manē vulgaris diei more, cuius a luce sumitur initium:

Octavam circiter.] Efferunt Græci hoc aotistam tempus vel per *ὥρην ὡς ἂν ὅδωλον*, vel *ὡς ἂν ὅδωλον*.

Foro.] Expressa est præpositio Od. 19. l. 3.

Quantum distet ab Inacho

Codras.

Dicitur autem *forum* ex eo, quod venalia illuc ferantur, ut *ἀγορὰ πρὸς τὸ ἀγέρεον*, quod eodem conveniat populus gregatim.

Carinas.] Carinæ locus erat & regio Urbis a forma ædificiorum, quæ illic constructa videbantur instar carinarum navalium. Ibi ædes hujus Philippi, ut Pompeij Magni, & Ciceronis olim fuerunt: & hodie templū D. Petri a vinculis, ad quem jocose alludit Sextus Pompejus, quum se Cæsari & Antonio cænam dare dixit in suis carinis: de quo lege Plut. in vita Antonii & Paterculū

Grandis natu.] Grammatici tradunt, *grandis* ad ætatē, non ad corpus referendum esse: ad partem quidē & speciem ætatis, quum simpliciter dicitur, *grandis infans*, *grandis puer*, *grandis virgo*, quum verò additur, *grandis natu* id esse referendum ad totam vitam: quod facili perspicitur ex hoc Terent. versu in Adel. Act. 1. Sc. 8. *Est proba & modesta, natu grandior, quæ parere jam diu per annos non potest*. Hoc posterius incisum est *ἐν τῇ πρὸς τὸν τὰν γράδιον*. Itaq; Philippus multā jam & ingravescenti processerat ætate, quod etiam cognoscas ē dialogo Cic. de senect. ubi Cato sic describit Q. Fab. Maximum: *quantiū enim colere capere non admodū in gr. ndem natu, sed tamen jam ætate provecum* quem locum Gazaita vertit Græcum: *καὶ τοῦ αὐτοῦ διεκπεποιθὲς ἀμελίῳ πρὸς τὸν μέν κομίδῳ μὴ πρὸς τὰν, ἢ καὶ κατὰ μὴν ἡδὴ πρὸς βέλτερά τα.*

Umbra vacua.] Similis est ellipsis illi proximæ. Tibur vacuum: vacua negatoribus & desidiis hominum.

Proprios.] Alias legitur *proprio*, ut conveniat cū cultello destinato tali refectioni unguium, non carnibus in mensa secandis.

Puer hic.] Nomine pueri tria significantur, conditio, sexus & ætas. Hic autem in Demetrio fuit servili conditione, qualis fuit ille Chremetis Act. 1. Sc. 2. And. *Etiā puerum inde abiens conveni Chremis, olera & pisciculos minutos ferre obulo in cenam seni*, quod modō usurpatur, *τὸ παῖς ἀπὸ τῆς ἀέλης* pro famulo & servo, *μάστιγος δὲ ἀπὸ τῆς ἀκαμάτης*, pro pedissequo, ut Græci loquuntur *καὶ καὶ δὴ παῖς curre puer*. Gallic. *cour page*, vocali in jod versā, & quia pueri, malè præsertim nati, egent castigatione, videntur ed dici dici *καὶ τὸ παῖς* a *fersendo*, ut *παῖς ὁ διδάσκων* *καὶ παῖς* percussit *magister puerum*. Aetatis exemplo est miser ille amator Pyrrha Od. 5. l. 1.

Quis multa gracilis te puer in rosa &c.

Postremò Sexus Ode. 21. l. 1.

Dianam tenere dicite virgines:

In tonsum pueri dicite Cynthia.

Non leve.] id est, non ineptē & inscitē ἀλλὰ ἐμπειρὸς, sed commodē scitēque capessit heri iussū, quemadmodum inepta est manus sinistra ad opus aliquod sciē & aptē conficiendum: ita Græci utuntur *σκαλὸς καὶ σκαλὸς* Aristoph. in Vesp.

Εἰδὼς μὲν αὐτὸν δὲ εἰς περικλῖναι, μὴ σκαλὸς ἐδεδωκότες, mihi visus sum natura solers & acutus, nunquam ineptus, iners & inscitus.

Idem in Pluto: *σκαλὸς αὐτὸν καὶ χαλεπὸς ἐκποδὴν ineptē & severe ipsum interrogas.* ē notis Servij in Aeneid. ad vers. 2.

Et si fata Deum, si mens non leva fuisset.

cognoscimus *levum* bifariam accipi solitum.

Sciedum est, ait ille, τὸ levum, quum de humanis rebus est esse contra.

esse contrarium, ut in versu jam citato: sed quum de celestibus, prosperum, ut in versu sequenti Aeneid. 2.

Insonuit levum, & de calo lapsa per umbras

Stella, i. sinistrum & prosperum: quia celeste est.

Ecquid autem, servi. hunc interpretaris locum Aen. 10.

Servius & levo contr. stat lumine calum.

Id est noxio, quum de celestibus dici videatur hanc tamen Servii opinione Turnebus ad verfat. l. 13. c. 16. non tamen videtur confirmare, quam locum ipsum interpretis in hac Ibidem verba (atq. hac omnia firma) ex eplis scriptorū more idoneorum probare: qui se ita habet, secundum Romanū Anchises petu, ut visa firmentur. nō ē. unū auguriū vidisse sufficit, nisi confirmetur ex simili. nam si dissimilia sint posteriora, solvuntur priora: unde est, Quantum Chaonias aquila veniente columbas. nam aquila sine dubio columbis plus potest. exempla autem Ciceronis in vita Marii & illa Silii Ital. vide in ipsis adversariis. ex his quidem notis juvatur non nihil intelligentia hujus Phralis, non levē accipere iussa, fortassis pro, non in auspiciatō pro accipere iussa, Virgilius Aeneid. 1. dicit,

—mibi iussa capeffere fas est.

perliptoten ait Servius contrarium intelligen, nefas non implere, quae iusseru. de qua dictum fuit Od. 1. l. 1. in Rheto. ad verba nec parit spernit. Hanc paritēsin Gall. sic potes reddere: le serviteur execute dextremēt & gēitment les mandemens de son maître. Quae mandata sunt hic varia, quum Demetrius non solum fuerit monitor & vocator, qui Vultejū ad canā vocaret, sed qui plene instructus notitiā hominis ad herū rediret, ac referret illi familiam, nomē, artē, conditionē & clientelā illius constinarii, quae signi latim renuntiata sunt & plura imperatis ut dexteritas ingenii soletia, industria, Demetrii ostēderetur verē ab Horatio praedicata. Donat. in v. Act. 1. sc. Heaut. nihil opus fuit monitori. hoc interpretatur pro vocatore: nā, ait vocatores propriē & Latine dicebantur, qui ad caenas vocabant: eodem Plin. lib. 30. c. 10. vocat Graecē δειπνοκλήτορες: qualis est habēdus hic Demetrius Unde domo. Sic Virg. loquitur l. 8. Aene. qui genus? unde domo? quod Serv. interpretatur de civitate. Sic quoq. Senec. de consolatione ad H. Iviām, unde domo quisq. sit, quere. Graeci simpliciter interrogant, ut Hom. Odyss. γ.

ὦ ξεῖνε τίς ἐσ; πόθεν μέλεις; ὅγῃ κέλεις δόξα;

O hospites quoniam estis? unde percurritis mare?

De huiusmodi nomine Mena, fuit libertus ille Pompeij Magni, in cuius mutata saepe conditione & arrogantia scripti sunt 4 Epodi. Hi quidem inter se videntur similes duabus rebus, nomine & mutatione, sed aliis moribus longē dissimiles, ut constat ē collata descriptione utriusque in hac Epistola, & in illis Epodis.

Præconem. Præcones olim instituti sunt ad Tribus in Comitibus citandas, ad Magistratus quū creati fuissent, renuntiandos, ad leges, ubi suae essent, promulgandas, ad iudices, testes, reos, in iudiciis citandos, ad precia reum actionibus statuta pronuntianda.

Tenuis censu. Qui Od. 15. l. 2. definitus est & dictus privatus censu brevis. contra Sat. 5. l. 1. Antiquus censu.

Et properare. Hæc certē renūciatio Demetrii honorifica est de Vultejo Mena. quæ summā hominis moderationem contineat labori & studio intermittēt quietem & remissionem eorundem, rebus partis rectum usum, conjunctioni vitæ privatæ aptos sodales, negotiis confectis ludos & campum Martium. Quæreret & uti. Rebus quæsitis ac partis horum verborum alterum est adeptionis, alterum impensæ, quod utrumq. Graeci reddunt κλάδου & χρίδου.

Post decisa. Cic. lib. 7. in Ver. per geminationem sic enunciat, rebus omnibus actis atq. decis: id est transactis negotiis Suet. c. 5. Vespasianus post decisa quæcunq. obvenissent negotia, gestationi & inde quieti vacabat.

Scitari. Herustali relatione commotus, statuit ipse certā rei scientiam sumere. Est autē scitari aliquid scrutando & aliū excutiendo cognoscere planē & percipere, quemadmodum Terentius Act. 3. sc. 4. Eun. inducit Antiphonē sic loquentem: Quid illud mali est? nequeo satis mirari, neq. conijcere, nisi id est: sed quicquid est, procul hinc libet prius quid sit, sciscitari quod Donat. sic explicat: Sciscitari est occulta magis & secretiora mirari, ac velle cognoscere: ubi mallē equidē legere rimari, pro diligentissimē aliquid scrutari, & quasi intra foramina, quam mirari.

Non credere. Ellipsis est alicujus verbi deliberativi poterat, vel infinitum est pro finito: non credebatur sanē mihi vocanti. Præterea altera est ellipsis discretivæ, sed mirabatur causam talis invitatus.

Quid multa. Hæc formula quærendi perusitata est tã Poetis, quàm aliis scriptoribus in collectione jã dictorū, continuatione dicendorū. Hæc usus Horat. Sat. 6. l. 1. ubi patris sui officium & studiū in se instituēdo cōmemorat:

Ipse mihi custos incorruptissimus omnes

Circum doctores aderat. Quid multa? pudicē. &c.

item Satyr. etiam 6. sed l. 2.

Rusticus urbanum murem mihi paupere fertur

Accepisse cavo, veterem vetus hospes amicū,

Asper & attentus quæsit, ut tamen arcium

Solveret hospitii animū. Quid multa? neq. ille, &c.

passim similia occurrunt apud alios. Pro hac tamē valdē obscurā lectiō erit longē clarior, Quid Mena? ut verba sint Philippi sciscitantis responsum Mena ē Demetrio: qui refert Mena respondisse vocanti: Benignē quidē sibi fieri à Philippo, sed ipse se agere gratias, & grate recusare, ut paullo antē jam exposuimus in dialogismo Cantabri & Hospitis.

Negat illi. Philippus quærit rursus a servo utrum Mena voluerit ipsi cānam condicere: respondit servus illum noluisse, & addit prudenti disjunctione id proficisci vel à contemtionē vel reformationē.

Scruta. Hinc constat Vultejum fuisse præconē scrutatorum & aliarum verā venalium: non puto tamen eum fuisse scrutarium & frivolarium, quorum Graeci hunc dicunt γρυπώλιον, & illum ρυτοπώλιον, ἢ γρυπώλιον ἢ ρυτοπώλιον πρῶτον: venditorem rerū vel fractarū vel usurararum, vel ferramentorum, vestium, solearum, dimidia tarū strigilum, & huiusmodi fragmentorum vel ū & veteramentorum. Gallicē, Regrateur, παρὰ τὸ γρῶ, significās quid exiguū & reculas minutas. Vox Latina videtur manasse à Græca γρύττω, perficere sibi literā. Alii tamē scruta, quasi scortea & cortacea ē vilib. pelliculis facta. Præconis autē fuit alterum officiū præter proclamationē rerū venaliū ad quarū quæstū præco Nævius in Orat. pro Quintio dici trivocem contulisse i. vendidisse. Fuit, inquam, præconis officiū, promulgare edicta Magistratuum, de quo vide Platonem de Regno: sed hoc munus minimē hīc intelligitur. Fuit autem Romæ varius præconis usus: in auctionibus stans ad hastam, pretia rerū venaliū oblata prædicabat: audientiam in concionibus faciebat: ad suffragia in Comitibus Magistratuum ferenda Tribus citabat: designatos renuntiabat: in iudiciis ac quæstionibus iudices, reos, accusatores, testes citabat.

Tunicato. Id est paupertinæ plebi, quæ simplici tunica sine mandicis indui solet. Quod hīc dicitur tunicatus popellus, à Suet. in Octav. c. 41. pronuntiatur, turba pullatorum: item à Quint. l. 6. c. 5. pullatoribus ab eodem l. 2. c. 13. pullatus circulus. pro sordido, neglecto, ac vili face populi. Sic Corn. Tacit. in Dial. de Orat. quos sapius vulgus imperiū, & tunicatus hic populus trāseūtes nomine vocat, digitoq. demonstrat. Tunica autem erat amictus humiliū hominū, ut Patyphus divitū, qui idcirco in pāpā splendide

splendide ornati dicebantur. Ad hæc prætexa erat Nobilium, toga denique civium insignis: Distinguebantur præterea Senatores Lato clavo, calceoque Lunato, ab Equitibus, atque hi à plebe. Videtur autem Senec. l. i. c. 24. de Clement. ostendere aperte temporibus antiquis, eundem liberorum ac servorum fuisse cultum, cum scribit: *in Senatu dicta est sententia aliquando, ut servos à liberis cultus distingueret.*

Occupat. Philippus Vultejum salutatione antevertit. Tum ille occupationes suas protulit ad excusationem accessus ad eum negati, quod non provississet. Si legis provississet, refert ad id quod non prior salutasset Philippum: si provississet, ad accessum negatum. Gallicè, *Qu'il excusast ses empeschemens, qui avoient esté cause, qu'il ne estoit allé voir, des le matin.* Lectio, *Provississet* veterem Romanorum morem salutandi ostenderet. quem Suetonius in Galba. capite 4. sic scripto reliquit: *Quamquam etate nondum constanti veterem civitatis exoletumque morem, ac tantum in domo sua hærentem obstinatissime retinuit, ut liberti servique bis die frequentes adessent, ac manè salvere, vespere valere sibi singuli dicerent.* Hæc autem precandi formula refert utrumque hominis statum: quum enim ille exsuscitatur è somno, & surgit è lecto videtur in vitam ingredi: quum contrà cubitum & dormitum reddit, ex eadem exire: quod Virg. expressit Æneid. lib. 11. vers. 97.

-----salve æternum mihi maximè Palla,
Æternumque vale.-----

item Catull.

atque in perpetuum frater ave, atque vale. quod Græci efferunt, *ἀντιχαιρεῖ*: sed redeo ad veterem illum Romanorum salutandi morem nostris adolescentibus inculcandum, ut impigrè ac libenter ipsi salutent ætate, scientiâ, & quavis aliâ personæ auctoritate sibi præstantes: indeque sperent quid vicissim simile, quod Sergius Galba tulit è sinu in Augustum salutatione inter suos æquales, cui apprehensâ buculâ sic ominatus est imperium *καὶ σὺ τέκνον τὸ ἀρχὴς ἡμῶν παρρησία εἶα σὺν ῥαδίς ἀγε, καὶ ἐκτρέφε ἀπὸ τοῦ ἡμῶν ἰμπερίου.*

Post nonam. Qui interpretantur tribus horis ante Solis occasum, non definiunt certam temporis horam. Nam si hoc factum est sub æstivum solstitium; hora cænæ isto spatio erat quinta: si sub hybernium; prima pomeridianâ erat. Posset hoc tempus enunciari ad formam illius Sat. lib. 1.

Tribus jam partibus diei præteritis.

quilibet enim dies in duodecim horas inæquales divisus erat, è lib. 1. Salvi. ni discimus non licuisse olim capere cibos, nisi ad vespem, tanquam ad horam tempestivam: unde Plaut. Proverbii loco usurpavit *de accipere suo vivere.* Sed postea citius sumpti sunt cibi, ut patet è lib. 4. ad Herenn. in loco, *Frater venit ex Salerno, ergo illi obviam pergo, vos ad cenam hora decima veniote.* Hic quamquam paulò citius id videtur denunciari, vitæ tamen actuosæ homines & forenses, post decimam horam sæpè cænant, quoniam res & judicia in foro exercebantur à decimâ usque horam, de quo lege Adfconium in Milonianam, sed habente imperio & moribus, octavâ horâ balnea cæpta sunt haberi, ipsa autem cænâ nona, vid. I. Lips. in 14. Anal. taciti.

I, rem strenuus auge. Hoc Galli rectè exprimunt, *orvar et fay diligement ton profit.* In Epist. 2. hujus libri animadvertimus, quid sit strenuum esse ex opposito cessare, si cessas, aut strenuus antequam.

Discenda. hæc verba *ἀκούειν* habent & *παρρησιάζειν*, sic dicitur quasi *παρρησιάζειν*, quum, ut Demosthenes loquitur,

τὰ τεράτια, τὰ τε ἀπὸ τῆς ἐξέτης, ἧς ἐστι δικάζοντα καὶ ἐκτάζοντα. Hoc minime didicerat à Pindaro *ἐκτὰ ἐκτὰ.*

Καὶ τὸ σὺν πολλὰς ἐστὶ σοφῶς.

-----ταὺν ἀνδρῶν νόησι.

Sed scire quæ sint tacenda, sæpe numero est & habetur apud homines summa sapientia.

Male quidam hanc vocem deflexerunt à *παρρησία*, ut doctè admonuit Henricus Stephanus: requirit tamen Ifoerat. ad Demonic. aliquam moderationem, τὸ μετὰ παρρησίας εἶναι καὶ φίλους, libere loquendi cum amicis, καὶ τῶν φίλων ὡς ἀποφύγαν ἀκούειν, ἢ τὸν τοῖς ἄλλοις, perinde de his, quæ possunt divulgari, atque de his quæ non debent, cum aliis communicato. sed hic Vultejus fretus amicitia Philippi, & taciturnitate præsentium, ingenue ac facile, quicquid pectore teneret clausum omnibus aperuit.

Tande m dormitum. Ex hoc satis constat: cænam sub hesperum apparari, & capisolitam, quum ab ea cubitum & dormitum iretur: ratio tamen vocis Græcæ *δούπνους*, quæ responderet Latina, *cena*, videtur esse *μεσὶ ὁ δειπνῶν*, post quod laborare oportet. ad cujus etymon τὸ δειπνῶν videtur notari prandium, non τὸ δειπνῶν δειπνῶν κατὰ τὴν ἐσθλὴν ὥραν Eumæum apparasse sub exitum aurora.

Chens. Diximus quid sit cliens in Gram. Od. 18. lib. 1. sicut de mannis Od. 7. l. 3. & Epod. 4.

Indictis. Ellipsis est substantivi τῶν *feriis*, quibus interdictionem erat, quicquam operis fieri. Tales autem feriæ indicebantur à consule, quo tempore fiebat Jovi Latialis in monte Albano sacrificium, quod inde Latiar vocabatur, ut feriæ Latinae, nunc conceptivæ: de quibus lege Dionys. Halic. l. 4. Macrobius lib. 1. c. 16. & Varro l. 6. de Lingua Latina.

Impositus. Ita quidem loquitur Virg. l. 3. Georg. de Lapithis Thessalicis equorum primis dormitoribus:

Frana Peletrionῶν Λαπίθα: γυρῶσque dedere.

Impositi dorso.-----

ita quoque Caesar lib. 1. de Bell. Gall. sed meo iudicio hoc verbum magis videtur pertinere ad onerandum, quàm ad equitandum: pro quo Cicero dicit 7. in Verrem oratione, sedere in equo, & insidere in equo.

Septem. Ferè in his est ellipsis millenarii, ut sit explendum, septem millia sestertium nummum, quæ summa est Gallicæ monetae, centum & septuaginta quinque aureorum. Ad hanc autem gratuitam summam accedat mutua, tum reddet additio trecentos & quinquaginta aureos ad supputationem Budæi.

Ambagibus. Grammatici tradunt *τεμπότον* esse ut cum hoc duo soli casus ambage & ambages reperiantur, atque ego ita dici puto quod in ambas agi partes animo possint ambages, non secus atque ambiguum ex Festo notatur. Quod dum fit, opus est magnâ verborum circumdictione.

Ex nitido. Hic nitidus, sicut Epist. 3. hujus libri pinguis, opponitur rustico, & inculto. & horrido.

Sulcos. Nulla de re alia loquitur nisi de cultura vinearum & agrorum.

Immoritur. Consumitur curis & studiis agriculturæ & pecuniæ.

Amore habendi. Alterâ syntaxi Virg. dicit l. 2. Aen. 56

Tantus amor casus cognoscere nostros,

Et audire.-----

Poeticè, pro cognoscendi & audiendi, Oratoriè.

Spem. Hoc Græcè dicitur primum proprie τὸ σπέρμα μὲν ἐστὶν ἐλπίς, & ὁ καρπὸς: deinde μεταφορικῶς, τὸ αὐτὰ μοι ὑποτιμημένα πάσης αὐτῆς εἰς τὴν ἀρετὴν μέλλουσιν ἐλπίδας. Spes ubertatis futuræ postquam ipsum frustra est, nec respondit votis agricolæ, & pecus sublatum furto & morbo, immodicoque labore, profert suas querelas Phil.

relas Philippo non multum dissimiles illis cujusdam
Pheraulæ, i. 8. *Κυρὰ πωδάρης* Xenophontis, locupletati
à Cyro.

Bos enectus.] Hæc vox non mortuum quidem significat Vallar, sed ita fractum & debilitatum labore, ut videatur propemodum mortuus: simplex *necatus* videtur Diomedî & Pufciano dici de his, qui penetralibus armis conficiuntur, & hoc conjunctum de his, qui velut suffocantur, opprimuntur, fame, siti, frigore, squalore, illuvie & similibus: sed hoc discrimen, ut præteritorum *necui* & *necavi*, non semper observatur. Arbitror autem *τὸ neco, as*, fluere à Græco *νεκρός* *νεκρός*, & hanc phrasin reddi posse, *βῆς ἦν ἀπό τῆς τῆς ἀπό τῆς νεκροῦ*, sic loquitur Cic. i. Tus. *sic enectus Tantalus*. sic quoq; Suet. in Calig. c. 49. *Inventa est arca ingens variorum venenorum plena, quibus mox à Claudio demersis infecta maria traduntur, non sine piscium exitio, quos enectos æstus in proxima litora eiecit.*

De nocte.] Sic loquutus supra Epist. 2. *surgunt de no-* 20
ctelatrones, & Saty 3. l. 2.

*Media currat de nocte vocata, & de medio potare
die Sat. 8. lib. 2. De caballo fuit Sat. 6. lib. 1.*

Me Sature jano vectari rui a caballo.

De simul. sæpè dictum est: statim ubi Philippus illum aspexit in comtum, impexum, horridum pro comto, pexo, nitido.

Durus.] Id est non te respicis, nimis te labore ex-
crucias Vultei.

Attentus nimis.] Pro hoc Terent. Adolph. Act. 5. Sc.
3. dicit attentiores sumus ad rem. Epist. 16. l. 9. effert per
dativum *questiculis te faciebam attentiores*. cui oppo-
nuntur omisiores, id est negligentiores. Attentus au-
tem propriè dicitur diligens in re vel facienda, vel tu-
enda.

*Polmemifer.] Donatus in vers. act. 3. Sc. 2. Andr.
per Ecastor scitus puer natus est Pamphilo, scribit, per
Castorem & Pollucem ornativa sunt Iurandi apta femi-
nis. Sed Agellius lib. 27. cap. 1. pauld docet aliter, in ve-
teribus scriptis, ait, neq₃ Romanae mulieres per Herculem
dejerant, neq₃ viri per Pastorem. Ad eol autem, quod
Iussurandum est per Pollucem, & viro & feminae com-
mune ste.*

Quod te.] Id est, quamobrem vel propter quod. Similis orandi modus est in And. Teren. Act. 1. Sc. 5. & verba in initio eadem *quod ego per hanc te dextram oro, & genitum tuum*: isque antiquis per familiaris & perusitatus in rebus graviter afflictis: quales fuerunt illa pueri prae-textati Epodis quintis. Per dextram autem fit obtestatio: quia membrum est fidei ac foederis, ut Tit. Livius l. ab Urbe scribit. *significantes fidem tutandam; sedemq. ejus etiam in dextris sacratam esse.* Idem Plin. l. 11. c. 45. *Dextram in fide porrigi.* Definitur autem obtestatio à Donato in Hecyr. Act. 3. Sc. 3. *precatio cum mentione earum rerum per quas petimus, ut hoc exemplo Virgilius ostendit, per eversa genitor fumantia Troja Exordia obtestor* quo non est minus illustre praefens nostri Poetae *Quod autem dicit, vitæ me reddere priori*, Aristoph. effert, *εις το δσχηον ἀνελξατάνου, in pristinum statum restitue* unde me sustulisti.

Quisimul. Id est, ubi perpendit & diligenter judica-
vit, quāto in banum vitæ genus, quod Vultrejus Mena
prius sequeretur, rustico præstaret, jussit illum, quā
primū restitui in statum vitæ priorem. Par enim est,
ut suū quisque institutum vitæ accommodatum & jam
consuetum persequatur, & insuetum maturè relin-
quat.

Verum est.] I. æquum & honestum est, decet ut accipitur in Orat. pro domo sua: sed quid ad te, qui ne-

ges esse verum, quemquam ulli reip. extra ordinem presi-
ci: sic Epist. 12. sequenti geminabit,

— Nil Grossius, nisi verum erabit & æquum.

id est, iustum & æquum. Sic accipitur in orat. in Salust. Ita agitur, ut nihil non æquum ac verum dixerit, quod ipsi facere collibuisse. & in Terentio id ne est verum. i. iustum, nempe, gaudere malis alienis alia sunt huius significationis exempla per multa: Cic. epist. i. l. 2. ad Atticum, Quid ferius, quam in Iudicium cum venire, qui ob rem iudicandam pecuniam acceperit? i. æquius. Idem in orat. pro Murena, negat verum esse allic benevolentiam cibo. i. æquum esse. Cæsar de bell. Gall. lib. 4. neg. verum esse qui suos fines tueri non potuerint, alienos occupare. Præterea τὸ modulo & pede dicta sunt, ὡς ἐν δίδυμο. Idem explicanda, modulo plebis.

Explicatio Rhetorica.

¶ *N das & dabis* est polyptoton,

S^bynecdochica est periphrasis autumnus primi, quo morbidus aer corporibus offunditur, cuius rei causam Ovidius in arte reddit:

*Dum modo frigorebus premimur, modo solvimur aestu.
Aere non certo corpora languor habet.*

Est præterea in *dum* iterato ad initia membrorum a-
naphora.

c Est quoque catacrestica & faceta synecdoche pro atratis & libitinariis ministris qualis esset si spectatores puniendorum damnatorum diceremus ipsorum esse comites & stipatores. Dissimilis est in *Bruma* partis pro hyeme tota. De cuius vocis etymo repete, quod dictum est Odis 6. l. 2 & 7. l. 4.

d Videtur metaphora à pictoribus, qui colores, vel à
chirurgis, qui unguenta, corporibus inducunt. Proprie
loquutus est Sat. 6. l. i.

*Hic oculis ego nigra meis collyria lippus
Illinere.*

c Synecdoche est generis pro Horatio.

f Videtur in *sibi* metonymia subjecti, pro valetudinem suam curabit.

g Hic verba quinque similiter sonant circa clausulas
tot membrorum δια τῆς ἐπιστροφῆς. ubi cernuntur partim
ῥομοιοτέλετα, partim ἰσοκάλα. In *ficus* autem *prima* generis
in *calor* pro æstu immodica qui Græcis est καύμον καύ-
σιν.

h Alia est synecdochica periphrasis veris.

i Apparatus est ad Protopopœiam hospitis Calabri
and cognationis hanc, quam alii interpretes *uipura* nomine
 non satis commodè ad personarum inductionem solent
 vocare.

k Jam inducitur hic Calaber cum viatore loquens per Dialogismum. *Jam satis* &c. Verba sunt viatoris *At tu*. & hæc Calabri: *Benignè*, dicit viator: Calaber, *non inuisa*: viator, *tam teneor* dono Calaber, *ut libet*.

1 Nulla est hic depositæ proſopopœia nota.

m Anaphora.

n Metaphora est ab agricolis ad uberrimam materiam de qua fit aliquid, significandam, ut apparet ex illa geminatione pro Milone, seges & materia gloria, qualis quoq; Philip. 4. *Magnus est campus ad laudem in Republica.*

o Allegoria est è synecdochis specierum generibus, id est pro pretiosissimis ac vilissimis quibusque rebus, quarum novit sapiens discrimen, ac pretium muneris, quod alicui præstat pro ipsius merito ac dignitate, expendit diligenter. Ita juvenalis sumsit *Lupinum*, quò dixit.

necam mihi malo Lupini,

Q. 1472

Quam si me toto laudet vicini pago.

pro tunica vili & pannosa, Sic usurpantur in Satyrico Petronij pro malo ac vili aere, sed prater unum disponit unum dicitur, Lupinusq; quibus destinaveramus mercari, nihil ad manum erat, ne interim praeda discederet.

p Mira est hic Poeta licentia, Græcis τῆς ἐξουσίας, loquendi aquod eum, quem aut vereri aut metuiere deberet, ab eoq; repositendi, quod non est in potestate cuiusquam situm: cuius affectum auget alia sequentis dictionis figura.

q Auditur ter initio sententiarum sonus sonus vocis eiusdem per Epanaphoram.

r Προκατάληξις est obijciendi apologi.

s Accessus est ad prosopopœiam mustelæ vulpeculam inclusam sic alloquentis, Si vis &c. ubi fictio personæ deponitur sine admonitione.

t Anaphora est in membris.

u Alia est prosopopœia Telemachi Menelaum Atridem sic affantis: non est aptus O Atreide. &c.

x Hæ duo πολυπρόσωπος cadunt ex eodem.

y Sumtum est ab ignavia & mollitie hominum ad militiam ineptorum.

z Quarta est prosopopœia Philippi cum Demetrio seruo suoprimum, deinde ipsius cum Vultejo Mena loquenti per Dialogismum.

aa Metonymia est adjuncti pro ædibus Menæ, unde constat, hunc non fuisse vagum, & incertis sedibus errantem.

bb Synecdoche est generis pro Martio campo καὶ τὸ ἐξ ὅλου.

cc Similis est tropus pro occupationibus mercenariis & impedimentis, præconiis.

dd Paronomasia est & agnominatio soni leviter dissimilis, è comutatione alicujus syllabæ & significationis.

ee Anaphora est.

ff Similis est tropus Od. 18. l. 1.

10 Quis post vina gravem pauperiem aut militiam crepat? Inde repetit expositionem.

gg Exclamatio est affirmantis suas querelas per Pollicem.

hh Altera est exclamatio, sed obtestantis ad affectum patrono movendum.

ii Synecdoche est generis pro officio & instituto præconiis.

20 kk Allegoria est è Metaphoris ab his, qui staturam corporis humani numero pedum metiuntur: qualis est in Dialogo Lucian. de imaginibus, ἀλλὰ διακρίνεις καὶ μέτρεῖς τὸ πῶς οἱ μέτρον ἐκπέποιθε, Disjudica & dimetiarius utrumq; propriam mensuram. Monet autem Allegoria, ut

25 intra suam quisq; conditionem & fortunam se contineat, & se suis facultatibus tam animi, quam corporis astimet, nec ex aliorum judicio pendeat.

Epistola VIII. AD CELSUM ALBINO VANUM.

Theticum,

Horatius operâ Musæ, tanquam internuncii cuiusdam, utitur ad statum vitæ suæ Celso indicandum: ut hic facilius ac melius inde de suis moribus cognoscat & statuatur.

Celso gaudere & bene gerere Albinovano, Musa rogata refer comiti scribenti, Neronis. Si querat quid agam: dic multa & pulchra minantem,

Vivere nec recte nec suaviter: haud quia grando

Contuderit vites oleamq; momorderit æstus:

Nec quia longinquis armentum egrotet in arvis:

Sed quia mente minus validus quam corpore toto,

Nil audire velim, nil discere, quod levet agrum.

35 Fidis offendar a medicis: irascar amicis,

Cur me funesto properent arcere veterno:

2. f Que nocuere sequar fugiam, quæ profore creda:

g Roma Tibur amnem h ventosus, Tibure Romam.

40 3 Post hæc, ut i valeat, quo pacto rem gerat, & se:

Ut placeat k juveni percontare utq; cohorti.

Si dicet, recte: primum gaudere subinde

Preceptum auriculis hoc l instillare memento,

Ut tu fortunam, sic nos te, Celse, feremus.

Analysis Dialectica.

Poeta non dissimili ferè prudentiâ & artificio utitur hic in admonendo Celso de ipsius vitiis ac inconsistentia, atq; fecit Sat. 3. l. 2. in Damaspore reprehendendo. Valet certe hoc utrumq; plurimum ad utiliter monendum, si cohortatio suscipiatur opportunè, & ad rationem personæ a commodatè. Nam quum via stulti sit in oculis ipsius, ut scribitur c. 12. v. Prov. ille monita sapientissimi cuiusq; respuit omnia, sicut ejusdem l. c. 13. v. 9. docetur, In auribus stultitiae loquar: quia contemnet intellectum eloquentium tuorum. Eodem spectat consilium Sirachida c. 22. qui suadet non consumendam esse operâ in hujusmodi homine docendo, quæ non secus perdetur, atq; si poneretur aut in tellis alicujus fractæ hydræ committendis & conglutinandis: aut in aliquo altè dormiente moriendo. Tali prudentiâ utitur sæpè Demosthenes, qui ut Ulpianus scholiastes in primâ Olynthiacam annotavit, τοῖς ἐπαχθέσις καταλέγουσιν ἐδὲ γὰρ καὶ ἐδὲ δὲ δὲ δὲ τὸ ἐν νῦν μαλ' ἢ, ἢ καὶ ἐν αὐτῷ πῶς αὐτοῖς πῶς τὸς ἀκούσας, ἢ οὐχ' ὡς quum vult odium vitare auditorum, in se parte culpæ transfert, dicens sæpè numero ipsi nos, non vos, in hoc vel in illo negligentiores fuimus. Itaq; Poeta Philautiâ hominis perperatâ & cognitâ qui nihil, nisi quod ipse aut dicit, aut facit, miratur, aliorum consilia vel iptorum amicorum asper-

45 natur; effigiem vitæ suæ, sub aspectum ipsi subijcit: primum è suis turpib. factis: quod multum se jactet: studium Philosophiæ accerrimum vendit: præclarum opus scripturâ persequatur: multas res alias ostendit ac minetur: quod deniq; nec recte nec suaviter vivat: quod postremum illustratur loco efficientiū negatarum: quæ tanquâ fallæ, ἀντιστοιχῶς καὶ τῇ ἀρετῇ, removetur, & pro his veræ indubitataq; reponuntur, quæ minorū collatione illustrantur, qualē notavimus epist. 2. hujus l. a l. v. cur Quæ ledunt oculos &c. Animi siquidem labes nec diuturnitate vaneſcere, nec manib. elui potest, juxta physicorū axioma Animi morbum graviolem corporis morbo esse. Si καὶ νομίζεις ἐξ ἐνός δυνάτος, i proinde putatur sanatu per difficilis. Itaq; tales causæ morborum diversorum pronunciantur: quod, inquit, non honestè, nec jucundè vivam. in causa non est nulla calamitas mei fundi: non ulla contagio armenti procul hinc pascentis: sed mens malè affecta non potest uti ratione, & libidini perturbationibusq; alius turpiter mancipata respuit omnem vim Philosophiæ, quæ medetur animis: inanes sollicitudines detrahunt: cupiditatibus liberat: pellit timores: consilia amicorum & medicorum apud eam nihil possunt. 2. Hæc mentis agritudo illustratur adversis: quod illa persequatur nocitura: fugiat autem profutura: deinde ex adjuncta

adjuncta inconstantia habitationis, quod *Roma Tibur*,
Tibure Romam desideret.

3. Adhuc quidem fuit narratio status Horatiani explis-
cata: illa verò Albinovani deinceps ex adjunctis & facti
ipsius notis, & postremò similitum collatione: quod ipse
Poeta, si animo ac vitâ fuerit *Celsus* ita constitutus ut
fortunâ super bē & insolenter efferatur non sit talem in-
solentiam latum, vel ut apertius comparatio enun-
cietur: ut *inferes res secundas*; ita te moresque tuos feram.
Et certè semper id vitii fuit in hominibus, intolerandū,
ut *Plut.* scribit in *Lucullo*, ὅτι δὲ δὲ ὡς ἀρκιότερον ἀνθρώπου ἐν-
πρόσθεν δεικνύει, ὅτι αὐτὸν δὲ ὡς ἀρκιότερον ἐμπροσθεν οὐκ ἀνέχεται ὑπὸ
τῷ χυμῷ, nihil est homine fortunâ dulci ebrio contumacius &
insolentius: nihil contrâ uso amarâ promptius ad quævis
jussa capeffendum. Itaque præcepit *Theognis*.

Μὴ δὲν ἄν' ἀν' χαλεποῖσιν ἀσὼ φέρεται, μὴ δὲ ἀγροῖσι
Χαίρειναι ἐς ἀνδρὸς πάντα φέρεν ἀγροῖσι.

Ne tu rebus nimis difficilib. ac molestis extabescas, nec
nimis oblecteris secundis. Quam sit fortis viri omnia ferre
moderatè.

Enarratio Grammatica.

CELSO] Utinam hic *Celsus* sit, cujus meminit *Poeta*
Epist. 3. hujus, *Quid mihi Celsus*, non satis quo cō-
jecturâ consequi: ex definitione tamē hujus, quæ
hic apponitur, intelligimus satis, quis ille fuerit, comes
& scriba *Tiber.* *Claud. Neronis*: sed non constat hæc lo-
quendi ratio ex causis essentialibus, ut loquuntur *Phy-*
fici, quin ex attributionibus. Meminit *Seneca* cujusdam
Albinovani l. 22. *Epist.* 13. sub fin. quem ita describit: *C.*
Pedonem Albinovanum narrantem audieramus: erat au-
tem fabulator elegantissimus, habitaſſe se supra domū Spa-
nij, &c. suspicor autem hunc *C.*, qui scripsit *Elegiam* in
obitum *Mæcenatis* inter poemata *Virgilio* numeratam,
excitatus sermonibus maximi *Lollii*.

Nec mihi *Mæcenas* tecum fuit usus amici:

Lollius hoc ergo conciliavit opus. Ex poematio autē
de navigatione & morte *Drusi Germanici* existimatur
cliens fuisse *Neronum*, ac præterea comes & scriba *Ti-*
berii fratris *Drusi* & ad quem est *Epist.* 1. hujus. Meminit
quoque *Cic.* alterius oratione in *Vatiniū*: qui in causâ *Sex-*
tiana nomine prævaricationis suspectus fuit. Hicne, an a-
liquis alius fuerit ejus nominis vel cognationis nō ausim
affirmare. Itaque de cōp'tio hic est pot. u. *Albinovani*, cui,
Poeta rogat *Mulam*, ut a se nunciet salutē. Ratio autē *Græ-*
cæ salutationis, ut homo, cōst. it partibus duabus; animo
& corpore: sic utriq; bonum optat, alteri hilaritatem, u-
triq; successus rerum secundos: ubi quædā videtur mihi
hysterologia: ex his enim nemo est, qui illam neget crea-
ti, quum res bene gesta soleat gaudium parere, non è con-
trâ. Sed pro, o *Musa* Rogata refer *Celso* *Albinovano*, co-
miti & scribæ *Neronis* gaudere & rem bene gerere. Ora-
tor diceret, nuncia me comine *Celso* salutē, aut, dic ei-
dem a me salutem, aut, illum saluta meis verbis. Sunt autē
in hoc *Hellenismo* in finita verba pro nominib. significa-
me optare *Celso* gaudium & prosperos successus rerum.
Plato tamen repudiavit salutationem, quæ fit per *χαίρειν*
Epist. 3. ad *Dionys.* cujus rationem *Lucianus* reddit, ὅτι
τὸ χαίρειν ἐμφαίνει τὴν μαχθηδόν, ὅτι δὲ οὐκ ἐστὶν ἀποδοτικόν: quòd *χαίρειν* la-
boriosum quiddam, nihil serium & magnum præ se ferat.
τὸ δὲ εὐπρόσθην κοινὸν ἐστὶν ἀπὸ πάντων, ὅτι χαίρειν δὲ ἀπὸ πάντων
ἐστὶν, sed εὐπρόσθην, nota sit communiter ad corpus & ani-
mum bene affectum attinens. Loco autem prioris censet
Plato in *Charmide* utendum potius τῷ σωφρονεῖν: quo san-
tas mentis & salus, notidq; sui videtur significari. Difle-
ctitur enim πρὸς τὸ σῶς & φρόν. ut sit mentis compotem
esse. Quidam hæc salutationis genera distinguunt è ratio-
ne personarum, ut *χαίρειν* sit popularis cujusdam simpli-
citatis: τὸ εὐχάριον medicorum: τὸ δὲ πρὸς τὴν & δὲ διὰ τὴν

Philosophorum. Ratio primi, quando cœpit usurpari &
unde dictum, est apud *Eustath.* in vers. *Ὁδυσ.* α. χαίρειν
παρ' ἀμυμὸν φίλῃται, salve hospes, apud nos, ut amicum decet,
diversabere, sic enim ille: ὅς τοι ἐπὶ πρῶτον τοῖς ἐνὶ οἴκῳ τοῖς
5 χαίρειν εἶναι, ὅτι αὐτὸν δὲ λαβὼν πρῶτον ἀρχὴν τὸ χαίρειν πρῶτον ἐστὶν
τὸν ἐπὶ πρῶτον πρῶτον τοῖς ὕστερον. Mos erat acclamandi diver-
santibus apud aliquem, salve hospes, inde ductum est in iis
literis etiam præfigendi, salvere apud posteros. Idem *Scho-*
liast. in vers. *Ἰλιάδ.* ε. λαὸς, ὑμῖν τερον δὲ ἐχάστω θυμὸν ἀέξω, (ve-
xo commeatu) populum vestrum autem cuiusq; animum
augeo. verba sunt *Hectoris* ad *Trojanos*, annotat etymū
verbi *χαίρειν* hoc modo: ὑπὸ δ' ὧν & πρῶτον & τοῖς τῶν
μελεσέμεν δοκεῖ πρῶτον ἐαυτῶν γινέσθαι, διαχρησάμεν. ὅθεν παρ' ἡμῶν
τὸ μὲν οὐ χαίρειν. *Platon* in *Cratyl.* i. χαίρειν & ῥῶτον δὲ χαίρειν οὐ
15 τὸ ἀνὰ πάλιν, ἀλλ' ἡμετέρεον, ὅτι θυμὸν ἀέξωμεν, donis ἐς honorib.
huiusmodi quibus elatus animus videtur dilatari, amplior
fieri quasi diffunderetur: unde *χαίρειν* & *χαίρειν* derivantur:
cui opponitur imbecillitas ac viribus d. stitui: sic opponun-
20 tur τὸ διαχρησάμεν, διαχρησάμεν, diffundi cōmodis & distrahi
incōmodis: sic quoque verba *Hebraica* opponuntur רחב &
רַחַב & צר: dilatare & arctare: unde *Paul.* 2. ad *Co-*
rinth. 6. v. 11. ἡ χαρδία ἡμῶν πεπλάτωται, cornu nostrū dilatatū
est, i. exhilaratum, ut lætitia & liberatio facit, contrâ, tri-
25 stitia contrahit & angit. Ratio aliorum duorum, εὐπρόσθην
& εὐχάριον, omnibus est satis nota. Quæ postrema salutan-
di per ὑμῶν ratio creditur t. p. curi fuisse. *Diog. Laert.*
contrâ lib. 10. in vita ipsius scribit. Καὶ ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς ἀρ-
πτε χαίρειν, & πρὸς τὴν, καὶ ἀποδοτικὸς ὢν ἀείρειν, atq; in *Epi-*
30 stolis (scribendis) ubi ceteri scribebant χαίρειν, & πρὸς τὴν
ipse scribebat, (addens) & honestè vivere præstari simitè
est. Quæ est interpretatio τῆς δὲ πρὸς τὴν ἐν τῇ χαλῶς δια-
χρησάμεν τῇ εἰς.

Comites.] Variè sumitur hæc vox nam pro pædagogo
& pedissequa, ut *Perf. Sat.* 3. unus ait comitem, & 5.

Quum blandi comites totaq; impune suburrâ.
Permissis sparsisse oculos, & *Ter. Eun. Act.* 2. Sc. 2. *Comites*
sequenti scilicet sunt virginem. *Statius* quoque in *Achill.*

Tum pater ire jubet natus, comitesq; pudicas
Notarum.

Huiusmodi vocant *Galli*, gouverneurs & gouvernantes.
Præterea liberis ingenuisq; adolescentibus in militiam
proficiscentibus comites dabantur, qualem se *Betidæ*
45 *Palamedi* fuisse *Sinon* dicit *Æneid.* 2.

Illi me comitem & consanguinitate propinquum
Pauper in arma pater primis me misit ab annis.

item *Æneid.* 5.

Custodem ad sese comitemq; impubis *Iuli*
Epidi ten vocat.

An verò *Celso* *Albinovanus* talis fuerit erga *Claudium*
Neronem, non ausim affirmare: ac potius dixerim, ejus
comitatum non custodiæ, sed honori fuisse *Neroni*: qua-
lis fortasse fuit *Claud. Cæsar* ex *Suet.* in ipsius vita c. 5. Si-
55 quidē comes ad Orientē *C. Cæsar* juvenis o. c. solo libertoso,
quòd patere, quantum jubebatur, recusarat, dimissus è co-
horte amicorum, nihilo modestius vixit. Sic in *Galb.* c. 7.
Per hoc gratissimus *Claudius*, receptusq; in cohortes amico-
rum, recens en la cōpaignie de amis, qui sui voiēt le traînde
præteur, magistrat ou princ: eoq; libentiùs adducor, ut ita
esse credam, quòd ad hunc comitatum accedat munus

scribæ, qui erat Imperatori à literis & mandatis: non au-
tem à tabulis publicis, quales erant scribæ quæstorum
60 *Gall.* *Clers de finances*, *secrétaires des commandement*. Li-
cet ex *hist. Sueton.* in *Jul. Cæs.* c. 4. non nihil cognosci de
notione comitis, qui sic scribit: *Jul. Cæs.* captus à praedo-
nibus, mansit apud eos non sine summa indignatione propè
quadraginta dies cum uno medico & ut alii volunt, amico,
& cubicularius duob. Nam comites servosq; ceteros in in-
65 terstatim ad expediendas pecunias, quibus redimeretur,

dimiserat, unde ergo puto in amicis comites ponendos, ut cubi cunatios in servis.

Pulcrā minantem.] De verbo minari diximus Sat. 3. l. 2. ad hunc versum:

*Atqui vultus erat multa & praeclara minantis
Dic me non recē.*] Nuncia Celso, inhonestē & iniucundē Horatium vivere.

Considerat.] Οὐχ ὅτι συνέβη πάλαιμα ἐκείνου τοῖς ἀμπε-
λοις Pro hoc dixit Od. 1. l. 3. Verberari, grandine vineas, quod
uno verbo Græcè dixeris χαλαζοπέδιον, & talem vexa-
tum χαλαζοπέδιον quam vocem interpretatur Plaut. in Ca-
lin. 24. Olerum quicquid erat calamitas profecto attigerat
nunquam: quā etiam utitur Terent. A. 1. Sc. 1. Eunū. sed
translatē de Thaide, fundi Phædriani calamitate: quam
propriē infert grandinis ruina culmis ac stipulis segetum,
quæq; dicitur Donato πύξι γράμμις in prologo Hecy-
ræ: illud autem Plauti in Græcum sic vetit Hen. Stepha-
nus, ἡ χαλαζοπέδιον τῶν λαχάνων οὐχ ἡ δὲ τοῖς πόντοις, ἡ γὰρ τὰ
λαχάνια ἢ πόντοις χαλαζοπέδιον. Videtur Poeta confun-
dere vites & vineas in his locis: Grammatici tamen di-
stinguunt, ut vinea sit vinetum, i. locus vitibus confitus,
Græcè ἡ ἀμπελώνας. Vitis autem ἀντὶ δένδρεος ἀμπελος ἢ
ἀντὶ κλάδου, sit ipsa arbor, & ipsius palmites & flagella,
quæ grandine dicuntur verberari.

Oleam mordere.] De arborum calamitate diximus
in Gram. Od. 1. l. 3. Hæc autem Græcè ἡ λωγία & olea sol-
bus permissa, ἐλαία δὲ λωγία dicitur. Aftus dicitur mor-
dere dissolvendo, ut frigus constringendo ut Sat. 6. l. 2.

Matutina parum cunctos jam frigora mordent.

Utrōque tamen sit læsio & offensio.

Armentum.] Festus docet armentum id esse genus pe-
coris, quod est idoneum ad opus armorum i. quorum li-
bet instrumentorum, atq; ita dicitur per syncopen, quasi ar-
mamentum: (ut jam monuimus Od. 3. l. 1.) unde nonnul-
li putant proprium esse boum arationi servientiū. Quid
autem inter sit inter hoc & gregem ex Elegantiis quidem
Vallæ cognosci potest, sed e 4. Georg. maxime: quum
Poeta transit ab armenti descriptione ad gregem expli-
candum:

Hoc satis armentis superat pars altera cure.

Lanigeros agitare greges hirtasque capellas.

Quod si quando hos pro illis usurpari r. perias, id sit
χρὶ τῶν χαλάνων, qui ab usus lenitur quodam epitheto, ut
læpè magno in grege & 2. Epod: *E. rantes mugientium
greges*, pro armentis, ut illic exposuimus Tale discrimen
est Græcis in ἀγέλη & ποιμνὴ ἢ πῶν, ut constat ex illo versu
Odys. 5.

Δωδεκὰν ἡπείρεσσι ἀγέλαι τῶν πῶν οἶον.

*Duodecim sunt in Epiro armenta, totidem greges
ovium*, ubi Eustathius annotat, ἀγέλαι βοῶν, ἀγέλαι δὲ βοῶν
ἢ πῶν ἢ ἀμφοῖν γέγρασσι, ἢ ἀγέλαι κνέουσι καὶ τῶν, armenta vi-
delicet boum & fortasse etiam equorum. De utrisque enim
ajunt, armentum propriè dicitur.

In arvis.] Varro. l. 1. c. 29. de re rustica definit arvom,
quod quidem est aratum, sed non fatum, quemadmodū
Eustathius definit τῶν ἀρεγνυμένων ἀρσων, simplicem aratio-
nem, vel terram leviter aratam: contra τῶν φυτῶν. φυ-
τῶν γὰρ τῶν, terram plantis consitam, vel stirpiferam, in hos
versus Iliad. 2.

Καὶ μὲν οἱ Λύκιοι τέμενος τῶν ἐξ ὅχου ἀλλαν

Καλὸν φυτῶν ἢ ἀρούρης ὅρεα νηπιῶ.

*Acquæ Lycii predium honorarium aliis præstans divi-
serunt plantationi & sationi aptum, ut Bellerophonitæ co-
leret.*

Sed quia.] Hoc certè joco Galli sæpè dicere solent,
Parce que je ne suis pas si saine, que sain.

Fidus medicus.] Donatus docet fidum & fidelem differ-
re inter se ratione rerum subjectarum, ut illud in maxi-

mis & hoc in minoribus negotiis locum habeat. Itaque
fidus medicus, interpretis fidus & amicus, quibus ma-
gnū quid tutò creditur & committitur: amator autem
fidelis, servus, ager fidelis, unde non possis quicquam
tam tutò & tam certò expectare: hic tamen Poeta li. 2.
Satyr. 3. dixit medicum fidem in Lethargico excitando:
ex quo leve discrimen Donati in Hæc. Act. 1. Sc. 11. con-
stat esse inter utrumque: sic fides in mente, & fidelitas in
re dicitur habere locum.

Roma Tibur.] De Tibure vide Od. 7. lib. 1. Serv. citat
hunc vers.

*Roma Tibur amem ventosus, Tibure Romam
in versu Aeneid. 4.*

*Dardaniumq; ducem Tyriæ Carthagine, qui nunc, Car-
thagine*, inquit, pro Carthagini pro adverbio in loco po-
suit de loco. sic Horatius Tibure pro Tiburi. Sed posteri
Grammatici tradiderunt, nomina localia imparityl. de-
clinat. & numeri tantum pluralis pro quiete cōstrui pos-
se in dandi vel auferendi casu & exemplis comprobantur.
Cic. in Som. Scipionis. *Lacedæmone honestissimum est pra-
sidium senectutis*: Vide consilium Sen. contra inconstan-
tiam frequentis migrationis in Epist. 70. & in prima hu-
jus ad Teanum.

Cur me.] Cur particula, sive in interrogatione, sive
extra interrogationem valet propter vel quamobrem,
vel quod ut, quid est, Q. Naso, cur in isto loco sedes, &
quæ quæstio est, cur hoc velit, i. propter quam pro Cluen-
tio, & nihil est, cur succenseas illi, i. quod illi irascaris.

Funesto veterino.] Ellipsis est à veterino, ut arcere ali-
quem ab improbitate in Paradoxis De hoc morbo dixi-
mus Sat. 3. l. 2. initio, id est, propterea quod me prohibe-
ant exitiosa segnitie, & otio, & a me hoc malū depellant.

Subinde.] Hic valet, mox confestim, ut sumitur apud
Suet. in Octav. c. 95. *Celestis arcus orbem solis ambiit, ac
subinde Juliae Caesaris filiae monumentum fulmine ictum
est.* Alias valet frequenter, identidem, sed per aliquod
intervallum, ut, subinde respicientem.

Instillare auriculis.] Cic. in Cat. majore, oleum lumi-
ni instillare. Dicitur tamen aliquando, vinum instillatur
in ignem.

Explicatio Rhetorica.

Synecdoche est generis pro una & novem, de quibus
& de vocis ratione diximus Od. 26. l. 1. Similis est
tropus initio i. Aen. *Musa mihi causas memora for-
tasse pro Clío historiarum perita, vel pro Calliope car-
minis Heroici præside.* Interdum nominatim appellatur,
ut l. 2. T. Lucretii.

Aeneadam genitrix Alma venus, & Eustath. in 1. vers.
Iliad. a. μύων ἀειδὲ θεῶν pro indicio huius tropi annotat,
ὡς περ δὲ ὁ Ομήρου γυνὴς μὲν καὶ συμνομένης ἐνὶ μακρῷ (ὡς λυγρὸν
εἶδεν) δὲ ἀνδραπῶν καὶ τοῦ καὶ ἡ καλλίστη γυνὴς μὲν θεῶν ἀλγε-
ται εἰδὲ καὶ δὲ μὲν καὶ ὡς ὁμοῦ καὶ ὡς ὁμοῦ καὶ ὡς ὁμοῦ καὶ ὡς ὁμοῦ
ri animal rationale, & specialiter hominem vocat: sic etiam
Calliope generaliter Dea dicitur, specialiter Musa. In Ne-
roni nō dissimilis est pro Claudio Tiberio Nerone. Quid
agam & pulcrā minantem similiter sonant χρὶ τῶν ἐμπε-
σθῶν in clausulis.

b Idem quoque sonus initio & medio membrorum
auditur χρὶ τῶν ἐμπεσθῶν.

c Anaphora est, ejusdem vocis in principio sententiæ
iteratio.

d Similiter resonant clausulæ utriusq; incisæ per Epi-
strophem.

e Metaphora est ab hoc genere morbi antè explicatæ
ad extremam desidiā, & otium judicandum.

f Altera est Epanodos initio & medio, regressio ad eun-
dem sonum.

g Geminum est polypoton.

EPI-

^h Metaphora est ab aëre & regionibus & mari, quæ vento agitantur: quomodo propriè dixit Od. 4. l. 3.

Qui terram invertebat, qui mare temperat.

Ventosum.

ad levitatem & inconstantiam hominis notandam: quo tropo postrema libri huius Epist. *plebs ventosa* dicitur: quo quidem tropo Brutus ad Cic. Epist. 9. l. 11. usus est, *rogo te, ut aliquem emittas ad hominem ventosissimum Lepidum*. sed Virg. l. 12. Aen. v. 150 dixit hoc genere tropi, notione tamen aliquantulò diversâ,

— an tibi Mavors

Ventosa in lingua, pedibusq; fugacibus istis,

Semper erit?

Verba sunt Turni in iactantiam Drancis, quem notat magis *γλωττασπίδα*, linguâ se defendentem, quàm armis & clypeo pugnantem.

ⁱ Symploce est ejusdem soni circa initia & clausulas sententiarum.

^k *Συμπλοκή* est generis pro Claudio Nerone cum altera symploce.

^l Metaphora est à liquidis, quæ guttatim in vasa infundi solent, prò, tu Musa, identidem admoneto Celsum de constantia & animi moderatione servanda in omni re. Ita loquitur Cic. ad Attic. sed tropo simplici, *Attulit uberrimas tuas literas, quæ mihi quiddam, quod starem, instillârunt.*

EPISTOLA IX. AD NERONEM.

Theticum.

Quod Poeta commendatione Septimium debeat apud Claudium Neronem juvare.

Septimius, Claudii, nimirum intelligit unus, 3
Quanti me facias? nam quum rogât & prece cogit.

Scilicet, ut tibi se laudare & tradere coner,

Dignum mente, domoq; legentis honesta Neronis:

Munere quum fungi propioris censet amici;

3. Quid possim, videt, ac novit me validus ipso.

4. Multa quidem dixi, cur excusatus abirena;

Sed timui, mea ne finxisse minora putarer,

Dissimulator opis propria, mihi commodus uni.

Sic ego majoris fugiens opprobria culpa,

Frontis ad urbana descendi premia? Quod se

Depositum laudas ob amici iussa pudorem,

Scribe tui gregis hunc: & fortem crede bonumq;.

Analysis Dialectica.

Questio huius Epistolæ proposita judicari & concludi potest ex adjuncta Poetæ potestate pro Septimio aliquid efficiendi: quod Horat. plurimū possit apud Claudium Neronem Augusti privignum auctoritate, atq; rogitur ab amico hoc modo: Cujus gratia apud amicum potentem nota est amico precanti, ac compluribus celebrata, hunc deposito pudore ille debet commendatione juvare. Horatius cognoscitur à Septimio amico gratiosus apud Claudium Neronem. Hunc igitur precantem Horatius commendare debet Neroni, & deposito amicitia causa pudore, petenti omni ratione & facultate, quum hæc ipsi adsit abunde, honestè gratificari. Assumptio est statim initio, quod Septimius solus cognoscat & facile perspiciat, quo locosū Horatius apud Claudium & quid possit.

² Illustratur hæc pars effectus talis notionis & scientiæ: quod ille jure amicitia cogat Poetam ad omnem commendationis rationem: ubi brevis descriptio utriusq; Septimii & Claudii miscetur ex adjunctis & effectis: quod Septimius familiâ Neronis dignus sit, & hic probè sciât honestissima quæq; ingenio suo, ac domui convenientissima deligere.

³ Effecta superioris cognitionis augentur minorum collatione, quod Septimio notior sit Horatius gratia apud Claudium quàm ipsi Poetæ. Hic equidem malo agnoscere contentione minorum, quàm majorum: quod animadvertam, Septimium versari in questione, quanta sit ipsi notitia auctoritatis & gratiæ Horatianæ apud Neronem, ad cuius demonstrationem profertur ipsa notio Poetæ ut quid minus, quàm habet de eodem favore Claudii erga se ipsum.

⁴ Ratio est excusationis Horatianæ è dissimulanteis diversis sic apertius enuncianda: *E si diu multumq; deprecatus sum munus illud commendandi amici Claudio Neroni; veritus sum tamen nomen dissimulatore, & ficti amici dedecus, si preces tanti amici ditiùs averterer ac meis tantum commodis, nullâ ratione aliorum habitâ, servirem, quæ diversitatis pars consequens augetur majorum comparatione: quod gravius est peccatum in officio commendandi virum bonum apud principem potentem deferendo: quàm in illo prestando crimen audaciæ apud eundem possit esse.* Poeta hic de vitare videtur cōmune omnium hominum vitium à Comico notatum, quod omnes sibi melius esse velint, quàm alteri. quod D. Paullus c. 10. Epist. 1. ad Cor. docet etiâ Christianis cavendum, *μὴ εἰς τὸ ἐαυτοῦ ὠφελὸν ἀλλὰ τὸ τοῦ ἑτέρου ἕξασθε*. nemo quod ipsius sit, querat, sed quisq; quod alterius est: & ita vinculum ecclesiasticæ cōmunionis arctius hærebit & indissociabile fiet: quod Philosophi lumine tantum naturali animadvertent neminem uni sibi esse natum. sed patriæ, parentibus & amicis, fieriq; homines Diis similes, qui de quàm plurimis bene mereri studeret: contrâ in leges naturæ ac humanitatis communes eos peccare, qui ad rem familiarem ita sunt attentī, ut omnem aliorum curam abijciant.

⁶ Complexio est: *Quare Septimium virum bonum & fortem meâ petitione & testificatione potes ad numerum amicorum tuorum aggregare.* In hac autem Analysis dialectica desideratur propositio, quàm explevimus revocata hypothēsī ad thesīm, quod esset clarior ratio argumentationis.

Ennaratio Grammatica.

Septimius.] Quanta Poetæ intercesserit familiaritas & amicitia cum Septimio, ex Ode. 6. lib. 2. cognosci facile potest, ubi datur illi consiliū à Poetâ maturè querendi locum traducendæ utriusque senectutis accommodatum, decurso jam simul vitæ

curriculo, etiam unâ velint ac possint commori: Hæc autem ratio commendandi Claudio Neroni amici revocat mihi in memoriâ quartam Isocratis ad Philip. Reg. Macedo. epistolam, *ὅτι περὶ ἐκείνου & αὐτοῦ ἡσαν ὑπερβόως τοῦ*

ἀντὶ ἀρετῶν, è cuius lectione facile perspicias similes utriusq. commendantis. & Poeta & Oratoris affectus.

Nimirum tibi recte.] I. Sine dubio solus è multis scit Septimius, me gratiosum esse apud te. Ita loquutus est antè Epistol. 6.

Unus ut e multis populo spectante referret.

Satyrâ tamen 9. l. 1. dixit:

— Sum paullo infirmior tuus

Multorum.

Possit etiam *ad unum e multis* explicari: præter alios præcipuus, & qui fuerit in familiaribus ac intimis Neronis & Poeta. Quam autem hic Septimius conscius esset gratiæ non solum Claudianæ, sed etiam Augustanæ erga Horatium, innouit ex epistola Suetonio tributa, ut dictum fuit Ode. 6. lib. 2. his verbis: *Qualem ego Augustus tui memoriam habeam, poteris ex Septimio quoq. audire.* Sed verbum *ad intelligere*, quanquam videtur mentis esse, simplex tamen *ad legere* est oculorum, sicut in Catone: *maior: non intelligitur, quando senectus obrepit*, id est non sentitur, neque cernitur. Itaque vers. 6. addit *διαφανίζων, Quid possim, videt Septimius.*

Nam quum.] Rectè P. Victor legit *quum* pro *me partim* propter alterum sequens *quum*, partim ob suspensam sententiam usque ad *videt possim*.

Prece cogit.] Græcè dicitur ἐπαυαζναι προσδύνει, sic cogere aliquem lege, convicio plagâ, βιάζειν ἢ παυαζνάζειν πρὸς νόμους, νόμους δὲ πρὸς νόμους.

Silcer.] ἡ ἀπαλινδύνει ἐστὶ μείζων, ὅς τὸ νimirum ἐστὶ ταῦθα, ὅθεν διαφανίζων, hæc particula hic confirmat, ut *nimirum*, non declarat sicut Satyr. 2. l. 2.

Unum nimirum tibi recte semper erunt res. & ibidem *— nimirum infans paucis videatur.* Huius autem vocis vim utramq. Donatus in Eun. Act. 3. Scen. 3. observavit ad versum, *profecto quanto magis, magisq. cogito, nimirum dabit hæc Thais* etc. solve, ait, interpret *ad nimirum*, & fac non est mirum statim erit per asyndetum tota sententia, quasi dixerit, *non est mirum*, & interpositâ distinctione mox inferret, *dabit hæc Thais mihi magnū malum.* Idem subiicit potest autem *nimirum* & pro confirmatione accipi, ut nihil desit, ac si *ad nimirum* pro certo ut in hoc poeta, sic in alijs. scriptoribus probatis. Confirmat Poeta se prece cogi à Septimio ad has commendandi partes, pro qua phrasi dixit Od. 2. l. 1. *prece quâ fatigem.*

Laudes & tradere.] Pro his Cic. dicit, commendare & tradere, ut diximus Sat. 9. lib. 1. ad hæc verba,

Hunc hominem velle si tradere.

quæ Græci exprimunt per συνιστάναι, παρὰ τὴν αἰσιν καὶ παρὰ τὴν ψυχὴν, Demosth. περὶ Τιμίου, ἐν συνίσῃ αὐτὸς τὸν πατέρα τὸν ἐμὸν, quem hic commendavit & tradidit patri meo. Hic tamen laudare non idem valet, quod commendare, sed ex consequutione pro hoc sumitur, propterea quod quæ alteri commendamus laudare soleamus, non tamen contra, quem laudamus, semper commendamus. Hæc utriusq. verbi conjunctio ex altera Terentii Eunuch. Act. 3. Scen. 5. v. 17. illustratur. *Quid ego virginis tibi nunc faciem prædicem, aut laudem, Antipho?* ubi Donatus sic distinguit: prædicamus voce, ut res sunt: laudamus extollendo & argumentis, quod ita esse perspicias ex Od. 1. l. 1. *Mercator oppidi laudat rursus* & 7. ejusdem.

Explicatio Rhetorica.

Nulla ferè sunt hic orationis lumina, nisi quod in his frontis ad urbanam duplicem agnosco tropum: primum metonymiam subjecti pro adjuncta imprudentia urbana, quæ potissimum residet in ea parte vultus: deinde contrarium huic modum metonymiæ, quo ex adjuncto significatur urbani impudentes: quorum personam lege amicitie coactus est

Laudabunt alij claram Rhodum. In geminatione commendare & tradere quidam volunt posterius plus valere, sicut in hoc exemplo l. 2. Epist. ad fam. l. 5. *omem rem atq. causam, meq. totum commendo atq. trado*, ubi alii malut conciliatione favoris, quam commissionem aut probationem significari, ut causa & res grata sit & accepta & ipse placeat: sic in hoc pro Domo sua, *judicium non modo commissum, verum etiam commendatum.* ubi etiam posterius est significantius priori, ut in superiori exemplo *comendo & trado*, posterius est auxeticum commendationis. Est enim *ad tradere* ita committere aliquid potestati alterius, ut, quid velit, agat in eo tradito, ut in Græcis quoq. ἐπαυαζναι ἐκκασιδιάζειν sic geminatis. lib. 5. præd. Xenophoni.

Dignum mente.] I. qui meretur benevolentiam hominis res honestas delig. n. is prudenter.

Legentis.] Hic apparet, quod modò annotatum fuit de conjuncto intelligere, ut hoc sit verbum sensus, quale simplex legere honesta, quod idem sonat, atq. legere milites, in quorum delectu circumspectus habitus totius corporis, quam sit idoneus militiæ: qualis electio rerum honestarum fieri debet.

Munere.] Id est, quum videt metibi esse in intimis, intelligit, quid apud te possim. Varias equidem rationes attuli, quamobrem excusatione impudentiæ possem tale munus deprecari sed metus opprobrii tandem illud me suscipere coegit.

Validus.] Syncope est sicut *valde* ab integris *valide* ac *validius*, pro *multum* & *plus*.

Mea minora.] I. meam auctoritatem & gratiam apud te falsò dicam esse minorem.

Disimulator opis.] Gal. ne fassant semblant d'avoir des.

Mibi commodus.] Sic. Od. 8. l. 4. loquutus est sodalibus *commodus*, pro serviens commodis suis & sodalium: quod epithetum propriè dici solet d. his, qui se ad mores aliorum norunt accommodare, ideoq. sunt faceti, comes & moderati: sed paucos hujusmodi esse Pseudolus queritur apud Plautum. Sententia igitur est, ne ego dicerer ab eo meis solum commodis servire, nihil am. eos curare, qualis Laertio dicitur Timon Philosophus ἡ γὰρ ἀντιπαρὸς τοῖς ἀλλοῖς ἡ ἰδιοπρογμῶν, suis tantum addictus dissimulando ipsius opinione me non tantà valere apud te gratiâ, quantâ vulgò jactatur.

Frontis.] Id est, frontem perfricui more urbanorum & impudentium & audacior factus sum amici causâ.

Si depositum.] Hoc quidem vilet, si meam probas recundam pro amico postulationem, hocq. Græci dicunt. ἐὶ δὲ ἐπαυαζναι καὶ μετὰ τὸν εἶδος καὶ ἐν ἀντιπαρὸς αὐτοῦ ἀποποιούμενος. quod autem hic ait *depositum pudorem* Ovid. & Seneca efferunt per de pudore, ut Græci, ἀποδοῦναι, ἀποδοῦναι τὸν πατέρα τοῦ πατρὸς ἀποδοῦναι τὸν πατέρα τοῦ πατρὸς, animus enim ubi semel pudorem deponere coactus est, protervè se gerit ac insolenter Chrysostr. de Sacerdotio. Alio quid è tropo pronunciavit Epod. 11.

Desinet imparibus certare motus pudor.

Rogo igitur te, ut Septimium adscribas in numerum tuorum quippe qui vir fortis ac bonus habeatur & sit *ad scribere tui gregis hunc syntaxi*, quâ, *conveni hominem mei ordinis* sic, fac Septimum esse gregis Claudiani, id est tui.

Poeta sustinere in hac commendatione. Præterea in scribendo hunc tui gregis à pecoribus nota est metaphora: quem admodum Terent. loquitur Act. 5. Sc. 9. Eun. *verum etiam hoc vos oro, ut me in vestrum gregem recipiatis*: sic ipsemet auctor Epod. 16. in doctâ hominum multitudinem appellat gregem indocilem: quod simili tropo etiam Græcè dicitur, κατὰ λόγον τὴν ἐν τῇ τῶν φιλοσόφων ἀρχῇ. EPISTO.

EPISTOLA X. AD FUSCUM ARISTIUM.

Theticum.

Cupiditatem amici castigandam esse amanter ab amico, ut
ἡ τῆς φίλου ἐχρὼν sapienter vivat.

Varbis amatorem Fuscum salvere iubemus
 Ruris amatores: hac in re scilicet una.
 Multum dissimiles, ad cetera penè gemelli.
 2. Fraternis animis quicquid negat alter, & alter;
 3. Annuimus pariter veluti nòtique columbi.
 4. Tu d' nil dum servas: ego laudo rursus ameni
 Rivos & musco circumlita saxa, nemusque:
 5. Quid quæris vivo & regno, simul ista reliqui,
 Quæ vos ad gæalum effertis rumore secundo.
 6. Utq; Sacerdotis fugitivus liba recusò:
 Pane egeo, jam mellitis potiore placentis.
 7. Vivere natura si convenienter oportet,
 Ponendæq; domo querenda est area primum.
 Novissine locum potiore rure beato?
 Est, ubi plus tepeant hyemes: ubi gratior aura
 Leniat & krabtem canis & momenta leonis?
 Quum semel accepit Solem furibundus acutum?
 Est, ubi di vellat somnos minus invida cura?
 8. Deterius Libycis olet aut nitet herba lapillis?
 Purior in vicis aqua tendit rumpere plumbum,
 Quàm quæ per pronũ trepidat cū murmure rivũ?
 9. Nempe inter varias nutritur sylvæ columnas,
 Laudatũrque domus, longos quæ prospicit agros.
 Naturam expellas furcæ, tamen usque recurret,
 Et malæ perrumpet furtim fastidia victrix.

10. Non, qui Sidonio contendere callidus ostro
 Nescit Aquinatæ potantia vellera fucum,
 Certius accipiet damnum propiusque & medullis:
 Quàm qui non poterit vero distinguere falsum,
 11. Quem res plus nimio delectare secunda.
 Mutata quætient, Si quid mirabere, pones
 Invitus: fuge magna: licet sub paupere & tecto
 Reges & Regum vitæ præcurrere amicos.
 12. Cervinus equum pugna melior cõmunibus herbis
 Pellebat, donec minor incertamine longo
 Imploravit opes hominis, frænumque recepit:
 Sed postquam victor violens abscessit ab hoste,
 13. Non equidem dorso, non frænum depulit ore:
 Sic, qui pauperiem veritus, potiore metallis
 Libertate caret, dominum vehet improbus, atque
 Serviet æternum, qui parvo nesciet uti.
 14. Cui non conveniet sua res, ut calceus olim,
 Si pede maior erit, subvertet, si minor, x uret.
 Latus sortetua vires sapienter Aristi.
 15. Nec me dimittes incastigatum ubi plura
 Cogere, quàm satis est ac non cessare videbor.
 16. Imperat aut servit collecta & pecunia cuique:
 Tortum digna sequi potius, quàm ducere funem.
 Hæc tibi dicta ab ampo post fanum putre Vacuna,
 Excepto quod non simul esses, cetera latus.

Analysis Dialectica.

Hæc Epistola tota ferè συνηρικὸς tractatur: ubi
 Poeta & Aristius, ut alter De mea & Mitio apud
 Terentium, dissimiliter comparantur: nam locus
 cum loco, vita unius cum vita alterius conferri modò
 ὑπερβολικὸς, modò ἐλλειπτικὸς videtur, ἵσως ἐν ποσότητι καὶ ἐν
 ποιότητι, æquè in quantitate atq; in qualitate: quæ omnia
 tendunt, ed, ut Aristius, compressa rerũ cupiditate & am-
 bitione, ad felicitatem vitæ rusticæ parvo contentæ, & na-
 turam imitantis se traducat. Exordium autem constat è
 loco dissimilium: quod Poeta & Fuscus sint dissimili stu-
 dio ac voluntate deligenda habitationis: ille rusticam, hic
 urbanam ambitionis & pecunia causâ malit. Neque ta-
 men hoc uno dissolvitur illorum amicitia, præsertim
 quum cæteris rebus pariter æqualitèrque sibi respondeant:
 secus amicitiam dissolveret dissimilitudo morum.
 2. Locus est è paribus, quod uterq; idem vel nolit, vel
 cupiat: in quo consiliorum & voluntatum consensu &
 societate arctissimum est amicitia vinculum.
 3. Idem consensus confirmatur alteris paribus, tam su-
 mus ego & Aristius inter nos concordæ, quàm vetuli & no-
 ti columbi: vel tantâ voluntatum & studiorum consen-
 sione ambo constricti tenentur: quantâ inter se vetuli & fa-
 miliares columbi creduntur teneri.
 4. Reperitur superior dissimilitudo, & augetur dissi-
 milibus factis: quod Fuscus in urbe, tanquam in angusto
 nido, sese serviliter contineat: Poeta in amplissimis & ama-
 nissimis locis liberè ac securè spatietur.
 Illustratio est ἀντιθέσις, ubi se dixit laudare ru-

ris amoenitatem ex efficiente: quod fugâ honorum & o-
 pum & antarcia beatissimè vivat rure.
 6. Felicitas ista quam è rustica mansionè percipit, simi-
 libus confirmatur: quod ut servus sacerdotis imperio
 herili solutus vivit pane suavioribus cibis anteposito con-
 tentus: sic ipse vivat ἀνταρκῶς καὶ βασιλικῶς, more regis atq;
 hominis contenti.
 7. Adhuc personarum conditiones inter se compara-
 tæ sunt: alteræ locorum rursus sequuntur, ac primum è
 collatione minorum docet, ab eo, qui volet agere vitam
 cum virtute, naturalibusq; donis conjunctam, aut locum
 ædibus construendis maximè idoneum designare, ruri post-
 ponendam urbem: vita tamen urbana est Mitioni clemēs
 quod ut ait Donat. in Adolph. Act. 1. Scen. 1. faciat clemen-
 tes ipsam colentes: Hæc autem comparatio confirma-
 tur tribus aliis ejusdem modi: quod illic minus se viat a-
 spera hyems: minus quoque æstus: minus præterea cura hu-
 mana quietis invida somnum abrumpat. Quanto autem
 præstet ager & in eo habitatio urbi verissimè disci potest
 ex Hippolyto Seneca, quum sit loquitur.
 Non alia magis libera & vitio carens,
 Ritusq; melius, vita, quæ præcos colat,
 Quàm quæ relictis mœnibus campos amat.
 Non illum avara mentis inflamat furor,
 Non aura populi, & vulgus infidum bonis,
 Non pestilens invidia, non fragilis favor,
 Non ille regno servit, aut regno imminet,
 Spei metusq; liber.

Huc accedat illud Columella, vitam rusticam esse proximam et quasi consanguineam sapientiae. Dein de eodem spectant haec paria, quod herbae agrestes non infestiores spirent edorem, vel potius non minus gratae sint, nec minus splendideant, quam marmor Africanum: quod non limpidior sit aqua tuborum, quam aqua rivorum ex alto leni susserro decurrentium.

9 Ad superiorem approbationem assumptum argumentum adhibetur ab experientia, quod potentes ac divites, quum student in oppidanis adibus similitudinem ruris referre instructione hortorum, consitione arborum columinis marmoreis mstrarum, adjunctione latissimorum agrorum, satis arguant, quantumvis dissimulent, urbanam habitationem rusticam longe postponendam, ut artificialia naturalibus omnia tunc ceteris, tunc minus ceteris beatioribus, quod est natura, id longe melius et praestantius est eo, quod non est natura, quod est diversis probatur: Licet, inquit, aliud naturalia, nescio quam cupiditate, torquas, atque nata sunt: illa tamen sensim ad ingenium vimque naturam redire solent. Hoc certe videtur summa et fine Odes Olym. Pindari, *εἰς τὴν αἰσθητικὴν ἀρετὴν ἀποβλέποντες*, id est, in sensum naturae mores, neque callida vulpes, neque grandis fremi leones permittant, ubi Locri Epizephyrii naturalis candore & benignitate commendantur.

10 Ad distinctionem rerum naturalium & artificialium pertinent haec paria: quod negotiator, qui nescit industriam solerti internoscere fictam et simulatam purpuram a vera & germana, non minus accipit damnum, quam qui iudicat id esse verum, quod est plane falsum: quibus pares sunt, qui vitam rusticam, liberam, securam, tranquillam falso iudicio solent posthabere urbanae, quae serva est, sollicitudinibus, perturbat omnibusque plena.

11 Conditiones personarum repetuntur primum ex adversis: quod, qui insolentia rerum secundarum effertur, adversis casibus vehementer commotus deprimatur, quod non cadit in quemquam suam sorte contentum. Deinde ex adjunctis, quod carissima quaeque, maximeque admirabilia nobis in vitis tandem aliquando sint relinquenda: tantumque remaneat, quod virtutis et recte factis consequitur: nam

*Ἀθανασία δ' ἐν ἑστίῃ, ἐπὶ αὐτομαθὸν
τὰ Ταντάλητα καὶ τὰ Ταντάλητα ἰκανάλα γέμει.
Ἄν' ἀποδανῆς τὰ ὑπὲρ κατὰ λείπει.*

*Immortalitas non erit tibi, etiam si congesseris,
Quae dicuntur, multa Tantalii talenta.
Morieris tamen, et haec relinques.*

ait Menander, unde conficit, maxima fugienda esse, et mediocria expetenda, uniusque virtuti serviendum: cuius conclusionis approbatio est et comparatione minorum: quod, qui haec consecratur, diutius ac melius vivat, quam Reges ipsi, et consiliis Regum intimi. Protasis huius comparationis amplificatur apologo cervi & equi similiter comparatorum: unde potius exillimo ad insita argumenta, quam ad assumpta referenda esse: quanquam Aristoteles libro secundo Rhetoricorum, hunc inter genera argumentationum ponit. Et certe haec fabula constat integrā & plenā similitudinem collatione, cuius simile est in protasi, res in apodosis: ideoque argumentum est, non argumentatio. Similis apologus fuit Epistolā primā huius, si litter etiam tractatus, ut similis cautio fuit Poetae abijciendi consilium populi: qualis fuit Vulpis illud & Leonis. Poeta etiam cadere exemplum in reliqua comparatorum, genera huius aut similitudinis propositio enunciat primum loco majorum, quod cervus superior equo fuerit pugna: deinde factis & adjunctis equi victi. Hic locus me monet, lector, ut te quoque moneam de ratione comparatorum sicut iam antea feci aliquoties, ut Ode 7. l. 1. & Ode 4.

1. 4. & Epodis sextis: paullo tamen fortassis obscurius. In omniigitur genere comparat omnis consideramus duas partes, antecedentem & consequentem: illam protasin, hanc apodosin, vel antapodosin in sola dissimilitudine vocantes, de qua est admonitio post dialectica Odes. l. 1. praeerea item, & quod est re simile, vel dissimile, vel par, vel psā majus vel minus: unde dicimus rem interdum praecedere, & in protasi esse: interdum consequi, & in apodosis. Rem autem appellamus, quod est in quaestione, ut hic, quum cervus & equus inter se conferunt, tunc Poeta verbis videtur nihil interesse, utrum res sit, & utrum argumentum. Nam primum dicit, cervum esse pugna equo superiorem, deinde equum cervo minorem: res eadem significatur, sed varie enunciat. At quoniam equus videtur adhiberi in hac longa similitudine ad arguendam hominis cupidi & ambrosi imprudentiam, dicimus tunc equum argumentum praecedere in apodosis. Et certe, ut paucis dicam, est hoc communiter insitum argumentis, ut mutuo sese arguant, & demonstrent: verbi gratia: *Deus condidit mundum*: causa effectum suum arguit, & vicissim ab eo arguitur. *Deus est immortalis*, hic quoque subjectum sic vicissim ad summa adjunctum affectum est. Idem sentiendum est de dissimilitudinibus, comparatis, & de reliquis.

12 Apodosis est similitudinis illustrata factis illius: *Qui paupertatem de vitans summo cum periculo magna consecratur*, quae rursus alterā similitudine confirmatur, & ita iudicatur: *Qui plus aut minus possidet, quam satis est gravibus incommodis afficietur*, ut qui calcem gestat pede majorem vel minorem. Videbatur hic recte Aristoteli assumendum plura consecrari, quam satis sit: verum quia haec assumptio paululum erat odiosa, reponit pro ea consilium, illi satis esse, ad bene, sapienter, beateque vivendum.

13 Ad extremum, Poeta valde prudenter e paribus, ut Aristoteli putaret hanc animadversionem & castigationem contumelia vacare, rogat, ut ne quo et pari jure reprehensionis ille secum agat, quo adhuc cum ipso egerit, si ipsum plus iusto divitias expetere, congerere, viderit, et illis servire. de quibus sic statuit e loco reatorum, quod illas oportet esse servas possidentium, non crudeles dominas. Sicigitur frangenda est cupiditas habendi, & autarcia in primis colenda, ad bene beatēque vivendum, atque semper hoc usurpandum, *ἀνακτόρος, κλέος, ἡγεμονίας, ἡγεμονίας, ἡγεμονίας, ἀνακτόρος, κλέος, ἡγεμονίας, ἡγεμονίας, ἡγεμονίας*, acquirere et vivere conjunctum, ac scito querendi et vivendi modum. quod pertinet illud Apollodori: *ἐκ*

Ἐγὼ γὰρ τὸν πλεόντων εἰδόμενός εἰμι.

14 *Ἄν' ὅς τις αὐτὸν κλέπτει, ἡμετέρεός ἐστιν ἔχει. Non* i ego intuerer divitias, quantae ille sunt: sed quis sit possessior, an hic eas sibi submittat.

Enarratio Grammatica.

Amatorem.] Donat. in Andr. Act. 4. Sc. 3. sic distinguit amicum ab amatore, ut ille sit animi & perpetuus, quemadmodum supra, Epist. 7. innotuit ratione vocis, *amicus*: hic autem corporis, & tantum ad tempus.

Fuscum.] Veteres interpretes dicunt hunc Fuscum fuisse scriptorem Comœdiarum & Tragœdiarum. **Salvere jubet.]** In hac phrasi tunc jubere non tam est iussionis & imperii, quam voluntatis & optationis, quomodo interpretatur Dona. Andr. Act. 3. Sc. 3. **Subeo Chremetem,** ait Simo, ubi desideratur tunc salvere: id est, ut Interpres explicat, volo Chremetem salutari, vel ipsi salutem dici. Nonius tamen Marcellus scribit, **jubeo salvere** idem esse, quod salutem mitto: attamen extra salutationem

salutationem etiam *jubeo*. Idem interpretes sic explanat Euchenuch. Act. 4. Sc. 7. *Qui scis, an, quæ jubeam, sine vi faciat*. Item Cic. l. 7. ad famil. Marium, Epist. 2. *Quamobrem valde jubeo gaudere te, quod Plancius Bursa hostis meus condemnatus sit*: id est, o, tibi gaudium. Sententia igitur est: ego Horatius ἀρεσθαι σε ἢ ἀρεσθαι μου, ἢ ἐγὼς ἢ ἀρεσθαις τῷ Αἰσίο & πρὸς τὸν φίλον Πλάσι.

In re scilicet. Hic τὸ scilicet confirmantis est.

Ad cetera. I. ceteris in rebus propè sumus pares ac similes: vel, quantum ad reliqua, sumus propèmodum pares: sed hæc syntaxis non est usitata Latinis, itaque mallem hic Hellenismum, ac potius Atticisimum nostro Poetæ familiarem, at cetera gemelli, qualem docuimus Ode. 2. l. 4. *Cetera fulvus*, & hic mox sub finem, *cetera letus*. Altera est syntaxis quintæ Verrinæ: *confortem esse in lucris atque furtis geminum ac simillimum, nequitia, improbitate, ac audacia*. Nam ut scribit Plutar. in Consol. Apoll. τὰ δὲ διδύμα τῶν ὁμοίων ἡ μάλα παρὰ φύσιν ἰδέσθαι, proles enim gemina maximam præ se fert similitudinem. unde Serv. in v. *Æneid. r.*

—geminique minatur

In calum scopuli. —

annotat hoc epithetum *gemini*, esse duplicis notionis, quod interdum binarium numerum, ut *Æneid. lib. 2. gemine columbae*, significet: sed altera significatio pendet per metaphoram ab alterius facultate, sicut facile cognoscas è tropo τὴν *gemelli* ἰσομορφικῶς, inde flexi in Rhetoricis notato.

Partes. Ellipsis est hic notæ anaphoricæ *ne* atque vel ac gemeli columbi: sic loquitur Catullus in Mammuram & Cæsarem, extra tamen collationem:

Morbosi pariter, gemelli utrique.

quod citavimus in Ode 37. l. 1. aliud spectantes. Hic etiam ipse Satyræ 3. l. 2. v. 244. hoc usus est epitheto:

—par nobile fratrum

Nequitia & nugis pravorum & amore gemelli. Hic Lambinus legit, —*vetulis notisque gemellis*, quod probat Cruquius è codice Bland. nusquam tamen quod legisse meminere, reperitur τὸ *pariter* cum casu dandi, per syntax in sui primigenii, τὴν *par*, sed quum valet *simul*, ferè habet annexum sibi τὸ *cum*, ut 2. de Off. *Tua laus pariter cum Republica cecidit*. & l. 2. de Divin. *Crescunt pariter cum Luna, pariterque decreverunt ostrea & conchylia*. quum etiam notat æqualitatem absolute interdum usurpatur, ut Cic. de clausulis in Orat. *extrema pariter terminantur*: interdum comparatè cum *atque* & *ac*, ut in Dialecticis ostensum est.

Columbi. De hac ave vide Aristot. Hist. l. 5. c. 13. & Plini. l. 10. c. 24. atque de ratione nominis Oden 2. libri 1. lege, ubi genera columbarum indicantur, cujus natura ferè declaratur epithetis ab hoc auctore, molles columbas dicente, Ode 27. l. 1. & imbelles, Ode 4. l. 4.

Tu nidum. Non ego hic tantum privatas aedes Aristii, sed totam etiam urbem, ubi manebat, puto intelligendam, quæ ad latissime patentes agros est, velut nidus quidam avium. Non est dubium, quum Aristius, ut lupus elurians, sic divitis & honoribus inhians omnes vias rei faciendæ iniret, nec se in tectis abditum contineret.

Musco. Ἐπὶ τῶν τοῖς ἀνθρώποις βροδοεισας. *Musco rupes obstitas & oppletas laudo.*

Quid queris? Nemelongiori percontatione fatiges, beatissime ruri vivo, cupiditatibus facile imperans, quæ te, ac tui similes cives, ut misera mancipia, istic exercent, & transversum agunt.

Simul ista. I. postquam sprevi honores, voluptates, opes & divitias, in quorum regno putas summum bo-

num esse positum, & rus merecepi, benè regiè beatèque vixi. Aptè dixit, *ista* personam secundam alioquens.

Quæ effertur. Quæ tu tam magni facis, quam quod maximi fieri solet ab imperito vulgo.

Fugitivus. De hoc genere fugitivi servi dictum Satyræ septimæ libri primi, sicut de Libo & ipsius confectio-

Pane. I. avidè comedo panem in libertate, licet autopyrum melle suaviorem: quia quemadmodum jucundissimus libertatis fructus efficit, ut servo vilissima quæque edulia sint carissima & optima, postquam excussit jugum servitutis: sic Poeta ex urbe egressus, existimabat se velut in libertatem vindicatum. Sed de placenta vide Grammatica Sat. ult. l. 2.

Vivere. Quod aliquando dicitur congruenter naturæ, vel secundum naturam vivere: quod quidem posterius est veterum Academicorum & Peripateticorum, ut est lib. 2. & 4. de Fin. bonor. & mal. Illud verò prius Stoicorum, ut est 3. de Fin. & 5. Tuscul.

Ponendaque. Si ad domum conservandam deligendus est locus ante omnia. *Hic domo*, est dandi casus contra Grammaticos, qui tantum domum agnoscunt.

Est ubi. Nusquam magis est frigus remissum, quam in hoc agello, nihil usquam quietius, nihil alius, nihil amoenius, ut videatur locus ad normam æconomici Aristotelici constructus, καὶ μὲν τὸν αἶον πρὸς ὑγίαν εἶναι εὐπνοῦν μὲν τὰ θέρες, εὐνήλιον δὲ τὰ χειμῶν, oportet sane domum salubritatis causâ perstabilem æstate esse, & hieme commode apricam atq. solis exp. sitam.

Rabiem canis. De Sirio & canicula dictum est Od. 17. lib. 1. & de Leone Od. 29. l. 3. & de tempore, quo utrumque viget ad hos versus:

*Jam clarus occultum Andromede pater
Ostendit ignem, jam Procyon furit,
Et stella vespasi leonis:*

quod posteriori intelligendus est *κασιόνη*, stella vulgò cor leonis, ut illic annotatum fuit.

Quum semel. Quum æstuans, vehemens & altè penetrans sol sentitur.

Furibundus. Serv. in vers. *Æneid. 4.*

Conscendit furibundus annuat, τὸ *furibundus* significare, similis furenti, quod Agell. l. 10. apertè improbat: quum docet nomina in *bundus* non vim similitudinis præ se ferre, ut ferè hic interpret explicat, sed vehementiæ & copiæ, quæ sit in re verbo significata, ut *furibundus*, qui vehementer furit, vel plenus furoris: *lætibundus*, qui maximè, abundèq. lætatur, id est, lætitiæ exultat.

Divellat. Pro quo Epod. 5. & auferre somnos, & Sat. 5. l. 1. *Avertere somnum* Cic. ad merc. Quidam hic pro *depeliant*, legunt, *divellant*.

Deterius Lybicis. De hujus vocis etymo repete, quod fuit in Gram. Odes. l. 1. lib. 1. annotatum. Hic autem significantur plantæ ruti non minùs præstare odore & nitore, quàm Numidicum marmor. Aptè quidem nitor plantarum cum nitore lapillorum comparatur: sed illarum odor cum his non item, quod sciam. De nitore autem, præsertim marmoris Parii, habes Ode. 19. lib. 1.

Urit me Glycerea nitor,
Splendens Pario marmore purius,

De odore marmoris vel aliorum lapillorum nihil dum comperi: quod percontatus olim à multis, responsum tuli, varios quidem varii coloris lapides videri, qui nitore & splendore præstarent: nullo tamen odore præditos esse: quia sunt naturæ frigidi, unde nil potest diffusi.

diffili odoratum. Itaque catachrestica est hæc comparatio ferum odoratum cum inodori in verbo membri prioris. Physicæ tamen rationi multa repugnant exempla gemmarum odoratum apud Plin. l. 77. c. 10 Cosmographi scribunt Numidiam nihil ferre præter lapidem Numidicum excellentibus aliis marmoribus annumeratum, quem Papinius vocat silicem Numidicū, & ex eo strata pavimenta dicebantur olim Punica. Abundat præterea illa regio vario genere ferarum.

Purior. Hæ interrogationes postulant ἀνθρόποιον
 ἰσχυράν. Aqua igitur, quæ erumpere solet à canali-
 bus tubulisque plumbeis, & diffuere per vicos urbis,
 non respondet neque puritate, neque salubri qualitate,
 aquæ, quæ trepidat leni furro per declives rivos, &
 quæ ære fuso & tenuato temperatur, ac velut anima-
 tur. De vicis urbis & numero eorum dictum est Sat. 9. l. i.

Var. as.] Vocat columnas varias, quæ sunt e materia
vericolori constructæ, & per intervalla interjectu ar-
borum distinctæ.

Prospiciat. I. quæ longos spectat in agros, quod Græcè dicitur *ἐπιστὰς μακρὸν ἀγρὸν ἀποβλέπει*. Pertinet aut̃ τὸ prospicere ad futura & procul à nobis remota, τὸ *circumspicere* ad præsentia & propinqua. De hoc aut̃ genere domus, nemoribus ac sylvis ornatae lege Od. 10. l. 3. ubi citatur hicve fus.

Naturam expellas.] summâ ope, vique maximâ extrudere & ejicere tentes, quod est naturâ rei alicuius in situ ac ingeneratum: quod Græci dicunt, *ἐν τῷ δικρανῶν ἀπωδιῶν, ἐκ βαλόν, bifido ligno manu sumto exturbare, extrudere & ejicere conatu magno.* Hunc versum Erasmus retulit inter Adagia, cujus interpretationem inde repeti-

Furca.] *Idior. lib. 5.* Origin. deflectit hanc vocem ab eo, quod ferat caput, quum in patibulo suspensus strangulatione exanimatur: hic tamen non pro hoc sumitur, sed pro fulcro. De naturali preensione vide quoque *Gram. Satyr. 7. l. 2. in hunc vers.*

—colle periculum,

Jam vaga profiliet, frænis natura remotis.

Et mala.] Vis naturæ occulta superavit luxum divitum, qui res naturales, usitatas, & parabiles fastidire solent. *In mala fastidia* Ellipsis est genetivi divitum vel potentum.

Contendere ostro.] Hoc verbum non semper est concertationis, sed interdum etiam, ut hic, comparationis: quod τῶν ἐξ ὅσων contingere docet Eustathius. Illud tum interpretatur verbis συνηρῶσαι, παροβῆλθεσαι, ἐξισῆσαι, comparari & exaquare, sicut alias monui de verbo certandi: sed hic loquitur Græcè, cum ostro. Ostrum autem est succus sanguineus muticis, qui plurimus excipitur à conchylis Africis, ut diximus Od. 16. l. 2. & 29. l. 3. Str. botamen l. 6. De Sidone & de Tyro celeberrimis Phœnicum urbibus loquitur ad hunc modum: *Tyria purpurea omnium optima perhibetur, ac piscatu ipsa proxima est, & cetera omnia, quæ ad insciendas vestes pertinent, abundè habet. Eodem quoque pretio Sidon celebratur, unde Sidonia vestis, & ostro Sidonio fulget* 4. de Trist. Eleg. 2. pro purpurea veste & purpura ipsa.

Callidus. Videtur Græcè dictum *καλλις ἀνθρώπων*, pro, qui nescit gnarâ mente & solerti, vel callidè, prudenter, è contentione purpuræ Tyriæ & Aquinatis cognoscere & intelligere præstantiam alterutrius, is non minorem facit jacturam mercis, quàm, &c. Fucus autem Aquinas planè nobis constat dictus ab Aquino Latii urbe, quam Strabo lib. 5. appellat *ἀκνίον*. Ideoque quidam verterunt Acuenum pro Aquinum: sed qualis fuerit, ignoramus, tantùm ex hac litera scimus, hunc fucum pro minùs laudabili purpura hic sumendum esse. De fuce diximus Od. 5. l. 3.

Medullis. Dicitur medulla Grammaticis, quod in medio sita sit ossium, vel quod eadem madefaciat. Græcè *μυελος*, qui Medicis est duplex, *ἐγκεφαλίτις καὶ ραχίτις* cerebri & spinalis, præter illam aliorum ossium.

Quem res. Quem res secundæ nimis lætitiâ extulerunt, eadem commutata eundem maerore confectum deprimere solent.

Pellebat.] Ellipsis est præpositionis, pro, è compascuis agris cervus equum ejiciebat. Hæc fabula tribuitur Stesichoro ab Arist. lib. 2. Rhet. cap. 39. de probationibus oratorii & maximè de exemplo fabularum. ubi est hæc

fabula Stesichori. Στρίχας θ' ἔμενον σφαγῆζον
 αὐτοκρῆτορα τῶν ἱμερῶν Φάλασιν, ἃ μέλλοντων φυλακῇ διδοῖται
 τ' ἐσώματ' ὅτ' ἄλλα διελέχθεις, εἴπαι αὐτοῖς λόγους. ὥς ἰππότης
 κατ' ἔχον μῆλονα μόνον, ἐλθόντι δ' ἐλάτῃ, ἃ διαφείρεται τοῦ νό-
 μιμῳ, βολόμενος πικρῶς αἰσθάνει τὸν ἔλαστον, ἥρωτα τὸν ἀνδρῶτα, εἰ δ' ὅ-
 ραυτο μὲν αὐτὸς ἐλάτῃ τὸν κόλαστον, ὁ δ' ἐκρινε, καὶ λάσιν χαλκῶν, ἃ
 αὐτὸς ἀναβῆ' ἐπ' αὐτὸν ἔχον ἀκρόασι συμμοχλοῖ ἦσαν, ὅτε δὲ ἀνα-

βαυτο· ἀπὸ τὰ πικρὰ καὶ αὐτὸς ἐδύλετο· ἦδη τὰς ἀδελφὰς τῶ
 δεξιῇ ὤμῳ ὁρᾷ· τῆσι· μή τις πολεμῖς βεβλημένοι πικρῶς εὖαι·
 ταῦτα πᾶσι τε τοῖς ἰσχυροῦ μιν ὄχι χαλρὸν ἦδη ἔχετε· ἐλέμενοι εἰσ-
 τηρὲν αὐτοὺς τοῦ εἰ··· δεξιῇ φιλακλῇ δ' αὖτε, καὶ ἀναβλῖται ἐπὶ σπ-
 τερὸς αὐτοῦ ἦδη φιλαιδεῖ· i. Nā Stefichornis, quum Himerō

ses vel He meræ populi fecissent Phalarim strategum suis
bellis, (ut Plautus loquitur in Sticho) cū plena potestate,
& parassent stipatores corporis ei constituere, inter alias ra-
tiones hanc fabulam narravit, quemadmodum equus pra-
to solus poteratur, quo quum cervus accessisset, & pascu-

de uas affasset, uolens equum multam imponere cervo, percon-
tabatur ab homine quondam, possetne ipsum iuvare in
cervo multando: ille respondit, si frenum sibi ipsum injici-
et se conscendi: permitteret ab homine telis munito. Quum
autem equus assensus esset, et homo conscendisset, pro mul-

ta ceruo impetenda, ipse equus in servitutem redactus est
ab homine: sic vos, ait, etiam cavete, ne dum vultis hostes
persequi, eadem vobis accidant, quæ acciderunt equo: vo-
bis jam frangum injectum est, quum ducem exercitus cum
summo imperio delegistis, si etiam praesidio illum sepiatis &
genitricem condone Graecis: Phalaris, Sæpe quidem mo-

hi fuisset, Lector, tibi hunc locum indicasse: sed quoniam
non omnibus suppetunt libri huiusmodi, nec plene ali-
aliis hic locus citatus fuerat, volui integrum reddere.
Plutarchus in vita Arati finem citat hunc Apologum
ratiorem ab Aesopo: ubi Antigonus rex Macedonum

confertur cum venatore, qui Acrocorintho accepta mercedem foederis cum Achæis, postea illos frangere confcendit. Quintilian. lib. 5. cap. 11. de exemplis refert originem apologorum ad Aefopum vel potius Hesiodum info antiquiorem: sed ille apologus, qui

cap. 9. Judicum & quem Joathamus Sichemites propo-
posuit, multò est hoc utroque vetustior: tempora eni-
Judicum, maximè que Gedeonis, pluribus, quàm ce-
tum annis bellum Trojanum antecurunt: est alter qu-
dam Apologus: Regum c. 14. v. 7.

Imploravit.] Donat. in Adelphi. Act. 3. Scen.
notat, hoc verbum significare in malis positos cu-
ploratu rogare aliquem: hanc autem vocem *opes* aliis
pius *invocōs* singulariter pronunciant, implorare opem
forte ut aliquis implorare opem auxilium: reperit

*Non hoc humanis opibus, non arte magistra.
Eveniunt, id est auxilliis*

*Non hoc humanis opibus, non arte magistrâ.
Eveniunt, id est auxiliis.*

Ita Cic, ad Q. fratrem l. i. nunc aut ita accidit ut neq. Pro-
tores suis opib. utq. nos nostro studio quicquā proficere pos-

mu: hujus significationis exemplum est singulare in Epist. Mithridatis ad Artaxem ex Histor. Sallust. Scio equidem tibi magnas opes virorum, armorum, & auri esse, & cære a nobis ad societatem, ab illis ad pradam, petere. Ita quoque Cic. l. 7. ad fam. Marius Epist. 2. nunquam ulli fortiores ciues fuerunt, quam qui ausi sunt eum, contra tantas opes ejus, a quo ipsi lecti Judices erant, condemnare.

Hominis, &c. Grammatici notant sic veteres sæpè loquutos, quum designarent eum ipsum, cujus nomen prius editum fuerat, ut Epist. l. lib. 3. ad fam. valde hominem diligo, & in Verrem, nostri os hominis, sed potius notare debent *σωκιστοχικός* sumi nomen generale pro particulari, Lucio Valerio & Verre: sed hoc loco sumitur propriè pro ratione & prudentiâ præditi animali.

Violens. Nusquam alibi reperias hoc epithetum, quod valet violentus: sed ipsius *ὀβρυα* violenter & violentia quam sæpissimè: alii tamen legunt, *violento abscissit ab hoste*.

Non depulsi. Lex ore & ita victor equus turpius victus est.

Serviet etern. Ellipsis est *in eternum*: quomodo expræsit Ode 3. l. 2. non tamen *ἐμπριμνικὸς*,

— & nos in eternum

exsulum impostura cymbæ: quo certè modo illo sæpè utitur Virgil. *Manet, eternumque manebit*. Item, *sedet, eternumque sedebit, eternum latrans* pro, semper, & ducitur, ut atas, ab ævo, concisè utrūq; pro æviternum & ævitas. & primigenium *παρὰ τὸν αἶα*, ab eo, quod semper est, ut aliàs notavimus.

Cogere. Id est, congerere & colligere vel in colligendo non cessare.

Imperat. Donat. in Hecyr. Act. 2. Sc. 1. citat hunc. ad hæc verba, *Rus habitatum abis, vobis concedens, rei serviens*: res ait, servit divitibus: quia abundant: rei servit pauperes: quia se coartant ad angustias rei. Ita ergo res pro qualitate sua & servit & ei rei servitur.

Dicta ab om. Non propriè dictabat Aristio, ut longius remoto, quam excipere potuisset, sed excerptum mox habituro.

Vacuna. Hæc Dea præerat absolutis crimine & calumniâ, ac præ reâ vacantibus & otiosis. Ideoque à vacando dicta, cui præclara nemora erant sacra in agro Reatino & Sabino ad Nar flumen, de quibus Plin. 3. c. 32. Hujus autem sanum ætate Proculeij vetustate erat vitiatum & corruptum.

Cætera. Hellenismus est *τ' ἄλλα*, ubi perpetuo desideratur *ἡ ἄλλα*, in reliquis, vel, quod ad cætera sum lætus, tantum tristis, quod l. mecum non sis. Pauldè tamen aliter in hoc 656. vers. lib. 9. A. neid. *Cætera parce puer bello*, ubi Servius interpretatur per adverbium *δεῖν*: *τὸ λοιπὸν*, quod etiam desiderat *τὸ λοιπὸν*.

Explicatio Rhetorica.

Pincipia utriusque primi versus similiter assonant *παρὰ τοῦ αἶα* & polyptoto.

b Hoc adverbio voluit, ut puto, lenire infrequentiam metaphoræ, quæ sumpta est à fœtura & prole gravidarum gemina, ubi solet apparere maxima similitudo.

c Continua est repetitio ejusdem vocis in eadem sententia per epizeuxin.

d Nota est metaphora pro loco angusto & stricto.

e Est etiam similis tropus, sed à chirurgis sumtus, & qui plagas, & ulcera & tumores cataplasmatibus & fomentis solent ungere & lenire.

f Sumtum quoque est à felicitate regum ad beatitudinem vitæ rusticæ in Iteandam.

g Hyperbolica est Allegoria, pro, quæ vorantifacitis & tantopere laudatis more vulgi, qualis fuit Od. lib. 1. *Sublimi feriam sidera vertice*.

h E synecdochis est Allegoria pro, delicatissimos quoque cibos recusato, & primos quoque; illis suavitatem antepono.

i Epanophora est initio trium sententiarum ite. atæ ejusdem vocis & soni.

k Metaphora est à caussio, i. febre ardente canis terrestribus, ad vehementiam æstus solatis in Iteandam, quæ rigetum maximè, quum sol est in cancro & ad Caniculam & basiliscum accedit & ab ipsodem recedit.

l Similis est tropus à Leone terrestri, neque tamen ex his stellis prodit tantus calor, sed ab illis intensior æstu solis. Quod si quis malitè partibus id est, è canicula, & Basiliscus signa Cancri ac Leonis indicari, non equidem repugnabo: quorum momentis *καὶ οὐρανὸς ἵπποβοται*, fiunt maximi calores per bis ferè quadragesimos dies.

m Metonymia est adjuncti pro hominibus curâ & solitudine pressis, qui sibi invident animi tranquillitatem & somni libertatem.

n Synecdoche est generis pro Numidico silice, quod est præstantissimum marmor, vel pro gemmis ex Africa importatis.

o Sumtum est aq animatis ad sensus & animi expertia, ut hic ad domum, quæ patet latè in agros: aut undè spectare licet agros patentes.

p Metaphora est à corporibus naturâ depravatis, quæ vix, ac ne vix quidem, corrigi possunt, & ad id quod nata sunt, ut licet videre in arboribus pravis quas ubi diu multumque in rectum excitaris fulcro & fuscâ filing post tempore fulcrum & fustem fustuleris, cænes eadem ad pristinam formam reverti.

q Metonymia est subjecti pro spiritu animali, quem acerrimè talis jactura mordet ac exedat intinè.

r Si vera est Ciceronis definitio, *delectatio est voluptas suavitare auditus animum delinens*, inde est metaphora ad voluptatem aliorum sensuum.

s Synecdoche partis pro tota domo & paupertina & in Reges & regnum est polyptotum.

t Metaphora est a cursuionibus & viatoribus quorum viâ similis est vita hominum, id est sic traducitur, ut iter à viatoribus conficitur.

u Synecdoche est generis pro equo, qualis est in hoste pro civo.

x Symproce est ejusdem soni initio sententiæ atque finis, ac præterea ab igne sumtum cujus proprium est urere pro lædere & offendere.

y Metonymia est adjuncti pro loco cuplete, & pecunioso homine, qui, dum bene utitur rebus partis, verus certè illarum est dominus: contra dum illis, ut sacris, parcat,

z est miser omnino earundem servus.

z Allegoria est à Comiciis saltantibus, quorum præfultor præscribit numerum ac modum reliquo choro, qui obsequitur præfultori, ut pecunia & res partæ possessi debent servire, non dominari. Quidam ex eo ferrent. Loco Adelphi Act. 4. Scen. 7.

Tu interea restim ductans saltabis, putant hoc natum ab illo fure, quo equus Durio à Trojanis in urbem inductus est manibus chori saltantis implicato. Alii verò existimant chorus puerorum & puellarum cantantium & saltantium manibus inter se confectis referre similitudinem ductantium funem. De generibus autem saltationis vide

Pollucem l. 4.

EPISTOLA XI. AD BULLATIUM.

Theticum.

Error Bullatii coarguitur, qui longè latèque peregrinando & negotiando, bene tranquille, ac beatè vivendi rationes posse certis locis inveniri putaret.

Quid tibi visa Chios, Bullati, notaque Lesbos?

Quid concinna Samos? quid Cræsi regia Sardis?

Smyrna quid & Colophon? majora minorave famâ?

Cunctane præ campo & Tiberino flumine sordet?

An venit in votum Attalicis ex urbibus una?

An Lebedum laudas odio maris atq; viarum?

Scis, Lebedus quàm sit Gabiis desertior, atq;

Fidenis vicus: tamen illic vivere vellem.

Oblitusq; meorum, obliviscendus & illis,

Neptunum procul è terrâ spectare furentem:

2. Sed Eneg, qui Capuâ Romam petit, imbre lutoq;

Aspersus, volet in caupona vivere nec, qui

Frigus collegit furnos & balnea laudat,

Ut fortunatam plenè præstantia vitam.

Nec si te validus jactaverit Auster in alto,
Idcirco navem trans Aegæum mare vendas.

3. Incolumi & Rhodos & Mytilene pulcra facit quod

Penula h' solstitio, campestre nivalibus auris,

Per brumam Tiberis, sextili mense caminus.

4. Dum licet & vultum servat Fortuna benignû,

Romæ laudetur Samos & Chios, & Rhodos abiens.

Tu quamcunque Deus tibi fortunaverit horam.

1. 0 Grata sume manu nec dulcia differ in annum:

Ut quocunque loco fueris, vixisse libenter

Te dicas. Nam si ratio & prudentia curas,

Non locus effusi latè maris arbiter, aufert:

1. 5. 1 Calum: non animum, mutant, qui trans mare currunt:

Strenua nos exercet inertia navibus, atq;

Quadrigris petim' bene vivere quod petis, hic. m. est

Est Ulubris: 6. animus si te non deficit aquas.

Anasysis Dialectica.

ODe 1. 6. 1. 2. fuit hujus argumenti de tranquillitate animi. Habet quidem multum jucunditatis mutatio soli & cæli, ipsaq; peregrinatio interli-

ta: præsertim si fiat è crasso & concreto cælo in tenue & purum: Ptolomæus tamen docet, hominem ad aliud

clima translatum naturam ex parte mutare, quod ad corpus attinet, sed non animi tranquillitatem atq; prudentiam dare aut tollere potest talis mutatio, ut rectè Bias

nos admonet, τὸ πᾶν μεταβολᾷ αἰετὲ φέρουσιν διδασκῶν, ἕτε δὲ ἐπεὶ οὐκ ἔστι μεταβολή, ἵταque ad vitam bene beateq; colendam, nihil opus est tantâ totius insularum & regionum peregrinatione, nihil totius orbis lustratione: sed tantum æ-

quitate, moderatione & tranquillitate animi: è quibus solis, non è locorum amœnitate petenda est vitæ beatitudo. Cic. tamen Agraria 2. demonstrat dissimilia majorum & rusticarum ex efficiente causa Campanæ arrogantiae, quam statuit in natura loci ac victus ratione & consuetudine ad hæc verba, non ingenerantur, hominibus

tam a stirpe generis ac seminis, quàm ex his rebus, quæ ab ipsis, natura loci, & à vitæ consuetudine suppeditantur, quibus alimur & vivimus. Carthaginienses fraudulentis & mendaces, non genere, sed naturâ loci: quod propter portus suos multis & variis mercatorum & advenarum sermonibus ad studium fallendi studio questus vocabantur.

Ligures montani, duri, atq; agrestes, docilis ager ipse nihil ferendo, nisi multâ culturâ & magno labore questum.

Campani semper superbi bonitate agrorum, & fructuum magnitudine, urbis salubritate, descriptione, pulchritudine.

Hic autem locutus Physicus est ait ibidem P. Ramus quem Galenus ex autoritate Hippocratis, Platonis, Aristotelis disputavit in libello, quod animi mores temperaturam corporis sequantur. Sed enim hæc tam varia peregrinatio nequidius videtur notari, tanquam potius suscepta questus, quàm animi gratiâ. Hæc certè summa est Epistolæ: cujus argumentum est è loco causarum efficientium verarum, ut constat è remotione falsarum, quæ proponuntur initio è distributione loci in 4. insulas, & urbes novè. Insulæ aut sunt, Chios Lesbos, Samos, Rhodos: urbes Sardis, Smyrna, Colophon Roma, una ex Asiaticis, Lebedus, aliqua transmarina, Mytilene, Ulubris: quæ

3. 0 rum tres insulæ, totidemq; urbes in quæstionem cadunt & comparatè pronunciantur, sicut etiam, quanta famâ & auditione accipiuntur, nec ne. Item utrum ipsi Bullatio nihil aut certe parum ad Romam esse videatur hæc omnia:

Deinde an his posthabitis mallet Bullatius habitare in aliqua urbe Asiæ, an etiam Lebedi: à cuius habitatione primum sic deterret Bullatium collatione minorum, quod in hoc vico major sit hominum solitudo, quàm Gabus & Fidenis, ut postea videatur ejus consilium approbare è

diversis & adjunctis quod licet Lebedus cætu hominum non frequentetur, vellet tamen illic vitam colere, ut qui locus sit ab interveniu suorum maximè remotus, & unde naufragia aliorum procul tutus possit intueri.

2. Poeta videtur superiorem approbationem temperare ad certam legem & conditionem restringere similibus, quorum protasis est duplex, ut ostendat in exteris regionibus commorandum quidem, tanquam in hospitio, non autem habitandum, tanquam in domo, non secus atq; viator, qui pluviam & luto gravatus, dum Romam Capuâ

5. 0 petit, in cauponam divertit sui rescindi & recreandi tantum gratiâ non per petuò illic degendi causâ: non dissimili animo alter excruciat & quassus acerbo frigore ad hypocausta se recipit: quia diversis hisque rebus utimur, tanquam ad aliud felicius tendentes, non autem fruimur, velut jam inherentes rei cupita & amata: nō aliter tu, o Bullati defunctus gravissimo tempestatis periculo, debes te & navem rescire in regione transmarina, ut inde tandem aliquando patriam repetas.

3. Consilium de reditu confirmatur parium collatione, cujus apodosis est quadruplex, ut doceat, Bullatium falso credere melius ac beatius habitari in exteris regionibus, quàm in Latio: et, inquit, qui sane est mentis, id est, nullâ cupiditate lucri perturbatus, tantum accedit adjumenti ad bene vivendum & celeberrimis illis locis Rhodo & Mytileni & similibus: quantum ex aqua Tiberis intolerabili frigore: quantum deniq; ex hypocaustis & luculentis caminis rapido aestu.

4. Poeta dissuasit adhuc tranquillitatem vitæ conditione locorum esse æstimandam: nunc eandem ex animi perturbationibus vacuo suadet metendam, ac primum ex adjunctis

5 Consequentia illustratur primùm diversis, quòd

6. Vis assumptionis hoc loco latet, sed ista tranquillitas, si rationi vis parere, & cum Cicerone dicere, eundem est hac omnia, quæ homini accidere possunt, sic fore, ut magnam Philosophiæ habeam gratiam, quæ me non modo a solitudine abducit, sed etiam contra omnes Fortune impetus armat, tibi idem censeo faciundum, nec, a quo culpa absit, quidquam in malis numerandum. Ista, inquam, tranquillitas est apud te paraturque ex his rebus, quas quidem Epictetus Stoicus scribit τὰ μὲν ἐφ' ἡμῶν εἶναι. i. nos nostra quidem potestate esse, οὐδὲν ἐμπαῖσταιν τῶν ἑπὶ τῷ ἄλλῳ. i. sed non in mutationibus locorum & regnorum. Quo potest illud Senecæ ex Epistola 82. accedere. Quid prodest secessisse, tanquam non trans marianos solitudinū cense persequantur? Quæ latebat est, inquam non intret metus mortis? Quæ tam munita, & in altum subducta vitæ quies, quam non dolor terret? Quocumq; te abdidisti, mala humanæ circumstrepenti & frustra igitur talem animi tranquillitatem procul aliunde quæris: quod facili ex antecedentibus efficitur.

Enarratio Grammatica.

Majora,] Hac loca SÚntne aliquid superius aut in

65 Georg. unde ad plenum calcantur.

Jactaverit.] Sic Virg. Aen. 1.

— *Multum ille et terris jactatus & alto*

Sic etiam Cic. 1. de Offic. *Et ut sapè ex alto in portum se contulerit*, pro remotissima maris parte a continente, vel profundissima. At quum ibidem Virg. dicit, *et Majora genitum demisit ab alto*, id est, e caelo. Itaque altum pro ratione rei aptum substantivum requirit.

Trans Aegaeum.] De hoc mari dictum est Od. 16. l. 2. sententia autem est: Non continuò debes vendere navem in regione transmarina, & illic habitare, quòd aliquam navigationis incommoditatem perceiveris.

In columis.] Reperitur simplex adjectivum columis & colume in Trinummo Plauti, sed conjunctum visitatius est, incolumis, pro integro, salvo, & sano, quibuscumque apud Cic. sapè geminatur, & a *columen*, inde deductum videtur: quod pro fulcro, praesidio, & ornamento sumitur, ex illo Terentij: *Columen nostrae familiae*. Rhodos & Mitylene idem tibi sanæ mentis adjumentum afferent, quod penula tempore sereno, quod etiam subligaculum & brachæ astate, & frigidus amnis acerbissimo frigore, & luculentissimus focus acutissimo sole. De camino urente & lacrymoso fumo dictum est Satyr. 5. lib. 1. Nobis caminus est, per quem, velut per canalem ignis e foco & fumus emittitur sine noxa extra tectum: alijs etiam est fornax sine exitu: alijs denique hypocaustum: unde non satis constat, quo de genere locus hic intelligendus sit. Illud Satyr. 5. de camino exitum non habente sumendum esse fumus illic indicavit. Sed de Rhodo & Mitylene diximus copiose Od. 7. lib. 1.

Penula.] Genus est vestis, quod tunicis calopluvio & frigido superinduitur, ut e partitione Galbae liquet lib. 6. cap. 3. Quint. *Quum ille penulam rogant, respondit, non pluit, non est opus tibi: si pluit, ipse utat.*

Campestre.] Sententiâ D. Augustini de civ. Dei 1. 14. c. 21. negatur Latinum esse *campestre*. & ex eo dictum, quòd illo, qui exercebantur nudi in campo Martio, pudenda operiebant sua. Asconius tamen Pæd. in orat. pro Marc. Scauro paulò aliter describit, dum id vocat Campestre, quod succingitur ab umbilico ad pedes demissum & ad partes corporis pudendas regendum.

Vixisset libenter.] I. faciliè. ut hoc vicissim pro libenter Epist. 16. lib. 2. ad famil. in *maritimus faciliè sum*, i. libenter.

Nam si.] Non connectit hic *si*, sed cum *nam* *aitonoyi* pro quia hoc tamen connexè in analysi nostra explicatum fuit.

Locus arbiter.] Ode. 3. l. 1. ad vers. *quo non arbiter Adriæ major*. interpretati sumus. Notum dominantem & potentem maris Adriani, quæ interpretatio potest huic loco convenire, ut curas intelligamus ratione & prudentiâ pelli, non mutatione cujusquam

loci, quantum virtuti a se vitia vasti maris, ita ut hinc videatur, velut ex alta rupe, imperare: quanquam non ignoro verbum *arbiter* usurpari a Plauto in Aulul. pro spectare & observare. hinc ego huc atque illuc poterò, quid agant, arbitrarier, ad quam certè notionem videtur explicandus locus Plauti in milite Glorioso *mibi quidem jam arbitri vicini sunt, mea quid fiat domus*, id est, spectatores: unde apparet id sensibus tribui, quod est mentis. Itaq; non verba tuta a vasto mari, quæ hoc spectat, tanquam spectator animi securi ludos, auferit sollicitudines.

Inertia.] I. inconsideratus labor nos frangit.

Bene vivere.] Antimeria est, pro, vita beata.

Inertia strenua.] De his apposis ita statuendum, ubi de alijs apud hunc Poetam, insipientia Od. 34. l. 1. in quam nostras revisas notas, & alias in Epist. sequentem ad verba concordia discors: quales sententias Græci videntur appellare *deusapous*, tanquam diceret *acutis fatuas*, quum ita affectatè & acutè pronuncientur ut insipida & fatua videantur sicut Servius in Aeneid. 7. vers.

Num capti potuere capi, num incensa cremavi.

Troja viros? annotavit, cum felle dictum est: nam si hoc removeas, erit Oxymorum, qualis est sententia Cicer. in Verrem, *si tacent, satis dicunt*. Item ut in uberrima Sicilia parte Siciliam quareremus, qualis est Græcis *ἀγασθῆναι ἀγρία*, quam ita concilies, ut jam dialectica indicant quum homines intelligentur strenui acres & prompti ad commotionem animorum, segnes contra & pigri ad eorundem sedationem. Strenuus enim propriè dicitur miles, qui corporis agilitate potest exequi mandata imperatoris sui, ut strenuitas sit aliquid minus quam fortitudo: quia hoc ad imperium animi, illud ad corporis servitium sit referendum: quod discrimen ex hoc Ciceronis loco elucet, ut cognoscere te si minus fortem, attamen strenuum, utrumque Epist. 7. tributum est L. Martio Philippo vehementi oratori ac disertio: Item e penultimo vers. 2. Epist. *sin cessas, ante strenuus anteis*. Cornelius quoque Fronto hæc ex efficiente ita distinguit: agilem actio facit, strenuum motus fortem animus, robustum corpus.

Ulubris.] *Ulubris* locus ac vicus est in Italia valde infrequens, ubi tamen Cæsar Augustus dicitur nutritus: hujus loci palustris meminit Cicero lib. 7. Epist. ad fam. lib. Treba. *Nam Ulubris honoris mei causa vim maximam ranunculorum se commisse constabat*: ubi locus est scriptoris in clientes Trebatij, quos vocat ranunculos Ulubrarum incolae: quos prius Epist. 12. hujus lib. appellarat populum Ulubrarum. *Quid fiet porro populo Ulubrano, si tu statueris, ut idem non oportere*, id est, Remp. administrari? Quidam existimant Ulubras non coloniam, nec municipium, sed præfecturam fuisse, quæ jus Roma civitatis habebat, ejusdemque legibus & magistratibus parebat: sed omisi admonere de hac repugnantia.

Explicatio Rhetorica.

E Panaphora est in quid multoties repetito initijs membrorum, ac præterea *αναφορῶν*, deliberatio cum Bullatio de varia peregrinatione, ubi octies hic interrogatur, ac pro eo Poeta tandem ad quatuor quaestiones tantum de Lebedo, Samo, Chio & Rhodo respondet.

b Synecdoche est generis pro Martio campo, nec tamen meo iudicio malè diceretur totum hoc campo & Tiberino flumine per synecdoch. cam periphrasin Romæ, præ qua vires alia & regiones contemnendæ

& parvi pendendæ videntur. Id enim sonat verbum *serdere* ab immundis rebus sumtum & translatum, quo tropo usus est Corydon Virg. Eclog. 2.

quoniam sordenti tibi munera nostra

c Anaphora.

d Polyptotum.

e Metonymia subiecti pro mari furioso & insano, cuius rex & dominus est Neptunus e partitione regni Saturnini inter fratres & sorores.

f Altera est Epanaphora.

g Meta-

g Metaphora est ab integrâ ac firmis corporibus ad animum: qualis fuit Satyr. 3. lib. 1. *incolam capite es*, pro, integer ne es animi? ut ibidem.

h *Solstitium*, *aurea inualis bruma*, *mensis Augustus* videntur mihi modificata verba pro hominibus in tali cælo versantibus, præterea in *solstitio* est synecdoche generis pro æstivo.

i Metaphora quoque est a corpore ad animum pro grato & memori animo, quod Græcè dixeris, *χρῆμα λαβὼν μέμνηται*, memento acceptum beneficium: sicut est in *dulcora* & *saporibus* pro, commoda & dona præsentis horæ cape.

k Sumtum est a iudice, qui totius rei habet arbitrium & facultatem ad significandum, nullum esse locum, qui procul a terra spectet vastitatem procellosi maris, 15

tam ab illius casibus tutum, ut possit animo dare tranquillitatem.

l Metonymia est ambientis aeris pro subiecta regione, quam solum mutavit, non mores & naturam. Hanc sententiam Æschines in Ctesiphontem vsurpavit ἀπὸ τοῦ τόπου, ubi docet orator neminem fore virum bonum apud externos, qui parvus fuerit apud suos ἢ γὰρ, ἐπὶ τὸν τόπον, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ τόπου μόνον μετέβη, id est, non enim, aiebat, mores, sed locum solum mutavit, ubi est, μετανομήσθαι. Ita cælum pro aere lib. 1. Titul. 2. Institut. in distributione animal.

m Anadiplosis est in sono ejusdem vocis ad clausulam præcedentis & initium sequentis sententiæ iterato.

EPISTOLA XII. AD ICCIVM.

Theticum.

Iccio nunciatur, quis satis locuples dicendus sit, quanti faciendus amicus, & quis reipublicæ status.

Fructibus Agrippæ Siculis, quos colligis Icci, Si rectè frueris non est, ut copia major Ab Jove donari possit tibi: tolle querelas.

2. Pauper enim non est, cui rerum suppetit usus.

3. a Si ventri bene, nil lateri est pedionisq; tuis: nil Divitiæ poterunt regales addere majus.

4. Si forte in mediopositorum^b abstemius, herbis Vivis & c. uticâ si vives protinus, ut te Confestim liquidus Fortunæ^c rivus in auret:

5. Vel quia naturam mutare pecunia nescit: Vel quia cuncta putas una virtute minora.

6. Miramur, si Democriti piceus edit agellos, Cultaq; dum peregrè est animus sine corpore velox:

Quum tu inter scabiem tantum, & contagia laceri

Nil parvum sapias, & adhuc sublimia cures.

Quæ mare comescant causæ: quid temperet annum

25 Stella sponte sua jussane vagentur & errent:

h Quid premat obscurum Luna: quid proferat orbem:

Quid velit & possit rerum concordia discors:

Empe docles an stertini deliret acumen.

30 7. Verum^k seu pisces, seu porrum & cape trucas

Uttere Pompejo Grospho & si quid petet, ultro

Defer: nil Grosphus, nisi verum orabit & equum.

8. Vilis amicorum est annona, bonis ubi quid des.

35 9. Ne tamen ignores, quos si Romanam loco res,

n Cantaber Agrippæ claudî virtute Neronis.

n Armenius cecidit, jus imperiumque Phraates

Cæsaris accepit genibus minor: aurea fruges

Italia pleno diffundit copia cornu.

40

Analysis Dialectica.

Ad primum quæstionis caput respondet e paribus, Enthymematicis sic judicatis, (majora enim & minora negata reducuntur ad paria,) si rectè frueris rebus presentibus, eque dives es, atq; locupletissimus quisque: si antecedens est verum, desine de paupertate apud me conqueri. ex his Iccij querelis cognoscimus eum non fuisse μὲν ἀδύνατον, quem Aristoteles variè describit Ethic. lib. 4. cap. 3. & hujus variæ descriptionis sunt hæc, καὶ αὐτὸς ἀναγκαῖον, ἢ μικρὸν ἢ μέγα, ἀπορροῦντος & στερητός. αὐτὸς δ' αὖτος γὰρ οὐδὲν ἐξέτι τούτου. 1. vir etiam magnanimus de damnis necessario acceptus, si ve parvis minime queribundus est, neque supplex ullus est enim ejus qui valde curat illa, ut a se affectum in ipsi. Hoc in loco dicitur magnanimus non queri solitus, siquid forte incomodi & damni acceperit in rebus ad vitæ cultum necessarijs, nec unaquaque horâ deplorare detrimenta rei domesticæ, nec præterea quemquam rogare opem his refarciendis malis, quod qui facit, apertè indicat se hæc habere impensè cara, nec sine ijsdem posse vitam dignitatemq; suam tueri. Magni autem animi signum Cicero dedit lib. 14. epist. 9. ad Atticum, quâ ita scripsit Sed quod queris, quid arcessem Chrysippum (architectum) taberne mihi due corruerunt, vel quæ rimas agunt. Itaq; non Inquilini, sed mures etiam migraverunt. Hanc ceteri calamitatem vocant: ego nec incommodum quidem, quâ-

vis aliorum quisq; de talibus eventis multas fundat querelas sic, o Socrates! o Socratici viri! nunquam vobis gratiam feram, dii immortales quam mihi ista pro nihilo subaudi habeam: Quam bonorum amissionem Cicero se a quo ferre ostendit animo beneficio philosophiæ atque studio sapientiæ, non autem hujusmodi bonum accepisse ab animi magnitudine sibi naturaliter insita, In describendo autem loco superiori Ciceronis vsus sum olim exemplari multum differente, quod anno 1588. in lucem Luguni editum fuit sumptibus Sybilla a Porta.

2. Illustratur cõplexio descriptiõis pauperis ex adjunctis, quod hinc nō suppetat usus rerū, & multa desint: sed quia Iccio suppetunt ad vitæ cultum omnia, nihilque deest. i. satis est d. ves Iccius, ipsum non esse pauperem concludit.

3. Approbatio est assumptionis quadam distributione rerum, quæ sit ex adjunctis, cibo, potione, lectisternio, curribus & equis nomine subiectarum corporis partiū significatis, quemadmodum videtur Porphyrio interpretari, quod non minùs quis fortasse probaret, quàm si de optima valetudine, recta & firma corporis cõstitutione, d. magno deniq; ad cetera labore interpreteris, ut nōnulli faciunt, qui sententiam suam vulgatâ parabolâ tuentur, melior est sanitas, quàm ingens thesaurus: quæ certè interpretatio est quadam repetitio præcedentis

h h 2 syllo-

sylogismi, ubi quod generatim prius dictum fuit, nunc figillatim enuaciatur ita: si habes cibum & potionem, quibus corpus sustentetur: si lectisternia, ubi cubes & quiescas: si curvus & equos, quibus huc atque illuc transueharis, ut res tua ferant: si denique his recte frueris, non minus locuples es, quàm rex aliquis & potentissimis: itaque nihil est, quod paupertatem queraris: quod si tamen malis locum sine modificatione verborum intelligi de firma corporis constitutione, minimè repugnabo. Et certè ita multò erit minor Iccio causa de conditione sua querendi bonis Fortune & corporis cumulatio, & altera erit argumentatio ejusdem & argumenti & conclusionis cum prioribus.

4. Mira est Poeta calliditas in tractando hujus hominis spleonectæ ingenio divitiis ac opibus valdè dedito, ut constat ex Od. 29. l. 1. si, inquit, abstinentiâ rerum, quæ sunt in tua potestate, contentus vivis parvo, tu posteram vitam tolerabis tenuiter ac parce: atque ita crescent tue opes in immensum. Consequens hujus axiomatis connexi confirmatur diversis, Quamvis magna futura sit tibi accessio bonorum & frugalitate, non aliam tamen sumtum facies, atque solutus: hac dissimulatâ infirmatione, quod vitio erat vertendum, laudi ducit. Avaritiam enim Iccii nomine frugalis mediocritatis donat, ut qui ad hanc traducere inde illud studebat. Si paræmiologus attentius æstimasset, momentoque suo ponderasset vnumquodque hujus epistolæ argumentum, nunquàm duos ipsius versus 5. et 6. contulisset in vim idem significandi cum proverbio, quod depromsit. e lib. 11. Athenæi.

A εἰ πὸς εὖ μεν ἀρκῶς, εὖ δὲ δολῶς Ἀνδρῶντος. l.

Semper bene vter, Thylæus semper bene est homo.

Hic Interpretatur hominem esse doliū & cum eâ fatinæ, qui poculentis ac esculentis nimis indulgeat, quî noster poeta studeat traducere Iccium ab immodica parsimonia ad frugalitatem.

5. Illam victus & vitæ universæ æquabilitatē voto magis, quam rei veritate, nirentem illustrat, quod naturâ ita comparatus Iccius nequiret vi pecunie mutari: vel quod do-

ctrinâ & philosophiâ instructi uni virtuti post ponereb omni.

6. Virtus Iccii probatur minorum collatione, si nobis est Democritus admirabilis, quod unico philosophiæ studio & amore curam rei domesticæ abjecerit: tu nobis multò magis visus admirandus, qui uno & eodem tempore de opibus Physicis, & chrematisticis, id est, arii quæsturiæ, quam tamen posteriorem obiter ex adjunctis improbat, quia est cultori suo infesta & contagiosa, a qua cupit illum avocare, & ad priorem reducere, quam fusiùs illustrat, velut suis partibus: quoniam enim physica sit doctrina rerum naturalium, considerat & contempletur partim corpora cælestia, in quibus versatur Astrologia, partim aëria, in quibus Meteorologia, partim terrestria & aquatilia, in quibus ars medica. Itaque ad aliquam harum partium, quicquid hic dicitur de planetis vagis, vel fixis stellis, sive de obscuritate & clauitate Lunæ, sive de vicissitudine temporum, sive de concordia elementorum, videntur pertinere, & in illis Iccij vigiliæ dicuntur elaborare, quod licet longè secus sese habeat, Poeta tamen ita esse vehementer optat.

7. Hic quædam est occulta transitio a prima Epistolæ parte ad secundam de Grospho in amicitiam alliciendo, cujus conciliandæ ratio est ex effectis utriusque, ut locius primū minime spectet, quid rogetur a Grospho, sed prolixius ac cumulatus deferat petito. Deinde Grosphus nihil, nisi quod honestum & justum fuerit, rogaturus sit.

8. Postrema ratio est conciliationis ex adjunctis, quod adeptio amicorum vilissimè constet, præsertim, si ad tuam familiaritatem legentur viri boni, atque ipsorum animi tibi aliquo beneficio devincuntur.

9. Jam tertia Epistolæ pars est de statu reip. Romanæ, qui declaratur ex efficientibus, quod Hispania Tarasconensis virtute Agrippæ, Armenia Tib. Claudii Nervæ fortitudine, & regna Parthorum & Persarum subiecta sint sub imperium, ditionemque populi Romani. Postremo ex adjuncta incredibili fugam ubertate per totam Italiam diffusa.

Enarratio Grammatica.

AD Iccium.] Iccius non ex alia descriptione melius potest cognosci, quàm ex enarratione Od. 29. l. 1. unde facile perspicias illius mores & ingenium: atque nomen scribendum per (r) Itium: Itaque inde repetes omnia, & quæ hic fortasse etiam desideres de M. Vipstano Agrippa, reperies Od. 6. lib. 1. e neutro tamen loco facile & aperte intelligas, utrum fractus, quorum hic sit mentio, dati fuerint Iccio ab Agrippa, an solum administrati ab illo procuratore hujus. Quantum autem ego conjecturâ consequi possum, e libera potestate fruendi talibus bonis Iccio facta, & comparatione illorum, quam postea non videntur frustra hic adhibuisse, existimo Iccium talium fructuum justum fuisse dominum.

Fructibus fruere.] Ταῦτα μὲν παρὲς ἀλλήλα πλεονάζουσιν, ut alterum inclinetur ab altero, ut docet Donat. in Eun. Act. 4. Sc. 7. ad fin. & in Heaut. Act. 1. Sc. 1. ad hunc versum, nefas esse ullâ me voluptate hic frui, ait. propriè est delectationem capere ex usu. Ibidem, sed Act. 3. Sc. 3. de verbi hujus origine vide, ut nos etiâ alibi notavimus.

Nen est.] De usu est impersonalis dictum est in Grammat. Od. 1. l. 3. Hæc tamen phrasis tam a Latinis, quàm a Græcis affectata non amplius sonat, quàm si ita pronunciaris: si rectè frueris præsentibus, nihil abundantius possis accipere ab ipso Jove. Hoc autem, non est,

ut, Græci efferunt, ἐν εἰς ὅπως, pro, non potest fieri, uti vel, nullâ ratione potest fieri.

Ut major.] Hoc etiam enunciatum sine particula negandi, sicut exempla in Gram. Od. 1. l. 3. tibi indicabunt.

Tolle querelas.] Ellipsis est præpositionis rationalis, quare, vel itaque, ne queraris.

Panper.] De hac voce diximus Od. 2. l. 3. Hæc autem loquutio, cui rerum suppetit usus, valet, qui potest rebus uti.

Si ventri bene.] Interpretatio est sententiæ Theognidicæ hoc pentametro comprehensæ:

Γαστήρ τε καὶ μένος, καὶ πῶς ἂν ἀβέηται.

Neque tantum verba utriusque Poetæ sibi respondent sed genus etiam argumenti prorsus idem est: quod quia Lambinus minimè explanavit loco citato, apertius nunc demonstro. Protasis horum parium apud Theognin præcedit tribus versibus amplificata sextuplici bonorum distributione, auri, argenti, pinguis soli equorum, mulorum, & reliquorum ad vitæ cultum utilium, & sic enunciatum: juxta sunt inter se divites, & qui hæc possident, atque hi, quibus adsunt, quæ oportet, quibusque sunt omnes corporis partes bene affectæ, καὶ εὖ οὐ πένεται, ad suavitatem vivendū, & præsertim fruedū. Hæc apodosis præsentī pentametro continetur. Hic autem loquitur,

loquitur, quemadmodum loquutus est Od. 16. l. 3.

— Bene est, eius Deus obtulit
Parcā, quod satis est, manu.

Divitia.] Cicero videtur in Caelio & alibi distinguere divitias & opes hoc genere finis & sermonis, quod illae solent expeti, ut utaris: hae verò, ut colaris: huic tamen differentiae videntur repugnare divitiae regales pro opibus, vel est periphrasis opum vi epitheti regales?

Sifortē.] Singularis est huius conjunctionis, sicut (nisi) convenientia cum (forte) adverbio a bonis Latinitatis auctoribus usurpata, qui nunquam pro hoc dicunt, si fortasse, nisi fortassis, vel forsan, ut plerique omnes hodie loquuntur.

Abstemiū.] Ratio huius vocis redditur a Fabio Quint. l. r. c. 7. de Orthographia. Abstemiū, inquit, ex abstinentia temeti composita vox est. Temetum autem pro vino fuit veteribus in usu, ut Plaut. in Aulul. Temetum nihil allatum intelligit. Fuit etiam posteris, Plin. l. 14. c. 13. Cato ideo propinquos foeminis dare osculum iussit, ut scirent, an temetum olerent. Nam Agell. l. 11. c. 23. ex alijs historicis scribit, mulieres Romae atque in Latio abstemias etatem egisse: hoc est vino semper, quod temetum prisca lingua appellabatur, abstinuisse dicunt, & non minus multas a iudice si vinum bibissent, quam si probum & adulterium commississent, & certè alibi docuimus e sapientis Salomonis proverbii & scriptoribus profanis: quidnam morborum & malorum vinum daret mortalibus, quos ideo praestaret illius abstemios vivere—ὅς μὴ ἐξ ἀπηνής ἀοινοῖ γαργυμένοι νοσήματι πέπιπῶσιν, ut non in maribus inciderent, statim ubi a vino abstinuisse. Rationem praeterea vocis affert Donat. Act. 1. Sc. 4. Andriae. & Act. 4. Sc. 3. Eunuchi, Temeti nomine antiqui grave vinum appellabant, id quod tentaret mentem. id est, labefactaret: cui non admodum est dissimile τὸ μέδν dictum διὰ τὸ τὸς ἀμετρίως αὐτὸ πίνοντας μεθύσκειν. i. quod ipsum Immodicè bibentes debilitet ac frangat, id est, τὸς αὐτὸς ποιεῖ μεθύμενος, ἢ ἐἰς μεθύμοτον αὐτοῖ. i. eosdem inducat in summam rei quamlibet necessariae incuriam, de quo revise notas in Oden. 37. lib. 1. Est quoque notandum positorum pendere ab adiectivo (abstemius) quomodo vini abstemius dicitur & abstemium esserum in medio positum, valet abstinere a rebus promptis & expositis potestati & voluntati nostrae.

Protinus.] Vox est continuationis & ordinis, ut ex alijs locis apparet. Virg. initio l. 4. Georg. in transi-
tione a parte tertij operis de pecore ad quartam de apibus:

Protinus acrimellus caelestia dona

Exsequar, id est, exponam deinceps rationem mellificis

hic accipitur Sat. 5. lib. 2.

— Tu protinus, unde

Divitias arisqueruam, dic augur, acervos.

Urtica.] De hoc genere herbæ lege Dioscor. l. 4. c. 94. ubi gemina tribuitur ei appellatio, quum dicitur ἀγλήνη, οἱ δὲ κνίδι, utriusque autem Etymon respondet Latino. Urtica enim nominatur, quod tactu sui sit acer rima & vrat maximè: ἀγλήνη μὲν ὅτι καλὴν ἀγλὴν αὐτὴ ἐνδίδωσι, quod non pulcrum nec mollem sui præbeat tactum: κνίδι δὲ κατὰ τὸ κνίζειν, apungendo & vrendo, ὅτι διηγμὸν καὶ κνισμὸν ἐμοιρεῖται τῶν ἀπὸ μέρων χειρῶν, quod morsum & prurium imprimat manibus tangentium. aliud tamen etymum ab editione prima huius commentationis inveni in parecholis Eustathij sub initium οδυσσ. Δ. αὐτὰ τὰ δάλασσαν ἀγλήνησιν οὐκ ὀνομάζονται αὐτὰ τὰς ἀγλὴν βοτάναις, ἀς ἐκ κνίδας φασιν. ὅν τ' ὄνομα καὶ ἐν φημισμῶν ἀγλήρας εἶναι. ἔγερ' ἐστὶ πὶ ἀγλὴν αὐτὰς ἡρώων περὶ τὴν ἀπαλὴν, ἢ ἀπὸ τῆς ἀγλῆς ὕδατος

ἀγλῆς. i. urtica marina sunt ejusdem nominis cum terrestribus herbis, quas etiam vocamus Urticæ: quarum (primū) nomen per suavitatem contraria loquutionis dicitur. nihil enim habet, quod in ipsis quietum, lene, delicatum & molle, quum tactus sit acer et injucundus, dicitur autem ἀγλῆς per syltolen pro ἡγλῆς ἀπὸ ἡγλῆς, τὸ ἡγλῆς id est remissè, lentè. quare hoc etymum arguit erroris scripturam per ψilon.

Rivus.] Epod. 15. inter amnes auriferos, Pactolus, Tagus, Padus, Hebrus, Ganges, nominati sunt, qui licet locupletarent Iccium, non mutarent tamen rationem Icciani victus. sic Lucret. dicit, rivus auri & argenti. lib. 5. vers. 203. Ita interpretor particulam ut per discretionem, vel intensionem, quantumvis non per finem, pro, quamvis in auret, & expleo elipsin τὴν tamen sic tamen vives postea. Ad annotationem Epod. 15. de Pactolo addam ex Eustathio in Periegesin Dionysij ad hunc locum.

— ὅθεν Πάκτωλός ἐδίδου

Χρυσὸν ὁμῇ δίνον ἐφελκόμεν & κελάρυζαι.

Unde e Tmolo monte Pactolus manans

Aurum cum vorticibus trahens susurrat.

Cui Scholiastes hanc interpretationem subiungit, χρυσόφρος γὰρ ἰσορεῖται ποταμός ἐ Πάκτωλός, ἢ ὡς αὐτὸ τὸ χρυσὸν κατὰ σύρῶν λήγεται. ἢ ὡς λιπαίνων τὴν ἐργάσιον γλῶσσαν, καὶ πλετοποιὸς τοῦς ἐκεῖ γαργυμένους, id est, Pactolus definitur fluvius aurifluus, aut ob id ipsum, quod ramenta auri deorsum trahat, aut quod regionis solum fecundet, & illic habitantes locupletet: quam descriptionem confirmat auctoritate Hesiodi, Pactolus ramenta auri devolvit e Tmolo & in Hermum fluvium deponit. Hanc tamen fluvij naturam alij ad fabulam Midæ Phrygiæ tyranni referunt, qui ex oraculo Apollonis ad extinguendam aurisitim caput immergit in Pactolum, & inde arenæ fluminis semper postea inaurata fuerunt.

Miramur.] Quod Cic. dicit 5. de fin. & 5. Tusc. de voluntaria occacatione Democriti, & patrimonij cōtemptione, Diogenes Laërtius in ipsius vita, illius nō meminit. Narrat quidem, quæ admodum studio peregrinationis brevi consumserit, quicquid illi cellisset e partitione paternæ hereditatis cum fratribus, atque inde regressus propter sumam ipsius inopiam a fratre Damazo nutritus fuerit. Quū verò (inquit Laërtius) lege cautū fuisset, ut, qui patrimonium consumserat, nullum dignitatis gradum in patria consequeretur, eo cognito, ne invidiorum & detrahentium pateret calumniis, legisse illis constat librum, qui magnus Diacosmus dicebatur, & a Budæo definitur ordo rerum & digestio complectens numeros concinnitatis omnes, vnde quin gentis talentis honoratus est, καὶ ὡς ἀληθὲς ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ πάντων λόγων, & erat quàm verissimè in omnibus Philosophiæ partibus versatus. ideoque honorificis imaginibus æreis post mortem est decoratus, centum vitæ annis superatis. Petronius arbiter scribit Democritum, quo sapientiæ operam daret, vili pergulā, sive contignatione vili & pertinā domo ætatem egisse, & ex ea præclara illa de herbis & natura rerum scripta extulisse. Arist. l. 1. Metaphy. c. 30. scribit, Democritum & Leucippum subjecisse plenum & vacuum rebus tanquam materiam, & ex Atomorum figura, ordine, situ generari omnia.

Cultaque.] Si terrā colere nihil est aliud, nisi illam resolvere & fermentare, ut definit Colum. l. 1. c. 2. i. in pulverem redigere, Gall. mēbler la terre, & quasi mobilē multa in versione reddere; nomine cultorum intelligenda sunt arva sic affecta, cōseriq; solita, quæ Græci vocāt γλῶσσησμένῳ ἢ ἀσπεμον ὁρῶν. D. Lucas c. 6. Evang. & Math. 12. cap. id enuntiant sine subitant: ἐγένετο δὲ ἐν σαββάτῳ διδίδεσθαι τῶν ἀπορρέοντων αὐτῶν διὰ τὸν ἀσπεμόν. i. fabam

h h 3 etum

*Eum est, ut Sabbatho altero primo pertransiret per sata
vel per segetes, sicut τὸ ἀγέλλος ἐστὶ ἀπὸ τοῦ ἀγέλλου. Hic autem versus Ode. 22. lib. 1. citatus est ad lo-
cum Plutar. in Pericle de Anaxagora, qui numinis affla-
tu animique celsitudine motus, domum deferret & a-
grum reliquis incultum & vallatum, quemadmodum
sata substantivè accipiuntur pro segetibus & agris se-
mente gravidis.*

Dum animus. Id est, dum mens ipsius Democriti est
intenta Philosophicis contemplationibus.

Peregrè. Hoc adverbium convenientiam habet
cum verbis cuiusvis motus vel quietis Satyr. 6. l. 1. di-
xit, exire peregrè. Terent. Phor. Act. 2. Sc. 1. Pericla,
damna, exsilia peregrè rediens semper cogitet. Item Cic.
epistola peregrè allata. Idem autem huius loquutionis
loco peregrè est animus, dicit pro Milone, aures pere-
grinari, id est, nihil audire, nihilque intelligere eorum,
quæ, vbi vis ac verberis, gerantur, more hospitum ac pe-
regrini, qui in aliena repub. minimè debet esse curiosus.
Hoc fortassis Græcè dixeris, ὁ νῦν καὶ τὸ ὅτι μακρὸν τῶν
παρόντων ἀποστῆναι τὸ ἀννοεῖν, ἀπὸ τῆς, ὁ ἀννοεῖν ἐκ
τῆς τῶν νῦν παρόντων, Democritus non habet men-
tem rebus præsentibus intentam.

Velox. Omnes enim universitatis tractus & an-
gulos paullo momento percurrit, quod interrogatus
vultus sapientum, πῶς τῶν πάντων τάχιστα, respondit, νῦν,
διὰ τὴν ταχέως πάντων, quia noster animus corpore solutus,
quo tanquam vinculo coerceretur, idèque τὸ δέμας,
vocatur, liberrimus atque celerissimus fit, εἰς πάντας τὸς πύ-
λους ἀποστῆναι τῶν πραγμάτων.

Scabies. Latina & Græca appellatio ἰσχυρὰ & Sca-
bies bene convenit cum ratione utriusque vocis: nam
ut scabies a scabendo, sic τὸ ἰσχυρὰ παρὰ τὸ ἰσχυρὸν τῆς
κνίδος, ab eodem a scapendo & aliquid in summa parte at-
tingendo. Quomodo autem definitione rei inter se di-
scerpent consule Corn. Celsum, Plin. & Avicenn. & ma-
ximè nostrum Gorr. in defini Med.

Nihil parvum. Nihil humile, nec terrestre medite-
ris, sed altum & cæleste contempleris, ut, cuius impe-
rio mare intra suum alveum contineatur, ne effluat, ter-
ram que obruat: cuius etiam nutu partes anni vicissitu-
dine afficiantur ad corpora temperanda & fruges se-
rendas: hoc Græcè dixeris ἐδὲν μακρὸν χρόνον, non parvâ sis
præditus sapientiâ talium rerum.

Temperet annum. Festus inclinât τὸ ἄννυς παρὰ τὸ
ἄννυον, quod est spatium unius anni præteritum, de quo
lege Cratylum Platonis vidè οἱ ἐννέη λήγοντες οἱ περὶ οὐνοῦ
ἀρχόντες, qui anno superiore præfuerunt magistratum.

Sponte sua. Hæc vox e Græco fluxit ἀπορροή & hæc a
ἀπορροή, libare, quod libatio debeat esse ἐκείνη, animo
quælibet fieri. Ita τὸ ἐκείνη παρὰ τὸ ἐκείνη, ab eo, quod
perit, & evanescit, ut Xenophon loquitur in συμποσ. ἐπὶ
τῇ τῆς μαθημάτων τῶν μαθητῶν περὶ τῆς ἀφ᾽ ἑαυτοῦ
ἐκείνης, ut stellæ, quæ
occidunt, tale videntur præ se ferre. Vagæ autem stellæ
sunt Plinio errantia sidera, Virgilio stellæ palantes,
Græcis πλανήται ἀστέρες, ἀστὲρ πλανήτης ὁ ἀπὸ πλανώμενος, ἢ πλε-
ρόμενος: de quibus sic Atheniensis hospes l. 7. de leg.
Plat. sub. finem, non est profecto vera illa de sole ac luna,
ceterisque stellis vulgaris opinio, quod una pererrent, sed
contrariæ habet. Eandem enim viam unaquæque ipsarum,
non vero multas, sed unam semper in orbem permeat atque
perlustrat, quanquam per varias, multiplicisque vias cir-
cunferri videntur.

Premat. Condat & occultet. Quum luna planè ab
oculis nostris semota & obfusa, Græcè dicitur ἀπο-
σπένδεται μὴν: sed quum est in coitu cum sole, & cum ipso
eandem regiones occupat in eodem signo, σπινθηρίζεται
quum præterea nos pleno lumen illustrat, πανσέληνος.

item quum corniculata sub tertium diem novæ lunæ
incipit apparere, μὲνσείδης, quum denique semiplena,
δισκοτόμος.

Concordia discors. Historia physicarum opinionum
de materia est repetenda e primo auscultatione sphyricæ
& tertio cap. lib. 1. Metaphys. vbi Aristoteles annu-
merat Empedoclem octo alijs, qui solam materiam
esse principium rerum putarunt: alij aliam, ut Thales
& Hippo aquam: Aleximenes & Diogenes acrem:
Hippasus & Heraclitus ignem: Anaximander corpus
quoddam igne densius: Empedocles elementa 4. A-
naxagoras non elementa, sed infinita homomerea esse
materiam & principium generationis. Hos certè Phy-
sicos Aristoteles dicit solam materiam attigisse neque
alias causas tractasse, cap. tamen 4. aggregat ad 4. alios
Empedoclem quantum causæ efficiunt & sanctiorem, qui
concordiam bonorum efficientem causam tribuerit i-
gni, discordiam malorum æti, aquæ, terræ. Hanc quoque
concordiam discordiæ sic Ovid. lib. 1. Metam. exprimit.

*Quæ ppe ubi temperiem sumere humora, calorem
Concipiunt & ab his oriuntur cuncta diobus:*

*Quumque sit ignis aqua pugnax, vapor humidus
omnes.*

Res creat, & concors discordia fertur apta est.

Hæc autem discors concordia cernitur in rebus, quæ
separatim confidit atque valde inter se dissentiunt, sed
dum coniunguntur commiscuntur & in unum conflantur,
mutuè sese contemperant virtute abditâ, quæ θαυμα-
σίων existit in cosmopœia ex illo Chao, id est, e cæco
elementorum acervo, rudique ac indigesta & informi
mole, quale quid facili animadvertas tam in nitida &
lata pictura & coloribus contrarijs illustrata, quam in
diversis musicæ tonis, ut perspicuum quoque est ex e-
jus artis ac reip. partibus inter se a Cicerone l. 2. de Rep.

comparatis. Ut in fidibus, aut ille, ac tibus, canique ip-
so ac vocibus concentus est quidam tenendus ex distinctis
sonis quem immutatum ac discrepantem aures eruditæ
ferre non possunt, isque concentus e dissimilium vo-
cum moderatione, concors tamen efficitur & congruens:
sic ex summis, & medijs & infimis interjectis ordinibus,
ut sonis, moderatâ ratione civitatem consensu dissimi-
lium concinere: & quæ harmonia a Musicis dicitur in
cantu. eam esse in civitate concordiam, ætèrnam at-
que optimum omni in Rep. vinculum incolunitatis. Hæc
autem sententiam, τὴν concordiam discors quid possit, Do-
natus citat in Eunuch. Act. 4. Sc. 5. si sapias, quod scis,
nescias. non possumus nescire, ait, quod scimus, sed ita,
ut concordia discors: hoc posterius Horatij profertur,
ὅς δὲ διασπαστικὸν illius Terentiani, a Donato. Quemad-
modum enim e commoderatione vocum discrepan-
tium sit concentus: sic e dissimulatione scientiæ sit
quodammodo inscitia, quum, quod scimus, ita conti-
nemus & dissimulamur, quasi nos id ignorare prorsus
existimarent omnes. De eodem Empedocle Cic. loqui-
tur in Dialog. de amicis. Agrigentinum quidem quen-
dam doctum virum carminibus Græcis vaticinatum fe-
runt, quæ in rerum natura, totòque mundo constarent,
quæque moverentur, ea contrahere amicitiam, dissipare
discordiam. Agellius testatur Empedoclem floruisse Mene-
lio Agrippâ, M. Horatio Pulvillo Coss. bello Vesente apud
fluvium Cremeram anno ab urbe cond. 277. Olympia-
de 76. De ipsius poetæ Lactantius dubitat lib. 2. de Ori-
gine erroris cap. 13. vtrum Empedocles adscribendus
sit Poetis, an Philosophis, quâ de natura rerum scripsit.

Aristoteles tamen in arte poetica indicat nihil Homero
cū Empedocle planè præter metrum esse cōmune. Quâ-
obrem illum quidem legitimum Poetam, hunc Physi-
cum potius, quàm Poetam meriti vocandum esse.

De hoc

De hoc cetera vide apud Laetium tam in ipsius vita, quam Parmenidis. Itē Quintill. 3. c. 1. Lucet. lib. 1. ac de consensu elementorum Oppian lib. 1.

Steritini.] De hoc Steritino Stoico dictum fuit Satty. 3. lib. 2. addam tamen ex aliis hunc conscripsisse carmine Latino 220. libros de doctrina Stoica ut Empedoclem Græco multos de principiis rerum. quos certē videtur imitatus Lucretius, & noster Poeta hic irridere, quia fortasse res philosophice per se satis difficiles & obscuræ hoc genere stictæ orationis longē fiunt obscuriores.

Verum.] Sive lautē ac molliter, sive sordidē, parē ac duriter vitam toleras, te in familiaritatem Grosphi dede: sic verbum *utor* absolutē interdum usurpatur, quā de consuetudine & familiaritate quorundam verba fiunt: interdum adduntur & adverbia, ut pro Cluentio, *his Fabriciis semper usus est Oppianicus familiarissime*, & quo pater usus plurimum, pro quo etiam Cicero dicit pro Cornelio Balbo, versari in illius familiaritate, & primā Catilin. nobiscum *versare iam diutius non potes*, quod non potest exprimi per compositum *conversari*, nisi a malis imitatoribus Latinitatis. Sic Græci usurpant *ἔχθρου, μέγιστον τοῦ ἀγαθοῦ*, consuescere cum bonis & quidē, ut vides ἐν ταύτῃ πρόφῃ, κακοῖς οὐκ ἔστιν, καὶ αὐτοῖς ἐκβίτη κακὸς σοφοῖς οὐκ ἔστιν, καὶ ἐν τοῖς ἐκβίτη σοφοῖς, cum malis versans evades malus, cum sapientibus, sapiens.

Si quid petet.] Isiquid te rogabit, defer illi amplius & cumulatus, quā rogaverit: ita puto sumendum ultio, ut a Servio in illo versu Aen. 2.

His lacrymis vitam damus & misere scimus ultro. ultro, inquit ille, non est sponte, nam jam rogaverat, sed insuper & venit ab eo, quod est ultra. Quia Trojani plus, quā Sinon rogaverat, præstiterunt: hocque sensu vis petitionis non cogitur elevari.

Verum & æquum.] De hac geminatione verborum dictum est Epist. 7. Qui autem fuerit hic Pompejus Grosphus nullā historiā possum assequi: dubitare equidem, essetne ille Grosphus, cui Ode 16. lib. 1. esset inscripta, nisi viderem, ipsum a Poeta induci longē ipso ditiores, quod huic loco videtur dissentaneum: unde tollitur mihi dubitatio, donec certius aliquid de eo comperere.

Annona. Hoc rectē Galli enunciant, *la provision d'amis ne consiste gueres, quand on fait plaisir aux gens de bien.* Ita enim adeptio Grosphi tanti amici commodat-

tior fiet, talisque amicitia constantior, ut a virtute profecta, & beneficiis aucta & alta. Annona autem non solum est frumenti, sed rerum etiam aliarum in annum repositarum, non solum in singulos menses, ut *στραγία* militum.

Bonis ubique des.] Hic valdē mihi Lectio Jo. Passeratii Latinarum literarum Professoris Regii Luteriæ probatur, *bonis ubi quid des*, quā egolibentiū amplector omnis aliorum conjecturis, quā *desst.* Vox autem *bonis* sic interdum absolutē sumitur pro viris existimatione virtutis celebratis. Ita Cicero loquitur & interpretatur ad Atticum lib. 8. Epistol. primā: *est propediem video bonorum, id est, lautorum & locupletum urbem refertam fore*: ubi tamen vox prior explanationis ad molliem, posterior ad opes videtur referenda: quod ex illis viris bonis alii nolint pro Pompejo pericula subire: alii iacturam fortunarum suarum facere. Paræmiographus citat hunc locum in explanationem Adagij, *ἀνδρες ἐν καλῶς πρὸς ἀσπίδος ἐκποδὸν εἶλον.* ab infornato viro procul abstinent amici.

Cantaber.] Hic quod est per summam injuriam partum, dicitur factum summā virtute: at ego contra idem sic intelligendum censeo e lib. 3. in Verrem, *la-gent omnes provincie: queruntur omnes liberi populi*: Regna denique jam de nostris cupiditatibus ac injuriis expoliunt: locus intra Oceanum jam nullus est, neque tam longinquus, neque tam reconditus, quod non per hac rempora nostrorum hominum libido, iniquitasq; pervaserit. Sed de Cantabris jam dictum fuit Ode 6. l. 2.

Armenius cecidit.] Ex hujusmodi casu intelligitur cades & occisio facta, *ἀναιρεθέντες ὅδ' ἐλέγονται καὶ τὸν βωμὸν πρὸς αὐτὸν* 1. 7. Herodia. nam interfecti dicuntur cadere ac prosterni ante aras. Est autē Armenia regio Asiæ inter Taurum & Caucasum sita: de qua vide Strab. 2. & Plin. 1. 6. de hac quoque victoria Suet. in Tiberio, c. 9. *Demde ducto ad Orientem exercitu regnum Armenia Tigrani restituit.* Sed de Phraate Parthorum Rege annotatum est Od. 2. l. 2. hic dicitur minor, id est, supplex, ut captivi supplicare solent, quemadmodum Virg. 3. Aen. inducit Achemenidem Græcum ad genua Trojanorum prostratum supplicantem.

Dixerat & genua amplexus, genibusq; volutans.] Ubi Servius annotat Phisici genua misericordiae consecrata volunt, ut aures in memoria, frontē genio, dextram fidei, alibi notatum fuit. Præterea de copia cornu dictum fuit Ode 17. l. 1. & hic locus explicatus.

Explicatio Rethorica.

A Naphora est initio incisorum eadem voce repetitā: præterea si has corporis partes *τροπικῶς* placet accipere, ut iam in dialecticis monui, metonymia erit subjectorū p rebus ad ea sustentanda idoneis. b Metaphora est ab his, qui vino abstinent ad temperantiam in quovis genere esculentorum & poculentorum significandam. Idem tropus in *regale* pro magnis & immentis opibus.

c Synecdoche quædam est speciei pro quolibet victu parco, tenui & duro. Videtur hic mihi similiter Horatius loqui, atque nonnulli parum Logici, qui ad notionem communem, catholicam & generalem adungere solent specialem, quasi genus minimē vim suam cum suis formis communicaret. Sed hoc aliās notavimus fieri κατ' ἐξοχήν.

d Synecdoche est meo judicio generis pro Pactolo tanquam ceteris fluminibus auctius celebriori pro inexhausta copia divitiarum & opum. Deinde in *Fortuna* est metonymia causæ, qualem Ethnici agnoscunt fortunam, pro auro & argento reliquisq; bonis, quæ ver-

su proximē sequenti significantur synecdochicis nomine pecuniæ.

e Metaphora est a versantibus alibi, atque domi suæ, pro, dum Democritus ad res serias & graves, divinas ac cœlestes animum velut a corpore secretum & sejunctum attendit.

f Allegoria est e continuatis metaphoris a corpore, quod acuto vitiosi humoris morfu & urenti pruriginē non quiescere potest, nec contagione malā cum aliis hominibus salubriter versari, ad inquietum Pleonectæ animum καὶ ἀπὸν ἡρώπων ad inhumanitatem insociabilem hominis avari indicandam.

g Metonymia subjecti pro vasto maris æstu tumidisq; motibus & agitationibus fluctuū marinorū, quos qui comprimant ne redūdent & effundantur in terrā, hic queritur.

h Vox eadem idemq; sonus iteratur initio sententiarum κατὰ τὴν ἐν ἀνατολήν.

i Hic potius est Allegoria, quā simplex metaphora ab imperatore, qui neq; sulcos ducere rectos neq; cultello & vomere tellurē probe proscindere novit. Simplex ante fuit tropus Epist. 2.

Quicquid delirant reges, plectuntur Achivi.
sed in acumē Stertiniū est metonymia adjuncti pro Stoi-
co solerti & acuto.

k Est hic primum periphrasis synecdochica victus lau-
toris ac splendoris nomine piscium, deinde tenuio-
ris & parioris per *porrum* & *capē* significati.

1 Metaphora ab esculentis & poculentis vilibus ac
copiosis, ad facilitatem conciliandi amicos indicandam.
m Metaphora est a situ & sede subjecta pro statu &
conditione rerum adjunctarum, quomodo Terentius
usurpavit in Eunuchis, *conveni quendam mei loci atque
ordinis*. Cicero Epist. 18. lib. 6. ad famil. *vos videte, quid
alibi faciant, isto loco foemina*, id est, ista dignitate, vestri-
que similes.

In his *Cantaber*, *Armenius*, *Phraates* est allegoria e is

cōtinuatis synecdochis pro, hi populi, Cantabri Armeni
& Parthi sunt devicti, ac Imperio Rom. subacti. Eodē
tropi modo dicitur, *Virtute Neronis* pro fortitudine, non
tamen sine allusione ad nomen & etymum Neronis, ut
est cognoscere lib. 13. cap. 21. apud Agellium: *Nero, aut,*
sive Nerienes est verbum Sabinum, eoq; significatur vir-
tus fortitudo ut Ode 4. lib. 4. attigimus. Itaque ex Clau-
diis, quos a Sabinis oriundos accepimus, qui erat egregia
atque praestanti fortitudine, Nero appellatus est: Sed id
Sabini a Graecis accepisse videntur: qui vincula & fir-
mamenta membrorum τὰ ῥέζα dicunt; unde nos quoque
Latinè nervos appellamus. Nero Martis vis & potentia
& majestas quaedam esse Martis demonstratur.

o Sumtum est ab Amaltheæ cornu, ut monuimus O-
de 17. lib. 1.

EPIST. XIII. AD VINNIVM ASELLAM.

Theticum.

Vinnius prudenter instruitur ad libellos Poetae apto tempore, ut munus ornetur,
maximè opportunâ redditione, Imperatori offerendos,

ὅπως τε βραδείας σφαίσει παραλαβεῖν τὸν καρπὸν τῆς ἀποδόσεως ταύτης.

VT proficiscentem docui te sæpè diuq̃,
Augustoreddesignata volumina, Vinni,
Siquidne, si tulerit, si denique polcet:

2.^a Si validus, si letus erit, si denique poscet:

3. *Ne studio nostri pecces, odiumque libellis
Sedulus importes operâ vehemente minister.*

4. ^b Site fortè mea gravis uret sarcina charta,
Abjicit potius, quam quò perferre iuberis,

c Clitellas ferus impingas? Afineq; paternum
Cognomen vertas in risum & fabula fias.

6. Viribus utêris per clivos, flumina, lamas,

7.e Victor proposui simul ac per veneris illuc,
Sic positum ser uabis onus, ne fortè sub ala
Fasciculum portes librorum, ut rusticus agnum,
Ut uinosa glomos furtivæ g Pyrrhialana:

20 *Ut cum pileolo soleas conviva tribulis*

8. Ne vulgo narres te sudavisse ferendo
Carmina; que possunt oculos auresq; morari
Cæsaris oratus multi à prece: nitere porro.

Vive, vale, cave, ne tibi es mandata q² frangas.

Analysis Dialectica.

Repetitur hac Epistolâ consilium Poetæ de ratione reddendi Augusto Casari missos libellos, quos Vinnio illuc proficisci prius pollicito dederat, ut facili propicietur ex hac similitum collatione: quemadmodum, inquit, Vinni, tibi iter ingressuro præscripsi rationem reddendi Augustomeum munus: sic jam iterum rogo te, obsignatum & occlusum illi tuto reddas. Est quidem certè hoc solenne ferè omnibus, iisque maxime, quia aliquid novi vel scribunt vel mittunt ad summos clarissimosq; principes, ut hi primo rei missæ aspectu fructuque ante omnes alios fideliter fruantur: quam ne quis intercipiat aut præripiat incuriâ tabellarii vel iniquitate, hæc cautio & diligentia adhibetur in accurata fasciculi commendatione.

2. Prima opportuna redditionis ratio est ex adjunctis, 4
quod jam præcaverat Satyrâ I lib. 2.

Nisi dextro tempore, Flacci

Verba per attentam non ibunt Caesaris aurem.

itaque quum, inquit, animadvertes Cæsarem optimè valere, ac iucunditatis se dare, & aliquid à te reposcere, tum 50 commodè reddes libellos.

3. Cū autem hæc observanda sint, docet altero argu-
mento e fine, *ne in modum tuo erga me affectu, vel intem-
pestiva sædultate ac præpropria festinatione pro amore
principis odium ipsius & in me & in meos libellos concite-
res: animumque illius ab utroque abalienes.*

4. Tertium est argumentum ejusdem cautionis e com-
paratione majorum, ut, si forte sarcina lebrorum nimis

inter viam ipsum gravabit. illam deponat potius in aliquo itinere tuto diverforio, quam in eoloco (ubi Augustus erit) nimis de via secessu gravare & rusticè illi det aliquò. Approbatio comparationis est rursus ex fine, ne propter talem defatigationem, & onus ineptè abjectum, velut ab asino fero, ridiculus fiat atque cognomine suo dignissimus videatur. Eodem pertinet quintum argumentum e diversis, quòd non debeat in hoc fasciculo ferendo talem se gerere, qualem præ se fert ipsius cognomen Asella: sed summâ ope & contentione corporis difficultates & asperitates itineris superare omnes.

5. Sextum cautionis argumentum e triplici dissimilitudine, ut, quum Asella eo pervenerit, quo erat fasciculus librorum perferendus, diligenter cum domi custodiat depositum, & quum nactus erit tempus reddendi opportunum, nullis testibus, nullis etiam arbitris illum clam & occultè offerat: non autem, ut agricolæ sub ala portant aperzè & palam ostentant agnos: non etiam, ut mulieres vino madentes glomos lanae & filii, non denique, ut convivæ tribules ac bene poti in manibus gestant pileolos & calceos, non in capite, non in pedibus domum redeuntes.

6 Hoc quoque silentium quod agere iubetur, delabo-
re gestati fasciculi est ex fine, ut res occulta & nute
prius petita veniet gratior & optabilior in manus imper-
ratoris. Hortatur postremo ex effectis, ut hac mandata
prudenter digerat: diligenter persequatur tandemque con-
ficiat: *ὅπως ὁ καλὸς δόξαι πᾶσι τὸς ἐχέει κορυφαί*, sis opportuni-
tas videbitur res totius perfectionē conseruare Pind. Π. 9. 9.

Enarra

V*proficis.*] Interpretes prænominē Caninio afficiunt hunc Vinnium Atellam, eundemque modò minitrum, modò amicum Poetæ vocant. Tradunt Grammatici verbo *proficiscor* varium significari motum pro ratione appoliti casus : hic verò quamvis nullus sit appolitus, faciliè tamen intelligitur discessus ex aliquo loco ad alium.

Sepe diuq.] Ita Cicer. hæc duo geminavit in orat. pro Quintio, *sepe & diu ad pedes jacuit stratus*. Idem ferè valent ad temporis aut laboris continuationem exprimendam hæc tam initio de oratore ad Brut. *Diu multumq.*, Brute, dubitavi, utrum difficilius &c. quam in Catone maiore, *quum multum diuq. vixeris*, quod interpretatur Gaza per nomina ὅταν πολλὸν χρόνον διαβίῃς idem pro Fonteio *semel ac iterum sapius facendum*. Hoc Græci sapius mihi per nomina videntur enunciare, ἑπὶ πολλὸν χρόνον καὶ πόρον, vel διὰ πολλὸν χρόνον καὶ πόρον.

Volumina.] Ex hoc quidem Cic. loco. 3. Tuscul. quoniam duobus superioribus de mortis dolore dictum est, tertius dies disputationis hoc tertium volumen efficeret. item ex hoc versu Ovid. Eleg. 1. l. 1. de Tristibus de opere Metamorphoseos, ratio quadam huius vocis ostenditur.

Sunt quoq. munita ter quinq. volumina forma.
Hic autem Poeta munus suum varietate appellationis exornat, nunc volumina, nunc libellos, nunc carmina, nunc libros dictitans, quale quidem donum quid valeat, discas ex 8. Odel. 4. ubi carmina vocat *premia fortium virorum* : contra, vestes, statuas, tripodas, vasa aurea & argentea, reliquaque pretiosa munera Ilocrates ad Nicoclem ἀσπασάδωγα reputat. Grammatici igitur inde docent volumen esse librum, multis partibus absolutum, ut ex 30. Epist. lib. 12. ad famil. apparet, *non enim te Epistolis, sed voluminibus lacerarem*. pro longissima scriptione : Item Epist. 13. lib. 16. *tuas Epistolas vis referri in volumina* : quales etiam singulos Odarum libellos diceret qui ad hanc descriptionem possunt volumina vocari : quæ quia veteres in libris & corticibus arborum scribebant, ante inventam chartam, abvolvendo circa lignum, quo gestarentur commodius sunt nominata. Hæc quoque voluminum forma repetenda est ab Hebræis, quid dicunt a radice חָבַל, involvo τὸ megillah, volumen aliter, gadol gillajon magnum. vide Od. 29. l. 1. undè verè simile est sarcinam carminum Horatianorum sic fuisse involutam, Gallicè enrouleau clos & cachete : Græcè πύραυλος, tabulam plicatam ἰναιά. ἵστα, qualem quidem libellorum formam & Augusti consuetudinem in poscendo semper aliquid scripti Horatiani ab eo, aut ab ipsius amicis, habes in ejusdem vita : atque de forma hoc est præcipuum : *itaque licebit in sex aris lo scribis, quum cur. utius voluminis tui sit ὀκτώδεσσιλος, sicut est ventriculus tui*. ibidem leges jocos alios Cæsaris cum Poeta,

Vini.] Huius certè nominis est quidam Titus Vinnius ex emendatione Onufrii Panini. cap. 14. Suetoni in Sergio Galba, & lib. 4. l. 1. Ionis & Taciti : Sed egonon possum ex l.tera Poetæ judicare, nec conicere quidem, fueritne hic Vinnius Afella domesticus, an publicus minister : ex adiectis tamen precibus & studio Vinnii in Poetam inclinarem potius ad sententiæ, ut aliquem ex familiaribus ipsius putarem fuisse : quicum familiarissimè jocetur Poeta.

Si validus.] Hæc tria sunt opportunè reddendi Augusto libellos signa : recta ipsius valetudo, hilaritas & poscentis nutus. Eadem Ciceronis fuit cautio reddendæ Dec. Bruto Epistolæ 16. lib. 11. ad famil. cujus initium est, *Permagni interest quo tibi hæc tempore Epistola reddita sit, utrum quum solitudinis aliquid haberes, an quum ab omni molestia vacuus esses*. Itaque ei præcepi, quem ad te misi, ut tempus observaret Epistolæ tibi reddendæ. Nam quemadmodum coram ad nos qui intempestivè adeunt, molesti sepe sunt : sic Epistolæ offendant, non loco redditæ. Simile quid scripsit Cæcinnus Cic. lib. 6. Epist. 7. ad famil. *Quod tibi non iam celer ter liber est redditus, ignosce timori nostro, & misere re tempore*. Felix, ut audio, pertinuit (nec injuriâ) si liber exiisset (quâdo non tam interest, quo animo scribatur, quam quò accipiat) ne ea res ineptè mihi noceret, cum præsertim adhuc styli pœnas dem.

Studio.] Studium est hic animi, pro favore & amore non corporis pro labore & opera : sic studio populi magistratum consequi, studio amicorum debilitari pro Muræna.

Sedulus.] Ex interpretatione Donati in hæc Hegionis Act. 2. Sc. Phorm. ego sedulo hunc dixisse credo, potest intelligi, quid propriè sonet *sedulus*, id est, simplex & simpliciter, probè tamen ac fideliter : quòd vocis etymon præ se ferat omnem doli remotionem ac operæ assiduitatem. At quoniam, ut plurimum, simplicitatis atque sedulitatis comes est parùm cauta animi provisio, ab hujusmodi homine sedulo sæpè intempestiva & odiosa præstantur officia, sicut monimus at. 3. lib. 1.

Vehemente.] Significatur intempestivus conatus & inconsideratum officium, quod vi & impetu mentis præstat. Vox enim *vehemens* ita solètur molari de homine, qui non servat modum, ut Donat. in vers. 31. Act. 3. Sc. 1. Heaut. annotavit & Agell. l. 16. c. 5.

Sarcina.] Ex sequenti potest sarcina definiri : f. sciliculus utensilium, ut hic librorum, qui si læt ferentem, deponendus est : ut autem Latinis sarcina dicitur a sarciendo, id est, consuendo, sic Græcis σάγμα πύραυλοσ, ab onerando, & inferciendo. Præterea clitellarum nomine intelligit thecas & integumenta vel ciastas voluminum Gall. bougettes, sic tamen Festus definit, *Clitellæ dicuntur, quibus sarcinæ alligatæ portantur*. Quidam desineunt clitellas ἀπὸ τοῦ κλίτρον, ὅπερ ἐστὶ τὸ πῶς καὶ τὸ πῶς, quòd sit locus declivis & deorsum vergens. Lætera enim clitellarum imitantur quodammodo clivos montium, sicut dorsa jumentorum. Aliunde Græci flectunt sua τὰ χειρὶ λίαν, ἥν, ἀπὸ τοῦ χειρὶ λίαν ἢ χειρὶ λίαν, ὅπερ ἐστὶ ὄνσι : significat etiam interdum τὸ χειρὶ λίαν, ciastam, uti jam exposui.

Abjuncto.] hoc Græci dicunt, ἀπορρήτου, τὸτ' ἐστὶ τὸ βάρος ἀπορρήτου μάλλον

Ferus.] Hoc epithetum potius significat sarcinæ molestiam, quàm naturæ feritatem : vel potius debet intelligi per ellipsim τὸ velut & tanquam, ut Epistol. 2. huius lib. in rusticus expectat, &c. ac si diceret, tanquam bellua rationis expertus, id est, more hominis imprudentis : sed puto Horatiū alludere ad cognomen Asinæ paterni, ut τὸ ferus valeat, stupidus, inconsideratus : quòd diceretur Asellus de nomine patris Asina : alii tamen pro ferus legunt fessus. Sensus ergo est ne tu onere pressus ineptè ac stolidè munus meū Cæsari offeras. Dicitur præterea impingas clitellas, sicut, in pingui navem, ubi explenda est sententia, in rapè, in litora, in arenam impellas : Ita hic illidas fasciculum librorum in parietem, vel in terram : ubi Pausanias notat lib. 10. esse enallogen tempore, s. pro impingito, ut sequentia, veritas, fine,

fias, propter antecedentem imperandi modum *abjici-*
to:cujus analogiam deberent imitari *impingito*, *ver-*
tito *fiso*:sed hæc *impingas*, *vertas*, *fis*, non minùs cum
bona venia Prisciani sunt modi imperandi Linacro,
quam priora:De quibus verborum modis poteris legere
non sine fructu lib.14.Scholarum Grammaticarum Pe-
tri Rami.

Quo.] Desideratur antecedens hujus relativi, *im-*
gas in locum, vel terram, vel parietem.

Asina q.] Discendum est e Macrobo. 2. Satur. cap. 6. 10
sic nomina nasci e cognominibus, ut e propriis nomi-
nibus trahi cognomina. Quod autem *Scrofa* & *Asina*
sint viris non mediocribus cognomenta & contumelia,
quam honori, propiora, hoc facit casus, non honor, nec in-
juria. Nam *Asina* cognomentum Cornelius datum est:
quoniam princeps *Cornelia* gentis filia data marito, *asi-*
nam cum pecunia onere in dote produxit in forum pro
sponsoribus, qui poscebantur: per contumeliam tamen
Scipio apud Numatiam C. Metello stomachosè dixit, si
quintum pareret mater ejus, asinum fuisse parituram,
quo certè joco hyperbolico elevabatur fastus ingenii
Metellani, qui quattuor erat de fratribus, quorum ut
quisque natu posterior erat, ita hebetior & stupidior
habebatur, ut est l. 2. de Orat. ad Quint. frat.

Cognomen.] De hac voce repete quod est annotatum
in Gram. Sat. 2. l. 2.

Fabula.] Id est, sis in ore vulgi. Fabula enim fan-
do dicitur:quam loquutionem imitatus est Persius Sat.
5. cum amplificatione:

Cinis es manus es fabula sis.

Viribus.] Ego hic puto ellipsin esse discretivæ,
sed, ut sentus sit: non te stolidè contumacem præ-
stabis, ut alius solet cespitando, cadendo, illi-
dendo, frangendo sarcinas suas, sed summâ nitē-
ris o. e., ut saluum & integrum ad Augustum per-
feras, quod te oravi. Hinc apparet jocus & risus esse
Poetæ, quum in tantilla chartarum sarcinula portanda
videatur opus esse tanto nixu eunti per clivos collicu-
lorum & saltuum.

Lamas.] Hac vox idem valet, quod lacuna. id
est, collectio aquarum & colluvio, a lacu: non de-
sunt tamen, qui definiunt lamam τὸν χαλδὸν καὶ πη-
λὸν τὸν ποταμὸν, limosum locum ἀπὸ τὸν λαμοὶ ἀγῶν tropi-
còs dictum.

Victor.] Possumus interpretari propositum iti-
neris, more Quintilianî, qui dicit intentionem ope-
ris, prode liberato & statuto, ut hic victorem propo-
siti pro eo, qui superatis totius itineris difficultati-
bus & itinere confecto tandem eddevenit, quod ani-
mum intendebat. Ita Cic. in oratione pro Cluentio. *Suf-*
siam matrem filia, non libidinis victricem appellat.

In clivos flumina, *lamas*, est asyndeton.

S. opositum.] To sic, ἀντικλινόν ἐστιν, ἐκ ἀντικλινῶν μαθητῶν. præ-
terea verbo *to positum* non est secundum, ut *Æneid.*
2. vers. 644. sic *o sic positum affati*, &c. nec ut lib. 4. e-
jusdem vers. 681.

Voce Deos sic se ut posita, &c. ubi Germanus Valens
Guellius Pimpon doctè annotavit verba *ponere* ac *poni*,
sicut Græca πρὶν καὶ πρὸς εἶναι esse sepulcralia. Hic au-
tè Poeta ostendit Vinnio modum oneris sub veste gestā-
di decenter, dum comodè illud Augusto possit offerre.

Vinosus.] *Vinosus* a Valla definitur ἀνδρὶς ὁ, amans
vini, quomodo accipitur Epist. 19. sequente.

Laudibus arguitur vini vinosus Homerus
Eth. de Fato Cic. *Socrates vinosus ac mulierosus* pro eo,
qui naturā est proclivis ad vinum & ad mulieres
non qui vinolentus, effeminatus, atque temulen-
tus sit, ad quam descriptionem locus Plinii lib. 23.

cap. 1. pertinet: ubi scribit homines vinosos dici,
quod soli animantium bibant non sitientes: unde
manifestum est nomina in *osus* indicare nimiam &
immodicam naturā propositionem ad hoc vel ad
illud, assertur tamen e Curcul. Plauti, quid opus est
verbis? *vinosissima est*, pro, maximè ebria & vino-
lenta. Hic certè locus posset etiam intelligi de illa na-
tura inclinatione, quam habitus sap. us consequitur:
atque illud Nigidii Figuli l. 4. c. 9. apud Agellium esse
verissimum: hoc inclinamentum semper hujusmodi ver-
borum, ut *vinosus*, *mulierosus*, *religiosus*, *nummosus*
signare copiam quandam in modicam rei, super qua di-
citur, ut e quarta Tusculana etiam potest intelligi: Serv.
tamen in vers. *Æneid.* 1.

Miscet agens telis nemora inter frondeaturbam.
paullo aliter interpretatur nomina in *osus* & distin-
git ab his in *eus*. Nam *to fronde* docet esse totum
de frondibus, ut torus frondeus: frondosum, fron-
dibus ornatum, ad cuius formam videtur *to vino-*
sum explicandum, vino madefactum. Cateium
Plutar, ἐτομολογεῖ τὸν ὄνον ἐκ Πλάτωνος. ἐν συμποσί. H. ὅτι
ἐν αὐτῷ γένῳ ἔχον πλείονα τὸ πίνος, quod sit causa, cur potiores
ipsius putent se consilio & prudentiā valere. Mitto
alia verberba, ut alibi a me notata. Sed vocem Lati-
nam Varro a vi declinat, quā venæ replentur sanguine,
sicut Isidorus notavit. Huc accedat, quod sacrifici-
cium Baccho Athenis fieri solitum de nomine Dei &
vini vocaretur, Θεοπιάδος μέθην μετὰ τὸ θύειν ut ebrietas es-
set comes talis sacrificii, ex Aristotele: enim δὲ ἐοικότες
festum agentes magis invitabantur ad meracius & lar-
gius compotandum & hilarius epulandum.

Glomos.] Glomus glomi & glomus glomeris in
Plinio reperitur inflexum & usitatum, pro eodem
lib. 36. cap. 13. de Labyrinthis, quò si quis impropere
sine glomere fili, exitum invenire nequeat, quod Græcè di-
xeris, οὐ, ἀπλῆδὴ ἐς τοὺς λαβυρίνθους, ἐπὶ τοῖς ὕψους σπῆνδον
ἀνὲρ τῆς τῆς μετὰ ἀραβίδος, οὐκ οἶον ἀπὸ τοῦ ἐξ ὧν ἐστὶν τὸ
ἀράδων ἐν εὐρεῖν.

Convivia.] Hunc intellige convivam ex aliqua tri-
bu plebis, nullā eruditione politum, nec civilita-
te excultum, quemadmodum Plin l. 19. c. 4. videtur
τὸ τριβὺς accipere pro humili & infima plebe pauper-
tinoque popello: in his quoque aliqua clerici nasci tri-
buis negant, id est, plebei & pauperiores, Gall. les pauvers
gens disent, que il croist quelques herbes par mi ceux
là, ce n'est par pour eux: unde possumus interpretari
convivam tribuleum. σύμβιον ἐμφυλον, σύμβιον ἐκ ταπεινῶν
καὶ πενιχρῶν δῆμος, pauperem ac tenuem ex obscuro humiliq;
popello.

Morari.] Sæpè apud hunc Poetam hoc verbum *me-*
ta *balivōs* sumitur pro, detinere aliquem aliquā carmi-
nis novitate, & oculos illius pascere scripturā, de quo re-
petes. quod est annotatum Od. 3. l. 2 ad fin.

Oratus.] Quidam exponunt. ne te sudasse inferen-
donarres, oratus a vulgò: alii oratus multā prece Cas-
aris, mutata interpunctione. Neutris ego possum assen-
tiri, ma oque referre ad Poetam orantem, qui optimè
sciret, σὺν μὲν ἢ ἀναίρετα τοὺς ἀνδράποδες ὡφελεῖ, ὅσον δὲ αὐτοὺς
ἀντιῶ ἢ ἀκαλεῖα καὶ ὡς μέγα τὸ μὴ εἶναι ἐν καλῶ δὲ δένει. quan-
tum opportunitas homines iuvet, quantum contra in-
tempelliva temporis cōdictio iisdem exhibeat molestia,
& quomodo res per exigua fiat permagna, loco & tem-
pore data neq; quod dicit *uberis* impedit.

Nitere.] Nonius vult huic verbo locum esse in rebus
operosis atq; onerosis ac periculosis pro elaborare, ve-
hementem operam, ut hic dicitur, conferre in aliquem,
& conari ut quid firmetur.

Porro.] Videtur sumenda hæc particula, ut *Æ-*
neid.

neid. 9. percipe porro, quid dubitem. Ubi Serv. explicat, age, percipe, ut Cic. etiam 4. de fin. dic. t. perge porro.

Cave. Grammatici tradunt hanc loquutionem, *cave, ne tiberis*, non esse f. tis Latinam, quia ut verbum *caveo* est prohibitionis, sic particula *ne*. Idcirco videtur utrumque respondere uni iussioni, ut gemina negatio uni affirmationi, quasi diceretur, vide, ut tiberis, mandataque frangas. Hoc inter ceteros tradit Serv. in vers. Georg. 1.

Flava Ceres at a nequicquam spectat Olympo. quum reprehendit hanc lectionem vers. Andriae Act. 2. Sc. 3. ultimi, curabitur: sed pater adest, cave, te tristem esse sentiat, ubi sensus esset, ut in superiori exemplo nostri Poetae, vide, ut te esse tristem sentiat: quod procedere minime potest: sed ita legendum est, cave, te tristem esse sentiat, ubi hic interpretes videtur non ut dicere poni pro ne, subauditum: nos quum pro regula nitimur auctoritate veterum sic loquutorum, honeste existimabimur errare cum bonis Latinitatis auctoribus. Ut autem hic noster Poeta loquitur, sic Ovid.

Ne fallare, cave, proximum ater erit. Plinius quoque *Terram cariosam, cave, ne planstro, neve p-core impellus*, &c. utraque loquutio recta est & Latine.

Explacatio Rhetorica.

Epanaphora est initio incisorum ejusdem vocis & soni iterati similitudo.

b *Προκαταλήπτις* est, obijciendorum occupatio jocosa.

c Metaphora est, qualis paulo ante Epistola 10. notata fuit in *li minor urci*, id est, si premet ac laedet.

d Metonymia est continentis pro versibus in charta scriptis, qualis fuit Odis 8. & 9. lib. 4. quum dixit *silere chartas*, pro nullo versus scribi, aut nullum poema canni.

e Metaphora est a jumentis domuiariis, ad quae facere Poeta aliud cognomine Asinae lib. osperlatum, ubi puto *clitellas* vel *ovum* sumendum pro, sarcinula & fasciculos librorum, quomodo dixi accipiendum Sat. 5. *clitellas* ponunt.

f Non caret etiam hoc verbum sua translatione ab hostibus superatis ad significandum hominem voti sui & intentionis compotem.

EPISTOLA XIV. AD VILLICVM SUVM.

Theticum.

Nihil esse in Sabino suo agello, quod villici stomacho fastidium debeat movere: sed turpitudine vitae in Urbem illum revocari, docet Poeta.

Villice sylvarum & mihi mercedis agello, Quem tu fastidis, habitatum quing, & focus & Quing, bonos solitum Baria dimittere patres:

² Certemus spinas animo ne ego fortius, an tu

³ Evellas agro & melior sit & Horatius, an res.

⁴ Me quamvis Lami pietas & cura moratur Fratrem merentis rapti de fratre dolentis Insolabiliter tamen istuc mens, animusq,

⁵ Fert, & amat & spatis obstantia rumpere claustra.

⁶ Rure ego viventem, tu dicis in Urbe beatum.

⁷ Cui placet alterius sua nimirum est odio fors.

⁸ Stultus uterq, locum immeritum causatur inique.

⁹ In culpa est animus qui te non effugit unquam.

¹⁰ Tu mediastinus tacit a prece rura petebas:

¹¹ Nunc Urbem & ludos & balnea villicus optas.

¹² Me constare mihi scis & discedere tristem,

¹³ Quandoquing, trahunt in visa negotia Romam.

¹⁴ Non eadem miramur: eo disconvenit inter

na sive *θεμῶς*, sive *ἐμμετῶς* enunciatur. Hae observatio sub horam, qua excudebantur Basileae praesentes nostrae pralectiones, non inventa reperta est in annotationibus Philip. Beroal. quas Sebast. Hentipetri tum recens impresserat.

Cave. *Ἀρχαῖος*, a verbo *cavo*, *cavis*, non per syllophen, ut saepe dictum fuit. Hunc versum citat Servius in verlu Aeneid. 4.

¹⁰ *Quosve d. bus gemitus quum littora fervere late.* explicans, infinitus est a tertia conjugatione, *fervo*, vis: nam secunda conjugationis verba perditoe, quod habent ante o. in tertiam migrant ut *fervo*, *fervo*, *fulgeo*, *fulgo*, sic Horat. *vade, vale, cave* &c.

¹⁵ *Tu tiberis.* Aperte Donat. ostendit vim hujus verbi in Heaut Act. 2. Sc. 3. ad locum, *ne illa quid tiberis*. *Tiberis*, ait, est proprie pedibus non volentis insistere more vinolenti: inde transfertur ad animum, quoniam a mente dissentient verba, ut quum *Clitpho* veretur, ne quid illa temere effundat, quo se indicet. Sic in Pseudolo Plauti translatus sumitur, *onerabo meis praeceptis Simiam*, quid agat, ne quid tiberis. ne aberret a fallaci doctore ferenda: sic Agell. l. 2. c. 20. scribit. *Cecilium nutare multum a Menandro*. Postremi vers sunt *ἀνὴρ ὁ δὲ*, Cic. dissoluta.

²⁵ *Arbitror hic per synecdochen specie genus significari, atq; quamlibet vinosam mulierem intelligi.*

^h Allegoria est ab ebriis, ut modò in Grammaticis patuit ad instructionem bene obeundi munus, & mandatum exsequendi. li. dem translatis Cic. usus est Epist. 10. l. 12. *tu tiberis* & *tiberis*: sui quid forte *tiberis* esset, ut sit in bello, exercitu tuo niteremur: quod verbo peccandi sub initium Epistolae significatum est: quam tropi multiplicationem verba frangas & *tiberis* colligunt, quorum prius est sumtum a corporeis ad incorporea: cuiusmodi notatum fuit Od. 35. l. 1. *imperium frangat*, & similia, quod hic Gallice transferas, *garde vous bien de fuir en ce, que don vous a recommande*: posterioris vero jam praecessit explicatio: pro quo Graeci dicunt etiam *τῶν κατὰ τὸν πόρον*, *τὸν πόρον* & *delati*, ἀπὸ τῶν κατὰ τὸν πόρον, a libris loci, ubi non facile vestigia figas.

⁴⁰ *ὑποπέδου, ἡ δὲ ὁ δὲ*, ἀπὸ τῶν κατὰ τὸν πόρον, a libris loci, ubi non facile vestigia figas.

4 Non istuc obliquo oculo mea comoda quisquam
 5 Limat: non odio obscuro morsuq. venenat.
 Rident vicini glebas & saxa moventem.
 5 Cum servis urbana diaria rodere mavis:

Horum tu in numerum voto ruis: 16 invidet usum
 Lignorum & pecoris tibi calo argutus, & horti:
 17 Optat ephippiabos piger: optat arare caballus.
 18 Quam scit uterq. libens, censeo, exerceat artem.

Analysis Dialectica

1 Atyrice est hac Poetae castigatio: dum enim Dialo-
 gismo imperfecto temerariam & inconstantem vil-
 lici cupiditatem ipse reprehendit, sibi ac vitae ante
 acta minimè parcit: quamvis sit cuiusque, vereri repre-
 hensionem viri docti ac prudentis, qualis habebatur
 Poeta: sed quem auctoritatis herilis consilio immemo-
 rem magis juvat oratio urbana & faceta, quam seria &
 graves. *Ἐν μὲν τοῦτο ὁ λόγος ἀλλήλων τοῦ καὶ ἀπομύχων, ὁ γὰρ πῶτα.*
Villicus fastidit & contemnit agellum Sabinum: dominus
eundem effert, & admiratur: illi beatus videtur, qui in U-
be manet: huic, qui rure: quod ille desertum & inhospitum
credit: hic idem amicum & celebre vocat: quod ille pul-
crum: hic turpe iudicat: illi denique non eadem mirantur
vel despiciunt. Sic agit Dominus cum suo Villico ὁ δὲ
πῶτα καὶ ἀπομύχων. Jam singulatim de utroque loco di-
 camus: ac primum levatu fastidium villici ex effectis &
 procreante: quod ex agello magna animi oblectatur, re-
 quiesq. curarum domino afferatur: quod etiam inde pro-
 deant quinq. sanctissimi, gravissimq. patres, vel ad consul-
 tandum de rep. Sabinorum, vel ad magistratum illic ge-
 rendum. Deinde ex adjunctis, quod eundem locum in-
 colant quinq. familia distincta & frequentes: Unde illos
 quinque senatores existere credendum est. Jam ex his
 efficitur ὁ ἀπομύχων, nihil esse, cur vill. cui contemnat & fa-
 stidiat Sabinum Poeta agellum.

2 Provocat dominus servum comparatione majorum
 ad contentum ac certatim elaborandum, uter melius suum
 faciat opus, ille in curis mordacibus abigendis, hic in spinis
 ac vepribus ex agro evellendis, ut tandem perspiciatur, u-
 trius melior status fuerit, dominine, an agri.

3 Ad eandem fastidii levationem pertinet hic locus
 diversis: non equidem nunc sum in meo agello piti officiis
 consolandi amicum de obitu fratris occupatum: attamen a-
 nimus semper meus est in agro Sabino, & illum identidem
 hinc cogito sublati omni mora.

4 E consequenti parte superioris diversitatis, confi-
 cit eum, qui rure manet, beatum esse: cui contradicit vil-
 licus ex altera: non qui rure vitam degit, sed qui vivit in
 urbe est beatus.

5 Improbatur villici ratio ex adjuncta hominibus in-
 explebili cupiditate, quae pronuntiatur generatim &
 universè de quolibet non figillatim de villico, ut locus
 videbatur postulare: vill. cui, qui alienam sortem expetit,
 suam odit: sed qui paullo erat acerbior hac sententia
 singularis, voluit acerbiter lenire hac universali, &
 adscribere se ad numerum stultorum, qui putant loco-
 rum commutatione molestias & curas, reliquasq. per-
 turbationes depelli posse: ad quam adhibentur hac di-
 versa, quum a gritudine non e conditione locorum sed ex ani-
 mo cuiusq. male affecto, qui ubiq. solet ex cruciari, cerio
 enascatur. his 4. versib. continetur moralis objurgatio
 ex contrariis.

6 Confirmatur origo morbi, quo villicus iactatur, e
 disparatis, i. repugnantibus, quod villicus Horatii me-
 diastinus, quum vitam more calonis laboriosam in Urbe
 prius toleraret, rura valde exoptabat: Nunc verò quum
 rure semidominus honeste vivat, Urbem, & Urbis ludos
 & foeditates summo opere desiderat & requirit.

7 Dominus studet ex adversis vitiosam servi laxitatem
 & corruptam vitae consuetudinem emendare suae con-
 stantiae & purae consuetudinis ac incorruptae exemplo.

8 Eodem spectat hac dissensio sententiarum & facto-
 rum similium utriusq.

9 Locus este subjectis, in quibus occupatur animus
 villici, quem rure retrahunt in Urbem lupanaria, pingues
 popinae ac reliqua voluptates, ὡς περ τὸ κρείσσον ἢ κρείσσον ἀπέλκει
 τοῖς ἀπομύχων ὄψεσιν, καὶ ἀπομύχων πείσιν, ut cadaver attra-
 hit crudi voras feras, & volucres rapaces.

10 Aliae sunt rationes cur tanto Urbis desiderio teneat-
 ur, quod primum pars quaedam agelli non sit vinealis, ut
 loquitur Columella, i. apta vineis plantandis: Sed hac
 terrae inertia pronuntiatur minorum comparatione: quod
 ea citius proferret alios alterius terra deserti ac barbarae
 fructus, quam patrios ac mites racemos. Deinde ex ad-
 junctis, quod villa careat cenopolio, quod etiam meretricie
 tibiae canente: & certe defectus huius pendet e penuria
 prioris, quemadmodum Anacharsis ἐρωτῶντος, εἰ εἶσιν ἐν
 Σκυθίᾳ ἀνδρῶν, ἢ πεν, ἀλλ' οὐδὲ ἀμπελοι, interrogatus utrum
 apud Scythas essent tibicines, respondit, ne vites quidem.

Ita Ctesiphon Adel. Act. 4. Sc. villam patris suburbanam
 detestatur, quare ceteri delectantur, amoris magis,
 quam rei suae consulens: & illud rus nulli alia causa tam
 male odit, nisi quia propè est: quod si abesset longius, prius
 nox oppressisset illic, quam huc reverri posset iterum.

11 Et superiorum repetitione hac explenda est senten-
 tia: Quamvis meum agellum nunc contemnas & desertum
 existimes, illum tamen adhuc colis, & ad culturam ipsius
 boves studiose pascis, ut literis & sermone ad me perfer-
 tur: hoc est intelligendum ἐξ ὁμοιωσέως. Hac quidem in-
 ter se dissensanea sunt. Sed hac dissensio nititur tantum
 ratione, non re. Itaque argumentum est e loco dissen-
 taneorum diversorum.

12 Hic locus ex adjunctis referendus est ad illum (&
 quod angulus) de accessione insueti labori, qui impenden-
 dus est non levis vel ad deducendum aliorum vum, vel aggre-
 40 opposito coercendum, ne, ubi extraripas defluerit, eluvie
 pratum meum perdat.

13 Hortatur postremò villicum e loco dissimilium, ut
 attendat ad veram mutua inter eos dissensionis causam,
 quae tamen satis patuit ex antè jam dictis: si, inquit, hodie
 illas juventutis delicias & voluptates consideres: si amoris,
 ludus, jocus & comotationibus intempestivis indulgerem:
 si longis cenis & conviviis interesser: si frequentes sodali-
 tates celebrarem: haberes quidem exemplum istius tuae
 cupiditatis, & desiderii. Nunc verò, quum vides me li-
 benter illis omnibus carere, & omnino ab illo primo Hora-
 ratio mutatum: te tuos quoq. mores decet ad hanc normam
 effingere & conformare: quia quia non prestas, mihi tecum
 pessime convenit.

Nec inuisse. Constat planè ex diversis hic versus: non
 pudet me prae terita lusionis, sed pudet finis non matu-
 riis facti vitae intemperanti.

14 Approbatio propositionis est a diversis, cur tanto-
 pere suo agello delectetur. Quia, inquit, nemo illic meis co-
 modis invidet: nemo illa labefactat & oppugnat: sed tan-
 tum vicini rident me aggressum aliquid opus insuetum &
 60 impar meis viribus, non tamen invident, nec oderunt. E-
 leganter Politianus in Rustico tranquillitatem vitae
 rusticae carmine praedicat:

O dulces pastoris opes! o quanta beatum,
 Quam tenet hunc tranquilla quies! ut pectore toto
 Letitiam, totaq. foveat bona gaudia mente!

Nempe

Nempe odii, fraudumque, expers, exemptus inani
Ambitione, vacansque, meris, spe, liber & insons,
Nativo cultus, & gazæ prædives agresti,
Ipse sibi vivit, nullo sub teste, suoque,
Pendet ab arbitrio, suis ipse est censor & alto
Calcet opes animo, ac regum deridet honores.

Sed ante hunc etiam Seneca in Hippolyto:

Non alia magis est libera, & vitio carens
Ritusque melius vita quæ præscos colat,
Quam quæ, relictis membris, campos amat,
Non illum avaræ mentis inflamat furor,
Qui se dicavit montium insontem jugis:
Non aura populi, & vulgus infidum bonis,
Non pestilens invidia, non fragilis favor:
Non ille regno servit, aut regno imminet,
Vanosque honoris, sequitur aut fluxas opes.

Spei metusque, liber. Unde Columella verè scripsit, vi-
tam rusticam proximam, & quasi consanguineam sapien-
tiaz esse.

Enarratio Grammatica.

Villice.] Varro l. c. 12. definit, villicum esse, qui
agri colendi causâ constitutus sit, & a villa appel-
latus, & hæc ex eodem auctore, quod a vill. co in
eam convehantur fructus, & evehantur, quum vene-
unt. An vero Græcè eorundem appellationes ἀγρονομός
& ἐπιτολῆς respondeant Latinis, videant rei rusticæ me-
peritiores. Xenophon tamen in Oeconomico eum,
qui præficitur rei rusticæ dispensandæ, vocat τὸν ἐν ἀγρῷ
ἐπιτολῆν, ὃν τὸν ἐπιτολῆν ἀγρονομὸς ἐστὶν αὐτῷ ἐπιμαρτυρεῖται
τὸν περὶ τῶν ἀγρῶν ἀπὸ τοῦ ἀγρονομίου, qui sit negotia procur-
rare domino absente quem Cic. ad Attic. l. 4. a yndētus,
id est dissolutè vocat villi. um procuratorem, & alibi
custodem villicum, pro quibus videtur hic dictum, vil-
licus sylvatium & ag. i.

Redduntur.] Dicitur agellus reddere Horatium Ho-
ratio, ut Cicero oratione primâ post reditum in Senatu
dicit, Qui denique nosmetipsos nobis reddidistis, id est, re-
dintegrastis & restitulistis in pristinum & optimum sta-
tum & recreastis.

Habitatum.] Qui constat e quinque adibus privatis
ac familiis.

Bariam.] Baria vel Taria fuit olim celebris locus &
oppidum in agro Sabino velut οὐνίδειον, quo senatores
juris dicundi causâ conveniebant.

Quamvis Lamia.] Amor Poetæ in Lamiam eluxit
Od. 26. l. 1. & Ode 17. l. 1.

Pietas moratur me.] I. infert mihi moram & impe-
dimentum, quo minus ex Urbe me rus recipiam. Con-
trâ Consules dimissuri curiam & Senatores dicebant
nihil vos moramur, id est, vobis moram obijcimus, quin
discedatis.

Dolentis insolabiliter.] Neque primum insolabilis
vix alibi apud Latinos reperias neque hinc ortum insolabi-
liter. Pro priori Ovid. dicit, Non admittens solatium.
Cic. quidem l. 4. Epist. 3. ad fam. l. dicit, Est omnino vix
insolabilis dolor: tanta est omnium rerum amissio & de-
speratio recuperandæ? sed quia vix addidit, videtur dolor
consolabilis: id eo non planè respondet τῷ insolabilis.
Græci ἀπαρηγόρητος καὶ ἀπαρηγόρητος ἢ ἀπαράμυθος καὶ ἀ-
παράμυθος, ἀδυσπλόγητος καὶ ἀδυσπλόγητος ἀγῶντος ἀγῶντος ἐπὶ τῷ ἀ-
δυσπλόγητος: cui nihil esse potest solatium neque curationi.

Mens animusque, fert istum.] I. affectat, viam ad
villam. Hæc duo ita geminantur a Latine loquenti-
bus, ut mens & cogitatio mens & voluntas a Cicerone,
quod Græcè dicitur μεν καὶ πνεῦμα ἔχον, καὶ τὸ νόη-
μα ὡς τὸ πνεῦμα, ἐκείσε ἐκείσε. Hoc autem Virgilii dici-
tur, δὲ μὲν ἡ τὸ πνεῦμα ἢ τὸ νοῦν λαβὼν μεν. Sic Virg. Æneid.

15 Hæc pertinent ad antapodofin, quamvis enun-
cientur comparatè, quæ sic clariùs restituenda est: Tu
non sic opus facis rure, sed magis parcè ac durè vitam
in Urbe tolerare.

16 Quàm minimè sit pœnitenda villici conditio, ex
adjuncta calonis invidia demonstrat, qui quoti-
die cogitur foras ire lignarium & olera & opsona quæsitū,
quæ villicosunt ad manum omnia: quarum commodita-
tum ratione nititur Poeta suum villicum ab Urbis desidi-
rio detertere & avocare.

17 Hæc fortis alienæ invidia declaratur apologo bo-
vis & equi, quod est argumentum aliunde assumptum:
quod communiter potest ad omnes referri, qui præ-
termittunt naturæ officia & infiras functiones, nec
sunt suâ sorte contenti, sicut fuit demonstratum Sat.
1. l. 1.

18 Dissolvitur talis invidia ex adjuncta utriusque arte,
ut illius exercitatione cultum vitæ victumque, honestè pa-
20 ret.

— In primis regina quietum

Accipit in Teucros animum mentemque benignam.

sic Simo Terentianus de Davo Act. 1. Sc. 1. Rogas? Simo,
dabo: mala mens, malus animus, Præterea mens & animus
fert istum eodem modo dicitur, quo Virg. 7. Æneid. illuc
fert viam, prospectat, & attendit. Alterâ syntaxi dicit O-
vid. 1. Metam.

In nova fert animus mutatas dicere formas

Corpora — pro cupit & optat dicere.

30 **Rumpere.]** Pro quo Cic. pro Mutana dicit refringere
claustra, & 6 Ver. revellere claustra, pro cupit & optat
dejicere & rumpere.

Cui placet.] I. qui sortem & conditionem alterius a-
mat, suam certe solet odisse.

Causam.] Accusationem & actionem intendit in
locum, vel causam fastidii confert in locum inculpato.
In uterque autem est ellipsis τὸ nostrum

40 **In culpa.]** Donat. in hunc verum Hecyr. Act. 2. Sc. 1. non
mea opera neque pol culpa sic evenit, hæc duo distinguit, o-
pera est, si scientes læserint culpa, si nescientes: quorum
alterum est sceleris, alterum stultitiæ.

Tu mediastinus.] Quamvis Sat. 7. l. 2 dictum de ser-
vis præcipueque de mediastinis, addam tamen ex Oeco-
nomico Aristot. δούλων εἰς τὸν οἶκον, ἐπιτολῆν καὶ ἐργάτην,
servorum duo esse genera dispensatorem & operarium, &
in genere posteriori mediastinum esse, in quem hæc Ci-
ceronis Paradoxo. videntur aptissimè convenire, ut in
familia, qui tractant ista, qui terunt, qui verrunt, qui un-
gunt, qui spargunt (quales e Plin. 19. c. 1. possumus
iactantissimos vocare reuñctores & mediastinos: in priori
autem genere atriensem, quem Donat. in Phor. Act. 2.
Scen. 1. videtur more veterum appellare columellam &
servum majorem domus, uti descripsimus Atriensem
55 Sat. 7. l. 2.) non honestissimum locum servitutis tenent
sic in civitate, qui se istarum rerum cupiditatibus de-
derunt, ipsius civitatis locum penè infimum tenent.

Tacita.] Rectè Galli suâ linguâ hoc enungiant, *Tu
me fac sois prier sous main de te baillera gouverner ma-
maison des champs, & maintenant que tu en as la charge,
tu demandes a retourner a la ville & aux plaisirs.* Hic bal-
nea publica intelligenda sunt, contâ quàm in prima hu-
jus lib. Epist.

Me constare.] Davus tamen servus, quem ego sus-
picor hic intelligi nomine mediastini, hanc constantiam
laudem dedit Sat. 7. l. 2.

Roma rus optas: absentem rusticus Urbem.

Tollis ad astra levis: quod ere, sicut de aliis illic ob-
jectis audit, ocyus hinc te.

Nirapis, accedes opera agro nona Sabino.

Qualem inconstantiae notam nunc contra villico
quondam suo mediastino inurit. Cic. 1. Tusc. ita lo-
quitur, Et quidem si tibi constare vis, omnes, quicunq;
nati fuerunt, re non solum miseri, sed etiam semper mi-
seri: Quod Demosthenes dicit in Epist. Philippi, ἡ ἀνθρω-
πείνη φύσις ἀπορροιαὶ καὶ τῶν ὁμολογίαις, ut constanter perma-
neamus in iurejurando & pactis: quod etiam Graecè di-
citur ἐαυτῶν ὁμοφωνοῦμεν, aut, ut Ilocrates loquitur, ἑμῶν ὁ-
μόνως ἐαυτοῖς εἶναι, cuius ponas, ἐαυτῶν διαφύγειν, sibi consta-
re & a seipso dissentire.

Negotia.] I. quocunque tempore molestae & odio-
sae occupationes ex agro revocant me in Urbem, illuc
redeo invitatus & molestus.

Eo disconvenit.] Particula eo est convinctio ratio-
nalis pro ideo & propterea διὰ τοῦτο. Sic a Terent. usur-
patur in Hecyra Act. 2. Sc. 1. Enim lassam oppidum tu-
gebant: eo ad eam non admissum. Hic (enim) ut obiter
admoneam, occupat initium sententiae καὶ τὸν ἀρχαῖον μὲν
pro recta convenientia: Lassam enim oppidum id est,
valde enim me lassam tum dicebant, ideo non sum ad mis-
sa & introducta ad eam.

Tesca.] Hae vox tescum & tesca bifariam sumitur a
Grammaticis, primum pro loco auguriis designato, &
alicui Deo consecrato: deinde pro loco aspero & inac-
cesso: de quo vide Festum: quo posteriore modo hic su-
mi debere attributa haec deserta & inhospita satis confir-
mant: ad quam expositionem pertinet illa interpreta-
tio Servii in hunc vers. 4. Aeneid.

Et Nun ide infanti angunt, & inhospita Syrtis.
id est, barbara & aspera. Eodem quoque illud Joh.
Scaligeri, quod in castigationibus suis Festum citat
e Glossario, tesqua sive tesca καὶ ἀκαθάρτοι καὶ ἐσχαῖς, καὶ
ἐρημοὶ τόποι, Loca praecipitia, & dorsa montis petricosa,
inaccessa, ubi suspicor esse legendum ἐρημοὶ, quod ex il-
lo Thucydidis loco lib. 1. χρεῖον ἐρημὸν καὶ δύσπερσον εἶναι,
Locum accessu difficilem putò explicandum. Etymon au-
tem vocis quidam a tuendo, tanquam diceret, tuesca,
alii malunt desletere πύρρον τὸ δασύον, quod est umbro-
sum & opacum.

Formix.] De hac voce dictum est Sat. 2. l. 1. sicut de
de popinis Sat. 4. l. 2. addam tamen ex Isidori l. 15. ca. 4. de
Edificiis, etymū. Popina Propina, inquit, Graecus ser-
mo est, qui apud nos corrupte dicitur popina est autem
locus iuxta balnea publica, ubi post lavacrum a fame &
siti reficiuntur: unde & propina & propinare dicitur.
πείνα enim Graecè significat famem.

Incutiunt.] Pro hoc Cic. dicit ad Caelium, afficiunt
desiderio, & in Oratore, incendunt desiderio. Gall.
Elleste font regretten la ville, Sic Cic. l. 7. ad famil. Epist.
6. desiderium Urbis suadet Trebatius deponendum, tu
modo ineptias istas & desiderium Urbis & Urbanitatis, id
est, rerum urbanarum deponere, & quo consilio profectus es,
id assidue & virtute consequere.

Angulus.] Talis optatur s. Verr. Angulum mihi ali-
quem eligas provinciae reconditum ac derelictum, quam
vocem Festus ducit ἀγῶνα τοῦ ἀγῶνα ab adunca curvita-
te, vel ἀγῶνα τοῦ ἐγγύς, a vicinitate.

Ocyus. Feret citius piper, quam uvam.

Quae possit.] Pro suppeditare, sufficere, & submi-
nistrare: quod Graeci dicunt διὰ τὸ παρέχειν καὶ ἐπι-
χρημαίναν, translato, ut τὸ ποιεῖν ἢ ποιεῖσθαι, quorum
τὸ ἐπιχρημαίναν est proprie, sumtum insuper facere la-
dis, & ποιεῖν viam aperire, aditum parare. Sic lo-
quutus est Od. 13. l. 3. Πάρεβρισκεν, & alibi, nescis, quem
nummus praebeat usum. De voce taberna sunt in Ode

4. lib. 1. nota, quas revisas: huc tamen addam e. l. ff. co.
tit. 16. l. 183. quod ab illis notis dissentit taberna appella-
tio, ibi dicitur, declarat omne utile ad habitandum aedi-
ficium: non ex eo, quod tabulis cluditur.

Tibicina.] Quae tibiā canit, quam Graeci simplicius
pronunciant, τὴν ἀολιντίδα. Tibicen & Tibicina διὰ
τὸς ἀολιντίας extensam habent secundam prioris par-
tis conjunctae syllabam, quam analogia conjunctionis
breve requirebat, ut in cornicen Juven. Sat. 10.

Qui vix cornicines exaudiat, atq; tubarum.

Concentus.

Et in fidicen Od. 3. l. 4.

Quod monstror digito praetereuntium

Romana fidicen lyrae.

Cujus ad strepitum.] Tō cuius ad tibiā intellectam
referendum est, vel ad tibiā canentem, ut sit, ad cuius ti-
biā strepitum tu, villice, terrae gravis id est, corporis
ponderosi & gravis ipsi terrae salias. Sic Od. 3. l. 4. canit.

O testudinis aureae

Dulcem quae strepitum Picri temperat,
item. Epist. 2. hujusl bri.

Ad strepitum cithara cessatum ducere carmen.

Potest haec loquutio per ad, absolute verti, strepente &
sonante tibicinā & citharā nam chordae, dum pulsantur,
strepitum edunt. Ita facit imperitia utriusq; & can-
entis & saltantis notatur.

Tabla.] I. fodis arva inculta, nec arata diu. De hac vo-
ce dictum est Epodis. 5.

Bovemq; junctum.] I. iugo solutum, & bene pa-
stum opus, id est, exundat: o rivi auge laborum ignavo
villico multo aggere coerenda.

Docendus parere.] Simili syntaxi dixit Satyrā 10.
lib. doctus cantare.

Concentus.] I. est quae causa sit nostrae discordiae &
dissensionis.

Quem tenues.] Ante hoc relativum intellige me cor-
na brevis juvat, & c. quem tenues & c.

Tenuis toga autem sunt e tenui filo confecta & raro,
cujusmodi delectantur juvenes & unctis & delibutis
capillis.

Immunem.] I. gratis, ac sine pretio, vel immuni-
tas munerum ab ea tum data erat, ut loquitur Cicero 4.
Academ.

Bibulum Falerni.] Nusquam alibi hanc lectionem
reperias pro bibacem potorem. De vino Falerno Od. 17.
lib. 1.

Sed non.] Grammatici dum particulam sed docent
negare & tollere quod dictum fuit, ut non est vir indu-
stius & diligens, sed probus, norant, imprudentes no-
stum argumentum.

Incidere.] Est abrumper ac finem ludendi facere,
quod Gallietiam dicunt couper le jeu ou la guerre, sed
est praesens pro preterito, incidisse, id est, pudet me, quod
non prius finem ludi fecerim moderatiusq; vixerim.

Rident vicini.] Ellipsis est discretiva sed vel similis.

Limat.] Hoc verbo usus est Cic. l. 3. ad famil. App. 9. De
tua prolixa beneficiāq; natura limavit aliquid posterior
annus pro attrivit, imminuit. Oculum autem dicit obli-
quum pro quo Graeci ὀφθαλμοὺς ὀθονέρον καὶ βόσσανον, i. invi-
sum & malignum oculum, & totam efferunt senten-
tiam: οὐδὲν παρὰ βλέπειν καὶ τὰ λυσιτελεῖν τῷ μοί, ἢ μὴ δὲ βλέ-
πειν πλεονέκειν τὰ πρὸς τὸν με βίον χρησμένα.

Istic.] Rure nullas est invidiae locus. Od. obse-
ro dixit pro similitudine & inimicitia latente: pro utroq; Gre-
ci usurpant ἐχθρὸς καὶ ἐχθρὰ μῖσος.

Diaria.] Diarium est demensum, i. quotidianus & di-
urnus victus, servorum, vel cibis diurnus quo Petronius
Arbiter utitur, anseres medio die solebant ab annu diaria
exigere.

Calo. De hac voce dictum est Od. 2. l. 1. ut de *argutus* Od. 14. l. 3.

Opta.] Hæc sententia relata est inter adagia: quapropter lege eorum auctorem. Deslectitur autem vox ἐπιπνοῦ ἀπὸ τοῦ ἐπιπνοῦ, ab eo quiequo insidet, & eo vehitur. Sed proprie dicitur de milite equite, cui opponitur ὁ πῆγος pedes miles, unde ὁ πῆγος ἐπιπνοῦ, equestris cursus: dicitur etiam τὸ ἐπιπνοῦ pro certamine currentium e quorum. Item pro sella & strato equi, ut hic, & per diphthongum aliquando scribitur τὸ ἐπιπνοῦ.

Caballus.] Vide de hac voce Gram. Sat. 6. l. 1.

Quam scilicet.] Hic versus est interpretatio illius, qui est in Velpis Aristophanis sub finem fabulæ, ac præcipue antistrophes. 9. λόγος οἷς ἐπιδότι, λὺν ἐρεσος εἶδε, ἢ τὴν φλὺν, ubi Philocleon narrat, quomodo Sybarites quidam e curru deciderat, graviterque caput læserat per imperitiam aurigandi & equitandi, cum amicus, qui forte aderat hanc admonitionis sententiam pronuntiavit. Cujus mentio

nem etiam facit Cic. ad Ad. Attic. l. 5. adhuc verba dicitur *verum* & *scilicet*, &c. nec Adagiographus silentio præterit, & ante ipsum Cic. lib. 1. Tusc. quæst. & ipsemet Poeta Epist. 2. interpretatur hanc sententiam:

Navem agere ignarus navis timet: Abrotonum agro Non audet, nisi qui didicit, dare: quod medicorum est, Promittunt medici: tractant fabrilis fabri.

quæ citavimus Od. 6. l. 1. ad modestiam Horatii probandam. Qui autem aliquid facere conantur, quod ignorant, idem audire solent, quod Alexander Magnus ab Apelle, qui comiter illum admonuit, sua in officina, ut de pictura cessaret et disputare, quod a pueris colores terentibus irrideret, ut refert Plin. l. 35. c. 10. idem narrat Plutar. lib. de dignoscendo amico ab assentatore, quod iteratur libello de tranquillitate animi de Megabyso Persa. Aliud enim est sceptrum, aliud plæctrum, ut Athenæus l. 8. memorat de contentione Ptolæmæ cum citharædo Stratonico.

Explicatio Rhetorica.

Eadem vox hic varè cadit per Polypoton & per Synecdochen integri pro membro dicitur: *reddentis*

me, pro, animum mihi reddentis ac reci eantis

b Videtur sumtum ab homine elanguentis appetentiæ, pro, contemnis & odisti: quanquam Grammatici docent illud a fastu deslecti.

c Synecdoche est primum particulæ pro toto. i. pro quinq; ædibus: deinde metonymia subiecti pro hominibus in quinq; familias distinctis.

d Allegoria est e metaphoris ab agricolis ad mordaces animi solitudinis indicandas. Sic loquitur Od. 18. l. b. 1.

e Metonymia est subiecti pro conditione & statu Horatii. Res hic synecdochicè summenda, ut e genere significetur agellus.

f *Mœrentis* & *dolentis* similiter sonant in clausulis infirmorum κατὰ τὴν ἐμπερίαν.

g Allegoria est a captivis, qui omni ratione & curâ in id incumbunt, ut e custodia emittantur, & vinculis levantur.

h *Petebas* & *optas* similiter sonant in clausulis membrorum κατὰ τὴν ἐμπερίαν.

i In *qui* & *quæ*, item in *vocas* & *vocat* polypoton est.

k Tertia est epistrophe in *aræna vocat* & *ultra vocas*.

l Synecdoche est generis primum pro lupanari & prostibulo, ut docuimus Satyrâ 2. l. b. 1. Deinde metonymia subiecti pro meretricibus & scortis, ut *popina* pro compotioribus.

m Metaphora est ab animatis ad inanimum, pro meretricibus & compotiores ista Ubi cupiditate & desiderio efficiunt.

n Synecdoche est generis: est enim qui vis angustus locus & abditus, & a frequentia hominum remotus pro minuta Sabini agri particula infrugifera.

o Synecdoche est & metonymia in *tu terre gravis*, totius & materiæ pro corpore ex ea facta quod terram

gravat.

p *In terges* & *curas est eiganèia*, quæ Poeta usus est ad illudendam villici commemorationem de sua in agro laboriosè colendo diligentia, quam nihil horum factū sit.

q Metaphora est a præditi ratione ad ejusdem expertia, pro, rivus est fossa deducendus, aut mole & aggere avertendus a prato, ne hujus pingue solum emacietur, atq; illucarenæ ad volutæ resideant.

r Sumtum est hoc a symphoniacis ad consensionem consiliorum & voluntarem significandam.

s Symploce est in initis & clausulis trium membrorum.

t A corporibus est translaturum quæ proprie inciduntur, ut *incidere nervos, venas, vitæ*, sed hic pro, finire ludum, vel ab eo discedere.

u Puto *ludere* & *ludum* *cuven* *δοχῆας* intelligenda & ad hæc præcedentia referenda, elegantia ornatus, amores, compositiones, exquisitæ epulas, jocos, sodalitates, quibus omnibus nunc pudor est Horatio non tam diu constituisse modum, præsertim apud Davū Villicū cui vita ipsius satis spectata & cognita erat, sicut e Saty 7 li 2. perspicuum est: ut quæ fuisset libidinosè ac intemperanter acta.

x Allegoria est a magicis & veneficis, qui solo aspectu fascinant atterunt & imminuunt boni eorum quibus male cupiunt, ad demonstrandam, invidiorum naturam, qui clanculum alios mordent.

y Sumtum est a fabris, qui sunt a atterendo materiam quamlibet informandam attenuant ac imminuunt.

z Metaphora est a muribus ad duritiæ victus notandam.

† Hic versus omnino est allegoricus e continuatis metaphoris a bestiis ad homines, qui, quod probè sciūt, illud tractare semper recusant. Contra quod nesciunt, id unum aggredi cupiunt maximè.

EPIST. XV. AD VALAM.

Theticum.

Valam consilio Antonii Musæ Medici percontatur de singulis commoditatibus vitæ, quæ percipi possunt ad jucundè vivendum Velie, & Salerni.

Quæ sit hyems Velie, quæ cælum Valæ Salerni, Quorum hominum regio, & qualis via: a (nam mihi Bajæ

Musæ supervacuas Antonius & tamen illis Me facit invisum gelidâ quæ perluor undâ Per b medium frigus: sanè e myrtetarelinqui.

Dicta q. cessantem nervis delidere morbum
 Sulphura contemni, & vicus gemit in viduis agris,
 Qui caput & stomachum suppoere fontibus audent
 Clusinis, Gabiosq. petunt & frigidarura.
 4 Mutandus locus est & diversoria nota
 Præter agēdus equus. Quod tēdis? non mihi Cumas
 Est iter, aut Bajas lævā stomachosus habenā
 Dicit eques: sed equi franato est auris in ore)
 Major utrum populū frumenti copia pascat:
 Collectosne bibant imbres puteosq. perennes
 Dulcis aqua: & nam vina nihil moror illius ora.
 Rure meo possum quidvis perferre pati:
 Ad mare quum veni generosum & lenere quiro,
 Quod curas abigat: quod cum spe divite manet
 In venas animūq. meum: quod verba ministrat:
 Quod me Lucanæ juvenem commendet amica.
 Tractus uter plures lepores uter educet apros.
 Vera magis pisces, & echinos æquora celerant.
 7. Pinguis ut inde domū possim Phæaxq. reverti.
 m. Scribere te nobis, tibi nos accredere, par est.
 9. Menius ut rebus maternis atque paternis

Fortiter absumentis, urbanus cepit haberi,
 Scurra vagus, non qui certum præsepe teneret:
 Impransus non qui civem dignosceret hoste:
 Qualibet in quem vis opprobria fingere sævus,
 5 Pernicies & tempestas, & barathrumq. macelli.
 Quicquid quaesierat, ventri donabat & avaro.
 Hic ubi nequitia fautoribus & timidus nil,
 Aut paulum abstulerat patinas cœnabat omasi
 10 Vilis & agnini, tribus ur̄sis quod satis esset.
 Scilicet, ut ventres lamina candente nepotum
 Duceret urendos correctus. Bestius idem
 Quicquid erat nactus prædæ majoris, ubi omne
 15 Verterat in fumū & cinerem: non Hercule miror.
 Ajebat si qui comedunt bona, quum sit obeso
 Nil melius turdo, nil vulvū pulcrius amplā.
 9 Nimirū hic ego sum: nam tuta & parvula laudo
 20 Quum res deficiunt: satis inter vilia fortis:
 Verū ubi quid melius contingit & unctius, idem
 Vos sapere, & solos ajo bene vivere: quorum
 Conspicitur nitidis fundata pecunia villis.

Analysis Dialectica.

Retinere videtur Poeta morem Satyræ in hac percontatione: invehitur enim acerbe & contumeliose in homines luxu perditos: ad quod nomine proprio specie suæ lippitudinis abuti existimatur: primum exemplo τὸν ἀπολαύσαντα καὶ πρὸς τὸν πότον, & voluptuorum, & voluptuorum hominum, requiruntur externe commoditates loci deligendi, in cœli temperatione, & hominum. Deinde interne, in fontibus, vineis, segetibus, ubertate frugum, generoso vino, piscatu & venatione, unde quis facile perspiciat hanc profectiōnem non tam lippitudinis sanandæ gratiā susceptam, quā Antonio Musæ medico ipsius auctori congratulandi de sanatione ancipitis Augustani morbi: qui postea consuluit Horatio abstinendum esse ab aquis tepidis & sulphuratis Bajarum, sed utendum gelidis Velæ, ad deflexum bilis flavæ in oculos repellendum. Ferunt enim tempore Cor. Celsi & myrtetis, quæ super Bajas erant calidum vaporem profundi, qui adificiis inclusus elicebat more Laconici & Tepidar, de quibus Vitruvius lib. 5. ca. 10. maximos sudores. In quibus statuo priorem Epistolæ partem, in sequentibus autē, Cur tam accuratā percontatione illa quærat, affert rationem: quod certe pertinent etiam undecim versus longe parenthesi interjecti, quorum initium hinc ducitur &c. Nam mihi Bajas & finis hic sit, (majorum utrum) Primum igitur quæstionis argumentum quamvis longissime sit a principio remotum διὰ τὸ ὑπερβαίνειν (scribere te nobis, tibi nos accredere par est) est e parium collatione, quod tam consentaneum & par sit Vallam rescribere ad omnia, de quibus interrogatur, quā Horatium habere fidem illius rescriptis. Deinde habitus Lucaniæ regionis, in qua sitæ sunt urbes Velia & Salernum, describitur e variis adjunctis pariter in re inhaerentibus, atque eandem circumstantibus, quæ jam majori ex parte memorata sunt.
 2 Ad æquitatem talis percontationis valet plurimum auctoritas consulenti, cujus, ut causæ potentiū efficiētis, hortatu Poeta impulsus est ad investigationem loci salubris & jucunditate naturā perfusi, quum Antonius Musæ medicus Augusti peritissimus dixit aquas Bajarum sulphuratas & tepidas nihil ipsi prodesse ad valetudinem oculorum tuendam.
 3 Confirmatur proxima causæ loco diversorū: quam, inquit, rectum mihi consiliū dedit medicus, quum

25 me, aquis Bajarum tepidis relictis, gelidā perlui mediā hyeme statuit; hinc tamen mihi gravis Bajensium invidia conflata est. Incaussa fuit metus, ne hujusmodi contemtionē desinerent postea Baje minus celebrari, & fontes contra Clusini & Gabini inciperent magis frequentari.
 30 4 Videtur ex antecedentibus & notatis rationibus efficere, alium sibi etiam in vitio locum ad eundem esse: quod possis in hanc contrahere argumentationem: Cui medicus peritus suadet conservandæ valetudinis gratiā mutationē habitationis; recto consilio debet obsequi: Antonius Musæ vir doctus, & medendi morbis peritus suadet H. ratio mutandum esse locum: hic igitur debet illi parere & locum mutare.
 5 Hic apparatus & instructio migrationis non levissimā, in ovis & xousa tua non levissimā, urbana & faceta est loco diversorum ad confirmationem complexionis spectantium, irato equit non est opus verbis ad equum, quod tendere velis, dirigendum, sed freno in os ipsius inserto, quod est loco verborum, ut os ipsum est loco auris equina.
 6 Ratio hujus commoditatis folius est & subjectorum dissimilitudine: In meo Sabino agro primum quodq. vinū facile sustineo bibere: quum autem in locis maritimis versor, generosum requiro: cujus vires describuntur ex effectis & brevi similitudine: ita fuerunt facta ebrietatis Epist. 5. quod sollicitis animis onus eximat: quod jubeat spes esset raris: quod me faciat disertum: quod deniq. me velut reoquat & juvenescere faciat, ut estas glives. Nam senex plus solito potus juvenescere se sentit, & ita se putat more juvenis placere amicæ puellæ.
 7 Altera est pars Epistolæ de ratione tam accuratæ percontationis, quam statuit in fine, ut vos non omne de eorum ex te xgū evxgōs, te xgū evxgōs xgū evxgōs, ut domum redeat bene habitus, probè coloratus, robustus & corpulentus.
 8 Cura rectæ valetudinis, cujus nomine quæritur hic habitationis commoditas & jucunditas omnis illustratur longā similitudine comparatione, quæ brevius ita potest enunciari: ut Menius Pantolabus, quum res ipsi suppetebant, unde saliare in modum epularetur, sumit nos, molliter ac delicatè vivebat: quum autem eadem deerant, parce, duriter ac restrictè vitam tolerabat: ita Horatius in summa rerum abundantia lætissime vivit: in maxima earundem tenuitate sobriè & continenter victitat paucis contentus: unde perspicis Lector, prudentiam

tiam quorundam interpretum, qui hoc argumentum tam appositè subjectum superiori a fine conati sunt inde segregare & novam Epistolam ad eundem hinc constitutere, maxime requirendam. Protasis autem comparationis tam variis ac multiplicibus factis Menii & adjunctis & adversis amplificatur, ut sexdecim versus in ea consummi videantur: quod, si lectionem Craquii & Cranteri sequimur versus.

Scilicet ut ventres laminâ candente nepotum

Diceret urendos correctus Bestius: idem, &c.

Continent argumentum assumptum, quod illata-

men pronuntiat comparatè, *Ingluviem Menii ac similem ipsius ubi cognovit Bestius, alioqui sordidus, & ab his insatiabilibus nepotibus castigatus & conviciis vexatus, dixit tales ventres laminâ potius candente urendos, quam vita donandos diuturniori, ut eâ plecterentur parte, quâ peccasse certum erat.*

9 Apodosis est, aucta, ut protasis, adversis: *Sic ego in penuria rerum moderatissime vivo, & in earundem penuria solos eos esse sapientes, & beatè vivere puto, quibus facultates sunt non in temeritate Fortuna, sed in uberrimis ac fructuosissimis fundis collocatae.*

Ennaratio Grammatica.

INscriptio Epistolæ reperitur in aliis exemplaribus varia, modò ad C. Numonium Valam: modò ad Cn. Vinonium Valam: modò ad G. Vinonium: hæc autem varetas potest nobis aliquod afferre adjumentum ad inquisitionem personæ accuratiorem.

Quæ sit hyems. Hic rursus monendus es, Lector, de præponendo versu.

Scribere tu nobis, tibi nos accredere par est

Sic propter syntaxim, ut suprâ propter argumentum. Nam nisi præcedente, *par est te nobis scribere* locus non esset huic temporis præsentis secundo, *sit*, sed primo, *quæ est hyems Velia.*

Velia. Hoc oppidum fuit Lucaniæ paludibus cinctum, unde etiam de flexu putant. *De q. d. eos* a palude præposito vau, quod Servius vocat etiam digamum pro spiritu denso in primigenio: unde fuit olim Helia: unde quoq; Heletes nobilis amnis, qui creditur dedisse nomen Velia, de qua lege Epist. 20. lib. 7. ad fam. cujus est initium, *amabilior mihi Velia fuit, quod te ab ea sensi amari*, atq; crede utrumq; nomen tam oppidi, quam fluminis. *De q. d. eos* derivatum spiritu denso in vau mutato ut in *venet*, *Venetum*: unde fuisse maritimum certum est, ut ex hoc quoq; versu *Æneid. 6.*

Injice (nam q. potes) portusq; require Velinos.

necdum exstitisse quo tempore *Æneas* dicitur in Italiam venisse.

Quod cælum. Quâ aeris asperatione sustinentur homines. Salernum autem fuit oppidum Picentium: de quo sic Strabo ad finem lib. 5. paullum autem supra mare Romani Salernum custodiæ gratiâ in eos. *f. Lucanos & Brutios*, munierunt: de quo præterea vide Plin. l. 3. c. 5. Quidam quoq; deflectunt a Salinis, quæ sunt in illo tractu maritimo. Id oculorum certiori judicio comprobet, qui parum fidit scriptis.

Quorum. Quales sunt homines illius regionis, quâ syntaxis dicet postea, *nihil moror vina illius ore. i. regionis*: Ita enim Cic. illud utrumq; conjungit pro Sextio, *quæ regio orâve terrarum erat laetior?*

Bajæ. De Bajis dictum est Od. 18. lib. 2. ex Epist. tamen 12. l. 9. ad Fam. Dola bellam proferam, quod non caret dissimili huic loco faciet, & lepore: *quemadmodum insalubris Baje fuerint, facile perspicere potest, Gratulor Bajis nostris: siquidem, ut scribis, salubres repente factæ sunt: nisi forte te amant, & tibi assentiantur, & tam diu, dum tu ades, sunt oblitæ sui.* Ellipsis autem est hic primum verbi, deinde conjunctionis discretivæ, ut sit explendum: *Et si Antonius Musa mihi dixit aquas Bajarum nihil ad meam valetudinem adjumenta afferre, facit tamen me illis invisum.* Gall. *il est route fois cause qu'on me hait, & qu'on ne me voit pas volontiers*: sic loquutus est Quintil. lib. 3. cap. 7. Nam & turpitudine generis opprobrio multis fuit, & quosdam claritas ipsa notiores circa vitia & in visos magis fecit.

Supervacuas. Inutiles, quomodo geminantur supervacaneum, quod idem valet, & inutile: vix tamen

reperias supervacuum & superfluum sed pro utroque supervacaneum apud Cic. De Antonio Musa medico sic Suet. scribit in Octav. 59. *Medico Antonio Musæ, cujus operâ ex acipiti morbo convalescerat Augustus, statuat are collato juxta signum Aesculapii sternerunt.* Item c. 81. De eodem quoq; scribit Plin. l. 9. c. 8. & Dio in Augusto. Qui cum ita agrotaret, ut nequiret quicquam facere eorum quæ sunt in primis necessaria, Antonius Musa eum frigidis quibusdam potionibus ac lavationibus curavit, & servavit incolumem. Quam obrem Cæsar magnam ei pecuniam dedit concessitque jus aureorum annulorum (erat enim libertus) nec solum ei, sed etiam exteris omnibus, qui eandem artem profiterentur, vel essent postea professuri. Fuit Musæ frater Euphorbus regi Jubbæ etiam medicus, de cujus nomine dicta est herba Euphorbia ex Plin. l. 25 c. 7. E veteribus autem nummis ferunt Musæ fuisse cognomen Pomponiorum.

Per medium. Aliâ syntaxis usus est Virg. Georg. 1. in tempore segetis demetendæ constituendo.

At rubicunda Ceres medio succeditur æstu.

quum sol acutiores & ardentiores vibrat radios. Redeo jam ad rationem corporis aquâ fontanâ & gelidâ summo frigore perluendi. Non omnia fomenta omnibus conveniunt corporibus. Itaque consideranda est medicanti, primum natura peccantis humoris, ut Medici loquuntur: Deinde remedia talem humorem depellentia diligenter ac prudenter quærenda. Non potuit Augustus, ut refert Sueton in ipsius vita, calidis fomentis curari, ideoq; frigidis coactus est uti: hoc certè vitio vertendum est ignorationi causæ morbum efficientis aut ei materiam suppeditantis.

Myrteta. Myrteta Græcè *μυρτετα*, quos locis myrtis confitus, quibus litora fiunt latissima, ut scribit Virg. 2. Georg.

Nec verò terre ferre omnes omnia possunt.

Fluminibus salices, crassiq; paludibus alni

Nascuntur, steriles saxosis montibus orni:

Littora myrtetis latissima: deniq; apertos

Bachus amat colles.

Illâ certè soli differentiâ rectè & convenienter hic tribuitur Bajanis myrtis, de quibus diximus Od. 4. lib. 1. nonnulli putant hunc myrtetorum locum hodie appellari *Tabernas*.

Diſtag. Syntaxis verborum est: & Bajenses queruntur sulphura, i. aquas sulphureas Bajarum, quæ dicuntur sanare morbos articulares & alios diuturnos, & crassis & glutinosis humoribus ortos, contemni. Græci vocant sulphur *τὸ θεῖον*, id est *τὸ θεὸν εἶναι*, quod sit divinitus datum. Dicitur etiam *πῦρ νεφελῶν*, quod fulmen redoleat odorem sulphuris, & ipsa etiam fulgetra. De eo lege Dioscorid. l. c. 124. & Plin. l. 5. c. 14.

Elidere. Aptum est verbum ad contumaciam morbi indicandam. Est enim elidere violenter premendo aliquid extrahere, depellere, & excludere,

ut eliditur ignis silice Ita Cic. 3. Tusc. dicit, elidere stirpes aegritudinis.

Clusinus.] Hi fontes ita nominantur à Clusio Tusciae oppido, cuius rex olim fuit Porfena, qui Tarquini Superbi filium Tarquinium secundum voluit restituere, de quo lege Strabonem lib. 5. & ibidem de Gabiis, qui, ut scribit, sanè exstant in Prænestina via siti, ubi l. tomiae sunt, plus quam reliquæ, lapides Romæ suppeditantes, ac distantes Romæ & Præneste ex aquo ad stadia centum, & paullo inferius subjicit, *ἐν δὲ τῷ πεδίῳ τὰ τῶν Ἀνιῶν δέξια, καὶ τὰ Ἀλκυόουλα καλούμενα, οἱ δὲ ἄλλοι ὕψος ἐν ποταμῶν ἀπὸ τῶν ἀπὸ τῶν ποταμῶν ὡς ποταμὸς νότος, καὶ ἐν ἡμετέροις ὕψος.* Id est, per hanc planitiem Anio decurrit, & quas nuncupant Albulas, aquæ frigide multis e fontibus fluunt varios ad morbos salubres cum potu, cum in sessionibus *δὲ τῶν ἐπιπορευόντων, perfusionibus admissa* Hic locus valdè illustrat versum Poetæ de supponendo capite & stomacho frigidis stillicidiis fontium. De varia qualitate aquarum ad usus varios lege Plin. lib. 31. c. 2.

Equis.] Ultra nota diversoria, quæ Bajas ferunt agendæ est: id enim valet *τὸ* præter agere, ut Græcum *ἐκτρέφειν τὸν ἵππον*, promoveri & transmitti equum. Gall. faire passer le cheval outre les hostelleries ordinaires.

Nim mibi.] Hic eques verbis quidem simulat, sibi esse in animo frigida balneæ petere: re tamen videtur equo præmonstrare iter ad calida Bajarum. Hoc Gall. exprimitur, *Le chevacheur dira bien avec la gauche resne de la bride en se despitant, je ne veux pas aller à Cumas ou à Baje: mais il n'est besoin de paroles à un cheval, qui n'entend que par sa bouche bridee.* Sed de generibus & partibus frænorum vide Gram. Od. 8. l. 1.

Cumas.] De Cumis sic Strab. l. 5. Deinde ordine post has Cumas sunt, vetustissimum Calcidantium & Cumæorum ædificium. Antiquitate enim cunctas & Siciliæ & Italiae urbes antecellit, & paullo post nonnulli putant *τὸν κύμα, ἀστυλῆβους* Cumas nomen invenisse: quia proximum litus, instar scopulosi dorsus, est objectum mari. Cumis finitimum est Misenum promontorium, ijsq; interposita est Acheruntia palus ac cænosa quædam maris effusio: postquam ultra Misenum cursum navis circumflexeris, statim sub ipso promontorio palus existit, inde *τὸ* litus profunditate immensâ in suum reducitur, quoin litore Bajas sunt & calidæ aquæ, cum ad luxum, tum ad morborum sanationem idoneæ. Hæc certè topographia mihi visa est necessaria ad huius loci intelligentiam. Huius autem vocis & scripturam & pronunciationem vide in calligat. Jo. Pierii sub initium 6. Aneidos & Apologeticum Huraltho ipitaliorū pro veteri & germana linguæ Græcæ pronunciatione Cæterum de Baijs dictum est Od. 18. lib. 1.

Urrum populum.] Velienſine, an Salernates. **Colledosq;.**] Ellipsis est in cisternis, quæ sic dicuntur Festo, quod cis insint infra terram, *d'autant qu'elles sont dessous la terre vers nous.*

Puteos perennes.] De hac posteriori voce dixi Ode ultimâ lib. 3. Aqua verò dulcis dicitur non ad veritatem huius saporis, sed ad distinctionem marinæ & salis. Nam optima quæq; aqua debet esse *ἀχμὴν ὕδατος*, expertis saporis, sed epithetum dulcis opponi quodam modo videtur aquæ Baarum sulphuratis, ut frigida cæcidis, ideoque hæc oppositio magis approbat hanc lectionem, quam *jugis*, præter auctoritatem codicum ac similitum loquutionum.

Nihil moror.] I. nihil curo, nihil quæ facio vinum Veliacum & Falernum vel Lucanum vel Picentum.

Generosum.] Hoc quidam interpretantur vetus, & *τὸ* lene substantivè accipiunt pro temeto suavissimo. Quidam hic mirantur, cur hæc suavitas non sit epitheto

priori tributa *δὲ τῷ περὶ τῶν ἡμετέρων*, ut posteriori: sed illa facile ibi intelligitur ex hoc Ciceronis loco, *veterrima quæq; ut ea vina, quæ vetustatem ferunt, esse debent suavissima.* Item ex hoc Poetâ,

Si meliora des, ut vina, poemata reddat.
Sed si ad ætatem laudabile soli ingenium non accesserit, illa vini generositas, quæ magis existit e bonitate loci, quam e vetustate, planè deerit: vinum enim non fert vetustatem, & fit vel tantillò edentulum id est, nullarum virium, ait Plinius, aut certè per exiguarum.

Abigat.] Sic Epod. 5. dixit, *Vejam venificam n' illâ conscientia abigat*, ab infodiendo terra puero, pro, commoveri & prohiberi & Sat. 2. l. 2. *pauperum nondum abact im ab epulis regum*, pro remota a mensis potentum. Servius notat in versum Aneid. 8.

Quattuor a stabulis præstanti corpore tauros Avertit. pro hoc erat proprium abegit de pecore & grege, & armentis vi ac iusto subtractis: inde abactores & abigei, ut ab *ἀπελάττειν τῶν λεῖαν* prædam abigere & avertere, *ἀπελάττειν τῶν λεῖαν* dici potest, quomodo acceptum non legi in hoc Poetâ.

Quod manet.] Id est, ex quo facilè concocto in stomacho venæ postea succum facilius exsugant, & in omnes corporis regiones, quasi per cavaliculos, diffundant, unde recreetur animus, novæque spes divitiarum donentur, ut Od. 12. l. 4. est loquutus. Hoc verbo etiam usus est propriè de liquidis Sat. 9. l. 1.

Manaret talos.
id est diffunderet ac dispergeretur. Hoc verbum inclinatur Festo *τὸ ἀπὸ τοῦ τάλου, τὸ ἀπὸ τοῦ ἀβέο*, quod est raram, laxum, parumq; solidum, ideoq; faciè diffuens & per minutas rimulas erumpens.

Verba ministrat.] Id est copiam verborum suppeditet, qualis fuit *ἐκείνῳ τῷ Θεῷ ἀπεργαστολογία*, *δὲ τὸ ἰδιῶδες καλεῖται ἀμετροπῆς.*

Commendet.] Ellipsis *τὸ* ut aut tanquam juvenem laudet: vel, commendet me non secus, atq; juvenem, vel quasi juvenis essem.

Tractus iter.] Hoc Galli suâ linguâ interpretantur, *En quel quartier de ces deux ia il plus de lieues*, & *quel plus de saillies*: quæ vocis significatione usus est Virg. l. 2. Georg. ubi, postquam docuit olivam gaudere solo tenui, collino, dumolo, argilloso & calculoso dicit,

Indicio est tractu surgens oleaster eodem.
& confirmat definitionem talis soli ex conjugatis: oleaster nascitur feliciter in illiusmodi terra in eodem igitur tractu bene nascetur olea. Hic Servius explicat plagam & regionem, quam vocem posteriorem conjungit. Cic. in oratione pro Plancio, *Totus ille tractus celeberrimus Venafrenus, Alifanus*, tota denique illa nostra aspera & montosa regio, Gall. tout ce quartier là. Idem valet vox Græca *κλίμα*, ut interpretatur Budæus illud Philonis, *μεγάλα κλίματα τῶν δικημένων*, tractus ingentes orbis terrarum.

Echinos.] De echinis vide Epod. 5.
Phæaxq;.] De mollitie & deliciis Phæacum dictum est prius in Grammaticis Epistolæ secundæ ad hæc verba:

Alcinoiq;.
In cute curanda plus æquo operata juvenis.
Et de hoc sermonis genere Epist. 4.

Me pinguem & nitidam bene curat a cute vises.
Scribere.] De ordine huius versus jam monuimus.
Menius.] Quædam exemplaria veteris editionis habent hic finem Epistolæ, & quod sequitur,

hoc certò scio, neque me finxisse falsi quicquid: sed Syntaxi paullo mutata idem dixit Act. 3. Sc. 2. Nonne ad senem aliquam fabricam fingi?

Barathrum.] De hac voce Sat. 2. l. 1. & 3. lib. 2. sicut de macello eadem 3. lib. 2.

Quicquid.] Pro quemcūq; quæstum fecerat studio, operâ & labore, convivii dissipabat.

Fantoribus.] Intelligit divites, qui melius ac sæpius merebantur de scurris & sycophantis, quam de viris modestis ac bonis: quia illorum maledicta & convitia metuebant, quibus optimum quemque figerent.

Patnas.] Quas Græci vocant παρτίστας & πίναντες.

Omasi.] De Omaso dictum est Sat. 5. l. 2. non tantum quid esset, sed quomodo etiam Græcè vocaretur & suo fungeretur officio.

Scilicet.] Hunc versum Joann. Britannicus, Joann. Baptista, Aelius Anton. Nebricensis in Sat. 6. Persii ita legunt, ut in Dialecticis recitavi, veramque putò esse lectionem, & nominatim nostrum Poetam appellant, quàm hîc, ut in plerisque alijs locis, Persius imitatus est. Hunc autem Bestium definiunt superiores interpretes heredem divitem & avarum, Philosophis infestam, qui juvenes docerent liberalitatem, & addit Nebrissensis nomen esse fictum a Poeta quasi bestialis homo esse. Ipsius autem centura nepotes, qui damnum ei dederant, sic vexabat.

Lamna.] Lamna syncope est pro lamina genere cruciatus & cultis ferreis. quæ calefactæ & candentes corporibus reorum admovebantur, ut constat e 5. Accus. in Verrem. Ratio autem hujus repetatur e Gram. Od. 2. l. 2.

— *Inimice laminae Crispe Sallusti*

Nepotum.] De his diximus Epod. 1. in Rethoric qui bui adscribit nunc Poeta in retenui acolastos & prodigos, qui bona patria obligant, quod Græci dicunt τὴν πατρίαν παρτύναν κατεδίδωσι, ἢ τὰ πατρίαν κατὰ διαπάραν, λυχνύοντες, ἢ κατὰ ἀργεῖα πάντα κτήματα. Inter hos Seneca ponit lib. 22. Epist. 123. Pedonem Albinovanum, quos lucifugas denominat, & verba nostri Poetæ usurpat: multi bona comedunt: multi amicos habent: ut inter istos nomen invenias, opus est, non tantum luxuriosam rem, sed notabilem facere. In tam occupata civitate fabulas vulgaris nequitia non invenis, verior est sensus hoc modo, Menius ad alsem redactus, inopiâ domitus & tanquam monitus censebat luxuriosos divites, a quibus nihil corroserat, graviter puniendos.

Nactus.] Nanciscor est Donato propriè, quum aliquem paratum vides ad tenendum antè, quam possit reperire, quod teneat, & statim, quod occurrerit prehendere, Hecyr. Act. 4. Sc. 4. ut quum Cicero dicit 2. de nat. Deor. belluas immanes nanciscuntur vincendo, id est, incidimus in prædam inter venationem, & hiciple Ode 11. l. 3.

— *Velut nocte vitulos leane.*

Ubi omne.] Est hic ellipsis τῷ patrimonium, quod totum consumserat.

In cinerem.] Hoc Aristoph. in Vespis enunciat verbo ἀποδίδειν, ut ἢ με κεραυνῶ διαπνέοντα ἀποδίδωμι τὰ χυλῶς, aut me ardenti fulmine in cinerem statim redige, vel vno Lucretij verbo, cinefac.

Hercule.] Viri jurabant Romæ per Herculem nunquam mulieres, quin etiam ab Herculano sacrificio abstinebant: neque etiam viri per Castorem & Pollucem, sed mulieres, ut Thais in Eunuch. antè, de quo vide Agell. l. 11. 6.

Obeso.] De quo revise Epod. 12. amplam enodationem.

Turdo.] Judicium Horatij & Martialis & defensionem pro hac volucri vide li. 3. ca. 3. variarum lect. Hieron. Metcurialis adversus sententiam Galeni. Turdus autem Græcè vocatur κηλὶς, quam Scholiastes Aristoph in pace facit εἶναι τὸν σπυδαῖον, δοκῆσαι δὲ πρὸς τὸν κηλὶν ἐπὶ τῶν ἄλλων πτηνῶν ἀεισώδιστος εἶναι μάλλον. facit, inquam, passerum genus. Videntur autem turdi magis, quam aves ceteræ, ad delicias expetende: vnde idem ait Scholiastes, sed in nebulis, verbum κηλὶν usurpari ἀπὸ τῶν λιπαρῶν ὀρετύων πρὸς εἶναι, κηλὶς ἐστὶν, ἢ γελῶν ἀτάκτως, ἀμέτρω, id est, pro epulari pingues cōthurnices, & turdos comedere, aut pro inordinate & immoderate ridere, qd̄ ferè cōtingit vescentibus aucupio pingui delicatularum avicularum: quem immodicum ridendi modum Latini dicunt cachinnum, risum effusum: vnde in Epist. ad Pilo:

Romani tollent equites, pedesque cachinnum.

vbi est etymum vocis. Aristot. quoque l. 9. de natur. Animal. scribit, turdum uivali tempore hyemis solitum advolare ad juniperata vel ἀρκυθώνας, loca juniperis confita. vbi baccis juniperijs vescitur. & tunc temporis caro ipsius capti maxime commendatur. Surditas peculiaris adscribitur huic aliti: ideoque fit admodum garrulus: ex quo proverbium, κωφώτερος κηλὶς surdior turdo. Hinc irritulare dicitur.

Vulva.] Hanc vocem Isidorus vult dici, quasi valvam, id est, januam, quæ semen inferatur, ac inde factus in lucem efferatur, ac præcipuè dici solet de bestiis, & vterus de mulieribus, sicut notatum fuit Ode. 22. l. 3. Vulvæ autem apparatus lege l. 9. Athenæi, vbi meminit cuiusdam vulvæ suillæ multis cupediis & dapibus delicatis fartæ.

Hic ego.] Id est, talis sum ego, ut Plautus in Curc. loquitur, hic somnus est mihi, pro, sic ego dormio. Sic antè Epist. 6. Ne fueris hic tu. In hoc sermonis genere τὸ μέν ἐστι τὸ περιηρημένον ἀποδιδόναι.

Sati.] I. satis constanter, patienterque vilibus cibis vitam sustento meam.

Unctius.] I. lautius, magnificentius, delicatius. Sic Plaut. in pseud. pulmento vror unctiusculo, pro lautiusculo & meliusculo. Translatè autem Cic. in Bruto unctiorem quandam & splendidiorē loquendi consuetudinem.

Quorum.] I. quibus res est in antiquo censu collocata.

Explicatio Rethorica.

Quæ, quod quorum, variè cadunt per polyptoton.

b Non est hic sumendum medium, ut in morali doctrina: vbi dicitur in medio tanquam moderato consistere virtus, & vitium in extremis, tanquam in temperatis: attamen inde per metaphoram est ductū pro vehementissimo & acerrimo frigore.

c Ex his intellige, tanquam ex parte hodie nomine Tabernarum significata, ut modò dictum fuit in Grammaticis, totum Bazarum tractum per synecdochen: contrā per morbum cessantem ex genere sume τὸ ἀρτηρίδος speciem, id est, dolorem articulorum, qui cessans dicitur ut Satyr. 9 lib. 1. tarda podagra, per metonymiam effecti pro efficiente lentos & tardos, quos illa contundit.

d Translatum est a duris corporibus, pro, magnā vi extrudere & eicere dolorem e nervosis partibus corporis.

e E materia intelliguntur aquæ calidæ & sulphurata.

ratæ per metonymiam causæ.

f Alter est modus metonymiæ, vbi cives & incolæ Bajarum significantur ex subiecto.

g Brevis est deliberatio Poetæ per Apostrophem & communicationem cum equo suo: vbi interjicitur quedam Epanorthosis ad hæc verba: *sed equi frænato est auris in ore*.

h Synecdochica est periphrasis aquæ pluviz & cisternarum.

i Sumtum est, ait Donatus in Adel. Act. 3. Scen. 3. ab agitatione pecudum, quum dicit, *abigam hunc rus*: Propriè Cic. in Verrè, *equarum greges istum abigendos curasse*, vnde ab actores, fures eorum.

k Metonymia effecti pro efficiente & locupletante ipsa affectos.

l Anaphora est, & vnà polypoton.

m Epanodos est, idem sonus initio & medio, & duplex Polypoton in *in te, tibi*, & in *nos, nobis*.

n Metaphoricus sumitur pro mensa epularis accubationis.

o Anaphora est in iteratione earundem vocum initii membrorum.

p Duplex est hic tropus: prior est metaphora à vasto maris hiatus & profunda voragine ad ingluviem Menii decoctoris notandam. Alter est metonymia subiecti

pro omnibus cupediis & dapibus, quæ in macello emta ab hoc gurgite & helluone exhauriuntur & devorantur.

q Sumtum est ab insatiabili cupiditate divitiarum ad inexplebilem ventrem & furiosam ejus appetentiam.

r Est synecdoche generis pro divitibus, qui gratificatur scurris, ne figantur illorum maledictis.

f Alter modus ejusdem tropi, quo integrum significatur ex membro, id est, censebat Manius illos lucrones & helluones graviter puniendos.

t Puto certè hoc allegoricè dictum ex metaphoris a sacrificijs: vbi sic tota victima exurebatur ut omnino cineretur, qualia fuerunt holocausta.

u Synecdoche generis, pro, decoquunt patrimonium.

x Anaphora est initio incisorum in iteratione ejusdem vocis & soni. Ac præterea in *vulva* est synecdoche generis pro suilla vulva, ut Græca *μῆτρα κατ' ἐξοχὴν*, sicut Orator & Poeta dicuntur & Græcè & Latine pro Demosthene & Homero, pro Cicerone & Virgilio.

y Epanalepsis est, initio & clausulâ similitudo soni. Est simul apostrophe ad lautos & delicatos in quibus Vala numerari videtur.

EPISTOLA XVI. AD QUINTIVM.

Theticum.

Hæc Epistola duplicem complectitur descriptionem: alteram Horatiani agelli, alteram veræ probitatis.

NEa percoteris fundus meus optime Quinti
Arvo pascat herum, an baccis opulentet
olive:

Pomifera & pratis, an amicta vitibus fulmo:
Scribetur tibi forma loquaciter & situs agri.

2. Continui montes, nisi dissociantur opaca

g Valle: sed ut veniens dextrum latus aspiciat sol:

Levum discedens curru fugiente vaporet.

Temperiem laudes: quid si rubicunda benignè

Corna vepres, & pruna ferant? si quercus & ilex

k Multa fruge pecus, multa dominum juvet um-

bra?

3. Dicis adductum proprius frondere Tarentum.

Fons etiam riuo dare nomen idoneus, ut nec

Frigidior Thracam, nec purior ambiat Hebrus.

4. Infirmo capiti fluit utilis vtilis alio.

5. Hæ latebra dulces etiam (si credis) amænæ

Incolumem tibi me præstant septembribus horis.

6. Tu rectè vivis si curas esse, quod audis.

7. Jactamus jam pridem omnis te Roma beatum.

8. Sed vereor, nec cui de te plus, quàm tibi, credas:

9. Neve putes aliū sapientē bonoque beatum:

10. Neve sit te populus sanum, recteque valentem

Diçitet, occultam febrem sub tempus edendi

Diffimiles, donec manibus tremor incidat vinctis.

11. Stultorum incurata pudor malus vlcer a celat.

12. Si quis bella tibi terrâ pugnata marique

Dicat & his verbis vacuas permulceat aures:

13. Tene magis saluum populus velit, an populum

tu?

Servet in ambiguo, qui consulit & tibi & vrbi,

Juppiter: Angusti laudes agnoscere possis?

Quum pateris sapiens emendatusque vocari

Respondesne tuo dic sodes, nomine. Nempe

Vir bonus & prudens dici delector ego, ac tu.

Qui dedit hoc hodie, cras si volet, auferet: ut si

Detulerit fasces indigno detrahet idem.

Pone meum est, inquit: pono, tristisq; recedo.

Idem si clamet furem, neget esse pudicum:

Contendat laqueo collum pressisse paternum:

y Mordeat opprobriis falsis: mutemque colores.

14. Falsus honos iuvat, & mendax infamia terret.

Quæ nisi mendosum & mendacem: vir bonus est

quis

Qui consulta patrum, qui leges jurag, servat,

quo multa magnaq; secantur iudice lites:

Quo responsore & quo causæ teste tenentur.

15. Sed videt hunc omnis domus & vicinia tota

Introrsum turpem speciosum pelle decorâ.

16. Nec furtum feci, nec fugi, si mihi dicat

Servus: habes pretium: loris non eggeris: aio.

Non hominē occidi: non pasces in cruce corvos.

Sum bonus & frugi: renuit, negat atq; Sabellus.

Cautus enim metuit foveam lupus, accipit ergo

Suspectos laqueos, & opertum milvius hamum.

61. Oderunt peccare boni virtutis amore.

17. Tu nihil admittes in te formidine pœna:

Si spes fallendi, miscebis sacra prophanis.

18. Nam de mille fabæ modiis quum surripis unum,

Dammum est, non facinus mihi pacto lenius isto.

19. Vir bonus omne forum, quem spectat, & q-

65 mne tribunal

Quandocunq; Deos vel porco vel bove placat:

10. Janè pater, clarè, clarè quum dixit Apollo:

Labra movet metuens audiri: pulchra Laverna

Da mihi fallere: justum sanctumq. videri:

Noctem peccatis, & fraudibus objice nubem.

02.00 Quò melior servo, qui liberior sit avarus,
In trivius fixum quum se demittit ob assem, (rò. 5

Non video nam qui cupiet, metuet quoque: por-
Qui metuens vivet, liber mihi non erit unquam.

21. PP Perdidit arma locum virtutis deseruit, qui
Semper in augenda festinat & obruitur re.

22 Vendere quum possis captivum, occidere noli:

Serviet utiliter sine, pascat durus. arētq.:

Naviget. ac medijs hyemet mercator in undis:

Annona profuit: portet frumenta penusque.

23 Vir bonus & sapiens audebit & dicere, Pentheu,

Rector Thebarum, quid me perferre, patique

Indignum coges? Adimam bona, nempe pecus rem,

Lectos, argentum. Tollas, licet. In manicis, &

Compedibus servo sub ¹¹ custode tenebo.

Ipsa Deus, simul atque volam me solvet, opinor.

10 Hoc sentit, moriar: mors ultima linea rerum est.

Analysis Dialectica

Per insinuationem Poeta captavit occasionem in-
quirendi in vitam & mores Quintii ex ipsius per-
contatione, qui proventus rusticarum onem qua-
sierit non sine talis habitationis exprobatone cui
certè potuisset Horatius pro suo agello respondere,
quod Aristot. scribit lib. 1. Rhet. καὶ πημάτων ἀκαρπία,
ἐκ δὲ τούτων. pradia quoque unde nullo percipias fru-
ctus, magis sunt hominis liberatis ac politici propria: κα-
ρπία καὶ ὠφέλεια. quam fructuosa & commoda. Quae-
cunque enim valent ad oblectandum animum, co-
pulisque reficiendum, in honestis ponenda sunt, ut domino
afferentia dignitatem: quum idem Philosophus lib. 4. 25
de moribus præcipiat, huiusmodi fundos in primis de-
cere viros magnanimos, quum ita scribit cap. 3. ejusdem
lib. καὶ οἷος καλῶς καὶ μὴ δόξας τὰ καλὰ, καὶ ἀκαρπία τῶν καρπί-
μων καὶ ὠφελίμων. ἀντὶ τούτου καὶ μὴ δόξας. 1. magnanimus ani-
mo ita factus esse dicitur, ut malit possidere pulchra pradia
& infructuosa, quam fructuosa & utilia. hoc enim est
magis ejus viri, qui contentus sit rebus suis. quia hic ma-
gis itudet splendori honestaeque voluptati, quam magnis
vegetalibus, quibus turpi et capiuntur, qui nunquam
rebus vivunt contenti suis. Ipse tamen Poeta ubi fi-
tum & commoditatem agri sui descriptione explicavit,
ac se illo secessu ab autumnalibus morbis optimè mu-
nitum esse dixit, rationem rectè vivendi docet non
pendere ex opinione vulgi, sed eam e privata cuiusque
conscientia esse metiendam: unde rectè facile con-
jicias, αὐτὸν μὲν περὶ σωφροσύνης καὶ ἀποκρίνεσθαι τῶν καλοκαρπία-
θλας, ipsum Quintium externâ specie absolutam & per-
fectam probitatem simulare. Capita autem perconta-
tionis sunt duo: de fructibus arborum & pratorum: de
inde plantarum, tantumne frumenti & pabuli ex illis
recondat, quantum sit satis, ad familiam omne pecus alen-
dum: tantumne etiam ex his olei, malorum, pyrorum &
vini percipiat, quantum domino sufficiat. Sed cur ver-
bosè ad eum scripturus sit de forma, proventu ac situ
agri sui, ostendit initio e fine, ne ipsi fortè videatur ri-
dicula tam angusta Horatiani victus ratio & habita-
tio.

2. Jam aggreditur descriptionem agri, primum ex
adjunctis atque circumstantiis continuorum montium,
vallis opacae, illustrationis solaris, tam matutinae, quam
vespertinae, arborum frugiferarum, delectabilis umbrae.

3. Eadem deinde auget argentinâ patium collatione,
quod ager amenitate ceteris cum Tarento: quod etiam
habeat fontem aequè frigidum & purum, atque sunt Tra-
ciæ fontes.

4. Eadem postea amplificatur ex adjuncta fontis pu-
ritate, & salubritate.

5. Postremo ex effectis: quod hic recessus illum ipsum
conferret ac tueatur tempore contagionis saluum & inco-
lumem. Ex his perspicis, Lector, formam rerum sive
naturalium sive artificialium perdifficiliter cognosci

posse: & si ea cognoscitur, non tamen nisi multis rebus
collectis illam exprimi posse.

6. Jam ad alteram Epistolae partem, de vera probita-
te transit, ad quam invitatur Quintius primum ex effe-
ctis hypotheticis ita judicatis, si curas esse, quod prædi-
catis, rectè vivis.

7. Hic particula antecedentis, non totum assumitur:
Tu jam pridem prædicaris ab omnibus Romanis vir bea-
tus: ars autem requirebat vel hoc totum antecedens
assumi affirmatè: atqui tu curare deberes esse beatum, qua-
lis diceris jam pridem: vel negatè: sed tu non curas esse,
quod prædicaris: quod utrumque tenet suspensum.

8. Hæc tamen videntur magis ad negatam assumpti-
onem inclinare, quæ pronunciat comparatè cum me-
tu, ne offendant amicum: sed tu majorem habes fidem o-
pinioni vulgi te bonum & beatum prædicantis quam tue
conscientia aliter fortasse judicanti. Paroemiologus scri-
bit hos tres versus notatos 6. 7. 8. referre speciem pro-
verbij in D. vites, qui tum demum felices sint futuri, si
vita & mores ipsorum respondeant prædicationibus a-
dulatores.

9. Approbatio est negatæ assumptionis e dissimilitudi-
ne: quod aliud sit ipsius judicio beatum esse, aliud sape-
re, ac virum bonum esse.

10. Eodem spectat hæc similitum comparatio: quod
Quintius non curet esse, quod prædicetur, ut egrotus per-
fictum exemplum stulte credulus magis credit populo ip-
sum rectè valere dicenti, quam sibi morbum sentienti:
unde monitus deberet in ediam ferre: ita Quintius credit
potius opinioni vulgi assentantis ipsum & sapere & virum
bonum esse, quam conscientia in judicium adhibite. Ita-
que non curat, quod hi dicunt. Non dissimilis est repre-
hensio c. 3. v. 13. apud Isaiam: Populemi, qui te ducunt
& beatum prædicant, te decipiunt & viam itinerum tuo-
rum tegunt, id est, te celant rectam legis doctrinam &
veritatem erroris tui.

11. Ex efficiente docet: unde talis dissimulatio profi-
ciscatur, causamq. illius stulti & vitiosum pudore affir-
mat esse, qui deponendus est, quum res postulat, & quo-
ties urget necessitas aut valetudinis, aut cui libet rei.

12. Eodem quoque hæc altera similitudo pertinet: Quæ-
admodum tu non in te agnosceres laudes uni Augusto de-
bitas, sed eas respueres, si quis forte assentator populus tibi
deferret: sic noli in te agnoscere vulgi assentantis laudati-
onem, dum te sapientem & virum bonum prædicat. unde
illud Antisthenis apud Laertium abstergere ac excludere
ipsum deberet qui ne in suspicionem flagitij veniret, ma-
lebat a malis & pravishominibus vituperari, quam lau-
dari: quod Posterior si quando ipsi præter spem obtigis-
set, sic afficiebatur, & ὡς οὐκ ἐμὴν, κακὸν εἶπαί ποτε. 1. magno
ego timoris cruciatu angor, ne quid facinorosi ac flagitij ad-
miserim. contra perhibetur Agesilaus ille Spartiates a-
pud Xenophontem solitus dicere, Gesticio ego ab ijs lan-
dari,

dari, quilibet etiam reprehendant minus a me re-
cte facta.

11. Quintius approbat illam boni viri ac sapientis hono-
rificationem appellationem parium collationem. Ego, in-
quit, non minoris studio laudis ac boni nominis ducor:
vel Ego sum iuxta cupidus bonæ existimationis, atque
tu o Horati: Quare siquid hic peccatur nihil mihi ac-
cidit a te separatim: quod improbat poeta substituens
suam personam pro quavis alia similium contentione,
Quemadmodum, ait, afficior tristitiâ fascibus mihi a
populo ademptis, non aliter aut furti, aut parricidij, aut
Impudicitiae falso insimulatus offendi soleo: unde argu-
itur facillè an mus meus mendosus ac vitiosus. Sic poeta
transfert in se, quod Quintio esset tribuendum, Qui
falso honore capitur, falsis que convitiis terretur, is le-
vis ac vitiosus est: ex hoc axioma non vult assumere
modestiae causâ quicquam de Quintio, qui falso honore
capitur & falsis maledictis commovetur, is est levis, in-
sanus & mordax. Ex hoc axioma non vult assumere
modestiae causâ quicquam de Quintio: sed illius loco
proponit quæstionem de ratione viri boni: e cujus descri-
ptione inteligeret faceret postea se non id esse quod audit.

14. Hæc autem descriptio est ex diversis per quamdam
sultentationem Rhetoricam productis vsque ad hæc
verba, *opinor hoc sentit* quorum diversorum prior pars
constat ex talis viri effectis, externâ quidem specie lau-
dabilibus: sed quia ex animo vitii contaminato profi-
ciscuntur, non quadrant ad nostram, quam quærimus,
boni viri descriptionem.

17. Hæc, inquam, diversorum prior pars confirmatur
similibus: Quomodo servus conatur persuadere
herosuo ex eo se bonum & frugi servum esse, quod fieri non
sit, non fugitivus, non homicida; non est tamen talis o-
mnin-, quia formidine supplicii abstinet ab his: quod il-
lustratur tribus ferarum exemplis similibus. Lupi, acci-
pietris & milvi, qui metu foveæ, laquei & hami ar-
temperant: sic noster ille vir, qui extrinsecus speciosis offi-
ciis ornatus vult haberi vir bonus ac sapiens, talis non po-
test esse, quod ea præstet cupiditate aliquâ vel metu non
amore virtutis ductus.

16. Hic versus videtur interiectus ad molestiam prioris partem longè levandam. Pertinet enim ad alteram. cui locus est ad verba, *vir bonus & sapiens*: quasi diceret, *non est ille vir bonus & sapiens, qui metu poenæ & coactus in officio continetur, sed talis est, qui a vitiis suis, suo motu ac sponte virtutis amore longè se remouet a vitiis*. Illa enim suis quæmque illecebris, oportet ad verum decus trahat, & eundem sui amore capiat sic & incendat, ut etiam si Dii atque homines ignoraturi forent ipsius peccatum, se tamen minimè peccaturum, qui probè sciati illud Sophoclis:

Πρὸς ταῦτα κρύπτεται μηδὲν, ὃς ἅπαντι ὁρᾷ
καὶ πάντ' ἀκούει, πάντ' ἀπαγγέλλει χεῖρον.
Ὅτι ἡ ἀλήθεια ἐστὶ θυγάτηρ

Idcirco nihil occulta, quippe qui a tempore videns, & o-
mnia audiens patefacit tandem omnia, cuius veritas est
filia.

17. Reditat priorem partem de viro bono ad vulgi opinionem, qualis habebatur Quintius, quem hic apertius solito notat: quum dicat illum tantisper a maleficiis temperare, dum metuit poenam: sed nihil non admittere in se, dum illud sperat fore clam. Plato in Gorgia & Protagora scribit duas esse puniendi causas ἀσχημία & πότις, τὸ μὴ ποιεῖν καὶ τὸ ἀλλὰ ὁρῶς ποιεῖν καὶ βελτίον γίνεσθαι, καὶ ἐμμενῆσαι, ἢ τὸ γεγενημένον ἀδικῶν γίνεσθαι, ἢ αὖ ἀλλοιοὶ ὁρῶντες αὐτὸν καὶ ὁρῶντο βελτίον γίνεσθαι. Est autem consentaneum, ut, qui ab alio punitur legitimus supplicium sumentes, melior evadat & fructum capiat primus: deinde ceteris sit

exemplo, ut hi videntes ipsum sic affectum, metu poenae fi-
ant meliores,

18. Levitas rei, in qua peccatum fuit, diluitur diver-
sis: parva quidem res est de mille modis unum surripere:
ac magna culpa: quia, nisi metus obstetisset tibi, totum a-
cervum surripuisses: vel in re quidem parva furto mihi &
te, sublata minus, contraho damnum, in ramentum juxta fa-
cinorosus es nunquam haberiis es es, ac si per metum pene
tibi licuisset magnum furari, atque sententiâ Stoicorū
peccata non rerum eventus, sed vitij hominum metien-
da sunt.

19. Hypocritis & mala conscientia talis viri convincitur diversis ipsius factis, & clare implorantis opem Jani & Apollinis: Deam autem furum summissè precantis: ut suaturpius, injustè quæ facta occultet, nec illorum notitiam ullo modo aperiri sinat.

20. Nunc talem virum bonum appellat avarum, li-
bertatisque omnino expertum in Stoico paradoxo ^{inductio}
docet: quod ita ex adjuncto metu concluditur & judi-
catur breviter sed tamen ^{per inductio}, homo timidus non est
liber: avarus est timidus: quare avarus non est liber. Pro-
positio est postrema in litera Poetae ad haec verba: *quum*
metuens: assumptio est ad hunc locum, *qui cupiet*. Cō-
plexio denique est initio aucta prosyllogismo e pari-
bus & effectis, non enim simpliciter enunciatur, ut
modò contracta est, sed comparatè: *Avarus non magis*
est liber, quam servus: deinde *cupiditatem suam prosti-*
uit ludibris puerorum in trivis, dum se cupide humi de-
mitte: ob assim colligendam.

1. Eadem complexio amplificatur alijs effectis, ac
oratoreâ adjunctis, quod avarus a virtute defecerit:
quod omne studium & operam in re faciendâ & augendâ
posuerit, & illâ in dem obrutus & perditus sit.

2. Eodem spectat hoc facietum Poetæ consilium de
occidendo tali avaro ex effectis, quod multa varia et
utilia familiae poterit prestare officia duri servi more.

3. Jam tandem aliquando ad alteram diversorum partem devenimus: de vera descriptione viri boni: ad viam facilioris intelligentiæ gratiâ priorem aggregamus: *Non est vir bonus & sapiens, qui pendet & iustum vulgi: qui recta facit officia coactus & abstinet a pravis metu pœna: qui misere servit divitiis: sed qui bene est cõ-uns, viriutisque studiosus: qui sponte studet honesto, ac titium odit: qui in virtute summum collocat bonum & humanos casus in fracto animo contemnit omnes, vel ipam mortem, quâ omnia mala terminantur: Is est vir bonus, sapiens, liber & b. atus.* Hæc autem pars altera vera probitate varijs effectis & adjunctis declaratur, & latent in cõminatione Pentheï Thebarum tyrâni.

Enarratio Grammatica.

Neperconteris.] Contus, ex quo inclinatur ver-
bum percontor, quod est diligenter inquiri, vox
est Græca, ut jam dictum est Sat. 2. l. 1. quâ uti-
tur Hom. Odyf. 1. sub fin.

Αὐτὰρ ἐγὼ χεῖρεσσι λαβὼν περὶ μέγεα κόντον
ὦσα πάρεξ

atque ego manibus prehenso valde longo cento navem a
litore amovi.

ubi Eustath. duplicem contum facit, vnum nauticum, quem ita primum definit: ὁπλόν, τὸ πρὸς ναυτικὰς χρεῖσιν ἰν-
strumentum nautis ad navis agendas accommodatum.
Deinde πῦλ λέξιν ἐτυμολογῇ ἀπὸ τῆ κεντεῖν, a stimulo.
quæ notatio etiam τῷ πολέμικῳ προσήκει, bellico conto con-
venit, ac dū definitur τὸ δορεὺ καὶ ἔξον καὶ ἐγχο, hasta, te-
lum, jaculum: quemadmodum Iuvenalis vsurpavit cū
voce altera, non dissimili notatione.

Pauca licet portes argenti vascula puri
Nocte iter ingressus gladium contumq. timebis.
 nec sum tamen ignarus alterius & scriptionis & notationis, quam a Festo potes repetere, atq; huic minime profero, ut minus probandam. Dicitur hinc Poeta mittam ad te, Quinti, verbosam mei agri descriptionem & situm: eam ob rem noli percontatione curiosius repetita ex me querere, quot & quantos fructus annuo sillemhi referat.

Pomifne.] Hæc pars sententiæ facile indicat in antecedenti explendam esse sic ellipsin, arvone pascat Herum, an baccis &c an amicta &c. Italoquitur Ovidius elegiâ 8. de Ponto,

Non hic pampineis amicitur vitibus ulmus.

Nulla premunt ramos pondere poma suos.

Loquaciter.] Reperio semel hoc adverbium apud Cic. Orat. pro Muræ. *Quid huic tam loquaciter litigioso responderet, ille non habebat,* quod Græcè dicitur ἀλογοῦς, ἀλογικῶς, ἢ ἀλογῶς, πολυλόγως, ἢ διαπαισίως, sic, ut quali coram adesset oculatus, facillime ac optime illius formam cognoscas. Ratio autem huius verbi percontari præter hæc e Satyr. 2. lib. 1. repetatur cui verbo hic subijciendum est, quo desideratur, utrum, ut sit, ne forte perconteris, utrum fundus meus possit alere dominum suum annuo frumento. Quid autem autem sit arvum, diximus e Varrone Epist. 8. ut quid fundus Sat. 5. l. 2. Præterea de quibus arboribus dicatur bacca, Ode. 6. l. 2.

Continui.] Ellipsis est verbi, sunt: quid autem sit continuum ex illa Ciceronis geminatione cognosci potest, verba conjuncta & continuata, item coherere & continuari, quibus opponuntur verba singula, interrupta & disjuncta. Intelligimus ergo interpolitu & interruptu vallis opacæ non verè continuos fuisse: sed ita divisos ac discretos, ut ager Horatij interjaceret, & huic in valle sito utrinque colles imminerent Ustica & Lucetilis, quos sol illustraret, alterum ortu suo, alterum occasu: verum si cui hæc ratio continui minime satis facit, repetat alteram e philosoph. Aristot. lib. 10. Metaphys. τὸ συνεχές, ὅπερ ἐχόμενον πρὸς ἀπὸ μέρους, λέγεται δὲ συνεχές ὅταν ταὐτὸ ᾖ ἡντικαὶ ἐν τῷ ἑκάτερον μέρος, οἷς ἀπὸ τῶν καὶ συνεχῶν. continuum est aliquid, quod coheret vel continetur: dicitur autem tum demum aliquid alicui continuatum esse, quum unum idemque est extremum utriusque eorum, quæ inter se apta sunt & contingunt: quod jam prius dictum fuerat lib. 6. συνεχὴ μὲν ὧν τὰ ἑκάτερά ἐν ἀπὸ μέρους δὲ ὧν ἅμα, continua ea sunt, quorum extremitates sunt unum: sed ea inter se tangunt, quorum extremitates simul sunt: sed de curru solis Ode 6. l. 3.

Vaporet.] Ἐνεργητικῶς, ἢ τε διαβατικῶς sumitur pro afflare calore temperato, id est, tepefacere, quod Græci interpretantur χλιαίνω καὶ ἀλεάζω, ἢ ἀλεαίνω, ut hæc indicant sequentia, temperiem laudes, πῶς τὸ τόπος ἐπιπνύς καὶ χαλῶς πνύς, tolere ac boni consulas, quanquam Grammatici pro vehementiori calore proferunt e. l. 2. c. 16. Plin. Gleba solidiores solibus asperis vaporata resolvuntur, id est, siccata & arefacta: quemadmodum l. 5. Æned. vers. 682.

—Lentumq. carinas Est vapor.

Hoc est, ignis consumit & incendit carinas.

Vepres.] Columellæ lib. 11. cap. 3. eadem sunt, spina, sentis ac vepres. Hic tamen malo accipere pro rubeto, sapè & dumeto, ὅπερ ἡ τὴν ἀγρὸν καὶ πορὶα καὶ τῆς γῆς διπορία μιν ἡντικαὶ ἐμφανίζονται μάλιστ', ut agri fecunditas & terre uberitas major appareat: cuius etiam dumeta ἀκαρπία, sine frugifera. Hanc autem vocem declinant a vehementerprehendendo, & in his Isidorus maxime, qui scribit majores nostros dixisse solitos, omnem

arborem spinosam, veprem, quod vi prenda, Græcos τὴν ἀκαρπία καὶ βάτον.

Benigne.] i. copiose accumulata fructus afferant, *Quercus.]* Si hæc arbores reficiant ac recreent pecus copiâ glandis. Rationem autem quercus repeto ex Ode 9. l. 2.

Tarent.] De situ hujus urbis vide Grammatica Od. 28. l. 1. & de amœnitate Odes 6. lib. 2. vbi tamen primas Tiburi tribuit & Tarento secundas:

Ille terrarum mihi præter omnes

Angelus ridet. ut antè dixerat:

Si Tibure Parca prohibent iniqua,

qualis delectus sit Epist. 1. lib. 2.

Sed vacuum Tibur placet, aut imbelles Tarentum

Dicas adductum.] I. ut diceret amœnitatem mollis Tarenti translatam in meum prædolum.

Fonsetiam.] Qui rectè posset rivus Digentinus nominari propter aquæ copiam, quam Epist. 18. sequente appellat Digentiam:

Idoneus dare.] Hellenismus est, Sic enim Græc loquuntur ἰκανὸς εἶναι πόντος καὶ τὰς ἀλλὰς, διαδύσκειν καὶ τὰ δίκαια, ἀπάπειν, pro quod dicit Orator lib. ad Attic. Ἰνστρουρ etiam consiliis idoneis ad hoc strum negotium. Hic ipse tamen Poeta Ode 19. lib. 2. per casum dandi etiam loquitur: pugna non sat idoneus Bacchus.

Thracem.] De Thracia dictum est Ode. 16. lib. 2. sicut de Hebro Epo. 15. qui circumdat hanc regionem.

Tu rectè vivis.] Martialis Epigramm. lib. 10. cuius initium est: vitam qua faciunt beatorem.

in multis efficientibus vitæ beatioris hoc sub finem ponit: Quod sit, esse velis, nihilq. malis. De hac autem beatitate & voce μάκαρ, repete notas in 9. Od. l. 4.

Jaletamus.] Anomalia est numeri & personæ, pronos Romani omnes prædicamus te beatum.

Alium sapiente.] Ellipsis est præpositionis, qualis fuit Sat. 3. lib. 2. ad verba: qui species alius veri, pro alium a sapientia, ut Cic. loquitur, nihil querit aliud a salute & libertate communi, pro diversum a sapiente. pro pro quo etiam diceretur elegantius néve pices felicitatem esse rem aliam, atque sapientiam & probitatem, ut annotavi Epod. 12. & alibi.

Sub tempus.] De hujus præpositionis syntaxi dixi Sat. 3. l. 1. Gal. en viron te temps oul heure du repas.

Donec.] I. donec manus corripantur frigore tremulo & rigore.

Pudor.] De hoc genere pudoris dictum est Sat. 1. lib. 2. Ex Homero addam tamen e Donat. in And. Act. 4. Scen. 1. discrimen pudoris ac verecundiæ, ut ille mali facti, & hæc recti & honesti sit: cuius definitionem habes Od. 29. lib. 1.

Ulcer.] Ex hujus vocis inclinamento Græco videtur prior syllaba densanda, τὸ γὰρ ἕλκος παρὰ τὸ ἔλκειν, a trahendo pus dicitur, ideoque definitur ἡ κατὰ τραύμα λυσις τῆς σωχέως solutio continui ex vulnere, ut Eustathius annotat in hunc vers. Ἰλιάδ.

Ἑλκος δ' ἰκτὴρ ἐπιμάσσειται, ἡ δ' ἐπιθήσεται

Φάρμακ' ἀκὴν παύσει μελανάων δ' ἰανύων.

Hulcus contredando expurgabit medicus: & applicabit medicamenta, quæ sedabunt nigros dolores: neque ait Scholiastes, τὸ ἕλκος hic significat τὸ πύον, pus, ut vulgus putat, Reliqua illic vide. Memineris interea ex Agrætio Gram. vlcus nasci & vulnus ab alio inferri. cum Agrætio pugnat locus alter Eustathij Ἰλιάδ. λ. 24 vers.

Ἀλλὰρ ἐπεὶ τὸ μὲν ἕλκος ἐτέρητο, παύσει το δ' αἶμα.

Sed ubi vlcus defecatum fuit, sanguis crinipere desit

Hulcus,

Hulcus, ait, more Philosophi physici dicit, non quod jam esset purulentum sed continui solutio, a protrahendo longius naturalem situm nominatum. Quoniam autem quæ longius protacta sunt, non sunt propinqua, ob id aulus est quidam delicatus etiam notare Hulcus a privatione appropinquationis. Certum autem est Agamemnonem fuisse a Coone vulneratum: unde colligendum videtur, vulnus quidem infligi, sed hulcus ex eo potest erumpere: quod tamen posterius saepe oritur per se. i. sine ictu externo: quod firmari potest testimonio Pindari, qui 10
πυδ. ειδ. Γ. σπδ 3. vocat τὸ ἐλκεν ἀπο τὸν πυτὰ. ἢ sponte nascentis a
hulcera. Recentiores medici excogitarunt nova nomina differentiis solutæ continuitatis, qualia sunt *δερμα, πύγμη, δλκσις, παγμή, πύγμη*, de quibus eorum libri leguntur.

Tibi pugnata. Pugnata tibi est antiptosis Græcica pro, a te, quæ syntaxi dicit Sallu. *prælium male pugnatum est a suis.* Idem alioloco, *Quæ negotia multo magis, quam prælium male pugnatum, terrebant.* Quod Græcè pronuntiatur, *ἡ μάχη καλῶς μάχην.* Cicero quoque 20
 pro Murena, *Ex omnibus pugnis acerrimam habet: videtur illa, quæ cum rege commissa est, & summa contentione pugnata.* quam etiam phrasin ipse Od. 9. lib. 2. usurpavit, *Non pugnavit ingens Idomeneus Steneliæve solus dicenda Musis prælia.* Pugnata autem dixit patheticè licet 25
 a verbo neutro deflexum sit: quomodo etiam loquutus est Ode 9. lib. 3.

Pugnata sacro bella sub Ilio.
 & Ode 6. lib. 2. *regnata rura:* quod libet tamen addere e Servio in vers. Æn. 6.

O virgo nova mifacies, inopinave surgit.
 ad distinguendum participia ab adiectivis nominibus. Hoc ille annotat: *τὸ inopina nomen & non participium.* Nam non invenitur inopinor, ut opinor. Ergo nocens a noceo participium est, innocens vero nomen: quia non invenitur innoceo. Nullum enim participium, quod a verbo non trahitur, licet a verbis sui forma non veniat, ut placita, licet placeo non invenitur, tamen placeo invenitur: sic cœnatus, pransus & regnata & triumphata: unde galatus & tunicatus nomina, quia nullum exstat verbum. 40
 Sensus igitur est: si quis assentator celebret te alienis laudibus, quod bella fortiter gesseris terræ matremque, fortiusque confeceris Reip. causâ: atque præterea aures vario huius hominis sermoni patefacias, utrum populus ob id magister amat, an tu populum? quod certè tribuendum 45
 est Augusto, qui tanto complexus est amore populum, ut nesciretur, uter ab altero magis diligeretur: quod facile perspicias e Suet. in Octa. cap. 58. & 59. & aliis locis, quod ad populum attinet. Hos autem duos versus:

*Tene magis saluum populum velit, an populum tu
 Servet in ambiguo, qui consulit & tibi & Urbi, Iu-*
piter

verisimile est fuisse e Panegyrico in Augustum, cuius meminit Porphyrio & Virg. Eclog. 9.

*Nam neq. adhuc Varo videor neq. dicere Cinna
 Digna, si d'argutos inter strepere anfor olores.*

Cruquius tamen inavult eosdem versus esse nostri Poetæ propter similitudinem styli, sub aliena persona scriptos. talis illorum analysis Grammatica esto. Iupiter, qui tibi & Romæ, o Auguste, consulit, hoc servet in ambiguo, populus ne magister velit saluum, an tu ipse populum servet autem in ambiguo est optatio adulatoris, qui precatur, ut in perpetuum, tanta sit Augusti benevolentia erga populum, & huius vicissim illum, ut nemo dijudicare satis possit, viri exsuperet alteram.

Augusti. Hæc sententia simpliciter enuncianda permultis videtur sine interrogatione, ut quæ ex proxima precatore facile demonstret talem commendationem

ad solum Augustum pertinere, nihil ad Quintium.

Agnosce possis. Dicimur id agnoscere, quod prius novimus, ideoque verum illud fatemur, & probamus. Ita fit, ut agnoscere valeat, verum confiteri, sicut Epist. ad Fam. 4. li. 4. *Illum excusationis partem nec agnosco nec probe,* i. non fateor esse veram. Sic hoc loco, possis fateri laudes Augusti veras & huic soli meritò debitas, nec cuiquam alij tribuendas vel assumendas?

Pateris. Hellenismus, qualis fuit Od. 27. lib.

Vxor invicti Iovis esse nescis.

ita Homerus Odys. a. v. 180.

Mentes Anchiali prudentis gloriæ esse filius,

pro facto me esse filium: qualis etiam fuit Od. 2. lib. 1. *Patiens vocari Caesaris ultor,* pro pateris te vocari sapientem & emendatum, i. nullis vitiis contaminatum & ad hanc appellationem libenter attendis, tanquam ad proprium nomen, sed falleris: si enim te putes virum bonum ac sapientem esse hodie, quod te populus ita dictitet, pariter & qualiterque te cras putato virum malum atq; stultum fore: quod te populus talem iudicaturus sit.

Vir bonus. Hic Poeta ferè insignitè τὸ Vir epitheto bonus, idque potius, quam probus, ita Sat. ult. l. 2. sub fin. *ita vir bonus est, convivag. comis,* & hic iterum: *Vir bonus omne forum,* &c. ibidem: *Vir bonus est quis.* Item Epist. 7. *Vir bonus & sapiens:* &c. quod ex conjunctione vtriusque epitheti clarius perspicies in Epist. 5. l. 7. ad Familiar. ubi Cic. de Trebatio sic spondet, ut dicat illo *probiorum hominem, meliorem virum, pudentiorum esse neminem,* Item in Epigram. Virg. descriptione sapientis vtrumque conjungit:

*Vir bonus ac sapiens, qualem vix repperit unum
 Milibus e cunctis hominum consultus Apollo.*

Ego. Hic ellipsis est alterius notæ comparationis, eque vel iuxta vel perinde, ut sit, æquè delector dici vir bonus, actu: sic desideratur, aliter vel contrà in And. Terent. Act. 5. Sc. 1. *Nescio, quid tibi sum oblitus hodie, ac volui dicere,* pro aliter vel contrà, ac volui dicere.

Pone & pono. Pone & pono simplex est verbum pro conjuncto, deponi & depono magistratum.

Neget. Repete ex antecedenti & supple: Etsi neget me esse pudicum, id est, affirmet me esse femininâ vel masculâ libidine pollutum, etsi contendat me esse parricidio obstrictum.

Esse pudicum. I. τὸν σώφρονα, moderatum, & a fœda libidine alienum

Contendat. I. constantissimè affirmet.

Laqueo. Pro hoc dixit Sat. 3. l. 2. cum laqueo vxorē interimis, & Ovid. 7. Metam. *Laqueo animam claudere,* & vno verbo Cic. ad Pætium Epist. 9. *Ille patrem strangulavit,* quod videtur deflexum ἀπὸ τοῦ σπάζω ἢ σπαζάω a premendo, stringendo, torquendo, quod etiam Græci dicunt πνίγειν, & Latini suffocare, a faucibus laqueo frangendis & oblidendis.

Mordear. I. num talibus maledictis commoveri & colorem mutare debeam? subjicienda est negatio minime: quia tam est hominis varij & inconstantis affici honore falso & alieno, quàm falsâ ignominia, & dedecore commoveri.

Qui consulta. I. qui vitam & mores suos videtur effingere & conformare ad normam Senatûsconsultorum & legum, componitque controversias civium, Gall. *Par le conseil duquel, quelun gagne son proces.*

Quo responfore. Est quidem Iureconsulti, quum petitur ab eo consilium, respondere ac responsitare de jure, non tamen responforem usurpaveris pro consulente visitatè: unde lectio codicis Bl. *ind. non videtur improbanda, quæ habet, quo res sponfore, & quo causæ restituentur.*

venentur. Hoc autem modo Cic. pro Cæcin. loquitur, *causam non tenuisse*: sic quoque Suet. in Domit. c. 9. *Qui causam non teneret*. pro quibus negatis, prior se peditit causam cecidisse, & causam perdere. Ex his intelligimus & in teste accuratam veritatem & in iudice incorruptam Iustitiæ administrationem requiri: quo utrumque naturali quadam & veritatis & æquitatis luce sic hominum mentibus insitum videmus, ut hic & Iuvenalis, compluresque alij poetæ, vel ut Sacerdotes Gentium, id ipsum concionentur.

*Esto bonus miles, tutor bonus, arbiter idem
Integer, ambigua si quando citabere testis,
Incertaq; rei, Phalaris licet imperet, ut sis
Falsus, & ad noto dicet perjuria tauri.
Summum crede nefas animam præferre pudori,
Et propter vitam vivendi perdere causas.*

In numero etiam horum possunt haberi Phocylides, Theognis, Hesiodus, Pythagoras Hæc sunt primi,

Πᾶσι δίκαια γέμει, μὴ δὲ κρίσιν χάριν ἔλκειν.
Μὴ πῖψις περὶ λυγρὰ δὲ δίκας μὴ κρίνῃς πρόσσωπον.
Ὦν οὐ κακὸς δικάσῃς, σὲ θεὸς μετέπειτα δικάσει.
Μακροβίω δὲ δὴν ἐρύχῃς. τὰ δὲ δίκαια ἀπορῶν.

Omnibus tribuas, neq; in gratiam Iudicium trahas.

Nec abiciās pauperem, nec iniuste quemquam iudices.

Quod sit male iudicaveris, Deus te postea iuste iudicabit.

Falsum fugias testimonium, contrarium iusta, velim, dicas.

Introrsum.] I. vicini ac domestici omnes cognoscunt hominem esse fictæ ac simulatæ probitatis, cuiusmodi adumbratæ virtutis descriptionem legel. 2. de Repub. Platonis.

Nec fugi.] Utrum absolute sit sumendum, pro, nec fui fugitivus, an ἐφευγμένος, ut casus intelligatur, nec dominum meum deserui viderit Lector.

Habes Pretium.] Id est. præmium & mercedem paratam, quod non cædatis loris. hoc potest Gall. reddi, *Tu en es plus prisé*, quod Plinius videtur imitatus, quum dixit, *Sylvæ habent pretia in odoribus*. i. l. 5. for est & bou sont fort prisés pour leurs odeurs qu'ils ont & rendent. Græcè δὲ μὴ χέσῃς ἡμᾶς, ἢ ἀλλῶς ὅτι. De pretio fuit admonitio Od. 24. l. 3. e Donato in And. Terent.

Loris.] Non cædētis virgis, ut Sat. 7. l. 2. dixit:

Quid referi vri virgæ, ferræq; nocari?

& Sat. 3. lib. 1. sub. finem, quomodo Cic. loquitur 8. Philipp. *loris cæd.* Pseudolus apud Plaut. huiusmodi pœnæ se submittit: *Quasi in libro quum scribuntur calamo literæ, stilus me totumque vimeis conscribitur*: i. virgis me cædito ita, ut in meo corio appareant puncta, velut literis distincta, quales sunt vibices, quæ quum majores fiunt, a poetis dicuntur grandes flagrorum sulci, Græcè μωλωπες. vocem autem Latinam quod est ἡ τὰ γράμματα ἐκτείνου. Qui autem talibus flagris dignus erat, verbero dicebatur, Plautus in Amphyt. *Tu me verbero audes herum ludificari?* Atque idem pauld post pro eodem. *Exi foras mastigia*, quod posterius Græcum est ἀπὸ μάστιγος, flagellum & scutica, quo mancipiorum humeri & scapulæ præcipue cædebantur: vnde servi scapulæ dicebantur, vnde etiam illa sunt Iustiniani in rusticis legibus verba imperandi, *μαστιγώτω*, & pauld post, *σφάλλε τὸν δούλον, loris operiatur*, ut loquitur Terent. *graviter verberetur*. Tradunt autem Grammatici apud veteres lora dicta fuisse laura a lauro triumphorum, sub quibus mos erat captivos victos dociper pōpā, ut cōditiōis suæ reminiscerentur mancipia, sicut hoc nomine monentur & altero servi, qui quum interficere illos jure belli seu

victoriæ licuisset, tamen servati sunt: ad quod etymon alludit Virg. quum induxit captivum supplicitem:

Per patrios manus, per spem surgentis Iuli,

Te precor hanc animam servas natoq; patroq;.

quæ reperies apud Donat in Adel. Act. 2. Sc. 1. ad verba: *operire loris.*

In cruce.] Ut loquitur Sat. 3. lib. 1. *Non te suffigam in cruce*, εἰς τὸ τῶν καράκων ἐλθεῖν. in pradam corvis lacerandam.

10 *Atque.*] Conventientia hujus conjunctionis est, ut antecederet dictionem copulandam, non autem consequatur. Itaque anomalia est ordinis, pro, ego Horatius Sabelus id est, Venusinus remu atque negote virum esse bonum, quia neminem occidisti. utriusque verbo sua est inficiatio; prior quidem signis, sed posterior sit verbis. De Venusino & Sabello dictum est Sat. 1. lib. 2.

Milvum.] De hoc quod dictum fuit Epo. 16. repete.

Oderunt.] Hoc verbum cum infinito videtur explicandum, ut illud Iliad. a. ver. 163.

20 Σπύρην δὲ καὶ ἀλλοτρίαν μοι φάσμα καὶ ὁμοειδὲς μένος αἰνῶν.
Veratur autem alius mihi se dicere parem & similem. Oderunt igitur valet timent ac verentur.

Admitte.] Hoc verbum non simpliciter facere aliquid significat, inquit Donatus, sed facinus committere & peccare. Ita Plaut. in Menæch. *Quid tandem admisti in te, ut loqui non audeam*, id est, peccavi in te, vel in tua commoda.

Spes fallendi.] I. latendi: si speras facinus tuum posse occultari, celari & latere, nullo discrimine res sacræ & prophana a te tractabuntur. Sed de voce prophanus repete, quod annotatum fuit in 1. Oden. li. 3. Ciceronis est gravis & sancta cohortatio his super vitijs atque super alijs omnibus: *satis persuasum esse debet, si omnes Deos hominibusque celare possimus, nihil tamen avaræ, nihil iniuste, nihil libidine nosse, nihil incontinentem esse faciendum.*

35 Eodem spectavit Seneca, quum ad reprimenda vitia docet, si soli sumus, fingamus gravissimum sanctissimūque virum adesse rerum nostrarum testem & spectatorem, ut Scipionem, Lælium & Catonem, quorum præsentia deterramur a vitijs perpetrands: quod D. Bernhardus imitatus est in Epi. ad fratres de monte Dei, quod omnes etiam Poetæ docuerunt, quum scripserunt omnia patere oculis Dei: *Zeὺς ὅς ἐστι πάντων καὶ κριτὴς πάντων.*

Est damnum levius mihi, non facinus tamen: esto. Mihi sic probatur hæc lectio Accursij Flori, ut vulgarem non repudiem, quam Xylander mavult retinere:

Damnum est non facinus, mihi pacto plenius istos quam firmat simili loquutione Od. 19. lib. 2.

—lectaq; Penhei

Dissecta non levius ruina

pro gravi & sæva δὲ τῆς λιτότητος. Nam illud esto vacat per sententiæ perspicuitatem. Sed quamvis hic locus sit in Dialecticis satis expositus, addam tamen, parvum quidem est damnum & res parva, quum de mille modis fabæ aliquis vnum furatur: Ratio tamen operis atque culpæ futuris magna est, & quemadmodum punienda sit, Plato docet Dialogo 12. de legibus initio: *εἰναι τὴν καὶ τῆς ἀπορίας μέτραν, ἢ καὶ μικρόν, τῆς αὐτῆς δίκης δέ. συμμικρὸν τὴν γὰρ ὁ καὶ πῶς ἐροῦν μὲν τ' αὐτῶς διατάξαι δ' ἐλάττω καὶ κλοπεῖν, ὅτε τὸ μείζον κλοπὴν, καὶ ταύτην μείζονος ὁλοῦ δὲ δίκης.* id est, Si quis aliquid publicum furatus fuerit, sive magnum sive parvum, eodem supplicio plectitor. Nam qui rem exiguam interverterit, *est minor vim, quam qui magnam*, adhibuit, *equā tamen cupiditate furatus est.* Et qui magnum aliquid sustulit, *vbi non ipse deposuit, is omnino plane iniquus est.*

65 *Vir bonus.*] Hæc honorifica appellatio tantum vulgi opinione nititur, cuius hypocrisis satis arguunt sacrificia & preces publicæ. Quandounque enim his operam

peram dare palam videtur, tum qui semel clare devocat, o Jane o Apollo: sed tacite & obscure, o pulchra Laverna, ne turpis vitiorum suorum confessio & commendatio a circumstantibus audiat. Hic ante labrum movet ellipsis discretiva: ea & ante vulgum. Laverna, quum dixit, supplenda est, adhuc modum: sed librum movet, id est, summissa voce precatur, quum dixit, id est, invocavit.

O Laverna. Quis autem fuerit Janus d. etum est Sat. 6 lib. 2. ut de Apolline Ode 2 lib. 1 & in carmine seculari Laverna definitur. Dea furtorum & vitiorum humanarum, quibus dat finem dignum: ideoque fures Romani sua furandi consilia precibus ac votis illi commendabant, ut e Plauti Cornicularia apparet, *Mibi Laverna in furtis celebrassit manus*. Sumitur etiam tropice pro Lectione & plagario scripti alieni ab Aufonio:

Bonorum mala carminum Laverna.

Inde dicti sunt Laverniones fures, de quibus lege Festum. Huiusmodi autem stultas & impias preces hominum graviter reprehendit Seneca in Epistola. Tunc scito, ait, te esse omnibus cupiditatibus solutum, quum eo perveneris, ut nihil Deum roges, nisi quod rogare possis palam. Nunc enim quanta est hominum dementia? turpissima Divis votis insuurrant, si quis admoveat aurem, consensunt, & quod hominem scire nolumus, Deo narrant. Sic ut cum hominibus, tanquam Deus videat: sic cum Deo loquere, tanquam homines audiant. Simili sententia Vegetius Prætextatis utebatur contra suspensionem hominis amantem: dicat: qui quod intervenisset olim disputationibus nobilium Romæ procerum & doctorum, putaret alius quoddam secretum ab illis tractari ab his remotis. *Si tu, Evangele, ait Vegetius, aut me, aut hæc innocentia lumina cogitasses, nullum inter nos tale secretum opinareris: quod non vel tibi, vel es vulgo fieri dilucidum posset: quia neque ego sum immemor, nec hominem quem inscium credo sancti illius præcepti philosophæ, sic loquendum esse cum hominibus, tanquam Divi audiant: nullus secunda pars sancit, ne quid a Divis petamus, quod vel nos indecorum sit hominibus consiteri*. Hæc e. l. i. Satur. Macro. Vide præterea de ratione votorum Plat. in Alcibiade secundo, ubi Socrates in lucitur cum Alcibiade de his disputans. Vide quoque Clem. Alexandr. in Stro. 3. de eodem. Postremo Persium Sat. 2. de honestis & inhonestis votis, cuius aliquot versus tibi profero de utroque genere.

Non tu prece poscis emari,

Quæ nisi se ductis nequeas committere Divis

At bona pars procerum tacita lib. ab acerræ.

Haud cui vis promptum est, murmurque humilesq;

sesurros

Tollere de templis, & aperto vi vere voto.

Mens bona, fama, fides, hæc clare, & ut audiat bonos.

Illasibi intorsum & sub lingua immurmurat: O si

Ebullet patri præclarum funus: & o si

Subrastro crepet argenti mihi seria dextro

Hercule, &c.

Sic Ovidius i. Fast. facit quendam mercatorem stulte precantem Mercurium:

De modo lucra mihi, da fæcto gaudia lucro

Et fac, ut emtori verba dedisse iuvet

Sed in primis Christianis est audiendus D. Jacob. 4. cap. Epist. Catholica de causa, cur interdum preces a Deo repudientur: *οἱ τε τὰ λαμβάνετε, δὲ οὐ καὶ αὐτὰτε, ἵνα ἐν ταῖς ἡδοναῖς ἡμῶν διαμνησθῆτε. petitis quidem, sed non accipitis, propterea quod non rite petitis, nimirum ut sumamus vestris voluptatibus suggerere possitis.*

Da justum. Pro hoc vulgato quædam exemplaria habent:

Da mi iusto sanctoq; videri.

Objicenubem. Id est occulta & ab oculis hominum remove meos dolos: ubi videtur allusio quædam ad etymum nubis. Nam *nubere* est operiri & tegi: unde & nubes, quod tegere cælum soleant, dicuntur, ait Donat. in Hecyr. Act. 4. Sc. 4.

Qui melior. Placet hæc lectio pro, quâ ratione, quove modo & re servo præstat avarus, bonitate & libertate.

Intrivis. Hoc sumtum est e ludicris puerorum fallacijs, quas numo potius adulterino & humi defixo in prætereuntes interdunt ad quem inde tollendum illi frustra demissi postea illuduntur, & cupiditatis redarguuntur, ut in vicis Lutetia quotidie fieri solet. Sed de assere vide, quæ Sat. 1. l. 1. annotata sunt.

Perio. Hic *perio* non est loci, ut illic *perio* ire pergas. neque discretionis: sed meo iudicio est temporis, quomodo Donatus interpretatur Act. 3. Scen. 1. Hecyr. bis. *Quia resta? nisi perio ut siam miser*, id est, postea & in posterum, tanquam hic diceretur: ubi aliquem incessit cupiditas. Itatim post meundam metus & perturbatio incipit.

Mentens. Hoc verbum est servi proprium, ut *vereri*, hominis liberi, ut ait Donat. in And. Act. 3. Sc. 2.

Perdidi. I. ἀπώλεσα καὶ ἀλεποτάκτης τὸς ἀρετῆς, ut ἀπώλετον τὸς πατρὸς ἀρετῆς, id est, deficere ab ordine patrie educationis.

Reobruitur. Sic Cic. dicit lib. 1. Epist. 1. *Obvini magnitudinem*, tanquam *fluctu* id est, opprimi. Dicitur autem proprie de his, quæ vel copia vel pondere opprimuntur, terrâ, aquis, lapidibus, vino, telis & similibus.

Vendere. Hæc fuit prudentia & humanitas Pompeii, sicut habet ipsius Historia apud Plutar. in Piratis captivis tractandis, quos plures quam ad viginti millia servavit, reputans hominem naturâ neque nasci, neque esse in domitum animal, nec ferum, sed efferari si vitijs se præter naturam dederit: consuetudine verò locorumque ac vitæ commutationibus cicurari, vel belluas victus vsu mitioris feritatem ac fævit am deponere, de liberavit illos a mari in continentem transferre, & vitâ fingere humaniore, alluescentes urbes & agros colere. hoc autem facere dictum poetæ in avarum, quod hic perinde ferendus sit, atq; captivus servus: *ut Imperare moderate laus est, & in mancipio cogitandum est, non quantum illud impune pati possit, sed quantum tibi permittat equi bonique naturæ, quæ parcere etiam captivis & pro paratis. i. emptis, habet.* Seneca lib. 1. cap. 17. de Clementia seipso usurpavit ad ostendendum sic principem oportere dominari subdito, ut dominum servorum quorum uterque, ut homo, agnoscendus est, atque quod illi utrique non verat Lex. hoc verat fieri pudor, licet Agamemnon dicitur æquius respondisse.

Sine pascat. Ellipsis est finalis ut ferè in hoc genere perpetua. Serv. profert hoc, *portet frumenta, penus quæ in hunc An. i. v. Cura penus struere*, ut ostendat *penus* esse neutrius generis & tertiæ declin. & alia exempla, quibus probat eandem vocem esse masculinam & femininam gener. & 4. declinat. Idem distinguit penum a cellario quod hoc sit paucorum dierum: illud vero longi temporis.

Frumenta penusque. De priori repete, quod annotatum fuit in Grammatic. Sat. 3. lib. 2. ad verbum: *Milia frumenti, &c.* De posteriori habes lepidam disputationem Phavorini Philosophi cum glorioso Grammatico definiente *penus*, quod est *num* aut *poculentum* est, l. 4. c. 1. apud Agel. ubi contra definitionem penoris statuitur de eo toto quod sit patris familiæ, ipsius familiæ totius, ac longæ usionis gratia contrahatur & recon-

dd Metaphora à corporeis rebus est nota pro, dirimuntur, componuntur, & terminantur res controversæ, qualis fuit Sat. 10. lib. 1.

Fortius & melius magnas plerumque, secat res.

ee Metonymia est. subiecti, pro, omnes domestici & vicini hunc vident.

ff Apparatus est ad prosopopœiam servi & dialogismum cum Domino.

gg Similitropus fuit Epodis 4. *peruste funibus latus,* & Sat. 7. lib. 2. *virgus vri.*

hh Metaphora est, vbi datur motus & sensus cadaveri rei inanimæ, pro quodixeris, corvi non exedent cadaver tuum suspensum.

ii Synecdoche est generis pro speciali: Ego Horatius Sabellus nego, id est, Venusinus, ut dictum est Sat. 1. lib. 2.

Nam Venusinus arat sinem sub utrumque colonus.

Qui autem hic constituunt enallagen personarum, aliquid Grammaticum dicunt, sed nihil Rhetoricum.

kk Epiphonema esse potest, quo velut acclamatur illa diversitatis pars:

Vir bonus & sapiens audebit.

ll Metonymia est, aut potius allegoria subiectorum pro vulgo, & iudicibus & patronis, ceterisque illic verlantibus, qui probant talem virum, & sibi esse tanquam æquitatis & religionis exemplum putant.

mm Metaphora est à corpore ad vim mentis & iudicij ut Epist. 1. annotatum fuit.

nn Prosopopœia est illius hypocritæ precantis.

oo Depolitâ personâ precantis, Poeta loquitur, vbi est anaphora.

pp Allegoria est e metaphoris continuatis a transfugis & desertoribus ducum suorum, qui metu perculsi *ἀπὸ τῆς φόβου, clypeum & arma abiciunt*, quod capitale erat crimen in disciplina militari. Est præterea synecdochica periphrasis τὸ λεπτοτάκτε ἢ λεπτοτάκτε .i. ejus, qui locum & ordinem deseruit in acie instructa. Et præterea in portet synecdoche generis pro speciali vectura, qua sit navigio.

qq Accessus est ad aliam prosopopœiam atque *διαλογισμὸν*, vbi vir verè bonus ac sapiens se præstat in tripidum & impavidum adversus omnes minas Tyrannorum, & liberè proficitur, omnes ærumnas, cruciatus, vel mortem ipsam esse suâ virtute & constantiâ longè inferiorem.

rr Synecdoche generis ἀντὶ τῆς ἐργασίας, pro custode carceris.

ss Sumtum est vel a Geometricis figuris, quarum superficies lineis terminantur vel a stadio dromis qui carceres ac metam sui cursus linea designant: vnde proverbium, *venimus ad summam lineam*, ut est dictum in Diæcticis. Alij censent translatum a ludo scrupulorum vel latrunculorum, vbi alter collusorum dicitur ad ultimam lineam suos promovisse calculos & latrunculos, quæ & Hiera, id est sacra vocatur, cui non licet amplius aliò proferte, qui propterea cogitur se victum profiteri, & luto inciso sinem facere: quæ sententia probabilior est: adquam videtur allusisse Seneca epist. 49. *non solebat mihi tam velox tempus videri. Nunc incredibilis cursus apparet: siue quia admovetur lineæ sentio, siue quia attendere cæpi & computare damnum meum &c.* vide proverbium, *movebo calum a sacra linea.*

EPISTOLA XVII. AD SCÆVAM

Theticum.

Hic ita disputat, vtra vivendi ratio præstet, politicane & honesta, an privata & inculta: ut illam huic longè anteponat.

Quamvis Scæva satis per te tibi consulis & scis.

Quo tandem pacto deceat majoribus uti: Disce docendus adhuc, quæ censet amicus, ut si

Cacis iter monstrare velit: tamen aspice si quid Et nos, quod cures proprium fecisse, loquamur.

4. Site grata quies, & primam somnus in horam Delectat: si te pulvis strepitusque rotarum, Si ladii caupona: Ferentinum ire jubebo.

Nam neque divitiis contingunt gaudia solis:

5. Nec vixit malè, qui natus moriensque fefellit.

6. Si prodesse tuis, paulloque benignius ipsum Te tractare voles: accedes sic ad vinctum.

7. Si pranderet gulus patienter: regibus uti Nollet Aristippus. Si sciret regibus uti,

Fastidiret olus, qui me notat. 8. vtrius horum

Verba probas, & facta, doce: vel junior audi

Cur sit Aristippi porior sententia: namque

1. Mor dacem Cynicum sic m eludebat (ut aiunt)

9. Scurror ego ipse mihi populo tu. 10. rectius hoc &

Splendidius multò est, equus ut me portet: alat rex

Officium facio: tu poses vilia rerum,

Dante minor: quamvis fers te nullius egentem.

11. Omnis Aristippus decuit color, & status & res

Tentantem majora ferè presentibus æquum.

Contra, quem duplici panno patientia velat:

Mirabor, vitæ quæ via si conversa decebit.

12. Alter purpureum non expectabit amicum:

40. Quilibet indutus celeberrima per loca vadet:

Personamque feret non inconcinnus utramque.

Alter Miletii textam cane pejus & angue

Vitabit chlamydem: morietur frigore si non

45. Rettuleris pannum. Refer & sine, vivat ineptus.

13. Res gerere & captos ostendere civibus hostes,

Attingit solium Jovis & caelestia tentat.

14. Principibus placuisse viris non ultima laus est.

15. Non cui vis homini contingit adire Corinthum.

50. Sedit, qui timuit, ne non succederet: esto:

16. Quid: qui pervenit fecitne viriliter: atqui

Hic est, aut nusquam, quod quarimus. Hic onus

horret

55. Ut parvis animis, & parvo corpore majus:

Hic subit, & perfert: 17. Aut virtus nomen inane est,

Aut decus & precium rectè petit experiens vir.

Coram rege suo de paupertate tacentes

Plus poscente feret. 18. Distat sumasne pudenter,

60. An rapias: atqui rerum caput hoc erat, hic fons,

22. Indotat a mihi soror est, paupercola mater,

Et fundus nec vendibilis, nec pascere firmus,

Qui dicit, clamat, victum date: 23. succinit alter:

65. Et mihi dividuo findetur munere quadræ.

19. Sed tacitus pasci posset corvus, haberet

Plus dapis, & rixamultò minus, invidiæ.

kk 2

20. Brundisium comes aut Surrētū ductus amonū,
 Qui queritur salebras, & acerbū frigus & imbres,
 Aut cistam effractam & subducta viatica plorat?
 21. Notare fert meretricis ad acumina, sepe catellā,
 Sape perisclidem raptam sibi silentis: uti mox
 22. Nulla fides damnis verisque doloribus adsit.

Nec semel irrisus triuvis attollere curat
 Fracto crure planum: licet illi plurima manet
 Lacryma per sanctum juratus dicat Osirim.
 Credite, non ludo: crudeles tollite claudum,
 5 Quare peregrinum, vicini rauca reclamat.

Analysis Dialectica.

Primi quinque versus προδεξιπείαν, ἢ πρὸς ἀποδοξίαν
 ἢ πρὸς ἀποδοξίαν ad animum Lollij Scævæ futuri sermoni
 aptè præparandum. Sunt enim pleraque hominū
 ingenia, quæ nescio quā fallæ cognitionis ac scientiæ
 persuasione, non libenter audiant præcepta doctiorum, 15
 aliquid huiusmodi semper objectantes:

Μὴ με διδάσκῃς εἰ τοι τῆλικός εἰμι μάθων.

Ne me doceas non eā cerie sum atque, qui discere de-
 beam.

Quamvis autem ὁ ἐπιστολικὸς χαρακτὴρ forma epistolæ atque
 sermonis genus requirit τὴν ἰχθυόειαν, gracilitatemque
 orationis exigit stylo: in hac tamen, ut in plerisque aliis,
 est urbanitas Satyrica & subtilitas. Nam huius exordij
 ratio refert principium familiaris ac solutæ loquutionis,
 & est elocodiverforum, quia modo quodam & ratione
 differens est hoc axioma: quod homo satis doctus atque
 consultus debeat doceri & moneri. Itaque Poeta talem
 opinionem sic occupat modestè: Licet tibi adsit tanta in-
 genui bonitas & rerum experientia, ut nihil tibi sit necesse,
 ullum aliunde consilij & prudentiæ capere documentum ad
 amicitiam potentiorum tibi conciliandam & tuendam: tu
 potes tamen adhuc ab amico aliquid utiliter edoceri. huic
 consequenti Menander reddit rationem, Σοφία γὰρ ἐστὶ τὸ
 πρᾶγμα ὃ μὴ νοεῖται. Est enim sapientiā quod non intelligis
 scire.

2. Posterior pars huius argumenti confirmatur brevi
 similitudine, quam sic perficias: ut facile ferimus vel ca-
 cum hominem nobis iter monstrare volentem: sic tu me per-
 spectā & explorata meā consulendā facultate audire ac fer-
 re debes libenter.

3. Repetitur mutatis verbis eadem pars, quæ fuerat tibi
 discere docendus.

4. Proponitur jam post exordium quæstio primum de
 vita penitus atque turbulenti negotiis remota & solitaria: cui
 locum a turbis & interventoribus maximè vacuum de-
 stinat, & sententiam collatione maiorum approbat, quod
 non opulenti tantum, sed tenuibus etiam fiat potestas ju-
 cunde ac quietè vivendi.

5. Eiusdem loci commoditas ostenditur testimonio E-
 picharmi Græci Poetæ, quod ei etiam liceat bene vivere,
 qui minimè versatur in maxima hominum luce, & cuius
 vel ortus vel interitus nescitur.

6. Altera est quæstio de vita civili & aulica, quod vi-
 vendi genus sequi solent, qui rem familiarem augeri, & 55
 se lautius tractari volunt. Itaque affectant in primis viam
 ad familiaritatem ditiorum & potentiorum.

7. Utraque quæstio e suis efficientibus confirmatur, quā
 auctor incultæ & horridæ vitæ producit Diogenes Cy-
 nicus: urbanioris & humanioris Aristippus: cuius vide-
 tur Poeta clām hic partes tutari, & genus vitæ apud Mæ-
 cenatem & Augustum non otiosè sequi.

8. Quia utrumque hoc vitæ genus suas habet commo-
 ditates, quibus singulatim se possit ceteri, virget jam Poe-
 ta τὸ οὐκ ἔχον firmamentum & summum rei caput: quod
 vulgò dicitur in foro punctum causæ & litis, & novam
 comparat attentionem ex adjunctis ætatis & Scævæ dat
 optionem docendi vel audiendi, utrum vitæ magis videat-

tur probanda. Censet tandem Horatius sententiam Ari-
 stippi multo esse illā Diogenis potiore.

9. Sententia Aristippi ex adversis comprobatur, quæ
 dicuntur ab aliis Anthitheta. A quo certe verboliben-
 ter abstinemus: quod attineat communiter ad omnia
 dissentaneorum genera, & ad nonnulla consentanea, ut
 ad comparata. Quam, inquit Aristippus, scurrām ego a-
 pud divites & potentes, rem præclaram facio: tu, quum te
 populo talem præstas, nihil tibi omnino comparas. Ego
 20 lante vivo apud divites: Tu parce ac duriter cum populo
 victuas.

10. Eadem adversa, quæ generatim antè pronunciata
 fuerant, nunc repetuntur speciatim enunciata & compa-
 ratè: quod pulchrum sit in officio recte faciundo lante irascari
 a principibus, quā scurrando apud populum victum
 25 queritare: apodosis probatur maioribus: quod mendican-
 do & accipiendo fiat inferior exigua dantibus, & ita liber-
 tatem, quam jactat, misere perdat: deinde diversis: Et si
 Diogenes nullius se rei egere prædicat, turpiter tamen ostia-
 30 tim victum queritat.

11. Utérque dissimiliter comparatur. Aristippus po-
 test ad omnem sese habitum affingere, quamlibet perso-
 nam aptè & convenienter simulare: vnde Platonem fe-
 runt dixisse, soli Aristippo & Chlamydem & pallium
 gestare datum est: Diogenem vix etiam mutatum vite
 35 genus meo iudicio unquam decebit. En iudicium Mi-
 chaelis Hospitalij Franc. Cancel. de hoc utroque Philo-
 sopho, ex ipsius epistolis.

At mihi Diogenes, Cyrenæq; urbis Alumnus
 Diversis ambo studiis peccasse videntur:
 Ille quidem vere non libertatis amator,
 Dum mundum atque elegans vitæ genus odit ini-
 que.

Hic Regum mensas, & dum convivialaudat,
 Vestiriq; nimis pretiosè curat & ungi.
 Est aliquid medium, quod si tenuisset uterq;
 Hic es delictis, & sordibus ille vacaret.
 Qui placuit magno & sapienti pauper amico,
 Præsertim virtute sua si fretus in altum
 Contendit, celsiq; fore patefecit amoris,
 At constans & perpetuo mensura videtur
 Gratia, quam primum Virtutis opinio junxit,
 Que mox officiis vires accepit honestis:
 Ut neque pauperior locupletis blandius unquam
 Palpetur, nec dives egenum flagitet ultra
 Fas licitumq;.

Ad hoc iudicium libet adjungere illud Basilij
 magni ex Homil. ipsius ad Iuvenis: Ego verò Dioge-
 nem admirari magnopere ac laudare soleo, rerum hu-
 manarum omnium contemptorem, qui se Rege Ale-
 xandro ditorem parvo contentus ostendit, cum illis
 procul dubio ad suum statum sustinendum pluribus in-
 digeret. Protasis comparationis est in duobus primis ver-
 65 sibus & Antapodosis in totidem sequentibus ad hæc
 verba: contrāquem.

12. Similis est prior comparatio, sed ejus prota-
 sis con-

his continet tres versus, & antapodosis est ad hæc verba: *Alter Milesi: quæ amplificatur minorum collatione, quia chlamys est in questione, cujus arguenda gratia canis & anguis, ut res minus eâ ipsius iudicio terribiles adhibentur. Deinde adjunctis comparatè sic enunciatis: quod Diogenes vestem Milesiam magis vitet & metuat, quam rabidum canem aut serpentem venenatum. Huiusmodi comparatio frequens est, ut Epist. l. 7. ad fam. Marcum 2. Epist. oderam multo peius C. Munatium Plancum Bursam, quam illum ipsum Clodium. Brutus ad Cic. pati contumelias peius odero omnibus malis. sic Ode 8. lib. 1. ratiocinatur, cur olivum sanguine vespertino cauius vitat? Item frigore pereat, nisi reddideris illi diploidem & laccrum pannem.*

13. Hæc est egregia laudatio vitæ politicæ e parium collatione, quod recta administratio Respub. & magnificus de hostibus actus Triumphus ornent auctores suos aequali Diis honore & gloria.

14. Prudenter & acutè agnovit Porphyrio hic collationem similem, utinam talem dialecticæ prudentiam ubique adhibuisset: magnam profectò nostri huius laboris partem nobis minuisse. Habet autem hæc similitudo præcedentia paria loco protaseos: ut præclara functio publici muneris divinos consequitur honores: ita qui gratus est apud principes, summam dicitur laudè invenisse.

15. Adeptio tanti boni declaratur ex finali difficultate, quâ multi deterriti sunt & avocati ab hoc politico & negotioso vivendi genere & eo quondam instituto superederunt metu infelicis eventus. Adhibetur atem hæc difficultas appellendæ Corinthi ad confirmationem proximæ Apodoseos, sic de integro enuncianda: *ut arduum est ac difficile mercatori appellere Corinthum: ita est laboriosum pauperi se in consuetudinem & amicitiam divitum & potentiorum insinuare.*

16. Proponit jam questionem (privatè & horrido vitæ genere repudiato) e majorum collatione, quod illud longe superet vires ingenii & corporis multorum, utrum ille, qui novit, ut decet, uti maioribus, & illis placere, fortiter fecerit.

17. Respondet rem dubiam esse propositione disjunctâ: *aut virtus est infructuosa, aut vir bonus & prudens rectè premium petit sue virtutis, ita tamen, ut antecedens propositio tollendum esse videatur, virtutem nec infructuosam, nec inutilem esse: quæ si forte incurrit & incidet in ingratum, vel invidum, vel inimicum, a quo spoliatur suis premiis; multis se tamen solatiis oblectat, suorum decore maxime sustentat. Conficiatur ergo, a viro bono rectè premium expeti, neque tamè illud acerbè est exigendum, vel cum querimonia, sed modeste & cum silentio, quod quidem confirmatur ad hæc verba: coram rege majorum collatione: quod tanto plus accepturus sit ab amico suo potentiori, quam hi, qui cum querimonia solent efflagitare: nam qui queritur insolentius, quod favor amici potentioris minime respondeat suis in ipsum meritis; non admodum ablutit ipsius imago ab eo, qui identidem sua in al quem officia commemorare solet: lacerat enim animù ac premit, ait Seneca. frequens meritorum commemoratio, quam Demosthenes de seipso parùm quid in abesse dicebat ab exprobratione, cujus verba sunt: τὸ δὲ τὰς ἰδίας εὐεργεσίας ἀναμνήσκων, μὴ δὲ τοῦ ποιοῦντος τῶν ἀγαθῶν, quod est Terentius imitatus, isthac commemoratio, quasi exprobratio est: immemoris beneficii, id est, probi objectio.*

18. Aetiologia est cautionis præcedentis cautio ad versus impedimenta rei bene-faciendæ & amplificandæ honestè e duplici exemplo simili: Primum queruli petitoris apud potentiorum Amicum: Deinde comitis & meretricis. Prioris quidè protasis primum ex adjunctis palam querelis unius servi de indotata sorore, matre paupertina, & de sterili fundo, ubi quædã latent paria, ut qui ita

queritur, æquale faciat, atq; mendicus clamans sibi aliquid dari: Deinde ex aliis alterius collegæ servi succlamantis, sibi quartam muneris partem dari, quod promittitur petitori priori.

19. Apodosis est, non quidem apertè significata, sed clarius hoc modo enuncianda: *sic corvus pabulum nactus, quia gestienti crocitate concitat alios ad inventam escam, non plenè ac liberè suo fruitur in vito: quod dilatatur geminâ comparatione, si enim eo tacitus vesceretur, plus dapis sibi haberet, & minus vix ac invidia sibi constaret.*

20. Posterioris comparationis protasis est in his versibus ex adjunctis comitis damnis fictis & simulatis, asperitate vitæ, frigoris acerbitate, inclementia cæli pluviæ, amissione rerum propter cistam effractam, & vaticiniis blatis.

21. Apodosis est de meretrice: quæ ita fingit atq; simulat asperitatem, ignis se ac multis consulari incommodis: & certè partes huius similitudinis in litera sunt inversæ, quæ clarè mihi videntur ita restituendæ: *ut meretrix fingit se multa damna dedisse ad extorquendam ab amatoribus sui pecuniam: ita comes comminiscitur, & confingit multas querelas, ut a duce suo aliquid corradat.*

22. Posterior similitudo confirmaturaliâ, quod, ut nulla fides manifesto impostori habetur: ita huiusmodi querelis comitis ac meretricis nusquã credatur, sed illæ ab omnibus repudientur.

Enarratio Grammatica.

Quamvis Scæva. Hic Scæva, cui inscribitur hæc Epistola, nunc prænomine Lollius Scæva, nunc cognomine Scæva Lollius afficitur: unde nihil possum certi statuere de ratione appellationis, de qua non nihil attigimus in Grammat. Epist. 2. Memoratus est etiam huius nominis parricida quidam Sat. l. 1. 2. Observandum quoque est convenientiam conjunctionis discretivæ quamvis, quæ Grammatici tradunt semper gaudere temporibus secundis, non esse perpetuam. Virg. quidem dixit in Tityro: *Quamvis lapis omnia nudus*

Limosaq; palus obducatur pascua juncis.
& 3. Georg. *Quamvis arces sit candidus ipse.*
& paulò antè *Quamvis Milesia magno,*
Vellera murentur.

sed Horat. *Quamvis consulis & scis, nò, consulas & scias,*
& paulò post hinc, *Quamvis fers te nullius egentem.*
ut Sat. 3. l. 1. *Quamvis tacet Hermogenes, cantor tamen, atq;
Optimus est modulator, non, quamvis taceat: sicut illic*

annotavit in Epist. 4. antecedenti:
Me quamvis Lamia pietas & cura moratur.
non moretur. Hic observa libentius alterum Poetam primis temporibus uti, alterum secundis post hanc convictionem delectari. De hoc genere convenientiæ omnium optimè P. Ramus in sua Grammatica præcepit, *Quamquam* inquit, & *quamvis* omnibus finitis temporibus conveniunt, sed ut, & licet, finitis temporibus tantum secundis.

Per se. Sic Cic. dicit pro Sextio, *per se splendere virtutem semper*, id est, sine externa cuiusquã opera, & auxilio.
Consulis. Ut 3. in Verrem, consulere & perspicere filiis, & alibi consulendum & providendum saluti suæ.

Majoribus uti. Ferè perpetua est Ellipsis in hoc Poeta adverbii, familiariter, vel familiarissimè, interdum id exprimitur per nomen ab aliis auctoribus. Terent. in Hecyra Act. 3. Scen. 1. *Nostrâ utere amicitia, ut voles.*

Quæ censei. Et triplici significatione, quæ Festus huic verbotribuit, mediâ, quæ est suasionis, sequemur: non admodum tamen ab extremis remotâ. Nomen autè *amiculus* improprie ita sumèdum est, ut nulla de fidelitate veri amici diminutio fiat: sed talis extenuatio referenda sit ad modestâ scientiæ opinionem, tanq; dixisset: *Quæ suadet scioli amicus: q; exigua monstrandæ viæ facultas in homine cæco, facillè post etiâ declarat, ideoque sententia Græcorum veta-*

bat, μηδὲ τυφλὸν ὁδηγῶν, μηδ' ἐκνοντον σύμβουλον σοὶ παραλαμβάνει, neque cæcum ducem, neque deminuem consultorem tibi assumat. Sed à doctis d' scas & a bene consultis consiliū petas. Sunt qui hoc referūt ad statuas indices viarum & in his præcipuè Cruquius, quam vis οἱ ἑρμαὶ ἀχρεῖες καὶ ἀποδιδέσκαλπαντο, manibus ac pedibus mutilati, est tamen excogitatum ingeniose ex *spectu* iussione.

Aspicere, &c.] Formula quædam attentionis ad firmiter vim persuasionis. Sic Epist. lib. 2. *aspice Plantus Quo pacto partes tuteat amantis ephēb*, & 2. ejusdem

—aspice primum.

Quanto cum fastu, quanto molimine circum Spectamus vacuum Romanis vatibus adem. sic Propert. Eleg. 2. lib. 1. *aspice, me quanto rapiat fortuna periclo.*

Quod proprium cures fecisti.] Ita tibi vindicasse, & in rem tuam vertisse, ut tibi semper fixum & immotum in hæreat. Sic definitivimus Sat. 6. lib. 2. *proprium*.

Somnus in horam.] Arbitror Poetam designare, & ἀν' ἀνατολῇ ἡλίου, τὸ ἔστι τέλειαν ἡλίου ἐπορεύειαν, ἀλλὰ πλὴν αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ὅτι πλὴν ἐπὶ τῇ ἐπὶ τῇ ἡλίου τοῦ αὐτοῦ, non integrum solis ortum, sed ipsius particulam jam exorientem.

Ferentinum.] Quidam ponunt hoc oppidum in Campania, ubi Hernici dicuntur habitasse in locis asperis. Plinius tamen lib. 3. cap. 6. videtur duplex Ferentinum constituere, unum in agro Romanensi, alterum in Tusco. Strabo quoque lib. 5. videtur Ferentinum Tuscum appellare, *Φερέντιον*, alterum Hernicum *Φερέντιον*, ex illo majores Ottonis imperatoris orti sunt: ubicunque sit, locus est parum celebris & ferè desertus, ideoque valde otio aptus: de hoc vide Liv. 1. 7. & Strab. 1. 3.

Gaudia sola.] Ode 3. lib. 2. discer men hujus locis ac latitæ definit omne duplici fuit declaratum, & posterius notatione illustratum: sed etymum gaudii omissum, quod nunc festo ad id, ἀπὸ τῆς γαυρίας quod est gloria efferri ac superbiri, exultare, unde qui sic gaudent, Gallicè dicuntur *La Gaurers* & *Gauriers*, quæ præfecto notatio videtur elevare discrimen Cicerionis ibidem notatum.

Nemate.] Id est, feliciter vixit quem nemo, vel certe per paucos intellexerunt, vel in vitam ingressum vel ex egressum, quod videtur etiam propter contagionem malæ consuetudinis & humanæ societatis. Plutar. tamen illud Epicharmi quamquam nonnulli ad Epicurum hoc referunt, vel ipsemet Plutar. λέγει τὸ βίωσις, in quaestionem revocavit, & refellit in libello inscripto, εἰ καλὸς ἐστὶν αὐτὸ μὴ βίωσις, an recte dictum sit, *vive latens* & *ignotus*, vel, ut Erasmus vertit, *sic vive, ut nemo te sentiat* vixisse, quasi enunciatum esset Græcè, λαβὼν βίωσιν, ut ἐλαβὼν μὲν διαφθερμένος vel λαβὼν μὲν διαφθαίμενος *me inficio corruptus* fuit quod Ovid. lib. Trist. videtur approbasse.

Crede mihi, bene qui latuit, bene vixit, & intra

Fortunam debet quisque manere suam.

Eodem spectat hic ultimus versus Sat. 3. lib. 1.

Privatusq; magis vivam terege beatum.

Moriens.] Uscitissimus huic Poetæ hellenismus ubi verbum Græcū λαβάνειν, redditur verbo fallere Latino, tam absolute, ut hic, quam cum casu, ut Od. 10. lib. 1. Pro Priamus iniqua Trojæ castra fefellit, *i. latuit*. Gall. *Prian ne fut apercen del'inique camp de Grecs, qui stoet devant la ville*. Od. 11. lib. 3. & 14. ejusdem & 16. & 4. lib. 4. & Epist. 2. lib. 1. & 16. proximè antecedenti. Si spes sit fallendi, id est celandi & latendi.

Benignus.] I. largus, lautius.

Accedes sicus.] Hic paullo aliter *siccus* accipitur atque Od. 18. lib. 1. applicatum est: quia quum opponitur, ut squalidus. uncto & lauto, videtur exponendum, incommutus & pauperinus qui divites & copiosos debet sibi obsequio facere amicos: sic Epist. 15. dixit, ubi quid melius contingit & unctus.

Nollet Aristippus.] I. si viveret contentus tenui & parco victu & cultu Aristippus, non quæreretur tam studiosè in familiaritatem divitum penitus intrare, ait Diogenes. De hoc Cyrenaico philosopho diximus Sat. 3. lib. 2. & Epist. 1. hujus libri.

S. sciret.] Aristippus par Diogeni refert: si hic blanditiis ac facetiis sciret reges ac divites demulcere & inescare, non tam parè dūtiterque vitam toleraret, quam potes repetere a Laertio. Quid autem sit olus discere ex Grammat. Sat. 6. lib. 1. Galli hoc interpretantur, *si Diogenes scavit entretenir les rois, princes, & riches de plaisans propos, il ne se contenteroit pas de manger des choux, oignons, & navers, en un cachot*.

Cynicum.] Hæc vox deflectitur a κυνός, κυνός, κυνός, id est, caninus. Hinc discipuli Antisthenis & Diogenis Cynici sunt nominati, vel a Gymnasio Cynosarches, ubi illi disputarunt. Alii volunt eos dictos ἀπὸ τῶν κυνέματων, a cavillationibus & *false dictis*: quod ipsemet Diogenes apud Laetium videtur confirmare, qui rogatus, cur caninus diceretur, respondit τοὺς μὲν διδόντας δάκνων, τοὺς δὲ μὴ διδόντας ὑλακτῶν, τοὺς δὲ πεινρούς δάκνων. Equidem dantibus blandior, sed nihil largientes allarro, & improbus mordeo. De Cynicis vide plura apud Athenæum sub finem lib. 12. Hujus autem patriam fuisse scribit Pomponius Melal. 21. c. 1. Syncopen, nunc Sinopi urbem Chalcidum, alii Paphlagoniæ.

Sic elidebat.] Facetè refutabat scommata & dicteria Diogenis.

Scurrior.] Γελοτοποιῶ αὐτὸς εἰς τὴ μοὶ συμφορῇ, *scurrior* a *scuro*, quæ mihi profutura sunt, & scurrior dictum est Sat. 1. lib. 2.

Equus me.] Interpretatio est cujusdam carminis Anapestici Dimetri ex aliqua Tragedia Græca, ἵππῳ μὲν φέρεται, βασιλῆος μὲν τρέφεται. *Equus me portat, rex me alit*. Tribuit hæc sententia cuidam juveni jamdiu sub Philippo rege merenti qui quum sollicitaretur ad missionem petendam & militia vacationem, sic respondet, innuens eum commodissime vivere, qui pedibus alienis vias iniret, & alienam pecuniā sustentaretur.

Officium.] Id est, soleo, quod profiteor, præstare, ac me regi, quo utor, accommodare.

Viliaverum.] Enallage est syntaxeos, ubi rectio est pro convenientia, res viles: qualis est i. *Æneid. v. 426. strata vias* & *Æneid. 2. angusta viarum*, pro vicis & viis angustis, vers. 332. quod Thucydides dicit *συντοπὴ τῶν χωρίων*. Item ardua terrarum, pro terras arduas, id est, ut ait Servius, montes. & Od. 12. lib. 4. amara curarum, pro amaras curas, unde addicor & usu hujus syntaxeos eleganti, ut magis problemlectionem Aldi, *viliaverum*, quam, *vilia verum* es Dante minor. Vult autem hic Aristippus dicere Diogenem non minus libertatem vendere donorei minuta, quam se ipsum acceptione rei maxima.

Fers te.] Jactas te nullius egentem. καὶ ὑπομνήσιν αὐτὰς χεῖρας. Ita ferre se dixit Virg. 5. *Æn. de vict. Bute*.

—qui se

Bebrycia veniens Amyci de gente ferebat.

Pto extollebat, jactabat.

Color.] Pro his tribus; *color*, *status*, & *res* Laertius dicit, *ὡς δὲ ἱκανὸς ἀμοιβῶν καὶ τόπων καὶ χρόνων καὶ πάσης ἀρετῆς ἀρμονίας ὑποκείμενος*. Aptissime conformabat se ad locum & ad tempus & ad personam: Omnem denique humane vite conditionem convenienter recipiebat. aspicebat quidem ad splendidiorē fortunam, atq; statū vitæ potiorem quærebat, attamen præsentī æquo animo contentus vivebat: αἰσχρὸν γὰρ ἔστιν εἰς ἀνέχον καὶ ἀρετῶν τε πλείων ἀεὶ. Turpe est enim non acquiescere præsentibus & plus semper appetere.

Æquum

Aequum.] Sic Birrha Terentianus loquitur And. Act. 2. Sc. 5. Quo aequior sum Pamphilo, id est, quare cum Pamphilo moderatius agominus illi sum iratus, & infensus. Sed quia hic de rebus, non de personis sermo est, videtur explicandum, non indignantem, neque conquerentem res praesentes, sed a quo animo amplectentem. Sic Isocrates monebat Demonicum, *σέργει μὲν τὰ παρὰ ταῖς ἡμέραις δὲ τὰ βέλτερά, Statu praesenti contentus esto, sed quare meliora.*

Duplici.] Pro quo Virg. 5. Aen. dicit, duplicem amicum, Graeci uno verbo *διπλοῦν*, ἢ *διπλὸν* τεύχεον *διπλοῦν*, tanam duplicatam, quam Juvenalis vocat abollam Sat. 3, *atque audi facinus majoris abolle.*

ubi epitheto distinguitur abolla philosophica a militari chlamyde: quae posterior intelligitur a Servio in loco Virg. hic citato. Sensus autem loci Juvenalis est: audi, quae fecerit Graecus Philosophus gravioris auctoritatis. Augustinus lib. de civitate Dei scribit, dogmata philosophorum solo habitu inter se differre. Illorum enim omnium summa fuit consensus in una virtute summum bonum esse collocandum, divitias despiciendas. Itaque Stoici tunicam distinguebantur a Cynicis & hi ab illis duplici pallio, quod Horatius vocat hic duplicem pannum. Cynici philosophi profitebantur patientiam & aequanimitatem, & inter hos Diogenes dicitur instituisse duplex pallium, cuius meminit Tertullianus lib. de Pallio de quo vide Laertium.

Quidlibet.] Quamlibet vestem indutus, & utlibet vestitus. Sic Virg. 2. Aen. loquitur, induitur galeam.

Personam.] Haec vox non hic est intelligenda de rationali aliqua & individua essentia, cuiusmodi sapienter tractatur a Theologis atque scholasticis, sed de qualitate, ac circumstantia quadam, quarum accessione aut decessione res ornantur, vel deformantur, ut sunt virtutes ac vitia, scientia & iustitia, pulchritudo & deformitas, puritas ac panni, auctoritas, potentia & status privatus & nullius auctoritatis, amicitia & inimicitia, dominatus & servitus, senectus & juvenus, conditio virilis ac muliebris, &c. quorum omnium ratio accuratè habetur a Poetis, maximeque a Tragedis & Comædis, qui debent in genere esse *πρὸς τὸν λόγον* ad decorum cuique accommodandum, ut dicitur in Epistol. ad Pisones. Personae vocabulum & originem, legel. 5. c. 8. apud Agel. possunt loci duo Ciceronis proferri ad vocem *persona* apertius explicandam, prior est Epistol. 5. lib. 4. ad famili. ubi Servius Sulpicius studet sic Ciceroni minuire dolorem de obitu filiae, ut, quum amplissimos magistratus gesserit eximia cum laude, gravem videatur sustinere personam, quam multis collectam virtutibus, & famâ fortitudinis ac constantiae cumulatam videtur insolabili luctu contemnere. Itaque ait, *ea potius reminiscere, quae digna tua personâ sunt*: Posterior locus est lib. 1. de finib. bon. & mal. *Suspicio fore, qui genus hoc scribendi, esse sit elegans, persona tamen & dignitatis esse negat.* Aristippus igitur apertè & concinnè personam tam heroicam, quam obscuram, tam bene cultam & ornata, quam laceram & pinnolam sustinebit, vel habitum & gestum & cuiusvis cultum feret decenter: Graeci personas fabularum communiter appellant *τὰ προσωπεῖα*, ἢ *προσωπεῖα* *δρακόνες*, & *γοργεῖα* alii *μορμολυκεῖα* *προσωπεῖα*, personarum & larvatus: Sed huiusmodi personarum conditio dicitur Graecè *ὁπλοκρίσις* quae definitur ab Eustathio in Odysso. *Δὲ ἐστὶ καὶ τὰς παλαιὰς ἢ ὁπλοκρίσις, διὰ τὸ ἐπὶ εὐνοῖς καὶ χημῶτος πιδανῇ, ἀνέπειται τὸ ὑποκειμένον προσωπεῖον καὶ ἀνδραγαθῇ.* i. Hypocrisis ex opinione veterum est dispositio vocis ac gestus ad persuadendum apta, & ad personam subiectam & rem representandam decen-

ter accommodata: atque quisquis hoc præstare potest, ὁπλοκρίτης dicitur qui novit alterum imitari, & ipsius effigiem voce, gestu, totoque corporis habitu referre: atque ita longè alius apparet, atque naturâ est comparatus. Tales sunt mimi & Histriones. His multum dissimilis est, qui rebus præclare fortiterque gestis pro communis salute famam collegit omnis virtutis: unde propriam, non alienam, viri boni ac sapientis personam sustinere meritò prædicabitur, & quicquid agit id *αὐτοπροσώπως* agere, id est, sub propria persona nullo alienâ facie figmento coram idem efficere. Itaque significat Aristippum interdum gestare solitum purpuram, quae si non esset ad manum: primâ quaque obvîa se induebat, & ita in publicum prodibat. Pro, *personam feret utramque* Graecè dicitur *Ἀείσιππος ἀμφοτέρων ὁμοῖα χημία*: Diogenem verò unicâ uti, velut huic addictam.

Alii.] Diogenes erat *αὐτοπροσώπως*, nullam aliam personam induebat, *ὡς δὲ μὲν ποικίλῃ, ἀλλ' ὁμοῦ χημία*, non erat variis, sed unius coloris.

Mileti.] Pomp. Mela lib. 1. cap. 17. scribit *Miletum* urbem quondam totius Ioniae belli pacisq. artibus principem fuisse: Thaletis astrologi, & Timothei musici, & Anaximandri Physici patriam. Ibi optimae lanæ erant, de quarum præstantia sic Columella lib. 7. c. 2. *Generis eximii Milesia, Calabris, Apulisq. nostri exstimabant: earumq. optimas Tarentinas: nunc Gallicæ & Britannicæ pretiosiores habentur.* Sed de Milesiis sic 3. Georg.

—quamvis Milesia magno

Velleramutentur Tyrios incolta rubores.

Id est, quamvis lanæ Milesiæ majus sit pretium purpuræ Tyria infectæ, parturâ tam n caprarum & mulcra copiosior est. Præterea Martialis lib. 8. facit tanam Milesiam inferiorem alterâ quadam.

Nec Miletus erat vellere dignatus.

Vide plura de Mileto in scholiis Eustathii in versum Dionysii Periegetæ.

Μαίανδρος ὁ λυπαρῶς κατέχευται εἰς ἄλῃ δινας

Μίλητον τε μέγαν καὶ ἐρυχέρον. Πειλὼν δὲ.

*I. Maandrus pinguis decurrit in mare inter Miletum, & Prienen spatiosam ubi præter cetera γαίρεται, Μίλητον πόλιν ἐπὶ πρηνί. Miletus civitas illustris cuius celebritas illic multis ostenditur nominibus. Præterea mollities Milesiorum propter immodicum cultus & elegantiae studium abiit in proverbium, de quo lege paræmiam, *domi Milesia.**

Vitabit.] Sic loquutus est Od. 8. lib. 1. de Sybarito javene, *cur olivum sanguine viperino cautius vitat*: pro quo Cic. dicit Epist. 2. lib. 7. *oderam muliè pejus hunc, quam Clodium.* Item, *pars contumelias pejus odo omnes malis.* Ita quoque Plauti Mercat. sed genere comparationis mutato in parium collationem: *Nempe ruri uxor est tua, quam dudum dixerat se odisse æquè atque anguis.*

Chlamydem.] De hac voce diximus in Grammat. Epist. 6.

Moriatur frigore.] Graecè dicitur, *ἀπολύσει ἢ ψυχροῦται* frigore quatuor, quam se patiat indui vestem Milesiam.

Retuleris.] Hic alterum t. ectasin habet ad syllabam re producendam, & nomine panni intellige τὸ τεύχεον *διπλὸν*, vilem & pannosam vestem & laceram, vel duplex pallium, vile & abjectum, quod Graeci dicunt τὸ *ραχέον*, & definiunt τὸ *ἱμάτιον διεσπάρτος*, lacerum & sordidum pallium sub quo latet sapiens virtus.

Vivat ineptus.] Habes hanc vocem clarè expositam e Cicerone Sat. 1. l. 1. Potest hic dici Diogenes ineptus e præcedentibus, quod regibus & divitibus bene uti nesciret

nesciret, ut illi Aristippus objicebat: quod ajunt contigisse in balneis, ubi Aristippus dicitur consulto induisse vile pallium Diogenis, & saum purpureum reliquisse, ut hoc se indueret Diogenes: quod quum repudiasset, & frigore graviter morderi, quam eo armari & purpuratus videri maluisset, Aristippus servilem ipsius conditionem sic, ut hic videmus, criminatus est.

Res gerere. Est hoc explicandum, *τὴν μὲν ἀντιόχου καὶ τὴν νομῶν, ἢ δὲ τὴν ἐκείνου περὶ αὐτῶν, πρῶτον, res tractare ad temp. non ad privatam pertinentes.* Itaque bene rempublicam administrare, ejusque nomine res tractare gestas ostentare, de hostibus patriæ triumphasse, ad honores divinos esse aggregandum, attingit solium, &c. pro hoc dixit Poeta Ode 3. lib. 3.

Hac arte Pollux & vagus Hercules

Innixus arces attigit igneas.

aliquando tamen res geri dicitur, quum miles ferit: unde Sallustius in Catil. *ensis telis res geritur gladiis*, id est, dimicatur: sic cades Caesaris vocatur res gesta.

Solium, &c. Grammatici desectunt hanc vocem a soliditate materiæ, ex qua sit: Servius tamen a sessione putat dictum, ut sella, quasi sedium: quod quidem etymon posterius convenit *τῷ θρόνῳ* quod, ut *θεῖον* dicitur *θεῖον τὸ θεῖον*, a sedendo, & definitur βασιλεὺς, ἡ βασιλεία, regia & magnifica sella, quam nonnulli tradunt augustiorem esse *τῷ δὲ ἱερῷ τῷ κατὰ θεῶν*, & tribui tantum solitam Diis, regibus & potentioribus, ut solium Latinum.

Celestia. magnum opus & arduum conatur divinâ & immortalis gloriâ dignum, *ἡ δὲ ἐστὶν αὐτῇ πρὸς πῶς καὶ πῶς* humane & digne de laudibus immortalis.

Non ultima. Minus hic dicitur per negationem, quam intelligitur. Significat enim, placere regibus in maxima & summa laude ponendum, quod genus sermonis Grammatici *τὴν μὲν αὐτῶν ἢ τὴν κατὰ τὴν* appellant sine ulla ratione, ut monui in Rhetoricis Od. 1. lib. 1.

Non curvis. Hæc est interpretatio hujus trimetri jambici Græci, *ἢ παρὸς αὐτῶν ἢ ἐκ τῶν ἐκείνων*, id est, non datum est curvis Corinthum appellere, aut, ut est in interprete Strabonis jambicus conversus lib. 8.

non est Corinthum adire curvis integrum,

Significat autem *τὸ τοῦ ἀνδρὸς πρῶτον εἶναι*: atqui huius sententiæ origo variè tractatur. Suidas putat eam duci e difficultate portus Corinthiaci, qui geminus est propter Isthmum, alter Asiam, alter Italiam spectans, ut jam docuimus Ode 7. lib. 1. in explicatione *τῷ βίμῳ*. Strabo censet illam natam e luxu atque divitiis Corinthiorum: Agell. 1. c. 8. refert acceptam Laidi scorto nobilissimo, ad quam propter formæ venustatem ditissimi quique tota Græcia adnavigabant: nemo tamen admittebatur, nisi qui solveret eam pecuniæ summam & pretium, quod copiarum suarum faciendæ statuisset. Itaque Demosthenes, quem ferunt eadem adnavigasse, magnitudine pretii perterritus rediit domum secum reputans non esse tantipœnitere emendum, *ἐκείνῳ γὰρ ἢ ἐταλέῳ μετὰ τοῖς ἄλλοις*, sortum enim erat emitium mercede magnâ, ut loquitur Lucia. Alii ad multitudinem meretricum Corinthiacarum referunt, quarum diram rapacitatem Aristoph. in Pluto exagitat & reprehendit. Quidam hic arbitrantur Horatium alludere ad Laidem & ad Aristippum, qui se solum gloriabatur *μὴ γινώσκοντα δὲ αὐτῶν, cum Laidem posse corpus commiscere multo minoris, quam alios & illius se esse dominum, cæteros verò ministros ac potius servos.* Sed de usu hujus sententiæ, equidem existimo planè super vacanum Lectorem admonere. Quia commune est rerum omnium, ut inter se comparentur, ut hic ad ostendendam difficultatem conciliandi benevolentiam regum & divitum adhibe-

tur portus Corinthiacus appulsu difficillimus, quod ita jam pronunciamus, ut sit pars altera comparationis: atque etiam nunc enunciamus confirmanda memoriæ causâ: ut periculosum est appellere portum Corinthiacum: ita non sine periculo affectatur regum ac divitum amicitia, quomodo parasitus quidam Athen. dicitur accommodasse hoc proverbium ad suam professionem, *ἢ παρὸς αὐτῶν ἢ ἐκ τῶν ἐκείνων*, non cuiusvis est hominis navigatio ad mensam.

Sedit. Donat. in hæc verba Terent. Adelph. Act. 4. Sc. 5. *An sedere oportuit domi virginem tam gravidam?* scribit sedere propriè verbum esse ignavia & celsationis, quemadmodum sumitur *Æn. 12.* initio, ubi Turnus parat se jactanter ad committendum cum Trojanis prælium: *sedeant, spectentq. Latini*, quod Galli ita interpretantur, *Que les Latins se deperient de ce combat*, *il, & quils ne facent que regarder les combattans.* sic Cicero sedere videtur sumere pro nihil agere, Epist. 2. lib. 16. *is ventis istinc navigatur: qui si esset, nos Corcyra non sederemus.* sedit igitur valet hic se continuit ac cessavit adreperere ad amicitiam regum & potentiorum, & super sediti tali conatu, nec ausus est tantum aggredi honorem: qui veritus sit, ne quid sibi malè succederet.

Quid qui pervenit. Id est, Qui obtinuit, quod affectabat, dicendūne est fortis ac virilis? vel, estne ille magno & excelso animo vir? Ita indefinitè usurpavit hoc verbum Terentius Eun. Act. 1. Scen. 2. *sine me pervenire, quod volo*, pro, sine me narrare, quæ cupio, id est, in hoc, quod sequitur, versatur quaestio, utrum magnitudini animi & fortitudini tribuenda sit conciliatio benevolentiae regum.

Nomen mane. Sat. 3. l. 1. exposuimus, quid sit verba dare & nomen nane apud Græcos & Latinos: propterea inde potes faciliè repetere.

Experiens. Iterum multarum peritus & prudens: unde intelligimus virtutem versari in actione, non in contemplatione cerni, quum vir experiens rectè definitur longo rerum variarum usu ac exercitatione probè instructus: quibus vis consilii maturè postea dandi paratur: qualis cernitur in senibus, & eo nomine celebratur Nestor ab Homero.

Coram rege. I. coram amico divite & præpotente.

Distat. Absolutè ponitur, nisi velis duo verba sequentia loco casum esse, distat intermodè sumentem & importunè extorquentem, vel, hic ab illo multum distat & diversus, id est, differt & interst.

Rerum. Id est, summa rei faciendæ & amplificandæ, atque finis nempe in accipiendis a potente opibus. Sic Græci usurpant *τὸ τῶν κατὰ τοὺς*. Simili quoque geminatione Cic. lib. 1. de Orat. a pellat Socratem, fontem & caput Philosophorum, & ipsemet in arte pro altero dicit:

Scribendi rectè sapere est & principium & fons.

Soror, &c. Agell. 1. 13. c. 10 sic ex Labeone Antistio notat hanc vocem: Soror appellata est, quod quasi seorsum erit ut nascitur, separaturq. ab ea d. mo, in qua nata est, & in aliam familiam transgreditur, prioris nomine in posterum extinctio in ipsa.

Firmus. I. idoneus ac sufficiens, certus. Hellenismus est, *ἰκανὸς ἢ καὶ κατὰ τὸν λόγον ἢ κατὰ τὸν ἔργον*, *ἢ κατὰ τὸν λόγον*, qui potest facere bene ac malè, validus ad pondus sustinendum: certo futurus hoc: pro quo Cicero dicit. Firmus ad defensionem: *ἢ disceret tamē nihil firmiter ad dolorem ferendum, quam venerat.* 4. de Fin. Pro non firmus dixit Od. 1. 3. fundus mendax. hoc tamen ad conditionem temporum potius referendū est, quam ad terræ malignitatem. Significat ergo, non firmus est fundus pascere illū non satis esse fecundū & uberē ad suggerēda familiæ alimēta.

Qui

Qui dicit.] I. qui tales fundit querelas, perinde facit, ac si mendicaret sibi bona.

Succinit.] I. alter servus competitor subpostulationem prioris succlamat, ut de munere priori donato quarta sibi deducatur pars.

Quadra.] Bisariam hæc vox sumitur: aut enim potest significare mensuram orbiculum, ubi opsonia secantur, quo modo videtur sumendum verbi. 2. Sat. 5. Juvenalis.

Ut bona summa putes aliena vivere quadra: id est, aliena mensa & impensa, aut pars quarta certæ quantitatis, qualis posset esse illius panis apud Hesiodum *ἐν ἑρπεί*, qui dicitur *ἄρτος τετραγύρος*, & definitur, *ἑσσαρὲς κλάσματα ἢ μᾶλλον θράγματα ἔχον τετραγύρους*, quatuor partibus constans instar crucis, Gall. *Ayant quatre pieces ou quatriers en forme de croix*. Ideoque Græcis dicitur etiam *βλαμῖς* *ἄρτος*, ut hic ante & a Romanis, quadratus panis, dictus *ἄρτος* *τὸ εἰς τεσσαρὲς θρόπην*, quod est *ἑσμικρὰ κόπην in minuta frustula secare*. Hic autem in quadra finditur munere, explenda est ellipsis præpositionis de munere, quam Martialis expressit, *secula quadra de placenta*, Gall. *un panier coupe du gasteau*. Martialis lib. 6. dicit etiam per rectionem,

Quam miris inania vemihi, quadramve placentæ.

Tacitus pasci.] Est hoc ferè omnibus avibus innatum, ut inventa esse gelliant, & garritu eam aliis denunciant, parum tamen sibi propicientes, quod ubi undique convolutum est, inventum sæpius inventori præcipitur, aut certè minuta illius portiuncula relinquitur.

Pus dapis.] Hoc Græcè dicitur, *τὴν μὲν πλείω δαΐτας* *ἡλάττω δὲ πολλὴν τὴν ἐν βείδῃ καὶ ὀδονέχοι*.

Brundisium.] De situ huius oppidi & etymodiximus Sat. 5. l. 1. ut de Surrento Sat. 4. libri. 2.

Viatica plorat.] I. *Ὁδύρεται πεπλάσμενος τὸ ἑορδὸν ἀπορρίψας*, sic dicitur lamentatur se viatico spoliatum, vel ὁ συνακόλουθος, *μεμφόμενος τῷ ἡγεμόνι ὁ ποικυπτικὸς αἰεὶ τῶν ἡγόνων, ἢ τῶν τοῖς ἴσιν ἐπιτιθεῖσιν ἐξερπασμένον*. comes simulate queritur apud ducem de viaticis sibi ereptis.

Nota.] Porphyrio hunc locum annotat Truculento Plauti translatus, ubi sic adolescens loquitur de meretrice:

Ita est disciplina in adibus lenoniæ,

Præquam unum dederis, centum, quæ poscat, parat.

Aut avum perit, aut concussa pallula est,

Aut emta ancilla, aut aliquod vasum argentum,

Aut vasum abeneum aliquod, aut lectum dapsilis,

Aut armariola Græca, aut aliquid semper est,

Quod pereat, dibeat, amans scorto suo.

atque ibidem comparat meretricem cum mari,

Meretricem ego item esse reor, mare ut est: quod dæ, de-

vorat: nec unquam

Abundat. At hoc saltem servat mare, quod illi subest appa-

ret: huic dæ

Quantumvis, nusquam apparet neq, datori, neq,

accepit:

De meretrice sic monet Hesiodus in operibus & diebus.

Μὴ δὲ γυνὴ σε νόον πυρρόλοος ἐξ ἀπατάτω

Λίμνη κατὰ λίσσον τέλει δὲ φῶσα καλῶν.

Ὅς δ' ὅ γυναικὶ πέποιδ' ἢ πέποιδ' ὅ γ' αἰδύτην.

ne mulier exornans nates decipiat mentem tuam blandè garriens & querens domum tuam: Qui enim mulieri confidit u confidit furibus. Ille sunt meretriciæ artes & calliditates. Verisimile autem est Poetam loqui decerta & nota quadam sui temporis meretrice.

Catellam.] *Ὀνομα ὑποκοριστικὸν* a catena pro muliebri ornamento vel monili: sic dictum, ut Græmaticis placet, a caneteneo. Pronunciatur etiā neutro genere a Plauto in Curc. *delicatè te hodie faciā, cū catello ut accubus ferreo.*

Periscelidem.] Hæc vox est Græca deflexa *περὶ τὸ σκέλος*, *σκέλος* a crure. & illud *ἀπὸ τῶ σκέλεος* ab attenuando, quod pars illa corporis sit *ἀπὸ τοῦ σκέλεος* gracilis & carne nudata & incessus organum. Circumscribitur autē eius coxendice, pedisq; plantā, illiusq; partes sunt *ὁ μηρὸς, ἡ κνήμη, ὁ πούς*, femur, tibia & pes: hinc *περὶ σκέλεος*, καὶ *τὸ περὶ σκέλεος*, quod eius ambit, & in plurali *τὰ περὶ σκέλεος* sunt femoralia, Gall. *haut de chausses* tibialia, Gallicè *bas de chausses*: *ἡ περὶ σκέλεος ἰδέε* est mulierū ornamentum circa crura, q. Porphyrio dicit partibus illis adhiberi solitum adgressus earum componendos, cuius fit mentio Isaia 3. ubi illud Dominus se filiabus Sion detracturū minatur. Mulieres autem Galicè ad utrum alterum videntur hodie *ὑποκοριστικὸς*, *Caleçon* etiam vocare, aut potius *σωμὴ* *ἀγμένως* *Caleçon*, Latine *Calcunū* & femoralcula & feminalcula, earum partium integumenta, quarum aspectus est verecundus. Ut autē Caligo dicitur, quod maxime aeris densi calore gignatur: sic tam Latina, caliga, caligula, calcunū, quàm Gallica chauffe, chuffete, caleçon, non equidem dubitabo declinare a calore crurum fovendo.

Uimox.] Id est ut nulla fides postea veris ac iustis querelishabeatur, nec is, qui semel deceptus est tali simulatione, curet in triviis deceptorem verè lapsum pōit sublevare: quā expositione videtur distinguendum post ad sit nota membri, non periodi, & legendum *curet non curat*.

Crure planum.] *Πλάνος* vox est Græca significans propriè vagum, cui nullæ sunt certæ atque statæ sedes, qui etiam *πλάνος* dicitur, quod utrumque Eustathius deflexit *πυρὸς τὸ πλανᾶν* & *ματαιότητος* hac definitione declarat: *τὸ ἔχειν τέχνην τοῦ ἀποπλανᾶν τοὺς θεωμένους, ὡς ἐν τῇ τέχνῃ ἀρτέμιν ἐνδεδόξει, ὡς Κηρύκος δῶρες, καὶ Πανταλέων, sed fuerunt, inquit, insignes præstigiatores, quorum unus fuit Cephisodorus & alter Pantaleon*. Itaque interpretes novi testamenti cap. 27. seductorem & impostorem vertunt, quo accedit Agel. l. 16. c. 7. interpretans Syco hantam. Interdum planus sumitur *ἀπὸ τῆς πλάνης*, adiectivè pro fallaci & doloso, ut ad Timotheum Epist. 1. cap. 4. initio, *τὸ δὲ πνεῦμα ῥητὸς λέγει, ὅτι ἐν ὑμῖν οἱ κακοὶ ἀποσπῶνται τὴν πλάνην* *πλάνος* *πρὸς τοὺς πνεύμασι πλάνοις*. Spiritus autem nominatum dicit posterioribus temporibus futurum, ut non nulli a fide desistant fraudulentis spiritibus auscultantes. Ad hanc quoque huius vocis rationem arbitror equidem illud Xenophontis Præd. 1. posse aptè quadrare. *δὲ τὸν μέλλοντα τὸ πρὸς ποιεῖν, καὶ ἐπὶ βάλον εἶναι καὶ κρυφίον καὶ δολερόν καὶ ἀπατεῖνα καὶ κλέπτειν καὶ ἀπαρᾶ* oportet enim, qui hoc facturus est, esse insidiatorem, dissimulatorem, dolosum, impostorem, furem & rapacem. To implator, quo Cyprianus utitur pro impostore, ab hoc Græco duci videtur. Postremo præter hunc Poetā & Agellium Cicero pro Cluentio & Plinius hæc vocē fecerunt Latinam, & ego in illius explicatione diutius sum moratus, ut Lectores commentariorum moverem ex ea opinione, quā planus creditus esse nomen hominis proprium *περὶ ἀνυμνῶν*, veritati ipsius rei respondens.

Juratus.] Hic *ἐν ἑρπῆτι* sumendum est, pro, ubi iuravit per sanctum Osirim. Hanc autem syntaxin Servius in 12. Aeneid. ad vers.

Hæc eadem Aeneas terram, mare, sidera iuro. sic comparat cum ipsa Virgilii ut æstimet ornatiorem eloqueutionem & cribram apud maiores, quam si velis addere præpositionem, ut si dicas *per maria, per terras*. Immemor fuit hic interpres vers. 438 Aeneid. 6.

Per sidera iuro: per superos. & 9. lib. ejusdem, *per caput hoc iuro* & Cic. in Orat. pro Rab. Post. ubi semel quis pejeraverit, si credi postea, etiā si per plures Deos juret, nō oportet. huc accedat distinctio utriusq; sermonis e diversa dialecto, qui

figentes. Quamobrem illos profitebatur omnium horarum amicos. Talis autem amici descriptionem lege apud Agellium lib. 12. cap. 4. ex Ennio sub persona Geminii Servilii.

In quem duplici panno.] primum est periphrasis Dioneis ex adjuncta vestitu, deinde in panno est metonymia materiam pro pallio inde facto.

9 Metaphora est ab iter facientibus pro ratione, genere & instituto vitæ mutato. Communis est hic tropus Hebræis & Græcis cum Latinis: illis per verba דרך halac, דרך darac, ambulavit, trivit, & per, inde flexa, דרך halicah, דרך detec via & iter, ut est in primo vers. Psal. 1. autē Græcis per hæc, ἀεὶνεν πόντον ἀνδράπων, fugere consuetudinem hominum, τείβον τέμνειν, ἢ ἀπὸ τοῦ ὁδὸν τινὰ τρέπεται τὸ βίον, viam inire, secare semitam, institutum vitæ ingredi: simili tropo dixit & Lucas Act. 9. de Saulo, ἐκ τῆς οὐδίας ἀνδράπων, si quos inveniret ejus instituti ac sectæ, & professionis.

10 Si construis, Chambydem Miletī erit metonymia subiecti, pro lana Milefia, ex qua clamys textitur si verò construis, vitabit chlamydem textam Miletī, nullus erit tropus, sed propria significatio rei facta in illo oppido.

11 Synecdoche est generis pro pallio vili & sordido, cuiusmodi notata est Od. 35. l. 1.

Tespes & albo rara fides colit
Velata panno.

12 Allegoria est Hyperbolica è continuatis metaphoris

quā significat eum, qui rectè gessit Remp. & de hostibus triumphavit, secundum à Jove honoris gradum meruisse.

13 Altera est allegoria ex ejusdem tropi continuatione pro, non omnes gratiosi esse possunt apud principes & divites: quod si qui fortè sunt consecuti, ex his pauci illorum gratiam diu possunt retinere.

14 Concessione difficultas conciliandi potentes amicos firmatur.

15 Epanaphora est, ut postea, in 114 repetito.

16 Metaphora est satis nota pro principio & summa rei, sicut fons pro origine ejusdem.

17 Profopopœia est importuni ac molesti flagitatoris.

18 Altera est Profopopœia servi priori succinentis.

19 In quadr. v. detur triplex tropus: primum est metaphora à parasitis, qui vivunt alienā quadrā: deinde metonymia subiecti pro ipsis opsoniis: postremò synecdoche speciei pro quo vis genere muneris, cuius semilem competitor efflagitare hic videtur.

20 Summum est à mucrone ferri cote attenuato, id est, à corpore ad animum ad meretricis astutiam, calliditatem & technas indicandum, quemadmodum Epist. ad Pisones dicet, argutum iudicis æumen.

21 Apparatus est ad aliam profopopœiam impostoris querendis, credite, &c. cui inducitur vicinia sic respondens: Quare peregrinum.

22 Apparatus est ad aliam profopopœiam impostoris querendis, credite, &c. cui inducitur vicinia sic respondens: Quare peregrinum.

Epistola XIIII. AD LOLLIUM

Theticum,

Quid homini amicitiam professio sit fugendum, quid etiam expetendum atque faciendum, ad animi tranquillitatem, ipse docet.

Si bene te novi, metues liberrime Lolli,
Scurrantis speciem præbere professus amicū.

Ut matrona meretrici dispar erit, atque

1 Discolor: infido surra distabit amicus.

Et huic diversum vitio^b vitium propè majus,

2 Asperitas agrestis, & inconcinna, gravisque,

Quæ se commendat tonsa cute, dentibus atris:

Dum vult libertas mera dici, puraque virtus,

3 Virtus est medium vitiorum & utrinque redutū.

4 Alter, in obsequium plus æquo pronus & imi

Derisor^a lecti sic nudum divitis horret:

Sic iterat voces & verba cadentia tollit:

Ut puerum se vo credas dictata magistro

Reddere: vel partes nimium tractare secundas.

5 Alter rixatur de glana sæpè caprina:

6 Propugnat nugis armatus: scilicet, ut non

Sit mihi prima fides, & verè quod placet, ut non

Acrit^a elatrem: pretium etas altera sordes.

7 Ambigitur, quidem? Castor sciat, an Docilis plus.

Brundisium Numici melius via ducat, an Appi.

8 Quem damnoſa Venus: quem præceps alicui dat:

9 Gloria quem supra vires & vestit & ungit:

Quem tenet argentis sit importuna famelq;

Quem paupertatis pudor & fuga, dives amicus

40 Sæpèⁿ decem vitiis instructior, odit & horret.

Aut si non odit regit, ac velut pia mater

Plus quàm se sapere & virtutibus esse priorem

Vult, & ait propè vera: Mihi contendere noli.

45 Stultitiam patiuntur opes: tibi parvula res est.

Arcta decet & sanum comitem toga: desine mecum

Certare. Entrapelus cuiusque nocere volebat,

Vestimenta dabat pretiosa. Beatus enim iam

Cum pulcris tunicis sumet nova consilia, & spes:

50 Dormiet in lucem: scorto postponet honestum

Officium, nummos alienos & pascet ad imum

Thrax erit, aut olitoris aget mercede caballum.

8. Arcanum neque tu scrutaberis ullius unquam:

55 Commissumque teges & vino tortus & irā.

Nec tua laudabis studia, aut aliena reprehendes:

Nec quum venari volet ille, poemata & panges.

Gratia sic fratrum geminorum Amphionis atque

60 Zethi & dissiluit, donec suspecta se vero

Conticuit: lyra: fraternis cessasse putatur

Meribus Amphion: tu cede potentis amici

Lenibus imperiis, quotiesque educet in agros

65 Aetolis onerata plagis jumenta canesque,

Surge & in humana a senium depone Camænæ:

Canes ut pariter pulmenta laboribus emta.

Romanis solenne viris opus utile fama,

Vitæq; & membris: 9. præsertim quum valeas, &

bb Vel cursu superare canem, vel viribus aprum

Postis adde, virilia quod speciosius arma

Non est qui: tractet scis, quo clamore & coronæ
 da Prælia sustineas campestris denique savam
 Militiam puer & Cantabrica bella tulisti
 Sub duce, qui templis Parthorum signa refixit,
 Et nunc, si quid abest, Italis adjudicat armis.
 10. Ac ne te retrahas & inexcusabilis absis:
 Quamvis nil extra numerum fecisse modumque
 Curas, interdum nugaris rure paterno:
 11. Partitur lintres exercitus: Aclia pugna
 Te duce per pueros hostili more refertur.
 Adversarius est frater: lacus, Adria donet
 Alterutrum velox victoria fronte coronet.
 Consentire suis studiis qui crediderit te,
 Fautor utroque tuum laudabit & pollice ludum:
 12. Protinus, ut moneam siquid monitoris eges tu,
 Quid de quoque viro, & cui dicas sepe ff videto.
 Percontatorem fugito: nam garrulus idem est:
 Nec retinent patula commissæ fideliter aures:
 Et semel emissum eg volat irrevocabile verbum:
 13. Non ancilla tuum jecur huc ulceret ulla, puerve.
 Intra marmoreum venerandi limen amici:
 Ne dominus pueri pulcri carere puella,
 Munere te parvo beet, aut incommodus angat.
 14. Qualem commendes, etiam atque etiam aspice: ne moræ
 Incutiant aliena tibi peccata pudorem.
 Fallimur & quondam non dignum tradimus. Ergo
 Quem sua culpa premet, deceptus omitte tueri:
 Ut penitus notum, si tentent crimina, serves,
 Interis que tuo fidentem presidio qui
 Dente Theonino quum circum roditur, ecquid

Ad te post paullo ventura pericula sentis?
 Nam tua res agitur, huc paries quum proximus ardet:
 Et neglecta solent incendia sumere vires.
 15. Dulcis in expertis cultura potentis amici:
 Expertus metuit: tu dum tua navis in alto est,
 Hoc age, ne mutata retrorsum te ferat aura.
 Oderunt bilarem strites tristemque iocosi:
 Sedatum celeres: agilem gnævumque remissi:
 16. Potiores bibuli me dia de nocte Falerni
 Oderunt porrecta negantem pocula quamvis
 Nocturnos jures te formidare vapores.
 17. Occupat obscuri speciem, taciturnus acerbi,
 Inter cuncta leges & percontabere doctos,
 Quam ratione queas traducere leniter ævum.
 Ne te semper inops agitet vexetque Cupido:
 18. Ne pavor & rerum mediocriter utilium spes.
 Virtutem doctrinam paret naturæ donet:
 19. Quid minuat curas: quid te tibi reddat amicū:
 Quid parè tranquillat honos, an dulce lucellum,
 An secretum iter, & fallentis semita vitæ.
 20. Me quoties reficit gelidus Digentia rivus,
 Quem Mandela bibit ragosus frigore pagus,
 Quid sentire putas, quid credis amice precari?
 Sit mihi, quod nunc est: etiam minus: ut mihi vivā,
 Quod superest ævi si quid superesse volunt Di.
 Sit bona librorum, & provisa frugis in annum
 Copia: ne xx fluitem dubia spendulus bore.
 Sed satis est orare Jovem, qui donat & aufert:
 21. Det vitam, det opes: æquum mihi animū ipse parabo.

Analysis Dialectica.

ENBa μέντοις Παντός ἰσοποιεῖ τοὺς φίλους, his Poeta for-
 mat ipse mores amicorum, & ita hæc Epistola, ut plerū-
 que utantecedentes, morata dici potest, cujus profe-
 ctio sententia melius intell gatur, definiendus est nobis a-
 micus, quem & sola virtus alteri conciliavit, & ita con-
 servare oportet a solet, fide, veritate, ac firma de altero bene
 merendi voluntate, ut sit μία ψυχὴ διὸν σώματι ἰσχυροῦ,
 unus animus in duobus corporibus sedem habens: & ceteræ
 hæc descriptio mirum in modum refert etymum vocis a-
 micus, quæ dicitur quasi animæ quis, οὗ νομίζω ἀμικὸς
 ut alias fuit annotatum. Itaque amicitia est quædam ἰσοψυ-
 χία, æqualitas animorum. Quare qui volet haberi & ef-
 se sincerus, stabilis, verus, ac fidelis amicus metuet con-
 sistere ultra vel citra hujusmodi fines amicitiae, quos certè
 transilire solent duo hominum genera, unum assentato-
 rum, alterum morosorum specie amicitiae: quorum, utru-
 que Aristot. Ethic. 2. cap. 7. his nominibus distinguit
 ὁ δὲ ἐπὶ βέλῳ ἐν τῷ ἡδὲ τῷ ἐν τῷ βίῳ, εἰ μὴ ὁ δὲ ἐν τῷ ἀρε-
 τῷ, εἰ δὲ ἀρετῆς τῆς αὐτῆς πόλεως. Qui modum superat in face-
 tus vite, si nullius rei causa dicitur captator gratia, si verò
 utilitatis rei causâ fecerit, assentator. Hæc aut vox Græca
 posterior non multū distat ratione nominis à parasito, q
 blandâ assætatione captat canas ditiorū: Altera enim a ci-
 bo altera à frumeto nomen invenit. Ideoq; Arist. 3. Ethico-
 rū scribit πάντας τοὺς κόλακας, θηλυδὺς καὶ τοὺς λαπένους καλακί-
 ας. Omnes assætatores esse mercenarios, & οὐκ ἔστιν οὐκ ἔστιν οὐκ ἔστιν
 ἵκειν in re viles esse assætatores quos Athenæ⁹ l. 6. scribit
 nō diu florere, quod nemo gaudeat assætatore cano sed de
 gratiæ ac studii alieni aucupatore quē jã appellavimus τῷ
 ἀρεσκον sive de civili amico, ut dicitur à Budæo. sic Arist.
 Ethic. 4. c. 6. ἐν δὲ ταῖς οἰκίαις καὶ τὸ συζῆν, εἰ μὴ αἰσκαὶ δοκῶσιν

40 ἔναι, οἱ πάντες πρὸς ἡδονὴν ἐπαίνοῦντες καὶ ὁδὸν ἀντιθέουσιν, καὶ
 δὲ μὲν οἱ εἰς ἀντιπῶν τοῖς ἐν τῷ χαρὸν εἶναι, Qui familiari sermo-
 ne, & convitiis blando gratiam divitiarum aucupantur, hi o-
 mnia ad voluptatem eorum laudant, & approbant, arbitra-
 ti, non esse molestiam his exhibendam, quibus occurrunt,
 45 οἱ δὲ ἐξ ἀρετῆς τῶν τοῖς πρὸς πάντα ἀντιπαύουσιν, καὶ τὴν ἀρετὴν ὁ-
 πόνησιν, οὗτοι δὲ οὐκ ἀντιπῶν, ἀλλὰ συζῆν, οἱ δὲ ἐν τῷ ἀρετῷ, qui verò con-
 trā, itaq; h, ad omnia repugnant, nec ullo quidem modo la-
 dere voluntatem sed alium curant, hi morosi, difficiles ac li-
 tigiosi vocantur: sed dum lita se gerunt, verum ami-
 50 ci officium deserunt, cujus est præter cetera propri-
 um & monere & moneri, & alterum liberè facere, non
 repugnanter. Hæc dum accipiuntur amicè & benevolè
 fiunt, amici non præcipientes in vitia feruntur: sed contrā
 55 maturè à peccatis revocantur. Addam ex Isocratis senten-
 tia, quo sit assentator habendus loco, καὶ τοὺς κόλακας ὡς
 πῶς, ὡς περ τοὺς ἐξαπατῶντας. ἀμφοτέρω δὲ πρὸς τοὺς πρὸς
 οὐκ ἀδικῶσιν. Oderis assentatores, ut impostores: utriq; enim
 fidem meriti, injuriā sibi credentes afficiunt. ταῖς δὲ ἀπάταις
 60 τῶν πορτῶν, i. fraudibus enim delectantur. Ideo Pindarus
 Πυθ. β. illos facit ὅμοιους τοῖς ἀλώπεκον ἰκέλους, i. moribus
 impensè similes vulpibus, & tanquam lupos latratu
 exagitandos, præterea est apud Senecam in præfatione
 lib. 4. natural Quæst. insignis descriptio assentatoris, sic
 65 ergo, mi Ancili, quod facere consuesti atarba quantum potes
 te separa, nec adulatoribus latius præbeas art. fices sunt ad
 captandos superiores, par illis, etiam si bene caveris, non eris
 mihi crede, capieris, si proditori ipse te trader, habent hoc
 in se naturale blandicia: etiam quum reijciuntur, placent
 saepe exclusæ, nov sime recipiuntur. Hoc enim ipsum impo-
 tant, quod repelluntur & subigi ne contumeliā quidem pos-
 sunt.

sunt. Quibusdam intermissis additur præcautio. ad hoc exemplar componeris. Quum quis ad te adulter acc. sserit, dicito, Ite, ista verba, quæ tam ab alio magistratu ad alium cum lictoribus transeunt, ferto ad aliquem, qui paria facturus, vult quicquid dixeris, audire. Ego nec decipere volo, nec decipi possum. Laudari me à vobis, nisi laudaretis etiam malos, vellem. Quid autem necesse est in hoc descendere, ut te petere cominus possint. Longum inter vos sit intervallum. Quum cupieris bene laudari, quare hoc ulli debeas? Ipse te lauda, dicens. liberalibus me studiis tradidi, quamquam paupertas alia suaderet, & ingenium eò duceret, ubi præfens studii pretium est, ad gratuita carmina deflexime, & ad salutare Philosophie studium contuli. Ostendi in omne pectus cadere virtutem: & eluctatus natalium a iugum, nec sorte me, sed animo mensus, par maximis steti. Hæc dicta sunt de assentatore amico. & nunc de moroso amico dicamus. Hunc Arist. appellat Ethic. lib. 2. cap. 7. ut supra, ὁ δὲ ἐλλειπὼν ἐν πᾶσι ἀνδρῶν δυστοίς καὶ δυσκόλοις & lib. 4. Ethic. c. 6. ὁ δὲ πᾶσι δυσχερῶν εἴηται, ὅτι δυσκόλοις καὶ δυστοίς, Qui verò modum deficit, in omnibus est injucundus, contentiosus & morosus. Idem quoque dicitur omnia gravatè ferre & indignari. Hæc quidem mihi certè visa sunt, quæ Analyti Dialecticæ præponerentur ad faciliorem illius intelligentiam. Nunc igitur Poeta initio non planè affirmat. Lellum in hæc duo extrema amicitie vitia lapsus est, quum scribit comparatè eum non fore suo iudicio scurræ similem. Ita ipse mer videtur amicitie leges servare, dum amicum monet amicè, rationem rectè amicitiam Augusti retinendi ac colendi, cautè utriusq; extremi vitii declinatione, quam primùm suadet similitum collatione, quodd, ut matrona discrepat à meretrice omni honestate, pudicitia & illustri famâ: sic verus amicus distinguatur ab assentatore, fide, sinceritate, benevolentia & veritate. Observandam tibi est, Lector, hoc comparationis genus, ubi dissimilia utrinq; bina inter se conferuntur. Nam in protati matrona & meretrix tantum inter se differunt, quantum honestas & turpitudine, quantum pudicitia & stuprum, quantum denique puritas & obscenitas: in apodosi verò (pro qua malè quidam antapodosi non arant, ut est quoq; oblativum in Epist. 1. hujus libri & reddit onem similitudinis interpretati sunt, ut etiam Od. 1. lib. 1. præmonitum est) summa est studiorum & morum distantia inter amicum & scurræ, & assentatorem, sicut potuisti è definitione superiori perspicere. Res igitur tam inter se dissidentes ita conferuntur, ut quæ ratio est matrone ad meretricem, eadem quoque sit amici ad assentatorem. Sed utrū, dices, est hic in quæstione: utrum simile continet? Quæstio & res, de qua habetur sermo, est fidus amicus & infidus scurræ, ad quorum naturam exprimendam quæsitæ sunt & inventa duo similia, non sibi quidem ipsis, sed binis terminis quæstionis uti jam docui. Itaque simile, id est argumentum in protasi, & res in apodosi, ut loquitur Quintilianus. Aptissima quidem certè est hæc similitudo ad Lollium deterrendum & avocandum ab assentatione, quum intelligit scurræ & assentatorem eodem haberi loco, quo meritorium scortum. Quare rectè à sapientibus præceptum est, assentationem, vitiorum ministram, procul ab amicis removendam, ut funestam amicitie pestem. Hoc autem extremum vitium est ἐν πλεονεξίᾳ in excessu amicitie: alterum est ἐν ἐλλείψει, in defectu, & dicitur Latine asperitas vel morositas, quæ squalore & immunditiâ sibi persuadet opinionem honestatis, libertatis fidem & veritatis, & demonstratur minorum collatione, quod assentatio minor fere sit morositas.

2 Docuit adhuc, consilio cavendum esse Lollio ab adul-
latione & morositate, vitis amicitiae extremis, sed ejus me-
dium tenendū, e quo virtutis palma posita est, unde ergo-
nismos conficere possis ē disparatis assentatio est vitii.

*Ergo vitanda: Morositas est vitium: quare etiam cavenda:
Atqui amicus est viri: inter virū & q. med. a. Que vi- tus
periphrastica descriptione declarata fuit Satyr. a. lib. I. his
ver- bis.*

Ejꝛ modus in rebus: ſunt certi deniqꝫ fines.

Quos ultra c. traq₃ n. quit consistere rectum.

quæ quum medium teneat inter hyperbolen & ellipsin,
studiosè colenda est. sed assentatio, & morositas sunt ex-
tra illud medium utrumque. gigitur est vitiosum quales habetur
utriq; dediti. Sed ad intelligentiâ huius medii videtur locus Plut.
ἡ δὲ τῆς μεσότητος ἀρετῆς ἀπαιτούμενη προφερόμενη ἐστὶν ὁ μέσος
πολλὰ χεὶρ τὸ μέσον, καὶ οὐδὲ τὸ κενεραμένον τῶν ἀρετῶν μέσον, ἀλλ' ὅ-
κου καὶ μέλαν· τὸ φαύλον καὶ τὸ περὶ χον καὶ περὶ χυμένον τὸ περὶ
χόμενον καὶ περὶ χοντ. ὥς τῶν διὰ δεκά καὶ τετράρων τὰ ὀκτα. καὶ
τὸ μηδετέρου τοῦ ἀφρον μετεχόν, ὥς ἀγαθὸν καὶ κακὸν τὸ ἀδιάφορον.
τῶν μὲν εὖ δεινὴ τῶν τρόπων ἢ ἀρετῇ εἰς αὐτὴν μεστότης. ἔτε δὲ μή τινα
τῶν κακῶν εἰσιν, ἐπεὶ ἐμπεριέχουσιν τέλει ττων, ἐμπεριέχεται τῷ πλεονά, ὅτι τοῦ παρσεύονται. ἔτε ἀπλήλεια πάντας τοῦ πάσης
καὶ ὁμοίαν αἵς τὸ μάλλον καὶ τὸ ἧττόν ἐστι γίνεται δὲ μεστότης καὶ ἀγ-
πω μαλιστα τῇ φεὶ ὑπόθεσις καὶ ἀρμοσίαν ὁμοίως ἐκείνη τε δὲ ἐμπε-
λίς ἐστὶ φωνή, καθάπερ ἠνιήτη καὶ ὑπόθεσις τῆς μὲν τῶν ὀκτώ, τῆς δὲ τῶν
βαρυτητα τῶν ἀγῶν διαπέφυγεν. αὐτὴ τε κίνησις ὅσα καὶ δύναμις
φεὶ τὸ ἀλογον, τὴς ἐκλύσεις καὶ τὴς ἐπιτάξεως καὶ ὅλων τὸ μάλλον καὶ
ἧττον ἐξαρτῆς τῆς ὁρμῆς, εἰς τὸ μέτρον καὶ ἀνάμεικτον καθίσταται τῶν
παθῶν ἕκαστον. Interpres Gallicus clare hæc ita reddidit,
Mais pource qu'il y a milieu & mediocrite de plusieurs sor-
tes, il nous faut definir, quel milieu & quelle mediocrite est la
vertu morale. Premièrement donc il y a un milieu composé
des deux extremités comme le gris ou le tanne composé du
blanc & de noir (quod compositum Latini dicunt fu-
scum vel pullum) & ce, qui contient, & ce qui est contenu,
& moi en & milieu entre ce, qui contient & ce qui est contenu
seulement, comme le nombre de huit est contenu entre le dou-
ze & le quatre. Le qui ne participe & ne tient de nulle des
extremes, s'appelle aussi moi en & milieu, comme ce qui
est indifferent entre le bien & le mal. Mais vertu ne peut es-
tre milieu, ne moi en selon pas une de ses interpretations. La
parce quelle ne peut estre composition ni meslange de deux
vices, ni ne peut contenir ce qui est moins, ni estre contenue
de ce qui est plus, que le devoir, si si n'est point du tout exem-
plee de passibles emotions subjectes au trop, & au peu, & au
plus, & au moins; mais plustost elle est & s'appelle milieu & moi-
en selon la mediocrite qui est aux sons & accors de voix. Car
il y a en la musique une note & une voix qui s'appelle moienne,
pource quelle est au milieu de la basse & de la haute, qu'on
appelle Hypate, & Nete, se retirant de la hautesse, de l'une,
qui est trop aige, & de la bassesse de l'autre, qui est trop grosse.
Aussi la vertu morale est certain mouvement & puissance en
la partie irraisonnable de l'ame, qui tempore le relachement
ou roidisement, & le plus ou moins qui peuvent estre, redui-
sant chaque passion à temperature moderee pour la garder
de fallir. Si hæc, Lector, ingenere dicta tibi non satis fa-
ciant, aut adito locum citatum, undè sigillatim discas
τὴς μεσότητος virtutum, aut Grammaticos consulito cur
genus inter virile ac muliebre appellant τὸ μεταξύ γένος· ἢ
ἐδέτερον. Respondebunt procul dubio res hoc genere me-
dio indicatas neq; natura neq; specie virili aut muliebri
præditas esse. Ita certè mediocritas illa aurea inter extre-
ma vitiosa nihil habet cum his commune. Restat igitur,
ut amicitia experienda sit, atq; colenda: extrema autem u-
tring, declinanda id est, assentatio & asperitas.

3. Summa fuit adhuc Epistolæ: quæ verò post dicentur, & definitione proxima virtutis longe ostenduntur abesse, ac confirmationes illius tantum & amplificationes erunt utriusque partis & descriptio potentioris amici: postremò cohortatio ad querendam vitam tranquillitatem. Primum igitur assentatoris ingenium declaratur majorum collatione: quod plus indulgeat vitis potentioris amici: & illius moribus offici-

bis officiosius obsequatur, quam leges amicitiae requirant. Deinde effectis, quod infimum epularis accubationis locum derideat: postremo duplici similitum comparatione, quod ut discipuli solent vel vocem praeceptoris praelegentis subsequi, vel dictantis verba excipere: sic assentator sermonem amici divitiis blandè excipere, iterare, & affirmare, quod ille affirmavit, & negare, quod idem negavit: ut etiam actor secundarum partium in comedia temperat modum sui gestus ac vocis ad vires & facultate primas partes agentis sic assentator ad nutum potentioris amici totum se convertit. Hanc assentatoris imaginem Mich. Hospitalius Franc. Cancell. si non expressit, certè adumbravit epist. ad Card. Loth.

— Laus est non ultima fingere vultum,
Et simulare probè, nec qui vel fallere nescit
Mentiri, feret sapientis nomen in aula.
Hac quia divitiis prudentia cogit & aurum,
Quæritur à multis: sed enim detecta malis se
Implicat innumeris, & penas deniq. solvit.
Quam vellent vixisse domi sub paupere tecto,
Contenti modicis opibus, mensaq. paternis!
Quæ si vita minus splendet, si rem minus auget:
Expers invidia tamen est, exorsq. periculi
Securo fruitur rerum, quas possidet, usu.

4. Deinde ingenium quoq. illius dydcoli & agrestis exprimitur ex factis & comparatione minorum, quod de rebus levissimis soleat rixas excitare, propugnare, tanquam proferius ac gravibus causis, sic prore nullius ponderis ac momenti: cuius prima fidei defensionem sibi interclusam ferret iniquiori ani no, quam vitam longiorem vel immortalitatem sibi negatam.

5. Proponuntur comparatè è quaestionibus, quarum tam obfirmato animo propugnationem & defensionem suscipit, duæ, uter sit artis gladiatoria, vel histrionica peritior, Cæsar ne an Docilis. Deinde, utra via brevior sit ad Brundisium Numiciæne, an Appia.

6. Vitia inferiorum amicorum observata & animadvertita sunt adhuc: illa potentioris amici excutimus inde, unde Poeta incipit, Primum describit illum à majorib. longè vitiosorem esse inferiori amico, licet hic sit mulierosus, aleator, gloriosus, summe cupidus pecunie, paupertatis pudore dejectus: Deinde ex effectis & similibus, quod hunc summo odio prosequatur, vel ita regat, ut mater filium: postea minorum collatione, quod in eo maiorem prudentiam requirat, quam in seipso. Aetiologia huius cōparationis est ex adversis, quod perpetua sit, aut potentior, comes opum amentia & stultitia: pannosam verò paupertatem sapientia & consilium sequi videantur: Undè efficit, non esse inferioris amici cum potentiori certamen instituere, nec splendide se vestire.

Exemplo agit superior amicus cum inferiori, i. argumēto extrinsecus assumpto: Euripelus, si quem obiabat amicum inferiorem ad assē redire & perire, elegantius solito illum ornabat, unde ille insolentior factus, quod erat sui officij plane oblituscebat, & misere tandem peribat: quod illum turpiter imprudenterq. facta pertraxerunt: quamvis supra hic potentior amicus amentia ac improbitatis insimulatus sit, ei tamen rectum tribuitur consilium ad correctionem inferioris, quod quibusdam videtur non satis decorum, ut docet P. Iones.

— Servetur adimum

Qualis incepto processit, & sibi constet, deinde
Reddere persone scit convenientia cuiq.

Jam Poeta resumit personam monitoris, & multa sapientum τὰ ἀπορρήγιστα memorat Lollio. Est profecto illud Menandri trimetrum distichon longè verissimum:

Ἀπάρτες ἐσμέν εἰς τὸ κατελέγειν σέ.

Ἀλλ' οὐδ' ἂν ἐμαρτυρήντες ἢ γυροῦσθαι

Omnes quidem sumus ad alios monendum sapientes,
Sed ipsi errata nostra minime agnoscimus.

Itaque Lollius monetur, ut si velit rectum amico prestare officium, rem sibi creditam fideliter celet, etiam vinolentus ac iratus: suaripse studia minime commendat: nec aliena culpet: nec eorundem dissimilitudine amicitiam dissociet: quod postremum confirmat exemplo similiter tractato, & ita contractè potest judicari: dissimilitudo morum & studiorum amicitias dissolvit: quomodo gratia Zabie & Amphionis fratrum divisa est: unde potes ex adversis conficere: Eam igitur & similitudine eorundem conciliari, & obsequio fovendi par est. sic contraria contrariis sanantur. Hæc complexio firmatur sine jucundi laboris, qui est in fructu capta ferina: deinde adjunctis, quod venatio illustris viris semper fuerit voluptati & honori.

9. Commendat Lollium ex adjuncta corporis firmitate & minorum & parium collatione, quod liberalius se prebeat comitem Augusti venationis: præterea quum valens primo sit corpore, celeritate cursus cani, viribus apro prestat, tractatione armorum pariter equaliterq. respondeat vel militi vel gladiatori, in armis deniq. sub Augusto & labore militari jam inde à puero sit exercitatus.

10. Eundem admonet ex effectis ac diversis, quod potius debeat Augusti studia semper sua presentè cohonestare & approbare, quam rure paterno ludicris exercitatu onibus, ludisq. campestribus uti. Quamquam autem nihil horum faciat imprudenter & inepte, dum pugnam Acliacam illic imatur in laudem Augusti, absentia tamen ipsius poterit Cæsarem adducere in suspicionem contemtionis.

11. Hæc quoque forma & descriptio pugnae navalis est ex effectis & subjectis atq. sine, ut sic bipartita & instructa ad similitudinem classis Cæsariæ & Antonianæ videatur ad Cæsari gratificandum.

12. Continuatur cohortatio ex effectis, & multa tradit præcepta de amicitia potentioris amici conservanda & tuenda, primum ut summā circumspeditione accuratq. consideratione utatur, quum aliquid de quoq. viro alteri dicere volet, deinde fugiat hominem nimis de alienis curiosum, quæ nihil ipsius intersit scire. Hujus aut declinationis Aetiologia est è locis adjunctorū & effectorum: quod hoc hominis genus sit vanum, futile, & garrulum, & ita: marum plenum, ut hæc & illac perfluat, nec sibi credita possit continere: cuius est apud Theognidem talis descriptio:

Κατὰ φῶς αἰὲς ὁπρὸς τὴν χαλκὴν πύλιναν ἀχθῆ.

Φθέρουμένῳ δ' ἂν ἀδελφὸς οἶον πάρε μέλειται.

Ἐχθαίρουσι δὲ πάντες. Ἀναγλῆναι δ' ἐπὶ μίγξις

Ἀνδρὸς τοῖς τε συμποσίοις τελέθει.

Homini garrulo est gravissimus onus tacere.

Quum autem in peritru loquitur, est cura quibuscumque loquitur.

Omnes illum oderunt. Est autem huius hominis
Consuetudo valde apta convivio.

Amplioem autem ejusdem descriptionem vide apud Plutarchum de garrulitate. Ab hoc vitio sic Cic. studebat rectè Cassium abducere l. 15. ad Famil. Epist. 17. me Hercule putore sapienter facturum, si dicerem quod fueris, id est minime curiosus nec rumusculos rerum præsertim vanarum captans.

13. Tertio revocat Lollium ab amore rerum domesticarum potentioris amici: è fine, ne postea dominus amatis illum donec, quibus tanquam maximo beneficio, exornet eundem: quia si forte oblitus post recuset, ut perexiguas, à se voluntatem illius non nihil alienabit.

In hac sectione tres sunt cautiones ex eodem argumenti genere, ne laudet indignos, nec vitiosos commendet & tueatur, ne vitia aliena in laudatorem tandem redundant. Quod autem omittenda sit hominis indigni & culpam flagiti. Sustinentis defensio, docet è fine, ut alterum in me-

vitae contumeliis vexatum tueatur. & infamiam huius sibi impendentem propulset: quod dedecoris periculum declaratur similitudine: ut incendium vicina domus exitiosum est alteri vicino, nisi properè restinguatur, ita periculum & infamia illius, quem maledictis & probris vexari videmus, nostro nomini inuret notam & ignominiam, nisi maturè his casibus consuluerimus.

15. Præterea ostendit difficultatem rectè colendi amicitia potentioris amici ex adversis, quod cultura potètis amici sit imperitis quidem dulcis & facilis: peritis aut amara & difficilis: deinde novà quadà attentione hortatur ex fine ut, eā amicitiam, quam jam instituit, pergat accurate & diligenter observare, dam res adhuc ipsi rectè processit, ne amicitia præmissione officii dissolvatur, quod multis adversis illustratur, non in potètiōis sed in detractionis & iniquitatis. Hilaris enim amicus est odiorum amicus: hic jocosus sedatus & quietus præcipit: agilis & gnarus, remisso & ignavo: potioribus vini generosi, abstemius, frugalis & moderatus: quamvis hic iurejurādo affirmet, se metueret a furiali somno & nocturna inquiete ob immodicam vini mercatoris potionem excitatis.

16. E superioris efficit, morè potentiori amico esse gerendū, vitamque ac mores inferioris amici ad illius ingenium plane conformandos & effingendos.

17. Ratio, cur affectus potentiorum sint inferiori modesto inducendi, est e fine, ne huius temperantiā in suspicionem recte calliditatis, & tacite perfidie adducatur.

18. Poeta jam tertiam Epistolæ partē aggreditur, & Lolliū monet primū e fine, petendā esse consilia vitæ leniter, placatè, beatèq; traducenda e libris Philosophorum & ore doctorū virorū, ut se illorū doctrinā eximere possit ex affectibus, pravis, cupiditate, metu, edacibus curis, ambitione, quæ homines misere lacerant & conficiunt.

19. Videtur Poeta se in exemplum Lollii proponere vitæ huiusmodi diligendæ, quæ presentibus ad victum & cultū idoneis cōiecta sit, nec ex arbitrio potètiōis, nec a futuris pēdet, nec publicis negotiis strepitūq; forensi & aurā populari implicata sit.

20. Ex efficientibus docet ad extremū vitā hominis sic instruatū nūc optari a se, & a Jove postulari: bona verò animi a seipso promenda & petenda. Ea fuit hæresis Ethnicorum, bona quidē Fortunæ à Diis postulanda esse: sed virtutē, & æquitatē, ceteraq; animi bona à facultatibus, cuiusq; lumē da, ut constat e l. 3. de natu. Deor. hoc quidē oēs mortales sic habent omnē commoditatē prosperitatēq; vitā à Diis se habere: virtutē nemo unquā acceptā Deo retulit: nimirū recte: propter virtutē enim iure laudamur, & in virtute recte gloriamur: q; non contingeret, si id donū à Deo non à nobis habere mus. At verò honoribus, aucti, aut re familiari, aut si aliud quippiā nacti sumus fortuiti boni, aut depulsi mali: quū Diis gratias agimus, nūc nihil nostræ laudi assumit arbitramur, & c. In hac quoq; impia Stoicorū hæresi fuit Seneca cū nostro poeta, qui epist. 41. scripserit, stultū esse, si tu optas bonā mentē, q; possis a te impetrare, non sunt elevandæ manus ad cælū, nec exorandus adivus, ut nos ad aures simulacri, quasi magis exaudiri possimus, admittat. prope est a te Deus, nec est intus est. Ita dico, Lucili, sacer intra nos spiritus sedet bonorum malorūq; nostrorū observator & custos. Hic pro ut a nobis tractatus est, ita nos tractat. An potest aliquid supra fortunā, nisi ab illo adiutus, exurgere? Ille dat consilia magnifica & erecta in uno quoq; virorum bonorū.

Quis Deus, incertū est, habitat Deus vide, quæso mecū, Leætot, quā male sibi constet Philosophus, modò dixerat stultū esse bonæ mentis optationē, cuius adeptionē tu tibi nullo negotio asferre possis: nunc idē affirmat sine Deo virtutē parari non posse, Eundē dare magnifica cōsilia, vī superandæ fortunæ, nisi quis pro eo mihi reposuerit eundem ipsiusq; similes eā imbutos stultā persuasionē, ut suū quifque animū atq; sapientiā pro Deo habuerit privato: unde sibi suggererentur omnia: Sed audiamus certius, sanctius meliusq; D. Jacobi consiliū c. l. epist. canon. πᾶσα δόξα ἀνθρώπου ἐστὶν ὡς ὁ ἀέρας, ὃς οὐ δύναται ἰσχυρῶς ἕλκεναι, οὐδὲ ἀνταρῆσαι τὴν ἀλήθειαν. Quævis opinio hominis, sicut aer, non potest fortiter resistere, nec veritatem contrariari.

ὅτι καὶ πᾶν τέλειον ἀνθρώπου ἐστὶν, καὶ ταῦτα αἰνῶν ἀπὸ τοῦ πατρὸς τῶν πρώτων, παρὰ ὃ ἐκ ἐνὶ παλαιότητι, ἢ προπῆς ἀποκάλυψις. i. omne munus bonum & omne donum perfectum est ex celo, delibatum à

patre luminum, apud quem non est transmutatio, aut conversionis obumbratio. Ex hac autem Stoicorum impia doctrina existimo Hæresin. Pelagj profectum, qui tantum tribuit viribus hominis, ut illum constituerit auctorem suæ virtutis ac salutis: quod certe minimè fecisset, si Platonē legisset in Menone, ubi ostendit, virtutē humanā neq; naturā, neq; doctrinā, neq; exercitatione parari posse, sed donū Dei merū esse: qualē virtutis oriū videtur Plato desumisse ex Iliad. ubi genus Æneæ recensetur, & ipsius nobilitas accepta Jovi refertur, sic enim ibi canitur

Ζεὺς δὲ δέρετ' ἄνδρα πρὸς ποσειδάωνι τε, μινδὲ τε
Ὅππῃ κεν ἐθέλων, ὃ γὰρ καὶ πῶς δέσποιν' ἔστω. Jupiter aut vir-
tutē viris auget, minuitq; pro ut voluerit. Ille enim poten-
tissimus est omnium. At multo certius Christiani cōtra tā im-
piam paganissimi opinionem se reprehensione Aposto-
lica tueantur, quid habes, quod non acceperis? quid gloria-
ris, quasi non acceperis?

Ennaratio Grammatica.

Liberrime. Hæc hyperbole & superlatio indicat Lollii propensionem in excessum libertatis.

Præbere. Sic Herod. l. 7. dicit, παρέχειν ὁπλίσματα, pugne navalis speciem præferre, & Arist. l. pol. ἐν ἑργῳ καὶ εἰς εἶναι, speciem vel locū instrumenti præter cōtinere. Potest etiā hoc explicari per illud Terent. Adelph. Act. 5. Sc 5. Servum haud illiberalem præbes te. i. Donato, re ostēdis & factis, pbas. Ita Lollius hic admonetur, ut metuat, ne se ostendat re, ac verbis probet assentatorē & vagū scurrā pro amico, ut antè Poeta loquutus est Epist. 5. Rationē autē scurræ lege Sat. l. 2. Itaq; Lollius cavebit, ne scurrā imitetur & illius mores referat apud amicum superiorem. De matrona fuit Od. 4. l. 3.

Dispar & discolor. Ita Cic. in Cat. Majore pro eodē geminat τὸ dispar & dissimile, quanquā alterū sit quantitatis, alterū qualitatis, & hoc partim translātè, partim propriè, quod Gaza vertit, διαφέρειν ἀντὶ καὶ ἀνομοίον. Discolor autē translātum Græcè potius dicerem, πολυχρῶς, quā ἀνυχρῶς, variè coloratus, quā malè: quod si velis sententiam interpretari Græcè, οὐκ ἔστιν οἰκονομία διαφέρειν καὶ ἀνόμεον ἐστὶ τὴν πόρην, ὅπως καὶ ὁ φίλος διαφέρειται τὸ βωμόν, ὅπως ἀπὸ τοῦ.

Insido. Hic ellipsis est τὸ ἀποδοτε μοῖσιν, ὅπως ἡ οἰκονομία, sic aut similiter. Vitiū. Agel. l. 4. c. 2. moribū & vitiū inter se scribit distare: quod hoc sit perpetuū, illud cū accessu ac discessu. Asperitas. Quanquā hæc facillè potest intelligi e præfatione Dialecticorū, dicā tamen ad maiorem loci intelligētiā inter indicia hominis misanthropi hæc recenseri, ἀντοκαλῶν, πρὸς χύματα, ὁρῶν καὶ ἀπαρθεῶν, ἡμῶν σφισσῶν, ἀσπρίαν, ἡμῶν ἰρὰ & inhumanitatē, cuiusmodi amicus asper, & ab omni cultu humano alienus vult, si posset, sibi exultationē & virtutis laudē colligere immunditiā, squalore, & dentibus incultis, vel aliquādo clariū: ille amicus, asper, importunus ac molestus & morosus ex asperitate & inhumanitate tentat sibi laudem & gratiam cōciliare & favorē captare.

Tonsa cute. Videtur hoc dictū pro eo, q; Celsus dicit, capite ad cutem tonsō, q; Græcè dicitur ἐν χεῖρὶ ζυγῶσαι, καὶ ἐν χεῖρὶ κείναι, quū cutis perstringitur & rasura sit novacula, & cultello tonsorio, non forficula, διατῶν πινέων καὶ σθελεῖαν καὶ τοῦ ῥύπου. propter fixā porriginē, pediculorū copiā, & immundā corporis illuviē, quali Pherecydes laboravit, ut Suidas scribit in voce χεῖρ, q; morbi genus partim injuriā hominis, partim vitio tertiæ concoctionis subnascitur: alio qui improprie diceretur, cutis tonderi, pro radi & stringi. Tondentur enim barba, capilli, lana, villi, setæ, herba & talia huiusmodi.

Prope manus. Illocrat. dicebat ὑπεροχὰς esse deteriores, quā ἐνδεδείκται.

Mihi contendere.] Orator diceret mecum contendere ut pro Quintio iure contendere. cum aliquo: Hen. tamē, Stephaneditio pro mihi habet, mea opes patiuntur stultitiam. Quod autem Aristo. l. 2. Rhet. vocat τὸν πλεονεχόμενον, libenter interpretaretur divitias adigentes possessorem ad insipientiam confidentiā & arrogantiam, sicut ex eodem effectu, πλεονεχόμενον pasim apud Poetas. illic tamē legitur ἀνείτω, quod ad huius refertur: sed est aliud epithetum τὸν συγγενὲς lib. 1. Epigr. cap. 13. εἰς αὐτὰρ κτεῖαν.

Μισῶ πλεῖστον αὐτὸν καλεῖσθαι τρέφον

Odi Idementes divitias, illecebram & escam assentatorum. quoddementiā depravent suos dominos, qui, quum sint aliis vitiosiores, volunt pauperes castigare. Quamobrem versus Saphonis ad summam utilitatem vult divitiarum semper esse comitem virtutem.

Ὁ Πλάτων ἀνὲρ ἀφελὲς ἢ ἀραδὸς συννοήτος,

Ἡ δ' ἀμφοτέρων κρείσσεις ἐν δαίμονι δ' ἔχει τὸ ἀκρον id est,

Plutus sine virtute non est bonus contubernalis,

Sed permissio utriusq. sumam complectitur felicitatē,

Arctatoga.] Toga angusta & arcta, id est, exigui pretii conveniebant tenuibus, ut laxa & ampla divitibus, ut dictum est in Grammaticis Epod. quartorum.

Desine mecum.] Hic oratoriē & Latine loquitur Poeta. ita Cic. Certare vitiis cum aliquo. Phil. 10. Sed Poeticē & Græcē Sat. 5. l. 2.

— Sed ita Troja.

Megeffi certans semper melioribus

Eutrapelus.] Vox Græca est significans facetū & dicacē. Quidā tamē interpretatur δ' ἑλπίστ' & versatilis & mutabilis, quæ est nativa significatio. q̄ quidē vocis rationē Aristoteles, confirmat & similitudine illustrat, ethicor. l. 4.

οἱ δ' ἐμμελῶς παῖδες, ἐν ἰσότητι παρὰ τὸν ἑαυτοῦ λόγον, οἷον ἐν ἰσοποσείῃ ἡδὺς αἱ τοιαύται δ' οὐκ ὀφείλονται εἶναι, ὥς περ δὲ τὰ σώματα ἐν τῶν κινήσεων κρείσσει, οὕτω καὶ τὰ ἦθη. 1. *Qui autem lepidē locantur, & Eutrapeli à Græcis appellantur, quasi Ingeniū aptē vertētes, moris enim atq. nature motus huiusmodi videntur esse, Quemadmodum autem corpora ex motibus existimantur, ita & mori.* De hoc quidem nomine fuit homo quidam tonsor & insignis artifex, ut ferunt, alios corrūpendi de quo Mart. l. 7. Ep. 2.

Eutrapelus tonsor dum circuit ora Luperci,

Expungitq. genas, altera barba subit.

ubi Domitius scribit, Eutrapelos dici, qui supra rationem annorum grandi corpore crescunt, & citò moriuntur. Fuit etiam huius nominis Epist. 26. lib. 9. ad Famil. Voluimus Eutrapelus à festivitate atque lepore ita dictus. Verum de Eutrapelo & Eutrapelia satis dictum est Epist. 15. huius l. & Sat. 2. l. 1.

In lucem.] Hæc vox sic notatur à Mocrab. l. Saturn. c. 17. *Neg. minus Romani, ut plerique ex Græco, ita & lucem videntur à λύκη figurasse: unde Ἀπόλλων λύκη γένος τῶν λύκων, qui generet exortu suo lucē primam.* Idē, valet, quod illud Martialis. l. 1. Epigr. amate 29. *in luce semper Accerra bibit,* id est, totam noctem, & usq. ad diē sequentē.

Scortio.] Pluris facit meretricem, quàm honestatem. Scortum autē Festus scribit dici à scortis, quæ sunt pelles testiu arietinorū, & quacūq. fiunt ex pellib. dē scutic a, subactis scortea vocantur, fortasse à Græco σούτ' & un-

Pascet.] Fœnore dato augebit. De fœnore dictum est Sat. 2. lib. 1.

Ad imum.] Hoc significationem vel ordinis vel temporis potest habere, pro quo alii dicunt, ad extremum, postremò, tandem.

Thrax erit.] I. ad extremum gladiator erit, & agitator vilis equi, id est, operam suam vilibus ac periculosis muneribus locabit. Quid autem sit Thrax monuimus in Græ. Sat. 6. l. 2. ut quid Caballus Sat. 6. l. 1.

Arcanum.] Idem præcepit Chilon, τὸν τὰ ἀλλοτρία περὶ ἐργαζόμενον μίσει' oderis nimis curiose res alienas curantem. *Commissum.*] Hoc docuit Socrates ad Demon. cum comparatē, μᾶλλον τῆς τῶν λόγων, ἢ τῆς τῶν χρημάτων παρασκευῆς εἰς τὸ τοὺς ἀλλοτρίους αὐτῶν τρέφειν ὥστε πλεονεχέμεναι, παραχοίμεναι. diligentius serva verba tue fidei commis-

sa. quàm pecunias. Debet enim viros bonos magis moribus, quàm iurejurando fidem mereri. Laertius scribit Thaletē ita docuisse in ipsius vita, μὴ διαβαλλῆσαι σε λόγος πρὸς ἑσπέρους κακοφωνήσας, quod Isaacus Casaubonus recte interpretatus est, cave sermō nullus tibi excidat, unde odium illius in te concites, qui tue fidei aliquid cōmiserat, cum his notis, πῖς vocat arcanum fidei aliquid creditum, sub indicans vocem μετ' οὐμικῶς Immutatam. καλὰ δὲ λέξιν, ne te criminetur sermo habitus adversus eos, qui te participem fecerunt sui arcani. Quod autem Poeta hic monet à violento & irato celanda esse arcana ipsi commissā videtur præposterē docere. Prius enim dissuadēda, tanquā diceret, ἀμεθυσία καὶ ἀργησία, vacuitas iræ & reliquarum perturbationum sedatio præcipiēda, quibus causis sublati facilis solet esse postea rerum creditatum occultatio: his contrā dominatibus, perdifficilis. Ob id Hom. Odyss. 5. sub fin. appellat τὸν ὅτιον ἡλέον ἐνερπητικῶς, ὅτι μὲν ἐφίησιν τὸν πολὺφρονά ὡς τὴν ἀλλῶν, τὴν πάλιν τὴν νῦν quod impellat sapientem in mentis errorem. P. tacus censuit, τῷ μεθύοντι ἐν ἀμαρτίῃ, ἀπὸ πῆξιν ἢ ζημίας. ἵνα μὴ μεθύσει πολλῶς οὐτε γερμενέεσιν, vinolento, si peccaverit, duplicem multam irrogandam, ut ceteri ebrietatem fugiant in maxima vini copia. Diximus autem de leni tormento vini Ode 21. l. 3.

Pages.] Ita loquitur Cic. l. 16 Fam. Epist. 18 ad Tiron. *Horologium mittam & libros, si erit studium. Sed tu nullōsne tecum libellos? an pangis aliquid Sophocleum?* id est, scribis versus ad imitationem Sophoclis.

Amphionis.] De hoc & ejus fratre repete, quod annotavim' in Od. 11. l. 3. ad quillud Propertii l. 3. Eleg. 13. addatur

Prata cruentantur lethi, victorq. cauebat

Peana Amphion rupe, Aracynthe, tuā,

Cede imperis.] Quod Græcē dicitur πείθε μύθοις μαλακοῖς, Porphyrius tamen id enunciat verbo πείθεσθαι, quod propriē sonat parere principi & præfecto, aliq̄ue magistratui, quare amicis parum convenit.

Donec.] I. tantisper amicitia fratrum disjuncta fait, dū lyram desuit Amphion habere studio: quod ad retinendam fratris gratiam fecit libenter.

Potentis.] Sic loquitur Od. 18. l. 2.

— Nihil supra

Deos laceſso, nec potentem amicum

Largiora flagito,

Satis beatus amicis Sabinis.

Aetolis.] Solenne est huic Poetæ primigeniis nominib. uti pro derivatis, ubi alibi notatum est pro Aetoliis, vel Aetolicis retibus. Sed de Aetolia vide Strab. l. 8. & Mel. l. 2. c. 3. & Plin. l. 7. c. 16. Cic. in Pis. ubi hæc regio dicitur posita in medio Græciæ, gremio, quod Liv. 4. Dec. l. 5. scribit Aetolos incolere umbilicum Græciæ. plagas autem Aetolas vocat alludens ad Meleagrum filium Oenei regis Calydoniæ ex Althera, qui talib. plagis excepit aprū Colidonium ab irata Diana immisū ad vastandos Aetoliæ agros.

Jumenta.] E duplici ratione huius vocis subdubito, utro modo gestata sint Aetolica retia. Jumenta enim nomē traxere Columell. præfat. in l. 6. à re, quum regio, ubi frumenta gignuntur, armentorum adjumento juvetur. Sed Agel. l. 20. c. 1. scribit jumentum non id solum significare, quod nunc dictum est: sed vectabulum etiam quod adjunctis pecoribus trahebatur. Veteres enim nostri jumentum à jungendo dixerunt: vnde inquam, subdubito, clitelisne dos suariorum, an plostris id factum sit.

Senium.] Nonius docet hanc propriē esse tædium & odium: quo senes solent aliis esse molesti.

Inhumane.] I. pone istud acce studium & insuave, improbum laborem & jucundū mitte, qui neminem finit respicere se.

Pulmenta.] Hæc vox inclinatur ἰποκοετικῶς à pulte, & hæc ἰσδο. facit cognatam pultē, dictā, quia olim cū pulte cōmista, id est, ad modū pultis cōdita edebatur pulpa. quā à pulpitando dici putat: cōtrā Don. in Hec. Act. 3. Sc. 4. ex eo, quod pulsetur, aut potius, quo accedat propius ad etymū, pultetur & cōscindatur ad esū: q̄ postertius magis pbo.

Quidā tradunt τὸ πῶλον ἐπεγαγῶς defleci Græcis, unde ὑπάρχει κὼν πολυταειορ, ut piumentariū a pulmēto. Dioscor. autem l. 2. c. 12. docet τὸν πῶλον γηγεῖν ἐκ τῆ νέμης, καὶ τὸ κέλευρον τῇ κατεργασίᾳ τῶ ἀλδὲς ἐκ τῆ ζείας καὶ πυρὸς id est, pulment fieri e crimno, crimnum autem subactione farina ex zea & tritico. Idem auctor ejusdem l. c. 114. utitur diminutivo, ubi athera, quæ fit ex zea subtilissimè molita, definitur τὸ ῥάρισμα, ὡς περ πολυταειορ ὑγρὸς παλιδίς ἀρμόδιον id est, sorbitio tanquam pulicula siquida infantibus percomoda. Sed hanc notionis vim nō retinent hinc orta & pulmētū & pulmentarium in hoc Poeta, neque in Persio Sat. 3.

Unda cadunt laxus hinc plumentaria labris.

ubi intelliguntur pingua & lauta opsonia, quale dicitur a pulpa. Terent. in Eunuch. *Tu quum lepus sis, pulmentū queris.* Neque impedit, quod Servius interpretatus sit *Allia, serpilliumq; herbas contunde olentes.*

Rusticana, inquit, mulier ex diversis confusis herbis pulmentariā melloribus parat: ubi videretur quibusdam hic interpretis ἀκυρολογῆσαι, nisi velimus eum, ut Plinium, qui id genus cibarii dixerit pulmentarium ruris, tropicās loquutum, pro deliciis rusticorum & lautioribus opsoniis. Sed videtur illud Virgilii melius explicandum per alliatum & moretum, de cuius ratione vide notas nostras in 3. Epo. De polenta & alphito lege Eustath. in Iliad. 1.

Laboribus emta. [Hoc documentum videtur sumtum ē consuetudine disciplinæ Laconicæ, uti jam monuimus Sat. 2. l. 2. sicut etiam de ratione pulmentariorum.

Solenne opus. [I. venatio fuit antiquis Romanorum moribus maximo in usu, tanquam ἀσκήμασις πρὸς πρᾶξις quoddam ad virtutem bellicam, de quo sic Cic. 2 de nat. Deor. sub fin. *jam verò immanes & feras belluas nanciscimur venando, ut & vescamur eis, & exerceamur in venando ad similitudinem bellicæ disciplinae, & ut amur domitis & condoces factu, ut elephantis, & ad condimentum omnium rerum, quæ ad victum hominum pertinent.* Illas enim conditores facit supervacanei etiam operis aucupium, atque venatio. Quemadmodum coquus quidam dicitur Dionysio Tyranno respondisse de nigro jure conquerenti, ut est sub finem Tuscul. *quia illi condimenta defuerunt hæc, labor in venatu, sudor, cursus ab Eurota, fames, sitis, quibus rebus Lacedæmoniorū epula condiuntur.*

Adde quod non. [Idem valet, accedit quodd: ut Cic. ad Attic. l. 3. *Accedit, quod ego patrem, plus etiam, quam nō modo tu, sed, quam ipse scit. amo: sæpè utrique verbo adverbia huc, eodēdem apponuntur: quod totum vim habet connectendi. Speciosè tractare arma est illa decenter, & aptè vibrare, torquere, petitionibus objicere, ut etiam gestus ac motus spectatorib. placeant: quod nemo decētius in campo Martio faciebat Lollio. Qui cursu superare solet alios, dicitur Aristoteli lib. 1. Rhet. cap. 5. ἀρεμνὸς ac definitur ὁ δυνάμενός τὰ σκέλη καὶ ῥίπτειν πῶς καὶ κινεῖν ταχὺ καὶ πῶς ποτε, qui quodā modo potest crura projicere & velociter longèq; movere.*

Quo clamore. [Vel, q̄ lætā acclamatione spectātes tuas psequuntur luctationes, cursus, disci jactō, saltationes, equitationes, natatō & reliquas exercitationes in cāpo Martio.

Corona. [Festus, quū etymū τῆς corona ducit a choro, facit illud Græcanicæ esse originis, licet prima litera tenuetur, & Quint. l. 1. videat talē notationē, quam Perottus olim, & hodie Jos. Scaliger in Festum doctis castigationib. confirmat, ut nos jam in Od. 7. admonuimus.

Cantabrica. [De Cantabria diximus Ode 6. l. 2. & Od. 8. l. 3. & antè Epist. sicut de signis Craffi restitutis Od. 1. l. 14.

Refixit. [Quamvis Lambinus & Cruquius e constantia veterum codicum videantur probare hanc lectionem, refixit nunc, & si quid & c. malotamen retinere vulgare, quæ rem iam confectā narrat. & refixit interpretari per, deripuit & detraxit de templis Parthorum, quemadmodū dixit Od. 28. l. 1. *Clypeo refixo.* Ea autem vis verbi cōjuncti cognoscitur ē simplici opposito *figere & refigere leges*, pro lancire & abrogare *Gāl. faire & defaire, publier & abolir.*

Si quid abest. [Si qua regio nondum est in ditionem Romanorum redacta, vel si quid Romani desiderant, Augustus viribus Italorum tanquam judiciali sententiā imperio adjungit & attribuit.

Ac ne te. [Curas, ne tu videaris recedere omnino à publicis certaminibus campi Martii ac studii Augusti sine justa causā & excusatione, dum rure paterno non procul à mari imitaris hujusmodi exercitationes prudēt & aptè. Hic *nugari* nō est verbis, sed actis aliquid efficere per ludū: qualis fuit utriusq; imitatio in navali prælio Augusti & Antonii exprimendo, ut inter utrumq; dicebatur cōmissū. Est hic ἀνὰ τὰ πόδια, altera enim discretiva conjunctio ad redditionē desideratur, interdū tamen *nugari* & c.

Lintres. [Linter & lintres ut duplici fine, sic genere reperitur esse, ac definitur τὸ πλοῖον, navigioli & navicula ex arbore cavata, quæ solet etiam trabaria & amica vocari, ut ē Virg. 1. Georg. constat. v. 262. *cavat arbore lintres,* quod prius nominatim dixerat vers. 136.

Tunc alnos primum fluvii sensere cavatas.

quas Græci vocant μινώλια πλοῖα, & Plin. interpretatur l. 6. c. 23. *Regio autem, x qua piper monoxylis lintribus Becarem convehunt, vocatur Cottona.*

Actia. [Navμαχίας representas, quæ commissa est inter Augustum & Antonium ad Actiū Epeiri promotoriū, ubi tu personam sustines unius adversarii, & frater tuus alterius, & ita præbes quandam illius pugnae speciē. Id significat *referre*. Sed de illo Actio Epeiri promontorio ita scriptum Serv. in vers. Aen. 5. *Mox & Leucata nimbos, & c.* Leucas autē mons est altissimus in promontorio Epeiri juxta Ambraciam: quam Augustus Nicopolin appellavit, victis illic Antonio & Cleopatrá, & templum Apollini in Actiacō promontorio condidit & ludos instituit Actiacos.

Lacus Adria. [Repete ab antecedente, Lacus, qui istic est rure, est tibi Adria, i. habetur loco maris Adriatici ad navalis pugnae figuram decenter referendam.

Consentire se. [Augustus, qui te animadverterit earundem rerum studio secum teneri, tibi favebit. Consentire autem sibi & secum etiam Cicero dicit.

Velox. [Hanc vocē inclinant Grammatici à volatu, quasi volox, quāvis quātitas primæ syllabæ repugnet, & in *velū* ejusdē aliis quidē Gramm. originis consonet, sed Varroni à vellere flexū videatur: sed idē valet, q̄ agilis, à celeriter agendo & movendo, donec alteruter coronetur fertis insignum victoriæ.

Pollice. [Id est manu. Compressu enim pollicis utriusque arguebatur olim approbatio rei & favor τῆ βεβαίης, ut scribit Plin. l. 27. c. 2. Id autem signū dabat ille munerarius, qui, quū gladiatorē, qui succubuerat, ab adversario jugulandum jubeat pollicem vertebat: quum autem servandum volebat, utrumque pollicem comprimebat.

Protinus. [Hæc vox notat hic continuationē institutæ monitionis quæ admodum initio 4. Georg. *Protinus aerij mellis caelestia dona exsequar.*

Percontatorem. [I. ὁ δὲ τὸν περὶ ὅν τι πολυπερὶ μὲν τὰ, *fuge inquisitorē rerū nimis curiosū, ac multis sese implicatē negotiis.* Quāto enim de plurib. quis percontatur tantō retinet pauciora. Hic locus citatur à Donat. in Hecy. Aet. 1. Sc. 12. *Abnoli Parmeno, curiositas, ait, signū est loquacitatis, sicut percontator & garrulus idē, qui non tacet consilia.* Et certē hæc sententiā ev apophthegmate Chilonis sūta est: τὸν τὰ ἀλλότρια περὶ ἑαυτοῦ μίσει, *oderis nimis curiosē in res alienas inquisentem*, pro hoc autem: nam garrulus idem est, Plut. dicit τῇ δὲ περὶ ἑαυτοῦ καὶ καλοῦσαν ἀναγκὴ σιωπῆς, *neceesse est curiositatis obtreclationem comitem esse.*

Plutarchus definit τὴν πολυπερὶ μυστικῶν φιλομάθειαν ἀλλοτρίων κακῶν, i. curiositatem esse studium aliena mala cognoscendi. addit homines curiosos esse Lamii similes, quæ domi cæcutiunt, foris sunt oculatissimæ. In hoc autem vitiū ne diceretur incidisse Isocrates, sic in Epist. 7. ad Mityleneos præfatur, *ἀλλότρια μὴ λίσαν ἀπὸ τοῦ δόξου καὶ περὶ ἑαυτοῦ, i. velle*

ritus sum, ne viderer nimis ineptus ac curiosus: in sacris literis dicitur *ἐπισκοπος*. i. in rebus alienis curiosus: vel qui negotiis alienis curandis atque inspicendis seminis immiscet.

Patula.] Hoc epithetum est Servio in Tityr. Virgil. propriè, quod semper patet ut arbor, nares: patens autè, quod modò aperitur, modò clauditur, ut ostium & oculi.

Fideliter.] Huic verbo, ait Cic. l. 16. Ep. 17. Fam. ad Tiro nem: *Est domicilium proprium in officio, migratione in alienum multa.* Nam & doctrina & domus & ars & ager etiam fidelis dici potest, ut sit, quò modo Theophrasto placet *ve recunda translatio*. Ita quoque fidelitas in re dicitur inesse, ut fides in mente, ut Epist. 8. prius attigimus.

Et semel.] Hic locus est interpretatio vocum Græcarum, *ἐπὶ πέντε*, verba pennigera: quorum translatione Plutar. ita explicat comparatione l. de Garrulitate: *ὅτε πέντε ἐν τῶν χειρῶν ἀφέντα ῥῆδ' ἔστιν αὐτοῖς κατὰ χεῖρας, οὕτε λόγον ἐν τῷ στόματι ἀφένον καὶ τῶν καὶ συλλαβῶν διναται, ἀλλὰ φέρεται καὶ ἡγὺς κυκλώσας πέντε δ' ἀλλοι ἐπ' αὐτὰς συνδύμενοι.* ut neque, autem è manibus emissam facile revoces: sic neque, verbum ex ore præmissum repetere possis, sed illud celeriter alas in orbem agitantem fertur ab aliis ad alios se spargens. Quod autem hic dicit Plut. de ave, Menander de lapide jacto protulit: *ἐπὶ χεῖρας μέντοι καὶ τὸν λόγον ῥῆδ' ἔστιν αὐτοῖς κατὰ χεῖρας, οὕτε λόγον ἐν τῷ στόματι ἀφένον καὶ τῶν καὶ συλλαβῶν διναται, ἀλλὰ φέρεται καὶ ἡγὺς κυκλώσας πέντε δ' ἀλλοι ἐπ' αὐτὰς συνδύμενοι.* neque, è manu lapidis durus ejectus retrahitur facile neque, verbum lingua prolatum. Citatur versus hic Græcus *ῥῆδ' ἔστιν αὐτοῖς κατὰ χεῖρας, οὕτε λόγον ἐν τῷ στόματι ἀφένον καὶ τῶν καὶ συλλαβῶν διναται, ἀλλὰ φέρεται καὶ ἡγὺς κυκλώσας πέντε δ' ἀλλοι ἐπ' αὐτὰς συνδύμενοι.* nemo ad ierocipia: undè creditur hic Horatii conversus. Ba filius scribit quoque: *οἱ λόγοι τῶν φούρων ὑποπείρον ἐχρὸς διὰ τὸ σημεῖον ῥῆδ' ἔστιν, ἢ αὐτὰ μὲν αὐτῶν λόγον τὸ πᾶν ὁ ῥῆδ' ἔστιν.* i. verba naturam habent pennatam, ob id notis indigent, ut, qui scribit, i. sa vola, via celeritate assequatur. Sed cur verba dicantur alia similia, vide Eustathium in versum *φάνους* *ἐπὶ πέντε* Iliad. 2.

Ancill.] Conatur Poeta intercludere Lollii vias omnes d' s'io vendæ amicitia, quæ jam ipsi cum Augusto intercesserat, ne se capiamore cuiusquam è domesticis Cæsaribus, sive matris sive faminae, linat.

Munere parvo.] intelligit vile mancipium,

Aut incommodum.] Ut Od. 8. l. 4.

Donarem pateris gratiaq. commodum.

Liberalitatem notat hoc epitheton: sic ut incommodus hic illiberalitatem.

Qualem commendes.] Videtur Horat. respicere ad illud Theognidis in Elegiacis sub fin. ubi ostendit, quid ipse detrimenti acceperit ex eo, quòd intempestivè quendam Damocle laudasset, quum nondum satis illius mores spectato & exploratos haberet: de quo fugiendo primum præceptum tradit. deinde se in exemplum apponit.

Μῆ ποτ' ἐπαύσῃς, τὴν αἰνέδ' ἢς ἀνδρῶν ἡρώδης,

Ὅρ' ἔλ' καὶ ῥυθμὸν ἢς ῥέπον' ἢς αὐτῆς.

Πόλλοι τοι κλέδ' ἡλόν ἐπὶ λαοῖσι καὶ ἔχουσιν,

Κεῖν' ἢς ἐνθ' ἐμνοιοῦμεν ἐθιμῶν.

Τύπων δ' ἐμνοιοῦμεν πάντων ῥῆδ' ἔστιν αὐτοῖς κατὰ χεῖρας,

Καὶ ῥ' ἐγὼ γνῶμης πολλῶν ἀρ' ἐν τῷ ἔλ'.

Εἴθ' ἂν δ' αὐτοῖς, πρὶν σὺ κατὰ πάντα δαίνας,

Ἥθεα νῦν δ' ἡθ' ἡνέας δ' ἔχας δ' ἐχέω.

Nunquam prius quenquam laudaveris, quam planè novèris, quibus affectibus ingenio & moribus sit præditus. Nam multi qui sunt ingenio illiberali & subdolo in pectore condunt animum citò mutabilem. Tempus autem prodiit ingenium cuiusque horum omnium. Equidem jam multum temporis inconsiderate consumpsi. Quod prius laudaverim te quam mores tuos omnes cognoverim, nunc verò, ut navis, procul me summoveo.

hoc nomine inconsideratè commendationis Polyperchæ Tyrannus reprehensus est à Xenocrate & admonitus, ut in posterum cautior esset in dispiciendo, què commendaret. Laudator enim alterius apud aliū, facit quodammodo

sponsione eorum, qui eum postea culpā debeat præstare.

Et quondam.] Interdum cōmendatur homo indignus in quem beneficia co lata pereunt, & talis commendationis dedecus in caput laudantis postea recidit. Hæc verba cōmendare & tradere cōjunguntur Ep. 9 ut monuim⁹ Sat. 9. l. 1.

Omitte tueri.] Desine defendere culpandum amicum: talis fuit syntaxis Od. 19. l. 3. *Omitte minari fumum & opes Romæ beata.* Terent. Act. 5. Sc. 6. v. 19. *Omitte de te dicere,* desine de te loqui. Hoc declarat sententia Theognidis:

Οὐδὲν τῶν ἐχθρῶν μακροτέραι ἐσθλὸν ἔσθ' ἔστιν,

Οὐδ' ἐμὲν αὐτῶν δεῖλόν ἐστιν εἶναι.

10 nullum inimicum vituperabo, si bonus sit, neque laudabo amicum, si malus sit.

Penitus.] Quasi intus & in cute notum, ac planè omninoque perspectum & cognitum.

Si tentent.] Si criminibus petatur, probis afficiatur, si criminosis verò is illius nomen inquinetur.

Tutari.] Tutari aliquid præsidio ita quidem dici potest, ut res Italas armis tutari, Epist. 1. l. 2. Sic Cic. pro Sylla: *tutari & servare geminat:* sed posset etiam construi cum *fidem* tuo præsidio.

Ecquid.] Nunquid provisione & per motione mentis sentis periculum quod amico creatur, imminere tibi.

Theonin.] Inter ceteros Theones, de quibus Suias, unus fuit Poeta maledicentissim⁹ cōviciatur, cui⁹ etiā morsus venenatus, ideoque formidolosus maximè putabatur.

Nimica.] I. tibi rebūque tuis impendet periculum ex illo vicini tui, quòd nisi maturè propulsa, vires acquirat ac gravius fiet.

Partes.] Hæc vox dicitur Grammaticis à pari ductu laterū & aspectu partiū in edificio sive tetragono, sive hexagono.

Proximus.] Distinximus hæc vocem à secundū Od. 12. l. 1. *inaccessione spatii interjecti.* quo modo accipitur in Bruto: *duobus igitur summis, Crasso & Antonio, Philippus proximus accedebat,* sed longo intervallo tamen proximus. Hoc sensu domus vicini ardens non facile creabit periculum

30 tecto vicini alterius sic intermisso: undè putatalem spatii intermissione hic regendā more Cic. l. 2. epist. ad Attic. C. *Arrius proximus est vicinus,* mo ille quidē jã conubernalis.

Tua navis.] I. dū amicitia integra stat inter te & Augustū

Hoc age.] Hæc cohortandi formula ad attentionem, ejusdemque origo declarata fuit Sat. 3. l. 2. ubi hic versus 40

45 nā fuit citatus.

Hilarem.] Hujus quoque vocis origo patefiet in Gram. in Epist. 2. l. sub finem De ratione quoque vocis *gnarus* fuit Epist. 1. l. ad verū *gnaviter agendi.*

Potores bibuli. Pro bibaces, vel pro illo Saty. 8. l. 8. *acres potores*, qui Odys. 6. dicuntur *μέμν' ἀνχίς, bibere cū magno sumis*, ut notatum fuit Epist. 2. hujus adversum: *fruges consumere nati.* Ne putes autem casum re Faleri regi à bibuli, sed à potores Epist. tamen 14. absolute dixit,

50 **Quem bibulum liquidi media de luce Faleri**

nisi velis hic intelligi *Potorem*.

Præterea quidam hic malunt *τὸ bibuli* cōvenire cū Faleri, quod ed sic dici volunt quia sitim non levat sed auget, & ob id Od. 27. l. 1. dictum fuit *severum Falernum*, ut ali-

55 as forte & austerum.

Vapores.] Qui ab immodica illius vini potione exhalantes in cerebrum feruntur, ibiq. tumultuosa gignunt somnia.

Deme.] Id est præbete hilarem ac latum, exporrigere frontem severitatemque vultus & tristitiam exue. Dicitur autem Felto supercilium, quod supra cilium sit, i. supra folliculum & integumentum oculi, quod etiam Latine dicitur palpebra, *καλυμματα*, pellis oculos regens utrinque

60 & Græcè *τὸ βλέφαρον* tanquam diceret *τὸ φασὶ τὸ βλέπον* τῷ, id est vestem aspicientis, id est, oculi, qui clauditur utroque; cilio adducto inter somnum & offendicula, sed inter vigilias cilia frequenter cilluntur, id est moventur, unde

vocantur

vocantur. Altera vocis Græcæ redditur ratio, ut etiam dici videatur τὸ ἐλέφαντος ὡς τὸ ἐν τῷ βλέπειν αἰεδαὶ αὐτοῦ, ὅτι αἰετοὶ βλεφαρον ἡμεῖς ἐλέπομεν. i. quod in adspiciendo supercilia tollantur: quia his sublati adspicimus. Pili autem adnascetes ciliorum oris vocantur βλεφαρίδες, pro quibus etiam palpebra sumitur. Hæc rationem huius vocis Latinæ, quam Græci τὴν ὄρεον interpretantur, & partem fronti definiunt pilis supra utrumque oculum contextam. In qua Plinius libro undecimo capite trigesimo septimo sedem esse superbiæ & fastus, nutus & renutus: *Supercilia, a t, homini & pariter & alternè mobilia, & in eis pars animi. Negamus, annuimus. Hæc maxime indicant fastus. Superbia alibi conceptaculum, sed hic sedem habet. in corde nascitur huc subit, hic pendet.* undè passim reperitur apud Homerum ὄρεον νόον, *supercilius annuere*, & apud alios ὄρεον νόον nubecula superciliorum, ἡ δὲ ὄρεος ἀνάγειν adducere præcæstia supercilia & contrahere, τὰς ὄρεος ἐπαίροντες ἐνασκήναι, αἰετοῖν. eadem tollere & elevare ad singulos vocis conatus, ut loquitur Quintilianus. ut autem supercilium montis Livius, sic etiam Græci dicunt ὄρεον ὄρεως, πῦρ ἐξ ὧς προσηκόν. ὁ δὲ νῦν ἡ τένεδος λευκοῦ οὐλοῦσθαι ποτὲ, τὰς τένεδος ὄρεως ἐχέουσι. i. albis supercilis prædite vocata est tenebris insula per tropum: quemadmodum notavimus in Rhetoricis Odes. i. lib. i. ad verba, nunc ad aqua lene caput sacra, omnis latinis, sicut ex Eustathio docuimus.

Obscuri speciem. Modestus præ se fert similitudinem hominis celantis cogitata mentis, quem Græci vocant κρυφῆν, id est, ὁλίων, παρρησίας, *dolosam & vasum.*

Acerbi. I. immitis & inhumani.

Inter cuncta. Quia doctrina, cum ad res omnes plurimum, tū vel maxime valet ad amicitia cōiliandam ac tñendā hortatur Loliū ad studiū literarū, & præsertim Philosophiæ moralis Hoc aut leges inter cuncta. Doctos videtur sine tropo, quē interpretes sequuntur, sigillatim de Stoicis intelligentes, posse explicari, ut Poeta dicatur monere deligendos esse doctissimos quosque ad doctrinam vitæ & morum percipiendam: non tamen improbd alteram interpretationem.

Traducere. Id est, in summa tranquillitate animi vivere, pro quo Virg. dicit 4. Georg.

Apæ agit ant magnis sub legibus ævum.

Agiter vexetq. Pro his Plaut. dicit, cupiditate differri, exanimari, distrahi, cruciari.

Virtutem. Repete à communi & supple an, percontabere, an doctrinā paret virtutem. Hanc autem quæstionē agitavimus olim utramque in partem contrariis orationibus, neque satis magnam vim inesse in doctrina neque in natura ad virtutis adeptionem ostendimus: sed opus esse utrique ad eam parandam afflatus divini accessione ex Socrate Platonis docuimus.

Quid minuat. Quidam agnoscunt hinc τὴν μείωσιν ubi minus dicitur, quā sit intelligendum, pro, eximat, abigat, pellat, ut ipse loquitur sæpè: sed malo interpretari, sedet & componat curas.

Quid reddat. Utindè discas melius tibi prospicere, & perturbationes fugere, utrum ex ambitione, an ex avaritia: è privatione vitæ genere & à publicis negotiis longè remoto, an contrā.

Tranquillet. Hoc verbo utitur Cic. l. de Fin. Semper aliquid, quod dum vi sua atq. naturā tranquillat animum, id est, repressis cupiditatibus curisque abactis, efficiat illum tranquillum, lenem & quietum: huic opponitur perturbare.

Lucellum. Ὑποκαρίσινον est à lucro, parvum lucrum.

Fallentis vitæ. Interpretatio est verbi Græci, λῆξις βλαστῶν, de quo Epist. proximè antecedenti. De hac vitæ fallacia sunt quidem Christianis crebræ tam in veteris, quā

in novo fœdere cohortationes, quæ non desunt etiam cunctis mortalibus in auctoribus prophanis Cic. l. Tusc. At natura dedit usuram vitæ, tanquam pecunie, nullā præstiturā die. Lucr. item l. 3.

Vitæq. mancipio nulli datur, omnibus usu.

Arnob. l. 2. Quam si sentiunt anime, & tactui ejus atq. incursionibus cedunt, usui & fructui illis est vita non mancipio tradita.

Digentia. Amniculus fuit in agro Sabino, cujus meminimus supra Epist. 16. huius libri, & qui alluit pagum Mandelam in Sabinis.

Præcari. Pro optare, ut Græcum etiam ἔχειν.

Mibi vivam. Pro, meo arbitrio ætatem degam alienæ libidini minimè serviens. Puto hinc τὸ superesse non accipiendum esse, ut Sat. 6.

Multaq. de magna superesset secula mensæ. & epist. 6. l. 1.

Et vilis domus est, ubi non est multa supersunt.

pro supra necessarium modum esse, ut superfluere, sed ut illud ex Ennii 3. Annalium:

Inde sibi memorat unum super esse laborem:

id est, reliquum esse & restare, sicut Agellius explicat l. 1.

cap. 22.

Aequum mi animum. I. animi moderationem & æquitatem præsentibus contentam mihi conabor per me comparare.

Explicatio Rhetorica.

Sumtum est à corporibus diversè-coloratis ad animi mobilitatem.

b Quia variè cadit eadem vox, polyptoton efficit. **c** Superiori loquutione infido scurra facile adducor, ut in his verbis. vitium, a peritas, libertas, & virtus agnoscant allegoriam è continuatis metonymiis, ubi ex adjunctis significantur subiecta, id est, amicus asper, liber, ingenuus & probus. Quæmadmodum enim infidus scurra & assentator peccat in amicitia ἡπερβολικῶς, sic morosus & asper ἐνδεστικῶς, qui tamen se magnificè jactat de quadam probitate & ingenuitate. Itaque inter scurræ & assentatoris, inter morosum & asperum interjicitur verus amicus. Quod si Poeta dixisset, pro, amicus distabit ab infido scurra, amicitia distabit ab infida scurrilitate & assentatione; recta oppositio horum extremorum fieret cum his, asperitate & morositate. Nunc verò, ut Poeta est loquutus, opponit personaribus adjunctis non rectā oppositione, idcirco ut personæ inter se opponerentur, visa est mihi hæc tropi continuatio notanda.

d Metonymia subiecti pro ipsis accumbentibus in imo.

e Metonymia est effecti pro causa, ut sit, observat annuentem divitem cum metu, ne id faciat à se tardius animadversum.

f Metaphora est à corporibus ad sonos vocis infusos in aures ac receptos: quæ translatio longè diversa videtur ab ea Rhetorica, quæ docet verba cadere numerosè in clausulis sententiarum, undè dicuntur illa ὁμοιοπρωτα, similiter cadentia.

g Sumtum est fortassis à pastoribus de levissimis gregis sui particulis, ut sunt flocculi. alter cantibus ad vanitatem hominis notandam, sicut armatus propugnare, à beligerantibus, quorum alter oppugnat, alter propugnat, & resistit oppugnanti.

h Acanibus quoque hoc translaturum est ad importunam hominis garrulitatem notandam.

i Meton. est causæ pro amore à Venere ingenerato. Præterea in quem quinquies iterato in principis membrorum est epanaphora.

k Duplex

¶ Duplex est tropus, prior metonymia subiecti pro adjuncta cupiditate potentioris amici, quæ occupatur in aucupandis inanibus iumusculis elegantia vestitus. Alter est metaphora à prædis sensu & motu ad eorundem expertia. Hoc Galli sine tropis interpretantur: *ils habille & se parfume plus sunt uesement, que ses biens ne portent pour la conuoitise d'une vaine gloire.*

1 Synecdoch. est generis. Vires enim communiter attinent ad corpus & animum fortunarum & diuitiarum se vestire.

m Sunt hæc etiam translata à corporibus ad summam pecuniæ cupiditatem indicandam, quæ incendit animos avarorum.

n Synecdoch. est altera finiti pro infinito, pro eo, quod dixeris: Dives amicus est multo vitiosior inferiori amico.

o Protopopœia est potentioris amici inferiorem admonentis.

p Metaph. est à corpore sano ad prudentiam comitis arguendam.

q Metaph. quoque est ab agricolis, qui cum fœnore greges maiores pascunt. pro iem maiorem faciet, augebit, implebit. ita aliena pecunia fœnore conducta.

r Metaph. est ab ignobili & mercenaria gente ad statum hominis miserum notandum.

s Periphrasis agaloni, cuius vocis etymum repetatur è Sat. 8. lib. 2.

t Sumtum est à reis, è quibus vi tormentorum & quaestionum confessio criminis exprimitur. Ita vinolentia βασιλεὺς πρὸς γλυκὺς δούλους ἐστὶ, isauis est quedam animo quaestio cuiusvi opera & arcana animi recluduntur: unde precatu est Od. 8. l. 1.

*Nec uariis sacra obfusa frondibus
Sub diuum rapiam.*

u Sumtum est à fugitivis, qui ab assequebantibus corripiuntur, quomodo sumit Suet. in Calig. Deserto repente conuulsiocum equitatu insequutus, veluti profugos ac reprehensos in catenis reduxit, in hoc quoque mimo prætermodum intemperans. Ita Plaut. in Pseud., assequere & reprehendere hominem: quam quidem significandi proprietatem nusquam in hoc Poeta reperias, sed passim translationem pro coarguere & increpare.

x Metaph. est ab agricolis, qui plantas & taleolas deserunt & in serobem defigunt, id est, in terram ad illas depangendas & conferendas effosam, ut Columella l. 3. Atque uetere semento panguntur, tardius adol. scunt, Sic Varro l. 1. de re Rust. quod Virgilius quarto Georgicâ expressit figendi verbo:

— ipse teraces

Figat humo plantas & amicos irriget imbræ.

Eadem est translatio in Epist. ad Pisones:

— Ego mira poemata pango:

i scribo & facio. Eodem tropo utitur Cic. l. 18. ad Famil. Tironem Epistolâ decimâ octaua, an pangis aliquid Sophocleum? Similis est metaphora in illo versu Apuleij in Menandro, Thyrsusq. pangant hortulo in cupidinis: sed ad re voluptariam & obscenam accommodata unde Festus & Probus putant proprie transferri ad Poetica: sed hæc Cic. ad Attic. Epist. 6. l. 2. indicant ad solutam orationem etiam accommodari. Itaque ἀνέκδοτα nondum edita & vulgata à nobis quæ tibi uni legamus, Theopompino genere, aut etiam asperiore multo pangantur. Ita Græci τὸ πηγνύναι usurpant, unde fluxisse Latinum hoc omnibus liquet sicut paulo ante in hac ipsa epist. attigimus, Ita Euripides dicit τὸ ὑόκνον πηγνύναι i. iusurandum pangi, hoc est, figi, firmari & stabiliri: sed tropus est apertior in Pindaro ad initium odes, σ. ολυμπ.,

— οὐς ὅτε δαίμων μέγας

ἀέθουεν. i.

Velut quum p. gram domum & mirè spectabilem com. pinguem.

Sed in tota propositione odes versibus. s. allegoria comprehensa est è multis vocibus a superbo & diffuso translatis ad elegantiam hymniam Pindaro componendi in gratiam Agelæ indicandam: neq. possum ego his assentiri, qui notant in verbo πηγνύναι esse καὶ ἀέθουεν: quod proprie hoc dici videatur ipsis ἐπὶ τῶν εὐτῶν καὶ ἀεμολίης τῶν εὐλῶν de plantis & compage lignorum, quum ipse videam poetas & oratores illo eleganter, nec illibenter usos,

y Sumtum est ab his, quæ vi ac impressione præfacta huc atque illuc sua frustra difficiunt, ut ænea vasa 3. Georg. dicuntur frigoris vi diffilire:

Aeræq. diffilunt vulgò, vestesque rigescunt.

simili tropo dixit Epod. 17.

Caputq. Marsa diffilire neniâ

1 s pro, mentes depravari, ubi propria verbi notio posita fuit. eodem verbo usus est Seneca lib. 1. cap. de clementia sed tropo continuato, loquens de iusto Imperio & legitimo populi obsequio Tandem, inquit, ab isto periculo aberrit hic populus, quamdiu sciet ferre frenos: si quando aberruerit, vel aliquo casu discussos reponi sibi passus non erit, hæc unitas & hic maximus Imperii cõtextus in parte multas diffiliet: Idēq. urbi dominandi finis erit, qui parendi fuerit.

z Similis fuit tropus Ode 19. l. 3.

Cur pendet tacua fistula cum lyra?

2 s pro Amphio desit pulsare lyram, quod tali pulsu sentiret se fratri Zetho displicere.

aa Metonymia est adjuncti pro sene Camœna, tristi molesta, difficili & operosa, ut sit hæc sententia: leua te sollicito tadio studij Musici, ac te iucunditati da humanioribus Camœnis. Simili tropo utitur Terentius in Eunuch. Act. 1. Scen. 3. v. 10. ut illum Dii Deaq. senium perdant, qui me hodie remoratus est. Simili quoq. Cic pro Mil. tota ciuitas senio confecta est.

bb Epanaph. est initio incisorum.

cc Metaphora est à choris saltantium, unde defleximus coronam Od. 7. l. 1. ad conventum hominum, velut in orbem coactum indicandum & hoc significat tu Cicero pro Flacco geminat coronam & turbam.

dd Synecdoch. generis pro exercitationibus & pugnis ludicris, quæ in campo Martio à iuuenibus committebantur.

ee Allegoria est è metaphoris ab arena gladiatorum, qui salutem & favorem spectato-um è compressu, sed ex ejusdem conversatione odium & interitum perspiciebant, & iuuenalis Sat. 3.

— Et verso pollice vulgi

Quemlibet occidunt populariter.

50 Porphyronitamen τὸ pollice videtur synecdochicòs dictum pro manu.

ff Epistrophe est in similitudine soni ad clausulas sententiarum, quali leges pronunciantur è Cicerone: est præterea in uidero translatio a corporis sensu ad mentis aciem, quæ prospicimus & consideramus, quid sit de quoque viro sentiendum & aliis spondendum, quomodo Cic transtulit Epist. 2. l. 7 ad Fam. Marium, sed eo vidisti multum, quod præfinsi, quò ne plurius emerem, pro, tecum animo propefixisti & considerasti. Hic etiam tropus fuit in 1. Epist. notatus.

gg Metaphora nota ad celeritatem verborum indicandam, qualis est in descriptione famæ Aen. 4.

hh Allegoria est metaphorica ab esculetis & poculentis acerbis, quale dicitur allium esse Epodis tertiis, quæ suâ acrimoniâ torrent viscera utentium ad vulnera amoris indicanda, quibus inflammatur animus, unde jecur ulcerosum dixit Ode. 25. l. 1.

ii Synec. est membri pro integra domo amici.

kk Allegoria est altera ex simili tropo ab incendio vicinæ domus, ut significet maculas & dedecus inferioris amici manere conspectiora, nisi quam primum eluantur.

ll Metaph.

11 Metaph. est ab agricolis, quorum est propriè cultus agri & fundi, quemadmodum loquitur Cic. in lege Agrar. nihil fert ager, nihil cultura & magno labore quaesita, ut demonstret curaturam & observantiam superioris amici perdifficilem esse. Vix alibi, nisi hic & i. Epist. hujus reperias hanc vocem *culturam* extra propriam significationem.

mm Alia est insignis allegoria à nautis qui nihil non, dum sunt in alto, curant & cogitant, ut commodam, tutam & secundam navigationem conficiant. Ita Lollius moneatur, ut omni ratione, curâ, vigiliis, cogitatione incumbat in observantiam potentioris amici. Augulli ne animum hujus tentiat asperitate suâ mutari, & à se alienari.

nn Brevis est procatalepsis ad diluendum Lollio obiectum.

oo Metaph. est à cælo nubibus obducto, quod est corporibus grave & molestum. Simili quoque tropo Græci usurpant τὸν ἐπὶ τοῦ νεφέλου, nubem & nebulam. Euripides in Hippol. ubi de Phædra valde animo conturbata loquitur, οὐρανὸν δ' ὀφρύνωνται αὐτῆς τριπλῆς νύξες, per culturam augetur, id est, gravior fit molestia. Sic Iliad. 6. initio de Achille ob mortem Patrocli sese afflicte:

τὸν δ' ἄλγε' ὀφρύνει ἐκάλυψε μέλαινα.

Illum vero doleris nebula obduxit opaca. i. Valde obscurus est mæstus apparuit illi vultus vel magnitudo doloris eum constrinxit molestè. Ita Cic. in Pison. dixit: neque tam fui timidus, ut frontis, tue nubeculam aut collega tui contaminatum spiritum pertimescerem. Dicitur etiam sine nube & nubecula ponere supercilium, & matrona severi supercilij, pro exuere fastum & superbiam ponere, & matrona

severa. sed tunc metonymia est subiecti pro adjunctis affectibus illis.

pp Meton. caussa pro cupiditate. Jam in *inops* contrarius est ejusdem tropi modus, quo efficiens significatur ex effectu, quia cupiditas facit avaros semper egentes.

qq Anaphora est.

rr *Paret & donet* similiter sonant in clausulis membrorum διὰ τὴν ἐπεροήν.

ss Enaphora est initio membrorum.

10 tt Metaph. est à sedatione tempestatis marinæ, unde sæpè mare, flumen, tempus, cælum tranquillum pro placido, quieto, sereno sicut annotatum fuit in Rhetor. Od. 5. lib. 1. è Donato in Terent. Sic Græci θάλασσα γαλήνην, & Plutar. in Cæsar. γαλήνηνους τὰ πρὸς πλοῖον ῥόμα sedans rheuma decedens, item γαλήνιον πῖλα, & metaphorice βλεῖμα, γαλήνιον γὰρ διαγαλήνην πρὸς οὐρανὸν, serene nare vultum.

uu Alleg. est à viatoribus, qui sæpè clam ingrediuntur viam paucis cognitam, ut fallant latrones, & tunc perveniant, quod animus petebat, ad significandum occultum genus vitæ, privatum & paucis notum, ideoque ab omni injuria magis liberum.

xx Metaph. est à navi agitata tempestate, pro ne incerta spe futuri successus commovear. Simili tropo usus est Sat. 7. lib. pars multa natat. Ita Tacitus l. 18. dicit, fidem fluctare pro labascere & variari. Itaq; Herodotus ἐν πλοῖν φρενῶν καὶ ἐν τῇ νόῳ esse mente alienatâ & inconstanti.

yy Sipro hæc legis sed satis, erit quædam epanorthosis, correctio tot votorum, tanquam diceret: quid multa? precibus ac votis à Jove peto vitam & opes.

zz Anaphora est.

EPISTOLA XIX. AD C. CILNIUM MAECENATEM

Theticum.

Docet, quantum ab alijs distet genere imitandi Poetas.

Prisco si credis, Macenas docte, Cratino,
Nulla placere diu, nec a vivere carmina possunt,

Quæ scribuntur aque potioribus: ut malè b sanos
Ascripsit Liber Satyris Faunisque Poetas:

Vina ferè dulces oluerunt manè Camæna:

Laudibus arguitur vini vinosus Homerus.

Ennius ipse pater nunquam nisi potus ad arma

c Profuit dicenda. Forum f puteasque Libonis

Mandabo siccis: adimam cantare se veris.

Hoc simul g edixit non cessare Poeta.

Nocturno certare mero: putere diurno.

Quid? si quis vultu torvo ferus & pede nudo

Exigua q, toga simulet b textore Catonem,

Virtutem ne representet morèsque Catonis?

Rupit Hyarbitam Timagenis amula lingua,

Dum studet urbanus tenditque disertus haberi

Decipit exemplar vitiis imitabile. Quod si

Pallerem casu, biberent k ex sanguine cuminum,

2. O imitatores, servum m pecus, ut mihi n sæpè

Bilem, sæpè jocum vestri movère tumultus!

3. Liber aper vacuum posui o vestigia Princeps:

Non aliena me oppressi pede: qui sibi fidet

Dux, reget p examen 4. Parios ego primos q jambos

Ostendi q Latio, numeros animosque sequutus

Archilochi non res & agentia verba Lycambæ.

5. Ac, ne me x solis idè brevioribus ornes,

Quod timui mutare f modos & carminis artem:

30 Temperat Archilochi Musam pede mascula u Sap-

Tèperat Alcæus, s. sed rebus & ordine dispar. (pho.

7. Nec x socerum querit, quæ versibus y oblinat atris

Nec sponsa laqueum z famoso carmine necit,

8. aa Hunc ego non alio dictum prius ore Latinis

55 Vulgavi fidicen: juvat immemorata ferentem

Ingenus oculisque legi, manibusque teneri.

9. Scire velis, mea cur ingratus opuscula lector

Laudet, amètg, domi: premat extra bblimè iniquus

60 Non ego cc ventosa plebis suffragia dd venor

Impensis canarum, & trita munere vestis.

Non ego nobilium scriptorum auditor & ultor.

Grammaticas ee ambire tribus & pulpita dignor.

65 Hinc illa lacryma to. Spissis indigna ff theatris

Scripta pudet recitare, & nugis addere gpondus:

11. Si dixi, rides, ait: & ii Jovis auribus ista

Servas. Fidis enim manare poetica kk mella

Tesolum: tibi pulcer. 12. Adhæc ego naribus uti

Formido: & ll luctantis acuto ne secer ungui:

Displicet iste mm locus, clamo, & nn diludia posco.

Ludus enim genuit tepidum certamen & oo iram:

Ira truces inimicitias & pp funebre bellum.

Ana-

Analysis Dialectica

Quum Horatius quosdam hic *ὡς κακομίμνη* damnat tanquam infelicis imitationis, non omnes sine discrimine alienae scripturae imitatores ab eo improbari putandum est: alioqui ejusdem damnationis poenam in ipsius caput redindare oporteret: quem sanè palam est imitando confectum fuisse, ut ipse confitetur, Lyricos Poetas Græcos, Archilochum, Alcaum, Sapphonem, Pindarum, Anacreonta, Simonidem, Stesichorum, & alios generis ejusdem: sicut Virgilius sibi proposuit imitandos ex Heroicis Græcis Poetis, Theocritum in Bucolicis Hesiodum in Georgicis, Homerum in Aeneide: ut etiam ex Oratoribus Græcis Cicero imitando effingere & exprimere Demosthenem & Isocratem conatus est. Sed de ratione feliciter & cum laude peritos imitandi scriptores, lege Ciceronem in Oratore ad M. Brutum sub initium, qui locus citatur a Plinio. 1. Epist. 5. Itaque tantum imitatio vitiosa reprehenditur: a qua scribit se longissime abesse. Est quidem simile veri, Poetae objectam fuisse a Mæcenate, aut ab aliis, imitationem alieni operis: de qua nunc se apud Mæcenatem purgat. Excusationis autem argumentum est e dissimilium collatione: quod alii religione propè servili ab exemplari proposito recedere vel tantillum vereantur: atque adeo vitia imitabilium virorum pro ipsorum virtutibus confectentur: ipsi verò non satis sit a vitiis aliorum declinare, nisi etiam Poeticæ virtutis imaginem exprimeret aliis decentius vestigiis ipsorum relictis. Protasis hujus dissimilitudinis exclamatione irascentis Poetae terminatur, quam sequitur antapodosis ad hæc: *libera per vacuum, &c.* Illa igitur protasis constat ex efficiente: quod Cratinus auctor fuerit vitiosa imitationis: qui velut prætor aliquis dixerit viros graves, abstemios & sobrios ad Poeticam non esse idoneos: sed ad causas forenses & judicia exercenda longè accommodatiores. Vinosos contra non adhuc, sed ad illam natos maximè. Itaque Amphiphanus Comicus dicit lib. 2. cap. 2. apud Athenæum: *Ἐρῶ δὲ ὡς, εἰκα, καὶ ὅπως λόγῳ* *Ἐννοῦ δὲ ὁμοῦ πινόντες, εἰς ἀέλιον, Inest, ut videtur, in vino sermo sed nonnulli aquam bibentes evadunt stupidi & baridi.* Hæc quasi dicti prætorii formula e loco diversorum pronuntiatur: quorum quidem pars consequens de vinosis illustratur quattuor exemplis. Liberi patris primum, qui cooptavit in ordinem suorum comitum, Sayrorum & Faunorum, *αἰνότητος* ipsi similes, καὶ καὶ δὲ ἀκροπότας Poetas. Deinde Musarum, quæ vix manè reperiuntur sobriæ. Postea Homeris, qui multâ vini laudatione, videtur docere Poeticam ex ipsius viribus pendere. Postremò Ennii, qui nunquam ad scribendum, nisi potus, animum appellebat: his falsis & mendacibus argumentis posteri Poetae ad diurnam & nocturnam vinolentiam impulsus fuerunt, ut principes Græcorum & Latinorum Poetas imitarentur: a quibus docet Horatius triplici parium collatione tam longè tali imitationis genere illos abfuisse: quàm eos a Catone, qui virtutes illius tantum severitate vultus pedum nuditate, vestitus brevitate se putant rectè referre: quàm etiam Hyarbitam ab eloquentia Timagenis, qui hunc solâ vocis contentione repræsentavit extremo vitæ suæ periculo: quàm eos denique ab ingenii mei dotibus, qui medicamento Cymini solam præberent speciem fortuiti mei palloris.

2. Concludit protasis exclamatione, conficitque ex antecedentibus stultitiam hujusmodi imitatorum ex adjuncta judicii imbecillitate: qui non potuerint quicquam suo Marte ingeniosè excogitatum ad inventum aliorum

rum adungere, propositi exemplaris virtutes a vitiis distinguere, ut his vitatis illas imitando confectarentur, non contra.

3. Adhuc fuit dissimilium protasis disputata, nunc sequitur antapodosis: quæ brevius ac clariùs ita pronuntiatur: longè ego sum illis imitatoribus dissimilimus: quæ declaratur primum loco diversorum: non mihi quisquam asperæ viæ glaciem prius confregit: sed sed ego primus omnium mihi viâ feci ad lyram Latinâ, *ἐγὼ μὲν πρῶτος ἑταίρου μιν ὁδὸν παρὰ τὸ λυεῖν Ρωμαίων ἀγῶσιν*. ibique prima vestigia impressi: quod certè consequens ex efficiente probatur: quum fiducia suæ virtutis id se suscepisse atque adeo confecisse sub tertia persona prædicat per futurum modestè. Poterat enim sibi merito principatum Lyricæ Latinæ arrogare.

4. Rationem imitationis suæ primum ex aliis diversis reddit: quod minimè sit sequutus argumentum & materiam Archilochi Parii: quibus Lycambes ipsius locer ad laqueum est adactus: sed illius tantum vehementiam & metrum.

5. Deinde e fine, quod maledicam acrimoniam & contumeliam Archilochi temperavit in libris Odarum moderatione Sapphonis & Alcai, ne propter retentum Archilochi metrum sine ulla immutatione minùs laudis videretur mereri.

6. Eodè pertinet hæc dissimilium comparatio: quod metrum Archilochi sic ex utroque conflatum & compositum longè sit aliud ac diversum a primo & simplici Archilochi metro & materia genere & versuum ordine.

7. Dissimilitudo confirmatur remotiōne materiæ, quod illic nemo aculeis contumeliarum & maledictorum licentiâ, velut lethali telo, petatur.

8. Sibi gratulatur Poeta de Archilochi sic temperato ex efficiente & adjuncto, quod primus fecit Lyricos versus Latinos, & inde magnam capiat lætitiā, quum illos audit ingenuorum hominum oculis legi, & manibus tractari.

9. Notat hic quorundam *ἀχαρίστων*, qui lectione versuum Horatianorum domi quidem delectantur: sed foris causam talis delectationis dissimulant, nec dignantur cum aliis communicare. Rationes autem, cur conticeant sequuntur e loco dissimilium, licet pars altera eorum desideretur in litera, quæ tamen potest ita expleri: taciti lectores meorum versuum celant idèd fructum, quem ex illis perceperunt, quod ego, non, ut alii imperiti divites ac scriptores emunt approbatione vulgi & Grammaticorum magnificis conviviis & donis, qui postea celebrent, & publicè laudent lectorum versuum bonitatem, non sic, inquam, ego capto, aut sumtuosis cœnis, aut muneribus Grammaticorum & imperitæ plebis judicium de meis scriptis, undè oritur tale silentium.

10. Altera est ratio silentii ex adjuncto Poetae pudore, qui non audeat suos versus committere auditioni theatralis confessus.

11. Ex adversis fingit alium insimulare talem pudorem dissimulationis, quod Horatius maximè confidat suos versus Augusto primum recitatum iri, & in lucem deinde prodituros melle dulciores. alludit ad Nestoris eloquentiam de qua Homer. Iliad. a.

12. Primum quoque ex adjunctis ac fine non audeat ad accusatorem dissimulati pudoris respondere metu lacerationis & inimicitiarum: deinde ex procreantibus, quod e ludicra concertatione orientur iræ, odia, & lethiferum bellum, atque ita dissimulationem tuetur suam, & rationem imitationis suæ claudit.

Enarratio Grammatica.

Prisco Cratino.] De Cratino diximus Saty. 4. li. i. de quotamen addam Epigram. Nicerati e lib. i. Epigram cap. v.

Οἷός τοι χαλκίον μέγας πέλει πτόσσι δαίδαλῳ.
 Ἴδωρ δὲ πῖνον, καλὸν ἢ τέκεϊς ἐπ' ὅ.
 Ταῦτ' ἐλεγον Διόνυσος, καὶ ἔπειθεν ἄχ' ἐνδὸς ἀσκή.
 Κεῖνός τις, ἀλλ' αὖ παρὸς οὐδ' ὅπως πῖνε.
 Τοι γὰρ ὑπὸ σερῶν μέγας ἐβρυνεῖς, καὶ δὲ κισφῶ.
 Μὴ τῶ ποτ' ὄσπας καὶ σὺ, καὶ ποικίλῃς.

Vinum est magnus stimulus scito Poeta cum quadam similitudine: sed aqua potior non potest pangere bonum carmen. Hoc autem, Bacche, dicebat Cratinus: nec unum utrem spirabat, sed totum dolum redolebat. Coronatus enim magna fundebat, frontemq; ut tu, edera et cornis croceis habebat redimitam ad arcendam ebrietatem: hoc Epigram. citatur ab Athenæo l. 2. ubi pro καλὸν legitur χρῆσον. Cratinus autem hic dicitur, quod priori fuerit ætate, quemadmodum loquutus est Ode 4. li. i. Quamvis redeant in aurum Tempora prisca, & Epo 2. ut prisca gens mortalium.

Placere dicitur.] Absolutè penitur, ubi tamen ellipsis casus faciliè intelligitur hominibus. In scribuntur altera est ellipsis præpositionis a vel ab aqua potioribus quali jam sapius notata est. Quod hic separatim dicit, potiores aqua, Græci conjunctim efferunt ὑποποτότερος καὶ ὑπερποτότερος, quod veritas abstemios.

Unde.] Particula ut notat potius tempus, quam similitudinè, ut valeat τὸ ἐξ οὗ, ἢ ἐπειδὴ τὰ χεῖρα, ex quo, vel, similitudineque, postquam. Gallic. Depuis, Bacchus a mis les poètes au rang de ceux qui s'addonnent au vin, & tunc post Poetas, non periodo, sed commate opus erit.

Adscriptum.] Adjunctum ad societatem Satyrorum & Faunorum male sanos Poetas. Sed de Libero jam diximus e Diodoro Ode 12. li. i. ut de Satyris Ode 1. li. i. & Sat. 1. li. i. sicut etiam de Faunis Ode 4. li. i.

Camæne.] Hæ etiam jejuna halitum manè spirabant vina olentem audità Cratino Cratinà.

Vinosus.] Vinosus Latine proinde definitur atq; Græcè δὲ φίλος, ἢ γενὸς αἶνος οἶνον ἑτοιμός. Quæ ad vinum natura est propensio, ut jam antè Epist. 13. dictum est ad verba, Pyrrhia vinosæ: sed ratio vocis Οἶνος redditur a Plutar. in ipsius vita ex Ephoro Historico: ὅτι καὶ οἱ Κυμαῖοι καὶ οἱ Ἴωνες τὴν τῶν ὀφθαλμῶν περιπαράμενος ἐκάλουν οὐμῆρας ὡς τὸ εἶδαι τῶν οὐμῶν δόξαν, ὅ ἐστι τῶν ἡγεμῶν, quod & Cumani & Iones lumine cassos vocarent homeros, qui auctoribus via egerent. Eustathii interpretatio in præmio Iliad. apertior est, οὗτος γὰρ φησὶ ἀπὸ τῶ μηδ' ὅσον ἀνομασθαι, ὅς οἱ νεῖ μῆος, καὶ κατὰ μέτρον οὐμῆρας. Hic enim dicit eum cognomen invenisse a defectu visionis per trajectionem literarum. Vide ibidè alia e tuma, sed hoc mihi probabilius videtur. Jam redeo ad vinosum Homerum, qualem & mulierosum Zopyrus Physiognomon Socratem judicavit, ut est lib. de Fato Ciceronis.

Arguitur.] I. proditur, declaratur: quemadmodum accipitur Epod. 11. Languora arguit amantem. id est, indicat & prodit.

Laudibus vini.] I. propter laudationem vini, vel quia laudibus vinum celebravit suis verbis, ut Iliad. 2. & 7. li. i. tem Odyss. 1. & 2. Ita Theognis de vino loquitur:

Οἷός τοι μέγ' αἶνός, τὰ δὲ μέγιστά μοι, εἰς πᾶσι παῖσι
 Οὐτὲ πῶς ἐχθαίρειν, οὐτὲ φίλιν δύναιμαι.
 Ἐπιδόξω καὶ καλὸς ἐστὶ πᾶσι ἂν ὄρεα μαρμάρου,
 Τίς δ' ἂν ἐπαίσιον μέτερον ἔχων σφῆρις;

O vinum partim te laudo, partim etiam accuso; neq; plenè unquam odisse, neq; amare possum. Et enim bonum & malum, quis te vituperaret? quis etiam laudaret vel mediocri sapientià prædixit?

Quibuscunq; antè homines possunt bene vel male uti, de laudatione & vituperatione horum ita ambigitur: abusus tamen vitio est abutenti vertendus, non rebus ipsis. Sed de ebrietate vini filia vide Epist. 5. & Odyss. unde cognoscis illà Polyphemum periisse: quod si Cratinus & ipsius discipuli considerassent, longè aliter de vino ac de Homero sensissent.

Ennius.] Hunc quidam faciunt æqualem Livio Andronico: Eusebius tamen natum scribit anno post datam Romæ primam fabulam a Livio, C. Claudio Cæci filio, & M. Tuditano Consulibus, & Cicero de claris Oratoribus anno ab Urbe condita 410. natione fuit Eusebio Tarentinus, & Romam deportatus a Catone Questore. Sed Silio Poeta fuit Calaber: Vixit familiariter & carè cum superiori Africano annos 70. ut refert Cic. in Cat. Major: dicitur etiam versus quosdam Homeri transulisse, ut scribitur de finib. Ex his potest quisq; faciliè perspicere, cur pater vocetur.

Profilus.] Valdè est appositum verbū homini potior & furioso, qui impetu magis fertur ad opus faciendū, quàm sedato mentis pulsu ac quieto. Aristoteles meminit in Problem. sect. 30. Quæst. 13. ejusdè Marci Syracusani, qui nunquam meliores versus faceret, nisi quum mente Lymphatà & alienatà esset: quem Græci dicunt νυμφαλῆς ποτὶ τῆς τῶν μῦθων καὶ τῶν νόμων. i. Spiritu & furore nympharum correptum: Sed ibidem de Puteal dictum est Sat. 6. li. 2. ubi hic versus citatus est unde repetes, quod ad hujus loci intelligentiam pertinet.

Mantabo.] Grammatici tradunt hoc verbum esse donationis & acceptionis quæ mutuis sunt inanibus, & sonare, aliquid committere alteri conficiendum. Quemadmodum Demea Terentianus Act. 3. scen. 3. ἔπειθ' ὡς τὰς τῶν μανδῶν, si quid rectè curatum velis.

Sicci.] Sobrius. De hoc epitheto diximus Ode 18. li. 1. in Gram. & Rhet.

Admirationem cantare.] Infinitū est pronomine, id est, ἀνεπαρκαλῶς: neq; ego dixerim omnino Hellenismum esse, quod hujusmodi posit. o tuius partis pro altera, sit omnium linguarum communis maximè, vel nostræ Gallicæ, le marcher est dangereux au mal des jambes, pro, incessus non est salutatis tibi arum morbis. Hic accedit, quod etiam Græci idem enunciant per nomen. Iliad. β. in catalogo navium: αὐτὰρ εἰς δὲ δὴν ὁμοῦ δόξαντα.

Musa abstulerunt suavem cantem Thamyri Thracio, ubi ab antecedente repetendus est casus personæ, Θάμυρα τὴν ὀψίτην.

Hos simul.] Simul atq; vel, quum primum, velut magistratus vel Prætor, vel aliquis alius, qui sit cum imperio & auctoritate, Cratinus iussit a Poetica ad causas & judicia sobrios esse abstrahendos, id significat edicere, quod Phidippus senex auctoritate senilī ac herili usus est in Hecyrt. Act. 4. Scen. 1. Ibo intro, atque edicam servis, ne quoquā efferri sinant puerum.

Certare vino.] Hoc Græcè potest efferri καὶ ἀβίβην poculis ludere, ἐποικιλῆν ἢ γινῶσκιν καὶ ἑσπετέον πίνειν, i. moris Scytharum meracius & intemperantius bibere, quod uno verbo dicitur: καὶ ὁποτέν, ἢ γινῶσκιν καὶ ἑσπετέον, mero bibulum esse Plauto.

Putere.] Οὐκ εἶναι ἀνθρώπου καὶ ἐπὶ γυναικὶ grave olentem spiritum eructare, & vinolentum halitum spirare.

Si quis simulet.] Ita loquitur Virg. 1. Æneid. spem vultu simulat, Hi autem sex casus sunt modi ut Grammaticis mos est loquendi, pro, si quis imitetur torvum Ulicensis Catonis vultum, nuditate pedum, exiguitatem textæ togæ, non idèd mores illius ac virtutem representare putetur, quem Seneca lib. 1. cap. 1. de tranquillitate vitæ appellat virtutem vivam imaginem. De quo aliter sentit D. Augustinus, ut ostendimus in Gram. Ode.

Od. 12. lib. 7. De hoc lege Plutar. in ipsius vita. Cic. l. 16.

Epist. 14. Tironi dicit etiam diem representare: *conserva te mihi, dies promissorum adest, quem etiam representabo, si adveneris*, id est, promissum præstabo: Galli *te ballera* quæ ai promissis, ac velut ante oculos proponam præsens.

Rupit. Sic loquitur Terent. Hecyr. Act. 3. Sc. 4. ut me ambulando rumperet, & ante ipsum Plautus in Mercat.

Qui merupit currendo suâ causâ. Locus autem Poetæ Græcè dicitur, *διέπρηξεν ἄλῃ τὸν ῥαβδίαν*: hoc etiam verbo usus est sub finem Sat. 3. l. 2. in narratione fabulæ Æsopice de rana matre & pullis ipsius: *Non si temperis, inquit, pareris*.

Lingua igitur Hyarbitæ æmula Timagenis ipsum Hyarbitam rupit. L. Crassus similicentione vocis dicitur initio lib. 3. de Ora. ad Q. Fratrem, incidisse in pleuritida, unde non convaluit. Ita enim ferè accidit iis, qui toto corpore, atque omnibus unguiculis, ut dicitur, contentionem vocis asserviunt, pulmones, arteriam, fauces, linguam, quam maxime possunt, intendentes ad profundendam vocem. Sic æmulus cum genitivo a Cicerone in oratione pro Murena ponitur: *Fuit summo ingenio vir Zeno, cuius inventorum æmuli Stoici vocantur*. Hic autem Timagenes fuit Suidæ Rhetor Alexandrinus, alius Ægyptius Romam adductus a Gabinio captivus, & a Fausto Syllæ filio redemptus, qui professus sibi Rhetoricam & Sophisticam ad ætatem usque Augusti vixit: sed tandem tali professione prohibitus fuit nimio maledicendi studio, & in quodam agello Tusculano inter vomitionem vitæ functus: non aulim tamen certò affirmare hunc Timagenem tum Romæ fuisse, quum Censores Cn. Domitius Ænobarbus, & L. Licinius Crassus edicto Rhetores ex urbe expulerunt, cu us edicti formam habes in præfatione nostræ narrationis, nec magis affirmo hunc esse eundem, cuius mentionem Quintilianus facit lib. 3. cap. 10. quum scribit Musicen ab eo primum omnium disciplinarum & origine & inventionem collocari: verum quiquis ille fuerit, dicendi facultate plurimum valuit, ut ex hac Epistola perspicitur. Meminit præterea cuiusdam Timagenis Senec. l. 3. de tra. sed quia dicitur hist. riarum scriptor, dubito, an idem sit cum hoc Oratore, quos tamen ad petulantiam linguæ diceret gemellos. Eiusdem quoque Plutarchus lib. de amico ab inimico discernendo: quem utrumq; locum leges & præmonitu Antonii Muret.

Tenditq;.] Hoc verbum cum infinito est *παραρπάζειν*, quod arguit alterum, cui subnectitur, pro, conatur haberi facetus & disertus. Itaque alterum indicat habitum corporis, alterum animi affectum. Ita usurpatur Æn. 5. de Sinone: *Ille suis manibus tendit devellere nodos*: pro, contendit, nititur. Exemplar.] Concurrunt sæpè in exemplar, quod nobis proposuimus imitandum, & virtutes & vitia quod quum ita sit, & ingenium hominis magis inclinatione naturæ & voluntatis huc, quam illuc propendere certissimum habetur, facillimum est labi, errare & falli, id est, imitari vitia cum tali exemplari conjuncta. In verbo autem, *decepi*, intellige hominem illud exprimerere imitando studentem. Cuminum.] De hac herba Plin. hujus ait granta summentibus pallorem inducere, idque exemplis confirmat. Idem Dioscor. l. 3. cap. 68. ad finem post reliquas illius facultates memoratas, facultates in qua, τὸ κυμινὸν ἡμῶν, *Cymini domestici*, & sativi, *κύμινον μέν φησι, τρέπει καὶ χερῶν τὰ ἐπὶ τὸ ὀχρὸτερον, πύρρον τε καὶ συγχέμενον*, *cuminum maturat nativum colorem in p. illud iorem tam potum, quam illud*. E grano etiam hujus herbe per compositionem fiunt nomina in speciem adagiorum, ut quum volumus

hominem præparcum, nimisque sordidum nominare, illum solemus vocare *κυμινώμιβος*, ἢ *ἡρῶν τὸν σμικρολόγον*, quidum cuminum apponit, semen alioqui maxime parabile ac vilissimum, granula ipsius vel minuta colligit. Item *κυμινώμιβος*, de quo Aristot. Eth. 4. c. ubi quum Philosophus docendum proposuisset vitium illiberalitatis, ut multiforme ac varium, longè porrigi ac dilatari, & animalicujus modis duobus cognosci minutum & angustum, aut exiliter dando, aut largè avideque fumendo, id vitii ostendit non plenum integrumque in cunctis hominibus sordidis inveniri. Sunt enim, qui multum servant modum & mensuram in pecunia fumenda, & undique congerenda. Sunt contra, qui omne rectum deferunt officium in dando: qui sigillatim nominibus hujusmodi notantur, *οὐδὲν ὧν, λίγροι, κύμινος, παρσι, μινυτι, & sordidi*. Horum unus est, qui cum ini sector vocatur: propterea quod in re admodum vili cum socio partienda, quale cumini granum est, ne minus justo capere videatur, ipsam secet atque dividat. Hæc obiter sint notata lectori ad vitandū hujusmodi nomina, quæ famæ turpissimam incurrunt maculam cuncta. Eiusmodi est ὁ *κύμινος λόγος*, & ex utraque factum illud Aristophanis in vespis, *κυμινώμιβος*, qui non veretur etiam τὸ *κυμινώμιβος* καὶ τὸ *κύμινος λόγος* illam *muta* secare & cavare. de hoc Theophr. l. 8. Plant.

Servum pecus.] Sic loquitur Lucan. l. 6. *O famuli turpe, servum pecus!* utrobique servum adjectivum est, quemadmodum accipitur Agraria 2. prædia serva, quibus libera opponuntur. Notat igitur tales imitatores stupore quod. ingenium nimis ignavè & serviliter addictos suo exemplari. Et certè hoc convitii genus manifestius apparet in hoc Poeta. si Lyrica Græcorum nobis exstarent: quanquam in hac ilorum pecunia possunt aliqua observari. Quid enim aliud est Od. 12. l. 1. nisi *furtum illius Pindari factum?* ut illic ostendimus: quid etiam illud Od. 9. ejusdem libri, *depreme quadrimum?* Quid præterea initium Od. 8. ejusdem *νύκτα*. V. *ὅς*. c. quid denique illud, *Nunc est bibendum?* nisi furta etiam illius Alcaei facta. Similia possunt inveniri in epistolis, ubi præcipue est imitatus Gnomologos Poetas Hesiodum, Theognidem & Phocylidem. Huc accedit quod dicitur in Satyris, *pedem fixiss*, unde Lucillus suum retulerat.

Ut mihi.] Existimo particulam *ut* ita hic sumendam cum admiratione, ut in Capt. Plaut. *ut sepe summa ingenia in occulto latent!* & s. de finib. *ut illi efferuntur lætitiæ, quum vicerunt!* pro quàm & quantum, quomodo accipitur Epod. 2. *ut gaudet!* & c. sic ὅς sumitur in Thyrside Theocriti ad finem:

Ἦν δὲ τοι τὸ δέπας θάσσει φίλος, ὅς καλὸν ὅς δει.

Adest tibi poculum, specta, amice, quàm sua vena spiraret odorem.

Vestri tumultus.] Ratio hujus vocis est Philipp. 8. *Quid enim est tumultus, nisi perturbatio tanta, ut major timor oriatur?* unde etiam nomen ductum est, tumultus, & geminatur in oratione pro Dejotaro cum trepidatione, & constituitur cum trepidus initio 8. Æneid. *simul omne tumultu*

Conjurat trepido Latium—

in quem locum vide Serv. Tumultus igitur est omnistrépido & perturbatio e metu vicini periculi: quam quidem rationem non nihil altera vocis Græcæ *θέρους* illustrare potest ex 8. Thucydidis perit. *τὸ θέρους* πολεὺς ἢ ἐπὶ μικρὸν, *Tumultus erat multus & terroris stuporemq; injiciens*. dictus *πυρρὸν τὸ θέρους βολῶν*, *acursu clamore & rumoris*, vel *τὸν θροῦν ἢ βολῶν*, a fama murmurante ac susurrante. Poeta igitur admirans tarditatem & perversitatem imitatorum exclamat, quomodo sæpè illorum trepidi tumultus ipsi risum & iram concitarent.

Libera vestigia.] In nullius exemplaris lege adstricta primus fixi vestigia. vestigium est ima pedis pars, & signū, quod ea terrā imprimit, quorum utriusque exempla passim reperies.

Princeps.] Sic Od. postrema lib. 3. loquitur:

Dicar.

Princeps Aeolium carmen ad Italos

Deduxisse modos.

Quemadmodum autem τὸ ἀρχὴν modò notat initium, modò dominatum, item ἀρχὴν modò inceptorē modò 10 dominatorem: ita ego puto τὸ πρῶτος, Latīnum vocabulum vim retinere hīc utramque & inceptoris & excellentis auctoris.

Per vacuum. Ellipsis est substantivi, iter vel locum, sic absolutè ponitur Sat. 5. l. 2. in vacuum venias.

Qui sibi.] I. qui bene est conscius exploratæ & probatæ virtutis suæ regit alios, tantum abest, ut timide serviliter & ignavè se gerat.

Paros.] I. Archilochicos. quæ vox deflexa est a Paros insula maris Ægæi, de qua diximus Od. 19. lib. 1. sicut de 20 Archilochō & Lycambe Epod. 6.

Animosq.] I. metum & fiduciam, elationemque animi: scriptores prole interdum usurpant pluraliter animos pro magnitudine animi, vel elato & excelso vel magno animo, ut in eadem significatione dicunt sumere, afferre, tollere, deponere spiritus, id est, multum sibi tribuere & arrogare. Quomodo Xenophon Pæd. 5. οἱ πολλοὶ ἀνθρώπων οὐκ ἔχουσιν ἀντιπαραστήσαντες ἑαυτοῖς τὸ πρῶτον, πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι, quum pleni fuerint fiducia, vel animo obfirmato, intolerabiles spiritus præ se ferunt, sic κατὰ βῆδιν τὸ πρῶτον, cui opponitur πικρὰ μὲν βῆδιν, deponere spiritus & assumere.

Verba agentia.] Quæ Lycambum ad laqueum adigere potuerunt: itaque dicuntur hīc verba agere Lycambem alio sensu, atque Cic. dixit pro Rosc. Comædo, Quum agit Ballionem, Lenem & Chæream, id est, repræsentat: sed ut Liv. 1. 3. loquutus est, Hic ferè agere plebem, plebisq. 30 animos, i. per hæc plebem agitabat. exercebat & vexabat.

Quod timui.] Hæc conjunctio respondens Græcæ, ὅτι, communiter quidem convenit cum temporibus primis & secundis, sed cum his sæpius, ut tradunt Grammatici, cujus perfacilis est observatio. Veteres propterea quod & propterea quia dicebant, sicut ideo quod & ideo quia: sed priora per quod reperiuntur usitata bona Latinitatis auctoribus: qui tamen sæpius simplici ætiologi- 40 co quod utuntur. Hīc nunc modos vocat, quos numeros modò appellabat, & artem pro, legem carminis.

Sed rebus etc.] I. argumento, materia, & versuum dispositione dissimilis.

Sappho.] De Sapphone & Alcæo diximus Od. 1. l. 1.

Oblinat.] I. flagitiosis versibus polluat & dedecore maculet. Pro laqueum nectere Græci dicunt ἐμβάλλειν βέλον.

Famoso.] Id est, probris ac maledictis cogit sponfam suam laqueo sibi mortem consciscere.

Hunc ego.] Ego Archilochum feci Latīnum & in lucem edidi ante omnes Poetas Latīnos.

Præ ore.] Ita loquutus est Od. 25. l. 3.

Dicam in signe, recens, adhuc indictum ore alio.

Premat.] Taceat in congressu & cœtu hominum.

Impensis.] I. sumptibus maximis conviviorum Est Martialis Epigramma in Pomponium malum Poetam, qui suffragia hominum apparatu cœnarum malis versibus emendicabat.

Quod tam grande sophos clamat tibi turba rogata,

Non tu, Pomponi, cœna deserta tina est

non dissimile est alterum in Liguirinum,

Hæc tibi, non alia est, ad cœnam causa vocandi.

Versiculos recites ut, Liguirine, tuos.

Suffragia.] Quidam putant hanc vocem a suffragendo, id est, subtus flectendo dictam, ita in quadrupedibus suffrago, inis dicitur flexura poplitum posteriorum, ubi continuitas cruris videtur dissita, & modo quodā fracta. Suffragium autem illa vox erat populi, quæ in comitiis dabatur prius, cum porrectione brachiorum in altum, quæ Græcis est χειροψία. sed postea in tabellis describebatur, quæ suum quisque aperiebat sensum de aliquo Magistratu creando, vel de reo damnando aut absolvendo. atque sententiæ singulorum in tabellis descriptæ in urnam coniciebantur quam Græci ostracion. i. testulam vocant, qui calculis aut candidis aut nigris solebant etiam suffragia ferre, unde ἡγορὰ δὲ δούλην ἢ μάταιαν φέρειν, τὸ ἐστὶν οὐκ εὖ οὐκ ἂν ἀναφύειν ferre sententiā de vita aut de nece. Cic. 1. 3. de leg. magis probat suffragia palam lata, quam in tabellis, cum scribit, suffragia in Magistratu mandando, aut etiam de Reo judicando palam fieri melius esset, ubi equidem suspicor legendum, ferri.

Auditor.] I. qui audio scripta Poetarum aliorum, & more Aristarchi criticè castigo & emendo: non ambitiosè quæro Grammaticos, quos rogem ut suis discipulis mea carmina prælegant & in pulpitis scholarum recitent.

Ullor.] Quidam hīc legunt actor, ut pro, auditor τὸ adjutor: sed ego malo jam recepta. Est autem auditorem aliorum esse & ultorem, ita scripta aliena audire & castigare, ut tua reponas vicissim aliis Aristarchis & censoribus recitanda & judicanda: quod Gallicè reddas, escontes & juges les escontes d'autrui, demander la revanche, que les tiens sont escontes & juges: quam judicii mutua locutione Poeta conqueritur hīc & damnat.

Tribus Gram.] Est hic convenientia pro rectione, tribus & multitudo Grammaticorum: posset etiam per cōtemtionē τὸ τριβὺς sumi pro iudicibus parum ingeniosis imperitis, ac iniquis, ut in Epist. 13. interpretati sumus, convivam tribulem, tenuē, pauperem ac infimæ fortis hominem. Sed meminit Suetonius Tranquil. libel. de illust. Gram. cap. de Gram. appellatione, Repeto, inquit, Grammaticam quendam, nomine Principem alternis diebus declamare, alternis disputare, nonnullis verbò mane disserere, post meridiem remoto pulpito declamare solitum.

Hinc ille.] Mea poemata contemuntur, propterea quod illos Gram. nullis ornare muneribus soleam, de quo queruntur apud alios.

Indigna.] Quæ publicè recitentur.

Et nugis.] I. venditare res nihili pro pretiosis. Rationem hujus vocis aliàs sic reddidi, sicut inde declinati nugari, ut a nihil agendo diceretur utrumque: sed ex eo legi Hieronymum in c. 3. Sophon. vers. ante penult. qui affirmat τὸ nugas Hebræum esse vocabulum a radice נגה naga, quod est dolore affici in conjugat nihpal unde נגה נגה in dolore affecti hanc tamen Hieron. interpretationem non agnoscunt Rabini nec etymum alii doctores.

Manare.] Verbum est hīc μαναν, quum ferè soleat ἀμεταβάτως, absolutè usurpari. Id autem valet, speras te instillare & infundere mellitos versus auribus Augusti, & in hoc tibi places. Similis est syntaxis apud solum Plin. 1. 14. c. 20. manat picem hæc arbor, id est, emittit ac diffundit: ita Alexander Aphrod. ἀπορρῆναι λειμῶν ἀπορρῶσαι, id est, egerit sanie pestiferam. Orator contrā diceret, manare sudore & cruore. Etymum hujus verbi repete a Pestio.

Ad hæc.] Ad superbiam mihi exprobratam.

Naribus.] Vereor ridere objectum alterius, pro quo Persius, vereor uncis naribus indulgere, & hic naso suspendere. Ratio vocis naris reddita est Epod. 12.

Diludia.] Παιδιῶν τῶν τάνδῃν effertur & spatium temporis definitur, quo sit gladiatores intermissio a ludis, interea dum se ad eos melius comparant.

Truces.) I. horribiles, & feras & bellum lamentabile.

Explicatio Rethorica.

Metaphora est ab animatis ad inanima, pro carmina scripta a sobriis non possunt diu oculis hominum legi, nec celebrari, nec manibusteri. Sic loquutus est Od. 2. l. 7.

vivet extento Proculejus ovo

pro liberalitas, Proculeji semper erit in ore hominum nec definit predicari quemadmodum liber vivere, praesertim ingenio stipatus, dicitur a Martiali.

b Altera metaphora a corpore ad animum male affectum & intemperantem.

c Hoc quoque est translatus vel a militia vel a more civitatum, ubi novi vel milites vel cives proprie dicuntur adscribi, unde adscripti cives vocantur.

d Paronomasia est, ubi vox commutatis aliquot literis vel syllabis, commutatur etiam significatione, sicut in mors & immortalitas.

e Est allegoria e metaphoris ab indicta pugna, vel potius ab improvisa hostium excursionem, contra quos raptim & turbate concurrunt ad arma, pro, Ennius ita ferebatur ad libros annalium de rebus Romanorum scribendos potus.

f Est hic primum prosopopoeia, ubi Cratinus inducitur sciens edicto, ne sobrii poesin attingant: deinde Allegoria, sed e duplici metonymia subjectorum pro rebus ibi tractatis, litibus ac judiciis.

g Sumtum est a iudicibus & magistratu, pro iussit, censuit.

h Metonymia est ubi ex efficiente significantur effectus, id est, texta toga vel textura togae talis tropus fuit Epist. 1. sub fine, *sicut arum inaequali tonsore*, id est, tonsura.

i Metonymia est ejusdem modi pro, vox vehementissimae contentione, qua ipse Hyarbitas usus est in exprimenda eloquentia Cimagenis perdidit ipsum. Hic rursus *imagnis* habet metonymiam subjecti pro ipsius eloquentia.

k Hoc epithetum similiter hic immutatur atque Sat. 3. *Perlii pallentis*.

Rugosum piper & pallentis grana cymini.

Ex utroque enim effecto significatur cuminum efficiens ex sanguine & pallidos ipso utentes per metonymiam modi secundi.

l Exclamatio succensentis huiusmodi ingeniis.

m Nota est metaphora, qua demonstrat tales imitatores aliorum factos esse mancipia, nec minus hebetes esse, quam pecudes rationi expertes.

n Anadiplosis est, ejusdem soni repetitio in fine praecedentis & initio sententiae sequentis.

o Allegoria est e metaphoris a viatoribus, qui primi per devia faciunt iter & illic viam albis dicuntur parare & monstrare: sic Horatius princeps fuit, qui ad Lyricam poesin aliis Latinis aditum munivit.

p Non est hic simplex metaphora, sed ejusdem continuatio a subole novarum apu, qua sibi deligunt reges & ductores, ut e 4. Georg. conosci potest: quoniam Virg. facit duo genera. Varro tria, Aristoteles quattuor in historia animalium, itaque inter apes, quae magis, quam aliae, viribus suis confidunt, ceteras regunt: quam fiduciam Horatius sibi sumit in Lyricis.

q Ex membris, id est, pedibus jambicis significatur integer versus jambicus per synecdochē, & e *Paros* subjecto loco intelligitur indigena Archilochus per metonymiam: qualis est in *Lano*, pro, ostendi primus hominibus Latinis versus jambicos Archilochios.

r Duplex est in una dictione tropus: prior est synecdoche generis pro laurea, id est, ramo lauri, qua Melpomenem rogat Ode ult. l. 1. ut se coronet:

— Et mihi Delphica

Lauro cinge volens, Melpomenē, caput

posterior est metonymia signi, per signata laude & honore Dicit igitur, *Tu, o Maccenas, noli propterea mihi minorem deferre honorem, vel parcius laudare, ut lauream indignum, quod minime ausus sum genus carminis Archilochi mutare.*

s In modos & arcem agnosco synecdochē generis pro jambicis & eorum compositione.

t Metaphora est a fortitudine virorum, quae hic tribuitur mulieri: quia se praestitit virilem in studiis virorum tractandis, magnisque rebus suscipiendis ac perficiendis. Simili tropo usus est Pers. Sat. 3.

— calido sub pectore mascula bilis

Intumuit, quam non extinxerit urna cicuta, pro vehementissima & acutissima ira. Interpretes tamen juvenalis ad versum Sat. 2.

Magna inter molles concordia, non erit ullum, &c.

refert in epitheti, *Mascula*, ad nefandam Tribadum libidinem, qua scribit, citans hunc locum, Sapphonē excogitasse. Idem videtur Domitius confirmare in Martialis Epigr. in Philan. l. 7. ubi docet hanc vocē dici *παρὰ τὸ τελεῖν*, a fricando, nec a quoquam Latino usurpatā Latinē, nisi a Martiale & Porphyriōne in hunc locum, qui *τὸ mascula* & propriē & translātē interpretatur, *vel quia*, inquit, *in poetico studio versata est, in qua saepius enituit, vel quia a tribus diffamata fuit.* Alii referunt epithetum ad magnum ipsius animū, quo fuit in oppetēda morte praecipitio e *Leucade* petra, quae de re lege c. 18. Aufoniar. Lestion. Ios. Scaligeri, ubi ratio redditur cur Sappho vocetur mascula, quia, inquit, cum illa esset femina se praecipitem dedit ex illo saltu, ex quo tantum solebant viri sese impatientia amoris jaculari: unde locus ille dicebatur *ἀλμα τῶν ἐρῶντων*, saltus amantium. sed ego malo ad accerrimū poetices studium referre. Ita Graeci usurpant *τὸ ἄρσεν* ut Plutar. *ἐν λόγῳ παραμυθ. παρὰ τὸ δύναιτο* *ἀντὶ τὴν ὑπομονὴν ἀρρενὰ καὶ γενναίαν* reddere oportet ipsius patientiam fortem & strenuam. Sic *ἀρσενέων* *φρονέων*, pro magno & ingenti clamore, robore, vigore, sic Epod. dixit *mascula libido*.

u Haec vox, ut *Musam* & *Alcens*, metonymiam continuat id est, allegoriam habet efficientis pro effectis versibus Sapphicis qui mixti cum jambicis faciunt genus carminis temperatum.

x Synecdoche est generis pro Lycambē patrem Neobules, quae fuit filia Lycambis desponsa Archilochō, & postea denegata: unde hic iustā incensus irā diros evomit jambos in utrumque.

y Sumtum a liquidis & humidis, quibus corpora polluantur, ad notam infamiae alteri inurenda: qualis est tropus in de claris oratoribus, ubi Cic. de peregrinatione eloquentiae sic loquitur: *Nam ut semel e Pyreao eloquentia evecta est, omnes peragravit insulas, atque ita peregrinata totā Asia est, ut se externis oblineret moribus, non nemquam illam Attica dictionis quasi sanitatem perderet, ac loqui pene dediceret.* Sic Suet. libel. de illust. Gram. eodem tropo in Sallustium utitur, quum dicit huius scripta oblitā nimiam praeceptorum verborum affectione.

z Metonymia effecti pro infamante aliquem, Gall. *Pour le diffamer.*

aa Hunc, nempe Archilochum, metonymia est efficientis pro effectis versibus ab Archilochō, quos nemo ante Horatium fecerat Latinos.

bb Synecdoche est partis, pro extra domum celat mea opuscula ac reticet laudem, quam illi distribuit privatim.

cc Hic tropus Epist. 8. notatus est.

Rome Tibur amem ventosus, Tibure Romam.

dd Metaphora est nota, qua significatur improbus labor flagitandi suffragiorum confusione ab hominibus: qualem laborē ferunt sub dio venatores, qui praestant in nive, ut diximus Od. 1. l. 1. Pro hoc dicit propriē Cic. *prendere & prensare*

prensare tribus suffragantes, & ut Od. 3. l. 1. *solicita ambire prece*: quem locum interpretatus sum in Rethoricis p. verbum circuire, quo Ausoniu reperi usum in gratiarum actione ad Gratianum Imperatorem in simili argumento. *Qui tribus non circumvi, centurias non adulavi, qui non prensaverim manus, &c.*

ee Allegoria est e continuatis metaphoris a petentibus magistratus, qui vicatim & vititum gratiam a latitis suffragia captant ambitiosè & aucupantur multitudinis favorem diligenti prensatione.

ff Metonymia e subjectis, pro frequenti conventu spectatorum & doctorum virorum audientium, quem conventum Epist. 1. l. 2. vocabit arcum theatrum.

gg Videtur hoc sumtum a libripendibus, qui dum pecuniam, vel res alias venales pensant tacito motu trutinæ, levibus gravitatem; contra gravibus levitatem ex ipsorum usu inducere solent.

hh Brevis accessus ad propositam cujusdam, quem Poeta facit secum loquentum.

ii Metaphora est, quâ nomen maximi Deorum tribuitur homini: qualè Tityrus usurpavit Eclog. 1. *Deus nobis hæc ora fecit* ad Augustum utrobique indicandum, qui pro

Deo a suis beneficiis ubique habentur.

kk Metaphora est nota ad bonitatem carminis Horatiani commendandam.

ll. Sumtum quoque hoc est a Gymnastica, ubi luctatores sese ungibus lacerant, quamvis a suis Aliptis probe sint uncti.

mm Synecdoche est generis pro theatro, ac potius arena Circi.

nn A Gymnastica quoque hoc sumtum est pro interjecto vacationis spatio.

oo Duplex est hæc dictionis figura: Polypoton & climax. Non dissimilis est gradatio causarum mutuâ progressionem se generantium *Æn. 8.*

Tristesq. ex æthere divæ,

Et scissa gaudens vadit discordia pallâ:

Quam consanguineo sequitur Bellona flagello,

tales sunt belli causa procreantes.

pp *Funere* per metonymiam effecti pro efficiente multas cades, & dante funera. Simili tropo dixit Ode 21. l. 1. bellum lacrymosum & Cicero Epist. 4. l. 4. ad famil. *perculsa & prostrata fœdissimo bello jacent omnia*, id est, quod lacrymas exprimit & deformat omnia.

EPIST. XX. AD LIBRVM SVVM.

Theticum.

Præcepti libri editio primùm dissuaderetur, auctorisque plenè describendi ratio instituitur.

Vertumnus Janusq. liber spectare videris:
Scilicet ut b. prostes soliorū pumice mundus.
Odisti claves, & grata sigilla pudico:

Paucis ostendi gemis & communia laudas,

Non sita nutritus: g. fuge quò discedere gestis.

Non erit emissore datus tibi. quid misere egi?

Quid volui dicere, ubi quis te leserit, & scis

In brevi te cogi, quum plenus languet amator.

Quòd si non odio peccantis desipit augur,

Carus eris! Rome donec te deseret ætas.

Contrectatus ubi manibus sordescere vulgi

Caperis, aut tinea pascet taciturnus inertes,

Aut fugies Uticâ, aut vinclis mitteris ille dâm.

Ridebit monitor non exauditus ut ille,

Analysis Dialectica

Epigrapha hujus epistolæ mira videtur Porphyrii: quòd hic neque cum absente, neque cum præsentem hominem verba faciat Poeta: ille tamen auctoritate nescio cujus consuetudinis facile contentus intermittit suam admirationem, quum scribit principia & fines in omnibus libris nullius legis formulâ contineri, atque ut dictum suum confirmet, proferit librum primum Epicuræ sectæ a Lucretio sic institutum, & 4. Georg. a Virgilio. Sic quidem in præsentia possum respondere de priore Quum Lucretius initio sibi opem Veneris implorat:

Æneadum genitrix hominum, Divūmq. voluptas

Alma Venus, &c.

deinde subnectit unâ propositionem operis futuri,

Te sociam studeo scribundis versibus esse,

Quos ego de rerum natura pangere conor.

Memniade nostro, &c.

quid facit alienū a principe epopœorū Homero, qui hoc utrumque in Iliade multis antè seculis docuit faciendum?

quū etiā Lucretius omnia naturæ opera ducta a primordis rerū initio ad extremū usque persequatur, qui dici potest id sine legis formulâ præstare? Itaque de hoc Poeta, & ipsius poemate, sicut de 4. Georg. Virg. dissentio a Porphyrii, propterea quod hic etiam 4. liber operis Georgici lege Methodicæ doctrinæ adstrictus tenetur. Nam quū initio Poeta proposuisset quadripartitā universi illius operis sum-

Qui malè parentem in rupes protulit a sellum

Iratus. Quis enim in vitum servare laboret?

1. *Hoc quoque te manet, ut pueros elementa docentem*

Occupet extremis in vicis balba senectus.

25 2. *Quum tibi solæ tepidus plures admovent aures,*

Me libertino natum patre, & in tenui re

Majores pennas nido extendisse loqueris:

Ut quantum generi demas, virtutibus addas.

4. *Me primis Urbis belli placuisse, domiq.*

30 *Corporis exigui, præcanum, solibus aptum:*

Irasci celerem tamen ut placabilis essem.

6. *Fortè meum si quis te percontabitur avum,*

Me quater undenos sciat implevisse decembres:

Collegam Lepidum quo duxit Lollius anno.

35 *mā, & tres primos absolvisset libr. quartū sic aggreditur:*

Protinus aeris melles caelestia dona,

Exsequar: hanc etiam Mæcenat adspice partem.

ubi rursum reit, de qua dicturus est, pponit, & in partes distribuit duas principes, p. pagatione & conservatione apū:

40 deinde in redintegratione generis, ubi hoc omnino interiiisset, quæ postea subdividuntur in educatione, cōtentione, retentione, mitigatione, mellatione, afflictione, & curatione. Ex his p. spicimus, hanc quartā opis Georgici partē nō ex legē esse: q. nisi Virg. ordine, ut p. positū fuerat, ex-

45 sequutus fuisset, nō solum lege Methodi, sed lege etiā promissi teneretur. Quòd aut Horat. cū suo libro, tanq. cum familiaris colloquitur, id licentiæ Poeticæ tribuendū est,

qualis fuit in colloquio cū Amphora Od. 21. l. 3. Et q. pluris est, videtur p. consilio accipiendū, q. Poeta secū capit de

hoc libro Epist. nondū absoluto, ideoq. in apertū minime p. ferendo. Hæc quidē consilii ratio constat dissuasionem

publicationis & Poete descriptione. Ac primū quòd libro

psuasum videbatur, Poeta sic loco diversorū enunciat,

ut liber nolit se longius inclusum domi teneri, & a paucioribus legi: sed in apertū exire, sub aspectū omnium subijci,

ac manibus teneri: deinde ex fine dissuadet eū a se non ed

fuisse conscriptum, ut tam præcepti in publicum veniret,

60 & in oculis doctissimorum virorum versaretur: postea ex loco adjunctorum proponuntur incommoda, quæ præ-

capitem editionem consequutura sint, reditūque ad au-

etorem interclusus, ubi laesus fuerit: contentus mox ab una lectione futurus: hinc pabulum blattis & tineis paratum: postremo vile integumentum fiet litetarum, quae ex Italia mittentur ad Romanos in Hispania & Africa militantes, qualem usum Plinius lib. 13. cap. 12. scribit e charta emporetica suppeditari, quae in uelutis scribendo, in uolueris rerum segestriumque, in mercibus usum praebet. Huc accedet risus monitoris prius non auditi, qui illustratur similibus comparatione, quod talis futurus sit monitori, qualis solet esse agasini ex asino in rupes protuso propter tarditatem illius contumacem.

2. Hoc praeter superiora libro accedet, ut, quum senio vilior fuerit, manibus puerorum literas appellantium, & ex earum commissuris syllabas efficere balbe conantium, ridicule contrectandus & terendus sit.

3. Jam descriptio Poetae sequitur, primum e procreantibus causis, quod ipsius maiores fuerint servilis conditionis & sortis: deinde minorum collatione, quod partes ipsius longe inferiores eo fuerint & virtutis splendore & ingenij dote, quibus obsecritatem generis illustravit, & humilitatem ejusdem magnifice extulit. Ita Cicero gloriatur se majoribus suis praetulisse. Hoc certe modo libri majus beneficium in parentes videtur conferre, quam ab illis acceperint; quo i. Seneca l. 1. c. 32. de beneficiis sic demonstrat. *Alui, i. qui, me pater, si idem praefo: quia non tantum ali se, sed a filio ali gaudet, & maiorem ex animo meo, quam ex ipso, percipit voluptatem. Illius alimeta ad corpus tantum meum pervenerunt. Quid si quis intrantem processit, ut aut eloquentia per Gentes enotesceret, aut iustitia, aut rebus bellicis, & patri quoque, ingentem circumferret famam, tenebrasque natalium suorum clara luce discerneret, non in parentes suos beneficium inestimabile contulit: tu quisquam Aristonem & Gryllum, nisi propter Xenophontem ac Platonem filios nosset? Sophroniscum Socrates exspirare non patitur. Ceteros enumerare longum est, qui vivunt ob nullam causam aliam, quam quod illos liberorum eximia virtus tradidit posteris &c.* Ea est profecto vera nobilitatis origo, quae proprijs cuiusque virtutibus, non alienis, aestimatur. Videtur Poeta velle ab hominibus tantum fieri, quanti Diogenes Laertius scribit Bionem voluisse aestimari, qui cum ingenue professus fuisset obscuritatem & ignobilitatem Parentum suorum, praemonuit historicos Persam & Philonidem ut nihil adventitij & externi ad historiam ipsius adferrent, *non tamen ipsi, ut & quavis, spectate me ex me ipso. i. ex meis proprijs, non ex alienis virtutibus. ac viribus. metimini.* Librum autem admonet e locoparium quanto genus Poetae narret obscurius ac humiliter tantum virtutes ipsius faciat illustriores & altiores.

4. Eundem admonet e varijs adjunctis, ut dicat eum apud primos Urbis viros valde gratiosum esse: exigua corporis statura praeditum: intempestive canescentem, frigidulum & apricum hominem.

5. Locus est e diversis eodem spectatibus, quod, licet naturam sit iracundus, mox tamen deponat iram, & facile placetur.

6. Aetas quoque ejus ad categoriam adjunctorum referenda est, quum vis hic multis circumstantijs circumscribatur. Tum igitur, quum haec diceret libro, quantum & quadragesimum aetatis suae agebat annum, atque in multis scriptis sparsim praeco fuit suae virtutis, sed nullum illius magis immortale praconium madabit suis versibus, quam quod illi defert praefens Epistola specie deliberationis cum libro: unde potius ingenium Poetae, quam illius aut pudor, aut modestia iudicanda est.

Enarratio Grammatica.

Vertumnus Janusque. De Vertumno habes, quod sentiendum sit, Sat. 7. l. 2. adhuc locum, Vertumnus natus inquit: addam tamen ex eodem inter-

prete illuc etiam aliunde vocato, in omnibus, quae cepit venerint, *Dij bene vertant, dici solet: quia saepe homines ea optaverunt, quae aliis aliter, atque expectaverunt, contigissent: quam potestatem rerum vertentium semet in utraque partem, vertumno Deo superesse veteres existimaverunt:* Haec ex comment. Donati in Adel. Act. 4. Sc. 7. sicut etiam haec ex Hecy. Act. 1. Sc. 2. ex eodem in verba, *Di vertant bene, quod agas: saepe enim res eveniunt aliter, quam volumus, & ideo Vertumnus colitur, qui praest rebus vertentibus.* de Jano Sat. 3. ejusdem libri ad haec verba, Janum ad medium, & 6. Sat. ejusdem ad haec, *Maturum pater.*

Speculare. Quia non minus haec nomina sumuntur, ut mox dicetur, libenter explicarem: Oliber, videris oculos conjicere versus bibliopolem & forum librarium, ad templum Vertumni & Jani, ubi prostabant libri, ut illic venum eas pulchra pelle tectus, & arida pumice expolitus: de cuius ratione consule Gramm. Od. 11. l. 1.

Scilicet. De hoc adverbio vide, Gramm. Satyræ 1. l. 1. **Proles.** Id est, pretio vendaris & venunderis, ad venditionem exponaris.

Sosiorum. Hi Sosij fuerunt duo fratres Romae bibliopola, venditores librorum, & librarii scriptores, qui pumice expoltebant libros, & manu describebant, ideoque hic dicitur mundus liber. At talem expolitionem valet plurimum naturalis ipsius asperitas & ariditas, unde, aridior pumice & habere oculos pumiceos, qui nullam expuant lacrymam, Plaut. in Pseud. abierunt in proverbium. De pumice vide quod annotatum est in Od. 11. lib. 1.

Olibi. I. metuis clavibus includi & obsignari, quod tamen gratum est veterando & modesto libello. Sigillum *σφραγισμός* a signo diminutivum nomen. Ut autem signa sunt rerum characteres, ita & res ipsae vel sculptae, vel factae, vel effictae dicuntur signa. Gall. *images & medalles.* Utamque sonat *τύπος* *τύπος*, qua tabula obsignantur.

Paucus ostendi. Id est, doles & queris quod pauci viri te legant, manibusque gestent: Id autem communiter & promiscue ab omnibus fieri mallet: sed non eo consilio es a me factus & altus, ut tam cito servias publico. Posset etiam fortassis accipi, non ita, sicut apud Terentium, non ita dissimili sunt argumento, in prologo Andriae, & in Catone Majore, non ita longa disputatione, pro, non admodum dissimili, non admodum longa: & tunc sensus esset: non valde habitus es, vel non admodum es expolitus & limatus, & castigatus, ut iudicium Criticorum cum honore subeas, & in omnium eruditorum censuram venias, qui sensus congruit cum illo consilio in Epist. ad Pis.

— Si quid tamen olim

*Scripseris, in Metij descendat iudicis aures
Et patris nostras, non tamen prematur in annum,
Membranis intus positus delere licebit,
Quod non edideris: nescit res missa reverti.*

Tu meritis, Lector, utrum malis deligere.

Fug. Quasi Poeta librum animaduertit obstinate in sententia de discessu permanere, iracunde illum a se amaret, quod tamen cupit abire. Providit enim illud Mimi Publani esse verissimum, *inveniam seretineas, exire incitas.*

Non erit. Id est, tu semel in lucem editus, & manibus populi comprehensus nunquam poteris ad me redire.

In breve. I. non ignoras te mox ei fastidio futurum, qui prius tantopere cupidus erat tui legendi. Ille enim satietate captus involutum & complicatum te relinquet neglectum & turpiter jacentem. Hoc autem, in breve cogi, valet illud Terentij, in angustum cogi, quod prius erat apertum, & late patens. Protulit lambin. cl. 9. Livij locum ejusdem phraeos, *Erant causae de rebus singulis in breve coactae,* i. in commentariolus: qualis Laetius expressit in Alex. Severo nomine Breves vbi libellos intelligas. *militis suos sic vbi q.*

Romanis bellum illic gerentibus, ad quos mittitur liber sic sordidus, & tegens fasciculos literarum.

o Alia est generis synecdoche pro Poeta hortatore minimè credito. Ille qui periphrasis est agathonis, qualis fuit Epist. 18. aut olitoris aget mercede caballum.

p Meton. est adjuncti pro balbosene.

q Meton. est altera, sed causa pro effecto vere temperato, solis inclinatione, & in aures, est synecdoche partis pro ipsis auditoribus in umbra tempus fallentibus.

r Insignis est Allegoria ab avibus, quæ solent aded ex- crescere, ut eas nidus a parentibus constructus capere non possit, ad ostendendum, quantam Horatius ad natales suos attulerit dignitatis accessionem.

s Epistrophe est, similitudo soni ejusdem in clausulis.

t Meton. est causa, pro, caloribus gaudentem, illis que facile suavitèrque ferentem, ἡλιόχαρής, ἡλιόπαθής, ut ἡλιόφειδος, apicari. Sic Persius dicit Sat. 5. Apricos se- nes meminisse. Jam aliquot locis hic tropus usurpatus fuit, ut Ode 5. l. 4. & soles melius nirent, Epod. 2.

Sabina qualis, aut perusta solibus. sic quoque Græci πικρὸν πλῶς usurpant & τροπικὸς τῆς ἡλίου ut Dionys. in Perieges.

Ἐπὶ τῇ δὲ πικρῇ ἀντιθέσει ἡλίου ἀντιθέσει

Ἐπὶ τῇ δὲ πικρῇ ἀντιθέσει ἡλίου ἀντιθέσει

Sed hic multum terra anfractus

Existentis est, fervidis torrefactus solibus.

ubi Scholiastes miratur incogitantia fortassis tropi, quod non solum apud Libanium & Aelianum pluraliter soles dicantur, sed apud Dionysium etiam legantur, ut hic vides. Locus autem Libanii, quem illic citat, sic versio- ne explicatur, iram ad multos soles conditam servat, id est, multos dies, seu diu, quod addit interpretes, alij autem quotidie splendores solis & dies vocant soles. Horum cer- tē sententia poterat admonere Scholiastem de modifi- catione vocis.

u Synecd. est partis pro annis quater vndenis, id est, efficientibus quatuor & quadraginta. Hoc certē tropo videtur mensis ortus Horatiani subindicari, quod men- se decembri natus fuisset, ut Porphyrii placuit. quum exponit, quater vndenos, annos quatuor & quadraginta dicit & simul ostendit, & quo mense, & quo anno etatis sue perscripserit.

FINIS LIBRI PRIMI

Epistolarum.

Q. HORATII FLACCI EPISTOLARUM LIBER SECUNDUS.

Epistola prima ad Augustum.

Laudat iudicium Romanorum ad Imperatorem, qui secum verbis prædicarent & re testificarentur, ipsum longè præstare principibus cæteris omnibus, præsentibus ac futuris, & virtutis bellicæ gloriâ & civilis administrationis scientiâ: Sed eosdem gravi & longo sermone reprehendit, quòd longè aliud facerent iudicium de præstantia Poetarum veterum ac novorum.

Vum tota sustineas & tanta negotia solus:
Res Italas armis tuteris: moribus ornes:
Legibus emendes: in publica com-
moda peccem,

Si longo sermone morer tua tempora, & Caesar.
Romulus, & Liber pater & cum Castore Pollux,
Post ingentia facta Deorum in cætempla recepti,
Dum terras hominumq; colunt genus aspera bella
Componunt: agros assignant: oppida condunt:
Plora vè res suis non respondere favorem
Speratum meritis. & Diram qui contudit hydram,
Notaq; fatali portenta labore subegit,
Comperit in viciis supremo sine domari.
Vixit enim fulgore suo qui prae-gravit artes
Infra se positas. & extinctus amabitur idem.
Præsentis tibi maturos largimur honores,
Jurandaq; tuum per nomen ponimus aras.
Nil oriturum aliâs, nil ortum tale fatentes.
Sed tuus hic populus sapiens & iustus in uno
Te, nostris ducibus, te Graius anteferendo:
Cætera nequaquam similiratione, modoque
Aestimât: & nisi quæ terris semota, suisque
Temporibus defuncta videt, fastidit & odit.
Sic fautor veterum, ut tabulas peccare vetan-
tes,
Quas bis quinq; viri sanxerunt: fœdera Regum
Vel Gabius, vel cum rigidis æquara Sabinis:
Pontificum libros: pannosa volumina vaturn,
Dicitur Albano Musas in monte loquutas:
Si, quia Gracorum sunt antiquissima quæq;
Scripta, vel optima, Romani pensantur eadem
Scriptores trutinâ nihil est, quòd multa loquamur
Nil intra est oleam, nihil extra est in nuce duri.
Venimus ad summum Fortune pingicimus atque
Psallimus, & lætatur Achivis doctus unctis.
Si melior dies, ut vina poemata reddat,
Scire velim, chartis pretiū quotus arroget annus.
Scriptor, abhinc annos centum qui decidit, inter
Perfectos veteresq; referri debet: an inter
Viles, atque novos? excludat iurgia finis.
Est vetus atque probus, centum qui proficit annos.
Quid? qui deperijt minor vno mense, vel anno,

Inter quos referendus erit? veteresne Poetas?
An quos, & præsens, & posterare spuit ætas?
Iste quidem veteres interponetur honeste,
Qui vel mense brevi, vel toto est junior anno
Ut or permissio, & caudâ pilos ut equina
Paullatim vello & demo unum demo etiam unum:
Dum cadat elusus ratione ruentis acervi,
Qui redit ad fastos, & virtutem aestimat annis,
Miraturque nihil, nisi quod Libitina sacravit.
Ennius & sapiens, & fortis, & alter Homerus,
Ut Critici dicunt leviter curare videtur,
Quòd promissa cadant, & somnia Pythagorea
Nævius in manibus non est & mentibus hæret
Penè recens: adeò sanctum est vetus omne poema:
Ambigitur quoties, & vix utro sit prior, aufert
Paccuvius docti famam senis: Accius alti:
Dicitur Afraniæ a toga convenisse Menandro:
Plautus ad exemplar Siculi properare Epicharmi:
Vincere Cecilius gravitate, Terentius arte.
Hos ediscit, & hos arctostipat theatro
Spectat cæcæ Roma potens: habet hos numeratq; poetas,
Ad nostrum tempus Livii scriptoris ab ævo.
Interdum vulgus rectum videt: est, ubi peccat.
Si veteres ita miratur, laudatq; Poetas,
Ut nihil anteferat, nihil illis comparet errat.
Si quadam nimis antiquè si plerumq; durè
Dicere credat eos, ignavè multa fatetur:
Et sapit, & mecum facit, & Jove iudicat æquo.
Non equidem insector, delectatq; carmina Livii
Esse reor: memini, quæ plagosum mihi parvo
Orbilium dictare: sed emendata videri,
Pulcræque, & exactis minimum distantia miror.
Inter quæ verbum venicuit si forte decorum, &
Si versus paullo concinnior unus & alter,
Iniuste totum ducit, venditq; poema.
Indignor quicquam reprehendi non quia crasse
Compositum, illepidè ve putetur sed quia nuper:
Nec veniam antiquis sed honorem & præmia posci.
Rectè, nec ne crocum florèsq; per ambulet Atta
Fabula, si dubitem: per clament perisse pudorem
Cuncti penè patres: ea si reprehendere coner,
Quæ gravis Aesopus, quæ doctus Roscius egit:
Vel quia nil rectum, nisi quod placuit sibi, ducit:
Vel quia turpe putant parere minoribus, & quæ
Imberbos

Imberbes didicere senes perdenda fateri.

16. Jam Saliare Numae carmen qui laudat, & illud,
Quod necum ignorat, solus vult scire videri;
Ingeniis non ille faverit plaudique sepultis,
Nostra sed impugnat: nos nostraque lividus odit.
Quod sit tam Gracis novitas inuisa fuisset,
Quam nobis, quid nunc esset vetus? aut quid ha-

beret,

Quod legeret, tereretur, vicissim publicus usus?

17. Ut primum positus nugari¹⁶ Gracia bellis

Cepit, & in vitium¹⁷ Fortuna labier aqua,

18. Nunc athletarum studiis, nunc arsit equorum:

Marmoris, aut eboris fabros aut eris amavit

Suspendit picta vultum mentemque tabellâ:

Nunc¹⁹ tibicinibus, nunc est gaudia Tragedis:

Sub nutrice puella velut si luderet infans:

Quod cupide petiit, maturè plena reliquit.

Quid placet, aut odio est, quod non mutabile cre-

das;

Hoc paces habuere bonae, 19. ventis, secundi:

20. Romae dulce diu fuit & solenne, reclusa

Manè domo vigilare, clienti²¹ promere jura:

Cantos nominibus certis expendere nummos:

Majores audire: minores dicere, per quae

Crescere res posset, minui damno libido.

19. Mutavit mentem populus levis, & calet uno

Scribendi studio: pueri patresque severi

21. Fronde comas vincti²² canant, & carmina di-

ctant.

22. Ipse ego, qui nullos me affirmo scribere versus,

Invenior Parthis mendacior: & prius orto

Sole, vigil calamum & chartas & scrinia posco.

23. Navem agere ignarus²⁴ navis timet: 24. abroto-

num agro

Non²⁵ audent, nisi qui didicit dare. Quod medi-

corum est,

Promittunt medici: tractant fabrilis fabri:

22. Scribimus²⁶ indocti, doctique poemata passim.

23. Hic error tamen, & levis haec insania quantas

Virtutes habeat, sic²⁷ collige. 24. Vatis avarus

Non temerè est animus: versus amat: hoc studet v-

num.

Detrimenda, fugas servorum incendia ridet:

Non fraudem socio, puerove incogitat ullam

Pupillo: vivit siliquis, & pane secundo.

25. Militia quamquam piger & malus, utilis Urbi.

Sidas hoc parvis quoque rebus magna juvari:

25. Ostenerunt pueri, balbumque Poeta figurat:

Torquet ab obscenis jam nunc sermonibus aurem:

Mox etiam pectus preceptis format amicis.

Asperitatis & invidie corrector & ira.

Rectè facta refert: orientia tempora notis

Instruit exemplis: inopem solatur, & agrum.

Castis cum pueris ignara puella mariti

Disceret unde preces, vatem ni Musa dedisset?

Poscit opem chorus, & praesentia numina sentit:

Caelestes implorat aquas, doctâ prece blandus:

Avertit morbos: metuenda pericula pellit:

Impetrat & pacem, & locupletem frugibus annum

26. Carmine Di superi placantur, carmine manes.

Agricole prisca, fortes parvoque beati,

Condit a post frumenta levantes tempore festo

Corpus, & ipsum animum spe finis dure ferentem,

Cum sociis operum, & pueris & conjuge fida,

Tellurem porco, Sylvanum lacte piabant,

5 Floribus, & vino Genium²⁸ memorem brevis ævis.

Fescennina per hunc inventa licentia morem

Versibus alternis opprobria rustica fudit:

Libertasque recurrentes accepta per annos

10 28. Lusit amabiliter: 29. donec jam savus apertam

In rabiem verti capit focus, & per honestas

Ire domos impunè minax. Dolere cruento

30 29. Dente lacessiti: fuit intactis quoque cura

Conditione super communi: quin etiam lex

15 Pœnaque lata, malo quae nollet carmine quenquam

Describi: vertere modum formidine³¹ sustis

Ad bene dicendum delectandumque redacti.

27. 30. Graci capta ferum victorem cepit, & artes

20 Intulit agresti³² Latio. Sic horridus ille

31 31. Desluxit numerus³³ Saturnius: & grave viris

Munditia pepulere: 32. sed in longum tamen ævum

Manferunt, hodieque manent vestigia³⁴ ruris.

32. Serus enim Gracis admovit³⁵ acamina³⁶ chartis:

25 Et post Punica bella quietus querere cepit,

Quid³⁷ Sophocles, & Thespis, & Aethylus utile

ferrent.

Tentavit quoque, rem si dignè vertere posset:

Et placuit sibi natura³⁸ sublimis & acer.

30 Nam³⁹ spirat Tragicum satis, & feliciter audet:

Sed turpem putat in scriptis, metuitque lituram.

29. Creditur, ex medio quia res arcessit habere

Sudoris minimum: sed habet Comœdia tantò

35 Plus oneris, quanto venia minus. 30. 30. Aspicite, Plan-

tus.

Quo pacto partes tutetur amantis ephēbi:

Ut patris attenti, lenonis ut insidiosi:

40 Quantus sit Dorfennus edacibus in parasitis:

Quam non⁴¹ astricto percurrat pulpita socco.

33. Gestit enim nummum in loculos dimittere, post-

hac.

Securus cadat, an⁴² recto stet fabula talo.

45 32. Quem tulit ad scenam⁴³ ventoso gloria curru,

44 Exanimat lentus spectator, sedulus inflat.

Sic leve sic, parvum est, animum quod laudis ava-

rum.

34. Subruit aut reficit. Valeat res⁴⁵ ludicra, sive

50 Palma⁴⁶ negata macrum, donata reducit opi-

num.

33. Sape etiam audacem fugat hoc terrētque Poetam,

Quod numero plures, virtute & honore minores?

55 Indocti⁴⁷ stolidique & depugnare parati,

Si discordet eques, media inter carmina poscunt

Aut ursum aut pugiles: his nam plebecula gaudet.

Verum equitis quoque jam migravit ab aure vo-

luptas.

60 Omnis ad incertos oculos, & gaudia vana.

Quattuor aut plures aulae praemuntur in horas,

Dum fugiunt equitum⁴⁸ turma, peditumque ca-

terva.

65 Mox trahitur manibus regum⁴⁹ fortuna retortis.

Effeda festinant, pilenta petorrita naves:

Captivum portatur⁵⁰ ebur: captiva⁵¹ Corinthus.

34. Si foret in terris videret Democritus, seu
Diversum confusa genus panthera camelo,
Sive elephas albus vulgi converteret ora:
35. Spectaret populum ludis attentius ipsis.
Ut sibi prebentem mimospectacula plura,
36. Scriptores autem narrare putaret ¹* a fello
Fabellam surdo: 37. nam quæ pervincere voces
Evaluer sonum, referunt quem nostra ²* theatra?
38. Garganium mugire putes nemus, aut mare Tus.
cum:
39. Tanto cum strepitu ludi spectantur, & artes
Divitiæq; peregrina, quibus oblitus actor
Quum stetit in scena, concurrat dextera laeva.
40. Dixit adhuc aliquid? Nil sanè. Quid placet ergo?
41. Lana Tarentino violas imitata ³* veneno.
42. Ac ne forte putes me, quæ facere ipse recusem,
Quum recte tractent alij, Laudare malignè.
Ille per ⁴* extensum funem mihi posse videtur
Ire Poeta, meum qui potius inaniter angit,
Irritat, mulcet falsis terroribus implet.
Ut magus: & ⁵* modo me Thebis, modo ponit Athe-
nis.
43. Verum age, & his, qui se lectori credere malunt,
Quum spectatoris fastidia ferre superbi,
Curam redde brevem si munus ⁶* Apolline dignum
Vis complere libris, & vatis addere ⁷* calcar,
Ut studio majore petant ⁸* Helicon virentem.
44. Multa quidem nobis facimus mala sapè Poeta,
(⁹* Ut vineta egomet cadam mea) ¹⁰* quum tibi li-
brum.
Sollicito damus, aut fesso: quum ledimur, unum
Si quis amicorum est ausus reprehendere versum:
Quum loca jam revocata revolvimus irrevocati:
Quum lamentamur, non apparere labores
Nostros, & ¹¹* tenui deducta poemata filo:
Quum speramus eò rem venturam, ut simulatq;
Carminare scieris nos fingere, commodus ultro
Arcebas, & egere vetes, & scribere cogas,
Sed tamen est operæ pretium cognoscere, quales
¹²* Aedituos habeat belli spectata domique
Virtus, indigno non committenda Poeta.
Gratus Alexandro regi magno fuit ille

Charilus, incultis qui versibus & malè-natis
Rettulit acceptos, regale numisma, Philippos.
Sed veluti tractat a notam labemque remittunt
Atramenta, ferè scriptores carmine fædo
45. Splendida facta ¹³* linunt. Idem rex ille, poema
Qui tam ridiculum, tam care prodigius emit:
Edicto vetuit, ne quis se præter Apellem,
Pingeret, aut alius Lysippo duceret ¹⁴* æra
Fortis Alexandri vultum simulantia, Quod sibi
Judicium subtile videndis artibus illud
Ad libros, & adhuc Musarum dona vocares,
¹⁵* Bæotum in crasso jurares aere natum.
46. At neque decorant tua de se judicia, atque
Munera, quæ multa dantis cum laude tulerunt,
Dilecti tibi Virgilius, Variusque Poeta:
47. Nec magis expressi vultus per ahenæ signa,
Quam per vatis opus mores, animique virorum
48. Clarorum apparent: 49. nec sermones ego malle
¹⁶* Repentes per humum, quàm res componere ge-
stas:
Terrarumque situs, & flumina dicere, & arces
Montibus impositas, & barbaræ regna, tuisque
Auspicijs totum confecta duella per orbem
Claustraque custodempacis cohibentia ¹⁷* Janum
Et formidatam Parthis te principe ¹⁸* Romam:
Si, quantum cuperem, possem quoque: 47. sed neq;
parvum
Carmen majestas recipit tum, nec meus audet
Rem tentare, pudor, quam vires ferre recusent.
48. Sedulitas autem, stultè quem diligit, urget:
Præcipue quum se numeris commendat, & arte,
49. Discit enim citius, meminitq; libentius illud,
Quod quis deridet, quàm quod probat & venera-
tur:
50. Nil moror officium, quod me gravat: ac neq; ficto
Inpejus vultu proponi ¹⁹* m. cereus usquam,
Nec pravè-factis decorari versibus opto:
51. Ne rubeam ²⁰* pingui donatus munere: & una
Cum scriptore meo, capsâ porrectus aperta,
45. Deferar in ²¹* vicum vendentem tus & odores,
Et piper, & quicquid chartis amicitur ineptis.

Analysis Dialectica.

Quidam existimant, quattuor primis versibus E-
pistolæ quandam Poetæ excusationem contine-
ri, quod ad Augustum Cæsarem carmina non sa-
pius scripsisset, nec ipsius facta laudibus plenius extulisset.
Hujus quidem rei potest argumento esse, quod sub finem
Epistolæ scribit:

— Nec sermones ego malle

Repentes per humum, &c. Hanc autem opinionem
affirmant se habere ex quadam epistola Augusti ad Ho-
ratium, cuius mentionem fecit, ut ajunt, Suetonius:
quod equidem nondum satis mihi exploratè perceptum &
cognitum habeo. Refert hic quidem historicus, Augu-
stum aliquando voluisse præficere Horatium epistolis
scribendis: sed hunc tale munus honestè recusasse. Nar-
ratur quid simile de Seleuco rege, qui dicitur cuidam
amici felicitatem ipsius mirificè prædicanti respondisse,
si quis curas molestiasque exploratè perceptas & cog-
nitas haberet, quæ Regi quotidie devorandæ sunt in ad-

50 ministrations regni, totque scribendis ac legendis epi-
stolis, negotijsque transigendis, regale diadema humi
projectum inde tollere minimè curaret, sed neglectum
prætermitteret: Hocque munus magis oneri esse domi-
nanti, quàm honori existimaret. Proferuntur etiam
55 querelæ Augusti e quadam ipsius epistola de Horatio,
quod in sermonibus nullum Imperatoris fecisset men-
tionem, his verbis: iratum me tibi scito, quod in pleris-
que ejusmodi scriptis mecum potissimum non loquaris. An
vereres, ne apud posteros infame tibi sit, quod videaris fa-
60 miliaris nobis esse? quo questu Poeta motus fortasse cepit
se purgare hac ecloga, Quum tot sustineas, &c. Quidquid
tamen sit, pendet hoc exordium ex antecessione alicu-
jus causæ, cui nunc satisfacit ex efficientibus epistola-
ris intermissionis: quod ipsi maxima fuerit adhuc religio
65 minutis ac levibus epistolis illis, necessariis, gravibus, opero-
sisq; negotijs implicatū maximo reip. incōmodo interpellare,
Post excusationē ingreditur in ipsius laudationem cōpa-
ratione Augusti cum superioribus alijs heroibus multum
n n diffi-

diffimili: cuius protasis constat e quintuplici distributio-
ne heroum ex adjunctis & factis eorum: quod mortui
quidē divinos honores sint consequuti: sed dum vivi optime
d: hominibus mererentur, nullos, cuius rei, Iosephus lib. de
Iudæa capta hanc reddit rationem, ἐπὶ μὲν ἀπὸ τῶν ἐστῶν ἐν
ἐν τῷ αἰῶνι καὶ ἐν τῷ διασπασμένῳ. I. quod in rebus secundis invidiam
effugere nullis adhibitis machinis nemo possit.

2. Communis est hæc sententia & querela virtutem præsentem
negligi, absentem amari & requiri, qualis fuit Od. 2.4. l. 3.

Virtutem incōstans nemo odit nisi:

Sublatam ex oculis quærimus invidi,

ex qua, si vel totam hanc protasin ἀλλοτρίως complecti,
fiet propositio argumentationis: qui prudentia, fortun-
dine, diligentia industria reliquæque virtute aliusque divo tex-
tū, ἡμῶν ἰδὲ καὶ, ex us maxime, qui sunt cum eo ejusdem
artis, videtur præluce, hic sibi vivo constare videtur eo-
rum odium & invidiam sola morte delendam: Romulus,
Bacchus, Castor, Pollux & Hercules aliis equalibus suis præ-
luserunt huiusmodi dotibus ingenij & corporis: non igitur
est mirum, si vivi apud eos gravissimam invidiam laborant,
& solam post mortem fructus sue virtutis preceperunt. meri-
to videtur mihi Agamemnon his adscribendus, cuius im-
perio ac felicitati Agilthus insidiatus est, expugnata Cly-
tænestre pudicitia: de quo Pindarus cecinit Πυθ. 12. ἐπὶ πῶδ. β.

Ἰγέρτε γὰρ ὁλβος ἡ μέγιστος φθόρος

Ὀδὲ χαμηλὰ πνέων, ἀπ' αὐτῶν βρέμεται. I.

Sustinet enim opulentia non minorem invidiam.

Sed qui humilia spirat, obscure fremit, id est.

*Qui repit humi, & rem possidet pertenuem, ei non
solum homines invidere.*

3. Antapodosis est facti Romanorum illustrata: qui Au-
gusto etiam vivo divinos decernat honores, obres ab eo præ-
clare gesta, quarum magnitudo omnem omnino hominibus
invidiam materiam exstinxit, & quasi jam inter Deos esset
relatus, nomen illius in plerumque obtestentur. Eodem perti-
net hæc altera brevis dissimilitudo, quod nihil dum ortū,
nihil post mortem sit Augusto simile. Similis est assentatio
ex comparatione parium Od. 2. li. 4.

Quo nihil majus meliusve terris

Fuit adonaveri, similis quoque lib. 2. de Tristibus,

Iure igitur Genitorq, deum rectorq, vocatur.

Iure capax mundus nil Iove majus habet.

Tu quoque, quum patriæ rector dicare, paterq,

Utere more Dei numen habentis idem.

Contra huiusmodi hominum confidentiam de Institu-
enda metatilibus apothecis lege cap. 5. Apolog. Tertul.
hæc tamen apothecosis videtur mihi quādamtenus alludere
ad etymum vocis *Augusti* quæ non ab augendo, ut Ac-
cursius voluit, sed ab auguratu, qui, ut res iacta, fuit Ro-
manis, & certa rerum futurarum scientia: ad quam per-
tinet illud Ovid. l. 1. Fast.

Sancta vocant augusta patres: augusta vocantur

Templa sacerdotum, ritē dicata manu.

eodem quoque interpretatio Græca τῶν θεῶν, veneratione
dignus & adorandus.

4. Approbatur hæc collatio ex adjuncta judicantium
sapientia & equitate, quam minime postea idem conser-
varunt in excellentia portarū æstimandas judicantes: qua-
lis iniquitas iudicij: non minus valet ad excusationem in-
termittæ descriptionis Horatiana, quā illa Cæsaris occu-
pationes gravissimæ: vnde periphrasim calliditatem Poetæ,
qui primum laudat iudicium Romanorum de Cæsaris
excellentiā prædicanda: quos vult postea graviter vitu-
perare, qui poësin annis obsitam tibi opere probarent. At
quoniam reliquum Epistolæ nititur hac iudicij dissimili-
tudo, illam de integro repetam, quod facilius, Lector, a-
nimadvertas ad eam sequentia referri: non, quemadmodum
Romanus ex quo es bono summæque sapientiæ Augusti an-

te posuerunt ceteris ducibus Romanis & Græcis, non, inquit,
sic de veteribus poetis ac novis recte judicant. (Idē argu-
mentum sic Cicero pronunciat in Lælio, non quemad-
modum equis vetulis teneros antepone solemus, sic amicis
novi sunt veteribus anteponend.) Hæc posterior pars ad
finem usque Epistolæ non sine magna commendatione
recentium Poetarum di putatur.

5. Antapodosis est altera ex negatione similium: Quod
secus de præstantia Poetarum judicent, itque de Imperato-
rum excellentia: cuius ratio est ex adversis, quia illorum
antiquissimi quique ipsis placent & vix probantur: recē-
tissimi verò contra dissimiles sunt in vixi: similis est que-
rela Martialis Epig. ad Regulam sub initium lib. 5.

Esse quid hoc dicam, vivis quod fama negatur:

Et sua quod rarus tempora lector amat? suatempora,
id est, scriptores suorum temporum: quod tribuit invidiæ
ut efficienti causæ quæ hominum iudicia pervertit:

Hi sunt invidiæ nimirum, Regule, mores.

6. Altera est ratio ex efficientibus, cur plures veteres,
quā novos faciāt Poetæ: quia, ut ajunt, a Musis dictata
sunt, quæ illi veteres postea scriptis mandarunt. Hoc argu-
mentum illustratur distributione veterum scriptorum,
qualia fuerunt, liber duodecim tabularum, fœdera regum
Romanorum percussa cum Gabiis, aut cum Sabinis, jus Pō-
tificium, & annales a Pontificibus conscripti, & effusa va-
rium. Hæc Iudicij per veritas reprehensa est a Lactantio
lib. 2. divin. Institut. cap. 8. quod audiret sapientiam an-
tiquis ut propriam, adscribi non sine magno posteriorū
dedecore, non inquit, quia nos illi temporibus antecesser-
unt, sapientiā quoque antecesserunt: quæ si omnibus equa-
liter datur, ab antecessentibus occupari non potest: illi labi-
lis est, tanquā lux & claritas solis: quia ut sol oculorum, sic
sapientia lumen est cordis humani. non dissimilis est sentē-
tia Tertuliani lib. 3. contra Marcionem, sed quia prior eis
venit, & prior documenta virtutum signavit, Idcirco qua-
si locum in Balneo, ita fidem occupavit, & posteris quibus-
que præripuit.

Et quæ dicuntur, & quæ aguntur: quæ neque fallere possi-
mus, neque alios ipse: sed eos, qui fallūt ceteros, nō impu-
ne sinat abire Itaque quū sic deo juratur, ipsi tribuitur is ho-
nos, quæ lex tertia mādāt & requirit, nā jurātes agnoscūt
in deo scientiam, qui omnia norit: veritatem, qui fallere
nequeat: Iustitiam, qui de perjuris vindictam expetat.

7. Poeta ex iudicio Romanorum de antiquitate præfata no-
vitari efficit parū collationē, quæ mox alterā ejusdē gēneris
refellit, si vetustissima quæque Græcorū scripta sūt optima,
eādē iudicij equitate etiā antiquissima Latinorū erūt opti-
ma: quod perfectio æquæ est falsū, atque quū dicitur, nihil intra
oleā, nihil extra nucleū esse durū: quia olea intus suū officulū,
& nux foris suū putamē durū habere ipso sēsucō probatur:
itaque non multā disputatione opus est contra mendacium
tam manifestū compertum, & deprehensum.

8. Ut ostēdat, quā absterda sit superior cōparatio, e ma-
jorū cōparatione docet, inter Romanos esse pictores, canto-
res & palastristas Græcis vel antiquissimis harum artium pe-
ritiores: quā verē judicare faciliē poterit lector & histo-
rijs variorū scriptorum de tot victorijs Romanorum.

9. Jam variā quæstionē movet comparatē & faciet, ita
ut Epistolā præter ipsum nomen Satyræ possit haberi:
quærit, inquam, utrum ad carmenis bonitatem disturni-
tas aliqua temporis ita sit necessaria, ut ad celebrē vni ge-
nerositatē. Quod si ita est, quo tēporis spatium illa sit merienda:
ubi utget ex fine descriptionem tēporis, ut e cōstituto ip-
sius certo termino tota contentio dirimatur. Tādē circūscri-
bitur annis centū, quos qui cōplēverit, habetur probus atque
vetus Poeta, etiam si a centū, mensem vel annū absit. Quidā
in his interrogatiunculis agnoscunt Stoicam & acerva-
lem argumentationem, quæ Paulatim multa conge-
rendo

rendo progreditur ad acervum, quem Græci Soriten vocarunt, & Scholastici argumentationem de primo ad ultimum, cuius hoc apponunt exemplum: *Socrates est homo: homo est animal: animal est substantia: Socrates igitur est substantia.* in qua quidem progressionem acervali duplex est enthymema, in priori complexio desideratur sic: *Animal est substantia: homo est animal: quæ expletur: Homo igitur est substantia: in posteriori requiritur sic: Animal est substantia: igitur Socrates est substantia,* reponatur assumptio, atqui *Socrates est animal: quorum syllogismorum redintegratio refert primam Aristotelis figuram.* Altera coacervatio argumentorum est ad probandum: *Quod bonum est, id etiam esse honestum: itaque quod bonum est, id est optabile: quod optabile, id est expetendum: quod expetendum, id est laudabile, est honestum.* Vides, Lector, hic tria coacervari argumenta, *optabile: expetendum & laudabile,* quæ possunt, ut superiora, concludi in prima figura. Eam ob rem Sorites nulla est argumentationis nova figura. De quo vide prælectiones Aud. Talarî, in Dialectica P. Rami. Videamus, an Horatius hic *ἄνθρωπος ἐστὶν ἀνθρώπος, sic coacervavit: Quæstio est, quis habendus sit vetus & bonus Poeta: respondetur, qui centum annos attigerit, id est, cuius poema jam annos centum conditum sit, is habetur vetus & bonus Poeta: deinde quæritur: Quid? si quod opus est natum minus uno mense vel anno: Respondetur rursus: opus vel ipsius auctor natum minor brevi mense vel toto anno poterit veteris? Poetis & bonis adscribi honestè. Argumentum quæstionis est ex adjuncta *etatis centenariæ, vel aliquanto minori: unde potest sic cõtēxi syllogismus in dicta figura: cuius opus complevit centum annos, is est vetus & probus Poeta: hoc vel illud opus totidem explevit: huius igitur auctor est Poeta laudandus. Item: quod illi ætatis terminum attigerit, uno anno vel mense demto, auctor illius in bonis & veteribus Poetis est habendus, huius vel illius opus pervenit ad tantundem temporis minus uno mense vel anno: huius ergo auctor vetus & bonus Poeta habetur.* Non est mea sententia hic Sorites, non solum, quia est regressus ad unum per subductionem, non ad summum per adjunctionem progressus, verum etiam, quia unicum videtur argumentum brevi quantitate affectum: quum in sorite plura requiratur: quorum quod in prima propositione enunciavit, debet in sequenti enunciari: aut, ut alij Dialectici dicunt, quod fuit in prima propositione prædicatum, idem debet esse subiectum in sequenti, & ita deinceps quod tibi ob oculos ponit superius exemplum: *Socrates est homo: homo est animal: animal est substantia Socrates est substantia**

10. Docet ex similitudine, talem veteris ac boni poematis æstimationem singulatim detrahendo de termino perfectionis carminis constituto tandem ridiculam fore, & se victorem more illius infirmi hominis, qui pilosâ bene habiti equi candam reddidit depilem singularem vulsura & frequenter iteratâ, & ita prudentiâ & consilio alterum robustum superavit, qui candam alterius macilentæ & invalidæ equi totâ summâ cõtentione, & unius vulsura tractu evellere frustra conatus est.

11. Fuit antea gravis querela Poetæ de Perverso Populi Romani Iudicio in Poësi veterum, & recentium æstimatione. Jam elevatur veterarum Poetarum æstimatione distributione ipsorum & singularibus attributis, quorum primus præter ceteros diversis describitur, qui, licet habeatur sapiens & fortis imitator Homeri, vel potius ipse Homerus, testimonio Criticorum: ille tamen adeo negligenter scripsit, ut nihil penè Homericum expressisse videatur. Pars horum adversorum antecedens illustratur brevi dissimilitudine & argumentato ab arte remoto. Secundum eodem argumenti genere, sed simpliciter pronuntiatur. *Nævius non quidem manibus nostrorum hominum nunc tractatur: sed illorum menti-*

bis penè novus tenetur: quæ pars consequens ex adjuncta vetustati acclamatione declaratur, ut Pacuvius e doctrina: Acius e sublimi styli. Sed Africanus similitudine, quod imitatus sit Menandrum Comicum, ut Plautus Epicharmum Siculum, Cecilius autem ornatur hic tantum gravitate verborum bene sonantium: sed alibi laborat impuritate orationis. Hæc tamè gravitate quidam eò videtur metiri, quod se supra leges Comædiæ extulerit. Contra Terentius valet ejusdem & proprietate, & puritate, & acumine judicij.

12. Hæc commendatio e loco adjunctorum communiter attinet ad hos omnes, quod e discantur: ludæ publicis cõtinentur: & ab ætate Livij Andronici usque ad illam huius ætatis in pretio habeantur: sed inconstantia vulgaris judicij declaratur ex adversis, quod sit aliquando rectum, aliquando pravum: pravitas autem minoribus ostenditur, & in eo versatur, ut omnes poetæ recentiores si unum in locum conferantur, non sint cum his veteribus comparandi.

13. Proprio testimonio cõtincit illos perversi judicij cõtparatione parium, dum eosdem refert credere ab illis veteribus nimis antiquos, nimis asperos, nimis negligenter scripta quæ plurima: quod certè dum credunt, iuxta cum ipso sentiunt, & Jovem sui judicij auctorem & approbatorem habent.

14. Poetæ e diversis videtur lectoribus suspensionem suæ in antiquos Poetas invidia levare, inquit, defendo recentos Poetas ab accusatione quorundam, nolo quicquam gravius dicere in antiquos, nec censco illorum carmina oblivione delendi: quæ puer didici ab Orbilio magistro: sed miror, cur probe correctæ perfectæque, quibusdam videantur & existimantur uno demtaxat verbo decenter imitatio, & suaviter sonante, vel unius, vel alterius, versus concinnitate solum impulsis. Præterea ex eodem argumenti genere dicit se graviter ferre non invenistam carminum compositionem, sed illorum novitatem reprehendi: nec veniam delictorum antiquis peti, sed premium & honorem repositi.

15. Huc etiam proferuntur querulæ causæ veteribus Poetis faventi, qui indignè ferant illorum Poemata vituperari a junioribus, quod minime tolerandum censent: idque in duobus præcipue Carminum generibus observandum esse docent. Prius est Comædia Quintij Atæ quæ auctoritas illustrium Actorum, Æsopi, & Roscij, qui eam publicè probaverunt, satis a reprehensione debuit vindicare, a quorum approbatione nemo discrepare potest. Huc accedit quod non satis decorè junioribus cederet senes, nec sine pudore, quæ didicerant iuvenes, dedoceri cogerentur senes. Donat. in Proloq. Heaut adversi, si nunquam avaro pretij statui arti meæ: scribit: oer hæc verba Terentius demonstrat, quàm gravis auctor sit, qui suas comedias probet, & huc locum citat, ut repugnante omni existimationi & approbationi Criticorum. Hoc imitatus est Agamænon apud Petronium, nunc pueri in scholis ludunt: iuvenes ridetur in foro, & quod utroque turpi est, quod quisque propter discit, in senectute cõtiteri non vult.

16. Summa cuiusdam iniquitas, cuius nomini parcat, etiam hic in iudicanda Poetarum excellantia notatur ex diversis geminis, quorum priora continent brevè parium contentione in parte antecedente: Eisi, inquam, ille videtur antiqua laudare, quorum proinde, atque ego, ignarus habetur, illorum tamè auctoribus minime faver. Ex hoc cõtsequente posteriora diversa sumuntur: non faver ille quidem antiquis ingenijs: sed nostris novis scriptis studet omni ratione adversari, & me invidiâ opprimere: deinde e paribus eventum talis invidiæ ostendit: quæ si tantâ flagrant veteres Græci, dum novi & recentes erant, quantâ nunc laboramus, multa certe desiderarent homines, quibus hodie felicissime utitur.

17. Ex efficientibus, pace & fortuna secunda docet illam antiquitatem, de qua tantopere invidi gloriabatur olim fuisse novitatem, idcirco, suam ipsius minime vituperandam quæ aliquando spirabit vetustatem. Pax igitur & amica fortuna pepererunt Græcis omnem tranquillitatem: qui postea novis & variis

- se artium studiis tanquam subjectis, tradiderunt: quæ distributione octuplici enunciantur & nominibus Latinis ex Græco factis sic exprimuntur: *Athletica, Hippica, Marmorygraphica, Elephantographica, Chalcurgica, Graphica, Comica & Tragica*, quibus ita se veteres Græci oblectarunt sicut solet infans variis & mutabilibus ludis sub nutrice gaudere. Ea certe est ingenii hominum innata cupiditatis instantia, ut quod hodie nobis videtur placere, cras valde displiceat: quod hodie expetimus, cras fugiamus.
18. *Parem Romanis fuisse postea studiorum mutabilitatem* demonstrat dissimilibus: quorum protasis variis illorum factis illustratur: quod autem retinuerint morem respondendi de jure, etiam nocte, suis clientibus, aliisq; consultoribus, aut certe id mane factitandi sub galli cantum, ut dictum est Sat. 1. l. 1. collocandi suos nummos tunc apud divites per syngrapham & satisfactionem, pignus acceptum: nitendi consilio & prudentia majorum: minoribus dandi consilium ad rem domesticam recte-tuendam & honeste amplificandam: ad immodicam denique situm habendi restringendam, damnosamq; libidinem reprimendam.
19. Antapodosis est ipsædem factis illustrata quod Romani postea illam vivendi laudabilem consuetudinem mutarint: & se ad scribendum omnes cuiusq; ætatis dederint: animusq; appulerint, & uno poetices studio sic flagrant, ut iam communis edera vinculis cœnent & peritis servus versus dicent.
20. Poetam, ut suspicionem invidiæ devitet, non pudet more Satyrici aggregare se ad alienam scribendi tenuitatem, vitamq; molliorem & profiteri e minoribus suum mendacium, quo ne Parthi quidem mendacissimi cum ipso certare audent: quum affirmat, foris nullos a se versus scribi quam affirmationem ipsemet arguit e disparatis: hæc enim vehementer inter se pugnant, poscere domi servum de nocte calamum, chartam & scrinium ante Solis ortum, & foris dicere, se nihil scribere.
21. In simulacrum Poetarum multitudinem impudentia & temeritatis e dissimilibus, quod se in exercitatione poetices longe aliter inferant & intrudant, atq; ceteri artifices in sua artificia: quorum protasis triplici distributione artificum ex adjunctis illustratur: quia nemo nauticæ exercet, nisi qui fuerit illius apprimè peritus: nemo medicinam, nisi qui tenuerit illius scientiam: nemo fabricam, nisi qui in ea diligenter optimèq; fuerit versatus: omnibus & corporis & animi viribus probè ac maturè prius exploratis. Quam quidem certè cautionem Plutarchus nobis confirmat ita in tractatu, ὅτι διδάκτον ἢ ἀρετὴν ἀλλ' ὁμοῦ οὐτ' ἀνίστην, ὅτε βέλτερον ἢ λήγειν ὁ μὴ μάθων μεταχειρίσασθαι, καὶ πρὸς εἰς ἐδὲν μέγα βλάβος ὁ μὴ οὐκ ἀνέειπαι γινώσκον κατὰ τέλως. tamen neq; telam, neque librum, aut lyram tractaverit, qui non didicerit: quanquam nihil inde detrimenti accepturus sit, sed ludibrio veretur sibi fore, Eā ob rem idem auctor scribit libel. πρὸς Ἰδοίλους, Jovem ablegasse Venerē a reb. bellicis, quæ nihil ad ipsam attinerent, ad nuptiales & Geniales.
22. Antapodosis est, quæ ex adversis, pariter tamē tractatis, effertur, nos Poetæ contrā, tam docti, quam indocti, scribimus. Simpliciter enim poterat enunciari, nos Poetæ longe secus facimus, repete, atque illi artifices.
23. Hortatur Cæsarem ad attentionem ex efficiente, ut quid hæc temeraria scribendi cupiditas sit prolatura, intelligat diligenter.
24. Jam quarum rerū causa sit insanum illud scribendi studium, licet cum impudentia & temeritate in multis conjunctum, demonstrat, non oblitus artis suæ laudes. Primū tollit avaritiam ex animis Poetarum: illis inserit singularem poetices amorem: turbidos animi motus e variis calamitatibus concitados sedat, ut semper videantur homines sui similes tam in rebus adversis, quam in secundis: nulli struit & molitur dolum: parce ac duriter vitam docet tolerare. Facit tamen, ut studiosus virtutis plurimum crees
- suos juvet exemplo, quanquam sit ineptus ad armā.
25. Jam poetica instructus vates describitur ex variis & honestis effectis, per dissimilitudinem prioris ac posterioris poetices: cuius protasis ducitur usq; ad donec jam se vult, &c. Pueros rectam pronuntiationem docet, a turpiter flagitiosèque loquendo avocat: ad omnes honestas partes mature erudit, quod Aristotel. dicit in Ethicis, ἵδεναι καλῶς ἀγεῖν ἐκ πείρας. bonis moribus instructi a pueris, asperitatem nature emendat: invidiam placat: iram coercet: recte factorum commemoratione instruit eosdem rebus antè gestis docet de futuris judicare: pauperibus & agris offert solatium & fomenta dolorum, formulas precandi pueris atque puellis præscribit: quibus omnibus Diogenes Pythagoricus dicebat altè-fixum & fundatum omnis Reip. statum: unde postea imploratur auxilium Deorum: averuntur morbi: metus & pericula pelluntur: pax & ubertas frugum impetratur: Diæ manes placantur: Telluri quoque & Sylvano gratia aguntur, primitis frugum oblati. Ibi tum carmina quotannis ceperunt cantari liberè, faceret & amicis sine cuiusquam offensione & querela, quæ Fescennina, ut Atellana fabula, a loco nominata fuerunt.
26. Dissimilitudinis antapodosis explicatur, ubi prior illa modesta, amabilis & faceta Fescenninorum versus compositio & recitatio dicitur in petulantem, maledicans & contumeliosam veterem Comœdiam conversa: quæ non sibi potuit temperare, quin in nobiles etiam viros linguam nocentem vibraret, & in familias honestas stylum strinxerit sed hæc petulantia lingue postea repressa est, aciesq; styli legeretusa: quæ cautum est ac provisum, ne ullus Poeta quāquam malo carmine describeret, nisi mallet ipse multa & poenā graviter multari. Itaque metus supplicij vetus comœdia contrahi se ad bene dicendum & delectandum.
27. Disputat deinceps ex efficiente, unde Poetica compositio Latinorum suum tandem splendorem consequuta sit eamque affirmat, tum suā rusticitate spoliata, quum verbes Græciæ sub imperium ditionemq; Romanorum subjunctæ sunt: & hi ad venustatem numeri Græcanici stylum suum conformarunt. Itaque Latini ad hanc versuum elegantiam Græcos habuerunt magistros.
28. Demonstrat ex diversis, Romanos non statim a devicta Græciā studuisse artibus illius, sed rudem illam & incultam Saturnini numeri compositionem usque ad suam ætatem permansisse, eamque demum illis artibus excoli coepisse Carthagine delatā: quo quidem tempore Latini se tradiderunt Tragiciis Poetis in Latinum transferendis: quod ex efficiente confirmatur: quia se cognoscebant ita naturā comparatos ad spiritus Tragicos & ad sublimitatem. Hoc tamen unum erat illis maximo impedimento, quod ipsos punderet ac pigeret lituræ & emendationis scriptorum priorum qui interlinendi sæpè versus metus fuit illis causa, cur raro ullum opus ad umbilicum perduxerint.
29. Refutat opinionem Romanorum comparatione parium, qui putarent Comœdiam esse poema paucarum vigiliarum: propterea quod ipsius argumentū sumeretur e rebus plebejis, vulgaribus, privatis & humilibus: illic quoq; inducerentur personæ humiles, obscuræ, populares & private, contrā quam sit in Tragœdia, quia, inquit, tanto studiosius in ea est elaborandum, quanto gravius coargitur vitium illic deprehensum.
30. Ad confirmationem propioris argumenti equidem existimo hæc duo velut exempla fuisse apposita: ut Horatius subiceret sub aspectum Augusti eum Comicum esse laudandum, qui cuique personæ suas & congruentes mandaret partes. Eum verò vituperandum, qui in una tantum personā diligenter decorum observaret, reliquis neglectis: atque Plantum generis esse prioris, Dorcenum posterioris, hocque sensu post insidiosi periodum esse notandam.

31. Approbatio est exempli posterioris ex adjuncta cupiditate Dorsetti, qui susq. deque habuerit fabulā applausam, vel explosam, modo quæstum inde referret.

32. Proponuntur duo Poetarum Comicorum genera, non ratione decori, sed morum dissimilitudine inter se distantia: quorum prius e contrariis finibus describitur, quod quæritur xeposo, id est, inanis gloriæ cupiditate incensū appulisset animum ad Comœdias scribendas, & tandem illas scena commississet, vehementi merore conficiebatur, si vidisset eas fastidiosè spectari: contra, si attentè & alacriter audiri animadvertisset; majores illi latitiæ exultati fiebant animi: quod certè argumentum alijs verbis iteratur adjuncta Comici & Tragicæ studiū contemtionē post illi palmam negatam.

33. Posterior Poetæ Tragicæ vel Comici genus ex adjunctis declaratur: quod, licet audax esset, coartat tamen seditione ignobilis vulgi vel ordinis equestris, cogebatur sepe se fugā subducere e turba post duos actus fabulæ, aut eo aliquantō plus: propterea quod multitudo magis delectabatur spectaculis certaminum inter bestias, pugiles, Athletas & gladiatores: item aspectu, quem Aristoteles in Poetica vocat τὸ ὄψον, id est, apparatus, simulata pugna & rerum omnium, quæ in triumphali pugna ostentabatur, magis, inquam, spectaculis delectabatur, quàm auditu fabularū capiebatur.

34. Accusatur obiter immodicus ludorū apparatus, qui adhibebatur in actionibus fabularū. Hujus enim magnificentia & splendore animi auditorum sic avertebatur ab attentione, ut si Democritus vixisset, tales populi ineptias risisset: quod declaratur e subjecta materia rei prius non vise.

35. Risus Philosophi illustratur duplici comparatione majorum, quod ipse attenderet magis & diligentius animum ad spectatores admiratione talis triumphus percussos, quàm ad ipsos ludos, quia ex illis spectatores plus etiam hilaritatis, quàm e mimo ipse caperet.

36. De Poetis istis quis fuerit Philosopho risus, similitudine explicatur: Non secus, inquit, spectaret tales Poetas agere cum populo frequenti: atque si illi fabulam narrent sermo a seculo.

37. Comparatio probatur minoribus, quod nulla vox humana, ne Stentorea quidem, qualem Homerus tribuit Achilli, vocans ἀειδὼν ποσειδῶν & χάλκεον ὄππᾳ Νηλεΐδῃ Ἰλιάδ. ο. potuisset strepitum theatralē superare, nec ideo exaudiri.

38. Talis autem strepitus demonstratur geminis paribus: quod ille æquaret sonitum, quem edunt sylvæ ventis agitate: quem etiam mare Tyrrhenum procellis commotum.

39. Docet e causis diversis plausū, qui dabatur, non fuisse excitatū ex elegantiæ fabularis orationis, aut dignitate actionis, sed e solo actoris vestitu violaceo & scito ejusdē artificio.

40. Diluit objectam supra vituperationem actionis vestitæ tam variè, parium collatione, quod qui dignitate illius rapit spectatores, in quemcūque velit animi motum, rem facere videtur juxta difficilem & admirabilem, atque si funambulus spectaretur. ipse alijs terrorem incutiens in sua securitate, quod brevi similitudine illustratur. Is enim magum & prestigiatores refert, qui fascinis, venenis, artibusq. magicis ita perstringit oculos spectantium, ut se alibi esse, atque ubi sit arbitratius, resque prodigiosas spectare: sic bonus Poetæ res aut commentitias, aut veras, & tamen procul gestas, dextris facit præsentēs, ut illas geri videas. Expositis igitur tam Comicorum & Tragicorum moribus & eventis, ad Poetas velut privatos accedit, non dicam, ut alij, transit, quia nihil initio definitum, nec in partes distributum. Ideoq. vinculis transitionū nihil hic opus est.

41. Hoc autem genus Poetarum enunciatur comparatè: quod quidam malint sua poemata credere alacri & attento Lectori, quàm ea committere fastidioso spectatori & superbo. Itaque admonetur ex fine Augustus, ut hanc adhibeat cau-

tionem & provisionem bibliothecæ dignis libris instruendæ quod quidem certè, si privatos Poetas aliquantō magis solictos teneat de studiosius scribendo.

42. Ratio est admonitionis ex diversis, non tamen directæ: quia hæc quinque incommoda non tribuuntur operis perfectioni, intempestiva illius oblatio, impatientia emendationis amica, iterata recitatio certorum locorū sine jussu auditoris, ingrata sine laude auditio, spes deniq. remunerationis frustrata scriptorem. Vis autem talium diversorum sic videtur apertius enuncianda: Etsi privati Poetæ spe & pretioribi sollicitandi sunt ad acius poetices studiū & ad majorem operam, diligentiamq. cautioem in scribendo adhibendā: illis tamen ita donare nonnulla debes, ut probè dignoscas, quales futura sint tuæ virtutis predicatorum & testes: ne ipsius predicationem indignis committas Poetis.

Horum quidem diversorum pars antecedens confirmatur exemplo Horatii & factis aliorum Poetarū & Augusti: ut jam dictum est. Consequens verò incipit à versu sed tamen est qui respondet præcedenti multa quidem, & illustratur ex p̄lo dissimili Alexandri: cujus requiritur prudentiam delectu digni Poetæ: quod demonstratur similib. ut, inquit, aramentum manib. tractatum infert illis labem & maculā: sic Poetæ fœdis versibus obscurant splendore virtutis heroicæ, quæ nitidis & claris magis illustranda fuerat.

43. Alexandri judicium e diversis declaratur quod in expendendis & examinandis graphices & plustices peritis satis fuit acutus: sed in præstantia poetices disjudicanda planè obtusus & plumbeus fuit. Mirum in modum veteres auctores delectati sunt appositione exemplaris comparationis ex arte Apellis, quorum ego vnum pro multis proferam ex Epist. 9. li. 2. ad Famil. ut Apelles, inquit, Veneris caput & summa pectoris politissima arte perfecit, reliquam partem corporis inchoatam reliquit: sic quidam in capite solum elaborarunt reliquum corpus imperfectum ac rude reliquerunt.

44. Dissimilib. laudatur Augustus: quod longè alia fuerit ipsius prudentia in diligendo Virgilio & Vario Poetis: & munificentia digne apud eos collocata, atque illa fuit Alexandri Magni in Chæriolo indigno Poetæ.

45. Dignitas horum Poetarum ostenditur paribus: quod opus horum æquè mores egregios & animos heroum exprimit: atq. signa & simulacra redant corpora a præstantissimis quibsq. statuarijs & pictoribus expressa & polita. Sed magis, vim Poeticæ commendasset, si hoc enunciasset per collationem minorum, ut fecit Od. 8. l. 4. ut scripsit res præclare gestas à P. Cornelio Scipione Africano superiori indicari clarijs & prodi memorie diuturniori versibus Ennij, quam statuis, vasis, areisq. signis Parrhasij pictoris Atheniensis & Scopæ statuarij Ephesij.

46. Tacite diluit parium collatione, quod quis ipsi objiceret, æque mihi cordi esset ab Augusto res gestas. vrbes cōditas, topographiā, bella, pacatū orbē dicere (quod invitatur a Trebatio ex Sat. 1. l. 2. posito Satyræ studio: vbi similis est huic diffidentia Poetæ de viribus excusatio) si vires ingenij responderent voluntati, atq. Satyras & Epistolares argumentum tenui & populari constantes scribere.

47. E propositione videtur assumendum: atqui vires ingenij sunt perexiguæ: quæ assumptio illustratur pro syllogismo ex adjuncto pudore, qui jubet illum parvis viribus diffidere omnino, & rerum a Cesare fortiter gestarum, quod cecinit apertius Od. 15. l. 4.

48. Ad eundem pro syllogismum hæc ratio ex eadē categoria pertinet: quod officium scribendi stultè ac intempestivè collatum declarandi sui in aliquem amoris gratiā valde officiat amico: quod augetur majorum cōparatione: sed ultimas cujusq. inquit, immaturè officiosa nocet amico: sed illius maxime, qui cognitione artis poeticæ cupit eū cōmendari.

49. Comparationis ejusdem generis arguit stultitiam seduli-

sedulitatis malum: quia si Poeta errore vel imprudentia laboratur, erratum ipsius retinebitur citius ac deribetur liberalius, quam id, quod in reliquo opere lector probat, memorie mandabitur & laudabitur.

50. Concludit talem sedulitatem contemnendam esse, quod paribus confirmat: tam mihi contemnendus videtur Poeta imperitus, qui me versibus prave factis nequeat decorare: quam cerea mei effigies naturali habitu indecior negligenda. 51. Idem confirmat sine duplici, priori, ne mihi versus inertes & inconditi incutiant pudorem: posteriori, ne ex libro, in quo scriptus jacebo ut cadaver porrectum, fiant in volucra & integumenta vilium mercularum. Quod hic Poeta dicit de se, Augusto tribuendum videtur, qui tales aversatur laudatores. Vides, Lector, verissimum esse, quod initio horum Dialecticorum te monuimus, ad antipodis hujus dissimilitudinis reliquum inde Epistolae pertinere: Romanos Recte prudenterque, assentatorie tamen, de viriute & gestis Augusti Caesaris judicasse: eosdem vero non sic praestantiam Poetarum existimasse.

Enarratio Grammatica.

Quam tot sustineas. Tres hujus lib. 2. Epistolae ad Augustum, ad Florum, & ad Pisones, videntur mihi uno volumine recte & merito includende: quod eodem stylo & argumento poeticæ præceptionis contineantur, ideoque τὰς τῶν διδακτικῶν λόγων ἐν γράμμασι ἀκρίτως φανερὰς, ὅτι μὲν αὐτὰ σαφῶς δοκῶσι πᾶσι διδασκαλικῶς συγγεγραμμένα πᾶσι, ἐπὶ δὲ ὁ ἐπιστολῆς χάριν αὐτῶν εἶναι, ὁ τῆς ἰσότητος δεόμενος, ait Demetrius, numero documentorum adscribenda videntur jure: quia doctrinae gratia he omnes manifeste conscripta cognoscuntur ab omnibus, atque adeo constantes charactere Epistolari, qui ubi ubi orationis requirit, qualem hic ubiq. cernas. Suetonius autem hanc Epistolam dicitur Eclogam nominare: quo nomine Porphyrio & Acron solent etiam Satyras appellare: etsi verisimile est πολλὰς μὲν συμβύλους Αὐγούστῳ εἶναι, multos esse, qui Augustum consiliis juvarent: ille tamen dicitur hic solus totum onus ac munus Reipublicae gubernandae tueri & sustinere, ut hæc incredibiles & summæ occupationes Caesaris, qui tempore egeret, darent Poetae iustam officij prætermissi in scribendo excusationem: ἡ γὰρ μὴ παρὰ τοῦ καὶ μὲν ἐκείνῳ χρεματίζοντι καὶ ἀπορροῇ αὐτὸν πολυτελεσσομένου, ne ipsum advocaret a rebus gerendis: quarum quidem molem quum Imperator tandem sensisset graviolem ac majorem, quam unius hominis viribus quamvis robustis ac firmis posset sustineri, de illa deponenda sæpè cogitavit. Ego tamen potius existimo Poetam præter cetera respicere ad eam morum præfecturam ab Augusto susceptam, de qua diximus Od. 5. lib. 4. quàm ad odiosam monarchiæ occupationem victis terræ, marique Antonio, Sexto Pompejo & Lepido imperij prius cum ipso socijs. Quam quidem annotationem huc referes ad intelligentiam hujus loci. ἀπὸ δὲ τοῦ ἐστὶν ἰνιτὶδὲ & dissoluta verba, qualia sunt paullo post in solvunt, componunt, assignant, condunt. Hæc autem phrasis cum Oratore communis est Poetae, Cic. lib. 8. ad Attic. Epist. 19. Cn. Pompejo Domitio: sic loquitur: quasi copia in unum locum fuerunt coactæ, ut pars exercitus ad Albam mittatur: pars ad te accedat: ut non pugnet, sed locis suis repugnet, herebis: neque solus cum ista copia tantâ multitudinem sustinere poteris, ut frumentatûs eas. Sic loquitur Sallust. in cōjurat. post orationē Catonis, fortè libuit attendere, quæ res maximè tanta negotia sustinisset, quàm reperit paucorum civium egregiam virtutē fuisse: Sic quoque Cecinna Cic. Epist. 7. l. 6. ad Fam. totum negotiū tu sustineas oportet: in te mihi omnis spes est: tu pro tua prudētia, quib⁹ rebus gaudet, quib⁹ capiat⁹ Cesar, tene, &c. Phra-

sis Poeta redditur Græcè: ἐπειτὰ τῶν Ρωμαίων πράγματι, πᾶσι εἰσπαύμενς τὴν ἀρχὴν ὑπομένεις μόνος τὸς αὐτὰς, vel μόνος χρεῖται τοῖς τοῖς πράγματι vel πᾶσι τοῖς τῆς ἀρχῆς ἐργοῖς ἀσπλος ἐστὶν. Dicitur autem negotium, ut Græca ἀρχὴ καὶ ἀπὸ τοῦ μισθῶν, & ὑπομένεις privatione αὐτῆς ἔστιν ὁ ὅρος.

Armis tueris. Hæc sunt firmissima & arctissima vincula: quibus omnis Reipublicæ status honestè continetur, & majestas Imperatoris decoratur, arma, leges, præcepta & instituta Philosophiæ. Christiana autem Respu. postremis carere potest, quum illi donata sit philosophia cælestis, id est, prophetica & Evangelica doctrina. ut autem Epistol. 18. libri prioris verbis cognatæ notionis, tueri, servari, tutari: sic hoc loco sustinere & tutari utitur, quemadmodum Cicere 2. ad Fam. Epist. 15. Sic ad nos confirmatus revertare, ut quam expectationem tui concitasti, hanc sustinere ac tueri possis. Tueri est Grammaticis propriè defendere, sed quia è defensione speratur ac sapius conservatio existit, factum est, ut hoc pro altero sumatur, propriè patrono tribuatur.

Moribus ornes. Quid mos & undè dicatur, vide notasin Od. 4. & 5. l. 4.

In comoda peccem. Altera syntaxi dicebat Sat. 2. l. 1.

—quid inter—

Est in matrona, ancilla, peccetve togata.

Hæc sententiâ significatur peccatum committi sine violentia cum volentibus: sed quum dicitur à Cic. ad Attic. Epist. 15. In meipsum peccavi vehementius, vis significatur, pro, contra me & contra comoda mea peccavi. Sic hoc loco videtur explicandum & distinguenda pueris syntaxeos varietas, ut illi sciant utramque rectionem suo loco accommodare. Donat. in ve. 4. Et. 1. Sc. 1. Quid feci? quid commemi? aut peccavi pater? notat αὐτῶν ἀπὸ majoribus ad minora, ut facere flagitium vel eadem sit gravissimæ culpæ, committere minoris, peccare multò minoris, vel levioris. Delinquere autem distat sic à peccare, ut illud sit Cornelio Frōntoni prætermittere, quod facere quis debuit, hocque facere quidem aliquid, sed non rectè.

Si longo. Sic loquutus est Epist. 7. l. 1. usus eodem verbo μεταβατικῶς, ut aliàs monui:

—nec longis ambagibus ultra,

Quàm satis est, morer..

Romulus. De hoc dictum est Ode 3. l. 3. sicut de Baccho lib. 2. Od. 19. & de Castore & Polluce l. 1. Ode 12.

Post ingentia. I. ubi memorabilia facinora in vita gesserunt postea fuerunt adscripti in ordinem cælitum, quasi novicives in cælum recepti, ut scribit Cic. l. 3. de nat. Deor.

Dum terras. Id est, dum in terra vivunt inter homines: dum bellis asperis finem imponunt: dum controversias tollunt: lites dirimunt: agros bene de Republic. meritis dispertunt: urbes construunt: orbem denique sua quisque in regione pacant: de beneficijs suis vehementer queruntur. Tales querelas facile illi sustulissent, si animo & cogitatione se ad illud Pindar. Πυθ. 1. 13. convertissent, nec divina illorum in Remp. beneficia fuissent ἀμεμῆτα. εἰ δὲ πᾶσι ὅλοις ἐν ἀνθρώποις ἀνδρὶ καὶ μάρτυρι φαίνεται. ἐν δὲ τῷ δὲ τῷ σὺν νῦν, ἡτοι σὺ μὲν δαίμων ἢ ἀνείων. si qua est hominibus felicitas, non sine labore existit. Eam autem Deus aut hodierno die aut postero perficiet, ut ipsis postea contingit ἀπεγοδοῦντος.

Respondere. I. studium beneficiorum non æquari laboribus principum. Ita est loquutus Sat. ult. lib. 2. fama responsura labori. Ita Cic. dicit l. 13. de Finib. respondere patri, id est, imitari patris mores, ita quoque Virg. l. 1. Georg. sub fin.

Ille seges demum votis respondet avari.

i. com.

convenit & par est optatis avari agricolæ.

Plorare.] Hoc etiam Cicero dicere solet, doluerunt, quod ipsorum beneficiarii nullam partem meritorum, que vivi contulerant illos, assequi studuissent, id est, equare vel paribus meritis remunerari.

Sperare.] Donat. in Act. 2. Sc. 6. Adel. distinguit sperare ab expectare, quod hoc tam de bonis, quam de malis & ante diem dicatur: illud de bonis tantum ad certum diem futuris.

Meritis.] Quomodo merita valeant plus, quam officia, fuit in notis Gram. postrema Od. 1. 3. addam tamen hoc e 13 Philip. ad illa, magna ejus in me merita mea quedam officia in illum exstiterunt.

De Hercule fuit Od. 3. l. 1. sicut de Hydræ. 4. Od. 4. & hoc quoque verborum est Ode sexta libri tertii, non auspicatos contudit impetus nostros: Ode tamen 4. l. 4. dicitur Hercules non contundendo domitricem ferarum clavâ, sed secando occidisse hydræ.

Non hydra secto corpore firmior

Vinci dolentem crevit in Herculem.

Diodorus scribit Herculem debellasse hydræ non solum ferro, verum etiam flammis, adhibito Jolao, qui incisam ejus cervicem ardente face evestigio inureret. Narrant Historici hydræ fuisse paludem in Lerna Argivorum regione περὶ τὸ ὕδωρ cognominatam: e cujus varia & multiplex scaturigine tantum manabat aquarum, ut vicinæ civitates illis vastarentur. Itaque Hercules exustis meatibus scaturiginis talem eluvionem restinxit. Hanc etiam hydræm Plautus in Persa vocat Exce-tram quod uno ipsius cap. exciso tria renascerentur: sed Alcaeus tribuit illi novem, ideoque vocat eandem ἑννεακέφαλον, Simonides πεντηκέφαλον: quem Virgilius Æneidos. 6. sequuntur est ad versum,

Quinquaginta atris immanis hiatibus hydræ.

ubi potest Lector notas Servii videre, & alias in eodem libro paulo antè.

Diram sonat hic idem, quod immanem tributum masculo hydro l. 2. Georg.

Immanis a. n. b. u. s. hydræ.

Nota.] I. omnium Historicorum & Poetarum sermone trita & pervulgata.

Fatali labore.] I. cui addictus & destinatus erat fati Deorum. De portentis & laboribus Herculis fuit Ode 3. l. 1. Hæc autem cades hydræ, ut postremus Herculeorum laborum, ita omnium difficillimus labor: ex hoc tamen disticho accedit adhuc decimus tertius,

τὸ ἴσος ἔδρατον τοῖον λυγρὸν ἔχειν ἀέθλον
μνησυχὴ πεντήκοντα θυμὸν ἐλάτο κέραις.

unde cognoscitur Hercules ut longe bellicosissimus, ita longè salacissimus fuisse. ἢ μίαν νύκτος τῶν πεντήκοντα κέραις μελίτερον ἀπεσέφατο. i. quod una nocte mellitam herbam quinquaginta virginum deserpserit. non caret hoc distichon testimonio. Pausanias in Boeoticis narrat, quemadmodum Tespienses tradant Herculem eadem nocte constuprassse quinquaginta Thesti filias (tot enim erant) una excepta. Eam, quæ sola obsequi recusasset, sacerdotem sibi legisse, lege perpetuæ virginitatis data. Audivi tamen alios, qui omnes plane Thesti quinquaginta filias ab Hercule eadem una nocte vitiatas, & ei singulas mares filios peperisse narrarent, & quidem geminos, natu maximam & minimam. Ego vero adduci nunquam possum, ut credam Herculem in amici hominis filias tam impotenti libidine potuisse incitari: Qui præterea, dum inter homines esset, aliorum injurias, in primis impietatem in Deos, severe ultus sit, non ipse sibi aut templum construendum curasset, aut sacerdoti demandato, se pro Deo haberi voluisset?

Portenta.] Hæc primum ex effectu describuntur a Fæto, quæ, quid potè tendatur, indicent: deinde exemplis

illustrantur: portenta rerum fieri dicuntur, quum solita vel solida corpora raro se ostendunt, ut Cometa, turbines, barathra, sereno cælo facta tonitrua.

Fine domari.] I. invidia subiecto, cui vivo sese applicabat, morte sublato vincitur & domatur, nec stare potest. Idem sentit ac præterea quotidiana experientia confirmat:

Pascitur in vivis livor, post fata quiescit.

Comperit autem interpretatur Donat. in Heaut. A. 1. Sc. 1. exploratum est illi, & facto periculo comprobatur. Comperire enim & explorare est, ait, scire per investigationem.

Viri enim.] Viri egregiæ virtute vel armorum, vel artium & literarum malè habet alios sui ordinis minùs excellentes, & quum magnificum & clarum opus aliquod profert in lucem non molestia parum illis aspergit. Verbum autem, *uro*, hic ponitur absolute, in quo tamen facile intelligas, alios artifices, scilicet cogit dolere, ac præcipuè ὁμοτεχνῆτας qui e sententia Hesiodi initio operum se vicissim mordent:

καὶ κεραμίδος κεραμεικότες, καὶ τέκτονι τέκτονες,

καὶ πλωχὸς πλωχὸν φθονεῖ, καὶ δοιδὲς δοιδῶν.

Et figulus figulo est infestus & fabro faber, & mendiculus mendico invidet, cantoriq; cantori.

Ita Donat. Act. 2. Sc. 2. Eunuchi interpretatur verbum Gnatonis gestientis, *uro hominem*, id est, cogo Parmenonem servum dolere & illi molestiam exhibeo. Quemadmodum paulò post in eadem Comædia Act. 3. Sc. 1. *se quando illa mentonem Phædræ facit, aut si laudat te, ne malè urat.* i. ut inurat dolorem. Talis igitur vir est cæteris artificibus minùs argutis oneri magno & offensionis, quam, *prægravare*, verbum videtur significare: sicut potes ex his versibus Sat. 2. l. 2. cognoscere de cœna dubia: quæ corpus onustum.

Hesternis vitiis, animum quoq; prægravat una.

ille tamen post mortem amatur & summè desideratur.

Maturus.] Significat Augustum tempestivè divinis honoribus ornatum, quum in vita etiam ipse divus sit habitus, ut ipsemet canit Od. 1. 3. *præsens divus habebitur Augustus* Loco te præsentis Virg. 1. Georg. dicit:

Et votis jam nunc assuesce vocari.

quum adhuc manes in vita, accipe ἀποθεῖσθαι. Hunc Horatii locum Serv. in Tityr. vers.

Deus nobis hæc otia fecit.

idem canit Ovidius libro secundo de Tristibus, citavit: idem quoq; Val. Maximus de Tib. Cæsare scripsit in Prologo. *Mea parvitas cò justius ad favorem tuum decurre-rit, quod cætera divinitas opinione colligitur: tua præsentis fide, paterno avitoq; sideri par videtur, quorum eximio fulgore multum ceremoniis nostris inclytæ claritatis accessit.* Intelligendum est hic utrumq; sidus Julii & Augusti, qui apotheosin consequuti fuerant. Largiri autem est donare effusè & largè & sine modo.

Jurandus.] Nullum principes regesq; prophani honorè sui nominis majorè còmenti sunt, quam ut testimoniorum & judiciorum religio jurejurando per ipsorum nomina sanciretur: unde hæc Cæsari a Romanis est idololatria tributa At Christiani jusjurandum suum referunt ad venerationem nominis divini ex tertia lege Decalogi, & ex eo da gloriam Deo *μόνον καὶ ἐδωγμένος τῶν ἀνθρώπων*: quale jusjurandum nominatim decretum est capite sexto Deuteronomii, *Jehovam Deum tuum timeto, & ipsum colito, ac per nomen ejus jurato.* De honoribus his lege 3ueta in Jul. Cæsar. 85. *Roma longo tempore sacrificare, vota suscipere, controversias quasdam interposito per cæsarem jurjurando distrabere perseveravit: qualem certè honorè Ethnici impiè transfulerunt ad suum cacodæmonè Jovem, unde fuit hæc jusjurandi formula per lapidem Jovem, quem lapidem*

idem filicem tenebat juraturus per Jovem teste Felto, sub verbis conceptis: *si sciens fallo, tum me Jupiter, salva Urbe, arceq, bonaejiciat, ut ego hunc lapidem.* Eadem formula; sub alia tamen verborum conceptione, legitur l. 21. Titi Livii. *Ea ut rata forent fore, agnum levam manu; dextra filicem retinens, si falleret Jovem ceterosq, precatus Deos, ita se mactarent, quemadmodum ipse agnum mactaret, & secundum precationem, caput pecudis saxo elisit.* Eadem reperitur libro vicesimo secundo ejusdem Historici verbis paullulum mutatis: ejus quoque meminit Agell. l. 1. c. 21. & Polybius l. 3. quod Tertull. in Apologet. notavit: *Citius apud vos per omnes, quam per unum gentium Caesaris pejeratur.* Non dissimili impietate C. Caligula fuit: qui, ut idem Historicus capite vicesimo quarto in hujus vita & Dio scribunt, Drusillam divinis ubique honoribus coli jussit, ac Veneriade quavit, & Pantheam vocari imperatumque fuisse, ut eam, tanquam Junonem, in posterum jurarent.

Ponimus aras. Videtur respicere ad Lugdunensem aram omnibus notam. utrumq; honorem simul tribuit Augusto Manilius l. 1.

— *Uno vincuntur in astro*

Augusto, sidus nostro, quod contigit orbi,

Cesar nunc terris, post calo maximus auctor.

Pro hoc, *ponimus aras*, Virgilius dicit, aras sacrare, Aene. 5. & Cicero de Arusp. responsis consecrare aras, & pro domo sua, simulacrum & aram alicui dedicare. Ratio autem hujus vocis, *ara*, variè redditur. Servius in Aeneid. secundo defleat a precibus, quæ Græcè dicuntur *ἀραι*. Varro libro quarto de ling. Latina ab *area*, & hæc ab ariditate & puritate. Aliter tamen idem libro quinto de rebus divinis scribit ab *asa* vel *ansa* dici ara permutatione litterarum: quod olim jurantes aut aliquid precantes a Diis aram tangerent & tenerent, ut apparet ex 4. & 6. Aen.

Talibus orantem dictis arasq, tenentem

Audit omnipotens.

vel quasi esset focus, qui manu gestabatur. Hoc præterea illi dicunt inter aram & altare interesse, quod illud communiter attineat ad Deos superos & inferos: hoc verò solum ad superos.

Oriturum aliàs. Vix alibi reperias hoc participium, *Aliàs* est temporis, *ἀλλοτε*, interdum præsentis. Cic. l. 2. de Orat. Itaq, & illi aliàs aliud isdem de rebus & sentiunt & judicant. Interdum præteriti, idem libro primo de Orat. *Quorum pater & sepe aliàs & maxime censor salutis Reipub. fuit.* Interdum denique futuri, ut hic & libro septimo ad Familiares Epistolâ sextâ ad Trebatium, *sed plura scribemus aliàs.* De geminatione hujus vocis & comparatione cum Græca vi illi respondente diximus Sat. 4. l. 1.

Tenostis. Hoc Græci dicunt, *τενοστής* *τὸν τε καὶ ἡμᾶς, καὶ τὸν καὶ Ἀχαιοὺς ἡγεμόνας.* non dissimili obsequio & observantia in Neronem Seneca describit Romanos lib. 1. cap. 4. de Clementia. *Sua in-columnitatem amant, quum pro uno homine denas legiones in aciem deducunt: quum in prima fronte procurrant: & adversa vulneribus pectora ferunt, ne Imperatoris sui signa vertantur. Ille est enim vinculum, per quod Resp. coheret: ille spiritus vitalis: quæ hæc tot milia trahunt, nihil per se futura, nisi nonus & præda, si mens illa imperii subrahatur, Regem incolam mens omnibus una, Amis sorupere fidem.*

Terris semota. Intelligitur poësis gravis annis & peregrina solum a Romanis in pretio haberi, qui rejiciunt & aspernantur omnia, præter ea, quæ non amplius a viventibus videntur, & jam diu esse defierunt: hoc est solum admirantur poemata & scripta prisca & vetusta: respuunt autem & aspernantur nova & recentia. Quod hic dicit *fastidit nescia*, valet, quæ sua

jam tempora compleverunt & finierunt. Gall. *qui ont passé leur temps & fort estogues de leur venue & anciens.* Quamvis autem geminata *fastidit* & *odit* quandam significationis cognationem pro natura geminatorum inter se habeant, interdum tamen videtur, ut in multis aliis, sic in his altero alterum *ἐν γυναικὶ τὸν ἑαυτοῦ τὸ γὰρ ὀδὶ παθὴν τὸ τεῖνον* *πρὸς τὴν ἀνδρὶν ὀδὴν*, affectum quandam vehementiorem videtur adsignificare.

Sic fautor. Admonui aliàs adverbia sic construi cum substantivis verbalibus, sicut cum verbis ipsorum, ut hic, *sic fautor, valet*, sic populus Rom. favet veteribus, ut dicitur tabulas vetantes peccare, id est, leges duodecim tabularum prohibentes, quæ sint fugienda, & jubentes, quæ sint facienda traditas fuisse Decemviris a Musis. Decem autem illi viri fuerunt, Appius Claudius, Titus Genutius, Publius Sextilis, Lucius Veturius, Cajus Julius, Aulus Manlius, Cajus Sulpitius, Publius Curiatius, Titus Romulejus, Spurius Postuminius.

Bis quinq. Extra carmen dixisset bis quini. Virg. tamen dicit Aen. 2. Oratoris more:

Bis quinos silet ille dies.

& Poeta lib. ejusdem oper, *bis septem nymphae*, de quo monimus Epod. 9.

Pontificum libros. De his & de superioribus ferè scribit Cic. de Oratore hoc modo: *Mira quidem in cognoscendo suavitates delectatio: nam si quem aliena studia delectant, plurima est in omni jure civili, & in Pontificum libris & in tabulis antiquitatis effigies: quod & verborum prisca vetustas cognoscitur, & actionum quædam genera majorum consuetudinem vitamq, declarant.* Hunc autem Horatii locum de libris Pontificum non puto solum intelligendum, sed etiam de annalibus, quorum scriptores Latinos memorat nonnullos Cic. l. 1. de leg. Quintum Fabium pictorem, Fannium, Venonium, Cælium, Antipatrum. Notanda est hæc convenientia vocis, *quinq,* cum superlativis, ut Oratoribus, sic Poëtis usitata.

Volumina vaturn. Cujusmodi fuerunt libri Sibyllæ, carmina Nævii cujusdam & Cn. Marci, de quo postremo mentionem facit Titus Livius libro quinto, & duo profert illius vaticinia carmina scripta: quorum emendationem conati sunt restituere multi viri eruditi, ut D. Lambinus in hunc locum annotat: unum ex illis adscribam eruditè castigatum a Jos. Scaligero in conjectaneis Varronianis:

Romuli de, si perduellis expellere voltis,

Et vomitam, que gentis longè alienigenarum

Venit; Apollineri voveatis censo ludos,

Quique Apollineri fiant commune quotannis,

Prætoribus ludis faciundis ollæ præsto,

Qui summum populo, plebeiq, endo Urbe dabit jus.

Populos publicitus cum dederit e stipe partem,

Conferant uti privatim pro seq, suisq,

At bis quinq, viri sacra Græcorum obeunto.

Hæc si faxit recles, vos gaudebiti semper,

Atque adeo fiet melior res publica vostra.

Nam is Deus vestros perduellis stinguet ad unum,

Qui vestros campos placide nunc rurâq, pascunt.

De voce *volumen*, vide quid sit annotatum in Epistolâ decimâ tertiâ ad Asellam.

Albano. Hic monserat in medio Latio sacer Jovi & aliis Diis Latialibus, quem hic Poeta celebrat ab incolis Camænis Latinis, ut passim Græci suos, Heliconem, Pimpleam & Pieriam.

Musas. Inter has Livius numerat Egeriam, & Plutarchus lib. *περὶ τῶν Πομπ. τῶν καὶ ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ῥωμαίων ἐκείνων* Egeriam Nympham Dryadē

unam,

nam, sciam quandam Deam, qui cum Numa se colloqui noctu Romanis persuaserat, & ejus consilio leges & politicas & pontificias sancire, De Egeria sic scribit Dionys. Hal. l. 2. λέγεις πολλὰς ὑπερ αὐτῶ (Νομὰ) καὶ θαυμάσιες λέγεις, ἀναφέροντες τὴν ἀνθρώπων σοφίαν εἰς θεῶν ὑποθήκας. νύμφη γὰρ τινα μύθοις ὡς ἡγεῖαν φοιτᾷν παρὲς αὐτὸν ἐχέουσα διδάσκουσαν τὴν βασιλικὴν σοφίαν. τερεῖ δὲ ὡς νύμφη, ἀλλὰ τῶν Μουσῶν μίαν. Multa etiam ac mira de illa Numa predicant, ad Deum monita referentes ejus sapientiam: fabulatur enim identidem ad eum venitisse Egeriam nympham, cumq; regiam prudentiam docuisse: alii non nympham, sed unam Musarum.

Hanc autem Romanæ matronæ colebant, quod crederent eam egerendo partui præesse: ideoque Fluoniam a fluxione sanguinis inter partum inhibenda vocabant. De fœderibus autem regum Romanorum, quæ cum vicinis populis facta sunt ex æquo, vide Dionysium Halicarn. & T. Livium. Titus enim Tacitus & alii Quirites Sabini sic jure civitatis donati sunt, ut Roma nomen urbis staret: cives autem hujus non Romani, sed Quirites vocarentur.

Pensantur.] Hoc verbum usitatissimum est apud Liv. Val. Max. Plin. non item apud Cic. qui pro hoc utitur, æstimantur, examinantur, considerantur. Est autem deflexum a pendo verbo etiam æstimationis tropicæ.

Eadem trutinâ.] De hac voce diximus abundè Satyr. 3. lib. 1.

Non est quod.] Quod valet hic cur & quam obrem, quemadmodum accipitur Ecl. 3.

Nihil est, quod potius laudes.

cur. Ita Cic. l. 14. ad Famil. in viam nihil est, quod te hoc tempore des, i. quam obrem te viæ committas: sic hoc loco, si sit æquale judicium de scriptoribus Romanis, nullus relinquitur locus nostro sermoni & longiori disputationi, quæ non est consumenda in re tam manifestè falsa, quam si quis dicat lucem esse caliginem, vel hanc esse illam. Hunc autem verbum Erasmus adag. 1. inferuit, quod etiam possis enunciare, tam est falsum, quam quod intus est olea mollis & nux foris.

Ad summum fortune.] Id videtur Tit. Livius enunciare l. 5. in summâ Fortune evasimus, i. adhuc Fortune nobis Rom. omni ex parte favit in summa artium gloria, & bonorum copia Gall. nous sommes parvenus au plus haut de fortune & au comble, quod ex Antigone Euripidis dici potest.

Εὖ ἀλλοὶν ἵκομεν γε γυμνῶν τύχης.

Psallimus.] I. scimus fidibus, ut loquitur Terent. in Eun. Act. 1. Sc. 2. Is hanc formâ videt honestâ virginem & fidibus scire. Item Cic. in Cat. majore, discabant enim fidibus antiqui, venustâ ellipsi infiniti canere, vel ut Ovid. fides movemur & chordas impellimus. De etymo & vi verbi psallo, vide Od. 13. l. 4.

Ut vina. Quomodo vira fiant vetustate meliora, docet Eustath. in hos versus Odys. 8.

Εὖθε πῖθαι οἶνοιο παλαιῶ ἰδὺ ποτὶ

Ἐστὲν ἀκρητὸν θεῖον ποτὶν ἐντὸς ἐχόντες

Erant intus dolia vini veteris potu suavia posita & roram divinamq; continentia potionem.

Sic igitur ille ex Athenæo l. 2. c. 23. ὡς δὲ οὐ παλαιὸς καὶ γέρος καὶ πόλις ἐκλήθη παρὲς πῖνον, καὶ ὅτι ὁμοφασίας παρὰ δέδοται οἶνος μετὰ πόλιν, ὡς χρόνος ἀμείνων, καὶ ἰταλικὸς οἶνος τις ἢ μέλας μὲν τῶν ἀρχαίων, ἢ ταυτοὶ δὲ ἐπὶ λόγος γινώσκουσι καὶ ἐκείνους καὶ τρυφερούς. Addit ex eodem: καὶ ὅτι οὐ παλαιὸς καὶ γέρος ἡδονὴν μόνον, ἀλλὰ καὶ παρὲς ὑγίαν προσηγορεύεται. πῖνον γὰρ μᾶλλον τὰ σίτη καὶ λεπτομέρῃς ὡς ἀναπότος ἐστὶ. δύναμιν τε τοῖς σώμασι ἐμποιεῖ, καὶ τὸ αἷμα ἐν γόδοις ποιεῖ καὶ διανέμεται καὶ τοὺς ὕπνους ἀταρχειῶς παρέχεται. ἐπιδέχεται δὲ καὶ πλείονα κρείσσον διατῶν μάλα θερμὸς γίνεσθαι παλαιόν. Ita vero vinum vetus & senile & canum a quibusdam vocatum est, (prius enim ab Alexide Poeta cum sene edentulo fuerat comparatum) quod etiam crudum & acerbum

vinum ex uvis acerbis & immaturis, (quæ ὡμαὶες vocantur) conflatum dicitur multi temporis progressionem vires acquirere, sicut etiam vinum quoddam Italicum initio nigrum, post multos annos factum est album, leve & delicatum: quod etiam vetus non solum ad voluptatem, verum etiam ad sanitatem accommodatius sit. Melius enim coquit cibos: & quum tenuibus constet partibus, facili distributione diffunditur in singulas corporis partes, ipsum corroborans & sanguinem commendat rubore, facili digestionem, & placidos lenes & quietos conciliat somnos, & quia vetustate calefcit maxime, majorem aspicit temperationem. Hæc mihi visa sunt non parum valere ad illustrandam nostri Poetæ comparationem. Eodem quoque spectat illa similitudo vini veteris cum antiquitate poematis, quæ est Olymp. carmine 9. ἀνὴρ δὲ παλαιὸν μὲν οἶνον ἀνθεῖα δὲ ὕμνον νεώτερον, id est, vinum quidem vetus lauda: sed flores carminum recentiorum, & apertius sice nunciatur: ut vinum vetus anteponis novo: sic poema recens anteponas veteri, qui locus mirè in modum consentit cum hoc nostri Poetæ, nisi quod ad versarius diceret epitheta hic debere sibi respondere vetus unius veteri alterius, ut novum novo. Comendatur etiam vinum vetustate Odys. β. καὶ γ. quod Euryclæa servabat in reditu Ulyssis & Nestor apposuit Telemæcho.

Achivis unctis. J. Græcè, ἐλαιοβρόχοις καὶ ἐλαιοχρῆσις καὶ ἐλαίω ἀλειμμένοις: unde οἱ ἀλειψαί, qui oleo ungebant luctantium corpora, tum ad comprehensionem antagonistarum eludendam, tum ad nervos corroborandos & molliendos ne vel frangerentur, vel certe torquerentur. Illud autem quo per ungi solebant athletæ, Græci vocant τὸ κῆρυμα, & definiunt unguentum quod fit ex cera oleo subacta: quo peruncti aspergebantur insuper albida terra & pertenui, quam Martial. Græcè ἀρὴν vocat, & flavescit haphæ. eamque ferunt valere ad firmanda luctantiū membra, contra æstus & algores. de quo Statius, Postquam oleo gavisa cutis petit æquor uterq;

Procursum medium, atq; hausta vestitur arenâ

Tum madidos artus alterno pulvere siccant.

Quoniam autem uno genere certaminis dicit Romanos præstare Græcis: ego tamen puto de reliquis partibus artis Gymnasticæ: quæ ratio erat corporis exercendi: & τὸ πᾶν ἀθλον quinquertium intelligendum, πῆγμα, δρόμον, ἀλμα, δίσκος, πῶλον. in quibus præ Græcis ita excelluerunt ut præstantissimi fuerint, & tales habiti sint athletæ & certantes, id est, παλαιῖαι, δρομῆς, πῶλαι, δισκοβόλοι, ἀλκιδῶ palæstritæ sive luctatores, cursores, pugiles, disci jaculatores saltatores. Huc pertinet quod scribit Suet. in Oct. c. 45. Augustus spectavit studiosissimè pugiles & maxime Latinos, non legitimos atq; ordinarios modò, quos etiam committere cum Græcis solebat, se & catervarios oppidanos inter angustias virorum pugnantem temerè & sine arte. Præter Gymnasticam tres aliæ artes recensentur 8. Polit. Aristot. Grammatica. Musica & pictura, quas adolescentibus in Græcia tradebant.

Luctamur doctis.] Qui τὸ λυτᾶν exponit per πυκνέειν Græcum, errant. est enim τὸ πῦρ μάχεσθαι vel conjunctè πυγμαίην τὸ ἀγωνίσματος γένος τὸ παλαισµατὶ διαφέρον. q. Leator poterat cognoscere ex colloquio Achillis & Nestoris l. 2. d. 4. adversum: Αὐτὸς γὰρ πύγμα μαχόμενος, ὡς παλαιστικός. i. Gratis do, non enim cæstu pugnabis, neq; luctaberis &c. Hoc videtur referendū ad id quod annotavimus in Rhet. Odes 8. lib. 1. & in Gram. Epist. lib. 1. ad verba: sine pulvere palmæ, de inunctis vincentibus perunctos & pulvere cōspersos. ἀρετὴ δὲ παλαιστικὴ κεισθαι δοκεῖ παρὲς τὸ τὰ σκελὴ θλίβειν καὶ τέχνη Vis palæstrica videtur sita in cruribus. cōprimendis: firmiterq; continendis: quod pertinet descriptioni formosi adolescentis, quæ est libro primo Rhetor. Aristot. νῦν μὲν καλὸν, τὸ παρὲς τὸς πόδας χροῖσιν εἶναι τὸ σῶμα in eo cernitur adolescentis pulchritudo, ut ipse habeat corpus ad labores

labores sustinendos factum, ne in cursu vel lucta membro-
brorum defatigatione deficiat, sed antipalium suum pro-
sternere, aut quasi ex ipsius statu deicere possit, penta-
thlusquetandem evadit. Sed quid hic dico *πενταθλος*, quā
de uno tantum certaminis genere sermo habeatur, lucta-
tione? dicatur ergo *παγκρατίας* ἀπὸ τῆς *παγκράτης*, quod est
genus ludi gymnici: ubi totius corporis nisu, magnoque
collectarum virium molimine incumbitur *εἰς τὸ πλὺν*, τὴν
ἀντιπάλῳ κεκαλῶν κερταίαν ἀπὸ τοῦ ἑδαισίου κατεδάξαι τὸ ἀν-
τιπάλῳ, i. ad illidendum caput colluctatoris solo, aut
corpus illius ad terram affligendum & nobis substernen-
dum: *ὅταν χερσὶ τε καὶ ποσὶ καὶ πάλῳ τῆς ἰσχύος ῥομὴν ἀντιπάλῳ*
πενταθλον δὲ, quod nonnulli e Latinis appellant *Quin-*
quertium, constat e quinque certandi generibus, luctā,
pugilatū, sive cæstu, cursu, saltu, disco.

Quotus annus. [Id est, quot anni requirantur ad anti-
quitatis titulum libri & scriptis indendum: vel quoto
anno poemati possint sibi vetustatis nomen, tanquam
precium & indicium bonitatis, assumere. Quid autem sit
arrogare diximus O. 1. 4. lib. 4. in hunc locum:

*Fortuna lustrum prospera tertio
Belli secundo reddidit exitus,
Laudemq; & optatum peractis
Imperius decus arrogabit.*

Annos decedit. [Est hic præteriti temporis, pro qui
decessit annos ab hinc centum e vita, id Cicero per ca-
sum sextum enuntiavit in Orat. 10. Rosc. Comædo eo-
dem verbo usus: *Roscium cum Fannio decidisse ab hinc an-*
nis quindecim, quod rariùs facit: nam 4. in Verrem dic-
Horum pater ab hinc duos & viginti annos mortuus est,
ubi Grammatici censent ellipsin esse præpositionis, ante
venustam. Præterea utrobique verbum sumitur absolu-
tè pro mori, sicut ejusdem simplex, cado, ut lib. 3. Ode 16.
sitener plenus cadit hircus anno, id est, mactatur & immola-
tur. Sic Plantus in *Amphytr.* *crebri hostes cadunt*, id est, in-
terficiuntur.

Excludat. [Definitio temporis & constitutus terminus
dirimat litem & controversiam & componat. Id viden-
tur Galli procuratores fore reddere, assignatione de temp-
mette la cause hors de proces & debat.

Jurgia. [Jurgium videtur dici quasi juragium, quum
quis agit jure & litigat sed Grammatici quidam volunt
alterum differre hoc ab altero, ut jurgium oriatur inter
conjunctos vel propinquitatis vel benevolentiae vincu-
lo, hocque Nonius faciat levius lite quæ existit inter alie-
nos. Ad prius videtur pertinere illud Ciceronis in Lælio,
Cavendum, ne in gravi inimicitias convertant se amicitia,
e quibus jurgia, meledicta, contumelia gignuntur: e-
jusdem ferè sunt hæc geminata apud Homerum *νῆα & ἔ-*
εις, ῥίχα & contentio, notionis: quorum videtur flexum
παρὰ τὸ μὴ εἶναι, quod non cedat, φιλονεικος, jurgiosus, φιλέ-
νος, cupidus oburgandi.

Interponetur. [Anastrophe est præpositionis propo-
netur inter veteres, pro quo jam bis dixit, referetur inter
veteres.

Utor permissio. [Libenter accipio quod mihi permit-
tis, id est, istam antiquitatis descriptionem, quæ uno vel
mense vel anno sit infra centum. Pro participio *permissio*
potuisset usurpari nomen receptum, *permissio* vel *per-*
missus, quæ concessus & concessio, consensio & consen-
sus, discessio & discessus, invitatio & invitatus, & similia.

Caudæq;. [Id est, quod tædedicis de centum principe
summa vetustatis unum atque alterum ad nihilū tandem
illa reduceretur, ut densi pilicaudæ equinæ paulatim &
singulatim evellendo ad glabritiem & expilationem re-
dire solent: quam allusionem facile potes perpicere e vi-
tra Sertorii apud Plutarchum: ubi Sertorius docuit Bar-
baros Africanos militiæ rudes ingenium in bello plus

posse, quam vites, propositis binis equis habitus omni-
no contrarii, & binis hominibus planè etiam dissimilis
constitutionis, ut citius evulsisset pilos caudæ sibi pro-
positæ: homo macer & imbecillus arte & ingenii acu-
mine caudam pilosam habitioris equi reddidit prius gla-
bram & depilem, quàm alter homo obesus & robustus
caudam ratam equi malè habiti: quod hic unà vulsu-
râ id facere tentasset: ille verò variâ & multiplici paul-
latim & singulatim. Demo autem propriè est minu-
tatim & gradatim detraho de toto: ut Cic. 5. Verr. *De-*
mit de capite medimna sexcenta, & Livius 7. *equæ imp-*
tens postulatū fuit, ut de stipendio equitum araderetur.

Dum cadit. [Dum ille æstimator boni carminis e
multitudine annorum sit ludibrio per illam temporis in-
constantem diminutionem, & levis culpæ concessionis
tandem convictus teneatur. Ex fastis significantur an-
nales, & ex his supputatio quædam annorum. De hac vo-
ce dictum est Sat., 1. 1. sicut de Libitina Od. ult. 1. 3. &
Sat. 6. 1. 2.

Libitina. [Id est, quod morti addixit, idque jam diu vi-
tæ defunctum est.

Ennius. [Hæc descriptio Ennii mirè sententiam
Philectici cujusdam in præfationem Dialogi de Senectute
infirmat, qui interpretatur hæc verba. *Ille vir haud ma-*
gnæ aetatis, id est, Ennius non magnæ fuit sapientiæ, quod
Betulejus animadvertit & refutavit.

Critici. [Hæc vox desecatur a κριτής & hæc a κρίνω,
quod est cum delectu aliquid judico. Itaque κριτικός definitur
ὁ γεγραμμένους ἀκριβῶς, & Grammaticus exquisitor
doctrinæ, adversus præsertim interlinendos, qualem Lu-
cian. lib. de saltatione describit: ἐπὶ δὲ κριτικὸν τε ποιημάτων
καὶ ἀσμετῶν καὶ μελῶν τῶν ἀρίστων διαγνωτικόν, καὶ τῶν κακῶς
πεποιημένων ἐλεγκτικόν. Præterea censorum poematum &
cantilenarum & de modis optimis peritum dijudicandi, &
pravè facta rationibus coarguendi, quales memorantur
Aristarchus, Aristophanes Grammaticus & Metius Tar-
pa. Eustathius in Iliad. β. ad vers. Στῆσι δὲ ἄγων ἱερὰ δὴ δὴ
ἱερὰ τοῦ ὁδοῦ γὰρ. *Stant duæ (naves) ubi Atheniensium*
stabant phalanges. Hæc annorat, velut descriptione de-
clarans τὴν κριτικὴν, ὅτι ἀρίστων τῶν κριτικῶν ἢ τοιαυτῶν ἔργων
παρὲνδεσς, κριτικὴς εἶπὼν τῶς κατὰ τὴν γεγραμμένῳ παρὰ δὴ
εἰδὸς κρίνει τὰ ποιήματα. i. non placet Critici sic verbum
parent. hæc intercludendum, Criticos appellans eos, quo ex
instituto Grammaticæ norunt iudicium facere de poemati-
um constitutione quorum genere dicitur Aristarchus pri-
mas tulisse. Quamvis Ovidius videatur ipsius ὁ δὲ κριτικὸς
derisisse, 1. 3. de Ponto eleg. 9 ad Brutum.

*Scribentem jurat ipsi favor, minuitq; laborem,
Cumq; suo cretens pectore ferret opus,
Corrigere at tancidens est natus ardua, quanto*
Magnus Aristarchomajor Homerus erat.

Somnia. [Ennius dicitur inscripsisse suum quod iam
opus περὶ τῆς παλιγγενείας, de nomine Epicharmi Pythago-
rici Poetæ, ubi scripsit hoc sibi accidisse somnianti, *ama-*
videbar somnare ego me esse mortuum: ad quod somnium
Horatius videtur Jol Scaligero hic alluisse. Alterius autē
somnia meminit Ennius 1. annal. ubi scribit, *Hometum*
sibi apparuisse:

*Vixit Homerus adesse Poeta.
de quo sic fecit Lucretius.
Unde sibi exortum semper florentis Homeri.
Commemorat speciem.*

subjicit Scaliger: in eo somno narrabat Homerus Ennio
animam suā mutatā in pavonē, deinde ita mutatā in En-
nii corpus insinuasce, cujus meminit quoq; Propertius. e
Pythagora aut hujusmodi est fabula. Hic Philosophus me-
moratur παλιγγενείας, induxisse, id est, quæ ex unius cor-
poris custodia migrasset, ipsius animā transfundi in alterū
corpus

corpus, idq; ex seipso confirmabat. Nam se primum dicebat Euphorbiū: deinde pavonē, post Pythagorā fuisse factum, inde in corpus Homeri & Ennii migrasse. Hæc autem metempsychosis declaratur 15. Metamorph.

*Corpora siue regis flamma, seu tæbe vetustas
Abstulerit, mala posse pati non ulla putetis.
Morte carent anima, semperq; priore relicta
Sede, novis domibus vivunt habitantq; receptæ.
Ipse ego (nam memini) Trojam tempore belli
Panthoides Euphorbus eram, cui corpora quondam,
Hæsit in adverso gravis hasta minoris Aridis.
Cognovi clypeum leve gestamina nostræ
Nuper Abanteis templo Junonis in Argis.*

Eandem quoq; declaravimus Ode 28. l. 1. cuius præterea firmentio Sat. 6. Persii:

*Cor jubet hoc Enni, postquam desertuit esse
Mæonides quæntus pavone ex Pyth. goro.*

Incidit autē Ennius in hanc cogitationē Homerica similitudinis ex acerrimo studio accuratq; lectione, meditatione, & imitatione huius Poetæ, cui se totū effingebat: & ad virtutes ipsius imitandis cōformabat: *Fit enim fere, ait Cic. in som. Scip. ut cogitationes sermonesq; nostri pariant in somno aliquid tale, quale de Homero scribit Ennius, de quo videlicet sepiissime vigilans solebat cogitare & loqui.* Præterea de Ennio vide Cic. 6. de Rep. item in Bruto & Lucret. l. 1. de causis præterea somni Socrates apud Platonē l. 4. de Rep. sic magnificē philosophatur: quia Cic. l. 1. de divinatione interpretatus, *Quum dormientibus ea pars animi, quæ mentis ac rationis particeps sit, sopita langueat: illa autem, in qua feritas quædam sit atq; agrestis immanitas, quum sit immoderato obstupescit a potu atq; passu, exultare eam in somno, immoderateq; jactari: Itaq; huic omnia visa obijciuntur a mente & ratione vacua, ut cum matre corpus miscere videamur, ut cū quovis alio homine, vel Deo, sepe bella, atq; etiam trucidare aliquem & impiè cruentari, multaq; facere impurè ac tetrè cum temeritate atq; impudentia. At qui salubri, moderato cultu, atq; victu quieti se tradiderit, eā parte animi, quæ mentis & consilii est, agitata & erecta, saturataq; bonarum cogitationum epulis, eaq; parte animi, quæ voluptate alitur, nec inopiā cuncta, nec satietate affluenti, quorum utrumq; perstringere mētis acie solet, siue deest natura quippiam, siue abundat, atq; affluit. Illa etiam tertia parte animi, in qua irarum existit ardor, sedata atq; restincta; tum eveniet, duabus animi partibus temperari cōpressis, ut illa tertia pars rationis & mentis eluceat: & se vegetam ad somniandum acremq; præbeat: tum ei visa quietis occurrent tranquilla, atq; veracia.* Hæc verba ex ipso Platone expressi, verba autem, Promissa & somnia Pythagoræ ponuntur & ex dī dī, pro promissa somnii Pythagorici: cuius vocis Pythagoras ratio repetenda est ē Gram. & Epod. 15.

Nævius in manibus. Huius nominis fuit Sat. 2. l. 2. alter dictus simplex & ineptè luxuriosus: sed talē hic non equidem puto intelligendum: quin potius pro hoc Nævio legendum, sicut rectè Janus Dauza observavit, iudicans illum nobilissimum, post Afranium & Pomponium, fuisse scriptorem fabularum Atellanarum C. tamen Nævius Poeta Campanus fuit, ut ex Agel. l. 1. c. 24. est cognoscere, primum qui dicitur carmine bellum Punicum scripsisse, in eoq; bello ipse militasse, adhuc multas fecisse fabulas, quarum Cicero, Varro, Festus, Nonius & alii familiariter usi leguntur.

Sanctum est. Id est, aded sanctè colitur, & unicè amatur vetus poema: quemadmodū loquitur Fab. Quint. l. 10. c. 1. de Ennio Heroico, quem, sicut sacros vetustate lucos, adoremus, in quibus grandia & antiqua robora, iam non tantam habent speciem, quam antea religionem: Ibidē de Pacuvio Tragico, cum videri doctiorē, qui esse docti affectant, voluit.

Ibidē de Accio etiā Tragico, cui tribuit, ut Pacuvio, gravitatem sententiarum, pondus verborum, & auctoritatem personarum. Ibidē de Afranio: qui rogatus excellit. Minam non inquinasset argumenta puerorum sedis amoribus mores suos passus: Itē de Menandro, qui vel unus meo quidem iudicio diligenter lectus ad cuncta, quæ præcipimus, effingenda sufficit: ita omnem vitæ imaginem expressit, tanta in eo inveniendi copia & eloquendi facultas: ita est omnibus rebus, personis, affectibus accommodatus. Itē de tribus Comicis Latinis, in Comædia maxime claudicamus, licet Varro dicat Masas Aelii Stolonis sententia Plautino sermone loquuturasse, si Latine loqui vellent: licet Ceciliū veteres laudibus ferant: licet Terentii scripta ad Scipionem Africanum referantur, quæ tamen sunt in hoc genere elegantissima & plus adhuc habitura gratiæ, si intra versus trimetros stetissent. Nihil de Epicharmo hic Censor dicit: sed tamen alii ferunt hunc Comicum Poetam Siculum & Philosophum Pythagoræ discipulum fuisse. Hæc est Fabii Quintiliani sententia de his Poetis cum illa nostri Poetæ comparata, de quibus vide etiam Ciceronis sententiam partim libro primo & tertio de Orat. partim in Bruto, quorum tam Græcorum, quam Latinorum versus passim apud Ciceronem citati leguntur.

Ad exemplar. Non puto aliud hic significari, atque in Hecy. Terentii Act. Sc. 2. ver. 88. *ad exemplum amborum moris earum existimans:* ubi Donat. interpretatur, quasi ad imaginem & collationem & speciem comparationis: ut Plautus dicit, aliquid ad exemplum fieri.

Terentius arte. Donat. in vers. 64. Act. 1. Sc. Hecy. citat hunc locū: *Argumenta, inquit, in conjecturam necessario posita, quibus Terentius ex utraq; parte disputans, totum illud purgat: ne quis illum stulte hæc posuisse iudicaret.* Hæc enim meretrix tarde credit argumentis Parmenonis, ne ab ipso vincatur: hinc est, quod ait Horatius, vincere Cecilius gravitate, Terentius arte: unde puto tot arte, hic sonare vim logicæ prudentiæ, quæ Terentius, ut orationis puritate, creditur aliis præstitisse. Quod si ita, iudicium Servii de Terentio non est integre factum in vers. Anei. 1.

Talibus incusat, grossumq; ad mœnia tendit. id est, redarguit. Incusare propriè est superiorem arguere, ut in Terentio pater ad filium, *Quid me incusat, Clitipho?* Accusare vero vel parem, vel inferiorem, ut in eodem ad maritū vxor, *me miseram, quæ, nunc quam ob causam accuser, nescit:* & hoc proprietatis est: licet usus ista malè corruptat. Sciendum tamen est Terentium propter solam proprietatem omnibus Comicis esse propositum: quibus est, quantum ad cætera spectat, inferior. Hic Servius bis a recto iudicio abetravit, & quoddam artis, quæ plurimum eum valuisse Horatius scribit, gloriam prætermiserit: quod putarit tot incusare solum esse superiorem arguere, non etiam inferiorem sine vitio corrupti sermonis, cuius sic fecit reum C. Jul. Cæsarem lib. 7. com. *omnium ordinum adhibitis ad id consilium centurionibus vehementer eos incusavit.* Hic Cæsar superior incusat milites inferiores, id est, reprehendit nullo discrimine. Sed de Cecilio quid Agel. senserit, audi ex ipsius lib. 2. cap. 23. *postquam in manus Menander venit a principio statim, Du boni quantum stupere atque frigere, quantum nutare a Menandro Cecilius visus est.* Sed, si vera est distinctio Grammaticorum inter gravitatem & constantiam, ut illa sit sententiarum, hæc actionum, & gravis homo sit, qui, quod sum sit tuendum, non facile de eo mutet sententiam, sed idem sentit, & vult semper: & constans, qui semper idem facit, hoc, inquam, posito, non parvi faciendus est. De Menandro sic Plin. scribit l. 30. c. 1. *eum literarum subtilitati sine amulo genitum.* Dicitur autem & Menander & Menandrus in recto. Propert. l. 3. Eleg. 21.

Librorum.

Librorumque tuos docti Menandri tuos.

& Ovidius;

Dans felle servus, durus pater, improba letia

Vix erit, es meretrix blanda; Menandrus erit.

Hoc ed. scit.] In memoriam mandat, ut Cicero loquitur A-
cadem. 4. ediscendus ad verbum libellus.

Supra.] I. clausa & circumdata densa spectatorum
frequentia ita Epist. 19. l. 1. spissa theatra vocavit, spissis in-
dignis theatris. Gall. ou le monde est bien foncé & pressé. Hoc
quidem potest quantum sit cognosci ex historia & oratio-
ne prima Demosthen. Olynthiaca, ubi agitur de pecunia
theatrali in usum militarem restituenda, ut au. iusta O-
lynthiis obsidione Philippi regis Mac. don. lab. rant bus
feratur. Tanta enim fu. ttunc spectatorum turba ut mu-
tuus sese plagis ac vulneribus conficerent ad sedes illic oc-
cupandas.

Liv.] Apocope est pro Livii Andronici: de quo T.
Liv. l. 7. sub initium & Cic. in Brutoscibit, Livianus fabu-
las non satis esse dignas, quae iterum legantur. Eusebius
tamen in Chronicis narrat, Livium Andronicum Poetam
fuisse a M. Livio Salinatore in libertatem vind. catum,
quod ipse filius eruditus. Addit Cic. l. 1. Tusc. & in Bru-
to primum docuisse Romae C. Claudio Cæcilio & M.
Tuditano Coss. fabulam anno ipso, antequam natus est
Ennius, post conditam Urbem 410. Adem de eodem tradit
Agel. l. 17. cult. hisce verbis: Cum Pænis facta pace, Coss. Cl.
Centione Appi Cæcilio, & M. Sempronio Tuditano, prim.
omnium Tir. Livius Poeta fabulas docere Romae cepit, post
Sophoclis & Euripidis mortem anno plus fere centum &
sexaginta: post Menandri, annis circiter quinquaginta
duobus.

Est, ubi peccet.] In Grammaticis Od. l. 1. hæc phras
fusa est notata ad illa: sunt, quos.

Nimis antiquè.] Hoc videtur interpretatio τὸν ἀρχαι-
νὸς ἡγείσας, id est, παρχαίος, pingui Minervæ,
imperitæ, & tanquam diceret, ruditer, vel sine artificio &
venustate, quemadmodum de lectis Archaicis Epist. 5. in-
dicatum fuit.

Durè dicere.] Intelligit aut versus affectatæ difficul-
tatis ex pluribus asperimæ coeuntibus inter se syllabis ca-
tenatos, ac velut confragosos, aut verb. duriter modifi-
cata: quæ vitanda sunt omnia: ut Hetmogenes περὶ ἀκρί-
βειν & docet & Cicero. Donat. in And. Act. 1. Sc. 1. ad ver-
sum: primum hæc pudicæ vitam parçè ac duriter agebat,
annotat, hoc contrarationem regulæ deflexum. Debit
enim dicere dure, ab eo, quod est durus: est tamen differen-
tia. Duriter enim est sine sensu laboris, & ut dicitur in
Adel. Act. 4. Sc. 5. quasi durâ mente ac inflexibili & rigida,
quod Græci dicunt, ἀπὸ τοῦ διὰ τὴν ἐμπειρίαν sine remissione
contentionis, quanquam de immoto visu ferè usu petur,
& his verbis astruatur, βλεπέτω καὶ δρᾷν ἀπὸ τοῦ διὰ τὴν ἐμπειρίαν, in-
motus oculus in tuetur. Durè autem & duriter sic se habent
ut illud ad laborem, hoc ad sævitiam referatur sed durè
ad alterum: duriter in nos aliquid facimus. Non dissimi-
lis est observatio τὸν humanè, humaniter, & humanitus.
Epist. 1. sequenti ad l. cum humanè commoda. Ignavè &
ignaviter pro eodem dicuntur ut Cic. ad Attic. l. 15. Epist.
6. An ego, quam omnes caleant, id est, acriter in rebus agen-
dis occupentur, ignaviter aliquid faciam? Idem 2. Tuscul.
nequid timide nequid ignave ac mulciter faciamus,
quod Græcè dicitur ἐμφορῶν καὶ παύων, perfunctoriè,
segniter supinè, oscitanter. Vim huius vocis intelliges fa-
cile ex his, quæ annotavi in vers. Epist. l. 1. Consilium
ignaviter agendi.

Mecum facit.] Sentit idem mecum, ut Epist. proximè
sequenti loquitur.

Aequo Jove.] Verissimè, æquissimè & integerrimè ju-
dicat. Nomine Jovis arbitrator eum hic intelligi iudicem,

quem Agel. sic describit l. 14. c. 4. verbis Chrysippi, ut sit
gravis, sanctus, severus, incorruptus, inadulabilis, contra-
improbos, nocentesq. immisericos, atq. inexorabilis, ere-
ctusq. & ardens, ac potens, vi & majestate æquitatis, veri-
tatisq. terrificus. Nequemih. placet interpretatio alio-
rum, qui ad speciem adagii referunt, ut valeat, non irato
Deo Jove, sicut dixit Sat. l. 3. iratus natus Diis, neque et-
iam illa, quæ tribuit æquitatem jura & leges planetæ Jo-
vis.

Non insector.] Syntaxis τὸ ἐquidem est ferè cum ver-
bis primæ personæ singularis, ut ipsius junctura videtur po-
stulare, quo modo Virgilius in Tityro construxit, non equi-
dem invidet. Sic Satyrâ primâ lib. 2.

Equidem nihil hinc diffidere possum. & ejusdem:]
Dixi equidem. & 6. ejusdem: nihil quidem audio, Reperi-
tur etiam cum primâ plurali pers. in Phor. Act. 3. Scen. 1.
Equidem here, nos jam audum hic te absentem invidiamus,
qui abieris.

Orbilius.] Fuit hic Orbilius præceptor Horatii. Cur
autem plagis auditoribus inferendi delectaretur, Suetoni-
us de illustribus Grammaticis affert causam: Fuit, ait,
nature acerbæ non modo in Antisophistat, quos omnis sermo-
ne laceravit, sed etiam in discipulos, ut Horatius significat.
Plagosum enim appellavit. Æqualis fuit Ciceronis ac fe-
rè centenarius vixit longo antè tempore memoriâ priva-
tus.

Plagosum.] hoc epithetum ἐπερὶ τὸν ἐστὶν sumendum,
ut Græcum ἀντίκλινος pro eo, qui facultate præditus feri-
di graves alte i plagas infligit. Gallice, en grand fessene
& fætere. Interdum ἀντίκλινος, ut dorsum plagosum, vortor
ἀντίκλινος. i. virgis ac loris vehementer ultum. Gall.
fort fonce. His autem verbis, miror emendatâ videri mode-
stè Poeta superius iudicium de præstantia veteris poematis
improbat, tanquam diceretur, non mihi ista opinio po-
test ullo modo probari.

Exactis.] I. ab exquisitis & perfectis minimè differe-
rentia, & propemodum his æqualia. Hæc quidem inter-
pretatio respicit ad significationem verbi ex. gere, quod est
perficere. ut Ode ult. l. 3. sumitur: Exegi monumentum, & c.
perfecti: sed quia de vetustate poematis hic agitur, videret-
ur hoc sumendum ab altera significatione ejusdem ver-
bi, quæ est tradacere & transigere annos, tempus, ætatē.

Itaque exacta carmina dicuntur, quæ sunt ætatis
exactæ & præcise temporis, atque ἐξ ἀκλόου eximia & ex-
quisita, & ut dicit, sanctum est vetus poema. Monui equi-
dem sæpè de hac syntaxi Poetica verborum dissensionis
& distantia cum tertio casu pro sexto oratorio.

Duci.] Festus pro notatione pretii & existimationis in-
clinat hoc verbum a Græco δύνω. Gall. hoc redderes, il-
50 priscè excessivement es avec jactance.

Indignor.] Ægrè fero quodd meum poema fo. um con-
temnatur propter novitatem, non ob inelegantem & in-
venustam, illepidamq. compositionem. De hoc & indi-
gnatione lege notas in Epod. 4.

Fabula Atia.] Huius meminit Festus in descriptione
Attarum, qui sic appellantur, quia propter vitium pedum
aut crurum plantis insistunt, & attingunt magis terram
(Hoc autem verbum e Donato Act. 2. Sc. 1. Adel. sonat
velut uno digito & leniter tangere) quam ambulant: qua-
lem ferè descriptionem affert diligentissimus Festi castiga-
tor e glossario ἀτλα ὁ τοῖς ποσὶν ἀρχόμενος & περὶ πατέρ. qui
summis pedum articulis incedit, quo uno verbo etiam
Græcè dicitur ἀποβατὴν & ἀποβατὴν δὲ τοῖς ποσὶν ἀτλα. Indè
cognomen Attæ Quinto vel Quintio Poetæ adhæsit. Fa-
bula verò Attæ fuit Tragedia vel Comædia togata no-
mine Matertera ab hoc scripta: qui profectò nomine
Matertera notanduserat: quodd ver. bosius æquo genera-
florum illic censeret. Nec minus spectatores reprehendi-
dendi

dendi erant, qui tantum actione & pronuntiatione histrionum moverentur, non autem in gravium sententiarum dignitate, verborum pondere & numero orationis afficerentur. Cujus fabulae ambulatio, id est, actio, vel potius ipsi actores & histriones allusionem habent ad cognomen auctoris. Hi enim histriones inter actionem in scena croco & floribus aliis strata ambulabant. Quod autem talis esset ornatus scenae, testatur Lucetius libro secundo:

Et quum scena croco Cilici perfusa recens est.

& Ovid. l. 1. de Arte: neque crocum ad usum theatralem solum legimus adhiberi, sed etiam subterni in deliciis solitum, sicut Lamprid. narrat de Heliogabalo: *Illud sane mirum, ait, videtur, quod dicitur ab eo factum, ut de croco signa straverit, quum summos viros rogasset ad prandium, pro eorum dignitate se dicens scenum exhibere.* Sed nemini oportebat esse dubium, utrum recte, an non, partes suas tuerentur, quum singulis verendum esset, ne theatro cognomen impudentis referrent.

Aesopus. Hic Tragediarum actor fuit, de quo Plinius l. 10. & 35. Item Cicer. pro Sextio, & lib. Epist. ad Quint. frat.

Roscium. Hic fuit alter actor fabularum, pro quo exstat oratio Ciceronis, cuius etiam sit mentio pro Quintio & lib. 1. de Orat. & libro primo, de Divin. & pro Archia Poeta.

Niducunt. I. nil judicant rectum, nisi quod tale existimant. Nunquam certe Socrates, ut scribit Plato in Gorgia, ita magnifice de se sensit, quin etiam facile pateret ab aliis redargui, quam eosdem redarguere: quod Cic. imitatus est lib. 2. Tullul. *At nos, qui sequimur probabilitatem, nec ultra id, quod verisimile occurrerit, progredi possemus, & refellere sine pertinacia, & refelli sine iracundia parati sumus:* ideoque in Orat. pro Cluent monebat: *si quam opinionem mentibus vestris comprehendistis, si eam ratio convellat, ne repugnetis, eamque animis libentibus remittatis.*

Perdenda. I. obliviscenda & ex animo delenda.

Salutare. Hoc carminis genus Numa Pompilius instituerat, ut Liv. l. 1. & 4. ab Urbe scribit, & Plin. l. 2. r. c. 3. & Cic. l. 3. de Orat. ut epularum solennium fides actibus, Saliorumque versus indicant, de quo nos etiam diximus Ode 36. lib. 1. ad haec verba: *morem in Salium.*

Mecum ignorat. In hac praepositione societatis inclusa est vis quaedam comparationis, ut valeat, non magis Salutare carmen intelligit, quam ego: vel aequè est illi signarius, atque ego: quale fuit illud antea, facit mecum: eodem tendit, quo ego: sicut etiam illud: *rem tecum teneo*, id est, juxta scio atque tu ipse.

Nugari. Notatum est alibi dici de eo, qui non agit quicquam.

Positis bellis. I. depositis, pacatis & diremtis.

Caepit. I. coepit animum appellere ad res ludicras & leves, & luxum ac delicias confectari, eò impulsà Fortuna secundà: contra ab adversa virtutem colere & fortiter se gerere cogitur.

Athletarum. Ratio hujus vocis modò explicata est.

Suspendit. I. pictura mentem fixam tenet: atque detinet animos suspensos & occupatos spectatorum admiratione, quali fingitur Aeneas l. Aen. detineri:

*Namque sub ingenti lastrat dum singula templo,
Reginam opperiens: dumque fortuna sit urbi,
Artificumque manus inter se operumque laborem
Miratur: videt Iliacas ex ordine pugnas,*

Bellagae jam fama totum vulgata per orbem.

Mature plena. I. mox facietate r. i. tantoperè prius expetita captà eam jam repudiat, & aliam cupit, Sic *plena* usurpavit Epist. 20. li. 1.

quum plenus languet amator.

Hominem tam facile fastiosum Aristot. 2. Rhet. vocat *διμετέβολον καὶ ἀφίκοτον πρὸς τὰς ἐπιθυμίας, qui quod appetivit, id semel gustatum fastidit, av. diu novitatis, quo*

vitio praeter ceteros juvenes laborant, amata relinquere perniciosa, ut ait in Epist. ad Pisones.

Hoc paces. I. haec rerum ludicarum varietas è rebus secundis & otio profecta est.

Roma. Gal. *On après plaisir long temps à Rome à faire ces beaux officiers.*

Promere. I. apertis foribus respondere jus consultoribus, qui mos Romae fuit praeis temporibus. de quo lege Cic. lib. 1. de leg. & lib. 3. de Orat. & pro Muræ: ubi scribit fores Jurisconsultorum hoc titulo notatas, *utet consulere, quod Cicero in Orat. docet pulcrum & gloriosum fuisse, loquens de Jurisconsultis, alteros respondentibus audire sat erat, ut ii, qui docerent, nullum sibi ad eam rem tempus sibi seponerent, sed eodem tempore & discentibus.*

satisfacerent & consulentibus quod munus primis temporibus fuisse Patriciorum Dion. Halicarn. l. 2. narrat, *τὸς μὲν πατρικίους ἐδίδου τοῖς ἐαυτῶν πελάταις ἐξηγείσθαι τὰ δίκαια, ὡς ἐκ τῶν ἐκείνοι τῶν ἐμπύλων, id est, Patriciorum erat suis clientibus jus interpretari, cuius scientiam hi non tenebant.*

Expendere nummos. Hoc est, illos fœnorare per syngraphen, vel per sponsores, vel per pradia & pignora homini qui sit solvendo. Gal. *bailler argent à interest sous caution & obligation certaine de debtiers, desquelz on est bien assuré de estre payé, & les deniers & l'argent bien assés que la sentence retient lectionem tunc certum, ubi sunt asyndeta: qui autem malunt legere, τὰ rectis nominibus, tollunt rationem fœnoris, & interpretantur debitores fidos & amicos. cauti nummi dicuntur, de quibus per syngraphen vel pignus vel satis dationem cautum est creditori.*

Majores audire, &c. Hic repete à superiori, *daice fuit* & solenne audire majores, i. peritiores, qui docent rationem augendae rei familiaris.

Parthia. Respicit fortassis ad illorum perfidiam & induciarum iniquitatem, quibus sunt abusi Parthi ad Crassum incautum opprimendum: vel ad id, quod de his dictum est Od. 19. l. 1. quemadmodum tum maximè pugnant, quum fugere simularent. Habet quidem haec fuga simulatio quandam mendacii similitudinem, sed est potius stratagema ἡ στήριμα στρατηγικόν, i. callidum & solers consilium militis, quam mendacium: attamen si vis è simulatione fugae convincere mendacii Parthos, expleatur sic similitudo: ut hi pugnam dissimulant fugam: sic ego multò magis dissimulo foris scripturam, quum domi apparatus calami chartae & scrinii manè imperem. Qui verò volunt ex eo Parthos arguere mendaces fuisse, quòd gravissima apud eos supplicia in mendaces constituta, eorumque severissimi exequutores fuerint, ut Herodotus l. 1. narrat, eodem mihi videntur modo argumentari, quo illi, qui, ubi audierunt in aliqua civitate multos esse iudices, multos etiam medicos, indè continud efficiunt ibidem quoque esse multos injustos, multos intemperantes: ita Romani Carthagenensibus Punicam fidem, ut perfidiae notam, obicere soleant, aliisque hostibus mendacia.

Et prius orro, &c. Hic τὸ ἔμ μοι videtur ἀπορογικόν, ut apud

apud Quintilianū l. 1. c. 1. *Nutrices primum audiet puer: harum verba effingere imitando conabitur: & naturā tenacissimi sumus eorum, &c.* sumitur, pro, nam sumus tenacissimi, &c. sic hoc loco, nam prius otto sole posco, &c. ut etiam Ode 2. l. 3. annotatum est in Grammaticis ad verbum, *Mors est fugacem, &c.* pro, nam: sicut etiam τὸ ἦ van apud Hebræos sumitur interdum.

Chartas.] De charta, vide Gram. Satyr. 4. lib. 2. sub finem.

Posco.] Pro imperio, quod in famulos habeo: qualem 10 vim significandi notavimus in Od. 32. l. 1.

Navem.] Hæc proverbii loco dicuntur in eos, qui temerè multa solent aggredi, ad quæ prius non fuerant eruditi, quæ de re sic Perlius Saty. 5.

*Navim si poscat sibi peronatus arator
Luciferi rudis, exclamet Melicerta perisse
Frontem.*

Similiter Aristophanes in Ranis,

— Πῶς δυνήσομαι
Ἄπειρος, ἀλλὰ τῶτ' ὅτ', ἀσάλα μιν
ὄνειτ' ἐλάυνειν, 1.

*Qui, postquam sum imperitus & amari abhorreo,
Et maximè a Salamine, potero navem agere?*

Quamobrem qui præproperè famam affectant poetæ, proverbio inde avocantur, *δὲι κόπλις ὀλαύνειν μάδῳλα. 1.* oportet eum, qui d' dixerit, *Impellere Remum:* quod quia plerique non sequebantur ætate Horatij, dehis ipse conqueritur in Epist. ad Pisones,

*Qui nescit versus, tamen audet fingere, quid ni?
Abrotonum.*] De hac planta lege Theophrast. in hist. Plant. l. 6. Diosco. l. 3. c. 29. Plin. l. 21. c. 10. & Gal. de simpl. Latinis est tam neutrius, quàm fœmini generis usitata. Lucan. l. 9.

*Et larices fumòque gravem serpentibus urunt
Abrotonum & longè nascentis cornua cervi.*

Græcis autem, maximèque scholiastæ Nicandri est ejus etymon *δὲι τὸ πῶς ὅτι φανταίνεται αἰσθῆναι ἀπὸ τῆς ἀλλοτρίας δὲ τῶ τοῦ πῶν εἶναι, quod sit aspectus molle & delicatum: alioqui tamen tetrum & insuavem spiret odorem, Quidam tamen παρὰ τὸ εἶδος τῆς οὐσίας malunt nominatum. 1. a molli & tenera & odore intenso extensione. eadem herba etiam auctore Dioscoride vocatur a quibusdam absinthium *δὲι τῶ τῆς πικρῆς ὁμοιωσιν*, ut vicissim hæc pro abrotono propter similitudinem amaritudinis in utraque sumitur. Etymologicus alludens ad etymum hujus vocis scribit a veteribus Græcis vocari *ἀπρόδιον, ὅτι ἐκ αὐτῆς ἡδύς ἐκείνο πίνδῃ πικρὸν ἵνα, 1. quod nemo illud biberit cum voluptate. propter amaritudinem.* fit mentio absinthii cap. 8. apocalypsis 50 sub finem.*

Sic indignatur Juvenalis Satyr. 1. initio pæsim omnibus tam doctis, quàm indoctis scribi versus,

*Exspecta eadem a summo minimòque Poeta,
quali quidem errore nostri poetæ Galli in sua lingua ho-* 55 *die tenentur.*

Similes fuerūt ante Latinos & Gallos poetæ querelæ Græcis, ut Pindaro Nem. eod. Γ. 5. 6. 7. id tamen κερφή facere videtur, quam canit,

— ὅδ' αἰετὸς μένοντ' ἐπ' Ἀσωπίῳ
μελιγαρύων τέκτονας
κώμων νεανίαι, σέ-
θεν ἐπαυέμενοι. 1.

*Ad aquam enim Asopiam expectant
Juvenes fabri hymnorum mellisonorum
Summo cum desiderio vocis tue gratiam, o Musa.*
Sed ejusdem odes Erod. 4. se dissimiliter confert Pindarus cum Juvenibus hujusmodi hymno polis, tanquàm aquam cum clamoris Gratulis.

— Ἐσὶδ', αἰετὸς ὡκὺς ἐν πελάγῳ
Ὅς ἐλαβὲν ἀπὸ τῆς ἡλῶθ' ἐν μελαμαίοντος

Δαφνοῖν ἀγρὺν ποσὶν.

Κραγέλαι δὲ καλοὶ ταπεινὰ νέμονται

Sed aquila inter alites velox est:

Qua statim ex alto vestigans corripit

Maculis distinctam prædam unguibus.

Garruli autem Graculi depascuntur humilia.

Ita virgilius ecloga. 9. dissimiliter comparat cynos & anseres in ratione cantus ad dissimilitudinē boni ac mali poetæ indicandam. hic autem versus

Cantantes sublimē ferent ad sidera cicni.

ad bonum pertinet arguendum poetam, ut, qui sequitur, ad malum,

— *Sed argutos inter strepere anser olores*

Sic noster vates ode 2. li. 4. Pindarum appellavit *Dircæum* 5 *Cicnum* Sed gravius idem invehitur in poetastros sui temporis Levi laborantes Infaniā nō minis poetici, atque idfacit cum hac Imprecatione sub finem epistolæ tertie sequentis sub persona poetastri, *Occupet extremum scabies!*

20 *Tractant fabrilis.*] Hic sumendum est verbū tractāt, ut in prologo Phorm. ad vers.

in medio omnibus

Palmam esse positam, qui artem tractant musicam. 1. qui ex exercent.

25 *Hic error.*] 1. Hæc immodica scribēdi cupiditas acerrimūque studium quantum valeat, cognosce mecum & judica. Collige.] De hoc verbo dixi in Rhet. Sat. 1. l. 2.

Non temerè.] Id est non facile, vix, nec sine justa causā parcat aliquando suis rebus.

30 *Incogitat.*] Quod Græci dicunt, *ἐκ ἐπιβουλῆς τῶ νερανὸ δόλον ἢ κακὸν ἀπὸ τοῦ βεβούλει, ἢ τὸν μὲν δὲνα ὁρατὸν συζητεῖ.* Hom. O. 3. 1. 1. pro quo Ter. Andr. Act. 5. Sc. 3. dicit, *adolecentulos imperiosos rerum in fraudem illicere. non cō-*

35 *molitur dolum pupillo, vel illum fraudare & fallere impro-* b sumē non cogitat, qui in tutelam pervenit, ut loquitur Cic. pro Rosc. Comædo *Pro cogitare fraudem* Propertius dicit, componere fallacias aliquid & damnum illi ferre, ut *fraus* sæpè significat. Vox quidem *pupillus*, est *δὲις ὁ πο-*

40 *κοεισὶς* duplici diminutione affecta. Nam primigenium est, pupus, qui est infans parvulus & tenellus: undè pupulus & hinc rursus pupillus, cujus definitionem pete a Jureconsultis. Vox autem Græca *δερφάνος* respondens Latinæ sic definitur ab Hesychio, *δὲις ὁ νεανὸς ἢ τέκνον ἐστὶν ὁ νεανός, qui*

45 *orbis est vel parentibus vel liberis.*

Vivit siliquis.] Quia siliqua tam dici solet de arbore quadam, quàm de ipsius fructu, folliculo & integumento leguminum. sic hoc loco nominis ambiguitatem distinguimus, ut de fructu hujus arboris interpretemur, quem Græci quidem communiter τὸ κεράτιον appellant Sed Galenus etiam auctor est κεράτιον nominari: cujus fructus æquat longitudine, curvata tamen, digitos hominis, latitudine pollicem: estque gustu dulcis, sed concoctu difficilis maloque succo præditus. Tales autem siliquas Græci posteriores appellant *ἐυλοχέατα.* Plin. tamen lib. 15. cap. 24. scribit eas habere succum casiae.

Pane secundo.] Ellipsis est præpositionis, ut Od. 16. l. 2. dixit, *parvo vivitur bene*, sed Ovip. l. 1. Metam. *vivitur*

60 *exrpto,* & Cic. Epist. 17. l. 9. ad fam. Pap. *Pætum de lucro* propè jam quadiennium vivimus. Appellat autem lucrum, quoddam esset adhuc superstes anno belli civilis quartum, quum jam primo ejusdem mori debuisset. Panis secundarius dicitur rationi primarii panis, qui conficitur e pol-

65 *line*, id est flore tritici & multo furfure, quem Galli nominant, *Pain bis, ou gros pain*, non multum distantem ab eo, quem Græci vocant *αὐτό πῦρον*. Est etiam panis tertii ordinis, qui dicitur panis acerosus, ubi multum paleæ & furfuris est permistum, quo canes aluntur. Præterea panis nomen invenit à pascendo, ut tradunt Grammatici vox autem Græca *ἄστος* deflectitur, ab Etymologico *παρε-* τὸ αἶμα,

ἡ δὲ αἰσῶν, τὸ προσφύειν, ὃ καὶ ἐκείνῳ τῷ σώματι ἡμῶν προσφύει-
μενος, δυσκοπῶντος ἐπ' ἐκείνῳ κατέσται. i. ab offerendo & admo-
rendo corpori nostro cibo bis in canistro probe orbiculato su-
bactō. ἢ ἀπὸ τοῦ αἰσῶν καὶ κομφίον τὴν δύναμιν. i. vel à suble-
vandafacultate naturæ. Hæbri nomine generali quic-
quid mandēdo comedimus, & dentibus, Incidimus, τὸν
Lehem vocant, à radice, τὸν laham comedit Ex his perspicis,
quàm parce, quàm duriter hic vitam toleret.

Militia. Hic casus potest esse dandi, vel adverbium
loci: quod si legeretur in sexto casu, militia, videretur si-
milis Hellenismus illi Cornelii Taciti bonus militiā, lo-
quentis de M. Agrippa, ut locū protulimus Od. 6. l. 1. Quo
modo etiam Lucanus dicit, optimus bello, nec mihi vide-
retur aliena hæc lectio, præsertim quum noster Poeta nō
minùs familiariter utatur Hellenismis, quā historicus ille.

Piger & malus. Non equidem hic malus velim omni-
no interpretari de improbo & scelerato homine, sed de ab-
jecto, ignavo, timido, & inutili: quales vocant Græci τα-
πείνους, ῥαθυμούς, δειλούς, ἀργούς.

Utilis. Ellipsis est discretivæ tamen, & declaratio prio-
ris commatis. Itaq; sic explico: hic Poeta, quum quā est ma-
lus militiæ, id est, non aptus ad militiam, est tamen utilis
Urbi. Cic. alter à syn. xi in Catone majore dicit multas ad-
res libri Xenophontis sunt utiles.

Si das. I. si concedis & fateris,

Torquet. I. auertit avres pueri a turpiloquio & facit
ne attendat animum ad resturpes, sed illum imbuit præ-
ceptis & institutis.

Aspernates. I. Corrigit rusticos illius pueri & inconcin-
nos mores, invidiam, iram: narrat illi res præclarè gestas,
& ex illarum exemplis eum erudit ad provisionem tem-
poris futuri.

Castis. Cujus institutionis exempla petenda sunt ex utro
que carmine saculari.

Puella. I. nondū viro locata, innupta, nec cōnubio jūcta,
Gr. ἀνύμνητος, ἀγαπητός τὸ δεσμός τὸ γάμος τὸ δὲ μέν τὸ ἀνδρεί.

Præsentia. Sic Virg. Georg. 1. & in Tityro loquitur.

Et vos agrestum præsentia numina Fauni.

Nec tam præsentibus alibi cognoscere Divos.

Id est propitios ad opē supplicib. ferendam paratos. Ideoq;
Cic. Catil. 3. utrumq; conjunxit, Tum vero Du immortia-
lu ita præsentibus his temporibus opem & auxilium nobis tu-
lerunt, ut eos penè oculis videre possemus Donat in Act. 2.
Sc. 2. Phormionis ad hunc versum,

Non tu hunc habes planè præsentem Deum, sic
annotat: præsentibus Dii sunt, vel qui statim præstāt vel qui
coluntur & videntur, ut Sol & Luna: alii tamen interpre-
tantur potentissimos, quos puto eò adductos, quòd lege-
rint utrumq; l. 2. de nat. Deo. Præfens ac præpotens Deus.

Impetrat. &c. Hoc verbum fit à patrare, quod propriè
est liberis operam dare, sed inde ad quidvis arduum perfici-
endum transfertur, ut ex hoc Sallust. loco in conjuratio-
ne cognoscitur, Si Romæ socii incepte patravissent. Impe-
tare aut conjunctū notionē non longè recedit à simplici,
sicut Donatus in Hecy. Act. 5. Sc. 1. annotavit, videndū est
ne minùs propter irā hanc impetrē, quā possis, ad cujusvis
rei difficultatem, ad alia negotia, quæ sunt ardua, verbum
hoc commodavit ac dedit, ut inde appareat actior cona-
tus in aliquid impetrando, quā in exorando & obtinen-
do: sic verbum διαπέττειν usurpatur, patrare, & aliquid
contendendo effectum reddere & obtinere. Isoc. Epist. 2.
ad Phil. διαπέττειν τοῖς λόγοις, ἀὶ αὐτὸν ἐκλήθων, impetrant
verbis quæ voluerint.

Locupletem annum. Quod Sophocles dicit δὲ καὶ πρὸς
τὸν καὶ ἐπὶ, æstatem & annum ubertate fructuum fecun-
dum, vel δὲ καὶ πρὸς καὶ δὲ τὴν ἐπὶ, uberrimū eorundē proveniū.

Agricola præci. Virg. l. 1. Georg. inter otia hyemis me-
morat hujusmodi convivii celebrati solita, quia inquit,
quum hyemus ignava colonis.

Frigoribus, parto agricola plerumque fruuntur.
Mutuæque inter se leti convivia curant.

Invitat genialis hyems curæque resolvit.

Sed Scholiastes Theocriti Idyl. 7. scribit hæc convivia &
festa consueſſe agitari post conditas fruges in honorem
Cereris, & τὴν θαλύσια vocari παρὰ τὴν δὲ θαλάμην, καὶ δὲ θεοῖαν τὸν
καρπῶν, ἀφ' αὐτῆς viridate & fertilitate fructuum vel ἀπὸ
θαλάμης, ἀραις virentibus, quibus agitantē Cerealia ute-
bantur. Locus autem Idyl. est:

Ἀδ' ὁδὸς ἀδὲ θαλύσια, ἢ γὰρ ἐταίροι

Ἀνέρες δ' ἐπέπλεον δαμάτρεϊ δαῖτα τέλει νη

Ὀλβράπαρχοι μάλ' αὖ γὰρ σφὶν πτόνι μέτρω

Ἀδαιμῶν Εὐκλείδων ἀπὸ πλῆρωσιν ἀλώων

Hic Theocritus colloquitur cum Lycida Cretensi de lo-
co quem tum adibat cum Eucrito & Amynta:

Hæc via ducit nos ad festa Thalyſia: nam socii

Cereri bene ornata convivium instrunt

De suis opibus fructuum primitias offerentes: quia

Dea uberrimā

Mensurā aream ipsorum frumentis replevit

de hujusmodi sacrificiis & cōviviis Arist. l. 8. τὸν ἐθελῶν etiā
meminit: ubi cum Virg. consentit de tempore celebratio-
nis, quā ab reliquo negotio & opere agricolis esset otium

Forse. Puto hoc epithetum valere idem, quod Virg. di-
cit sub fin. Georg. 4. diem arator, patiens laboris & frigo-
ris, quod etymo vocis Græcæ χέρις continetur, ὃ ἐχέ-
ναι τὸν ἐχέτης, τὸ ἐστὶν τὸ ἀρότρε λαβὼς τὴν ἰσχυρίαν, καὶ ἐλεσθῆναι,
qui miserè finis adheret sive aratri, ut Epist. 2. l. 1. anno-
tatum fuit ad vers. Seditione, dolis, scelere, &c.

Parvo beati. I. existimantes se beatè parvis rebus pos-
se vivere.

Teilurem. Cic. 2. de Leg. hanc etiam sanxit de victima-
rum delectu, quæq; quoque Divo decora, grataq; sint ho-
stia, providendo, paulò post subjicit: jam illud ex institutis
Pontificum et haruspicum non mutandum est, quibus
hostiis immolandum cuique Deo, cui majoribus, cui scæ-
minis: majoribus, ut Neptuno immolatur taurus major ho-

stia. Robigo lactans catellus? Matrī Deūm femina porca,
Liberō patri, mas, ut hircus. Quærit autem Arnobius, quæ
sit causa, cur ille tauris Deus, hædis alius honoretur aut
ovibus: hic lactantibus porcellis: alter intonsis agnis: hic
virginibus buculis: capis ille cornutis: hic sterilibus vac-
culis: at ille ingentibus scrophis: hic albentibus, ille atris:
alter scæmini generis: alter verò animantib. masculinis:
plura legel. ejusdem 7. Sed de Sylvano Ode 29. l. 3. Epod
2. ut de Genio Ode 17. l. 3. dictum fuit.

Genium. Sic Suet. in Oct. c. 31. scribit, Augustum in-
stituisse compitales Lares ornari bis anno vernis floribus
astivis.

Ævi brevis. Id est, quā sis brevis καὶ βραχυχρόνιος.
sic Sat. 6. l. 2. est loquutus, vive memor, quā sis ævi brevis,
de cujus etymo rev. s. a. notas Græ. ad verba, serviet æternū.

Fescennina. Carmina Fescennina, teste Porphyryone di-
cta sunt ab oppido Ethruriæ Fescennino, undè prodierūt.
Serv. tamen in hunc versum 7. Aen.

Hi Fescenninas acies equosq; Faliscos.

Fescenninum vel Fescennina oppidum est in Campania:
ubi nuptialia inventa sunt carmina: quæ vidi. Hæc certè
videntur sumpta è Sexto Pomp. qui scribit, Fescennini ver-
sus, qui canebantur alternis in nuptiis, ex urbe Fescennia
dicuntur allati, sive ideo dicti, quia Fascinum putabantur
arcere: & Atellanica etiam carmina nominata sunt, qui-
bus summa erat licentia nominatim quoslibet notadi. Idē
interpres in versu:

Nec non Ausonii Trojæ gens missa coloni

Versibus incomitis ludunt risuque soluto.

Oraque corticibus sumunt horrenda cavatis, &c.

2. Georg. citat hunc Horatii locum & interpretatur ver-
sibus

*sibus in comitis, carminibus Saturnio metro compositis, quæ ad Rhythmum solum vulgares componere consueverunt: quia necesse erat pro ratione sacrorum aliqua ludicra & turpia fieri, quibus posset populo risus moveri: quia ea exercebant, propter vercundiam remedium adhibebant hoc, ut personas factas de arborum corticibus, Gall. *faux vi-sages* lumeret, ne agnoscerentur Tales ludi celebrabantur Romæ feriis sementinis in honorem Erigones & carii: de quibus lege ibidem interpretes. Itaque lege duodecim tabularum de scenis depulsa sunt, & solis nuptiis actium phis relicta, ut meminit Catullus in nuptiis Juliae.*

Nem diu taceat procax

Fescennina loquutio.

& Liv. l. 7. Ann. *Hæc convicio si carminis origo fuit à rusticis & villicis in Italia, qui vetusto Græcia more per alios sacris post messim sibi gratulabatur invicem: de ubertate anni, non abstinentes à mutuis quibusdā facetiæ dictis sed postea, ut res decentius ageretur & major risus concitaretur, magisque imitatio probaretur, persona Satyrorum indutæ sunt.*

Revertente. Pro hoc dixit *enikos* ode 8. lib. 3. *Hic dies anno redeunte factus quasi anniversarius, in quem versum notæ indicabunt, quomodo talis, annus Græci nominetur epist. 10.*

Ire impunè, &c. Pro hoc Terent. dicit. *impunè arbire*, id est, licenter impunè fundendi opprobria cœpit singulas familias lacerare quasi sine metu pœnæ.

Quin etiam lex. Hæc lex exstat citata lib. 2. cap. 9. de civitate Dei, cuius sunt verba, *si quis occentassit, quod aliter flagitium facit, capital esto.* flagitium autem apud veteres fuit Infamia, ut apparet ex his Plauti verbis, *maior sum flagitio reddi postea*, id est, cum Infamia, est apud Plinium altera lex ex 12 tabulis contra Incantatores lata, his verbis, *si quis malum carmen incantassit, quod prior lex statuit, capital esto*, videtur pugnare cum nostra Interpretatione in Rhetoricis, ubi diximus supplicium fustuariū intelligendum per synecdochen, propterea quia facinus capitale Festo dicitur, quod capitis poena luitur. verba tamen poetæ, *formidine festis* videntur nostrum confirmare tropum, ut contundere aliquem fuisse quis Interpretari velit, è medio tollere: non equidem dubito, quin hoc supplicium sit temperadum pro conditione & ordine personæ sic Infamata, ex his perspicuum *reddentare* Festo & ipso vetustioribus sumi pro convitium facere cum canore quodam.

Fuit intactis. I. Qui non fuerant tali carmine lacerati, curarunt etiam, ne hæc tanta maledicendi licentia serperet longius. Itaque mutata est ratio scribendi metu pœnæ, de qua fuit Sat. l. 1. 2. sub fin.

Græcia. I. Romani captorum Græcorum artibus oblectati & capti sunt. Hoc tam de malo, quàm de bono rerum successu dici potest: hic quidem de bono manifestum est: quum Romani è captis Græcis triplex acceperint bonum, animi, corporis ac fortunæ: de malo autem sunt illa Epigr. Græc. lib. 1. *Κεφ. κ β. eis δίκην* de aquila in sagittarium Cretensem, item de Scorpione in corvum. Item hæc proverbialia, *incidit in foveam, quam fecit: suo ipsius laqueo captus est: capra gladium, &c.*

Intulit Latio. Simili syntaxi utitur Virg. sub initium Aen. 1. *inferretq; Deos Latio, &c.* ubi Servius annotavit, *Latium duplex est, unum à Tyberi usque ad Fundos: aliud, pro, alterum, inde usque ad Vulturum. Latium autem dictum est, quod illic Saturnus latuerit.* Addit hoc dictum figuratè, ut illud, *it clamor celo pro, in Latium & in cælum per antiptosin Grammaticam Poetis usitatam.*

Numerus. Intelligendus est ille, cuius Festus meminit in voce Saturni explicanda: *versus quoque, ait, antiquissimi, quibus Faunus fata cecinisse hominibus crede-*

retur, Saturnini appellantur: quibus & à Nevio bellum Punicum scriptum est & à multis aliis plura composita: qui Deus in Saliaribus Saturnus vel Satorius nominatur à sationibus. Tales autem versus existimantur omnes ferè iam bicipi hypercatalecti fuisse regnante Saturno & diu etiam post eum.

Munditia. Nitidus & elegans Græcorum stylus expolivit & limavit illum inelegantem, horridum, incultum & asperum Latinorum.

Acumina. I. per Antimeriam, Serò Romani vim ingenii sui appulerunt ad libros Græcorum, quod factum est tantum post devictos Carthaginenses & Pœnos: quod quidem bello confecto contulerunt se ad lectionem & translationem Tragicorum, Sophoclis, Aeschylis, The-spidis. Miror equidem, qui hic postremus perierit, præsertim in manus Romanorum delatus & diu ab illis possessus.

Et placuit. Cum his verbis, *admovit, cœpit, tentavit, posset & placuit*, nihil potest, quod antecesserit, convenire præter, *τὸ numerus Saturnius*, ex quo intelligendus est scriptor quivis Romanus. Hic igitur conversus è Tragico Græco à se in Latinum valdè probavit, & in eo mirum in modum sibi placuit, quum se agnosceret sublimi & acri ingenio natum ad opus Tragicum & reverà spiritus tragicos haberet.

Creditur. Idem sic ad Pisones de materia Satyræ loquitur, *ex noto & rebus de medio sumtis fictum carmen sequar*, id est: Quia Comœdia sumit argumentum & materiam scribendi è communi & plebeja hominum vita non ex aliquo genere heroum & principum longè petito, Scriptor Romanus ab illius meditatione se removit, grandia, magnifica & heroica tantum affectans.

Plautus. Et si in Dialecticis asserui Plautum de servato personarum decoro, & Dorsennum (quem alii Dorsennum dicunt) Poetam Comicum vituperari de eodem neglecto in aliis personis, præterquam in parasito: interpretes tamen alii putant negligentiam Plauti solam reprehendi in prætermittendo cuiusque personæ decoro, præterquam in uno Dorsenno parasito, cui in quada Comœdia, quæ non exstat, accuratè partes parasiti assignavit: de quo ut ita sentirent, videntur adducti his verbis in epist. ad Pisones.

At vestri proavi Plautinos & numeros & Laudavere sales, nimium patienter utrumque. Ne dicam stultè, mirari.

ubi multum derogatur Plauto de nomine boni Poetæ. comici Quicquid autem sit, ego malo insententia, quæ in Dialecticis dixi, permanere.

Partes ephebi. Hæc vox è Græco manavit conflata ex *ἐπὶ καὶ ἔπης*, quasi *τὴν ἔπην ἀφ' ἧς*, qui è pueritia egressus attingit pubertatem: quod usque progressum Græci vocant è Cenforino *καὶ δα*, ad quindecim *μετὰ τὸν*, proximū pubertati ad sexdecim *ἐπὶ τὸν* ad septendecim *ἐξ ἐπὶ τὸν*: ab alijs tamen definitur Ephebus, qui annum 14. vel quæ 12. ætatis annum attingit, quum jam pili videntur succrescere pudendis, ac facies incidit lanugine obduci: unde Terent. Andr. Act. 1. Sc. 1. *is postquam excessit ex ephebis*: quod prius usurpat Plautus in prologo Mercatoris, *ex templo ex ephebis postquam excessit*: pro quo Cic. dicit in orat. pro Archia *ut primum ex pueris excessit Archia*: Gall. *aussi tost qu'il en passe l'âge de quinze ans*: quo tempore incipit pubertas, quod Græcè interpretaris, *ἐπειδὴ τὰ χίσα ἐξ ἐπὶ τὸν ἔπης*, *ἢ ἐν παίδων ἐξ ἔπης*. Quidam tamen putant Ephebos vocari, quorum facies lucida pubescit: quod Phœbi dicantur lucidi, & Ephebi, qui sint extra illum pueritiæ splendorem: sed hoc verbum non mihi probatur: *ἐπὶ τὸν* quidem Græcè sonat Hesychio *καθαρὸς καὶ ὀρθός, πόρτος, καλὸς*, lucidus &

est Epi-

est Epithetum Appollinis: unde sumitur ἀπὸ μωντηῆς: quam vocem Eustathius scribit à nonnullis despecti ἀπὸ τῆς φόβου, à juba et coma: quia fingitur Apollo ἀκείροκομος, intonsus: unde cognoscimus talem etymologiam esse potius μεταβολῶν. Itaque prior vera & retinenda. Præterea Ephebus à Lucillio et Varrone in priscis Satyris & iambicis dicebatur παρ' ἑκτατοῦ, quod etate progressus esset ultra pueritiam, & quasi ultra extensus, quæ vocis ratio non videtur abluere ab opinione Donat., qui Ephebiam definit primam adolescentiæ partem & pueritiæ extremam in loco Terentii supra citato. ratio autem τῷ ἔθνι Etymologicis est κατὰ τὴν μεταβολήν τῶν β' & εἰς δ' quasi ἴδω & hoc πρὸς τὸ ἴδω, τὸ εὐφραίνειν. i. delectare & immunditati se dare, aliosque sic afficere quod φυσικῶς præstant, quicunque hujus ætatis sunt modò circumscriptæ.

Lenonis. JLeno, sicut Lena. dicitur ab alliciendis ac deliniendis adolescentibus, qualem se describit Samnio Adelph. Act. 2. Sc. 1. *Leno sum, factor, communis adolescentum pernicia.* Græcè dicitur, ὃς ἢ μαρποδὲς, ὃς περ σοφίζεται τὴν ματὲρ ὅπα ἐν τῷ ἀμύλῳ καὶ οὐκ ἔχει id est, qui vel quæ ementitur faciem matris blandè loquendo, ait Eustathius, etimo certè non multum recedente à Latino.

In parasitiis. Videtur poeta respicere ad primam scenam Comoediæ Plauti in capt.

*Verum Herce, verum nos parasiti planius,
Quos nunquam quisquā neq. vocat, neq. Invocat,
Quas murea, semper edimus alienum cibum* etc. ubi parati graphice describuntur: unde, siquid desideres amplius his, id facile repetere possis. ratio vocis reddita est initio dialectic. epist. 18 & Saty. 2. l. 1. in Græ. ad vers. *Custodes.*

Socco. JActores Comoediarum socco utebantur, ut Tragædiarum cothurno. Cothurnus sic à Critia scribitur apud Xenophontem Ἑλληνικὸν β. ὃ κῶθρον ὁ ἀρμωπτεῖν μετ' τοῖς ποσὶν ἀποτίσσεις δοκεῖ. Cothurnus videtur utrique pedis convenire: cui similis est Theramenes, dum modò populi, modò paucorum partes sequitur, ut Od. 1. l. 2. annotatum est. Notat igitur Dorsennum, qui ab aliis Dorsennus etiam nominatur, negligentem in scribenda Comoedia fuisse.

Gestur. JGal. Il ne demande que mettre argent en sa bourse, ne se souciant pas que comédie soit trouvée bonne ou mauvaise.

Spectator. JQuamvis mentio hic fiat gemini spectatoris è genere adversorum, lentitudinis, & sedulitatis; sedulus tamen videtur definiendus ex hoc versu Terentii in Eun. Act. 3. Sc. 5. *Quam elegans formarum spectator siem,* & notis Donati interpretis, elegans spectator est probator cunctantis & fastidiosi judicii, cui non quid placet facile, & propriè locum habet in probatione pecuniæ, cuius probatores dicuntur spectatores, ut constat è quinta in Verrem de spectatione & collobo pecuniæ, quæ à nummulariis fiebat.

Valeat. JDiscedat à me fabula Comica & Tragica, nihilque mecum habeat commune: quod etiam Græcè dicitur, χαίρειτω vel ἔρρετω τὸ δράμα γέλοῦ.

Fugat hoc. JPrænomendemonstrat, quod sequitur, populum libentius spectare certamina, & rerum in bello captarum simulacra, quam poemata audire & eorum actores spectare: ad quam popularium oculorum voluptatem coguntur etiam equites se ab auditione traducere, alioqui vulgus imperitum se ad arma continuè pararet, nisi cum ipso iudem sentirent & approbarent: qualis seditio memoratur orta inter actionē Hecyræ Terentianæ, ut est in ipsius prologo.

Stolidusque. JDicitur propriè hoc epithetum de eo, qui proximè accedit ad naturam, sensumque pecudum, ait

Donatus in Heaut. Act. 3. Sc. 2. Itaq; illud Eunius ex Festo tribuit suis: *Namque avidè pugnare suos stolidi soliti sunt.*

Indè transfertur ad hominem, ut ibidem ad Chremere, ut in And ad Simonem. Act. 3. Sc. 1. *vix tandem sensi stolidus:* ubi senex fatetur se carere solertiâ, & ingenii acumine, id est, ratiocinatione & sensu ad aliquid percipiendum, & judicandum: & certè stolidus à stultus despectitur, alterum ab altero paullulum, & scripturâ, & significatu discrepans. Ad hanc autem significandi rationem accedit aliquid ex eo, quod scribit Agell. l. 18. c. 4. Stolidos, ait, vocari non tam stultos & excordes, quâ tatos, molestos, & illepidos, quos Græci μοχθηροὶ καὶ πομπῆς dicerent, pravos & odiosos.

Ad incertos. JNon puto illos præstigiis fascinosos: sed tantâ voluptate perfusos, ut affectu eorum judicium sit perversum: non equidem tamen ignoro, multas in oculos intendi posse fallacias è rebus objectis, quales discere licet ex optica & catoptrica.

Vanagaudia. JInconstantia, falsa, levia, & inania, qualia qui dant aliis, dicuntur infidi & mendaces. Id enim, τὸ vanum non d'espicientiam, nec hebes ingenium, ut facile cognoscas ex opposito ipsi *constans* li. 2. de Divinat. nulla in calo nec fortuna, nec temeritas, nec erratio, nec vanitas, contrâque omnis ordo, veritas, ratio, constantia. Vana igitur gaudia sonant voluptates, nec proprias, nec perpetuas, ut docuimus Satyr. 6. lib. 2. ad versum *Maja nate, etc.*

Aulea. JTapetes complicantur & contrahuntur, quæ dum agitur fabula, explicantur ad contegendam actionum commutationem: sed succinguntur & retrahuntur spectandi causâ simulacra pugnantium & fugientium equitum ac peditum & representandi reges & captivos in triumphum ductos quod Plutarchus interpretatur in Themistocle ἀνὰ τὰ ἀναστρέφοντες, περὶ αὐτοῦ δὲ Gal. on retire les tapis & retourne pour veoir les figures des finars de la bataille et les captifs, sic quatuor aut plures horas actio fabulæ interruptitur. Forma quædam Theatrorum describitur à Servio 3. Georg.

*Vel scena, ut versis discedat frontibus: utque
Purpurea intexti tollant aulea Britanni.*

apud majores inquit, *Theatri gradus tātum fuerunt. Nam scena de lignis ad tempus fiebat: unde hodie consuetudo permansit, ut componantur pegmata à ludorum theatralium editoribus.* De his pegmatis vide Senecam ad Lucillum & Joseph. l. 7. de bell. Jud. Scena autem, quæ fiebat, aut versatilis erat, aut ductilis: versatilis tunc erat, quum subito tota machinis quibusdam vertebatur, & aliam picturæ faciem ostendebat. ductilis tunc quum tractis tabulis hac atque illac species picturæ nudabatur intereor, unde peritè atrumque tetigit dicens, *versis discedat frontibus,* singula singulis complectens sermonibus, quod Varro & Suetonius commemorant. Huc pertinent versus Ovidii lib. 2. Metam.

*—Crescitque seges clypeata virorum.
Sic ubi tolluntur festis aulea theatris,
Surgere signa solent primumque ostendere vultus:*

*Cetera paullatim, placidèque educta tenore
Tota parent, imòque pedes in margine ponunt.*

Hoc de scena definitum est ac notatum Epist. 6 l. 1. *Equitum turma.* JEx hoc versu distinctio turmæ & catervæ cognoscitur, ut alibi annotatum est.

Manibus JI. post terga reflexis & vinctis. *Effeda.* JEffedum & petorritum & rheda sunt vehicula veterum Gallorum, ut perspicitur è Comm. Cæf. & Quintiliano. Pilentum verò ex Festo est etiam vehiculi genus, quo matronæ ferebantur.

Democritus. De hoc Philosopho vide Diog. Laertium & Plin. l. 18. c. 28. & 2. de Orat. ubi Cicer. loquitur de risu.

Panthera. De hac fera sic Plin. lib. 8. cap. 18. *Panthera & tigris macularum. varietate propè sola bestiarum spectantur. Ceteris unus ac suus cuiusq. generis color est: unde nomen invenit, quod ceterarum omnium colores imitetur, quasi sit p̄s θῆρ* Hoc verò τὸ θῆρ εἶναι, ab expedito cursu, vel ἀπὸ τῆς θῆρας ἀρῆς, ab impetu rapido, quanquam ferunt tigrin Armeniorum linguâ sagittam significare & magnitudine equi esse, & nullum animal viribus ac celeritate posse cum ea comparari. Vetus Panthera fœm. nominativus casus videtur deflexum à quarto casu Græco πᾶνθηρ, πᾶνθηρος, πᾶνθηρι πᾶνθηρος. M. Cælius Ciceroni Epist. 8. lib. 9. ad Famil. scribit plures capi Pantheras solitas in Pamphilia, quàm in Africa. Hæc fera dicitur aliter Græcè πᾶρθηρ, & fœminina πᾶρθηρίς. de quo utròque idem Plinius & ibidem ac præterea Aristot. lib. 9. cap. 6. hist. ani. Appian. lib. 4. Camelus autem è Suida, ἐστὶ τὸ ζῷον ἀχθάρθρον, est animal vectarium & sarcinas ac ponderibus ferendis natum, & tunc Græcè scribitur διὰ τὴν ἡ. Hujus quadrupedis duo facit Aristot. genera li. 2. hist. Animal. Arabicum, & Bractianum: cui quidem partitioni Diodorus congruenter scribit, Bracti Camelos mirtunt, & Arabes, qui vulgò dicuntur Dromedarii, illa autem sic distinguuntur, ut Arabicus Camelus bina gestet in dorso tubera, Bractianus unicum: videtur præterea vox Camelus ἢ χαμηλός fluxisse ab Hebraico Gamal, cuius plurali Gamalim, Camelus, Cameli, unde tertia Hebræorum littera vocatur Gimel, propter similitudinem gibbi in dorso Cameli. Ex hac autem fera & propriori conflatur χαμηλόπᾶρθηρίς quæ à Poeta dicitur panthera confusa, id est commista camelo & per appositionem genus diversum: quam commistam ut Plin. scribit lib. 18. c. 18. *Aethiopes Nabin vocant, collo similem equi: pedibus & cruribus bovis, capite cameli, albis maculis rutilum colorem distinguuntibus, unde appellatur χαμηλόπᾶρθηρίς, aspectu magis, quam feritate conspicua: quare etiam ovis fera nomen invenit.*

Elephas. Plin. scribit esse animal maximum terrestrium lib. 8. cap. 1. & decem continuis capitibus. Facetum autem est, quod parasitus Gelasimus de partu elephantorum, quem comparat cum fame sua matre in Stichio, dicit, *audivi sæpè hoc vulgò dici, solere elephantum gravidam perpetuos decem esse annos, ejus ex semine hæc certo est fama.* Plinius assentitur Plauto, quanquam Aristoteles putat biennio parere: vide proverbium, *celerius elephanti pariant.*

Fabulam surdo. Sic loquitur Terent. in Heaut. Act. 2. Sc. 1.

— Na ille haud scit, quàm mihi nunc surdo narret fabulam, pro quo Virg. in 10. Eclog. *non canimus surdo* & Græci proutroque, λέγειν καὶ ἀδύνατον.

Mimo. De hac voce vide Satyr. 2. l. 1. & decimam ejusdem de poemate ejusdem nominis.

Nam quæ. Syntaxis verborum est: quæ voces histronum potuerunt luperare strepitum Theatrorum? quod Græcè dicitur θορύβῳ κερταίν, quem nostra theatra reddunt.

Evalvere. Potest esse vel ab evaleo vel evalesco, quod est verbum potentiae. De monte Gargano in Apulia dictum est Od. 9. l. 2.

Mare Tuscanum. I. Tyrrenum.

Quibus oblitus. I. Actor fabulæ fœdatur artificio ac divitiis peregrinis, & tam splendido apparatu scenæ & ludorum: tantum abest, ut ornetur. Oblitus autem defleat ab oblino, κατὰ γέλοιον, inungo, item polluo & maculo: quidam tamen putant hoc dici per contemtionem, pro exornatus & suis coloribus distinctus.

Concurrit. I. Plausus datur manuum conflictu, In quid placet, supple populo, ut in refecta sic complodati subijciatur, vestitus & ornatus violaceus. Hic autem concursus dexteræ cum læva indicat aliud quiddam, ut nostra præ se tulit jam interpretatio, atque conjunctio dextræ cum dextra lib. 2. Aeneid. *Cur dextræ jungere dextram non datur?*

Hujusmodi enim conjunctione fumantur amicitiae, & ut Varro ex Callimacho scribit, honor veterum constitit virtute dexterarum, idèoque hac se venerabantur parte corporis, ut sacro symbolo fidei, consensionis, gratiæ, fœderis, conjugii, pactionis, societatis, omnisque contractus: unde Cic. in Philipp 6. *conquerebatur, dextræ quæ fidei testes esse solebant, perfidia sunt scelere violatæ.*

Landare mal gne. Derogare alicujus laudem, aut certe parcè ac illiberaliter, obicure & angustè illum laudare, sicut vis epitheti fuit explicata Ode 28 l. 1.

Per extensum. Fuit olim miraculi loco incedere per extensum funem & illic saltare. Gall. *danfer sic la chorde*: sed multis ab hinc annis reperti sunt, qui illud audacter præstare potuerint, vel loco admodum sublimi. Testimonio est prologus Hecyræ: *Ita populus stulto stupidus in funambulo animi occupat.* Gall. *le peuple ravi sur affiction se soit telement amusé à regarder le danseur sur chorde* hoc autem Græci unico reddunt verbo, χοροβάτην, vel gemino χοροβάτης εἶναι, quod Juvenalis postorius Latinum fecit Satyr 3.

Grammaticus, Rhetor, Geometres, Pictor, Alistes, Augur, Schenobates, Medicus, Magus, omnino vit. Hæc autem vox Græca est conjuncta primum ex χορός ἢ id est *luncus* ἢ τὸ δὲ ἐν τῷ χορῷ τὸ κελὶ σῆμιττε teneo proprie funem junceum significat, Interdum sumitur pro genere, mensura, deinde ex βαίνειν. i. incedere ac ire inde ἐχοροβάτης. i. inambulare super funem junceum & extensum.

Sed de Mago, vide Odisi & 27. l. 1.

Angit. Hoc verbum est factum è Græco ἀγγεῖν, quod est stringo, strangulo præfoco. cuius verbi Latini facultas interdum exprimitur verbo ut πορεύς, ut videtur exponendum Πυθ. εἰδ. δ. ἀντις.

ἢ οὐ με πορεύει τὴν οἶον
καὶ ταῦτα πορεύονται ἀγαν.

**Non me angunt hæc, valde donum
Tuam experientia.**

ubi scholastes τὸ πορεύει interpretatur per τὸ ἀγγεῖν, atque τὸ πορεύονται per ἀγαντα: unde sunt hæc, ὁ ἀγγεῖν, ἢ οὐδὲν ἢ μίος, δημόκιμος, ἀνδραγαθὸς ἢ ἀνδραγαθὸς (ἡμῶντος κοινός. i. Lictor & carnifex, & angina, morbus faucium dicuntur, unde optatio illa apud Plautum, *vellem me in anginam verti, ut huic anicula faucem præoccuparem!* sententia igitur est, qui mihi animam & halitum præfocat, metuque examinat me.

Verum age. Illos, ὁ Auguste, aliquà curâ fatiga, qui privatis lectoribus, malunt scribere, quàm scenicis spectatoribus, ut in scribendo sint attentiores ac diligentiores, si vis tuam bibliothecam elegantioribus libris instruatam habere.

Calcar. Hoc Græcè dixeris, κεντρίξεν τὰς μάντις πρὸς τὸ παρῆεν τὸ ἀνδραγαθὸν καὶ ἀνδραγαθὸν πρὸς τὸ μῆλον, i. Poetas exstimulare ad accuratorem scribendi rationem.

Vineta. I. ut mea primum carmina corrigam & emendem.

Quum ledimur. I. quum ad nos admonitio amici de vitio vnus versus offendit, ægrèque à nobis perfertur: quum intempestivè tibi offerimus inter occupationes, civilisque administrationis defatigationes nostra scripta, quum illa iterum recitamus injussi, quia stultè nobis auctoribus videntur optima, nec expectemus justificationem

tionem auditorum: sed de imprudenter & oportunè scripta offerendi occasione Principi lege nostras in Epi. 13. l. 1. notas. Quum etiam querimus nostra accusare, cogitateque scripta parvi fieri.

Tenuis filo deducta. De hac phrasi vide notas Sat. 1. l. 2.

Resciseris. Donat. in Hecy. Act. 5. Sc. 4. distinguit scire ac rescire vel resciscere. Illud dicitur communiter omnibus de rebus sive secundis sive adversis, speratisve aut insperatis, quum per nos, opinionemque nostram illa scimus manifesta: hoc autè, quum per alios recognoscimus, quod erat occultum & insperatum: de quo lege Agell. 2. c. 19.

Commodus uliro. Gall. *estans gracieux & courtois tu les fais venir vers toi sans estre requis & de ton propre motif.*

Opera pret. &c. De hac voce dictum est Saty. 2. l. 1. ad vers. *audire est opera pret.*

Aedibus. Hæc vox definitur tutor & custos ædis sacrae. Vide Festum & Agell. 1. 12. c. 10. Græci videntur hanc vocem exprimere per *ἱεροδουλος*, ac præcipuè ancillæ templi delphici ministræ dicebantur *ἱεροδουλοι*.

Retulit. Alterum, *τὸ ἐν τῇ οὐν* est adjectum.

Philippus. Nummus fuit à Philippi Macedon. rege excussus & de suo nomine notatus: qualia sunt in nostra Gallica & aliis regnis de nominibus regum, ideo dicitur per appositionem regale numisma: quod gloriabatur ineptus ille Poeta Cherilus ab rege Alexandro merito poematis sui inculti accepisse. Non mihi tamen satis constat, è qua fuerit materia, quæ creditur triplex fuisse Rom. pecuniæ munerata, ærea, argentea, aurea: sed multis opinio est verisimilior ex præstantissima fuisse. Hic Alexander imprudentia insimulatur. Dicitur autem hic Cherilus vel Chærilus fuisse Samius & imperitus Poeta: vixisse ad olympiaden 113. & annum Urbis conditæ 423. Hujus meminit Aristoteles lib. 8. τὸν τοπικόν. Citantur quoque versus quidam hujus ab Euseb. l. 9. præpa. Evang. item proverbium:

Πετρεὺν κοιλῶναι βένις ὕδατος ἐν τελεχείᾳ

Astidius aquæ casus lapidem cavat.

quem Lucret. fecit l. 1. & 4. ut annotat Lambinus, cui addo Ovid. 4. de Ponto:

Gutta cavat lapidem, consumitur annulus usu

Et teritur pressa vomer aduncus humo.

Similis est huic phrasi, acceptam tibi refero meam salutem: undè facile perspicis versibus esse tertii casus.

Lamunt. [Ipollunt.

Præter Appellem. Qui tam insignis pictor fuit, tam mirus artifex pingendi, ut palma in hoc artificio antiquitus ei delata sit: fuit Alexandro Mag. vnicè carus, qui ab hoc vno pingi voluit, ut à Pyrgotele scalpi, à Lysippo fingi: quod à cæteris fieri dicto vetuit. Longè fuit alius Agésilao animus & voluntas, ut videre est apud Xenophontem in oratione de virtutibus ipsius sub finem, quod lectorem remitto: cujus loci sententiam in apophtheg. sic Plutar. retulit, ἀποδιδόντων δὲ τὰς εἰκῆς ἐκείνους μνηστῆρας πλεονάζειν, μὴ δὲ μὲν εἰκόνα ποιεῖν, οὐδὲ τι καλὸν ἐργάζεσθαι, τὸ τοῦ μνηστῆρος εἶναι, εἰδὲ μὴ δὲ, εἰδὲ οἱ πάντες ἀνδραγαθῆς. i. *Moriens autem Agésilao iussit, ne amici curarent ullam ipsius imaginem aut pingendam aut fingendam: si quod enim facinus memorabile fecisset, mihi instar monumenti si nullum, ne omnes quidem statuæ quicquam profuturae sunt, rationes autem cur Agésilao nollet corporis sui ullam imaginem statui, in monumentis verò animi relinquendis nunquā cessaret elaborare, profert Xenophon ibidem, quia existimaret illud statuarii, hoc sui muneris esse, atque rursus illud opulentorum, hoc Bonorum, de quo vide Plin. l. 7. c. 37. & l. 33. c. 20. & l. 37. c. 1. Fuit etiam Lysippus eximius statuarius: de quibus lege Cic. l. 5. Epist. fam. epist. ad Q. Luceium, u. Q. filium, item Plutar. tribus locis in Alexandro.*

Lysippo. Pro quo Cic. diceret alius à Lysippo, ut Epist. fam. l. 11. aliud à libertate communi. Sed utrumque rarum est: sæpius verò illud, aliud atque Lysippus, ut monuimus Od. 5. l. 3. Saty. 6. l. 1. & Sat. 3. l. 2. item Epist. 16. l. 1.

Aera simulantia, &c. Statuas æreas representantes ac referentes vultum Alexandri. Hic *simulare* non est falsum pro vero obtrudere, sed quod abest velut ob oculos simul proponere.

Bæotum. Bæotum dicit more Græcorum, primigenium pro derivato Bæotium. Bæoti verò quia in cælo crasso & concreto versantur, solent esse ingenio pingui & obtuso, sicut Cic. in libel. de Fato scribit: undè proverbium, *sus Bæotia*: quod Pindarus quia Thebanus esset, & Thebæ in Bæotia, conatus est Olymp. *ἑίδει 5. 5802* e. ut probrosum, delere ex hominū memoria studio iterarum & disciplinarū acerrimo: Quidā putant id convitii natū è vocabulo *ὄζης*, i. suæ, corrupto pro *ὄζυρας*, qui Plin. 10. 4. c. 7. Strabon. 1. 7. fuerant Bæotij quidam Barbari & stupidi, ducto nomine à Hyante Rege. Axioma tamen hoc est Physicum ac Medicū, ut ex tenui puroque cælo acumen ingenii proficiscatur: propterea quod animi mores & affectiones sequantur corporis temperaturam, quæ

maximam partem ex aeris constitutione efficitur, è cuius puritate cæpus & ly sius physicus describitur à Virg. 6. Aen.

Largior hic campos æther & lumine vestit

Purpureo, solemque suum, sua sidera norunt,

quo animi purgati illic naturæ restituuntur integritati, quæ mihi fuit An. 1568. Id. b. Octob. causa comparadi D. D. M. Hospitalio Franc. Cancell. prædiū ipsius Vignæ cū Attico agro, puritate cæli, & illud D. Roberti Huralthi nomine Bellebatum ubi eramus, cū agro Bæotico ratione crassiores cæli. Cic. 1. de divin. *Sunt partes agrorum aliæ pestilentes, aliæ salubres, quæ acuta ingenia generant, aliæ quæ retusa, quæ omnia fiunt ex Cæli varietate, & ex dispari aspiratione terrarū, ut Athenis tenuè cælum, ex quo acutiores etiam putantur Attici, crassum Thebis, itaque pingues Thebani, valentes ac robusti.* Ad hanc tamen dissimilium collationē Cancellarius ille respondit, axioma superius non esse Catholicum, idque tribus firmavit nobilium ingeniorū exemplis, in Pindaco, Pelopidæ, & Epaminonda: cui ego rationē, cur tales extiterint vicissim subieci, ex aliis exemplis per dissimilitudinē, quod ut Stilpo Mogaræus Philolophus, ut etiā Socrates vitiositate naturæ ex genitali semine, aut solo natali, aut aere impuro contractū, ipsis à Phytognomonib. objectam, quidē agnoverunt in se ingeneratā sed ab ipsidem ita edomitam & compressam doctrinā, ut nemo vnquā in illis vitiosæ naturæ vestigiū postea animadverterit, sic ego existimo tres illos illustres I hebanos à vitiosis naturæ studio fortassis & disciplina laudabilique educatione se vocatos: quo potest Plutarchonēs. aggregari, qui Bæotus fuit, nihil tamen minus quā ingenio pingui fuit. Hoc autem soli Thebani ingeniū jam inde usque ab ætate Homeriproverbiū genuit, Pinguis gens Bæotia. *ἰλνδ.* e. Ita Julianus Apostata per ludibrium nominabat, Christū Salvatorem nostrum & Christianos Galilæos, quod Galilæi malè audirent, nomine crassi & stupidi ingenii, ut qui ad lacum habitarent, sub cælo crasso, & humido.

Muner a, &c. Quæ à nonnullis æstimantur decies fectertiū utriusque jam data, i. viginti quinq; millia coronatorū.

Dilecti tibi. Sæpè monui de hac antiptosi, *dilecti tibi*, pro à te, ut despectus tibi sum, pro à te, in Alexide Virgilianna. De his Poetis dictum est Od. 6. l. 1. & Saty. 10. l. 1.

Nec magis. De virtute scriptorū, quib. vita & facta virorū memorabilia ab oblivione vindicantur, dictū est Od. 8. l. 4. Ita contemnebat Agésilao in Xenophonte aenea signa, imagines & picturas: quod Cic. repetit in eadē Epist. ad Lucejum: idem Cato Cenforius faciebat, ut scribit Plutarchus in ipsius vita.

Sermone. Intelligit scripta quorundam auctorum humili & stylo & abjectā materia familiarique argumento: quales sunt Saty. & Epistolæ.

Componere. I Condere historias bellorum, regionum, ædium, arcium superbarum in montibus, pacis & victoriarum.

Confecta duella.] I. finita & absoluta bella, ut loquitur Cic. lib. 10. ad famil. Plancum Epist. 19. *si hoc est expectandum. dissi totum bellum conficiam.* Quid autem inter sit inter aliquid confectum esse & affectum esse, lege Agel. l. 3. cap. 16.

Janum.] De hoc Deastro dictum est Ode 15. lib. 4. addam tamen de eodem, quod Servius annotat in vers. 12. Aeneid.

Letonaeq; genus duplex, Janumq; bifrontem. Janum quoque ritè invocatur: quia ipse faciendis praeest foederibus: nam postquam Romulus & Titus Tatius in foedera convenerunt Janum simulacrum duplicis frontis effectum est, quasi ad imaginem duorum populorum.

Sedulus.] I. intempestivum Poetae officium saepius est molestum & grave ei, cui praestatur, quam gratum; Quod praesertim usu venire solet Poetis praecipitantibus & venditantibus sua poemata & ineptè obtrudentibus. *Nil moror.*] Videtur hic versus interpretatio illius senarii:

Φίλ' με βλάπτειν ὅσον ἐχθρὸν διαφέρει. vel hujus
Ἄκαρ' ὅσον ἐδὲν ἐχθρὸν διαφέρει.

Par odio est importuna benevolentia:

Quem polteriore Suidas scribit in voce ἀκαρ' ὅ, Hippolytum respondisse Phedrae novercae, quum ipsa se diceret amore captam: de his admonitus sum à paræmiographo: qui docet hos senarios proverbii loco posse usurpari in eos, quorum officia alieno tempore collata magis obesse solent, quam prodesse, itaq; officium ejus, qui rectè aliquid perficere studet tribus his continetur virtutibus; prudentiâ in digerendo id est, ordinando & disponendo: perseverantiâ & diligentia in persequendo: constantia in conficiendo.

Proponi cereum.] I. è cera velexare duci publicam mei imaginem, quæ sit turpior naturali facie.

Factis versibus, &c.] Donat in prolog. Andr. ad verba quas fecisset fabulas, benè, inquit fecisset, non scripisset: undè & Poetae ἀπο τὸ ποιῆν, è faciendo dicti sunt: sic Virg. *Pollio & ipse facit nova carmina*, dicit tamen orator & scribere & facere poema festivum & concinnum & versum non secus, atque Poetae ipsi.

Rubeam.] I. erubescam & suffundar pudore.

Pingui munere.] I. inconditis & ineptè scriptis libris, in quibus, tanquam cadaver, jaceam Projectus & extensus, meo nomine & auctoris expresso.

In vicum.] Ubi venduntur tus & odores, quibus involvendis mercatores utuntur hujusmodi libris. vndè versus Catulli:

Et laxas scombris saepe dabunt tunicas.

Ideoque Martialis l. 3. epig. 2. librum suum admonet:

Cujus vis fieri libelle minus.

Festina tibi vindicem parare,

Nenigram cito raptus in culinam

Cordyllas madidâ tegas papyro,

Vel turis piperisque sis cucullus.

Gall. *De peur que les Apothicaires ne fassent de toi des cornets.* Eleganter autem scripta erant ab hujusmodi contemtionem & irrisione libera, ut Persius Sat. 1. canit. *an erit, qui velare recuset*

Os populi meruisse & cedro digna loquutus,

Lingere nec scombris metueret carmina nec tus

Amicitur, &c.] Tegitur & involuitur chartis vilem scripturam complectentibus.

Explicatio Rhetorica.

Suntumputo à gerulis, vel ab adminiculis rerum caducarum non secus, atq; illud pro Flacco, *humere Remp. sustinere.* & Catilin. 1. *vix molem invidie sustinello.* ad magnitudinem numeris Augustani indicandam. **b** Symploce est, quod aliis Rhetoribus πάλιν καὶ ὁμοίως ἀδόντων quia utraq; sententia similiter utrinq; sonat in vo-

cum aqualitate: qualis est Agrad. 1. *spem improbis ostendit: ut morem bonis iniecit.* Hanc autem orationis numerosam concinnitatem Agel. l. 18. c. 8. refert à Lucillio Satyrogapho, ut puerilem & ineptam, appositione Poetici exempli derisum: sed utrique oppono Cicer. & Fab. Quintil. à quibus non diceretur Demosthenes tantopere vibrasse fulmina, nisi numeris contorta ferrentur, praesertim quum ad ornamenta troporum & figurarum dictio-

o nis in dimensione numeri, & similitudine soni conformatio sententiae accesserit: sine hac tamen conciones saepe Cicero scribit exclamasse, quum verba aptè cecidissent. **c** Videtur metonymia temporis adjuncti pro rebus sub-

o jectis, atque negotiis, quæ in certo tempore administrantur & conficiuntur: quorum confectio & exsequutio retardaretur lectione poematum. Hic etiam *τὸ moror* est translatus à pisce rembra minutissimo, qui tamen multitudine cursum inhibet navium, sic ab effectu vocatus, *ἐχθρὸς, ἵς ὁ παρὰ τὸ πᾶς ναὺς ἐχθρὸς.* Sic Plancus Ciceroni

o lib. 10. Epist. 23. *in opposito flumine mora transitus erat*, id est retardatio & ἀναβολή: ut Donat. observavit in Andr. Act. 4. Sc. 4. *nequid vestrum remorer commodum*: notatum praeterea est *τὸ mora* per antisticha flecti à *mona* & hoc à Græco, μῶν, manio à μένω, maneo, Od. 28. l.

d In *Cesar.*] est Synecd. generis pro Augusto.

c Si propriè sumis *templa* hæc, *Romulus, Liber, Castor, & Pollux* per metonymiam intelligentur pro statuis ipsorum, quæ in templis erigi solent: Sed si *νεμῶν* pro celo erit metaphora, & in illis quatuor vocibus synecdoche singulorum integrorum pro singulis partibus hominum melioribus: quæ relicto in terra corpore ad purum æthera redibunt, è doctrina Pythagoræ in aureis carminibus ad finem.

f Hæc tamen etiam alteram symplocen. Utrobique praeterea est ἀσυνέκτονος, quod Donat. in Eun. Act. 4. Sc. 1. ad verbum *lavit, redit*, vocat *συμπλοκήν*, id est, conciliam brevitatatem, quæ solent uti Poetæ.

g Synecdochica est periphrasis Herculis, qui suâ clavâ multa confecit monstra.

h Synecd. est generis pro morte. In rebus enim humanis varii sunt fines supremi.

i Nota est alleg. è metaphoris, pro l'edit & offendit suâ virtute, malè habet & dolere cogit alios artifices, homines cujusque ordinis, ut nimius solis æstus subjecta corpora.

k Meton. esse potest efficientis pro aliquo memorabili facinore, quod aliis sit inimitabile: sed praestat de minusperitis eo & excellentibus intelligi, è metonymiis adjunctorum pro hominibus sic instructis.

l Metaph. est pro mortuus ut in maturo: à fructibus, qui tempestivè, & opportunè percipiuntur & conduntur: nec eorum captura differtur dum flaccescant.

m Anaph. est. qualis in, *tenostris*, & *Græjæ*.

n Meton. est subjecti pro legibus inscriptis in 12. tabulis.

o Modus ejusdem tropi diversus est pro, *iura Pontificia*.

p Periphrasis est synecdochica Annalium.

q Sumtum est à rebus, quæ ponderantur, ad earum valorem pernoscendum.

r *Ἀνακοίνωσις* est & communicatio deliberantis de tempore necessario ad vetustatem poematis assignandam.

f Hæc metaph. à deciduis plantarum floribus ac foliis notata est Od. 7. lib. 4. ad hunc versiculum, *nos ubi decedimus.*

r Brevis prosopopœia alterius respondentis.

u Alleg. est è perpetuis metaphoris satis nota ex Dialecticis & Grammaticis.

x Meton. est efficientis Deæ pro effecta morte.

y Similis metonymiæ modus pro poemate Nevii, vel potius

potius Nontii, ut modò dictum est in Gram.

z In utroque Polypoton est.

aa Alius metonymiæ modus: ex adjuncta toga significatur Comœdia togata.

bb Metaph. est à viatoribus ad significandam Plauti poesin leviter, nec satis-accuratè scriptam vel ad naturam carminis, quod dicitur sæpè currere.

cc Synecd. est generis prologica facultate & iudicii subtilitatem in dubiis.

dd Est meton. efficientium, id est, auctorum pro Comœdiis & libris illorum.

ee Alter est metonymiæ modus, ubi è subjecto loco civis Romani & incolæ alii significantur.

ff Anaphora est, sicut in *si quædam, si pleræque*.

gg Translatum est asperitate corporum & horrido, lædentèque illorum contactu, ad aures offensas asperitate compositionis.

hh Hæc incisa brevem habent *συμπλοκήν*.

ii Sumendum est *συνεκδοχήως*, ut excellentia unius intelligatur de quovis integro & incorrupto iudice, aut *μετανομήως* æquo de Jove dirigente iudicium ad æquitatem, sicut *iniquo* de Jove mentem pervertente.

kk Procatalepsis obijciendæ invidiæ, quâ commotus credebatur, insectari veteres Poetas.

ll Ductum est ab astris: stellæ enim propriè dicuntur micare, & per intervalla resplendere, è Græco *μεγαλύνειν* & *πρίμειν*, v. *brave* & *crispare*.

mm Allegoria est à mercatoribus, qui suis mercibus statuunt pretium easque dolo vendunt, asserentes esse probas, quum non sint tales & integræ.

nn Sumtum est à purgatoribus arborum ad iudicii puritatem, è Donato in Adelph. Act. 5. Sc. 3.

oo Metonymia subjecti ad significandos ipsius fabulæ actores & histriones, qui in ea agenda occupantur, & in scena floribus strata inambulant.

pp Clamores stultorum iudicium de generibus poematum repræsentatur brevi & obliquâ prosopopœia.

qq Hoc verbum diximus Epist. 18. lib. 1. translatum à fugitivis servis, qui apprehensi reducuntur ad suos heros, ut castigentur. Ita Græci τὸ ἀναλαβεῖν usurpant, Sophoc. in Philoct. τὴν ἀμαρτίαν ἀφαιρεῖν ἀμαρτίαν ἀναλαβεῖν περιέσσωμαι, id est, ubi cognovero me facinus admisisse turpe, conabor reprehendere. Ita Terent. in prol. Adelph. locum reprehensum dicit, quod Donatus interpretatur tefuntum & retentum.

rr Anaphora est.

ss Meton. est subjecti, pro, Græci cœperunt. Deinde in *nugari* est translatio à loquentibus vana, & ut verbum præ se fert, nihil agentibus, pro, occupari in artibus nihili, ac brevibus illarum generibus.

tt Meton. est causæ (sicut Exhici putarunt) pro homines fortunati abutuntur suâ felicitate ad vitium.

uu Epanaph. est in quadruplici repetitione ejusdem vocis initis sententiarum.

xx Metonymica est alleg. ex adjunctis pro Comœdiis & Tragœdiis, ubi, illi tibicines occupantur.

yy Metaph. à prosperè-navigantibus.

zz Sumtum est à cellariis ac promis, qui è celsis & arcis esculenta & poculenta proferunt in usum domesticum, ad thesaurum animi eruditi, qui semper aliquid promittit, id est, profert, quod alios juvet.

* Similis est translatio illi, *fructus avaritiæ pectus*.

*a Tà cœnant & dictant habent epistrophe.

*b Ex hoc genere intelligenda est *συνεκδοχήως* edera.

*c Meton. subjecti, pro, adjunctæ navigationis ignarus, vel si mavis, ignarus navis agendæ, *δια πολυπλοχῆς* intelligere.

*d Synecd. est speciei pro quavis medicina ex herbis confecta.

*e In *timet & audet* est quædam epistrophe, ut *Medici & fabri*, efficiunt similem in clausulis sonum per epistrophe.

*f *Indolli doctiq.* Paronomasia est & in *hic & hæc* polypoton.

5 *g Notatus est hic tropus Satyræ 1. l. 2. ut jam dictum est in Gram.

*h Procatalepsis est.

*i Epiphonema est, acclamatio post commentationem poeticæ virtutis unâ cum anaphora.

10 *k Meton. est jam effecti, pro efficiente alios memores vitæ brevis.

*l Synecd. est generis pro cecinit, & versus amabiles fecit, neminem diceris offendentes.

15 *m Metaph. est pro maledico & famoso carmine.

*n Sumtum à canibus, qui metu baculi arcantur à morsu.

*o Meton. subjecti pro Græci capti Romanos cœperunt, ac præterea Polypoton.

20 *p Meton. altera ejusdem modi, pro Græci docuerunt agrestes Latinos artes.

*q Metaph. est à liquidis ad defuetudinem numeri Saturnii indicandam, qui jam obsoleverat, interciderat, ab usu denique recesserat.

25 *r Synecd. speciei pro asperissimo quoque numero maximeque horrido & inculto: quem per metaphoram à serpentibus, vel à tætro odore vocat virus.

*s Meton. est subjecti pro asperitate inconditi styli.

30 *t Si in *serius* intelligis, scriptor Latinus, est Synecdochē singularis, tanquam specialis, pro Latini serò dicebant literas & artes Græcorum.

*u Metaph. est à figura mathematica, quæ penetrabilior aliis est ad subtilitatem ingenii notandam.

35 *x Meton. subjecti pro artibus & poematis illic scriptis.

*y Alleg. est è continuatis metonymiis efficientium ad significandam horum Poetarum scripta, facta &que Tragœdias.

40 *z In *sublimis*,] & acer translatio est à corpore, quod est limo, unde τὸ *sublimis* fit, ad mentem divinam, ut Græcè τὸ ὑψηλὸς accipi solet, indicandam.

a* Hoc sumtum est ab aura tenui, vel à plantis odoriferis, quæ fragrantia produnt ferè vim suam: quale fuit Ode 14. li. 4. quæ spirabat amores, pro, Romani præ se ferunt ingenium ad hoc descriptionis genus natum, & valde accommodatum.

b* Repræsentantur mores & facta Plauti & Terentii per obliquam prosopopœiam.

50 c* Alleg. est è metaphoris à viatoribus malè succinctis & ad iter expeditè conficiendum malè etiam comparatis, ut negligentia horum in scribendo notetur.

d* Sumtum hoc quoque est ab his, qui firmissimis innituntur talis, ad designandam hujus incuriam de approbatione vel improbatione sui poematis, modò rem inde præclaram faciat.

*e Allusio est metaphorica ad currus triumphantium.

60 *f *Examinat & inflat* efficiunt illam *συνμπλοκήν* bis aut ter jam annotatam, cui annectitur anaphora & epiphonema.

*g Metaph. est à re militari, quum mœnia & propugnacula cuniculis actis subvertuntur: Ita animus talis Poetæ dejicitur contempto ipsius poemate.

65 *h Synecd. est generis pro Comœdia & Tragœdia, quæ sic à subjectis ludis definiuntur. Præterea Ironia ac τὸ *valeat* videtur sumtum à discedentibus ac mortuis, qui a nostro commercio alienantur. Varro autem, ut refert Serv. in l. 1. Aeneid. ad verba.

—Salve æternum mihi maxime Palla,

Æternumq.

Aeternumque vale: scribit in lib. Logisthoricis idē mortuis *salve & vale* dici, non quōd aut valere aut salvi esse possint: sed quōd ab his recedamus, nunquam postea eos visui. Hinc ortum est etiam, ut *vale* interdum vim maledicti obtineat, καὶ ἀντιθέσιν, sicut Cic. ait lib. 1. de natura Deorum, si *maximē talis est Deus, ut nullā gratiā, nulla hominum caritate teneatur, valeat*. Sic Terent. in Andr. Act. 4. Sc. 2. *valeant, qui inter nos disidium volunt*, id est, ita discedant illi a nobis, ut nunquam in nostram cogitationem & aspectum redeant.

i* Epistrophe hic videtur.

k* E Grammaticis cognosci potest, sumtum esse hoc pecudibus ad hominem ingenii crassioris, hebetiorisq; indicandum. Hic *aulea* premuntur, Porphyrio agnoscit *μετανομήν*, sed ipsius modum non distinguit, sic annotans, 15 per *aulea* comēdiam significat *μετανομήν*: ubi videtur d. stinctionis gratiā subnotandum, quomodo ex insignibus actioni comicæ ac theatri adjunctis intelligenda sit actio fabulæ interrupta per hypotyposin. i. repræsentationem commissi prælii pompæque triumphalis, de qua monuimus Ode 9. l. 1. lib. 3. Cicer. de orat. & Quintil. utrum debeat sub aliquam eloquutionis Rhetoricæ præceptionem cadere, de quo revile nostras ibidem notat. Huius Sēus loci est, vitiosæ plebis libido fecit, ut ad spatium quatuor horarum aulea contrahantur & velut è scena removeantur, & loco actorum & histrionum prodeunt in scenam pugiles, luctatores, gladiatores, funambuli, compositiones gladiatorum cum belluis, facies triumphantium de captivis.

l* Hæc incisa similiter cadunt per epistrophē.

m* Meton. est causæ pro, conditio misera & status, aut potius reges ipsi miseri & infortunati trahuntur vinciti.

n* Meton. materiæ pro signis ex ebore factis.

o* Duplex modus est metonymiæ, alter subiecti pro ære Corinthiaco, alter materiæ pro ænea imagine indē ducta, captæ Corinth. quæ velut in triumpho portata ostentabantur: in *captum* quoque & in *captiva* est polyptotum.

p* Proverbialis est allegoria è metaphoris pro, Democritus existimaret, scriptores fabularum ludere operam & oleum perdere.

q* Meton. est subiecti prospectatores, qui sunt in theatro.

r* Protopopia & Dialogismus est, ubi inducitur alter respondens Poetæ.

s* Meton. est materiæ pro veste indē contexta.

t* Metaph. est nota pro colore & purpura, quā pannus inficitur, quomodo Virgilius loquitur Georg. 2.

Albanec Assyrio fuscatur lana venene
& idem alibi *--- Tyrio saturata veneno.*

u* Procatleptis est.

x† Hæc proverbialis loquutio præ se fert speciem synecdoches, ut ex speciali quidvis rarum & admirandum intelligatur.

y* Figura est symploce.

z* Synecd. est generis pro bibliotheca Apollini dicata & laudatoribus scriptis instruenda.

* Sumtum est ab equitibus equos fodientibus calcari- bus ad celeritatem itionem, pro incitare & hortari.

*a Meton. est subiecti pro schola poetica in hoc monte Musis sacro.

*b Alleg. est à vinitoribus, pro ut mea scripta velut sylvestentia ipse met rescem & castigem. Hun quoque versum, ut *vineta egomet cadam mea*. Paroemiologus suis adscripsit proverbii, simillimumque fecit huic Aristidis Rhetoris in Pericle *τὸν οἶκον ἐν τῷ ποταμῷ διαβάλλοιμεν ἀντὶ τῆς ταπεινότητος*, i. domesticum thesaurum culpabimus, si hæc probris lacerabimus.

*c Epanaph. est initiis sententiarum, multiplex ejusdem vocis iteratio.

*d Allegor. ex Metaph. est à tenuiter nentibus, Gal. *qui silent fort. delie*, ad notandam ingenii subtilitatem, studiū vehementiam & ardorem.

*e Alia est translatio ab ædis sacræ tutore & instaure- tore ad alios aliarum rerum custodes indicandos, quales sunt Poetæ & historici virtutis alienæ scriptores, præcones & prædicatores. quorum virtus debet esse spectata & probata domi bellicæ. *Gallice desquels la vertu & faculté doit estre, congne & esprouee en temps de paix & de Guerre, cest adire, atraictes les chosses & affaires, qui adriem- ni en l'un & l'autre temps.*

*f Habet etiam hoc metaphoram ab iis, qui corporibus inducunt colores, unguenta, fucum, liquores, gummi, ceras & ejusmodi ad inquinamenta mali carminis notanda.

*g Meton. materiæ, ut prius, pro, ne quis effingeret statuas æratas.

h* Synecdoc. speciei pro quolibet pingui & hebeti ingenio, ad significandam regis ignorantiam & imperitiam indignoscendis literatorum ingeniis.

*i Metaphora à serpētibus ad humilitatem materiæ indicandam ex qua constant opera Poetæ, præcipuæ Satyræ, & Epistolæ. alij tamen aliunde videntur transferre, ut illud epist. ad Pitone.

Serpi humilitus nimium, timidusq; procellæ.

aut à navigantibus, aut ab iis, qui in terram procumbentes reptant, ne erecti turbine vehementioris tempestatis ac venti dispiciantur & differantur.

*k Meton. adjuncti simulacri pro Janiculo templo, quod clausum pacem designabat.

*l Meton. subiecti proximæ contraria, pro, Romanos à Parthis formidatos. *In numeris & arte est èν δὴ δύο* & unā Synecdoche generis pro numeris poeticis & hi pro versibus *metricis ex arte conditis*. *In nil moror* est protopopia repudiantis ineptum poema. *In urget* potest agnoscī metaphora à sarcinis & oneribus, quibus gravantur bajuli, & ipsorum dorsum premitur.

m* *Propom cereus* videtur metonymia subiecti Poetæ pro ipsius imagine Poetæ. in *rubeam* quoque alter est modus metonymiæ. nam erubescēdi causa est pudor. Itaque rubor est effectum pudoris è Tuscul. Quæst. ex quo fit, ut pudorem rubor consequatur. explico igitur, ne pudeat me donatum pingui munere.

*n Synec. est pro insulso ac indocto poemate, & simul Metaph. ut in pingui Minervā & duplex est hic metonymia, prior est subiecti in *ego porrectus & scriptor meus* pro nominibus utriusque nostrum: posterior est adjuncti in *nostra nomina* pro chartis, ubi scripta illa videbuntur. sententia igitur erit, noto decorari versibus inconditis, ne sit mihi erubescendum, quum videro aut intellexero cum meis ingratum nomina utriusque nostrum inutilibus chartis inscripta ad vilia officia esse applicata.

*o Meton. est quoque subiecti, pro deferat ad mercatores, qui vendunt in illo vico tales merces, quibus ego futurus sum usui ad in volucra rerum emtarum.

In thus & odores est èν δὴ δύο pro thus odoriferum, & in *piper* est synecdoche speciei, pro quibusvis aromatis.

EPISTOLA II. AD JULIUM FLORUM.

Theticum.

Hæc epistola liberale complectitur responsum Poetæ ad iniquam Julij Flori expostulationem de prætermisso scribendi officio, & ad illum mittendi è promisso certa quædam carmina: quorum misâ modulatione, deinceps Horatius doctrinam morum animique moderationem colere instituit.

Flore, bono claroque fidelis amice Neroni,
 Si quis fortè velit puerum tibi vendere na-
 tum

Tibure vel Gabiis: & tecum sic agat: Hic est
 Candidus, & talos à vertice pulcher ad imos:
 Fiet eritque tuus nummorum millibus octo.
 Verna ministeriis ad nutus aptus heriles:
 Literulis Gracis imbutus, idoneus arti
 Cuilibet: argillâ quidvis imitaberis adâ.
 Quinetiam canet indoctum sed dulce bibenti.
 Multa fidem promissa levant ubi plenius æquo
 Laudat venales, qui vult extrudere merces.
 Res urget me nullâ: meo sum pauper in ære.
 Nemo hoc magonum faceret tibi, non temerè

me.
 Quivis ferret idem: semel hic cessavit: & ut fit,
 In scalis latuit, metuens pendentis habena.
 Des nummos: excepta nihil te si fuga ladat.
 Ille ferat pretium pæne securus, opinor.
 Prudens emisti viotiosum: dicta tibi est lex,
 Insequeris tamen hunc & lite moratis iniquâ.
 Dixi me pigrum proficiscenti tibi, dixi
 Talibus officiis propè mancum: ne mea senus
 Jurgares, ad te quod epistola nulla veniret.
 Quid tum profeci? mecum facientia iura
 Sitamen attentas? quereris super hoc etiam, quod
 Expectata tibi non mittam carmina mendax.

2. Luculli miles collecta viatica multis
 Aerumnis, lassus dum noctu stertit, ad assem
 Perdiderat: post hoc vehemens n. lupus, & sibi &
 hosti

Iratus pariter jejunis dentibus acer,
 Præsidium regale loco dejecit (ut ajunt)
 Summè munito & multarum divite rerum.
 Clarus ob id factum donis ornatur honestis:
 Accipit & bis dena super sestertia nummum.
 Fortè sub hoc tempus castellum evertere Prætor
 Nescio quod cupiens, hortari cepit eundem
 Verbis, quæ timido quoque possent addere mentem.
 Il bone quod virtus tua te vocat: i pede fausto,
 Grandialaturus meritorum præmia: quid stas?
 Post hæc ille catus quantumvis rusticus, ibit,
 Ibit eò, quod vis qui zonam perdidit, inquit.
 3. Romæ nutririmhi contigit, atque doceri,
 Iratus Graius quantum nocuisset Achilles.
 Adiecere bona paullo plus artis Athenæ.
 Scilicet ut possem curvodiagnoscere rectum,
 Atq; inter sylvas Academiquærere verum.
 Dura sed amovere loco me tempora grato:
 Civilisque rudem belli tulit æstus in arma
 Caesaris Augusti, non responsura acertis.
 Unde simul primum me dimisere Philippi,

1 5^{cc} Decisis humilem pennis, inopemque paterni
 Et ff laris & fundi: paupertas impulit audax,
 Ut versus facerem. Sed quod non desit habentem,
 Quæ poterunt unquam satis expurgare cicutæ,
 Ni melius dormire putem quàm scribere versus?
 20 4. Singula de nobis h. anni prædantur euntes.
 Eripuere jocos, k. Venerem convivium, ludum:
 Tendunt ll extorquere poemata, mm Quid faciam,
 25 vis?

5. Denique non omnes eadem mirantur amanti-
 que:
 nn Carmine tu gaudes hic delectatur nn iambis:
 Ille nn Bioneis sermonibus & sale oo uigro.
 30 b Tres mihi con vivæ propè dissentire videntur.
 Poscentes vario multum diversa palato.
 pp Quid dem? quid non dem? renuis tu, quod jubet
 alter.

35 Quod petis, id sanè est invisum, acidumq; duobus.
 7. Præter cetera, me Romæ ne poemata censes
 Scribere posse, inter tot curas totq; labores?
 99 Hic sponsum vocat, hic auditum scripta relictis
 Omnibus officiis: cubat hic in colle Quirini:
 40 Hic extremo in Aventino: visendus uterque.
 Intervals vides humane xx commoda ss verum
 8. Pura sunt plateæ: nihil ut meditantibus obstat.
 Festinat calidus mulis gerulisq; redemptor:

45 Torquet nunc lapidem, nunc ingens machina ti-
 gnum:
 Tristia robustis luctantur uu funera plaustris:
 xx Hæc rabiosa fugit canis: hæc lutulentæ ruit sus.
 50 yy Inunc, & versus tecum meditare canoros.
 9. Scriptorum zz chorus omnis amat nemus, & fu-
 git urbes.

Rite * cliens Bachi somno gaudens & umbrâ:
 55 Tu me inter strepitus nocturnos atq; diurnos
 Vis canere & contracta sequi vestigia vatium?
 10. * a Ingenium sibi quod vacuas desumpsit Athe-
 nas,

Et studiis annos * b septem dedit, insenuitq;
 Libris & curis statuâ taciturnius exit
 Plerumque, & risu populum quatit: hic ego rerum
 * c Fluctibus in mediis & tempestatibus * e Urbis
 * e Verba lyramotura sonum connectere digner?
 65 11. * f Frater erat Romæ consulti Rhetor: ut * g al-
 ter

Alterius sermone meros audiret honores.
 * h Gracchus ut hic illi foret, huic ut Mutius illi.
 12 Qui minus argutos vexat * i furor ille Poetas
 * k Carmina compono, hic Elegos mirabile visu.
 * l Calatūq; novem Musis opus. 13 aspice primum.
 * m Quanto cum factu, quanto molimine circum-
 Spectemus vacuam Romanis vatibus * n adem.

Mox

Mox etiam (si forte vacas) sequere, & procul audi,
 Quid ferat, & quare sibi necat uterque coronam.
 *o Cadimur, & totidem plagis consumimus hostem,
 Lento Samnites ad lumen prima duello.
 Disedo Alcaeus *puncto illius: ille meo quis?
 Quis, nisi Callimachus? si plus adposcere visus,
 Fit Mimnermus & optivo cognomine crescit.
 14. Multa fero, ut placem genus irritabile vatum,
 *q Quum scribo, & supplex populi suffragia *c ca-
 pto.
 15. Idem finitis studiis & mente recepta,
 Obturam patulas impune legentibus aures.
 16. Ridentur, mala qui componunt carmina: verum
 Gaudet scriptores, & se venerantur, & ultro,
 (Sitaceas) laudant, quicquid scripsere, beati.
 17. At qui legitimum cupiet fecisse poema,
 Cam tabulis *c animum *c censoris sumet honesti:
 Audebit, quaecunque parum *v splendoris habebunt
 Et sine pondere erunt, & honore indigna ferentur;
 Verba movere loco: quamvis *x in vita recedant,
 Et versentur adhuc intra *y penetralia Vestæ.
 18. Obscurata diu populo bonos *z eruet, atque
 Proferet in lucem speciosa vocabula rerum:
 Quæ priscis memorata *a Catonibus atq; Cethegis:
 Nunc situs informis premir & deserta vetustas:
 Adsciscet nova quæ genitor produxerit usus.
 Vehemens & liquidus puroque simillimus amni,
 Fundet opes, Latiumque beabit diu vite lingua.
 b* Luxuriantia compestet: nimis aspera sano
 c* Levabit cultu: virtute carentia tollet.
 19. Ludentis speciem dabit & torquebitur: ut qui
 Nunc d* Satyrum, nunc agrestem Cyclopa move-
 tur.
 20. Pratulerim scriptor c* delirus, inersque videri,
 Dum mea delectent mala me, vel denique fallant:
 Quam sapere & *f ringi. Fuit haud ignobis Ar-
 gis,
 Qui se credebat miros audire Tragedos,
 In vacuo letus sessor plausorq; Theatro:
 Cetera qui vitæ servaret munia, recto
 Mere: bonus sanè vicinus, amabilis hospes,
 Comis in uxorem: posset qui ignoscere servis
 Et signo g* leso non insanire lagena:
 Posset qui rupem & puteum vitare patentem.
 Hic ubi cognatorum opibus curisq; h* refectus
 Expulit elleboro morbum bilemque meraco,
 Et i* redit ad sese: k* Pol me occidistis amici,
 Non servastis, ait, cui sic extorta voluptas,
 Ei demtus per vim mentis gratissimus error.
 21. l* Nimirum sapere est abjectis utile nugis,
 Et tempestivum pueris concedere ludum:
 Ac non m* verba sequi pueris modulanda Latinis,
 Sed verà n* numerosque modosq; ediscere vitæ.
 22. o* Quocirca mecum loquor tacitusq; recordor:
 p* Si tibi nulla sit im finiret copia lymphae,
 Narrares medicis, quod quanto plura parasti,
 Tanto plura cupis nulli ne faterier audes?
 Si vulnus tibi, monstrat à radice vel herbâ
 Non fieret levius: fugeres radice vel herbâ
 Proficiente nihil curarier? audieras cui
 Rem Di donarent, illi decedere pravam

Stulticiam: & quum sis nihilo sapientior, ex quo
 Pleniores, tamen uteris monitoribus isdem?
 23. At si divitiæ prudentem reddere possent:
 Si cupidum, timidumq; minuste nempe ruberes,
 Viueret in terris te si quis avarior uno.
 24. Si proprium est, quod quis libra mercatur & are
 Quedam (si credis consultis) q* mancipat usus:
 Qui te pascit ager, tuus est. 25. & villicus Orbi
 10 Quum segetes occat, & tibi mox frumenta datu-
 rus,
 Te dominum sentit. 26. Das nummos accipis u-
 ram,
 15 Pullos, ova, cadum temeti nempe modo isto
 Paullatim mercaris agrum fortasse trecentis
 (Aut etiam supra) nummorum millibus emtum.
 27. Quid refert, vivas numerato nuper, an olim?
 28. Emtor Aricini quondam, Vejentis & arvi,
 Emtum cœnat olus quamvis aliter putat: emtis
 Sub noctem gelidam lignis calefactat ahenum:
 Sed vocat usque suum: qua populus asita certis
 Limitibus vicina *x refugit iurgia: 29. tanquam
 25 Sit propriam cuiquam puncto quod mobilis hora,
 *f Nunc prece, nunc pretio, nunc vi, nunc sorte su-
 prema.
 Permutet dominos, & cedat in altera jura.
 30 Sic quia perpetuus nulli datur usus, 30. & t* he-
 res
 t* Heredem t* alterius, velut t* unda supervenit
 t* undam.
 31. Quid vici profunt? aut horrea? quidve Cala-
 bris
 Salibus adjecti Lucani? Si t* metit Orcus
 Grandia cum parvis, non exorabilis auro?
 32. Gemmas, marmor, ebur, Tyrrhæna sigilla, ta-
 bellas,
 Argentum, vestes Gatulo murice tinctas,
 *f Sunt, qui non habeant. *f est, qui non curet ha-
 bere
 33 Cur alter fratrum cessare & ludere & ungi,
 Preferat y* Herodis z* palmetis pinguibus: al-
 ter
 Dives t* importunus ad t* umbram lucis ab or-
 tu,
 30 Sylvestrem flammis & ferro mitiget t* agrum:
 Scit Genius, natale comes qui temperat t* astrum
 Naturaq; Deus humana, mortalis in unum.
 31 Quodque *d caput: vultu mutabilis, albus & ater.
 34. Utar, & ex modico, quantum res poscet, acer-
 vo
 Tollam nec metuam, quid de me iudicet heres:
 Quod non plura datis invenerit: & tamen idem
 60 Scire volam, quantum simplex hilarisque nepotî
 Discrepet & quantum discordet parcus avaro.
 Distat enim, spargas tua prodigus, an neque sum-
 tum
 61 Invitus facias, neq; plura parare labores
 35. Ac potius, puer ut festis quinquatribus, olim
 Exiguo, gratog; fruaris tempore raptim.
 36. Pauperies immunda domus procul absit: ego u-
 trum
 *c Nave ferar magnâ, an parvâ ferar unus & idem
 Nam

Nam [†] agimur tumidis velis aquilone secundas:
Non tamen adversis atatem ducimus Austris
Viribus, ingenio, specie, virtute, loco, re
Extremis primorum, extremis usq. priores.
37. Non es avarus: ubi. quid: cetera dum simul isto
Cum vitio fugere? [†] g caret tibi pectus inani
Ambitione: caret mortis formidine & irā:
Somnia, terrores magicos, miracula, sagas,

Nocturne: [†] lemures, portentag. Thessalarides:
Natales grāte numeras: ignoscis amicis:
Lenior & melior sis accedente senectā:
Quid te exemit a iuvat [†] spinis de pluribus una?
Vivere si recte nescis, decede peritis.
[†] Lusisti satis: edisti satis: atq. bibisti
Tempus abire tibi est: ne potum largius a quo
Rideat, & pulset [†] lasciva decentius aetas.

Analysis Dialectica.

Questio est, an Julius Florus jure possit cum Horatio agere de pretermissione officij quod hic prædixerat non posse illi prestare: quum pigerrimus ad litteras scribendas, tum jam ingravescente atate ineptissimus esset ad carmina pangendum: quæ ab ipso spectaret: In qua quidem quaestione tractanda prius ita versatur, ut firmis tandem rationibus conficiat, hoc genus studij concludendum esse tempestivis puerorum ludis: Sibi vero numeros ac melioris vitæ modos imposterum ediscendos (qualem instituti rationem proposuit Mæcenati Epist. 1. lib. 1.) in quo explicando reliquum Epistolæ occupatur. Itaq. Poeta primum honorificè Florum affatur ex attributa illi fidelitate & amicitia erga Tib. Cl. Neronem: quamvis alter alteri litem intendere videatur Deinde parium collatione demonstrat, injustas esse ipsius querelas de se ac de litteris minime ad ipsum scriptis versibusq. missis. Tam injustè, inquit Postea, mihi succenses Flore, cujus pigritia tibi prius perspecta & cognita fuerat ex me, quam emitior servi fugitivi litem intendit inquam venditori, qui illum præmonuerat de fuga servi & ex edicto edicto cetera illius vitia & morbos prænuñciaverat. Hoc quidem certè argumentum Porphyrio notavit, quod quidem velut agens aliud, vel potius incogitans videtur ex eo fecisse, quia paullo post scribit in hæc verba, si quis forte velit argumentum esse a comparatione minorum ad majores, id est, ut explicat, servorum ad amicos. Utrum verò sequi debeas, paucis accipe. In hac comparatione minorum Porphyriana considerantur solum personarum conditiones, & quasi sola ratio nominum habetur, quorum si quantitatem spectes, sunt personæ valde impares: si qualitatem, valde dissimiles: sed si tota personarum actio convenientium & pacificetium inter se de rebus contrahendis consideretur, conventus & pactum vendentis & ementis servum pariter æqualiterq. respondebunt Floro petenti epistolas & Horatio certā conditione neganti petitas. Tu facile ex his, Lector, scrupulum tibi a Porphyrione injectum evelles: ego verò jam redeo ad partes nostræ comparationis, cujus apodosis, in qua argumentum continetur, præcedit producta usq. ad prudens emitior vitiosum, illic tibi spectanda est prius descriptio domini ex effectis, quod statuerit servum vendere: deinde ex majoribus quod præconi mercem immoderatè prædicanti, quàm par sit, fides non habetur, id est, nolui suam impensius commendare: postea e remotione efficientis per vim, quod nullā necessitate coactus illum det venum: præterea duplici minorum collatione, quod nullas venditor hominum tam parvi hujusmodi mercem illi indicaret quàm ipse facit: negte ipse ubi vis idem statueret præcium meriti sui. Videamus deinde ex quibus venalis servus describatur. Id primum fit procreantibus, subjectis & ex adjunctis, quod ruri natus ex ancilla sit, adolescens, candidus, pulcher omni ex parte corporis, venalis ducentis coronatis, accommodatus ad diligenter obcunda heri ministeria, instructus mediocriter litteris Græcis & ad quaslibet artes natus: Postea similitudine, quod, ut argilla mollis & tenera, sit ad quidvis, quod ex eo singas, flexibilis & commutabilis. Item e diversis

quod non peritè quidem canat: sed ita tamen, ut convivia possit eo delectari. Ad hæc tot servi virtutes unicum addit vitium fugæ, quam, si emtor velit numeratis octo numerum millibus servum sibi vendicare, nolit venditor ullo modo postea prestare neque penam actionis redhibitorie subire: de qua lege lib. 4. c. 2. apud Agel. in distinctione morbi ac vitij: ita Parmeno commendat Dorum Eunuchum Act. 3. Sc. 2. a forma, ætate, literis, musica & gymnastica quibus pueri olim in Græcia instruebantur: de quo lege d. πολυ. Aristot. & Plat. in Alcibiade & 7. de Legib. Ita quoq. Coridon Virgil. laudat fistulam suam. Est mihi disparib. septem compacta cicutis. Protasis est, quam sic prius enunciata repeto, tam injustè de me quereres iratus, quem velut servum, emitior præmonitus de mea pigritia: quàm antè-actus emor servi de suo venditore, qui iuxta mecum ex edicto edicto servato non debet mancipium redhibere, nec culpam servilem prestare. Verum in hac protasi observandum est, venditorem & mercem non distingui, ut in apodosis separatim fuit utrumque. Itaq. arbitramur Horatium fungi vice utriusque, ut ipse sit & venditor & merx. Mercem autem eius esse operam in scribendis litteris & laborem eiusdem in versibus faciendis. Præterea hæc protasis constat ex distributione conventorum & pactorum inter florum & Poetam. quæ sine confirmantur, ne postea si non ad Florum rescriberet, nec carmina mitteret, asperis litteris obiurgaretur, & cum sibi infensum & inimicum haberet: quod docet e diversis se non fuisse consequutum: etsi, inquit, prædixi Floro me imposterum non posse illi satisfacere versuum compositione & litterarum missione: ille tamen mihi litem intendit, & iudicio persequitur jus, quod aperte mecum facit.

2. Adhuc quidem Poeta egit cum Floro ex convento & pacto: nunc verò cum eodem ex imitatione se ostendit liberè disputare. Quemadmodum, inquit, miles Lucullus omnib. fortunis eversus mandata imperatoris sui magno & excelso animo solebat ex haurire, ingenti animi magnitudine in arces invadere ac gravissima quæque vitæ pericula pro eodem negligere: contra idem majori prædā auctus optimisque hostium spoliis potius eadem frigide, timide & ignaviter refugere & recusare & alteri inexperto dari jubere: sic ego quondam importunā clade Bruti & Cassii ad assem redactus, meretuli ad versus faciendum, maximèq. ad Lyricos & ludicros assentatorie scribendum: ac inde rebus mediocriter auctis mutataque atate & moribus, quibus me sustentare & vitam honeste tolerare possum, malo nunc quiete valetudini meæ & honestati consulere, quam versibus hujusmodi faciendis & animi contentionibus misere conflictari. Protasis autem comparationis varijs caussis, eventis & factis militis explicatur: quæ qui satis jam perspicue pronunciata sunt, & in proverbium jam abiverunt.

3. Apodosis est partim declarata adjunctis educatione & institutione, quæ Romæ & Athenis sumta sunt, partim efficiente violenta, quam alij dialectici venialem statum, alij purgationem a necessitate, alij caussam impulsivam appellant, quod bello civili partes Bruti &

Cassij sequutus laudem paternum & fundum perdidit & pressus paupertate versus fecerit:

Ἀπείρα μὲν τὰς τέχνας ἐπέειπε.

Ἀυτὰ τὸ μὴ δέο δίδουκ' ἄλως.

Paupertas sola artes excitat,

Hæc laborum est Magistra.

Postremo majorum collatione, quam possis πρῶτον δέο nominare, quod suis vigiliis ac labore mediocres fortunas adeptus anteposuerit quietem labori, quod nisi fecisset, alienatione mentis insanabili & a medicis deplorata omnium iudicio laborare putaretur.

4. Ratio est ex efficiente, cur se ad odium Philosophicum converterit: quia, inquit, mihi ætas ingravescent facultatem carmine ludendi, quæ jocus, amor, convivia & ludus suadent, profus ademit, atque adeo poetice extorquere nunc conatur.

5. Accedit ad causam cessationis suæ locus & dissimilibus, quod perdifficile sit versusum scriptione omnibus, satis facere, quorum alij alio genere carminis delectari videantur. Florus carmine heroico: hic jambico: ille comico & mordaci capi solet.

6. Varietas hominum dissensione opinionum de carminum delectu inter se discrepantium similitudine illustratur, ut tres conviva vario præditi palato, hic irudito & subtili, alter stupido ignavo, ille nimis vdo varè judicant de ciborum & liquorum saporibus: sic homines inter se iudicio de versusum bonitate & voluptate dissident & discordant: ut planè nescias, quid illis apponas: quid removeas: quid des: quid deniq; non des.

7. Eodem pertinent impedimenta, quæ referimus ad categoriam efficientium privatione, ut sunt curæ rerum alienarum, labores in fide jubendo, in audiendis aliorum scriptis, in longè discurrendo huc atque illuc per urbem, visendi huius vel illius conveniendi gratiæ.

8. Diluit facilitatem eundi per urbem meditati obiectam, distributione septuplici obstaculorum, a quibus attentè debent ambulantes per urbem cavere. 1. a multis festinantibus, 2. a bajulis, 3. a machinis & 4. trochleis architectantium, 5. a plaustris in angustis viarum. 6. a arabis canibus, 7. a suis intulenti, unde fieri non posse docet, ut quis inter talem viam versus meditetur. Itaque posset hic dicere poeta, quod Ovid. trist. l. i. Elog. 10.

Ipsæ ego nunc miror tantis animiq; marisq;

Fluctibus ingenium non cecidisse meum.

9. Difficultatem meditandi versus per viam turbulenta & periculosam ex adversis enthimematicis judicatis & estimatis primum declarat, omnes scriptores siquid volunt aut secum aut cum alio commentari, in solitudinem secedunt ab interventoribus & turbis maxime vacuam: Posset inde assumi: sed mihi Horatio deest talis tranquillitas unde fit ut nequeam inter viam versus meditari tu igitur facis iniquè, qui me cogas in summa hominum frequentia, in urbe celeberrima maximeque tumultuosa, scribere poemata: deinde paribus, quod etiam velit Florus tam aliena & inopta scribi ab ipso, quam sunt a multis vatibus incondite conscripta: hi duo versus ἐπιγραμματικὸς pronunciati præ se ferunt certam redarguentis negationem.

10. Eodem spectat hæc majorum collatio, si, qui diu multumque in urbe quietissima & pacatissima sine strepitu & interpellatione ulla coluerunt studia variarum disciplinarum. istud, quod a me injustè requiris, non possunt præstare: Hæc pars collationis habet alteram à minori comparationem ingenij humani cum statua, e qua natum est proverbium, Taciturnior statua multo sane minus ego, qui in tanto hominum conventu, tantisque fluctibus urbis & tempestatibus occupationum versor, viribus ingenij & facultate istud præstandi valebo.

11. Demonstrat e paribus se a studio Poëtice revocari,

quod animadvertat, Poetas mutuas sibi tradere deperas ostentationis, & falsæ laudationis, qui non minus hoc palam impudenter faciunt, quam duo illi fratres Jurisconsultus & Rhetor Roma dicuntur fecisse, qui, quum perspicere se nullis honoribus affici a suis civibus, coeperunt alter alteri meros tribuere honores, ut Rhetor esset Jurisconsulto alter Tiberius Gracchus, orator equalium celebratissimus. Vicissim quoque Jurisconsultus esset Q. Mutius Scavola augur jurisconsultorum jurisconsultissimus: apodosis comparationis est priori loco in litera & mutuis factis vtriusque fratris.

12. Protasis antecedentium parium διὰ τὴν ἐπὶ τῶν ἀδελφῶν τῶν κοινῶν τῶν ἐπαγγελμάτων, i. enunciata illustratur primum distributione duorum Poetarum, ex infana laudis cupiditate, quorum alterum Horatius invidiale vandæ causæ sustinet: eadè deinde factis vtriusq; augetur, quod alter versus Lyricos, alter elegiacos scribit postea efficietib; quasi opus illud vtrumque sit a novem Musis elaboratum.

13. Alia vtriusque facta stultæ admirationis plena, quæ similitudine & fine illustrantur, ut hi duo Poeta mutuis & assentatoris suffragiorum testimoniis, tanquam ignobiles & mali gladiatores re compositæ, coronis decorentur, & alter, Lyricus, sic alter Alcæus: Elegiacus quoque sit alter Callimachus, vel potius Mimnermus cū accessione honoris.

14. Ex adjunctis præterea docet causam, cur se velit ab exercitatione Poëtica & consuetudine abstrahere ad statum quietiorem: quia, inquit, valdè est laboriosum benevolentiam multitudinis sibi adjungere: suffragia aliorum Poetarum irritabilium, & Grammaticorum captare, quæ meos versus in ade Apollinis proponere auribus omnium recitandos & probandos.

15. Ex eodem argumenti genere docet, sibi esse impunitum ac liberum depellere alienorum poematum auditiones, ubi semel desit insanire, hoc est, versus facere.

16. Stultitia dictorum vatum etiam e diversis indicatur, quod, etsi illorum poemata videntur propter inconcinnitatem: illi tamè auctores magno gaudio sese admirantur & sufficiunt, ultroq; sibi placent e taciturnitate auditorum.

17. Videtur ex effectis præscribere, quid bono, Poeta sit agendum, quod tamen postea, ut nimis operosum abrogabit: ac primum ille se præstabit correctorem & emendatorem sui operis, ut alieni, acerrimum. Præterea ex diversis, quod etiam si verba, quibus usus est, innovarit, vel abusu intermissa in consuetudinem asseruit, ideoque ut domi ferè nata, amet unice: illa tamen, si censura videantur parum illustra si levia, si loco etiam parum convenientia, inde sunt movenda, & alia ibi splendidiore, significantiora, deniq; aptiora pro illis reponenda.

18. Hæc quoque sunt boni Poetæ, ut verba prisca, quæ jamdiu ab usu populari fuerunt remota, in apertum benignè proferantur: nec Poeta sinat ea diutius situm ducere in formem: usurpabit etiam verba quæ jam usus genuit & trivit, ejus quoque oratio gravis, perspicua, & ut amnis, copiosa erit. Præterea a communicatione suarum facultatum linguam locupletabit Latinam, & si quid est inane & supervacaneum in carmine, resecabit: dura emolliet: aspera leniet: quæ nullius erunt ponderis, detrahet.

19. Bonitas quoque Poetæ primum diversis explicatur, qui quavis videatur per ludum versus scribere in illis valde laborare, de eisdem variandis, tamen angitur; deinde similitudine exemplorum, in eo cernitur per similitudinè quod ut clarus histrio & Pantomimus alio vititur motu, quum Satyrum levem imitatur: alio, quum gravè Cyclopè gerit: Sic bonus Poeta congruentem cuiq; personæ orationem affingeret: aliter senem atq; juvenem inducet loquentem, ut decorum retineatur. Neg. id sine gravi cura & labore faciet ut è q, quamvis ludere videatur.

20. Ex hac collatione perspicuis verè proprium esse stultitiæ,

*meque luxui deditus erat: ad cuius descriptionem profer-
tur minorum comparatio, quod delictis ludis & volup-
tibus post haberet optimis quasque possessiones: alter ad op-
pus attentissimus, ac in refacienda & amplicanda vigilan-
tissimus, qui non se, ut De mea ille Terentianus, respiciens
parce ac duriter vitam tolerabat. Causam autem horum
dissimilium ingeniorum Genio, id est, Deo natalitio hu-
manæ naturæ moderatori & cum ipsa commorienti fert
acceptam: quem describit ex effectis & adjunctis. Hic
Poeta discrimen istorum fratrum tribuit incerto ac lu-
brico horoscopo Genethliacorum & fato ad instabilita-
tem divitiarum indicandam, quum modò congerantur,
modò dissipentur ab hoc, atque ab illo, intemperanter
utroque.*

33. Poeta ex paribus statuit, *se modum servaturum inter hujus fratri æquansque nimiam parsimoniam & illius avaritiæ luxuriam, operamque daturum, ut intelligat, quid intersit inter hominem jucundè & hilariter viventem, & alterum res suas profundentem & dissipantem: quid etiam parcus avaro discrepet.*

34. Comparatione majorem ostendit, *talem doctrinæ moralis investigationem fore quidem sibi curæ, sed multò majori tranquillitatem animi et vite hilaritatem sibi futuram: quod illustrat similitudine: Ut, inquit, pueri avidè celeritèque dies festos traducunt totos in animis ludo recreandis: quò alacrius postea diebus profestis opus consuevum faciant: ita homines se jucunditati vite, dum fert brevis ætatis, dārè maturè oportet.*

26. E Disparatis optat mediocrem vite statum, ut neq.
sordibus inopet, et boret, neque splendore copia niteat; sed vi-
ribus, personâ, gradu, pecuniâ, ingenio, virtute sedeat
major infimis & super supremis. Quo accedit Axioma di-
cretetû. & si non videor summe fortunatus, non sum tamé
omnino miser, cui rerû statui simile cõplexa est Od 10. l. 2.

*Rectius viues Licini, neg₃ alium.
 Semper urgendo, neg₃ dum procellas
 Cantus horrescis, nimium premendo
 Luttus iniquum.*

Huc pertinet quod ex amica Dionysij Lebei Batillij I. C. admonitione intellexi, quod equidem non dubitavi quia lector accepturus esset animolubeti, utpote hisce miseris Fræciæ temporibus maximè accommodatum. Ille siquidè retulit ex Ànalib Gallicis Philippū Augustū Regē anno circiter 1190. Lutetiæ creasse primos Magistrat° vrbis, quos Galli sua dialecto nomināt Les Eschevins de la ville; atq; eundē pro ppetuis vrbis insignibus Argēteānavē largitū florib° liliæcis vndiq; insigniter inpersā, cuj° effigies nūc spectatur in portis vrbis insculpta, cū hęc Epigrapha TUMIDIS VELIS AQUILONE SECUNDO, ex hoc Flacci loco sūpta. quæ huj° cōsuatū Tropi involucro, præsagiret, statū hujus vrbis tantisper florētissimū fore. dū ea, qd Deo opt. max & Regi ab ipso legitime dato dignū esset, reverenter fideliterq; coleret, & observaret. hinc doctissimi Lebei elegantissimū epigramā ad Amplissimū quondam virum D. Barnabum Brissonium I. C.

*Acta modo tumidis velis Aquilone secundo,
Quae placidas rerum cuncta secabat aquas,
Praefixo navis regali concita rostro,
Tuncleq; Deos lilia picta gerens.
Advertis jam nunc bellorum impellitur Austrum
Iam propè, jam adversis obruiturq; notis.
Dum regni pace inclusos, quos ipsa vehebat,
Exsolvens ventos, hos ciet illa sibi.
Qualiter Aeolijs fertur vexatus Ulysses,
Tadiaq; infecti longa tulisse maris,
Postquam illis socij demersere ligamina clausum
Viribus auri ingens pondus inesserati.*

37. Docet distributione quadam hominis ex adjunctis

vitiis & perturbationibus, non esse satis ad animi tranquillitatem & vitæ felicitatem comparandā, uno illorum, vel unā antea egritudine carere: (quod illustrat similitudinē acutissimi sensus: ut non omni puncturā spinarum se putat quis in asperis frutetis liberatum, si unicum solum evulserit, aut vitarit; ita se res habet in homine omnibus vitiis præter unicum contaminatissimo.) sed hunc ipsum conservare se integrū ac liberū ab omnibus vitiis effectū, ubiq; prævit, quorum bona pars hic recensetur. Sed audi consiliū D. Jacobi Epist. 2. vers. 10. salubrius multo ad hanc hominis perfectionem οὐκ ἐστὶν ὁρῶντες τὸ καλὸν, καὶ τὸ ἐπὶ, καὶ οὐκ ἐστὶν ὁρῶντες, quisquis totius legis servantissimus fuerit, in una autem fuerit lapsus, omnibus tenetur obstructus. Ad extremū seader, quod si quis nescierit rectē vivere, jucundeq; senectutem ferre, monet, inquam, eum ex adjunctis, effectis & fine, ut de statione vitæ migret: ἀλλ' οὐκ ἔστιν ἀρετὴ τοῦ μακροῦ χρόνου βίῃ καὶ καλῶς, καὶ οὐκ ἐστὶν ἡ μὲν βίη καὶ οὐκ ἔστιν ἡ καλὴ βίη. turpe enim est virum longa desiderare vitæ periodū, ex malis qui non discedu: ait Sophocles: migret, inquam, ne juvenis illum annis oblitum & vino nimis-indulgentē ludibrio afficiat, τὰ δὲ μαλ', explodā: quos magis, quàm senē, decet voluptuariū chorus. qui hic mihi videtur significari, quū dicitur ætas juvenilis decentiùs la scivire, quàm senilis.

Enarratio Grammatica.

DE Julio Floro jam dictum fuit Epist. 3. lib. 1. cui non mediocris hic tribuitur laus, quod dicitur Tiberio fidus ac fidelis. Nam ut ait Theognis.

Πισὸς αὐτῆς Ἰησοῦ τε καὶ ἀγγέλου ἀντερύσσει
Ἄξιος.

Vir fidelis dignus est, qui juxta servetur, atq;
Aurum & argentum, ac pretiosissimum quida

Πάυρους δὲ θέσεις, Πολυπάδη, ἀνδρας ἐταίρους
Πιστοὺς ἐν καλεωδοῖς πρήγμασι γιγνομένους.

*Paucos invenies, o Polypæda, viros, qui sint
In gravibus negotiis fideles.*

non est quoque mediocris hæc Tiberij prædicatio: in quo
vides virtutem cum splendore generis & potentia conjū-
ctam: quid nō speres a principetalius titulis ornato? nisi
assentatio Poetæ fidem levet.

Fortè.] De hac convenientia particularum dictū est
Epist. 12. sicut de Tibure Od. 7. & 18. l. i. ut de Gabijs E-
pist. 11. & 15.

Tecum sic agat.] Qui interpretantur, sic tecum loquatur, videntur mihi auctoritate Ciceronis niti, qui ferè pro eodem in Catilin. 1. geminat: *Patria tecum, Catilina, sic agat, et quodammodo tacita loquitur*: sed quia Poeta rationem conventionis vult exprimere, rectius explicatur tecum contrahat & paciscatur, vt prudenter Hen. Stephanus notavit.

Hic & candidus.] I. Hic puer verna & venalis.

A vertice.] Hac loquutione significatur totius corporis pulcritudo, quæ videtur sumpta ex εἰς ὁλ. κα. Theophrasti, quod inscribitur Βερελίσκος.

Τοιαδε μὴ βίβρισαι τοὺς εἰς ἑνὸς ἤκουσε κόλπον.
Καὶ μὴ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ποτὶ τὰ πόδε συνέχῃς εἶδε.
Sic Eunice loquutater in suum desinit sinum,
Et me a capite ad pedes continenter circumspicit.

60 Hic narratur factum vrbanae cuiusdam puellae recusantis
oscula Bucolisci. quæ contra invidiam vel fascinationem
hujus rustici ter inspuat in suum sinum sicut docet idyl.
anus Cotyparis Damocram facere, ne invidia vel fascino
lædatur. Sic Homerus loquitur, primum *Idyl. π. sub*
65 finem ad vers.

Ὅυδ' ἀν' ἐπ' ἐχθράδιμων περ ἄνῃρ, Σαρπηδόνα δίδον
 Ἔγνα, ἐπεὶ βελέεσσι καὶ αἵματι κοινήσιν
 Ἐκ κεφαλῆς εἴλυτο διαμαπτερὲς ὅς ποδὶ δακ' ἄκρος.

Negus

Neque amplius (Meriones) quantumlibet attentus
vir esset, Sarpedona diuinum agnoscebat: quia telis
& cruore & puluerib. a capite ad pedes prorsus erat inuo-
lutus: ubi Eustathius annotat τὸ ἐς τοὺς ἑρμύων ἀνα τὴν
διαμπερὲς, quod sonat a summo ad imum transeundo per
medium. Huc addit Scholiastes, hoc efferri ordine in-
verso a Comico pro, ἐκ τῶν ποδῶν ἐς κεφαλὴν, quod Galli
de cataphractis & quibus suā dicunt linguā, armes de pied
en cap. quo modo etiam Cicero enunciat in oratione pro
Roscio Comædo, nonne ab imis unguibus usque ad verti-
cem summum ex fraude, fallaciis, mendacijs constare totus
videtur? deinde Iulian. f.

Ἐκ δ' ἀπὸ πάντων

Διμὸν ἐλὼν ἐκάλυψε νέκυν μετ' αὐτὸς Ἀχιλλεύς

Ἐσποδὰς ἐκ κεφαλῆς, i. ex adipe omnium uiscerum

sumto operuit exanimem Patroclum magnanimus Achil-
les a capite ad pedes usq. id est, obtexit omnino cadaver
Patrocli adipe sumto.

Pulcer.] Hac descriptione significat in puero aptam
& decentem omnium membrorum cum quadam colo-
ris suauitate conformationem esse, ut definimus pul-
critudinem Od. 16. l. 1.

Fiet erig.] I. transferetur in tuum jus & dominium
pretiodicentorum coronatorum, quorum, singuli esti-
matione Budaī valeant quinq. & triginta solidos nostros.
Gallicè sic reddas, il sera vofstre pour deux cent escus. A-
gellius magis probat l. 1. cap. 16. mille nummum & mille
passum per lyncopen, quam nummorum & passuum.

Vern.] De ratione hujus vocis diximus Sat. 6. l. 2. &
quid ἀπὸ δούλου ὀντῆ, a seruo emto.

Ad nutum aptus.] Quamquam Cic. sapè gemit hec,
convertere & accommodare se ad voluntatem, arbitri-
um & nutum alicujus: aliquid tamen paulò diuersum
videtur hic designare, quod rectè Galli exprimunt, il se
met en besongne sans qu'on lui dise presqu'en rien, ou, fort duit
a faire la besongne au gre de son maître. Hoc etiam fortas-
sis posset referri ad Proverb. πᾶς ἀσπίτης ἀέλω μονοσύλ-
λαβος. i. omnis herus est seruo monosyllabus, ἡ γυνὴ & annu-
do, aut non renuendo.

Literulis.] Hoc hypocoristico utitur Cic. lib. 16. ad
Tiron. Epist. 12. Literula mee, siue nostra, tui desiderio
oblanguerunt, pro studijs meis: sed hic pro disciplinis: eo-
dem tamen diminutionis genere utitur etiam pro chara-
cteribus 6. in Vetr. nomen literulis minutis argenteis in-
scriptum. Hujus autem primigenium litera Grammatici
tradunt a linea dictum, quasi sit lineatura, interlitis ali-
quot elementis. In ratione enim nominum inclinatio-
rum sapè literas adjungimus, sapè etiam demimus, ad
illa vel explicanda, vel constituenda, ut docet Plato in
Cratylo: ut igitur linea est e ductu puncti & prima &
minima corporis dimensio: ita litera est pars vocis mi-
nima. Ex hoc quidem etymo extendit primam sylla-
bam, quam e litura vel iterare vel terere corripit. Prior
ratio est potior ad τὴν γραμμὴν καὶ γραμμα alludens. Ci-
cerogeminat, doctrinā institutus & imbutus: dicit etiā
pro Milone, ad legem naturā non instituti, sed imbuti
sumus, ut idem Att. lib. 5. usurpat, idoneus: instruat e-
tiam negotijs idoneis ad hoc nostrum negotium, idem 2. de
Oratore pro imbutus literis dicit. sit mihi tinctus literis:
quod Græcè profertur, ἔχει τὸν γραμμάτων διευσποιδὸν πῶς
ἀδούσι, ἢ ἔστι δὴ διευσποιδὸν μάθῃσιν τῶν γραμμάτων μεμαθηκός:
quā quidem interpretatione Græcā significatur ille δι-
τες καὶ ἁλὸς μῆκος καὶ διευσποιδός, ta tinctura coloratus: ut illa
nequeat elui: sed hic levis nec planè βαρὺ intelligitur, ut
Rhetorica monebunt.

Argilla.] Græci dicunt κηρὶ πλεσιώτερος, cera traelabi-
liter. Argilla autē videtur deflexa πικρὸν τὸ ἀργὸν à candore,
vnde per vnicum describenda est, de qua Plin. l. 17. c. 7. Po-

test etiam ἢ ἀργίλος dici γὰρ πηλὸς αἰσὶ καὶ καραμίδι, terra luto-
sa & sigularis id est, ad opus figlinum apta, e qua materia
Cic. in Pis. dicit quendam esse factum: quid cessat hic ho-
mulus ex argilla & luto fictus Epicurem: quem Græci κηρ-
μῖον ἀνδρῶπων dicunt per contemtionem, ut mollē & im-
becillum, nullius deniq. pretij. Alio tamen tropus inde
spectat, ut indicabunt Rhetorica.

Canet indoctum.] Antimeria est pro indoctē & rusti-
cē ἀπαιδέυτος, vel est ellipsis explenda, canet aliquid in-
doctum, rude, inconditum & agreste.

Multa promiss.] I. minuunt fidem & extenuant no-
mine mendacij suspecti. Gall. On n'ad jouste pas grande
foi a un grand prometteur, qui prise des raison nablement
les marchandises qu'il veut vendre, & desquelles il se veut
deffaire. Cic. huic morem res venalis laudandi per jo-
cum transfudit ad Atticum l. 13. Epist. 12. Ligariam præ-
clare vendidisti, posthac, quicquid scripsero, tibi præconiū
deferā. Gall. reddas, je te baillerai la charge de faire les
criers d'oraient de tout ce que je serai. Hoc autem ver-
bum necessitatis, extrudere, hic valet, quasi ex officina
vel foro venditas citò, ut viles, emittere, & aliò expor-
tare. Idem videtur exprime verbum, distrahere, propri-
um J. C. quo utitur Suet. in Vespas. c. 16. negotiaciones
quoque vel privato pudendas propalam exercuit coemendo
quædam vi pluris postea distraheret, quod extrudendi ver-
bum Donat. in Heeyr. Act. 1. Sc. 2. v. 98.

Eo amantem invitum Pamphilum extrudit pater:
sic explicat vis verbi demonstrat Pamphilum invitum
excessisse. Nam propriè τὸ extrudere dicitur, qui mani-
bus expellit: quod facillè perspicias ex Epist. 11. ad Brutū,
ego autem quum ad me Ciceronis (si ἦ) abs te discessu scri-
pissis, statim extruxi tabellarios, literasque ad Ciceronem:
ut etiam si in Italiam venisset, ad te rediret, sed hic trans-
latione vsus est, ut ostenderet tantum impotuitatis ver-
bis senis fuisse, quantum impulsio manuum efficere po-
tuisset. Huic autem verbo sic opponitur intendere ut Græ-
cum εἰσάγειν, introvellere, τὸ ἐξάγειν, expellere & ἐκβάλλειν τὸ
ἐκβάλλειν, ejicere & ejicere. Alteram tamen lectionem,
quæ habet excludere non planè rejicio.

Res nulla.] Id est, nihil me cogit nullāque necessitate
premor ad hujus venditionem, vel nullum æs alienum
urget me. Hac professione adimit emtori spem pretij mi-
noris.

Meosum.] Sum equidem in re tenui, nemini tamen
sum aratus.

Mangoni.] Siquis me roget, quid sit mango, possum
e c. 12. l. 5. Fab. Quia int. respondere, illum esse negotia-
torem mancipiorum, qui formæ puerorum certis phar-
macis & medicamentis quibusdam lenocinatur, ut qui
renovant & interpolant alias merces, Gall. qui don-
nent grace & lustre a leurs marchandises. Nam si manci-
pia fuerint robusta, lacertosa, barbata & reliquis natu-
ræ dotibus proprijs masculorum prædita, ea curant sta-
tim alienanda & immutanda, vel excisā virilitate vel
fucato colore, vel flatulentā saginā vel mollitie, alijs
denique artibus. Quod ad rationem hujus vocis mā-
go, quidam putant ab agendo manu illam esse nomi-
natam: sed alij deflectunt πικρὸν τὸ μάγγανον, quod inter
cætera sonat pharmacum, præstigijs & fallacias quæ
posterior notatio propius accedit ad veriloquium.
Suet. tamen scribit in Domit. cap. 7. inter hujus in-
stitutā, castrationem mancipiorum marium vetitā &
pretia spadonum, qui residu erant apud mangones, mode-
rata fuisse: qui Græcè ex eadem origine dicuntur μαγγα-
νιστῆς, ut verbum μαγγανδῆν, uti pharmacis, prestigijs &
fallacijs: quemadmodum a Latino fit mangonizo pro ali-
quid orno & polio: ut carius vendatur, quo Plinius uti-
tur l. 22. c. 1. item l. 3. c. 10. Galenus solet mangones τὰ

ἀνδραποδοκαπίλους & aliquando concisē ἀνδρακαπίλους nominare, & Suides σωματεμπορος, μεταβολείς, venalitiarios, qui distinguuntur a Lenonibus: hi enim pueros, puellas & mulieres venditabant, ut essent emtoribus ministri tantum explenda libidinis, & hi lenones vocabantur: qui verò habebant pueros, servos, Eunuchos, aliosque homines alterius ministerij gratia venales, mangones, nominabantur, ut jam dictum est: quos Galenus scribit solitos sic reddere suas merces vendibiliores: facies puerorum succo pitissanae, farinā fabaceā, aliquando nitro abluabant, unde lucidiores fiebant, nates macilentorum virgis caedebant & picabant, ut paullo habitiores & crassiores evaderent, costas puellarum constringebant fascijs, ut pectora fierent ampliora & coxae altiores & latiores adipiarum decorem: marib. depilatas curabant genas, quod viderentur & juniores & formosiores. Plura multis in locis Galeni vide & l. 2. c. 8. Vitruvij.

Hoc faceret.] I. venderet talem puerum tam vili. Quidam tamen referunt hoc ad demonstrationem vitiiorum quod mihi minimè probatur.

Non temere.] I. non sine magna causa quivis hanc mercem a me tali pretio consequeretur. Gal. *Il n'a marchand qui vous fist si bon marché, & il n'a aussi acheteur, qui l'eust de moi pour le pris, s'il n'a voit grande occasion.* Fecit autem lex redhibitionis, ut ita explicarem, quam tamen videtur mango *ἀπὸ τῆς μειώσεως* eludere in elevanda cessationis nomine fuga: quia cessare, ἀρῆσθαι, otiosum esse, putatur levius delictum servi, quam fugere, & ita conjungit Cic. 3. de nat. Deo. *Curtam multos Deos nihil agere & cessare patitur?* Nam fugere absolute positum valet jugum servitutis a cervice detrectare & dejicere, Græcè *ἀρῆσθαι τὸν δεσποτὴν* averfari dominatum herilem: id propriè dicitur *ἀπαρτὸν* & hinc *ἀπαρτῆς*, unde fugitivus, qui illud dejicit, turpiter notabitur, & postea comprehensus & loro victus, & suspensus etrabe flagris a domino vrebatur. Pendebat autem hoc lorum vel habena semper e laqueari domus, ut servi detererentur a fuga & furtis. Cic. præterea meministi hujus edicti Aedilium de venditione mancipiorum. 5. de Off. ut meminimus Satyr. 3. l. 2. quum ostendit originem Juriscivilis. *Nec verò in prædis solum jus civile ductum a natura malitiam fraudemque vindicat: sed etiam in mancipiorum venditione omnis fraus venditoris excluditur. Qui enim scire debuit de sanitate, de fuga, de furtis, præstat edicto Aedilium: atque paullo post in disquisitione minutarum rogationum addit in mancipio vendendo dicendane vitia, non ea, quæ nisi dixeris, redhibeatur mancipium Jure civili, id est recipiatur a venditore: & pretium ab emptore quia dolo malo facta est venditio, quum aliud est actum, aliud simulatum.* Formula edicti a Paulo J. C. memoratur.

In scalis.] I. sub scalis, & semel ab didit se sub gradibus. Hæc syntaxis est elevatio fugæ, pro, fugit veritus, ne loris viretur. Sed inter supplicia corporis Callistratus hæc recenset L. 7. de pœnis, *fustium admonitionem, flagellorum castigationem, vinculorum verberationem*: quamquam pro hoc postremo Suet. dicit in Calig. c. 27. de crudelitate hujus: *curatorem munerum ac venationum per continuos dies in conspectu suo catenis verberatum non prius occidit, quam offensus putrefacti cerebri odore.*

Metuens.] Hæc est rectio τῷ metuens e participio in nomen migrantis, ut Grammatici loquuntur. Sic Cic. pro domo sua, *metuens legum & judiciorum* & Virgil. 5. Aeneid. *metuensq. pericli.*

Des nummos.] I. numeres pretium jam indicatum, si non metuis istam pueri vnicam fugam, quam excepi, nec præstare ob id statui. Ille mango meo judicio poterit

accipere octo millia nummum sine metu pœnæ redhibitoria, cui videtur satis fecisse.

Prudens.] I. tu, o Flore, legitime admonitus es de meis vitijs, ideo nullam eorum tibi culpam præstare debeo.

Et lre.] I. diu me detinens in lite injusta, vel diu mecum litigas iniquè.

Officiis mancum.] Mancus propriè dicitur quasi manibus cassus & privatus, quem Græci vocant τὸν ἀχρεῖα ἢ πηρὸν χρεῖον: sed hoc latius patet: nam & πηρὸς τῶν γυμνασίων, *marulatus membris & oculis & aliis quibuslibet*, qualis syntaxis est huic voci Latinæ & vix alibi apud Latinos reperitur.

Jurgare.] Devi & etymo hujus verbi repetes notas Grammaticas e Satyra 2. sub fin.

Quid profici.] *Ἄντιπροσφύ* sit: nihil tibi indicando & prænunciando segnitiam & imbecillitatem meam promovi, quum audeas labefactare & corrumpere jus meum. Ita sumitur in Cic. Orat. *fidem alicujus attentare*: Gall. *tafcher a corrompre la loiaute d'autrui*.

Facientia.] Sic Epist. proximâ dixit.

Et sapit, & mecum facit, & Jove judicat equis.

Est autem facere cum aliquo, ei favere & a partibus illius stare, quomodo etiam Cic. loquitur pro Quint. facit cum hoc veritas, & l. 6. ad Att. Epist. 119. *cum Casare facit Lentulus consul*: quod etiam idem dicit. l. 1. de Invent. *commune est quod nihilo magis ab adversariis, quam a nobis facit*. Gall. *qui ne fait pas plus pour nos ennemis que pour nous*. quod vulgè dicitur. pro Casare: pro hoc quod Græci videntur reddere, *μετὰ τῶν ἐναντῶν ἐστὶν ὄντα, cum aliquo idem sentire & ab ipsius partibus stare*. His opponitur quod Cicero dicit pro Quintio, *Quæ res in civitate duæ plurimum pollunt, eæ contra nos ambæ faciunt in hoc tempore, summa gratia & eloquentia*, id est, nobis adversantur. obiter hic observabit Lector, ut Cicero minimè dixerit explanationis gratia more quorundam parum Latine loquentium, *duæ res faciunt contra nos*, nempe vel scilicet gratia & eloquentia.

Querere.] Admonuimus jam locis aliquot de syntaxi hujus verbi, queror injuriam & de injuria. Sed addo loco præpositionis (de) alteram (super) cum sexto casu poni. Quemadmodum loquitur Virg. in fine 4. Georg.

Hæc super arborum cultu pecorumq. canebar, Et super arboribus. i.

Hæc scripsi de cultu terræ pecorum, & arborum. Item Cic. 16. ad Attic. hæc super rescribam ad te Rhegio, pro, de hac re. sic Græcè *ὅτι περὶ τῶν ὁρίων γὰρ οὐκ ἔστιν ἐγγυς* i. pro ædificiis, non potuit fieri, ut de omnibus morbis scribere poterit. Hic tamen posset etiam sumi pro præter hæc, vel ultra hoc, vel ad hoc, quod Græcè dicitur *μετὰ τὸ ὅτι, ἢ πρὸς τὸ ὅτι*.

Mittam.] Sententia est: tu Flore, quereris de me, quod dum ad te non mitto carmina, quæ expectas, videar tibi mendax esse, nec promissis manere.

Expectata.] I. desiderata: ita Donat. in Prolog. Hecy. interpretatur, *Funabuli eodem accessit expectatio*, desiderium, quod illustrat Virgilij loco, *Expectate, venis* id est desiderate. In Adelphis tamè Act. 1. Sc. 2. *ubi te expectatum eiecisset foras*, exponit odiosum: ubi quoque distinguit expectare a sperare, quod illud fiat ante diem: hoc ad diem: unde perspicitur avidior, qui expectat, quam ille, qui sperat.

Collecta viatica.] Viaticum definitur provisio rerum ad viam conficiendam necessariarum, & viæ auxilium, ut loquitur Virgil. quod Græci τὸ ἐφόδιον. Sic utraque vox utriusque linguæ usitata est pro quolibet adminiculo & adjumento ad quidvis conficiendum, ut Plut. 7. Symp. *μὴ μόνον τὸ σῖτον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀποθήσκον ἐφόδιον εἴη*, ut sit non modo adjumentum ad vivendum, sed etiam ad moriendum, sic videtur hoc loco accipiendum. De hoc

autem

autem Luculli bello contra Mithridatem Pontiregem lege Plutarchum in ipsius vita. Hic L. Lucullus dicitur Nicolao apud Athen. l. 6. *τεῦχος ὁπλῶν ἐστὶν ὁ πρῶτος ἐλίκριον, ὃς ὁ ἄρχων, quem ex Asia post Mithridaticum bellum iam affectum reportavit Romam: de quo fuit Epist. 6. l. 1. ad ver. Ne fueris hic tu. Chlamydes Lucullus, & Satyra. 3. l. 2. ad ver. Nunc age luxuriam, &c.*

Multis ærumnis.] Ingenti labore conquisita & congesta fuerant illæ militis sarcinæ & variis spoliis hostium. Festus dicitur ærumnam bifariam, vel ab ærumnulis, quas e Plauto dicit esse furcillas, quibus religatas sarcinas viatores gerebant vel ἀπὸ τοῦ ἀρῆναι, a tollendo, vel potius ab ejus participio pass. ἀρῆναι, ærumena, & contractè ærumna. Definatur autem a Cic. l. 4. Tusc. & 2. de Finibus, *agritudo laboriosa, & a Festo, labor onerosus*, qui nec vitari, nec declinari potest, nec debet. ut ibidem Cic. cum de omnibus gentibus mereris, cum opem indigentibus salutemq; ferres, vel Herculis perpeti labores viderere, sic enim majores nostri, labores non fugiendos tristissimo verbo, ærumnas etiam in Deo nominarunt. Tales ærumnæ exercuerunt variè D. Paullum Apostolum, ut est Epist. 2. ad Corinth. c. 11. ubi Græcè *κόποι καὶ μόχθοι* vocantur.

Stertit.] De hoc verbo dictum est Sat. 3. l. 1.

Ad assem.] Quid perdere ad assem, disce ex hoc, redigi ad assem Sat. 1. l. 1.

Post hoc.] 1. post amissas sarcinas & res suas ab hoste surreptas, acior in eum fuit.

Dejecit.] Ellipsis de vex, non autem a vel ab, ut e fine orationis pro A. Cæcinnâ cognoscitur: *si quis mihi præsto fuerit cum armatis hominibus extra meum fundum, & me intro prohibuerit, non ex eo; sed ab eo loco me dejecerunt.* Dejecit igitur hic miles præsidarios milites Mithridatis ex arce bene munita & opulenta.

Summè munito.] I. fossis maximè septo, mœnibus clauso, custodiis ac vigiliis defenso, quod Græcè dicitur *ὅς περ τὸ πῶς ἔσται δυνάμειος καὶ δυναστεύσειος πᾶν ἀνέχεται τὸ τοῦ στρατιώτου κλέος*, id est, *qui locus adeo captus & expugnatus difficilis, valde augeat gloriam militis oppugnantis.* Sic Cic. dicit *summè miser, summè officiosus.*

Clarus.] I. hac expugnatione arcis fortiter factâ, miles nobilitatus & honestis præmiis ornatus est, ac præterea viginti milia festerium nummum accepit, id est, quingentos coronatos, æstimatione Budæi. Aristot. l. 1. Rhetor. de fortitudine differens, scribit, præcis temporibus, καὶ ἐπ' ὅσους τὰ ἀθλα πρὸς καλὰν pulcrum virtutis præmiū fuisse honorem, cui rei testimonio est illa exclamatio Plinii: *Omnes æternos, qui tanta opera honore solo donaverunt? sed corruptis jam moribus ac disciplinâ depravatâ miles non contentus fuit coronis purisq; hastis:* quod hic locus indicat, *Accipit & bis dena, &c.* citatus ibidem, 1. Rhet. a Petro Victorio pererudito interprete. Hic (super) absolute positum valet amplius vel præter illa dona honorifica *ἄλλας τούτοις ἐπὶ τέτοις*, ut pro Q. Roscio, satis superq; habere.

Sub hoc tempore.] Hæc quidem temporis circumstantia notat propinquitatem rei instantis, vel pauld antecedentem, vel non multo post consequentem, quæ distinguitur vi rei narratæ, ut hic, non multum ab expugnatione hujus arcis Prætor voluit castellum quoddam excidere & evertere, quod Græcè dicitur *ἐκπέτειν καὶ καθαιρεῖν τὸ ἐπιτείχιον*, locum munitum excidere ac evertere. Est autem castellum ὑποειρηκὸν diminutione factum a castro.

Nescio quod.] Est huic Poetæ per familiare hoc genus loquendi Ode 24. l. 8. ad finem.

Curtæ nescio quid semper abest rei.

Sat. 9. l. 1. *ter, nescio, quid medians nugarum:* vide ibidem reliqua, quæ mihi videntur omnia explicanda, ut Donatus interpretatur Act. 1. Sc. 2. Hecy. v. 111. *dicere causam tunc, nescio quam*, id est, quæ nullius sit momenti, aut certè per exigui per contemtionem.

Adere mentem.] Hoc videtur posse per illa conjuncta Cic. Catilinariâ 3. *Dus ego immortalibus ducibus hanc mentem, Quirite, voluntatemq; suscepiliberandæ Reipublicæ maximè periculis*, explicari aut per hæc, facere majores animos & exacuere in irruptionem, excitare & ad invadendum castellum inflammare.

Prætor.] Festus scribit initio Prætores fuisse, qui suâ ætate Consules erant, & bella administrabant unde prætoriorum porta in castris, per quam ad Prætorium, quod prætoris tentorium est, itur. Jus etiam dicebant, ut ex prima illorum creatione intelligitur apud Liv. lib. 5. ubi vox videtur subindicare deflexa a præstare. Varro tamen a præire, quod jure dicundo & exercitu ducendo populis præiret, ut Cic. 3. de Leg. confirmat statim initio: quoniam verba ipsius videntur *ὑποκρίσας* quid complecti, quàm verbum præ se ferre: *videtis igitur ait, magistratus hanc esse vim, ut præsit, præscribatq; recta & utilia & conjuncta cum legibus, ut enim magistratibus leges, tā populo, præsent magistratus.* Reliqua ibidem potest lector videre & judicare. Dionysius porro Lambinus in illo Plauti versu in Epidico: *TH. jus dicis. EP. me decet. TH. jam tu autem prætoriam geris?* prætorē intelligi tradit qui Græcis *ἀρχων* dicitur.

I bone.] I. fortis ac strenue miles, quod te tua fortitudo invitat, invade fortissimè in arcem omine secundo, rerum bellicarum non insolitus.

Post hæc.] 1. postquam præsidium regis dejecit, arcem expugnavit, rem denique præclaram fecit miles, prudens & bene consultus fuit, responditque prætori aliud invadere jubenti: *illuc mitte alium, omnibus fortunis eversum, aut criminibus obrutum.* Plutarch initio Pelopidæ memorat quendam Antigoni militem non dissimiliter huic Luculli mutatum. Ille namque, quum se cognosceret esse valetudinis deploratæ, nullum non vitæ periculū subibat p. imperatore suo, cujus temeraria ac projecta audaciæ admiratione rex captus, mandavit Medicis ac Chirurgis suis, ut omni studio, diligentia & ratione in sanationem illius incumberent. sed ubi sanitas ei fuit restituta, in nullum capitis discrimen adduci ullis postea præmiis potuit. Vide locum. Luculli autem pleonexia sæpe graves seditiones & querelas suorum militum in exercitu concitabat, sicut Plutarchus in ipsius vita scribit, cujus loci interpretationem solum subijciam brevitatē gratiā: *Lucullus nihil non per milites suos indignè tulit, singulos per tentoria velut ambitos rogando cum submissione & lacrymis, manusq; prensatione quorundam, qui illas rejiciebant, & vacuas obiectabant Zonas, illumq; solum jubebant pugnare cum hostibus, a quibus ipse solus sciret locupletari.*

Catus.] De hac voce dictum fuit 10. l. 1.

Zonam.] Hæc vox est origine Græca, *ζώνη* a cingendo dicta, quæ communiter utuntur Oratores & Poetæ. Ex hoc autem loco perspicitur, quemadmodum viatores ætatis aureæ soliti sint suspendere crumenas suas de zonis & in illis nummos inclusos gestare, sicut de Vitellio Suetonius scribit in ipsius vita c. 16. *Zonâ se aureorum plenâ circumdedit.* quod etiam ex Eliano liquet, *τὴν ζώνην τὴν χρυσίου ἢν ἐπὶ ἡγετο ὁ ἔλεος, ὃ παρὰ δὲ δὲ δόξατο*, id est, *Caupo observavit, an hospes secum portaret zonam auream gravem.* E 6. quoque c. Marci Evangelistæ idem apparet, ubi Christus vetuit duodecim gestare in zonis æs, καὶ παρήειλεν αὐτοῖς, ἵνα μὴ δύνανται εἰς ὄδον, εἰ μὴ ῥά βδελυγμόν

ἑαυτὸν μὴ πῆσαι, μὴ ἄσπον, μὴ εἰς τὴν ζώνην χαλκὸν, id est, ipsis inter-
dixit, ne quid in via secum adportarent prater scipio-
nem, neque peram, neque panem, neque in zona pecuniam.
Idem testatur Agel in fine c. 12. l. 15. ex oratione quadam
Tiber. Grachi ad populum: Itaque, inquit, Quirites, quum
Romā profectus sum, zonas, quas argenti plenas extuli, eas ex
provincia Sardinia inanes retuli: alii contra amphoras vi-
ni, quas vini plenas, eas argento plenas domum reportarunt.
Idem Plutarchus in vita Gracchorum, ubi τὸ βαλλάντιον
legitur pro marsupio & crumena παρὰ τὸ βαλεῖν: quod il-
luc mittitur vel inde emittitur pecunia & argentum, unde
ἀποτέμνεν τὸ βαλλάντιον, vel uno verbo βαλλάντιον, τομὴν & βα-
λλάντιον, quod recentiones Latini etiam conjunctim
reddiderunt, crumeniseca, ut Galli, *couppe bourse*. Cru-
menam autem, seu cruminam, ut hoc obiter moneam, 15
παρὰ τὸ κρῦναι a pendendo dictam: non est quod cuiquam
sit dubium, ut enim a Nonio definitur, follicullus est aut
sacculus e brachio de pendens. Attamen collo potius
quàm brachio appensam crumenam dixerim, quippe
quum Epidicus apud Plautum a patre Strathippoclis in
collo crumenam sibi collocatam, & Strabax apud eundem
in Truculento alium quendam sibi obviam factam cru-
menam de collo traxisse, dicat.

Roma nutriti. Pro hoc Virg. dicit in fin. 4. Georg.

Illo Virgilium me tempore dulcis aiebat
Parthenope studiis florentem ignobilis otii

Hanc autem nutritionem & institutionem memoravit:
Sat. 6. l. 1. ad hunc locum.

Sed puerum est ausus Romam portare.

Doceri quantum A. b. ller.] Contigit ediscere poema

Homeri de ira Pelidae Achilles contra Gracos, & præcipuè
adversus Agamemnonem, id est, Iliada. Sed postquam
adolevit, Romā se Athenas contulit percipiendæ Philo-
sophiæ gratiæ maximeque ethiciæ, id est, doctrinæ de vita
& moribus. ubi Peripateticos in Lycæo & Platonicos in
Academia disputantes audivit de virtutibus ac vitiis. Præ-
terea de rerum veritate κατ' ἐποχὴν τοῦ ὁμολογεῖν, cum reten-
tione assensionis, de quo lege libros Cic. Academicos & 3. de
Orat. quorum ex ætate distincte tres familiæ Philosopho-
rum, ut apparet ex initio historiæ de vita Bruti apud Plutar-
chum, διαπεφύκτος δὲ ἐσπούδακεν πρὸς τοὺς ἀπὸ Πλάτωνος τὴν γέναν καὶ
μέσσην λεγομένην Ἀκαδημαίαν, & πάλιν ἀπεστρέφεται ἐξ ἧς τῆς πα-
λαιᾶς, id est, Studiosè colebat Platonicos, novam & mediam
Academiā, ut ajunt, non ad modum approbans, veteri ad-
dictus erat. Definitur autem Academia a Diogene Laer-
tio in vita Platonis, locus in suburbis Athenarum pul-
cerrimis plantis confusus, fortium virorum monumentis
ornatis, & ab Academo heroe sic dictus & consecratus.
Quidam tamen volunt eundem invenisse hoc nomen ab
Echedemo, unde Echedemia. Ibi fuit gymnasium Acade-
micorum, de quo vide Plutarchum in Theseo & Syl-
la, Aristophanem in Nubibus. Non alienum erit commemo-
rare, quod Plin. scribit l. 31. c. 2. de Cicerone, qui voluit in
Italia referre similitudinem Academiae Atticæ: digna me-
moratu, ait, villa est ab Averno lacu Puteolos tendentibus
imposita litori, celebrata porticu ac nemore, quam & voca-
bat M. Cicero Academiam ab exemplo Athenarum compo-
sitis v. luminibus ejusdem nominis: in qua & monumentum
sibi instauraverat, cen (pro, quasi) verò non & in toto terra-
rum orbe fecisset: vide ibidem de castichon Laureæ Tullii,
qui fuit e libertis ejus, eodem pertitens.

Dignoscere.] Pro quo Cic. dignoscere rectum a pra-
vò, id est, virtutem a vitio distinguere.

Tempora.] I. bella civilia Romanorum e gratis exer-
citationibus & studiis Academicis me amoverant. Ita
Cic. l. 1. ad Attic. Epist. 9. Totum (sermonem) investiga, co-
gnosce, perspicice nebulonem illum: si quo pacto potes, ex illis

locis amove: unde puto τὸ ἀμovere retinendum: nec τὸ ἀ-
movere ejus vice repbendum.

Rudem belli.] Ex hac syntaxi quidam arripuerunt oc-
casionem interpretandi titonem & novum: quem νεώτε-
ρον Græci vocant militem: quem quum τὸν ἄνδρα potest
designare, & Poetæ viam munire ad gratiam Augusti sibi
innocenti conciliandam, qui non consultò arma sumse-
rit contra Cæsarem: ego tamen malo explicare τὸ ἀστὴν
belli civilis, id est, tempestas & tumultus civilium discor-
diarum eduxit me ex illo celebri gymnasio disciplinæ
militaris imperitum: non improbo tamen superiorem
interpretationem. Eodem quoque me familiaritas Bruti
& similitudo studiorum inter utrumque vocavit. Quam
verò Brutus fuerit studiosus Academiae, patet ex ipsius
vita apud Plutarchum, ut modò citatum est.

In arma.] I. in exercitum ad partes Bruti tuendas, vi-
ribus tamen Augusti impares. Tantum enim Brutus A-
chaiam & Athenas tenebat. De Philippis dictum Od. 7.
lib. 2.

Unde.] I. ex quo Bruti exercitu partim caeso, partim
fuso abii nudatus armis & nummis, postque bonis pater-
nis everfus proscriptione.

Simul primum.] Valet idem, quod, ut primum, quum
primum simul atque. statim uti & similia: pro quo Demo-
sthenes dicit, ἀμα ἀντιόχομεν π, simul atque aud. v. mus ali-
quid.

Humilem.] Hoc epithetum modò ad corpus refer-
tur. Virg. 12. Aeneid. ad fin.

Ille humilis, supplexq; oculos, dextramq; precantem,
Pratendens.

modò ad animi demissionem. Terent. Hecy. Act. 3. Sc. 3.
omnibus nobis ut res dant sese, ita magni atq; humiles su-
mus. Gall. Selon que les affaires se portent, nous prenons, on
perdons coeur. τὸ δὲ ταπεινὸς utroque etiam refertur e-
jusdem cum Latino notioni: utriq; horum hæc oppo-
nuntur sublimis καὶ ὑψηλὸς καὶ ὑψηλὸς sancta reperimur.

Laris.] De Laræ dictum est Od. 12. l. 1.

Paupertas.] Sic loquitur Terent. in Phor. Act. 5. Sc. 1.
v. 6. Quod ut facerem, egestas me impulit & Martialis o
quantum cogit egesta! cuius vim habes probè declaratum
Ode 14. l. 3. adversus tres quorum primus sic incipit.

Magnam pauperis opprob. Similis est phrasis caussæ
violentiæ apud Ciceronem astringi, premi & constringi
necessitate.

Sed quod.) Syntaxis verborum est aliquantum impli-
cata, ideo sic explicanda videtur: sed ni putem melius esse
dormire, quàm scribere versus, quæ cicuta poterunt un-
quam satis expurgare me habentem, quod non desit, id
est, nisi malim, quum benignè utor presentibus, in sene-
ctute quiescere, quàm laborare, insanabili certè morbo a-
nimi conflictarer: ad ejus profectò sanationem tota An-
ticyra non satis valeret: qui ita interpretantur de hellebo-
ro, sensum quidem loci pulcrè videntur callere. Nam hel-
leborus, uti Sat. 3. l. 2. monuimus, præsentissimam facit
medicinam phreneticis & insipientibus: ἀλλὰ τὸ κόνειον
οὐκ ἔχει δύναμιν καθαρίσκειν ἀλλὰ πάλιν αὐτὸ αἰσχροῦ, ut dictum
est Sat. 1. l. 2. Cicuta non est prædita facultate expurgandi,
sed planè necandi exstinguendo nativum calorem & sangui-
nem in grumos cogendo. Itaque hæc vox videtur omnino
aliena huic loco & Lambinus prudenter idcirco Sicilyam
excogitasse & reposuisse, dum aliquid melius sapientia
temporis indicaret: quidam tamen malunt retinere cicu-
tam, vel propter auctoritatem Avicennæ, qui hellebo-
rum appellat cicutam alii κατὰ χρεῖσιν de hac illum intel-
ligunt Est autem σικυα ἢ σικυα idè, quod καλοῦνται, ἢ καλοῦνται
ἢ καλοῦνται, cucurbita Gall. Gal. courge, de qua vide Diosc.
l. 1. c. 162. & Plin. l. 20. c. 3. e cuius fructus figura nomen in-
venit

venit το ὀργανίατρον πρὸς τὰ πολλὰ χεῖρ' ἔχον instrumentum
medicum ad multa accommodatum, quod Latini cucurbi-
tam vocant, ut Juvenalis Sat. 14.

Jamdudum caput hoc ventosa cucurbita querit.

Galli hujus epitheto contenti, ventose nominant. Sed
Celsus lib. 2. cap. 11. ὑποκρεῖστος cucurbitulam dicit, cujus
facit duo genera, alii plura. e vitro, cornu, ære & aliadu-
ctili materia, eaque formæ diversa, vel depressioris, vel al-
tioris, vel labri plani, vel resimi, vel oris obtusi, vel acuti,
ejus autem vires, quum flamma intus inclusa sit, ostendit
Galenus in libro de cucurbitulis: idē de antiqua medicina,
ἀντατα, ἢ σκῆα ἀπὸ τῆς σαρκὸς ἔλκεν, idem σκῆαν μέγιστην
ὑπὸ τοῦ πλὴντος περὶ βλάστην cucurbitam maximā sub mam-
mis applicans. Sed apertius locus Plutar. in lib. de curiosi-
tate, αἱ σκῆαι τὸ χεῖρον ἐκ τῆς σαρκὸς ἔκταν, id est, Cucurbi-
te pessimum quemque vel humorum vel statum de carne
destrahunt, ἀλλοὶ τὴν τῆς σκῆας σκῆαν περὶ βλάστην ἔκταν
id est, declarat fructum cucurbitule carni applicatæ. Paul.
quoque Aegineta l. 6. περὶ συνάσεως docet, cucurbitulas ex
ære factas vitreis anteponendas: quod sanguini evocando
aptiores sint, & quod majorem flammam sustineant.
Contra vitreæ facili frangantur. Sed hæc satis ad intel-
ligentiam loci.

Singula.] I. res singulas exedit ætas, Ovid. etiam.

Fomam populabitur ætas.

Itaque tempus vetustum 10. Metam. dicitur edax rerum,
& durissimum quicquid consumit, unde σκῆα καὶ ἀέριον
ὁ πολὺς χρόνος, putrefaciet etiam saxum temporis durtu-
ritas, vel invitā hominum prudentiā: ideoque Poeta ap-
petitibus utitur verbis ad vim temporis notandam, prædan-
di, eripiendi & extorquendi.

Anni cuntes.] I. abeuntes, & fluentes more fluentisa-
guæ, quos flebiliter queritur Ode. 14. l. 2.

Eheu fugaces Postume, postume, labuntur anni.

Tendunt. De hac syntaxi fuit Epist. 10. l. 1. ad vers.

Purior in vicis aqua tendit rumpere plumbum.

Poemata.] Non me pigebit hujus vocis notationem
adscribere propter rudes & ignaros linguæ Græcæ: illa
verò despectitur πρὸς τὸ πρῶτον, ut poesis πρὸς τὸ π-
ρῶτον καὶ, Poeta, πρὸς τὸ πρῶτον, rejecta e singulis sub-
junctivâ diphthongi & incremento, quæ significatione
respondent Latinis, effecto, effectiōni & effectori: nec
minus jam illæ voces Græcæ sunt usu Latinorum tritæ,
quàm hæc domesticæ. Et si verò Nonius Grammaticus non
nihil a nobis discrepat in distinctione utriusque vocis,
poematis & poesis, videbitur tamen propius intuenti
nobiscum sentire.

Quid faciam vis?] Adhuc Poetæ duo impedimenta
fuerunt scriptioni, mediocris status rei familiaris, quo
facile cotētus bene vivit, quem minimè curat scribendo
facere auctiorem, ætate ipsius jam multum præcipitatâ.
Tertium est, de quo videtur consulere Florum in difficili
varietate humanarum voluntatum, quarum aliis alia pla-
cent. Hoc videtur depromptum ex εἰς ἡδονὴν καὶ ἀγῶνι. Pind.

τερῶν δ' ἐν ἀνδράποισιν ἔσεται ἰδὲν.

delectabile autem inter homines aequaliter nihil fuerit.

τὸ τεσσάρων ὁμοίως ἐπὶ τοῖς ἀνθρώποις τέρπονται

ἀπαντες ἀλλ' οὐ γὰρ ἄλλο περὶ βίην.

non isdem omnes rebus equaliter delectantur.

alii enim aliud pluri facit.

hæc autem sententia fuit a Pindaro appositâ, ut ostende-
ret tribus Trojæ conditoribus, Neptuno, Apollini, Aeaco
diversa placuisse loca, primo Isthmum secundo Istrum,
tertio Aeginam. cur hoc roges: quia non omnibus idē de-
lectabile solet esse, trahit sua quemque voluptas.

Carmines.] Hæc versuum varietates explicatæ sunt
Sat. 10. l. 1.

— Poliorum

Facta canit pede ter percusso: forte epos acer,
Ut nemo, Varium: ductu molle atq. facetum
Virgilio annuerunt gaudentes rura Camæna.

Bionis.] Bona pars interpretum intelligit versus Co-
micos a Bione Aristophanis patre: sed quum Laertius
memorat in vita Bionis Borystenitæ decem Biones & ter-
tium hunc numerat, nullam prorsus mentionem Aristo-
phanis facit. Vis autem maledicendi Socrati bene huic
cum illo convenit: uterque enim acer & acerbus in eum
fuit morfu canino.

Renuis tu, quod jubet alter.] Idem hæc sonant, quod
hæc verè contradicentia: non vis, quod alter vult, quem-
admodum annotavimus sumi τὸ jubere Epist. 10. ad Fu-
scum Aristum.

Sponsam.] De hoc verbo vide Sat. 3. l. 1. & 6. l. 2.

Hic auditum.] Habebatur tum Horatius alter Ari-
starchus, criticus & Judex aliorum scriptorum: sicut jam
Epist. 19. dictum fuit.

Non ego nobilium scriptorum auditor & ultor.

Hoc autem fuisse in more positum antiquis: ut, siquid illi
scripsissent, amicos & doctiores ad cœnam convocarent,
qui judicium suum scripto interponerent, ut apparet ex
epigrammate Catulli ad suum fundum.

Nam Sextianus dum volo esse conviva;

Orationem in Altium petitorum

Plenam veneni & pestilentie legit:

Hic me grædo frigida & frequens tussis

Quæssavit.

Perpicuum certe est tam ex his, auditionem scriptorum
novorum longè gravissimam & molestissimam Criticis
olim fuisse, quàm ex Sat. 3. l. 2. ubi historia cujusdam Druso-
nistæ dio talis auditionis notatur, quàm etiam e Sat. 1. Ju-
venalis statim initio.

Semper ego auditor tantum, nunquamne reponam?

idem scribit Satyr. 1. magis horrendum fuisse Romæ olim
audire Augusto recitantes mense Poetas, quàm in lo-
cis desertis habitare. Ad hujusmodi autem poematum
cantationem & auditionem fuit gymnasium olim Athe-
nis destinatum Poetis quod ἀσκήσιον vocabant: Siquid tale
fuerit Romæ nondum comperi. Eo carmina deferaban-
tur probanda prius quàm theatro proponeretur spectan-
da in certaminibus Musicis

Colle.) Collis Quirinus est in opposita Urbis parte, &
a Curetibus, vel a Quirino nominatur. Aventinus au-
tem mons situs est ad Tiberim in ultima Urbis parte &
ab avibus vel ab Aventino rege Albano nomen invenit.
Inter utrumque montem hæc sunt interjecta, forum
Romanum, templum Jovis Feretrii, Capitolium, Pala-
tium.

Visendus.) I. visitandus, a quo equidem non abhorreo,
quum ipsius primigenio Plantus & Cic. 5. de Fin. utantur:
quod a viso, visus ἐνερτυνικός & παθνικός usurpatur. Cicero
pro lege Manilia, eam quoque rem pop. Rom. non modò vi-
dit, sed etiam omni studio visendam putavit.

Intervalla.) Hæc vox ad formam τῶν intercolumniū
& interlunium est conjuncta: illo utitur Cic. lib. 3. ad Q.
Frat. & lib. 3. in Verr. hoc Poeta Od. 25. l. b. 1. Est autem
propriè intervallum, verbum Castrensis munitionis, &
spatium inter vallos, & stipites, e quibus fit vallum uti
Epod. 9. annotatum fuit. Hinc sumitur τῶν ἀντὶ παρ-
τὸς διαστήματα, pro quovis interstitio tam loci, quàm tem-
poris.

Humanè commoda.) Quidam interpretantur, mo-
re rerum humanarum, quarum commoditates non ca-
rent suis incommoditatibus: quia illa intervalla qui-
busdam poterant esse commoda, aliis etiam incommo-
da. Nonnulli præterea explicant mediocriter magna, sed
ego malo locum τῶν ἀντὶ παρ-τὸς intelligi, præsertim quum Poeta
velit

velut ostendere meditandis versibus illa spatia minime convenire. Humanè autem & humaniter Cic. ab eadem origine deducit, ut postremà Epistolà dictum est de durè & duriter, sed usitatius priori solet uti: utrumque tamen æqualiter refertur ad illam animi facilitatem, modestiam & comitatem notandam, quā nos præbemus omnibus faciles comes, vultu & verbis affabiles. Aliquid aliud videtur quibusdam significari in hoc exemplo Epist. lib. 7. ad famil. *te ipsum quidem docebo, quid sit humaniter vivere*, ubi vita intelligitur jucundè quidem & honestè agenda in studiis ac voluptatibus, sed quæ animos in hac relaxatione a virtute nullo modo sevocare possint. *humanitas* autem eventum malum & imbecillitatem notat, ut vereor, ne quid tibi accidat humanitus, id est, ne malum & infirmitas tibi accidat.

Puræ plateæ.] I vacuæ ab impedimentis, quo modo geminantur a Cicerone de Aurusp. responsis, Nulla in hac urbe domus ab hac religionis suspitione tam vacua atque pura est: & in hac significatione atque syntaxi usurpavit T. Liv. l. 1. ab Uibe, & extrinsecus puri aliquid ab humano pateret cultu: quod intelligitur de pomæriis vacuis relictis vel relinquendis. Sic ab eodem l. 24. campus purus & patens, & a Virg. l. 12. Æneid. dicitur. Puræ igitur plateæ sunt, quæ vacant offendiculis & obstaculis sic καθαρός etiam sumitur, ut in Theocriti Bacchis.

Εν καθαροῖς λεημῶνι καὶ μὴν δινοκαίδεκα βωμούς. in prato æquabili & plano extruxerunt 12. aras. sic Homerus Iliad. κ.

Τάφρον δ' ἐκ διαβάαντες ὀρυκτὴν ἐδρίσαντο. ἐν καθαροῖς. vallum autem quum transissent de fossis, confederunt in (loco) plano & vacuo & quasi ἐν χάραξ λεημονέω, loco æquato, polito & explanato, quemadmodum Iliad. δ. dicitur, ἐπιλυζέου ἢ θάλασσα ἐπὶ τοῖς καθαροῖς τὸ ἀγριαλὸν quum mare exundat, facere litus planum & æquabile & sine obstaculo. Vox autem platea defleatitur ab adjectivo Græco πλατύς, cuius femininū est πλατεῖα, quod ita Græcè usurpatur ab solutè, ut in eo facillè intelligatur ὁδὸς vel πύλη via vel porta, ut apparet e 14. ea. D. Lucae ἐξελθετε ἵνα χάρις εἰς τὰς πλατείας καὶ ῥύμας, ex celeriter in vicos & angustias omnes, hæc duo Polluci valent idem. Donat. in hunc locum And. Act. 4. Sc. 2.

In hac habitaſſe platea dictum est Chrysidem. scribit eadem formā plateam donatam esse Latinitate, quā Medeam & spondeum, quæ amiserunt in conversione subiectivam vocalem. Græcè enim scribuntur & pronunciantur πλατεῖα, Μεδεία, σπονδεῖος, quamvis hic penultimam Poeta corripit, ut Epod.

Cur dira barbara minus

Venena Medea valent?

quæ potest etiam extendi, ut idem ait. Dicitur quoque platea Græcè πλατεῖα ὁδὸς, ὅτι δὲ αὐτῆς οἱ λαοὶ ῥέουσιν ὡς διὰ δημοσίας ὁδούς, quod per plateam populus abunde fluat, quasi per viam popularem & publicam. Eadem ferè ratio est τῆς ἀγῆας ex Hesychio ὁδὸς τὸ ἀγῆν τὰ γῆα, quod illac ducamus membra, id est, iter faciamus, sed Suidas, ἀγῆας definit τὰς ἐπιμνηστικὰς ὁδούς, vias longas, quasi sine membris, hoc est, sine ullis flexibus: & an fractibus.

Calidus.] I. fervore studii instans operi & operis.

Gerulis. Geruli a Cicerone bajuli, Græcè οἱ βασιλῆες, καὶ οἱ ὑποφύλακες.

Redemptor.] De hac voce dictum est Od. 1. l. 3.

Machina.] Videtur hæc vox deflexa a Græcè μηχανή & defignitur artificium & adminiculum inventum ad quidvis efficiendum, de quo, ut de reliquis instrumentorum fabrilium generibus vide Vitruv. & Aristot. in Mechanicis. Illa igitur machinatorquet, id est, Gal. lire. trahit & admovet vel attollendo, vel advolvendo ingentia saxa & trabes. Serv. in hunc locum 6. Æn.

— Torquetq, sonantia saxa.

interpretatur de rapido Phlegetonte, qui trahit & revolvit saxa. Lignum autem dicitur a legendo.

Lullantur.] I. quum funus effertur per vicos & procedit magno comitatu hominum concelebratum, & huic vehicula & plaustro occurrunt, transitus ferè clauditur, nec, nisi aliis alii obnitantur, facillè aperitur. De hac autem voce plaustro dictum est Sat. 6. l. 1.

Hæc rabioſa canis.] Quantum impendat periculi hominibus a cane in rabiem acta, explicat Dioſcor. l. 7. c. 2. τὸν περὶ τὸν λυσσοδύκλον λόγον περὶ τὰς μεν τῶν ἀλλῶν ἐπεὶ καὶ τὸ ζῶον πολλὴ τε καὶ συνήθης ἐστὶ καὶ συνεχὴς ἀλίσχεται τῇ λύσῃ ὁ κύων καὶ ἀπὸ πολλοῦ, καὶ δυσφύλακτον καὶ βέσηκε, καὶ ὁ αὐτοῦ κίνδυνος ἀπειρηγμένος ἐστίν, εἰ μὴ πολλοὶς χρησάτο τοῖς βοήθειαι.

Ante alia instituimus sermonem habere de morsu a cane rabido: quia canis est animal valde copiosum & familiare, frequenterq, corripitur rabie & interit, & ab eo difficile cavetur. Atque adeo periculum ab ipso creatum homini non potest, nisi multis ille usus fuerit remediis, averti. Itaque Poeta non temerè posuit hoc obstaculum viæ, ut omnium gravissimum: cuius remedium, si quando quis mortuus fuerit, ab eodem auctore ibidem petet. Jactantur etiam canes aliis duobus morbis, anginā & podagrā, sed qui tantum sunt agrotanti molesti, non aliis infesti. Contra scribit Aristot. l. 8. Histor. animal. cap. 22. οἱ δὲ κύωνες καὶ μὴ νοσήμασι τρεῖς νομάζονται δὲ ταῦτα, λύττα, κυνάγχη, ποδάγρα.

τῶν τῶν λύττα ἐμποῖται μανίαν, ὅταν δάκῃ, καὶ τῶν ποδάγρα τὰ ἀνθρώπων καὶ τὰ ἀνθρώπων, ἀκαρεῖ δὲ νόσημα τὸ τὰς τε κύωνες καὶ τὰ πᾶν δὲ καὶ ὑπὸ λύτταος καὶ ἀνθρώπων. Canes et tribus morbis laborant, nominantur autem, hi, Rabies, Angina & Podagra. Horum rabies inducit maniam: & quum mordet, morsu inflammantur rabie omnia, præter hominem. Tollit autem e medio hic morbus canes, & quicquid morsum fuerit a rabido, præter hominem. Qui hunc Aristotelis errorem excusant, nondum fuisse compertum dicunt tempore Aristotelis homines rabie necari. Sues autem torquentur his duobus præcipuis, tussi & anginā, de quibus, ut de rabie canina, sic Virg. 3. Georg.

Hinc canibus blandis rabies venit, & quatit agros Tussis anhela sues & faucibus angit obes, iumentibus. Dictum est Epist. 2. l. 1. de sue ad verba, amica lutosus, & de voce lutum unde lutosus, Græcè πηλός καὶ τεταγμένος, cænosus. Pro hoc Plutarch. dicit libell. de Socrat. Dem. οὐδὲν ἀπαρῶσιν ἀνθρώποις βορβόρος πύμας, sues occurrunt conferti luto pleni. Idem quoque l. 4. περὶ βελι. ε. συμπεπνυμένον ἄλλο βορβόρον καὶ οὕτω καὶ τοποῖς ἢ παροῖς καὶ ἀκαθάρτοις ὀρώμεν, nihil esse aliud videmus, quod æque gaudet cæno, locisq, sordidis ne impuris, hic explendum, atque suis videtur gaudere: cuius natura ibi plenius describitur, & cur Judæi ab ipsius elu abhorreant, explicatur. Donat. Adel. Act. 3. Scen. 2. ad vers.

Ceteros ruerem, agerem. notat rueri propriè dici de suis, ut Georg. 3. vers. 255. Ipse ruit, dentesq, Sabellus exacuit sus, ubi hic locus citatur & rueri definitur, toto corpore niti ad impellendum: quod hi faciunt, qui alios dare præcipites & prosternere volunt.

Chorus.] Ovid. 1. de Trist. excusat tribus argumentis suos versus impolitos & inelegantes quod ipsi nec lætitia, nec otium, nec securitas adessent.

Carmina proveniunt animo deducta sereno: Nubila sunt subitis tempora nostra malis. Carmina secessum scribentis & otia querunt: Me more, me venti, me fera jactat hyems.

Carminibus metus omnis abest: ego perditus onsem Hæsurum jugulo jam puto, jamq, meo. Hæc quoque, quæ facio, iudex mirabitur æquus, Scriptaq, cum venia qualiacunq, leget.

tot Cic. impedimentis scribit ad Q. Frat. Epist. 1. l. 3. se prohiberi a versibus faciendis ad verba: Quod me de faciendis versibus rogas, incredula est, mihi frater quàm egea tem-

perat.

pore & paullo post: atq; minime te fugit, opus esse ad Poema
gratiam animi alacritate, quam plane mihi tempora eripi-
unt. Hic, ut Epist. 4. ejusdem lib. tria videtur attingere,
quæ passim ab omnibus requirantur ad pangendum bo-
nũ poema, *ἐνδεσνάσις*, i. divinum assiatum & furorem, &
οἶον, animi alacritatem: quæ sunt apertius Epistolâ pre-
cedenti nobis expressa, de versibus, quos tibi a me scribi
vis, deest mihi quidem opera: quæ non modo tempus, sed et-
iam animum vacuum ab omni cura desiderat: sed abest et-
iam *ἐνδεσνάσις*, non enim sumus omnino sine cura venien-
tis anni, et si sumus sine timore. Hæc Cic. de tempore: sed at-
di, quid de loco meditationi apto dicat Davus, in Andr.
Act. 2. Sc. 4. Si. venit meditatus aliunde: ex solo (i. deserto)
loco orationem invenisse se quâ differat te; i. disturbet & in-
diversum ferat, qui locus videtur Donato e Menandro 15
depromptus, quum hoc de solitudine profert ex eo Comi-
co: *ἐν ἐρημίᾳ εἰς αἷς καὶ τῷ ἐρημίᾳ οἱ τὰς ἀπορτίς ἀπορτίς*, i. in
ventricem esse ajunt solitudinem, qui supercilia tollunt, i.
altis cogitationibus se dedunt:

Præterea de loco studiis deligendo tale proponit nobis consilium Fab. Quintil. l. 10. c. 13. *Secretum atque liberum arbitris locum, & quam altissimum silentium scribentibus maxime convenire nemo dubitaverit. Non tamen protinus audiendi, qui credunt aptissima in hoc nemora, sylvasq; quod illa cœli libertas, locorumq; amœnitas sublevent animum, & beatiorem spiritum parent: mihi certe jucundashic magis, quam studiorum hortator videtur esse successus. Namq; illa ipsa, quæ delectant, necesse est, avocent ab intentione operis destinati. Neq; enim se bonâ fide in multa simul intendere animus totum potest: & quocumq; respexerit, desinet intueri, quod propositum erat: Quare sylvarum amœnitas & præter labentia flumina & inspirantes ramis arborum aure volucrumq; cantus & ipsa latè circumspiciendi libertas ad se animum trahunt: ut mihi remittere potius ista voluptas videatur cogitationem, quam intendere: Demosthenes melius, qui se in locum, ex quo nulla exaudiri vox, nihilq; prospici posset, recondebatur, ne aliud agere mentem cogerent oculi.*

Clientis Bacchi.] *I. scelerator Bacchi*, qui patronus creditur
Poetarum & scriptorum & gaudet solitudine nemo-
rum.

Sequi.] I. proxime ad alios vates accedere & illos contingere, illis que quasi parem esse. Huic sensui recte conveniet lectio, *contacta*.

Ingenium] Syntaxis est, ingenium exit taciturnius statuâ.

Quod desumit.] I. homo, qui delegit suis studijs Athenas Urbem quietissimā & tranquillissimam: sic interpretor verbum *Desumfit*, ut Liv. loquitur l. 8. de bello Macedo.

Recta.] Via duxit exercitum in eos, quos sibi hostes desumerat, id est destinârat : ita simplex accipitur, sumere aliquem e populo pro deligere, & in vacuas subintelligo, ab omni turba & strepitu.

Dedit annos.] I. consumsit & contrivit septennium
in studiis.

*Insuper.] I. immodico & intempestivo studio si-
bi rugas & canitiam ascivit, ubi obiter notat impru-
dentiam quorundam, qui non rectè formant, nec mo-
derantur sua studia & exercitationes: de quo Seneca,
ad Lucillum lib. 19. Epist. 109. audiatur, *Cupiditas,*
inquit, *descendi, quâs agitare te video, tibi dirigenda est,*
ne ipsa impediatur, ne passim sunt carpenda, nec a vide inva-
denda uniuersa: per partes ad totum aptari onus viribus debet:
nec plus occupari, quàm cui sufficere possumus. Non quan-
*tum vis, sed quantum capies, habiendum est.**

Quatit.] De hac phrasi dictum est Sat. 4. l. i. pro,
solutissimum populo risum concitat pro quo Petr. Ar-

biter: *risu illa dissolvere sua*: quem Græci dicunt *χλωτά ἀσβεστον* appositè, vel *πυρί τον ἀήμον γελῶν ἀσβεστον καὶ χλωτόν*. Gall. *faire rire le peuple agéule ouverte jusqu'à crenér*, appositè, inquam, ad vim nominis, *πυρά γὰρ τὴν ἑλιν*. Eustathius deflectit τὸ γέλως *ἰλασι*. s. ut jam dictum fuit Epist. 3. l. i. *a calore*, ideoque talis risus solum prodest his, quibus partes thoracis & capitis sunt frigida & melancholica e medicorum sententia. Cæteros inde revocat hic Græc. *senarius*, *γέλως ἀκαμπος ἐν βρότοις δένδρ κακόν*, *Risus intempestivus in hominibus grave malum*.

Hic ego.] I. Romæ possemus inter tantos strepitus & turbas quique meditari & canere cum dignitate & honore : Syntaxis autem est, digner connectere verba motura sonū Lyra? Gall. *Estimeroi je chose digne de mon honneur, que mettre quelque chanson sur ma harpe par mi les rues pleines de bruit & empesthemens dangereux.*

Frater erat.] Hoc clarius enunciaretur, duo erant fratres Romæ, quorum alter Rhetor. i. orator, alter Jurisconsultus, qui se mutuis honoribus afficerent, quum id sibi a nemine tribui viderent, ut jam in Dialecticis attigimus. Hic locus citatur ab Erasmo in explicatione hujus peroræ sententiæ ex titulis Menippearum M. Varonis, *Mutuum muli scabunt*, quæ ferè usurpatur in partem deteriorem, quando imperitus ab imperito, improbus ab improbo commendatur, aut mutuis suffragiis ac testimoniis alter alterum videtur juvare juxta illud, *Δύο μοι μισθώειν, commodά μινι mutuum testimonium*: de quo vide Cic in Orat. pro L. Flacco, quum elevat fidem testium Græcorum. Huc spectat, quod Sallustius scribit de Catilina, qui juventutem illexerat, quum multis modis mala facinora edoceret: ex illatestes & signatores falsos commodare, &c.

Consultis.] Usurpatur absolute, ut Sat. i. lib. i. Tu consultus, modò rusticus ubi est casus *juris* intelligendus. Notat tamen quemlibet usu & scientiâ rerum valentem, a quo possis de quavis re consilium petere.

Merus audiret honores.] Declaravi alibi descriptione τὸ merus esse, cui nihil sit admixtum, id est, quod sit solum & simplex, quomodo Donat. Hecyr. Act. 1. Sc. 2. interpretatur, imò nihil habet, nisi spem meram, id est, solam; sic hi fratres nullis ab aliis hominibus accipiebant honorem, nisi a seipso solis.

Quiminius.] Quî circumflexum de modo & forma
querit, ut i. Sacyr. l. i. quî fit Mœcenas, & in Andria, *quî*
scis? modo apud forum de Divo audiui. Libet hîc obiter
notare τὸ *audire aliquid de illo esse* αὐτίσθαι, ut ἐνεργητικῶς
sumi possit, p, ille aliquid mihi dixit, vel παθητικῶς aliquid
mihi dictum est de illo. Hoc ὁποῖος negationis intelli-
genda est non minori ambitionis furore nostri Poetæ tor-
quentur, quàm duo illi fratres ambitiosi.

Elegos. De notatione hujus vocis dictū est Od. 33. l. 1.
Cœlatum. Sic Menalcas jactat pignus suū Eclog. 3.

— *Poenla ponam*
Fagina coelatum diuini opus Alcimedontis.

Porphyrus hinc interpretatur opus variatum & quasi pictum. Ego verò malo explicare opus affabre factum & artificiosè elaboratum, tanquam ab Alcimedonte. Serv. in hunc vers. 2. Georg. *Aculeus in primis quæ cælaturus*, quod est participium, scribitur per *a*, licet a celo, celas dictum sit. Præterea ellipsis est præpositionis *a* novem Musis: de quibus dictum Ode 24. & 26. l. r.

Circumspectemus.] *Ἀρχαϊσμος* est, qui exolevit, usita-
tus olim Lucillio & aliis vetustioribus, qui unâ parte vo-
cis intersectæ unum claudabant versum & alterum ab
altera incipiebant. Adhæc circumspectare est oculis
emissititiis, ut loquitur Plautus, singula lustrare & dili-
genter considerare. Quomodo hi Poetæ, quorum Hora-
tius se facit socium, fastu turgidi, tanquam magnū ali-
quod

quod facinus & memorabile aggressuri circumspectabant bibliothecam Augusti politam juxta templum Apollinis, ubi Poetarum Latinorum scripta recitari, judicari & recondi solebant, nullis aliorum libris probè decoratum & celebratum iri, nisi suos illuc curarent deferendos. De hac æde Apollinis, ubi poemata dijudicabantur judice Tarpæ, dictum est Sat. 10. l. 1. sicut de bibliotheca Augusti Od. 3. l. 1. & Epist. 3. l. 1. Hic videtur nota similitudinis desiderari, circumspectemus bibliothecam, quasi vacuum bonis libris, nisi scripta illorum etiam in eam includerentur. Cruquius conjicit legendum esse disjunctè, & ἀποὺν δὲ τὸν sic explendum: spectemus circum, id est, theatrum & ædem Apollinis vacuum vatibus Romanis: quam lectionem relinquo, ut hic ipse, aliis dijudicandam

Si forte vacuas.] Rectè legitur personaliter & absolute pro otium habere, ut Cic. l. 12. ad Attic. scribis aliquid, si vacabis. Gallic. si tu es de loisir. Ita etiam adjectivum vacuum Epist. 7. Vacuum Tibur pro otioso sumitur & apud eundem l. 1. de Leg. in longum sermonem mere vocas, Attice, quem tamen nisi Quintus aliud quid nos agere mavult, suscipiam, & quoniam vacui sumus dicam: Galli quis que nous n'avons que faire, utrumque tam verbum, quam adjectivum, sive absolute, sive in rectione, pariter æqualiterque dicuntur de persona & de re, dominus vacat, & vacuum est. Item domus vacat, & vacua, ut monet Donat. in hunc vers. Terentii And. Act. 4. Sc. 2. ne vacuum esse me nunc ad narrandum credas. Sic Cic. 12. Epist. animum vacuum ad res difficiles scribendas asferre. Quare sic explico: Si vacuum es ad me sequendum & ad procul audiendum. Hoc adverbium longinquitatem locorum notat & distantiam. Nam Florus longè Romæ & ab Horatio aberat,

Cedimus.] I. corrigimur alter ab altero audiendo alterius poemate, usque ad primas lucernas & vesperam, ac tandem uterque ab alter altero laureâ donatus. Syntaxis verborum est hujusmodi, nos (supple per ellipsin tanquam) Samnites gladiatores cedimus lento duello ad prima lumina, & consumimus hostem totidem plagis. De Samnitibus vide l. 5. Strabonis, & 9. T. Livii, qui diuturno bello conflixerunt cum Romanis, e quorum gente exstiterunt importuni, ignobiles & lenti gladiatores, qui certamen gladiatorum in noctem producebant integri & intacti vulneribus, de quibus Cic. 2. Tusc. & lib. 2. de Orat. Hic autem mos exhibendi aliquot gladiatorum paria in conviviis dicitur lib. Livii supra citato a Campanis ortum habuisse in odium Samnitium, & a Romanis postea usum in epulis solennibus frequentem, de quo vide l. 1. Saturn. ferm. c. 6. Justi Lipsii, quod mihi Basileæ convictor meus humaniter officiosus eruditus juvenis Carolus Naumburgensis & disciplina Lipsianæ alumnus ingenue ac liberaliter indicavit. De Alcæodo dictum est Ode 1. l. 1. & 9. 4. Callimachus princeps Elegiæ habitus fuit, ut scribit Quintil. l. 10. c. 1. & domesticus apud Ptolomæum Philadelphum & præfectus regiæ bibliothecæ. Huic se Propertius lib. 4. Eleg. 1. videtur scribendis Elegiis æquare, dum se dignatur cognomine Callimachi Romani.

Ut nostris tumefacta superbiat Umbra libris,

Umbria Romani patria Callimachi.

De hoc Poeta vide plura apud Suidam. Sed de Mimnermo Poeta Elegiaco dictum est Epist. 6. l. 1. sicut de cognomine Sat. 2. l. 2. Optivus, optiva, optivum vix alibi reperias. Adoptivus autem idem valens, quod adoptatus, passim. Illi igitur alter Poeta fuit celebrior, dum cognominatur Callimachus vel Mimnermus, quod quidem cognomen sibi ipse adoptavit & assumsit, nec dum æquus judex & Criticus id ipsi tribueret, exspectare potuit.

Finitis studiis.] Lego idem, ubi finem feci scribendi versus, & ad me redii, id est, respui, ausim & possim ob-

struere sine ullo vindictæ aut pœnæ metu aures meas aliis Poetis sua carmina recitantibus.

Genus irritabile.] Quod Græci dicunt: ὀργίλον, ὀξύχρδιον, ὀξύθυμον, διηκρόν, πᾶσι τῶν ὀργίλων ἀπειρητὸς, proclive ad iram. Hoc ferè convenit cum illo Aristoph. in Vespis, ubi vespæ de se loquuntur. ἔδην ἡμῶν ζῶντι πρὸς μένον μάλλον ὀξύθυμόν ἐστιν, ἔδὲ δύσκολότερον. nullum animal irritetum acrius irascitur, nec magis infestum, quam nos sumus. Non iniquo, credo, ferent animo Poetæ se ab hoc Poeta sic notari.

Suffragio capto.] Pro hoc dixit Epist. 19. l. 1. tropicōs, suffragia venor.

Obturem impune.] Sic Juven. dicit Sat. 1. statim initio aliquem recitare impune ἀπειρητὸς. Comœdias togatas, qui non cogituralium vicissim audire recitantem & legentem.

Sumet animum.] I. affectum emendatoris induet, id est, ager Censorem in vitiis poematis sui corrigendis, tanquam esset alienum.

Parum splendoris.] Parum illustria, levia, abjecta. invenusta. Hic autem verborum delectus & ornatus cernitur in euphonia primùm, quam bonitas literarum, ex quibus constat ipsa dictio, parit, & numerus commendat. Sed hæc literarum bonitas nobis metienda est e temperatione earundem quæ sunt plenioris soni & tenuioris, ut literæ plenioris soni nunquam solæ ac perpetuæ constituant dictionem: nec tenuioris etiam solæ perpetuæ in eadem voce audiantur: sed ex utroque genere permisto confletur quodque verbum. Quod si qua dictio ita sit naturâ comparata, ut vel tota plenè, vel tota tenuiter, vel asperè vel læviter sonet, permixta aliis diversi soni & numeri vocibus aut mutata vario flexionis fine, in sententia facile potest temperari, ut res feret & postulat. Adeandem quoque soni suavitatem pertinet numerus, ut unaqueque dictio longitudine temporis & brevitate temperetur. Principia etiam & clausulæ sententiarum similitudine soni resonare nonnunquam audiantur quod ὁμοιότης λέξεω; variè docent, quibus Cicero tribuit principatū exornationis. Deinde hæc orationis exornatio versatur in tropo, quum insignis & jucunda verbi immutatio sit e propria significatione in alteram. Hæc sunt, quæ spectant ad ornatum singulorum verborum, de quo aliquid attigimus Od. 17. l. 2. Quæ verò restant de figuris sententiarum, ad exornationem totius sententiæ motu aliquo afficiendæ referenda sunt: & quia Poeta nihil de his hic agit, nos quoque nihil in præsentia de iisdem dicemus. Quod autem Poeta tantoperè commendat verba inusitata, id est, verè prisca, vetusta & ab usu quotidiani sermonis jamdiu intermissa, liberiora quidem sunt licentiæ Poetarum, quam sermoni Oratorum, sicut novata. Illa tamen non propter vetustatem aut novitatem, sed propter euphoniā & numerum placent, qui iudicio aurum perpenditur & æstimatur. Possunt etiam utraq; tam antiqua, quam novata ob insignem & aptam notationis immutationem delectare lectorem vel auditorem, non autem propter antiquitatem, tametsi hæc soleat aliquid admirationis habere.

Vesta.] Quid Vesta sit & undè dicta, vide Ode 2. l. 1.

Obscurata.] I. occulta & abdita domo, nec populari usutrita, sed vetusta, & a prisca tantum olim usurpata Latinis.

Bonus eruet.] Hic bonus significat eum, qui libenter, benignè & facile sua impertit aliis.

Quæ prisca.] Quæ speciosa vocabula situs informis premit.

Nunc sitis.] Illa prisca verba ita situm contraxerunt, ut suâ deformitate non agnoscantur & vetustate jaceant neglecta.

Situs.

Situs.] Hæc vox est πλυσμος. Sumta enim ἐνδεύως
notat τὸ possius, ut παῖς ἐν κλινο montis situs: sed καὶ ἐν τοῖς
suis usurpata, positionem, ut apud hunc Poetam, *Situs*
pyramidis, terrarum, agri. neutro hic modo accipienda
est: ubi mucorem & squalorem significat Gall. *moissifure*
laide: quem Græci vocant τὸν ἐνὶ σῶτα καὶ ὀψιν, quum ducitur
ex humiditate: quum verd e siccitate, αὐχμῆς.

Cethegus.] M. Cornelius Cethegus annuaturatur prae-
Oratoribus, cujus eloquentiam sic ex Ennio celebrat Cic.
in Bruto. *Additur Orator Cornelius ore Cethegus suavilo-*
quens. Plura ibidem vide de ipsius suaviloquentia & ap-
ud Quintilianum l. 2. c. 15.

Adjectet.] Assumet verba ex usu dicendi magistro procreata & celebrata, qui plurimum valet ad auctoritatem verbis adjungendam & ad illustrandam & illuminandam orationem. Alii interpretantur, *innovab. v. verba*, quæ committet usui publicanda: sed prior sensus præstat.

Vehemens.] Hæc vox e duabus brevibus & longa (ut apparuit Epist. 13. l. 1. & hac ipsa Epist. v. 28.) sicut ejusdem etymum in priori contra artem occupat principium versus Heroici, quod ut vitetur, quidam contrahunt in vemens. Alii retinent integrum, ut magnis Poetis licentiâ permissum, quemadmodum Hom. incipit Iliad. Ἰ. καὶ ἡ βορέης καὶ ζέφυρος, item βορέη καὶ ζέφυρῳ, Virgil. quoque Georg. 4. Fluviorum rex Eridanius. Hujusmodi versus Grammatici Græci vocant κεφαλῆς, qui initio claudicent, λαγάρης, qui in medio laxè incedant: μείρους, quorum clausula sit mutilata. Itaque tales versus dicuntur tribus locis claudi carē.

*Funde.] Scilicet, qui legitimum cupiet fecisse poema-
e suis cell spr met ingentem verborum copiam ad Lati-
nos fecunditate sermonis celebrandos. Non sinet poema
luxuriare, nec asperitate horrescere, nec quicquā habere,
quod nullius sit momenti. Hæc jam dicta sunt, & remedia
contra hujusmodi vitia modò adhibita.*

Dedit speciem.] Sic Quintil. l. 2. c. 7. loquitur: *speciem* hostis abeuntis exercitus adit, quod, 9. Epist. l. 1. dixit, *currantis speciem* praebe, id est, praestare eludenti vel curranti similem, ut utrumq; imitari.

Torquebitur.] Est hic ellipsis disci etiva, ille videbitur ludere, & tamen torquebitur labore.

Cyclopa.] Similis est syntaxis illi, quæ fuit Sat. 5. l. 1. *pa-*
storem saltaret nisi Cyclopa rogaret, ubi vide, quid sit salta-
tio Cyclopis, & de ratione vocis Od. 4. l. 1. & ibidem de Sa-
tyris. Sed præcipuè Od. 2. l. 1. *Histrionem movetur Saty-*
rum vel Cyclopa, quum motu & gestu ille representat si-
gillatim, ubi videtur Hellenismus per ellipsin τὸ κατὰ.

Demique fallant.] l. obscurata & ignota mihi sint.

Ringi.] I. quàm saepe cum tacita indignatione, molestia, & angore. Hoc autem verbum Sipontinus putat deflexum *παρα τῆς ῥίνας*, a nari, quam irritati canes rictu dicunt: undè videtur significare, irasci, stomachari & torqueri, ut in illo Terent. Phormion. Act. 2. Sc. 2. *Dum tibi sit, quod placeat, ille ringitur, et rideas.*

Argis.] Quamquam dictum est de hac urbe Achaiae
Od. 7. l. 1. addam tamen e Servio in 1. Aeneid. & in hunc
versum:

Prima quod ad Trojam pro caris gesserat Argis.

πρὸς ὅσον ἐν singulari neutro us generis apud Latinos,
ut apud Græcos, sed in plurali masc. Argivorum : a quo
tamen deflectas Argivus, non Argeus. Hic autem est sex-
tus casus loci, quomodo dicitur, fuit Athenis.

Tragædies. De hac voce & de Tragædia dictum est O-
der. 1. 2. sicut de theatro Od. 2. 1. 1. Hunc autem hominem
mente captum quidam scribunt non Argivum, sed Aby-
denū, idq; confirmant testimonio Aristorelis in lib. de re-
bus admirabilibus. Idē Lucian. lib. de Ratione conscribē-
dæ historiæ memorat accidisse Abderitis oppido Hispaniæ

et panarium & lagunculam, sic etiam pugillares serat:
quo etiam D. August. l. 9. c. 8. confessionum.

Refectus. Sanitati mentis restitutus.

Elleboro.] De hac voce fuit Sat. 3. l. 2 & ibidem de atra-
bile, sicut de flava Sat. 2. ejusdem libri. Sed hic agitur de atra-
bile, quæ Græcè dicitur μέλαινα χολή, unde gignitur me-
lancholia, quæ definitur, morbus mentis inducens inro-
rem & metum sine febre. Ideoq; vinum meracum hunc
solet levare, & elleborus sanare. Hujus autem genera &
illius remedia pete, ut jam monui, a medicis.

Redit ad se.] Hoc bifariam sumi potest, ut de laboribus ac vigiliis fracto & debilitato intelligatur: quod quum quiete & somno reficimus & recreamus, tum ad nos dicimur redire, cujus exemplum Donatus e Virgilio, *uictus redit ad se*, citat. Alius cujusdam modi est hoc:

Nunc ad mercedem libertino patre natum.

Sat. 6 l. i. Sed longè tamen frequentius dereditu ad mentem usurpatur. Quum Scipio doceat in fragmento somnii: homo non est is, quem forma ipsius declarat: sed mens cuiusq; , is est quisq; , non ea figura, quæ digito demonstrari potest: unde conficit hominem non esse mortalem. Intelligatur ergo hîc reditus ad mentem, id est, ad respiscentiam: cuiusmodi phrasi usus est D. Lucas Act. c. 12. v. 11. καὶ Πέτρος ἐν ἑαυτῷ εἶπε ὅτι ὡς πετρίτις redit ad se, id est, ubi intellexit, quod, somno nondum adempto, minimè poterat percipere, dixit. Idem Evangelista c. 15. v. 17. sui Evangelii de filio prodigo, εἰς ἑαυτὸν δεῖ ἔλθω ἐπεὶ quum ad se redisset, dixit. &c. Id etiam exprimitur Græcè per τὸ ἀναλαμβάνειν ἑαυτὸν, & addit Demosthenes interdum, ἀναλαμβάνω ἑμαυτὸν ἀπὸ τοῦ νοῦ, respiro a morbo. Cuiusmodi est illud Terentii And. Act. 3. Sc. 1. ubi Davus sic Pamphilum alloquitur: Sed Paululum sine, ad me ut redeam. Hîc Davus rogat herum tempus congerendi partes animi sui perturbatione dissipatas, ut his in suam senem sigillatim restitutis dispiciat, quid sibi ex usu heri faciendum sit. ubi Donatus annotat, redire ad se dicitur, qui animum recipit & sedem mentis, & amens esse desistit, Adel. Act. 5. Sc. 3. Tandem reprime iracundiam, arg. ad te redi, nempe tu, qui εἰς ἑκτασὶν πᾶσι τέτοιαις, prius a mente alienatus discesseras. Pro his Cic. 1. Epist. ad Famil. dicit: Collegi ipse me & cum ipsa quasi sepub. colloquutus sum. Idem l. 3. Epist. ad Fam. 10 ut me collegi, cætera mihi facilissima videbantur. Redit igitur ad se, qui respicit & ad rationem se quieto animo revocat, & definit esse amens. Præterea in redit est syncope pro rediit.

Pol me.] Similis fuit Epist. 7. confirmandi formula.

Pol me miserum patrone vocares.

Exorta.] I. vi medicamentorū erepta est falsa infani vo-
luptas. Hunc autē mentis errorē Græci medici vocant πα-
ρακοιλή, & Galenus facit quiddam levius, quàm πρῶτον 50
cōmentariol. 3. τῶν ἐπιδημικῶν. Ita παρακοιλήν τῇ διανοίᾳ,
quod Plinius vertit, *mentem corrumpi & tentari.*

Nimirum.] Est hîc confirmantis, ut Epist. 14. antè

Cui placet alterius, sua nimirum est odio fors.

id est, sine dubio, certè, indubitanter.

Nugis abjectis.] I. studio rerum levium & ludicrarum
posito, puerisque maximè accommodato

Modulanda.] Id est, decantanda versibus Latinis & Lyricis. Ita loquitur Epist. ad Pisones de Titio Poeta Pindari interprete:

Fidibusq; Latinis

Thebanos aptare modos studet auspice Musâ.

Fides autem definitur ac notatur a Felto, ut sit genus citharæ, dictum quod tantum inter se chordæ ejus, quantum inter homines fides, concordent, Perius utitur singulari Sat. 6.

Atq; marem strepitum fidis intendisse Latina.

Pro his verbis, *meum loquor hoc, tacitusq; recorder, di-*

xix Sat. 4. l. i. hac ego mecum compressis agito labris. & non
ejusdem o te Bollane cerebri.

Felicem, aiebam tacitus.

quam phrasin Plutarchus Græcè interpretatur, εἰς τὴν
λογισμὸν ἢ λόγον δίδου· illum ratiocinari & rem ali-
quam æstimare. Etiam de inanimis Cic. sic loquitur l. 3.
de nat. Deor. Itaq; maxime res tacite præterierunt, de Di-
vinatione, de Fato.

Copia.] Aquæ frigidæ abundantia non reſtringeret
ſitim. De lympha fuit Ode 37. lib. 1. In *quantopura* ellipſis
eſt ſuſtant. *bona.*

Si vulnus.] Iſi dolor, quem capis e vulnere, non ſe-
daretur, nec fomentis mitigaretur. Quidam e Plutar-
cho de ſera numinis vindicta obſervalle videntur discrimen inter τραῦμα καὶ πληγὴν ita leguntur, καὶ ἐνεχθεὶς γὰρ
ἐκ ὑψους πρὸς εἰς τραχήλον, ὃ κακομέναι τραύματα ἔσονται ἀλλὰ πληγὴς
μόνον ἔξεδωκε. Soleus enim ex alto quodam loco delapsus in
cervicem, non accepit vulnere, sed plagā mortuū. Hic e-
quidem putarem intelligendum τὸ ἐξέσθηναι vertebra-
rum flexibilium, & intricatarū, ut Plinius loquitur, inter-
ceptionem spinalis medullæ, undè privatio ſenſus & mo-
tus exiſtit, ortā e gravi pondere reliqui corporis in cervi-
cē graviter depreſſi quanquā Heſychius ſcribit το πᾶσι τινινα
τερδὺ λυμὲν τὸ τῆς φηγῶσαι. Curarur & facietur ſcribuntur
ἐπεκταπῶς.

Cui rem.] I. cui multa bona Dii largē. effuseq; donaf-
sent, eum tu demētīā solutum iri fando acceperas: sic ira,
febris, cura dicitur alicui decedere, quum illum videmus
liberari, aut certē levāri huiusmodi affectibus.

Ex quo.] I. tempore res tuæ fuerunt auctiores.

Isdem.] Qui te docuerant, dementia profligari posse opibus ac divitiis, quos quamvis mendaces jam comperieris, eorum tamen consilii etiam nunc uteris libenter.

Rubra.] Erubesceres ac id tibi magno deberes ducere pudori.

Si credis.] Si vis audire Jurisconsultos: sic antè usurpavit consulti frater absolutè.

Si propriū.] De vi ac natura huius vocis annotatū fuit Sat. 6. l. 2. Quid autē sit emere aliquid per æs & librā, docet Boetius: Qui rem aliquam mancipio accipiebat, æs tenens hæc dicebat. Hunc ego hominem ex jure Quiritiū meum esse aio, isq; mihi emus est hoc ære, encaq; librā. Post hæc percussiens librā ære, dat æs alteri. Hæc citantur a Francis. Hotomannolib. de re Numaria ad tractatū de pecuniæ ærea, &c. Sic Caius & Lucius adoptati sunt domi per æs & librā emti, de quo vide Suet. in Oct. c. 64.

Mancipat Quod Græci dicunt simili tropo, ἀνδραπο-
δίζεω sibi vendicat & attribuit & tanquam essent manu
 capta, facit sua: quod uno verbo dicitur usu capere & Græ-
 cè ἄνδραποιεῖν utroq; conjuncto.

Gebr.] Apocope pro Orbii, qui dominus erat Villici, de
cujus vocis postrema ratione dictum est Epist. 14. l. 1.

Segetis occat.] Occare est glebas terræ perfringere occâ & crare dentatâ. Sed hoc fit in Francia statim post seminem tritici & sequalis terræ mandatam. Occatio verò avenæ fit, quum jam herbasit & seges est. Sed hæc alio consilio atque superior suscipitur, ut solum herbascentis jam avenæ densetur volutatu lignei cylindri, contra mensis Martii asperitatē, & vim venti nimis terram verrentis, & radix illius segetis firmetur contra nudationem. Cic. Dial. de Senect. defleat *occatio* ab occæcando, quodd terra gremio mollito ac subactio semen sparsum excepit, primū id obcæcatū, id est, pulvere obrutum cohibet. Sed Verrius ab occædendo: quodd occa cædat, id est, resolvat grandes terræ glebas, vel ut alii volunt, globos in pulverem, quod Gaza Græcè dicit βαλοχωπῆν καὶ βαλοχωπῖαν.

Cadum temeti.] De priori dictum est Od. 14. l. 3. ut de
posteriori Epist. 12. l. 1.

Tre

Trecentis.] Quidam hoc pretium reducere ad aestimationem sex millium coronatorum nostratum: alii septem millium & quingentorum: sed postea iorem ego calculum puto esse veriorum. Nam ex epitoma assis Iudaei decem millia nummum, vel decem millia sestertium, quod idem est, valent ducentos & quinquaginta aureos coronatos: qui decies additi efficiunt duo millia & quingentos coronatos: e quorum rursus triplici additione exsurgunt septem millia & quingenti coronati: de quo viderint boni rationatores.

Aut supra.] Hic sup. a absolute non est ita sumendum, ut in oratione pro Caccinna, *ille quem supra deformavi*, id est, ante & superius. Sed explendus est casus, supradictam summam, vel dicto pretio plus minus.

Quid refert.] Hic prior syllaba verbi extenditur quod aestimatione non est. Grammatici enim tum illud duntaxat ab re sexi casus, non ab in separabili praepositione.

Vivus.] Similis syntaxis fuit Od. 6. l. 2. *Vivitur parvo bene.* Sed Ovid. l. 1. Metam. addit praepositionem *vivitur ex raptis*. Est autem, *vivus numerat*, & soluto pretio si modo, siue jam diu, quod Cicero effert in Pisonis panis & vinum a propola & de cupa, non de penu & promtuariorum, *Il acherontes son p. n. d. n. g. revindetur & d. ung. cabaretier & ne le preno & pas de sa d. spence & prov. sion*. Est igitur vivere numerato id est, quod de propola & caupona vivere: cui opponitur de penu & promtuariorum.

Veientis.] De regione Vejorum & vino Veientino vide Sat. 3. l. 2. ad versum: *Quid Veientium festus.* &c. Praeterea in hoc versu est anastrophe copula & pro recta convolutione, emittit arvi Aricini & Veientis conatolus quondam emum.

Ahenum.] Ab aere metallo flectuntur, arius, aereus & interposita inter & e, ut ionus fiat viridior & vegetior ex opinione Agellii l. 2. cap. 3, ahenus & aeneus quorum prius sit substantivum in neutro genere, ut notat Servius Aeneid.

— Littore aheni locant alii.

Hec autem sunt vasa, quibus ut bantur ad lavandum, non ad elixandum carnis. Hec igitur enim temporibus carne non vesciebantur homines elixata.

U. q. n.] Ellipsis est adverbii *et*, vel ad eam partem qua &c. Dicit igitur, agrum suum protendi usque ad populum arborem, ubi sunt limites illum a vicino distinguentes ne lite oriantur. Adsit despectus ab adsero, adsevi, adsitum, quod est iusta pla to.

Populus refugit iurgia.] Hic versus citatur a Servio in vers. Aen. 6. *imminet aequum, & c.* sic scriptus: *Quid populus ad sita certis limitibus vicina r. fugit iurgia.* Citavit autem ille interpres, puto equidem ut ostenderet in adsit, similiter *ad vacare*, atque in adsimili, versus Virgilii, idque adhuc in a maj. ibus ad ornatu: sed mendoso exemplari Horatii eum fuisse usum nemini videt. Notandum tamen est *to refugit* meta. *metaphorice* hic sumendum pro, arbor illa partitur ita limite agros vicinorum, ut nullae inter eos lites exoriantur: contra idem verbum est *metaphorice* Aeneid. tertio ad versum.

Turris seipsa, refugit, ab litore templum: pro, recessit.

Puncto.] Geta in Phorm. Act. 1. Sc. 4. pro mobilis hora, dicit, *temporis punctum minus a hanc rem est, ubi Donatus explicat, momentum & angustissimum spatium, quod etiam dicit, neque L. rici punctum est temporis commoratus.* Cicero & Graeci *σπυλὴ χρόνου*, *ἀντὶ τοῦ μωροῦ βραχυτάτης*, *punctum* temporis pro brevissima alicujus particula: unde Plutarchus vocat vitam brevem & momentaneam, *τοῦ χρόνου σπυλὴν καὶ ἀντὶμαλόν*: unde D. Paulus dicit c. 15. Epist. 1. ad Corinth. *ἡμεῖς πάντες ἀλλὰ γινώμεθα ἐν ἀτόμῳ ὅτι πῶς ἀφθαλμῶς*, id est, nos omnes immensamini momento, ut Poet.

ta dixit Sarr. *h. hora momento citamur veni.* Sic Terentius in And. Act. 1. Sc. 1. *Dum in dubio est animus paulo morietur huc illic impellitur.* Mor hic expositionem quorundam, qui *to puncto* accipiant pro suffragio, adum h. m. hujus vocis notationem paulo ante notatam, *D. j. c. d. d. casus puncto, &c.* & post in Epist. ad Pisones:

Omne velis punctum, quod in seipso est dulce.

Quid vici.] Aliter hic sumitur vicus, atque in Epistola proxime antecedenti:

D. ferar in vicum vendentem tuis & odori.

ubi accipitur, sicut in Orat. pro Milone: *Nullum in Urbe vicum, nullum angiporum esse dicebant, in quo Miloni foret conducta domus*: sed pro villis rusticis & pagis: ubi sunt complures aedes: qualem vicum Terentia scripserat ad Ciceronem se vendituram l. 14. Epist. ad Famil. Epist. 1. ad verba: *quod ad me, mea Terentia, scribis te vicum vendituram, quod ob eo te, me miserum, quid futurum est, &c.* si nos premet eadem fortuna, quid parum in sero fiet? 1. quibus facultatibus sustentabitur vendito vico. Sunt autem tria vicorum genera: vicus, qui late patet, exitumque habent: fundus, quae quum fundum habeant, exitu carent: angiportus, qui tunc dicitur angustus ut nihil per eum possit agi in portum: angiportus autem vel angiportum (utroque enim sine & genere dicitur) videtur accipiendum pro fundula. Nam quum dixisset Syrus: *Est ad hanc manum jacellum: ibi angiportum propter, id est, prope.* Hic Syrus reprehenditur a Demea, quod dixisset angiportum pro loco pervio: *d. quidem, ait, angiportum non est pervium*, Adel. Act. 4. Sc. 2. Non displicet tamen altera lectio, ubi est, *vites*, unde aliud genus fructuum perciperetur.

Lucani.] De his dictum est Sat. 1. 2. sicut de Calabria Od. 16. l. 1.

Metu orcus.] 1. summat more Plauti, rapit & tollit De hac voce Orcus vide Grammatica in Ode 18. l. 2.

Tyrhena.] 1. Etrusca signa & statuas, quas Tuscani primi dicuntur in Italia e marmore posuisse.

Gerulo.] 1. Africano De mutice dictum est Ode 16. l. 2. sicut de Gerulis, item Epist. 10.

Herodis.] Hic Herodes principatum tenuit Syriae & Palaestinae, quae regiones sunt ubertate palmarum percelleres, ut scribit Plinius & Strabo l. 16. De Hierichuntis planitie palmis abundante ferunt hunc Herodem moribus & ingenio longe a Pherora fratre diversum fuisse, ut legimus Gelonem ab Hierone & Amphionem a Zetho.

Importunus.] Qui praeter modum opus facit, nec ullam intermittit horam, quin labore. qualis describitur Menodemus a Chremete in H. aut & importunus dicitur.

Sci Genus.] De Genio dictum est Epist. 1. 1. unde intelligitur haec convenientia, sicut de astro Ode 17. l. 2. Mortalis autem in caput, sicut Deus natura, idem valent, natale quoque astrum idem valet, quod nascens astrum, ut docet Josephus Scaliger in Manilium in hunc l. 3. versum:

Nascens v. a. ducere ad astrum,

notavit pro Horoscopo. Solet etiam dici Graece *ἡ γενεὴ τοῦ ἀστροῦ*, quod jam dictum est in Dialecticis. Genium nasci cum lingulis, & cum iisdem commori: deinde mutabilem pro varietate morum & Fortunae: postremo bene, malignum & malignum, quod significatur nomine colorum: hunc quidam conjiciunt esse Silenum, ex hoc vetus:

Natura Deus sum, Bromus aliorum maximus.

Ut ar.] Supple, ut arcebus & bonis praesentibus & tollam, id est, sumam ex his, quantum uti postulat. Sic Bias monebat, *τὸν βίον ἔως μέτρεῖς ὡς καὶ πολὺν καὶ ἄλγος χρόνον βιωσόμενος*, *tanquam diu & paulisper videris, sic vivere victu*, vel sic victui moderare. Hoc modo servabitur illud Periantri: *ὅτι οὐδὲ μὲν κρείττον ἀποβαίνει, ἢ ζῆντα ἐν δαίμονι*, id est, quod praeter hominem parvum mori, quam vivere indigentem rebus suis.

Plura datis.] Quod non inveniebatur donavel a parentibus relicta, vel aliunde accepta, fuisse aucta & amplificata. Sic malo explicare, quàm intelligere, data prius a captatore hereditatis vel a Mæcenate herede Horatii, velut augurio prædestinato.

Simplex & hilaris.] Vir simplex Græcè dicitur ἀπλῆς, sive vir candidus, qui nihil habeat fuci, atque, ut τὸ ἀπλῆς καὶ τὸ ῥάδιον sunt consentanea notione: sic simplex & facilis: undè Ode 8. l. 2. *simplices Nymphae*, & Eclog. 3. Virg. *facile Nymphae* vocantur, ὡς αἱ περὶ τὰς καλῶνται ἀέροι. Matth. 10. τὰς ἐστὶν ἀκακοὶ καὶ ἀνεπίστατοι, ut columba dicuntur simplices, id est, sine mali & insidiarum admistione. Hilaris autem sive hilarus planè cecidit e Græco ἱλαρός, quod κοινῶς λέγεται. ἱλαρός δὲ Ἀττικῶς, & utrumque παρὰ τὸ ἱλᾶν: quod Eustathio in Iliad. § sub finem conflatum ἐκ τῶ ἱεδαῖ, τὸ ἐπὶ δαῖτι καὶ τὸ δαῖν τὸ βλεῖσθαι, ex eo, quod quis cupiat respicere. Itaq; ἱλαρός idem quod ἱλαός, vel ἱλαός, ὁ ἐλπίς ὁ παρὰ τὸ ἱλᾶν τὸς δαίμονας, definitur, q. a. prompto & alacri est animo ad respiciendum supplicantes, Lat. propitius & benevolus, cui opponitur λυπῆμαι & σκυθρωπὸς καὶ τῆς 20 ἰριστis, vulnositis & inclemens, ut ante Epist. 18. ex hoc verfu apparuit:

Oderunt hilarem tristes, tristēq; iocosi.
Eadem vis est huius vocis l. 8. Athenæi c. 12. & ratio scholiis Servii in Elog. 5. Sed lubet suavissima Athenæi verba sub-
ficere: Εἰς τὰς δὲ δὲ χάριτας συνιόντες, οἱ τὸ θεῖον πινόντες καὶ εἰς δὲ
ἐρωσύνῃ καὶ ἀνεσθὶν αὐτὸς μετέχοντες, τὸ μὲν ποτὶν μέθυ, τὸν δὲ τῶ
το δαίμονα μόνον Θεὸν, Μεθυμναῖον, καὶ Λυαῖον, Εὐφρόν, καὶ ἱππὸν παρρη-
χρῆδον: ὡς παρὰ καὶ τὸν μὴ σκυθρωπὸν καὶ σωφρονῆσαι ἱλαρόν. Διὸ καὶ
τὸ δαίμονα ἱλαρόν ἢ ἱλᾶν γινέσθαι ἐπιδεικνύμεν ἡμῖν ὅθεν καὶ τὸν τῶ
πινόντα τὸ τῶ ἐπὶ τῶν ἱλαρόν, ἱερόν ὀνόμαζον. Ὅτι δὲ τὸν αὐτὸν ἱλαρόν καὶ
ἱλαρόν εἰλεον, ἀπὸ τοῦ ἱλᾶν, ἐν τῷ ἐπιγραφόμενῳ δράματι Εὐ-
πολίῃ περὶ ἑταίρους δὲ πινόντες λέγει.

Επειτα γ', εἰσὶν ὅτι ἐὰν λυπῆται
Τύχῃ πῶς ἡμῶν, ἐκὼς ἀκούσας ἡδέως,
Εἰδήσας ὅτι συμπίσσει τὸ σῶμα,
Ὅσπερ πολέμιος, ἀλλὰ τοῖσι φράσας
Χαυνῶσαι δαίμονας, ἢ σὲ, παρὰ μὴ θύσας.
Ἐποῖντε δ' ἱλαρόν δδῶς, ἀρεῖτε πᾶν
Αὐτὸ τὸ λυπῶν καὶ πένθειξεν ἱλαρόν.

hæc Athenæus subscripsit notationi vocis εὐχλίας, q̄ quidē non ἀπὸ τῆς ὀχλῆς, ab alimento nominarunt, sed παρὰ τὸ εὖ ἔχειν τοῖς συμβιωτοῖς, ex eo: quod convivis bene sit.

Ad epulas convenientes, Deos venerati, & ad hilaritatem & animi relaxationem se convertentes, potionem quidem μέθυ, 45
& Deum, qui illud largitus esset, Merhymneum, & Lyeum,
& Euium, & leium appellabant: sicut etiam hominem mini-
mè tetricum & cogitandum ἱλαρόν. Idcirco & ipsum Deū
λεῖον, id est, propitium fieri postulabant acclamantes ἡμῖν, in que
latantium vox est: quin & ipsum locum, in quo hæc facie-
bant, ἱερόν sacellum nominabant. Quod autem eundē ἱλαρόν
& ἱλαρόν dixerint, ostendit Ephippus in fabula Negotiatio
in scripta. De amica autem quadam loquitur: Deinde quum
quis nostrum mæstus fortè introisset, ad blandita est suavi-
ter, suaviata ore non compresso, velut hostis, sed instar pas-
serculorum biantri: cantillavit, consolata est, fecit q̄, ἱλαρόν
confestim, abstulit omnem illius mærorem, & reddidit ἱλαρόν.

Nepoti.] Orator diceret anepote, ut monuimus Sat. 6. l. sicut de distare Ode 9. lib. 4. item de nepote Epo. 1. & Ode 2. l. 1.

Quinquatribus.] Quinquatrus meliùs fœm. gen. 4. declin. q̄ neutrius generis 3. Quomodo Cicero l. 2. Epist. 12. ad Fam. usurpavit. Solicitus equidem eram de rebus ur-
banis: ut a tumultu se conciones, ita moleste quinquatrus af-
ferebantur. Itē Epist. 23. l. 12. *Quinquatribus frequenti Se-*
natus causam tuam egi non inuitā Minervā, cui dicatus e-
rat hic dies festus. Suet. tamen in Oct. cap. 71. dixit:
Nos mi Tiberi, quinquatris satis jucundè egimus. De

his Festus & Varro l. 5. de ling. Lat. & Alexander ab Alex.
Erat autē Romæ dies festus sic dictus, quod quintum post
diem Iduum Martii Palladi celebraretur. Nam dies post
Idus habebatur ater, undè quinque ab hoc atro die nume-
rati sunt. Hæc festa Græcè dicuntur Πανεθήρεια, quorum
primo die sacra fiebant, tribus deinceps consequentibus
ludi edebantur: quinto populus lustrabatur. De his vide
Ovidium lib. 3. Fast. quem nunc tibi profero propter ra-
tionem vocis:

Una dies media est & sunt sacra Minervæ:

Nomina quæ a junctis quinq; diebus habent.

Pauperies.] Potest hoc bifariam explicari, primum ut
domus sit patrii casus, sordida paupertas domus: deinde ut
eadem vox sit recti casus per dissolutionem, paupertas &
domus immunda.

Ferar.] Ellipsis est verbi, nihil refert, vel non curo atra
ferar navi.

Tumidis.] I. plenis velis impellimur vento secundo.
De Aquilone dictum est Od. 3. l. 1. & ibidē de Noto, id est,
austro meridionali vento, sicut Sat. 6. l. 2. Addam tamen
admonitionem de legenda ratione Agellii l. 2. c. 30. cura-
li sint motus undarum ex flatibus Austri & Africi: alii
Boreæ & Aquilonis.

Abi.] Hoc verbum est interdū hortantis ad celeritatē:
sed hîc videtur potiùs blandientis alteri cum laudatione:
quæ tamen mox hîc extenuatur revocatione quadam per-
fectionis. De quo lege Donat. in Act. 5. Sc. 1. Adel.

Fugere, &c.] Pro hoc quædā exemplaria legunt *fugeri-*
tē, caret, sine interrogatione usq; ad vivere si recte.

Cetera.] I. cæterane vitia fugerunt jam cum avaritia,
quæ te jactas carere?

Sagas.] Mulieres magicas, quæ a Festo definiuntur e
peritia sacrorum. Sed de his satis dictum est Ode 11. & 27.
l. 1. sicut de Thesalis.

Lemures.] Lemures definiuntur umbræ vagantes no-
ctu, quomodo μορμύωνες ἢ μορμολογεία ab Hesychio, πλάνη-
ται καὶ νυκτὶ κινεῖται φοβεροὶ δαίμονες, larvæ & demones. qui homi-
nibus incutiunt terrorē noctu discurrentes: atq; ita putā-
tur nominati quasi remures vel remules a Remo, cujus
manes quū Romulus monitis Faustuli pastoris vellet pla-
care, instituit *Lemuria festa*, id est, iusta parentalia mense
Majo, de quibus Ovid. l. 5. Fast. ex quo rationem abigendi
tales daemones tibi ante oculos propono.

Occurrat tacito melius umbra sibi,

Quinq; manus puras fontanâ perluit undâ

Vertitur, & nigra accipit ore fabas,

Aversusq; jacit, sed dum jacit, hæc ego mitto,

His, inquit, redimo meq; meosq; fabis.

Hæc novies dixit, nec respicit: umbra putatur

Colligere & nullo terga vidente sequi.

Rursus aquam tanget, Temessea concrepat ara,

Et rogat, ut actis exeat umbra suis,

Quum dixit novies, manes exite paterni,

Respicit & pure sacra peracta putat.

Romulus ita a Faustulo pastore, qui utrumque fratrem
pro suis aluerat, admonitus fecit, quod sequitur:

Romulus obsequitur lucemq; remuria dixit:

Illâ qua positis iusta feruntur avis.

Aspera mutata est in lenem tempore longo.

Littera, quæ toto nomine prima fuit.

Mox etiam lemures animas dixere silentium,

Hic sensus verbi, vis ea vocis erat.

Hos lemures Persius Sat. 5. vocat nigros ab incursationi-
bus nocturnis per domos.

Natales.] Hunc equidem locum puto sic explicandū:
jucundēne subducis rationem tuorum annorum, dum tu
quotānis natalem tuam concelebras cum tuis populari-
bus, propinquis, affinis etiam paupertinis, amicis, vicinis,
servis

servis ac reliquis. Præterea hîc omnibus libenter mittis naturalia dona sine ulla spe accipiendi cuiusquam hostimentis: Præterea quæ singulis ætatibus gesseris dixeris végrato animo recordaris: ætatem jam præcipitatem fers libenter, quæ se præbet multis aliis facilem? alioqui hæc relinquere debes juvenibus, lufum, jocos, facetias, convivia, voluptates, quibus illos magis, quàm te senem morosum, apicum, fastidiosum, istorum ferè omnium futurum, frui decet: Sed de muneribus natalitiis lege c. 7. l. Sat. Macrobi. Lege quoq; l. 10. Epigram. Martial.

Octobris age, sentiat Calendas, &c.

uterque profectò locus præsentem valdè illustrat. Hunc autem versum, *Lusisti satis*, Lambinus & Cruquius interpretantur *πῶς τὸν ἀποδοσίαν*, quemadmodum etiam illum Odyss. 372. τῆς οἰ.

τὸν δ' ἐφαζόντ' ἐπὶ τῷ, καὶ αἰδοῖσθαι ἐδῶκε.

Ex his autem comedi bibiq; ac Venereis operam dedi. Ex interpretatione Livii Andronici contra Eustathii scholia: *παραιτητὸν τὸς ἄλλος ἀναξίως, Ὁμήρῳ νόον τὰς ἐν ταῦθα τὸ αἰδοῖσθαι καὶ κινῆσθαι δι' ὀριολογίας τὸν Εὐμαχόν. Vivendi sunt alii, ait, qui hic intelligunt nomine τὸν αἰδοῖσθαι rem Homero indignam, & profitentur Eumachum fuisse cinadum.*

Exempta.] Quod hic dicit translatè eximere spinas, Epist. 14. lib. 1. propriè sic enunciat: & translatè:

Certemus, spinas animo ne ego fortius ante

Evellas agro, & melior sit Horatius, an res.

Pulser.] Pulcare & pultare sunt verba tactus vehementioris. Hic tamen similiter pro conjuncto, si usus Latinorum sic ferret, *expulsare*, ut *propulsare*. Itaq; in Dialect. explicavimus per explodere tanquam de scena fabulam, quæ displiceat, exigere.

Explicatio Rethorica.

Apparatus est ad prosopopœiam Mangonis futuram de pretio venditioni pueri statuendo & indicando ipsi Floro, quæ totis 14. versibus perficitur.

b Translatum est ab infectioribus, sed ab his præcipuè, qui tincturam parant adulteratam, non *διβαρον*. Nam e Suetonio de illustr. Gram. maximeque de ipsorum appellatione, *τὸ ἰμβυτὸν literis idem est, qui non planè est doctriinà perfusus, nec perfectus literis, sed qui solum literator & Grammatista, Græcè διδραμβῆς, & Gallicè, qui a este legierement & tellement, quellement instruit aux leters.* Ita certè *τὸ ἰμβυε* significat propriè aliquid inficere primo succo aut levi colore, ut alibi notatum est. Hanc autem significandi extenuationem locus hic in Miloniana videtur indicare, adione *Dialecticis ne tu quidem imbutus es?* Indicet quoq; illud in Grammaticis modò citatum ex hac Orat. *natura non instituit, sed imbuti sumus*: ubi prius, ut quid perfectu (explet enim institutio & doctrina, quæ natura defuit) tollitur, & posterius, velut inchoatū reponitur, quod valet, leviter tincti. Illud quoq; est generis ejusdem primo de officiis, *plerumq; parentum præceptis imbuti*, id est initiati, *ad eorum consuetudinem moresq; deducimur.* Itaque quum volumus vim hujus verbi intendere, solemus particulis epitaticis uti, verbi gratià, *animus nò leviter philosophiā tingendus, sed penitus imbuendus est*, ut alibi notatum est. Propriè autem sumitur Epist. 2. l. 1. *quo semel est imbuta testa*: quomodo etiam a Virg. *imbuta lana colorem.*

c Est hoc a figulis, qui ex hoc terræ genere quid vis effingunt ad significandum pueri venalis ingenium molle, tenerum, flexibile, ut quocunq; ducas, facile sequatur, quasi materia sit tota flexibilis & commutabilis, ut nihil sit, ad quod ille quamvis subitò fingi, convertique possit. his verbis modificatis *διελοπρέπειν* πς videtur notari in hoc servos Gallicè *une certaine plaisanterie servile*, qualem Fab. Quintilianus lib. 1. cap. 11. dissuadet, nec visiti

ebrietatis effingat, nec servili vernilitate imbuatur.

d Procatalepsis est ad minuendā emtori opinionem de venditoris nimis mercem æstimante, & id suā sponte, nullāque vi adhibita faciente: *ὅπως μὲν ἐστὶν ἡθὺς & αἰὸνον τὸν ἐν τῷ πρῶτῳ ἀνδρὸς πῶλον, ἀλλὰ καὶ τὸν ὑπὸ πρῶτῳ πωλητῶν* qui certe mos est non solum venalitorum, sed etiam rei cuiuslibet venalis venditorum.

e Meton. est materiæ pro nummis indè excusis & factis.

f Quædam est soni similitudo in clausulis membrorum *κατὰ τῶν ἐπιποσῶν.*

g Deponitur persona, & Poeta loquitur.

h Eadem vox initio sententiarum *κατὰ τῶν ἀναφορῶν* iteratur.

i Sumtum est ab iis, qui manibus sunt mutilati & privati, ac propterea inepti ad res contrectandas, ut imbecillæ ingenii Horatiani vires indicentur.

k Metaph. est ab animatis ad inanima, quibus datur motus & sensus pro mitteretur vel perferretur.

l Miles, sive pro militibus Valerianis, sive pro singulari aliquo illud sumatur, erit tamen semper synecdoche, sed modus planè diversus. Nam positio singularis pro plurali est velut speciei pro cernere, contra miles pro certo quodam militante homine est positio generis pro specie.

m Translatum est hoc a viatoribus ad subsidium vitæ & cultum declarandum.

n Alleg. est e continuatis metaphoris a bellua acri, infesta & rapaci, ut significet illum militē inopiā factum esse audacissimum & acerrimum in hostem.

o Meton. est subjecti pro præfidiariis militibus & custodibus, qualis est illa, *expulit ex urbe scorta.* pro scortatores homines: sed aliter fuit immutata hæc vox Odis primis l. 1. & l. 2. ubi Mæcenas dictus est præsidium Horatii & Asinius Pollio, *insigne præsidium mæstis reis*: quod indè repetas.

p Synecd. generis pro arce vel castello, vel oppido Tigrano certa vel Nisibi non ita pridem constructa, quod Galli efferunt, *Isit quister a lagarnisor, qui i estort, la place bien munie.*

q Metaph. est a lumine solis, pro nobilitatus est tam memorabili facinore.

r Accessus est ad prosopopœiam prætoris & militis de arce oppugnanda inter se colloquentium.

s Anaph. est in bone & i pede fausto.

t Videtur metonymia effecti pro efficiente, quam Græci propriè efferunt dicentes *ἰδι ἀγαθῇ τύχῃ.*

u Metaph. est similis Sat. 2. l. 2. notatæ sub initium.

x In ibit, ibit continua ejusdem vocis iteratio *διὰ τῆς ἐπιποσῆς.*

y Meton. est subjecti pro pecunia & nummis & viatico illic gestato.

z Synecdochica est periphrasis Iliadis & historiæ de discordia Græcorum, undè Epist. 2. dicit se melius didicisse, quid honestum, quid turpe, quàm e libris Philosophorum.

aa Periphrasis est synecdochica Academia, sicut in loco synecdoche generis pro eodem gymnasio.

bb Sive hanc syntaxin sequaris, sive alteram, rudem belli civilis erit semper metaphora a procellis & tempestatibus marinis, qualis notata est Epist. 1. & 2. l. 1. Attamen posteriori syntaxi æstus per se valet idè, quod, fervor juvenilis & motus juventutis inconsideratus trahit Poetam in arma.

cc Synecd. est membri pro omnibus copiis & integris viribus Augusti.

dd Meton. est subjecti pro, milites Augustani victores pugna Philippensis.

ee Nota est metaph. a nudatis volucibus ornatu plumæ.

plumarum, quæ de plumis ubi sunt, ut abire sublimes nequeunt: sic miles exarmatus & fortunæ everlus erigere se non potest: quod Gallicè dicitur, *ils me laisserent aller en blanc*, & *ma maison & mes biens furent confisqués*. Cic. simili tropo, sed per allegoriam multiplicato, usus fuit Epist. 2. ad Attic. 1. 4. *Idem illi, quos ne tu quidem ignoras, qui mihi pennas inciderant, nolunt easdem renasci: sed, ut spero, iam resuscitantur.*

ff *Lari & fundi* dicuntur per synecdochicam patrimonii Horatiani periphrasin, quod videtur Bruto & Cassio proscriptum fuit, ut aliorum, qui fuerant harum partium. Sic hæc duo conjunxit Satyr. 2. 1. 1.

Qui patrum mimæ donat fundumq; Laremq;

gg Utrolibet modo legas *cicuta* vel *scizia*, erit synecdoche speciei pro qualibet medicina & remedio ad sanationem comparato.

hh Synecdochica est periphrasis senectutis, quæ hominibus adimit quicquid est in vita jucundum & gratum.

ii Metaph. est a re militari, quam qui exercent, omnium templorum, urbium, tectorum prædones sunt & direptores: sic senectus hominem spoliatur omnibus antæactarum ætatum commoditatibus.

kk Meton. est efficientis pro amore inde accenso.

ll Metaph. est a tormentis, quorum vi confessio conficii exprimitur: qualis est illa Philipp. 13. *Macedoniam fratri tuo, qui a vobis nihil degenerat, extorsimus.*

mm *Koinonia* & consilii communicatio est.

nn Synecdoche est generis *διὰ τὴν ἐξοχὴν* pro heroi-co versu, ut in *jambis* altera, sed membri pro integris versibus jambicis, qualis est etiam in *Bionio* pro Comicis versibus.

oo Metaph. est ab hoc genere salis vehementioris & vi aciori præditi ad detergendum, quam est sal candidus, ut notet morsus veteris Comædiæ fuisse aciores & acutiores.

pp Aporia & addubitatio est.

qq Epanaph. est in hinc quater repetito.

rr *Εἰσπρία* est pro intervallis & spatiis distantie obeunti hujusmodi loca incommotis. E Grammaticis apparuit, quis tropus in intervalla statuendus sit.

ss Procatalepsis est, præoccupatio objecti, quod Florus faceret. & quod Poeta sic diluit, *Festinat, &c.*

tt Nunc habet anaphoram.

uu Meton. subjecti pro hominibus, qui funus deducunt & exsequias mortui cohonestant, contenduntque cum aurigis viam includentibus.

xx In hac alia est anaphora.

yy Ironia est: sentit enim non hæc esse eundem versus meditantem.

zz Sumtum est a ducentibus choreas, pro multitudine scriptorum, vel pro omnibus scriptoribus qui solitudinem & secessum quaerunt.

* Periphrasis est synecdochica Poetæ & cujuslibet scriptoris.

*a Ita est hic sumendum, ut monet Donatus accipiendum And. Act. 1. Sc. 1. *Nam qui cum ingenio conflictatur hujusmodi.* cum ingenio dicit Terentius pro hominibus certæ cujusdam naturæ & constitutionis. Sed tropi genus non indicatur. Hic equidem agnosco metonymiam adjuncti pro subjecto: quia vis illa naturæ adjungitur primordii ipsius hominis, tanquam res ascititia.

*b Potest esse synecdoche finiti pro infinito, pro diu studuit: quam confirmat verbum *in senescendi libris*. Quidam tamen putant hic *septem annos* propriè sumi debere, quod septennium fuerit temporis spatium Romanæ juventuti destinatum olim ad liberales artes Athenis discendum & consuetudine priscorum Romanorum.

*c Metaph. nota est a mari, pro summis occupationibus & periculosis negotiis.

*d In *Urbi* est synecdoche generis, pro Romæ.

*e Synecd. membri pro integris versibus, quos nequeat Romæ aptare suæ lyra.

*f Synecd. generis pro certo quodam homine inominato.

*g In alter alterius est polypoton.

*h *Gracchus & Mutius* dicuntur *διὰ τὴν οὐρανὸν* specialium pro eloquentissimo quoque Oratore & Jurisconsulto consultissimo.

*i Est synecd. generis pro insana ambitione.

*k Similis est tropus superiori pro lyricis versibus. Quidam putant hic communicationem esse, quod Poeta notet alios sub sua persona: sed quum communicatio sit deliberatio cum altero, non potest hic locum habere.

*l Metaph. est a sculptoribus.

*m Anaph. est.

20 *n Synecd. est generis pro templo Apollinis, deinde meton. subjecti pro bibliotheca illic instructa.

*o Alleg. est e continuis metaphoris ab ignavis gladiatoribus, qui, ut se mutuis ictibus petere videntur, quum tamen nihil faciant minùs: sic gloriosi Poetæ ludicris reprehensionibus sese alii alios simulatè laceant & afficiunt, mutuisq; assentationibus admirantur, & titulis ornant.

*p Meton. est adjuncti pro suffragio & judicio, quod fiebat de ingenio scriptoris vel conditione petitoris: erat enim prætis hominibus in more positum Romæ, ut suffragia populi & favor punctis notarentur, non autem scriberentur, de quo sic dicit in Arte:

Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci.

Id est, tulit suffragia populi & judicium. Itaque Horatius dicit se judicio Poetæ Elegiaci declaratum fuisse præstantissimum Lyricum & Elegiacum illum suo suffragio peritissimum Elegiæ scribendæ judicatum. Ita synecdochicè interpretor singulares hos tres Poetas; Alcaicum, Callimachum, Mimnermum.

40 *q Hic versus similiter sonat in clausulis membrorum *διὰ τὴν ἁρμονίαν*.

*r Metaph. a venatoribus & aucupibus, ut ex Epodis 2. perspectum fuit:

Pavidumq; leporem & advenam laqueo gruem

Jucunda capiat præmia.

& e Satyr. 2. 1. 1.

Venator fugientia capiat.

utrobique enim multà vigilantia, diligentique observatione opus est, ut quid consequaris.

50 *s Meton. subjecti animi pro ipsius affectu.

*t Synecd. speciei pro æquissimo quoque judice & correctore.

*u Metaphora est a sole, quemadmodum sæpè dicitur lumen orationis, & illuminatur oratio pro ejus elegantia & ornatu: de quo lege præcepta Rhetoricæ eloquutionis breviter ac dilucidè ab Audomaro Talaro tradita, legitime definita, illustribusque exemplis explicata, & ad usum valde accommodata.

*x Metaph. est ab animatis ad inanimum, cui sensus & motus datur, pro, quamvis Poeta, qui talia verba usurpavit & collocavit, gravatè velit illa e loco movere & alia meliora substituere. Talem tropum arguit, quod sequitur, *bonus eruet*.

*y Video hic quidem recentiores interpretes diligenter explicare proprietatē hujus orationis, sed de illius modificatione planè mutos esse. Rectius fecerunt vetustiores, qui prudenter agnoverunt metaphorā, quæ est contracta similitudo, a sanctitate adyti Vestalis ad indicandos capitibus

pitris humani recessus & facultates animi illic inclusas, in quibus & res recondita latent, quæ, quæ tempus & locus postulant, inde depromuntur & in vsum transferuntur. vnde a Philosophis *ἐνδεδειγμένα* & *ἐνδεσφύμενα* dicitur, *ratione mente concepta & ore prolata*.

*z Metaph. est a corporibus, quæ e terra effodi & extrahi possunt, ut aurum obrutum terrâ, sylvas, herbas, quercus eruere, ad ea, quæ tantum animo intelliguntur, ut Cic. dicit in Orat. ad Brutum, *sententias ex abdito erutas* & 2. ad Q. Fratrem: *argumenta eruere*: & hic verba, pro depromere & in vsum proferre. Ita Lucræti geminavit lib. 5. *protrahere & eruere aliquid in luminis oras*.

a* Ex his singularibus intelligendi sunt *ἄνθρωποι* homines vetustissimi quique, quorum tempore speciosa rerum vocabula erant in vlu, quæ nunc obsita squalore & neglecta jacent.

b* Metaph. ora est a vitio frugum, quod est seminis abundantia, quæ ipsas segetes suffocat, inquit Plinius libro decimo octavo capite decimo septimo, de cuius remedio sic Cic. de Orat. præcipit: *Quod si hic noëter Sulpitius faceret, multo ejus oratio esset pressior, in qua nunc interdum, ut in herbis rustici solent dicere, in summa ubertate inest luxuries quadam, quæ stylo depascenda est*, id est, scribendi frequentia, & assidua meditatione, illa naturalis ubertas, quæ interdum redundat. Fortassis etiam posset *τὸ luxuriari* sumi a membris vitiatis, quæ luxa dicuntur, quum sunt soluta & suo loco mota: sic dicitur scriptor solutus ac minime fusus: sed prior translatio videtur præstari posteriori.

c* Hoc fortasse sumtum est a fabris, qui asperitatem scabritiemque rerum, poliendo, lavigando, complanando, tollunt.

d* Meton. est causarum pro effectis, vnde vtriusque; saltatio, gestus & motus significantur.

e* Sumtum est ab imperito aratore ad pravitatem & perversitatem poeticæ compositionis notandam.

f* Translatio est satis nota e Grammaticis: idè nihil est necesse ad eam addere plura.

g* Synecd. est partis pro lagena resignata & aperta vel potius exhausta.

h* Sumtum est a rebus vitiatis, quæ solent instaurari & reparari, ut dixit Ode primâ lib. primi, *nox reficit aries quassas*, ad animi recreationem & corporis instaurationem.

i* Idem valet, quod, *ubi fuit apud se*, quomodo docet Davus Pamphylum, *prointu fuce apud te sitis*, sicut satis in Grammaticis explicatum videtur: sed dubitatur tamen, uter tropus hic sit agnoscendus: quia redire ad se & apud se esse *ἀπὸ τῆς οὐρανίας*, quum possessor pro re possessa sumitur, ut redire domum & esse domi, potest significare, quemadmodum etiam Cicero loquitur: *Quum esset apud Pompejum*, id est, domi Pompejanæ: potest etiâ *ἡ redire ad se* accipi *ἀπὸ τῆς οὐρανίας*, quum ex integro intelligitur pars, ut hic designet reditum ad constantiam mentis perturbationibus prius alienatæ, & ad animi præsentiam, quemadmodum est hic sumendum.

k* Exclamatio conquerentis iurejurando confirmata, & vnâ est Argivi sanati pro Popopæja,

l* Verba jam sunt Poetæ, vbi *nugas & ludum* per metaphoram posita credo pro studio Poetico, quod Horatius pueris existimat relinquendum.

m* Synecd. ex membri pro integro poemate.

n* Metaph. a Poetica dimensione ad doctrinam vitæ & moderationem morum indicandam.

o* Apparatus est ad pro Popopæjam sui ipsius, qui se in

deliberationem vocat. In quo quidem certè consilio capiendò Poeta se virum præstat mirâ & occultâ calliditate: quia quod in seipso reprehendere videtur, in eo gravissimè alterum notat & vituperat.

p* Epanaph. est in particula *si* toties iterata.

q* Sumtum est a victoribus, qui victos in servitutem redigere solent, & sibi vindicare.

r* In *refugit iurgia*, pro removel, tollit, metaphora est a præditis sensu & motu ad ipsam carentiam.

s* Epanaph. est in quadruplici repetitione *τὸ nunc*.

t* Tres hæ voces *πᾶν τὸ πᾶν* cadunt.

u* Translatio est nota ipsius agricolis, qui segetes demetunt, quas ex agris avehant in areas & inde in horreis recondant: qualis notata fuit Od. 14. l. 4. de Claudio.

Primusq; & extremos metendo

Stravit humum.

Eodem tropo Euripides dicit *τὸν ἀνθρώπων βίον θεοὶ ἔδωκεν ὡς ἄνθος, ὡς ἄνθος, ὡς ἄνθος, ὡς ἄνθος*, *tangam fruges, hominibus meti & plutar. τὴν Ἀσίαν ὡς ἄνθος, Ἀσίαν diripi.*

x* Est hic Symploce, & simul polyptoton.

y* Hic agnosco synecd. speciei pro ditissimo quoque homine.

z* Idem est tropus pro amplissimis divitijs quibus anteponit homo voluptarius suas voluptates & delicias.

† Sumtum est a nautis, qui portu carentes quod possint naves appellere, interea vehementer fluctibus agitantur, ad significandam hominis avari inquietam ac insatiabilem contentionem.

† a Periphrasis synecdochic a noctis.

† b Meton. subjecti pro plantis infrugiferis, spinis, ac herbis sterilibus, quæ sunt ex agro demenda ferro & igne, si ex eo expectes ubertatem frugum. in ferro est alter modus metonymiæ, vbi materia ponitur pro falce, vel sarculo, vel vomere, vel cultro inde factis.

† c Synecdochica est periphrasis horoscopi.

† d Synecd. est membri pro integro, id est, pro singulis hominibus, quorum est suus cuique; Genius una se miscens cum ipsis, & una moriens: illis benignus, his malignus: quæ affectio contraria notatur adversis coloribus tropicis, ut jam in Gram. præmonitum fuit, quomodo *τὸ niger* accipi docuimus Satyra quartâ libri primi sub fin.

† e Alleg. est e metaphoris a nautis, quæ significat se mediocritate contentum, non querere majora, quemadmodum nihil refert sitientis, testaceone, an vitreo bibat poculo, modò sitim levet ac sedet.

† f Altera est alleg. ex eodem genere tropi, pro, qui non amplissimis fortunis & opibus sunt cumulati, non idcirco ij sunt inopes: sed medium tenent inter summos & infimos, id est, neque in summa rerum prosperitate, neque in earundem summa calamitate versantur.

† g Anaph. per ipsius iterationem initio sententiarum.

† h Synecd. est speciei, pro quibuslibet vmbis, larvis, & terrificationibus nocturnis.

† i Metaphora est ab ijs, qui punguntur illarum aculeis ad indicandas animi perturbationes quæ ipsum excruciat, nec sinunt conscientiam quiescere.

† k Symploce est in tribus membris, ac præterea e continuatis metaphoris allegoria a consuetudine conviviarum, qui cibo, potione & ludo expleti & satiati discedunt e convivio libenter, quali alacritate animi, debet optare exitum e vita, qui non didicit rectè vivere.

† l Duplex est tropus: primum synecd. generis pro specie, juventute, deinde Meton. est adjuncti pro juvenes lascivientes decentius, quam senes.

DE TITULO EPISTOLÆ TERTIÆ AD PISO-
NES, VULGÒ DE ARTE POETICA INSCRIPTÆ.

Sunt non admodum pauci, candide Lector, hique singularis doctrinæ viri, qui hanc Epistolæ epigraphen *de arte Poetica*, nec nativam, nec ab Horatio profectam, sed adventitia, & aliunde adductam arbitrentur: atque inter cæteros præcipuè Franciscus Robortellus paraphrasi in hanc Epistolam, qui ad confutandam ipsius inscriptionem, *de arte Poetica*, dicit, *principia hujus artis & naturalem progressionis ordinem desiderari*: quod perturbatio Poetices magnæque confusio reliquarum artium consequi solet. Idem quoque sentit Julius Cæsar Scaliger præfatione in libros Aristot. de Poetica. Nam, inquit, & Horatius artem quum inscripsit, adeo sine ulla docet arte, ut Satyræ propius totum illud esse videatur: quod congruenter Satyrice nature quidvis dicit sine proæmio, sine epilogo, modo cum laude, modo cum vituperio. Videretur quidē satis nonnullis esse argumenti in auctoritate doctissimorum virorum ad delendam huiusmodi epigraphē: quā quispiā nissus, ac prætereā multo magis rectā, bonāque ratione ductus, censeret hanc pro ea reponendam: *Q. Horatius Flaccus de vitiis ac virtutibus Poetices ad Pisones*: vel *περὶ τῆς ποικίλης καὶ ὁμογενείας τῆς ποιητικῆς*. Verū illi præter auctoritatē superiorū multo facilius ac melius rē ita esse cōperient cōparatiōe hujus scripti cum arte, eadem de re ab Aristotele tradita, & longē aliā ratione atque methode instituta. Ille .n. initio vim & naturā hujus artis investigat: deinde Poeticā definit: postea distribuit in suas formas & species, & singularū differētiās diligēter observat & notat, exemplisq; illustrat: deniq; vinculis transitionum antecedentia cōsequentibus alligat sciēter. Atque hæc tā virtutis definitio, partitio, illustratio, q̄ vincula partiū, in omni arte tradēda necessaria sūt & homogenea: contrarij aut vitij definitio & partitio neq; necessaria est, neq; homogenea: imò verò prorsus aliena & heterogenea. Prætereā hæc artis definitio ex etymologia, quam plenius explicavimus in Od. 12. l. 1. apud Diomedem, quod ars arctō præcepto singula definiat, & vias quasdam condant, id est, cōstruat, ut loquitur Lucanus, pro, transitum paret & viam muniat recta ad scopum, mirè facit nobiscum: quod quum hic non efficiatur, nomen artis nequit Epistolæ legitimè & absolūtè convenire. Itaque quum nihil in præsentia mihi opus esse videretur ad hujus rei demonstrationem longiori oratione: ad has tamen auctoritates operæ pretium fuerit aliquot rationum fieri accessi-

onem, τῶν δυσπείστων ἐχόντων ἕνεκα, propter eos quibus non facile fides solet fieri argumentis ab arte remotis: unde quisque intelligat principium hujus Epistolæ, si artis institutio, ediametro pugnare cum natura ipsius artis, cuius est Aristoteli nihil, nisi verum, nisi proprium, nisi catholicum, continere, & τὰ πάντα τοῖς ἀλλήλοις συνακολουθεῖν omnia sibi inter se correspondere. falsum autem, alienum, confusum repudiare: quibus de causis Plato lib. 11. de Leg. honorificè appellat τέχνη σαφὴ καὶ ἀψευδὴ φύσει, artem apertam, suāque ex natura & per se a mendacio maximè vacuam. Sed quia vox est τῶν μέσων, ut Servius annotat in vers. Aeneid. 2.

Ignari scelerum tantorum artisq; Pelasgæ.

talis amphibolia tollitur epitheto vitium designante, ut ex primo versu apparet. Quare quum ea definiatur a priori Philosopho ἡ τέχνη ἐστὶν ἐξ ἑστῆς ποιητικῆς μετὰ λόγου ἀληθῆς habitus quidam cum veraratione conjunctus & ad efficiendū idoneus: in quolibet institutionis loco, primo, medio, & postremo, illius est, docere virtutes, non vitia: veritatem, non falsitatem, propria non alienā. Denique ars est rerum homogenearum & verarum tantum, id est, cognatarum, per generalissima, subalterna, specialissima comprehensio & ordinatio. Quatenus enim quodlibet præceptum sub comprehensionem cadit, eatenus verum esse opus est. Nam falsi comprehensio nulla est. De quo lege Galenum lib. de Opt. secta ad Thrasybulum. Itaque nullum tradi potest, nec debet, præceptū de vitiis in virtutis explicatione, imò rectum ipsum est index sui & obliqui, nec definitio virtutis, ait Arist. probanda est, nisi inde manifesta sit cognitio vitij. Neque hanc artis facultatem refutat illud Senecæ parabolicū: *ut primum est expurganda bilis, unde nascitur insania: deinde monendus homo: alioquin qui furiosum admoneat, quomodo debeat procedere, quomodo se gerere in publico, furiosior sit ipso furioso: sic animus primum est liberandus falsis opinionibus postea præcepta Philosophia tradenda*. At verò, inquam, aliud est virium coarguere & virtutem definire, ac ipsius partes methodicās persequi. Valeant igitur illæ subtiles Sophistarum argutiae, qui ad ravim vsque clamant, falsa & ambigua & aliena tollenda prius esse, quàm tu rem ullam definias: qualia hic pleraque spectes omnia. Nam multa contra legem secundam καὶ αὐτὸ miscentur ἀποδιόνοισα, quæ sunt Dialecticæ, multa, quæ Grammaticæ, multa, quæ Rhetoricæ: quædam etiam iterantur odiosè per tautolo-

tologiam contra legem καὶ ὅλα πρῶτον: quæ
 quasi propria essent vnius artis, distributa sunt
 a Fabricio, Xylandro, & ab alijs in octodecim
 præcepta, partim, ipforum iudicio, ad Poetam,
 partim ad ipsum poema pertinentia: cuiusmo-
 di equidem partes, quia video prorsus omnino
 ἀνομοιομέρεις καὶ ἑτερογενεῖς, minimè possum pro-
 bare in huius artis, id est, Poeticæ, descri-
 ptione, quam ex his velut partibus constitu-
 unt. Huiusmodi quidem præcepta rerum
 variarum tolerantur in narratione rerum ge-
 starum siue historica, siue fabulosa, imò verò,
 ut necessaria, requiruntur. ἐπεὶ γὰρ ἔμνον τὰ
 χρηστὰ ἤθη, ἀλλὰ καὶ τὰ φαῦλα μιμνῶνται, ὡς ἄ-
 νευ τῶν παρὰ δόξαι πράξεων ἔσονται. ὡν ἀκρί-
 οντα ἐνεστὶν αἰρεῖσθαι τὰ βελτίω. Illic enim non solum
 mores bonos, sed prave etiam representare (aucto-
 rem) oportet, quod sine his admirabiles actiones
 non possent constitui, quarum meliores auditori li-
 cet eligere, deteriores repudiare. At verò au-
 ctoritate & exemplo Aristotelis aliquis inter-
 cedat superiori definitioni & latæ facultati ar-
 tis, quæ in omni loco virtutes huius rectè con-
 stitutæ, non vitia, describat. Ille enim, quum
 in Poetica, quæ virtutes fabularum essent, quem-
 admodumque partes earum constituendæ, pla-
 nè docuisset, postea præcepit, qui reprehendi
 meritò in ipsius cultoribus aliquando posset:
 atque vitia maximè in ea parte, quæ superiores
 laudarat, demonstrat. Locus autem est ad hæc
 verba: τῶν δὲ ἀπλῶν μύθων καὶ πράξεων αἰετῶς οὐδὲ
 δεῖ εἶσι χεῖρες αἰ. *simplicium autem fabularum &*
actionum episodica sunt deterrima. Ut autē huic
 intercessionem ostendam nullam acquiri fidem
 exemplo Aristotelis, dico: Si noster Poeta te-
 nuisset hanc Philosophi viam & rationem Po-
 eticæ docendæ, ut initio tradidisset præcepta
 de illius virtutibus & analogia: deinde brevi-
 admonuisset discipulos de aliqua anomalia,
 quæ fortassè culpā Poetarum in illam incidisset,
 merito ac iure potuisset a nomine artis Poeti-
 cæ inscribi hæc Epistola. Sed enim, quid ma-
 gis est a vera ratione disjunctum & dissentiens
 καὶ ἐξ ἀγῶνιον, quàm hæc Epistola e vitijs pri-
 mum, deinde virtutibus descripta, eaque emē-
 dationis & reformandæ methodi tantum cau-
 sâ hinc instituta? Nam qui ex arte Grammati-
 calegitimè tradita cognovit rationem conve-
 nientiæ inter substantivum & adjectivum, cæ-
 terasque partes: eadem certè artis operâ didi-
 cit hunc solœcismum, id est, talis convenien-
 tiæ vitium, *doctamagister*: facillè quoque ex ea-
 dem arte alios sine ullis præceptis solœcismos
 in regulas tam convenientiæ, quàm rectionis
 incidentes animadvertet. Quemadmodum
 enim lucis adventu, tenebræ nullo labore fu-
 gantur: sic veritatis splendore, tanquam radiis
 solis, mendacia discutuntur. Quod si ne-
 cesse esset, ut ars perinde virtutum, atque vi-
 tiorum, indicia discipulis afferret, id certè fieri
 extra artis præcepta oporteret, ut in Scholis

Logici P. Ramus sapienter docuit, & suo ex-
 emplo nobis probavit. Itaque mihi ridicula
 videtur persuasio quorundam, & comparatio,
 qui nostrum Poetam existimant se perbellâ cō-
 mendatione efferre: quum prædicant illum
 more diligētissimi & peritissimi agricolæ hoc
 fecisse, qui prius solet suum agrum herbis no-
 centibus, carduis, tribulis, lappis, omnique ve-
 prium & spinararum genere purgare ac pingui
 fimo saturare, quàm illuc bonum semen man-
 dare, ne solum his foedè infelicitèrque horrēs
 gremio suo minimè mollito & subactō langu-
 dius excipiat sparsum semen, idēq; nec latos
 referat fructus: nos quidem huius parabolæ
 protasin longè verissimam concedimus: sed
 apodofin ab arte prorsus alienam iudicamus.
 Quis enim Grammaticum hac viâ & ratione
 explicantem artem ferret: qui statim ab ipsius
 initio omnia solœcismorum & Barbarismorum
 genera præponeret: deinde præcepta de virtu-
 tibus artis fortassè vera, catholica & propria,
 quasi vias ad puritatem orationis ferentes, cō-
 fusè tamen traderet? Et certe homogenia ipsi-
 us artis, quæ constat multis animi perceptio-
 nibus inter se consentientibus, satis magnas
 habet vires ad propriæ virtutis functio-
 nem, ut ex antè modo dictis, & ex etymo-
 artis perspicui potest. Itaque qui se intra li-
 mites illius artis continebit, heterogeniæ (ad
 quam pertinent illa τὰ ἄλογα καὶ ἀτοπα in
 Homero & Sophocle ab Aristotele in Poetica
 & animadversa & notata, continuo tamen
 alijs vtriusque multis virtutibus deleta, ut
 dicitur sub finem huius Epistolæ) hæc, in-
 quam, heterogeniæ vitia sine ullis ipforum
 præceptis facillè vitabit. Liceat mihi per te,
 Lector, his vocibus Græcis uti inopiâ Latina-
 rum. Huiusmodi autem artificem existimo
 non dissimilem inexperto duci viæ, qui pro
 recto itinere rectâ ad propositum scopum fe-
 rente, diverticula, mæandros, devias flexiones
 præmonstrat. Fuit olim similis ferè via & ratio
 informandæ juventutis ad sobrietatem & tem-
 perantiam veteribus Spartiatis, ut Plutarchus
 refert in vita Demetrii, οἱ μὲν ἐν παλαιῇ Σπαρ-
 τιαταὶ τὰς ἡλώπας ἐν ταῖς ἐορταῖς πολὺν ἀναγκά-
 ζοντες πίνειν ἀκρατον, εἰσκηγονεῖς τὰ συμπόσια τοῖς
 νέοις, οἷον ἐστὶ τὸ μεθύειν, ἐπιδεικνύντες. ἡμεῖς δὲ
 τὴν ἐκ διαστροφῆς ἐτέρων ἐπανάρθωσιν, & πάν-
 φιλάνθρωπον, & δὲ πολιτικὴν ἡγάμεθα. id est,
 itaque veteres Spartiata diebus festis coge-
 bant servos, quos ilotas vocabant, merum intempe-
 ranter bibere, & temulentos intromittebant in
 convivium, ut suis liberis ostenderent turpitudi-
 nem vino madentium: nos verò, inquit Plutar-
 chus, neque humanam existimamus correctionē,
 quæ perversè ac præposterè sumitur ex aliorum deprava-
 tione. Mala enim non sunt faciendā, ut inde eve-
 niant bona, sicut jam monuimus Od. 18. l. 1. Itaq;
 nostalem τῆς μεθύσματος ποίης artificem vtro-
 biq; non modò incommodū discipulis, sed
 planè

Planè intolorandum iudicamus. Unde cognoscant hi, qui affirmant in hac Epistola faciendi poematis autem rectè institui, qualem & quantam notam huic illudri & ingenioso Poetæ inurant, dum eum suâ comparatione constituant ἕως ἀμέθοδον καὶ ἀπειρόν τῆς τεχνολογίας. quum id ipsum ipsemet hîc acerrimè coarguere videatur. Nam quid aliud hîc Poeta reprehendit in poemate, dum monstra picturæ, vestiariæ, figlinæ, ob oculos proponit initio, nisi more Aristotelis logicæ methodi vitia? est enim, ait hic Philosophus, in Geometria τὸ ἀριθμητικὸν vitiosum, ὡς τὸ γεωμετρικὸν in Arithmetica: quæ quia negligenter fortassis curabant Pisones filij, male audierunt apud Criticum Horatium, utque rudes & ignari rotius Dialecticæ, Ethicæ, & Rhetoricæ eloquutionis habiti sunt: vndè videntur tacitè remissi ad studia harum artium recolenda: ut hac videntur subindicare:

— Vos, o

*Pompilius sanguis, carmen reprehendite,
quod non*

Multa dies & multa litura coercuit.

Qua de re nonnulli e recentioribus, qui hanc tractarunt materiam admoniti omnino abstinerunt a tali perigrapha, sed pro ea inscripserunt libellos de re poetica. Quid igitur, roget me aliquis, putas hîc epistolari stylo ab Horatio factitatum? quod a Platone, quod a Cicerone, quod a Seneca, quanquam dissimili orationis numero, qui hoc scribendi genere per epistolas sæpè admonuerunt amicos de doctrina vitæ & morum: de vi naturæ & ratione benedicendi: ac ille quidē Dionysium Tyrannum: hic verò Q. fratrem: postremus denique Lucillum de partibus Philosophiæ, ac varijs variarum disciplinarum capitibus: præterea Varro, testibus Agellio & Charisio, multas quæstiones epistolis explicavit, quæ sunt in scriptæ nomine quæstionum epistolicarum: atque ipsemet etiam Poeta complures antè varijs de rebus. Sic Epist. 17. Scævam de præstætia vitæ politicæ & privatæ, ut hic Pisones de vitijs poematis primum, ac deinde de ipsius virtutibus: præterea de recta & methodica constitutione fabulæ præsertim Comicæ, Tragicæ, & Epicæ, & de inventitione, de dispositione, de materia: Item de servando Poetæ decoro & officio, in personis: ac denique de genere orationis & metrorum videtur diligenter admonuisse: vndè vtilissima quidem præcepta (e quibus materia suppeditatur copiosa ad quid vis in artis formam redigendum) possunt accipi ad Poeticen generatim, aptè, congruentè: que legibus artis, ut est Grammatica informandam & constituendam: nisi quis fortè putet se prohiberi tali technographiâ auctoritate Platonis, qui in Ione dialogo docet Poeticen non esse artem, sed ἐνθουσιασµὸν καὶ θεῶν µίμησιν, cujus ope, organicarumque artium

& Philosophiæ perceptiōe qui vis faciliè poterit partes Poeticæ tractare. Præterea non equidem quenquam arbitror latere, nostrum Poetam tum temporis fuisse κριτικὸν τε τῶν ποιημάτων καὶ ἁσµάτων καὶ μελῶν τῶν ἀρίστων διαγνωστικόν, & τῶν κακῶς πεποιηµένων ἐλεγκτικόν, id est, censorem poematum & carminum & optimorum modulorum de iudicandorum peritum, & male conditorum emendatorem & castigatorem: Quod faciliè, si quis fortè dubitet, potest e 19. Epist. lib. 1. cognosci.

Non ego ventose plebis suffragia venor

Impensis canarum, & trita munere vestis.

Non ego nobilium scriptorū auditor & ultor

Grammaticas ambire tribus & pulpita dignor

Item Epist. 2. lib. 2. ad Julium Florum:

Hic sponsum vocat, hic auditū scripta, relictis

Omnibus officijs.

Quum igitur Horatius omnes pueros, patresque severos videret vno scribendi versus studio calere, levique insaniam nominis Poetici laborare, atque adeo, ut verisimile videtur, Pisones, patrem iuxta atque binos ipsius liberos ac præsertim natu majorem, qui ea de re sub finem Epist. appellatur:

— Si quid tamen olim

Scripteris, in Metij descendat iudicis aures,

Et patris, & nostras. nō umq. prematur in annū

Membranis intus positis delere licebit,

Quod non edideris: nescit vox missa reverti.

Verisimile, inquam, est, hos omnes ab eo aut literis, aut verbis postulasse ipsius iudicium de quodā Poemate: quos cœpit hic primum more fidelis castigatoris & amici, qualis describitur postremis huius Epistolæ versibus, admonere de vitijs, quibus bona pars Poetarū in scribendo teneretur: deinde certas leges illis pponere boni carminis, ubi prius peccatū erat: quarū observatione, ut vitiorum simul declinatione, poterit quisque fieri optimus Poeta: e quibus ego primum conficio τὸ ζήτηµενον ex ipsius inscriptionis vulgaris ratione faciliè petiitum, & ut peritocham quandam, hic adhibendum: (Theticū.) Pisones hîc admoneri, quid in Poemate bene eleganterq. condendo vitandum & fugiendū sit: quid contra servandum & faciendum, ut hi, sicut ceteri, huius moniti observantes, sint boni Poetæ, meritòq. ac iure tales nominentur.

Conficio deinde ex eisδὲ, in hac Epistola Poeticen non cōtineri legitimam, ut nomē artis videtur præ se ferre, quod pluribus heterogeneis rebus cōstet: a quibus abhorret ars quælibet legitime tradita. Quare quæ hîc traduntur præcepta nō vnius cuiusdā artis sunt propria, sed Poeticæ cum multis communia, cum facultate oratoria, epistolari, historica, cū omnibus deniq; alijs ἃ δ' αὐτῇ μεθοδικῶς συγγεγραµµένοις μέχρι πρὸς τὸν χρόνον. Tam latè autē patet quæ Lucianus tradit de ratione historiæ scribendæ, quàm que noster Poeta hîc præcipit de Poetica. Sice nim ille: Χρὴ δὲ μὴ ἕως, ἀλλ' ὁμοία τὰ πάντα, καὶ ὁμόχρον

ὁμοχρῶς εἶναι καὶ σῶμα καὶ κεφαλὴ τὸ ἄλλο σῶμα,
ὡς μὴ χρυσὸν μὲν τὸ κράν' αἶψ', θύρα δὲ πάνυ
γυλοῖ' ἐκ ῥακῶν ποθεῖν, ἢ ἐκ δερμάτων σαπρῶν
συγκεκλιμένον, καὶ ἢ ἄσπις οἰσύνῃ καὶ χοίρι-
νι πορὶ ταῖς κνήμασι, &c. id est, non est faciendum,
sed omnia oportet e, usdem & generis & coloris es-

se, atq; capiti reliquum corpus concinne aptari: ut
cranium non sit aureum, pectus autem prorsus o-
mnino ridiculum e pannis undiquaq; detritis, aut
ex coriis patribus confarcinatum, aut, ut clypeus
superne constet ex vimine, & circa tibias ex corio
suillo.

EPISTOLA. III. AD PISONES. S. De Arte Poetica.

Humano a capiti cervicem pictor equinam
Jungere si velit, & varias inducere plumas,
Undique collatis membris, ut turpiter atrū
Desinat in piscem mulier formosa superne:
Spectatum admissi risum teneatis amici?
2. Credite Pisones isti tabula fore librum
Persimilem: cuius, velit agri somnia, vana
Fingentur species: ut nec pes, nec caput uni
Reddatur forma. 3. Pictoribus atq; Poetis
Quidlibet audendi semper fuit aqua potestas.
4. Scimus, & hac veniā petimūsq; damūsq; vicissim:
5. Sed non, ut placidis coeant immitia: non, ut
Serpentes a vibis gementur, tigris agni.
Inceptis gravibus plerūq; & magna professis
i Purpureus, late qui splendeat, unus & alter
Assuitur pannus: quum lucus & ara Diana
Et properantis aqua per amēnos ambitus agros,
Aut flumen Rhenū, aut pluvius describitur arcus.
6. Sed nūc non erat his locus: 7. & fortasse in cupressū
Scis simul are: quid hoc? si fractis enatant ex spes
Navibus are dato qui pingitur, & amphora caput
Institui, currente rotā cur urceus exit?
8. Deniq; sit, quod vis, simplex duntaxat & unum
9. Maximā pars Vatū, pater & juvenes patre digni,
Decipimur specie recti: brevis esse laboro,
Obscurus fio: sectantem via nervi,
Deficiunt animiq; professus grandia turget:
x Serpit humi tutus nimium, timidūque procella.
10. Qui variare cupit rem prodigialiter unam,
y Delphinum sylvis appingit, fluctibus aprum.
11. In vitium ducit culpe fuga, si caret arte.
12. Aemiliū circa ludum faber imus & a ungues
Exprimet, & molles imitabitur are capillos:
Infelix operis summa: quia ponere totum
Nesciet. 13. Hunc ego me si quid componere curem,
Non magis esse velim, quam pravo vivere naso
Spectandum nigris oculis nigroque capillo.
14. Sumite materiam vestris, qui scribitis, equam
Viribus, & da versate diu, quid ferre recusent,
Quid valeant humeri: cui lecta potenter erit res,
Nec facundia deseret hunc, nec lucidus ordo.
15. Ordinis haec viri erit & Venus (aut ego fallor)
Ut Jam nunc dicat, jam nunc debentia dici
Pleraque differat, & praesens in tempus omittat.
16. Hoc amet: hoc spernat promissi carminis auctor.
17. In verbis etiam tenuis cautūque ferendis,
Dixeris egregie, notum si callida verbum
Reddiderit junctura novum. Si forte necesse est
Indiciis monstrare recentibus abdita rerum,
Fingere cinctatis non exaudita Cethegis
Contingunt: dabiturque licentia sumta pudenter.
Et nova sic nuper habebunt verba fidem si

Græco fonte cadent parce detorta. 7. Quid autē
o0 Cacilio Plautūq; dabit Romanus, ademtum
Virgilio Variūq; ego cur acquirere pauca
Si possum, invideor? Quā per lingua Catonis & Ennī
1. 5 Sermonem patrum ditaverit, & nova rerum
Nomina protulerit? 8. 1. Licuit, semperq; licebit,
Signatum presente notā procudere nomen.
19. Ut sylva foliis pronos mutantur in annos,
20. Prima cadunt: ita verborum vetus interit etas,
20. Et juvenum ritu, florent modō nata, vigētiq;
Debemur morti, nos nostraq; sine receptus
Terra 11 Neptunus, classes Aquilonibus arcet
11 Regis opus: sterilisve diu palus aptaque remis,
2. 5 Vicinas x x urbes alit, & grave sentit aratrum:
Seu cursum mutavit iniquum frugibus amnis,
21. 11 Doctus iter melius. Mortalia facta peribunt:
Nedum sermonum stet 22 honos & gratia vivax.
22. Multa renascuntur, quae iam cecidere cadentq;
Quae nunc sunt in honore vocabula si volet 22 usus:
Quae penes arbitrium est & us & norma loquendi.
23. Res gesta regūque ductūque & tristia bella
Quo scribi possent numero, monstravit 23 Ho-
merus.
*g Versibus impariter iunctis querimonia primū,
Post etiam inclusa est voti sententia compos.
Quis tamen exiguos Elegos emisit auctor,
40 Grammatici certant: & adhuc sub indice lis est.
*i Archilochum proprio rabies armavit *k iambo
24. Hunc 11 socci cepere pedem grandēq; cothurni,
Alternis aptum sermonibus, & populares
*m Vincentem strepitus, & natum rebus agendis.
4. 5 *n Musa dedit 10 fidibus *p Divos puerosq; Deorum.
Et pugilem victorem & equū certamine primū,
Et juvenum curas & libera vina referre.
25. Descriptas servare vices 11 operūq; colores.
50 *r Cur ego, si nequeo ignorōq;, Poeta 11 salutor?
Cur nescire pudens pravē quā discere malo?
26. Versibus exponi Tragicis res Comica non vult:
Indignatur item privatis ac propē socco
Dignis carminibus narrari 11 cena Thyeste.
5. 5 27. Singula quaq; locum teneant sortita decenter
28. Interdum tamen & vocem 11 Comedia tollit,
Iratūque Chremes timido delitigat ore:
Et Tragicus plerūque dolet sermone pedestri.
60 *2 Telephus & Peleus, quū pauper & exsul uterq;
Projicit ampullas, & sesquipedalia verba:
Si curat cor spectantis 11 tetigisse querelā.
29. Nō satis est 11 pulcra esse poemata: dulcia sunt,
Et quocunque volent, animum auditoris 11 agūto.
6. 5 30. Ut 11 ridentibus arident, ita flentibus adsunt
Humani vultus. Si vis me flere, dolendum est
Primum ipsi tibi: post tua me infortunia 11 ludent.
11. g*

31. g* Telephe vel Peleu, malè mandata loquëris,
 h* Aut dormitabo aut ridebo i* tristia mestum
 Vultum verba decent: iratum, plena minarum:
 Ludentem lasciva: severum, seria dictu.
 32. Formatur enim natura prius nos intus ad omnem
 Fortunarum habitum: Juvat, aut impellit ad irā:
 Aut ad humum merore gravi deducit, & angit:
 Post effert animi motus interprete lingua.
 33. Si dicentis erunt fortunis k* absona dicta;
 Romani tollent equites peditesque l* cachinnum.
 34. Intererit multū, m* Davusne loquatur Herusve:
 Maturusne senex: an adhuc florente n* juventū
 Fervidus: an matrona potens: an sedula nutritrix:
 Mercatorne vagus, o* cultorve virentis agelli:
 p* Colchus an Assyrius: Thebis nutritus, an Argis.
 p* Aut famam sequere, aut sibi convenientia finge
 Scriptor. Honoratum si forte reponis achillem:
 Impiger, iracundus, inexorabilis, acer:
 Jura neget sibi nata: nihil non arroget armis.
 Sit Medea ferox, invictaque: flebilis Ixo,
 Perfidus Ixion, Io vaga, tristis Orestes.
 35. Si quid inexpertum scene committis, & audes
 Personam formare novam, servetur ad imum,
 Qualis ab incepto processerit, sibi constet.
 36. Difficile est propriè communia dicere: tūque
 Rectius x* Iliacum carmen deducis in actus,
 Quàm si proferres ignota indicta, primus.
 37. Publica materies privati juris erit si
 Nec circa o* vilè patulūq, moraberis o* orbem:
 Nec u* verbum verbo curabis reddere, fidus
 Interpres: nec desilies imitator in x* arcum,
 Unde pedem proferre pudor vetet, aut operis lex.
 38. Nec sic incipies, ut y* scriptor Cyclicus olim:
 z* Fortunā Priami cantabo & nobile bellum.
 Quid dignum tanto feret hic promissor t* hiatus?
 39. Parturient montes, nascetur ridiculus mus.
 40. Quanto rectius t* hic, qui nil molitur ineptè:
 Dic mihi Musa, virum, capta post tempora Troja
 Qui more hominum multorum novit & urbes. 45
 41. Non t* fumū ex fulgore, sed ex fumo dare lucem
 Cogitat 42. ut t* speciosa dehinc miracula promat,
 Antiphaten, Scyllamque & cū Cyclope Charybdin.
 34. Nec creditum Diomedis ab interitu Meleagri,
 Nec gemino bellū Trojanum t* d' orditur ab t* ovo.
 44. Semper ad eventum festinat, & in medias res,
 Non secus ac notas, auditorem rapit, & quæ
 Desperat tractata t* nitefcere posse, relinquit.
 Aut ita mentitur: sic veris falsa remiscet,
 Primone t* g medium, medio ne discrepet imum,
 45. Tu quid ego & populus mecum desideret, audi.
 Si plausoris eges t* h aulea manetis & usque
 Sessuri, donec cantor, vos plaudite, dicat:
 t* Aetatis cuiusque notandi sunt tibi mores:
 Mobilibusque decor naturis dandus & annis.
 Reddere qui voces jam scit puer & pede certo
 Signat humum, gaudet paribus colludere, & iram
 Colligit ac ponit temere & mutatur in horas.
 Imberbis juvenis tandem t* custode remoto
 Gaudet equis canibusque & aprici gramine campi:
 t* Cereus in vitium flecti, monitoribus asper:

Utilium tardus provisor, prodigus aris:
 Sublimis, cupidusque & amata relinquere pernix.
 Conversis studiis t* m etas animusque virilis
 Quarit opes & amicitias, inservit honori:
 Commisisse cavet, quod mox mutare laboret.
 Multa senem circumveniunt incōmoda, t* n vel quod
 Quarit & inventis miser abstinet, ac timet uti:
 Vel quod res omnes timide gelidæque ministrat,
 10 Dilator, spe longus, iners, avitūque futuri:
 Difficilis, querulus, laudator temporis acti
 Se puero t* p censor, castigatōque minorum.
 t* 9 Multa ferunt anni venientes commoda secum:
 46. Multa recedentes adimunt: ne forte seniles
 Mandentur juveni partes, puerōq, viriles,
 Semper in adjunctis, avōq, morabimur aptis.
 47. t* Aut agitur res in scenis aut acta refertur:
 20 Segnius t* irritant animos demissa per aurum,
 Quàm quæ sunt oculis subjecta fidelibus, & quæ
 Ipse sibi tradit spectator: 48. t* non tamen intus
 Digna geri, promes in scenam: multaq, tollos
 Ex t* u oculis, quæ mox narret t* n facundia presens.
 25 Nec pueros coram populo t* y Medea trucidet:
 Aut humana palam coquat exsta nefarius Atreus:
 Aut in avem Progne vertatur, Cadmus in anguem.
 Quodcūq, ostendis mihi sic, incredulus odi.
 30 49. t* 2 Neve minor, neu sit quinto productior actū
 Fabula, quæ posci vult & spectata reponi.
 Nec t* Deus intersit, nisi dignus vindice t* nodus
 Inciderit: nec quarta loqui persona laboret.
 50. t* 1 Actoris partes chorus officiūq, virile
 35 Defendat: neu quid medios intercinat actus,
 Quod non proposito conducatur & hereat aptè.
 Ille bonis faveatq, & consiliatur amicè:
 Et regat iratos & amet peccare timentes:
 40 Ille t* dapes laudet mense brevis: t* ille g salubrem
 Justitiam legesq, & h* t apertis otia portis.
 Ille tegat commissa, Deosq, precetur & oret,
 Ut redeat miseris, t* abeat Fortuna superbis.
 51. Tibia non, ut nunc, orichalco vincta tubaq,
 k* t Aemula: 52. sed tenuis, simplēque foramine
 paucō,
 14. t* 1 Aspirare & adesse choris erat utilis, atq,
 Nondum spissa nimis complere m* t sedilia flatu.
 50 Quod sanè populus numerabilis, ut pote parvus,
 Et frugi, castusq, verecundusq, coibat.
 53. Postquam caput agros extendere n* victor, & v-
 bem
 55 Latier amplecti murus, vinōq, diurno
 Placari t* Genius festis impune diebus:
 Accessit numerisq, modisq, licentia major.
 Indoctus quidem sapiet, liberg, laborum
 60 Rusticus, urbano confusus, turpis honesto?
 54. Sic prisca motūq, & luxuriam addidit arti
 Tibicen: traxitq, vagus per pulpita vestem.
 Sic etiam fidibus voces crevere se veris,
 Et tulit t* eloquium insolitum facundia preceps:
 65 Utiliumq, sagax rerum & divina futuri
 Sortilegis non discrepuit t* sententia t* Delphis.
 55 Carmine t* qui Tragico vilè certavit obhircum,
 Mox etiam agrestes t* Satyros nudavit, & asper
 Incolu-

In columi gravitate jocum u^t tentavit: eò quòd
 Illecebris erat & gratà novitate morandus
 Spectator, functusque sacris, & potus, & exlex,
 56. Verum ita risores, x^t ita commendare dicaces
 Conveniet Satyros ita vertere seria ludo;
 Ne, y^t quicung, Deus, quicung, adhibebitur heros,
 Regali conspectus in auro nuper & ostro,
 2^t Migret in obscuras humili sermone tabernas:
 Aut dum vitat humum nubes, & inania captet.
 57. 1^a Effutire leves indigna 1^b Tragedia versus:
 Ut festis matrona 1^c moveri iussa diebus,
 Intererit Satyris paulum pudibunda protervis,
 58. Non ego inornata & 1^d dominantia nomina so-
 lum,
 Verbaque, Pisones, Satyrorum scriptor amabo:
 Nec si enitar Tragico differre 1^e colori,
 Ut nihil intersit. Da usue loquatur & audax
 Pythias, 1^f emancto lucrata Simone talentum;
 An 1^g custos, famulusque Dei Silenus alumni.
 59. Ex noto fictum carmen sequar: ut sibi qui vis
 1^g Speret idem sudet multum, frustra que labore
 Ausus idem, tantum series juncturae pollet!
 Tantum de medio sumtis accedit honoris.
 60. Sylvis deducti caveant (me iudice) Fauni.
 Ne velut innati 1ⁱ trivis, ac penè forenses,
 Aut nimium teneris 1^k juvenentur versibus un-
 quam,
 1^l Aut immunda 1^m crepent ignominiosaque dicta: 3°
 61. Offenduntur enim, quibus est 1ⁿ equus & pater
 & res:
 Nec si quid fricti ciceris probat & nucis 1° emtor
 Aequis accipiunt animis, donant ve coronà.
 62. Syllaba longa brevis subiecta vocatur Jambus,
 Pes citus: unde trimetris accrescere 1^p iussit
 Nomen iambeis: quum senos redderet 1^q ictus,
 Primus ad extremum similis sibi, Non ita pridem,
 Tardior ut paulò graviorque 1^r veniret ad au-
 res,
 Spondeos stabiles in iura 1^s paternarecepit
 Commodus, & patiens non ut de sede secunda
 Cederet, aut quarta socialiter, hic & in Acci
 Nobilibus trimetris apparet rarus & Enni.
 63. In scenam misso, magno cum pondere versus,
 Aut opere celeris nimium, curaque carentis,
 Aut ignorata premit 1^t artis crimine turpi.
 64. 1^u Non qui vis videt immodulata poemata in-
 dex:
 Et data Romanis venia est iniusta Poetis.
 Iccircone vager scribam, licenter? an omnes
 Visuros peccata putem mea tutus, & extra
 Spem venia cautus? vitavi denique culpam,
 Non laudem merui 65. 1^x Vos exemplaria Graca
 1^y Nocturnà versate manu, versate diurnà.
 1^z At vestri proavi Plautinos & numeros &
 Laudavere sales, nimium patienter utrumque,
 2^t Ne dicam stultè mirati si modò ego & vos
 Scimus in urbanum lepido seponere dicto,
 Legitimumque sonum digitis 1^b callemus & au-
 re.
 66. Ignotum Tragica genus invenisse 1^c Camæna
 Dicitur, & plaustris vexisse poemata Thespis:

Quae canerent, agerentque peruncti facibus 1^t ora
 Post hunc persona palleg, repertor honeste
 Aeschylus, & modicis instravit 1^t pulpita tignis,
 Et docuit magnūq, loqui, nitique cothurno.
 67. Succesit vetus his 1^t Comædia non sine magna
 Laude: sed in vitium libertas excidit, & vim
 Dignam 1^g lege regi, lex est accepta, chorūque
 Turpiter obtulit, sublato iure nocendi.
 68. Nil intentatum nostri liquere Poeta:
 10. Nuc minimum meruere decus, 1^b vestigia Graca
 Ausi deferere & celebrare domestica facta:
 Vel qui 1^t prae-textas, vel qui docuere rogatas.
 Nec 1^k virtute foret claris: e potentius armis,
 15. Quam lingua 1^t Latium, si, non offenderet unum,
 quēq, Poetarum 1^m lima labor & mora. 69. n^t
 Vos o
 Pompilius sanguis, carmen reprehendite, quod non
 1° Multa dies & multa litura coercuit, atque
 20. Perfectum 1^p decies non 1^q castigavit 1^r ad un-
 guem.
 70. Ingenium 1^s miserā quia fortunatius arte,
 Credit, & excludit fanos 1^t Helicone Poetas
 25. Democritus 71. Bonapars 1^u non unguis ponere cu-
 rat,
 Non barbam: secreta petit loca: balnea vitat.
 Nanciscetur enim pretium nomēque Poeta,
 Si 1^x tribus Anticyris caput insanabile nunquam
 30. 1^y Tonfori Licino commiserit 72. 1^z O ego laevus,
 Qui purgor bilem sub verni temporis horam!
 Non alius faceret meliora poemata 73. Verum
 Nil tanti est. Ergo fungar vice cotis, acutum
 35. Reddere quae ferrum valet, exors ipsa secandi:
 Munus & officium nil scribens ipse docebo:
 Unde parentur opes, 1ª quidā alat, formetque Poe-
 tam:
 40. Quid deceat, quid non, quò virtus, quò ferat er-
 ror:
 74. 1ª Scribendi recte sapere est & principium &
 fons:
 Rem tibi Socratica poterunt ostendere a charta:
 45. Verbaque praevisa 1^m rem non invita sequentur.
 Qui didicit, 1ⁿ patria quid debeat, & quid ami-
 cis.
 Quo sit amore parens, quo frater amandus & ho-
 spes:
 50. Quod sit conscripti, quod iudicis officium: quae
 Partes in bellum missi ducis: ille profecto
 Reddere persona scit convenientia cuique,
 Respicere exemplar vitae morūque jubebo
 55. Doctum, imitatore & veras hinc ducere, vo-
 ces.
 75. Interdum speciosa locis, munitaque recte,
 Fabula nullius 1^x Veneris sine 1^y pondere & arte,
 60. 1^z Valdius oblectat populum, meliusque moratur,
 Quam versus inopes rerum nugaeque canora.
 70. 1^a Graius ingenium, Graius dedit ore rotundo
 Musa loqui praeter laudem nullius avaris.
 65. Romani pueri longis rationibus affem
 Discunt in partes 1^t centum diducere. Dicat
 Filius Albin, si de quincunceremota est
 Uncia, quid superest? poteras dixisse, triens: 1^c eu?
 77. Rem

Rem poteris servare tuam. Redit unica: quid sit?
Semis. At hac animos varugo & cura peculi
Quum semel imbuerit: speramus carmina fingi
Posselinenda cedro, & laevi servanda cupresso?
77. Aut prodesse volunt, aut delectare Poeta,
Aut simul & jucunda & idonea dicere vita.
78. Quicquid praecepies, esto brevis, ut cito dicta
Percipiant animi dociles, teneantque fideles.
Omne supervacuum a pleno de pectore manat.
79. Ficta voluptatis causa sint proxima veris.
Nec quodcunque volet, poscat sibi fabula credi:
Nec pransae Lamiae vivum puerum extrahat alvo.
80. Centuria seniorum agit ant expertia & frangis:
Celsi praetereunt ausera poemata ad Rhodum:
Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci,
Lectorem delectando pariterq; monendo.
Hic numeret aera liber Sosis, hic & mare transit,
Et longum noto scriptori prorogat aevum.
81. Sunt delicta tamen, quibus ignovisse velimus.
Nam u neg, chorda sonum reddit, quem vult & ma-
nus & mens:
Poscentique gravem per sepe remittit acutum:
Nec semper feriet quodcunque, minabitur, & arcus.
Verum ubi plura nitet in carmine, non ego paucis
Offendar maculis: quas aut incuria fudit,
Aut humana parum cavit natura. Quid ergo?
82. Ut scriptor si peccat idem librarius usque,
Quamvis est monitus, venia caret: & citharædus
Ridetur, chorda qui semper oberrat eadem:
Sic mihi, qui multum cessat, sit Chærilus ille,
Quem bis terque bonum cum risu miror: & idem
Indignor quandoque bonus & dormitat Homerus:
Verum opere in longo fas est obrepere somnum.
83. Ut pictura poësis erit: quæ, si propius spes,
Te capiet magis & quedam, si longius abstes.
Hæc amat obscurum: volet hæc sub luce videri,
Judicis argutum quæ non formidat acumen.
Hæc placuit semel: hæc decies repetita placebit.
84. Major juvenum, quamvis & voce pa-
ternâ.
Fingeris ad rectum, & per te sapis, hoc tibi dictum
Tolle memor: certis medium & tolerabile rebus
Recte concedi consultus juris & actor
Causarum mediocris, abest virtute disertis
Messalla, nec scit quantum Cassellius Aulus:
Sed tamen in pretio est. Mediocribus esse Poetis
Non homines, non Di, non concessere columna.
85. Ut gratas inter mensas symphonia discors,
Et crassum unguentum, & Sardo cum melle papaver
Offendunt: poterat duci quæ cana sine istis:
Sic animis natum inventumque poema juvantis,
Si paullum summo discessit, vergit ad imum.
86. Ludere qui nescit, campestribus abstinet ar-
mis:
Indotusque pila, discique trochique quiescit:
Ne spissum tollant impune coronæ.
Qui nescit, versus tamen audet fingere. 87. Quidni?
Liber & ingenuus, præsertim census equestrem
Summam nummorum, vitiisque remotus ab omni.
In nihil invitâ dices faciesve Minervâ:

* u. Id tibi iudicium est eamens. 88. Si quid tamē olim
Scripseris; in Metui descendat iudicis aures,
Et patris prematur & nostras, & nonumq; in annū.
Membranis intus positis delere licebit,
Quod non edideris: nescit & vox missa reverti.
89. Sylvestres homines & sacer interpretq; Deorum
Cadibus, & victu fædo deterruit Orpheus.
Dictus ab hoc & lenire tigres, rabidosque leones:
10. Dictus & Amphion Thebana conditor arcis
Saxa movere sono testudinis & prece blandâ
Ducere quod vellet. Fuit hæc sapientia quondam
Publica privatis secernere, sacra profanis:
11. Concubitu prohibere vago, dare iura maritis:
Oppida moliri: leges incidere ligno:
90. Sic honor & nomen divinis vatibus, atque
Carminibus venit. 91. Post hos insignis Homerus,
Tyræusque & mares animos in Martia bella
Versibus exacuit: dicta per carmina sortes
Et Vita monstrata via est, & gratia regum
Pieris cantata modis: ludusque repertus,
Et longorum operum finis. 92. ne forte pudori
Sit tibi Musa lyra solers, & cantor Apollo.
93. Naturâ fieret laudabile carmen, an arte,
Quæsitum est: ego nec studium sine divite a vena,
Nec rude quid prosit, video, ingenium: alterius
30. sic
Alter a poscit opem res & coniurat amice.
94. Qui studet optatam cursu contingere me-
tam,
33. Multa tulit fecitq; puer: sudavit & alfit:
Abstinit & Venere & Baccho, qui Pythia can-
tat
Tibicen: didicit prius eximuitque magistrum.
40. Nunc satis est dixisse. 95. ego mira poemata
& pango.
Occupet extremum scabies: mihi turper relinqui
Et, quod non didici, sanè nescire fateri. (est
96. Ut praeo, ad merces turbam qui cogit emendas
Assentatores jubet ad lucrum ire Poeta,
& Dives agris, dives positus in senore nummis.
97. Si verò est, unctum qui recte ponere possit,
Et spondere levi pro paupere, & eripere atris
50. Litibus implicitum: mirabor si sciet inter-
noscere mendacem, verumque beatus amicum.
98. Tæ, seu donaris, seu quid donare voles cui,
Nolito ad versus tibi factos ducere plenum
Latitia. Clamabit enim pulcrè bene recte.
Pallefcet super his: etiam stillabit amicis
Ex oculis rorem: saliet: tundet pede terram.
Ut qui conducti plorant in funere, dicunt
Et faciunt propè plura dolentibus ex animo: sic
7. Derisor verò plus laudatore movetur
99. Reges dicuntur multis urgere culullis,
Et torquere mero, quem perspexisse laborent,
6. An sit amicitia dignus. Si carmina condes;
Nunquam te fallant animi sub vulpe latentes.
101. Quintilio si quid recitares, & corrige, sodes,
Hæc aiebat, & hoc: melius te posse negares,
Bis terque expertum frustra: delere jubebat,
Et male tornatos incudi reddere versus.
Si defendere delictum, quam vertere mallets,
Nullum

Nullum aliud verbum, aut operam sumebat in-
nam.

Quin sine rivalité que & tua solus amares.*

101. Vir bonus, & prudens versus reprehendet * y
inertes:

*Culpabit * d duros: in comitis allinet atrum*

*Transverso calamo signum * ambitiosa recidet*

Ornamenta parum claris lucem dare coget:

Arguet ambiguè dictum mutanda notabit.

Fiet * § Aristarchus 102. * nec dicet, cur ego amicū

Offendam in nugis? 103. Hæ nuga seria ducent

*In*0 mala, derisum semel exceptumque sinistrè.*

Ut mala quem scabies, aut morbus regius urget,

Aut fanaticus error & iracunda, Diana,*

Vesani tetigisset, timent, fugiuntque Poetae,

Quis sapiunt: agitant pueri incautique sequuntur.

104. Hic, dum sublimis * & versus ruclatur, & errat,

Si, veluti merulis intentus decidit auceps

In puteum, foveamque; licet, succurrere longum*

Clamet iò cives non sit qui tollere* & curet,

Si quis curet opem ferre & demittere funem.

Quis scis, an prudens huc se * redejecerit? atque

*Servari nolit? *ξ Dicam, *ο Siculique Poetæ*

Narrabo interitum: Deus immortalis haberi

Dum cupit Empedocles ardentē Π *frigidus Aetnā*

Insiluit 105. § Sit ius liceatque perire Poetis.*

¹⁰ Invitum qui servat idem facit occidenti:

Nec semel hoc confecit nec si* retractas erit, jam*

Fiet homo & ponet* famose mortis amorem:

106. Nec satis apparet, cur versus facit itet: vtrum

15 * ♀ Minxerit in patrios cineres, an triste bidental

Moverit incestus certè furit, ac velut ursus,

Obiectos caveæ valuit si frangere clathros:

χ Indoctū doctūmq; fugat recitator ↓ acerbus,

Quem verò arripuit tenet occiditque legendo.

* Non missuracutem, nisi plena cruoris hirudo.

Analysis Dialectica.

EX themate præfixo facillè percipias, orationem partim versari in reprehensione, partim in præceptione, quorum prius est Græcis τὸ ελεγκτικόν, posterius τὸ διδασκαλικόν, & ad illud τὰ ἑτερογενή, res diversi generis, sicut τὰ ὁμογενή, res ejusdem generis ad hoc posterius, referenda sunt. Itaq; utriusq; explanatio est è loco ad versusum sic enuncianda: poema e rebus dissentaneis sumit materiam & per sonis conflatum, nemini planè probatur, atq; adeò doctissi- mo cuig, ludibrio habetur ex hominum actionibus & attri- butis personarum inter se consentaneis legitime constitu- tum, & legibus Dialecticæ methodi fundatum, simplex & sunt omnia suppositis principiis correspondentia, illud in- quam, omnib; placet & magno stat pretio Dissensionis hu- jus pars prior de discrepantia rerum atq; partiū quæ poe- mæ turpiter inferuntur, duobus ac viginti versibus com- prehensa primum similitudine refellitur & coargitur in- cujus protasi argumentum ponitur, id est, simile: in apo- dosi verò res, de qua hic agitur, & ita brevius & clarius en-unciatur: ut pictura tabula, quæ pro vera, expressa; & inte- gra hominis imagine, exhibet monstrum ex humano capite, cervice equina, variis variorum animalium membris ac plumis, supernè venusto mulieris vultu, infernè turpi pisce conflatum, spectatori vultibus est ridicula omnibus: Sic poema ex alienis rebus ac contrariis conditum, partibusq; minimè in- ter se congruentibus, sed multum differentibus, coagmenta- tum ab omnibus contemnitur & pro nihilo putatur, quod tamen litera Poetæ videtur pronunciare per majorum contentionem, utinam amici, pictoris, quàm inimici, pro nihilo talem putarent picturam.

2. Adhuc sunt protasis quinque; versibus explicata: nunc apodosis reponitur brevius: sed quæ tamen brevi altera similitudine approbatur, quod huiusmodi poema indecora & ineptarum coagmentatione respondeat somnio aegroti, id est, hominis alienatæ mentis cujus somnus est inæqualis & varietate somniorum interruptus: *variis quoque rerum variarum, minimeque, inter se consentientibus spectris inter agrotationem agitur & illusus.* Hic observandum est, in apodosis huius posterioris collationis iterari, quod fuerat in protasi prioris.

3. Excusatio est heterogeniæ superius reprehensa ē paribus, quod aque liceat Poetis commisceri & confingere, quicquid illis libuerit, atq. ipsis pictoribus. De pictoris quidem libertate sic Lucianus, το ποιητικὸν φύλον ἐλάττωρον.

4. Illa confingendi equalis potestas & licentia paribus alteris approbatur, quod Horatius, aliq. ipsius similes Poeta:

2 § non minorem comminiscendi, quod cuiq³ libitum fuerit, ab
aliis veniam petant, nec alius etiam minorem libenter do-
nent, quàm quæ pictoribus datur.

30 *s. Aequalitas talis licentiae certo fine reprimitur. ut uter
que, tam pictor, quam Poeta, in primis caveat, ne quid ad-
versante & repugante natura effingat; secus, id plane, eos
adhorrorum & regis des, ut monstroso partu editum & abhor-
rens à natura, repudiabitur, cujusmodi est mixtura rerum
praesentium, quae in litera non ed praecipue memorantur,
ut vitia picturae reprehendantur: in quam minimè Hora-*

35
tius instituit inquirere hoc præcepto, sicut malè nonnul-
li judicârunt, in hæc verba. *inceptis gravibus* annotantes,
40 *pietorum vitia jam esse confutata; hic verò Poetarum vitia*
comparate argui quum noster scriptor solum hîc sibi pro-
posuerit censoriâ notâ hæc castigare, pietorum, sutorum,
& figulorum comparationibus pro argumentis suæ casti-
gatricis demonstrationis: quæ singula simpliciter conside-
rata, sunt è causâ, quæ imprudentiâ, & errore, non consi-
lio, talia efficit sed hic collatio dominatur quali argumê-
to nunc vitur è similitudine ducto ad reiiciendam è tra-
ctatione materiæ gravioris apographen longiorem for-
tassè notatam in aliquo poemate Pisonum, aut aliorum
55 ipsius æqualium: quod sic apertius enuncies: *quæ ma-
modum panniculus purpura unus aut alter assutus vestri alte-
rius coloris, velut emblemata quoddam, satis quidem per se e-
legans, sed non admodum necessarium, non affert vestri orna-
mentum, nec honorato viro decus ipsa induto: sic descriptio
luci vel fluminis, vel arcus celestis, quæ sunt res parvæ min-
ime, necessaria, levibus, variis, & longioribus circumstan-
tiis, dilata minime potest gravi materia ornamento esse, &
auditoribus placere.* Hujus infania Poetas, qui sua volumi-
na implent infanis descriptionibus, Seneca notat in ludo
de morte Claudii Cæsaris.

60 Jam Phoebus breviorē viā contraxerat ortum
Lucis, & obscuri credebant tempora somni:
Jamq^{ue} suū vitrix augebat Cynthia regnum:
Et deformis hyems gratos carpebat honores.
Divitiis autumnū, visūq^{ue} senescere Baccho
65 Carpebat raras serus vindemitor uvas.

IX 2

ideat, id est, quævis descriptio luci per se suum habeat splendorem aperte ac breviter adhibita, hic tamen longior oblescit & obscuratur, quum ipsa descriptio materie gravius per se satis illustri applicata, longius per reculas minutus vagatur, & à principe materie longius recedit. Nam de principe materia Poetæ proposita fuerat quaestio, non de occurrente luco, iride, vel flumine, tempestate, pluvia, quæ sunt *passiva*: de quibus, si necesse est, & res postulat, scribere, id profectò breviter ac velut obiter est præstādum, non illic tamen diutius immorandum. Post hoc consiliū à me scriptum reperi simile Servii in hunc ver. 633. lib. 10. Aeneid.

Forte ratis celsi conjuncta crepidine sacri, &c.

Descriptio, inquit interpret ille *per parebasin* (quod verbum malo, quàm simplex *echasin* etiam pro argumento sumtum à Fabio Quint. lib. 5. ideoque hic ambiguum) *descriptio*, inquam, *per parebasin* facta est. Non enim à superioribus pendet: sed ante dictis adiungitur, ut,

Insula Sicaniū juxta latus &c. Has autem descriptiones esse apertas & raras convenit, sicut Horatius docet: sunt enim ornatui. Sed hujus facilem habebis intelligentiam è descriptione Apollinaris templi, quam Virg. initio l. 6. Aen. facit, primum ex efficiente Dædalo architecto, deinde adjuncto brevi ornatu, prætermisissis luci, aræ, fluminis & rerum aliarum circumstantiis. Illa enim (ut ita dicam) naographia incipit ab his:

Redditus his primum terris, tibi, Phæbe, sacrauit.
producta usque ad hæc verba:

quin protinus omnia

Perlegerent oculis, ni jam præmissus Aabates.

Sed multò breuius idem Poeta describit pestilentiam lib. 3. Aeneid. nec à materia suscepta decidit, nec diutius vagatur. Undè perspicimus inanes ac minutas quarumlibet rerum sciographias, idest adumbratas descriptione in Aeneide diligenter vitari à Poeta: quod non facit Poeta Lucanus, qui nimius est & immodicus in describendis prodigijs, Massiliensi nemore, catalogis, & magia, pluvia, tempestate locis, oppidis & temporibus, alijsq; similibus. Virgilius easdem descriptiones contra Georgico opere minus gravi affectare videtur: quod facillimè & optimè intelliges è descriptione ejusdem morbi 3. Georg. quò te libenter equidem remitto, vt me illius describendæ onere in praesentia leues. Tu certè idem potes observare in reliquis scriptoribus metricis, tam Græcis, quàm Latinis & maximè inter eos probatis. *Tales autem proluxae descriptiones* duabus de causis *vitandae* proponuntur, & *quod minime sint necessaria, vt ostentationis magis, quam exornationis gratiâ permista, & quòd ambage luxuriante faciant, vt auctor saepius à proposito aberret:* quidem est gravissimum in doctrinam Dialecticæ **methodi peccatum.**

7. Ad eandem quoque heterogeniam & eis d'agoodivovon
pertinent hæc duo similia obsecrè pronuntiata quò & su- s s
perius monstrum & mixtura rerum naturâ inter se diffe-
rentium. *Imitatur*, inquit Horatius, *imperitus ille Poeta*
rudem & parum exercitatum pictorem, qui ab omnib. ride-
tur, & fallacie insimulatur: quod acceptâ mercede ab homi-
ne naufrago pro tabula naufragii pingenda depingit cupres- 60
sus nihil ad opus redemptum attinente: sic Poeta ridiculus
est, qui res ineptas & à questione alienas aut certe ab eadem
minime pendentes suo poemati inserit. Poeta qui pro magni
fico & gravi principio poematis & opere grandi instituto re 65
ponit tandem opusculum minutum ex ambitionis sciograp-
his, ineptit similiter figulo, qui per imperitiam & errorem,
summamq; imprudentiam pro carissimo & amplissimo vase
proposito reddit vilissimum angustissimum urceolum: cujus
certè figmentum videtur tribuendum casui fortuito, non
consilio figuli imperiti artis plasticæ, itaq; pars altera simi-
litudinis secundæ constat è causâ efficiente per accidens

adinertiam vtriusque, & Poetæ & figuli, similiter arguen-
dam posita.

8. Ostensa est adhuc duobus ac viginti versibus, dissensionis prior pars, *quid in poemate fugiendum esset*: nunc posterior, ut antiprotasis per consensionem (quam nonnulli existimant esse conclusionem primi præcepti, quasi verò posset hæc numeri progressio deinceps continuari in hoc opere tam variæ multiplicis materiæ, quin sæpè numerus ab initio reperendus & abrumpendus sit, pro varietate præceptionis ex alia sumtæ alternatim arte, neque id sine fastidio lectoris) nunc, inquam, posterior pars dissensionis, *quid in eodem sit faciendum*, docet breviter vnicò versu, vbi totâ superiori heterogeniâ damnatâ, hanc cõstituit boni poematis homogeniam, ut hoc sibi perpetuò sit *aquabile, constans, par, simplex*, id est, à re & quæstione proposita non aberret, ut leges dialecticæ methodi requirunt, per epifodia & vanas sciographias: quæ sunt *ἀνεπὶ τὴν ἀπὸ τοῦ τοῦ ἐν τῷ ποιήματι ποιοῦντα*. Verum enunciatur rursum argumentum integræ dissensionis, memoriæ gratiâ: *quum nihil in poemate debeat esse duplex, multiplex, varium, nihil manifesto falsum, nihil alienum, nihil sui dispar & dissimile nihil natura repugnans adhibeatur, quod multis rationibus est amplificatum*, ut suprà patuit. Sit ergo poema unum ac simplex, ac perpetuò sibi consentaneum, quæ pars ad versatur priori consensione rerum inter se, consensu ex adjunctis, simplicitate, æqualitate, & poematis vnitatē, è propriis tamen membris & consentaneis sic decenter conformata, ut è pluribus vnum appareat corpus.

9. De hac homogenia, tanquam de recta via, nos, inquit, Poeta, facile desectimus omnes etiam inviti ad quandam heterogeniam speciem, & imprudenter labimur ad extrema, quod arguitur quadruplici distributione è subjectis, quorum specie labuntur scriptores in vitia: ac primum, qui stylum orationis brevem affectant, fugâ garrule loquacitatis sapius fiunt obscuriores: vt de illis meritò diceres hoc Euripidis in Hippolyto, ἢ μᾶλ' ἔστιν ἀπαρὶ γλῶσσαι οὐκ ὄντος, id est, non sum vates ad cognoscenda occulta, vel vt Terent. loquitur, DAVUS sum, non Oedipus: in his maximè rebus, quæ magis egent vate, quàm lectore, vel auditore: quare pro ratione rei ac sententiæ oratio videtur temperanda: deinde, qui concinnitatem orationis & suavitatem unice sectantur, asperitatis declinatione, eorum apparet stylus nimis enervatus & molli: quia, inquit Crassus 3. de Orat. citius in Oratoris, aut in Poetae concinnis aut fucille offenditur: quod sensus in nimia voluptate natura, non mente, capiuntur satietate. Ita requiritur in viroque suavis austeritas & solida, non dulcis & decocta, Idem Fab. Quint. l. 3. præcipit, ornatus virilis & fortis, sanctus sit, nec effeminatam levitatem, nec fucus eminentem colorem amet: sanguine & viribus niteat: Simili modò, qui grandiloquentiam & sublime genus scribendi affectant, in turgidum & inflatum sæpius incidunt: quod postremum dum alii curant diligentius declinare, in humile & abiectum recidunt. Idem accedere solet omnibus rectum & medium ignorantibus, vt Ovid. lib. 1. de Remed. Amot. sub fin. cecinit:

Et mala sunt vicina bonis: errore sub illo

Pro vitio virtus crimina sepe tulit.

Verum hæc vitia possunt vitari ex imitatione styli Virgiliani, qui pro conditione rei & materia mihi videtur temperatus. Quum enim Virg. ludicras pastorum concertationes, leves & rusticas cantiunculas conscripsit, simplici ac humili stylo usus est: sed quum ibidem animadvertit materiam paullam ab humilitate & levitate pastoralis assurgere, stylum orationis convertit ad gravitatem, ut est videre in 4. Eclog. vbi laudes Asinii Pollionis & ipsius etiam Augusti dicit. Item in sexta: vbi quoque ex opinione Epieuri primordia rerum canit: mediocri autem caractere, & stylo usus est in tractatione agricultura, ut neque

neque cantum demiserit ad fistulam pastoralem, neque ad tubam militarem extulerit, nisi quum res videbatur id postulare, ut in describenda C. Julii Caesaris caede, ubi finibus mediocritatis superatis, graves stomachique plenas effundit querelas. Quum denique res heroicas pertractavit, se grandiloquum praestitit, nec tamen in turgidum & inflatum incurrit, licet alicui videatur nonnihil classicum inflare & magno spiritu tonare.

10. Qui praeterea studet rem sibi propositam fusius & ambitiosius variare, multis figmentis, descriptionibus variegare, frequentibusque figuris admirationis delectationisque causa utitur: Probatum quidem haec varietas, si intra limites naturae contineatur: sed si illius metas transiliat valde improbatum. Hoc autem similitudine demonstratur, ut pictor, qui in sylva depingendo pisces adhibet, & in mari depingendo apros inserit, vituperatur: sic Poeta, qui variando figmenta contra naturam & supra hominum fidem admiscet, vituperari solet: quam apodosis confirmat Serv. l. 1. Aeneid. initio: vituperabile, inquit, est Poeta aliquid fingere, quod penitus discedat a veritate, cuiusmodi sunt radices arboris, item surculi cruenti & tumulo Polydori evulsi similes sagittis, quibus confixus fuerat Polydorus a Polymnestore. Obijciunt praeterea Virgilio quod in Nymphas mutasset naves: quod per aureum ramum induxisset Aeneam ad inferos descendisse: quod denique finxisset ab Irade comam Didoni sectam fuisse.

11. Haec prodigialis ratio poematis variandi ex efficiente ignoratione artis declaratur: quod nisi prudenter provideatur, Poeta inducet in peccata & vitia, de quo fuit universalis admonitio & longa disputatio. Sat. 2. lib. 1.

Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.

Utrobique profecto summa animi propensio exprimitur verbis currendi ad vitium, & incaute oscitanteque illud fugiendi.

12. Hic locus videtur etiam comparate explicandus: ut faber, qui novit tantum exiret & minus corporis particulas scire ac venuste in arte ducere: principes vero ejusdem partes, vultum, collum, pectus, brachia, non, nisi turpiter, exprimere scitis, certe imperitus chalcidites habetur: sic Poeta qui solum excellit in quibusdam initiis ac progymnasmatibus Poetices, quales sunt fucatae descriptiones fluviorum & nemorum intempestiva & alieno loco adhibita: totum vero opus, ejusque confectio, & finem congruenter arti, & naturae expolitam nequit dare, apud omnes manet illaudatus.

13. Proxima quidem similia paribus illa strantur: quod aequae ipsi displicet poema una duntaxat particula elegans: atque corpus sola capillorum & oculorum nigredine decorum, sed a si depravatione deredeculum.

14. Ex eodem argumento ac praeterea ex effectis & adjunctis monentur scripturi poema, ut priusquam aliquid scribere aggrediantur, diligenter & accurate rem, qua suscipitur tractanda, praependerent, atque vires etiam ingenii explorent, vim mentis examinent: pondus denique suae doctrinae expendant, ut causa poematis, tam efficiens & forma quam materia, id est, quaestio proposita, sibi facilitate respondant. Ita nullo negotio deligent materiam scribendi viribus suis parem & idoneam: quam prudenter inchoent, atque institutam facile tractent argumentis, feliciter perficiant, ad eam sponte accedentibus, delectu argumentorum & legitima partium expositione. Nam e cognitione rei ad scribendum prudenter delecte, magna rationum & argumentorum ubertas emanabit, & mira facunde disserendi facultas inde iam prodibit. tum vero illi poterunt de se illud jactare Atistophanis in Vespis:

Ἐπεὶ νῦν ἔγχεσθ' ἡμῖν εἰδέναι τέχνην.

Exerceat quisque, quam novit artem.

15. Quia de superiori delectu argumenti ingenio cujusque scriptoris maxime idonei dixit vim disponendi & eloquendi facile prodire: ideo nunc breviter de loco diversorum instituit de collocatione materiae praecipere, ut nonnulla tam enenta, quam facta personarum in praesentia memorentur: sed alia in aliud tempus & locum differantur quorum alterum modò improbare debet ad tempus magni poematis promissor, ut Homerus multa de Achille scribere omittit, quae poterat, multa etiam Virg. de Aeneas quia uterque videbat illam non esse ad sua instituta necessaria. Hunc locum Serv. citat ad vers. 2. Georg.

Me vero primum dulces ante omnia Musae, ubi dicitur Virgilius observasse, quod sic Horatius praecipit: quod docet longe aliter atque Rhetor, qui proratione auditorum & propositae quaestiones moderatur doctrinam dispositionis: de qua vide Ciceronem in partitionibus oratoris. Multo etiam id secus facit, atque Dialecticus, qui propositae quaestioni invenit argumenta: inventa disponit certa lege cum partibus problematis. Hanc sic dispositam judicium rei prius dubiae consequi solet. Ea est prior axiomatum & syllogismorum collocatio. Complurium autem enunciatorum & argumentationum dispositionum, Methodus, altera disponendi species, ita docet, ut ab universalibus ad singularia, id est, ab antecedentibus omnino & absolute notioribus ad consequentia ignota explicandum, proponendo, definiendo, partiendo, singulas partes exemplis insignibus demonstrando, vinculis denique transpositionum colligando, perpetuo progrediatur. Hoc certe modò facilis via, brevique doctrinae compendia ad scientiam discantibus muniantur. Verum quum delectatione & perturbatione afficiendus est auditor, aut aliqua ratione fallendus, detrahenda sunt hinc illa superiora intelligentiae lumina, aut certe pars illorum aliqua silentio praetereunda, mala & vitia causa dissimulanda non aperte tamen defugienda. Hujusmodi sunt neotericorum occulta Rhetorum documenta, Ciceronis, inquam, in lib. de Orat. 2. & Quintilian lib. 4. cap. 5. de quibus vide plura in praelectionibus Audomari Talai in Dialectica P. Rami. Omnium vero maxime haec cryptis & haec ordinis perversio est propria Poetarum: qui hanc rerum hysterologiam ita sequuntur, ut à medio initium ducant: inde ad id, quod prius gestum fuerat, redeant: tum praeterea velut casu quodam narrent, & tandem concludant, ut in Poetica Aristoteles docuit. Hac quidem inversione ordinis Poetae primum distinguuntur ab Historicis, & hi veritatis asseveratione ab illis. Nam historici res eo ordine: de quo gesta fuerunt, verè narrare solent. Addit tamen Aristoteles ibidem ad hoc discrimen & ad illud orationis metricae & vacuae à metris, τὸ πρῶτον διαφέρει, τὸ δὲ μὲν τὰ γινώμενα λέγειν, τὸν δὲ οἷα ἀγέμεν. Hoc discrepant, quia hic historicus dicit, quae facta sunt: Poeta vero, quae fieri debuerunt. Quare Pisones hic monentur de hac praestantia & lepore Poetici ordinis, quod res quaeque suo tempore & loco more praestantissimorum Poetarum explicentur, nec perpetua series rerum gestarum servetur, ut ille contigerit, quod earum naturalis ordo videretur postulare: quem quum Statius Caecilius in Achilleide sequutus fuisset, in culpam incidit eorum, quos Aristoteles insinuat. Eam enim fabulam exorsus est ab eo inde tempore, quo Thetis in Scyrum insulam Achillem asportavit, & puellam finxit esse. Nostri autem homines habent hujus admonitionis exempla illustrissima à principibus Epicorum Poetarum. Homero & Virgilio: quorum alter principium Iliadis à raptu Helenes, ac multo minus ab ipsius natalibus, ut dicitur postea, sed ab ira principum repetivit. quae nono post anno obsidionis concitata est: nec quicquam ante hoc memoratu dignum gestum est, ut scribit Plutarchus

οὐκ ἔστιν ὁ πρῶτος ἀνατρεφέν ἢ δ' ἐγένετο id est, qui
uno ipso antea simul nutriti sunt, et nati) quod primum
 est, ponitur posterius, quod autem est posterius, ponitur
 primum, quum quis prius nascatur, quam nutriatur. Vi-
 de ibidem similia huic exempla ex Homero. Neque ego
 solum puto hoc tributum Homero propter inversionem
 verborum verum etiam ob inversum totius operis ordi-
 nem rerum gestarum narratione.

Hoc amet etc.] Serv. in vers. 4. Aeneid. *improbe
 amor etc.* citat hunc locum: annotans: exclamatio est con-
 tra amorem, & hoc ait Horatius *hoc amet etc.* & ne vide-
 retur non ad rem accommodatè locum citasse prae-
 nit sic citatum, quanquam de ordine artificiali, & natu-
 rali ibi dictum sit. Sed de Poetica dispositione satis.

16. Quae sunt haec dicta, *ἢ τὸ μῦθος* id est, de fa-
 bula & argumento, è partibus dialecticæ sumta sunt,
 methodo, inventione, & dispositione: quae proximè se-
 quuntur *ἢ τὸ λέγειν* id est de genere dicendi sunt Rhetori-
 ca: atque primum praecipit de genere orationis, quo ma-
 teria illa exprimenda sit, ex adjunctis perspicuitate verbo-
 rum & nota modificatione: quae tamen hic traduntur de
 puritate & elegantia Poeticae orationis, sunt duarum ar-
 tium communia. nedum vnius tantum propria. Gram-
 matica enim proprietatem verborum & orationis puri-
 tatem, nativamque eorundem notionem & juncturam
 sibi jure potest vindicare, sicut eloquutio Rhetorica
 verborum modificationem & exornationem de quibus
 Aristoteles lib. 3. Rhetoricorum ad Theodect. & Cicer.
 lib. quoque 3. ad Quint. frat. & Quint. lib. 1. cap.
 5. & lib. 8. & 9. à quibus facillè potuisset futurus Poeta
 haec Horatii praecepta de rhetorica eloquutione accipe-
 re, & praesentibus carere: quae sunt huc inculcata si-
 ne ulla necessitate. Nec verò putes haec alieno loco à
 nobis disputari, quum hanc legis de proprietate simpli-
 cium verborum & conjunctione tractationem, item de
 ornatu Rhetorum in tropis disputationem, ut illa in clas-
 sem Grammaticarum, haec in Rhetoricarum annotatio-
 num ordinem transferri videatur. Hujusmodi enim
 conflictio contrariarum, dissimilium & inter se pugnan-
 tium rationum est Dialecticæ maximè, ut verè disceptet-
 tur. Itaque Cicero ibidem praecipit tria esse in verbo
 simplici, quae illustrent atque exornant orationem: aut
 inusitatum & priscum verbum aut novatum, aut transla-
 tum. ubi observanda tibi est mutatio partitionis, quam
 paulò ante Crassus fecerat, *utemur verbis, inquit, aut iis,
 quae novamus et facimus ipsi: sed in hoc verborum genere
 propriorum delectus est quidam habendus, atque is aurium
 quodam judicio ponderandus.* Vides hujus orationis
 primum membrum esse propriorum verborum: in qui-
 bus laus est Oratoris maxima, *abjecta & obsoleta fugiat:
 lectis atque illustribus utatur: in quibus quiddam inesse so-
 nans videatur, quod non arte aliqua perpenditur, sed quod
 quasi naturali sensu judicatur.* Dico ego contra plurimum
 à Grammatica legitimè descripta adjumenti ad hoc judiciū
 faciendum afferri. Nam primum inde percipitur, quo
 quaque litera quo syllaba quaque sono, plend ne, an te-
 nuī, asperò ne, an leni, accini debeat. Deinde quibus
 literis dictio quaque ad soni suavitatem temperanda sit.
 Quae enim voces constant ex omnibus literis soni ple-
 nioris vel asperioris, si hujusmodi in sententia plures
 concurrant, talem sonum edunt, quem respuunt & as-
 perrant aures: quae contra ex omnibus exigui ac le-
 nis soni coalescunt, eas pariter aequaliterque eadem in-
 strumenta fastidiunt ac repudiant. Itaque voces, quae
 alternis plenis ac tenuibus, asperis suavisque sonis
 temperabuntur, judicio aurium maximè probabuntur:
 quemadmodum Rhetores praecipunt clausulas senten-

tiarum temperatione longarum & brevium alternà, &
 soni similitudine jucundè audiri & auribus in primis pla-
 cere. Indè profectò existit illa euphonia orationis, cu-
 jus causà omnis scriptio putatur numerosa, & quā ma-
 ximè aures afficiuntur & recreantur: de qua jam dixi-
 mus obiter Epist. 2. lib. 2. in Grammaticis, ad verba
quaecunque parum splendoris quod tibi proderit memo-
 riā repetere, & delectus bonorum verborum habetur.
 Neque verò verba, quae Cicero profert lib. supra cita-
 to, *tempestate, proles, effari, suboles, nuncupari, non re-
 bar, non opinabar,* villam ideo merentur eloquutionis
 Rhetoricæ laudem, quòd sunt prisca ferè ac vetusta &
 ab usu quotidiani sermonis jamdiu intermissa: nec i-
 tem novata dicuntur illustrare & exornare orationem
 propter novitatem: sed utrumque genus & priscum &
 novum propter euphoniā & numerum, quae perpen-
 duntur aurium judicio & maximè probantur. Est hoc
 quoque de verbis novandis praecipendum, quòd qui-
 dem gignantur vel conjunctione vel declinatione, ut
 loquitur Varro de derivatione, ut indigenitalis ab in-
 digena, & incurviscere pro incurvo: sed huic rationi con-
 jungendatum verborum Latinae Quintilian. lib. 1. cap.
 5. terminum constituit. *Ex tribus, inquit, nostrae vi-
 tae linguae non concesserim, quamvis Capis Cicero de-
 cat compositum esse ex capre, si, vis, & inveniantur, quae
 Lupercalia eque ires partes orationis esse contendunt, qua-
 si luere per caprum. Nam si vetera aurilia jam persuasum
 est ex sue, ovis & tauro. Caterum ex prepositione & duo-
 bus vocabulis dicitur videtur struxisse Pacuvius, Repandi-
 rostrum, incurvis cervicem pecus id est, ait, quum in portu
 mirati sumus, incurvis cervicem vix à risu defendimus.*
 Liberrima autem est haec conjunctio Graecis, nullisque
 ferè finibus circumscripta, ut docet Aristoteles in Poe-
 tica, qui ubi species nominis duas statuit, *ἀπλὴν καὶ
 σύνθετον*, subjecit per correctionem quandam, nomen pos-
 se *τεμπλὴν καὶ τετραπλὴν, καὶ πολλὰ πλὴν εἶναι*, id est è mul-
 tis constare, qualis junctura reperies multa in Aristoteli
 phane exempla, quorum duo apponam, quae nunc mi-
 hi succurrant nubibus ejusdem, *περὶ γὰρ πον γλῆχερ πλο-
 γεῖται πτερόν*, quod Scholiastes scribit, *ἐν τῷ γλῆχερ καὶ
 ἀν πλογίᾳ πεπονημένα τὰ καὶ δυναμένα ἐπτεροῖν*, id est episto-
 lium minutum, quod refelli & conteri potest. Atta-
 men videtur quidem mihi haec vox coaluisse è duobus
 simplicibus *γλῆχος* & *ἐχω* & totidem conjunctis *ἀν-
 πλογία* καὶ *ἐπτεροῖν*, de quo consule Suidam. Alte-
 rum est *σφραγίδου χαροκομήτου*, qui ornant digitos albis
 annulis usque ad ungues, quae quidem vox è quattuor
 simplicibus conjuncta *σφραγίς, οὐρ, ἀρὸς, κομήτης*. Quod
 autem Poeta docet *parcè gignenda esse è Graecis*, id pro-
 fectò certum non potest habere modum vlla in lin-
 gua, quaecunque sit, quippe quod nulla sit hodie, quae
 non videatur, tanquam diceret, *πολύ γλωσσῶν*, & saepe
 cogatur verba usurpare peregrina, vel inopiā domesti-
 corum, vel eorum tenuitate, si adsunt, *ὅπ μικρὸν ἐπίσ-
 μα, parum rem illustrantia & significantia*. Sed in pe-
 regrinorum usu maximèque Graecorum vna haec erit
 cautio, ut illa Latino sine & flexione donata, periphrasi
 aliqua interpreteris etiam Latine. Quod ad ficta at-
 tinet verba, nonnulli putant eandem esse translata:
 quibus non equidem possum planè assentiri: propterea
 quòd haec jamdiu sunt inventa & facta: fictum verò
 sic ab Aristotele in arte Poetica definitur: *πεπονημέ-
 νον δὲ ἐστὶν ὁ οἷος μὴ καλέμενον ἰσοπινόν. αὐτὸς πρῶτος ποιήτης.
 δοκεῖ γὰρ καὶ ἐνία εἶναι τοιαῦτα, οἷον τὰ κέρα τὰ, ἐρύντας καὶ τὸν
 ἰέρεια, ἀρηνίεια*, id est, nomen fictum vel factum est, quod à
 nullis omnino est usurpatum. Illud autem ponit Poeta.

Putas enim esse aliqua huiusmodi, ut cornua, ramos, sacerdotem, precatorem, Postremo usus est Homerus Iliad. 2. & à se primo fictum tribuit Chryse sacerdoti Apollinis: pro quo Græcorum consuetudo τὸν ἱερεῖα usurpat, & deducitur ἀπὸ τοῦ ἀρούραι precor. Primi autem conditor ignoratur & defleatitur πρὸς τὸ ἱερεῖον, & à ramo, cui sunt cornua & cervinis maximè similia: vnde Virgilius elegantibus epithetis ramosa & arborea cornua dicit. Possum etiam ad maiorem nostræ sententiæ fidem præter hanc definitionem, adungere superiorem Ciceronis definitionem, e verbis simplicibus alia esse propria, alia nova, alia translata, quæ duo postrema in unum & idem valuisse, unicam speciem constituissent. Eodem quoque spectat illa Aristotelis ibidem simplicium vocabulorum subdivisio in octo genera, ἅπαν δὲ ὀνόματα ἢ καὶ ἰσχυροῦς, ἢ ἁπλοῦς, ἢ μεταφορῶς, ἢ κῶμῳ, ἢ πεποιημένον, ἢ ἐπεκτεταμένον, ἢ ὑψηλόμενον, ἢ ἐξελλαγμένον, id est, *Omne autem nomen est vel proprium, vel lingua, vel translatio, vel ornamentum: id est, epithetum, vel factum, vel porrectum, vel subtractum, vel immutatum.* Postremo conferantur inter se novorum & translatorum definitiones. Illa manent in ea notione, in qua posita à suo fictore: hæc à nativæ & propriæ & jam usitata in alienam, nec vsu tritam transferuntur. Nec me verò latet, quod Cicero in partit. scribit, simplicia verba similitudine novari, & quasi novitatem cum metaphora conjungi, quem quidem locum quum nonnulli animadvertent pugnare cum illa partitione superiori, de Orat. eam repugnantiam sic voluerunt conciliare: quod verba modificata videantur quasi novata. Qui verò dicenda sunt nova, quæ proprio vsu jamdudum sunt trita? satis faciat hoc aliis: quibus placebit, mihi certè omnino satisfacere non potest, neque probari. Neque verò tibi hoc tantà asseveratione affirmo, ut velim hunc transferendi locum elevare, quum propè sciam eum esse ex his, quæ maximè illustrem & perspicuam efficiant orationem sive poeticam sive solutam. De quo sic Aristot. initio lib. 3. Rhet. Τὸ μὲν οὖν τῶν τῶν ἑκάστου ἐστὶ καὶ πόσις ἐν δὲ μεταφορῶς, καὶ ὅτι τὸ τοῦ πλείονος διώκεται, καὶ ἐν παύσει καὶ ἐν λόγοις αἱ μεταφορῶς εἰρηναῖαι, καὶ ὅτι ἐλέγχονται. *quare quid unum, quodque horum sit, & quot sint genera transferendi verba, & quæ translatione plurimum possint cum in poetis, tum in libera oratione, dictum fuit, ut proposuimus in arte Poetica.* Sed ego potius queror tantum orationis splendorem alieno vocabulo, aut certè ambiguo, tam inconsideratè obscuratum fuisse. De vi autem & natura huius tropi, si vis aliquid tibi enodare, distinctè & diligenter explicatum, lege Rhetoricam Audomari Talæi, ac inde post te refer ad artem poeticam Aristotelis, tum certè intelliges metaphoram esse eidem genus, non speciem tropi, quum docet: μεταφορῶς δὲ ἐστὶν ὀνόματα ἢ ἀλλοτρίῃ ἐπιφορῶς, ἢ ἀπὸ γένους ἐπὶ εἶδος, ἢ ἀπὸ εἶδους ἐπὶ γένος, ἢ ἀπὸ εἶδους ἐπὶ εἶδος, ἢ κατὰ τὸ ἀνέλεγον, id est, *metaphora est nominis alieni illatio vel à genere ad speciem, vel à specie ad genus, vel à specie ad speciem, vel ex analogia.* Vides hic tres modos synecdoches. & quod est multò alienius, ex analogiæ exemplo intelligi perfectam & quattuor terminis absolutam similitudinem comparationem: quod est argumentum à categoriis comparatorum. Nec minus est perturbata troporum doctrina apud Cicer. lib. 3. de Orat. ad Quint. Fratrem: ubi Crassus Aristotelem imitatus sic metaphoram commendat: *motus autem nullus est florentior in singulis verbis, nec qui plus luminis afferat orationi.* Huius profectò gratiæ, splendoris & venustatis, quibus verè tropis aliis antecellere putatur, ratio petenda est à natura similitudinis, quod est argumentum valdè illustre, & quod res sub ipsos sensus subicere solet vnde hic tropus definitur, quum è simili significatur simile: reliqui verò

tropi ex aliis argumentorum generibus definitione declarantur, ut metonymia ex primis argumentis, causis, effectis, subjectis & adjunctis: ironia è categoria dissensionum, & synecdoche è categoria distributionis. Atque, ut tandem hunc locum concludam, hic certè tropus, ut est luminosus, sic enucleatis & illustribus verbis enunciandus erat.

17. Collatione parium docet, omnibus semper factam ex æquo potestatem parce & verecundè verba novandi, cuius protasis illustratur distributione priscorum latinorum ex adjunctis. Licuit olim, inquit, primum Comici duobus Plauto & Cæcilio id facere, cur non eadem fuit postea Epicis; Virgilio & Vario potestas idem faciendi permessa? Ennius præterea & Cato minime sunt impediti, quum verbis locupletarint linguam Latinam: non igitur impediatur Horatius, nec ipsius æquales, quo minus hoc studium gignendi verba teneant & persequantur ad linguam locupletandam. Quidam impulsu verbis acquirere pauca & ditaverunt, existimant hoc enunciandum per contentionem minorum: sicut Catoni & Ennio linguam suam locupletare magnà verborum novatorum copiâ: licebit Horatio & suis, credo, æqualibus augere eandem paucitate similitum: utram enunciandi rationem: Lector, velis, delige.

18. Confirmatur hæc licentia æqualitas & communis, ex adjuncto præsentis vsus consensu: quo vis bene dicendi & scribendi petenda est.

19. Eodem spectant hæc similia: quemadmodum plantis earum solis sui sunt gradus ætatis, progressiones, institutiones & declinationes, ut nascantur, adolescant, vigeant, & tandem senio intercidant: sic verba rerum indicia gignuntur: vsu teruntur: vigent & tandem obsolescunt, quibus nova aliorum suboles succedit.

20. Idem est argumenti genus eodem pertinet: ut juvenes post florem ætatis senescunt & intereunt: & quæcumque gesserunt maximè memorabilia, tandem corruptione intereunt, & ut Plautus loquitur, omnia recipit Orcus, sic verba modo nata vigent aliquandiu & postea cadunt. Videtur quibusdam Poeta aberrasse hic à proposito ad locum communem, quàm rectè, tu ex his bene spectatis cognoscas.

21. Aliud est argumentum à majoribus ad indicandam hanc esse communem omnium omnino rerum, quæ ex quattuor elementis constituta sunt, sortem, ut oriantur & intereant: quod ita clarius enuncies: non solum vocabula, quælibet lecta & splendida decidunt semper obsoleta: verum etiam reges & regum opera non semper durant, nosque ipsi homines, resque nostræ omnes, qualescunque fuerimus aliquantisper stamus, tandemque evanescentes vel iustate, omnesque talis inconstantia & mutabilitas manet. Nemini autem debet esse dubium, quin comparatio majorum sit: quia hoc queritur, utrum verba novata semper in gratia mansura sint: ad quod docendum affertur ratio majoris rei, quæ, quavis maximè diuturna & quasi futura immortalis, videatur, tamen obsolescit: quæ enunciandi ratio idem planè valet, quod hæc, quæ fit per tantum abest, ut honos sermonum fiet, ut præclara hominum facta peritura etiam sint: vel, si vis enthymematicis ratiocinari, præclara hominum facta pereunt: ergo multò minus gratia verborum potest stare. Sed ad huius argumenti illustrationem expendantur aliquot huius generis exempla. Terent. in Heaut. Act. 3. Scen. 1. vers. 43. Sarrapes si fiet amator, nunquam sufferre ejus sumtus queat, nedum tu possis. Hic Chremes dissuadet Menedemo nimiam indulgentiam in amoribus Cliniae filii: qui cernitur in his: *Quam ea nunc instructa pulcrè ad perniciem sit primum, jam anellulas secum adduxit plus decem oneratas veste atq. auro.* Quæstio hic est: utrum Clinias possit sumtus suorum generis ad alendam & fovendam splendidi amici suæ comitatum: ad quam

ad quam demonstrandam ducitur argumentum è re majori, à summo provinciae gubernatore: qui quum id in tantarum facultate nequeat præstare, neque poterit in earum tenuitate Clinias. Hæc certè Propositionis veritas apparet ex ditioris facultate negata, ut ea minùs-divitiis negetur: sed crypsis enthymematis sic detegatur connexosyllog. Si Satrapes nequeat ferre sumtus tanti comitatus; nec tu, ò Clinia; atqui non ille potest: nec tu igitur poteris. Hujus quoque loci crypsis nudetur: Si reges ipsorumque opera diuturnitate carent; nec verba notata: at illa carent: hæc igitur eadem carebunt. Item Cicero, Si reviviscat; nunquam id persuaserit, nedum ego Item lib. 7. Epist. ad Famil. Erat enim domicilium hujus urbis multo aptius humanitati & suavitati tue: quam tota Peloponnesus, nedum Patra. Idem Epist. 8. lib. 16. ad Fam. vix in ipsis tectis & oppidis frigus infirmam valetudinem vitatur, nedum in mari & via sit facile abesse ab injuria temporis, id est tantum abest, ut facile Tiro possit ferre injuriam hyemis in mari & via, ut in ipsis tectis & oppidis vix frigus infirmam valetudinem vitetur. In quibus certè exemplis & similibus non nedum notat protasin, & minus continet, quæ quum per non solum explicatur, addenda est tum altera negatio: quia non nedum semper negatè, nunquam affirmatè sumitur. Quæ de re lege scholia P. Rami in Orat. 2. de lege Agraria. Apodosis autem præcedit illustrata distributione quadam rerum mutabilium generatim comprehensa.

22. Protasis est ex adjuncta honoris & gratie mutatione & alterius successione, id est ex adversis, statu & casu per vices cedentibus.

23. Hæc rei propositæ ad scribendum convenientia cum certo genere versus est è distributione subjectorum, & ad homogeniam, quæ tamen potuisset, & debet percipi è Poetico numero, qui, ut oratorius à Rhetoribus solet recta methodo doceri: hæc inquam, convenientia è referendum est, ut res imperatorum regum, Principum, siue domi, siue belli gesta versibus hexametris explicentur, quærimonia, ædificia, voluptates, & res beata Elegiacis decantentur. Convicia & contumeliae, res Comice & Tragica jambicis aptè exprimantur. Laudes heroum, ludi Olympici, juvenum amores, commensationes, convivia Lyricis versibus rectè celebrentur: ut faciliè optimeque percipias ex Ode. Olym. quæ citata est Od. 12. li. 1. in Quem virum &c. quorum sigillatim auctores è loco efficientium procreantium proponuntur: Homerus primus: incertus autor secundus: quamquam opinione quorundam dicitur fuisse Theocles Naxius ex intermissione infaniae, ut testimonio Josephi lib. 2. Antiq. Judaic. Moses Hexametri, quo gratias egit Deo incolumi trajectu maris rubri: aliorum iudicio ejusdem fuit inventrix Phemonoe Mosis filia, quam ferunt Delphis vaticinata: aliorum sententia ejusdem inventio tribuitur Sibyllis: aliorum denique, ut Plinii lib. 7. Apollini eadem adscribitur: Archilochus tertius. Musa quarti.

24. Versus jambicus declaratur subjectis & effectis, quod aptissimum locum habeat in colloquiis fabularum: quod suavitatem numeri faciat sibi in magno strepitu theatri audientiam, & tumultum turbae faciliè comprimat auditus, & ad actionem excitet.

25. Ex antecedente convenientia materia cum metro efficit, indignos esse nomine Poetae, qui nesciant suum rebus accommodare metrum & formam. Idque confirmat majoribus, quum illi malint, non tamen sine pudore, inscitia scientiam posthabere.

26. Adeandem indignitatis Poeticæ demonstrationem pertinent hæc adversa Comædiæ & Tragædiæ: illa enim placida & tranquilla est, stylumque humilem, popularem, personisque congruentem requirit: hæc vero est turbulenta & tristis stylusque gravem, sublimem, majestatis personarum

convenientem, vehementer desiderat.

27. Eadem indignitas declaratur proprio adjuncto, quasi decreto, ut suo quoque stylo & metro materia explicetur, id est, πᾶν τὰ διὰ ἑκάστου καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν ὁρμήν, id est, decenter & ordinatim omnia fiant,

28. Ad superiorem legem additur exceptio è diversis: quamvis, inquit, Comædia humilem & communem stylum & orationis genus requirat: in ea tamen videmus aliquando elatiorem stylum & gravius orationis genus adhiberi, ut persona Comica speciem Tragicarum referant: qualis est Chremes in Heaut. Act. 5. Scen. 1. Præ iracundia, Menedem, non sum apud me: ab nescis, quam doleam: peri, occidi: qualis etiam est De mea Adel. Act. 5. Sc. 3. Huiusmodi quid faciam, quid agam: quid clamem, o calum, o terra, o maria Neptuni. Sed hæc ita moderatè aguntur, ut æstus nunquam in cædes erumpant. Vide hic, ait Donatus, gradus doloris & iracundiae, in tantum autem, ut jam crescere non possint. In hæc enim tria rerum natura dividitur, & hoc est, quod ait Horatius in arte Poetica, Interdum tamen & vocem Comædia tollit. Contra Tragica personæ graves & grandiloquæ induunt nonnunquam mores Comicarum, ut relicta verborum majestate & amplâ sententiarum gravitate, depositaque regiarum personarum dignitate, ad communem adjectumque sermonem se summittent humiles obscurasque personas sustineant: idque tum faciant maximè, quum animos spectantium ad misericordiam voce demissa & flebili student flectere, varieque commovere: quales sæpè inducuntur personæ à Tragicis Poetis: ad cuius rei exemplum Telephus & Pelæus proferruntur, qui fortunis suis everfi & exsultantes ad vulgi linguam accommodatè verba magnifica, & sublimem & turgidum orationis stylum abjecerunt, & sic loquentes Tragici postea induxerunt. Quidam tamen tradunt Euripidem reprehensum ab Aristophane, quod utrique bonis & regnis expulso stylum orationis tumidum & inflatum dederit. Hujusmodi artem styli & Orationis mutationem pro conditione circumstantiarum oratori tribuendam censet Cicero in Bruto è comparatione: An ego Homero, Ennio, reliquis Poetis, & maximè Tragicis concederem, ut ne omnibus locis eadem contentione virentur, crebroque mutarent: nunquam etiam ad quotidianum genus sermonis accederent ipse nunquam ab illa contentione acerrima discederem?

29. Ad perfectionem poematis ostendendam vititur majorum comparatione: Non solum, inquit, illud oportet artificiali ordine constituere, ac verbis varie modificatis expolire, & multis sententiarum figuris, quasi coloribus & succis exornare, apto metri & styli genere modulari: verum etiam suavitatem & flexanimitatem jucunditate, huicque contrariâ affectione condire, ad mentes hominum, quo velimus, vel allucendas & impellendas, vel ad eorundem voluntates, unde velimus, deducendas. Huc certè pertinent, quæ Cicero 2. de Oratore scribit de affectibus, quorum doctrina potest bipartito genere comprehendendi, ut alterum sit iudicium, morale alterum παθητικόν, aptum ad affectus movendos. Illo quidem utimur ad benevolentiam conciliandam, quæ paratur primum ex inventione Dialecticæ, unde depromuntur blandæ & amabiles sententiæ: deinde ex eloquutione Rhetoricæ, unde fit oratio illustris, & numerosa & placida: postremò ex actione, unde gratia pronunciationis & actionis dignitas in gestu decenti comparatur παθητικόν vero est aut vehemens, incensum, incitatum in ira, aut flexibile, plenum in maiore & misericordia, aut demissum, hæsitans & abjectum in metu &c. 1. 3. de Oratore, sed quod exemplis tantum illustretur, non præceptis, ut prius: Antonius tamen ex exemplo Crassi elicit generale præceptum de affectibus concitandis, ut Orator ipse in primis moveatur, quod cum hoc Poetæ loco convenit maximè

maximè: si vis me dolere, &c. Usus autem affectuum illic Cicero tantum docet: sed Aristoteles l. 2. ad Theod. vim naturam & proprietatem singulorum definitionibus declarat. Sed enim facultas affectus movendi non est unius artis, sed complurium, ut Rhetoricæ, Dialecticæ, ac præsertim Ethicæ: possum etiam dicere Physicæ, quia bona Physica ex vulgari & Philosophico sermone facit bonam Ethicam, ut se quisque per noscere intus & in cute possit; sicut ex utroque auctore citato constare cuique potest, rem accuratius examinanti.

30 Prosapodosis majorum illustratur similitudine: ut homines videntibus solent arridere: sic cum stentibus colla- crymare debent actores: hæc rursus apodosis confirmatur paribus: ostende mihi tuum dolorem, tum certe equidem dolebo.

31 Ex adjunctis docet eum qui verba & gestum effinget & conformabit το πρὸς τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον præter decorum & officium, & indecenter ad conditionem personarum, ad presentis fortune habitum, contemptum iri. Itaque è paribus præscribit, necesse esse, ut si Poeta velit personam inducere hilarem vel tristem, sedatam vel iratam, induat prior ipse tales affectus, hilaritatem, tristitiam, tranquillitatem animi & iram: quod postea verbis aptis facile exprimet, quæ sunt Aristoteli τὸ ἐν τῇ ψυχῇ παθημάτων σύμβολα, nota affectuum animi, & actor gestu optimo representabit.

32. Prosapodosis declaratur efficiente: quod ita sumus a natura comparati, ut quamlibet Fortune varietatem facile vultu & oratione prodamus: in adversis tristitiam animi vultus induet: in secundis idem præ se feret ejusdem hilaritatem: quales motus etiam lingua facile postea proferet in apertum. Tali animo, qualem Horatius in poeta hic requirit, Catullus videtur scripsisse epitaphium de inferiis fratris sui sub finem:

Multas per gentes & multa per aequora vultus
Aduenio has miseras frater ad inferias:
Ut te postremo donarem munere mortis,
Et mutuum nequicquam alloquerer cinerem.
Quandoquidem Fortune mihi tunc abstulit ipsa:
Heu miser indigne frater adempte mihi:
Nunc tamen interea, prisco quæ more parentum
Tradita sunt, tristis munera ad inferias,
Accipe fraterno multum manantia fletu,
Atque in perpetuum frater ave atque vale.

33 Iteratur locus ex adjuncta contemtionem, quæ manet orationem actoris à personæ casu discrepantem.

34 Observatio decori est ethica, nec modò versatur in tribuendo cuique personæ convenienti sermone & affectu apto ipsius Fortune: verum etiam in utroque accommodando ad mores & cuiusque conditionem ordinem, sexum, ætatem, statum & regionem, ut Cicero lib. 1. de Officiis inter præcepta temperantiæ ostendit, & idem contrarius sic definit: decorum est quod ita naturæ consentaneum sit, ut in eò moderatio & temperantia cum specie quadam liberali appareat, deinde definitionem decori & naturam similitudine decori poetici declarat, quum subijcit, hæc ita esse, intelligere possumus ex eo decoro, quod Poeta sequuntur, & tum illud servare dicuntur, quod deceat, quum id, quod quæque personæ dignum est, et sit & dicitur: ad quod probandum duo apponuntur exempla inter se contraria, unum indecori, alterum decori: quæ lector ibi dem videbit. Poeticum autem decorum personarum comicarum hic enunciatum quintuplici distributione personarum ex adjunctis variis, quæ sibi adversantur inter se bina: ut personæ sint una serviles: altera heriles: alia seniles, alia juveniles, & ita deinceps hæc autem adhibita sunt ad cautionem proximæ contemtionis. Et certè hæc de decoro admonitio magis videtur prudentiæ & iudicio naturali cuiusque niti, quàm vllis documentis, ut

ipsum etiam decorum, quod nulla omaino ars legitime sibi vindicare potest, sicut jam antea præceptum fuit. Nilominus tamen admonitioni superiori sex apponit exempla, utriusque sexus terna, & suâ quodque horum affectio ne adjuncta instruit: quali jam alii Poetæ multò ante affecterunt, in quo latet simile quoddam, ut illæ veteres personæ sic agentes à te inducantur: quemadmodum prius ab aliis inducæ se gesserunt.

35. E similitudine docet etiam quid in nova fabula, & novis personis inducendis observandum sit, ut quales mores, qualem naturam, quales denique affectus tu statim ab initio scripturæ illis affinxeris: tales ad extremum usque fabulæ acti in isdem retineas. Exempli gratiâ: si quem induxit Poeta a initio iracundum, si quem etiam excelsi animi virum, quales Aristoteles πρῶτος vocat, qualitibus insignitos, oportet eosdem in medio ac fine fabulæ tales apparere, ut omnia dicant & faciant iracundè & fortiter. Quod si postea induceres iracundum lente injurias ferentem, aut magnanimum primo quoque periculo & proximo malo consternari terrore ac metu, minimè, quod decet, servares, oportet enim principis exitus consentire.

36 Alia est admonitio & propria Poetices de duplici genere argumenti deligendi, quod imiteris decenter, primum ex adjuncto, deinde è majoribus: arduum, inquit, est prius ac difficile utate posse commune argumentum & in medio positum, & quod semper à quovis possit, proprie tractare, ut ille ludibri iure possis vindicare. Itaque melius transferres posterius argumentum & personas ex Iliade in tuam fabulam, quam illud prius.

37 Hoc quidem consilium est imitationis communis ex effectis & brevi similitudine: ut qui publice iam expositum argumentum vult idem prædicare, proprium facere, absque religione ἐνύχλια, id est, nimis vulgaria, nimis trita, omnibus facilia & exposita prætermittat: sed omnia ingeniosa & arguta persequatur, nec prolixo ordine, rectèque, & nimis trito totam pertrahet: nec verbum ex verbo interpretis more exprimat, nec se ita imitabili Poetæ addicat, ut nihil ipse, nisi quod ille prius dixerit, conscribere ausit: sed curet materiam variare, ut appareat diversa à priori, nec quisquam postea eandem ausit scribere, nec meliorem efficere possum: nec etiam ita quodammodo anguste intra limites imitationis contrahat aut contra fundat & quasi dilatat propositum argumentum, ut postea nequeat se inde cum honore expedire: opusque legitime perficere fuisse inchoatum.

38. Et si docuit suprâ generatim rationem heroicum poema ordinandi, quæ ad omnes illius partes exordio rectè poemati inducendo monet è dissimilitudine: Non, inquit, ut quidam Rhapsodus Poeta sic heroicum poema exordieris: cuius protasis illustratur factis illius omni consequenti tenore elationibus. Quia proponenti bus initio plena, fusca, tumida, id ferè solet evenire, ut postea conscripti exiliâ, concisa, & minuta cogantur, & sic a primis postrema discrepare videantur: itaque proposita & promissa nequeunt præstari, quod est valde ridiculum: quia quum Poeta sit imitator naturæ, & hæc semper a tenuibus per incrementa progrediatur ad opus suum perficiendum, vitanda sunt grandia & inflata poematis principia. Cuiusmodi Tucca & Varus existimant illud Aeneidos: at nunc horrentia Maris: ideoque principium operis sumserunt ab hoc versu: Arma virumque cano.

39. Ab huiusmodi turgida propositione, qualem hic versus præ se ferre videtur tum literarum somno plenior, tum operosa rei mole, revocat Pisones similitudine patremicâ: ut mons, ait: factus ingentis cuiusdam Gigantis velist gravidus, & ita monstrum accolis unitas, edito tandem mure rusticis armatis dedit materiam vsus: sic Rapsodus ille Cyclicus suum poema verbis gravibus & inflatis exorsus, illudque paulatim exilibus, levibusque persequutus, multo risu exceptus est.

40. Ad

40 Ad rectè exordium collatione majorum eos-
dem invitat, dico Majora, quia *Cyclicus* est in hac quæ-
stione, ut res minor, ad quam confirmandam *Homerus*,
ut major, adhibetur. *Homerus*, inquit, multò rectius *Ra-
pso*do exordium *Odyssæ* induxit, quod statim ab initio mo-
discum, temperatum & equabile paulatim incremento per-
petuo auxit.

41. Confirmatur protasis de *præstantia Homeri*: è dissen-
taneis diversis cum admiratione ingenij, quo ille prædi-
tus non pleno primùm & luminoso principio utitur,
quod perpetuo progressu paullatim exstingui & deficere
solet, sed exili & mediocri luce, id est, initio, quod perpe-
tua fulgoris accessione latissimè tādē videtur splēdescere. 10

42. Ratio talis exordii est è fine: sic, inquit, *Homerus*
Odyssæam exorsus est, ut populari, tenuiq; principio ad res
 heroicæ & omni hominum fide superiores pervenire videa- 15
 tur: cujusmodi sunt reges & incredibilia contra naturam
 monstra.

43. Locus è diversis, quorum prior pars habet dissimilitudinem, iteratur: quod suprà de ordine & dispositione poematis præceptum fuerat, idq; non convenienter methodo cujusquam artis. *Homerus*, ait, non à prima & homogenea belli Trojani origine id est, à natalibus Helenæ, quæ fuit illius caussa, exorsus est sua Poemata, ut *Antimachus*, vel quicumque alius fuit *Diomedæ* scriptor: dicitur fecisse in describendo casu *Diomedis* jam inde ab interfecto *Meleagro* hujus patris, usq; ad reditum *Diomedis*. vbi 24. libri consumpti sunt: quid si poësin continuasset ad mortē utque *Oedipodis*: vilis profectò superior orbis confectus & percensus fuisset.

44 Posterior est pars diversorum: sed Homerus, inquit, 30
aggredditur medias res ac ferè exitus proximas, omittis, ut ni-
hil operosis, primis, id est causis: quæ quidem confirmatur
similiter, inquit, ille aut rapit auditorum de belli eventus
valde sollicitum ad medium, tanquam ad rem satis cogni-
tam & perspectam sine principio, quod tamen postea mirâ 35
ingenii & art. sicut subtilitate, observatâ, occasione ita nar-
rat, ut videantur sibi respondere omnia, quemadmodum
supra docuimus in utroque illius opere sig. llatim exami-
nando aut heterogenea miscet cum homogeneis, ut sunt
τα ἐπεσόδια.

45 Quodsuprà de personarum decoro pro ipsarum condi-
tione, statu, & ætate generatim dictum est, sine documento
ad hunc versum: *intererit multum, &c.* Nunc sigillatim
de earundem ætatibus proponitur: qualis tautologia mo-
do animadversa est in doctrina collocationis: monetur
tamen scriptor poematis de eò, quòd ipsi sit præstaudism ad
spectatores & auditores retinendos in theatro usq; ad extre-
mum peractæ fabulæ vocabulum, quod certè fiet, si suum
cuique personæ tribuerit sermonem convenientem ipsi-
us ingenio, moribus, ætati & naturæ, ὅπως μὲν τὴ οἱ παῖδες
ἦναι, ὅπως μὲν τὴ οἱ νεανῖαι παύειν, ὅπως μὲν τὴ οἱ ἀνδρες νεανῖαι, ὅπως
μὲν τὴ οἱ γέροντες μακάρεσσι. Ut pueri mores infantium nō refe-
rant, nec iuvenes puerorum, nec viri iuuenum, nec senes de-
nique desipientium, vt scribit Xenophon lib. 2. de Rep. A-
theniensium: sed vt moratus quisque erit, ita se dictis atq;
factis geret. Hoc autem illustratur quadripartitā distribu-
tione totius, i. personæ ex adjunctis ætatibus, pueritia, ado-
lescencia, constanti ætate & senectute, quas si compares in-
ter se, magnam earum agnosces dissimilitudinem, vt singu-
larum descriptio sequens te docebit: quatum quidem pri-
mò declaratur partim effectis, partim adjunctis, quòd puer
ludos & cætus equalium consuetetur libenter: sine causa ira
scatur: faciliè contrà sedetur: flexibiles habeat voluntates.
Altera ætas subjectis & adjunctis explicatur: quòd ἀνὰ ἰδί-
ους adolescens voluptate & cupiditate equorum, canum
(qualis describitur Afcanius à Virg. 4. Aeneid. vers. 156.)
campi Martis, trahatur & occupetur: proclivis sit ad viti-

um: contentor rectè monentium & improvidus sibi profuturorum: profusus suis: elatus: superbus: flagrans cupiditate. & eisdem subito exsatiatus. Tertia exponitur solis effectus: quod homo constanti ætate de se totum rei faciendæ, conciliandis amicis, honoribus persequendis: refugiatur ab his, quæ vel mutare, vel quorum se paenitere postea oporteat. Habes hujus rei exemplum Evandrum Arcadem, non tamen ad ætatem virilem adhuc progressum Aen. 8. v. 163. ubi Servius citat hunc locum & addit: inest enim studium huic ætati acq.arendarum amicitiarum. Quarta & postrema ætas variis effectis & adjunctis enunciatur: quod senex multa faciat studiis aliarum ætatum contraria, multis quoque incommodis afficiatur: quæ tamen in Catone Majore Ciceronis potes videre rationibus extenuari, exemplisq. ostendi non talia esse, qualia hic Poeta describit. Et certè Christiani habent & in Psal. 91. promissam, si vere & ex animo coluerint pietatē. Huc accedat illud Hippocratis, τοῖσι δὲ πρεσβύτησι δ' ὑπάρχουσιν, ἀνορεΐας, ἀνθρῶν πόνοι, νεφροΐδες, ἀποπληξίαι, καχεΐαι, ἀρρυθμίαι, βαρυκαΐαι, ὀφθαλμῶν κ' ἐπὶ νῶν ὑπέροχτις, quod ita vertit Celsus l. 2. c. 1. sub fin. in senectute respirationes ex urina difficultes, gra. edo, articolorum ex renū dolores, nervorum resolutiones (hic Celsus in Hippo. lib. 3. apho. 13. παρὰ πύλαις videtur legisse) malus corporis habitus, nocturnæ vigiliæ, vitæ longiora aurium, oculorum, etiā nasium, &c. Huc etiā afferatur totum caput. 12. Ecclesiastæ, ut illud Antiphanis πρὸς τὸ νεγρὸς ὡς περ ἐργασίῃων, ἀπαντα τ' ἀνθρώπεια προσφοῖτ' αὐτῷ. Hæc autem idem profiteor, quia partem talium incommodorum sentio jam ferè septuagenarius.

46. Claudit superiorem distributionem finali ratione, tanquam diceret scripturo poema: *Hæc te scriptor monui de morib. & de natura personarum iuxta cuiusq. ætatem ut scires cuiq. proprium attribueres sermonem, & quicquidq. partes mandare, & in illis, quæ ibi videris ad utrumque munus apposita, immorari. Quare non induces senem ut prodigum, nec adolescentem ut avarum, nec virum ut levem, nec puerum ut constantem: quod dum vitabis, facile auditores & spectatores ad ipsa usq. verba, plaudite & valete, attentos habebis, & donec vel actor, vel histrio frequentiam ludorum & celebritatem dimissurus est, tantisper retinebis, sicut modò Xenophonte admonitus es.*

47. Quæ fuerunt adhuc exposita de personarum decore, videntur mihi communiter attinere ad *Epicos, Tragicos & Comicos Poetas*. Ab his enim omnibus sermo & gestus personis, quas inducunt sive per prosopopeiam in Heroico poemate, sive per Dramata in Scena, attingendus est maximè aptus. Quæ verò nunc præscribuntur, ad Dramata solum & ad ipsorum materiam existimantur pertinere: quæ quemadmodum ordinanda, quo metri genere explicanda sit, suprà traditum est: nunc quomodo res Tragica sit representanda, considerandum videtur, quum Aristoteles in Poetica scribit, τὴν ὁψιν ψυχὰς ὡρῶν εἶναι, apparatus spectaculorum esse quiddam, quod ad se allicit animos: dum quæ aguntur, mitiora, vel atrociora, remissiora, vel vehementiora efficiuntur genere actionis & apparatus: quamvis hæc pars sit ἀπὲρ τῆς ἀρτίας, artis expertis maximè. Ratio autem illius representandæ declaratur primum bipartitâ distributione & subjectis: quod illa foris in conspectu corona aut agitur, aut seorsum intus acta renunciat ab exægelo vel ab histrione. Deinde è minorum collatione posterior modus representandi dicitur animos auditorum minus movere, quam prior.

48. Corrigitur hæc comparatio loco diverforum: *Quāvis*, inquit, *visa magis animos afficiant* & *ſpectatores dele-*
ſcent, quam audita: non omnia tamen, quæ aut acciderunt,
aut geſta ſunt, ſcena ſunt committenda, ut acciderunt: quā
diverforum partem ſuperiorē quatuor exemplis illuſtrat.
Medæ, Atrei, Terei, Cadmi, & per hæc reb. aliis ſimilis
aut hor-

aut horrores aut obscenitatis, aut crudelitatis, quas satis erit narrare, non sub aspectum multitudinis subicere: quod adjunctis confirmatur: quia tam acerbum maternas inhumanitatis & foeda metarphoseos spectaculum, ἀπὸ τοῦ πόνου, ἀπὸ τοῦ πόνου τὸ αἶμα, ingratum, incredibile & invisum, quod tolerabilius est audire, quam videre. Oculi enim augent dolorem, qui ea, quae ceteri audiunt, intuari coguntur, nec avertere a miseris cogitationem sinunt, ait, Cic. Epist. 1.1.6. ad Fam.

49. Videtur hic constituere sectiones fabulae, i. Tragediae & Comediae, quod pertinet ad apparatus idque enunciare parium collatione: ut ea non pluribus nec paucioribus constet partibus, quam quing, excepto choro, si velis illam placere, jamque spectatam posci, ut iterum vel sapius agatur: quod simpliciter poterat enunciari: fabula quing, tantum actus habeat. Praeterea persona divina non est inducenda, nisi res aliqua gravis ac difficilis inciderit, quae ab homine nequeat expediri, ubi tum Deus aliquis ex machina erit adhibendus: neque in scenam plures eodem tempore personae, quam tres, debent prodire inter se colloquutur: quod si forte eo accesserit, quarta erit τὸ πρῶτον κῶλον, ἢ ἀπὸ τοῦ πέρονος persona muta, vel certe secum, vel cum una tantum loquetur. Haec quidem recta methodo debuerant semel dici & legitimo loco.

50. Munus chori in fabulis ex variis effectis praescribitur: in prestando quod deceat, sive in vitando, quod dedecet. Ac primum chorus sciat se unius actoris & personae partem sustinere, qui in medio actibus silebit: sed inter finitum actum & alterum incipiendum, quae argumento fabulae consentanea erunt, maxime loquetur: bonos viros studio & favore juvabit, conciliabit amicos Poetae, improbis adversabitur: iratorum animos sedabit: qualem se praestitit chorus inter Oedipum & Creonta iurgantes, quum illius convicia tribuebat ira & animi commotioni non consilio, nec voluntati: Soph. Oid. τυφλὸν ἀμὲρ συμπλέτetur εὖς, qui me tuum peccare: frugalitatem & parsimoniam victus laudabit: justitiam, ejusque cultores celebrabit: leges & ipsi parentes commendabit: pacem & concordiam & pacificos homines, ut summa bona, predicabit: res sua fidei creatas celebrabit: si mavis hoc, vel delicta principum tacebit: Deos denique precabitur pro afflictis & miseris contra elatos & insolenter fortunatos.

51. Ad fabulae actionem instrumenta Musica pertinent: quorum tibia diversis explicatur, & horum pars prior dissimilibus illustratur: quod vetus tibia esset hodierna longe dissimilis & materia & soni ratione.

52. Posterior est pars diversorum, constans de forma quadam ac triplici fine veteris tibiae: quod haec tenuis ac simplex esset, quatuorque foraminibus satis idonea ad sonitum tenuis vocis edendum, ad cantum chori juvandum, ad cavendam denique, sono quatiendam: quae tum castis, verecundiis, hisque paucis spectatoribus celebratur.

53. Ex efficientibus primum docet artem Scenicam & histrionicam amplificatam fuisse post fines imperii propagatos, quos major versuum, cantuum & morum licentia luxuriosae impune sequuta sunt: deinde paribus, quod indolenti ac rustici juxta atque docti & urbani se luxuria tradiderunt.

54. Haec sunt effecta propagati imperii: unde existit amplificatio sonitus tibialis, luxuriosus tibicinis ornatus incrementum fidium & chordarum in cithara, major exornatio & artificium orationis, quae praecipue chorus utebatur, graves & ejusdem chori & aliarum personarum sententiae: quod postremum paribus declaratur: quod tantum ponderis fuerit in sententiis posterarum fabularum, ut illae non cedere viderentur Delphicis oraculis.

55. Ostendit ex efficientibus, cur stibilibus concentus chori, sonusque tibiarum & cithararum non potuerint spectatores

retinere in conspectu theatri: quia, inquit, illi sacris peractis largioribusque poculis impure ductis, spectatum veniebant bene poti, non quidem certe auditum, ut ad id pessime comparati: qui nec Tragediae severitatem, nec commiserationem, nec terrorem ferre possent. Itaque inducunt Satyricae

personae nuda: quae nugis jocosis & facietis in hominum mores, motibusque corporis obscenis risum illis moverent: ac inestitiam Tragediarum discernerent: illa tamen jocosum suavitatem, illi etiam facietis sales mediocritate sic temperabatur, ut gravitas Tragediae minimè offenderetur: imò verò acerba illius severitas condimento jocosa humanitatis mitigaretur. Ex his facile cognoscas, quid sibi velint illae

virtutes, quae specie dispares, prudentia tamen jungantur, ait, Cicero in Oratore: unde sumas egregias sententias ad optimi cuiusque viri commendationem accommodatissimas. Nos certe verius censuerimus, si tales sententiae erudixerimus loco ad verforum, quo M. Brutus laudatur in lib. de perfecto Oratore: Quid tam distans, quam à

severitate comitas, quis tamen unquam te aut sanctior est habitus aut dulcior? lib. 3. de Leg. Quid est elegantia tua dignius? cuius & vita & oratio consequuta mihi videtur difficilissimam illam societatem gravitatis cum humanitate. Eodem pertinet, quod est Epist. 1.1.3. ad Q. Frat. quibus

56 fortasse nimis lenis videretur, nisi haec lenitas iam severitatem tueretur. Ibidem paullo post duae sunt similes sententiae de Cyro & Xenophonte, ut in Catone Majore, et in illo viro comitate condita gravitas. Item lib. 1. de Offic. ita probanda est mansuetudo atque clementia, ut adhibeatur reip. causa severitas, sine qua civitas administrari non potest: passim his similes legas. Haec certe omnia magis ad scenae apparatus, quam ad aliae fabulae partem attinent.

57 Quamvis Poeta jam ab initio introductae in Tragediam Satyricae personae dixerit retentam illius gravitatem, hujus tamen gravitati praescribit modum de fine, ne scriptor Satyricae nimis affectat à disacitate humiliter demittat Tragicas personas, Deos & honores in viles & abjectas, quae

58 suam oblite dignitatem humili & abjecto sermone utantur: quales in comediis tabernarii adhibebantur, vel contra, ne declinatione humilitatis, & tabernariae obscuritatis altius se extollat Satyra sententiarum gravitate amplà, verborumque majestate, quum par sit.

59 Moderatio superior personarum Satyricarum illustratur similibus comparatione: ut inquit, honesta mulier in saltationibus coactis ante aras solet versari, seq. modesto, gravi & verecundo gestu movere (Haec protasis est loco secundo in litera, & dissimilitudine quadam euunciantur: quam repetit per spicuitatis causa) ut matrona, inquam, iussa saltat honeste ac dissimiliter Satyris (quod autem matronae saltatio etiam non inhonesta putaretur olim, lege cap. 14. lib. 3. Satur. apud Macrobius) sic Tragediam memor suae dignitatis & gravitatis modestè & prudenter versus Satyricos & sales debet usurpare decore.

60 Forma Satyrici sermonis declarat ut majorum collatione: non solum, inquit, studebo in Satyricis fabulis uti sermone proprio, simplici, nativo, non translato rei significata non obscenitatem tegente: verum etiam servandum curabo personarum Comicarum decorum, ut Davi & Pythiae, item Satyricarum, ut Sileni & Fauni, singulis convenientem affingens orationem. In hoc simili argumento Epist. 6. lib. 1. ad Fam. Pollio omnibus negotiis non interfuit solum, sed praefuit. Grammatici annotant particulam sed, in qua explenda est altera, etiam augere, quod prius dictum fuit, id est protasin collationis, ignorantibus genus argumenti. Haec autem apodosis enunciat obscurè in litera Poetae, specie quadam dissimilium.

61 Monet, argumentum Satyricae sumendum esse e communi & perspecta hominum vita & moribus, cuius intentio &

tio & pertractatio declaratur loco diversorum, quod eisi
utraque videtur curvis imitabilis & perfacilis: ne tamē ex-
pertus inutili labore longe aliter posset sentire, quod effici-
entibus confirmatur: quia rei inventa & narrata accede-
re oportet rectam singularem partem collocatorem, elo-
gationem quoque verborum & compositionem decentem
& aequabilem orationem: quae non mediocrem prudentiam
& industriam requirunt, unde poema. I. ucescat maximē.
Hoc videtur nonnihil pugnare cum superiori Satyræ ser-
mone inornato: contra, maximē convenire cum loco E-
pist. I. lib. 2. ad Augustum, ubi docet etiam materiam Co-
mœdiæ sumendam e rebus de medioprolatis & vulgari-
bus.

60. Videtur Poeta hic τωτολογεῖν de oratione Satyros de-
cente: quum paucis antē versibus eadem dixerit. Præsen-
tem autem admonitionem dissimilitudine pronunciat,
Dij, inquit, sylvestres, quum in Tragediam inducuntur,
non ut persona urbana & forensibus verbis instructa, poli-
tos versus & molles iactantia quadam juvenili recitant:
nec verbis nimis obscenis & ignominiosis, qualia in suis la-
tibulis audire, unquam utentur.

61. Approbatio est admonitionis ex adjuncta offensio-
ne & fastidio principum spectatorum, qui solent impro-
bare, quod vulgus imperitum valde probavit, quæ ratio est
ex adversis. Tria igitur traduntur hic vitanda poetæ Saty-
ros inducunt, primum, ne ipsis affingat prudentiam Se-
natoriam, & urbanam orationem: deinde molliem ef-
feminatam, molle enim poema existimatur, confectans
sententias nimis amatorias: Postremò vitet immodicam
lasciviam, rusticamq; Impudentiam: Erit ergo persona
satyrica semirustica ex cive & rustico efficta, quod ad
sermonem attinet.

62. Et si hic locus de pedibus versuum theatralium aptius
suprà tractari debuisset, nō tamen hunc locum sic expo-
nimus, ut ambun dicamus: primum definiri e causis, ma-
teria & forma. Illa quidem communiter ad alios pedes
attinente, hac verò a cessione syllabe brevis & longa
consequuntur: a lingua: illum ab reliquis brevibus, maxi-
mèq; a choro: deinde adjunctis, quod accedit celeritas huc
pedi attributa, qui sexis additis constituit hexametrum
jambicum: & a triplici dimensione per binos jambos tri-
metrum nominatum, quod propter ipsius celeritatē duo
pedes numerentur pro vno, id est, mettro. Hæc tamen pri-
ma constitutio ex perpetuis sex jambis sine postea correctæ
est, ut illa sextuplex celeritas gravi tarditate spondei tem-
peraretur, & impet⁹ celeris cantus inhiberetur: quod spectato-
rum aures sedatius afficerentur. Itaq; in versibus jambicis
cum spondeo hanc inist societatem jambus, ut sibi pares lo-
cos reservaret, impares, illi relinqueret. Locus autem est e
diversis: quanguam posteritas hoc excogitavit: apud Ennium
tamē & Accium vetustissimos Poetas raro spondeus reperitur.
Cōtra, Terenti⁹ initio statim Scenæ .i. in And. positus ōni-
bus Spondæis violavit legē, vos isthac intro auferte &c.

63. Docet ex adjunctis modum spondei in versibus jam-
bicis adhibendū: secus, præcipit uti operis vel negligentia, vel
deniq; inscitia arguetur Poeta, si versus jambæos spondeis
graves in scenam transierit.

64. Refutatur excusatio, cur Poeta nimis celeriter & ne-
gligenter omiserint in Versibus trimetris jambicis jambos
spondeos verò adhibuerint frequentiores: refutatur, inquā,
e diversis: quāvis critic⁹ & ceter Latinus nō animadvertat
incōditi poemati errata, vel in ipsis observatis cōveniat,
vel etiā ipse auctor ab eo facile speret veniam animadvers⁹
vitij: ad leges tamē artis me totū cōformabo, atq; ita tutū &
prudētē mihi spē rectē faciēdi cōformabo: neq; tamē propte-
reā ego mihi laudē e vitij fuga assumā: quia non est satis ad
præmiū merēdū vitio carere, sed necesse est rectē facere, ut
quis illo sit dignus.

65. Docet ex efficientibus, rectam poematis condendi
rationem ab exactioribus Græcis petendam: assidueque stu-
dio comparandam, qui nunquam sibi tantum permiserint
licentiæ: nec solum Poetices artificis, verum etiam omni-
um liberalium artium gloriā floruerunt: ad quos Plautū ni-
hile esse dicit, repudiato majorum de ipsius poenæ iudicio.
Idque ex adjunctis cum modesta in utrisque scientiæ o-
pinione, quod hi parum valuerint ingenij acutius ad de-
lectum boni poematis: quod etiam Plautus asperserit suum
poema partim salibus obscenis, nimis scurrilibus & frigidis,
partim versibus dissolutis, nec legitimo numero abstrictis
dum hi sepe extra trimetros excurrunt. Non dissimile est
Donati iudicium in Eun. Act. 4. Sc. 4. de Plauto ad hæc
verba Phæd. agedum hoc mihi expedi primum. Hæc, ait
ille, Plautina sunt, quum in hisdem longa sit disputatio:
sed mirè a Terentio proferuntur ad ejus exemplum, &
quod est plus, carent Plautinis nugis. Hoc tamē nostri
Poetæ iudicium Lippius Epistola decima octava libri se-
cundi ad Andream Schottum maluit omittere, quā
rescindere: quod prius fecerat liberè in comparatione
Plauti cum Terentio quo videtur pertinere delectus per-
sonarū, quas Plautus habet malas, ut servos, meretrices,
omnia mala. Terentius verò contra, qui iudicio multo-
rum vincit Plautum & gravitate & arte, dum servos in-
ducit bonos, Gelas fideles, Davos callidos, quā in parte
laudatur maximè. vide Locum Lippij atq; ejusdem argu-
merita: sed ad id unum aperuit manifestius cap. I. lib. 2. an-
tiq. lectionum. *quare nolo: amo Plauti elegantes & urba-
nos sales: nec V. nisi illius aliter censentis versus unquam
met Hercule sine indigna iunctula lego.*

66. Absoluta poematum præceptione, ad eorum au-
ctores delatatur atque simul confirmatur superiorē Gre-
corum scriptorum commendationem: primum quidem e
procreantibus, quod Tragedia inventa sit ab Actio The-
spide, & in plaustis, non in theatris a Poetis ipsis face obli-
tus initio acta: deinde ab adiuvantibus & conservantibus,
quod sit ab Aeschilo amplificata, qui personas, id est, larvas
fasciisq; fictitias & pulpata. profecia, ornatum stylūq;
grandiloquum ei apparavit.

67. Ex subjectis Comœdia describitur, primum tempo-
re, quod illa Tragedia successerit: deinde Athenis valde
initio probata fuerit, dum moderatā dicendi in mores ho-
minum libertate usa est, unde cives fiebant temperatiores:
sed postquam eadē abusa est immoderatē ad bonos nomina-
tim etiam notandos, qualis exstitit illa Aristophanis indi-
gna civitate bene moratā, ejus licentia repressa est lege.
quod ita expressit Donatus in vita Terentij, Sed quum
poeta abuti licentius stylo, & passim ledere ex libidine ce-
pissent plures bonos, ne quisquam in alterum carmen infa-
me proponeret, lege lata siluere: de quo lege Grammatica
in Satyram .i. lib. 2. ad versum.

*Si mala condiderit in quem quis carmina, jus est,
Iudiciumq; esto.*

68. Poeta veritus aliquam a suis invidiam e laudatio-
ne Græcorum sibi conflari, & se μισοπατεῖν existimari,
instituit animum ad cives suos concelebrandos e præcla-
ris eorum factis, quæ paribus illustrantur, quod Poeta
Romani non minus excellissent in omni genere disciplina-
rum & artium, quā in bellica laude, si editionem suorum
scriptorum tantisper distulissent, dum in illis limandis &
arte expoliendis non gravate, sed patienter elaborassent. vn-
de apparet, quantus sit labor in emendandis poematis,
qualem sic Ovid. arguit.

*Corrigere at rei est tanto magis ardua, quanto
Magnus Aristarchus major Homerus erat,*

69. Honorifica est Pisonum appellatio e categoria ef-
ficientiū, quo de genere est ἀριον γεννητόν: sic celebratur
a Pindaro genus Acacidarum Nem. Od. γ. σπορὴν ἀνιπλῶν. ἵπ-
πῳ.

Τὸν αὐτοῦ ἀρετὴν φέρων
 Λίαν δὲ αὐτὸν.
 Ζεὺς τὸν γὰρ αἶμα.

*Latè fulgens lumen & decus Aeacidarum ex placarè gestis
 commentatum & constat est: inde, o Iupiter, tuus est
 sanguis genius. Itaque legem quandam sancit criticam, quæ
 ad bonitatem carminis etiam requirat diuturnitatem tē-
 poris & exactam castigationem, e consilio, credo equi-
 dem aut Herodoti. ἡ τεχνολογία πᾶν πρὸς τὴν τιμὴν τοῦ αἵματος.
 1. res omnis properando errori parit. aut Aristotelis lib.
 2. Ethic. ἐδὲν εἰσὶν ἀνθρώποις τὸ εὖ ἔχειν ἐργασίαν, ὅτι ἐκ αὐ-
 τοῦ ἐστὶν πρὸς τὴν τιμὴν τοῦ αἵματος. 1. unde consueverunt operibus be-
 nefactis addere, velut coronidem, quod nec adimere, nec
 adungere quicquam liceat.*

70. Docet ex efficiente neglectum artificij Poetici: quia
 inquit, nostri homines delicati & μισόπονοι opinione Demo-
 criti persuasi sunt, Poetas nasci, & inflammatione quadam
 & quasi afflatu furoris existere, non autem arte fieri, ideo
 negligentius hoc genus scriptoris tractarunt, καὶ τὴν πρᾶξιν
 ποιητικὴν τὴν τεχνολογίαν, atq; insaniam, ut quis esset
 Poeta, habere vim arte maiorem existimaverunt.

71. Confirmatur opinio Democriti factis æmulatorum
 ipsius & fine: qui, ut boni Poeta haberentur, omnem cor-
 poris incuriam, squalorem, immunditiam, illuviem conse-
 ctabantur: a consuetudine hominū sese abstrahabant.

72. E cōtrario fine se valde stultum dicit, qui quotannis so-
 leat in eunte vere bilem purgare, quod nū faceret, sic insani-
 ret. Itaq; affirmat paribus, se eleganti compositione carmi-
 nis concedere nemini. Aded magna vis est melancholice &
 infantiæ.

73. Videtur assumere & hoc, si non curarem ineunte ve-
 re meas valetudinem, ego ponerer in bonis Poetis: sed mihi
 est cura valetudo: sic deposita tandem simulatione profi-
 tetur & concludit, se pretio tanti mali, id est, infantiæ nolle
 Poeta nomen sibi adoptare. In hoc certè pronuntiatio latet
 vis quadam minorum e parium negatione, quod honorifi-
 ca Poeta appellatio non tanti faciendū sit, ut illius cupid-
 itate cuiquam sit dispendio sua valetudinis insaniendū: quæ
 confirmatur modesta ratione simili loco complexionis:
 ut, inquit, cos inepta est ad secandum, valet tamen pluri-
 mum ad ferrum exacuendum: sic ego nihil scribēs alijs bene
 pangendi poematis rationem & viam præmonstrabo. Hæc
 apodosis illustratur duplici fine talis muneris in docendo
 vnde percipietur & utilitas & voluptas.

74. Quod Poeta modò pollicitus est, nūc præstat, facul-
 tatēq; rectè poema cōdēdi e causis artis & doctrinæ ma-
 teria, & forma, & adjunctis repetit. Philosophia, inquit,
 omnis, ac præcipue moralis & civilis, & Physica, est largissi-
 mus fons Poeticus, e quarum quidem præceptis ac institutis
 quisq; facile haurire poterit vberissima de re qualibet & de
 personis rectè iudicandi, & scribendi materiam: cuius in ve-
 te non minus, quā ipsa rei inventio, postea expedita & comes
 erit spontanea eloquutio. Copia enim rerū gignit verborum
 copiam, ait Cicero de Oratore, ut forma vnicè a materia
 expetitur, & observatio decori cuiq; Poeta tribuēdi pro spi-
 ritus vita & moribus probe suppeditatur. Ad hanc Poeticæ
 excellētiā ferunt Virgiliū studio Philosophiæ pervenisse,
 cujus nulla non modò pars, sed ne lecta quidē ab eo vide-
 tur ignota. Epicurē a Silone didicit, & Ed. 6. celebravit.
 Præterea Stoicas, sed in primis Academicas sentētiās variè
 pro rerū natura adhibuit: sed & medicinæ præcipuā operā
 navavit. Hæc tā multa tot artium & doctrinarū studia cōfor-
 mādī Poetæ præcipua fuerūt adiūmēta, ut scripsit P. Ram^{us}
 in ipsius vita. Idem præcipit Petronius in Satyrico:

Artis vera si quis amat effectus
 Mentēq; magnis applicat:
 Dei primos versibus annos
 Maoniūq; bibat felici pectore fontem:

Mox & Socratico plenus grege mittat habenas
 Liber & ingentis quatit Demosthenis arma, &c.

Neuter hīc, neq; Horatius neq; Petronius remittūt Poetā
 tironē ad Aristotelē, sed ad Platonē & ad alios, ut plenā
 informetur rerū Philosophicarum scientiā.

75. Tales causæ illustrantur collatione minorū, quod
 fabula sentētiis Philosophicis exornata, morēq; personarū
 verè exprimens magis auditores delectabit sine ullo splendore
 orationis, quā illa, quæ ex versibus excultis & expolitis, nul-
 lā sententiā gravitate, nullo servato decoro videtur cōstare.

76. Ad commendationem Græcorum redit, quā diffimi-
 lib. instituit: quod hi semper ad conjuncta sapientiæ & elo-
 quentiæ studia unius gloriæ amore incensiverunt: Romani
 verò unicum rei nummaria studiū jā inde a pueris perse-
 quuti sunt. Dissimilitudinis protasis ex efficiente, constat,
 antapodosis e factis Romanorum: illa quidem laudabilis
 est, hæc verò summe vituperabilis exemplo unius pueri cō-
 firmatur, qui arte numerādī instructus maturè excolit stu-
 dium Chrematistices. Ex quo factum est, Romani ad laudē
 Poeticæ serò pervenerint.

77. Quia Horatius monuerat antè ad bene scribendum e-
 thicē optimam esse magistrā, id nunc videtur enu-
 cleatius distributiōe Poetarū e vario fine explicare: quod
 e Poetis alij totos se dederunt ad vitam hominum iuvandā,
 quales existitunt, qui de rebus Physicis scripserunt, Em-
 pedocles & Lucretius: quales etiam qui de reb. celestib.
 Aratus & Manilius: quales præterea, qui de re rustica,
 Hesiodus & Virgil. quales deniq; qui de vita & morib.
 Theognis Megarensis, Phocylides Milesius, Pythagoras
 Samius Alij quīq; delectare voluerunt, ut qui de rebus lu-
 dicis, amatorijs, inanibus fabellis operam navarunt, hī-
 que satis noti & parum utiles. Reperti sunt postmodò, qui
 unā & iuvare & delectare studuerunt, i. utilitatem cum
 voluptate conjunxerunt, cujusmodi se præstiterunt Tra-
 gædi, Comædi & Epopœi, Melopœi. Nam in poematis
 Homeri & Virgilij tanquam in hortis omni genere
 plantarum pulchrè confitis, voluptates vnaque fructus
 percipi possunt, quod Servius subindicare in Aen. 6.
 vers.

Hic manus ob patriam pugnando vulnera passi,
 videtur, citans hunc locum, aut simul & jucunda & ido-
 nea, nullam, ait, majores nostri artem esse voluerunt, quæ
 non aliquid reip. commodaret: vnde virg. dicens puniti
 patriæ venditores & contrā præmia defensoribus solvi
 nihil vtiq; aliud significat, nisi fugienda vitia, & sectan-
 das esse virtutes.

78. Primum genus Poetarum describitur præterea ex ad-
 juncta præceptorum brevitate, quæ duplici fine illustratur
 ut illa facile & citò intelligantur, intellecta diutius memo-
 riā retineantur. Hic duplex finis disparatis confirmatur:
 præcepta, inquit, brevia citò percipiuntur & fideli memo-
 riā tenentur: longā autem ambage & supervacua circū-
 scripta vix comprehenduntur, & si forte percipiuntur, fa-
 cile tamen ex animo effluunt. Hic brevis velut medio-
 critas quædā disparatur ab his extremis defectu & redū-
 dantiā. Quum igitur monet Poeta legislatoris more bre-
 vitati studendum in præcipiendo, docet in primis caven-
 dum. nequid in præcepto desit, neve quid redundet. Itā
 certè nullus obscuritati locus relinquetur, quam pru-
 denter lex tertia constituendarum artium, καθὼς πρὸς τὸν
 docet cavendam: quum id, quod est generale, singulis
 speciebus separatim videmus attributum, & pluribus
 dici, quod paucioribus in genere fieri poterat sine tauto-
 logia. Monuit tamen initio & studio brevitatis summam
 rei sapiens existere obscuritatem.

79. Alterum genus, quod voluptatē magis, quam utili-
 tatem cōfectatur, verisimili subjecto ac probabili defini-
 tur. Nā quæ cōfinguntur, si incredibilia fuerint, & ab omni
 fide

fide abhorruerint, qualia sunt, quæ finguntur de regina Lamia infantes devorante, ubi illa vivos ex utero gravidatum extraxisset, & iterum e ventre vivos educere, pro vanis insomniis, impudentibusque mendacis habebuntur. Itaque Poeta ad unâ voluptatē in scribēdo spectātes debēt verisimilia figmenta cōmīnisci si velint fidem sibi haberi.

80. Tercium genus Poetarū ē morato & voluptuario cōflatum est, & excogitatum ad fastidium auditoribus levandum: quorum alij delectantur tantum gravibus sententiis, moratīque præceptis, ut natu grandiores, qui poemata utilitate carentia fastidiunt: alij jocos & voluptates, ut juniores expetunt: quibus utriusque satisfacit hoc genus & serijs jocosīque rebustemperatum. Itaque qui in eo excellit, omnium suffragiis & approbatione præstantissimus judicatur. opusque illius afferet bibliopolis questum ingentem, ac magnum: exteris gentibus ipsius desiderium: & auctoris nomen immortalitati commendabit. Hæc est tertij generis descriptio ex effectis. Hujusmodi poematis auctor quidem morietur, sed ut Menalcas ait Virgilianus Eclog. 5. in Daphnide:

Semper honos nomēq; tum laudēq; manebunt.

81. Horatius antevertit e loco diversorum querelas quorundam de multiplicis hujus Poeticæ præceptionis difficultate: quāquam, inquit, multa jam tradidit præcepta de boni poematis virtutibus, ut quibusdam difficilees operosum videtur ad earum præscriptum dirigere Stylum; ego tamen non tam æreus & asper exactor esse velim scriptiois, quin facile ignoscā paucis & levibus vitis inter multas virtutes, in quā vel incuriā vel aliā ingenij infirmitate quis inciderit: hæc pars diversorum posterior explicatur duplici similitudine: sic, inquit, facile condonatur citharædo sonus acutus pro gravi: sic sagittario exigua a scopo aberratio sagitte, straro id commiserit utiq;: secus, non culpā vacabit post admonitionē. Poeta quoq; similiter lapsus post admonitionem veniam carēbit.

82. Idem duplici similitudine augetur: ut errata librarii, qui libros describit, non facile condonantur post multas lituras, & castigaciones: ut etiam citharædus videtur, qui in eadem chorda semper oberrat (Nam dicitur ἐκαστὸν τὰν τῶν αὐτῶν ἀργυρίων τὴν ἐκαστὴν ἁρμονίαν qui bis ad eundem offendit lapidem: quem Cicero usurpat Epi. 20. lib. 10 bis ad eundē, &c. vide ibidem Eiusdem est vis illud Mimi Publiani ex Agellio & Macrobio, improbe Neptunum accensat, qui iterum naufragium facit: sic Poeta contemnitur legibus artis sepius ab eo violatis. Hæc apodosis enunciat comparatē, pro, talis est Poeta qualis habitus fuit Chærilus. Hæc rursus posterior apodosis augetur adversis ad pravitatem humani iudicii damnamdam: Chærilus, ubi bis aut terrestrē & emendatē aliquid scripsit post infinita errata, facili & æquo animo toleratur: Homerus contrā, ubi post infinitas virtutes lapsus est in aliquo, iniquissimo animo ferri solet, quā hīc versus dicat: ἀμαρτυρεὶ δὲ καὶ ἀνὴρ σοφότερος & virum etiam sapienterem interdū peccare, pro quo Cicero dicit Epi. modo citatā, errare quis effugerit?

83. Ad correctionem superioris indulgentiæ videtur hæc alia similitudo pertinere: quo Poeta monentur de poemate accuratius & artificiosius elaborādo: ut enim, inquit, de pictura, sic de poesi affolet judicari. Hujus autem protasis illustratur distributione picturæ & subjectis, quod altera e propinquo spectata spectatorem magis capiat: altera e longinquo prospecta contrā magis afficiat. Deinde quod illa in clarissima hominū luce versari amet: nec ab acerrimo quoq; censoris ὄσων ἀρετῶν τε, καὶ ἀνενότων καὶ ἀποτόμων ἐξέρχεται & ἐκείνων. quantumlibet unumquodq; ad vivū refectis iudicio abhorreat, & quo sepius spectetur, eo magis deleat. Hæc contrā in obscuro loco spectari velit, ac semel tantum

placeat. Apodosis de poesi, quæ satis erat perspicua ex hac distributione picturæ, nullā videbatur requirere approbationem, quum facili intelligas, idem, quod de pictura exquisitis coloribus expressa, & accurato artificio illustrata jam dictum est, de poeseos quoque præstantia esse sentiendum: atque idem, quod de rudi & imposita scriptura scriptum est, de incondito poemate judicandū. Boni autem poematis propria est nota, nullum reformidare Criticum, nullius limam pertimescere, nec solum decies, sed semper delectare lectorem aut auditorem: quale poema est illud Homeri, est illud Virgilii, est illud Pindari, illud Horatii, illud Aristophanis, illud Terentii: quos qui attentē ac intelligenter lectitat, semper animadvertit & observat aliquid novi & gratioris, quod multis antē lectionibus minimē animadverterat: unde novam capiet voluptatem. Contrarium malo accidit poemati, non nulli referunt propinquam perfectæ poeseos inspectionem, tanquam hæc esset ἀλλήλοεικός enuntiata; ad analyses Dialecticæ, Grammaticæ, Rhetoricæ, ut facili patiatur Iudicium fieri de ipsius argumentis & methodo, de proprietate orationis, de ornatu verborum & sententiarum. Idem autem longinquam inspectionem Imperfectæ poeseos referunt ad repudiationē taliū analyses: quod nolit sic resolvi, id est examinari, cōtenta celeri lectione, ut aspectu longinquo.

84. Ad superiorē indulgentiæ emendationē hæc quoq; de mediocritate vitanda in poemate videntur spectare, ubi initidū majorē natu Pisonē e diversis affatur. Quāvis, inquit tu nihil cōsilio & monitis indigeas in poemate cōdendo, bonitate naturæ adjutus & doctrinæ accessione optimē informatus: hoc tamen præceptū memoriæ diligenter mandes, quod quidē enunciatur similiter, atq; proximū: Licet, ait, in alijs artibus & rebus mediocritas non careat suā laude: in hac tamen disciplina nullus relinquitur laudis locus mediocri Poete. Prior pars hujus dissensionis confirmatur duobus exemplis jurisconsultorum & patronorū, qui mediocriter jurisprudentia actionisq; forensis periti in pretio habentur. Posterior dissensionis pars testimonijs divinis & humanis approbatur, nullam inde Poetus mediocritatem fuisse concessam.

85. Ratio proximi interdicti e similibus redditur, cujus protasis est triplex: ut, inquit, symphonia de mulcēdis animis in convivio excogitata si dysphonia fiat, autem offendit: ut quoq; unguentum graviter olens naribus: ut deniq; papaver cū pessimo melle palatū, quib; cena poterat carere, & sine his produci: ita poema, qd de supremo excellētiæ gradu deciderit ad imū, vel etiam ad ipsū mediū ab omnib; malū judicatur & injucundū. Durissimā certē Horatius videtur sancire legē, quā vnicū, eūmq; sūmū præstatiæ locū scripturis poema relinquit, & medio interdicat, ac postremū damnat.

86. Quia hic Nomothetes præfētiebat multorū querelas de severitate huj; legis fore, his facit medicinā e dissimilib. nō, ut gymnasticæ imperitus abstinet exercitationibus publicis & ludis libet, quæ protasis confirmatur fine, ne sit propter imperitiā spectatorib; ludibrio, non sic, inquā, Poetices ignarus a fingendis versib; temporat, quem certū est ejus majestati imparem esse. Hæc antapodosis mihi videtur explēda ex his verbis, qui nescit Poeticē ludere, abstinere versib; faciendis. Quidā tñ fortasē mallēt hīc agnoscere minorū, quā dissimiliū, cōparatiōē & illā sic enūciare: si vnuquēq; artificē pudet humanā exercere artē, cujus sit expers, multo magis pudeat ignarū Poetices versus jactare inertes. Difficilis est admodū distinctio utriusque nullis expressē notis in litera, ubi latet locus e diversis: quāvis ille nesciat artē, vtrū tamē audacter facit. Huc spectare videtur, qd Plato scribit in Gorgia ex Eurip.

Λαμπρός τε ἐς ἑνὴν καὶ οὐκ ἐν τεσσάρων, καὶ πῶς τὸ ἐπιγίγνεται

oportet. Hæc apodosis in litera desideratur, sic explenda, & protasis est duplex. Non dubito, quin reperiatur dicturi, hic esse collationem minorum: quod certamina cursus & cantus, ut minora, cum Poetica maiore comparantur: sed mihi spectanda potius videtur qualitas illorum omnium, quam quantitas.

95. Locus è contradicentibus: ars Poetica discenda est, & acerrimum in ea studium ponendum. Ignavus & iners Poeta respondet insolenti jactatione: ego sine arte et studio mira condo carmina, & in mediis Poetis consistere honorifice possum, qui verò in postremis sunt, repudientur. Deinde ex adjuncta ignoratione, & pudore dicit, se ab artis studio revocari.

96. Iners & dives Poeta depingitur eleganti similitudine: ut, inquit, præco invitat mercatores commendatio præconio ad venales merces & res proscriptas emendas: sic iners & dives Poeta sua opulentiâ & mensâ exquisitis epulis instructâ Criticos assentatores allicit & attrahit, qui ad ipsius sensum & voluntatem de versibus ipsius iudicium faciant.

97. Idem describitur ex adjuncta mentis & iudicii imbecillitate, si benigne parasitis facere, si pro oberatis fide jubere, si litigantibus favere poterit, nimia inde laudis collecta cupiditate non falsum a vero distinguet Criticû & amicû.

98. Docet Pisonem rationem deligendi Criticos descriptione assentatoris ex ipsius adjunctis & factis, ne illi assumat sibi ad emendationem cuiusquam poematis, qui se facile in quolibet affectum & habitum transformare potest, & ad nuntius & voluntatem largientis convertere, idque similitudine confirmat: quemadmodum inquit, præfice mulieres graviori luctu infunere affici videtur, quâ quæ verè & ex animo mortuû luget sic assentator, qui idè, atq; rûpos, derisor, simulat se audiendo poemate moveri ipsius suavitatem, gravius verò laudatore. Hic, utraq; similitudinis pars illustratur minor collatiõe, quæ, separata sibi adversaretur, ut verè lugere, falso lugere: hic est derisor poematis, ille laudator ejusdè.

99. Ad eundem Criticorum delectum pertinet hoc exemplum, quod videtur enunciandû cõparatè: ut summi principes solent explorare largioris vini potione animos eorum, quos in amicitiam suâ recipere cupiunt: ita Pisones debent Criticos suorum carminû certo periculo spectare & probare: quâ quidè apodosis fine confirmat, ne per ignoratorem, vel fallaciam, vel blanditias insidietur illorum famæ & existimationi.

100. Adhuc rejecit censura nostrorum carminû assentatores, & quibus notis mores ipsorum perspicendi, & dignoscendi essent, planissimum fecit: nunc ex effectis exemplum veri Censoris proponit, qui de poemate corrigendo & poliendo nunquam auctorem cessat admonere, donec fuerit rectè conditum. Quod si forte illum animadvertat emendationis impatientem, desinit tandem operam emendationis perdere, ac eum tradit caco sui amoris, ut eo solus sine amulo fruatur, atq; magni solus faciat opus suû, quod alij nihili pendunt. Est autem hic quidam contractus syllog. & Aristotelicæ thesæ, quæ sic colligas e versu sequenti: bonus censor & prudens reprehendat versus inertes: ut Quintilius Varus qui modo descriptus est ex obelismo accurato.

101. Est propositio superioris eccheseos: ubi munus fidelis emendatoris præscribitur ex ipsius factis ac similitudine, ac primum versus sine arte factos reprehendit: illorû duritiem emollendâ suadebit: incommodis delebit lineâ transversâ, vel, ut Jureconfulti loquuntur, cancellabit, vel, doctiores, interlinet: Luxuriâ eorû, ut vinitor sylvescenti vitæ salce, amputabit: obscurâ illustrandâ curabit: ambigua jubebit explicari: mutandâ notabit: simile deniq; se præstabit nobili censori Aristarcho, qui nemini uâ atate pepercit.

102. Proximû simile illustratur dissimili: bonus, inquit, & prudens corrector non cum instabitur, suâ castigatione meruit esse offensionis amico levius de causa.

103. Indulgentia blandi correctoris arguitur ex efficiente: quod illa futura sit causa, cur in discrimen fama post amicus venturus sit: quod similitudine cõfirmatur: cujus protasis est multiplex, ut argutum, ut fanaticum, ut lymphatum deviant omnes, ne contagio ledantur: sic malum Poetam sapientes fugiunt, & pueri ludibrio persequuntur.

104. Approbatio est apodosis ex ipsius factis, qui versus effundit ineptos sine ratione: qualem poeseos persuasionem illustrat similitudine. Sic, inquit, philautia & insania ille affectus odio est omnibus: ut auceps, qui excipiendis avibus diligenter intentus decidit in puteum, cui lapsus, & diu muli, clamanti nemo fert opè, dubitans, an servari velit. Id approbatur exemplo Empedoclis Physici Poeta, ne proxima similitudo parum fidei habere videatur, qui falsa immortalitatis opinione & furore præcipitem se dedit in flammâs Aetne, ut de cadavere ipsius nihil sit factum reliqui. Itaq; se in calum persuasit advolasse, & immortalitatem consequutum esse.

105. Ostendit paribus, non esse opè insanis Poetis ferendâ: propterea quod qui in vitium servat, perinde facit, atq; si illum occiderit, ut qui servasset Empedocle: vnde potest colligere, illû non fuisse servandum in obstinatione tã inflexibili. Ratio autè apodoseos est ex adjunctis, quia quæ sepius sibi manus cruentas offerre voluit, servatus postea meritis non cõpos fiet. Hoc non cõveniet moribus Christianorû, qui monentur de officio pietatis & caritatis nunquam prætermittendo, & illius eventa divinæ providentiæ precibus commendando.

106. Causa quaritur ineptorum versuû, quâ suspiciõe tamè aliquâ ponit in quadam impietate, vel in sacrilegio, incestu, vnde tantus exstitit furor, qui cõmiseratiõe indignus exaggeratur similibus: quod sic devotetur Poeta malus & sceleratus a Criticis, ut versus, quû effractis clathris furiosè vagatur. Protasis confirmatur paribus: adeo est cupidus recitandi suum poemata, ut conducat, qui ausculet: iam arctè quoq; talis Poeta nullis laudibus satis explendus amplectitur & molestâ lectione necat auditore doctû atq; indoctû, quæ semel arripuit, quàm hirudo adheret corpori, de quo vix, nec nisi sanguine satiata se demovere solet. Insigne habes Martialis l. 3. in Ligurinum Epigrâ. simili huic insaniâ recitandi carmina sua captum: cujus initium est:

Occurrit tibi nemo quod libenter &c. ut autem auctor noster initium epistolæ duxit a vitiis poetarû & poematum: sic finem ejusdè fecit ex iisdem: ut pravâ ætatis suæ consuetudinem acriter reprehensâ, unde ad mutationem morum poeticorum, id est, ad emendationem revocaret.

Enarratio Grammatica.

Epistola ad Pisonem. A multis hæc Epistola liber de arte Poetica nominatur, ut a Quintil. l. 8. cap. 3. a Diome. l. 3. cap. 11. a Donato in Terentio Act. 5. Sc. 4. Adel. a Servio. in 1. Aen. a Probo, ab Aldo Manutio in Iugurtham Salustii. Præterea a Sidonio Appollinari, volumè artis Poetica, vocatur neq; puto hos omnes alia re esse adductos ad hæc descriptionis persuasionem, nisi quod opinati sint naturâ & veram Poeticæ vim artisque descriptionem hic contineri, quum sit animadversio tantum censoria Poetis illius temporis per Epistolam significata. Non equidem epigraphen jam receptam planè & omnino rejecerim: quum in hanc Epistolam inclusa sint multa, quæ non parum juvant legitimæ artis informationem, si ad hanc aliquis artifex methodi peritus se compararet, ut jam dictum est in præfatione at tamen suadeo inscriptionem jam in præfatione Dialecticorum explicatam intelligentiæ causâ mente retinendam, & hanc Epistolam duabus primis accensendam

dam tertiam lib. 2. Notandum præterea hunc tractatum Horatii iudicio Porphyrii transcriptum esse ex arte Neoptoleni & vestigijs Aristotelis & Demetrii Phalerei, non tamen sine deflexione magna ab utroque insistere.

Humano capiti. Verissimum quidem est de omni re illud Terentii: *Nihil iam dici, quod non dictum sit prius*, cui ad amissum hæc monstri descriptio videtur quadrare, quam Porphyrius & Lucianus acceptam Aegyptijs referunt, & alias huiusmodi effingunt, ac præcipue Porphyrius hoc nomine celebratur ab Eustathio Iliad. 3. in hos versus:

Πρῶτον μὲν ῥά Χιμαίραν ἡ μάκαρ ἐκ τῶν ἐκείνων.

Περὶ μὲν ἢ δ' αὖ εἴην θεῶν γένος, ἐδ' ἀνθρώπων.

Primum quidem (Præterea) iussit (Bellerophonti) ut Chimæra animal inexpugnabile & indomitum, non humano, sed

divino genere ortum expugnaret & occideret.

λαμβάνειν, inquit Scholiastes ille de Chimæra, πάντες τὰς ἀπορροὰς ἐξ Ὀμήρου, διὰ τὸ μὴ πάντως αὐτὸν τὰ ἀπὸ τῆς εἰσεῖν. καὶ κινῶσιν οἱ τὸν γένος λίθον κρατύνοντες, εἰ καὶ οἱ ζωοποιῦντες, τὸ τε αὐτὸ δὲ ἐξ ἀπορροῶν, καὶ ζῆντες τὸν Πορφύριον καλῶς τοῖς ἀπὸ τῶν διελόντων. id est, omnes Poetae brevis nec admodum dilucida descriptio Homeri, quæ monstrum Chimæra explicavit, occasione capiunt illius amplificanda, hoc videtur aut aliquid simile desiderari in litera Scholiastæ ad perfectionem sententiæ, & accessione tertiæ commen-

ti jam superant illam Homeri, etiam si pictores in opus prodigialiter augendum incumbunt: atque querendus est Porphyrius, qui probè dijudicat discrimina. Inter has prodigiosas imitationes, quas tamen haud magna in laude ponendas censeo: quia sunt præter naturam aut certe excedentes, illius modum excedentes, quæ nihil inquam tam dissimile sui possit effingere, quàm animal e multiplicis formæ partibus, hominis, equi, avis & piscis & aliorum membris coagmentatum: de quo dictum fuit Ode. 2. lib. 1. & veritas fabulæ enucleata e Solino & Servio. Accedit huc, quod scribit Cicero sub finem lib. 1. de Nat. Deorum: *imagine earum, quæ nunquam omnino fuerunt, neque esse potuerunt, ut Scyllæ, ut Chimæra incurrit in animum.* Hisidem initio lib. 2. accenset Hippocentaurus. Præterea Galenus lib. 3. de usu partium invenitur in Pindarum, qui finxit ex hominibus & Magnæ si equis nati Hippocentaurum: ut tamen ostendatur hæc fuisse monstra, facit, quod Plinius scribit lib. 7. cap. 3. & D. Hieronymus in vita Paulli. Et certè non magis ab hominum natura absunt capri, quam equi, & tñ Satyros ex capra & homine commistos fuisse in Subsolanis Indorum montibus tradit Plinius, & Plutarchus ad Syllam. Verum de Hippocentauris vide l. 97. ff. de verb. obli.

Quod si quid fortè huiusmodi natura ederet, in quo elemento ad sui conservationem degere vitam posset? Quanquam autè hoc valdè abhorreat a sensu communi: est tamen scitè accommodatum ad deformitatem mali poematis notandam, quum Poetica sic a Plutarcho in libello πῶς δὲ τὸν νόον ποιημάτων ἀκρίβειαν, quomodo poemata sint adolescenti audienda, definiatur: ποιητικὴ, φασί, ἐστὶ μιμητικὴ τῆς φύσεως ἀνθρώπων ἀντίστοιχόν τῃ ζωγραφίᾳ. αὐτὴ μὲν ἐστὶ φθεγγόμενῃ ἢ ποιητικῇ δὲ σὺν ᾧσα ἢ ζωγραφία. Poetica, inquit, est ars imitandi & facultas altera ex parte respondens arti pingendi: hæc quidem est poesis loquens: poesis verò tacens pictura. In hoc autem poematis vitio demonstrando noster

Poeta imitatur primum Platonem lib. 2. de Repub. sub finem, qui ostendit Hesiodum, Homerum, cæteroque Poetas valdè reprehendendos, quod fabulis falsis homines induxissent in gravissimos errores de Dijs. Hos enim illi malè finxerunt mæchari, ac indulgere fur- tis, odijs, cæterisque affectibus pravis quibus exemplis homines postea sibi tantam malè vivendi licentiam permiserunt. Itaque Poetæ tales se, præstiterunt figmentis

suis: quales solent pictores, dum ea pingunt nullâ veris similitudine, quæ instituerant imitari. Deinde Aristotelem, qui, quum in Poetica vult aliquid probare, sapi- us ad nationem pictorum recurrit, ut sub initium artis Poeticæ fecit in varietate imitationum docenda, ubi tres egregios pictores appellavit, Polygnotum, Pauson & Dionysium, qui Poetis, Homero, Nicochari, Cleophonti responderent genere imitationis.

Cervicem. Virg. 3. Georg. in descriptione equi generosi, ubi dixit:

Densa iuba & dextro jactata recumbit in armo.

addit paullo post: *cervicem equinam.*

Talis & ipse iubam cervicem effudit equinam.

In humano debet Grammaticus observare primam syllabam produci, quamvis in primigenio *Humus* correpta sit, sicut in nomine *liquor* corripit, & in verbo *liquitur* extendi, quæ observatio est Servii in 1. Georg. initio.

Inducere plumas. Pro quo Cic. dicit 2. de Nat. Deor. *quædam animantes sunt obductæ plumis: sed hic tñ inducere valet, superinducere membris in casu dandi.* Hic varias intellige versicolores inductas membris ex omni animalium genere coactis, collectis, congestis & corrogatis ad tam prodigiosam picturæ coagmentationem. Gall. *assemblé, ou mis ensemble.* Sic dixit Ode 4. lib. 3.

Ut premerer sacra

Laudes, collatæq; myrto.

quas palumbes collectas & congestas contulerunt ad me puerum dormientem tegendum.

Atrum in piscem. Id est, ut monstrum illud sit (ut ita dicam) infernè piscis, vel illius pars infima sit similis pisci: sic Epist. 3. lib. 1. dixit: *non tibi est ingenium turpiter hirtum:* sic turpiter inertem, Ovid. 2. de remedio amoris, ut ad hoc adverbium cum epithetis videatur *ἡ τῆς κέρ τε καὶ αἰχμητικόν.* Ater autem videtur deflexum *πυγὴ τὸν ἀνθρώπου, a carbone,* qui est Servio in 2. Aen. pruna exstincta, ad quod erymon videtur allusisse Terent. Adel. Act. 5. Sc. 3. versu 63. *Tam excoctam reddam, atque atram, quam carbo est,* sed hic propriè sumitur pro turpi, fædo ac deformi: ut videtur sumi lib. 3. Georg. versu 430. de Cherhydro serpente Calabrico:

— Hic piscibus atrum

Improbis ingluviem rarisq; loquacibus explet.

Sed Od. 11. lib. 4. atræ curæ metonymicòs dictæ sunt, ut annotavimus.

Formosa supernè. Sic loquutus est Ode 20. lib. 2.

— album mitor in altum supernè. Quod autem *ῥωμικός* dixerat, *humano capiti*, idem nunc dicit *εἰδικός* de muliebri.

Spectatum. Sic Cicero in senectute dicit, *sestum reciperere*, quod Gaza interpretatur, *εἰς ἐδὲν παρελθόναι*, ut hic interpretatur, *εἰς θῆν ἐπιτελευτῆν πύγῃ ληφθέντες.* Pro hoc Cic. dicit, *admissi ad causam dicendam, & Cæsar, ad colloquium admitti.* Valet ergo, admissi ad spectandum tale monstrum, vel ad illius tam admirabile spectaculum, aut potius visu horrendum, ne amici quidem pictoris a risu possent temperare: tantò certè minus alieni. Quintilianus lib. 8. cap. de ornatu, ad causas corruptæ eloquentiæ docendas apponit deformitatem huius monstri in exemplis, *Κοινὸς μὲς* (pro hoc alij legunt *σοφισμὸς*, coacervatio diversarum linguarum) *σοφισμὸς*, inquit, appellatur quædam mista ex variorum linguarum oratio, ut si Atticis Dorica, Ionica, Aeolica etiā dicta confudam: cui simile vitium est apud nos, si quis sublimia humilibus, vetera novis, poetica vulgaribus misceat. Id enim tale est monstrum, quale Horatius fingit, *humano capiti.* Pro, tenere risum, dicit Sat. P. lib. 2. *mappâ comescere risum:* illo priori Cic. usus est lib. de claris Orator, ut, *continere risum*, li. 4. de Fin.

Credite Pisones. Familia Pisonum Romæ fuit & nobilissima &

Currente rotā.] Pro quo Xenophon dixit Pæd. 6. τὸ πρὸς τὸν αἰσιν μέν, & Plutarchus, πρὸς τὸν αἰσιν μέν. Hic currere videtur, ut siem sapē apud Homerum, explicandum per, agi in orbem & circumferri. Ita Eustathius interpretatur, πρὸς τὸν αἰσιν, τὸ αὐτὸν κύκλον ἵκεν καὶ περιέφερεται, καὶ πρὸς ἡμᾶς τείνει, in modum rotæ circummagi.

Simplex & unum.] Hoc videtur sumtum ex Aristotelis loco de arte Poetica: μῦθος δὲ ἐστὶν εἰς ἕνα ὡς περ πῦρ οἷον τὸ αὐτὸν περὶ ἐνὶ τῇ πολλῇ γὰρ καὶ ἀπειρῇ τῷ γὰρ ἐνὶ συμβαίνει, ἐξ ὧν εἰδὼν ἐδὼν ἐστὶν ἐκείτω δὲ αἱ πράξεις ἐνδὲ πολλὰ εἶσιν, ἐξ ὧν μία ἐδεῖα γίνεται πράξις, id est, fabula autem est una, non quemadmodum nonnulli arbitrantur, si circa unum aliquem fuerit: multa enim & infinita uni personæ contingunt, ex quibus nonnullis nihil est unum: sic autem & actiones unius multæ sunt, ex quibus una nulla fit actio. Ubi consideres unum quidpiam dici bifariam, aut quod per se est solum & a cæteris se junctum: sed hoc modo Tragedia non potest dici una, quæ ad excellentem sui constitutionem rectum ordinem, & justam debitamque magnitudinem, quæ non possunt in hac brevi & concisa simplicitate consistere, juxta requirit: aut unum quoque dicitur, quum e consentanea complurium actionum & partium conjunctione illud conficitur: quo in genere versatur fabula: quæ, quum sit imitatio actionis humanæ, & hæc multis ac potius infinitis utriusque eventis subjiciatur, quæ uni personæ vel genti contingunt, non ex omnibus his eventis & hominis actionibus componi potest: quamvis illa fluxerint ex uno & eodem. Itaque unum fabulæ corpus potest duntaxat ex his actionibus & eventis constitui, quæ possunt in unam actionem redigi: non autem ex his, quæ inter se planè discrepant. Quare fabula poemate exprimenda non dicenda est una: quod in unius hominis factis describendis occupetur: sed quod e multis actionibus & eventis illius nonnulla possint in unam actionem, tanquam in unum corpus, colligi, unde fabula dicitur coagmentatio rerum. Sic bipertita orationis notio intelligitur ex illo ejusdem Poetices loco, εἰς δὲ ἐστὶ λόγος δι-χῶς, ἢ γὰρ ὁ ἐν σημαίνων, ἢ ὁ ἐκ πλείονων συνδέσμων, οἷον ἡ Ἰλιάς μὲν συνδέσμων εἰς, ὁ δὲ τὰ ἀνθρώπων, τῷ ἐν σημαίνων. Oratio autem bifariam dicitur una: aut enim est oratio, quæ unum significat: aut quæ ex pluribus conjunctione fit, ut illius conjunctione (plurium orationum) fit una. Hominis autem oratio (id est, definitio, homo est animans, rationis particeps) est una: quia unum significat. hoc est, hominem. Aristoteles docet alibi τὸ ἐν unum dici quattuor modis: οὐσία, ποιότης, ὑποκειμένη, παθόν, causa, effectus, subjecto, & adjuncto, id est, argumentis consentaneis, ut faciliè cognoscas hoc enunciato: Sophocles scripsit fabulam de Ajace ob negata ipsi Achillis arma furente in castris Græcorum. Est hoc axioma simplex & unum ex argumentorum consensione, efficientis, materiæ, formæ, finis, subjecti & adjuncti. Nihil profectò verè dici potest unum & idem absolute, nisi interventu harum quattuor causarum, ac συμβεβηκτότας, accessione duorum postremorum, sicut faciliè optimeque perspicias ex epilogo argumentorum consentaneorum in Dialectica P. Ram. Hæc autem simplex & unum respondent, ἀπὸ θέντος τῷ ὑποκειμένῳ, quomodo superiori Epist. 5. lib. 2. ad famil. Cicero hæc opponit: Tua laus ad nos nec obscura, nec vario sermone, sed & clarissima, & una voce perfertur: Sed in verbo sit exple Ellipsin τῆς, poema, & τὸ quod vis, id est, quod pangere & constituere habes in animo, distinctionculis include.

Duntaxat.] Exquisite fabulæ convenientia æquabilis & conjunctio inoffensa his vocabulis, Simplex, duntaxat, & unum, idem penè valentibus indicatur. His etiam vocibus Plutarch. utitur ad distinctionem amici ab adulatore, ὅτι μὲν ὁ κόλαξ ἐχ' ἀπλῆς, ἐδὲ εἰς, ἀλλὰ παντοδαπὸς ἐστὶ καὶ ποικίλος εἰς ἀλλοτρίαν τύπον ὡς περ, &c. quod adulator

non sit simplex, & unus, sed varius & multiplex, mutabilis, in hunc atq; illum habitum.

Maxima pars decipimur.] Anomalia est numeri & personæ, pro, nos ferè omnes & maxima ex parte decipimur.

Specie recti.] Id est, vitia loco virtutum sequimur, & a medio imprudenter digressi ad extrema delabimur: multa enim falsa sæpius speciem veri solent ferre, unde species semper opponitur rei & veritati, dicta ab aspectu, ideoque pro colore & simulacro, imagine & similitudine sumitur. Cicero Epist. 1. lib. 12. ex quibus utrisque civitatibus & Græcorum numero speciem exercitus efficit, id est, non planè omnino exercitum, sed imaginem & similitudinem tantum illius.

Brevis esse.] In brevis esse laboro est ellipsis τῆς si laboro, &c. ideoque concisa est hæc oratio, ut, quod docet vitandum, videatur consultò præterire: ideo hanc epexegefin subijcio: species recti nos sæpe fallit, ut, quum studeo brevitati, non intelligar: ideoque Pindarus εἰδ. θ. σπορ. δ. 20 καλ. Πυθ. canit, ἀρετῇ δ' αἱ εἰ μεγάλας πολὺ μύθοις virtutes magna copiosam prædicationem requirunt. βασιδ' ἐν μακροῖσι ποικίλλειν ἀποδ. σοφοῖς: sed brevis illarum exornatio auditorem requirit eruditum: quod Scholiastes ita explicat: τὸ τοσοῦτον ἀρετῆς δεῖται, ἵνα οὐκ ἴτα πολὺ ἐπιτετραμμένα, hoc indiget sapiente autore, ut intelligat hæc multum concisa. Idē lib. 23. Amianus Marcellinus dicit: quod autem erit paullo prolixior textus, ad scientiam proficiet planam: quisq; enim afficiat nimiam brevitatē, ubi narratur incognita, non quid signatus explicet, sed quid debeat præteriri scrutatur: quum autem ornatui, & concinnitati studeo: nimis videar mollis & effeminatus.

Seclantem.] Hoc quidam putant intelligendum de mediocri genere scribendi polito & terfo, quod etiam alii consecrantes & viribus destituti incidunt in genus languidum & molle, ut Ovidius.

Deficiunt.] De vi ac syntaxi hujus verbi dictum est Satyrā primā libri secundi.

Animique.] Hæc vox in plurali pro magnitudine, ferocia, & superbia, quomodo etiam spiritus, Græcè τὸ φρόνημα, Cic. 1. de officiis: Majores animos facere, & pro domo, effert animos insolentia dominatus, & Tetētius Tollere animos in Hecyra Act. 5. Sc. 5. ver. 57.

Tutus nimium.] Id est, nimis cautus superstitiosè providus.

Timidusq; procellæ.] Sic Ovidius dicit timidus Deorum: sed Cicero: timidus in labore militari, &, non timidi in contentionsibus, hoc in 1. Agraria, illud lib. 7. ad Trebat.

Qui cupit.] Magnitudo rei videtur perpendenda, ex hujus Poetæ cupiditate: quod verbum cupere plus valeat, quam velle, ut Donatus ver. 85. Act. 1. Sc. 2. Eunuchi annotavit, ut talis conatus rei sic variandæ videatur prodigialis, unde delphinum sylvis adpingere & cupressum simulare in proverbialia cerfserunt.

Prodigaliter.] Linacer hinc animadvertit hyperbaton, id est, ordinem syntaxeos confusum, quod τὸ prodigaliter construi debeat cum adpingit, non cum variare: itaque illud virgulis intersepiendum: quod Græci interpretantur πρεσβυδῶς, aut πρεσβυδικῶς. Pro hoc Claud. dicit lib. 1. de raptu Proserpinæ, rubens prodigiale cometa, & Plin. lib. 37. cap. 72. Lien cum jecinore locum aliquando permutat, sed prodigiosè.

Delphinum.] Stobæus sermone 109. de spe refert ex Archilocho posse opinionem omnis incredulitatis, admirationis & desperationis hominibus levare, si considerarent a Jove noctem e splendida die fieri, quod sic concludit: μὴδεῖς ἐθ' ὑμῶν εἰσπρῶν θαυμαζέτω, μὴδ' ἵνα ἀλεφθῇ σθῆρες ἀνταμείψανται νόμον ἐνάλιον, καὶ σφὶ θαλάσσης ἡλίσκοντα κύματα φέ-

μὴν, ἐν ταύτῃς ἤρξατο, καὶ διήλθε μὲν καὶ αὐτῷ, καὶ τὰ κατ' αὐτῷ ἐκ ἀφῆκε δὲ ὁμοῦς ἐπὶ τὰ περὶ ταύτης, ἀλλὰ καὶ ἐκείνα, καὶ ἄλλα μύρια τῶν παλαιότερων παρενέθετο, ἐν σπείρει ὧδε καὶ ἐκεῖ, ὅπῃ παρικοί ὡς αὐτὸς ἐνοεῖ καλὸν εἶναι καὶ ἐ ταῦτα μόνον, ἀλλὰ πολλὰ καὶ τῶν ἐφεξῆς τῆς μυθολογίας, τῇ Ἰλιάδι ἐπε- λυστικώτερον παρενέβαλεν, οἷον τὸν τῷ Ἀχιλλέως θάνατον τῇ τῆς Τροίας ἀλώσει, ὅπῃ δ' Αἰνείας ἀρξεί ποτε τῶν Τρώων, καὶ ἄλλα τοιαῦτα. Ὡς τε εἶπες εἶπες, τὸν Ὀμηρον αὐτὸ τῷτο ἐκ τῶν τελευταίων ἀρξάδην, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκ τῆς τῶν ἐργῶν ἀκμῆς παρεσκευκῆσαι δὲ, καὶ τὰ τε φθάσιν, ὅτι χρόνος δὲ ἐξῆλθε ταῦτα καὶ τὰ τε μύλλον, ὅπως αὖ εἶποι εἰς τὴν Ἰλιάδα, καὶ εἰ τὴν Ὀδυσσεὶαν ἀπείδων, ἐν αἷς καὶ ἀμφοτέραις τῇ αὐτῇ μεθόδῳ ἐ- χρήσατο, *Quum decem anni se vertissent Graecis in bello Tro- jano, scripsit Homerus Iliada de rebus postremo anno ge- stis, non quidem de omnibus, sed de aliqua parte, id est, de ira Achilles suborta. Hac autem methodo usus est Poeta tum propter novitatem decentem & inauditam minime speran- ti. Initium enim sumere a primo, ut natura videtur postu- lare, nihil habet novi, quin etiam auditor, ut multum, sic res esse gestas suspicatur: tum propter dignitatem majorem, id est, dispositionem oeconomiae Poetica aptiorem. Secus enim Poeta non habuisset scribendi materiam satis laudabilem, & commemoratione dignam. Itaque antegressi novem anni lentas habuerunt pugnas duce belli fortissimo Achille, & Tro- janos, ut multa, in urbe conclusos propter metum tenent.* 25 *Quum verò irā concitatus fuisset Achilles, bellū contentione exarsit resumentibus animos Trojanis, tum nactus est Poe- ta facultatem artificiosè scribendi: & singula digerendi: quem posteri tam Tragici, quàm Comici imitati & quadam similitudine tractarunt sua poemata. Eadem quoq; metho- do Homerus Odyssëam administravit. Quod si quis auri- bus avidis praeditus & investigandae discipline studiosus agreferat hanc scribendi rationem: quod postrema discat non auditis rebus, quae prius gesta fuerant, his sedetur ipsius ira, praesertim quum primum gesta non pretermittant, qui a postremis narrationem auspicentur: sed pulchrā Methodo per totum librum illa disseminant, verbi gratia, post judi- cium Paris de tribus Deabus, principium belli Troiani fuit Helena raptus: hunc, ut paucis complectar, expeditio navalis Graecorum in Trojam ad ulionem consequuta est consilio Calchantis vatis: Postea distributio exercitus Graecanici in urbis oppugnatores & in sociorum praedatores fa- cta est Achille duce, quando tam insule, tam urbes mariti- ma, quàm etiam post in media continente infinite direpte sunt: expugnatae sunt quoq; plana Thebe, & Chryseis capti- va fuit: cuius causa obicit legationem Chryse & contemptus fuit: hinc ira Phoebus & pestis & ira Achilles. Sed Poeta his antecedentibus praetermissis duxit initium ab Achillis ira, quam memoravit & ipsius casus: non tamen omisit, quae ante illam accidissent, sed illa, infinitaq; alia vetustiora in se- ruit spargens huc atq; illuc, quum daretur occasio, ut ipse intelligebat decere: non hac solum, sed etiam alia multa quae iram sunt consequuta & supervenerunt, in Iliada iniecit, ut mortem Achillis, expugnationem Trojae, Aeneam Trojanis aliquando imperaturum, aliq; huiusmodi. Itaq; si quis di- cat, Homerum non hoc ipsum ab extremis incepisse, sed po- tius ab ipso rerum statu & vigore, atq; adeo res praeteritas & futuras acutissime & optime artexuisse, tam de Iliade, quàm de Odyssëa recte & circumspicte iudicaverit, in qua utraq; Homerus eadem Methodo usus est. Sic quoque idem Scho- liastes ostendit Odyss. a. inversionem naturalis ordinis, ὅπῃ ἐπὶ ἐν ταῦτα τὴν ἀρχὴν τῆς τῇ Ὀδυσσεὶας πλάνης ἀρχὴν τῆς αὐτῆς ποιήσεως Ὀμηρὸς τίθηται, ἀλλ' ὡς περὶ ἐν τῇ Ἰλιάδι, ἔτα καὶ νῦν ἀπὸ τῶν ἐργῶν τῆς τέλους ἀρχεται. Ἡ γὰρ Καλυψὶς, ἀφ' ἧς ποιεῖται ἡ Μῆσα τῆς λόγῃ τὴν κατὰ τὴν ἰστορίαν γέροντος τῆς πλάνης τῇ Ὀδυσσεὶ. εἰ αὐτῷ γὰρ ἐσθλὴν καλῶς, ὡς περὶ ἐπὶ γρηγορῶς, τὴν μὲν τοὶ ἀρχὴν τῆς τῇ Ὀδυσσεὶας πλάνης διήγησιν ἐν τῇ ἰῶτῃ παύσασθαι ἐν τῇ:*

Ἰαθὲν μὲν φερὸν ἀνέμῳ Κικόνεσσιν ἀέλασεν. Ἰσμάρῳ. Id est, *Homerus non instituit huius principium sive poeseos & primis erroribus Ulyssis, sed quemadmodum in Iliade, sic nunc etiam initium sumit Odyssëe & rebus extremo vicinis. Nam Calypso, a qua exorditur Musanarrationem, occurrit Ulyssi vaganti. Siquidem ad eam advectus carina ser- vatus est. Principium autem errorum Ulyssëorum invenies Odyss. 1. Ex Ilio me deferens ventus ad Ciconas & urbem Ismarum appulit. Sed de ordine Poetico satis.*

Aut ego fallor.] Praefatio est potius modestiae, quàm dubitationis causâ hic adhibita, & sumta e consuetu- dine Socratis, qui se dicebat semper dubitare, nihil quæ scire.

Jam nunc debentia.] τὴν ἐφελόμην λέγειται pro hoc di- ceret Orator, jam nunc dicenda. Vide quid annotatum sit de his temporis particulis in Oden, l. 1. 2.

In praesens. Hoc potest intelligi de futuro, quod aderit magis idoneum tempus rei, quæ differtur, explicandæ. Po- test etiam significare, in praesentia, ut Cicero ad Caelium, hac ad te in praesentia scripsi & 7. actione, in praesentia fieri necesse est. Graeci περὶ τὸ παρόν. Ad hunc modum dici- tur, in posteritatem, in futurum, in posterum, ut est Od. 16. lib. 2.

Hoc amet.] Hic verfus citatur a Servio sub finem 2, Georgici ad locum.

Me verò primum dulces ante omnia Musa. ut sententia Virgilii, vitam Philosophicam rustice prefe- rendam, confirmaretur. Iterum lib. 4. Aeneid. bis adver- sus. *Improbe amor &c Item, Cogitur & supplex &c.* nec tamen ubique huic Horatii sententiæ de ordine naturali & artificiali profertur congruenter, quum Virg. hac in- telligat de vi amoris & cupiditatis. Valet autem *hoc amet*, multum consumat in eo sermonis: sed in alio taceat, dum occasio obtulerit ipsi omnia dicendi facultatem.

Dixeris egregie.] I. tutenus & minime ostentator & cautus, non temerarius, uno verbo, prudens novationis poteris dicere egregie, si verbum novatum noveris acco- modare sententiis appositè per structuram. Hic *egregie di- cere* est idem, quod Cicero infra dicet, politè eloqui & u- trumque est periphrasis eloquutionis Rhetorica & diffe- rentia, aut potius forma, quâ distinguitur hæc ars a cæte- ris artibus. Sensus igitur est: si parè prudenterque usus fueris verbis fictis & novatis, & appositè ad sententias, u- bi illa sparsa erunt, illustrandas, tua eloquutio judicabi- tur valde artificiosa. Ita *tenuis & cautus* per antimeriam interpretor: quæ si tibi non placet, lector, accipe locum per Hellenismum, οὐ λῆτος καὶ φρόνιμος ὢν καλῶς ἀν' ἀέθλης, τὸ π' ἐστὶν, φειδόμενος καὶ φρόνιμος τοῖς ἀποποιήτοις χρηνόμενος, hoc est, ut jam dixi, parè ac prudenter usus verbis fictis & novatis, bene dixeris. Hic verba ficta & novata vocat in- dicia, quibus significatur περὶ τοῦ λόγου ὁ τῷ ἐνθυμηματι- κῷ ἐξάγγελος ὢν, ut in praefatione totius operis prædictum fuit, & Cic. in Tuscul. fieri autem potest ut quis rectè sen- tiat, & id quod rectè sentit, politè eloqui non possit: verba e- nim sunt animi indicia, quæ hic etiam dicuntur signa. Sic Cic. utitur 2. de Fin. egregie loqui Grace, egregie finis factum Sat. 5. lib. 2. sub finem, egregie & subtilis & elegans scriptor: lib. de claris orat. Item Cæsar lib. 2. de bello Gall. Oppi- dum egregie munitum. Ex his perspicis hoc adverbium, partim laudis, partim ἐπιτύσεως, intentionis esse.

Jactura.] Hæc verborum junctura intelligitur hic partim de commissura duorum, quale est in Topicis Cice- ronis postliminium, ut in eo sit post & limen, quale est et- iam versutilogum l. 3. de Orat. ad Q. fratrem, ut in eo quo- que sit versutus & loquor: partim etiam de compositione, ut scribit Fab. Quint. lib. 9. cap. 4. juncturam esse in ver- bis, incisis, membris, periodis, id est, in utroque sententia- rum imperfecto & perfecto genere, ubi numerus ora- tionis

tionis versatur, quamvis locus Poetae idem sit, sed tunc con-
dixit intelligendus videatur de verbis conjunctione no-
vandis. Sic enim ferè dicit Cicero, verba juncta, conjun-
cta, conjunctionem, quibus opponit singula, pro his, quae
Grammatici dicunt composita, compositionem: quia haec
posteriora de sententiis ordinandis & earum structura,
non de singulis verbis, usurpantur.

Indicis.] Hoc dicit, quia verba sunt velut indices
ac nunciatorum, quae abdita latent in mente, τα γὰρ ἐν
τῇ ψυχῇ, τῶν ἐν τῇ ψυχῇ ἀδυνατούντων συμβόλα· nam quae sunt
in voce (homini) nota sunt affectionum animi: eam ob-
rem rectè Donatus monet indicium esse propriè oris &
linguae in Heaut. Act. 2. Sc. 1. Aristot. lib. 2. c. 1. &c.
ac praeerea res multò sūt plures, quàm vocabula, sicut Ar-
istoteles etiam in elenchis, & Plato multis in locis docue-
runt: unde ratio verba novandi necessariò excogitata fu-
it, & verborum modificatio instituta est inopiae causā, &
delectationis postea frequentata.

Abditatorem.] Enallogè est syntaxeos, id est, rectio-
nis pro convenientia, Cor. Tacito per familiaris, ut Poe-
tis, ut notet res abditas, ignotas & obscuras, qualis fuit
Od. 12. lib. 4. eluere amara curarum pro, amaras curas, &
Sat. 2. lib. 2. Corruptus vanis rerum, id est, vanis rebus vel
amaritudine curarum & vanitate rerum per vocabula de-
clinata. Sic Virg. Aen. 9. vers.

Aeneas classim & pelagi periere alta parabat: idem alibi,
late camporum pro, altum pelagus & latos campos.

Cethegi.] De Cethego vide, quid annotatum sit in
Grammaticis & Rhetoricis Epist. 2. lib. 2. Notatio autem
Epitheti cinctus a cinctu, quomodo a vetu, vetustus,
ab hirtus hirsutus, perepenthesis Grammatica con-
junctionis. Cinctus autem sic a Servio definitur in hos
versus 1. 7. Aeneid.

Ipsè Quirinali irabea cinctaq; Gabino.

Insignis referat stridentia lmina consul.

Gabinus cinctus est, inquit, toga sic in tergum rejecta, ut u-
na ejus lacinia a tergo revocata hominem cingat. Hoc au-
tem vestimenti genere utebatur Consul bella indiditurus: id-
eò quia, quum Gabii Campanie civitas sacris operaretur,
bellum subito venit: tunc cives accincti togis suis ab agris ad
bella profecti sunt: unde hic ortus est mos: cui aptissime con-
venit T. Liv. scribit Decad. 1. l. 8. de P. Decio, qui, ubi se
concepit verbis Pontificis devovisset. Dis manibus pro
exercitu Romanorum, ipse ait, incinctus cinctu Gabino, ar-
matu in e quum insiluit, ac se in medios hostes immisit.
Præterea apud veteres cinctus erat loco tunica & viros
decebat, ut cinctulus pueros. Eodem ferè recidit, quod
Porphirio affert: Cethegi nunquam usi sunt tunica, id eò
cinctus eos duxit, quoniam cinctus est genus tunice infra
pectus aptae, quae profectus ad praelium succingebatur.
Sic 6. Fast. Ovid. notat. Luperco.

Semicaper coloris cinctus Faune Luperis.

quod Graeci effertunt τοῖς ἀλφειοῖς ἢ τοῖς ἐν πελάγει οὖν
n, quo quidem apparatu expeditior est miles ad arma tra-
tanda, discinctus verd inepior ad eadem, unde Pers. Sat. 3.

Non pudet ad morem discincti vivere Natta?

Continget.] Cum infinitivo licentiam & potestatem no-
tat, ut Graeca, ἐξέσθι, ἐδέχεται. valet ergo licebit fingere.
Quum verd alicujus eventus ac ferè boni est index, gau-
det vel dativo, ut Epist. 4. l. 1. Cui grata, fama, valetudo
contingat abunde, vel, in particula, ut 5. Philip. utinam C.
Caesari contigisset adolescenti, ut esset Senatui carissimus.

Et nova.] Hic τὸ ἐκ τῆς ἀπορίας videtur, ut sit. Nam ver-
ba nova & ficta habebunt fidem, quum res, quarum illa
sunt symbola, credentur & bene intelligentur: & ita pla-
cebunt probata: videmus tamen in omnibus novis re-
bus accidere, ut acrior sit cupiditas ignota cognoscen-
di, quàm nota repetendi, ait Seneca lib. 4. declamatio-

num. Sic Cice. pro Flacco, res dicitur auctoritatem & fi-
dem habere, quum credita est. Verba autem cadere & de-
torqueri dicuntur, quum aliundè deflectuntur & deri-
vantur, quale Servius notat in vers. Aeneid. 6. initio, per-
legerent oculis omnia, i. picturam: nec incongruè pictu-
ram legi dixit, quum Graecè ὑφαίνειν & pingere dicatur &
scribere, hoc est, quod ait Horatius in arte Poetica, & nova
fictaq;. Itaq; videmus hic τὸν perlegerent picturam, e Grae-
co detortum.

Quid autem.] Idem enunciat lib. 3. de Fin. Cicero, il-
loquens Catonem. Si enim Zenoni licuit, quum rem ali-
quam invenisset in usitatam, mandit amq;, ei nomen impo-
nere, cur non licet Catoni?

Cecilio Plautoq;.] Non est improbanda lectio:

— Quid autem,

Cecilio Plautoq; dedit Romanus. De his Poetis
dictum est in Grammaticis Epist. 1. 2.

Ademptum.] Id est, quod Virgilio & Vario negatur,
nec conceditur.

Inv deor.] Nusquam ferè alibi reperias hoc verbum
παθητικὸς sumtum, nisi in ipsius declinationibus, invi-
dendus & invisus, & ut Latine dicitur, inv dere hono-
rem alicui, Sat. 6. lib. 1. sic Graecè φθονεῖν τοῖς ἀλλοκότοις τὴν σω-
τηρίαν, invidere capivi salutem, vel gravatè illam con-
cedere. Item cum infinito, μὴ φθονεῖς ἐμοῖς, ne graveris di-
cere, ut hic, cur invideo pauca acquirere: id est, cur gravatè
ferunt me pauca verba gignere & innovare, si id potest
mea inventio & lingua praeferre? Eustathius interpretatur
hunc Odyssae versum.

Μῆτερ ἐμεῖ τέρ' ἀγὰ φθονέεις ἐμῖς ἄνδρ' ἄνδρ'

Τίς ποτε —

Mater mea cur gravate fers Phemium ad
harmoniam canentem Graecorum infortunia?

Τὸ φθονεῖν, φθόνος, καὶ ἐν ταῦτα καλῶς καὶ μέμνηται πῶς
Hoc verbum hic usurpatur in prohibitione & querela. Pro-
cudere nomen signatum vocabulum transferre in usum:
quale est illud Graecorum, πᾶν τοῖς γινόμενον καὶ θανεῖν ὀφείλε-
ται, quidquid natum est, id denasci & corrumpi debet: quod
videtur sumtum ex Alcestide Euripidis, βροτοῖς ἀπαντα καὶ θανεῖν
ὀφείλεται, omnes homines morti debentur sic Epigr. 1. 2. καὶ μ. 2.

Πᾶσι θανεῖν μέροπας ὀφείλεται, ὅς ἐστις ἐστίν

Ἀλλ' οὐκ εἰς ζῆλον, οὐκ εἰς ἐπίσταν, omnibus mors homini-
bus debetur, nec quisquam mortalis scit, an eras victurus sit.

Interit, &c.] Vide notas in Od. 9. l. 4. de discrimine ver-
borum perire & interire.

Pronos annos.] Ita dicit ad celerem temporis fugā Ode
6 l. 4. celere menses & 29. l. 1. pronos relabi possery vos. Pro-
folia cadunt Graeci dicunt φυλλοβολεῖν, τὸ εἶναι τὰ φύλλα ἀπο-
βάλλειν, folia demittere ἢ φυλλορρεῖν folia defluere.

Juvenum ritu.] Qui dicuntur ἀκμαῖοι, ἢ ἐν τελεῖς τῶν
ἡλικιών, ἢ οἱ ἐν τῇ καὶ θενικῇ ἡλικίᾳ, quum autem hujus vigo-
ris tempus praeteritum est, παρρημακότες, ἢ παρρημώκοτες, qui
ad aetatem tendunt senilem. Decidunt folia plantis, ait Ser-
vius in vers. Aen. 6. e Plinio:

Quam multa in sylvis autumnum frigore primo

Lapsa cadunt folia.

sanè sciendum est secundum Plin. l. 16. folia autumnali
tempore, quum sol transit in Scorpionem, id eò cadere:
quia omnis tunc in arboribus humor aestatis calore in-
venitur exhaustus: quò videtur addendum, & succedente
frigore succus, foliorum alimentum, ad centrum trunci
arboris se recipit percussus.

Debemur morbi nos nostraq;.] Servius citat hunc vers.
Aen. 9. ad vers.

Οἰσνυρὶς, quò fata vocas?

Mortaline manu facta, immortale carinae,

Eas habeant? Ubi ejus sunt notae: non possunt a-
terna

terna esse, quae ab hominibus facta sunt: nā sicut animi facta sunt immortalia: ita corporis pereunt. Salustius, ceterum studia omnia nostra, sicut anima, immortalia sunt.

Terra Neptunus.] Existimo hoc generatim intelligendum de interitu & mutatione communi omnium rerum, ut hodie sit mare multis in locis, ubi fuit olim terra & contra, deserta quoque ibi, ubi florentissima olim civitates fuerunt. Quali argumento Servius Sulpicius utitur lib. 4. Epistolarum ad familiares ad leniendum Cic de obitu filiae dolorem: *Ex Asia, inquit, rediens quum ab Aegina Megaram versus navigarem, capi regiones circumcirca prospicerem: post me erat Aegina, ante Megara, dextra Pireus, sinistra Corinthus quae oppida quodam tempore florentissima fuerunt, nunc prostrata & diruta ante oculos jacent.* Capi egomet mecum sic cogitare: hem nos hominuli indignamur, si quis nostrum interit, aut occisus est, quorum vita brevior esse debet, quum uno loco tot oppidorum cadauera projecta jaceant? visne tute, Servi, cohibere & meminisse te hominem esse natum? De hac universali commutatione rerum lege lib. 8. Aeliani & lib. Meteorolo. Aristotelis sub finem. Nolo tamen historiae quae est apud Suetonium in C. Caes. cap. 44. fidem abrogare: ubi inter cetera, quae Julius destinavit ornanda, instruendaq. Urbis & ampliando imperio statuerat etiam siccare Pontinas paludes: emittere Fucinum lacum: viam munire, &c. quod in cogitationem tantum, non in effectum Caesari venisse Plin. l. 26. c. 4. ostendit: *Siccantur hodie Aethiopide Pontinae paludes, tantumq. agri Suburbani reddatur Italia: quem locum interpres Gallicus sic reddidit, quae sil herbe Aethiopis a si grande vertu a dessecher & faire tarir les lacs & rivières, quon en desseche le lac de Pontia: affin que la Campagne voi sine se ressenre tantant de terre.* Hunc Campaniae locum Juvenalis scribit Sat. latrocinii valde opportunum, ut sylvam Gallinariam. Sed ad praesentem quoque Horatii locum pertinet, quod Servius scribit in hoc versus Georg. 2.

An memorem portas Lucrinog, addita claustra?

Atq. indignatum magis stridoribus equor?

Julia qua ponto longe sonat unda refuso

Tyrhenusq. fretis, immititur aestus Avernis?

In Bajano sinu, inquit, Servius, Campaniae contra Puteolanam civitatem duo lacus sunt; Avernus & Lucrinus: qui olim propter copiam piscium vectigalia magna praestabant: sed quum impetus plerumq. irrumpens inde pisces excluderet & redemptores damna gravia paterentur, supplicaverunt Senatui & praefectus C. Julius Caesar ductis brachiis exclusit partem maris: quae ante infesta esse consueverat, reliquit breve spatium per Avernum, quae & piscium copia posset intrare, & fluctus non essent molesti, quod opus Julii dictum est. Hanc molitionum Julianarum ruinam Virgilius lib. 9. sic describit, quum ostendit, quod Trojani & quomodo dextram Turni recidant: *Qualis in Euboico Bazarum littore quondam*

Saxea pila cadit magnis quam mollibus ante

Constructam jaciunt Ponto: sit illa ruinam

Prona trahit, penitusq. vadis illisa recumbit.

Miscet semaria, & nigra attolluntur arena.

Arcet.] Inversio est casuum, affectio vocum Grammatica, quam alii faciunt figuram, sed quam recte, discito e Rhetoricis l. Od. l. i. pro a classibus arcet ventos, id est, dum ab his defendit classes, intuta sunt statione, Sic loquutus est Epist. 8.

Cur me funesto properent arcere veterno.

sic Cicero 2. de Legibus dicit arcere sacris: sed Catil. 1. etiam sine ellipti, a tectis & a mœnibus Urbis arcere, Ultima syllaba in palus corripitur, hic, quae illo versu 6. Aeneid.

Et tenebrosa palus Acherunte refuso.

extenditur, ut in Tityro,

Limosq. palus obducat pascua juncos.

sed hic caesura est.

Aptare me.] Lubi navis poterat remis agi eluvione expressa, quae satis arvis prius nocebat.

Doctus ver.] I. averfus & datus in viam inoffensam. De hujusmodi rerum omnium mutabilitate & inconstantia exstat Sapphica & elegans Ode Sulpicii Luperi junioris:

Omne, quod natura parens creavit,

Quamlibet firmum videas, labascis

Tempore: ac longo fragile & caducum

Solvitur usu.

Annis insueti solet ire valle:

Mutat & rectos via certa cursus:

Rupia quum cedit male pertinaci

Ripa fluente.

Decidens scabrum cavat unda tophum:

Terrens vomis tenuatur agrus:

Splendet attrito digitos honorans

Annulus auro.

De syntaxi autem hujus vocis, doctus, Od. 19. l. i. dictum est.

Mortalia facta, &c.] Proprie res fortiter in bello gestae dicuntur facta, ut alibi monuimus: ad quae Turnus Aeneid. 10. hortatur suos milites

Nunc conjugis esto

Quisq. sua, recte, memor nunc magnarefero

Facta patrum, laudesq.

ubi Servius annotat, sequutus est Sallustium, qui ait Hispanorum fuisse morem, ut in bella euntibus juvenibus parentum facta memorarentur a matribus.

Nedum, &c.] Haec particula est Grammaticis omnium temporum, sed ne nunc est tantum praesentis, ut cognoscitur ex hoc Ciceronis exemplo Epist. 26. lib. 9. ad fam. me vero nihil istorum ne juvenem quidem movit unquam, ne nunc senem. Graeci nedum tu possis exprimunt per μήνυς οὐδ' αὐτίκα.

Stet honor.] I. incolumis & integer sit ac floreat. Opponuntur autem hic stare & perire, ut stare & affligi Epist. 9. l. i. ad familiares stante vel afflicto.

Penes usum.] E Festo valet, norma loquendi est in potestate consuetudinis & usus.

Res gestae.] Quia noster Horatius haec dedicerat ab Aristotele, ἐν δὲ ἀπορώτερον, ἐι μὴ νοίης τὴν αὐτὰ, ὡς παρὰ Χαιρέμων. Διὸ ὡς ἐστὶν μακρὰν οὐσίαν ἐν ἄλλῳ πεποιημένην τῷ Ἡρόδω, ἀλλ' ὡς παρὰ τὴν αὐτὴν οὐσίαν διδύκει τὸ ἀρμώδιον, αὐτὴν διαφέρει. lib. de arte Poetica, praeterea vero multo absurdius, si quis misceat ipsa, quemadmodum Chæremon Tragicus.

Quare nemo longam constitutionem in alio fecit, atque ut in Heroo, sed, ut diximus, ipsa natura docet, ut, quod congruit ipsi, partitione seponatur: didicerat, inquam, ab opere Epico versus jambicum & tetrametrum rejiciendum esse: nec plura vel suum genera in una fabula confundenda more Chæremonis in Tragedia Centauro: ideo definit hic cuique fabulae suum metri genus: ut doceat heroicum & Epicum convenire maxime b. lliis & factis Deorum describendis: & ob id dicitur a Plutarcho metrum τελευτάτων, & ab Aristotele ibidem τὸ ἡρώϊον εὐσιμώτατον καὶ ὁκωδέστερον τῷ μέτρῳ ἐστὶν. Heroicum metrum est perfectissimum, gravissimum & omnium maxime tumidum: quo spectat versus Sat. 10. l. i.

Pollio regum.

Facta canit prae ter percusso: forte epos acer.

Ut nemo Varius ducit. Notum autem est, quid sit numerus, ex Oratore Ciceronis, quidquid est, ait, quod sub aurium mensuram aliquam cadit, etiamsi abest a versu (nam id quidem orationis est visum) numerus vocatur, qui

differtur: sed quum Horatius docet facta fabulae nefaria, scelerata, horrenda, qualia hic referuntur, scenae non esse committenda, videtur velle illa tantum narrari & audiri, non spectari, nec demonstrari, quod subindicat adverbium *si*. Rationem autem hujus rei videtur Aristoteles afferre ibidem, sed sub initium libri quum praecipit, *ὅτι τε τὰς ἐπιεικῆς ἀνδράς δὲ μεταβάλλοντες οὐκ ἔστιν ὑπερβαίνειν τὸν λόγον*. *ἢ δὲ φασὶν ἢ ἐλαττωθῆναι, ἀλλὰ μὴ κέρως*. non oportet in Tragedia viros egregia probitate insignes & innocentes apparere mutatos rebus valde secundis in valde adversas. Hae enim fabulae constitutio nihil habet formidolosum, nihil miserabile, sed quiddam sceleris inquinatum & contaminatum, unde in animis nostris indignatio magis nasceretur, quem metus injiceretur, & misericordia excitaretur: quod est ἀγαθὸν δέτατον, ab optima Tragediae constitutione maxime alienum.

Productior actus. I. longior. Sic haec geminantur apud Ciceronem l. 3. de Orat. Syllaba producta atq; longa. Fuit autem recta oppositio Sat. 6. lib. 2.

— Neque ulla est.

Aut magno aut parvo lecti fuga.

quod Euripides in Iphigenia sub finem & in Helene fecit: ubi Minerva, Castor & Pollux Dij per machinam inducuntur.

Spectata. I. jam magno plausu acta iterum committi Theatro & spectaculo, tanquam nova esset, quod ferunt evenisse Eunuchis Terentianae.

Nec Deus. Hoc quid sonat, qd' Graece dixeris, μήτε θεός μετῴν, ὅσον τὸ παράνομα ἀνδρὶ ἀδυνάτοισιν ὅτε γὰρ ἂν δυνάμει τὸ πρόσωπον ἀπαρτίζῃ ἀνδρῶν, εἰ δὲ θεῶν. *ἢ τινος enim defectus v. rium in poeta & auctore non personam humanam requirit, sed divinam:* quales jam antea proposuimus in Gram. & postea in Rhet. proponemus, unde lector facile optimeque perspiciet, quam confidenter Goropius Becanus in suo *Vertumno* ad litteram Samchi vellit: carit interpretes & quoslibet alios poematis Horatiani explicatores: qui τὸ θεῖον vindicem talis difficultatis non retulerint ad Herculem Alexicacum. Hic quidem accusator se facile revocasset ab hujusmodi alienae inertiae accusatione, si potuisset animum instituere ad rationem interpretationis Servianae, quae versum nostri poetae minime de modo Herculis intellexit, nec cogitavit quidem, sed *ἐνικῶς*, de quovis perplexo negotio, ac de quolibet eisdem divino explicatore. Si praeterea etiam hoc considerasset, quod haud scio ego, an Herculem habuerit antiquitas tam Graecorum, quam Latinorum vatum in numero magnorum Deorum, quem ad expeditionem talis difficultatis produxerit in scenam. Valuit quidem ille plurimum viribus corporis, sed hujusmodi, quae, ut humanae, nihil videantur esse ad divinas. quod autem modo perplexè scripsi de natura Herculis, id tam nunc ego ex Plutarchi testimonio problem. 28. Romaica. Quæst. certò affirmare possum, quum ad quaestionem, cur pueri jubeantur domo exire, quum Iulianus per nomen Herculis, respondet per correctionem aliarum rationum, eum naturam non esse Deum inter alios, sed extraneum, & aliunde peregrinè profectum. Itaque lector contentus hic esse debet scientiam tropi citra ullam Gordiani vel Herculani nodi cogitationem. Hunc autem Becani locum, ut alterum Iosephi Scaligeri in castigationibus in Sext. Festum ad vocem *ambactus*, nunc studiosis adolescentibus expono ex indicij D. Labri Batillici. I. C. unde nunc primum equidem didici, quis esset Goropius Becanus, nunquam antea mihi, ne de nomine quidem notus, quem sic merito Scaliger ibidem descri-

bit, non possum non videre, quod Agyrta quidem, homo insignis audaciae atque imprudentiae scripsit contra Turnebum super hac voce *ambactus*. Sed ut ejus omnes libri nihil aliud, quam impudentissimam sui fiduciam praefert: Ita hanc ejus de hac re opinionem, ut impudentissimam & ineptissimam rejicio. Nunquam legi majores nugae, nunquam insigniorem temeritatem vidi neque audivi, ut qui omnes Linguae a barbara deducere velit, adeo ut ipsam Hebraicam Linguam posteriorem Cimbricam afferat: ubi etiam circulator Mosem reprehendat quod nomina propria veterum istorum patrum a Gentilitia sua Hebraea, non a Cimbrica, deducat. Ergo misere illos vetres Hebraeos, qui non Batave scurint loqui, & feliciores longè futuros, si Antuerpienses, quam si Syri sive Palestini fuissent. Talia infinita habent ineptissima illa origines, & tamen non desunt, qui admirentur. At de ineptissimo homine plura alias, ubi erit locus. Hoc unum, in tantamole libri vix me reperisse, quod verum esset, & licet aliquid veri invenias, tamen id ejusmodi est, ut in ea alea dicere possis eum, aliquando ut vincat, assidue perdere. Post facta mihi haec Indicia momini hujus Becani in Satyr. 7. lib. 2. ad verba, *vertumnus natus Insquis*, Impulsus novitate notandi *ἐτυμολογικῶς* verba Latina per alia ceteris gentibus nullo veteri scripto cognita & celebrata. Aristoteles fabulam, vel potius dramata, Tragediam & Comediam, vna solis periodo in arte terminavit: ut illa possit vno die artificiali recitari & peragi. Epopteam verò majoris temporis spatio circumscriptam. Sic autem Comediae & Tragediae tempus definitum est, & postea utraque est tributa in quinque partes ad commodiorem actionem, inter quas tibicines & chorus canerent, & actorem praedicarent: quod Plautus etiam observavit: nam in Amphitryone Mercurius & Jupiter inducuntur, & Lar in Aulu. partim sub aliena persona, partim sub propria solventes fabulam. Hoc autem praeceptum sumum est ex hoc Aristotelis in Arte Poetica: *φανερὸν οὖν οὗ, ὅτι καὶ τὰς λύσεις τῶν μύθων ἐξ αὐτῶν δὲ τὰ μύθους συμβαίνειν, καὶ μὴ, ὥσπερ ἐν τῇ Μηδείᾳ, ἀπὸ μηχανῆς, καὶ ἐν τῇ Ἰλιάδι τὰ περὶ τῶν ἀποπλῆν. ἀλλὰ μηχανῇ χρησέσθαι ἐπὶ τὰ ἐξω τῷ δράματι*. Perspicuum igitur est, solutiones, & exitus fabularum ex ipsis fabulae proficisci rebus debere, & non, ut in Medea a machina: & in Iliade ea, quae pertinent ad renavigationem: sed machinam utendum est ad ea, quae sunt extra drama. Quidam existimant hanc Tragediam de Medea esse aliam, atque illam Euripidis: quod in hanc non inducitur Deus descendens in scenam, qui fabulam solvat, rebus compositis, turbisque sedata: sed quia ibi fingitur Medea e scena fugisse ope quadam divina, & vehiculo a sole accepto, qui patrem ipsius Aetnam procrearat, non dubito. quin illa Euripidis intelligenda sit: quod nisi accidisset, fabula exitu caruisset, omni via fugae interclusa mœnibus Corinthi, custodia vibis, & viris ultione: Tragedia verò de Iliade, cujus meminit Aristoteles, non pervenit ad nostram aetatem. Plura vide in proverbio, *θεὸς ἀπὸ μηχανῆς ἐπιφανείς*, Deus ex improvviso apparens: ubi citatur Plato de hac consuetudine Tragediarum in Cratyllo & Cicer. li. de nat. Deorum.

Dignus vindice. Nisi difficultas rei tanta fuerit, ut Deum aliquem, qui te ab ignoratione rerum praeteritarum vindicet, & futurarum scientia illustret: denique qui fabulae solutionem & exitum facile reperiat, requirere videatur. Hunc locum Servius profert initio Aeneid. ad versum: *Musa mihi causas, &c.* ubi annotat: proponit, invocant, ac tertio loco narrent Poetae Lucanus tamē pervertit: nā proponit: deinde narrat: postremò invocat

invocat. Non est tamen invocandum, nisi quippiam supra humanas vires requiramus. Hinc Horatius, *nisi nodus incidere*, &c. ut hic, ait interpretis ille: nam non poterat Virgilius perse iram Junonis nosse. Item in 9. Aeneid. nisi adderet:

Juno viru animūq; ministrat,
quis crederet Turnum evasisse de castris?

Quarta loquitur. Ad hunc locum allud' alludit distichon Martialis:

Comædi tres sunt, sed amat tua Paulla Lupercos.

Quattuor & cophon Paulla proponit amat.

Id est, mutam personam. Secus si fiat, id Pollux lib. 4. vocat τὸ πρὸς χορὴν ἡμῶν ἐν τῇ τέρψι· ὡς οὐκ εἶναι τὴν παρὰ τὸν χορὸν. *si quartus histrio quid loquatur, minime consentaneum instituto aliarum personarum*, quod Aristoteles scribit rectè observatum a Sophocle in Ajace: ubi chorus tanquam vna persona alloquitur Tecmessa, & hæc illi vicissim tanquam vni respondet. quod ad exordium fabulæ pertineat maximè, nec ab ipsa, nec ab ipsius scopo discrepet. Illud autem officium virile puto referendum esse ad chori suasionem, auctoritatem, & orationis gravitatem, sive ille constet ex viris, sive ex feminis: quod facillè perspicias e choro Nebularum apud Aristophanem in Comædia de nomine ipsarum, ubi fervatur a tam ventoso ac levi choro, & orationis majestas & sententiarum gravitas. Est ergo defendere officium vitile, ita gerere se in sustinendis partib. actoris, & officio ipsius suscipiendo, ut virum decet gravem, illudque præstare suadendis honestis, & vnius actoris partes tueri, quod est chori, qui partem ocium etiam Poetæ in concilianda ac velut emendanda, (ut Donatus explicat *malè conciliate* in Eunuch.) ipsi spectantium & audientium benevolentia laudatione virtutum, suscipiat. *Conciliare autem est Servio* in 1. Aeneid. ad versum:

Tu mihi quod nunque hoc regni concilias.

novos comparare & superiores: reconciliare verò antiquos & pares: reparare prius abalienatos: unde videretur explicandum: chori partes etiam esse, ut amicos alienatos reconciliet, aut Poetæ auctori novos conciliet. Quidam hic legunt *consilietur amicis*, & interpretantur, consilium det amicis: sed admodum est inventu rarum & infrequens hoc verbum. De hoc autem officio chori consulendi sunt Aristoteles in Poetica, Athen. lib. 1. Scholiastæ Sophoclis & Aristot. hanc, ac reliqui Comicoz & Tragicoz interpretes.

Conducatur. Chorus non debet cantare inter actus fabulæ, quod non sit profuturum documento fabulæ, & sit huic valdè congruens.

Iustitiam. Ex eo creditur dicta, quod cuique jus sistat juxta definitionem ipsius, ut τὸ δίκαιον ἢ τὸ δίκαιον quasi δίκαιον καὶ δικαιοσύνη, quod in duas partes aliqd dividat æqualiter, ut lib. 5. Ethicorum Aristoteles notat.

Redeat. Pro, Dij fortunent miseros, & superbos deserant.

Tibia. Tibia dicitur Hebraicè תִּבְיָה a cavo, de quo in Grammaticis Sat. 2. lib. 1. Græcè αὐλὸς παρὰ τὸ αἶψα, a flando, & Latine ab osse cruris, & maximè cervorum, ut Plutarchus memorat libello, ὅτι αὐλὸς ἦν ἐξ ὀστέως κατ' ἐπίκρουσιν sub finem καὶ ὡς ὁ Μίνως τῷ Γλαύκῳ κεῖται αὐλὸς δαυδὸς καὶ αὐλὸς νεβρῶν αὐτῶν. quod non liceat jucundè vivere secundum sectam Epicuri, quod D. Amiotus scitè reddidit Gallic. *cōme fit Minos, qui ense velit quant & Glances ses flutes Candiores fautes de biche ta velee.* Eandè, inquam, tibia Plutarchus de Musica scribit ex Cōmetarijs Anticlis & histri de conditoribus modorum non inventam esse a Marfyæ vel ab Olympo, vel ab Hagnide, nec etiam a Terpsichore, ut hic versus habet.

Τερψιχόρη καὶ οὐκ ἄλλοι τὴν τέρψιν αὐλὸς.

Terpsichore vna Musarū venusta præbuit tibi arte factas. nisi fortè velis referre hoc epithetum ad artificium poetarum tibiarum: nec etiam citharam ab Apolline, ut nonnulli putabant, sed tantum ipsum fuisse inventorem fidium & tibiarum, & tibicines a Poëtis conductos ad fabularum actionem juvandam. Addit idem auctor libello de quæst. Romai. quæst. 55. magnos honores hominum generi tributos esse a Numa Idibus Januarij religionis causâ: usum tamen tibiarum Aristoteles lib. 8. Polit. scribit, non tam repudiatum fuisse propter oris deformitatem, cuius causâ dicitur a Pallade rejecta tibia, ut apparet e lib. Epigram. Græc. cap. ιαεὶς αὐλὴ τὰς:

Μαρσύη, ἐφ' ἧσ' ὁ πόντος ἔρδμα. τὰς δ' Ἀδμήν

Αὐλὸς ἐκ φρυγίας οὗτος ἐκλήσται.

O Marfyæ mentitus es tibiā tuam inventum: hic enim tibiā Minervæ projectus e Phrygia prædatus est.

quā quod inutilis videretur ad intelligentiam rerum. Pindarus tamen Πυθ. 4. lib. 3. facit inventricem tibiā Minervam, αὐλὴν τὸν χερσὶν ἀνέφρονος μέλ' οὐ, fabricata est omnimodam tibiā cantionem, ad imitandè lamentationem graviter sonantem & ex firmis Euryales maxillis editam:

hoc est, ubi Pallas audiisset sorores Medusæ, Stenonem & Euryalem lamentantes a Perseo caput Medusæ excisum & sibilos serpentem, qui erant circa Gorgonum capita, editos ad imitationem talis luctus & sibilantium anguium, auleticen excogitavit, quā ob id legem, id est, modulationem multorum capitum nominavit. Hæc autem origo τῆς αὐλὸς aludat ad ipsius etymum, παρὰ τὸ αἶψα, a flando, ut modò dictum est. Servius in vers. Aeneidos 9.

O vera Phrygia (neq; enim Phryges) ite per alta. ita tibiā partibus definit Tibiæ aut Serrane dicuntur quæ sunt pares, & æquales habent cavernas: aut Phrygia, quæ & impares sunt, & inæquales habent cavernas. Ergo biforè, dissimilem, dissonum: non enim sunt pari modulatione compositæ: ut enim ait Varro, Tibia Phrygia dextrā unum foram habet: sinistrā duo, unum acutū habet sonum, alterum gravem. Vide quoque eadem de re Donatū de Tragædia & Comædia in Terentium.

Orichalco. Hæc vox Græcè ὀρείχαλκος scribitur, unde secunda syllaba producenda videretur, ut apud Hesiodum in Aspide.

Ὡς εἰπὼν κρημίδας ὀρείχαλκῳ φαεινῷ

Ἠφαίστω κλητὰ δῶρα πρὸς κρημίσσιν ἐθηκε.

Sic fatus tibiā ocreis ex orichalo pulcris involvit a Vulcano donatis.

ubi Scholiastes definit ὀρείχαλκον τὸ λευκὸν χαλκῳ. ἐν ὀρεσὶ γὰρ ὀρεσκαται. ἄλλοι δὲ φασιν ὀρείχαλκον εἶναι ἕλιν πᾶσι μεταλλικὴν χαλκὸς πικρῶτερον. candidum atramentum. in montibus enim invenitur: alij verò affirmant orichalcum esse materiā metallicam ære pretiosiore: unde conjecerunt hoc genus ex auro & ære conflatum scribendum esse aurichalcum: sed hoc nondum repertum est, sicut ὀρείχαλκος apud Nicandrum in Ther. legitur. ἢν τε καὶ ἠερὸς αὐτῶν ἀμφερέτωσι. *Es quam, nempe conilam, & Heracium origanum* unde tractant, sic & θαλεῖα factum τὸ Thalia Latinum extendit penultimam Eclog. 6.

Nostra nec erubuit sylvas habitare Thalea. Corripit etiam Virgilius duodecimo Aeneidos sub initium:

Ipse dehinc auro squallentem albog, orichalco.

Circumdant lorica humeris.

unde altero post versu,

Olim arbor: nunc artificis manus ære decoro.

orichalcum vocat æs decorum. De quo etiam vide inter prætera

καρχιδες est καρχιδες, qui est Aristophani in Pace
καρχιδες, ut notatum est in Epistola decima quinta libri
primi, ad versum melius turdo, in fine Gram. Vis autem ta-
lis risus appositè notatur verbo tollere, quo Cic. lib. de Fa-
to utitur dum refert Socratem stupidum & mulierosum
vocatam a Zopyro physiognomone quod jugula conca-
va non haberet, in quo Alcibiades cachinnum dicitur sus-
tulisse. Plato l. 3. de Repub. risum vetat profusum & Ovi-
dius l. 3. de arte modum illius præscribit puellis:

Est, quæ perverso distorqueat ora cachinnos

Quam risit, leta est, altera flere putet.

Ille sonat raucum quiddam, atq. inamabile ridet,

Ut rudis a scabra turpis a sella mola

Sint modici ridulus: sint parve utring, lacuna,

Et summos dentes imalabella tegant,

Nec sua perpetuo contendant ilia risu

Sed leve, nescio quid, fæmineumq. sonent.

Intererit.] Quod Græcè effertur, πολλὸν δεικνύει. Mira est
hujus loci varietas: Quidam enim legunt *Davus herus-
ve*, alii *Davus*, alii *divus*, an *heros*. Alii *Davus* ne loquitur,
an *heros*: Alii *divus*, an *Irus*. Ego vero primam in Dialecti-
cislectionem sequutus sum, quanquam videtur Lambi-
nio parum consulto poetæ admonitio de heri & servi dis-
similitudine omnibus nota: sed eadem ratione rejicien-
da quoque esset admonitio de senis & juvenis differen-
tia: quæ perinde cognita & perspecta est, atque illa de
hero & servo perinde sunt exempla omnibus nota.
Lectio etiam secunda & tertia eò etiam repudiantur:
quod ibi sint personæ non Comædiæ, sed Tragædiæ
convenientes. Præterea improbantur etiam hæc *Da-
vus herusve* & *Davus an heros*, quod proprium nomen
cum appellativis conjungantur: sed hic *Davus* συνειδόμε-
νος potest sumi pro callidissimo quoque servo: Deni-
que existimo generalem esse admonitionem, ut personæ
fabulatum quarumlibet inter se differant sermone &
moribus: ut conditione, ætate, sexu, instituto & natione
videntur disparari: quod exemplis Tragicis confir-
mat. Est autem *Davus* dictus quasi *Dacus* & *Dacia*, cu-
jus topographiam attigimus in Gram. Od. 5. l. 1. Ex illa
regione servi callidi adducebantur Athenas & Romam.
Quidam putant Horatium alludere ad primam Terentii
Comædiam, ubi *Simo* herus & *Davus* servus inducitur.
Hic autem servus tam frequens est in Comædia, quam
vulpes in fabulis Æsopi.

Maturus.] Tali epitheto afficitur *Æneid*. 3. sub prin-
cipium *Acestes*, hoc est *vi maturus Acestes*. Hoc etiam tri-
buit *Plutarchus* in *Lycurgo* juvenibus, ἡρώμενοι δὲ δὲ ἀπα-
γῆς ἔμμενοι, ἡδὲ ἀόφες πατρὸς γάμον, ἀλλ' ἀμύλας καὶ πεπεί-
ρας, vi ducebant uxores, non parvas quidem, nec immatu-
ras, sed florentes & maturas. De senibus dicitur ἐν Ἑκκλη-
σιασπούσις *Ἀριστοφάνης*, ubi anus sic de se: εἴ τις ἀγαθὸν βούλεται
παθεῖν πρὸς τὸν ἐμὸν καὶ καλὸν δέειν, ἢ γὰρ ἐν νείας τὸ σοφὸν ἐρεῖται,
ἀλλὰ ἐν ταῖσι πεπείροις. Si quis velit fructum aliquem per-
cipere, illi apud me dormiendum est. Nulla enim experientia
& usu rerum valent adolescentula, sed anus matura, unde
Democritus matura vetustas a *Lucretio* l. 3. sub finem.

Matrona.] Similis est allusio ad *Phormionem*
Terentii Comædiam, ubi *Naufistrata* matrona & *Sophrone*
nutrix inducuntur. Sed de hac voce dictum est
in Gram. Od. 4. l. 3.

Sedula nutrix.] Qualem fuisse *Eurycleam* *Telema-
chi* nutricem scribit *Hom.* sub fin. lib. α. *Odyss.* καὶ νῦν καὶ
πρὸς μνηστῆρας καλῶν, Providam & beneconsultam vo-
cans animum.

Mercator vagus.] Valet hoc epitheton, quod dicit *E-
pist.* l. 1.

Impiger extremos currit mercator ad *Indos*.

Ἀλώμενος, πλανήτης *Plato* 2. de Legibus τοὺς δὲ πλανήτας ἐπὶ

τὰς πόλεις ἐμπίδες καλοῦμεν, Planetas vocamus eos in rcato-
res; qui urbes pervagantur.

Cultor agelli, &c.] Proprie sumitur hic τὸ cultor, &
hinc translatus fuit *Ode* 34. l. 1. parvus Deorum cultor,
ut ipsorum οὐρα in carmine *Sæculari*:

Phœbe, ἥτις ἄρ' ἔστιν, potens *Diana*,

Lucidum cæli decus ὃ colendi Semper, & culti.

Thebis nutritus.] Utitur hic primis nominibus, pro
natis ab illis, *Thebanus* & *Argivus*. Præterea *Servius* an-
notat 1. *Æn.* *Argos* esse neutrius generis in singulari, in
plurali masculini, *Argi*, orum. Moresigitur inducendis
personis affingendi sunt pro illarum conditione: ut servi
sint dicto audientes, domini contra imperiosi: senes gra-
ves & bene-consulti: juvenes leves & ardentes amore, im-
potente & parum prudentes: matronæ sanctæ & pudicæ:
nutrices officiosæ, diligentes, sedulæ ac providæ: merca-
tores πολυπραγοί, impigri: olitores assidui ac periti: *Colchi*
crudeles ac sævi: *Assyrii* callidi & astuti: *Thebani* infeli-
ces ac miseri: *Argivi* felices ac victores. Verum ad notio-
nem morum cuiusq. plurimum valet lectio historiarum, ma-
ximèq. illius, quæ textitur accuratâ descriptione locorum
& regionum constitutione cæli: quo enim cælo unus-
quisque mundi tractus affectus est, eodem ibi animalia
nata & educata solent imbui.

Famam sequere.] Id est, quod de ea persona fando ac-
cepisti ab aliis, id sequere: unde dicit, reponis, pro iterum
inducis personam ac velut in scenam reducis, quæ prius
fuerat ab altero inducta: vel aliter: si tu vis inducere per-
sonam ab aliis prius inductam; eam moribus æqualem
prioribus inducas: si novam; iisdem moribus præditam
facias in extremo, quibus initio.

Honoratum.] Ante hanc vocem videtur ellipsis τὸ, ut,
vel exempli gratiâ, si fortè inducis *Achillem*, talem infor-
mes, qualem prius *Homerus* effinxit, impigrum, iracun-
dum, inexorabilem, acrè. Hæc epitheta Latina sunt Græ-
corum interpretationes, ut *honoratus*, τὸ δῖος, impiger &
acer τὸν ποδὲρ καὶ ποδὸς ἀνὴρ, qui valet celeritate ad
evadendum, vel occupandum: iracundus & inexorabilis,
δύσπερος, βαρύκαρτος, ἀπείρητος de quo *Od.* 6. l. 1. Illud autè,
honoratum, quidam referunt ad supplicationem *Thetidis*
Iliad. α.

— ὅφρ' ἂν Ἀχαιοὶ

τίον ἐμὸν πῶσιν, ὅφρ' ἂν ἴδωσιν τὸ ἐτιμῆ

— Donec *Achivi*

Filium meum Achillem honorarint, & honore illum
cumularint.

Inexorabilis.] Ἀπείρητος ἢ ἀμείλιχος ἢ πορὸν ἔχων, id est, qui
non potuerit placari a *Phœnice* præceptore & *Nestore*,
ut est videre *Iliad.* δ. ὅτα, ubi legatio principum exercitus
Græci exponitur.

Arroget armis.] Arroget aliena vi, tanquã rapiat jure.
Plato l. 3. de Rep. reprehendit *Homerum*, quod *Achille* in-
ducat nimis sævum, Deorum contemtorè, muliebriter
lamentantem, avarum, &c.

Iracundus, &c.] Propter *Briseida* sibi ereptam.

Medea ferox.] Qualis cognominatur in *Pharmaceut-
ria* *Virgil.*

Sævus amor docuit natum sanguine matrem

Commaculare manus: *Crudelis* te quoq. mater: unde

nota est crudelis *Medeæ* fabula tā e Græcis auctoribus,
Euripide & *Apollonio Rhodio*, quam e Latinis *Ovidio* l.
7. *Metam.* (quem ferunt scripsisse unam de *Medeæ* fabulâ,
quæ facile superet *Tragicos* omnes *Latinos*) item e *Justi-
ni* l. 42. e *Cic.* l. 3. de nat. Deor. & p lege *Manilia*, tam no-
ta, inquam, est hæc fabula omnibus ut *Virg.* illam p tran-
situm loco supra citato tetigerit, ait *Servius* ibidem, & in
Æneid. 7. sub finem ad versum:

Quin & Marrubia venit, &c. Idem interpres scribit,

Marubios, id est, Marfos populos nominasse Medea, Angitiam ab eo, quod deus carminibus serpentes angerent. Sed de Marfis epe enotas in Oden. l. i. His tamen locis repugnat, quod Auson. narrat de Medea in Corinth.

Ino.] Quidam ex Hyginolib. de fabulis cap. i. putant Euripidem fabulam Ino intercriptam fecisse, et fortassis loco adducti, qui est in choro l. 4. Metam. & sexto Fast. Hæc autem fabula cognoscitur facilius ex Scholiaste Homeri in hunc versum Odyss.

Τὸν δ' εἶδον Κασίμην θυγάτηρ καλὴν Ἰφιδίαν
Λαοκόβην

Hunc autem Ulysses vidit euntem Ino, Leucothea pulcris talis prædita. Ἡ δὲ κατὰ τὴν ἰσθμὸν, ἥτις Λαοκόβην ἰσθμὸν ἔχει παῖδας Μελικέρτην καὶ Λεάρχον. Ἀδελφὸς δὲ κατὰ μὴν Ἡγὸς τῆς φρενὸς ἡσθεῖς, ἔπειθ' ἐβλάψε τὸν Διὸς ἀνδρὶ καὶ Λεάρχον. Ἐπει δὲ καὶ τὸν λοιπὸν ἐμὴν παῖδα διαχειρίζεσθαι, βασιλεὺς αὐτὸν ἢ μητὴρ ἰσθμὸν καὶ διὰ τὰς ἡμέρας τῆς Μυρτιάδος θάλασσαν, ὅτι δὲ φασὶν, ὅτι καὶ Λαοκόβην ἐκλήθη, συγκατέβηκεν αὐτῷ τῷ βασιλεὺς παῖδα ἐς θαλάσσαν, καὶ ἰσθμὸν ἔλαχε τιμὴν αὐτῷ καὶ τῇ Παλαίοντι, δὲ τὸ κατὰ μὴν συλλαμβάνεσθαι πτοῖς ἀπὸς θαλάσσης τοῖς κατὰ θαλάσσαν παλαίοντι, ὅτι πτοῖς αὐτῶν τὰ ναυτικά. ἔπειθ' ἡ Παλαίοντι χρησμένη δὲ κατὰ τὴν τοῖς παλαίοντι. Θυγάτηρ δὲ ἰσθμὸν τῆς Κασίμης, ὅτι ποιεῖ τῆς θυγατέρας ἰσθμὸν. Σαμὴν γὰρ ἐκλήθη καραὺν. Ἀραὺ δὲ καὶ ἰσθμὸν διότι παῖδα τὸν ἰσθμὸν Ἀκταίωνα, Λαοκόβην γὰρ ἐς θαλάσσαν ἔλαχε. i. Historia Inonis sive Leucotheæ, (nec enim mulier biominis est) sic se habet: Ino Athamanti coniugio junctâ binos habuit liberos, Melicerem & Learchum sive Clearchum. Postquam Athamas Junonis irâ ad infantiâ adultus, educato Dionysio, interfecit Learchum. Quam verò alteri manus cruentas asserre pararet, mater Ino ipsum exportat, & per albescentes campos Megaridis curiens, undè Leucothea etiam vocata est, seipsam cum puero exportato in mare projecit, ac divinum honorem sortita est, cum ipso Palæmonē, deflexo ex eo, quod dicit fabula narratur, juv. nonnihil simpliciter & amice luctantes, vel in re nautica elaborantes. Invenitur enim apud antiquos ludus palæstræ & lucta bisariam scriptæ. Præterea Ino Cadmi filia, qui miser, arumnotus, & infelix in filiabus fuit: Semele enim fulmine incensa est: Agave verò mente capta filium Actæonem descepsit: postremo Leucothea in mare desinit.

Perfidus Ixion.] Perfidia Ixonis est. Istitit in Socerum, in Junonem, in Jovem ipsum & in affines, ceterum memoriâ repetere, quod dictum est Od. l. i. 3. de Ixione: addam tamen, quod Scholiastes Apollonii Rhodii scribit in hunc versum lib. 3. Ἀργαυτῶν.

Λαοκόβην καὶ χαλκίαν Ἰφιδίαν γένεθι δεσμῶν.

Soluturus Ixionem sub terra ferreis vinctulis, ut, quid hic differat a Scholiaste Pindari id. β. Πυθ. narratione fabulæ: intelligatur sic igitur scribit: Φλαγὸν δὲ καὶ Ἰφιδίαν, ὡς καὶ Εὐριπίδης, Φλαγὸν καὶ Ἰφιδίαν. Φερειόδης δὲ Αἰτῶνος φησὶ δὲ ὡς γαμήσιος Διδυ τῆς Ἰονίας θυγατέρας, πηλὰ ὑπὸ χεῖρὶ δάσσειν δάσσει. Ἐλθὼν δὲ ἐπὶ ταῦτα τὰ ἱστορίας, βέβαιον ποιῶν καὶ πικρὰς οὐκ αὐτὸν καὶ τοῖς ἐκδοῖς καὶ καὶ καὶ ἐμπέσων γὰρ ὁ ἱστορίας ἀποδίδωται. Λύσα δὲ τῇ Ἰφιδίαν ἐνέπεισεν διὰ τὸ τοῦ καὶ ἐλθὼν αὐτὸν ἰδὼν αἰνέσαι, ὅτι φασὶν, ὅτι ἀνδράπων πρῶτον γὰρ ἐμὴν αὐτῶν ἀπέκτενεν. Ελεῖσθαι δὲ αὐτὸν ὁ Ζεὺς ἀγνοεῖ, καὶ ἀγνοεῖς ἡγεσθαι τῆς Ἡγὸς ὁ δὲ Ζεὺς νεφέλῃ ὁμοιώσας Ἡφ. παραποιεῖ αὐτῷ, καὶ ὕστερον ποῖσας τετραάντην πτόχον, καὶ δεσμῶν αὐτὸν πτωρεῖται. i. Ixion filius fuit Phlegye, sicut etiam Euripides, scribit, o Ixion domine fili Phlegye. Pherecydes verò dicit eum fuisse filium Aetionis, qui quum ducturus esset Diam Eionis filiam, multa se daturum dona promisit. Vemente autē Eione illa petentem, Ixion curavit fossam incendii faciendam, quam texit lignis tenuibus pulvereque minuto: illic autē d-

lapsus Eioneus perit. Ob hoc rabies Ixionem incessit: nec quisquam voluit ipsum expiare nec Deorum, nec hominū: primus enim hominem tribu sibi conjunctum interfecit: quē Ixionem Jupiter miseratus expiavit, & expiatus Junonem amavit. Sed Jupiter nubem Junonis similem fecit cum ipso dormire, & postea rota facta quatuor radiis constanti alligatus plectitur. Confer hunc locum Apollonii cum illo Pindari propter varietatem, reperies etiam fabulam excogitatum in ingratos. Eandem describit Tibullus:

Illic Junonem tentare Ixionis ausi
Versantur celeri noxia membratoti.

Io vaga.] Ex Episodio Jonis in Prometheo Æschyli facile, quæ fuerit Io, percipias & maxime ex annotatione Scholiastæ in i. sum sub mediū fabulæ ad hunc versum:

Τῆς γῆς πῶς γένεθ' ἢ πῶς ἔλασεν; &c.

Quæ regio, quod genus, quem me videre dicam?

Φασὶ δὲ ὅτι ἡ ἰσθμὸς ἰσθμὸν θυγάτηρ Ἡγὸς καὶ Διὸς, ἔπειθ' ἐβλάψε τὸν Διὸς ἐκ βουλῆς καὶ γένεθ' ἢ πῶς ἔλασεν; Ἡγὸς δὲ ποιεῖ σελήνην τῇ Διὶ ἐκλήθη ταυτῶν, καὶ ἐλαβε δάσσειν αὐτῇ καὶ ἰσθμὸν Ἀργῶ τῷ παντὶ καὶ εὐλασίαν αὐτῷ. ὁ δὲ Ζεὺς παῖδα ἔλασεν αὐτῇ καὶ τὸν Ἡφιδίαν ἀφελῶν αὐτῷ τῷ Ἀργῶ καὶ διακομίσει αὐτῷ. καὶ ἐπειθ' ἄλλος λαβὼν Ἀργῶν τὸν παντὶ καὶ αὐτῷ, διὰ βοῆς ληθείας τῶν ἀνθρώπων, οὐ τὸ φασὶν ἡ Ἡγὸς τῇ ἰσθμῷ, καὶ μετὰ τὸν αὐτῶν θάνατον παρεδίεικνεν, ἐπὶ τῷ μέλει ἐκφοβῶν αὐτῷ. Ἡ δὲ πολλὰ πλανήσασα καὶ εἰς διαφόρους τόπους, τὸ τέλος αὐτῶν ἀπὸ τῆς Κάνης ἐλαβὼν τὸν Προμήθεα, id est, Ferunt Ionem Inachis filiam ab Jove adamatam: quod quum Jovē rescivisset, idē magis comperitum habitura esset ex ipsa, mutata est ab Jove in vaccam, ne agnosceretur, quanam esset. Jovē autem accedens ad Jovē hanc poposcit, & ab ipso in donum acceptam tradidit Argō, undiq; oculato aservanda. Verum Jupiter iterum illius amore captus, misit Mercuriū, ut hanc auferret Argō & hanc transferret ad ipsum. Argō, quum alto modo fallere Argum undiq; oculatum non posset, jactu lapidis eum interfecit: cuius speculum Iuno post ipsius mortem Ioni vacca indicavit, ut ipse maximam incuteret terrorem. Illa diu pervagata diversarum regiones etiam ad Caucasum pervenit usura Prometheus. Hæc autem Scholia Servius ferè reddidit ad verbum 7.

Æn. in hunc versum:

At leuon clypeum sublati cornibus I.

Hec, inquit ille, Inachis filia Argivorum fluminis fuit. Hæc amavit Iupiter, & cum ea esset, supervenit Iuno: ille timens, ne deprehenderetur, Io mutavit in vaccam, & eam poposcit: dedit Iunoni, ne pellicem confiteretur: cui Iuno Argum oculatum omnib. membris (Aristonis filium) deposuit: quē quum Iupiter per Mercuriū interemisset, eum Iuno in pavonē mutavit: Ioni verò immisit astrū, quo diu exagitata pervenit ad Ægyptum & Iovis voluntate in sinu mutata est. Siquid verò his amplius velis de Ione, vide de ipsius statua Theocritum id. β. ad hunc versum,

Εὐ μὲν ἐν χρυσίῳ τετυγμένῃ Ἰαχίς ἰα

Inachis tuerat ex auro ducta. & Ovid. l. i. Met. ex eo cognoscuntur errores vagi Ionis, quod cestro Iunonis incensa in Ægyptū usq; pfugerit, incertis semper adibus & sedibus errans nusquā diu manere, nusquā consistere visa.

Tristis Orestes.] Orestis quoque tristitia contracta creditur ex cæde parentis, adulteria matris, parricidio, domesticisq; funeribus. Quamvis autem nihil sit notius historiæ Orestis; tibi tamen auctores indicabo, qui aliquam illius mentionem fecere. Euripides de eo scripsit Tragicam severam: de eodem Pacuvius. Eodem pertinet fabula Æschyli Eumenides, de hoc Virg. 4. Æneid. v. 330. scelus furis agitur Orestis. Item Æneid. 4. v. 471. Servus agitur Orestes. Cic. pro Ros. Amer. & in L. Pison. Item Æschines, adversus Timarchum sub finem.

Si quid

Si quid in expertum.] Hoc παμπηκός sumendum est, ut lib. 4. Aeneid. ver. 415.

Ne quid in expertum frustra moriturus relinquit. pro indictum, minime spectatum, usurpatum & probatum: quomodo simplex sumitur in oratione pro Cornelio Balbo, *virtus experta & perspecta.*

Personam formare.] Hæc ἐμυμνήσας dicuntur, id est, explanandi antecedentis gratia subtexta. Quid hæc vox valeat, ex Epistola 17. l. 1. discite ad hæc verba:

Personamq; feret non &c. verbum quoque τὸ formare Græcis ἐμυμνῆσαι, πλάττειν καὶ ποιεῖν ἐκ-primi potest fingere, simulare, depingere,

Servetur.] Ellipsis τῆς, talis, ut persona nova talis appareat per omnes actus & scenas, qualis propolita est initio, id est, neque habitum neque mores mutet.

Communia.] I. res, materias & argumenta de communi sumta & de novo tractanda difficile est sic dicere, ut illa tibi uni vindices, nec aliis relinquo facultatem eadem postea scribendi.

Deducis in act. &c.] I. in Comœdiam aut in Tragœdiam 20 transfers.

Circa vilem.] Videtur orbis hic explicandus, quidam contextus imitabilis & communis argumenti, & circularis, continuaque series poematis ad imitandum suscepti: quam non debes ita sequi, ut nihil in ea imitare ausis: alioqui publicam materiam non facies propriam. Vilis aut dicitur, quia talis imitatio, ut omnibus nota, contemnitur. Sic Cic. in orat. desiderat in Thucydide orbem orationis. Sed ego puto Ciceronem in hoc requirere concinnitatis orbem, ubi concurrunt multæ dictionis figuræ in varia sonorum similitudine circa initia & clausulas sententiarum. Intelligamus igitur hic orbem, quem Græci κύκλον dicunt, quum aliquod poema pertractat circulari quodam ordine atq; uno tractu, unde non facilis est exitus, rem propositam.

Verbum.] I. Non reddes verbum verbo, sed sensum e sensu exprimes. Pro hac syntaxi Cicero dicit de Opt. gen. Orat. *In quibus verbum pro verbo necesse habui reddere,* & de Cla. Orat. *Isdem verbis sive ad verbum reddere, quod cogitavimus.* Pro quo idem lib. 4. Acad. quæst. καὶ τὸν αὐτὸν λέγοντες comprehensionem e verbo exprimentes, ut Terentius in prologo Adel. *verbum de verbo expressum extulit,* & Quintil. lib. 10. cap. 6. *que cogitaverant ad verbum agendo retulerunt.* Interpretes autem Græcè dicitur ἐρμηνεύειν, ut Xenoph. lib. 1. Pæd. ὁπῶς μὴ δι' ἄλλων ἐρμηνέων τὰς τῶν Θεῶν συμβουλὰς οὖτως ne per alios interpretes consilia Deorum intelligas. Ante interpretes desideratur tanquam, per ellipsin: quæ particula expressa, quanquam eam vim adjungit voci *interpretes*, ut significet potius eum, qui aliena imitatur pro suo arbitratu, quam qui convertit illa in aliam linguam; dicam tamen in alienis scriptis in alteram linguam convertendis cautionem adhibendam primum ut interpretes, utramque probe teneat linguam, & eam ex qua, & alteram in quam aut sermo aut scriptum convertatur: ut deinde verba verbis facultate significanti respondeant. Ita fiet, ut sententia ex illis optime facileque percipiat. Quamvis enim illa hanc constituent; ex ea tamen, ut Grammatica ex Dialectica, vim suam & significatum sumunt. Qui sic interpretatur, ponit quidem nobis ob oculos, quid auctor sibi proposuerit docendum; sed modum characteremque dicendi, quo usus sit, non expressit. Erit igitur perfecti & absoluti interpretis, ut hæc magis animata & formata lectoribus videantur, omnes dicendi amœnas venere, & venustates, quibus auctorem, qui convertitur, usum animadvertit, reddere tropos Græcos tropis Latinis, numerosam orationem numerosam, figuras dictionis & sententiæ figuris ejusdem seorsim gene-

ris: unde maxime solet vis affectuum lectoribus relucere, sicut ex pronunciatione & ipsius partibus voce & gestu: quæ tamen scripturâ non possunt, ab interprete representari. Sensisse cum Horatio Cicero videtur, quum formam interpretationis, quâ usus fuit in contrariis Æschini & Demosthenis orationibus transferendis, sic describit: *nec converti, ait ille, ut interpretes* (quod reprehendit lib. de Finibus: *nec tamen*, inquit, *exprimi verbum e verbo necesse erit, ut interpretes indiseri solent*) sed ut orator, sententiis isdem & earum formis, tanquam figuris, verbis ad nostram consuetudinem, aptis: in quibus non verbum pro verbo necesse habui reddere, sed genus omnium verborum, vimq; servans. Non enim ea me annumerare lectori paravi oportere, sed tanquam appendere. Ad hunc modum vult Horatius suum, quem hic fingit, Poetam pertractare sumtam aliunde scribendi materiam. Hæc autem ratio verbi non exprimendi e verbo melius cognoscetur, si per periodus quævis operis convertendi intelligentiâ interpretantis primum comprehensa teneatur. Deinde illius sententia, tanquam ab ipso inventa & excogitata esset, purâ & tali oratione in alteram linguam transferatur, qualis erat illius, unde fuit expressa, ut modò dictum est. Cicero tamen Tuscul. 3. scribit se verbum verbo interdum reddere, quum ita disputat cum Epicuro, *fungar jam interpretis munere, ne quis me putet fingere, dicit Epicure, hæc nec equidem habeo, quod intelligam bonum illud, detrahens eas voluptates, quæ sapore percipiuntur: detrahens eas etiam, quæ ex veneris: detrahens etiam eas, quæ audita & cantibus: detrahens eas etiam, quæ ex forma oculis suaves motiones.* Hic igitur Cicero vocat se, præstatq; interpretem, qui verba Latina de his expressit verbis Græcis: quæ sunt apud Laertium & Athenæum, καὶ γὰρ ἐξ ὧν ἐχῶσι τὸ νόστον τὰ ἀγαθὰ, ἀφαιρῶν μὲν τὰς διὰ τῶν χυλῶν ἡδονὰς, ἀφαιρῶν δὲ τὰς δι' ἀσπιδισίων, ἀφαιρῶν δὲ τὰς δι' ἀκροαμάτων, ἀφαιρῶν δὲ τὰς διὰ μερῶν καὶ ὅλων ἡδονὰς καὶ κινήσεις. Itaque hæc Ciceronis definitione & intelligentia interpretes est, qui verbum verbo reddit; modò tamen reddiderit Grammaticam, Rethoricam, Dialecticam auctoris propositi, totum sic auctorem redditum & conversum arbitrabor ait P. Ramus in prælectio. in Cice. de opt. genere oratorum. Similem autem cacozeleiam Antonius reprehendit 2. de Orat. in Q. Fusio, qui virtutes C. Fimbriæ (hic enim fuit orator) toto genere paullo fervidior atque commotior (ut scriptum est in Bruto) sed duo vitia confectari maluit, oris pravitatem, ut os deformiter in dicendo contorqueret, & verborum latitudinē, ut vastè & rusticè verba pronunciaret. Hic locus quanquam in arte dissimili, multum illustrat hunc Horatii. Itaq; legatur.

Cyclicus.] Non convenit inter veteres novosque interpretes ratio hujus vocis: quæ videtur quibusdam esse nomen Poetæ, ὁσπερ μὲν ἀρχόμενος μεγαλήτορ, κατὰ λήγον δὲ ταπεινὸς λέγει. qui magnificè initio sui poematis canit, sed hinc tendens ad finem summissè. Alii communiter intelligunt de quovis circumforaneo recitatore carminum Epicorum, quem Græci dicunt βάλλωδον, καὶ κύκλιον, ἢ κυκλικόν, & inter hos Turnebus, qui τὸ κυκλικόν scribit posse dici modò de Rhapsodo: ad quod protulit Epigramma Græcum lib. 2. Epigrammat. quod est in tit. εἰς τὸς ποιητὰς. Πολλοὶ γὰρ.

Τὸς κυκλῖος τέτρεταις αὐτὰρ ἐπειτα, λέγειας
Μισθὸν λαμβύτας, ἀλλοτρίων ἐπέων.
Καὶ διὰ τὸ τ' ἐλθόντα πορροχῶ πλεον ἐδὲν ἔχω γὰρ
Παρθένῳ κλέπτειν, ἢ πάλι Καλλιμάχῳ.
Θοεὶ μὲν ἀπὸ τῶν γυναικῶν, εἴ ποτε γράψας
Εἴκαλ' ἐν ποταμῶν χλωρῇ χελιδνίᾳ.
Οἱ δ' ἄτ' ὅς τ' Ὀμήρου ἀναιδέως λαμβύτ' εἰσι,
Ὡς τε γράφειν ἦδ' ἡμῖν ἀείδειν Θεά.

Eos demum odi, qui versus cyclicos recitant, ut fure Epopææ

præ aliena. Ideoq; ad Elegos magis animum appello, nihil enim possum Persibeno aut Callimacho suffragari. Eiam ego similis aurito asino, si unquam scripsero hæc, ἐκ ποταμῶν χλοῇ χελιδόνια. Illi autem impudenter sic Homerum prædantur, ut iam scribant, *iram cane Dea*.

Alii tamen scribunt quosdam versus dici circulos, quod, a quovis horum inceperis, sententia semper quadrabit, & hoc confirmat testimonio Johannis Grammatici in posteriora Analytica Aristotelis ubi citatur hic versus Homeri:

Χαλκὴν πᾶσι δὲ εἶμι, Μῆδ' ἐπὶ σῆματι νόμισα.

Quidam hunc Cyclicum putant esse Stasimum, de quo nihil aliud compertum habeo, præter quod quod ferant eum fuisse scriptorē τῆς μικρᾶς Ἰλιάδος, quam sic exorsus est:

Ἰλιον εἰδὼ καὶ Δαρδανίην ἐγχετόντων, id est,

Ilumcano & amabilem Trojam.

quam postea Latinam fecit Lavius Poeta vetustissimus & Charisius citat nomine Iliadis Cypriæ, ut doctè Jos. Scaliger in Catullum annotavit. Ego verò censo τὸν scriptorē Cyclicum sumendum pro triviali & circulatorio Poeta, qui solet in triviis carmina sic initio tumida recitare, ac in compitis sua quasi venditare, meminit cycli Epici Chrestomathia Procli sub initium, sed locus mihi videtur parum juvare Lectorem ad cognoscendum eum Cyclicum. Hoc præterea exordium, *Fortunam Priami*, &c. perspicitur non esse Antimachi Poetæ, qui tanti factus est a Cicerone & Platone, ut ab illo clarus sit appellatus, & ab hoc attentè diligenterque auditus, quiq; bellum Thebanum, non Trojanum, scripserit, & illud multò antè, quam hoc gestū fuerit: sed hanc dubitationē tollet postea Rhetoricorum observatio. Contra tamen utriusque approbationem Catullus statuit Antimachum in Thebaide huic vitio affinem:

Parva mei mihi sunt cordi monumenta laboris:

At populus tumido gaudeat Antimacho.

quicum Smyrnam Cinne poema tumidum & obscurum comparat sub finem Epigram. quoddam historia Cinaræ & Myrrhæ sit a Cinna alius repetita, quam Poetæ & poemati conveniret.

Quid dignum.] Nec verbis sonantius, nec sententiâ gravius quicquam vix posset proponi, ut Dialectica modò attigerunt.

Parturient.] Hic versus de senario Græco jambico, ὠδὴν τῆς εἴτα μὲν ἀπέκτελεν, ex pressus est, quem scriptor Adagiorum reddidit, *Mans parturiebat dauidemorem* prodiit, a quo petes illius rationem & ortum.

Dic mihi.] Interpretatio est trium primorum versuum Odysseæ disticho comprehensa.

Ἀνδρὰ μοι εἰναιπε Μῆσα πολὺτροπον, ὅς μ' ἄλλα πολλὰ

Πλάγχθη ἐπεὶ Τροίης ἱερὸν πηλοέθρον ἐπεροε.

Πολὺν δ' ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα καὶ νόον ἑταίρου.

quem locum enucleatius tractavit Epistola secundâ libri primi, ut nos ibi docuimus in Grammaticis.

Ut speciosa.] Quod uno verbo Græci dicunt θαυμασιότητα ἢ τερατολογεῖν, id est, *omnia monstrare facis*, ut Catullus loquitur sic Virg. 4. Georg. de rebus maximè horrendis & monstrosus loquitur, ubi Protei meminit:

— ille sic contra non tantum artis

Omnia transformat sese in miracula verum.

undè discendū τὸ speciosa debere hic accipi, quemadmodum in Poetica Aristotelis ei δὲ μὴ τὸ φοβερόν διὰ τῆς ὀφέως, ἀλλὰ τὸ τερατώδες μόνον παρασκευάζοντες ὡς ἐν τραγῳδίᾳ, κοινὸν τὸν qui non formidolosam fabulam, sed prodigalem reddere studet, nihil habent commune cum Tragœdia, quâ in Epopœia res, quæ aliquid habent, pdigii simili, pbantur, & ex ipsis voluptas capitur. Valet igitur hic speciosa, miracula similitudinē monstripræ se ferentia, & usurpatur contra ac est factū in Epist. 2. lib. 2. speciosa vocabula & hic fabula speciosa jocis.

Antiphaten.] Hic Antiphates rex fuit carne humanâ vescentiū Lastingonū: de quo sic Hom. fecit Odys. 7.

Ἡδ' αὖτ' ἐξ ἀγορᾶς ἐκλεῖ καὶ τὸν Ἀντιφάτην

Ὅν πόσινδ' εἰς τὴν ἐμὴν αὐτὸν λυγρὸν ὄλεθρον

Ἄντιχ' ἔνα μὲρ φασ' ἐτάσαντο πᾶσι τοῖς δόρπον

Quæ uxor protinus evocavi e foro inclutum Antiphaten suum maritum, qui illis tristem mortem excogitavit: statim unus e sociis correptum in cenam paravit.

Est Æneid. 9. hujus nominis alter, quem Turnus occidit:

Et primum Antiphaten (is enim se primus agebat)

Thebana de matre notum Sarpedonis alti

Conjecto stravit jaculo.

Scyllam.] Descriptio Scyllæ incipit Odys. 12. ab hoc versu:

Ὦ δὲ δ' ὦ σκόπελοι, ὃ μὲν ἔσαν δ' ἐν ἰγνῷ

Ὀρεῖν κορυφῇ νεβελῇ δ' ἐμὲν ἀμειβεσθῆναι.

Duo sunt scopuli, quorum alter in cœlum tendit altum acuto vertice, & nubes ipsum obscurâ circumtegit.

decimo autem post versu scribitur:

Εἴθε δ' ἐνὶ Σκύλλῃ καί τις δαίμων χελαικῶν.

Τῆς ἥτοι φωνῇ μὲν ὅση σκύλακος γενομένης

Γῆρας. αὐτὴ δ' αὐτὴ πέλαος καὶ ὅς. ὡς καὶ τίς μιν,

Ἐνδύσειεν ἰδὼν, ὃ δ' εἰ θεὸς ἀντιόσειεν.

Hic inhabitat Scylla ore hominis miro loquuta: hujus quidē vox editur, quantæ catuli recens natus: ipsa verò est monstru infandum: cuius aspectu nemo posset letari, non si Deus obviam veniret.

In hujus descriptione præter hos quattuor consumuntur duodecim alii versus, deinde subicitur descriptio Charybdis.

Τὸν δ' ἔτερον σκόπελον χθονὶ μάλ' ὀφειλὲν ὄφρα

Πλησίον ἀλλήλων, καὶ ἄνθρωποι δόισιν ὕστατοι.

Alter autem scopulus aspectu apparebit tibi depressior, 10. Ilysses, alteri sic vicinus, ut sagitta illum petere.

De hoc autē intervallo ita Scholiastes Apollonii Rhodii 4. Ἀρρῶντ' Μιχρόδαν καλεῖ τὸν τόπον, καὶ ὅν τιν' ἢ Σκύλλα ἢ Charybdis διὰ τὸ ἀντικεῖν εἶναι ἀλλήλων. Μιχρόδαν vocat locum, cuius regione sita sunt Scylla & Charybdis utrinq;. Ideoq; ipsa sese mutuo aspectu intuentur. Restant octo versus descriptioni Charybdis, quos repetes ex Home. Deinde postulatio Ulyssis subicitur, de ratione taliâ pericula vitandi, de quo reprehenditur a Circe. Ex his locis Virg. descripsit utrumq; 3. Æneid.

Dextrum Scylla latius, levum implacata Charybdis

Obsidet, atq; imo barathri gurgite vastos

Sorbet in abruptum fluctus: rursusq; sub auræ

Erigit alternos & sidera verberat undâ.

At Scyllam cæcis cohibet spelunca latebris

Ora excitantem & naves in saxa trahentem.

Prima hominis facies, & pulcro corpore virgo

Pubes tenus: postrema immani corpore pistrix,

Delphinum caudas utero commissa luporum.

Ceterum repete e Græcatis & Rhetoricis in Odē 27. l. 1. q. putes hic desiderari. Tātū addere possum ἐν τῇ Σκύλλῃ ὅς ἐστιν ὁ σκύλας, q. est fatigo & vexo, vel contra ab hoc illud nasci. τὸ δ' ἐχέμεν quidā dici volunt πνεῦμα τὸ εἰς χεῖρας πέσον ὑποδ' ἵεν τὰ σκῆπη, & naves barathrum facilius demergendū. Sed de Cyclope lege Grammatica in Oden 4. l. 1. & de ipsius origine & etymo.

Necreditum.] Homerus inducit Phœnicen per Epifodum narrantem lib. 1. Iliad. hanc historiam, ubi Phœnix est totus in placanda discipuli sui Achillis ira & in eo cum Agamemnone ceterisque Græcis conciliando, & inter alia exempla ed spectantia hoc apponit: cuius initium ad versus:

Κεῖντες τ' ἐμάχοντο καὶ Λίτωλοι μὲν χαρμῶν

Ἀμφὶ πολλὰ Κελυδῶνα καὶ ἀλλήλους ἐνέειζεν.

Curetes pugnabant, Aetoliq; fortiter praelium sustententes

de Calydone urbe, ac mutuis sese conficiebant cecidibus. Reliquæ orationis Homericæ contentus esto interpreta-
tione Latinâ per L. Vallam. Bellum erat inter Cure-
tes & Aetolos ad Calydonem de ipsa urbe, quum tam illi
expugnare niterentur: hi ab expugnatione tutarentur cura
ingenti utriusque populi strage. Auctor autem huius calu-
mitatis (ut alius repetam) fuit Diana, quæ interit eis ma-
teriam discordiarum, vehementer in Oeneum stomachata,
quod is, dum pro arborum primitiis sacrificaret ceteris
Diis, uni ipsi, quæ Jovis filia est, non sacrificasset, sive ille
oblivione captus, sive non ratus ea sacra Diana fastidenda. I-
gitur dolore indignationis accensa aprum excitavit, mirâ
membrorum, setarum, dentium magnitudine horrendum: qui
cum impetu corporis, tum videntium, omnem agrum Calydonis
devastabat, proterens satia & messes, arbuta cum fructibus
quamvis procera, radicibus sternens, magnâ passim cladem
ferens, non modo agris, verum etiam viris. Si quid plu-
rimos in osculum ire conatos trucidarat. Hunc tandem Oe-
nei filius Meleager, comparatâ ingenti ex cõpluribus oppi-
dis venatorum manu cum magna copia canum (neque enim
cum paucis tantam feram tamque sevam conficere potuis-
se) occidit: hinc Deâ volente inter Curetes atque Aetolos de
capite apri ac pelle, utris illacederent, utrisque sibi vindicâ-
tibus, vehemens seditio ac praelium captum est, diuq; bel-
lum fuit: quo in bello quamdiu Meleager versatus est, sem-
per res Curetum deterior fuit, ita ut contrâ ipsorum muros,
eisi copiis militum abundabant, cõsistere non possent: donec
evenit, ut Meleager ab armis desisteret irarum astibus con-
citatus, quibus gravium quoque hominum pectora solent
concitari & fervere. Quid autem causæ suberat, ut irascere-
tur? Althea mater, quæ fraterna mortis impatiens (pereme-
rat autem illum Meleager positus humi gemitibus atq; ambas
palmas crebris ictibus solo incutens) madente lacrymis sinus
cum vociferatione Deos superos atque inferos invocans, ne-
cem filii est imprecata: cuius eam imprecationis immittissimo
ingento compotem Erinis, fecit. Ob hæc detestationem ma-
tris conturbatus animo Meleager ac tabescens omnis praelis
domi se continebat, solans acerbum dolorem apud Cleopa-
tram amantissimâ uxore, foeminâq; pulcherrimâ. Hæc
autem filii a fuit Idae & Marpissæ: Marpissæ quidē speciosæ in-
ter paucas Nymphæ, Idae vero omnium illius sæculi v. romæ
formosissimæ, & qui arcus sagittisq; sumtis Apollinem inva-
dere ausus est ob Marpissæ sibi a Deo ereptam: quæ, post-
quam rapta est, parentes Alcyonem cognominave: ut: quod
mater eam domi deflebat, sortita luctuosum ac flebile ducio-
nis fatum. Igitur (ut institueram dicere) Meleagro cessante
ecce ibi confestim Curetes Calydonem petunt: subeunt portas:
turres murorum subruunt. Ibi fremitum pugnantium, frago-
rem collabentium currum, succlamantium victorū, ex-
sultantiumq; audires. Tunc principes Aetolorū tanto exa-
nimati periculo Meleagrum adeunt, obsecrant, obtestantur
ut arma sumat & in hostes jam moenia demolientes prodeat,
civitatem a presenti eversione tutetur. Eoque inexorato re-
versi summos sacerdotes ad hominem mittant, ut adjunctâ
precibus Deorum religione animum permoerent, adjunctâ
etiam ingenti sponsione. Offerre enim se facultatem huic, ex-
ornatissimis quibusque prædiis, quæ in plano posita sunt, nu-
num quodlibet optandi, cuius mons quinquaginta passuum
esset, ex dimidiato vitibus confitus, ex altero dimidio frumē-
tarius. Spretis civibus, contemptis sacerdotibus, despectis mu-
neribus, senior pater accessit ad thalamū filii, clausisq; fo-
ribus tanquam Meleagri genibus advolutus & cadentis idē
quatiens diu multumque omni precantium ambitu supplica-
bat. Supplicabat unâ cum patre fratres eodem modo pro-
cumbentes, supplicabat & mater. Sed quo magis per se quis-
q; preces inculcabat, eo magis surdus ille aures habebat. Sup-
plicabant postremo certatim familiarissimi amantissimi que
sodalium: sed ne hi quidē durum animum evincere & obsti-

natum pectus expugnare poterant: & licet nihil proficerent,
tamen omnes in eodem flebili rogandi tenore perstabant.
Hoc interim spatio Curetes iam in turres murorum invase-
rant, iam discurrerent per urbem totius incendia miscebant.
Que uxor Cleopatra ubi animadvertit, cum ingenti lamē-
tatione, ut succurrat, maritum comprecatur, exponitque
cuncta infanda, quæ in eversione urbis visæ a victoribus per-
peti solent, & mi vir, inquit, urbs concrematur: puberes tru-
cidantur: impuberes capiuntur: femina captivæ ducuntur.
Tum demum Meleager iâ rei indignitate perculsus e tha-
lamo prostratus: sumisq; rapit armis urbem civēsq; ab ex-
tremo defendit exitio. Et quum hoc facisset, nondum tamen
Aetoli tantis tamque eximis donis remunerati sunt: quod,
quicquid egisset, non illorum precibus, sed suo stomacho cri-
buerat. Quod tu, Achilles, absit, ut facias, neq; hoc amicū da-
mon facere sinat. Non fuit tamen odium Altheæ tanto æstu
Meleagrimi studij concoctum, sed incensâ face, quam ille a
Parci acceperat terminū filialis vitæ, ubi cõsumpta fuisset,
expletum fuit & saturatum illius odium. Si quis fortē fu-
torem huius rei explicationem desideret, Eustathium
legat ad hunc locum Homeri, ubi præterea videbit cõ-
parationem inexorabilis Meleagri cum Achille.

[Gemino ovo.] De hoc genere partus satis maximus in
Gram. Od. l. i. vnde repetas quod tibi hic fore ex usu vi-
deris.

[Ad eventum.] Triasunt ferè, quæ in omni re confide-
rari solent: contilia in quibus etiam causæ ponuntur,
acta, & eventus: sed Poeta bonus prætermittis duobus
primis, quasi per se satis cognitæ & ad homogeniam per-
tinentibus ad tertium recta tendit. Illa tamen pruden-
ter suo loco reservans, si tractatione sperat illustria, fig-
mento verissimilia, ordinisq; persuatione congruen-
tia fore.

[Desideret, audi.] Hoc Græci dicunt, τὰ ὄντα παραβάλλει
ἀνὰ στήθεσιν, τὰς νοεῖς ψυχὰς, ὅτι καὶ ἐν ὧ τοῖς ἀνθρώποις ἐπι-
θυμῶμεν. Familiare est nostro Poetæ hoc symbolum at-
tentionis audi. Nam Sat. l. i. dixit, nota moror audi, i-
tem Epist. 2. l. i.

[Cur stacrediderim, nisi quid te detinet, audi
Item Epist. 14. ejusdem l.]

[Nunc age, quid nostrum concentum dividat, audi.
item Epist. 14. li. i.]

[Verba præbes & facta doce, vel junior audi:
item Epist. 2. lib. 2.]

[Mox etiam si fortē vacas sequere & procul audi.]

[Manentis.] Id est, si vis spectatores habere attentos us-
que ad fabulam peractam. De voce aulæa, repete, quod
annotavimus in Epist. 1. l. 2. manentis aulæa, id est, ex-
spectantis finem actæ fabulæ, in quo quid olim fieri solit-
um sit, vide Ciceronem in oratione pro Cælio.

[Plaudite.] Sic Aristot. in arte Poetica docet verbo
κροτῆσθαι approbationem fabulæ significari: δὲ δ' αὖ ποτὶ
δαίμονι δῶν, oportet ambo, id est nexum & solutionem fa-
bulæ cum plausu semper accipi, vnde est hic versus Tro-
chaicus:

Δότε κροτὸν καὶ πάντες ἡμῖν μετὰ χαρῆς κτυπήσαντε.
id est, dato plausum & omnes nobis cum gaudio plau-
dite.

Sæpè populus adeo est audiendi & spectandi cupidus, i-
deoque attentus, ut fabulæ finem nondum evenisse sen-
tiat: quo fit, ut cantor de illo facto cogatur illum ad-
monere, sicut apparet e dimisso populo, qui Andriam
Terentij sic audierat: καὶ ἐξήκλειον, δὴν ἔσαντ' ἡμεῖς, ἡ-
μῖς δὲ σπονδεύμεν. Intrinsece transigitur, si quid est, quod re-
stet, plaudite.

[Notandi.] Observanda tibi cuiusque personæ ætas,
quæ ut varia est, sic sunt varij cuiusque mores. Itaque tra-
ctandi sunt omni ex parte κατὰ τὸ πρῶτον αὐτῶν ἐκείνῳ pro
dignita-

dignitate & merito uniuscuiusq. De servando decoro vide
l. i. Cic. de Offic.

Mobilibusq;.] Hic opinor conjunctionem, quæ, ætologicam esse pro quia, ut sensus sit: observandi sunt mores cuiusque ætatis: quia & sermo & gestus debet tribui cuique ætati consentaneus & decorus, si vis perpetuam habere attentionem. Mobiles autem naturas dicit ad hoc vulgare verbum, naturam & ingenium hominis septimò quoq; anno mutari.

Reddere voces.] Explenda hîc est reciprocatio, quas
 audiuit, ut expletam dedit Virgil. vers. 412. lib. 3. Aen.

—Cur dextre iungere dextram

Non datur? ac veras audire & reddere voces.

item Catullus de nuptiis Thetidis ac Pelgi:

Nec missas audire queunt, nec reddere voces:

Si quis autem putet non hic absolutam esse relationem, qualis foret, si pro *audire* legeretur *accipere*, sciat de hoc fumi pro illo, ut Hecyr. Aët. 4. Sc. 3. *Quem cum isthac sermonem habuerit, procul hinc stans accipi, uxor.*

Pede.] Imprimit vestigiæ pedum terræ. Sic Ovid. loquitur l. 2. Amor. Eleg. 11.

Litora marmoreis pedibus signanda puellæ.

Certo.] Id est, firmum pedem jam incipit imprimere
terra, & ore loqui.

Gestis.] Familiare est hoc verbum Poetæ ad affectum animi cum jucundo corporis motu indicandum. Sic Ode 16. l. 3. *divitum partes linguere gestis*, item Ode 12. l. 4. *Pressum Calibus ducere Liberum si gestis*; item Ebst. 20. l. 1. *fuge, quo discedere gestis*. Præterea in *paribus* ellipsis est præpositionis *cum* paribus, quam exprimit Orator Verr. 4. *colludere cum aliquo*.

Colligir.] Pro quo Cic. 4. Tusc. 4. *concepit iram sine causa, & eam simili termissum fuit & alibi, facile irascitur & placatur.* Ad hunc animi puerilis furiosum motum maturè domandum lege Senecam de ira lib. 2. c. 21. & 22. ac præterea utere consilio Aristot. 8. Polit. ἀμα δὲ καὶ δεῖ ἴσθαι τοὺς παῖδας ἔχειν τινὰ διακρίβην, καὶ τινὲς ἀρχαὶς παιδαγωγέσσιν ἐκδοῦναι γυμνασίου καλῶς. ἢ ἐκδοῦναι τοῖς παισὶν, ὅπως ῥηθῆναι ταῦτα, μηδὲν καταγνώσι τῶν κατὰ τὴν οἰκίαν. ἢ γὰρ διώκεται τὸν νοῦν αὐτῶν, id est, simul etiam oportet pueros habere, quo se exerceant & tempus terant, atque ad id accommodatum esse putare crepitaculum Archyæ quod pueris dant, quo vitantes nihil domi effringant. Quod enim est in pueris quiescere minimè potest.

In boras.] Hoc videtur sumtum e primo & secundo libro de Legib. Platonis, vbi mores juvenum dicuntur naturâ sæpè ac variè in vita mutari, τὰ γὰρ τῶν νέων ἦν πολλὰς μεταβολὰς ἐν τῷ βίῳ μεταβάλλειν ἐκαστοτε πέφυκε, sicut monuimus Sat. 4. l. i. ad hunc versum:

*Dum custodis eges, vitam famamq; tueri
Incolumem possum.*

Aristoteles pro, *mutatur in horum*, eleganter vocat Rhet.
2. *pro diuinae naturae ad homines*, pro amata relinquere permi-
cem, ut mox dicetur de iuvene.

Imberbis.] Cæsar lib. Com. 6. de juvenibus Germanorum scribit, eos maximam inter suos ferre laudem, qui diutissimè impuberes permanserunt: hoc ali statutam, ali vires, nervosque confirmari putant. Intra annū verò vigesimum scemina notitiam habuisse in turpissimis habent rebus: postquam mox enascitur pubes, cute coim Venereolaxata, remissa & aperta ex observatiōe Physicorum.

Cereus.] Flexibilis & propensus ad vitia: asyndeta sunt ac dissoluta, recta consilia dantibus refractarius & contumax, omniſque admonitionis contemtor, qualis fuit Nero in Senecam, ut est in Octavia, *desiſſe tandem jam gravis mahiſtare, liceat facere, quod Seneca improbat.* Sic Piſtoclerus Lydopædagoꝝ reſponſat in Bach.

Plaut. jam excessit mihi ætas magisterio tuo: Sic Phidippi-
des patris sui fuit contemtor apud Aristophanem initio
Nebularum οὐδ' ἔσπερτιον, nulla tunc cura tangit οὐδ' Ὀρε-
ψιάδες. Lentè providus rerum suarum: quia sunt ἀνὰ π-
ρίεσσε πλεῖν, nihil sibi putant unquam defaturum, sed illa-
rum profusus, elatus & superbus. Rarè τὸ σιμῶν, sic ab-
solutè accipitur, dictum ab blimine superiori portæ, Galli
rectè suâ linguâ eum appellant, *subelin*: qualis videtur
fuisse Catilina apud Sallustium, & animi altitudine &
aliorum morum depravatione: ille enim altum gessit
animum μεγαλόφρονος ἢ ἀνὰ πύριν.

Monitoribus asper.] Hoc Gracis est, πρὸς τὰς παλαιὰς
 τὰς τραχύτερον τὸ δέοντος ἔχον.

Cupiditasq.] De juvenibus ita Aristot. 2. Rhet. οἱ νέοι τὰ ἡλιεῖς ἐπιθυμῶσι. mores igitur juvenum sunt hujusmodi, ut magnis cupiditatibus exardeant. Μετάβληται δὲ ἡ ψυχὴ πρὸς τὰς ἐπιθυμίας καὶ σφίλῃσι μὲν ἐπιθυμίαις, τὰς δὲ πάντας. ἔστι δὲ αἱ βελτίαι καὶ ἐμυδαί, ὥστε αἱ τῶν καμνόντων ἀλλάττει καὶ πρῶται. id est, facile in horas mutantur & capita fastidiunt, vehementer quidem appetunt, sed cito desinunt: repentina enim sunt eorum studia, sed non magna, qualia sunt agrotantium, qui cibo & potionē, quae vehementer concupierant, facile satiantur, moxq. illa fastidiunt ac respuunt. Ob id Menelaus nolebat quicquam pacisci cum filiis Priami Iliad. γ.

*Aie! d' ἄποτέραν ἀνδρῶν ἔσθ' ἡγήσανται.
 Semper autem animi juvenum sunt elati, quos pauld ante
 dixerat *ἄσπιλος καὶ ἀπίστος*, id est, *saedifragos & infidos*. sic
 Πυθ. Πυθ. εἰς δ. ἀντικα. ἰ. π. *elas* de se loquitur.*

Ἄλλ' ἥδη μὲν πασιδὸν μέγ' ἀλκίως ἀμφοπολεῖ.
Σὸν δ' αἶψ' ὄβας ἄρτι κυμαίνει.

ed me jam ingravescentis aetate circumstat, tu flore juven-
tis & vigore aetatis tuae adhuc aestuas & fluctus more agita-
ris.

Conversis.] Hæc ætas dicitur a Catone majore ætas
constans & media. & Græcè ἡ ἀκμή τῆς ἡλικίας ἢ ἀμύδιος
ἀκμή, *vigor & flos ætatis*, vicens, integra & firma ætas,
quæ initium sumit a quinta statim annorum hebdoma-
da, in qua Hesiodus censet ducendam esse uxorem
& operam liberis dandam, a quo non multum dissen-
sit Aristoteles. Hic tamen Horatius non eo recen-
set ordine ætates, quo ille, qui moribus juvenum
statim illos senum subjicit, ut e diametro adversantes,
ræ, ut puto adductus, quod melius contraria propè po-
nita intelligantur: Poeta verò ætatem virilem inter
juventutem & senectutem interponit, ut ostendat
aures eorum, qui sunt in viriditate constituti, ab
utroque extremo disparari. Nam quum juvenes vi-
entur nimis confidere, modum non servant quum

pro contra senes nimis diffidere ac timere, ab eo-
rum recedunt. Sic uterque in vitium labitur. At flo-
rentes ætate dum moderatè confidunt, illud vitium vi-
vunt utrumque, ac se honestè in utroque gerunt itaque
ἐπίστανται ἑαυτοῖς. Præterea juvenes sunt ἀπιστοί, omni-
bus credunt, quod non facerent, si didicissent ab Epi-
tharmo, artus & nervos sapientiæ esse non temerè crede-
re. Senes ἀπιστοί, nemini credunt propter diffidentiam,
& fallantur, inquit Aristoteles, & suspicionem, & ob-
scuram longam, & vsum rerum plurimarum: sed qui
sunt in statu, sunt ἐσθιοὶ, prudentes: juvenes bona di-
pidant: senes cupiditate quærendi, ac metu amitten-
di noctes dièsque cruciantur, nec his utuntur. Viri mo-
deratè res quærunt, ac his similiter vtuntur ad concili-
andas sibi amicitias & honores, non ad effusionem, nec
avaritiam.

ὁ Λεονείδης

studium opes, amicitias & honores querendi, summæque cautio in rebus gerendis: senibus denique avaritia, timiditas, cunctatio, dissidentia, desiderium vitæ, morositas, querimonia, iactatio ante actorum, reprehensio juniorum. Observandum autem est huiusmodi affectiones & peristates a Cicerone in Tropicis adjuncta nominari & alicui subiecto attribui: quum illud ante constiterit integrum suis causis. Castigator Græcè dicitur ἐπιτιμῶν, ἢ καταρτίων, præsertim quum castigatio sit verbis: quum verò accedunt eò verbera, κατὰ τὴν ὁδὸν ἐπιτιμῶν, quanquam hoc posterius potest utrique castigationi convenire. Optimè autem Deus consulit temeritati juniorum, dum tradit illos consilijs senum maturè regendos: qui possint cum Lachete Terentiano dicere: *Phidippe, esse ego meis omnibus scio me esse apprimè obsequentem, sed non adeò, ut facilitas mea illorum corrumpat animos.*

Aut agitur. Id est, fabula, quam Poeta fecit, aut agitur in scenis, ut res gesta est ab aliquo Imperatore & duce, vel narratur res gesta tantum auribus. Spectatorum, non eorum oculis proponitur. Sic Varro distinguit hæc tria verba lib. 5. Poeta μῦθος ποιῶν, συντίθει: histri- o autem δράμα, ἐκτελεῖται, λέγει αὐτὸς. Præterea dicitur agi fabula, quum recitatur: stare, quum placet: exigi & excludi, quum displicet: ut prologus Hecyræ indicat ver- su, partim sum e arum exaltus, partim vix steti.

Segnius. E consuetudine iudiciorum satis perspicuum est, quanto præstent visa auditu si lei faciendæ constantia & rei veritate. Unde illud vulgò tritum, oculatus testis præluet aurito, quod videtur sumtum ex apodofi huius comparationis in Solone: τοῦτο δὲ διαφέρει ἡ φρόνις τῶν ἀλλῶν ἀρετῶν, ὅσα ὅραος τῶν ἀνθρώπων αἰσθησάμεν. *Prudentia tanto virtutibus antecellit, quantū visus aliis sensibus.* Unde proverbium, ὁτιαν πρὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς, i. oculis potius credendum. Herodot. in Clione: ὅτι τὸ τυχερὸν ἀνθρώπων οὐκ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν, i. Aurēs minorem faciunt fidem hominibus, quam oculi. De hac visus præstantia sic Plato in Phædro scribit: ὅτις ἡμῶν ὁρῶνται τῶν δια τῶ σωματός ἐρχεται αἰσθησάμεν, ἡ φρόνις δὲ καὶ ὁρῶνται. *Sensus ὅδ' ἀν' παρὲς χεῖρας ἔρωτος, ἐπὶ τοῖς τοῦ σώματος ἐσθλῶν παρὲς τοὺς ὀφθαλμοὺς, τὸ καὶ τ' ἄλλα οὐκ ἐρχεται.* id est, visus nobis omnium sensuū, qui per corpus variè diffunditur acutissimus est: quo tñ nō perspicitur sapientia: mirabiles enim sui amores excitaret, si quam sui clarā formā daret oculis hominum conspiciendam, etsi idem præstarent, quæcunque sunt ad hunc modum amabilia. Socrates tamen in perceptione sapientiae, ut D. Paullus in fide percipiendā, plustribuit auditui ad Romanos 10. Cui ad stipulatur hæc Lactantij verba lib. 3. c. 9. *Quid, quod plus est in auribus, quam in oculis situm? quoniam et doctrina et sapientia percipi auribus solis potest, oculis solis non potest.* Aristoteles tamen lib. de sensu cap. 1. id κατὰ συμβεβηκός, per accidens fieri, neque e natura sensus proficisci docet: cuius hæc sunt verba: Πρὸς μὲν τὰ ἀναγκαῖα κρείσσων ἡ ὁψις, καὶ αὐτὴν. πρὸς δὲ τὰ κατὰ συμβεβηκός ἡ ἀκοή. *Quærens ὅδ' πολλὰς εἰσαγγέλλει καὶ παντοδυναπὴς ἡ τῆς ὁφθαλμοῦ δύναμις, διὰ τὸ πάντα σώματα μετέχειν χρομάτων, ὥς καὶ τὰ κινεῖα διὰ ταύτης αἰσθάνεσθαι μάλα. Λέγων δὲ κινεῖα, χρομα, μέγιστον κίνησιν, εἰς τὸν αἰσθητὸν. Ἡ δὲ ἀκοὴ τῶν τῶ φύσει διαφόρων μόνον, ὁλῶς οὐκ αἰσθάνεται τῶν φωνῶν. κατὰ συμβεβηκός δὲ εἰς φρόνησιν πλείων ἡ ἀκοὴ συμβάλλεται μέγιστον γὰρ λόγος αὐτῆς εἰς τῆς μαθησεως, ἀκούσας ὧν, ὥς καὶ αὐτὸν ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός, ἐξ ὀνομάτων ὅδ' οὐκ ἐκ τῶν τῶν δὲ ὀνομάτων ἐκαστον, συμβολὴν εἶναι. Διὸ περ φρονιμώτεροι τῶν ἐκ γαστρίδος ἐκτελεσμένων εἰσὶν ἐκατέρωθεν αἰσθητῶν, οἱ τυχεροὶ τῶν ἐν ὧν καὶ κωφῶν. Ad necessaria quidē ut a melior est visus, p se ipsū ad intellectu aūt, secundū accidēs auditus. Differentias enim multas annūciat et omnimodas visus potētia, ppter ea quod omnia corpora colore sint prædita: ita ut et communia*

sensuum objecta per hunc visum sentiantur maxime. Appello autem communia, figuram, magnitudinem, motum, quietem, numerum. Auditus autem soni differentias modis, paucis quidem et eas quæ sunt vocis. Secundū accidēs verò ad prudentiam maximam auditus confert partem: sermo n. causa est disciplina, qui audibilis est, non per se, sed per accidens: e nominibus n. cōponitur, unūquodq, aut nominū nota est. Idcirco prudentiores, inter privatos a naturæ alicuius sensu, cæci sordis et muti.

Subiecta. Hoc videtur translatum ex his Sophoclis verbis: τὸν μὲν παρὰ χεῖρας ἀλγίστην καὶ πένεσιν ἡ δὲ ὁψις καὶ πόνος. id est, res, quæ gesta fuerant, non dolorem, quia oculis non cernebantur, afferebant. Est autem hic triplex syntaxis visitata, oculis, & sub oculis & sub oculos subicere

Quintiliano libro sexto capite tertio, & libro octavo capite ultimo. Cicero dicit tertio, de Oratore sub aspectum subicere.

Et quæ. Spectator dicitur sibi tradere, quod cernit: sed accipere ab alio, quod audit, vel quæ sunt aspectabilia, vel quæ sibi pponit aliquis spectanda

Promes. Non promes, id est, non proferes in publicum, ut Fabius loquitur, vel non pones ante oculos spectatorum: quæ debent tantum intus geri & audiri, non spectari.

Digna geri. De hac syntaxi dictum fuit Od. 21. l. 3.

Tolles. Quod Græcè potest dici, πολλὰ καὶ κρυπτὰ καὶ ἀφανῆ, multa occultabis et ex oculis delebis.

Nec pueros. Notatus est hic Hellenismus Ode duodecimā libri ad pueros Lode. Historiam autem Medæ habet apud Justinum lib. 42. apud Ciceronem lib. de natu.

Deor. 3. apud Ovidium lib. septimo Metamorphoseos & Epist. ad Iasonem. Hoc autem præceptum Seneca oblitus est præter suum morem in Medea Tragedia, ubi mater inducitur trucidans liberos suos in oculis hominum, & περ δι' ὀφθαλμοὺς, ὥς ἀπὸ τοῦ καὶ ἀπὸ τοῦ ἐστίν, ὥς τὸ δεινὸν τοῖς θεαταῖς παρὰ τοῦ, quod, ut impium et visu horrendum, non est oculis spectatorum subicendum. De Atrei & Thyestis contentione dictum est Ode decimā sextā libri primi, sicut de Tereo & Progne Ode duodecimā libri quarti.

Quomodo autem post Thebas conditas Cadmus & Hermione in angues mutati sunt occiso dracone, vide librū quartum Metamorphoseos, sed quis scripserit Tragediam de hac transformatione, ignoratur. Quod ad vocis etymon, Eustathius in ver. Iliad 2.

Τάρβει μὲν ἐν ἀνδράσι μετὰ Κασμείων.

Parvèbat Tydeus quod solus esset inter multos Thebanos. sic scribit: δοκεῖ δὲ αὐτὸν τὸ καὶ τὸ κομῶν παρὲς τοὺς Κασμείους καὶ τοὺς διηλοὺς τὸν κομῶν, videtur derivatum esse ex eo, quod valet orno, ut ferè Cadmus significet modestum virum & honestum.

Nefarium. Vis huius epitheti partim ex etymonoscitur, quod a farre est, ut sit ne farius victu & alimento indignus, partim e geminatione. Cicero libro secundo de Officiis: *Non est habendū religio, nec eē aliquādo et nefarium, impiū, defedere.* Idē paullō post habere quæstui Rēp. nō modo turpe est, sed scelera tūc et et nefarium, quales Nestor appellat hominē belli civilis cupidū Iliad. 10. 72.

Αερίτωρ, ἀέριμος, αἰετὶς ὡς ἐν ἐκείνῳ,

Ὁς πολέμῳ ἐρεται ἐπὶ δὴ μὲν οὐκ ἐπὶ δὴ τοῖς, id est:

ab omni societate et iure divino auctor, qui bellū civile amat horrendum.

Quodcunque ostendis. Victorius in Poeticam Aristotelis sub finem citat hunc versum, ubi vim & notionem verbi τὸ δεινὸν διακρίνει, ut, quum dicitur de fabula Epica, valeat commemorari, exponi, explicari: quum verò de Tragedia, in scena agi, ante oculos spectatorum poni, denique demonstrari, quo posteriori modo videretur hic sumendum: quia de Tragedia differitur:

qui Græcè *ῥυθμὸς* dicitur. Ex hac quidem definitione perspicis facili numerum esse communem notionem tam liberæ, quam strictæ orationis.

Impariter junctis.] I. e. senario & quinario constantibus, qui inter se impariter comparantur: & post nominatim exigui elegi vocantur *παρὰ ῥασιμὸς*. Hanc tamen exiguitatem referunt quidam ad rationem versus heroici: alii ad mollitiem argumenti Elegiaci: de cujus etymo dictum est Od. 33. l. 1. ad hunc locum:

Neu miserabiles Decantes Elegos.

Archilochum.] Significat hunc pedem in Comædiam & Tragediam post Archilochum traductum fuisse. Quanquam autem de hoc inventore jambici versus annotatum est in Gram. E. od. 6. & Od. 16. l. 1. de natura versus jambici, unde possis repetere, quod hic desideres: non erit tamen alienum a profectu juvenum adscribere, quod admonui in locis citatis, a Scholiaste Hephæstionis de hoc pede primum, deinde de metro ex ipso constituto annotatum. Scribit igitur Scholiastes ille in caput *περὶ ποδῶν ἰαμβος ἐν βραχεῖαι καὶ μακρῆς συνηταὶ ἐκλήθη δὲ ὅτι οὕτως ἢ ἀπὸ ἰαμβίου ῥυθμοῦ θεοπαίου ἢ ἀπὸ ἰαμβίου πνός κοῦρος αἰχρὸς ὑβριδείσης, καὶ διὰ τὸ ἀρχὸν χρησάμεντος, ἢ ἀπὸ ῥασιμῶν ἰαμβίου καλεσθέντος, ἢ πλυνύουσι τοῦ χῶρον ὁ Ἰαπώνας καὶ ἀφάμενος τῆς σκάφης, ἐφ' ἧς ἐπὶ πλυνῶν ἡ ῥασιμὸς τὰ εἶδη, ἡ ἰασιμὸς λεγέσθης, Ἀνδρῶν ἀπὸ τὴν σκαφὴν ἀναστῆσαι, id est, jambus constat ex brevi & longa. Sic autem appellatur, aut ab Iambe ancilla Celei, aut ab Iambe quadam puella affecta infami contumeliâ, ideoque laqueo usa, aut a vetula quadâ Iambe vocata, in q̄ lavantem quum Hipponax incidisset & scapham apprehendisset, ubi vetula vellera lavabat, audivit vocem mulieris dicentis, heus tu homo abi scaphâ eversâ. Hæc de ratione pedis. additur post de metro, τὸ δὲ ἰαμβικὸν μέτρον ἐστὶν ἐξ ὑποδοῦ μέτρου τὰ δὲ τὸ ἰαμβικὸν κατὰ διποδῶν. ὅθεν καὶ ἀνιμετρον λέγεται, καὶ τὸ ἰαμβικὸν ἐστὶν ἀπὸ τῆς ἰσάειας, τὴν ἐστὶν λόγος μετὰ πικρίας λέγειν. οἱ γὰρ ὑβρίζοντες καὶ λοιδορεῖν πνὸς βολόμενοι, τὴν ἐχρῶντο τὸ μέτρον, id est, metrum autem jambicum sex pedibus constat, ac dimensione ter binorum pedum distinguitur: unde trimetrum vocatur: atque verbum τὸ ἰαμβικὸν despectitur ἀπὸ τῆς ἰσάειας, quod est verba acerbitatis plena in aliquem dicere. Nam qui volebant alteri facere contumeliâ & in eundem convicia jacere, hoc metri genere utebantur, ut notavimus Epodis 6. Archilochum & Hipponactem fecisse: dicitur etiam Simonides Amorginus ἰαμβοποιός.*

Cothurni.] Cothurnus, quia jam annotatum est Od. 1. l. 2. & Epist. 1. l. 2. quid esset: videretur nunc supervacuum de eo quicquam dicere: sed quum prior ejus significatio, unde fluxit secunda, non satis patefacta sit, addam e duobus Maronis locis Eclog. 7.

*Si proprium hoc fuerit, levi de marmore tota
Punico stabis, suras vineta cothurno.*

item e. 1. Aeneid.

*Virginibus Tyriis mos est gestare pharetram,
Purpureoq̄, altè suras vincire cothurno.*

cothurnum esse calceamenti genus partim ad usum cursu certantium, ideoque *ἐνδρῶμιδα* nominari: partim ad venationem accommodatum: eamque ob rem dicitur a Polluce lib. 7. ἵδρον Ἀρτέμιδος ὁ ὑπὸ δῆμα. Juvenalis tamen Sat. 6. & Martialis lib. 4. inter villosas vestes ponit endromida. Quum verò foccus & cothurnus ad cultum personarum Comicarum & Tragicarum transferuntur, Græcè cothurni appellantur *ἐμβάδεις*, focci *ἐμβάται*. Vide, an ex epithetis possis, quid inter utrumque intersit, nosse. Lucianus dicit libello de saltatione: *ἐμβάταις ὑψιλοῖς ἐποχόμενοι*, foccis altis innixus. Pollux vero *καὶ ὁδὸς ταπεινῆς, humiles cothurnos*: quum Virgilius contra cothurnis altitudinem videatur tribuere, & alii humilitatem foccis.

Vincetem.] Quidam hoc interpretantur de jambo sapienter iterato, & altius sonante populi strepitu & clamore: alii dicunt suavitatem hujus pedis spectatores intermiscisse strepitum: alii denique referunt hanc jambi victoriam ad utriusque Grammatici poematis perfectionem dum optimè jambis populi rumores, jurgia, mores heroum exprimuntur.

Natum rebus.] Valet idem, quod prius aptum, Græcè *πεφυκότα*. *ἡ δὲ τὸ δῶμα, ad fabulas tractantibus natam.*

Musa dedit fidibus.] Hellenisticus est: sic enim Il. 7.

Ἰὼ δ' ἄνα δὸς τίσσεσσι θυμὸν ἀέθτερον ἢ γὰρ ἔοργε

Jupiter rex permitte, ut ulciscar eum, qui prius me affecit malis. Item Xenophon lib. 5. *Ἄλλ' ὅ δ' ἐμὲ τίσει δὸς μοι τὸς ἐμὲ πνόντας νικῶν, Sed o summe Jupiter concede mihi ut bene merendo superem colentes.*

Fidibus.] Pro quo dicit Orator, Musa dedit lyricis versibus laudes Deorum & heroum referendas, quemadmodum Cicero, *Dedit illi librum perferendum, & statim faciendam.*

Servare vices.] Videtur in poemate servare vices, qui scit vicarias cuique tribuere actiones, quoties res ita fert, ut quum Poeta ipse inducit personas, Chremetis, Simonis, Davi, & ceteronē ipsorum vicarium recitat: præterea suas cuique generi partes dare novit. Siquidem erant historiones primarum partium, alii secundarum, alii tertiæ: quas vices, id est officia singularum partium & personarum in Comædia & Tragedia Horatius hic persequitur. Epico etiam novit dare congruum argumentum, quale fuit supra ipsi & reliquis generibus tributum, qui etiam scit poemata suis formis & decoro distinguere, & convenientibus variare figuris, & suum cuique personæ mandare munus: qui contra hoc nescit, ne Poetis inferatur.

Pudens pravè. Quod Græci dicunt *κακὰ κατὰ φύσιν* deis τὴν ἀρετὴν καὶ ἐπιστήμην ποιοῦντες, quem male pudet virtutis ac poetices: sed de pudore vitioso lege Plutarchum lib. *πρὸς δὲ συσπῆρας*, & in Epist. 16. l. 1. & in Sat. 3. l. 1.

Versibus exponi.] Idem docet Cic. de Optimo genere orat. in Tragedia Comicum est vitiosum, & in Comædia turpe Tragicum. Ibidem quod hic paulo post dicit Poeta

Interdum tamen & vocem comædia tollit. orator effert continenter, & in ceteris suis est cujusque certus sonus, & quedam intelligentibus nota vox: ubi τὸ *Sonus* καὶ τὸ *vox* sunt *συμπεδοχρῶς* sumenda pro eloquutione & genere orationis. Ut Horatius junxit infinito indignatur, quod raro reperitur, sic Homerus Od. 25. *καὶ νῆμα σόμας.*

Βῆσ' ἰδὺ ἀεθύροιο, νῆμα σόμας δὲ ἐπὶ θυμῷ

Ξένον δ' ἰδὺ θυρῶν ἐφ' ἑσταμένον

Telemachus rectè perrexit ad vestibulum domus:

Reprehensione autem dignum censuit, quod hospes dimproforibus steteret.

Quid autem indignatio sit, repete e Grammaticis 4. Epod.

Cæna Thyeste.] Chæremor dicitur scripsisse Tragediam hujus inscriptionis, cujus meminit Aristoteles in arte Poetica inter has Alcmeonem, Oedipum, Orestem, Meleagrum, Thyestem & Telephum. Quis autem sit Thyestes dictum est Od. 16. l. 1. & Epod. 6.

Privatis carū, sic carmina vocat comica, ut hominū privatorū & plebeiōrū, quales solent esse personæ comædiæ, Simon, Chremis, Davus, Pamphilus, & his similes. ad hæc p singula res singule atq; personæ intelliguntur, & actiones ipsarum, ordo, modus & decorum.

Interdum tamen.] Ad hunc locum videntur pertinere, quæ nos notavimus in hanc quæstionem Satyr. 4. lib. 1.

Iccirco

pretem Apollini 4. Argon. ad hunc locum, ὅρε' χαλκὸν εἰδὼς χαλκῷ, &c. Vide etiam Servium in versum Virgili prius citatum: quorum interpretum verba non licet huc adscribere per prolixitatem, quæ illic videris: Lector. Hic tamen corripitur per licentiam. Quidam putant scribendum *aurichalcum*, & illud more cuiusdam hybridæ gignunt è Græco & Latino. Sed peritiores linguæ Græcæ ex vno & eodem genere deducunt, ex dativo ὅρε' τῷ ὄρε', eos, monte & χαλκῷ, ære, ut sit æsmontosum: in quod Cadmea terra conjicitur. Fit etiam è Chalcide lapide Cyprio de quo lege Plin. lib. 34. cap. 2. Galli hoc metallum vocant hodie *zeton orichalcum*. Ex orichalco autem fiebant & cudebantur numi, vnde ipsum vocabulum pro illis metonymicè sumitur & in Pseudolo Plauti ad hunc versum: *Di immortales, oreichalco contra non carum fuit meum mendacium* pro non venire aut venale esse potuit meum commentum nummis ex oreichalco cufis, id est, pluris fuit illis: vel mea sycophantia plus mihi profuit, quàm ingens auripondus. Præterea organa Musica sunt duorum generum: quædam sunt ἑμπνευστα, quæ flatu resonant, ut αὐλὸι, σὺγγεῖες, tibia & fistulæ, quæ fiunt è varia materia, calamo, ære, loto, buxo, cornu, ossibus cervorum, orichalco: quorum multa erant apud veteres genera, de quibus vide Pollucem lib. 4. Alia erant κρουόμενα, quæ plectro vel digitis pulsa sonant, lyra, cithara, barbitum, quanquam Pollux scribit eadem esse, sicut λυγέρον, κιθάρα, ἐν. βασιλίστιον.

Tubæq. Tuba quæ Græcè σάλπιγξ, ἡ σάλπιγξ, à tubo deduci videtur: vnde æs cavum, & æra cava, æs raucum, & Virgilius dicit pro tubis & Horatius,

Non acuta

Sic geminant Corybantes æra

Ode. 16. lib. 1.

Utilis. Syntaxis est Græca, pro qua Orator vititur ad chori sonitum juvandum, & ad caveam cantu nondum nimis celebrem & frequentem commendam: quomodo Cicero dicit 3. de Off. *homo ad nullam rem utilis*. Sic Platon lib. 2. de Republ. ἀχρεῖοι ἀνδρὲς ἐργὸν περὶ τὴν. Item Aristoteles χρησιμὸς προεῖν, utilis ad providendum. Quemadmodum Græci interdum loquuntur, χρησιμὰ πρὸς τὸν βίον, ad vitam traducendam utilis, sic χρησιμὸς εἰς ἐργὸν, commodus operi faciundo.

Sedilia. Id est, caveam spectatoriis nondum nimis refertam, quam populus numerabilis solent esse paucus & rarus.

Ut pote. Est hic διαφαντικὸν προσκλιτὸν, id est, cuius alterum vsum Satyr à quartâ libri secundi notavimus.

Verecundusq. Quanquam verecundia decet omnes, in primis tamen mulieres, quæ in consessu theatri olim fuerant, ut Cicero in Tusculanis scripsit:

Quo coibat. Ineptè quidam referunt, quo ad flatum, quum hic valeat, in quæ sedilia conveniebat rarus populus. Ita Cicero loquitur lib. 2. ad Atticum: *in locum aliquem coire*: sed coire in locum, pro congregari Donatus existimat solœcismum esse, ideoq; locum Terent. Eunuc. Act 3. Scen. 4. *Hæc aliquot adolescentuli coimus in Piræo*, explicat consensum, pepigimus, constituimus, non congregati fuimus.

Extendere. Ager Romanus initid fuit perangustus, ut ex hoc versu Sat. 8. Juven.

Imperii finem Tiberinus virgo notavit.

Quod factum est Porcenâ Etruscorum rege Romam obidente. Illo enim tempore Romani non imperabant ultra Tiberim, & vnam illius ripam tenebant: quod quidem confirmat Servius in hunc versum Aeneid. 11. *Etrusci quoque duces*, ubi rationem huius vocis reddit, quam nos Ode. 2. lib. 1. notavimus ad hæc verba *Etrusco litore*. Hanc autem imperii & Urbis amplificationem Anchises

prædixerat Aeneas sub fin. l. 6. Aeneid.

*En huius nate auspicio illa incluta Roma,
Imperium terris animos equabit Olympo,
Septemque una sibi muro circumdabit arces,*

5 Historia tamen memorat primo Urbis spatio quattuor tantum colles comprehensos Romulo imperante. Esquilinum, Aventinum, Palatinum, Capitolinum: deinde Servio Tullio Sexto rege tres alios inclusos. Quirinalem, Viminalem, & Caelium. Reliquas urbis accessiones vide apud Historicos.

Placari Genium. I. Sacra illi fieri vino, non victimis, coeperunt nullo legis sumptuariæ metu, quæ vetabat inter diu epulari & potare, & sumptibus modum præscribebat, uti monuimus in Gramm. Ode 1. lib. 1. Præterea, quid Genius esset expositum fuit Epist. 1. lib. 1. in Grammaticis.

Accesit. Id est, aucto imperio & i suis accrevit numerus fabulæ, modulatio & harmonia, quæ sic discreparet à simplicitate veterum Comitorum & tibicinum, ut luxus à frugalitate majorum: quæ omnia indoctus populus ab opere & labore solutus & otio & tranquillitate potitus approbavit, nihil profecturus, si voluisset improbare.

Liber laborum. Infrequens est syntaxis. Prius quidem Plautus dixit in Amphitryone, *liber est harum rerum*, pro liberalis & largus, sed pro vacuus à laboribus nunquam reperias, extra hunc Poetam, liber cum genitivo: pro quolibet metu, à legibus & supplicia præpositione, liber omni curâ. Similis fuit rectio Ode. 17. lib. 3. ubi dicit famulos operum solutos, pro operibus, in quo notatus fuit Hellenismus: qualis est hic. Dicunt enim Græci ἐλευθεροῦν τοὺς δούλους, liber à metu, ut in hoc versu jambico:

Ἐργὼν πομπῶν χεῖρ' ἐλευθεροῦν ἔχει.

5 à pravis operibus liberam habet manum, id est, vacuum.

Sic prisca. Hoc valet igitur, quare, ut infra dicitur.

Traxit vestem. Quæ ob id Græcè τὸ σῶμα dicitur παρὰ τὸ σῶμα, à trahendo caudas longas more divitum matronarum. Simili ornatu Caligulam Suetonius scribit in ipsius vita vsum fuisse cap. 54. Deinde repente magnam tibiariam & scabellorum, id est Musicorum instrumentorum crepitu, cum pallatunicaque talari profuit.

Per pulpita. Id est, per scenam vel per tabulas scenæ: sic etiam voces quidam referunt ad ampliores chori Odas, quæ accesserunt ad citharam numero chordarum auctam. Alii verò intelligunt tibi. cines non solum tibiis ac fidibus se veris personuisse, sed etiam dum alii saltarent, cecinisse.

Extulit. Hoc videtur confirmare sententiam priorum, qui nomine vocum significat versus verbis elegantiores & sententiis graviores, quàm olim, brevi tempore adhibitos fuisse. Ideoq; facundia dicitur præceps, quod brevi attulit novum eloquentiæ genus: vnde populus Roman. Epist. 1. l. 2. dictus fuit mirifico & acri ingenio ad celeriter perdiscendum.

Utilemque. Ad verborum ornatum adjuncta est prudentia rerum utilium, ut postea Poetæ certarint veritate & utilitate sententiarum è futuri provisione cum Delphicis oraculis.

Sagax. Raro alibi invenitur hæc rectio pro qualibro decimo Epistolarum ad Familiares dicitur Epist. 23. Planciad Ciceronem: *sed certe nimia nostri Laterensis indulgentia in Lepidum adhuc pericula perspicenda fecit cum nimis sagacem*. Item Catil. 1. M. Marcellus sagacissimus ad suspiciandum: quod utrumque Græcè dicitur, illud ἵπλον πρὸς τὸ πᾶν κινδύνων προνοεῖν ἀμύχανον, hoc, ἀρχινεῖν τὸς πρὸς τὸ ὑπὸ πᾶσι δύναι.

Divina. Fuit similis syntaxis Od. 27. l. 3. *imbrum divina avis imminet*, id est, præscia & præsaga.

uu

Carmine.]

Carminis Tragici.] De notatione Tragediæ dictum fuit Ode. 1. lib. 2. & de ipsius principiis. Item Epist. 1. l. 2. nonnihil. Quomodo autem hircus fuerit præmium Tragedis propositum, sic Eustathius declarat Odiss. 5. in hunc verum sub finem:

Κέκληθι νῦν Εὐμῆε καὶ ἄλλοι πάντες ἑταῖροι.

Audi nunc Eumee & alii omnes socii.

deinde sequitur:

— οἶνος γὰρ ἀνέγχε

vinum enim iubet.

ἴσταν δὲ ὅτι τὸ πρῶτον οἱ παλαῖοι, ὡς ἰσορεῖ Πανυσπίας, τὴν δέρεον οἷα οἶνον ἐφείπον, καὶ τὰς αὐτῶν κομήτας κακοποιῶν. ὅθεν ἐρ-
βη καὶ τὸ κομῶν ἐν ὅτε καὶ τὴν λυμαινομένην τοῖς ἀμπελοῖς ἀγροσπον
ἀθλον τῆς ὥδης παρέθεντο. τὴν δὲ ἀγροσπον μόνους τρεῖς ὥδης ἐκάλεισαν
διὰ τὴν ἐπὶ πρῶτον δὴλον ἐπὶ ὥδῃ νικησάμενος ἐν ἡλίον τοῦ ἀσκέω καὶ τῶ-
το ἀσκέω λέγεσθαι. ἰ. c. idē vero est, quā prisci homines, ut narrat
Pausanias, inventionem vini celebrarent, capisse primum
canere, & in vicinos convicia dixisse: unde dictum est κα-
μῶν: quum præterea dicit capram redere vites, inde pro-
posita est in præmium cantus. Certantes autem cantu Tra-
gædos nominarint propter illam cantionem capri causā sus-
ceptam. Victores unico innixi pede super vitas inflato &
unctos saltabant: quod spectat illud Virg. 2. Georg.

Non aliam ob causam Baccho caper omnib. aris
Ceditur, & veteres inuent proscenia ludi,
Premiaq. ingentes pagos & compita circum
Theſeida posuere atque inter pocula leti
Mollibus in pratis unctos saliere per vitas.

Sic Damoceta Ecl. 3. iactat se cantu tale præmium vicisse:

An mihi cantando victus non redderet ille,
Quem mea carminibus meruisset fistula capram
Si nescis, meus ille caper fuit, & mihi Damon
Ipse fatabatur: sed reddere posse negabat.

In præmium carminis Tragici dabatur interdum vter
multi plenus: sed Epicis taurus erat præmium catminis
heroici: quanquam Hesiodus lib. 2. opetum scribit lo-
quens de navigationis tempore ex aliis tebus præmiapro-
poni.

* Ἀλλ' ἔθεσαν παῖδες μεγαλήτορες ἐνθά με φημί
"Τὴν νικῶντα φέρειν τεύχεα" ὡπώντα,
Τὸν μὲν Μουσῆς ἑλίκωνιάδῃ δῶκεν ἀνθήκα.

Certamina juvenes animi excelsi celebrabant, inde affir-
me victorem carmine auritum tripodem tulisse, quem Mu-
sis Heliconiadibus dicavi.

Vilem autem hircum dicit hic Poeta, vel propter tenui-
tatem Tragiciæ compensationis, vel propter tæteritum
bestiarum odorem, vel denique quod jam communis fuerit
multorum Tragiconum donatio. De hac præterea Tra-
gici certaminis victoria convivium celebravit Agathon,
ut licet videre in convivio Platonis,

Satyros.] Rationem huius vocis demonstravimus in
Grammaticis Satyr. 1. lib. 1. Sed mirum est quibusdam,
quid causæ fuerit Horatio, cur tam accuratè de Satyris
hic præcipiat, quum non potuerit ignorare, illos jamdiu
à vetustissimis quibusque Tragicis, Aeschilo, Sophocle
& Euripide non adhibitos in ipsorum Tragediis: quod
etiam Aristoteles in arte vi letur innuere. Itaque con-
jectare licet ex hac præscriptione Satyros ab illis prius qui
dem exclusos à Tragediis, sed tempore Horatii nudos
in scenam introductos & in usum revocatos. Ideoque da-
ri hic præcepta de genere sermonis, gestus, habitus, quod
illos deceat in Tragedia.

Eo quod.] Particula eo per se interdum est ætiologica
pro διὰ τὸ ut Act. 2. Scen. 1. vers. 41. Hecyr. *Eam lassam
oppido tum agebam, eo ad eam non admissus sum*, id est,
propterea vel ideo. Interdum verò cum quod constituitur
separatim, ut sit in priori sententiæ membro. & quod in
altero, ut Teren. Act. 3. Sc. 43. *Heaut. neque eo nunc dico,
quod quicquam illum senserim, &c.*

Morandus.] Hoc Græcè dici potest, ὅτι δὴ τὸν θεατὴν τῶν
κακῶν καὶ χαλεπῶν δεικνύσας κατέχων καὶ spectator detinen-
dus erat quibusdam illicebis & novitate Satyrorum deli-
niendus, salvâ tamen & integrâ Tragediæ gravitate, præ-
sertim quum videretur potus & legibus solutus specta-
tum, non auditum venire, ut supra dictum est.

Dicaces.] Quid intersit inter cavillatorem & dicacem
videl. 2. de Orat. ad Quint. Fratrem de generibus face-
tiarum.

Vertere.] Galli hoc interpretantur, tourner les choses
graves & de consequence en jeu & risée pro quo videtur di-
cere Virg. Eccl. 7.

Posthabui tamen illorum mea seria ludo.

Quicunque.] Quales Deos memoravimus in Gram.
Satyr. 1.

Heroes.] Quales heroes etiam in Homero memoran-
tur, Agamemnon, Nestor, Achilles, Priamus, Hector.
In Virgilio, Aeneas, Turnus, Latinus & similes. Quid
& unde sit heros, vide in Gram. Od. 12. l. 1.

Auro nuper.] I. non ita dudum in proximo actu Tra-
gædia vestita purpurâ & auro apparebat. De voce, *ostre*,
vide Gram. Od. 29. l. 3.

Migres.] I. ne tali utatur oratione, quali solent opifi-
ces & tabernarii, cuiusmodi sunt dicti Epistolâ 1. huius
libri sermones per humum repentes, quali etiam humiles
personæ ad focum desidentes, ut Hesiodus in operibus ac
diebus monet faciendum tempore hyberno.

Πὰρ δ' ἴθι χάλκειον θάλαμον καὶ ἐπ' ἀλῆα λέγων
ἀρετὴν χεῖμερῃ.

Transito ad æream sellam & tabernâ calefaciendi & con-
bulandi gratiâ tempore hyberno: aut si mavis conjunctim
legere, ἐπ' αὐλῆα λέγων, ad calidam tabernam vel his evi-
tatis sublime & grande dicendi genus sequatur. Obscu-
ras tabernas vocat, quas dixit Od. 4. lib. 1. pauperum ta-
bernas & nos definitione declaravimus ædes humiles: &
ferè ex tabulis confectas, vbi habitant pauperes homi-
nes & infimi & viles. Sunt etiam tabernæ, vbi merces pro-
stare solent & vendi ut librariæ, sutrinæ, fœnoratoriæ
vel argentariæ, quas ipsi solemus vocare officinas latiori
vocabulo. *Ἰνα καὶ ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ* est in altum tendere, & sublime
evahi: sic illud inter cælum & terram spatium Aristoteles
li. 3. de de cælo vocat κενὸν καὶ ἀπειρον, vacuum & infinitum,
id est, ærem: vbi prima corpora, id est atomi semper mo-
ventur: quod Virg. in Sileno vertit per magnum inane Ec-
log. 6. quod sumtum videtur è l. 1. Lucet.

Nam dissoluta suo de cætu materiali.

Copia ferretur magnum per inane soluta.

Illud autem vacuum spatium Hebræi appellant שְׁוּמְרָא
tzahh, expansum & extensum inter cælum & terram, ut
apparet è primo capite Genes. 5. v. 6.

Effutire.] De hac syntaxi Hellenica diximus satis in
principio Grammaticorum Satyr. 4. lib. 1. & in fine
Epist. 3. lib. 1. Valet igitur indigna effutire, non potest ho-
nesta Tragedia versus sine pondere leviter effundere.

Matrona.] Serv. in v. 62. l. 4. Aen. de Didone:

Aut ante ora Deum pingues spatiantur ad aras.

Scribit hæc: *Matrona sacrificaturæ circa aras faculas te-
nentes ferebantur quasi cum quodam gravi gestu verecun-
dam saltationem imitantes*, cui dissimilem profert è Salu-
stio: *Saltare elegantius mulieribus, quam necesse est probe.*

Terent. Hec. Act. 1. Sc. 2. v. 39. quattuor. numerat dotes
honestæ uxoris & matronæ: liberale ingenium, à quo
fucus omnis dolus & excluditur: quorum loco candor &
veritas adamantur: pudorem, qui est in muliere τὸ κάλως
ἀρετῆς, formæ & pulcritudinis arx summa contra vitia
omnia: modestiam, quâ voluptates, nimisque exquisitus
sumtuosus vestitus spernentur, unde uxor Phocionis ro-
gata, cur

gata, cur aureo ornatu non uteretur, respondit, virtutem sui mariti satis esse sibi decori & ornamento: patientiam, quā facile perferre solet injurias viri sui & ipsius contumelias non traducere, sed tegere. Illud autem effutire & simplex inusitatum futire nō reperiuntur de effusione liquoris, sed tantum de copia sermonis temere dissipati usurpari, ut Cice. Tusc. 3. *Nec hac si agit, ut ex tempore quasi effutire videatur.* Ideoque Terentius Phor. Act. 5. Sc. 1. appositè tribuit hoc verbum futilibus & garrulis: *Ne vos forte imprudentes effutiretis*, hoc est, Donato, eloqueremini, evacuaretis ab effundendo. Id autem verbum potest reddi Græcè ἐκλαλῆν, καὶ ὡς ἂν ἀκριτὰ πολλὰ ἀρρῶεν, ut loquitur Hom. Iliad. 3. uti monuimus Ode 22. l. 1. in Lala-ge, & Odyss. 9. Præterea Festus videtur & futire ac futile genus aqualis infernè angustii, & patuli supernè a fundēdo deflectere, ut Donatus supra, cujus verba sunt: *translatio est a vase, futile nomine: quod patulo ore, fundo acuto instabile, nihil prorsus rimet*: unde futilis homo dicitur ejusmodi, ut nihil intra se contineat, & semper inanis sit.

Intererit.] I. matrona invita poterit versari & interesse saltationibus dissimiliter Satyris.

Protervis.] Quid hæc vox sit, & unde flexa, dictum fuit Ode 19. l. 1. & 5. l. 2.

Dominantia.] Interpretatio est τῶν ὀνομάτων κυρίων. Aristoteles in arte, *propriorum nominum*, quæ non de suo domino dejectuntur translatione.

Davusque.] Hæ sunt personæ Comicæ, Davus, Pythias ancilla in Lucillio, & Simo: ut Silenus Satyrica, quæ oratione debent inter se differre: ut supra ostensum est inter Comicas & Tragicas dissimilitudinem esse orationis.

Emungere.] *Emungere* dicitur etiam Græcis, ut Latinis ἀπομύττειν propriè de purgatione per nares defluentis pituitæ, ut in Sym. Xenoph. ἀπομύττειτο τε καὶ τῇ φωνῇ σαρῶς κλάειν ἐφαίνετο id est, *emungebatur & voce fletu sinulabat*: unde Pollux transferri subnotat a Comicis ad callide loculos & crumenas aliorum expurgandum suis pecuniis. Idem Onomastes testatur etiam Cratinum per ludum dixisse, ὕλκας τὰς ῥίνας id est, ἀπομύττειν, *repurganares*, sed translata a frondatoribus & putatoribus.

Talentum.] De ratione hujus vocis vide Grammatica Sat. 3. l. 1. & Sat. 3. l. 2.

Ex noto.] I. e materia & re multis tam cognita, & tractata non ex abdita & occulta Philosophia carmen effingam. Quod dicit, ex noto fictum, exponetur ἐπεξηγητικῶς, mox de medio sumtum, ut Sat. 2. l. 2. dixit.

Jejunus stomachus raro vulgaria temnit.

Hæc vulgare, notum, vile, in medio positum, & inde sumtum Græci exprimunt ἐπὶ μέσῳ ἀξίῳ, ἀνατρεφόμενον πρὸς ἐν μέσῳ.

Silenus.] Hæc voc dicitur παρὰ τὸ σιλάειν, a cavillando & irridendo.

Ut sibi.] Particulæ ut valet hic quamvis, cui reddenda est post *sudet ipsius comes, & men*: sic va interdum sumitur Græcè, ὡς μὲν ταῦτα λέγω, τὸς ἑκάστος; *quamvis hæc non dicam, quis tamen ignorat?*

Sylvia.] E lib. 7. cap. 5. Vitruvii discimus, scenas Satyricas ornari solitas habitatione sylvestri, ex arboribus, antris, montibus, reliquoque topiario apparatu: unde personæ Satyræ prodibant in theatrum habitu Fauni, Satyri, Sylvani, Sileni, Tityri, & similia, quorum versus debent mediocriter esse inter elegantes & delictos, quales sunt hominum in civitatibus, & foro versantium & inter rusticos & triviales, lascivos, qui sunt illoti, obsceni, & inconditi, ideoque primariis spectatoribus ingrati. Silenus enim dicitur præter superius etymum Scholiastæ Aristophanis in Nebulas παρὰ τὸ σίλῳ, τὸ αἰδοῖν, *amentula*, qualis fuit etymologia Satyri in Ode 1. l. 1. & in Sat. 1. lib. etiam primi.

Juvenentur.] Hæc Græci efferunt per hæc verba ejusdem originis & notionis, *παύειν, παύειν, παύειν*, quæ valent, juvenili more inolescere, immoderate se gerere & inconsulte quidvis facere, immunda frequenter inculcare. De verbo autem *crepare* vide Rhet. Od. 18. l. 1.

Ignominiosa.] Ab *ignominis*, id est, inglorius, ignobilis & illaudatus, sit ignominia, ἀπὸ μῆτις, ἀδολγία, infamia & nominis dedecus.

Offenduntur.] Non continuò placent patriciis, equitibus, ac divitibus, quæ pauperibus ac infimæ sortis hominibus probata fuerint. Frictum autem cicer potest explicari commodè, tostum & coctum, ac videtur imitatio Plautini salis in Pœnulo: AG. *obsecro Hercle, ut multa loquatur!* MI. *nisi nihil laterculos, sesamum, papaveremque, triticum & frictus naves.* In hoc Plauti loco Agorastocles existimat, ab Adelphasio dulcia & jucunda dici, contra Milphio, omnia prorsus acerba & insuavia esse censet, ὡς καὶ κοσμοῦ χα.

Syllaba.] Hæc vox cecidit e Græco fonte παρὰ τὸ συλλαβάνειν, quod est comprehendere & complecti, unde συλλαβὴ comprehendit literarum, quam Priscianus scribit κατὰ χριστικῶς singulis vocalibus & junctis diphthongis tribui, quæ per se & sine consonantibus syllabam efficiunt. Aristoteles tamen in Poetica aliter definit, συλλαβὴ δὲ ἐστὶ φωνῆ ἀσημῶς συνθετὴ ἐν ἀφάνει καὶ φωνῇ ἔχοντα syllaba est vox ex persignificatus constans e muta & voce habentes: unde perspicias syllabam non esse literam vocalem, nec literarum coitum, ut volunt Grammatici Latini, sed potius τὸν τῆς φωνῆς ἦχον ἢ τόνον, sonum vocis aut tonum, vel clariùs: syllaba est Aristoteli vox e sonoliterarum juncta & connexa. Præterea de jambo, vide quid annotatum sit in Grammaticis Odes 16. l. 1. & Sat. 10. l. 1. & proximè in hac Epist. ad vers. *Archilochum proprio rabies armavit jambo.*

Pecitus.] Tambus a Grammatico Terentiano dicitur præceptus & ab Ansonio velocitate cū sagittis Parthorum comparatur & a Græcis καμπτὸς, mobilis vocatur.

Unde.] I. a quo pedes perculso versus jambicus nomen sortitus est: quod est: jambus jussit nomen accrescere & adungi ex se jambis versibus & trimetris.

Primus.] I. qui totus constat ex jambis a primo usque ad ultimum. Stabilitas spondei, qui Græcè σπυμῶς dicitur, opponitur celeritati jambi: qui tamen illi sese accommodavit, ut locus daretur spondeo in versibus jambicis & maximè locis imparibus, quæ communiter & promiscuè ad utrumque pertinerent. Id autem valet τὸ socialiter.

Non id pridem.] Ellipsis est, versus jambicus cepit variari.

Acci & Enni.] Efferuntur hæc duo διὰ τῆς ἀποκοπῆς, quod est familiare Poetis. Nobiles autem trimetros Accii & Enni dicit, propter excellentes illorum sententias, quas quū Virgilius colligeret, dicitur respondisse quærētī, quid ageret, seaurū e stercore colligere. Ad hanc commendationē hujus Poetæ illud Ciceronis initio l. 1. de Fin. bon. & mal. accedit: *Quis tam inimicus penè nomini Romano est, qui Enni Medeam, aut Antiopā Pacuvius spernat & rejiciat?* Item illud ex l. 1. Acad. quæstionū, *An quia delectat Ennius, Pacuvius, Accius, qui non verba, sed vim Græcorū expresserunt Poetarum;* scilicet Ennius in Medea, Accius in Phœnissis sententiā Græcorum Poetarū interpretatus est. De Ennio Epist. 1. l. 2. ut de his, dixim⁹: sed de Accio lege Crinitū de Poetis Latinis, de quo, ut de Pacuvio, tale judiciū fecit Fab. Quint. l. 10. c. 1. *Tragœdia scriptores, Accius atq. Pacuvius, clarissimi gravitate sententiarū, verborū pondere, & personarū auctoritate. Ceterum nitor & summa in excolendis operibus manus magis videri potest temporib. quàm ipsis, defuisse. Viriū tamen Accio plus tribuitur.*

tribuitur: *Paccuvii videri doctiore, qui esse docti affectant, volunt.* Præterea reperitur scriptura ipsius nominis triplex, Accius, Actius, Attius. Hæc autem ideo memoravi, ut sine ironia epicheton *mob lib.* intelligeretur, nec pro eo *mobilit.* legeretur, ut quidam existimant, & in his P. Victorius: quæ jambus, & trimetrum appellantur in arte *κινησι & πρακτικῶς*, ut annotatum fuit in Gram. Od. 16. l. 1.

In scenam. Sententia est: iudex Criticus improbat versus jambicos ex pluribus spondeis constantes, quam jambis: & Latinos Poetas, quod versus jambicos tam graves spondeis fecerint. Græcis post. onit Poetis Syntaxis autem verborum sic apertius retexenda est: iudex premit, & arguit versus trimetrorum spondeis graves, & theatro commillos turpi crimine præproperi operis, & carentis curæ, vel ignorantæ artis. Hæc autem constructionis obscuritas nata est ex interpellatione cuiusdam obijcientis, non omnibus nota fore hujusmodi errata inconditi poematis, & si innotuerint, facile tamen indignum veniæ Poetam impetraturum esse condonationem aliorum exemplis.

Incircò ne. An propter incirciam Critici, vel propter spem veniæ debeam licentiâ carminis jambici contrarietatem arti abuti; quia jam antè fuit aliis idem concessum: an etiam potius putare debeam, peccata mea omnibus patefactum iri, ut hæc opinio me partim cautum & tutum reddat ab omni reprehensionis metu, & partim dejectus omni spe veniæ ab omnibus prædicer cautus & prudens, qui illa devitatum.

Intra spem. Levi argumento mihi Lambinus videtur extra reposuisse, hoc sensu: Quia nemo habendus est Poeta, qui peccat propter spem veniæ, sed qui præcisâ omni spe veniæ vitium vitat, cautus est dicendus: ego autem malo, ut fert superior Dialectica, *intra spem.*

Non laudem. Ellipsis est discretivatum, ut sensus sit: inculpatus quidem sum, sed non iccirco sum laudandus: vel, quamvis vacem culpâ, indignus tamen sum laude siue ullo opere honesto.

Versate manu. I. manibus assidue contrectate, & terite auctores Græcos, quod Aristoph. in Avibus dicit *ἐὺδ' Ἀισώπων πε πύργους, πὸν τριψίστι manibus Aesopum.* Item Plato in Phædro. *τίσιν αὐτὸν πε πύργους ἀκριβοῦς, ἵψον Τίσσαν αἰ- κυρίε manibus versasti.*

Proavi. Hic proavi non solum significant majores, qui ante ætatem Plauti vixerunt, sed etiam eos, qui ab illa perpetuo successu ferè devenerunt ad ætatem Horatii, non satis prudentes & acuti æstimatores poematis Plautini. At quoniam hi prisci laudatores poematum ferè ingenui ac liberi homines erant, Poeta non potuit illos verè appellare nostros proavos, qui a patre libertino procreatus esset: propterea legendum est, *vestri*, ut Victorius existimavit.

Digiti. Intelligimus quidem justum syllabarum numerum, & suavitatem soni, digitorum dimensione, & aurium iudicio. Est autem hic quædam allusio ad morem veterum adhuc Poetices vel musices rudium: sed qui sunt in versibus & tonis notandis exercitati, id utrumque solo aurium iudicio possunt explorare. In priorem morem Fab. Quint. l. 9. c. 4. scribit, ubi tempora etiam animo metiuntur: pedum & digitorum ictu intervalla signant quibusdam notis, atq; æstimant, quod breves illud spatium habeat. Inde *τετρασημιον, πέντασημιον*, i. quattuor vel quinque tempora. Eodè spectat illud l. 1. c. de pronunciatione: sunt quædam latentes sermonis percussiones, & quasi aliqui pedes.

Lepido dicto. I. ab honesto turpe distinguere. Lepidum autem videtur Donatus deflectere *πύργω* τὴν λεπιδῶνα lamina polita, unde detracta est omnis cortex & scabritia & asperitas, a verbo *λέπω*, decortico, quæ duo epicheta Catull. l. 1. statim epigrammate geminavit.

Quos dono lepidum novum libellum,

Arida modo pumice expolitum?

Sepone. Non videtur hic sumendum in illo significato, quo Cic. accipit in hac geminatione, l. 1. ad Attic. *seponere & occultare.* & l. 2. de Divinat. *seponere & condere.* ut Livius l. 1. *pecuniam seponere in edificationem:* sed comparatè, pro, si modò scimus potius habere inurbanum lepido dicto, Gallicè *posuer, que vult & moi sachons bien post poser le mar* id est, jucundum & venustum, *parier an bean langage.* Hic inurbanum valet rusticum: nam hoc, ut agreste, opponitur urbano, polito & eleganti.

Thespis. De primo quidem Tragediæ auctore convenit Horatio cum Plutarcho, qui scribit in vita Solonis sub finè: *ἀρχόμενον δὲ τὸν περὶ Θέσπιν ἡδὴ τὴν τραγῳδίαν κινῆσαι, καὶ διὰ τὴν κακότητα τοὺς πολλοὺς ἀγρότας τῶν πραγμάτων, οὐκ ἔχοντας ἀμύλλαν ἐναγώνιον ἐξυμνεῖν, οὐκ οὐκ φιλομαθῆς δὲ Σόλων ἐπιμαλὼν ἐν γῆρα χολῶν καὶ παλαιοῦ, καὶ διὰ τοῖς καὶ μουσικῇ παρὰ πῆμπον ἑαυτὸν, ἐδέξατο τὸν Θέσπιν αὐτὸν ὑποκρινόμενον, οὐκ ἔχοντα τὴν τοῖς παλαιοῖς. Μετὰ δὲ τὴν θάνατον αὐτοῦ ὁ Σόλων ἐπέστησε, εἰ ποτέ τινος ἐναντίον αἰχμῶνται παλαιὰ καὶ ἰδόμενα: φησὶν οὖν τὸ Θέσπιδος, μὴ εἶναι τὸ μετὰ παλαιοῦ λέγειν τὰ τοιαῦτα καὶ πράσσειν, σφόδρα τὰ βακτηρία τὴν γλῶσσαν Σόλων πατάσας, τὰ γὰρ μὲν τὴν παιδίαν ταύτην ἐπαυνοῦντες, καὶ πρῶτον, ἀρῶμεν ἐν τοῖς συμβολαίοις. i. Quæ jam Thespis capisset Tragediam movere, & novitate multitudinē oblectaret & duceret, quæ res nondū evaserat in concertatoriâ contentione, quia Solon cupidus audiendi ac discendi erat, ac præterea in senectute se magis otio ludò, atq; ad conviviis & musicæ tradebat, Thespis ipsum personâ scenicam sustinentē spectavit, ut mos fuit veterū. Peractâ aut fabula ipsum compellens percontatus est ex eo, num paderet ipsum in tanta hominū coronanti mēdaci: sed ubi Thespis respondit, nullū admitti facinus indignum: quæ talia per jocū & ludum dicuntur & aguntur: Solon terra graviter baculo concussâ, brevinos, ait, qui huius mendacis ludi approbatores & laudatores sumus, enim invenimus in contractibus & negotiis. Aristoteles autem sub initium artis Poeticæ tribuit Dorienfibus inventionem Comediæ & Tragediæ, cujus verba sic se habent: *ἔθεν καὶ δράματα καλεῖσθαι πρὸς αὐτὰ φασιν, ὅτι μιμουμένους ὁρῶντας ὁδὸν καὶ ἀπὸ τοῦ τῆς τε τραγῳδίας, καὶ τῆς κωμῳδίας οἱ Δωρεῖς. τῆς μὲν κωμῳδίας οἱ Μεγαρεῖς, διττὴν ἑκάστην αὖ ἐπὶ τῆς παρ' αὐτοῖς δημοκρατίας γενομένης, καὶ οἱ Σικελίας ἐκείνην γὰρ ἐπὶ χαίρῃ μορῶ πομπῆς, καὶ ὡς πρῶτος ὢν Χρονίδης καὶ Μαχρίτης καὶ τῆς τραγῳδίας οἱ τῶν ἐν Πελοποννήσῳ ποιοῦμενοι τὰ δράματα σημεῖον ἔτοιμον καὶ κῶμας τὰς περιουσίας καλεῖν φασιν. Ἀθλῶν δὲ δῆμονος καὶ κωμῳδίας καὶ ἀπὸ τοῦ κωμάειν λέγοντας, ἀλλὰ τὴν κατὰ κῶμας πᾶν ἀπμαζόμενος ἐκ τῶ ἀσπῶς, καὶ τὸ ποιεῖν, αὐτοὶ μὲν δρῶν Ἀθλῶν δὲ πρᾶττεν αὐτοῦ αὐτοῦ.* Unde & Dramata nonnulli ajunt ipsa vocari: quia imitantur agentes: eam etiam ob rem sibi vindicant Comediam & Tragediam Dorienfes. Comediam verò sibi arrogant Megarenfes, tam hi, qui hic sunt, velut eo tempore natam, quo popularē stitit civitatis habebat, quam qui ex Sicilia. Ex illis enim Epicharmus Poeta prodit, multo quidē tempore prior Chronide & Magnete Atheniensibus cum Thespide. Tragediā verò sibi vindicant quidā & numero eorū, qui incolunt Peloponnesum, eruentes argumentū & notatione nominum. Nam hi affirmant se appellare comas pagos. Atheniensēs verò Demos, tanq̃ Comedi vocati nō sint a verbo κωμάειν, sed nomen duxerint ab errore illo per pagos, quo illic vagabantur, qui ignominia notati ab urbe discedebat. Præterea τὸ facere, ipsi quidem se ostendunt vocare δρᾶν Atheniensēs verò πρᾶττεν. Et Suidas de eodē sic scribit. *Θέσπις ἱερὰς πόλεος Ἀττικῆς τραγῳδίας ἐκκαλεῖσθαι ἀπὸ τοῦ πρῶτο γενομένης τραγῳδομένης. Ἐπῆνος τὸ Σικωνίου πτόμενον, ὅς ἐστιν ἐν τῇ πόλει μετὰ Ἐπῆλῳ. Ἀλλὰ δὲ αὐτὸν πρῶτον τραγῳδίας ἐκκαλεῖσθαι, καὶ πρῶτον μὲν χρίσας τὸ πρόσωπον ἱμνῶν ἐπὶ τραγῳδίας. i. Thespis fuit Poeta Tragicus ex Icaro urbe Atticæ, q̃ decimus sextus ponitur a primo Tragædo Epigene Sicyonio: sed ex opinione quorundā fuit ab Epigene secundus. Alii deniq; affirmant, illū fuisse. Tragicū & primū cernissu ca-**

sum facie Tragicè decantasse, pro quo Horatius dicit hic, periculum facibus ora, quas Græci dicunt *πυρσας*, ut Od. 2. l. 2. fuit annotatum.

Vexisse.] Hinc natum est proverbium, *ὅς ἐξ ἀμαρτίας λαλεῖ*, in eos usurpatum, qui omni licentiâ primum quemque occurrentem maledictis incessabant: quod priscis temporibus factum est ab actoribus fabularum fucatis, qui plaustris vecti per vicos nominatum labem æquè bonis, atque malis aspergebant.

Que canerent.] Quod erat chori munus, ut agere minorum & histrionum.

Pallag.] Servius in Virg. vers. 1. En.

Ferre jubet pallam signis aurôque regentem. de palla sic loquitur: Palla dicta est secundum Varro-
nam ab irrigatione & nota mobilitate circa finem huiusmodi vestium *ἀπὸ τῆς πάλαι*. Hoc ceterè genus non est in meo Varronis exemplari, sed hoc alterius generis item duo: unum, quod foris ac palam, palla: alterum, quod intus, à quo intusium. Potest etiam definiti palla, pallium tunica tam muliebre, quam virile, ut constat tertia Philippi-
pica, & ex hoc pentametro Martialis:

Dimidiâque nates Gallica palla tegit.
ficut ostendimus in Sat. 1. l. Gram.

Instruit.] Aristoteles tamē scribit in Poetica, apparatum scenæ ac personarum ornatum esse ab arte maxime remotum: minimeque proprium poetices, sed fabricantium instrumenta scenæ, quorum usus Aeschylus adinvenit, & opifices, quemadmodum fierent, edocuit. Pro hoc Horatiano, *reperit honeste palla*, Athenæus in epitomeli. 1. dicit: *Αἰσχύλος δὲ μόνον ἐξέσχε τὴν τῆς σολῆς ἀπρεπείαν* & *ἀρεπείαν*. Aeschylus non tantum invenit amplitudinem & honestatem huius vestimenti. De quo vide Gram. Sat. 2. l. 1. Ob hanc autem honestioris apparatus accessionem Tragediæ factam Aeschylus à Valerio Max. appellatur origo & principium fortioris Tragediæ lib. 9. cap. 12. ubi genus mortis, quo obiit, ita narratur: *Aeschylus verò Poeta excessus, quemadmodum non voluntarius, sic propter novitatem casus referendus. In Sicilia moribus urbis, in qua morabatur, egressus, aprico in loco resedit: super quem aquila resudinem ferens, elusa splendore capitis (erat n. capillis vacuam) perinde atq. super lapidem eam illisit, ut fractæ testudinis carne vesceretur. Eoq. ætæ origo & principium fortioris Tragediæ extinctum est.* Huic Historiæ scribit convenienter Plin. li. 20. ca. 3. de Morphicæ tertio genere aquilæ nigerimæ, & caudâ prominentiore Gallis gerant: cui ingens est testudines raptas frangere & sublimi deiciendo quæ fors intererit Poetam Aeschylum, prædictam fati, ut ferunt, ejus disruinam securâ cæli fide caventem. Aperi-
tius interpretatio Gallica hoc reddidit: *le gersant à bien l'entendement d'enlever les tortues en l'air & les laisser tomber & qu'il sur un roc pour apres en paistre*, & *dit on que le poete Aeschylus fut tue par ce moien.* Car les dieux lui avoient prédit qu'il sur la lui tomberoit quelque chose sur la teste: dont mourroit il, en al-
la en une grande plaine, sans entrer ny mesmes approcher des maisons, ne de chose qui lui peut tomber dessus, se remettant alais du ciel pour eschaper ceste fortune, ce neant moins un gersant lui la une tortue sur la teste, qui l'assomma. De primo scenæ edificatore non convenit huic Poetæ cum Aristotele in arte: tribuitur hic *ἀρχινομήτης* Aeschylus, quam Aristoteles assignat Sophocli: sed hæc discordia facile conciliabitur, si ab Aeschylus primum scenam quandam rudein & levi materia constructam intellexeris: deinde à Sophocle additum esse ornatum & splendorem. Præterea à Vitruvio discimus scenam Tragicam columnis, signis regalibusq. ornamentis fuisse instructam. Comicam verò privatorum ædificiorum & domorum speciem præseferre. Satyricam denique arboribus, speluncis, montibus & aliis agrestibus rebus & topiario opere ornati. Hoc

etiam discrepabant hi duo inter se: quod Aeschylus dicitur primus auxisse numerum histrionum quum unum Thelphis adhibuisset qui munus omne fabulæ cum choro sustineret, & duos addidisse: Sophocles autem tres induxisse, qui ex ordine in scenam descenderent, & dicti sunt, *πρωτος, οδισης, & δευτερος οδισης, & τριτος οδισης*, vel quibus prima, secunda, tertia partes mandata fuerant: de quibus annotatum est Epist. 18. li. 1. ad Lollium in Grammat.

Pulpita.] Pulpitum describitur locus editus in fronte scenæ, ubi histriones stantes fabulam recitabant: quod puto dici proscenium: huius autem, quod Græci *λογειον* appellant, altitudo non minus debet esse, quam pedum decem, non plus, quam duo decim, ut scribit l. 5. ca. 8. Vitruvius.

Magnum.] Id est, induxit personas graves magniloquas, & in dicendo vehementes. & ornatu regali vestitas. *Ἀντιμαχία* est pro magnificè, & ornate loqui: quod genus dicendi tribuit etiam Aeschylus lib. 10. cap. 1. *Tragedias primum in lucem Aeschylus protulit, sublimis, & gravis, & grandiloquus, sapē usque ad vitium.*

Vetus.] De licentia veteris Comædiæ, & etymo vide Grammatica Satyricum 1. & 4. l. 1. Quemadmodum autem Tragedia dicitur ab Aristotele profecta esse à Dithyrambicum canentibus, quo grandi genere carminis laudes Liberi patris, reliquorumque Deorum, & clarorum virorum, decantabant: sic Comædia ortum habuit ab his qui Phallia caneant, id est, lasciva, obscena, molliaq. poemata, quibus rustici homines numina quædam agrestia, & lasciva, Phallos, Ithyphallos appellata, ornabant: quorum vestigia scribit Aristoteles in arte quædam ad sua tempora, in quibusdam locis, apparuisse.

Dignam.] De hac syntaxi jam aliquoties monuimus, pro dignam, quæ corrigenda & reprimenda sit.

Chorusq.] Videtur hoc referendum ad prisca tempora, quibus fabula tota perageretur à solo choro: vel ad illa, quum unus histrio, vel alter adhibitus est: ut chorus interquiesceret, & obticeret. Hic certè locus videtur confirmare differentiam Donati in Eun. Act. 5. Scen. 1. ad v. *virgo, concisa veste lacrymans obticet: tacemus ait consilia, ut, nec tacui demens, recedemus dolores, ne verrere, ne reticere, quod videtur illud Epist. 2. l. 1. pertinere, ut ea que statuisse tibi in senatu de mea laude esse dicenda, reciteres.* Obticeremus, quorum nos pudet, ut in Phorm. *Hæc quid eam obtices?*

Ne contentatum.] Ita Virg. Eccl. 2. *παθιμὸς* tamen dixit de facultate imitandi cantum Panis:

Hæc eadem ut scires, quid non faciebat Amyntas? id est, nihil hic intactum prætermittebat. & Aen. 4. pro hoc dicitur inexpertum:

Ne quid in expertum, frustra moritura, relinquat
Jure nocendi.] De licentia nominatim maledicendi legibus repressa, vide Epist. 1. l. 2. ad hæc verba: *Quin etiam lex, poenæque, lata malo, &c.*

Prætextas.] Fabula distinguitur ornatu: quæ enim sunt argumento contextæ Latino, Togatæ appellantur: quarum primum genus est Prætextarum, Tragediis similium: secundum est Tabernariarum, Comædiis similium: tertium est Atellanarum, ab Oscis profectarum, Satyris parium, in ratione argumentorum & jocorum, quæ Personæ vocabantur, & sine infamiæ nota agebantur. Quartum Planipes, quod planis ac nudis pedibus ageretur à vilibus, & paucis personis in proscenio, quæ à Græcis dicti sunt Mimi: quæ verò conscriptæ erant argumento Græco, Palliatæ sunt vocatæ. Hæc è Donato & Diomede. Alii tamen nomine Prætextarum malunt intelligere genus fabularum à Togatis separatam, ubi solent induci personæ nobiles, publicæ, Consulares, Prætoriae, graves, & imperatoriae: quas præcipuè decet hoc vestimenti genus de quo annotatum est Sat. 5. l. 1. Gram. qualè Asinius Pollio

indicat Cic. l. 10. Epi. 32. *Prætextâ si voles legere, Gallû Cornelium familiarem meû pascito.* Togatæ verò fabulæ sunt, in quibus personæ humiles, plebejæ, viles, & privatæ inducuntur, ad quas communiter attinet toga. Hæc tamen distinguitur quantitate. Ampla enim, & laxa est divitum, ut arcta, & angusta pauperum, ut dictum est Sat. 1. i. cuius generis Togatarum possunt esse Tabernariæ, Atelalanæ, & Planipedes. Hæc quidem posterior distributio fabularum anteposenda est priori. In his autem, Prætextas, & Togatas, intellige, fabulas docuere, id est, ediderunt, & publicarunt: quod verbum videtur interpretari illud Aristotelis in arte Poetica *παραδοδύκαλοι, καὶ ποιηδοδύκαλοι*, & utriusque commune, *παραδοδύκται*: quod Cicero, ut Horatius, in Bruto reddidit, *Lexius primus fabulam, C. Clodio, & M. Tudatano Cos. docuit*: & Sueton. in Claudio c. 11. *Comœdiam quoque Græcam Neapolitano certamine docuit, ac de sententia coronavit.*

Lima] De hac cura emendandi scripta, sic Ovidius, præter distichon, quod citatum est in Dialectis:

Non tamen emendi labor hoc, quam scribere, maior,
pro emendandi: de quo lege Dionys. Halic. lib. de compositione, ubi loquitur de Demosthene & Isocrate. Præterea Lucilius in simulatus est Sat. 4. lib. 1. huiusmodi incuriæ in versibus emendandis, & limandis, ad hæc verba initio:

— *Piger rectè scribendi ferre laborem.*

Vos, o Pompilius.] De genere Pisonum dictum est supra. Hoc quidam putant *δὲ τῶν ἀντιπώσεως* dictum: cuiusmodi est illud sub initium Æneidos 8.

Corniger Hesperidum fluvius regnator aquarum,
Adsis o tandem.

Prospice tela manu, sanguis meus.

& illud Persii:

Vos, o patricius sanguis.

ubique est rectus pro casu vocandi. In quo Servius ibi notat Archaisimum secundæ declinationis, & tradito Grammaticæ præcepto dicit, Poetas sequi plerumque euphoniæ causâ illam antiquitatem, quod ita est explicandum, vos, o Piones, qui estis sanguis Pompilius.

Ingenium.] Poeta non tam videtur hic ridere Democritum, quam ipsius opinione abutentes. Hic enim nunquam ita vim naturæ celebravit, ut facultatem artis planè & omnino tolleretur: sed primas partes naturæ, & instinctui divino dedit ad informandum Poetam: secundas & tertias arti, & exercitationi, ut adjuvantibus causis, tantum mandavit ac reliquit, imò verò plus exercitationi tribuit, quam naturæ, ut liquet ex hoc versu Ode 4. lib. 4. citato. *πολλὰς ἐξ ἀκρίσεως ἀγαθὴν γέγονται ἀπὸ φύσεως πλεῖς εἰσι βόνις ἐκείνου, ἢ φύσιν.* Meam certè sententiam confirmat hæc Simyli apud Stobæum, ferm. 18. de artibus:

*Οὐτε φύσις ἰκανὴ γένετ' ἄνευ τέχνης ἄτερ
Πρὸς ἑλέην ἐπιπλὺ δόμα. παρὰ πᾶν ἄνευ,
Οὐτε πᾶν τέχνη μὴ φύσιν καλὴν ἔχουσα.
Τῶν οὖν τοῖς δὲ φύσιν οὐκ ἔστιν ἔτι
Εἰς ταῦτα, ἐπὶ δὲ προσλαβὲν χερσίν,
Ἐρωτα, μελέτῃ καὶ χρόνῳ, χράνεται,
Κεῖται τὸ μὲν δυνάμει συρὰ πᾶσαι.*

Neg, natura satis valet cuiquam citra artē in quolibet studio: neq, ars vi naturæ destituta. His autē conjunctis accedere debent sumtus, affectus, cura, cōmoditas, tempus, iudicium, quòd dicta facili accipiat. Illic reliqua videris. Hanc autē Democriti opinione Plato in Phædro & Ione Dialogo sequutus est. In priori quidē furor tribuitur in divinū achumanum, & ille rursus quadrifariam ex subjectis rebus, in quibus versatur, vaticiniis, mysteriis, poesi, & amore. Ex his tertium membrum ad hoc institutum per-

tinet. Nam tertius furor & *instinctus est Deorum & Musarum* proprius, quo incenditur nudus animus ad laudes Deorum canendum, & ad res præclare gestas ab antiquis conscribendum, eamq; ob rem Poetæ numina illorum Deorum precibus fatigant in proceris scriptorum suorum. In Ione verò disputatur, Poeticam non esse artē, sed *ἐκ θεοῦ μὲν, ἢ θεῶν μὴ μόνον*, afflatum divinum, ac ejusdem causæ imitationem. Sententiam verò Democriti Cic. 1. de Divinat. refert: *Negat ille sine furore quēquam Poetarum*

magnum esse posse. Ideoq; Horatius negat etiam sanos esse bonos Poetas. Eandem quoq; vim cœlestē agnoscit etiam Cic. 2. de Orat. & 1. Tusc. *non solum in poesi, sed etiam in eloquentia, philosophia, & Astrologia*: sic enim ille: *mihī verò ne hæc quidem notiora, & illustriora carere vi divina videntur, ut ego, qui Poetam grave plerumq; carmen sine aliquo cœlesti mentis instinctu putem fundere, aut eloquentiam sine quadam vi majore fluere, abundante sonantibus verbis, uberibusq; sententiis.* Philosophia verò omnium mater artium, quid est aliud, nisi, ut Plato ait, donum, ut ego, inventum Deorum? Eandē sententiā vide apud Quint. l. 2. c. 20.

Sanos Poetas.] Ab hac sententiā nō multum discrepat Aristoteles: *δὲ δ' ἀφ' οὗτος ἡ ποιητικὴ ἐστὶν ἡ μανία.* Τέτοιον δ' οἱ μὲν δούλοισι, οἱ δ' ἐξ ἐστὶν ἐστὶν. *Quamobrem Poetica est ingenii bene nati, vel furore pulsī.* Horum enim alii probe sunt ad Poeticen naturā effecti, alii ad inquirendum apti.

Bona pars.] Magna pars eorum, qui volebant haberi Poetæ, neque capillos tondebant, neque barbam deponebant, neque ungues relecebant. Idq; faciebant, qui cupiebant Philosophi videri, vestitu obsoletiori (quem *γυμνάσιον* vocabant: Unde δ' ἐκ γυμνασίου οὐδὲ ποτὶς veste tenuis Philosophus) corpore inculto & horrido, ut hoc habitu denūciarent vim Philosophicam, de quo fuit Sat. 3. lib. 2. ad hæc verba: *sapientem pascere barbam*, ut de Anticyra hel-leborifera.

Nanciscetur.] De vi hujus verbi dictum est Epist. 15. l. 1. *Insanabiles.*] Hoc Græci dicunt de morbo immedicabili, *ἀμύχωνος ἐστὶν ἀσθενία*, ἢ *κακὰ*, quod Tibullus de amore ait:

Quicquid erat medica vicerat artis amor.

Tonsori Licino.] Jactatur quidem vulgò distichon in quendam hujus nominis:

Marmoreo Licinus tumulo jacet, at Cato parvo,
Pompejus nullo: credimus esse Deos?

sed nescitur, an de liberto illo Augusti Cæsaris divite, quem August. Cæsar habuit magno in usu & honore, de quo Suet. in Octa. c. 67. Probus, Seneca in Epistolis, ubi notat eos, qui subinde variant suum statum, Tacitus l. 4. Juvenal. Sat. 14. & Pers. 2. Mart. l. 2. an de hujus artis & conditionis homine.

Ego levus.] Ego rusticus, iners & stultus, vel infestus, quemadmodum explicatum est Epist. 7. lib. 1. ad hæc verba:

— *Puer hic non levè jussu Philippi*
Accipiebat.

Hoc etiam per exclamationem posset planius enunciarī, o me lævum & imprudentem: Ita Græcè interdum τὸ σκαλὸν sumitur, ut alterum, *ὁμοίσημον* Latinum τὸ *sinistrum*: quo Catullus Epigram. in Cæsarem, *Quid est? an hæc sinistra liberalitas Parum expatrat?* id est, an non satis bonorum perdidit libido latè largiendo?

Purgor bilem.] Non potest hic statui Hellenismus, ut quibuldam placet, quia res, quæ purgatur, casu gignendi solet efferri Græcè, ut ostentum est Sat. 3. lib. 2. ad hunc locū, *ἐξ morbi miror purgatum te illius.* Latine purgor morbo: sed locus, qui purgatur, accusandi casu, & Græcè & Latine, *καθαίρουμαι τὸν κεφαλῶν, ἢ τὸν στήθεος, ὁ καθαίρει, purgor caput, animum, stomachum, oculos*: quanquam Eurip. in He-

in Heeuba dixerit *τοῦ μὲν φῶς ὁ ἡμῶν πᾶσι* *cor lumen oculorum pro oculis.* Legitur tamen in exemplari vetusto Romuli Amulsi, quod Labinus sequutus est: *pargo bilem & pro horum, oratio.*

Cotis.] Cos Græcè dicitur *πυρρὸν τὸν ἀκμήν*, a cuspide, ἀκμήν. Videtur autem hæc sententia ex illo Socratis apophthegmate ducta, quo se modeste tuebatur, quod civiles & forenses causas non ageret, qui artem illas tractandi ac bene dicendi alijs traderet, *ὅτι γὰρ ἡ ἀκμή αὐτῷ μὲν τέμνει, τῷ δὲ ἑρμῶν ποιεῖ.* Etenim, inquit, *cos ipsa quidem non secat, sed gladios acuit, redditve acutos*, qui locus annotatus est Od. 8. l. 2.

Exfors secandi. Simili syntaxi Livius l. 2. dicit, *exsorte culpa*, & idem 3. *exsortem amicitie*, & Virg. l. 6. Aen. *vite dulcis exsorte*, quod Servius interpretatur expertem & sine parte, & Græci *ἀκλήρον*, q̄ pro paupere, & egeno, Homerus interpretatur Odys. 1. in colloquio Ulyssis cū anima Achillis; quæ hoc ille respondit:

Βελτίμω κ' ἐπ' ἀρεῇ ἔσθ' ὅν τι καὶ δέ μιν ἄλλω

Ἀνδρὶ παρ' ἀκλήρῳ, ὃ μὴ βίωσθ' ὡς πολὺς εἴη.

Ἡ δ' ἀπὸ πένεος κατὰ φθιμένοισιν ἀνάσσει.

mallem ego rusticus esse, & servire alij viro pauperi, cui exigua essent fortuna, quam in omnes mortuos imperium habere. Præterea τὸ *exfors* sumitur etiam pro eximio & præcipuo, ut l. j. v. 534. Aen.

Talibus auspiciis exsortem ducere honorem Rex voluit. id est, eximium honorarium, ut lib. 8. v. 551.

equum ducunt exsortem Aeneas, id est, *ἐκ πονέων ἀνδρῶν*, exceptum sorti & inter alios delectum. Ita verbum excipere pro *ἐξ ἀρετῶν* sumitur l. 9. Aen. v. 271.

Excipiam sorti jam nunc tua premia, Nise.

Unde.] Ars pangendi carmina percipitur, vel potius inventio argumentorum copiosè a Philosophico studio subministratur. Alendi enim verbo videtur inventio materiæ notari, quæ, ut famina inarem, sic appetit formam, q̄ Aristote. docet. i. Physi. verbum autem formæ videtur designare eloquutionem.

Quò virtus.] Hæc ad gloriam immortalem, sed vitii ad dedecus & contemtionem.

Scribendi.] Ad hunc fontē Socraticæ & Platonice doctrinæ Cic. in Bruto deducit suū Oratorem: *Nec verò Dialecticis modò sit instructus, sed habeat omnes Philosophiæ notas & tractatos locos. Nihil enim de religione, nihil de morte, nihil de pietate, nihil de charitate patriæ, nihil de bonis rebus, aut malis, nihil de virtutibus, aut vitiis, nihil de officio, nihil de dolore, nihil de voluptate, nihil de perturbationibus animi, & erroribus (quæ sæpè cadūt in causas, ut in poemata sæpissimè: sed quæ utraq; se junctis aguntur) nihil, in quâ, sine ea sciētia, quâ dixi graviter, amplè, copiosè dici & explicari potest: de materialoquor orationis, ut Horati? hinc de materia Poetices quam vult potius sumi a Platone quàm ab alijs Philosophis.*

Sapere est principium.] Hæc geminata videntur e Phædro Platonis desumpta: *ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅσα κινεῖται, τὸ τοῦ πρῶτου ἀρχὴν καὶ τέλος, ἢ αὐτῶν, quæ moventur, hic fons, hoc principii motus.* ἀρχὴ καὶ τέλος est, pro, sapientia est rerū divinarū & humanarū sciētia, principii & fons rectè pāgendi poema, ut reliqua orationū genera, cujus distributionē videl. i. de Oratore. Prior etiā copula, *principii ἀρχὴ καὶ τέλος.*

Verbag.] Quintil. l. i. c. 5. explicat, quomodo verba dupliciter intelligētur, & hūc versū *verbag, provisā* & c. citat. *Verborū*, inquit, *duplex est intellectus: alter, qui omnia, per quæ sermo nectitur, significat, ut apud Horatiū: alter, in quo est una pars orationis, lego, scribo, quā vitātes ambiguitatē quidā dicere maluerunt, voces, dictiones, loquutiones ut Varrol. 8. Analogia solet esse in rebus, & vocibus, & in utrōque, & sæpè sic loquitur totis de lingua Latina libris. Itē Cic. de Fin. Epicurei nō intelligūt, qd sonet hæc*

vox, voluptas. Hinc certè colligitur per verba intelligenda esse hic axiomata, & enunciata, ut notavimus Sat. 6. l. 1. ad hæc verba, *& vox, & ratio, & c.* Item Epist. 1. l. 1. ad hunc locum: *sunt verba & voces, & c.*

Provisam rem.] Materiā rectè excogitatā & abundāte eloquutio spōte consequetur, de quo vide præfationē hujus enarratiōis in altera ipsi parte. Hoc explicare videtur verba Cicer: *ex inventione rerū, & cognitiōe efflorescat, & redūdet, oportet, oratio: quæ nisi res subest ab oratore percepta & cognita, inanē quandā habet eloquutionē, ac penè puerilē, quæ invita solet sequi, quādo res minus excogitata ac percepta subsunt.*

Quid debeat.] De officio cujusq; erga patriā, legatur Crito Platonis, ex quo intelligetur, nec secūdū Deū plus debere patriæ, quā parentib. cognatis & amicis, qualem Virgilius fingit Aeneā opem patriæ prius laborātī ferentem, quā parentib. & libris: ad quos posterius tuendos cōversus est cōsilio Veneris, patriæ deploratā salute. Deorūq; perspectā & cognitā voluntate. Hujusmodi gradus benevolentia Cic. l. i. de Off. servavit: *Ortus*, inquit, *nostrī partē patriæ, partē amici, partem parentes vindicāt: quod quidem ille e Phædro Platonis transfudit, ac vetus quidā Poeta his versibus comprehendit:*

Virtus querenda rei, finem scire, modūq;

Commoda prætere patriæ sibi prima putare,

Deinde parentum: tertia jam postremaq; nostra.

Sic Paullus Aemilius anteposuit Reip. salutem suā, ut refert Paterculus l. 2. Sic victores certaminum sacrorum laudem suæ victoriæ, non sibi, sed patriæ referebant, sicut Pindarus canit Ode. 5. Isthmiorum de quodam Melisso Thebano. Sic denique omnes omnium gentium imperatores, magistratus, & duces hac Socraticā doctrinā instructi hoc pietatis officio patriam cohonestarunt.

Quid amicis.] Communio voluntatum debet esse inter amicos, & summa benevolentia, & quemadmodum utrūque conservandum & tuendum sit, vide l. 5. de Legibus Platonis, & confectum a Niso & Euryalo lib. 9. Aeneid. ad hæc verba:

Me me, adsum qui feci, in me convertite ferrum,
O Rutuli.

Quos amore parens.] De officio & pietate liberorum in parentes lege Plat. de Leg. 4. & Virg. de utrōque semper ab Aeneas in Anchisen studiosè collato.

Quos frater.] Hoc genus officij inter fratres, Plato l. 5. de Leg. univèrso declarat. *ἐν γένει δὲ ὁμογενῶν θεῶν νομοῖν ἂν ἀπασιν, ταῦτα φύσιν αἰματὸς ἔχουσιν πρὸς τὴν σεβόμενόν, εὐνὴς οὐς θεοὺς εἰς πατρίαν αὐτῶν σποράν τε καὶ πόλιν τε.* quicūq; prætereā cognationem, & univèrsam Penatum Deorum communitatē, quæ ejusdem sanguinis naturā constat, colit, & observat, hos Deos jure propitios habet in procreatione liberorum. Sirachides de officijs conjunctorum sic monet 25. c. *Tria me exhilarant, & coram Deo simul & hominib. condecorant; Concordia fratrum amicicia propinquorum, & vir ac uxor inter se bene consentientes.* Fratemi amoris exemplum habes 9. Aeneid. v. 735.

— *Tum Pandarus ingens*

Emicat, & mortis fraternalis fervidus ira Effatur.

Ac ne longius abeamus; hic Poeta nobis Od. 2. l. 2. Procul ejum notum in fratres animi paterni proponit in singulare exemplum. Sed longè plura sunt exempla fraternarum inimicitiarum ac primū inter Cainum & Abelem Esau & Jacobum, Polynicem & Etheoclem, Romulū & Remum, Antonium Basianum Caracallā, & Getam filios Servi Imperatoris.

Et hospes.] Jus hospitalitatis etiam 5. de Legibus explicatur, & duodecim peregrinorū genera memorantur, & a Julio Cæsare illud veteres Gallos & Germ. valde in com-

in commentariis celebratur.

Quod sit conscripti.] De officio Senatorum Plato etiam scribit 6. de Leg. ut de officio iudicum lib. 12. item 2. de partibus iudicis ac verbis custodum, quales affingit Aeneas Virg. in lib. 2. 3. & sex postremis Aeneid.

Reddere.] E preceptione singulorum officiorum de eorum personarum cognoscitur. Simile est consilium Plutarchi in libello de pueris instituendis pag. 12. editionis Stephanianae, in diverso tamen genere argumenti. Hic agitur de ratione fabulae constituenda: illic de moribus puerorum informandis ad haec verba: τὸν δὲ τῆς ψυχῆς ἀποψήφισται, &c. quorum & sequentium haec est interpretatio. Agitationibus autem animi ac turbidis motibus Philosophia sola facit medicinam: huius enim ductu & ope cognosci potest, quid sit honestum, quid turpe: quid iustum, quid iniustum: quid in summa expectandum, aut fugiendum: quod Divi genus officii praestandum sit: quod parentibus: quod senioribus: quod legibus: quod uxoribus: quod liberis: quod famulis: ut primos vereamur: secundos honoremus: tertios revereamur: quartis pareamus: quintis obsequiamur: sextos diligamus: septimos caste amemus: octavos intimo affectu prosequamur: nonis ne contumeliose injuriam faciamus. Maximum autem est, ne latius insolenter exultemus rebus secundis: neve adversis animos despondeamus: neque voluptatibus liquefaciamus & molliamur: neque more ferarum astu immo dico ira concitemur: quae ego iudico ex omnibus bonis à Philosophia profectis praestantissimum esse.

Respicere.] Pro hoc Terent. Adel. Act. 3. Scen. 3. vers. 61. dicit: inspicere, tanquam in speculum, vitam omnium jubeo atq. ex aliis sumere exemplum sibi. Hic Grammatici obferunt vitas sumi pro moribus & historiis hominum: quod Horatius hic conjunxit utrumque, atque praeter haec duo Donatus in Pho. Act. 1. Scen. 1. scribit τὸν vitam etiam pro alimento, anima & spatio vivendi. Idem Scholiast Euryp. in Hecul. βίος σημαίνει πᾶν τὸ τῆς ψυχῆς, ὡς τὸ ἐμπροσθεν εἶναι τὸ φερόμενον ὅτι τὸ πρὸ πᾶν, ὡς τὸ γενεῖν ὅτι ἐστὶ τὸν παρὸν ὅτι ἐστὶ τὸ μέλλον τῆς ζωῆς, τὸν πρὸν, ὡς τὰς ἀπὸ τοῦ ὄντος ὁρᾶν. vox βίος notat quinquaginta annos, ut vitam promergeralem aut philosophicam vivere: mores, ut, quod est bonis moribus praeditum: spatium vitae, quod est cibus: opes & cibos ad vivendum pertinentes.

Exemplar vitae.] Hoc Plato ideam vocat, omnes res singulares continentem: semper tamen secretam, quam Cic. voluit in 3. de Orat. intelligere, quum scripsit semper in formandi, quacunque de arte facultate quaeritur, de absoluta & perfecta quaeri solet, quae non sub sensu cadat. Neque enim Xenophon, quum formam praestantissimi regis exprimere voluit, Cyrum sibi ante oculos proposuit, ad cujus effigiem suum regem omnibus numeris absolutum duceret, neque Virgilius unquam Aeneam viderat, neque ab Homero, vel ab alio descriptum intellexerat, quum eum descripsit: sed habebat mente impressam perfectissimi usque quaque ideam & imaginem, quā imitaretur. Tales sibi ideas ob oculos ponit pictores quum Deastrorum & Deastrarum imagines & statuas nobis exprimunt.

Imitatore.] Recte Poeta & appositè ad definitionem artis Poeticae loquitur: nam definitur ab Aristotele μίμησις, & Poeta μιμητής: ex illa igitur idea praestantissimae virtutis effinget Poeta futurus personis suae fabulae voces honestas & convenientes sententias. Hic quidam legunt vivas voces.

Speciosa locis.] Mihi placet haec lectio, ut locos graves & sententias à Philosophia depromtas intelligamus, & ita intelligenti supra in Dialect. notati requirunt. Neque enim joci levitatem Tragediae possunt decere. Valet igitur, fabula locis communibus & sententiis moratis orna-

ta, i. subtili inventione argumentorum mores cujusque personae sine ornatu exprimentium magis delectat populum quam eloquutione delicata eleganterque enunciata. Quomodo autem mores in Tragedia adhibendi sint, lege in Poetica Arist. ad distributionem illius in sex partes: ἀνδρῶν ἢ γυναικῶν χαρακτῆρας μέγιστον ἐστὶν εἶναι ἀπὸ τῆς ἰστορίας τὰ ὑπὸ τῶν ποιητῶν ἐκείνων, καὶ λέγει, καὶ διαφέρει, καὶ ἡμεῖς μὲν ποιοῦμεν. i. Necesse est igitur omnis Tragedia partes esse sex: quarum ratione Tragedia est qualis quaedam. Haec autem sunt: fabula, mores, dictio, sententia, apparatus & contentus.

Moratur.] Facilius retinet spectatores attentos, Nuga canora. Versus quidem turgidos & inflatos intellige, sed praeter sonum & flatum nihil habentes sententiae, tintinnabulorum & bullarum evanescentium Sat. 5. Non equidem hoc studeo, bullas ut mihi nugis Pagina turgescat.

Gravis ingenium.] Hic ingenium est ea vis mentis, quam diximus Epo. 11. versari in docilitate, meditatione, prudentia & inventione.

Overotundo.] Hanc sententiam Cicero ἐμπροσθεν sub initium lib. 4. de Fin. pronuntiavit, ἀ τε ἀπὸ τοῦ ὀτρυνδῆναι, i. diserte eleganter, perfecte & explicare. Valuerunt igitur Graeci per Musam & ingenij solertiā ad quidvis inveniendum, & eloquentiā ad animi sensum ac intelligenter exprimendum.

Nullius avaris.] Et si Grammatici tradunt hoc differre avarum ab avido, quod illud de turpi dici solet, hoc de honesto: hic tamen locus ostendit avarum habere notionem aliquā in re honesta pro altero: unde conjicio auctorem partim spectasse ad originem utriusque nominis communem, ἀνὸς ἀνὸς, partim ad vim objectae gloriae, quā homines facile ducuntur ad acerrima quaeque studia.

Romani.] Hoc Chremastices studium passim ab hoc Poeta notatur, ut Saty. 6. lib. 1. ubi curam & diligentiam patris sui commendat in suo filio instituendo. Similis est animadversio Epist. 1. i. ad Maecen. ad hunc vers. οὐδὲν καὶ, similis quoque Satyr. 14. Juvenalis, ut alibi fuit annotatum.

Longis rationibus.] Quae ex minutis rationculis in longitudinem porriguntur.

Diducere.] Diducere assem est partiri ac dividere assem non solum in duodecim uncias, sed etiam unciam singulas in drachmas, & has in scrupulos, atque hos rursus in minutissimas quasque particulas resolvere, vel denique univrsam numerandi rationem callere & exercere addendo, multiplicando, subducendo, & partiendo. Possumus autem rudiorum gratiā huc afferre à libris Juris peritorum distributionem assis & partium nomina. Ita Theophilus li. 2. Instit. titulo de instituendis heredibus assem ipsius partes distinguit: hereditas plerumque in 12. uncias dividitur, & univrsa haec hereditas appellatur: habetque partes in sese, quae per propria nomina usque: ad assem appellant, sunt aut haec: uncia est duodecima pars hereditatis: sextans sexta pars i. duae unciae: quadrans quarta pars i. uncia tres, triens, tertia, quattuor uncias efficit: quincunx tertia pars & duodecima, i. quinq. unciae. Semis dimidia pars i. uncia sex: septunx dimidia cum duodecima, h. e. septem unciae: bes duae partes è tribus Graecè δυοῖς εἰς οὐκὸν unciae: dodrans duae partes è tribus cum duodecima, id valet uncias novem: dextrans duae partes è tribus cum sexta, i. uncia decem: deunx, duae partes è tribus cum quarta, i. undecim unciae: as duodecim unciae.

Filius Albini.] Florus meminit lib. 3. de bello Jugurthino cujusdam Albini, qui corripuit exercitum Rom. Memorantur duo alii non dissimilem huic infamiae notati in ulsisse familiae Albinorum, Spurius ad Furcas Claudinas & Luceius bello socialis a militibus saxis & fustibus. Constat tamen Albinorum familiam in eo pretio habita-

tam olim fuisse, ut ex ea sit ortus, qui sacra excepit curru & ex eade, qui regibus exactis vnus e quinque; tribunis plebis fuit. Hic autem Albinus Romæ trapezita & numularius fuit in vico Jani medij.

De quincuncere remota.] Pro hoc Cic. l. 2. de Legib: partitionis caput scriptum canit, ut centum numi deducerentur. Itel. 1. de Divin. De his divitiis sibi deducant drachmā. Huic oponitur addēdi verbū. Deducta igitur uncia a quincuncere restat triēs, id est, quarta pars assis, sive quattuor vnciæ.

Quid superat.] Hic superat. absolutè sumendum est, quomodo apud Virg.

Superatne & vescitur aurā athereā?
i. Superstēs nē est & vivit? ἀπολείπειται, superest & restat, i. si deduxerit unum a quinque; relinquentur quattuor.

Kē poteris.] E recta deductione & adjunctione pueri, hunc coniectat parētes & magistri fore aliquando rei familiaris conservatorē & amplificatorē. Eamque ob rem particulā en laudat & approbat scitū ipsius responsum, quod Galli interpretatur: *o que c'est bien répondu. pourras un jour est un bon mesnager.*

Redit uncia.] Supple, ad quincuncē, h. e. si ad quincuncem addatur vncia, quæ lūma indē existet: sex vnciæ fient. Sic pueri nobilium Romanorum in rationibus subducendis exercebantur ab hoc Albino numulario & feneratorē, & arithmetico magistro, ut Afranio illo superiore in ludo.

At hac animos.] Discrepātia personarum inter Romanos pessimos iuventutis erudiendæ magistros, & nostrum Poetā videtur postulare, at particulā discernendi, ut sit sententia. sed quū iuventus a teneris informata fuerit ad hoc immodicum rei faciendæ studium & quæstus cupiditatem, sperari ne ab ea potest egregium aliquod poema memoriæ diuturnæ subiciatur minimè.

Aerugo.] De hac voce dictum est Od. 4. lib. 1. In pecu-
li est apocope, qualis est in Tityro Virgilij, nec curā pecu-
li, quæ vox deducitur Plutarcho in Public. a pecudibus, eamque postremi Græci fecerunt Græcam πεκέλιον pro
fortunis & bonis.

Cedro.] De hac planta lege Theophrast. l. hist. plant. 3. c. 13. & Plin. l. 13. c. 5. Athen. l. 3. Dioscor. l. 1. c. 166. cuius verba de facultate cedri: *ἀνὰ μὲν ὅτι ἐχει σιτητικὸν μὲν τῶν ἐμψύχων: φυλακτικὸν δὲ τῶν νεκρῶν σωματικῶν, ὅθεν καὶ νεκρῶν ζώων πρὸς αὐτὸν ἐκάλουν.* cedrus h. c. ut est prædita, ut animata corrumpat: cadavera verò conservet: unde nonnulli etiam mortuorum vitam vocarunt. Eam ob rem Plinius ibidem scribit simulacra Deastrorum e cedrinis lignis confici solita, quod huic materiæ æternitas quædam inesset. Præterea cedratos libros, & rem quamlibet oleo cedrino illitam neque a carie, neque a tineis lædi: quod Vitruvius confirmat, libros oleo cedrino unctos non metueret tinea, nec cariem. Hemina quoque testatur in Annalibus, libros Numæ repertos a Cneo Terentio sub Janiculo non fuisse consumptos, quamvis annis triginta quinque infossos, quoniam cedrati essent. Fuit quoque hæc arbor in delicijs odorum, ut apparet e lib. 4. Odys. de domo Calypsonis:

Πῦρ μὲν ἐπ' ἐξαφ' ὀνὶ μέγα καίειτο. τέλει δ' ὀδμήν
κέειρε τ' εὐκαταίοιο τὰν ἀνθρώπων ὀδῶδες.

Ignis ad focū ingens ardebat. Odor autem fragilis cedri turisq; procul per insulam fragorabat. Sic Virg. initio l. 7. Aen. *Urit odoratam nocturnam in lumina cedrum.* Ob hanc autem arboris facultatem David cōparat virū pium cedro & palmæ Psal. 92. ad illustrandam illius fecilitatem & virtutem atque vitæ immortalitatem. Huc addam e notis Servij in vers. Aen. 6. *Procumbunt piceæ.* Picea quinta species credi est, ut ait Plinius. Nā cedria dicta est, quasi *χαρομένης ἀφ' οὗς ὕψους, quercus ardentis humor & lacryma.* De

facultate autem cupressi ἰσχυρὸς ἔστιν ὁ σεντιό, nisi quoddam reperio ἀσπληνὸν ἵνα τὸ αὐτὸς ἔχῃ, cariei minime obnoxii ipsius lignū. De hac planta dictum est Od. 9. l. 1.

Aut voluit.] Videtur verbū volo, magis hic existimationis, potestatis & officij esse, quā privata volūtatis, & propterea explicadū ἐπιμνησκός, possūt & debent, quæadmodum Πολιτ. 4. βέλτεται δὲ ὁ βασιλεὺς εἶναι φύλαξ, ὅπως οἱ κεκλιμένοι τὰς πόλεις, μήδεν ἀδικὸν πάσχωσιν. videtur autē rex esse custos naturā, ut qui fortunæ & bonæ possidet, nullā patiatur injuriā. Si hoc loco Poetæ videntur hæc tria officia debere, vel ut profint, vel ut delectent, vel utrumque præstent.

Animi dociles.] Ad hujus sententiæ intelligentiā videtur mihi necessariū adscribere, quod Cic. scribit e facultatibus animi l. 5. de Fin. bon. & mal. *Animi autē & ejus animi partes, quæ princeps est, quæq; mens vocatur, plures sunt virtutes, sed duo prima genera. unū earū, quæ ingenerantur suapte naturā, appellaturq; nō volūtaria: alterū earū quæ in voluntate posita magis proprio nomine appellari solent: quarū est excellēs in animorū laude præstātia: prioris generis est docilis, memoria: quæ ferè omnia appellatur uno genij nomine: easq; virtutes qui habet, ingeniosi vocantur. Alterū autē gen^o est magnarū verarūq; virtutū, quas appellat^o volūtarias, ut prudentiā, temperantiā, fortitudinē, iustitiā, & reliquas ejusdē generis. E præfatione autem hujus universæ enarrationis discet, prudentiā Græcè πρῶτον πρὸς τὴν πλὴν εἶναι: idēq; adscribendā virtutibus animi, non voluntarijs, contrā, atq; hīc nunc facit Cicero.*

Supervacuum.] Sententia verbis immodicis, ac redandantibus pronuntiata, non facilè percipitur, nec idcirco potest retineri: sed quum paucis, & summatim comprehenditur, & citò intelligitur, & facilè altā mente reposita retinetur: prolixa & longa præceptio fastidium animo parit, idēque nihil prodest ficta. Hoc præceptum ab Aristotele in Poetica traditum est cum accessione alterius, quum de constituenda Tragedia præcipitur, *ἡ δὲ καὶ ἐν τοῖς ἱστορίαις, ὡς περ καὶ ἐν τῇ τῶν πραγμάτων συζήσει ἀεὶ ζητεῖν, ἢ τὸ ἀναγκαῖον, ἢ εἰκός, ὥστε τὸν τοῦτον τὰ τοιαῦτα λέγειν, ἢ πράττειν: ἢ ἀναγκαῖον ἢ εἰκός, καὶ τὸ τοιοῦτον τὸ τοιοῦτον εἶναι, ἢ ἀναγκαῖον, ἢ εἰκός.* *Quarendū autem est, & attendendū etiā semper in moribus personarū, quæadmodum in coagmentatiōe verū quod est vel necessariū vel simile veri: adeo, ut qd talis persona dicit, aut agit, sit aut necessariū, aut verisimile, & unū post alterū fiat ordine retento.* Quod paullo antè generalius præceperat idē auctor, *ὅτι τὰ τῶν πραγμάτων λέγειν τὰ τοιοῦτα τῶν εἰρησίων ἀλλ' οἷα ἀνέχοιτο καὶ τὰ δυνάτα κατὰ τὸ εἰκός, ἢ τὸ ἀναγκαῖον.* quod munus hoc Poetæ est, non quæ facta sunt, dicere, sed qualia esse fieri debuerūt, & ea, quæ possunt effici secundū verisimile & necessariū. Prius tantū prudenter Horatius al' Poetæ requirit, quod hic tamē vix præstare potest. Quis enim assentiatur figmentis illius, Deos mutuis se vulneribus lædere, ambrosiā vesci, nectar supra modū bibere, varijs animorum moribus & affectibus concitari, homines ad inferos descendere vivos, nebulas loqui. Cyclopas esse. Virgilionaves in Deas mutari. Homero equum Achillis loqui, Orpheo navem disertam fingi, & hujusmodi infinita? qualia Cicero sub medium Tusculanæ quæ. De Ganymede fingeat Homerus, & humana ad Deos trāsfererebat.

Poscat sibi fabula cedi.] Hūc versum citat Servius sub initium l. 12. Aenid. ad hæc verba:

*Poscit equos, gaudetq; iners ante ora frementes
Pulumno quos ipsa decens dedit Orithia.*

& annotat: *Critici culpant hoc loco Virgilium dicentes, incongruum esse figmentum. Namque quum Orithia Atheniensis fuerit filia Therigenæ & a Borea in Thraciam rapta sit, quomodo potuit Pulumno, qui erat in Italia, equos dare?*

Præfata Lamia.] E figmentis, quæ verisimilia omnino non fiunt, illud apponit, quod de Lamia feritate scribit Diodorus

Diodorus Siculus lib. 20. historiarum, vnde illius natale
solum formam, immanitatem, & facta Petes. Hujus etiã
meminit in suis Parergis l. 8. c. 22. Alcibiades, & putat esse
striges aves stridulas, de quibus Ovid. 6. Fast.

*Est illius strigibus nomen, sed nominis huius
Causa, quod horrendâ stridere nocte solent.*

Sextus Pompejus scribit, Lamias mulieres veneficas appellari striges & volaticas. Græci appellant *καρχηνίδες* ab asperitate, & illas apibus & vespis item uvis maturis ac imaturis valdè infestas. Sed probabilior est descriptio Diodori. Præterea quidam dicunt esse animal formâ muliebri, infernè pedibus equinis. Apollonius quoque lib. 4. apud Philostratum dicit sponsam esse Menippicajusdam. Item Apulejus duas sagas & incantatrices sic Lamias appellat. Item Durus Samius Libycorum lib. 2. refert, Lamiam fuisse mulierem formosam & a Jove amatam, & Junonis zelotypiâ impulsam ad prolis suæ internecionem. Hoc postremum propius accedit ad historiam Diodori, & ad sensum hujus loci. De Lamia vide etiam Aristot. lib. 7. de moribus ad Nicomachû, & Suidam.

Centuria.] Cæsus senum reprehendit & damnat poemata inutilia, & infructuosa, nullâ doctrinâ prædita. Dicuntur autem centuriæ ex eo, quod olim populus Romanus divisus sit in tribus triginta quinque, e quarum singulis delecti sunt terni ad judicandum, qui duo numeri inter se multiplicati gignant licet 105. nomen tamen centuriæ remansit in ordine judicum notando.

Expertus fugis. Ex Donato in Aët. 4. Sc. 7. Eun. hic rō
fugis kata χεῖρας sumendum est. *Dicte sunt fruges*, in-
quit, *quod his fruamur.* Inde fructus & frumentum. *Fru*
autē est vesci, a frumine, quae est sūma pars gulæ: a qua re e-
triam his, quae nec cibo, nec poculo sunt, frui dicūtur kata
χεῖρας, ut pote rebus Venercis, & delectatione odoris, visus
auditus & ceteris.

Ramnes.] Ramnes qui sunt, e lib. Varronis 4. de ling. Latina cognosci potest. *Ager Romanus*, inquit, *primum, divi sua est in partes tres, a quo tribus appellata, Tatienſiū, Ramniū, Luceriū nominata*, ut ait Ennius, Tatienſes a Tatio, Ramnes a Romulo, Luceres, ut ait Junius, a Lucumone. Attamen Festus hos postremos mavult appellatos a Lucero Ardeæ rege, qui olim fuit auxilio Romulo adversus Tatum bellanti. Sed omnia hæc vocâbula Varro dicit, esse Tusca. De his præterea vide Liv. l. i. & Plutar. in Rom. ac præterea Servium in vers. Aeneid. 5. *Tres equitum numero turma.*

Celsi.] Hoc epithetū propriè tribuitur corpori, ut Cic.
2. de nat. Deorum scribit, *naturā constituisse hominē cel-
sum ēs erectū*. Itē in Orat. *Status celsus ēs erectus requiri-
tur in oratore*. Festus illud notat, *πυγὴ τὸ κέλευτα, de equo
sellario & de sulcario deflectatur*, atq; rursus τὸ κέλευς, cadit
Eustathio ἀπὸ τῆς κέλλης, τῆς τ' ἐστὶν τὸ ταχέως τρέχειν, a celeri-
ter movēdo, quæ vocis ratio tam equo, quàm equiti aptè
cōvenit. Nam celetes etiā vocantur celeres equites. quos
Statio celsos equites vocat l. 1. Sylvar. Quod autem τὸ Cel-
sus absolutè legatur pro equite, nondum reperi, & si re-
peritur, facilè in eo eques intelligitur, ut hīc, ubi Ram-
nes, propter peritiam equitandi celebratam, facilè intel-
liguntur equites, etiam line epitheto, quos Galli dicerēt,
braves chevaliers, quales Ramnēs fuerūt, & quia hoc ho-
minū genus ducitur in primis voluptate, aultera poemata
fastidit. Verbum autem *πρætereo* valet τὸ πρὸς βλεπῶν ἢ πα-
ρορῶν, τὸ τ' ἐκ μακροῦ ὄντος, per convenientiam & incuriam
aspicio, id est, contemno

Auster.] Ratio hujus vocis enucleata est in Grammat.
Sat. 2. sub initium.

Omne punctū.] Qui novit poema pangere, quod utilitatem cum voluptate conjunctam habeat, omnium suf-

fragijs optimus Poeta existimatur.

Hic liber. Tale poema semper erit & magno quaestui,
& emolumento bibliopolis, & vbiq; terrarum celebra-
bit nomen auctoris. De Sofijs fratribus librarijs dictum
est Epist. postrema lib. 1.

Sunt delicta.] Quid delictū, & peccatū, quid Græca
 πημιμέλεια, καὶ ἁμαρτία differāt, repete e notis in Od. lib. 3.
 Huc accedat discrimen inter alia duo Græca τὸ ἁμαρτία
 καὶ τὸ ἀλίκημα, ut prius sit quidē peccatum æquitate dignū,
 ideoq; veniam mereatur: sed posterius sit flagitium, atq;
 adeo scelus nulla dignum veniā. Hoc videtur tūc tūc Po-
 etica Aristot. cuius duplex ibi notatur peccatū, ubi ex
 arte intelligendus est artifex: αὐτῆς δὲ τῆς ποιητικῆς ἀλίκη
 ἁμαρτία. ἢ μὲν γὰρ καθ' αὐτὴν, ἢ δὲ κατὰ συμβεβηκός. Εἰ μὲν γὰρ πρ-
 οίητο μιμήσασθαι ἀδυναμίαν, αὐτῆς ἡ ἁμαρτία. Εἰ δὲ τὸ πρόθεσθαι
 μὴ ὁφείας, κατὰ συμβεβηκός, ἀλλὰ τὸν ἵππον ἀμφότες ἀλέξια προ-
 βεβηκότα ἀναβ. ἐκαστὸν τῶν ἡνίοχων ἁμαρτία. .i. ipsius tantē poetices
 duplex est peccatum: unū enim est per se, alterū per accidēs
 Si enim elegerit Poeta imitationē ejus, quod supra ipse vir-
 res fuerit, ipse est peccatū per se. Deligere autē nō rectē, id
 est, fingere, quæ nō possūt fieri est peccare ex accidētī, & præ-
 ter ipsius studiū, ut si deceret equū prolicere & promoverē si-
 mul crux dextrū utrumq; nō est propriū hujus Poetæ pecca-
 tū. sed hominis Hionices omnino imperiti, qui nunquā

observavit, quomodo equus progrediatur. Si .e. ipse equus hoc in se movendo præstaret; continuò dextrâ in partem corporis, non nitentē fulcro, humi procumberet, sed ille, ut cætera quadrupedes, crus alterum tantū anteriorum, & cōtrariū posteriorū simul tollit, sicut Aristoteles docet in lib. de progressu animal. Similiter errasse dicitur Lucanus in Topographia, qui flumen Tanatim in agro Patavino locavit, quū in agro Aquilejensi cōstet esse. Similiter Virgilius in eadē arte pecavit, quū finxit Aneā cervos in Africa sagittis occidisse, qui in ea regiōe minimē nasci ab Herodoto feruntur. Hæc sunt peccata nō in Poetica, sed in Geographia. Cōtrā Catullus peccavit in Poetica & per se, quū pro Epithalamio Thetidis & Pelei sibi proposito ad descriptionem, indē digressus est ad pulvinar, & fabulā Ariadnæ multis verbis explicādā. Itaq; hic nō vacat culpā: illi verò veniā digni habentur. Hæc sunt a Frā. Luifione accuratē & prudenter annotata. Huc ex Aristotelis Poetica addo hæc: τὰ Ὅμηρος ἀλογα καὶ ἀλογα excusari, ἐπεὶ καὶ ἐν Ὀδυσσεΐα ἀλογα, τὰ περὶ τὴν ἐκθεσιν, ὡς ἐκ αὐτῶ ἀνεκτά, διίκαν ἀν γένεσιν, ἐὰν ἡ αὐτὴ φάσις τομῆς ποιῆται. νῦν δὲ τοῖς ἀλλοῖς ἀλόγους ὁ ποιητὴς ἐκείνους ἐκείνους τοῖς ἀλόγοις, id est: *Quæ sunt in Odyssea nullo modo cōsentanea, dū exponuntur, planū fieret, illa nō esse tolerādā, si malus Poeta ipsa finxisset* Nunc verò Homerus ea ornasset aliis, a quā condimetis, delet ac regit. Præterea quū, ut canit Pindarus ἐλ. 9. Πυθ. ἀρεταὶ δ. αἰὶ μετὰ δαὶ πολὺ μυθοί. *magne virtutes multā orationē requirāt*, vix possit fieri, ut in illā polylogiā nō incidat aliquid nō satī aptē dictū; tolerabilius videtur talis dormitatio, & levis erratio. In fluvijis enim ingentib⁹, ut Euphrate, multæ sordes, & purgamenta cōspiciūtur, sicut canit Callimachus: ὕμνωις Ἀπολλ. sub finem:

Λοιπὴν ποταμοὶ μέγας ῥέος, ἀλλὰ τὰ πολλὰ
λύματα γίνεσθαι πολλὸν ἐφ' ὕδασι σύρρετον ἔχει.
*Emphratis ingens est decursus, sed multas terre sordes illa-
viam trahit per aquam.*

o *Ignovisse.] Velimus Criticos condonare Poetis vitia*
quædam.
Reddis.] Pro hoc Cic. dicit in Oratore: sonū eundem
cadendo & s. Tusc. Inanes fundere sonos. Chorda igitur
pulsata superius, quàm conveniat, refert sonū gravem,
f *quem auris non expectabat: contra, inferius tacta,*
quàm deceat, reddet acutum. Est autem eadem chorda
oberrare Gallis: faller tous jours en un endroit. Chorda præ-
tereà vox est Græca χορδή, quæ idem valet, quod ῥολή
ῥολή

ἡ χολή, & intestinum, unde fides intorquebantur, ut annotatum fuit in Gram. Ode. l. 2.

Plurimum. Vbi pars major poematis est illustris, neque certe ac paucula macula reliqui operis nos offendere minimè debent, si fortè per incuriam aspersa fuerint. Est autem *incuria* Græcis ἀμαρτία, & hoc Ciceroni indiligentia: quam Agell. l. 4. c. 12. dicit impolitiam, cuius non notabatur eques Romæ, si habuisset equum gracilentum, aut parum nitidum: id autem verbum significat, quasi dicas incuriam. Hæc profectò interpretatio videtur præ se ferre, hanc vocem Latinis parum usitatam, quâ tamen Cicero utitur, ut noster Poeta, auctores certè imitatione dignissimi, & inter Latinitatis principes numerandi.

Ut scriptor. Ut descriptor librorum, cuius operâ vti veteres ante Typographiæ inventum, & usum semper in eadem, re peccans caret veniâ.

Peccat idem. Notata est alibi varia syntaxis verbi *peccare*: addam tamen & Plautum similiter huic in Pseud. loquutum: num peccavi quippiam? & Cic. peccare multa. & ejusdem Epist. 20. l. 10. errare id, Plance, voluisti, pro in multis, & in eo: quomodo loquuntur etiam Græci, ὡς ἂν τὸν αὐτὸν, eadem in re peccare, ut ex sententia Græca in Dialecticis citata innotuit.

Sic mihi sit Chærilus. Ita Terent. loquitur in Phor. Act. 1. Sc. 9. *Quis mihi vbi ad uxores ventum est tum sunt Jenes.* Eleganter, ait Donatus, insertum, τὸ mihi, ut in Heaut. *mihi, vbi adhibet plus paullo, sua qua narrat facinora?* Hic tamen potest pendere à verbo narrat, nec idèd videtur omnino *mihi* in re peccare, ut ex sententia Græca in Dialecticis citata innotuit. Ita Epist. 3. l. 1.

Quid mihi Celsus agit: monitum, multumq; monendus. ita quoq; Cic. in Pilo. *is mihi etiam gloriabatur, se omnes magistratus sine repulsa assequutum.* ita denique Ovidius.

Hinc mihi mater abi. Omnes hi, casus dandi per Hellenismi pleonasmum videntur adhibiti, qui vitator est Græcis & Gallis, quàm Latinis, ut ex sequentibus cognoscas facillè. Xenophon: τὸ δὲ δὲ μάλα καὶ πάντων μέγιστόν μοι, Galt. *rien moi ceci sur tout.* Lucian. τίθει δὲ μοι τὸ ἔργον καὶ τὸ δὲ Gall. *posez moi le cas, qu'il soit ainsi.* Idem in *πέν μοι τὸ ἔργο.* Gall. *considerez moi bien cela.* Idem Dialogo inscripto *Jupiter Tragædus.* τί δ' οὖν τὸ ὄρεσθαις ἡμῖν *Quei ait o Jupiter, que tu non de ventu palle?* Idem in Dialog. *Hermotinus* τὸ δ' οὖν τὸν καλὸν ἡμῖν δέδοκας. Galt. *Tu nous as une vœue plus forte que celle de l'ynceis.* Idem in Dialogo. *ἔπειτα μοι, πῶς ἡμῖν ἐπέστατε.* comment nouus aves vous conduict. *tes affaires, c'est adire, pur nous en res jouir?* Ita explicandum est illud superius, *Quid mihi Celsus agit:* quod oblitus sum illic notare.

Cessat. Cujus negligentia, & inertia multis in locisprehenditur, is est talis Poeta, qualis fuit Chærilus de cuius descriptione repetere notas sub finem Epist. huius lib. 2. & quod Suidas de eodem scripsit. Est autem hic cessare τὸ ἀρῆναι, & τὸ ὀκνῆναι. Ita servus, qui ita cessavit semel, veniâ dignus judicatur. Est autem τὸ cessare desidiosi, ut τὸ requiescere defessi, ait Donat. in Heaut. Act. 3. Sc. 1.

Indignor. Hoc verbum explicatum fuit Epod. 4. & Epist. 1. huius lib. & initio huius Epist.

Dormitat. Petrus Ramus lib. 15. Schol. Gramm. de formis verborum citat hunc locum ad hanc Prisciani definitionem elevandam: *formâ verbi frequentativa est, quæ frequentiam actus significat.* Hic tamen desiderium somni aut leviculus somnus indicatur potius, quàm ejusdem frequentia: alioqui, qui inter frequenter & quandoq; conveniret? Itaque diminutio magis, quàm multiplicatio hic significatur, ut in illo Ciceronis: *cenato mihi, tam dormitanti Epistola reddita est.* Quod autem non nulli proferrent è Donato in Hecyr. Act. 3. Sc. 1. ad v. *meum receptas filium:* frequentativo usus verbo: quod non raro, sed frequenter receptet. Mallem equidem in hujusmodi

verbis intelligere desiderium, quam frequentiam, & exponere per, gestis recipere. Pro dormitare Græci dicunt *υπνάζειν*, quod faciunt dormitantes. Sic Catullus pro levicursu navis dicit: *curram volitantem levi flamine.* Sed dormitatio principis Poetarum in his notata fuit, quod præter decorum in contentione Deorum & hominum affinxerit, his magna, & memorabilia facinora, illis parva, & parum laudabilia. Item quod Menelaum, & Paris, fecerit in conspectu Helenæ præliantes, quàm Paris, & Helena, tempestate in Ægyptum jactati tum constanti famâ illic fuissent. Idem quod promissâ Trojani belli descriptione præterierit silentio urbis expugnationem, & quasi in memoriam promissi, moræq; impariens citò transferat ad Ulyssem, quem postremò finxit à Deastris multis, & à Circe adamatum, senioque jam, variisque laboribus fractum, & πικρὸν κατὰ τὸ ἔλεος. Sed Aristoteles in Poetica criminationes Protagoræ nomine unius, ut quæ nullius sint ponderis, censet omittendas. Sic ille: τὸ δὲ αὖ περ ὑπολέγουσι ἀμαρτῆσαι ἀπὸ τῶν θεῶν ἐμπροσθεν, ὅτι εὐχόμενοι οἱ μὲν ἐπὶ τῇ τῆς εἰρήνης, Μένων δὲ ἐπὶ τῇ τοῦ καλοῦ, οἱ ποιεῖν τὴν ἡμῶν ποιεῖν ἐπὶ τῇ εἰρήνῃ ἐστὶ. *Quidem peccati aliquis existimaret ea continere in se, quæ Protagoras reprehendit, quod Homerus putans se precari, imperat his verbis vident, iram cane Dea? jubere enim, ut quis aliquid efficiat, aut non efficiat: formam habet imperandi, more superioris ac præstantioris.* Sed Eustathius statim initio scholicorum in Iliad. 2. diligenter & accuratè purgavit, & diluit hæc obiecta.

Quantum loq. Videtur concisum, pro quancumq; ut alibi fuit annotatum. Ita τὸ quoties concisè propositum videtur Epist. 7. l. ad Fam. *quoties mihi certorum hominum potestis erit, quib. rectè deos literas, non prætermittam.* Hic autem τὸ bonus sumitur ut poltea:

Vir bonus & prudens versus reprehendit inertes. ut Eclog. 15. *ambo sumus boni inflare calamos, i. periti inflandi, sicut Græcè, ἀγαθοὶ ἀνορτίζειν, peritus jculandi.*

Obrepere somnum. Est hoc falli & labi per incogitantiam, ut Plautus loquitur.

Ut pictura. In poësis erit est enallage futuri pro præsentis. Est. sine Tuscul. cognoscitur melius, quò opus Homeri tam illustri descriptione universitati oculis lectorum subiecta, potius dici pictura, quàm Poësis, debeat, *Traditum est, inquit, Homerum cæcum fuisse: ut ejus picturam non possim, videmus. Quæ regio, quæ ora, qui locus Græciæ, quæ species formæ, quæ pugna, quæ acies, quod remigium, qui motus hominum, qui ferarum, non ita expictum est, ut quæ ipse non viderit, nos ut videremus, efficeret?* Ut autem pictura à pingo, sic hoc à Græco, aspirationis amotione, ἐξῆλθε, illumino & illustro. Ortum enim habet à sole, & umbra, ipsa pictura, quæ, priusquam coloribus imbuitur, lucem, fingitur: unde *μενὸν γὰρ μοι* nominantur homines strigosi, & decolores, & macilentis: sed de ratione vocis *Homerus* vide proœmium Eustathii in. a. Iliad.

Argutum. De hujus epitheti vi repetere notas in Od. l. 7.

Acumen. Quæ non timet subire examen en subtilis ingeni, judiciumque eruditum Aristarchi.

O major juvenum. Hic partitio, non comparatio est, cum genitivo, pro quo dicitur interdum, *major juvenibus.* Hæc tamè ratio è partitione sumta non facit Iulio Scaligero. Ideoq; huc addidit, si consideres hæc *Horatii* verba directâ oratione ad duos Pisones, non redditur, *casus ille juvenum comparativus* neq; enim fieri potest, ut alter Piso major sit, quàm duo Pisones juvenes. alias enim alter iste non modo suo fratre, sed etiam semetipso erit major & quidem hæc adjunctio est exegesis nostræ partitionis videtur autem hic Piso natu major tribus de causis major promotori, ætatis ingeni & honoris.

Quantum vis. De hac discretivæ convenientiâ dictum est Sat. 3. l. 1. ad hunc locum, & Epist. 17. cuius initium est ab hac voce.

Quantum

Quamvis Scava satis per te tibi consilis & scis.
Hic videtur Poeta reliquos natu minores Pisones rejicere ab hoc Poetices studio: imitatus Aristotelem initio li. 1. Philosophiz moralis. Quam autem hic recte, alibi diximus.

Voce paternâ. Semper est habitus honos per magnus ijs, qui liberos suos & procreasse, & vna instituisse potuerint. De huiusmodi & institutione, & educatione, liberorum plurimum celebratae sunt olim tres matronae illustres; Cornelia Gracchorum mater: Aurelia Caesaris, Accia Augusti: de quibus, ut de aliis quibusdam, lege Cicero in Bruto.

Per te sapi. Hoc videtur sumtum a cohortatione Hesiodi ad Persam, ut virtutem quaereret & coleret, ubi tria hominum genera statuit: duo imprimis laudabilia, quibus facit Horatius similem hunc majorem juvenem, in operibus ac diebus:

Οὐτ' ἄν μιν παύσεις, ὅς αὐτῷ πάντα νοήεις,
Ἐδὲ δ' αὖ κακῶν, ὅς δ' ἐπὶ πᾶσι βίηται

hic longè optimus est, qui sibi per se in omnibus consilii: bonus item est ille, qui parat rectè monenti.

tertium est pessimum, ita ibidem descriptum:

Ὅς δ' ἐκ μὲν αὐτῶν νοήεις, μὴ δ' ἄλλος ἀνέων
Ἐν θυμῷ βέλλονται, ὅς αὖτ' ἀρετῇ ἀνίη.

Sed qui nec sibi sapit, nec alium audire inducit animum, hic contra homo est nihil.

Tolle memor. Memoriz manda, quod tibi præcipio, & quod in quibusdam artibus & disciplinis honorificum est, in tertis, ac mediis consistere, si non possis ad summum pervenire, ait Cicero in Orat: quamquam in Bruto scribit, difficilius esse oratione uti, quam versibus. Idem quoque sub initium li. de Orat. ad Quint. fra. quod dicit hic Horatius de excellenti Poeta, suo perfecto oratori tribuit. Verè inquit, mihi hoc videor esse dicturus, ex omnibus ijs, qui in harum artium studiis liberalissimis sunt doctrinisque versati, minimam copiam egregiorum Poetarum exstitisse: atque in hoc ipso numero, in quo perraro exoritur aliquis excellens, si diligenter & ex copia comparare voles, multo pauciores oratores, quam Poetae boni reperientur. In poesi autem nulli tales gradus conceduntur Poetis, qui, nisi summum attigerunt illius gradum, in nullo habentur numero.

Juris auctor. Utriusque professio diversa erat. Juris enim consultus domi rogatus de jure respondebat. Patronus in foro causas suorum clientum agebat. Huius generis creditur creditur M. Messala fuisse ex hac descriptione Cic. in Bruto: M. Messala natu minor, quam nos, nullo modo inops, sed non minus ornatu genere verborum, prudens, acutus, patronus in causis cognoscendis, componendisq; diligens, minime incautus magni laboris, multi operis, multarum causarum. De quo etiam fuit Sat. 6. lib. 1. dictum copiosè. Sed Aulus Cassellius ponitur in numero Jurisconsultorum, ut cognoscitur è lib. 1. Digestorum tit. de orig. juris, ubi L. 2. Trebatius & Cassellius ita inter se comparantur, ut hic fuerit eloquentior Trebatius & hic peritior illo.

Sed tamen. Possum hic annotare idem, quod Donatus in hac verba Terentij in prolog. Andria: ambae fabulae non ita dissimiles sunt argumento, sed tamen dissimiles oratione sunt factae ac stylo. Discretio est, ait Donatus, a superioribus, & est ἀνακόλουτον inconsequens: non enim supra posuit, quidem, cui hæc sed tamen, respondeant Dico enim hic similem esse anacoluthiam. Nihil enim præcessit, ad quod sed tamen aptè referatur. Itaque defectus expleatur: quamquam consultus juris & actor, quæ quidem ellipsi videntur scriptores plurimum gaudere. Virg. Ecl. 1.

Sed tamen ille Deus qui sit, da Tyre nobis.
in Andr. Act. 1. Scen. 4. Nec satis digna, cui committas pri-

mo partu mulierem: tamen eam adducam.

In pretio. Sic Ovid. loquitur lib. 6. Fastorum, in pretio pretium nunc est. Item Plautus in pretio, sed Teren. in Adel. Act. 5. Sc. 6. ut Cic. dicit hominem esse magni pretii pro magni fieri apud alios.

Mediocribus. Avt. ἡσυχίας, pro, nulli permittunt Poetas esse mediocres: qualis notata est initio Sa. 1. 1. licet esse beatus. Huius meminit Cor. Tac. Dial. de Oratoribus: Mediocres Poetas nemo novit, bonos pauci.

Columna. Quidam referunt has columnas ad tabernas librarías, ubi prostabant scripta Poetarum, quarum meminit Sat. 4. 1. 1.

Nulla taberna meos habeat, neque pila libellos.
alii πῶς τὰ μὲν ἀνὰ, ad tabellas indicantes diem, quo recitari deberent carmina: alii ad ædes potentiorum, qui Poetis & aliis eas commodabant recitaturis aliquid, de quibus sic Juven. fecit Sat. 1. 1. 1.

Frontonis platani, convulsæq; marmora clamant
Semper, & assidue ruptæ lectore columna.

Item Cor. Tac. in Dial. de Orat. loquens de Poetis ita scribit de Salejo Basso: Nam & domum mutuatur & auditorium exstruit, & subsellia conducit, & libellos dispergit.

Symphonia. Tibicines & cantores in conviviis & Deorum & hominum adhibebantur, ut Phenius apud Homerus, & Crinitus Iopas apud Virgilium in convivio Dido. Præterea de Symphoniis lege 7. actionem in Verrem, & pro Milone. Ut autem hi Musici, non solum ad voluptatem adhibebantur, verum etiam ad utilitatem: sic etiam perfectum poema ad utrumq; condi videtur, quod verba ista: natum est inventum animis juvenibus, aperte ostendunt. Contra si poema vergit ad idum; offendit animos auditorum per hoc explenda est redditio comparationis.

Crasium. De generibus vnguentorum dictum Od. 5. 1. 1. *Sardo.* Ego hic puto casum esse Græcum, & contractum ex eo, quod Græcè σαρδόνιον πῶς herba Sardinia & scelerata. Hinc σαρδόνιον, & ab hoc Sardum mel pro noxio & venenato. De hac herba vide Dioscor. 1. 6. c. 14. & Virg. Ecl. 7.

Ime ego Sardois videor tibi amarior herbis,
Simili est nocu mento taxus mellificio: ideoque præcipit
Virg. 4. Georg. *Nec propius tectis, i. alvearibus, taxum sine &c.* Sic Lycidas Ecl. ab hac arbore optat fugam examini bus apum:

Sic tua Cyrneas fugiant examina taxos.
ubi Servius annotat. Nam Sardiniam Græci, auctore Plinio, Cynnum appellant (pro quo Servius notat Cynnen habent: unde interpretandum esset, Sardinianas taxos non Corsicas) ex quibus fit teterrimum & amarissimum mel, ut Ovid. li. 1. Elegia.

Melle sub infami Corsica misit apis.
De vnguentis vide Plin. 1. 13. c. 3. quomodo in potu adhibita fuerunt, & Suetonium in Nerone. De papavere autem Plin. 14. cap. 8. *Papaveris candidi semen tostum in secunda mensa cum melle apud antiquos edebatur ad somnum altiores.*

Poterat cena duoi. Extendi, quod est Sat. 1. 1. pronunciatum per verbum conjunctum Latine jucunde cenans produximus. & Græcè παρὰ τὴν εὐνοίαν τοῦ δείπνου.

Summo discessit. Ellipsis est præpositionis, pro, si poema paulum a perfectione recessit, contemnitur.

Ludere qui nescit. Hic locus sumtus est è Protagora Platonis non ita procul ab initio: Εὐχόμενος, ὡς περὶ καὶ ἀλλοὶ ἔλπομεν, ἐπὶ μὲν ἀρετῇ εἶναι, ὅρα δὲ ὅταν συνελθόντες εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἐπειδὴ μὲν ἀρετῇ οἰκοδομίας τὴν δὲ περὶ αὐτὴν πόλιν, τοὺς οἰκοδόμους μὲν ἀπεμπούμενς συμμέλους ἀρετῇ τὴν οἰκοδομίας, ὅταν δὲ περὶ ναυπηγίας τὴν ναυπηγίαν, τὴν δὲ πᾶντα οὕτως ὅσην ἵκνται μαθητὰς τε διδάσκοντες εἶναι, ἐάν τις ἄλλος ἐπιχειρῇ αὐτοῖς συμμέλους ἀρετῇ, οὐκ εἰναι μὴ οἶον τὴν διμύρῃον εἶναι, καὶ πάνυ καλὸς ἦν, πλεονεξίας, καὶ τῶν γενναίων, ἐδὲν τὴν μάχην ἀποδέχονται, ἀλλὰ καταγέλωσι καὶ θορυβοῖσι αὐτὸν ὅς αὐτὸς ἀπορῇ ὁ ἐπιχειρῶν λέγειν καὶ ταυθροῦσθαι, ἢ οἱ τοσοῦτοι αὐτὸν ἀπαλυν-

ἡ δὲ αἰὶν ἡ καὶ δὲ τῶν περὶ τὰς ἐν. I. Ego autē Athenienses, ut ceteri mecum Graeci, affirmo sapientes esse, & quū in concionem convenimus & civitas consiliū capit de publicis sumtibus aedificando, video peritos architectura in consiliū evocari, quū etiā de navib. construendis, peritos huius artis arcessi: & res ita se habet in ceteris omnib. quae possunt & disci & doceri. Quod si quis forte alius, quem illi rudem talis artificij arbitrentur, conetur ipsis consiliū dare, quāquā virtute praeditus, locuples & genere clarus fuerit, nihilo magis tamen illū admittunt, sed illudunt, & tumultu explodūt, quod aut ipse, qui aggredditur dicere, abscedat exsibilatus, aut illū liētores sagittarij vi de medio abstrahant, & expellant, jussu magistratus.

Qui nescit.] Cic. l. 5. Tusc. quāst. de infano Poetarum amore in sua scripta sic scribit: In hoc genere, inquit, nescio quo pacto magis, quam in alijs, suum cuiq. pulcrum est. Adhuc neminem cognovi Poetam (& mihi fuit cum Aquinio amicitia) qui sibi non optimus videretur. quod sumtum quis putaret e l. 9. de Mor. ad Nicom. πᾶς γὰρ τὸ οἰκεῖον ἔργον ἀγαπᾷ μάλιστα, ἢ ἀγαπαθεῖν αὐτὸ τοῦ ἔργου ἐμφύχον γινώσκων. μάλιστα δ' ἴσως τοῦτο περὶ τοὺς ποιητὰς συμβαίνει ὅτι περὶ τῶν ἰδίων γὰρ οὗτοι τὰ οἰκεῖα ποιήματα ἔργοντες, ὥστε τέκνα. Id est: Quisque enim vehementius amat opus suum, quam ab opere amaretur, si ex inanimato fieret animatum. Idq. fortassis poetis usu venit maxime: hi enim praeter modum amant sua Poemata, ut suos liberos parentes. Creandum est sanē maximum natu Pisonum condidisse aliquod poema, cujus simili amore flagraret, & in lucem eedere studeret, ut a nobis initio propositum est.

Pile troche.] De pile dictum est Satyrā, 5. l. 1. ut de troche Od. 24. l. 3. & de disco Od. 8. lib. 1.

Tollant impune.] Id est, liberē ac passim: pro hoc antea dixit, tollere cachinnum, Gallice, rire a pleine bouche & a haute voix. quod ibidem habes apertius explicatum.

Quidni.] I. cur non audeat versus pangere; quum ingenio, genere, morum probitate, opibus maxime valeat? Donat. Act. 2. Sc. 3. v. 36. Eun. nojunt quidni? interpretatur hunc locum, ut sensus sit, quid, nisi? aut cur non noverim: quia veteres ni pro ne ponebant, & ne pro non, ut Plautus, ni stultas sis prone, & ne vult, pro non vult. Hac jaecantia retusa est Epist. l. 1. 2.

— Abrotanum agro

Non audet, nisi qui didicit, dare. Quod medicorum est, Promittunt medici, tractant fabrilis fabri.

Census.] Hellenismus est, ubi aut desideratur κατὰ τὴν μέγεθος, qui primario censu census est, vel cujus opus, & facultates a Censore sunt aestimatae pretio quadringentorum sestertium, id est, decem millium coronatorum ad calculum Budaicum: aut syntaxis est, censor censum, & censor summam similis huic, vivo vitam. Sed plura vide de lege Roscia, & de Othone legis latore in Rhetoricis Od. 15. l. 2. item 4. Epod. & in Gram. Epist. l. 1. 1.

Tu nihil.] Id est, non aggredieris ullum pangere poema sine accurata & diligenti perceptione artis Poeticae: nec facies contra illius pracepta.

Id tibi.] Id est, per te satis illud intelligis, & vis tantā arti tribuere dignitatem, ut ab ipsius decretis ne latum quidem digittum recedere velles.

Si quid tamen.] Prudentia est Poetae summain restinguendo juvenis amore, quo flagabat in scriptas jam ab ipso Tragedias, & in earundem editionem, ut nonnulli existimant, quod admonitor fingit se ignorare: vnde certē possumus scire conscriptam fuisse hanc Epistolam ut juvenem a praeterea scripturae suae in lucem edendae festinatione revocaret, sicut initio & in praefatione nostrae declarationis proposuimus. Modestiam praeterea Poetae facillē perspicias ex ordinata Criticorum

commemoratione, vbi Horatius Matio Tarpae acerrimo carminis judici, & patri Pisoni subijcitur tertius. Meminit huius P. Matij Tarpae Cic. l. 7. ad Famil. M. Marium Epist. 1. ad verba, nobis autē erant ea perpetuanda, quae scilicet P. Matius probavisset. vbi Paullus Manutius annotat, hunc solitū prius carmina a Mimis in scena recitata judicare, & hunc locū citat, & alterum ex Sat. 10. l. 1. sicut nos etiā hunc Ciceronis locū hic citavimus.

Nonūmq. pre matur.] I. diutissime abditum & celatū in artificio, & expolitione domi teneatur poema, priusquam proferatur in lucem, Sic tamdiu pressum Catullus commendat poema Cinnae, de quo repete, quod annotatum est in Grammat. Od. 6. l. 1. quod nunc fortasse Horatius respicit. De numero autē impari dictum est in Rhetor. Epist. l. 1. 1. Quārent hīc nonnulli, & fortassis curiosius, quā interpretatio loci requirat, cur potius usurparit Horatius novenarium, quā denarium, quo posteriori familiariter antē usus est:

Perfectum decies non castigavit ad unguem,

— Hec decies repetita placebit.

& Satyrā 4. lib. 1.

— decies centena dedisset.

vnde quidam hīc legunt, decimum. Sed enim, ut hoc supra sic hic, etiam synecdoch. cōs novenarium sumendū esse arbitramur. Attamen, ut aliquid intelligas de perfectione & religione imparis numeri, juxta hemistichij illud in Pharmaceutria, Numero Deus impare gaudet, proponendus tibi est libellus Plut. περὶ κεφαλαιῶν Ρωμαίων quāst. 2. διὰ τὸν πλείονος, οὐτε ἐλαττονος, ἀλλὰ πεντε λεμπαδίας ἀπλοῦσιν τοῖς γαμοῖς, ὡς Κηφώνος ἀνομάζουσιν, οὐκ ὡς πλείους, neq. pauciores, facies in nuptiis accendunt, quā quinq. quos cereos nominant? Deinde: ἢ διὸ πλείω χειμέριαν ἀριθμοῖς πρὸς τὰ ἀλλὰ βελτίων καὶ τελειότερος ὁ περὶ πλὴν μιᾶς τοῦ πρὸς γαμον ἀριθμοῦ πλείους; Ὁ γὰρ ἀριθμὸς διὰ τὴν τελεότητα, καὶ τὸ ἴσον αὐτοῦ μαχίμῳ ἐστὶν ἀντὶ παλιν. ὁ δὲ περὶ πλὴν μιᾶς τοῦ διπλασίου ἀριθμοῦ πάντῃ παλαιῶν, ἀλλ' ὑπολείπει τὴν κοινὴν καὶ μετρίαν. Τὴ δὲ περὶ πλὴν μιᾶς γαμήλιος ἢ πέντας ἐστὶν. τὰ δὲ τρία πρῶτος περὶ πλὴν μιᾶς καὶ τὰ δύο πρῶτος ἀριθμὸς. Ἐκ δὲ τούτων, ὡς περ ἀριθμοῦ καὶ θύλακος, ἢ πέντας μέμνηται. I. An quia quū utantur pluribus numeris, impar ceteris existimetur perfectione praestare, & nuptiis accommodatior videbatur? Par enim est capax divisionis, ipsiq. partes aequalitate virium sibi respondet: sed impar non potest prorsus omnino dividi, imò vero relinquit aliquid sui commune & semper dividuum, Quinarius autem ex imparibus maxime est ad nuptias accommodatus: ternarius enim est primus impar, & binarius est primus par. Ex his autē, tanquam ex mare & foemina, mixtus est quinarius. Reliquū lege ibidem, ac praeterea tractatum ejusdem auctoris, περὶ ἐν Τιμαίῳ συζυγίας, de procreatione animi in Timeo Platonis: ubi Zaratas Pythagorae magister dicitur Dyadem numeri matrem & Monadem patrem vocasse, ac proinde numeros esse praestabiles. qui unitatem emularentur, hoc est, qui essent impares. de quibus poterit lector videre non sine fructu notas P. Rami in somnium Scipionis ad verba, Nam quum etas tua septenos oclius solis anfractus reditusque converterit: vnde discas superstitiosas Pythagoreorum & Macrobij censorini opiniones de septenario numero Crisimo & Climacterico, ut somnia a Galeno lib. de Criticis merito derideri. Si verò plura desideres de vi ac natura numerorum, lege Arist. l. 1. Metaph. & l. 1. de Caelo. Item comment. D. Thomae in l. 1. Arist. de animo & Cael. Rhodoginum. Item deniq. Eustath. in hunc versum Iliad β.

— Οὐ μὰ Διὸς δ' ἴω, ἄνευ δέσποτος

Κήρυκας βοῶντες ἐρήτυον —

— Tumultus autem erat, quem novem

Pracones clamore reprimebant —

ita Scholiastes scribit: τὸν πομπικὴν προσαφῶς ἔχει τὸ ἔνθα ἀριθμῶς

ἀρετῆς, καὶ ἐπὶ τὸν εἶνα εἰς τὸν νῦν αὖτε τετράγωνον καὶ τέλειον ἐκ τέλει τῶν τέλει γινώσκον πολυπλάσιον εἰς αὐτὸν. διὰ τὰς μύσας, αἱ τῶν ἀειμῶν τῶν περὶ ἑσθόντων, ἔσθ. Poetam mirè afficere venario, & propenso in eū esse animo propter quadratum & perfectum numerum, e ternario factū in se multiplicatio, atq; propter Musas, quæ hoc numero describuntur: reliqua ibidem lege.

Membranis.] Intellige palimpsestos, quo Catul. utitur Epist. 19. ad Vatum:

Puto esse ego illi millia aut decem, aut plura
Per scripta: nec sic, ut sit in palimpsesto,
Relata.

utitur quoque Cic. l. 7. ad famil. Trebatium Epist. 18. quod in palimpsesto, (scripsisti) laudo equidem parsimoniam: sed miror, quid in illa chartula fuerit, quod delere malueris, quàm hoc scribere. Hæc quidē vox hic notatur verbo delēdi chartulam. Nam παλιμψηστον dicitur, quod detergendo iterum abraditur, ut sunt tabulæ, membranæ, inducti parietes & similia ἀπὸ τῶν παλιν καὶ ἰσῆς, ut alibi dictum est. Interpretatur autē Ulpianis palimpsestus, tabellam deletitiam: de qua fuit in fine Gramin. Sat. 4. l. 1. & 3. l. 2. initio.

Nescit vox, &c.] Henr. Steph. in hymn. Callim. εἰς Δία. interpretatur hoc verbum nescit, ut Græcum ἢ ἐπίσταται, per ἢ ἀνίσταται, non potest, & hunc locum sic Græcè pronunciat, ἢ ἀποδείξαι ἢ ἀπὸ τῶν ἰσῆς καὶ ἐπίσταται αὐτῷ.

Sylvestres.] Ita de Poetis Ovidius:

At sacri vates, & Divum cura vocatur,
Sunt etiam qui nos numen habere putant.

Est hoc solemne omnium penè artificum, ut suam quicque professionem magnis extollat laudibus perfectionis. Ita Cic. l. 1. Rhetoric. tribuit eloquentiæ efficientiam huic Poetices parem. Quo tēpore quidam magnus scilicet vir & sapiens cognovit, quæ materia esset, & quanta ad maximas res opportunitas animis inesset hominū, si quis eam posset elicere, & præcipiendo meliorem reddere: quia dispersos homines in agris & in tellis sylvestribus abditos, ratione quadam compulsi unū in locū & congregavit, & eos in unam quāmq; rem inducens, utilem atq; honestam, primo propter insolentiam reclamantes: deinde propter rationem atq; hortationem studiosius audientes ex feris & immanibus mites reddidit & mansuetos. Idem sub initium l. 1. de Orat. ut verò jam ad illa summa veniamus, quævis alia potuit aut dispersos homines unum in locum cōgregare, aut a fera agrestiq; vita ad humanū cultū civilēq; adducere, aut jam constitutis civitatibus leges, iudicia, iura describere? Verum nemini mira debet hæc æqualis facultas Poetices & artis oratoriæ videri, quū utriusq; vis facillè perspiciatur nomine eloquentiæ contineri, vel ex hoc Cic. loco de Orat. Nam etiam Poetæ quæstionem attulerūt, quidnam esset illud, quo ipsi differrent ab Oratoribus, numero maximè videbantur antea & versu: nūc apud Oratores jam ipse numerus increbuit. Quicquid est enim, quod sub aurium mensuram alicui cadit, etiam si abest a versu, (nam id quidem orationis est vis) numerus vocatur, qui Græcè μέτρον dicitur. Itaq; video visam esse nonnullis Platonis & Democriti loquutionē, etsi abest a versu, tamē quòd incitatus feratur, & clarissimis verborum luminibus utatur, potius poemam putandū, quàm Comicorum poetarum: apud quos, nisi quòd versiculi sunt, nihil est aliud quod idem dissimile sermonis, nec tamē id est Poetæ maximū, etsi est tō laudabilior, quòd virtutes Oratoris persequitur, quū versu sit astrictior, reliqua illic videris.

Sacer.] De Poetarum sanctitate sic Cic. pro Archia, Atq; sic a summis hominibus eruditissq; accepimus, ceterarū rerū studia & doctrina, & præceptis, & arte constare Poetā naturā ipsā valere, & mentis viribus exercitari, & quasi divino afflatu quodam afflari: quare suo jure noster ille Ennius sanctos appellat Poetas: quod quasi Deorum aliquo dono ac munere commendati nobis esse videantur. Sic igitur,

Judices, sanctum apud vos humanissimos hoc Poetæ nomen, quod nulla unquam barbaria violavit.

Interpres.] Hoc videtur sumtū ex Ione Platonis, ubi vis Poeticæ ab hoc rhapsodo & recitatore versu heroico-rum explicatur, cui Socrates assentitur his verbis: οἷός ποινται ἰδὲν, ἀλλ' ἢ ἐμυθεῖς εἰσι τὸν Θεὸν κατεχόμενοι, ἐξ ὅτων καὶ ἔσθ' κατέχευται, ταῦτ' ἐδιδούμεν & ὁ Θεὸς ἐξ ἐπιτηδὲς διὰ τῶν φαυλοτάτων ποιητῶν τῶν κάλλιστον μὲν & ἥσυχον. Poetæ nihil sunt aliud, nisi interpretes Deorum a quocūque numine v-nusquisque ipsorum corripitur. Hæc ita esse Deus indicans consulto per inerrissimum Poetam Tymicum Chalcidensem pulcherrimum carmen cecinit, nempe Pæanem in laudem Apollinis.

Cedibus.] Ellipsis est præpositionis, quā usque Cic. exprimit, Deterre a bello faciendū, pro Fontejo: a studiū, l. de Fin. nullāre deterre posse a proposito, in Bruto: interdū geminatur deterre atq; avocare religione, de Arusp. responsis. Sat quidē 4. l. 1. explevit hunc defectum:

— At turpi meretricis amore

Quum deterreret.

Orpheus.] Quamquam Od. 12. l. 1. de Orpheo dictum est, quod poteris repetere, & Quintilianus lib. 1. cap. 17. fabulam ejusdem, præter alios innumerabiles, narrat, tamen Pausania in Bæoticis, illum invenisse rationē Diis sacra faciendi, & scelera expiandi, quæ, velut tigres & leones, sceleratorum conscientias lacerabant: quod epimythium non multum ab hoc nostri Poetæ recedit. Cicero tamen videtur planè memoriam Orphei auctoritate Aristotelis elevare. Sic enim de eo scribit sub fin. l. 1. de Nat. Deor. Orpheum Poetam docet Aristoteles nunquā fuisse, & hoc Orphicum carmen Pythagorei ferunt cuiusdam fuisse Cecropis.

Amphion.] De hoc vide, quid annotatum sit Od. 11. l. 3. in Græ. quòd libet nunc addere velut τὸ ἐπιμύθιον ἐς Solino c. 13. Bæotia Thebis enitet. Thebas condidit Amphion, non quòd saxa lyrā duxerit (neg, enim par id ita gestum videri) sed quòd affatus suavit ate homines rupium incolæ & incultis moribus rudes, ad obsequiū civilis pellexerit disciplinā.

Testudinis.] De hac dictum est Ode 12. l. 1.

Fuit hæc.] Hic locus confirmat tantam vim deducendi homines a victu sylvestri & ferino ad humanum & civilem cultum non fuisse in vna vel eloquentia, vel, ut Scævola disputat ad versus Crassum lib. 1. de Orat. in Poetica: sed utramque id potuisse stipatam præceptis, institutisque Philosophia.

Publica.] De hac rerum distinctione publicarum & privatarum, vniuersarum a singularibus lege lib. Instit. civilium secundum, & de hac syntaxi, secerne privatis, Od. 1. l. 1. Lege tandem sancitum est, ne quis se flagitiosè stupris & adulterijs contaminaret, sed conjugii castitatē & fidē pie & inviolatē servaret.

Moliri.] Ita loquitur Od. 1. lib. 3. sublime moliar atria: quæ admodū etiam Virg. dicit lib. 1. Aeneid. arcem moliri quod Servius interpretatur quasi molibus factis & ingētibz aedificijs exstruere & attollere. Cuiusmodi operis effectores manlit immortalis gloria apud posteritatem.

Incudere ligno.] Hæc phrasis sapit summā vetustatem, quū ære nondum reperto leges tabulis quercinis incitæ populo proponerentur: quibus postea tabulæ æræ succellerunt, ut constate lib. 12. Taciti, qui senatus consultū ære publico figere dicit & Servius in hūc versū Aeneid. 6.

Vendit hic auro patriā, dominūq; potentum

Imposuit, fixit leges pretio atq; refixit.

Fixit autem ideo, ait interpres, quia incitæ in æreis tabulis leges affigebantur parietibus. Item Cicero 4. Verr. incisum in ærea tabula, & alibi ærea columna. Interdum idem per casū accusadi effert, Philipp. 2. & in as incidi subebitis. Ferunt Decem viros Rom. accepisse jus non scriptū a Lace-

a Lacedæmonijs, sed scriptum ab Atheniensibus, & in duodecim tabulas redegit, de quo vide Tit. Liv. & Pomp. Juris. l. i. ff. tit. de Origine juris l. 2.

Sic honos.] Particula sic, videtur συλλογίζεσθαι συμπερασματικῶς, ex præclarè gestis concludere sempiternam Poetis gloriam, tanquam dixisset, ἐκ δὲ τῶν καλῶν πράξεων ἀκλήστον κλέος ἐλθεῖ πομπαῖς, ex honestis igitur actionibus parta est honesta gloria Poetis. Galli autem quum e positis rationibus ostendunt aliquid effici, conclusionis notam adhibet, parainsi, quæ respondet huic Latinæ. Fuit paulò antè similis cōclusionis forma ad hūc locū, sic priscæ, &c.

Post hos insignis.] I. magnus ac nobilis, ut Donatus interpretatur, *insigne aliquid facere* in Eunuch. Act. 5. Sc. 6. Non recedit Horatius a conjecturis Aristotelis & Ciceronis de antiquitate Homeri, imò verò certò affirmat aliquot Poetas ætate antèisse Homerum, ut Aristoteles primū sub initium Poetices de hoc scripsit: τὸ μὲν οὖν πρὸ Ὀμήρου εὐχρηστὸς ἔχοντες ἐπεὶ τὸ τοιοῦτον ποίημα, εἰκὸς δὲ εἶναι πρῶτον. *Eorum igitur, qui antecesserunt ætate Homerum, nullius tale poema dicere possumus: verisimile tamē est multos fuisse.* Deinde Cicero adhuc etiā modū in Bruto scribit. *Nec dubitari potest, quin fuerint ante Homerū Poetæ: quod ex iis carminibus intelligi potest, quæ apud illū in Phœacū & in procorum epulis canuntur.*

Tyrtaeus.] Quicquid hic habuerit ingenij ad poesim nati, id contulisse ad animos Lacedæmoniorum inflammandos adversus Eslenios patriæ hostes, ex his ipsius versibus facillè perspicitur potest, qui de virtute bellica scripti existant:

Μέγας τίς καὶ τὰ λείπει κατ' ἀλκιμονέες τε θυμὸν.

Ὁ νεός οὐδ' αἰεὶ δ' ἀμυπηρεκτιόνας;

Ὁ δὲ λίαν μεθύντες ἐν εἰρήνῃ δὲ δοκέειτε

Ἦδ' αὖτ' ἀτὰρ πόλεμον γαῖαν ἀπασσιν ἔχει.

Quousq; desides eritis? quādo magnum & fortè animum habebitis.

O juvenes? non metuitis finitimos hostes?

Usque adeo ignavi & remissi tanquā in pace videmini desidere

Quum universa terra bello sit occupata.

Quis autem & cujas fuerit, quidque in vita gesserit, nobis Suidas his verbis præter ceteros indicavit: Τυρταῖος Ἀρχιμυβρότης Λακωνῶν ἢ Μιλησιος ἑλεγεπώδης καὶ ἀνὰ κρητῆς. ὃν λόγος τοῖς Μέλεσι χρηστὸν μανὸν παρὰ τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ πολεμοῦντας Μεσσηνίοις ταυτὴν ἐπηκτεῖτο ποίησαι ἐς δὲ παλαιὰ τῶν οὐχ ὀλίγων τοῖς ἐπὶ καλῶν ἐργοῖς, ἢ καὶ παλαιότερον ἢ καὶ οὐ κατὰ πλὴν δὲ ὀλυμπιάδων. ἐν γὰρ πόλεμῳ Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀποδῆκας δὲ ἐλεγεῖας καὶ μέλη πολεμικά εἰς βιβλία. οἱ Λακεδαιμόνιοι ὁμοσάν ἢ Μεσσηνίῳ αἰρήσειν, ἢ αὐτοὶ τεθνήσκειν. χρηστὰν δὲ τὴν Θεῶν, στρατηγὸν παρὰ Λίβυαν λαβὼν, λαμβάνει Τυρταῖον τὸν ποιητὴν χωρὶς ἀνδρα. ὅς ἐστιν ἀρετῶν αὐτοῦς παροχῶν εἰς τὴν εἴτε πλὴν Μεσσηνίῳ, καὶ ταυτὴν κατέσκαψαν καὶ τοὺς εἰρηματικοὺς ἐς τοὺς εἰλωτοὺς κατέταξαν. i. Tyrtaeus Archimbroti filius Lacōani Milesius Poeta elegiacus & tibi cen fuit: quæ fama est suis modis incēdisse Lacedæmonios ad bellū, & cōmissō prelio illos reddidisse hac viā Messenios superiores. Est autē vir prisci sæculi, ætate septē, qui vocatur, sapiētiūbus equalis, aut etiā superior floruit igitur Olympiadē circiter trigēsima quintā. Descripsit Lacedæmonis formā Reip. administrādæ, & vitæ rectē instituēdæ præcepta versibus Elegiacis, & carmina ad usū bellicū apta tradidit libris quinq; cōprehēsa. Lacedæmonij autē jurārūt se aut urbē Messenē capturos, aut in opugnatione morituros. Edito autē oraculo, ut ducē ab Atheniēsis deligerēt, Tyrtaeu accipit Poetā, virū claudū: qui cohortatiōe ad virtutē factā cepit Messenē anno post vicēsimo & eā funditus evertit, & captivos in numerū servorū adscripsit. Appellatur hic Poeta lib. i. de Legibus, & reprehenditur, quod virtute bellicā immodicè laudatā chorū reliquarum virtutum prætermisisset, vide locū, ut

brevitati studeam. Quod si plura his expetes, vide quoque Athenæum lib. 14. Strabonem lib. 6. Pausaniam in Messenicis. just. lib. 3. & Plutarchū in libello, ubi disputatur de majori prudentiā terrestrium, & animalium aqualium.

Per carmina.] Quomodo sortes hīc sumantur pro vaticinijs, oraculis, & Deorum responsis manifestum est e l. 1. Valer. Max. Cujus rei explorandæ gratiā, legati ad Delphicum oraculum missi retulerunt, præcipi fortibus, ut aquam ejus lacus emissā per agros diffunderent. Hæ autem sortes versibus Hexametris pronunciabantur, quales memorat Plutarch. in Theleo.

Ἄσπερ τὴν πρῶτον τι πόδας, μέγα φέρτατε λαόν,

Μὴ λύσῃς πρὶν δόμον Ἀθηνῶν εἰσυχνέσθαι

Mire pedem exertum, quo non præstantior alter,

In populo ne solve prius, quā prosper Athenas

Ingressus fueris.

Quamvis autem Græci eādē notione proferant κλήρον, κλήρε καὶ πεισούς, hic tamen auctor aliter pronunciavit, ὁθεν Τροίηντα παρὰ τῶν ἀνέκων τοῦ πρὸ τῶν τῶν Θεῶν φανῶν: unde profectus Trozenem retulit Pytheo Apollinis sortē, cujusmodi etiam referet Thucydides lib. 2.

Ἦξει Δαρδανὸς πόλεμος καὶ λοιμὸς οὐκ αὐτῶ.

Doriacum veniet bellum, mox peste sequente.

quales etiā satis notos Cicero de Cæso lib. de Divin. & Ennius memorant: quales deniq; Sibylla nuncia & interpres Apollinis creditur fuisse.

Ei vite.] Poetæ Gnomologi, qui præcepta Philosophiæ moralis versibus tradiderunt, ut Hesiodus, Theognis, Pythagoras, Phocylides, & similes intelliguntur.

Gratia tentata.] I. benevolentia regum vi carminū cōciliata est Poetis. quorum studio & operā nihil optabilius fuit Alexandro Macedoni, quum tantoperè desideraret sibi aliquem Homerum dari, ad res ab ipso gestas immortalitati consecrandas. Hac fuit arte pergratus Ennius Scipioni Africano: Euripides Archelao: Anacreon & Aeschylus Polycrati: Simonides Hieroni Syracusano: Aratus Antigono: Virgilius Augusto: hic denique Poeta Macenati.

Pieris.] I. carminibus a Musis Pieriis dictatis, de quibus dictum est in Gram. Od. 4. l. 1.

Ludus.] Non solum, inquit, Poetica in rebus serijs ac gravibus locum potest habere, verum etiam in ludicris in quibus hodie solum versari videtur. Addit ad extremū recreationem animorum & solatium, quod illa solet afferre labore fessis, ut de Solone monuimus Od. 1. l. 1. ex Plutarcho.

Ne fortē.] Videtur apertius explananda Ellipsis, quæ est obscure inclusa & comprehensa in antecedentibus. Hoc tibi præcepi & tradidi, o maxime natu Pisonum, ne fortē studium Poetices, ac præsertim acre & accuratum tibi, ut quondam alij, de decori & probro fore putares: sed contrā illud egregiè positum, atque ex eo poema politum & arti consentaneum magno tibi & familiæ decori & ornamento futurum existimares.

Lyra solers.] Similis syntaxis a Grammaticis profertur e l. 7. Silij, ubi Fabius dicitur *solers cunctandi*. Vox autem est Festo conjuncta a verbo, *Osco, follo, toto & ars*, ut solers sis totus prudens: qualis natural. 2. de nat. Deor. provida & solers vocatur. E ratione vocis prioris *follo*, videtur scribendum esse *folers*, gemino ll.

Naturæ.] Hæc questio de viribus naturæ atq; doctrinæ satis videtur a nobis explicata: primū Ode 4. l. 4. in Dialect. deinde Epist. 18. in fine Grammaticorū, ac postremò paulò antè ad hunc versum, *ingenium misera*, &c. ubi etiā fuit demonstratum, a quibus olim fuerit agitata: quæ omnia poterunt studioso lectori satisfacere repetita: fin autem hæc attendantur, Diu multūq; dubitatum est, atq;

est, atq; proposita est hæc quæstio, utra plus afferat adju-
menti ad carmen rectè laudabiliterque pangendum, vis
ne naturæ, an ipsius artis facultas & præceptio; in li-
tera videtur Ellipsis particulæ dubitantis, *Naturæ* ne, ex-
plenda. Quamquam autem Cicero in oratione pro Ar-
chia Poeta plus videtur naturæ tribuere, quam arti; cogi-
tur tamen vi experientiæ astipulari sententiæ nostri
Poetæ: sicille: *Ego multos homines excellenti ingenio
ac virtute fuisse sine doctrina, naturæ habitu propè divino
per se ipsos & moderatos & graves existisse fatcor. Etenim il-
lud a iungo sapiens, ad laudē atq; virtutē naturā sine do-
ctrina, quā sine natura valuisse doctrinā. Atq; idē ego cōiē-
do, quā ad naturā eximā, atq; illustre accesserit ratio quæ-
dā, conformatioque doctrinæ, tum illud nescio quid præcla-
rū ac singulare solere existere. Idē lib. 2. de Orat. Neq; tamē
ignoro, quæ bona sint, fieri meliora posse doctrinā, & quæ
non optima sint, aliquo tamen modo acui & corrigi posse. Fa-
bius quoque Quintil. lib. 11. cap. 3. cum nostro Poeta fa-
cere videtur. Verum illi per suasionē suā fruatur, qui homi-
nibus, ut sint oratores, satis putant nasci: nostri labori dent
veniā, qui nihil credimus esse perfectū, nisi ubi natura curā
juvetur. In hoc igitur non cōtūmaciter cōsent oprimas p. r-
tes esse naturæ. Hoc tamen ita distinguit, ut in oratore sū-
mo plus artis, sed in mediocri plus naturæ requiratur. Ter-
tiades autē Phæmius cantor Odus. γ. gloriatur apud U-
lyssē per se Musicum esse sine arte cuiusquam & do-
ctina conservandi sui causā:*

Γενέμαι δ' Ὀδυσσεύς, σὺ δὲ μ' ἀδελφεοὶ καὶ μὲν ἐλέησον.
Ἀντὶ τοι μετόπισθε γὰρ ἔοικας, αἶψα δ' αἰείδων.
Πότ' ἔστι, ὅς τις θεοῖσι καὶ ἀνθρώποισιν αἰείδῃ.
Αὐτοδίδακτος ἴμι' ὅς τις μοι ἐν φρέσιν ὄμμας
Παντοίας ἐνέεισεν.—

*Supplex tibi, genua amplexor, o Ulysses: tu mihi pla-
care & mei misere.*

*Erit postea tibi dolori, quum Musicum
Occideris, qui & Deorum & hominum laudes cano.
Per me doctus sum, & sine præceptore sum Musicus.
Deus enim*

Inserit varios mihi canendi modos.—

Idē videtur Pindarus, ut prius sentire Od. 9. Οὐλύμπ. Anti-
Athrescolo 16. de Epharmosto Opuntio:

Τὸ δὲ φῶς, κρατὶσιν ἀπαρ.
Πολλοὶ δὲ διδασκταὶς
Ἀνθρώπων ἀρεταῖς καὶ θεῶν
ἄριστον ἔλεδον.
Ἄνδρες δὲ θεῶν, σισυγα—
μῖνα γ' ἡ σκαίοντες χρεῖν
Μέκασον

*Quicquid proficisciscitur a natura, optimum est,
Pleriq; quidem homines partis disciplinā
Virtutibus aggressi sunt
Gloriam assequi.*

*Sed quod non existit e divino & naturali ingenio,
Nihil est eo oblivione deletio ineptius.*

Audiat postremò Plutarch⁹ ἐν τῷ περὶ παίδων ἀγωγῆς sub
initio, ubi collatione familiū confirmatur locus nostri Po-
etæ: περὶ δὲ τῆς ἀγωγῆς καὶ διὰ λεκτέον καθόλου μὲν εἰπὼν, ὅ κατὰ τὸν
περὶ τῶν, καὶ τῶν ἐπισήμων λέγειν εἰσάγει. ταῦτον καὶ κατὰ τῆς αἰ-
τῆς φαιδρῆς ἐστὶν αἰεὶ τὸ πάντεσσι δικαιοπραγίαν τελεῖν δεῖ συνδρα-
μεῖν, φύσιν, καὶ λόγον, καὶ θεῶν. καλὸν δὲ λόγον μὲν τὴν μάθησιν, ἐπὶ
δὲ τὴν ἀσκήσιν. εἰσὶ δὲ αἱ μὲν ἀρχαὶ τῆς μαθήσεως. αἱ δὲ χρεῖσες
τῆς μελέτης. αἱ δὲ ἀκρότητες πάντων. καὶ ὅτι ἂν τὸ λέγειν τὴν τέχνην,
κατὰ τὰ τ' ἀνάγκη χροῖν γινώσκειν τὴν ἀρετὴν. ἡ μὲν γὰρ φύσις ἀνδρὶ
μαθήσεως, τὴν φωνὴν. ἡ δὲ μάθησις διὰ τὴν φύσιν ἐλλείπει. ἡ δὲ ἀσκήσις
χρεῖς ἀμφοῖν ἀτελής. Dicēdū igitur est de pueris inst. in hīs in
sūma, quod de artibus & sciētiis dicere insuevimus. Idē etiā
de virtutibus dicēdū, quod ad perfectā boni & a quo actionē
tria concurrere oporteat; naturā & rationem & usum. Vo-

co autē rationem, & perceptionem artis, & usum, exercitā-
tionem. Principia quidem ad doctrinam pertinent, usus autē
ad meditationem, & consummatio ad omnia simul tria: qui-
bus positus, si quid defuerit, necesse est ab ea parte mutilam
& mancā esse virtutem. Natura enim sine disciplina cæ-
ca est. Huic autem secreta a natura dēst actio recta. Postre-
mò exercitatio ab utraq; deferta, nō perducitur ad exitum.
De hac quæstione potest etiam legi libellus Iocratidis con-
tra Sophistas: ad quā pertinet Apophthegma, quod La-
erti⁹ lib. 5. tribuit Aristoteli, ἡ μὲν ἡγεῖται ἀπὸ τῆς περὶ ἐκχρησ-
τῆς καὶ λαμβάνει τὸ εἶδος, ἡ δὲ λογικὴ ἀπὸ τῶν μαθημάτων, ut visus
accipit lucem ab acre ambiente: sic animus a disciplinis, &
documentis. Hæc quidē omnia valdē illustrant Iocratij sen-
tentiam de veris Poeticis causis.

*Laudabile.] Non mediocre, & tolerabile præceptum
fuit, sed illustre, summum, & singulare.*

*Arte.] An ductu artis, certis, & indubitatis præceptis
rectā scribendi viam, & rationē præmōstrantis.*

*Ego nec.] Ἄν τις τῶν ἱπποκράτους, ubi concedit quidem alijs
scriptoribus potestatem de hac quæstione, quid velint, sta-
tuendi: sed ita, ut ipsi sit integrum consummare, triū causā
farā consensionem ad laudabile carmen requiri. Huic ta-
men sententiæ videtur repugnare Od. 3. l. 4. ubi afflatū,
& favorem Melpomenes facit principē, & solam, Poeti-
ces causam. Hæc habet emphasin τὸ ego.*

*Nec studiū.] Est hic locus interpretatio versuum Si-
myli supra ad versum, ingenium misera, &c. in Gramma-
ticis scriptorum. Videntur autē nomine studiū duæ causæ
significari; cognitio artis, ejusdēq; exercitatio, & usus,
que pariter, æqualitēq; cōditionē naturæ juvare solēt,
atq; agricultura fecunditatē soli quamlibet fertilis.*

*Vena.] Pro quo dicit Od. 18. l. 2. benignam ingenij
venam.*

*Rude.] I. nullā doctrinā, & humanitate exculatā, & po-
lita naturā, quos progressus facere possit, non video: sed
intellige utramq; & naturā, & artem, sic cōparatam, ut
ambæ necesse habeant mutuas sibi tradere operas ad cō-
munem utilitatem. Sallustius in procemio conjurationis
talem animi, & corporis conjunctionem in re aliqua sus-
cipienda, & conficienda requirit, ita ut uterq; per se en-
digens, alterum alterius auxilio eget: quē locū citat Dona-
tus in explicando versū Heaut. Act. 2. Sc. 1.*

*Aut ego profectō ingenio egregiē ad miseriam natus sum.
Ingeniū] ait, naturalis est sapientia Sallust. in Cōjur. inge-
nium nemo sine corpore exercebat. Hanc naturæ propensi-
onē & expressit etiā in Phor. Act. 1. Sc. 2. de Demiphone,
qui non fortunā, avarus erat, sed naturā, dum dicit, sic est
ingenium.*

*Conjurat.] Cōjurare Græcè dicitur ἐπιμαχίαν ποιεῖν, id est
ἀλλήλων βοηθεῖν, subsidiariam inire societatem ad rem sibi mu-
tuo ferendam.*

*Studet.] Variè construitur hoc verbum: sed cum infi-
nito & accusandi casu ferē notat animi affectum ut Cice-
ro in Partit. studeo, mi pater, Latine ex te audire, & in or-
rat. post reditū: Quum literas studere incipit, & nihil ali-
ud studet, nisi ut te videat, pro, cupit & optat: ego tamen
cum infinito junctam unā cū affectu operam significari
arbitror, sicut hic, ita Od. 2. l. 4.*

*Pindarum quisquis studet emulari.] Qui igitur cupit as-
sequi propositum & ad illius exitū pervenire, omni stu-
dio, operā & labore curat, totōq; animo in id debet in-
cumbere, quantiscūq; naturæ dotibus ille valeat. Alio-
qui hæc, ut incultus ager, infelix lolium, & carduos, &
alias steriles herbas, & frutices, pro frumentis referent,
vitia loco virtutū. De meta fuit Od. 1. l.*

*Multa.] His quattuor verbis summā contentionē, &
certimūque studium, in his qui in aliquo excellere vo-
lūt, præter vim naturæ, requirit. Venere & Baccho melius
quadras*

quadrat ad continuationem ejusdem tropi, quàm, vino. Vini autem usu Plato 2. de Leg. pueris interdictum ferè usque ad vicesimum annum, & Hesiodus Veneri maribus ad annum ferè 30. Monet igitur hic Poeta, continentissimè, & temperantissimè huic esse vivendum, qui non solum carmen laudabile, verum etiam qui quodlibet opus egregiū, ac singulare, cupiet facere.

Qui cantat.] Hunc tibi cinem Græci dicunt *πυθαίων*, vel disjunctè, *πυθία* & *αἰών* τα, ἢ *πυθαῖον* τα. Fuerunt autem Pythia celebritates, & festa, in honorem Apollinis, propter occisum Pythonem serpentem, de quibus sic Ovid. 1. Metamorph.

Instunt sacros celebri certamine ludos,
Pythia perdomita serpentis nomine dictos.

Alij tamen desectunt *παρα τὸ πυθαῖον*, ἢ *παρα τὸ πύθεον*, a fuscitando oraculo, vel a putrefaciendo: quod hujusmodi serpentum monstra ferè e putredine, & corruptione, nascantur post inundationem fluviorum, ac maxime Nili.

Ego mira.] Referuntur verba inertis Poetae defendentis suam imperitiam suo, & proprio, judicio, dum se existimat dignum medio artis poeticae gradu, & in postremo versantibus pessimè optat: quod dum facit, prædottibam puerorum, & Gymnasij magistrum, imitatur: qui provocans illos ad metam cursum, proponit omnium celerissimo, & primo aliquod honorificum præmium: tardissimo autem, & postremo, tanquam scabioso, infamie notam. Ideoq; pudet illum in postremis relinqui, vel potius superari & inferiorem esse: sic enim Græci, *λείπεσθαι ὑπὸ τῷ ἀρετῇ*, superari virtute ab aliquo, dicunt. Sed de verbo pangendi dictum est Epist. 18. l. 1.

Præco.] Pro vocabulum *qui* sequens videtur redundare, ut faciliè intelliges ex suppleta comparationis nota sic in apodosis, sic Poeta dives, &c. sed de utroque præconis officio dictum est Epist. 7. lib. 1. Quo autem pacto mores præconum cum illis assentatorum conveniant sic habeto: Ubi quaestus gratia clara voce illi rebus vendendis statutum pretium pronunciant, eò statim vindique concutitur: non alius fit assentatorum concursus ad inertes Poetas, præsertim si divites fuerint, postquam significarunt se aliquod poema condidisse, quod illis ad omnem assentationem eruditis, & multa inconsideratè approbantibus dabatur: a quo Horatius se semper abhorruisse, quum ad hujusmodi censuram vocatus esset, aut carmen fecisset. Epist. 19. scribit:

Non ego ventose plebis suffragia venor,
Impensis canarum & tria munere vestis,
Non ego, nobilium scriptorum auditor & ultor,
Grammaticas ambire tribus & pulpitæ dignor.

Ad lucrum valet ad dona, & munera, quæ Poeta iners dat Criticis assentatoribus. Monentur ergo Pisones de vitæ assentatorum mendacijs, quos Aristhenes solitus erat dicere corvis esse deteriores, quod hi mortuos tantum exederent: illi verò vivos etiam vorarent.

Dives.] Hic versus fuit Saty. 2. l. 2. & satis copiosè explicatus.

Si verò est qui ponere &c.] Pro, si est aliquis, ut Od. 1. l. 1. Est, qui nec veteris pocula Massici spernit. Ponere unctum est mescam lautā, delicatis ac suavis epulis instructā, sumtuosam, opiperā tenere. Gall. *Tener bonne table*, qualem confectabatur Aristippus Diognes autē tenuē, siccam & squalidā, ut est Epist. 17. ad Scævam.

Accedet siccus ad unctum. Ex hoc quidem loco conficiunt quidā *τὸ unctum* de homine intelligendū, qui lotus & unguento perfusus accersitur ad cænam, & commodè collocatur, lautèque tractatur. Malo equidem illud intelligi de convivatore opulento, qui possit lautam instruere mensam censoribus poematis futuris.

Spondere.] Fidē jubere pro paupere obærato. Gal. *Pleger & respondre pour un pauvre homme endebte.*

Implicitum.] Aliā declinatione usus est. 5. Epod. *Candida brevibus implicata viperis crines.* Valet illaqueatū & involutū, vnde nequit se expedire, & exsoluere sine ope alicujus divitis. Ideoq; *lites atra* dicit pro exitiosis, noxiis & lethiferis: quemadmodū mortem, & fila Parcarum dixit *atra*, Ode 22. l. 1. & 3. l. 2.

Internoscere.] Pro, mendacem & verum amicū internoscere, Cicero dicit falsum a vero, per præpositionem, non per copulam, ut in dialogo de Amicitia: *secerni autē blandus amicus a vero, & internoscere jam potest.* Præterea in *beatu*, intellige, divitis: ut loquutus est Saty. 6. l. 2.

Divites homines, an sint virtute beati.

pro divite & opulento, quod est Græcis etiam usitatum, sicut ibidem ostendimus.

Tu scis.] Tu maxime natu, si ve donaveris alicui Critico, si ve donare voles. munus, nolito illū præmonere de dono futuro ante auditionem tuorū versuū: secus improbandum probabit. Hoc valet plenum lætitiæ, id est, lætū & gaudentem fiduciā promissi doni.

Super his.] Quod Græci dicunt, *πρὸς ἢ ἐπὶ τούτοις*, adhuc vel præterea, ut admonui Saty. 6. lib. 2. Sed vide, Lector, nū *super* hic sumi possit, ut in illo Virgilij versu sub finem 2. 5. *Aeneid.* ἐπὶ τούτων, ex his, vel de his.

Multa super Priamo rogans, super Hector multa fingit igitur assentator Criticus spe doni ingētē sibi gigni admirationem ex recitatione poematis. qd' varietate affectuū & gestuū exprimere tentabit.

Stilla.] Lacrymas copiosè effundet vi lætitiæ expressas. *σὺν παντὶ*, ex angulis oculorum, quibus non est habenda fides, nisi velis miserè falli. Dolo enim falsarum lacrymarum vaser ille Sinon Virgilianus perdidit Trojanos: ita hic assentator amicos. Hoc verbum *κατακλύσας* inclinatur a *stilla*, & hoc a *stiria*, hoc deniq; ἀπὸ τῆς *σειρᾶς*, ab eo, quod est tenue. Distingunt autem Grammatici guttam a stilla, quod hæc ita dicitur, dum cadit: illa dum stat, & pendet. Similis fortassis est differentia inter *τὴν σαρῖνα*, & *τὴν σαρῖνα* idem sonantes.

Salut.] Exultat bit lætitiā propter elegantiam, & artificium tui poematis: in quo tamen nihil est hujusmodi.

Conduci.] Olim præfixæ mulieres, quas Græci *ἑλκυστίνας* vocant, mercede conducebantur ad mortuum cujus funus efferebatur, lugendum, & lacrymis decorandum, & hæc copiosius falsas profunde bant lacrymas, quàm qui verè, & ex animo lugebant, & lacrymabant. Sic Terentius loquitur: *utinam verè, & ex animo istud diceret*, quod Græcè dicitur, ἐκ τῆς καρδίας, καὶ ἀληθῶς, καὶ κλαίοντες, καὶ δακρύοντες τὸν ἀποθάνοντα, lugent, deplorant, & lacrymæ professantur verè, & ex animo mortuum.

Propo.] I. fusus lacrymant, & magis ferè lugent, quàm qui gravem corde premunt dolorem.

Derisor.] Hoc usus est Sat. 6. lib. 1. *Ut semper eris derisor ad omnes.* & Epist. 12. lib. 1. *derisor tui leli.* Ipsi autem primigenium *derideo* sic explicat Donatus Adelph. Act. 5. Sce. 3. ridet, inquit, qui simpliciter id facit: deridet autem, qui cum alterius irrisione, & contemptu ridet. Pro quo Cicero in Paradoxo usurpat, *veniātur igitur irrisores hujus sententiæ, & orat oris.* οὐκ ἔστι καὶ γελασῶν, ἢ ἐπεγελῶντες τὰ τριλόγη, καὶ διανοήα.

Culullis.] De hac voce diximus Od. 31. l. ut de lenimento vini, & de ratione explorandi amicos Od. 21. l. 3. Est autem, urgere culullis, aliquem vi poculorum, & largioris, meraciorisq; potionis elicere quicquid latet secreti abditum in mente bibentis. Gallicè, *contraindre a force de boire a faire quelque chose.*

Perpexisse.] I. eum vino student tentare, & obruere, cujus mores explore, & pernoscere velint. Longè fuit

alia ratio Physiognominibus, quae pernoscebant, & explorabant mores naturaeque hominum ex corpore, oculis, vultu, fronte, ut Cicero lib. de Fato ait, & lib. 5. Tusc. verbo nostri Poetae utitur: *Socrates dicitur, quum in conventu vitia collegisset in eum Zopyrus, qui se naturam cuiusque, ex forma perspicere profitebatur, derisus est a ceteris, qui illa in Socrate vitia non agnoscerent: ab ipso autem Socrate sublevatus est, quum illa sibi signa inesse, sed ratione a se dejecta diceret.* Verbum perspicere plusest Grammaticis, quam intueri, quo usus fuit Epodis 5.

Quid, ut noverca, me intueris? quia hoc de manifestis, illud de reconditiore dicitur: ubi opus est acie oculorum perspicaci: quod aperte indicat locus Ciceronis Epist. 9. lib. 1. ad Famil. *hic mea vita cursu offendit eos fortasse, qui splendorem, & speciem huius vitae intuemur, solitudinem autem, & laborem perspicere non possunt.* Sed quid obscurius hominis naturam, ficta saepius, & simulata, quae hic proponitur, cognoscenda? Hoc discrimen observatur in verbis Graecis ὁρᾷ, καὶ θεωρεῖ Epistola 6. Ifo-cratis ad liberos Iasonis, οἷμα γὰρ οὐκ ἠκιστα τῶν περὶ τὴν τιμὴν παρορῶν ὡς οὐκ οὐδὲ ἐξουσίας, καὶ τὰ κέρδη, καὶ τὰς ἡδονὰς ὁρᾷ, καὶ τὰ τῶν ἀπολαύσεων προσδοκᾷ. τὸς δὲ τὰς χάρας, καὶ τὰς φέβας, καὶ τὰς συμφορὰς τῶν τοῖς ἀρχαῖς συμπεπληγμένους, καὶ τοῖς εἰδοῖς αὐτῶν θεωρεῖσιν. opinor multos vobis adesse, qui non minimè vos evacuunt ad tyrannidem firmandam, qui considerant quidem auctoritatem, & questum, & voluptates intuentur: turbas, terrores, calamitates, in quas incidunt tam principes, quam ipsorum amici, non perspiciunt, id est, ut loquutus est Satyrà. 3. lib. 1. in illis non cernunt acutum, καὶ οὐκ ἐκτελέουσιν, ut illic sumus interpretati.

Animi. I. noli ignorare ingenium, & mores illius, quem ad censuram tui poematis admittes, quae omnia saepius involucris simulationum obteguntur, more vulpis astuta. Sic τὸ ἀνὶμὶ videtur explicandum, ut Graeci dicunt, γινώσκων τοῦ τινος, ἢ οὐκ ἀγνοῦν, ἢ οὐκ. Qualia etiam sunt haec Theognidis:

Μή ποτ' ἐπαυέσῃς, πρὶν ἀνείδῃς ἀνδρᾶ σφελῶς
Ὀρῶν καὶ ρυθμὸν, καὶ τρεπὸν, ἔστι δ' ἀνὴρ ἦ.

Nunquam laudaveris quenquam, quin prius certe tenueris

Naturam, ingenium, mores, quibus praeditus sit.

Vulpis autem ingenium tum quotidianis periculis, tum apologis Aesopici nobis omnibus notius est, quam pleraque alia, quae de ea scribi praeterea possent.

Quintilio. Adhuc docuit censuram, & iudicium assentatoris de poemate vitandum: nunc contra expetendum & sequendum iudicium de eodem viri boni, & veri amici: qualis fuit Quintilius Varus, de quo fuit Ode 6. & 18. lib. 1. & 24. ejusdem. Hic certe fuit exactissimus poematum exploratur, & liberrimus castigator: quale Franciscus Luissinus mihi indicavit apud Plutarchum, ἐν τῷ περὶ τῆς Ἀλεξάνδρου τοῦ μεγάλου ἡ εἰρητῆς λόγου. οἱ δὲ τὸ ἀνὶμὶ αὐτοῦ τὸν ποιητὴν φιλεῖσθαι τὰς λατομίας ἐμβολὰς ἐπὶ τῇ φράσει αὐτῆς διαβῶσθαι καὶ δεῖν, εὐδὲς ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἔλ-
λῶ μέχρι τῆς κορυφῆς αὐτῆς περὶ τὴν φράσιν. in posteriori oratione de Alexandri fortuna aut virtute: qualis etiam erat Dionysius, qui in latomias, carcerem, Philoxenum Poetae coniecit, quod ipsius Tragediam emendare iussus, totam jam inde a principio usque ad finem oblitteravit.

Corrige. Verba Quintilii ad Pisonem maximum, qui sic agebat: Tu Piso maxime, age, corrige hoc, & hoc, id est, hunc & illum locum tui poematis. De fides dictum est in Grammaticis Epist. 1. lib. 1.

Melius. Est hica superior repetendum si tu negares te bis, & ter frustra expertum correctionem, melius locos indicatos corrigere posse, Varus ἐκέλευε πάντ' αὐτῷ πεισιν ὁ βαλίσκων τὰ πεποιημένα, jubebat obliterare omnino tuos versus inconditos, & incomptos, & alios facere.

Malè ternatos. Hoc Graecè dicitur, ἐπὶ κακῶς τοῦ δὲ τὰ nam Latini sunt mutuati τὸ τὸν a Graeco τὸν, & hoc παρὰ τὸ τορῆν, a pertundendo & perforando.

Si defendere. Quod si malluisses illos vitiosos, ut tolerabiles, tueri, quam emendare, talem admonitionem o-mittebat, & te sinebat solum sine aemulatione cuiusquā probare tuum studium, & poema. Non est hic intermissio monitoris infimulanda nimiae severitatis, sed Pisonis indocilis pertinacia maximè reprehendenda, qui putaret eò poema suum alijs iri probatum, quod sibi soli laudabile visum fuisset; sed longè aliter secum debuerat cogitare, ea demum laudabilia duntaxat esse, quae, ab omnibus, aut certè a quamplurimis laudari solent ex quo liquet inter omnes, poema illud incultum, & inornatum esse, quod ab auctore solo amatur, & omni vi rivales alliciendi, & attrahendi in amorem sui videtur carere. Sumere operam inanem dicitur a Terentio per adverbium loco huius adjectivi, operam sumere frustra, & a Cicerone, frustra suscipere laborem.

Bonus. I. peritus, ac iustus aestimator, & censor car-minis.

Inertes. Id est, virtute carentia tollet, id est, arte, ut superiori Epist. dixit. Hic asyndeta sunt, quae Cicero vocat dissoluta, versus ad artem non factos vel potius sine arte conditos damnabit: asperos malesque sonoros acc-sabit: nimis aspera sano levigabit cultus: & ambitiosa det: luxuriantia compescet: quae Graecè dicuntur ἀσύν-
μητα, τὰ ἢ κατὰ τὴν ἀσύντητον, inornatos atro notabit. Hec septem facti poematis vitia patti in methodum Diale-

cticam, partim in Rhetoricam eloquutionem concepta sunt, & infusa: duo quidem, primum & postremum, in priorem: quinque verò interjecta in posteriorem. Pro al-linet Cicero dicit in orat. pro Cluentio, interlinet testa-
mentum, quod Graecè dicitur ἐξάλεσθαι, & ἀβελῆσαι, ut Cic. 1. 9. Epist. ad Fam. 2. Alter Aristarchus hos ἀβελῆσαι, id est, expungit, ac delet. Puto autem hunc esse Aristarchum, de quo Plutar. in vita Homeri scribit, εἰς δὲ αὐτῷ ποιήσεις ἀντὶ τῆς ἰσῆας, καὶ Ὀδυσσεὶς ἀνημμενὴν ἐκ αἰτίας τῶν γραμματικῶν περὶ Ἀρίσταρχου. id est, sunt autem ipsius poemata duo, Ilias & Odyssea, virumque ad numerum Graecarum literarum distin-
ctum, non quidem ab ipso Poeta, sed ab Aristarcho Gram-maticum illius etatis principem: qui jam è proprio nomine trā-
sierit in commune, ad exactissimum artis inquisitorem significandū, ut praeter locū superiorē tribuatur etiā Atti-
colib. 1. Epist. 9. & in orat. contra Pisonē, quem appellat nō Aristarchum, sed Phalarim. Itē 1. 3. ad fam. Appium. Fuit alter Grammaticus nomine Aristophanes talis acri-
bastes scriptorū, de quibus Quintilianus: neque ego exi-
stimo esse Aristarchum, ὅς περ τὸν ἐν Ἐφίῳ μόνον εἶχε ἐ-
ξέλεσθαι, qui Ephesi singularem tenuit principatum, ut Sui-
das refert: neque etiam eum, quam Plutarchus in libel-
lo περὶ φιλαδέλφειας, scribit fuisse patrem Theodectis

Parum claris. Antè dixit: Proferet in lucem speciosa vocabula rerum. Ex hac autem verborum varietate ap-paret accurata Poetae scriptura.

Fiet Aristarchi. Desiderari hic videtur nota compara-tionis, tanquam, velut.

Nuga. Praetermissio officij in emendando poemate affert Poetae seriam existimationis iacturam, qui sic deri-sus & deceptus fuit. Posset tamen τὸ ἐκείπῃ sinistrè, expli-cari etiam, malè & perversè tractari, Graecè σκαλῶς ἐχόντων, quemadmodum loquitur Tac. utramque, eadē sinistrè acci-pi. Prendre l'une et l'autre manière en mauvaise part. Sic So-phocles σκαλὸν σόμα, pro improbum & perversum os dicit in Ajace, & Eustaht⁹ notat τὰ σκαλὰ καὶ ἐπαεῖς ἐξ ἐπὶ σκαλῆ-
se dici, τὰ μὴ εἶσα, ἀλλ' ἐξ αὐτῶν τὰ ἀγαθὰ. sinistra esse non fausta
est auspiciata: dextra autem fausta & bona.

Mala scabies. Suidat defleat Graecā vocē ἰσθῆν, huius
notione

motione respondentem. *πρὸς τὸ ἴδιον, ἢ οὐκ ἰδίον, scabere, fricare, & sic utraque, & Græca & Latina significatu, & notione inter se consentit. Dicit autem malam scabiem puto, quia hic morbus est multiplex, de quo vide Avicennam & Celsum, cui vnum scabiei genus est *ἀγρευ, ferinum*, exulcerans & saniosum, quod summam cutem inficit, & Romani verfabantur, sicut Hebraei vitiliginem & lepram.*

Regium. De hoc sic Plin. l. 2. c. 44. Varro regium cognominatum morbum arquatam tradit, quoniam multo curetur: quod ita vertit Gallicus interpres, *Varro dit que les anciens appelloient la jaunisse mal de roi, ou maladie royale, pour ce qu'on en guerist avec vin misle*. Eū autem Græci vocant, *ἰκτερόν, icterum* a colore Galguli avis, cuius aspectu ictericus creditur sanari, & avis interire, quem morbum medici scribunt ortum ex obstructione fellis, vel ex intemperie sicca & calida totius corporis, ac præcipuè hepatis: de quo vide etiam Celsum l. 3. c. 24.

Fanaticus. Hanc vocem nonnulli scribunt per *φ*, tanquam *ἀπὸ τῶν φανόν, ἢ τῶν φαντασμάτων*, a spectris, & visis, quæ sæpè pervertunt mentem, & gignunt furorē: cuiusmodi species rerum fictarum objectæ oculis Orestis & Ajacis feruntur: quibus variè agitati in primum quidq; obvium sæviebant. Alij malunt a fano deducere: quod qui sunt ita affecti, in locis sacris furant maximè.

Iracunda. Quæ irata facit homines *σελιναίεδαι, morbo comitiali agitari*, & insanīā laborare, quos sic affectos Græci vocant, *σελινοὶ, ἢ τοῦ, ἢ σελιναίου, ἢ σελινοδιδίμου, ἢ luna periculosus, lymphaticus, lunatus*. Hæc certè in eos obfcurè dicuntur, qui Poetam instinctu, & afflatu numinis, non doctrinā, neq; exercitatione fieri existimabāt. Sed de Diana acipius viribus, & nominibus, lege Od. 22. l. 3.

Vesanius. Quem Græci dicunt *τὸν μανιώδη, ἢ πρὸς ἀφρον, & quem, quia mens est illi malè sana, sapiētes fugiunt, & metuūt omnes*. Imprudentes verò eundē agitat, & ludos faciunt. In quibusdā exemplaribus legitur, *duo sublimis*.

Rustatur. Infami verbo turpitudine poematis notatur: quod ab aspera, & dura eloquutione fuscā tam graviter offendit aures audientium, quā rustus sceleris animæ nares. Potest tamen hoc epithetum referri ad opinionem mali Poetæ de falsā suorum versuum sublimitate, aut ad excellentiam, & dignitatem argumenti, ex quo putat illos cōstare. Sed hæc amphibolia certè minuitur lectione *sublimis*, ut malus Poeta intelligatur de se ac de suo poemate magnificè sentire.

Errat. Id est, in mentis, & corporis errore versatur. Merulis quoque intētus, significat, totum esse in excipiendo dolo aviculis: & hoc studio suspicere cælum, & in foveam minimè provisā decidere; nec ad ipsius lapsi quātumlibet clamantis, vocem quemquam accedere, nedūm accurrere, qui opem ferat: undè mihi magna est conjectura Poetam alludere ad talē casū Thæletis, cuius causā derisus est, & reprehensus ab ancilla, quod, quum non cerneret posita sibi ante oculos, & pedes, quæteret stultè cognoscere astra tam longè a se remota: de quo vide Laert. in ipsius vita. Non aliter superbus, & arrogans Poeta proprio sensui nimis deditus, labitur in magnum dedecus, cuius labem postea nemo curat eluere quod illam sibi sciens & prudens asperserit. Idem dixit Epist. 17. l. 1. sub finem de Plano, id est, scurra, & impostore.

Nec semel irrisus irrisus attollere curat

Fracta crure Planū, licet illi plurima manet Lacrymā, &c.

Longum clamat. *Ἀντιμυρία*, est, qualis Græcis, *μέγα βοή*, & Homero: *μακρὰ βοή*, ingentem clamorem prodāt. Io hic vox dolentis, & auxilium peccantis.

Empedocles. De hoc dictū est Epist. 12. vbi videas, num sit annotatum Aristotelem negare in Poetica Empedoclem Poetam fuisse: quia quod scripsit de natura rerū versibus, non est, *μίμησις*, imitatio qualis est poetica, sed res ipsa ingenij facultate magis quā artis, descripta. Ita Cic. v. detur de poemate Lucretij Epist. 10. lib. 2. ad Q. Frat. sensibile: *Lucretij poemata, ut scribis, nota sunt multis luminibus ingenij: multi tamen artis: ubi ego suspicor negationem non expungendam, & poemata potius e Varone ac Charisio intelligenda de alijs ejusdem versibus*, atq; de sex illis tritis hodie manibus hominum. Ibi Cic. videtur sic affirmare, in Lucretio plus ingenij, quā artis fuisse: quod est verissimum de sex illis libris. Memorandum tamen est, quod illic est omisum de genere mortis. Lactantius lib. 3. de falsa sapientia cap. 12. sic ait: *Empedocles se in ardentis Aetna specum intempesta nocte dejecit, ut quum repente non apparuisset, abuisse ad Deos crederetur*. Quam autem varia sit historia de ipsius excessu apud Laertium; vetior tamen eadem apud Strabonem lib. 6. & Lucianum in dialogo Menippi, & Acaci. item Tertullianus in lib. ad Martyres in exemplum contemnendæ mortis profert Empedoclis mortem. Meminit quoque ejusdem Nazianzenus in carmine ad Nemesium:

Ἐμπεδοκλῆς, σὲ μὲν αὐτὴν ἑτοῖα φασίγοντα,

καὶ βροτῶν Αἰτνάς περὶ κρητῆρος δεῖξαν,

Σαν δ' αὖλ' ἀπεβράσαντες ἐλαφρόνοιο θεῶο

Χάλαρα καὶ σὲ βροτῶσιν ἐταράξα πᾶσιν ἔθνησιν,

Κύδεις ὁ γινώσκοντα δι' ἀλκὰς ὁ ἀνιμάροιο, id est.

O Empedocles, te statim vanis rebus elatus & mortalem esse sedem monstrant ignis Aetnae conceptacula, postquā fervendo exspuerunt aenea calceamenta insanientis Dei, id est, ignis, & te ludum fecerunt apud omnes homines, qui mansae glorie percupidus miserè de filieris in flammam.

Est quoque Epigramma l. 3. Epig. non admodum huic dissimile, quod quia a Lambino est citatum, prætermittam. Hæc satis esse videntur ad ostendendum, malos, indociles, & superbos Poetas studio inanis gloriæ, & arrogantiae faciliè perdi. Hic autem Philosophus dicitur frigidus habitare ratione intemperata bilis atra, quæ fugida est, & ut morbi melancholici, sic insanientis causa: unde Aristoteles probl. 46. Sect. 11. sunt & qui frigidum & solidum arbitrentur, quia frigidus sanguine præditos desipere & timere, calido verò sapere & audere existiment, vnde Pindaro *οἱ σὲ* dicitur *ἀνδρὸς οὐκ ὀκνῶντος, & Virg. Georg. 2.*

Sin, has ne possim natura accedere partes,

Frigidus obstitit circum præcordia sanguis.

Contrà Lucanus lib. 2.

Fervidus hæc iterum circa præcordia sanguis

Incaluit.

Sed de temperati, vel intemperati sanguinis affectionibus & actionibus, vide Arist. lib. 3. & 8. de partibus animalium, ac præterea Medicorum scripta. De Aetna monte repetere notas in Oden. 4. l. 3.

Sit jus. Hic viderur ellipsis esse *συνδύσκει συμπεροματικῶς*. Insani igitur Poetæ ita sunt naturæ legibus comparati, ut invitis omnibus eant se perditum, nec ullum illis auxilium sit ferendum. Similis est sententia apud Senecam in Thebaide, *qui cogit mori nolentem, in a quo est, quique properantem impedit*, id est, tam datur vitio conservare invitum, quā illum occidere.

Idem occidit. Syntaxis est planè Græca: pronomen enim *αὐτὸς* passim apud Græcos reperitur cum dandocalu. Thucydides, *ὁ αὐτὸς ἐμὴν τῇ σε γνώμῃ, sum ejusdem tibi sententia*, pro, tecum, Latine. Sic hoc loco *τ' αὐτὸς* ποιεῖ τὸν πτενεντι.

Nec fiet homo. I. non respiciet, nec ad mentis sanitatem redibit. Insanus enim non videtur dicendus homo.

mo, quum formam hominis perdiderit, & ratione caruerit.

El ponet.] Non desinet vesanâ illâ cogitatione & desiderio infamis mortis, omniumque sermone terenda teneri. Quod autem ignominiosum sit, & furiosum se ipsum occidere, sive jugulatione, sive strangulatione, sive præcipitio, sive demersione, sive denique veneficio, non est, qui ignoret, quum omnium animi solâ hujus facinoris auditiõe perturbentur terrore, & corpora horrore concitentur. Aristoteles lib. 5. Ethico. ad Nicom. addidit voluntariâ mortem in temp. peccati, καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ ἑαυτὸν διαφθεῖσθαι, ὡς τὴν ἀπὸ τοῦ ἀδικουῦν. id est, *suuritur ei nota infamia, qui seipsum occiderit: quod civitati injuriam fecerit talis facti indignitate:* & Cice. 6. de rep. in Deum. *Quare est tibi, o Publi, & Pisonibus retinendus est animus in custodia corporis, nec injussu ejus, a quo ille vobis datus est, ex hominû vitam grandis est, ne munus humanum assignatum a Deo defugiss: videamini.*

In cineribus.] Hoc in proverbium abiisse certum est de adversis casibus, qui credabantur olim inveni jure, & religione sepulcrorum violatâ, quæ magno fuerunt in pretio.

Bidental.] Jos. Scaliger castigat Festum in definienda hac voce, & pro templo reponit notionem magis communem e Glossario, τὸ πονηρὰν νομήν, locum fulguritum & doctè confirmat etiam hominem dici bidental a Persio Sat. 2.

Triste jaces lucis evitandumq, bidental.

id est, de cælo tactum, ad quod expiandum opus erat hostijs bidentibus, de quibus fuit Od. 24. l. 3. & arâ constructâ, & consecratione aruspiciis: siquidem loca illa fulgurita, id est, de cælo tacta, sacra erant, & bidentalia vocabantur. Quod si quis cæde contaminatus, vel incestu pollutus, ingrediebatur, furijs statim agebatur. Morem autem fulminis expiandi Juvenalis Sat. 6. notat:

Atq, aliquis senior, qui publica fulgura condit etc.

Eundem quoq; Lucanus notavit:

Arvis dispersos fulminis ignes

Colligit es mæsto terra cum fulgure condit,

Datq, locis nomen: sacris tunc admovent aris

Electâ cervice marem.

Vide amplius de bidental, Agellium lib. 16. cap. 6. & Lilius Gregorius syntagmate 7.

Incestus.] Hic incestus ἐπὶ τὸς sumendum videtur pro flagitioso homine, & inquinato scortatione, & stupro cum sorore, aut cû Vestali. Itaque, incestus moverit, valet flagitiosus ille polluerit, & concitaverit illum locû fulguritum, & jam consecratum in se ipsum, vnde postea fuit actus in furorem.

Clathros.] Hac vox reperitur in utroq; genere masc. & neut. & deflectitur a Græca, κλειθρον, & hac πνεῦ το κλειθρ a claudendo, Itaque scribenda videtur per th. Gall. *il peut rompre les barreaux & treillis de sa cage* In ursum intellige inclusus: vnde, id est, ex hac custodia, & feritate bestialit translatio fit ad savitiam mulierum in amatores. Terent. Andr. Act. 2. Sc. 3. *ut ab illa excludar, hanc concludar:* apertius dicitur Act 5. Sc. 1. Phor. *conclusam hic habeo uxorem savam.*

Tenei occiditq, etc.] Hyperbolice hoc dicitur, pro nimis est molestus, obtunditq; auditorem immodicâ lectione.

Hirudo.] De hoc reptili aquatico vide Plin. l. 8. c. 10. cui ætate ipsius nomen sanguisuga ad rationē Græci sequentis impositum est ab effectu. Elephantum cruciatum in potum maximū sentiri hausta hirudine, quâ sanguisugâ vulgò capisse appellari adverto. Hæc ubi in ipso anime canali se fixit: intolerando afficit dolori. Idē l. 32. c. 10. explicat verba sapiētis Salomōis, proximè citadi, præter hirudinē, cui duo

sunt rami, id est, cui bifurca est lingua, quâ sanguine adhaerens, velut siphone, fugit. Plaut. in Epidico Act. 5. Sc. 2. *Jam ego me vortam in hirudinem, atque horum exsugo sanguinē.* Græci appellant βέλταν, ὡς τὸ βέλταν Atticū qd est ἀμείλυν, ἢ ἐκμύζειν, emulgere & exsugere, vnde Theocr. Idyl. β. βέλταν πνεῦν ἐκ τοῦ μέλαρ αἵμα, *hirudinem ebibere sanguinem atrum e corpore.* Septuaginta autem interpretes hac voce usi sunt cap. 30. Proverb. v. 15. pro Hebræa תרנגול, ubi sapiens ponit hoc reptile inter insatiabilia. Ajunt enim illam, si cruore plena deciderit è cute, & mox rursus eidē admota fuerit, detraheram, ut prius, sanguinē: nec Hæbræa vox ablu dit ab etymo utriusque, & Græca & Latine: inclinatur enim a radice βύγχασι: pervertit, obliquavit, & intorsit. ex hoc fortassis Græca voces ἐκχο, ἐλχο, ἐλκω. i. extraho, hulo, exulce: o, ut etiā Latinū Lacio, elicio nate sunt. sapiēs illic nomine hujus bestiolæ notat oppressores pauperū, qui obliquis illorū ac perverfis artibus excutuntur fortunis suis.

Explicatio Rhetorica.

Synecd. est generis pro speciali, tanquam diceretur, formineo capiti, ut illa post, *mulier formosa supernæ*, indicant.

b Apostrophe est, quâ sermo avertitur a Pisonibus ad familiares & amicos talis pictoris, vñ cum communicatione per negationem intelligenda: ubi etiam quidam agnoscūt paronomasiam in vocibus *admissi & amici*, sed si litera C. i. *cappa* æqualiter feriret omnes vocales, aut, ut Quintilianus dicit, perferret vim suam æqualiter ad illas omnes, nulla soni similitudo referretur.

c Altera est synecd. etiam generis, pro deformi, & in condito poemate.

d Alleg. est ab animalibus monstrosis sumta. ad carminis deformitatem indicandam, quod in singulis partibus sibi dispar, & dissimile, videtur, nedum in prima, & postrema.

e Procatalepsis est, vñ cum Prosopopœja cujusdam deformitatem talis poematis defendentis, ac tuentis. Quidam hic statuunt ἀνθυποπρόειν. sed quia hæc solet subijci interrogationi, non hic habet locum: pro qua simplicius, ac melius dicendum esset ἀποπροειν, *objectionem.*

f Hic est illa anthyphora, id est, responsio & subjectio per concessionem objectionis: nam Horatius, depositâ personâ, respondet de ratione æqualitatis prudenter habenda κατὰ τὴν ἐπὶ ἀνοσίαν, e similitudine soni in principio & medio.

g Anaph. est in earundem vocum repetitione initio sententiarum.

h Hac quoque ἀλλυγοεικός, e deformitate picturæ monstrosæ, ad asperam poematis discrepantiam transferenda sunt.

i Metaph. est, ac potius allegoria e multis metaphoris, a vestiarijs, qui pro decenti veste consuunt sæpè centones, vbi præcipuè datur exordio poematis rei inanimatæ sensus, & motus, pro ipsius auctore, qui gravia & magna initio pollicitus, tandem levia & indecora præstat. Quod si separatim consideres τὸ pannus purpureus, synecdochicè intellige de quo vis ornamento, ut verbū splendear de quavis exornatione.

k Quidam putant hic synecdochen esse generis pro specie, ut nemus Ariciæ, & arâ intelligitur, quorum descriptionem repete ex Grammaticis Saty. 5. l. 1. Alij verò auctoritate Servij in hos versus 3. Georgicæ:

Aut sicubi nigrum

frēti affirmant, hic non esse tropum: quia ille interpret annotat, vnde apparet quercum Jovis, & sacram umbram generā

generalia esse, non specialia, epitheta. Nam, ut diximus, omnis quercus est Iovi consecrata, & lucus Dianæ: contra Plut. in Romaicis, si auctoritatibus est certandum, scribit, multos circa urbem lucos esse Diis consecratos: nō magni tamen intererit, utram in partem acceperis. Quin etiam hæc addubitatio non nihil juvare intelligentiam videtur. l Epithetum sumi debet *μεταφυσικῶς* pro eo, qui prænunciat pluvias.

m Videtur hic synecdoche esse speciei, pro quovis gymnasmate, & rudimento, ut attigimus in Dialecticis, discentium pingere, & tabulas delineare: qualia sunt initia poetarum, quos hic perstringit Horatius, ubi est altera ad eundem apostrophe.

n Meton. est materiæ, p effecta, & excusa inde pecunia.

o Hoc dicitur *μεταφυσικῶς*, pro, cujus hominis naufragi effigies pingitur, vel imago naufragi exprimitur in tabula: sicut fractis navibus synecdochicis, pro singulari nave fracta.

p Alleg. est e metaphoris a figulis, quum propulcro, grandi, & excelso poemate promisso, redditur deforme, perexiguum & remissum. Quod si consideres separatim, alterum pro amplissimo quoque vase, alterum pro minimo; invenies synecdochicis dictum.

q Est quoque hic synecdoche generis, pro singulari figuli rota: sunt enim varia ad varios usus, rotarum genera.

r Est hic velut *ἐμπόνημα*, acclamatio longæ narrationi prioris partis dissidentis subjecta.

f Misso rudi illo pictore, sartore, & figilo, redit ad Pisones, personas Epistolæ secundas: ubi pater & juvenes habent allegoriam e synecdochicis formatam, pro Pisones omnes. In maxima pars, vatum pater & juvenes: qui construunt sic hæc verba, ut sine interpunctione L. Piso dicatur pater vatum, inconsideratè faciunt; quum nomine Pisonum, ad quos se aggregat modestiæ gratiâ, peccata omnium vatum reprehendat.

t Meton. est causæ pro effecto poemate, & difficili intellectu: qualis est illa Cic. l. 2. de Divinat. *Nimis obscurus est Euphorion Poeta, at non Homerus*: id est, illius poemata nimis intellectu difficilia, sed hujus facilia.

u Metaph. est a corporibus, quæ dum cavamus multum lævigando, ne sentiantur nimis aspera, nimis illa reddimus tenera, & mollia.

x Est quoque allegoria, & fortassis a percussis metu tempestatis, qui, ne illius turbine offendantur, se humi prosternere solent.

y Synecd. est duplex speciei, pro qualibet realieno loco collocata: ac præterea continua metaphora a pictura, ad poema ex alienis argumentis, nec propositæ quæstioni congruentibus conditum.

z Alia est synecd. sed generis, pro gladiatorio ludo, quemadmodum loquitur Suet. in Jul. Cæs. *Tirones neque in ludo, neque per lanistas, sed in domibus per equites Romanos, ac etiam per Senatores armorum peritos erudiebant*: Similis fuit ludus C. Aurelii Scauri l. 2. c. 3. Valer. Max. Fuit etiam ludus venatorius apud Ulp. l. 8. de pœnis: quem licet etiam appellare ludum bestiarium, vel *θηρμαχίαν*, de qua Seneca Epist. 71. sub finem. Fuit postremo hujus generis ludus magnus, & matutinus.

aa In unguis & capillos est metonymia subjecti pro adjuncta similitudine & representatione unguium & capillorum.

bb Synecd. generis pro pingere: sed in hunc est metonymia subjecti pro adjuncta tali similitudine & imagine.

cc Apostrophe est ad universos scriptores quarumlibet rerum, non solum appellatio Pisonum. Est præterea totum hoc a gerulis sumtum, qui gestanda prius librant, quam suis humeris imponenda sinant, ne, quod usu venit cuidam caloni, ut est in fabulis, non sine risu spectan-

tium audiant. Siquidem quum ei fuisset liberum sarcinæ sibi tantum, quantum liberet, sumere perferendum: ille inopiâ judicii deteritus mole straminei fascis, maluit arcam plumbo gravem humeris imponere suis, quam fascem straminis, res non libramento, sed solo magnitudinis aspectu non rectè ponderans & examinans. dd Continuata metaph. est a corporibus bajulorum, ad animi viresque ingenii, quo multa volvimus & ppendimus.

ee Metaph. est a planetis ad virtutem rectæ methodi declarandam: quæ rebus lumen non secus affert, atque illi corporibus inferioris habitationis. Posset etiam esse metonymia effecti pro efficiente poema luminosum & illustre, id est, intellectu per facile.

ff Metaph. est a præditi ratione ad ejusdem expertia. Sic Plaut. in Mil. dicit virtutem mercis pro excellentia & magno pretio. Geminatur a Cicerone in eam notionem, vis & virtus dicendi: quo tropi genere vox Græca ἀρετὴ capitur etiam ab Arist. in Poetica: ἀρετὴ δὲ ἀρετὴ, οὐκ ἔστι καὶ τὰ πέννη εἶναι, Virtus autem loquutionis, id est, vis, laus & bonitas est, ut perspicua sit loquutio, non humilis, nec obscura.

gg Meton. est causæ, pro gratiâ & suavitate, elegantia & lepore, cujus parens credita est Venus, quod ita esse Cicero l. de nat. Deor. testis est: *quæ autem Dea ad res omnes veniret, Venerem nostri nominarunt, atque ex ea potius venustas, quam Venus ex venustate.*

hh Anaph. est item *πολύπλεον* in dicat & dici: præterea in dicat, differat, omittat similis sonus auditur ad clausulas trium colorum διὰ τῆς ἐμπόνης.

ii Altera est anaphora.

kk Metaph. est ab agricolis, qui propriè dicuntur arbores & fruges ferere, pro verbis in vulgus proferendis & differendum aptis, vel in usum transferendis: sic bella, lites, discordias, negotia ferere, pro, movere & concitare dicitur eleganter & ornatè.

ll Meton. est effecti pro effectore prudente talis conjunctionis.

mm Synecd. est speciei pro vetustissimis quibusque Romanis.

nn Metaph. est ab aquis peremnis, ad inexhaustum linguæ Græcæ copiam indicandam.

oo Alleg. est e perpetuis synecdochis, pro, Romani æqualem debent permittere potestatem novandi verba viventibus Poetis, atque illa jam diu fato defunctis permixta est olim.

pp *Lingua Catonis & Enni scriptum*, pro, scripta priorum auctorum allegoria est causarum pro effectis.

qq Epistrophe duorum verborum similiter in clausulis incisorum sonantium.

rr Polyptoton est, ac præterea, allegoria e metaphoris a monetariis, & signatoribus pecuniæ, quibus semper licuit per magistratum novos nummos aliis atque aliis imaginibus notatos excudere. Fabius Quintilianus lib. 1. scribit utendum planè sermone, ut numo, cui publica forma est, & alibi: utendum verbis, ut numis publica nota signatis: sic Aristoph. in Pluto translata vocat hominem pessimæ notæ, ἀνδρὰ κακίστη νόμισμα, a nummis subætatis & adulterinis, hominem pessimi nominis. Synesius sic Epistol. 32. scribit, τῶν εἰναι τῆς τοῦ νομίσματος, Gallicè, *quæ en avoit d'autres de ce mesme coing*, de quo tropo repete notas in Od. 3. l. 2. semper licebit verba novare, ut monetam formâ novâ permiscâ.

Itaque satius erit legere hic, *procudere*, quam *producere*, ad perpetuitatem metaphoræ, ut doctè Franciscus Lufinus annotavit ex exemplari manuscripto Lazari Bonamici. Hoc autem *ἐπιφανειατικῶς* videtur pronuntiandum & notandum. Non dissimili allegoriâ utitur Juvenalis Satyrâ 7. ad versus

*Sed vatem egregium, cui non sit publica vena,
Qui nihil expositum soleat deducere, nec qui
Committi feriat carmen triviale moneat.*

pro, nota communi & stylo vulgari faciat carmen. Non
dissimili quoque Apulejus in prima Apolog. ea tamen
nominali labore meo & studio ita de Græcis provenire, ut et-
iam Latinâ monetâ percussa sint, id est, notâ & Latino ser-
mone.

ss Meton. est subiecti, promari, possessione Neptuno
adjuncto, & hoc rursus pro Julio positum: neque ego hic
assentior his, qui scribunt genus esse translationis, cuius-
modi sunt Ciceroni 3, de Orat. *Ceres* pro frugibus, *Liber*
pro vino; ubi ego quidem agnosco metonymiam causam
rum pro effectis rebus & ab utroque inventis: sed hic ne-
mo dixerit Neptunum esse auctorem maris, sed possesso-
rem: cui contigit imperium in mare ex successione pa-
tris, ut Jovi in cœlum, pro quo dictum est Od. i. l. i. *sub Jo-*
ve frigido, ubi distinximus hos tropos, Simili tropo Persius
utitur Sat. i. adversum:

Et qui ceruleum dirimebat Nereus delphin, id est del- 2
phinus fecabat mare, in quod Nereus Deus marinus im-
perium habebat.

tt Synecd. est generis pro Julio Cæsare: aliis tamen de
regibus Ægypti interpretantur, quod C. Julius Cæsar &
Augustus ab appellatione regia semper abhorruerint, &
ille oblatum sibi diadema a M. Antonio Luperco abjece-
rit Phil. 2. & salutatus nomine regis, sibi nomen Cæsaris
esse iracundè responderit.

tuu Alia est lynceus, generis pro speciali pallude Pontina quâ duo amnes, Aufidus & Ulfens, faciebant, & quam ferunt a Cethego exficcam, & postea vomere proscissam: unde tamen frumentaria facta est.

xx Meton. est subjecti pro civibus & incolis Urbium.

yy Hoc etiam *γεωμετρίον* dictum puta a præditis ratione
ad ejusdem expertia, ut hîc ad fluvium rectius & commo-
diùs fluere solitum & alluefactum. Ita Cicerol. lib. 2. de
natu. Deorum dicit *eruditum pulverem* pro abaco Geo-
metrarum.

zz Alleg. e metaphoris ab animatis ad inanima, ad o-
stendendam verborum caducam elegantiam.

* Πάλιν ἔτι, *fi* ut in *que*, & in *quem*.

*a Hoc μεταρρηγῶ, fumendum est pro his, qui delictum habent verborum.

*b Fuit similistropus Od. 16. 1. 2. *Veterumq. norma & Sat.* 4
 3. 1. 1. *asfr. regula, &c.* Sic etiam transferuntur conjuncta
 Græca *καὶ νόμος καὶ νόμος, καὶ νόμος καὶ νόμος. regula & norma,*
regula, & iustitia. pro artium præceptis ac institutis, aliis-
 que morum documentis.

*c Meton. est effecti pro afficiente tristitia homines. s

*d Metaph est a Mathematicis, ut metrum, similit & synecdoche generis, pro specie carminis e certa pedum quantitate constantis.

*e Contrarius est modus ejusdem tropi pro docuit.

*f Meton est cauffe pro factis ab ipfo versibus, ad quo-
rum exemplar scribenda sunt memorabilia principum,
regum, & imperatorum facta.

*g Synecdochica est periphrasis Elegiacorum carmi-
nū: qualis videtur esse in *voti sententia compos*, pro rebus
latis & secundis. 60

*h Meton. adjunctipro rebus, de quibus fundantur querela.

*i Alleg. est a proeliaturis, qui se muniunt armis ad-
versus hostes. pro Archilochus usus est, tanquam armatu-
ra, versus jambico Hipponacteō & Alcaico ad convicia &
maledicta contra locerum suum.

*k Synecd. membri pro integro versu jambico.

*1 Altera est alleg. e metonymiis adjunctorū pro sub-

hæc est Tragedia & Comœdia, in quibus agendis actores induebantur foccis & cothurnis: quarum fabularum dialogis & diverbis hic verus est, qui ex uno pede *cuneos* nos hic intelligitur, valde accommodatus.

*m Metaph. ab animatis ad inanima.

*n Quidam putant synecdochen generis hic esse, pro quæ præsepatur verbum Lyricorum. Posset etiam esse alter modus ejusdem tropi, singula is pro plurali. Musæ uterque enim modus loquendi apud Græcos & Latinos: apud Homerum *ἄρ' ὅττι Μῆσα*, & apud eundem *ἴσμεν τε Μῆσαι*, reperitur, & Virgilium, *Musæ mihi causas monstra*, & *Dē quibus impetum est animarum.*

*o Meton. est adjunctorum pro versibus Lyricis, qui si-
dibus canuntur.

*p Alleg. est e metonymiæ efficientium, pro rebus a
Diis heroibus, Olympicis victoribus, juvenibus & com-
potatoribus, gestis, quæ sunt Lyricorum argumenta.

*q In *equum* est metonymia subjecti pro adjuncto e-
quite, ut in *chris juvenum* synecdoche generis pro amori-
bus juvenum.

*r Meton. est primum effectorum pro, liberos potores
& convivas reddentibus: deinde synecdochica periphras
sis τῶ συμποσίου.

*f Translatio est a pictoribus, qui gratiam & venustatem operibus afferunt suis varietate colorum ad Poetas Sic loquitur Ode 2. l. 2. *nullus argento color est, &c.*

*t Anaph. est initis periodorum.

* u To salutor videtur ^{concordo} ~~concordo~~ ^{in eos} ~~in eos~~ sumendum, ut species sit pro genere, dicor vel cognominor Poeta, sicut ~~indignatur~~ ^{indignatur} translate a præditis ratione, qui merito succensent indignè fortunatis, ut 4 Epodis explicata est vis hujus verbi.

*x Meron est subjecti pro, Tragedia recusat, ut rem indignam, a vilibus, privatis & humilibus personis, quæ Comœdiam decent, tractari.

*y Meton. est adjuncti, pro, Comica persona more Tragicarum exclamant & affectibus eorum exprimunt: quem tropum satis indicat 2. versus:

Et Tragicus plerumq³ dolet sermone pedestri:

Ubi translatè dicit *sermone pedestri* a viatoribus pro hu-
mili & vulgari, qualis est sermo Comicus, qui nescit sub-
limis equitare. Hoc etiam præ se fert *πενηταλιν* in quan-
dam ad emolliendam superioris præcepti severitatem.

Vides numerum in *ereturio* agnosci possit synecdoche
partis pro vultu toto perturbatione aliqua concitato,
quomodo dixit Cicero pro Quintio, *Quam cupidus in-*
staret homini, pro amicitia familiaris dixi, mihi videri
ore durissimo esse, qui praesente eo gestum agere conaretur.
Hic *ore durissimo* pro vultu impudentissimo ponitur.

Sic Terentius os durum, os impudens, quibus Donatus
opponit mollis frontis homines, qui sunt, reverentes: sed
meo iudicio metonymia est causæ instrumentalis pro a-
p̄teriori oratione graviori q̄ colloquio.

* Metonymiæ sunt subjectorum pro adjunctis. Iragædijs de utroque ubi inducitur uterque rebus adversis pressus loqui summissè non magnificè & turgidè, sed in ampullas & sesquipedalia allegoria est a tumore vasorū & crassitie liquorum ad Dithyrambicos Poetas notandos, qui longis verbis & versibus tumidis utebantur : quæ a

a* Particula & quater iteratur initio membrorum per
epanaphoram.

b* Synecdochicās pro, moville & concitalle.

c* Metaph. est a proportione decentique colore colorum ad carminis praestantiam indicandam.

d* Epistrophe est in similitudine ejuldem sonat clau-
fulas utriusque membrinat cujus formam Cicero de Le-
gibus pronunciat leges.

e* Has

e* Hæc sententia similiter initio ac medio sonat per Epanodon. In *identibus arident* paronomasia quædam est.

f* Sumtum est a corpus vulnerantibus pro, animum meum afficiet & commovebunt.

g* Apostrophe est a Pisone ad histriones, qui personas Telephi & Pelei sustinerent in actione fabulæ.

h* Symploce est vocum initis ac clausulis sententiarum simile sonum edentium, ac præterea sunt hæc verba specialis synecdochicæ pro, molestia & tedium mihi exhibebitur, vel, pro nihilo putabo.

i* Meton. est effectorum pro efficientibus dolorem actione, quasi morfu: est præterea in his epithetis mira similis soni varietas.

k* Sumtum est a fidibus & chordis insuavem sonum reddentibus, pro verbis a personæ casu alienis & discrepantibus. Præterea similiter sonant in clausulis *lingua & dicta* per Epitrophen.

l* In *tollent cacinum* potest agnosci species synecdochicæ pro, iridebunt & aspernabuntur.

m* Synecd. speciei pro altissimo quoq; infimæ sortis homine, ut jam attigimus in Grammaticis.

n* Meton. est adjunctæ ætatis pro homine juvene metaphoris notis mista.

o* Est synecd. periphrastica olitoris vel agricolæ.

p* Synecd. quoq; est, sed speciei, pro quavis persona diversæ regionis.

q* Altera est symploce similis soni in principiis & clausulis sententiarum.

r* Periphrasis Homerica Iliadis: unde potest depromi argumentum novæ tragædiæ. *εἰς τὰ δράματα*, id est in actus tragicos & in proscenium & theatrum.

s* Vilem dicit metonymicæ, quod vilem & illaudatum reddat imitatore, qui timet exspatiari extra terminos imitabilis poematis, ut est circumscriptum.

t* In orbem video Allegoriam esse sed unde sumta sit propriè, non possum certò judicare. Fortassis a currentibus in circulum & spiram, unde non est facilis recessus, non secus atque e Labyrintho, ut opus videatur esse ad exitum filo Ariadnes. Quod autem quidam putent sumtum a Mathematicis, qui figuram sphericam omnium perfectissimam existimant, sicut Aristoteles in Mechanicis illam appellat miraculum miraculorum: unde *κύκλος διδάσκει καὶ κύκλος θεωρεῖται*, est ita docere & curare ut nihil in utroque desideretur, id ab hac translatione multiplici rejicit epithetum *vilem* ad alteram a re nimis per-vulgata & circumagitata: fortassis tamen intelligitur ex orbe vili certum exercitationis genus, ut modò dixi, quò currentes se in orbem & circulum agunt, & tandem in arcum deveniunt, unde non possunt se facillè extricare οἱ πολλοὶ ἐν κύκλῳ περιεργάζονται ποικίλων, *ubi multas in circulo fecerunt conversiones*: quale contingit digressiones consecretantibus Poetis: neque hoc, ut ingenuè fatear, omnino mihi satisfacit: quod tamen spero tandem clarius, industria & studio acriori fore. Interea, Lector, præsentis explicatu, quamquam obscuro ac difficili, fruëris. a tempore prioris editionis incidi in quosdam, qui *vilem orbem* interpretarentur, τὸν δῆμον κύκλος περιεργάζονται καὶ τὸν πολλὸν αὐλοχόρον εἰς τὸ ἀκρεῖν μῦθον i. coronam populi circumstantem & magnam vulgi cœtum ad fabulam audiendam: sed quia idem declarant τὸ πατὺλον, per manifestum & omnium memoriâ retentū, videntur idem, quod nos jam in Grammaticis attigimus, nec simpliciter circulum vulgi significare, est autem sensus hujus locus satis apertus e sectione 37. Dialecticorum.

u* Polypoton est.

x* Alleg. est e metaphoris a re militari, ubi pugnantes incautè in angustias compelluntur, unde non patet reditus ad salutem.

y* Ex hac synecd. generis opinor certum quendam Epicum Poetam fastuosum & triviale notari, cujus nomini proprio hic parcitur, & nonnulli Antimachum esse suspicantur: sed huic suspicioni Platonis & Ciceronis auctoritas in Grammaticis repugnavit, ad exordium rectè Poemati futuro inducendum ac moderandum: similis est tropus in magnifico promissore.

z* Inducitur hic Cyclicus turgidè opus exordiens per proloporiam: quem Poeta irridet *διὰ τὴν ἀποείας*, per ad-dubitationem: quum dicit, *Quid dignum tanto, etc.*

† Meton. est adjuncti pro versu subiecto, qui ore patulo & maximè aperto pronuntiandus est propter vocales, a, o, e, & consonantes plenioris soni, e quibus præcipuè ille constat, & propter sententiosam illius intelligentiam. Hunc autem malo tropum, quàm metaphoram a gravitate anhelitus aut a vasto montis hiatu.

† a Proloporia Homeri atq; periphrases sunt synecdochicæ ejusdem & Odysseæ, qui moderato & æquabili exordio usus est: & in *molitur* est metaphora ab exstructionibus operolis ædificiorum.

† b Alleg. est e continuatis metaphoris a corporibus & lignis, quæ facillè quidem flammæ concipiunt, & flagent, sed parte illorum aeriâ igne consumptâ, & terræ solum relicta, nigrescunt, & fumant. Idem accidit Poetæ splendidam operis propositionem jactanti, quam mox splendore illius per omnes partes obsolescente consequitur ridicula obscuritas. Est præterea in *in fumum & fumo* polypoton.

† c Non videbitur prorsus alienum a proposito, si hoc epithetum ironicè explicetur, & contraria intelligantur *θαύματα*, immanissima & foedissima, quanquam alii repugnent & in *miracula* malint agnoscere synecdochen speciei pro quavis re pulcherrima & admiratione dignissima: in quibus, tanquam in narrationibus claris & illustribus, inest vis quædam homines afficiendi.

† d Videtur hoc sumtū a textoribus, qui dicuntur telâ ordiri, quū illam texere incipiunt, unde Festus dicit, togas orditas.

† e In *ovo gemino* est metonymia causæ pro effecto gemino factu. Helena & Polluce.

† f *Tractata nescere* sumtum est a metallis, quæ usu tractata splendescunt, nec rubiginem contrahunt.

† g Polypoton est in eadè voce variè flexa, & simul climax & gradatio quædam: qui autè in *Tu, quid ego, etc.* apostrophen constituunt, non meminerunt, initium sermonis fuisse institutum cum Pisonibus ad vers.

Credite Pisones, &c. quos interdum hic sigillatim appellat: propterea non est aversio sermonis ad alium.

† h Meton. est signi, p sine ludorū p amotione aulæorū significato, & in *Plausoris* synecdoche est speciei p spectatore ludos p bante ut in *Cantor*, sed generis pro mimo, histrione vel actore dimittente concionem.

† i Meton. est adjuncti pro, cujusq; personæ & hominis inducendi mores sunt notandi.

† k Synecd. est generis, p Pædagogo & Præceptore, ut p carceris præfecto dicit Epist. 61. *sub sevo custode te tenebo*, quem Græci τὸν ἐπὶ τῶν δέσμων ἢ δεσμοφύλακα dicunt.

† l Nota est metaph. a ceroplastis, qui e cera sequaci ducunt, quascunq; volunt, imagines, *ὡς πὶ ἐπιστρωθὴς ἢ ἐπικλινὴς εἰς καλὴν, pronus & propensus ad vitium.*

† m Periphrasis est synecdochica mediæ & constantis ætatis.

† n Anaph. est, earundem vocum & soni ejusdem initio & sine sententiarum repetitio.

† o Meton. est subiecti pro ipsius ætate tenera.

† p Cenfor potest synecdochicæ hic sumi, ut e magistro & rectore morū civium quilibet virorum corrector, & emendator, & castigator intelligatur.

† q In *multa* geminata est anaphora, ejusdem vocis iteratio initio sententiarum.
 † r Eadem vox, idemq; sonus incipit membrum utrumque per anaphoram. In *agitur* & *acta* polyptoton est.
 † f Sumtum a canibus vel a crabronibus, pro excitant & movent minus, & in *que*, *qua* anaphora.
 † c Epanorthosis & correctio dicti prioris.
 † u Meton. est causa pro effecto aspectu, a quo removenda sunt scelerissima & terribissima quæq; facinora, quæ vix possunt aures ferre audita.
 † x Alius meton. modus, quo ponitur adjunctum pro facundo histrione & nuncio.
 † Alleg. est cum anaphora e continuatione quattuor metonymiarum, ubi Medea, Atreus, Cadmus, Progne sumuntur pro adjunctis personis & histronibus, qui duorum primorum crudelitatem & reliquorum totidem turpissimam metamorphosin exprimant.
 † z Neve & *neu* anaphoricas iterantur.
 a† Meton. est effectus pro efficientibus, ut auctores non sapius quam quinque, peragere fabulae partes videantur, & hoc quintuplici intervallo terminetur.
 b† Hic similiter immutatur *Deus*, ut supra *Medea* & *ti* es alii, nisi quod simpliciter sumitur p persona imitante Deum aliquem in scena.
 c† Metaph. est ab arctissimis vinculis ad significandam alienius rei difficultatem summam, in quam qui incurret, non inde, nisi ope divinâ, se potest expedire. ita dixit Ode 2. lib. 3.
Segnesq; nodum solve Gratia.
 Præterea simili tropo usus est Cælius ad Ciceronē Epist. 11. lib. ad Fam. *Incideramus in difficilem nodum*: quem qui potest solvere, dicitur enodare: quod verbum non, nisi raro, proprie, sed sepius translatus usurpatur pro explicare.
 d† Synecd. est generis p specie. Qui verò retinere volunt *scenarum* explicant, chorus defendat partes actoris: ad dentes, unius, ut sensus sit: chorus munus unius tantum personæ exsequatur: vel, unicam solum personam sustineat, quamvis e pluribus constet. Utraque & lectio & interpretatio potest tolerari, & utraq; refellitur tertia, quæ docet a choro personam histronis sustinendam. Quod si *auctoris* legatur, tunc dicitur chorus agere & partes suas actoris & prædicatoris, id est, Poetæ: quomodo sæpe geminat Cicero tuas actor & auctor deditiois, quæ interpretatio valde congruit cum sequentibus chori factis, & eadem synecdoche retinebitur.
 e† Meton. materiæ pro convivio inde instructo.
 f† Epanaph. est in repetitione ejusdem vocis initiis quattuor membrorum.
 g† Meton. est effectus pro justitia, quæ rectè administrata utilitatem & salutem civibus asserat. Eodem tropo genere Cicero pro domo sua dicit, *sententiam Resp. salubrem & consilium salutare*.
 h† Synecd. est periphrastica pacis, cujus tempore portæ urbium semper patent, hostium metu adempto.
 i† Meton. causa, e superstitione Ethnorum, pro, Dii rogentur ad prosperos rerum successus miseris dandos, & ad verlos superbis.
 k† In *amula* est metaph. ab animatis ad inanima.
 l† Metaph. est, quæ tribuitur actus & motus rei inanimatæ: alibi est a nautis vento secundo utentibus ad prosperè navigandum, qualem usurpavit Ovid l. 1. Metam. initio: *Di ceptis aspirate meis*.
 m† In *sedilia* est meton. subjecti, pro, aures spectatorum confidentium complere sonis. Item *extendere agros* synecdochen habet speciei pro, amplificare potentiam.
 n† Alleg. e synecdochis, pro Romanis victoribus & Roma, qualis est in his: *indoctus, rusticus, urbanus, honestus, acturpis*, pro imperitis hominibus & abjectis, item pro

doctis & nobilibus viris: sic *tibicen* synecdochicè dicitur protibicines.
 o† *Genus* dicitur metonymicè pro natura cujusq; In *sic sic* est anaphora.
 p† Meton. est adjuncti pro eloquente & disertio Poeta.
 q† Synecd. est generis pro vaticinatione & oraculo Delphico.
 r† Meton. est subjecti, pro responsis & oraculis Apollinis quæ per sortes etiam Delphis edebantur.
 s† Synecdochica est periphrasis Tragediæ auctoris, quisquis fuerit.
 t† Meton. est subjecti pro imaginibus ac personis Satyrorum.
 u† Hæc duo membra similiter definiunt per epistrophe.
 x† Epanaph. est e triplici repetitione ejusdem vocis ad initia membrorum.
 y† Eadem vox bis iteratur circa principia sententiarum per anaphoram, ubi *Deus* & *heros* ponuntur per metonymiam subjectorum pro personis illos referentibus: ex qua tropi geminatione potest constitui allegoria: qualis videtur agnoscenda in *auro* & *ostro* ex metonymia duplicis materiæ pro effectis inde vestibus aureis & purpureis.
 z† Alleg. est e metaphoris ab inquilinis & domicilia conducentibus, conventiculisque vulgaribus, quæ significat illustribus Tragediæ personis, neque sermonis sublimitatem, neque personæ gravitatem propter inductionem Satyrorum esse immutandam.
 * Alia est metaphorarum congregatio ab avibus, quæ modò terris ad volare, modò in cœlestē locum subvolare videntur, ad inconstantiam personarum Satyricarum notandam, quæ modum servare nequeunt.
 * a Metaph. est simplex, ut e Donato in Grammat. jam notatum est, a vase basis angustæ & oris lati, ideoque ad effusionem expediti, quæ indicatur inepta & inconsiderata carminis levibustantum jambis conditi editio.
 * b Videtur meton. esse effectus pro effectore Tragico.
 * c In *moveri* est synecd. generis pro *latrare*.
 * d Sumtum est a justis rerum dominis & possessoribus, qui e possessione non deiciuntur, ut aliud transmigrant, ad demonstrandam verborum propriam & nativam notionem, minimeq; translationem.
 * e Sumtum est, a pictoribus ad translationem verborum & orationis elegantiam arguendam, unde sententia est: non sic curabo distare a stylo Tragico, quin a Comico etiam non differam: ut ab utroq; stylus Satyricus videatur discrepare.
 * f Metaph. est a mucosis naribus paullo aliter immutata & aliò translata, atq; fuit Sat. 4. l. 1. in *Lucillus emundæ naris*. Hic enim significat Simonem per fallaciam ingenti pecuniâ spoliatum: quemadmodum Geta Phor. 4. Scen. 4. jactat se emunxisse senes argento.
 * g Synecd. est generis pro prædago Dionysii, ut supra, qualis est in *Dei* pro Baccho.
 * h Idem sonus locis mistus per epanodum auditur. Præterea anaphora est in *tantum*, atq; adeo est *δι τὸν ἐμπερισμα*, indicium rei perdifficilis & arduæ.
 * i *Trivis* & *forenses* metonymicè dicuntur: prius pro locis ornatioribus: posterius pro hominibus præditis honestate morum.
 * k Metaph. est ab innata juvenibus confidentia & licentia, quidvis inconsideratè agendi ad Faunos in fabulis Satyricis ab insolentia hujusmodi revocandos.
 * l In *auri* iterato in principio est anaphora.
 * m In *crepant* quidam agnoscunt synecdochen generis præcurant, ubi equidè mallem metaphoram, q̄ enodavi in khet. Odes 18. l. 1. ut jam Grammatica præmonuerunt.
 * n Alleg.

- *n Alleg. est e metonymiis adjunctorum pro subiectis civibus ordinis equestris, patrici & divitis.
- *o Synecdochica est periphrasis pauperum, quibus est tenuis fortuna.
- *p Datur rei inanimæ sensus & intellectus per metaphoram continuatam, ut sit allegoria usque ad verba: in scenam, dum jambico vis jubendi & reddendi, ventendi, recipiendi, cedendi & comparandi tribuitur, præter nomen ipsius ab animalibus sumtum.
- *q Meton. est efficientis pro effecto sono ab ictu aere voce animalis, ut senos ictus reddere sit sex mensuras sonorum referre. Ita enim Plutarchus definit vocem in questionibus Platonis: ἐστὶν ἡ φωνὴ πλεονεχὴς τῷ ἀριθμῷ τῶν ὁσίων ὡς πρὸς τὸ πρῶτον ἢ τὸ δεύτερον, ὡς πρὸς τὸ τρίτον ἢ τὸ τέταρτον, ὡς πρὸς τὸ πέμπτον ἢ τὸ ἕκτον, ὡς πρὸς τὸ ἑβδόμην ἢ τὸ ὀκτώμην, ὡς πρὸς τὸ ἑννέμην ἢ τὸ δέκαμην. (hic puto reponendum καὶ πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν ὁσίων, ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν ὁσίων, ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν ὁσίων. Aer enim verberatus a removente verberat aliquid: si res movens verberet vehementer aërem, sonus editur acutus: si obtuse, languidior refertur.
- *r Continuat illa metonymia, unde intelligimus versus jambici spondeis onusti sonum & pronunciationem audiri tardius.
- *s Sumtum esse videtur quibusdam ab Arithmeticis, qui in aribus impares numeros, ac fœminis pares tribuerunt, aut potius a consuetudine heredum & successorum, quod equidem malim.
- *t Synecd. est generis pro Poetica.
- *u Procathepsis est, quæ mali Poetæ obiectio & excusatio refutatur, ac ejusdem obiectantis prosopopœia brevis ac imperfecta.
- *x In vos ex. mp. non est, sicut jam præmonui, apostrophe ad Pisones, ad quos jam inde ab initio directus fuit hic sermo.
- *y Symploce est initio, medio, & clausulâ similiter sonantibus.
- *z Procathepsis est altera ac brevis prosopopœia.
- a* Epanorthosis est, antè dictæ patientiæ & negligentie correctio, cujus loco reponit ironica præteritione temeritatem & inopiam judicii, ut culpam priori graviolem.
- b* Similis fuit tropus Ode 9 l. 4. in callet pauperem patris, pro, certò scit & compertam habet tolerantiam paupertatis. Sic Terentius Act. 1. Sc. 1. ego illius sensum pulcrè callet, id est, scio, & probè novi, inquit Nonius. Hunc autem tropum Sipontinus sic interpretatur: sicut pes ex longo via labore callû facit: ita mens longâ experientiâ facit habitum quendam rerum, in quibus versatur.
- c* Meton. est causâ pro effecta Tragedia a Camœnis & Musis ipsius auctoribus.
- d* In ora est synecdoche membri pro integra facie.
- e* Synecd. modi ejusdem pro scena ab Æschilo primum constructa.
- f* Pote est hoc tropicòs accipi, ut Comici Poetæ initio dicantur propter morem moderatè reprehendendi vitia in pretio fuisse olim, sed postea quâ probis & maledictis ceperunt unumquemque sine discrimine nominatim & impunè vexare, in eos lex est lata, & pœna constituta.
- g* In lege & lex est polyptoton.
- h* Metaph. a venatoribus & in vel, qui anaphora.
- i* Epanodos est in iteratione similis soni medio & clausulâ sententiæ, ac præterea modus quidam metonymiæ pro fabulis Latinis.
- l* Meton. est subiecti, pro, Latini non minùs eloquentes & disertis essent, quàm fortes & strenui nunc habentur & sunt.
- m* Metaph. est ab artificibus Mechanicis & fabris, qui opus inchoatum sapius terendo expolunt: quali usus est Ovid. Ele. 6. l. de Trist. ultima lima meis scriptis defuit. Item, Cic. Acad. 1. Politius limare opus.

n* Quia cum Pisonibus jam inde ab initio institutus fuit hic totus sermo, nec inde averfus, non potest propriè hic apostrophe notari: sed exclamatio tantum excitantis ad studium Poetices acris, atque in sanguis est metonymia efficientis pro subole inde facta. Hujus tropi rationem repete ab Ode. 20. l. 2.

o* Epizeuxis est in eadem voce continuè repetita.

To coercent &c. sumtum præcipuè cognoscitur e vinitoribus, ut in Catone majore, visis natura caduca est, ac nisi fulta sit, ad terram fertur, eadem, ut se erigat, claviculis suis, quasi manibus, quicquid est nacta, completitur: quam serpentiem multiplico lapsu & erratico, ferro coercet ars agricolarum, ne sylvescat sarmentis & in omnes partes nimis fundatur. Hinc ad varia transfertur, a Cicerone ad magistratum, atque tum fit verbum politicum l. 1. legû, Magistratus nec obedientem & nocuum civem mulctâ vinculis, verberibus coercento: und coerctio pro imperio in subditos: qualem Cicero requirebat in senatoribus Rom. contra Catilinam orat. i. fuit, fuit ista quondam in hac Rep. virtus, ut viri fortes acrioribus suppliciis civem perniciosum, quàm acerbißimum hostem coercerent, quod Gaza interpretatur κατὰ κράτος.

p* Synecd. est finiti pro infinito ac multis vicibus.

q* Est translatio ab animantibus maximeque ab hominibus ad inanimatum, pro, correxit & emendavit.

r* Simili tropo usus est Sat. 1. l. 1. ad hæc verba: Factus ad unguem, quod dixi sumtum a marmorariis. Alii tamen a fictoribus malunt translatum, & inter hos Turnebus ad id confirmandum auctoritatem Plutarchi appellat e lib. 2. συμπεπνυμένον, ὡς καὶ αἱ τέχναι πρῶτον ἀτυπώται καὶ ἀμορφά, καὶ ἀτέλει. εἴτα ὑστερον ἔκαστα τοῖς εἰδεσσι διαρρυθμίζονται ἢ Πολύκλειτος ὁ πρῶτος εἶπε χαλεπώτατον εἶναι τὸ ἔργον, ὅταν ἐν ὄνυχι ὁ πηλὸς γένηται id est, nã & artes initio fingunt rudia & informia opera: deinde postea suis quæq; formis exprimunt: quare Polycleus fictor dixit opus tum demum difficilimû, quum ad unguem exigitur lumen.

s* Misera dicitur ars per metonymiam effecti, pro efficiente misere sollicitos ipsius studiosos, quales non efficit natura bonitas simili tropo utitur Homerus in voce notationis proximæ l. 1. d. β.

Zeûs me μέγα Κρονίδης ἀπὴν ἐνέδωκε βαρεῖν
Σχέλιος, ὃς πρὶν μὲν μοι ὑπέχετο καὶ κατένευσεν.
Iupiter Saturnius me detrimento valde gravi devinxit
misere durus, qui antea quidem mihi promisit & annuit.

hic Eustathii notæ sunt hujusmodi, σχέλιον δὲ τὸν διὰ καλεῖ, ὃς σχετλαπτόν, καὶ τὰ σχετλιάζειν πολλοῖς γινώμενον ἄλιον. i. miserum autem lovem vocat, ut qui miseros efficiat, auctorque sit multis querelarum. Inter artes Γραμματικὴ βαρύνουσα l. 1. Epigr. Græc. cap. 1. nominatur, ut est citatum in hujus enarrationis præfatione.

t* Meton. alterius modi pro Heliconiadicis Musis, e quarum sacro cœtu excluduntur fani Poetæ.

u* In non unguis, & in non barbam est Epanodos, ejusdem soni circa initium & medium sententiæ.

x* Meton. est subiecti loci pro ingenti copia hellebori Anticyris nascentis, & cum ea modus quidam synecdochis in tribus, & in tonsori, pro chirurgo.

y* Ironica est exclamatio & reprehensio sui ipsius per fictam virium extenuationem, ac præterea metaphora est in levus ab infausito augurio ad facultatem artis Horatianæ indicandâ: si non impediretur, id est, si nō corpus purgaret bile ex sententia Medicorû, optima faceret poemata. Sic Catullo dicitur sinistra liberalitas, p stulta & præpostera, quomodo sumitur a Græcis τὸ σκαῖον, ut Aristopha. in Nebulis: καὶ εἰδὼν ἄνθρωπον ἀγοραῖον ἐδύνατο ἀπορῶν, ἐδὲ σκαῖον, ἐδὲ ἐπιπλοῖμα, non vidi quemquâ adeo agreste, adeo cōsiliu inopem, adeo ineptum, adeo ob livosum, sic dicit sub finē Epist. excerptum

ptum finitè, id est, malè. Vide illic alias notas. Contrarium fuit Sat. 3. l. 2. sub initium: dexter stet, quale est *ἀριστερὸς, δεξιὸς ἐὰν τὸς φαῖστα ἀνὴρ & ἀνὴρ*.

2* Polypoton est, unà & epanaphora.

α Metaph. est ab animantibus, quæ sœtum nutriendo perficiant.

β In scribendi recte potest constitui synecdoche generis ad pœsin specialiter in dicandam.

γ Notior est metaphora reliquâ omni explanatione, ut quæ sæpius jam occurrit.

δ Meton. est subiecti pro doctrina Ethica & Politica Socratis, ab ipsius discipulis, ac præcipuè a Platone, scriptis mandata.

ε Synecdoche est generis pro materia & argumento fabulæ de prompto ex illa doctrina.

ζ Variè cadit pro vocabulum, qui, quæ, quod per polypoton. Est præterea periphrasis Ethicæ doctrinæ.

η Potest hic assignari metonymia subiecti, pro, conterraneis, popularibus ac civibus.

θ Periphrasis quoque est Politicæ doctrinæ & magistratus.

ι Synecdoche est generis pro Poeta futuri operis, qualem agnosco in voces pro Philosophicis sententiis.

κ Alibi notatus est hic tropus causæ pro venustate, & elegantia cuius est parens Venus.

λ In ponderis metaphora est a corporeis, ad verba gravitatis & dignitatis plena.

μ Entrededolus est in iterata & audita ejusdem soni similitudine initio & medio.

ν Sumtum est ab his, quæ nihil adjumenti afferunt rebus ultis promovendis ad vilitatem poematis notandum, nullo sapientiæ succo imbuti.

ξ Anaph. est, illustrans Græcorum gentem tali iteratione ejusdem vocis.

ο Hoc sumtum est a Mathematicis figuris, quarum orbiculata perfectissima & præstantissima est, quam cœli fabrica nobis miraculi modo refert, ad eloquentiam Græcorum indicandam. Hoc tropi genere cavillatur Seneca in ludo de morte Claudii Cæsaris. stultitiam & amentiam hujus Imperatoris, quod hic non potest esse rotundus, qui capite careat more Dei Stoicorum, id est, non potest esse perfectus sine sapientia.

π Hæc dicuntur synecdochicis, quum ex his partibus tota numerandi ratio intelligenda mihi videatur.

ρ Apostrophe est unà cum prosopopœia, dialogismo, & synecdoche speciei pro quolibet Arithmeticæ magistro.

σ Exclamatio est hortantis & approbantis scitum pueri responsum.

τ Depositâ prosopopœiâ. Horatius vel ad Pisones, vel potius ad reliquos Romanos cives sermonem convertit.

υ Similis tropus fuit Sat. 4. l. 1. a vitiis metallorum, ad Romanorum avaritiam indicandam, quæ miserè exedit animos puerorum teneros.

φ In cedro & cupresso videtur mihi allegoria e metonymiis causarum pro effecta inde diuturnitate carminis.

χ Epanaphora est.

ψ Alia est Apostrophe a cunctis Pisonibus ad unum: nisi malis unâ synecdochicis unum, p. tribus hic appellari & conveniri, vel quemlibet alium Poetam designari.

ω Altera est epanodos.

αα Alleg. est a vasis, quæ, dum *ἀποσπῶς* implentur, ferè respuunt, quicquid super infunditur: sic aures rejiciunt redundantiam præceptionis.

ββ Metaph. est a consuetudine veterum judiciorum, pro concessu Senatorum & concilio.

γγ Sumtum ab agricolis, qui steriles & infructuosos agros solent incultos relinquere.

δδ Synecd. est speciei, pro spectatoribus superbis & fastidientibus asperitatem poematis.

εε Undè hoc sumtum sit, vide & heretica Epist. 2. lib. 2. ad hæc verba: *Discedo Alcæus puncto illi.*

ζζ Epanodos, est ejusdem soni similitudo in medio & clausula sententiæ.

ηη Alleg. est e metaphoris ab animatis ad inanima.

θθ Procatalepsis est eorum, quæ obijci Horatio poterant ex interdicta poematis mediocritate, ad dantiem legis molliendam.

ιι Quidam est anaphoræ modus in hac repetitione copularum.

κκ Ex his partibus hominis significatur synecdochicis citharædus, cui fides non semper eum reddunt sonum, quem vult & expetit.

λλ Meton. est adjuncti *ἀντὶ τοῦ τοῦ* pro ipso sagittario, *ὡς περὶ πολλὰς ἀσχοῖ*. Præterea in *minabatur* metaphora est ab animatis ad inanima.

μμ Hoc translatum videtur a corporibus munditiæ splendentibus ad loquutionem politam, excultam & elaboratam, & puram: quemadmodum Cicero 4. de Fin. dicit: *Illorum vides, quam nitet oratio*: quo de genere tropi sunt etiam hæc, maculas fundere: e cujus continuatione posset hic statui allegoria.

νν Metonymia est causæ pro homine, qui est *ἀνθρωπίνου*, proclive quiddam ad erratum.

ξξ Videtur Poeta constituere hic consultationem cum Pisonibus, *κατὰ τὴν κοινότητα*, quorum tamen partes ipse sustinet, dum rationem indulgendi Poetarum erratis præscribit.

οο Sumtum a viatoribus, qui sæpè a recto itinere deflectunt aliò, atque instituerant.

ππ Synecd. est speciei pro quovis Poeta identidem peccante in poemate condendo.

ρρ Nota est allegoria est e metaphoris, pro, Homerus aliquando parùm diligens & attentus fuit in scribendo: quod facile illi condonandum est in tam fuso & vario poemate: quod hic synecdochicis significatur communi notione, quum dicit: *in opere longo*. Sic *νύξιν* translate sumitur l. 3. de Rep. *ὡς δὲ νύξιν νύξιν ὁρῶντας διαγῶν* non opus esse dormitante iudice, id est, negligente nec attento. Si quid autem est separatim annotandum in obrepere; id sumtum est ab animalibus tacito gradu incedentibus, p. incautū deprehendi aut oprimi, ut senectus, mors & hujusmodi dicuntur hominibus obrepere: contra homines ad honores obrepere, quum iniquâ vel arte vel falsâ virtutis specie ad eos aspirant: quod Græcè dicitur *παρεσθύνειν*.

σσ Est alleg. e continuatis metaphoris ab animatis ad inanima, ut in *stes* & *obstes* paronomasia. Præterea in hæc *amat, vult*, est epanodos.

ττ Anaph. est, ac ferè *παρὰ τὴν*, quattuor membrorum æquatio.

υυ Synecd. generis pro diligenti & docto poematis æstimatore & reprehensore.

φφ In placuit & placebit, est polypoton: & in decies est synecdoche finiti, p. sæpius ac multis vicibus iterata.

χχ Apostrophe est. Instituta enim fuerat oratio ad omnes Pisones: a quibus nunc avertitur sermo ad natu grandiores.

ψψ Procatalepsis Poetæ ad objectum alium auctorem consilii sequentis.

ωω Metaph. est a figulis, quæ jam sæpè supra notata est.

*α Messala & Cassellus dicuntur synecdochicis & continue pro excellentibus jurisprudentiæ & actionis forensis professoribus.

*β Epanaph. ac præterea in homines, synecdoche generis pro spectatoribus.

*γ Meton. est subiecti pro bibliopolis, qui in tabernis

ad

ad columnas libros divendebant. Alii malunt esse synecdochen partium pro theatro. dictio Græca στήλη ejusdem cum Latina, *columna* notionis τροπικῶς etiam ponitur a Pindaro εἰς δ. ἀντίτῃ. Nemo.

— εἰς τοῖ

Μάτρω μ' ἐπὶ Καλλιπλῆ κελεύεις

εἰλάν δέ μιν, Πάρις

λίθου λευκοτέρου. i. Quod si

Arunculo adhuc Callicli me jubes

Columnam ponere Pario

Lapide candidiore.

Hic Scholiastes admonet πρὸς ἀληθειᾶν ἐξωθεν τοῦ ποιήσαντος. i. extrinsecus assumendum, *faciam*, id est, *magnifico splendidiq. celebrabo hymno*. additque, *columnam*: ἀλλήλοισιν δὲ τὸ ποιῆμα λέγει στήλην. i. allegoricè poema vocat columnā quæ tamē interpretatio simplicè notat tropum, nō allegoriam. E quatuor turba potest hic constitui allegoria. In *Dei* quoq. puto translationem esse ad designandos eruditissimos quosq. totius coronæ.

**Metonymia* est effecti pro mensa afferente voluntatem convivis simplici apparatu, sine condimentis & longinquo petitis, & in *mensis* idem tropus, sed alterius modi, quo subjectum ponitur pro epulis adjunctis & appositis.

**Sumtum* est a viatoribus & ambulantiibus, qui cæspitant & impingunt in lapides.

**Metaph.* est a corporeis, quæ locis vel summis, vel mediis, vel imis continentur, ad assumptionem poematis per tales gradus indicandam.

**Est hic procatalepsis eorum, quæ contra prius dicta proferuntur de ingenuitate Poetarum.* Ex hac autem communi, ὡς τὸ πεντάβλη notionē species intelligendæ, διὰ τῆς συνειδήσεως. Qui igitur nescit πομπῆς, pugillatum: qui δρομὸν cursum: qui δισκομα, saltum: qui δίσκον, discum: quidenique πάλιν, luctam ignorat: ille nec locum ludorum frequenter, nec instrumenta ad has exercitationes necessaria tractet in campo Martio. Quod si planius velis cognoscere de singulis ludorum & exercitationum generibus, lege Platonem lib. 7. de Legibus, & Lucianum περὶ τῶν γυμνασίων, ac præterea de origine & varietate saltationum Ludovicum Cælium Rhodoginum lib. 3. cap. 4. lectionum antiquarum. Ex eadem communione verbi ludere intelligenda est species τὸ canere, quo tropo Virgilius usus Eclog. 1. ludere, quæ vellem, &c. & alio loco, carmina quæ lusi pastorum, &c. eodem quoque noster Poeta Ode 32. lib. 1.

Poscitur, si quid vacui sub umbra

Lusimus tecum, id est, cecinimus.

**Altera est synecdoche generis pro specie, id est, pro his armis, quorum usus campi Martii indigebat.* Hic tropus est cognoscendus e Rhetorica Epist. 18. l. 1. ad hæc verba:

— Scis quo clamore corone

Prælia sustineat campestris.

**Nota est translatio a figulis & plastis.*

**Est hic duplex orationis conformatio in brevi proloporia & procatalepsi: qualem orationis conformationem malo agnoscere, quam illam Donati in locum similis sententiæ in Grammaticis modò notatam: nostin? quidni? correctio est, ait, ab se manifesta inquirentis.* Aliis est reticentia. Quidam enim innominatus, vel maximus Pisonū inducitur talia obijciens Poetæ, cui satis sit, quum intelligit, nihil genus, opes, probitatem hominum sine arte ad Poeticam valere.

**Meton. causæ pro effecta & inventa arte a Pallade: quæ naturæ & ingenii tarditatem maturat & juvat, aut ejusdem celeritatem moderatur ac regit.* Hic tropus in proverbium abiit, quo Cicero Epist. 1. l. 3. nō invitā Minervā facere aliquid, item Epist. 25. l. 12. causam tuam egi

non invitā Minervā, id est, felici ac prospero successu, itē l. 1. de Offic. nihil decet invitā, ut ajunt Minervā, utitur.

**Id. ea*, cadunt variè ex eadem origine per polyptotō. Præterea hic modus est quidam epanorthoseos, quo prudenter fingit Poeta suis præceptis nihil esse opus juveni: quod ille per se satis sapiat.

**E Grammaticis potest intelligi, hic esse synecdoche speciei, id est, finiti, quo significatur genus id est, infinitū, vel certè multum temporis, quo tantisper teneatur poema conditum, dum accuratè politum & castigatum sit ante editionem.*

**Altera est synecd. sed partis pro integra sententia & sermone, sicut notatum est Sat. 6. l. 1.*

— Longè me a discipulis istis Et vox & ratio.

ut suprā, voce paternā fingi, id est, consiliis ac præceptis. Item Epist. 1. l. 1. in his, sunt verba & voces. Valet ergo: quod semel est dictum, vel scripto divulgatum, non potest revocari, ut Epist. 20. l. 1. ad librum suum:

Non erit emisso reditus tibi.

**Sylvestres metonymicè dicitur pro hominibus præditis moribus ferinis.*

**Metaph. est a divinis rebus ad humanas, & ad præstantiam hujus Poetæ extollendam.*

**Alleg. est e metaphoris explicata prius verbis propriis homines sylvestres, qualis erat in saxa pro hominibus duris & stolidis, & in dictus iterato initio sententiarum est anaphora.*

**Periphrasis est vagæ, communis & illicitæ Veneris.*

**Ad excellentiam superiorum vatum indicandam videtur hoc epiphonimaticè proferendum.*

**Simili metaph. Epist. 1. l. Mares Curios & Camillos, pro strenuis ac fortibus dixit.*

**In vita & via est paronomasia.*

**In Pueris modis est metonymia subjecti, vel potius effecti a Pieridibus Musis carminis, & in Pierio decantati.*

**Alleg. e metonymiis causarum pro divino, elaborato, & eximio poemate, accuratoq. ejus conatu.*

**Obliqua quædam est species proloporiæ, ubi fingitur quidam proponens præsentem questionem, cui Horatius satis facit ad hæc verba: ego nec, &c.*

**Quidam hic notant metaphoram esse a metallicis fodinis, quasi Virg. lib. 2. Georg. propriè loquutus esset:*

Hæc eadem argenti rivos arisq. metalla

Ostendit venis, atq. auro plurima fluxit.

propriè quoque Cic. lib. 2. de nat. Deor. non. aris, argenti, auri venas penitus abditas invenimus ad usum aptas, & ad ornatum decoras. Egocertè in utroq. exemplo translationem agnosco esse a corporibus animantium ad bruta, stupida & inanima, & in hoc loco Horatii statuo venam sicut in superioribus, transferri a corpore animalia bene habito & succi pleno, ad ingenii fecunditatē, & mentis integritatē, sagacitatē. unde Quint. 1. 6. c. 2. tenuem & angustam ingenii venam dicit & Cic. 1. de Ora. tenere venas cujusq. hominum, pro, naturā & ingenium cujusq. perno-scere. Eadem translatione usus est Juven. Sat. 7.

Sed vatem egregium, cui non sit publica vena.

i. cui non sit ingenium rude & vulgare.

**Tò rude sumtū est a scabris & asperis corporibus & impolitis.* Præterea in nec iterato initio membrorū est anaphora, nec obstat, quod prius nec non statim occupet initium sententiæ. Est quoq. alterius & altera polyptoton.

**Puto hic sumtum a confociatione fœderatorū populorum ad mutuam & subsidiariam opem & operam.*

**Alleg. est e metaphoris a certaminibus Olympicis, quorū victoriæ tanti fiebat olim, ut, qui illā retulerat, immortalitatem crederetur consequutus.* Est quoq. synecdoche speciei pro quavis animi contentione ad clarum & memorabile facinus obeundum.

**Altera*

* Altera est alleg. e geminatione metonymia: ubi causae pro effectis & inventis usurpantur. Valet igitur abstinenti Venere & Baccho, non se stupris & vinolentia enervavit.

* Meton. est simplex subiecti p. Pæanibus Pithiis carminibus, & hymnis, qui festis Apollinaribus, & ludis canebantur.

* Synecd. est generis, p. doctore auletics, de qua lege notas in Od. 6. l. 3; ac præterea periphrasis τῶν πιδάων, qui Pæana canit tibi, ut πιδάων, qui eadem persuadet.

* Apparatus est ad profopopœiam cum ifonia Poeta: ubi iners Poeta inducitur hoc hémistichio, & duobus proximis versibus excusans suam inertiam.

* Hic tropus notatus est Epist. 18. in hæc verba: *poemata panges.*

* Meton. est effecti pro efficiente & impellente auditores vel lectores in admirationem a pueris certim currentibus.

* Exclamatio est imprecantis.

* Horatius deposita profopopœia respondet ineptæ excusationi.

* In *dives* repetito est anaphora.

* Hoc videtur sumtū a retibus venatorū quib. feræ involutæ capiuntur & interficiuntur: sic res domestica litigando vehementer laborat, & ad aliam tandem & restim solet redire.

* Simili tropo dixit Epist. 15. l. 1. *ubi quid melius contingit & unctius*, pro lautius & splendidius.

* Apostrophe est jam sepius iterata ad unum Pisonem. In *donariis* & *donare* est polytoton.

* Obliqua est etiam profopopœia, quā Horat. psonam assentatoris induit, ipsiusq; mores & orationē imitatur.

* Alleg. est e metaphoris a cœli distillatione, pro lacrymas profundere, & plurimum lacrymari.

* In *derisor* est synecdoche generis pro assentatore, qui gerit speciem derisoris.

* Hoc translātū est a cruciatu reorū, a quibus veritas alicujus criminis vi tormentorum profertur in lucem.

* Sumtum quoq; est hoc ab astutia ferē omnibus nota ad dolos assentatoris indicandos, de cuius nominum ratione Græca & Latina vide Gram. Epist. 1. l. 1. ad vers. *olim quod vulpes, &c.*

* Apparatus est ad profopopœiam, ubi est quoq; synecdoche speciei in *Quintilio*, pro quolibet fideli & vero Critico & emendatore.

* Metaph. a corporibus pravis, qualis notata est in fine Odes 24. l. 1. Præterea in hoc iterato est epanodos.

* *Recitares* & *negares* similiter sonant in clausulis incisorum *id. tñs ēmpopōis.*

* Alia quoq; est allegoria e metaphoris a fabris, qui opus aliquod impolitum, inelaboratum, malè teres solent limare, recudere, rotundare, & novam quasi formam illi inducere, ad inelegantes & in comtos versus arguendos.

* Metaph. est ab amantibus, qui nullus ferunt societate in amore mulieris, quē Græci ἀντεγασιν η̄ ἰνδωτόροι: Latini verò rivalē etiam translātē & procū: quā ostenditur in tali poemate nihil esse omnino, q. amore dignū sit, & ambitiosius videatur & per amulationē expetendū, sed plurimū, q. repudietur. Hunc autē locum Gal. i. exprimit:

*Alte laisser a jouir de l'amour que tu te porte, & a ten poeme, sans que personne te l'envie ou bien, il ne disoit plus rien & ne se travailloit en vain que tu aimasse ou estimasse toi & ton oeuvre sans que personne t'aimast & estimast celui. Sed ppriē translatio sumta est a bestiis inter se de prima in rivo aquatione certantib⁹, cuius me imini Donatus in Eunuch. Act. 5. Sc. 9. v. 42. *rivales dicuntur emuli, de mulieribus, faciā translatoe nominis a feris bestiis, quæ sitientes, quæ ex eodē rivo hauriunt petunt in praelium contra se invicem con-**

stantur. Sic Cic. pro Cælio, *sui erit ex illo fonte rivalis.* Id. eoq; Nonius tradit rivales dictos, quasi in unū derivantes suū amorem. Alii tamen putant a re rustica desumtū ubi rivales propriē dicuntur, quorū agros rivus aliquis definit, cuius mutato decursu fiunt postea incerti de limitibus, undē suscitantur inter eos lites. Prior ratio mihi præferenda posteriori videtur.

* Quasi versus essent artis capaces, dicit translātē illos esse inertes, vel intellige a Poeta inertes & imperito factos.

* A corporū duritie sumtū, quæ ut tangentes offendūt impressione sui, sic versus aspitate suā lædunt audientes.

* Sumtū est ab hominibus honores præter justū & supra modum cupidē consequentibus, ad significandum luxum & redundantiam poematis amputandam.

* Synecd. est speciei pro quolibet libero & incorrupto iudice scriptorū. Ita verò de *Quintilio* loquitur tanquam de absente, vel potius de mortuo.

* Accessus est ad brevē profopopœiam *Quintilii.*

* In *mala, mala* est epanodos.

* Meton. est efficientis pro morbo, quem Luna incutit, & Græci σεληνιασμόν, Latini Lunaticum furorem malum, quæ errorem appellant.

* Sumtū est ab iis, quibus ægrū stomachum mala copia esculentorū & poculentorum sollicitat, ut loquitur Sat. 2.

l. 2. undē nascitur ἀπὸ πείνης, μή τι πόνον νοσημάτων, & ἀπὸ πείνης τοῦ πένου διασώδης, πολὺς ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου, undē p. si. &

Spiritus puridus multaq; & tetra eructatio erumpit. Tales sunt versus, quos malè coctos & indigestos copiosē fundit iners Poeta. Simili tropo usus est Cicero 2. Catilin. vi-

no *languidi, cibo confecti, debilitati stupris erulant serm-*

nibus suis cædem bonorum, atq; incendiū Urbis. Gallicè: *usès & minis d'ivrogneries & paillardises desorgent par leurs parolles, qu'ils rueront tous les gens de bien & brûleront la ville de Rome.*

* Brevis est profopopœia lapsi aucupis.

* In *rollere curet*, & *si quis curet*, auditur idem sonus in clausula sententiæ præcedentis & initio sequentis *id. tñs ἀνὰ διηόσω.*

* *Dejecerit* & *nolit* similiter sonant in clausulis *id. tñs ἀνὰ διηόσω.*

* Dialogismus est Poeta cum quodā, qui tum aderat.

* Synecd. est generis *κὺρ' ἐξοχλῶν*, pro Empedocle Physico Poeta.

* Translatū est ab intemperie corporis ad illam mentis, quæ gignit insaniam.

* Permissio est illius, quod nequit impediri.

* In *facit, fecit, fiet* polyptoton est, ut in *nec iterato anaphora.*

* Possumus hic statuere metaphorā a servis fugitivis, qui reprehensi, ut Tranquillus loquitur, ad herū suū reducuntur: quo tropo jocantur Syrus Heaut. Act. 4. Sc. 2.

vers. 1. *retraham ad me illud fugitivū argentum*: ubi Donatus annotat, Poetam servili more loquutū de argento, tanquā de homine. Sic Sallustius proficiētem ad Carili-

nam ex itinere retractū esse, more fugitivi dicit Budæus.

Indē quoq; translātum notavimus *reprehendere* antē l. Epist. 18. in Rhet.

* Meton. est effecti p. efficiente, id est, infamante, vel infamia apud omnes inurente ei, qui sibi mortem confici-

vit. Sic famosum carmen dixit Epist. 19. ad Mæc.

Nec sponsa laqueum fumoso carmine nectit.

* In *mixerit* & *moverit* est genus quoddā symplaces in similitudine soni ad initium & clausulam sententiarum.

* In his *indoctum* & *doctum* est paronomasia.

* Translatio est imitaturis fructibus, p. in iuvavis, injucundus recitator. Hujus antithetū Cic. usurpavit l. 3. Epist. 8. ad Fam. Appium: *non debent mirari homines me esse acer-*

bum tibi, ut sum dulcis mihi. (tici nota.)

* Alleg. est e metaphoris satis e Dialecticis & Gram.

I N D E X

R E R V M E T V E R B O R V M

M E M O R A B I L I V M

quibus Chabotianum hoc in Horatium Cornucopiæ abundat.

T maior cum fructu, LECTOR HUMANISIME, in opere hoc variae & exquisitæ eruditionis plenissimo, commodè verferis, Indicem hunc, D. M. DANIELIS BRUNNII P. L. labore & iudicio collectum, exhibere volumus, quem perquirendo experieris, his D. CHABOTII Commentariis, ceu Thesauri Philologico amplissimo, studia tua, quibus ad Dei gloriam, omnia diuinæ benedictionis incrementa religiosè precamur, plurimum iuuari & exornari.

Ne autem te Indicis huius characteribus & numeris intricari & confundi existimes, per *a* Latini denotamus Tomum primum, quo continentur Ode & Epodi: *b* Tomum secundum, quo explicantur Satyræ: *c* Tomum tertium, quo comprehenduntur Epistolæ. Per priorem numerum significamus paginam, & per *a* Græcum sectionem aut Columnam primam, per *β* secundam, per numerum verò posteriorem, lineam in denotata pagina monstramus.

A

Vel Ex præpositionis elipsis *a* 6. *a* 38
Abdere verbi significatio *a* 167. *β* 63
Abducere dicitur de motu coactio *a* 85. *β* 38
Abigere pro prohibere *c* 100. *β* 12
Abcludere. i. dissimile & absonum esse *b* 167. *β* 42. vel verbum dissimilitudinis & differentia *b* 167. *β* 42
Abstemiis ex abstinentia temeti dictus *c* 359. *a* 12
Abstineret cum genituo constructum *a* 359. *a* 12
Abydus vrbs Asia in littore Hellesponti, patria Leandri *c* 45. *a* 11
Ac pro discipulo particula sed *b* 16. *a* 25. in compositione, id est apud Latinos, quod apud Græcos *b* 145. *β* 38
Academicorum Philosophia ad usum forensis reliquis accommodatior *c* 13. *β* 26
Accidere de bono & malo dicitur *b* 31. *a* 14
Acclinis quid significet *b* 136. *β* 29
Accipe verbum audientia & attentionis *b* 209. *β* 24
Accipere verbum conuiuatoris *b* 209. *β* 26
Accipiter *a* 158. *β* 25
Accise res pro imminutis & afflictis *b* 172. *β* 26
Accubantium ad mensam conuiuariū ordo *b* 229. *β* 1
Accubitus veterum *a* 130. *a* 44
Accurritur consulto, sed casu occurritur *b* 107. *β* 23
Acer elegantia materia & subtilitate Cædro secundum *b* 227. *a* 10
Acerbum & maturum opponuntur *a* 178. *a* 12

Acerna mensa *a* 227. *a* 6
Acerca arcula, ubi thure inteso adolentur ara *a* 270. *β* 57. vel pistrum testum & vndique munitum *a* 270. *β* 60
Achaia dicta ab Achaio filio Xuthi *a* 97. *β* 60
Acheron flumen Achaia *a* 42. *β* 9. Calabria *β* 11. fluius inferorum *β* 12. quæ inhumatis corporibus transmutare nefas *a* 138. *β* 57
Acherontia paruum oppidum in vertice Lucania *a* 250. *β* 31
Achilles Pelei & Theridos filius *a* 54. *β* 66. vnde dictus *a* 56. *a* 55. & *a* 97. *β* 49. nutritus à Chirone *a* 56. *a* 67. delituit in gynæco Lycomedis *a* 64. *a* 30. & *a* 66. *β* 38. implacabilis iracundia *a* 55. *β* 58. primum locum laudis bellicæ inter Græcos obtinuit *a* 97. *β* 10. Leoni comparatur *a* 55. *β* 65. eius veriloquia *a* 56. *a* 51. Epitheta *a* 55. *β* 51
Aegina inuicilis honorum effusio *b* 17. *β* 50
Aegæ de tempore & loco continuato dicitur *a* 65. *a* 24
Acidalia Venus *a* 299. *β* 25
Acidalius fons in Orchomeno Bæotia vrbe *a* 299. *β* 25
Acinaces *a* 130. *a* 16
Acinus de quib. proprie dicatur *a* 180. *β* 14
Acipenser dictus sicer piscis *b* 140. *β* 26. Græcè quomodo vocetur, dubitatum *β* 28. magno quondam in pretio fuit, in nullo verò in Plinij ætate *b* 140. *β* 15
Acolastus, qui Veneream libidinem non reprimat *a* 111. *β* 10. eorum epitheta *b* 25. *β* 22
Aconitum è Cerberi spuma natum, & vn-

de dictum *a* 202. *a* 42. vel quod ex tunc aëre nascatur *a* 202. *a* 55. Pantheas strangulat *a* 202. *a* 61. herba præsensissimi veneni *a* 202. *a* 39
acroleni opponitur *b* 221. *a* 47. ab aceo *b* 50. *a* 50
Acrius rex Argiuorum *a* 288. *β* 50. eius historia *a* 289. *a* 23
Apoecusia & apoecotes, *a* 202. *a* 39
Acrocerania editissimi mores Epici *a* 40. *β* 3. vnde dicta *a* 40. *β* 22
Apoecotes verruca, similis suo verticerefecta chorda *b* 52. *a* 1
Acroporintus arx Corinthi *a* 60. *a* 52
Apoecotes bacca *b* 188. *a* 45
Actus ducentorum viginti pedum *a* 207. *β* 43
acutus, i. acris, seuus, penetrabilis *a* 69. *a* 33
ad pro apud *b* 211. *a* 29
Adamas gemma *a* 37. *a* 24. dicta *a* 37. *a* 26. cruore hirci vel leonis rumpitur *a* 57. *a* 29
ad astra tolli *a* 25. *a* 11
addictus cum verbo infinito coniunctum *c* 13. *a* 30
admetus incanatus *b* 73. *a* 35
admetus, locus tenebricosus sub terra, & vnde dictus *a* 223. *β* 66
Adbuc continuationem temporis significat *a* 362. *a* 22. *b* 35. *β* 45
Admetus, dictum Solonis, i. cum his, quibus iniuriā feceris, in gratiam edi *a* 98. *β* 39
Admetus & indocilis *a* 16. *β* 63
adiectum a substantiui ad speciem participiorum passiuorum inclinatum *a* 197. *a* 39

INDEX.

Adire periculum, discrimen &c. i. subire
a 381. b 43
adiumentum differt ab auxilio; quod hoc
in rebus aduersis, illud in secundis lo-
cum habeat a 382. a 44
adiutores in re bona dicuntur b 110. b 26
adiutare, συνεργεῖν, mutuam tradere o-
peram ad agendum: locum habet in re-
bus secundis b 198. b 23
admirandum nihil omnino esse ei, qui vi-
uere velit beatè c 56. a 24
Admirationis causa in rebus nouis, inso-
lentibus, hyperbolicis & ferè cum dolo-
re vel gaudio coniunctis c 58. a 45
Admittere plus est quam facere b 171. a 53
Adolescens de eo etiā dicitur, qui plures
quam triginta annos attigit b 110. a 10
Adolesco ex ad & oleo, i. cresco b 109. b
68. propriè de hominibus dicitur b 110.
a 22
Ador genus frumenti & farris b 210. a 18.
Græcè ζεία a 342. b 10. ab edendo vel
adurendo, inde Adorare b 210. a 19
Adorea ab ador, parte victoriæ præmium
ex frumento, sumitur pro laude a 342.
b 15
Adoriosus idem quod εὐδοῖς a 342. c 29
Adrastus Talaï filius rex Argiuorum a 138.
a 16
Adria vrbs sita inter Illyricos & Venetos
a 40. a 13
Adriacum, Adrianum & Adriaticum ma-
re dicitur a 100. b 10. mare importunū
a 40. a 15. præsertim Noto a 40. a 16
adulatores à consuetudine adolescentium
remouendi a 45. c 24
adulter quis sit b 31. c 10. Græcè ἄλλοτρου-
φός fur alieni sponsæ b 30. c 52
adultera pœna in potestate mariti b 31.
a 53
adulteri diuitis pœna b 31. a 1
adulteri pauperis pœna a 125. c 23
Adulterium propriè de coniugibus dici-
tur a 146. c 41
Adytaloca templi remota & occulta, nul-
lus viris adenda præterquam vni sa-
cerdoti, dicta παρὰ τὸ μὴ δοῦναι a 100.
c 42
Æacus filius Iouis ex Europa a 295. a 9. vel
ex Aegina a 355. a 31. eius genus a 295.
a 8. auus Achillis a 202. c 22. iudex
inferorum a 202. c 23
ades ab aditu plano a 141. c 43
Aedilitas vt impetraretur, maximā opus
erat largitione, ad populi suffragia ca-
ptanda b 168. c 24
Andrῶν ἡ πόλις ἑστὶν a 173. c 1
Aëdus proprium Poetarum a 3. a 28. ex a.
ἀντὶ τῆς αἰδοῦς, scio a 3. a 46
Aer ἡ ἀτμός τῆς αἰθέρης, quod semper fluat
a 21. a 12
Aerὸς πνεῦμα τὸ αἰθρῆς, flare b 46. a 51
Aegeum mare, dictum à scopulis capræ ef-
figiem ostendentibus a 211. c 9. vel ab
Aegæo vel Argea a 211. c 10. aliàs mare
procellosum ibid. 12
Aeger à Grammaticis animo tribuitur, æ-
grotus corpori c 40. a 30

Aegeria Nympha coniux Numa b 36. a 11
Aegis ἡ τῆς αἰγῆς, aliàs αἰγῆν a 96. a 40.
amictus Iouis a 96. a 38. & a 253. a 10.
munimentū pectoris areum a 96. a 37.
ἡ πόλις ὁμοῦ a 253. a 20. tribuitur etiā
Palladi a 253. a 30
Aegina mater Aeaci nomen indidit insula
inter Cycladas nobilissima a 202. c 25
Aegipanes orti è coitu hominum cum ca-
pris a 108. a 34
agritudo in sapientem virum non cadit
b 24. a 10
ægrotus à Grammaticis corpori tribuitur,
ager animo c 40. a 30
Aegyptij post Lydios secundas prauitatis
partes obtinent a 64. c 32 mortuos sale
conspersos seruabant a 138. c 52. anni
initium ab ortu Canicula ducunt a 104.
c 35. diem ciuilem metiebantur à me-
diā ad mediam noctem c 68. a 63
Aegyptus domicilium omnium libidinum
a 64. c 39
Aegyptus ortio impulsus ad caedes nefarias
& adulterium a 210. c 63
Aelius Lamias consul cum M. Seruilio
a 127. a 26. a 291. c 32
Aemilius Lepidus sine tibicinibus efferrī
voluit a 163. c 7
Aemilius Paullus prodigus anima a 87. a 30
Aemonia ab Aemone mōre dicta a 158. c 35
amulari distinguitur Nonio ab imitari.
a 332. a 30
Aemus mons Thessalia aliàs Thraciæ, di-
ctus ab Aemo Rege Scytharum a 84.
c 53
Aeolia regio latissima vicina Troia a 202.
c 33
Aeolus ventorum pater a 37. c 58. in Ae-
oliis insulis venturos ventos præfagiit
a 58. a 4
aquabilitas animi in vtrolibet vite statu
seruanda a 171. a 20. & a 193. c 25
ara referre quid propriè significet b 95.
c 56
arugo morbus aris b 67. c 33
as sumptum pro pecunie vel lucri cupidi-
tate a 43. c 17
Aeschinus insolentia reprehenditur à De-
mosthene b 11. a 11
Aesculetum locus arboribus consitus a 119.
a 3
Aesculus genus quercus a 118. c 60. ab esca
dictum a 119. a 4
æstus maris resorbatio & repotio aquæ a
183. a 22. quæ fiat a 183. a 35. tantum de
Oceano dicitur a 40. a 34
ætates animalium a 292. c 10
æternare est immortalitati consecrare
a 373. c 41
æther ἡ ἀτμός τῆς αἰθέρης a 228. c 47. vacuum
cur a 42. a 60
Æthiops πνεῦμα τὸ αἰθρῆς a 263. c 14. Æ-
thiopia regio Africa inter Arabiam &
Aegyptum a 263. c 13
Aetna mons Sicilia igne ardens a 253.
c 47. magna hodie ex parte refrigit
a 253. c 66. Mongibello vocatur a 253.
c 64. vel Bolcar c 68

Æthria aer nubibus & nebulis vacuum
a 149. a 6
auum tanquam τὸ αἰὲς ὅπ. a 87. c 29. & a
115. a 35
Affectuum humanorum dissimilitudo a 2.
a 51
Affectuum differentias Physici tradunt
a 55. c 56
Affligo ab inusitato fligo, Græcè ἀφαιρῶ,
eius vis perspicitur ex geminatione co-
gnatorum b 14. c 6
Africa in locis occidentalib. ferax frumen-
ti a 14. a 35 & maxime in locis Hespè-
rii fertilis b 164. c 34. Vide Aphrica.
Africanus primus omnium Romanorum
tonforibus vsus a 208. c 19
Africus ventus Græcè ἀφρῖς, ab occasu hy-
berno flat è regione Cæcia a 16. c 15.
ventorum violentissimus a 38. c 50. hu-
midus & calidus a 38. c 66
Agamemnon Atrei & Aeropes filius, di-
ctus ὅτι ἀγασθὲς καὶ τὴν ἀντιπαρῶν a 358.
c 6
Agaso παρὰ τὸ ἀγείρειν, & per Tarentinam
paragogen ἀγάζειν b 230. a 11. propriè
qui agit & curat equos b 230. a 11
Agathyrst dicti ab Agathyrso Herculis fi-
lio a 225. c 54. aut à Thyrsis Bacchi
a 225. c 55
Agæe filia Cadmi & Hermiones, vxor
Echionis, proprium filium dilacerauit
b 176. a 42
Ἀγῶν ἡ δὴ τὸ δόξασθαι ἀγχεῖν καὶ ὁ τέρψασθαι
a 130. a 49
Agē, aduerbium horrandi a 144. a 63. so-
lenne verbum in sacrificiis proclamare
solutum ex institutione Numa c 63. a 14
ager nullus vni: à cultura & instrumento
comentus esse solet a 15. c 26
Agere vocis syntaxis & derinatio a 349.
c 20
Agésilæus arbiter conuiuij electus a 48. c 7
agilis qui se celeriter agit ad quidvis prom-
ptè faciendum c 13. a 53. geminatur cū
gnatio & opponitur remisso c 13. a 56
Aglæa Gratiarum vna a 46. c 5
Ἀγλαῖον & pulcris membris præditus
a 90. a 30
Aglæus beatus à Solone vocatur, ed, quod
paterni agelli fines nunquam egressus
fuerit b 3. a 59
Agmen ab agendo, exercitus qui ordina-
tus incedit a 240. a 51
agmina pilata b 126. a 8
Agnæ fœdissima & impurissima meretrix
b 49. a 20
Agricola felix, Veronensis senex a 13. a 45.
& Titianus quidam a 13. a 55
Agricolarum studium in agrorum fructi-
bus percipiendis a 13. c 31. felicitas eo-
rundem a 13. a 41
Agricoltura nihil melius, dulcius & libe-
ro homine dignius a 384. a 51
Agrippa ab agro partu quod in pedes na-
scens prodierit c 59. c 7. primus turri-
tas naues inuenit a 381. a 53. ob patien-
tiam laboris Augusto summè carus a 53.
c 55. dictus quoq; M. Vipianus a 53. c 63.
præse-

I N D E X.

- praefectus naualib. certaminibus a 53.
 β 56. exemplum felicitatis a 54. a 7
 Agrippa minus prosperè viuunt, & de vi-
 tabreuiori quo discedunt b 169. a 50
 Αγευπια maximum incommodum b 173.
 β 53
 Agyeus vel Agyleus Apollo cur vocetur
 a 349. β 10
 Agryta vel Agytta Galli, sacerdotes ma-
 rris Deūm b 23. β 55
 Agrytarum fraus in filice vendenda b 48.
 β 4 (a 15)
 Abenea, h aspiratio tantū ascititia a 147.
 Αι pro αδε optandi nota b 206. a 1
 Ajax ab αϊ αϊ lamentandi particula b 169.
 β 4. Telamonius δισκοκόλ & dictus
 a 66. β 19. secundum locum laudis bel-
 licæ inter Græcos obtinuit a 97. β 10.
 Acacis celeritas a 96. β 58. infania
 b 154. β 55
 Ακολαστοι qui sint a 111. β 10
 Ακασσιν verbum assensionis a 371. a 14. su-
 mitur etiam pro dici & nominari c 67.
 β 40
 Ακωδερον omnis venustatis expers a 46.
 α 50
 Al cris dicitur quasi αδεαρος c 59. a 20.
 Alconio quasi acer alius a 59. a 22. aliis
 quasi minime laceratus a 51
 Albanus lacus hodie lacus castelli Pan-
 dulphe a 329. a 19
 Albata vna e quattuor Aurigarum factio
 a 9. a 31
 Albius Tibullus Elegiographus, secta Epi-
 cureus a 140. a 25. luxu & intempe-
 ratia ad paupertatem redactus b 68. β 20
 album ad naturam boni ex doctrina Py-
 thagoræ pertinet a 155. a 39. deriuatur
 à Græco αλβος a 61. β 64
 Albunea Nympha Tyburte culta a 61. β 54.
 fons Leucothea β 56
 Alcaeus Mitylenæus Poeta Lyricus Spar-
 tanus, Damontis filius Dorice scripsit
 a 24. a 61. cum Atheniensib. bellum ges-
 sit a 144. a 14. à Pittaco in exsiliū
 actus a 202. β 59
 Alce ad arborem acclinata quietem capit
 b 136. β 35
 Alcibiades immodicos in equos alendos
 absumpsit sumptus a 9. a 40. quantum
 vixit Olympia a 11. a 61
 Alcimedon pulcritudinis causā commen-
 datur a 99. β 66
 Alcinoüs filius Nausthei, rex Phaëcum,
 Corcyram tenuit c 38. β 4
 Alea dicitur de omni ludo, vbi plus fors,
 quam ars & dexteritas valet ad qua-
 situm a 308. β 30
 ΑλεξΕφοντα Gallicinium vocant Græci
 b 9. β 51
 ΑλεξΕφοντα inde dicitur, quod
 cantu gallinacei homines αλεξΕφοντα
 exsuscitentur b 9. β 56
 Aleo αλεξΕφοντα πικρομεν τες
 αλεξΕφοντα a 136. a 17
 Αλεεινός τος οππονιtur Αλεεινός a 65. a 31
 Ales pro omine inaususto & inauspicato
 a 96. a 16
 Alexander Magnus αλεξΕφοντα dictus
 a 95. β 34. temperanter se gessit in vi-
 ctoria Persarū a 167. a 63. Homeri poe-
 matis indormiit b 4. a 62. ab Apelle ad-
 monitus, vt de pictura cessaret disputa-
 re c 97. β 10. vinosus a 107. a 63
 Alexandria vel Alexandria, caput totius
 Aegypti a 374. β 30
 Aleximenes aerem rerum Physicarū ma-
 teriam constituit c 88. β 10
 Alfenus Cremonensis initio furor, post lu-
 riscōsultus, tandem Consul factus, ma-
 gno honore sepultura decoratus a 54.
 β 12
 Algidum oppidum post montes Tuscianos
 a 115. a 34
 Alias pro alio tempore, in vltima circum-
 flectendum a 65. a 32
 Alphani calices sunt lati & capaces
 b 229. a 12
 Aliphe oppidum Samnitum variè decli-
 natur b 229. a 20
 Alioqui particula vis b 61. a 33
 Alites & aues quid differant, quæ volatu
 & alis faciunt auspiciū a 314. β 39
 Allabi proprie dicitur de aquis & serpen-
 tibus a 382. a 31
 Allaborare, i. improbo labore a 160. β 16
 Allegoria est continuatio cuiuslibet tropi
 αλεξΕφοντα αλεξΕφοντα a 94. β 4. & 11. alij
 αλεξΕφοντα αλεξΕφοντα αλεξΕφοντα αλεξΕφοντα
 αλεξΕφοντα, i. quod aliud dicat, aliud intelligat
 a 94. β 12
 alludere verbum similitudinis & conue-
 nientie b 176. β 43
 Alnum dicitur à facultate alendi a 251.
 β 60. Græcè variè explicatur a 252. a 3
 Alnus dictus quod amne alatur a 172. β 14
 Αλεργος quasi αλεξΕφοντα a 222. a 53
 Αλεργος color ruber albo nigroq. permix-
 tus a 222. a 59
 alpes à Græco αλεξΕφοντα a 341. β 33
 αλεξΕφοντα definitur b 219. β 32
 Alseides Nympha nemoricola a 23. a 16
 aliterco & altercor dicitur, secus atq. Do-
 natus censuit b 219. β 32
 Altilia, bestia in vsum & escam hominum
 saginata c 67. β 20
 Altum, superior & inferior altitudo sim-
 pliciter pro mari sumitur 193. a 20
 alumnus tam αλεξΕφοντα quam αλεξΕφοντα
 sumitur a 293. a 54
 Alyattus pater Cræsi a 290. a 50
 Αμαξος sumitur pro inepto ad arma tra-
 ctanda, & pro timido c 68. a 27
 Amalthea locuples mercatrix, hinc Amal-
 thea cornu a 104. β 4
 amantia animus moræ impatientissimus
 c 13. β 64
 amantium miseria a 49. β 45
 amantium blanditiæ sunt morsuicula
 molles a 90. β 16
 amare pro cupere & solere a 172. β 23
 amare occipere amarum est b 174. a 21.
 palam præclarior est, quam clanculum
 a 129. β 2
 Amare paucillum bonum est, insanè non
 bonum b 174. a 18
 Αυστηρα πικρα το μαρτυρο prendo a 146.
 β 66
 Amator est corporis, & tantum ad tem-
 pus: atque in hoc differt ab amico c 78.
 β 58
 Amatores vitia amicarū cur non animad-
 uertant b 48. β 41 & b 49. a 25
 Amazonum politica administratio Stra-
 boni fabulosa a 341. β 54. vnde dicta
 a 341. β 49
 Ambages τελεωτορ, dicta quod in ambas
 partes possint egi c 70. β 50
 Ambiguum dictum ab eo, quod in ambas
 partes animo possit egi ibid. β 53
 Ambire propria notione quid significet
 a 151. β 67. prece aliquem ambire a 151.
 β 63
 Ambitio est magnarum rerum desiderium
 & appetitus a 62. a 64. vel inmodica
 honoris cupiditas, Græcè φιλονικια
 b 206. β 16
 Ambitus lege qui puniti fuerint c 61. β 23
 Ambrosia ex α & β πορς, i. homo qui non
 potest illa frui a 91. a 52. habet dulce-
 dinem mellis, non cuplo auctior quàm
 mel a 91. a 62
 Ambrosia Poeta similitudinem Diuinita-
 tis adumbrarunt a 91. a 64
 Ambubae mulieres vagæ & infames
 b 22. β 26
 Ambubaiarum vocis resolutio prolixior
 b 22. β 23
 Amici, qui ad gratiam loquuntur, tanquā
 improbi foras excludendi b 50. β 10
 Amici peregrinè redeuntes conuiuiū excepti
 a 54. β 9
 Amicitia viuit, si feruet olla a 152. β 43.
 temporaria b 14. β 23
 Amicitia quid sit b 74. a 46. eiusdem si-
 nes b 74. a 59
 Amicorum dolores communes a 379. a 30
 Amicum Dis pro gratum esse a 214. β 60
 Amicus quid sit a 39. a 34. quasi animi
 æquus ab animi aequalitate a 39. a 38.
 b 74. a 51. & b 128. β 41. c 66. a 45
 Amicus magis necessarius, quam ignis &
 aqua b 74. a 43. dimidium animæ a 39.
 a 41. iucundus b 52. β 30
 Amisse res, quæ consumptæ sunt & perdi-
 tæ b 193. β 58
 Αμμορ μετρεσθαι, arenam metiri, prouerb.
 a 134. a 23.
 Annis vagus Græcè quomodo vocetur
 a 30. β 50
 Anitra mulieres Bacchicæ a 108. β 36
 Animum solius voluptatu plenum a 250.
 a 46. dictum quod ad se amandū ho-
 mines allicit a 103. β 37. vel quasi a-
 minium, vel quæ solū amorem præ-
 stant a 103. β 39. & 250. a 46
 Amor est equalitas το πορς a 99. β 18.
 mutuus cultu optimus a 214. a 42. non
 est Deus, sed otiosi animi seuus affectus
 a 110. a 30. origo & causa omnium ma-
 lorum a 110. a 53. morbus est, quo quis
 laesus, vulnus alit in venis & corde
 a 294. β 40. a consuetudine inceditur
 a 91. β 61. solitudine dirimitur ibid.

I N D E X.

dissoluitur inedia & fame a 91. & 53.
 homines à rebus gerendis ad inertiā
 auocat a 280. a 4. carnisficina b 174.
 a 24
 Amor sui, fons omnium peccatorum b 45.
 c 44. a 109. a 63. b 46. c 32. multa oc-
 cultat & obtegit b 45. c 49. eo nihil
 fortius a 280. a 4
 Amorem quæ vitia consecrari soleant
 b 174. a 15
 Amores in plurali numero, non nisi turpes
 sunt a 70. a 29. vel pro desiderio rerum
 sumuntur a 70. a 36
 Amoris quinq; gradus vel lineæ a 91. a 23.
 inter scorta & scortatores copula non
 in perpetuū irrupta a 89. c 32. res plena
 solliciti timoris a 68. a 18. comes perdi-
 tio a 65. a 18. mala b 155. c 7. dulcis co-
 mes, labor amarus a 104. c 42
 Amphiarai historia a 289. c 8
 Amphion filius Iouis ex Antiopa a 277. c
 35. lyre sono ad constructionē Theba-
 rum ingētes rupes aduoluit a 277. c 51.
 inuenit Lydios modos & cytharā ib. 57
 Ἀμφιδάμορος a 60. a 41
 Ἀμφιφόρε & quadrantal Latinum capies
 46 sextarios a 271. c 12
 Amphora quantum capiat a 69. c 23. in
 genituo plurali absolute posito, habet
 amphoratum a 69. c 31
 Amphoræ nominibus Coss. inscribebantur
 ad etasē vini indicandam a 298. c 48
 Ampliare, augere, vel etiā in diem alium
 differre a 63. c 44
 Amplius quibuscunque animi, corporis &
 fortune bonis abundans, latior est si-
 gnificatus quā magnus c 46. a 18. id eoq;
 illi per incrementum substruitur c 46.
 a 24. a 205. a 48
 Ampullari, i. verbis grauitè sonantibus
 vii c 45. c 16
 Amtrare, i. circumuoluere a 172 a 155.
 c 42
 Amystis g'nus potionis & poculi, πύξις τὸ
 ἀμυστικόν a 155. c 51
 Anacharsis scitum responsum c 94. c 23
 Anacam serotis tactu redeunt amores
 a 273. a 65
 Ἀνακλώδης significat cadaueris è sepulcro
 in alterum transpositio b 109. a 65
 Anacreon Teius Poeta Lyricus a 24. a 55.
 eius patria a 104. c 38
 Ἀνακρίειν mare dicitur, quum reciprocatur
 & refluit a 183. a 25
 Anatomici prosectorum corporum a 55. a 5
 Anaxagoras numinis afflatu motus, domū
 & agrum incultum reliquit c 88. a 4.
 infinita homomereā materiā genera-
 tionis Physicæ censuit c 88. c 12. capite
 operto mori voluit b 161. a 44
 Anaximander corpus quoddam igne den-
 sius rerum physicarum materiā esse
 finxit c 88. c 10. primus obliquitatem
 Zodiaci obseruauit a 217. c 22
 Ἀναλῶν πρῆπον recreare c 16. a 71
 Anceps pro incertus & dubius, ab armis
 vtrinque acutis sumptum b 127. a 23
 Ancile vel ancyle breue scutum, ab ancīdo

a 257. 637. ibidē eius plurima deriva-
tiones, celo delapsum in templo Martis
cū aliis undecim seruabatur a 257. 649
Ancilla vel a verbo cillo & prapositione
an vel ab Anco Rom. rege, vel ab ancil-
lare a 175. a 35
Ancula & Anculi Dearum & Deorum
ministri a 175. a 41
Ancus quartus rex Romanorū a 352. a 26.
nomen obtinuit Ἰσδὰ τὸν ἀγκυρα a 352.
a 27
Aνδοπάδης, i. mutoniatum b 7. 656
Ανδρος παῖς τὸ ἀνδρ a 367. a 50
Ανδρῶν κνίς & circumcisis b 82. a 38
Ανδρὸ ἀνδρ a 83. 63
Angiporcus augusta via deducens ad por-
tum a 125. 640
Anguilla ἰχθυεὺς a 245. 647
Anguis, serpens, draco, quomodo differans
a 203. a 23
Angulus Ἰσδὰ τὸ ἀγκυρ, vel παῖς τὸ ἰχθυεὺς
a 180. 68. ab angustia dictum b 206. a 17.
vel à Græco ἀγκυρ, quod est curuum
aduncum b 206. a 18. & c 96. a 59
Angustum ab angendo, opponitur lato
a 240. a 13
Anima est vita a 39. a 57. sumitur pro spi-
ritu & habitu a 367. a 33. Ἰσδὰ τὸν ἀ-
νὸς a vento a 367. a 46
Anima aliquot propter vitæ merita ad
corpora nō reuertuntur: aliqua redeunt
propter malè actam vitam: aliqua pro-
pter sui necessitatem a 135. a 24
Animalium quorundā ætates a 292. 610
Animi in plurali numero, pro ferocia &
superbia b 134. a 23. prauis motibus ci-
tò mendum c 32. a 24
Animo stare, pro sanæ mentis esse, & pro a-
nimum non despondere b 171. a 59
Animus est parui ulæ diuina aura, b 143.
612. naturâ Deorum haustus & deli-
batus, & ætherius sensus, & aura sim-
plicis ignis b 143 612 e doctrina Phory-
lidis Platonis & Pythagoræ, ammor-
tis a 195. 65. incultus, nulliq; disciplina
expolitus vitia facile corrumpit b 40. 645
Animus est consilij a 362. 63. temperatus
redditur, è temperantia co: paris b 143.
637. amœnitate lo: orum elanguescit
a 200. a 23. illius æqualitas in vitæque
fortuna seruanda a 171. a 20. & a 193.
625. tranquillitas a solâ insipientia pa-
tenda b 243. a 45. deliquium lipothy-
mia a 102. 655
Animum reddere a 102. 659
Annaperenna Dea annorum a 325. a 42
Annales Seruio monumenta quadam an-
tiquitatis, rerumq; veterum ab ætate
nostra valdè remotarū custodes: histo-
ria eorum temporum & rerum quæ vi-
dimus b 54. a 8. quæ tamen distinctio
falsa est b 54. a 12
Annona nō solū est frumenti, sed rerū etiā
aliarum in annū repositarum c 89. 62
Annus à Græco ἔτος, vel quasi annulus
a 143. a 30. & c 88. a 45. triplex est
a 271. a 57
Annis grauis, i. senex b 9. a 24

Ango ab ἀγος a 240. a 12
Anfantī valles, i. vndiq; sancti b 145. a 38
Anseres ad cuneatam Liburnicā: um simi-
litudinem volant a 383. a 43
Anserum secur sicubus siccis p. sum, in
summis delitiis b 230. c 14
Antapodosis cōtraria redditio meritorias
vel contentio dissimilium, vel negat a
rei similitudo a 8. a 31
Anteambulones, qui honoris causā, prin-
cipem & magistratum antecedunt, ad
summonendam occurrentium turbam
b 200. a 17
Antenna vrbs Sabinorum, dicta quod an-
te annem posita sit a 93. a 30
Antenna lignū in summo malo tr. insuer.
sum vnde vela dependēt a 93. a 27. cu 9
Antimon falsū Isidorus attulit a 93. a 28
Antenor Helenā Gracis restituendā sua-
sit c 30. c 39. & c 34. c 50. patriā illum
prodidisse quidam suspicantur c 35. a 15
Antepone rare rari proprie sumitur b 53. a 8
Antipoc filius Martis & Veneris a 110. c 6
Antestari est, capere vñ de presentib. te-
stem, tangendo eius auriculā, alias con-
flata vox ex am & testari b 112. a 19
Anticyra ciuitas Locrorum ad finē Ma-
liacum & Oetam montem sita b 164.
a 39. aliis insula in Propontide; aliis
oppidum & insula b 164. a 53
Antilochus Nestoris filius occisus ab He-
ctore a 190. c 28
Antimeria, mutus nominis & aduerbi
transitus b 46. a 45. a 33. c 1
Antium vrbs Latinorum, vbi templum e-
rat Fortune a 151. c 52
Antonius nouus Liber appellari voluit a
226. a 45. deliciarum causā Coryllam
& Varium loris cadi iussit a 34. c 44
Antonius Musa medicus, Augustum Ca-
sare senienti restituit c 99. c 24. quam-
obrem magna pecuniā & iure auroreū
annulorum ab eo donatus est c 99. c 26
Antres meretrices a 51. a 50
Antrium a Graco ἀντρ, locus subterraneus
naturā sacrus ibid.
Antrope vrbs nomen a 51. c 13
Αντροπ & ὁ ἀντροπ ὁ πῶς a 83. c 5
anulus in signe ordinis equestris b 217. a 44
Anus a multitudine annorum, aut a Gra-
eco ἀνός & ἀνός a 125. c 35
Ανύτο idem quod Hapsis a 11. a 17
Anxur vrbs Volscorum nunc Tarracina
dicta b 77. b 35
Anxurius Iupiter, ab vrbe Anxure, vbī
cultus fuit, quasi ἀνδρῶν & ἑρῶς sine noua-
cula b 77. c 38
Ανδρόπῳ ab ἑρῶν & πῶς nihil differt a 3.
c 20
Απῆλτος difficultas c 56. a 40
Apeliotes Subolanus spirat ab ortu aequi-
noctiali a 137. a 21
Apella quibusdam communiter sumitur
pro ludeo, cui summa curis glandis in-
mentula circumcisa est b 82. a 27
Aper porcus syluestris, dictus quod in aspe-
ris locis versetur a 280. c 65. vel a 284.
a 10. amotione litera prima b 226. c 42
Aper

INDEX.

Apes dicta quod pedibus se teneant, vel quod sine pedibus nascantur a 290. a 20
 Apex a prisco verbo apere a 149. b 32. in-
 signe flaminum aut eminens quadam
 dignitas a 150. b 1
 ἀφειδώς, largius, sine parsimonia a 69.
 a 59
 ἀφειδώς & ἀφειδώς, vide Carceres a 10.
 b 50
 Aphrica ab ἀφειδώς, quasi sine frigoris
 horrore a 63. a 39. Vide Africa.
 Aphrodite Venus a 36. b 32. ἀφροδίτη
 a 33. inde πόρνα dicta a 311. b 7
 Aphrogenea Venus a 36. b 33
 Apū semen arceat homines ab ebrietate
 a 364. a 45. eiusdem duplex usus ibid.
 a 61
 Apium victoribus pro corona datum a 155.
 b 63
 ἀποδοτικός nomine auctor in affirmatā com-
 parationū redditione vititur a 13. b 48
 ἀποδοτικός τὸ πῶς b 25. b 52
 ἀποδοτικός sumitur pro inepto ad arma tra-
 ctanda & protimido c 68. a 27
 Apollinares ludi quando instituti a 115.
 a 10
 Apollinaria sacra quando & quomodo
 instituta a 445. b 4
 Apollini templum in Palatio ab Augusto
 exstructum a 142. a 59. bone aurato &
 capris duabus albis & auratis sacra fie-
 bant a 115. a 48. illi consecrati boni
 Poeta a 229. b 56
 Apollinis natalis celebratus à iuuenibus
 a 200. a 5. epitheta a 115. a 16
 Apollo posterius exiit in lucem ex utero
 Latona in monte Cyntho a 115. b 8. in-
 tonsus est a 115. b 3. dicitur ὁ ποσειδῶν
 λειρ a 301. a 21. peritus sagittas neruo
 pellendi a 86. a 47. a 115. b 68. Delius
 dictus a 253. a 58 & Pythius a 100. b 47.
 Augur a 32. a 35. paut armenta Adme-
 ti a 73. b 61. Laomedontis bones paut
 mercede a 244. b 47
 ἀποψὺς despectus a 269. a 44
 ἀποψὺς τὸ πῶς a 110. a 24
 ἀποψὺς addubitatio figura Rhetorica defi-
 nitur a 88. b 39
 Apostrophes figura Rhetorica longior ex-
 plicatio a 43. a 30
 Apotheca à verbo ἀποτίδω, fructus con-
 dere & reponere, videtur differre à
 cella b 194. a 55
 ἀποψὺς τὸ πῶς a 110. b 24
 Appellare legentem est interrumpere b 51.
 a 12
 Appellere proprie ex pelago, freto aut flu-
 mine, ad litus & ripam accedere b 76.
 a 47
 Appium forum situm ad Pontinas paludes
 b 75. b 41
 Appius Claudius cecus in Censura liber-
 rinos etiā in Senatum legit b 90. a 26
 Applausus, vide Plausus a 113. b 33
 Applicare proprie de naufrago in litus
 erecto dicitur a 279. b 9
 Apricus campus notatur ἀφειδώς, qua-
 si sine frigoris horrore a 65. a 38

Aprilis, quasi Aperilis ab aperiendo a 364.
 b 64
 ἀπριλὶς τὸ πῶς a 11. a 17
 Aptare, i. apte quidvis locare a 199. a 49
 Aptum ab ἀπτεῖν a 61. a 8
 Apulia vox indifferentis quantitas a-
 pud Horatium a 250. a 53. regio Italiae
 mari Adriatico contermina a 250. a 61.
 nobilium equorum ferax b 92. a 29
 Aqua ab aequalitate superficiei, a qua iu-
 uamur & viuimus a 17. b 57. optima
 debet esse expers saporis c 100. a 57. vi-
 lissima rerum b 81. b 47. secundū Tha-
 letem & Hipponem materiā rerū Phy-
 sicarum c 88. b 8. ex aqua constituuntur
 tria alia Elementa a 281. b 49
 Aqua potiores Graeci vocant ὑδρονότος
 c 132. a 26
 Aquam de mari capere, prouerbium b 12.
 a 66
 Aqualiculus, vide Cunnus.
 Aquarius vnum ex signis zodiaci, in id
 Ganymedes à Ioue translatus b 12. b 13
 Aquila a colore aquilo b 46. a 50. eius sex
 genera b 46. a 54. variae denominationes
 a 341. a 6. à Ioue in partitione a-
 uium adoptata a 341. a 20. ministra
 fulminis a 340. b 64. & seqq. sola ex a-
 uibus fulmine non examinatur a 341.
 a 25. diuino cultu affici solita b 88. a
 45. in senectute tantum bibit a 341.
 a 34
 Aquila signum Romanarum legionum
 a 62. a 8. & b 88. b 37
 Aquilo ventus sicus & frigidus a 38. b 61.
 dictus ab aquila propter celeritatem spi-
 randi, vel propter colorem aquilum, i.
 aqueum & subfuscum a 39. b 36. eius
 vires a 189. b 59
 Arabia triplex, felix, perraea, deserta
 a 140. a 27
 Arare absolute ponitur b 127. a 30
 Aratrum à Græco ἀρότρον a 101. b 68. eo de-
 signabantur vrbes condendae; idemq;
 admovebatur usque subruendis a 102. a 1
 Arbitri qui sint a 183. b 60. duorum gene-
 rum a 183. b 60
 Arbitr conuiuij iactu talorum creaba-
 tur, qui modum potionis prescribat
 a 48. a 54. Græci μέτρον συμποτικόν
 a 48. a 55
 Arbitr imperij, iudiciorum, qui & modi-
 perator a 40. a 9
 Arbitr maris, i. potens vel concitandi vel
 tranquillandi maris a 40. a 8
 Arbor ab aruo dicta, a qua multa parabola
 sumuntur a 87. b 42
 Arbuscula meretrix tempore Ciceronis sa-
 mosissima b 31. b 33 & b 119. b 4
 Arbustum locus vitiferis arboribus consi-
 titus a 234. a 25
 Arbutus ὁ κόμας & δένδρον αἰθουλλόν, ar-
 bor semper frondens a 17. b 38. eius fru-
 ctus a 104. a 9. capellis & apibus grata
 a 104. a 6
 Arca ab arcendo, qui vel quod arctē conti-
 neat inclusa b 13. b 63
 Arcadia dicta ab Arcade Iouis & Themis

stonis filio: quondam Pelasgia, Parrha-
 sia, Lycaonia, Gigantis, Azania a 368.
 b 46
 Arcades nepotes Lycon a 127. b 67
 Arcero ab ἀρκέω, propulso a 233. a 63
 ἀρχὴ modo notat initium, modo domina-
 tum c 134. a 9
 ἀρχὴ idem quod κεφάλαιον b 36. b 37
 Archias rudis artifex c 52. a 46
 Archidamo fausta tonitrua apparere
 a 148. b 49
 Archilochus inuentor iābici carminis, Ly-
 camben socerum ad laqueum adegit
 a 102. b 7
 Architrictinus quis sit & unde dictus a 68.
 b 33
 Archytas πύραξ τὸ ἀρχὴ dictus, summus
 Philosophus a 133. b 61. & mechanicus
 a 134. a 10
 Arcturus stella in signo Bootae, dictus ἀρκ-
 τὺρ & ἀρκτὺρ, in ortu & occasu vehe-
 mens a 234. b 56
 Arcus & sagitta à Scythae vel Persae inuen-
 ta a 186. b 57. ab arcendo dicitur a 117.
 b 30. sumitur etiam pro fornice ibid. b 29
 Arduum, quicquid est intratibile, cuius-
 modi sunt ardentia omnia a 42. b 42
 Area ab arecendo dicitur b 13. a 40. locus
 planus in vrbe sine adificiis a 14. a 42
 Arena ab ariditate dicta c 11. b 56
 ἀρετὴ δόξος propriarum virtutum prædi-
 cator b 157. a 65. vel qui grata diceret
 auditoribus b 93. b 46
 ἀρετὴ ab ἀρετῇ, vel quasi ἐγγὺς a 85. b 10.
 Arteria aqua, quæ ad mortuis libandum
 affertur a 164. b 38
 Arganthionius rex Tartessorum, centum
 ac viginti annos vixit a 168. b 3
 Argento nullus color auaris b 4. a 1
 Argentum πύραξ τὸ ἀργὸν a 246. a 13. san-
 guis & anima mortalis, quisquis hoc
 non habet, cum viuentibus & mortuis
 deambulat b 13. b 33. c 60. b 4
 Arges οὐρανὸς Cyclops, Ioui fulgurum
 ministrans a 46. b 59. à Virgilio
 dicitur Pyracmon, ab Ouidio Aemoni-
 des a 46. b 60
 Argestes epithetum Nori a 61. b 62. qui-
 busdam tamen ventus esse videtur a 38.
 a 53. Agellio est Caurus a 38. a 50
 Argus vrbs Achaia equis alendis idonea
 a 60. b 69. aquis non multum sciret
 a 61. a 12. lunoni gratissima a 63. b 14
 & a 98. b 34
 Argurum saepe tribuitur instrumentis Mu-
 sicis a 284. b 34
 ἀργυρεὺς δένδρον, argentum minime adul-
 teratum b 16. b 15
 ἀργυρολογεῖν ἢ χαλκολογεῖν, i. malis artib.
 nummos colligere b 24. a 4
 Ariadne Bacchi vxor, inter stellas relata
 a 226. b 11
 Aricia vrbs in via Appia b 75. b 21
 Arimaspe Scythæ unde dicti a 47. a 16
 Ariminum oppidum iuxta Rubiconem
 fluium a 402. b 66
 Aristaeus oliue inuentor a 60. b 56
 Aristippus quis fuerit c 13. b 30

INDEX.

Aristippi plures videntur fuisse b 165. β 5.
quippe quum vnus Phylargyrus dica-
tur fuisse, alter contemptor diuitiarum
b 165. β 11
Aristogitoni Carthaginensi Tyrannicida
statua posita a 25. α 11
Aristophanes inter veteres comicos me-
dium exercuit stylum, ob sermonis At-
tici gratiam in primis celebratus b 60.
α 65. apud bonos male audiuit, quod
Socratem scriptis suis exagitaui b 60.
β 1. φιλοπονος cupidus compotationum
fuit b 60. β 4
Aetneus quasi ἀπὸ τοῦ αἵματος τὸ ἀπὸ τοῦ αἵματος
β 63
Arma à Græco ἀρμα, vel ab armis, i. hu-
meris a 66. α 50. cuique animali à na-
tura data b 127. β 53. à Vulcano in-
uenta b 53 β 8. à cuiusque professionis
hominibus Deo illius præsidi in templis
suspensa c 11. β 9
Ἀρμα ab ἀρμα apto, non currum modo, sed
et arma signifi. at a 66. α 46
Armentia regio Asia inter Taurū et Cau-
casum c 89. β 33. ad Septentrionem sita
a 189. β 47
Armentum ab arando dictum a 142. β 46.
vel quasi armamentum, genus pecoris,
quod est idoneum ad opus armorum, id
est instrumentorum c 74. α 33
Ἀρμὰ propria notione quid significet,
et vnde flectatur c 36. β 25
Aro à Græco ἀρῶ a 101. β 68
Arpas in Campania patria Ciceronis a 61.
α 26
Arpen vox Gallica ab aruipendio a 207.
β 45
Arrest Gallicum à Græco ἀρεστόν a 216. α 3
Arripere, impetum capiendi significat
b 107. β 44
Arrogans Græcè ἀρῶν b 11. α 31
Arrogantia discernitur ab ira ib. α 27
Arrogare pro attribuere et sibi usurpare,
Græcè ἀρῶν b 37. β 48
Ars ut artifex ab arando a 85. α 46. vel
ab ἀρῶν vel ab arcendo a 85. β 31. pro
bono et malo sumitur a 244. α 53
Arfinoe pro Venere culta a 286. β 25
Artem quam quisque nouit, in ea se exer-
ceat a 53. α 30
Ἀρτις dicta ab integritate virginitatis
a 115. α 61. ἢ ἢ ἀρῶν τὸ ἀρῶν
α 301. α 18
Artemisia Mausolo Caria regi suo marito,
sumptuosissimum exstruxit sepulcrum
a 138. α 51
Artifices pagani, instrumenta sue artis, in
templis Deastrorum, eidem arti præsi-
dentium suspendebat a 311. α 53. c 11. β 9
Arupendium quid sit a 207. β 48
Arua ab arando dicta a 245. β 38
Arunca Rutulorum ciuitas, Lucily patria
a 61. α 60
Ἀρῶν, ἀρῶν a 74. α 59
Arum, quod aratum est, sed nondum sa-
tum a 245. β 39. c 74. α 57
As ab are dicitur b 13. α 12. eius valor mul-
tiuarius ibid. 13. alias minimi pretij

moneta b 13. α 28
Asdrubal frater Hannibalis à M. Salina-
tore deuictus a 342. β 5. illius vxor sei-
psam cum ternis liberis in Carthaginis
incendium immisit a 157. β 1
Asia fertilitate facile omnibus terris ante-
cellit b 98. β 18
Asina cognomentum Cornelii cur indi-
tum fuerit c 92. α 15
Asinius Pollio historiam rerum Romana-
rum scribere tentauit a 161. β 41
Asotus hydrops a 168. β 56
Asotus homo nequam, nibili, neque rei
neq. frugis bona a 383. β 34
Asotus vox Macedonica a 5. β 59
Aspectus prima amoris linea a 91. α 24
Aspectus Planetarum ad homines referri
inuitatum est Astrol. gis a 216. α 67
Asphaltites lacus a 15. α 9
Assarium ab as quid significet b 13. α 16
Assedisse veteres illos antiquos ad mensam
non acubuisse, vii posteri consuevere
b 227. β 1
Assentatio est timida b 52. β 22
Assilere verbi significationes b 14. β 14
Assidere alicui rei, proferre illi similem esse
c 53. α 55
Assuesco ἀσυνέω sumtum b 137. α 10
Assue ab ἀσυνέω quid differat a 217. β 25. di-
ctum virum, sed τὸ ἀσυνέω a firmam-
do a 24. β 45. aut ab alio primitiuo
a 24. β 50. et a 217. β 35
Asterie ἀστὴρ a 267. β 13. piscis
etiam huius nominis ibid. 18
Ἀστὴρ, quasi ἀστὴρ a 217. β 38
Astrologorum de stellis opiniones a 218.
α 21
Astus spirandi difficultas b 79. β 58
Astus ab ἀστος quid differat a 217. β 25
Astrum quid sit a 24. β 51
Asinus ἀσινὸς τὸ ἀσινὸς a 268. α 20
Asyndeton Cicero appellat dissolutum
b 12. β 60
Atabulus ventus, ἀτὰρ τὸ ἀτὰρ βάλειν,
a dando malo et damno dictus, pesti-
lenti statu calidissimus Apuliam afficit
b 81. α 32
Atasthalia quid sit c 51. β 20
Ataus à Græco casu vocandi ἀταύς, quo
nomine senes olim à iuniorib. salutati
a 5. β 59
Ataxia immunis a 303. β 67
Atellana fabula minus sunt dicaces mi-
nis, iocis modestioribus et quinq. Acti-
bus temperate b 106. α 59
Ataxia morosus a 70. β 24
Ataxia depulsus ab vberibus, vel qui pa-
pillis vberum nunquam labra admouit
a 64. β 11
Ataxia videtur dicta, quasi ἀταξία, Dei
imelligentia, vel ἀταξία, aliis quasi
ἀταξία a 86. α 20
Athene Palladis vrbs a 60. β 48. quas Ion
condidit a 97. β 59
Athenenses metiebantur diem ciuilem,
vno solis occasu ad alterum eiusdem oc-
casum c 68. α 61
Athenodorus Suida Santonis filius, Phi-

losophus et Augusti Caesaris preceptor
b 89. α 48
Athenodorus, id est, insanabiliter vulne-
ratus a 68. β 49
Atlas filius Iapeti et Aethra filie Ocea-
ni a 39. β 64. à τὰς per inuersionem
a sit Atlas a 72. β 32. primus Loo-
dia. um obseruauit a 217. β 25. sustinet
axem humeris suis coniunctum a 61.
α 6. hinc
Atlanticum aquor a 143. α 33
Atlas mons duplex a 149. α 40
Athleta sunt palaestra a 17. α 12. subli-
gacula circum pudenda habentes pu-
gnabant a 66. α 3. cur oleo inungeban-
tur a 67. α 24
Atreus filius Pelopis, fratris Thyestis filios
trucidauit, et coctos patri apposuit
a 101. β 46. primus apud Mycenae solis
eclipsin prædixit a 101. β 47
Atrium à Græco ἀτρίον, vel quod sit atrij
fumi fuligine a 235. β 65. idem cum
vestibulo ibid. 67
Atropos Parca vnde dicta a 172. β 59
atrox à Græco ἀτρός, πῦρ, τὸ ἀτρός, i.
qui non est vescus vel edulis a 97. β 3.
vel πῦρ, τὸ ἀτρός a 164. α 55
atrum sumitur pro nigro vel subnigrican-
ti a 90. α 64
Atta honorifica iunioris ad seniore ac-
clamatio, à Macedonica voce ἀττά a 5.
β 59
Attalica vrbes et peripetasmata a 14. β 28
Attalus rex Pergami ditissimus a 14. β 7.
scripsit pop. Romanum heredem sua-
rum opum a 14. β 8. obiit apoplexia
quodam genere a 14. β 43
Attalus Regulus, dissuasit permutationem
captiuorum Carthaginensium et Ro-
manorum, ipse captiuus a 237. β 67. quo
genere mortis perierit a 259. α 54
Attentus valet ad res alias grauiore in-
tentus, alias animo attentus, ad quid
diligenter audiendum b 126. β 11
attingere minus est quam tangere b 165.
β 60
attonitus proprie est, cui sonitus tonitruū
dant stuporem a 296. α 5
auaritia ἀνδρῶν ἀνδρῶν b 153. α 20.
homines ad quiduis subeundum impel-
lit a 305. β 36. corpus animūq. viri-
lem effeminat, semper infinita et in-
satiabilis, neq. copia neq. inopia mi-
nuitur b 153. α 30. radix omnium ma-
lorum b 50. α 7. et b 205. β 51
auaritia, Tantali fabula notatur b 14. α 8
auari, quomodo studium suum querendi
opes tueantur c 53. α 63
auarus dictus, quasi auidus aris, vel sim-
pliciter ab auro a 167. β 60. non est li-
ber c 105. β 20. miserè viuit b 4. α 45.
et b 4. β 20. non facit finem conque-
rendi opes b 4. β 54. pleonexia studio
incensus, nunquam tenuiores se respi-
cit b 5. β 24. semper se excruciat b 28.
α 57
Auctor generis omnis vnde deriuatur
a 32. β 16

Aucta-

INDEX.

Auctumnus ab aucto anno perceptione frugum a 178. a 15. illius primus dies Varro in Leone a 351. b 68
audacia significat virtutem sine fortuna a 41. b 4
Audio à Græco ἀκούω, hoc est τὸ ἀκούω, quod est loquor, & δὲ vincio, hinc ἀκούω vox colligata a 31. a 28
Audire verbum assensionis a 371. b 68. pro dici & vocari c 67. b 40
Auere ex Hebræo Abah concupiscit b 14. b 63
Auerrunci Dii ab auertendo dicti a 110. a 25. & a 114. b 52
Aufer cum infinito constructum b 219. a 25
Ausidiogens Fundana fuit b 78. a 25
Ausidius Luscus prator Fundanus b 74. a 20. & b 78. a 22
Ausidus flumen Apulia a 325. b 33. tauriformis a 374. a 54. alluit Venusium a 357. b 47
Augur ab eo dicitur quod aues gerat a 32. a 42
Augurales cæna opipara a 206. b 19
Augures, quum auium volatum obseruarent, meridiem spectabant b 130. a 45
Auguribus Græcis & Romanensibus non conuenit a 315. a 43
Augurium quasi auigerium, fit aut cantu aut volatu auium a 32. a 45
Augusti Caesaris cognatio cum Mercurio a 27. b 50
Augustus Caesar natus sub Capricorni signo a 217. a 26. eius natalis Suetonio 9. Cal. Octob. Dion. & Horatio in Iulio c 53. a 19. iuuenis a 33. a 34. multa bella per priuignos gessit a 339. a 2. duas ouationes egit & tres triumphos a 33. b 32. triumphauit de Parthis a 87. b 62. vna donatione contulit in cellam capitolini Iouis sedecim millia pondo auri, gemmasq. ac margaritas quingentes a 305. b 50. Apollini in templo Palati extruxit a 142. a 57. agrè tulu filius suis pretextatis applaudi a 113. b 36. consensu Senatus Pater patriæ salutat a 34. a 3. amicos non facile admittit, admissos constantissimè retinuit b 51. a 50. primus à Græcia Romæ Pantomimos euocauit b 24. b 6. delectatus Comediâ a 60. a 64. indecenter gessit togam b 47. a 14. & 24. ab Antonio Musa medico sanitati restitutus c 99. b 19. ei & exteris Medicis omnibus ius aureorum anulorum concessit c 99. b 28. sibi & suis moriendi facilitatem precatus est b 16. a 65. viuus à Romanis inter Deos relatus a 255. b 34
Aula τὸ ἀεὶν a 224. a 19
Auleum à Græco ἀυλῆα a 322. a 1
Aulis lapidosa Eubææ ora, vbi est portus nauium quinquaginta capax b 170. a 65
Aulon mons Calabria alias Caulon a 180. b 42
Aulonia quasi Vallonia oppidum Calabria a 179. b 27. alias Caulonia a 180. b 44
Aulus Cornelius Alpinus scripsit Tragœ-

diam nomine Memnonis b 118. a 41
Aura pro vento a 52. a 13
Aureum pro re pulcherrima & carissima a 52. b 46
Auricula animalium demissa, languidum & abiectum: arrecta bonum animum significant b 109. a 20. soli homini immota ibid. 31. memoria sacrata c 11. b 65. propriè pars auris inferior b 109. a 20 in Aures aliquid insusurrare, i. dicere a 108. a 68
Auriga dicitur, quod se auribus & clamoribus populi agat, Græcè ἄρτοχος & ἄρτοχος, ab habena & loro tenendo b 16. a 50. & 59
Auriga stercus equorum, ad dignoscendam illorum præstantiam, olfacere soliti a 9. a 33
Aurigarum quattuor apud Romanos factiones in curiali certamine a 9. a 31
Aurum τὸ χρυσόν, vel ab aura a 246. a 10. vel τὸ χρυσόν quod se sua vi seruet & curet b 67. b 47. quantum mali hominibus dederit a 245. b 49. omnem munitionem & custodiam expugnat a 288. a 1. auri inopia nullus perit b 4. b 44
Aurora propriè ἑλὼς pop. diluculum a 153. a 20
Ausculare minus est quam audire b 216. a 59
Ausones dicti, qui primi Italiam tenuerunt, indeque Italia Ausonia dicta a 342. b 50
Auspicia non solum aëria sunt, sed etiam pedestria a 314. a 40
Auspicium ab auius inspicendis dictum c 222. b 64
Auster ventus plumbeus b 206. b 8
Austerus à Græco ἀυστρός, propriè dicitur de liquidis b 137. a 38. transfertur ad personas seueras & res molestas b 137. a 44
Autolycus auus Vlyssis a 56. b 22
Autophonia laudatur à vulgo, sed ab Augustino reprehenditur; non enim à magnitudine, sed imbecillitate animi oritur a 87. a 10
Auorum in ascensu appellationes a 6. a 15
Auus deriuatur ab auo a 5. b 50
Auxiliari locum habet in rebus aduersis b 198. b 25
Auxilium ab augendo deflectitur a 382. a 42. differt ab adiumento ibid.
Axi & bisariam construitur a 299. a 1
Axioma quid sit c 15. b 47

B

Babylo Terentianus dictus quasi Babilon τὸ βαβυλὼν a 24. b 40
Babylonia caput & metropolis Chaldeorum a 79. a 57
Babylonia tres fuerunt, & sic à confusione dicta a 79. b 6
Babylonij excelluerunt in Astrologia a 79. b 12. metiebantur diem civilem, vno solis exortu, ad alterum eiusdem exortum c 68. a 59
Bacca de quibus propriè dicatur a 180.

b 12. bacca sunt quæcunque habent in ambitu lignosum putamen b 188. a 45
Baccharum mores a 106. a 42
Bacchica mulieres a 108. b 36
Bacchylides Chius, Milonis filius, Poeta lyricus a 24. a 60
Bacchus filius Iouis & Semeles a 104. b 54. dictus τὸ βακχεῖν a 225. a 58. vini inuentor a 226. b 7. vitis conficor a 106. b 3. cur dicatur Liber a 62. a 44. b 67. a 18. solum de Indis triumphauit a 88. b 32. illius plura epitheta a 62. b 7. & seqq.
Bactrum vel Bactra oppidum Scythiæ a 322. b 1
Baie Campaniæ oppidum amœnissimum dicta à Baio Vlyssis socio a 223. b 14
Badaeici vnde dictum c 23. b 20
Balathro à Barathro, homo nihili, gurgis & hellus bonorum b 24. b 27
Balaus recta linea à carceribus ad metam a 10. b 36
Balbuties vnde contrahatur b 49. b 33
Balbutire est inarticulata & blande loqui, Græcè βαλβύρειν b 49. a 19
Balnea à Græco βαλανεῖα dicta c 23. b 20. primo priuata fuerunt, quattuor de causis instituta c 32. b 37. vt lupanaria Cælio b 54. b 49
Balneum res quadrantaria b 54. b 40. pretium balneari dare solitum, Græcè βάλανον b 54. b 49
Baltheum quomodo vsurpetur c 37. a 6
Barathro aliquid dare, est luxu perdere b 168. a 53
Barathrū ὀρυγία γῆς παρὰ τὸ βαθύν b 24. b 36. hiatus puteanus & obscurus, in quem Athenienses deticiebant maleficos b 168. a 42
Barathrum ipsum macelli Manius b 24. b 50
Barba promissa Philosophis quondam sapientia argumentum & insigne b 160. b 42. luctus etiam & maroris b 161. a 19
Barba quibus citò enascitur, cur incontinentes iudicentur a 362. b 21
Barbam numero singulari hominum, plurali quadrupedum dici falso tradit Seruius b 103. b 20
Barbarorum nomine Græci præcipuè Medos & Persas intellexerunt c 34. a 53
Barbarus vnde dicatur & quid significet c 34. a 65
Barbiton instrumentum Musicum, quod plectro pulsatur a 24. a 5. triplici genere & septichordum a 23. b 55. Anacreontis inuentum a 24. a 25
Bardus stultus à βαρδός b 35. b 33
Bacchus & piscis sterilis a 185. b 53
Baria celebre oppidum in agro Sabino c 95. a 43
Barium oppidum Appuliæ, vbi promontorium lapygium b 82. a 20
Barrire vox Elephantis a 221. b 56
Barus lingua Sabina Elephas ibid. alias homo mulierosus b 85. a 66
Batyne τὸ βατυνόν a 185. b 49

I N D E X.

Basum & suauium differunt ab osculo
a 92. 616. a 200. 66
Bacchus tunica Baccharum Thraciarum
ex pellibus vulpium a 108. 668
Bassareus dictus Bacchus a 108. 665
Battal Hebraei otari & cessare b 23. 665
Bathmus gradus & scala Gemonia in A-
uentino monte, vnde damnati daban-
tur precipites b 91. a 8
Batillum a batulum defleat b 78.
657
Bateax & quasi Bateax & ab asperita-
te vocis b 77. a 29
Batus caprarius b 7. 628
Batulum quasi spatulum, παρὰ τὸ πᾶν
pal. ferrea b 78. 659
Batus, hinc Cavaion & fornacarius
a 69. a 48
Batus differt à τὸ ὑλάειν b 210. 641
Beatissimus est, cui nullum malū in diem
accidit a 140. a 10
Beatitudo, quā in re ponenda sit c 58.
a 19
Beatum, i. quod in suo genere expletum
est b 209. 62
Beatus absolute δὲ τὸ πᾶν b 209.
a 68. nemo est ab omni parte a 210.
a 39. talis ante obitum nemo dici po-
test a 359. a 17
Belia & τὸ τὸ ἐλὼν profanus a 233. a 40
Belides occiderunt suos maritos: ideo pœ-
nas luunt apud inferos, ingestione a-
que in dolium perussum a 205. 642
Bellaria, vide mensa secunda.
Bellerophon filius Glauci a 62. 640. eius
progenies b 98. a 63. fabula & notatio
a 268. a 34
Bellona Dea bellica, mater Martis, aliis
eiusdem soror b 171. 641. sic dicta à Pal-
lante occiso a 86. a 4
Bellum a belluis, vel per ἀντιφρῶν bellum,
παρὰ τὸ ἐλὼν vel ἐλὼν a 144. 623.
incutere facere, conicere, inferre, &c.
b 127. a 45
Bellum pro pace nemo sanus eligit c 30.
631. bella ciuilia Romanorum a 102.
660. multa propter mulieres orta b 53.
638
Bellus epitheta plura a 116. a 10
Bellus quoduis missile iaculum a 358. a 62
Bene est pro optime agitur b 145. 63
Beneuentum oppidum Samnitum à Dio-
mede conditum, antea Maleuentum
appellatum, sed boni ominis causa no-
men mutauit b 80. 653
Benigne facis, modus honeste gratias a-
gendi c 66. 628
Benignitas etiam liberalitas dicitur
a 382. 610
Benignum à bono gignendo a 104. a 63.
a 136. 653. epithetum liberalitatis &
beneficentia a 334. a 30
Benignus proprie, qui bonum apportat al-
teri b 156. 610
Berecynthus, mons & oppidum Phrygia
a 109. a 34. & 296. a 22
Berethrum Attici vocant barathrum
b 168. a 50

Beryllus humidus & glaucus lapis, voca-
tur spectatissima chrysalus a 4. 657
Bestius diues auarus, Philosophis infestus
c 102. a 23
Betizare, Augustus dixit, pro languere
b 93. 665
Beronica herba a 111. 661
Biantis dictum de senectute a 142. a 51. de
amissis bonis a 320. 666
Bias vnus è septem sapientibus, male dis-
suasit uxorem esse ducendam b 5. a 52.
bona sua secum portauit b 146. 618
Bleoi dicti à quodam genere iunci a 140.
663
Bibendi verbo significatur integrum con-
uiuium a 57. a 53. modus a 295. 647.
& a 296. a 15
Bicens quasi biens, vel à duobus dentibus
præminentibus, ætatis indicibus a 303.
644. significat quamlibet bestiam bi-
nam, non solum ouem a 303. 648
Bilinguis qui duarum linguarum peritus
est b 117. 628. aliquando ad animi fal-
lacias transfertur b 117. 632
Bilis humor corporis a 90. a 39. calidus
& siccus b 142. 667. pro ira dicitur,
Græcè χολή a 90. a 39. atravix incen-
ditur, sed facile sudat, difficilis, im-
placabilis a 90. a 37. flaua, facile ani-
mi commotione incenditur a 90. a 61.
commota, gignit iracundiam & igni
similis sit a 91. 643
Bilis splēdida Horatio, que gignitur è san-
guine supra modum torrido & vīto, vt
splēdeat & malignè mordeat b 166. 623
Bimarus epitheton Corinthi a 60. a 50
Binarius numerus in expiationibus vsur-
patur c 27. a 25
Bistonides mulieres Thracia a 226. 656
Bithynia regio Asia a 152. a 1. distribuitur
in Mariendenam & Thynam a 267.
639. ibi celebre Emporium c 60. a 51
Bithus & Bacchus nobile par gladiato-
rum b 98. 623
Blanditie amantium, morsuacula molles
a 90. 616. pueriles b 11. 614
Blandum ducere a 85. 634
Bleio, valgus, cui crura extrorsum a ge-
nibus conuersa sunt b 49. 651
Blattiro & τὸ ἐλὼν b 218. 645
Blatta dicta παρὰ τὸ ἐλὼν b 166. a 26
Blatzeu fatuum & hebetem esse b 218. 647
Blennius apud Plautum pro homine stu-
pido b 143. a 52
Blenus & ἡ ἐλὼν, homo mucosus & sor-
didus, tardus etiam, ignauus & stultus
b 143. a 48
Bonds est, ad clamorem periclitantis au-
xiliū gratia a currere a 382. a 50
Bollanus apertus & liber homo, qui nihil
quod ab alio animaduertit, sinistre
dictum aut factum, dissimulare aut
ferre potuit b 108. 621
Bonus proprium epithetū Deorum a 345.
614. interdum absolute sumitur pro
viro existimatione virtutis celebrato
c 89. 610
Bopop & οὐ τὸ ἐλὼν a 37. 653

Boreas παρὰ τὸ ἐλὼν, à præstanda cibi
appetentia; stat inter septentrionem
& exortum solstitialem a 39. 642
Bosphorus fretum Thracium vnde dictum
a 202. 62
Borān ad omnis generis herbas pertinet
b 93. 658
Boues macilentæ facilius cō. ipiunt quam
obese b 32. a 6
Bourbier Gallicum à Græco ἐρπύριον c 37.
650
Bourriquet Gallicum à burricus paruo
lo equo a 314. 69
Brachium à Græco βραχίον, interdum est
pars illa inter articulos scapularum &
cubitorum: interdum totū membrum
ab humeris vsq. ad manum extremam
a 176. a 21. partes illius tres sunt a 176.
a 39. brachia cerea a 90. a 28
Bregma & ἐκκαίνια μῆλα b 24. 644
Brasica præsecando: vel à Græco βρα-
σκή à viriditate b 142. a 47. quod in
ficcioribus agris nascitur, eo magis ni-
dorulenta, ideoq. palato insuauior so-
let esse b 184. a 18
Briaveteribus mensura genus b 64. 646
Briareus centimanus gigas a 215. 648
Briseis alias Hippodamia a 175. a 57
Britannia alter orbis Romanis habita
a 152. 662. figura triangulari a 153. a 2
Britanni feri in hospites a 251. a 59
Brontes Cyclops, loui tonitru submini-
strans a 46. 651
Bruma quasi βροχμία vnde dicatur a 180.
622. & a 352. a 3. fit, quum Sol est in
Capricorno a 180. 623
Brumus Bacchus, παρὰ τὸ ἐρπύριον a 180.
640
Brundisium vrbs & portus Calabria,
prius Puncetia, hodie Brindes b 82. 655
Brutates, Brutaces, Canusini appellati
b 117. 626
Buccæ sunt concaue oris partes, quæ con-
ceptu flatu distenduntur b 10. 666.
cur iratis flatu concepto distendantur
b 10. 667
Buccas inflans, i. arrogans, Græcè φού-
ρα b 11. a 31
Buccinator, communis notio tibicinum,
tubicinum, & aeneatorum cornicinum
a 18. 668
Bucephalus equus Alexandri magni, hu-
mo conditus apud urbem Bucephaliā
a 118. a 43
Bundus quæ finiunt nomina, non vim si-
militudinis præferunt, sed vehemen-
tia & copia c 79. 647
Burdigalli Domitio quasi stulti Galli b 35.
631
Bustum locus vbi cremabantur & sepelie-
bantur cadauera, ab vrendo dictum
a 245. 621. & a 441. 624
Byssus vt linum è terra nasci solet b 34.
a 67

C

Aballus ἐπὶ τῶν ἰππῶν b 92. a 30
Cacephaton in structura vocum
quid sit c 34. a 39
Cachin-

I N D E X.

- Tachinnus** unde dictus videatur c 102. c 16
Cacumen factum ex acumen a 435. c 40
Cadaver à cadendo dictum, quod qui occidantur, soleant cadere b 102. a 16
Cadavera tam diuturnum quam pauperum quomodo apud Romanos servari & sepeliri solita a 441. a 61. & seqq.
Cadavera ut sensu predicta, pondere gravis terra offendi putabat Democritus a 138. a 10
Cadi nominibus Cos. Rom. inscribentur, ad etate vini iudicandam a 298. b 48
Cadmus rex Thebarum, pater Semeles, I-nus, Autonoes & Agaves a 111. a 49. a-
lius Cadmus licitor & carnifex b 91. a 1
Caduceus Mercurij, quasi caruceus à xi-
 pu b 74. a 37
Cæanenia carmen lugubre a 165. a 50
Cæ vestes, vide Coa.
Cæcias ventus spirat ab ortu æstivo, & nu-
 bes attrahit a 137. a 26
Cacubum oppidum in via Appia, inde Vi-
 num Cacubum a 114. a 18
Calebs à Calesti vita, vel èd xolm. a 270.
 b 50
Celestium corporum recensio a 217. b 4
Celum ab Auguribus quomodo diuidatur
 a 314. b 65. cur templum dictum a 30.
 b 4. instar lapidea testudinis putabat
 esse Anaxagoras: igitur aliquando rui-
 turum creditur à poetis a 244. a 35.
 secundum eosdem noctu clauditur, die
 aperitur a 347. a 40
Celum vertice tangere a 24. b 35
Cementa à cadendo frusta, è maioribus
 saxis excisa a 235. a 42
Cena orthographia controuersa a 206.
 b 27. initium veteres Romani ab otis
 duxerunt b 43. a 38
Cenanoctu apparari solita, vel sub vespere
 ram c 70. a 62. dubia quid sit b 143. a 54
Cena hominum tenuiorum constant è so-
 lis pane & sale b 137. b 55. Pontificales,
 Augurales, Cereales, &c. pro opiparis
 a 206. b 17. viatica aduenticia, &c. a 154.
 b 11. nocturna b 209. a 9. sollennes
 b 141. b 43
Cena pater pro conuiatore, paracho &
 hero b 226. b 46
Canaculum locus, ad canandum accom-
 modatus, & in ima domus parte collo-
 catus c 23. a 65
Caruleus color Diis marinis attribuitur
 a 318. b 10
Casar vel ab Elephanto, qui lingua Mau-
 rorum casa dicitur: vel quia mortue ma-
 tris ventre caso natus sit a 33. a 62
Casaries proprie virorum à cadendo a 97.
 a 6
Casspes vina gleba cū herba casa a 111. b 43.
 dictus à cadendo pedibus a 208. b 59
Care oppidum Tuscia, antea Agulla dictū
 c 62. a 25
Carites populi Tuscia, ius suffragandi &
 leges condendi amiserunt c 62. a 9
Cerera cum Dipht hōgo scribatur, consti-
 tur. n. ex xēteq cōtractione a 69. a 38
C. Capito Fonteius, Consul Urb. condita
 765 ann. b 77. b 68
C. Crispi Sallustij vita, mores, eruditio de-
 scribuntur a 167. b 19. & b 20. b 20
C. Iulius Caesar Iouem fulminantē ad pu-
 guam vocauit a 28. b 13. in Consulatu
 suo Regnum confirmavit a 162. b 52
C. Marius aquilā Romanis legionibus pro-
 priam dicauit a 62. a 7. post Cimbricā
 pugnam cantharis potauit a 113. a 45.
 vsum parmarum sustulit a 183. a 3. pri-
 mus auctor iaculorum, quæ in hostem
 intorta frangebantur b 126. b 52
C. Mutij facinus memorabile b 78. b 34
C. Trebatius Iuriconsultus, Ciceroni &
 Horatio familiaris b 126. b 52
Calabria regio Italia a 142. b 44. mellis
 & pitorum feracissima a 290. a 18
Calais filius Boreæ a 274. a 14
Calamitas dicta à xad. pulu c 74. a 17.
 proprie grando, quod comminuat cala-
 mos a 235. a 9
Calamistrum acus ferrea &c. a 285. a 3
Calamita rana, qua in fruticē ascendunt,
 & inde cantant b 77. a 9
Calceamentū est solorum callus a 359. b 57
Calcei nigri lunati. ad crus vsque medium
 producti Senatorum erant, & cur lu-
 nati b 90. a 54
Caldior pro calidior b 50. a 45
Calendæ à clam vel celando, secundum
 Plutarchum a 111. b 6
Cales populi Campania a 368. b 51
Calendrum idem quod xad. mulie-
 bre tegmen capitis b 103. b 42
Caligula insigni aliquā calamitate prin-
 cipatum suum celebratum iri oprauit
 a 54. a 47
Calix à calido quod in eo bibitur: vel èd
 xad. a ligno tornato b 209. a 37
Callidus condere a 73. b 39
Callidus est, cuius tanquam manus opere,
 sic animus vsu concalluit a 307. b 36. à
 versuto differt a 73. a 45
Calliope Regina Musarum a 249. b 60.
 dicta ab èm xad. a 249. b 66
Callisto Lyaonis filia in vrsam mutata,
 & inter sidera relata, vocatur aliter
 Helice a 127. b 60
Calones èd xad. qui militibus ligna,
 seu clauis ligneæ gestant b 31. a 11
Calx mutatur à propria notione; signifi-
 cat enim metam curri uli a 10. b 32
Camarita Bacchi hospites, siue Bacchica
 mulieres a 108. b 36
Camera à Græco xad. sumitur, vel pro
 fornice & testudine tecti laqueati: vel
 pro vehiculo: vel pro baltheo & mili-
 tati zona; nonnunquam pro parte ca-
 pitis iuxta mea: um auris b 174. a 36. à
 Fisto & Nonio definitur tectū curia-
 tū figurā contextum b 174. a 45
Caminus, vox originis Græcæ b 81. b 6
Camæna dicta à cantu rerum amabiliū:
 vel à castitate mentis a 251. a 10. cur
 graui: dicta a 358. a 27
Campania planities fertilissima, cui cir-
 cumiacent colles pberimi a 114. a 22
Campania vina nobilissima a 114. a 19
Campanus pons b 79. a 27. morbus b 80.
 a 34
Campstre est, quod succingitur ab vmbi-
 lico ad pudenda regendum c 84. a 38
Campstres lus sunt praludia virtutis
 futura a 63. b 62
Campus dicitur, quod agro plano primum
 fructus capiebant; sed verius èd xad. à
 flexu equorum & quadri-
 garum a 61. b 10. piger a 119. a 15
Camus lorum & vinculum & genus fra-
 ni, quod ori mancipiorum insertum e-
 rat b 91. a 3
Candaules Gygi venustatem vxoris sua
 clam inspicendam præbuit b 34. b 36
Canephora quasi canistrifera, à canum,
 genere cista & ceto: Virgines nupturæ
 ferebant sacra modo lunoni, modo Pal-
 ladi, modo Cereri b 43. b 55. & seqq.
Canicula sidus, Græcè xad. quia suo
 exortu præcedit maiorem Canem: di-
 citur etiam ceto: & creditus Aegy-
 ptis sidus astrum a 104. b 13. stella pri-
 mæ magnitudinis a 282. b 46. eius ex-
 ortus a 322. a 61. malum signum, fe-
 brim affert hominibus b 94. b 46
Canidia dicta vero nomine Gracidia Al-
 bury filia a 400. a 50. b 102. b 36
Canes à xad. xad. à xad. a 19.
 b 42. vocantur xad. quasi xad.
 a 20. a 28. eorundem custodia fidis-
 sima a 20. a 61. & a 289. a 36
Canis canere dicitur, cum voce signum
 dat a 20. a 32. xad. a 104.
 b 22. à corio vincto agere potest abigi,
 prouerb. b 199. a 40
Canities primum apparet in temporibus
 hominum, eumq; rei causa a 70. b 6. o-
 ritur è penuria naturalis humoris &
 perturbationibus animi a 196. b 4. can-
 nescens homo dicitur Græcè xad.
 a 70. a 57
Canusium vrbs ad mare sita b 81. b 54
Cantabri ab Agrippa deuicti a 180. a 9
Cantharus dictio Græca quid significet,
 vel Bacchi poculum: est etiam genus
 insecti a 113. a 4
Cantor bonus, bonus cupidarius: prou. b.
 b 43. c 38
Cantoris nomen, apud Romanos fortassis
 inuidiosum b 24. c 63
Cantores in excessu & defectu peccant
 b 40. a 15
Canum custodia fidelissima a 289. a 36. &
 a 20. a 61
Caper Baccho immolatur a 271. a 21
Capessere, pro exequi & explere b 217.
 a 19
Capilli crispati & vnguentari, erant de-
 decori a 285. a 10. nigri, veteribus ad a-
 spectum venusti a 144. c 65. recti, citius
 canescunt, quam difflati a 196. a 67
Capillorum horrentium causa a 402. a 10
Capital facinus Festo, quod capitis poena
 luitur b 98. a 51
Capitalis à capital, pro capitis periculo
 b 98. a 48

INDEX.

- Capitolium arx Roma**, à Tarquinio Superbo exstructa a 158. a 9. ab humano capite ibi inuento dictum a 245. b 28
- Cappadoces ad seruitutem nati** c 60. b 64
- Capra dicitur à carpēdis virgulis** a 418. b 19
- Caprae Amaltheae ortus ciet tempestates** a 267. b 64
- Capricornus signum Zodiaci**, seu in occasu & occidentali plage praest a 217. a 12
- Capua à Capi Assaraci filio condita**: Seruius tamen à Tusci vult constructam, & dictam, quod condita sit viso augurio falconis, qui linguā Tuscanā Capys dicitur b 79. b 4. Campania Italica caput c 83. b 46. altera Roma b 79. b 64
- Caput à capacitate** a 17. b 55. pro integro homine, in quadam excellentia significatione sumitur a 124. a 12. pro principio cuiusvis rei, metaphoricōs ponitur a 124. a 14. capitis maxima diminutio, quā libertas, ciuitas & familia amittitur a 259. a 4. capiti exigere quid sit b 26. b 13
- Caput operire cur soleant q. qui mortē sibi consciscere volunt, aut aliunde illā sibi impend. re praesentiunt** b 161. a 32
- captiuorum conditio misera** a 140. a 44
- Carbo dicitur, quando prana extincta est** b 79. a 3
- Carceres**, locus in circo, vnde decursura quadrigae educebantur: vel quod illic coerceantur equi, ne exeant, antequā signum datum fuerit b 16. a 34. curriculi principium a 10. b 32. diuntur etiam vnde, a pēdētis a 260. a 10. b 50. 59
- Cardiacus quis sit & vnde deriuetur** b 167. b 33
- Cares post Lydios & Aegyptios**, tertias prauitatis partes obtinent a 64. b 32
- Carina, à currendo dicta**, Graece ὀψών a 46. a 9
- Carina, locus & regio Urbis**, à forma edificiorum, instar carinarum naualium exstructorum c 68. b 12
- Carmina diuidere**, i. apēdē nervos intendere a 96. b 19. maledica prohibita b 129. b 28. & b 124. b 20
- Caro dicta**, quod careat animā, propriē mortuorum b 186. b 51. vel quasi cado, quod iam sine anima sit, & cadat b 186. a 54
- Carothus auriga**, socius victoriae Arche-silai a 101. b 3
- Carpathos insula Rhodiorum**, inde mare Carpathium a 152. a 14
- Carpo à Græco καρπός fructus** a 80. b 48
- Carus admodum pro gratius** c 46. a 27
- Caspium mare etiam Hircanum dicitur** a 189. a 35
- Cassa nux**, à careo, pro vacua & inani b 196. a 1. Nonio à cassibus araneorum b 196. a 4
- Cassandra filia Priami & Hecubae**, yates a 175. b 8
- Cassius Etruscus Parmensis**, tot captas & libros versuum scripsit, vt illi succederent sine ligno, ad ipsum comburendū b 119. a 53. c 48. b 62
- Cassius Seuerus nisi plus stomacho**, quā consilio dedisset, inter praecipuos etiam preterea ponendus foret a 408. a 10
- Cassius sibi ipsi mortem consciscuit** a 92. a 43
- Castalius fons**, de nomine Castalia virginis dictus, alias Libethria & Hippocrene, vt & fons Caballinus a 253. b 47
- Castor mortalis & Tyndaro & Leda natus**: in pēlio contra Athenienses occubuit a 37. a 4
- Castor & Pollux fratres Helena**; potestatem habent iuuandi naufragos: ex vno ouo prognati sunt, duorum tamen vitellorum a 37. b 34. b 126. b 52. geminorum signum in zodiaco constituit a 37. b 42. eorum sidus octo stellis constat a 86. b 6
- Castra** ἑστραδοί, quasi casta a 118. b 45
- Casu omnia fieri affirmabant Epicurai** b 2. a 65
- Catapasmatum vsus & differentia ab em-pasmatis & diapasmatis** a 51. a 32
- Catasta locus vbi venalitiū serui exponebantur**, ἑστὰ τὸ πωλίσαναι c 60. b 62
- Categoria comparationum secundissima** a 58. b 33
- Catella à catena**, pro muliebri ornamento c 117. a 63
- Caterua Astorum propria**, cōstat sex milibus militum a 66. b 63
- Caterua Gallorum & Celtiberorum composita erant**, sex tantū milibus armorum b 117. b 63
- Catta in templo Veneris, Pompeiani theatri, adulterium commisit** b 33. b 48
- Catilius Amphiarai filius, Tiburtem, Coracem & Catilū Urbis condidit** a 106. c 12
- Catinus à capiēdo**, vel Siculo κατύνει: est vas, quo assa mense apponebatur b 52. b 66
- Catius Insuber Epicurus**, quatuor libros de rebus Physicis scripsit, & de summo bono b 183. a 63
- Catonis à το ποτὶς laudata** a 86. b 63. in trepido animo mortem sibi ipsi consciscuit a 164. a 61
- Catulus à sagaci & acuto sensu** a 20. a 60
- Catulli fundus in consinio Sabinae** a 61. b 48
- Catus idem qui callidus**; ἑστὰ τὸ καλῶς a 72. b 61. vel à cauēdo a 280. b 47. is est, qui valet rerum vsu & experientia a 280. b 48. Cati hominis descriptio a 72. b 67
- Caucasus mons Scythiae** a 117. b 63. à voce Cassin, i. niue nominatus a 117. b 67. eius diuersa nomina a 118. a 10
- Cauda quibus nigra est**, non gustanda b 71. b 54
- Caudam trahere**, est derideri, appensā à tergo caudā vel aliā ridiculā; vnde risus puerorum moneatur b 162. a 3. Turnebo, superbire & iactare a 19. Cruquo inertem & meticulosum esse b 162. a 20
- Cauere dicuntur Iureconsulti & Patroni suis clientibus & consultoribus**, quum illis consulunt b 10. a 25
- Caulis est**, quod super terram enascitur: aliter scopus & thyrus: in arboribus stelechi & truncus b 142. a 40
- Caulon mons Calabriae**. Vide Aulon.
- Cauo cauis**, tercia coniugationis pro caueo c 93. c 6
- Caupo Graece καμῶν**, πῦρ τοῦ καμῶν b 11. c 40. & 45. idem cum stabulario vel copiaro b 11. c 52
- Cauponum iniusta rerum mensura** b 75. c 56
- Caurus ventorum violentissimus**, frigidus & humidus a 38. a 30
- Causa à cauillando**, vel cauendo dicta a 101. c 61. vnico S Scauro scribenda videtur: Cicero tamen & Virgilius gemino scripserunt a 101. c 64. à re differt b 195. a 58
- Causa conseruantes & prouocantes** a 2. c 30. & 63
- Cantor**, qui alij cauet seu consulit b 10. a 16
- Cautus**, i. catus vel callidus b 91. c 51
- Cecrops gener Aethi**, duplicis naturae hominis a 103. c 50
- Celcritas est in pedibus**, vis in manibus a 96. c 65. potest referri ad mores irati hominis a 101. a 39. praeceptis, multis est causa malorum b 156. c 7
- Cella à celando**, vel occultando dicta a 157. c 67. quod ibidem penus recondatur, & eodem serui olim coniciebantur b 102. a 31. videtur differre ab Apotheca b 194. a 55
- Celsus Albinouanus quis fuerit** c 73. a 26
- Celtarum veterum educatio** a 237. a 29
- Celta plerag. Hispaniae loca tenere** a 63. c 12
- Census aestimatio facultatum** c 17. a 42. rei familiaris a 208. c 13
- Centauri populi Thessaliae**, nati ex concubitu Ixionis cum nube a 107. c 43. siue orti à coitu hominum cum equabus a 108. a 36. Fabula de Centauris.
- Centaurorum nomina & epitheta** b 97. c 11
- Centimani tres**, Cali & terra filij a 215. c 47
- Cepheus rex Aethiopum**, inter sidera relatus a 323. c 20
- Cera prima**, secunda & c. partem Testamenti primam aut secundam significat b 197. c 55
- Cerastus dicta Cyprus**, quod eius promontoria scopulis, velut cornibus assurgent a 36. c 60
- Cerberus quasi χερσέπορος**, i. terra qua corpora sepulta consumit a 227. a 50. eius caput centum arguibus munitum a 203. c 64
- Cerebro qui abundat**, non facillē irascitur b 177. a 64
- Cerebrosus propriē esset**, cui plurimum sit cerebri; sed in hac significatione non reperitur b 77. a 63. Graece ὀρεῖν a 108. c 30. pro eo qui non continet

INDEX.

- Cinet iram** b 77. a 64
- Ceres** à cereo, id est, creio; vel à gerendis fructibus a 241. a 25. illius sacra quando, & à quibus agi solita b 241. a 4. non palam facienda a 15. legitime ob-
servata, curas omnes hominibus adimūt b 241. a 21
- Cerintus Cinadus** b 32. c 13
- Cerites tabula**, in quas à Cenforibus re-
ferebantur, qui suffragiis priuabantur c. 62. a 9
- Cernere Varroni** à creio, sed potius à Gra-
co κρίνειν b 33. c 41
- Cerritus**, quasi cereritus, furore Cereris
correptus b 174. c 16
- certamen equestre**, Olympiade vigesima
quinta institutum a 9. a 41
- Certaminum** quatuor genera, in Gracia
maximè celebra fuere a 9. c 40
- Cerratio** est ipse actus: certamen est res de
qua certatur a 297. a 56
- Cervix dicta** quod sit via cerebri; Gracè
ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου, à siccitate &
duritia a 89. c 59. pars interiacens in-
ter caput & humeros a 89. c 60. signifi-
cat etiā posteriorem partē colli a 90. a 5
- cervicis dura**, vel eversa homo a 90. a 10
- Cervicem subactam** quomodo Graci vo-
cent a 177. c 25
- Cervicem singulari numero** de collo, plu-
rali de superbia dici, dum affirmat Ser-
uius, fallitur c 46. c 43
- Cervæ** etiam cornu agerunt a 20. a 6
- Cervius** aliter Seruius, acer inquisitor &
accusator b 127. c 36
- Cervus à λέγω**, à gestandis cornibus di-
ctus a 20. a 20. illius epitheta a 212.
a 52
- Cessare desidiōsi** est hominis c 41. c 55
- Cetaria & cataria**, loca stagnantia & pa-
lustria propè mare, vbi asseruantur sal-
samenta cetacea, & inde promuntur b 197. a 17
- Charemon** primus plicas vestimentorum
inuenit b 32. a 68
- Χαίρειν** salutationis Gracæ genus, à Plato-
ne repudiatum: desleclitur à χῆρ & πέω
c. 73. a 60. quid ab ἀδελφῶν & ὁμο-
γενῶν secundū quosdam differat c 73. c 72
- χαλαρά** molles & dissoluta cantilena
a 378. a 39
- Chaldaei primi inuētores Astrologia** a 79.
c 23. differunt à Magis a 131. a 5
- Chaldeorum** futilis & vana sciētia a 76.
c 66. & a 216. a 54
- χαλκοκοίτην** ἢ ἀργυροκοίτην, i. malis artibus
nummos colligere b 24. a 4
- Chalybes**, gens Punica, artem ferrariam
inuenit a 101. a 29 & 32
- χαμνοκοίτην**, i. humi requiescere a 65. c 2
- χαμνοπύλην** scortum, & τὸ χαμνὸν καὶ μέλαν
τὴν πύλην a 197. c 43
- Charitas Christiana**, re ipsā consistat
b 45. c 21
- Charites tres** quibus additur & quarta
a 46. c 7. Eteoclea dicta c 9. & 14. Io-
uis vel Bacchi ex Euryne filia: Veneris
comites a 46. c 20
- Charta** ἀπὸ τοῦ χαράσσειν, à Ptolemaeo
Philadelpho inuenta b 70. c 6
- Charybdis vorago maris Siculi** a 130. c 42
- χαῖλ** & pro labris & labiis sumitur a 90.
c 22
- χαίρειν** ἀπὸ τοῦ χαίρειν b 12. c 10
- χαίρειν** quasi ἀγῆρ τῆς χαίρειν, vel quasi
χαίρειν b 217. c 48
- Chelidonium** dicitur Fauonius vetus: Ze-
phyrus etiam a 45. c 57
- Chenosis** appellatur ab Aegyptiis edera
a 22. a 53
- Chilon vnus** è septem Gracia sapientibus;
dolentibus casus suos medebatur b 5.
c 29
- Chimera monstrum triforme**: & illius e-
pimythium a 131. a 36
- Chiquaneur Gallicum**, Scriba, & τὸ κί-
χην ab offendendo & excogitando
technas b 11. a 19
- Chiragra** magnus articularū dolor b 217.
c 45
- χρῆμα** πρὸς τὸ χρῆμα, mollium erat
hominum b 29. a 43
- Chius insula** Ionia c 83. a 25
- Χίον** filia Typhonis & Chedria a 131. a 56
- Χίον** nix quomodo fiat a 69. a 23
- Chlana** τὸ τὸ χαλκῶν, c 61. a 36
- Chlamis** παρὰ τὸ χαλκῶν, vestis virilis, &
maximè indumentum regum & impe-
ratorum c 61. a 37
- χλαρὸν**, medium inter χρῆμα & χρῆμα
c 48. c 34
- χλὸν** dicitur, quicquid in pratis viret
a 120. a 42
- Chloris** Dea florum, quæ & Flora vocatur
a 178. c 58. vxor Nelei a 286. c 18. tri-
buitur Arsinoe a 286. c 25
- χλωρὸς** color languescens naturæ a 178.
a 64
- χρῆμα** mensura duorum sextariorum, vel
quatuor cotylarum b 80. c 25
- Choenix** vna frumenti, singulis diebus ce-
dit in cibum ferui b 80. c 22
- χρῆμα** pro humore corporis; & pro ira su-
mitur a 90. a 39
- Chorde lyrarum** prius è filis fiebant: post-
ea ex intestinis tortis & aridis a 24.
a 20
- Choros** ducere, exercere, agitare, &c.
a 46. a 57
- χορτὶ** & χορτῶν, vel
χορτὶ καὶ χορτῶν viuum caspes a 111. c 43
- χρῆμα** verum pecunia vsus indicat a 167.
a 15
- Chrysippus** discipulus Cleantis & Zeno-
nis b 54. a 62. porticum Stoicorum ful-
cire dicitur b 161. c 41
- Cibaria**, alimenta sunt qualibet, ad vi-
tam sustentandam necessaria, Gracè
τὰ βιωτικὰ b 12. a 4
- Ciborum**, qui statis diei horis olim sume-
bantur, nomina b 184. c 57
- Cibus** hoc à victu differt, quod ille delica-
tis praebeatur: hic autem in parvis ali-
monis constituitur b 142. c 32
- Cicatrix** huius & vulnus in summa cu-
te, ad sanitatem perductum b 78. a 10
- Cicer legumen**, Gracè ἐπίκυρθον b 210. a 1
- Cicero pater patriæ** vocatus a 34. a 6. in-
credibili ambitione arsit a 22. a 10.
- lippitudine** sapē laborauit b 78. a 10.
- eius patria** a 61. a 26
- Cichorea**, & τὸ δὲ δὴ τὸ χαλκῶν κίτριον,
herba, aliter οἶστος & intybus a 143.
a 46
- Ciconias**, per luxum, primus Sempronius
Rufus, mensis apposuit b 140. c 61
- Cicuta herba** frigidissima, succi virosi &
exitialis a 392. a 5. exstinguit calorem
animalis, Gracè κοκκῶν & τὸ κοκκῶν
b 128. a 45. publica Atheniensium pœ-
na, quā Socrates interit b 128. c 6
- Cicuta Perillius** sœnator b 162. c 67
- Cimon** suis equabus, quibus Olympia vice-
rat, sepulcra constituit a 9. a 16
- Cinnamalis herba** a 111. c 6
- Cineres parentum & amicorum** religio-
sè seruati: per q̃, eos supplicatum a 186.
a 59
- Ciniflones ministri**, à calamistris mulie-
rum b 34. a 10. à sufflandis cineribus,
ad calefaciendum calamistrum dicti
b 34. a 14
- Cinna poeta**, Catulli amicus: obscurus in
poemate Smyrna dicto a 54. a 59
- Cinnus**, permixtio rerum complurium ad
porum b 50. a 15
- Circaei poculi fabula** quid denotet c 37.
a 50
- Circe à κίρην** dicta a 104. c 46. Solis &
Perseidos filia c 37. a 17. venescio mari-
tum suum sustulit c 37. a 49. socius
mutauit Vlyssēi a 56. c 33. fabula illius
explicatio c 37. a 39
- Circeum promontorium** Latij, variarum
ferarum feracissimum c 37. a 50
- Circi maximi** Roma figura b 16. a 34
- Circus** vox Latina, à recentioribus tantū
Gracis vsurpata b 93. c 35. Terulliano
à Circe dictus b 93. c 48
- Circenses ludi**, & quicquid de iis scitu di-
gnum c 10. a 30
- Cithara** τὸ τοῖς ὀργάνοις τῆς κιθάρας, quæ fideli
intentione pulsata sonant, à forma di-
cta: vel à carinat à pectoris formā a 96.
c 10. idem quod φόρμιγγς instrumentum
musicum, ad formam Δ factum, viginti
quattuor chordarum b 165. c 27. in-
uenta ad Tmolum montem a 123. a 15
- Citheron**, Seruio alter vertex Parnasi
a 84. c 47
- Ciuicus** epithetum poeticum a 307. a 25.
pro ciuili c 45. c 63
- Ciuilib. bellis** interire miserum a 102. c 60
- Ciuitates duodecim amicissimæ** enarran-
tur a 58. a 31
- Clades** & τὸ κλάζειν b 174. c 1
- Clamoris** militaris magna vis, ad perter-
rendos hostes, in bello a 32. c 58
- Clarare**, pro clarum & illustrem reddere
a 336. c 44
- Clarus insula**, Apollini sacra a 100. c 51
- Classis**, dicta à calando b 31. c 2. vel τὸ κλά-
ζειν a 279. a 22. naualem exercitum
& nauem denotat b 31. a 61
- Clau-

I N D E X.

Claudia lege cauebatur, ne pecunia in mortem parentum seniori darentur filiis familias b 27. β 17
 Claudy forum, ciuitas Centronum in Alpibus, nunc Tarentesa. b 75. β 45
 Clauu trabales, ad torquendos reos apti a 152. a 61
 Clauus armalis, in parietibus sacrarum aedium fixus, ad annorum numerum indicandum a 152. a 64. sumitur pro arctissimo vinculo a 152. a 68
 Clazomene ciuitas, vna de duodecim Ionina b 98. a 15
 Cleander Aegineta laudatur a 66. β 43
 Clemens a cultu mentis dictus a 279. a 27
 Clementia varie definitur a 279. a 34
 Cleonymo fugacior, prouerbum a 182. β 49
 Cleopatra τῆς παρὲς Ἀλφειοῦ: vipera veneno in se admissa interiit a 157. a 60. satietate felicitatis decidit in extremam calamitatem a 157. a 6
 Cleostratus, primus signa Zodiaci obseruauit a 217. β 23
 Cliens a colendo dictus, quid sit a 222. a 61
 Clio dicta ὁδὸς τῶν καλῶν a 84. β 33
 Clitella quibus sarcina alligata portantur: ὁδὸς τῶν καλῶν c 91. β 45. primam producit b 79. β 13
 Clitoris fons a 282. β 4
 Clivus Capitolinus idem cum via sacra a 333. β 25
 Clocha Parcarum vna, dicta ὁδὸς τῶν καλῶν a 172. β 57
 Clunes dicta, quod prope sit καλὸν intestinum: Graeci vocant γαστὴρ καὶ πύλιν b 32. β 55
 Clusini fontes nominati a Clusio Tuscia oppido c 100. a 3
 Clypeus dictus τὸ καλὸν, vel potius a γλῶφῳ a 135. a 38. inuentus a Prato & Acrisio siue Chalco: forma differt a sinio a 135. β 26
 Cn. Aufidius cecus, Romanus Praetor b 78. a 22
 Cn. Duillius, primus Romanorum egit triumphum naualis victoriae a 199. a 39
 Cnidus vrbs Caria, gemino portu & viris clarissimis insignis a 141. β 25
 Cnosios vrbs Creta a 96. β 55
 Coa insula, finitima Euboea; hinc vestes Coae a 371. β 33
 Coactores erant, qui pecuniam publicanorum colligebant, & vectigalia exigebant: illorum duo fuerunt genera b 92. β 52
 Cocceius Nerva Iuriscōsultus, auus Nerva Imperatoris b 77. β 49
 Coccus parvus frutex surculosus &c. b 210. a 60
 Cocles, altero lumine orbus natus b 49. a 63
 Coccyus fluminis infernalis: παρὰ τὸ καλὸν vel κακὸν c 205. β 20
 Codri chronologia a 294. β 49. virtus a 294. β 57
 Coa vestes Bombycina, pellucida & subtri-

les: ē verme confecta b 34. a 64. Varro-
 ni vitrea b 34. β 27
 Coepisse dimidium est facti c 39. β 51
 Coeus centimanus a 215. β 47
 Cognatio vnde habeatur b 14. β 48
 Cognitor est, qui causam praesentis litigatoris in se recipit, & sic tuetur vt suam: differt a procuratore b 196. a 30
 Cognomen, non est cognationis, sed accessionis b 141. a 58
 Cognomina, ē propriis nominibus nata c 92. a 11
 Cohibere, est verbum vincientis a 229. β 31
 Cohors, a cohortando vel coerendo dicta; vel παρὰ τὸν ὄρτορον scenum: Graeci ἀσπί-
 & sinuoso volumine a 41. a 12. quid sit a 42. a 15. Praetoriana, ἀσπίς σπα-
 ρητῆς a 42. a 15. & a 437. a 52
 Cohortes quot in Legione a 41. β 66
 Colchos vrbs Thessalia a 401. β 24
 Colchus nomen & regionis, & gentis Asia-
 tica a 437. a 24
 Colere ab obseruare quid discrepet a 446. a 22
 Colere terram, est illam resolvere, & multa inuersione mobilem reddere c 87. β 61
 Collegium est congregatio quorumlibet hominum: latius patet quam συναγωγή b 22. β 54. Graeci τὸ συναγωγή καὶ ἀγο-
 γή, i. certus & concilio b 22. β 64
 Collinere, i. polluere a 97. a 2
 Collis dictus τὸ τῆς κορυφῆς a 114. β 9
 Collum vel a columna, vel a cultu, vel a colle dictum; est fulcimentū capitis, quod interiacet inter faciem & thoracem a 244. β 6. collipartes a 90. a 6. gula & ceruix a 244. β 8
 Collocutio est sermo inter duos, sed ab arbitrio remotus, & priuatim in loco secretiori haberi solitus b 6. β 6
 Colloquium secūda amoris linea a 91. a 24
 Collyria dicta διὰ τὸ τὸν ὄφιν καλῶν, vel ὁδὸς τῆς κορυφῆς καὶ ὄφιν, atque ita vnico l. scribenda b 46. a 29
 Color incarnatus qualis sit a 90. a 26
 Coluber sapius dicitur, quam colubra b 103. β 23. ab vmbra colendis dictus a 104. a 18
 Columbina herba a 111. β 61
 Columbus a Graco κόλυμβος, vrinator a 29. β 56
 Columella seruus atriensis c 95. β 55
 Columna a columo seu culmo a 215. a 13
 Columnis simplex, pro coniuncto incolumis c 84. a 14
 Columna pro columine a 152. a 45
 Coma παρὰ τὸ κομῆν a 198. a 11. religata opponitur crinibus solutis a 178. a 68. illius primitia ab ephæbis Apollini sacrata a 115. β 5
 Comes pro pedagogo & pedisequo c 73. β 35
 Comestari παρὰ τὸ κομᾶσθαι a 328. β 54
 Cometes conspectus, quādiu Augustus Iulio Casari ludos celebrabat a 87. β 37
 Comici veteres, iocis & salibus, cum dente tamen iunctis, suam in scenam retinebant dignitatem b 116. β 65

Comicus laudandus, qui cuique persona suas mandat partes c 146. β 63
 comis facetus & vrbani, a Graco κόμης b 119. a 30
 Comitia centuriata, mense Februario, in campo Martio haberi solita a 65. a 48
 commendare minus significat, quā tractare c 76. β 2
 commercere minoris est culpa c 148. β 33
 committere a commendare differt a 39. a 60
 commodus pro liberali & benigno a 345. β 4
 commune substantiue pro publicis opibus a 208. β 27
 commutatio loci res incunda a 212. a 29
 Comedia dicta τὸ κομῶδες a 60. β 55
 comedia vetus an sit poema b 58. β 11. & 35. grandis elegans venusta. post Homerum oratoribus faciendis aptissima b 60. a 58. licentius hominum corruptos mores reprehendebat b 6. β 54. & 58. sapē etiam bonos maledictis profcindebat b 6. β 62. vnde tamen edicto scenā expulsa est b 6. β 63. non est poemata paucarum vigiliarum c 146. β 53
 comparatiua interdum pro positiuis sumuntur a 173. β 65
 comparatorum categoria secundissima a 58. β 33
 compellare absolute, pro obiurgare, cum adiunctis pro alloqui b 175. β 20
 comperire est scire per inuestigationem c 149. β 10
 comperere risum b 229. β 54
 compilare a Graco μαλῆν in vnum cogere, aliter συναρτάζειν, i. ita spoliare vt ne pilum quidem relinquant b 14. a 55
 compilatores & expilatores συναρτῶν καὶ σπυλῶν b 14. a 60
 compita dicta, quod multa via in ea confluant: vel quod illic via competant b 160. a 55
 compitalitia certamina quando conserta fuerint c 18. β 9
 componere sumitur pro sepelire a 109. a 50
 pro pugnantibus inter se componere b 98. β 33
 componere & condere, verba cognata notationis c 13. a 23. componere lites c 35. β 15
 Compositio & ex composito dicebant veteres b 116. β 41
 conari vsurpatur in re difficili a 54. β 56
 Concani populi Hispania Cantabrica, e quorum sanguinem potant a 251. a 66
 Concilium a concalare a 346. a 14. distinguitur a concione a 346. a 17
 Concinnus a cinno, vel a concinnendo, i. bene compositus & ornatus b 50. a 15
 Conclauē est separatus locus, in interioribus reclus, vel quod intra eum loca multa & cubacula clausa sint, adhaerentia triclinio b 210. β 36
 Concordia bonorum, causa efficiens, ab Empedocle igni attributa c 88. β 17
 Concubitus licitus & illicitus a 50. a 3. vltima amoris linea a 91. a 24
 Concu-

I N D E X.

Concupiscentia facultas dicitur *ἐκδο-
μότης* a 90. a 53
 Concurrere verbum militare b 9. β 23
 Condere diem pro finire a 347. a 39
 conditio est pactio certam legem in se con-
 tinens a 14. a 66. in conditionem de-
 scendere a 14. a 66
 conficere verbum, proprie gladiatoribus
 conuenit a 109. β 13
 confidens malā loquendi consuetudine,
 in vitio ponitur b 94. a 24
 Coniugij virilis tempus a 120. β 56. puel-
 laris a 120. β 64
 coniurare de interficiendo dicitur a 96.
 a 21
 conscientia recta impauida ē Bianis di-
 cto a 106. a 46. & a 117. a 1. solametus ex-
 pers c 28. a 18
 consiliari vim habet dandi & accipiendi
 consilij a 244. β 14
 consilium etiam a seruo recte consulenti
 sumendum b 214. a 38
 consolatio tribus potissimum modis adiu-
 uatur a 122. a 8
 Consuetudo mos inueteratus a 341. β 40.
 amorem incendit a 91. β 61. malorum
 fugiēda b 47. β 49. & b 48. a 1. & seqq.
 bonorum obseruanda c 16. β 38
 Consuetudo specialiter de coitu dicitur
 b 48. a 55
 consuetudinis magna vis b 47. β 24
 consulto vel ex consulto dicebant veteres
 b 116. β 43
 consultor tam de eo dicitur, qui consilium
 capit ab altero, quam qui dat alteri
 b 10. a 13. & β 50
 Contempor a templo dictum a 321. β 40
 contendere verbum comparationis c 80.
 a 45. quomodo construatur c 14. β 12
 continuum quid sit? c 106. a 30
 contra vim habet negationis b 46. a 27.
 ab aduersum hoc differt; quod hoc le-
 uius quid, sine vlla offendendi volun-
 tate: hoc semper nocendi voluntatem
 ostendat a 408. a 43
 contraria contrarijs sanantur a 68. a 25
 Contus a Græco *κότυς*, oblonga pertica
 ad explorandum locum in mari nauib.
 opportunum b 25. β 9. duplex; nau-
 ticus & militaris: vtrumq; *κότυς* & *κότυς*
 stimulando c 105. β 61
 conuiuium a vico dictum, vel quasi con-
 uocium b 76. a 17. præter maledictum,
 querelam etiam dūtaxat, sed aliquan-
 do liberiorē significat b 99. a 6
 conuinctio potius quam coniunctio di-
 cendum a 31. β 7
 conuiuorum numerus quomodo definitur
 a 295. β 51. numerus & accuba-
 tio in lectis apud Romanos b 227. β 1.
 & b 66. a 32
 Conuiuii singulis bina pocula apponeban-
 tur b 94. a 12
 Conuiuator, qui alios conuiuias ad ca-
 nam inuitat b 66. β 14. & b 226. β 46
 Conuiuorum numerus, neque infra tres
 gratias descendat, neque supra nouem
 ascendat b 76. a 41

Conuiuium septem, conuicium nouem
 Prouerb. b 76. a 39. & b 66. a 42. con-
 uiuiorum Magisteria a maioribus in-
 stituta a 48. a 60
 Conuiuium a coniunctione vita, Græcè
συμπόσιον dictum a 57. a 47. noctu a-
 gitari solitum a 129. β 65. illius triage-
 nera a 369. a 54
 Conum cupressi fructum, quum dicit Ser-
 uius errat a 69. β 68
 Copia cornu, vel cornu Amalthie eius-
 demq; fabula a 104. β 3
 Copula irrupta *ἀπὸ τοῦ ἀπὸ πικτοῦ* a 91. β 1.
 Cor a *κῆρ* contracto ex *κῆρ*, vnde *κῆρ* a
 a 104. a 54. veteres sapientia sedem esse
 putarunt b 162. β 41
 Cor Leonis stella, pleraque animantia in
 rabiem agit a 322. a 36. cordi esse
 a 104. a 56
 coram differt a palam, quod illud adie-
 ctione aliqua indigeat; hoc verò nullā
 a 349. a 60
 Coram ad certas & presentes personas re-
 ferri solita c 67. β 45
 Corinthus dicta a Corintho olim Ephyræ
 Heliopolis & Page: condita a Corintho
 Maratonis filio a 60. a 37. sita in Acha-
 ia a 60. a 50. bimaris vel *ἀμφὶ δαλμας* &
 a 60. a 41. Illic plures quam mille sa-
 crorum famula meretricis; vnde pro-
 uerbiū: Non cuius hominum con-
 tingit adire Corinthum a 60. β 4.
 & c 116. a 39
 Cornib. boū veteres potare soliti a 23. a 58
 Cornix a Græco *κορῶν* avis longaua
 a 292. β 14. diutina a 314. β 2.
 Cornu a Græco *κῆρ* vel Hebraico Keren,
 vel *קֶרֶן* a *קָרַן* a tōdendo a 104. a 67
 Cornu Amalthie a 104. β 3
 Cornu a pro Antennis a 93. a 28
 Cornutus præceptor Persij poeta a 7. β 55
 Corona a choro Festo dicta c 126. a 60. a
 Græco *κόρυς*, vel *κόρυς*, signifi-
 cante canentium & saltantiū turbam
 vel quod facile inflectitur a 62. β 25.
 conuiuii imposita a 183. β 47. & a 364.
 a 40. idq; primum ab Ionibus a 183. β 52
 coronare vna, i. vsq; ad marginem im-
 plere a 143. β 45
 coronari vocis notatio c 18. a 40
 corpore inhumato familia manet funesta
 a 137. β 63
 corporum celestium recensio a 217. β 3
 corpus tenerum a 48. β 19
 corripere festinationem denotat a 42. a 27
 corrugare nares, index fastidij & ludi-
 brij c 54. a 46
 cortina vel a corio, quo tripos tectus erat,
 vel a certitudine oraculorum vel quod
 illic cornuarius teneretur, dictum: locus
 est vnde oraculum exit a 62. β 55
 Corus, melius Chorus a *τὸ χορεύειν* vel *τὸς*
χορεύς, i. læticia, vel *τὸς χοῦς* & c. a 23.
 a 28
 coruus prænuncius pluuiæ a 123. a 6
 Corybantes sacerdotes Rheæ a 99. a 57.
 dicti: *κόρυβες* a 100. β 68. Cu-
 retes etiam dicti a 100. β 68

Corydon bubulcus b 7 β 29
 Cos insula finitima Eubœæ a 371. β 38
 Cos ab acuendo Græcè *κόσυν* a 186. β 60. Naxia optima a 187. a 5.
 Cotium genera a 187. a 21
 Costus planta ex cuius radice vnguentum
 fit fragrantissimum a 235. β 34
 Cothurnus calciamentum vtrique pedi
 aptum a 164. a 2
 Coryla delictarum causa ab Anronij ser-
 uis loris casus a 34. β 44
 Corymba sacra vnde dicta a 442. a 24
 corymbos præses omnis turpitudinis: variè
 inflectitur & scribitur a 442. a 44
 Cragus mons Lyciæ a 115. β 39
 Crantor discipulus Xenocratis c 33. β 64
 Cras certi temporis est aduerbiū c 23. a 7
 Crateri nomine duo viri celebres b 167.
 β 59. alter Medicus Augusti tempore,
 alter Macedo, dux Alexandri magni
 b 167. β 60
 Cratinus Callimedis filius fabulas viginti
 vnā scripsit: Poetici certaminis victor
 nouies prædicatus a 60. β 32. acerbis in
 Comædia, vinosus & mulierosus fuit
 a 60. β 35. autor vitiose imitationis
 c 131. a 33. attigit annum nonagesimum
 quintum a 60. β 37
 credere hoc differt ab intelligere, quod il-
 lud sit sæpè falsum, hoc certum a 176.
 a 16. & a 257. a 34
 credo addimus ad ea, quæ apud nos certa
 sunt, interdum *ἐπιπαινώ* b 144. a 27
 Cremandi mortuos mos apud Barbaros
 a 138. β 46
 Cremonensis quidam initio sutor, deinde
 Iurisconsultus deniq; consul b 54. β 12
 Crenides Nymphe fontana a 23. a 16
 Creo a carne dicitur, vel a Græco *κρέας*
 c 15. a 69.
 Crepida apud Horatium & Persium, duas
 primas corripit, quamuis apud Græcos
 producat b 54. a 65
 cresco *αὐξάνω* a *κρῆσθαι*, vnde creascere a 290.
 a 37
 Creusa Erichtei filia, vxor Xuthi a 97.
 β 57
 crimen *ἥμαρ* a *κρίνω* a 268. a 24
 Crimes proprie mulierum, *ἥμαρ* a *κρίνω* a
 discretionē, quia discernuntur vitiis
 a 97. a 5. soluti opponuntur coma reli-
 gata a 178. a 68
 Crispa Nolana mulier impudica b 80. a 38
 Crispinus titulus Satriæ 4. lib. 1. Horatij
 b 8. a 58
 Crispinus Poeta & Philosophus Stoicus
 b 16. a 61
 Crispinus seruilis conditionis homo adeo
 locupletatus, vt mulum sex millibus
 nummum emerit b 139. β 60
 Crispus Sallustius scriptor Catilinariæ cō-
 iurationis a 167. β 15. reprehenditur a
 Pollione a 167. β 25. Vide Sallustius.
 Criticus vnde dictus c 152. β 27
 Crocus ē Dioscoridis sententia, arcei cra-
 pulam, cum passo & vino dulci sumitis
 b 188. a 28
 Cruci aliquem suffigere b 52. a 65

INDEX.

Cruditus ἰσχυρὸς, mater omnium morborum b 122. a 59. Cruditatis causa a 412. a 54
Crudus à cruore a 278. a 42. ἄεθροντες qui cibos non conficit b 79. b 40. ἄδιντες, cibus non coctus b 79. b 44
Cruor αἷμα τὸ ῥυθὸν sanguis frigore perstrictus a 163. a 46
Cruis partes a 412. b 20
Crustapars lapidis ligni aut gelu, distinguatur à crusto, Gen. feminini, quā quid integitur, nec quisquam vescitur b 11. a 68
Crustularius vulgò pastinarius Græcè ἰσχυρὸς καὶ ἰσχυρὸς b 11. a 60
Crustum à corio, dicitur τὸ ῥυθὸν ab integro corusta, Græcè ὠρεῖ b 11. b 1. est rei esculenta & vesca, siue panis. siue placenta frustum b 11. a 50
Cruz à τὸ ῥυθὸν, i. à pulsando & feriendo b 52. b 18
Cubare absolute positum, significat agrotate a 109. a 11
Cubitus ἐκ τοῦ ῥυθὸν a 130. a 55
Cucurbitum pro quercetum a 189. b 63
Culex quilibet vermiculus alatus, nascitur è vino acescente b 76. b 36
Culina dicta, quod ibi colebant ignem & sacrabant b 79. a 6
Culpa ita vitanda, ne in quid grauius incidisse videaris b 5. a 14
Culpa & opera quomodo distinguantur à Donato c 95. b 41
Culpa quid apud Iuriconsultos significet c 20. b 6
Cultrarius popa, qui victimas mactandas iugulabat a 303. b 39
Culius studiū honesti & exercitatio viri curis a 342. a 53
Cullus ὑποκορεσμένος deducitur à cullens a 143. a 1
Cuma antiquitate cūctas Siciliæ & Italiae vrbes, autecellunt: dicta αἰὶ τὰ ῥυθὸν c 100. a 33
Cumera est genus vasti, quod plexum & fictile capax, valeat ad vitæ & hordea capiendā: opponitur granariis b 13. b 12
Cuminum comestum pallorem inducit c 133. a 60
Cunei frustula ferrea, quibus constringebantur compedes a 152. b 3
Cunius ὑποκορεσμένος, ἐκ τοῦ ῥυθὸν τὰ ῥυθὸν ὑποκορεσμένος b 30. b 13. quomodo aliter dicatur b 30. b 15
Cunque Horatio valet quandocunque a 145. a 20
Cupiditas communiter omnis libido, quæ aduersus rationem incitatur vehementius b 40. a 12
Cupiditate insanā homo miserrimè viuunt a 305. a 16
Cupides quibusdam tres sunt a 110. b 58. & a 144. b 49. quibus additur quartus, Pori & Penia filius a 144. b 50. tot sunt vt examen apum facile aequent a 328. b 1

Cupido secundum Sapphonem Cæli & Terra filius a 144. b 60. Deus cupiditatum a 213. b 2. cur liber dictus a 442. a 53. filius Veneris a 86. a 59. & 110. b 65
Cupido ad Musas non aduolat a 110. b 25
Cupienus titulus secunda Satyra lib. 1. Horatii b 8. a 59. confectator matronarum b 20. b 15
Cupienus Libo Cumanus, Augusti familiaris b 30. b 10
Cupressus suavis odoris, vermibus non obnoxia a 69. b 55. oniri non cedit a 69. b 56. a 206. a 60. inferis consecrata a 69. b 58. adhibetur in rogis mortuorum a 69. b 50. in tutela Ditis patris a 69. b 53
Cupressi fructus pro magnificis promissis, sed inutilibus Proverb. a 69. b 56
Cur valet propter vel quamobrem c 74. b 25
Curā & curare antiquitas cara & carare q 102. vrat cor a 63. a 27. illius epitheta a 106. b 30. differentia à sollicitudine a 106. b 59
Curamentis b 90. b 63
Curatio medicina b 90. b 63
Curatura diligentia b 90. b 63
Curare esse Græcè ēve dicatur b 183. b 30
Curiores minoribus & insanis a 110. b 24. b 27
Curetes Rheæ sacerdotes, aliter Corybantes a 100. b 68
Curia Græcè βουλευτήριον à curibus vel curia dicta a 257. b 7. duorum est generum a 257. b 23
Curio dissimiles depinguntur a 87. a 43
Curiositas signum loquacitatis c 126. b 60
Curiositas & garrulitas vitia germana b 59. b 44
Curiosus, qui minima quæque curat a 443. a 6
Curis lingua Sabinā hasta a 240. b 43
Currere dicitur de curru terrestri & cursu equoreo b 11. b 64. pro navigare, vt etiam volare b 16. b 51
Curriculo, aliquando nomen, aliquando aduerbium a 10. a 46. sumitur pro cursu & loco certaminis a 10. a 50
Curus pro nauis b 16. b 51
Curare pro imminuere b 166. a 35
Curus pro diminuto, opponitur redundanti c 24. a 4
Curulus sella, eburnea, quā magistratus maiores in curiam & forum vehabantur c 61. b 65
Cyathus αἶμα τὸ ῥυθὸν a 140. a 57. a 271. b 20
Cybele mater Deūm dicta à Cybela Phrygia monte: vel à Cybela primo ipsius sacerdote a 100. b 25. Berecynthia mater a 109. a 38
Cybira vrbs Lycæonia vel Cilicia c 60. a 47

Cyclades insula, quod sita sint in orbem, αἶμα τὰ ῥυθὸν a 94. a 1. nullo continentur ordine a 94. a 10
Cyclops saltare, i. more Cyclopium b 80. a 47
Cyclopea, ludi Scenici, vbi Polyphemus inducebatur saltans, praposterè & inconditè b 8. a 53
Cyclopes eudunt fulmina Iouis numerosè & mutilatè b 80. a 59. calo & terrā nati, vel Neptuno & Amphitrite a 46. b 68. Sicilia populū postea Leontini appellari a 47. a 3. in Creta primum ferrariam exercebant a 46. b 69
Cygnus Apollini sacer a 229. b 45. praesertim in extremo vite ætate canorus a 229. b 52. quod tamē fabulosum est a 230. a 5. vnde Cygnea captio Proverbium a 229. b 66
Cygnus Liguria rex Musica laude clarus a 453. a 40
Cymba (αἶμα τὰ ῥυθὸν) ab (inclinando) Charontis a 174. a 1
Cynadia detestatur a 360. a 7
Cynadi omnes comati pueri a 421. b 35
Cynara meretrix, nunc bona, nunc proterua, nunc rapax a 328. a 56. huius nominis est spina aculeata a 328. a 63
Cynici vnde dicti a 114. b 14
Cynigera qui sunt c 41. b 19
Cynisca filia Archidami, prima, quæ equos aluit, & in Olympico certamine palmam meruit a 9. a 27
Cynthus mons Deli, a 115. b 8
Cyparissus amasius Syliani, filius Telephæ a 69. b 60
Cypripentia Venus a 36. b 32
Cyprius antea Cerasis vocata a 36. b 60. optimam materiam nauibus construendū suggerit a 14. b 46. in cæcis primum inuentum a 14. b 50. mercatus ibi maximus a 36. b 51
Cyrenæci docebant: Dijs res humanas non esse curæ a 147. a 48. egritudinem insperato tantum malo effici putarunt c 58. b 60
Cyrnus insula in mari Tusco a 142. b 42
Cyrphus alter Parnasi vertex a 84. b 47
Cyrtha alter Parnasi vertex a 84. b 47
Cyrus post mortem humari voluit a 133. a 40
Cythara ἐκ τοῦ ὀργάνου ῥιθὸν, quasi diuinentione pulsata sonant a 98. b 10. Vide Cithara.
Cythera oppidum & mons Creta a 46. a 40
Cytherea Venus a 46. a 38
Cytheris Voluntatis liberta, relicto Cornelio Gallo poetâ, Antonium in castra secuta b 31. b 28

D. Lt.

I N D E X.

D. Litera insitit a ad hiatum con-
currentium vocalium decli-
nandum c 49. β 16
Da pro die b 226. β 32
Daci populi, à Germania Danubio distin-
cti a 152. α 19
Dedalus, ὁ δὲ τὸ δαίειν, à cognoscendo
a 42. α 45
Demon dictus ὁ δὲ τὸ δαίειν, vel δαίμων
a 84. α 35. modò pro Deo, modò pro
genio, modò pro fortuna sumitur
a 84. α 9
Dame natârunt in aquore a 29.
β 63
Damalis iuuenca, Græcè δαμάλη a 155.
β 50. & a 450. β 17
Damas libertus senex ac diues b 200.
β 10
Damaspippus dictus, à domitione equorum
b 159. β 13
Damaspippus titulus Satyræ tertiæ lib. 2.
Horatij b 8. α 62
Dammum à demtione, vel ὁ δὲ δαίμων
δου ἢ δαίμων δαί ab vrgendo dictum
a 258. α 57. ab adimendo, vel παρὰ τὸν
δαίμον b 228. β 51
Damocles assentator Dionysij Siculi, re-
gali mensâ vt fuerit exceptus a 234.
α 63
Danaes fabula a 288. β 31
Danaides vide Belides a 205.
β 29
Danaus Beli filius, quinquaginta fi-
lias habuit a 205. β 27.
& a 278. β 40. Pindarus tamen qua-
draginta octo duntaxat enumerat
a 278. β 44. illius genus a 205.
β 24
Δαίμων παρὰ τὸ δαίμων b 228.
β 52
Dapes quid differant ab epulis a 157.
β 32
Daps παρὰ δαίς, atque hoc παρὰ δαίς
a 157. β 10. & 49
Daphne filia Ladonis fluij in Arca-
dia, παρὰ τὸ δαίμων ποιεῖν a 69. α 35.
ab Apolline adamata, & in laurum
mutata a 326. β 38
Dare animo i. indulgere a 352.
α 32
Dare & deferre differunt a 169.
α 23
Dare fame aliquid b 144. α 58
Dare est iudicij & rationis b 8.
β 42
Dare verba, cur decipere significet
b 45. α 64
Δακτύλος, i. qui tributa legit b 92.
β 54
Dauides Propheta, vt Rex triumphauit
a 33. β 59
Daunia dicitur Apulia à Dauno Rege
a 118. β 58
Daunus flumen Apuliae a 325. β 33
Daunus, titulus Satyræ septimæ lib. 2.
Horatij b 8. α 63

De, habet in iunctura vim intenden-
di b 10. β 19. pro propter, & vim
priuandi b 33. α 38.
& b 77. β 54
De præpositio, iuncta nominibus tempo-
ris, spatium potius illius, quàm termi-
num designat c 39. α 32
Dea tres Veneris expertes a 60.
β 46
Debilis, qui de statu suo concidit a 80.
α 28
Decedere verbum absolutum, pro mori
c 152. α 32
Decempeda a 208. β 40
Decemuri, à quibus duodecim tabula
conscripta c 150. β 15
Decens dicitur, quod nequit ab honesto
secerni c 12. β 48
Decernere Donato, plus est, quàm consti-
tuere a 446
Decidere negotia, pro transigere c 69.
α 70
Decies vndenos dicitur latinius quàm
decies vndecim a 447. α 18
D. Bruto dissuadet Horatius, bellum reno-
uandum a 92. α 40
D. Brutus natus L. Iunio Bruto, ma-
tre Seruiliâ, sorore Catonis Vticensis
a 94. β 26
D. Laberius eques Romanus, annos
60. natus, à C. Casare quingentis
millibus inuitatus, prodijt in sce-
nam, acturus mimos, quos scriptitârât
b 116. β 6
Decipere & fallere, potius ignoratio-
nis & obliuionis, quàm fallacia &
fraudis, apud Horatium b 48.
β 60
Declamare soliti adolescentes, in foro,
ingenij exercendi causâ c 33.
α 65. imò etiam constantis ætatis viri
c 33. β 25
Decurrere quid significet a 323.
α 20
Dedecorare à turpare quid differat
a 342. α 60
Defatigari propriè de labore terrestri
dicitur a 144. β 39.
& a 342. β 33
Defendere variè construitur & opponitur
ut offendere a 103. β 56
Deferre & dare differunt a 169. α 23
Deficere cum quarto casu, est μεταβαίνειν
β 167. α 59
Defodere idem, quod designare significat
b 3. α 2
Defodere homines in terram dimidia-
tos, igne, circumposito interfice-
re, Carthaginenses inuenire a 402.
β 20
Defunctoriè absque exemplo dicitur
a 306. β 34
Defungi est peragere, & ad exitum
perducere a 306. β 34.
à quibusdam pro leui conatu, &
quidem in malam partem accipitur
a 306. β 28
Delectio est dissipatio eorum, qua possunt

colligi a 226. β 23
Deicere est de superiori loco deturbare
a 374. α 13
Δείπνον, Cæna μὲν ὁ δὲ πρὸν c 70.
β 20
Δεινοποινίτην, ars canarum constru-
endarum b 186. α 7
Δείν cervix a 86. β 60
Δεινὰ δαίμονα metus Deorum a 153. α 53.
& b 164. α 15
Delectat verbum, falsò à Grammati-
cis, impersonalibus adscribitur b 126.
β 54
Delicia singulares Verris a 50. β 66.
Thorai Epicurei a 51. α 1
Delicta amicorum extenuanda, disti-
mulanda, & patienter ferenda b 40.
α 58. & seqq.
Delictum est quid minus peccato a 263.
α 20
Delinquere est prætermittere, quod quis
facere debuisset c 148. β 35
Delirare arando, i. non rectos sulcos au-
cere c 35. β 23
Delirus è lira stectitur b 165. β 46
Delius Apollo, à Delo insula sic dictus
a 253. α 58
Delos insula maris Aegæi vnde dicta
a 15. β 47. Apollinis sacra a 100.
β 32. prius Ortygia dicta a 115.
β 62
Delphi ciuitas in Parnasso, monte Pha-
cidis a 60. β 11
Delubrum à delibrando fuste, quem pro
Deo venerabantur b 90. β 21.
simulacrum ligneum aut saxum
β 24. sumitur pro sede & loco si-
mulacrorum β 27.
vel locus, qui vno tecto plura ample-
ctitur numina β 35.
vel locus ante templum vbi aqua di-
luitur β 38
Demensum est, quod Domini singulis men-
sum calendis, suis seruis dederunt
b 80. β 13
Demere propriè, minutatim de toto de-
trahere c 152. β 9
Δημήτης quasi γυνήτης, dicta Ceres
b 241. α 30
Demetrius Lucilij imitator b 119.
β 64
Democriti heresis a 138. α 10
Democritus sponte se occacauit, & pa-
trimonium contempsit c 87. β 37.
à fratre Damaro fuit nutritus β 42.
quingentis talentis donatus est à pa-
tria β 48. statuis areis post mortem
est decoratus β 52. centum annos
superuixit β 53. veritatem in profun-
do pectus abstrusam à natura putauit
c 12. β 57
Demosthenes Græcorum oratorum præ-
stantissimus b 99. β 1
Demostheni probro datum, quod circum-
spectè nimis & compositè indutus esset
b 29. α 52
Denarrare est, diligenter, accuratè, flu-
diosè, narrare b 176. β 16
β 2

INDEX.

Denique quid proprie significet, & unde deflexum c 25. a 2
Dens ater, pro nigro & pro infesto a 412. a 42
Deorum imagines, in excelsum prora, aut puppis collocantur a 94. b 32. notio omnibus gentibus insita a 26. a 31
Depellere est. verbum pastorale a 341. b 1 significat etiam de loco dimouere a 341. a 67
Deperdi luteconsultis dicitur, quod in rerum natura desit esse b 63. b 36
Deponentia quadam mōdō & precipue in participijs a 19. a 23
Deponere aliquid in terra, & in terram b 12. b 66
Depropere uera βαρβαρία a 183. b 36
Depudere, pro pudorem deponere c 76. b 53
Depygis vox variè à Grammaticis notata b 33. a 37
Deridere à ridere differt b 162. a 25
Descendere quid significet & unde deriuetur a 234. a 31
Deses & desidia à desidere; i. animo remisso & otioso esse b 159. a 59
Desidia magna vitiorum illecebra b 151. a 62
Designare, est noui aliquid facere c 54. a 50
Designator, praefectus funebri apparatus & pompa c 65. b 56
Difficere proprie, deorsum aspicere a 269. a 38
Destinare uxorem, pro despondere b 171. b 13
Deterere, i. diminuerē & extenuare a 57. a 8
Detestari passiuè, i. execrari a 19. a 23
Deucalion Promethei & Clymenes filius, Pyrrha maritus a 29. a 39.
Deucalionis diluuium a 41. reparauit genus humanum post Diluuium a 29. b 10.
Deuium scortum a 197 b 22
Deuotus tam in bonam, quam malam partem accipitur a 251. a 44. aliter, detestabilis a 432. b 40
Deus & θεός, à timore; à Diuo differt a 31. a 68.
notatio melior vocis a 84. a 25.
primus Legum conditor b 41. b 66. an habeat rerum humanarum curam, contra Epicuræos b 82. a 66. & b 10. & seqq. sine labore gubernat mundum a 148. a 8.
deprimit sublimia & humilia extollit a 149. a 55. factum quod est, infestum non potest reddere, saluā omnipotentia a 320. b 40
Dei cultus, viris bonis tutela certissima a 104. a 45. hic verò est cultus verus: vitam degere pie moderatam, legibus parentem a 302. b 52

Dexter pro opportunus & commodus b 161. a 57
Dextera membrum fidei ac fœderis, per quod fiebat obtestatio c 71. a 50. ideoq. veteres illam venerati fuere c 61. b 64
Diacosmus magnus liber à Democrito conscriptus c 87. b 47
Diadema & δίαδημα a 170. a 15. differt à corona a 169. a 18
Διακονεῖν mendicari, forsitan & δίακονος, quod est genus placenta dicitur b 23. a 32
Δίακονος ἢ δίακονίτης mendicatus b 23. a 29
Διακοῦδον praestoratio castitatis virginalis a 346. b 13
Διάκωπος dictus Mercurius à transmittendo nuncio a 74. b 29
Diana filia Latona ex loue a 86. a 38. dicta à Διός vel quod diem efficiat a 41. vel quasi diuina a 42. vel à Dea & Iana a 43. vel deniq. à δαίμων, ab humectando & irrigando a 86. a 45. dicitur modo Hecate apud inferos. quod centum vultibus placetur a 50. b 52. in calo Luna & Lucina, in terra Diana a 300. b 62. Veneris expertis a 60. b 47. triuia, triformis, triplex, quod tribus dimensionib. in calo dimoueat a 300. b 54. vel quod illius sacra in triuijs administrantur a 300. b 57. Vide Lucina & Ilithyia
Diana sylvarum potens a 446. a 1. solita in sacris magicis deuocari à mulieribus capti amore a 403. b 36. πτωχολόγος cur dicta a 205. a 65. illi boue fœminā auratā, sacra fiebant a 15. a 50. eiusdem natalis celebratus à puellis a 115. a 50. πορφυράδης, quasi mulimamma, omnium nascentium animalium nutritrix a 86. a 46
Diane potestas a 300. b 62. Templum Ephesia a 59. a 47
Diaplasinata vnguenta, vel aspergines, & differunt ab empasmatibus a 51. a 33
Diarium, diurnus seruorum victus c 96. b 66
Διασπεῖς figura, quā persona eleuatur & irridetur a 98. a 19
Dibapha purpura, aliter ἀδύγης a 222. a 53
Dic, verbum curiosius interrogantis a 64. a 52. hoc verbo magistratus, quum Senatum habebat, sententias rogabat b 13. a 54
Dicax à scurra differt c 101. a 10
Dicere exprimit Græcum εἰπέν a 54. a 17
Διχοτομεῖν i. diuidere in medium b 15. a 20
Dicta, sperata, sponsa puella quid differant a 333. a 65
Dictare est credentis pecuniam, qui dicit accipienti, vel argentario, scri-

bendam formulam obligationis b 162. b 33
Dictata sunt praecepta, quae praeiens praeceptor tradit discipulo describenda c 19. b 26
Dictorum alia seria, alia iocosa, alia media b 11. b 34
Dictum quandoque pro re & facto sumitur b 18. b 31
Dido à δι & δο, pro distribuo b 142. b 27
Diducere dictum b 16. b 28
Dies ciuili, varia apud varios populos dimensio c 68. a 60
Dies masculino an fœminino dicatur, nihil interest a 155. a 52. illius partes a 269. a 28. in diem viuere a 322. b 28
Dies solidus, est spatium temporis continuum & integrum, nullo momento corruptum a 17. a 65
Dies die truditur Proverb. a 222. b 65
Diespiter diei pater b 241. a 57. ita dictus olim Iupiter a 148. b 39
Differum à differcio b 75. b 48
Differum à differcio c 62. a 7
Difficilis pro seuo a 90. a 37
Difficultas spirandi vnde gignatur a 97. b 33
Diffindere verbum iuris pro differre b 129. b 13
Diffundere vinum, i. in alia vasa transfundere c 52. b 25
Digentia amniculus in agro Sabino c 128. b 10
Digito monstrari honorificum est a 337. a 30
Digitorum nomina b 228. b 13
Dignum sermone pro memorabile b 156 b 26
Dignus tam de bono, quam de malo dicitur b 61. a 15. quomodo construat a 299. a 1
Dy pro suo arbitrato, celum & tempora moderantur a 68. a 43.
duabus de causis ab Ethnicis culti a 293. a 45. pellucidi a 105. b 29.
Demoniaci, & vocantur à Mose Seirim b 7. a 5
Dys amicum pro acceptum esse a 214. b 60. pietas & Musa cordi est a 104. a 52
Dys iratis euenisse putantur, quae contra atque sperata sunt eueniunt b 157. a 18
Dys veteres virumque sexum tribuerunt b 229. b 35
Dy auerrunci, i. quod tristitia auertant a 110. a 25. marini, priore parte equi, posteriori pisces a 29. b 21
Δυσχερὴς ligo bifidus, & δὲ τὸ κλέειν a 402. b 2
Dilectus à legendo dictus a 229. b 12
Deludium spatium temporis, quo sit gladiatorib. intermissio à ludu c 134. b 68
Dilauies & diluuium dicitur a 33. b 23. Græce γέννησις ἢ κατακλυσ-

I N D E X.

- quod a 374. a 64.
Diluvium Deucalionis a 29. a 41. &
Pyrrha a 27. a 5. quare à Dijs im-
missum a 26. b 46. Roma a 29. a 52
Dimidium facti, qui caput, habet c 39.
b 51
Diminutione geminatà vtuntur Cicero
& Terentius in rebus extenuandis
b 12. a 60
Dindymene dicta Cybele à Dindyme mō-
te Phrygia a 100. b 25
Diogenes aerem rerum Physicarum ma-
teriam esse censuit c 88. b 9
Diogenes Pythagoricus, quatuor caussa-
rum generibus, omnia constare existi-
mauit a 151. b 1.
Diomedes Tydides melior patre a 97.
b 6. Tydeobono patre natus a 137.
b 68. primum locum bellica laudis
inter Græcos tenuit a 97. b 6.
prima Diomedis cum Glaucō coitio
b 98. a 63. de ciuitate quæ Argo-
sippion dicta, condidit in Apulia ci-
uitatem, quam de nomine patriæ suæ
appellauit Argosippion, quod nomen
postea corruptum, & Argos dictum:
Inde vel Arpas patria Ciceronis a 61.
a 21
Dionæus Cæsar, i. Iulius a 87. b 35
Dione mater Veneris a 165. b 27
Dionysiacæ pompæ descriptio a 225. b 12
Dionysij multi a 225. b 10
Dionysius dictus Bacchus, à Διὶ & Νύ-
κτι, vrbe Arabia; vel Ἰερουσαλὴμ
a 225. a 62. quum de Sole dici-
tur, Ἰερουσαλὴμ a 225. a 64. im-
pios ex orbe sustulit a 226. b 10. leonis
pelle indutus Rhæcum dilacerauit
a 226. b 66
Dionysius Tyrannus, cur infestus fue-
rit Platoni? a 134. a 3. spectaculo tra-
gicæ calamitatis collacrymauit c 88.
b 9. regno expulsus, ludum Corinthi
aperuit ad aliquam regni speciem re-
tinendam b 69. b 8
Diora vide Dyota.
Διῶς a 56. a 42
Διῶς a 56. a 43
Διῶς a 56. a 43
Διῶς a 56. a 43
Diræ furie inferorum a 405. a 8
Dirceus dictus Pindarus, à Dirce fonte
Thebano a 333. b 12
Dirum, i. quod ex Deorum ira venit, vel
magnum a 28. a 43
Discipulari à Seneca dicuntur, quibus
toga diffuit a 382. b 45
Discernere quid sit propriè? a 108. b 54.
Græcè διακρίνει ibidem.
Disiectus quid propriè & translātè si-
gnificet? a 382. b 44. pro, comparatus ad
animi relaxationē, exercitationemq;
corporis b 129. a 55
Disco à δῆμιος a 225. b 44
Δισκοβολός disci iaculator a 66. b 9
Discordia malorum, caussa efficiens, ab
Empedocle aeri, aqua, & terra, tribu-
ta c 88. b 16
Discrepare, ferè semper à Poetis, ellipti-
cè usurpatur a 130. a 33
Discus erat quid rotundum, quod loco
& amento circumnexus, in auræ
iaciebatur, Græcè δίσκος a 66. a 66.
illius iactum Romani à Græcis didi-
cerunt a 66. b 14. è iactu disci, discipu-
li auocabantur, ab auditione Philoso-
phorum a 66. a 59
Disiectio est dissipatio eorum, quæ ne-
queunt colligi a 226. b 23
Disparata quæ fini? a 13. b 59
Disparatum quid sit secundum Aristo-
tem & Rarum? b 5. a 33
Displodere est, compressu manuum,
vel pedum strepitum, sonum edere,
& vire, vel alio vase inflato b 103.
b 28
Disidere propriè sumtum c 24. a 29
Disimulare à simulare quid differat?
a 230. a 65
Disipare à supare vel spare a 197.
a 62
Distare cum casu dandi a 358. b 37
Distorquere os illi dicimus, quem natura
pulcrum deturpamus a 111. a 45
Dithyrambus, Bacchus sic dictus a 332.
a 39
Dithyrambus hymni genus, in laudem
Bacchi, à Dithyrambo, Bacchi cogno-
mine sic dictum a 332. a 38
Diti patri omnes res terrena dicata
a 205. a 44
Diuellere i. distrahere a 156. a 12.
pro dissolvere, cui opponitur congluti-
nare b 103. a 5
Diues cum Ablatio b 28. a 52
Diues si verè quæ esse velit, ne fortu-
nas augeat; sed cupiditatem frangat
c 32. b 15
Diuite avaro nihil stultius c 17. a 40
Diuinationem quandam inter homines
versari, vetus est opinio; illamq; à Di-
uiti dictam a 216. a 58
Diuinationum genera a 314. b 53
Diuite avaro nihil stultius c 17. a 40
Diuitia administra improbitatis magis,
quam honestatis a 308. a 6. Græcè δεινότης
b 87. a 20. iniuste paratæ, perpetuū
manent: sed iniuste quasitæ, quam-
uis initio prodesse videantur; tandem
tamen nocent b 191. a 17. nullus propria
b 146. a 14
Diuitia & paupertas, duæ hominum pe-
stes c 60. a 38. expetuntur, vt vtaris:
Opes vt colaris c 87. a 5
Diuitiarum ampliorum studium, sem-
per anxios effert animi motus c 50.
a 37. admirator insanit c 57. a 45.
copiæ, parit sitietatem a 320. a 13.
earundem cupiditas, omnium homi-
num animis insidet a 289. a 65.
perus illarum usus & abusus a 167.
a 10. & b 4. b 9. Vt b 165. a 52. cupi-
ditas b 13. b 26. & b 15. a 3. modus opti-
mus b 15. a 14
Diuitijs qui expletus fuerit, nemo dum
inuentus est c 40. b 7.
ijs tamen modum statuendi ratio præ-
scribitur c 40. b 19
Diuitibus non solis, iucundè viuendi po-
testas facta, sed & tenuibus c 12. a 47
Dius à Græco Διὶ b 30. a 59. aliter à
Διὶ a 173. a 48. sonat, idem quod θεὸς
& δῆμιος, & δῆμιος & c. b 30. a 61
Diuus à Deo quid differat? a 31. a 56
Docilis didacticus, quæ se facile tradit in
disciplinam vt doceatur, cui opponi-
tur τὸ ἀδιδάκτος a 16. b 65
Doctores quam viam insistant docendi?
b 3. b 27 & b 11 b 12
Doctrina cum ad res omnes plurimum,
tūm vel maxime ad amicitiam concili-
andam valet c 128. a 32
Doctrinā an naturā homo fiat melior?
c 16. b 12
Doctus cum infinito a 140. a 61
Δοκίμος i. integer & sincerus b 16. a 14
Δοκίμαζει i. explorare, tentare b 16.
a 17
Δόξα vide ἡγήσις.
Dolones tela bellica, quib. dolose aliquem
petimus a 74. a 4
Dolor cordis vinculum a 33. b 23
Δόλος & laqueo a 74. a 3
Dolos à verbo δέλω a 73. b 68. fit factis
a 74. a 8
Dominus i. qui præest domui a 11. a 64
Domitianus Cæsar, ampliora huma-
no fastigio, sibi decerni passus est
a 157. b 64
Domus à Græco δόμος; & hoc δόμος τὸ δέ-
μα, ab exstruendo a 11. a 64
Donec, quum priorem sententiæ partem
obtinet valet quā diu a 273. b 13.
sequens sententiā negatā, ad signifi-
ficat consequentiā infiniti temporis
a 70. a 40. & a 273. b 27
Donum propriè voluntariorum & largorū
c 66. b 38. à munere differt a 337.
a 37. & a 359. a 35
Doriensium origo a 414. b 6
Dorium genus Harmoniæ, vnde dictum?
a 414. a 64
Dos à Græco δῶς a 306. b 52
Draco Legislator, aequales omnium deli-
ctorum pœnas statuit b 41. a 59
Draco Minervæ Glaucoῖδὶ & Aescula-
pio sacer, Ἰδρυάδης dictus b 46.
b 1. valet acumine oculorum b 46. b 17.
ab angue & serpente differt a 203. a 23
Δροῖς i. scurra b 172. a 60
Δροῖς i. qui crura velociter, longèq; mo-
uere potest c 126. a 52
Druso vel Rufo acerrimus senerator
b 52. b 40
Δρυόχης carina, Ἰδρυάδης τὸ τὴν δρυὸς ἐξομοῖ
a 46. a 10
Dubia Cœna b 143. a 54
Ducere pro excitare, commouere, delecta-
re b 140. a 6
Ducere nomen ex aliqua re b 129. a 1
Ducere dicitur de motu voluntario a 85.
b 37
Ducere nectar, probaurire a 245. b 4.
opes a 342. b 55

INDEX.

Duellum i. bellum, quo dua partes inter se contendunt, de victoria c 34. a 21
Duis pro bis antiquè c 34. a 25
Dum significat, alias dummodo, alias donec, alias quam diu a 30. b 38. habet secum modo b 12. b 50
Duo num pro bonum c 34. a 25
Durare sumitur, pro perferre & sustinere impetum a 93. a 58. vt & ἐνσυντῆκας b 195. a 67. alias verbum tolerantie: conuenit proprie malis perferendis b 95. a 1. & c 22. b 42
Dure & duriter differunt c 154. a 47
Durus Gracè σκληρός, immixtis & difficultis b 98. a 21. vel calor & laboris patie iustissimus b 98. b 60
Dyot a vas hauriendi, dicta quod dux habeat ansas a 69. a 65. vel si scribatur diora, quod per ansas capiatur a 69. b 15
Dysichus homo i. inconstans b 11. b 15
Dyoscuri a omnem Augustus studiosè vitauit a 284. a 55
E.
E ap ab eo mitto a 45. b 47
Ebrietas voluntaria infamia c 51. a 44. multa mala illam consequuntur c 53. b 41
Ebrietas incommoda b 143. b 2. & a 68. b 40. & a 107. a 3. & b 61. illi aliquando honor habitus a 107. b 68. in ea nullus somnus nisi tumultuosus b 122. b 56
Ebrijs cur obiecta, quum simplicia sint, multiplicari videantur b 126. b 46
Ebrius a bria dicitur, i. qui prater modum bibit. & opponitur sobrio a 64. b 48 sumitur etiam pro nimis elato & insolenti a 158. a 61
Ebur a barro dictum a 221. b 55. Indicum a 142. b 49
Ebur atramento candefacere Proverb. b 55. a 61
Echedemus vel Academus autor academice Atheniensis c 194. a 50
Echinus vox Graca latine erinaceus, dicitur etiam ἀκωνίδιον & ἀκωνίδιον: duorum est generum a 402. a 25 b 21
Ἐχὼν ἀκωνίδιον, animal feris & spinis horrens b 94. a 14. vna etiam, vas coquinarium, & olle genus b 94. a 20
Echione Theba, dicta ab Echione, adiutore Cadmi, illarum conditoris a 343. a 21
Echo est imago & similitudo vocis reddita a 88. a 60. dicta πᾶσι τὸ ἡχέειν a 114. a 14. illius fabula a 114. a 7.
Ecloga nomen etiam tribuitur odiis b 6. b 42
Edera ab arcte herendo, vel ab edita petendo, vel ab exedendo a 156. a 23. Baccho sacra & perpetuo viret a 22. a 50. inimica arboribus a 156. a 26. ea poeta coronari a 22. a 40
Ederam tangere flammis nefas a 156. b 8
Edere p declarare & edisserere b 198. a 64
Edoni populi Thracie bibacissimi a 184. a 1
Edormire ἐνσυντῆκας b 162. a 66
Educatio matura puerorum, p accipuum

rerum publicarum fundamentum a 237. & 238. & 239. a 5
Edulis ab edo b 186. b 32
Effari verbum Augurum & Pontificum a 342. b 27. & a 441. a 45
Efferre verbum funebre, i. ad sepulchrum, vel ad rogum exportare b 199. a 56
Efficere est, cum magno conatu aliquid facere a 322. b 40
Egens quasi exgens a 117. b 20
Egere ab indigere differt a 117. a 27
Egeria Nympha, à qua Numa, Leges politicas & pontificias edoctus c 150. b 66 vide Algeria.
Egestas plus est, quam paupertas a 240. a 1
Ἐχέλας anguilla, πᾶσι τὸ ἐν ἰσθμῷ ἔχεται a 245. b 47
Ἐχέλας Encania, ἑορτὴ & c. a 141. a 28
Ἐχέλας i. sponso, fidei iussio b 10. a 58. Ἐχέλας i. sponso b 10. a 57
Ἐχέλας i. sponso, Gracorum proprius c 20. b 41
Ἐχέλας quid sit b 176. b 40
Ἐχέλας ab eidiuare, i. diuidere a 36. b 60
Ἐχέλας, πᾶσι τὸ ἐν ἰσθμῷ ἔχεται, i. rationis genus, in Satyris locum habet b 7. a 32
Ἐχέλας i. conuiuium vnde deriuatur a 369. b 4 (a 41)
Ἐχέλας i. obsterices Iunonis filia a 301.
Ἐχέλας i. nomen, τὸ ἑκαστὸν b 109. b 33
Ἐχέλας i. sponso, siquidem, quandoquidem, vel quia a 40. b 54
Ἐχέλας & ἔχ, poetarum proprium a 54. a 17
Ἐχέλας i. sponso, cur dictus Bacchus a 332. a 47
Ἐχέλας i. sponso, qui tributa legit b 92. b 54
Ἐχέλας i. sponso, non omnis muliebris a 418. a 45
Ἐχέλας i. sponso, solium a 57. a 61
Ἐχέλας, qui & pœnas irrogat, & descendit a 349. a 15
Ἐχέλας i. sponso, significat funeris elationem b 109. a 64
Ἐχέλας i. sponso, qui vectigalia exigit b 92. b 54
Ἐχέλας i. sponso, procella vnde gignatur a 189. b 23
Ἐχέλας i. sponso, sunt, quibus sunt elisi resticuli a 415. a 54
Ἐχέλας i. sponso, dictus ceruus πᾶσι τὸ ἐν ἰσθμῷ ἔχεται, à capiendis serpentibus a 20. a 21
Electer sol dictus, πᾶσι τὸ ἐν ἰσθμῷ ἔχεται a 172. a 53
Electra soror Maia matris Mercurij, mater Dardani a 27. b 53
Electra alia, filia Agamemnonis & Clytemnestra b 166. b 5
Electrum triplitis coloris, & trium generum a 172. dictum à Sole, qui à poetis elector dicitur a 51. secundum poetam est sletus Phactontiadum a 172. a 63
Eleemosyne quomodo expendenda b 23. a 54
Elegia initio in nenia funebri usurpata a 146. a 45. dicta πᾶσι τὸ ἐν ἰσθμῷ ἔχεται a 51. vel πᾶσι τὸ ἐν ἰσθμῷ ἔχεται, i.

ad dī, interfectionibus miserantis b 146. a 52
Ἐλεος preda, πᾶσι τὸ ἐν ἰσθμῷ ἔχεται a 418. a 63
Elementa prima doctrina puerilis rudimenta b 11. b 5
Elementa quatuor, materia rerum Physicarum secundum Empedoclem c 88. b 11
Elementum ab alendo vel eleuando dictū, Gracè στοιχεῖον b 11. b 8
Ἐλεῶν Oliueta & cella olearia a 208. a 37
Elephas pro ebore a 222. a 1
Eleus à Graco ἑλεῖν, qui est ex Elide a 333. a 43
Elidere i. violenter premendo aliquid extrahere c 99. b 68
Ἐλίκω est, qui volubili & celeri aspectu iuuatur a 145. a 3
Eliminare i. extra limen portare c 54. a 50
Ἐλῖς Sol, πᾶσι τὸ ἐν ἰσθμῷ ἔχεται a 373. b 58
Ἐλῖς hidera πᾶσι τὸ ἐν ἰσθμῷ ἔχεται a 156. a 23
Elux a lix lius deflectitur b 142. b 63
Ἐλῖς πᾶσι τὸ ἐν ἰσθμῷ ἔχεται c 106. b 54
Ellipsis poetis perpetua a 6. a 38
Ellipsis in voculis, Est, & Sunt, Hebraei, Graci, Latini & Galli, Theologi, Oratores & Poetis familiaris a 8. a 66. & b 124. b 40
Ἐλῖς, quasi ἐλῖς πᾶσι τὸ ἐν ἰσθμῷ ἔχεται b 140. b 42. commune epithetum omnium piscium b 140. b 33
Eluere i. lauando aliquid purgare b 184. a 25
Eluio & eluies a 322. b 23
Elysi campi apud inferos vnde dicti, & illorum situs a 355. a 50. sedes piorum a 436. a 61
Emancipari quid dicitur, quum emittitur & nomen emancipio, & alteri possidendum traditur, propriè, de liberis dici solet a 414. b 32
Emmeleia saltationis genus, in pace, & in exhibendis tragedijs locum habet b 7. a 18. & seqq.
Empasina vnguenta a 51. a 34. eorumdem vsus & differentia, à catapasmatis & diapasmatis a 32
Empedocles cur καλοῦσθαι vocatus a 449. a 8. quatuor elementa, materiam rerum Physicarum esse censuit c 88. b 11. concordiam bonorum, sufficientem causam tribuit igni, disordinem malorum, aeri, aqua terra b 16. Agrigentinus fuit b 55. floruit Olympiade septuagesima sexta c 88. b 60
Ἐμπεδοκλῆς i. custoditus πᾶσι τὸ ἐν ἰσθμῷ ἔχεται a 318. a 53
Ἐμπεδοκλῆς i. sponso, inferere, translatè frequenter usurpatur a 25. a 53
Ἐμπεδοκλῆς i. sponso a 25. a 48
Ἐμπεδοκλῆς i. sponso, πᾶσι τὸ ἐν ἰσθμῷ ἔχεται a 18. a 14
Emtionis genera a 143. a 8
Enanigare Gracè ἐνανεῖν, i. nauigio ex aquis exire a 452. b 30
Encladus

I N D E X.

Encladus ἔνδο τῷ κελεύει, **Titanis** & terra filius a 252. c 65. & a 253.
 a 2
Enectus & **necatus** secundum Grammaticos quid differant? c 71. a 6
Enim aetiologicalam suam perdit, in interrogatione b 9. β 13. vacat etiam extra interrogationem b 9 β 20
Ενίοχος auriga, ἢ ἡνίοχος, παρὰ τὸ τὴν ἡνίκα & πυτὴν ἔχειν, ab habena & loro tenendo b 16 a 58
Enipeus, παρὰ τὴν ἐν τῷ dictus a 269
 a 13
Ennius quando vixerit? c 132. β 8. duo gravissima onera ferebat a 158. c 68
Ενοσσαι & **Neptunus**, ἔνδο τῷ ἐννοσσε τὴν γῆν, concutiens terram a 38. a 9
Εντα hic, adverbium loci & temporis, b 108. a 35
Ενυάλι & **Romulus**, ἔνδο τῷ εὐνύειν, ab occidendo a 12. a 50
Enyo fingitur **Demonium** quoddam bellicosum b 171. β 35
Εὐ, quod, vocabulorum syntaxis b 47. α 1. eo, conuincitiorationalis, interdum solapponitur c 96. a 17
Εὐσφορ & **Lucifer** a 190. a 27
Eous à **Græco** νόος a 153. a 15
Εσπείδω incanto a 380. β 53
Επαρμέν & **titulus Satyræ** non a lib. 1. **Homeri** rati b 8. a 60. & b 107. β 28
Ερηνί **Proserpina** a 136. a 53
Epanalepsis, communis figurarum dictionis notio, **Hermogeni** familiaris a 220. a 42
Ephæbus, ex ἑπὶ & ἡβή, i. qui decimum sextum ætatis annum attigit c 78 β 53
Ηφαιστος **Vulcanus** ἔνδο τῷ ἡφαιστῷ, vel ὀπφαιστος ἵσως ὅτι, ab incendendo a 47. a 38
Επίφρων vide **cunus**
Ephesus ciuitas Asia minoris, ἔνδο τῷ ἐφίπρω dicitur a 60. a 25. condita ab **Androcho** **Codri** filio, vel **Epheso**, **Caystri** filio a 60. a 30
Ephetici Philosophi, quicquam comprehendendi posse negant c 4. a 23
Επίπρον, ἔνδο τῷ ἐπὶ πρᾶ: certamen currentium equorum; sella & stratum equi c 97. a 5
Επίπρον & **equus miles** c 97. a 6
Επόστον, i. prouiso rerum ad viam conficiendam necessariorum c 192. β 60
Ephori **Lacedæmoniorum** regibus oppositi a 65. β 43
Ephydriades **Nymphæ** aquarum a 23. a 17
Επιέδης vector a 15. a 18
Επιχαιρέματα ἑστὶ ἡδονὴ ἐκ ἀλλοτρίων καλῶν c 32. β 40
Epicurei diuinam prouidentiam & ciuilem administrationem, censent indignam sapiente; summum bonum collocantes in voluptate c 3. β 27. ideoque à publicis negotiis se remouebant c 49. a 11. omnia casu fieri affirmabant b 2. a 65
Epicuri amici temporarij b 14. β 17

*Epicuri Deus, neq; negotium habet, neque
alio exhibet* a 148. α 60
*Epicurus docuit, Diis res humanas non es-
se curae* a 147. α 48. *omnem efficien-
tiam, fortuitis atomorum declinatio-
nibus tribuit* a 76. β 40. *nullam à
presente vita voluptatem fore, putavit*
β 35. *Naturam voluptatibus corporis,
indolentia & animi tranquillitate me-
titus* a 68. α 2. *iuxta eiusdem sectam,
nemo potest iucunde vivere* a 50. α 52
incidit in straguriam & dysenteriam
a 50. α 58
*Επιδοτήματα & μεταδραμα, bellaria, vel
mensæ secundæ* b 43. α 47
*Επιείκεις dicuntur hostes, pro instare, vr-
gere & premere* a 87
Επιείκην pretium balneatori dare solitum
b 54. β 40
Epimelides Nympha pecorum a 23.
α 17
Epimetheus dictus à μηδεσσαι a 101. α 61.
eiusdem imprudentia a 41. β 33. & a
101. α 63
Epipompeuticum carmen seculare a 115.
α 18
Epiporamides Nympha fluuiales a 23.
α 17
Επίπορον Hapfis ferrea, lignea superaddita
a 11. α 8
Epistole descriptio, notatio, genera c 7.
β 13
Επιδολέμων ἄσμου, idem quod ὑμῖνα a
96. β 40
*Epitheta tribus de causis nominibus ad-
duntur: discretionis, proprietatis &
ornatus* a 251. β 66
*Επιθυμητικὸν facultas concupiscendi in
hepate* a 90. α 53
*Επὶ ἑμμέτρῳ λόγῳ ἰδιόζητος, ὅ ἡ λέξις καὶ
ἐπὶ ᾧ ἑστὰς φησὶν ὅτι, i. sermo metricus,
&c.* b 118. β 24. *sumitur interdum
pro re & facto* b 118. β 31
Επιώδην incantatio & medicamentum a
380. β 33
*Επιώδης versus breuior, qui longiori acci-
nitur* a 380. α 61. *versus etiam inter-
calaris* a 380. β 3
*Επιώδης etiam vocatus, qui post alias can-
tiones, ad aras Deorum accedebat. sa-
cra certo versiculo clausurus* a 380.
β 66
*Επιώδης versus succinens, breuior longio-
ri subiicitur* a 380. β 1
Epule à dapibus quid differant a 157.
β 43
Epulantium apud veteres situs a 130.
α 44
Epulæ accubatio b 227. α 68
Epulones qui sint a 157. β 53
*Equæ ad certamen equestre studiose nu-
trita: hisq; mortuis monumenta erecta*
a 9. α 13
Eques etiam de equo dicitur a 34.
α 27
*Equestrem in ordinem nemo admittere-
batur lege Roscia, nisi cuius census
esset, quadringentorum millium sester-*

tiūm c6. a 41
 Equi albi præstantiores cæteris b 99. a 61
 quomodo inspicendi b 32. β 26. &
 b 130. a 51
 Equidem semper valet ego quidem b 129.
 a 67. fere cum verbis primæ personæ
 conuenit c 154. β 10
 Equites lanceas & equos cataphractos Pe-
 natibus suis consecrabant a 52. a
 42
 Equitare dicitur tam de homine vten-
 te operâ equi, quàm de equo sub homine
 gradiente: vt etiam de ventis a 34.
 a 27
 Equitationis studio, Romanæ factiones,
 Albatorum, Ruffatorum, Venetorum,
 Præfinorum erant a 9. a 31
 Equus ἵππος, i. solidipēs vel solungulus
 a 108. β 4. feniipes a 432. β 58
 Ἡγεῖον ἑαῖς ζην, lunonium incedere, Pro-
 uerb. b 43. β 61
 Ἐγὼ & conuiuium, ἢ τὸ πρὸ κοινῆς συμφο-
 ρῆς ἐσθλὰ, vel τὸ πρὸ τῆς συμφορᾶς a 369.
 a 68
 Ereperē est lentē & extrā cursum progrediendo vadere b 81. a 65
 Erginus Clymeni filius, canis magis quàm
 annis obstitus, vixit in stadio b 196. β 29.
 eius historia β 43
 Ergini cani. Prouerb. a 196. β 33
 Ergo particula indignationis a 121. a 24.
 magis interdum ordinem significat,
 quàm vllam rei rationem & conclusio-
 nem b 209. a 49
 Ἡεῖα sepulcra, τὸ πρὸ τῆς ἐπιγραφῆς τῆς γῆς a 164.
 β 56
 Eridani fabula a 365. a 48
 Erigone filia Icari, soror Penelopes a 216.
 a 15
 Erinaceus vide Echinus
 Ἐρεῖδες ἢ ἔρι & ἀγέλα οὐκ ἔχοντες, caprificus ar-
 bor sicus syluestris a 401. β 9
 Erinyes, τὸ πρὸ τῆς τιμωρίας δυνάμεις, ποινὴς,
 vel quasi eride, vos, vel ἔρι vos a 136.
 a 5
 Eripere absolute positum, dicitur de peri-
 culis b 138. β 50
 Eriphyle prodidit salutem suam mariti Am-
 phiarai a 288. a 12. & a 289. β 16
 Ἐριφωσάδα stabulum hædorum a 104.
 a 24
 Eripi proprie dicitur, qui iam oppressus
 tenetur malo a 216. a 38
 Ἐρῖδος: Agricola, πρὸς τὸ πᾶν ἔργον ἐργάζεσθαι
 τὴν γῆν, à terra colenda dicitur b 14.
 a 47
 Ἐρμῖον lutrum inopinatum b 162.
 β 47
 Ἐρμῖος Mercurius ab interpretatione di-
 ctus a 72. β 16
 Ἐρως filius Veneris Cupidinum vnus a 110.
 β 62
 Erro à fugitiuo differt b 222. a 4
 Errare ἁγὰ τὸ ἑρπεῖν c 88. a 51
 Ἐρπεῖν, ὅτι πόντος ποτὲ ἔσται a 293.
 β 38
 Errata propria nemo agnoscit c 122.
 β 2

INDEX.

Eruca herba affert gratiam iuri b 229. a 48. vrinam excitat, concoctionem iuuat, facile soluit alium b 229. a 53
Erus antiquè, nunc seruus; ab ep̄o, & hinc ἐρσος & ἐρσος b 14. a 45
Eruum legumen, quod vicia nigra quibusdam dicitur b 210. β 68 gemini coloris, albi & nigri b 211. a 7. in purgationibus olim adhibita a 3. à Græco ἐρσος b 211. a 5
Eryca vrbs Siciliae, ab Eryce filio Baori & Veneris condita a 32. a 48. vnde Venus Erycina dicta a 32. a 48
Erymanthus mons Arcadiae a 115. β 39
Erythra rubigo, plantarum vitium a 303. c 6. humor in frumenta incidens, & spicas putrefaciens b 67. β 53
Erythra filius Persei & Andromedes a 153. a 46
Erythraeum mare, vnde nomen sortitum? a 153. a 42. & a 263. β 20
Ergastus focus terra propinquus a 69. a 39
Ergastus stupa, ἡ ἐργαστὴς τῆς τριμύνης c 36. a 2
Esquilis dicta ab excubando vel excolendo: à Tullio Hostilio Roma adiecta a 405. β 61. & a 442. a 58. collis & vicus Roma, dicta quod illuc arx esset, & excoctis Tully Regis fierent b 102. a 67. illi horti Maecenatis exstructi sunt. b 102. β 3. ad illas etiam Puteoli fuerunt β 6
Et duplex est ἡ ἀσφαλὶς a 6. a 38
Ereos les primus sacris Grattas coluit a 46. β 10
Etesia quando spirent & vnde? a 367. β 20
Ethices nuda duntaxat διωκία Stoicorū & Academicorum disputationibus, viua vero praxis Homerii poemate comprehensa. c 30. a 40
Ethnici fures Hebraeorum a 26. a 54. Sibyllinos libros consuluerunt a 27. β 46
Ethys & τὸ τῆς ἔδης a 41. a 30
Ethelodromia, cultus Deorum sponte susceptus: à τὸ ἐπὶ τῶν δῶν b 164. a 8
Etruria, vide Hetruria
Etrusci originem à Lydis ducunt b 88. a 41. auguralis disciplina peritissimi a 314. β 63
Euadere, i. per praecepta venire ad aliquid b 220. a 19
Euadere, eue, acclamabatur Baccho a 108. β 40
Euander insignis figlinorum operum effector b 52. β 53
Euander alius, Pallatis Arcadiae regis nepos, qui erectis Aboriginibus, Romana loca incoluit b 52. β 58
Euclidon πιδὼν opponitur Ἰουλίῳ a 65. a 30
Euodia differt à nobilitate b 39. a 49
Euias nomen Bacchi a 310. a 53
Euius, vel Euius & τὸ τῆς Διὸς a 108. β 32
Euiodora, i. tempus idoneum & opportunum, ad aliquid curandum b 126. β 8
Eumenes membrana inuentor b 70. β 6

Eunuchi inter mulieres viri, & inter viros mulieres a 158. a 18. monstrum hominis a 158. a 42. viri morbofi. a 43. tertium genus hominum a 415. a 25
in Eunuchis desiderium Venerea rei remanet a 414. β 66
Eunuchus ἀνὴρ τε καὶ ἀνὴρ, Vir & non vir dictus a 415. a 22
Euoet tanquam εὐοῖ, particula εὐαγγέλιον in canticis Bacchicis a 225. β 39
Eupsilotus Hippocrati & Ἰπποκράτης c 138. β 48
Euphorbus frater Antouij Muse, regis Iuba medicus, à quo Euphorbia herba dicta c 99. β 30
Euphrosyne, i. cui pulchra & torosa nates sunt b 33. β 6
Euphrosyne Gratiarum vna a 46. β 3
Eupolis urbanus in comedia a 80. a 44. ab Alcibiade in Siciliam nauigante, in mare deiectus a 60. β 31
Eurychia, fortitudo & animi praestantia, qua in seruis etiam reperitur b 89. a 38
Eurychus salutationis genus, quid à γούριον & γούριον secundum quosdam discreperet? c 73. a 72
Euripides Alcibiadi epinicion cecinit a 9. a 44
Euryptus ἀνδραγαθὸς Prouerb. b 45. a 1
Euripus, sicut angustum inter Aulidem & Euboeam insulam b 45. a 2
Eurocladon Euroaquilus, dictus πῆμα τὸν τετραχὺ καὶ δάκρυα, spirat ab ortu brumali a 137. a 17
Europe filia Agehoris a 315. β 25 eius fabula β 30
Euphorbor, ὁ γένος οὐρανίου, ἢ τῆς σπερδὸς b 144. a 51. situr, & patris humor, vel tabifica carnis corruptio a 46
Eurus lucine vulturus, dictus & τῆς πῆμα ἀφ' ἑω a 17. a 14
Eurytion Centaurorum vnus a 107. β 39. auctor pugnae cum Lapithis a 109. a 54
Euterpe Musa ad delictandum apta a 23. β 21
Eutrapeli qui dicantur? c 125. a 25
Ex vel à praepositionis ellipsis a 6. a 38. a liquando priuat a 183. β 27
Exactor mortis & supplicij a 324. β 58
Exagapoda dicitur populus alba, quum in nigram degenerat a 172. a 11
Exanimari proprie de eo dicitur, quem animus deficit a 214. β 34
Exanimatus ab exanimo quid differat? a 214. β 54
Exarat rugis frontem vetus senectus a 41. β 51
Excerpto à Græco ἐκτρέπω b 64. β 6
Excors è more veterum dicitur, qui conspicientia sedem esse putarunt b 162. β 41
Excute i. perscrutari b 47. β 1
Exemplum & exemplar quomodo dicantur? b 68. β 51
Exigere tria significat: traducere, expellere, finire a 324. β 55
Exile opponitur pleno, ab illis dictum a 48. a 37
Exilis domus c 63. a 61

Exogon, projectiones tignorum ultra columnas c 101. a 23
Expedire quid proprie & translate significet? a 118. β 45. & a 186. a 40
Expendere nummos c 175. β 32
Expergisci verbum à porrectione membrorum è somno suscitatorum c 39. a 35
Expetere cum infinitorato inueniuntur a 420. β 58
Expiare scelus a 31. β 63
Explicare frontem b 145. β 68
Exponere proprie extra ponere b 77. β 1
Exporgere frontem b 146. a 2
Expostulare, poscere, petere, postulare, obsecrare, flagitare, quid inter se differant? a 144. a 33
Exsequis & pompae funebri qua adhibebantur, recondabantur Roma in templo Libitinae a 325. β 60
Exsomnis idem quod insomnis a 310. a 58
Exspectare differt à sperare, quod illud tam de bonis, quam de malis & ante diem dicitur: hoc de bonis tantum ad certum diem futuris c 192. β 58. & c. 149. a 7
Exspectationi nulla inest dubitatio, spei al qua a 90. β 30
Exspecto ab exspecto, quasi diligenter adspicio, i. obseruo b 81. β 14
Exspes ἀνελπίστος a 436. a 26
Exsul, qui est extra solum patrium a 212. a 40. an à profugus aliquid differat? a 152. a 24
Exsultare proprie de re equestri, Græce διαμδῆν dicitur a 287. a 24
Exsultum vel exsultanter a 287. a 39
Exterior ire dicitur, qui sinistram latus allicui tegit b 194. β 66
Extorris qui est extra terram a 212. a 40
ab Extremo i. ab initio a 91. a 30
Extricare à tricu dictum a 258. β 33
Extrudere, i. manibus expellere c 191. β 21

F

Faba Græce κόκκος, & τὸ κόκκον τὸ αἶμα, à concipiendo sanguine b 209. a 1
Fabius eques Romanus Narbonensis, Stoicus immodice loquax b 10. β 23
Fabriles opera b 71. a 24
Fabritij triumphalis senis Romani felicitas a 87. β 25
Fabula à fando dicta a 48. a 21. c 92. a 27. falsa oratio vera similis c 34. a 7. v. surpatur pro quolibet scripto poetico c 34. a 9
Fabula Atia, comedia togata c 154. β 65
Facere absolute, pro versus facere, carmina scribere b 119. a 44
Facere verbum sacrorum a 284. a 17
Facere cum aliquo, pro à partibus illius stare c 192. β 22
Facere est, qui quod vult verbis efficit b 29. β 6. non tantum circa ridicula consistit b 118. β 58. referunt etiam ad formam corporis b 29. β 11
Facies forma omnis & factura totius corporis

INDEX.

poris, à faciendo dicta. Græci *μετῶπον*
vocat b 32. β 49. non hominis modo,
sed quarumvis etiam aliarum rerum b
32. β 50
Facile pro libenter c 84. α 45
Fadius miles Pompeianus, viuis in terram
defassus & combustus est a 402. β 23
Fax qui sine diphthongo scribunt, desle-
ctunt à φέχλη: Galenus tamen ait esse
vocem Romanam b 226. β 63
Fagus πῆχυν τὸ φάγειν a 119. α 4
Fallacia fit verbis a 52. α 17
Fallax à Græco φάληξ a 52. α 18
Fallere à fando; vel potius ἐπὶ φηλῶν de-
cipiendo; vel ἐπὶ τῷ σφάλλειν euertendo
a 52. α 30
Fallere & decipere, potius ignorationis &
obliuionis, quam fallacia & fraudis ap-
ud Horatiū b 48. β 60. sumitur quo-
que pro celare & latere c 114. α 55
Fama à Græco φήμη, πῆχυν τὸ φάσαι a 87. β
24. est rumor anceps, ἀδέκωτος & ἄρ-
αμφίβωτος: sumitur etiam pro certia &
eterna existimatione laudis a 87. β 28
Fama bona iactura grauior est, quam rei
domestica b 20. β 51. conseruanda cu-
stodiab 21. α 8. dare b 144. α 58
Fames omnia suauia reddit, præter sei-
psam b 138. β 7
Famulus sepius in malam partem accipi-
tur a 245. α 9
Famis et ymon ducitur ab ariditate: eius
epithera a 116. α 12
Fannius poeta ineptus b 58. α 40. & b 63.
α 13
Fanium à fando dictum a 342. β 26
Far communis notio omnium frugum a-
pud veteres b 80. β 9. dictum quod il-
lud terra ferat vel faciat b 80. β 10
Farris libra quid sit b 80. β 12
Farreum antiqui pro horreo dixerunt a
14. α 10
Fas est quod per Deos licet a 41. α 46. à
iure differt a 226. α 62
Fasces duodecim totidemque secures illis
inuoluti, insignia Regum Etruscū,
cur colligati fuerint a 86. β 47
Fascinum genus incantationis, quæ sit
verbis: arceatur penè collo puerorū ap-
penso, & iter in sinū inspūdo a 412. β 46
Fasti fastorum, & fastus fastuum declina-
tur b 54. α 1. sunt libri res Romanas
cuiusq; anni continentes b 54. α 4
Fastos euoluere b 53. β 61
Fastidire est, cum fastu repudiare a 234.
β 37. & a 235. β 10
Fati necessitas tardari potest, non penitus
tollī a 216. α 20
Fardicorum vana scientia a 76. β 1
Fatigatus de corpore dicitur a 260. β 65
Fatigare animum consiliis a 197. α 5. præ-
cibus, vehementer & importunè præ-
cari a 31. β 17
Fatigari in terris dicitur: iactari in mari
a 144. β 39. & a 342. β 33
Fato quod decretum est, non licet subter-
fugere a 287. β 49
Fatum ordo seriesq; causarum a 152. α 56.

Prisciano è Platone idem, quod nobis
voluntas & iussio: Græci *παραμύων* ἢ
ἐμπαρμύων b 109. β 27
Fauces anterior pars colli a 244. β 8
Fauere linguā vnde desumptum sit a 233.
β 3. significat & bona fari a 453. β 22
Fauilla à fouendo igne, i. simplex cinis, ad-
huc subcalidus a 180. β 59. vel scintil-
la ab igne deserta a 181. α 11
Fauna Fauni vxor aliàs Marica a 292.
α 7
Faunalia quando & cur celebrata a 293.
α 25
Fauni Dii sylvestres à fando dicti: naturā
iracundi a 292. α 67
Fauni idem qui Satyri: Pico prognati, &
mille annos viuunt a 47. β 12
Faunorum salacitas a 293. α 42
Faunus rex Aboriginum Rome cultus; à
fando dictus a 47. β 10. fata cecinit
hominibus, versibus & iurninis c 187. α 1
Fauonius ventus dictus à fauore, vel fer-
uore: dicitur alias Zephyrus & Cheli-
donius a 45. β 57
Fauor hominum perpetuū comes boni no-
minis ac fame b 144. α 65
Fausta filia Sylle, Milonis coniux adul-
tera b 32. α 22
Faustitas vt Dea culta pro fertura pecoris
a 346. β 3
Faustum habebatur in auspiciis, si quid ab
ortu solis prodiret a 314. β 50
Febri à feruore dicitur b 175. α 58. & c
40. α 35
Febres adducere c 66. α 17. deducere, de-
mouere c 40. α 26
Fel atram apud Virgilium, quomodo sit
explicandum a 90. α 63
Felicitas consistit in actione a 195. α 45.
non citra laborem consistit b 106. β 22
Felicitas Reipublica quæ sit a 333. β 45
Felle irascimur a 90. α 46
Femen propriè pars cruris interior & fe-
mur ext: rior a 412. β 6
Fenestra τὸ φάγειν dicta a 125. α 34
Fera ab Aeolico φῆρις pro θῆρις: vel quod
toto corpore ferantur quadrupedes a
245. β 24. non nisi laesitæ ferunt in
homines a 401. α 36
Ferialia dies festus, quo inferia Diis va-
nibus referantur a 164. β 32
Fercula sunt, quacunque in mensam feri
solita b 210. β 5
Fere τὸ παρασκευάζειν ὁ ἀπὸ φημῶν, non in magni-
tudine sed in præscriptione b 53. α 40
Ferentinum duplex c 114. α 24
Ferentum oppidum Lucania a 250. β 35
Feria indicta & conceptiua c 70. β 30
Feronia sita sub Soracte monte, non pro-
cul ab vrbe Tarracina b 77. β 20
Feronia Libertorum Dea, à ferendis arbo-
ribus dicta: alias triplicis nominis b 77.
β 23
Ferox animi magni acris & elati a 96. α
56 à ferus differt a 158. β 40
Ferraria à Vulcano inuenta; sed secundū
sacras literas à Tubalcaino b 53. β 8
Ferre sæpe pro coniunctis usurpatur: sæpe

etiam à φάρις a 354. β 39. cum vo-
cibus: natura, res, ætas, tempus, & c. pro
exigere, postulare, licere significat b 126.
α 66
Ferrum in Cybira facile tornatur c 60.
α 49
Feruere, à motu & sonitu bullientis aquæ
dicitur c 14. β 61
Feruēt opus, i. fit diligenter b 208. β 26
Ferula arbor similis anetho; ex qua fiunt
scipiones senum: quæ etiam præceptores
vsi ad pueros castigandos b 54. α 49
Ferus à ferox differt a 158. β 40
Ferus ab Aeolico φῆρις: idem quod fauus c
16. β 65
Fescennia oppidum Hetruria: vt & Cam-
pania c 177. β 56
Fescennina carmina vnde appellata fue-
runt c 146. β 24
Fessus animo dicitur c 250. β 65
Festinare dicitur, qui pluribus simul im-
plicatis negotiis, nihil conficit: eoz, dis-
fert à properare c 22. β 59
Fi & fitore, imperandi modo à fio b 196.
α 22
Ficta à poetis, si ab omni fide abhorrue-
runt, pro vanis somniis habentur c 224.
β 68
Fictores è cera fingeant pulcherrimas im-
magines a 91. β 25
Ficulus & ficulneus dicitur, cōtra quam
Grammatici putant à fœu b 101. α 52
Ficus multiplex: nigra, matura sylvestris,
marisca, bifera, trifera b 145. β 18. arbor
bifera c 65. β 50. nigra ex arboribus in-
felicibus, alba ex felicibus a 436. β 61
Fidei commissa diligenter seruanda c 125.
α 71
Fidelis in minoribus negotiis locum habet
c 74. β 29
Fidena oppidum in agro Romano c 83.
β 29
Fides dicta, quod fiat, id quod dictum est
b 162. β 28. perpetua in dictis & factis
constantia a 222. β 22. Fortuna secun-
da comes a 152. β 10. dicitur cana a 152.
β 28
Fidus in maximis negotiis locum habet c
74. β 1
Figura dictionis quomodo distinguenda
sint a 220. α 20
Figurarum dictionis & sententiarum cō-
iunctione oratio fit nervosior a 220. α 31
Fili partes genitorum suorum b 164.
β 55
Filix duplex: samina τὸ φῆρις & b 48. α
61. miscula vno nitens pediculo b 48.
α 64. neutra florem & semen habet β 3.
facile innascitur agris incultis b 40.
β 52
Findere patrios agros, est periphrasis agri-
cola a 13. β 30
Fine sublato, cessat id, cuius est finis b 4.
β 14
Fingendi equalis licentia Poetis & Pic-
toribus concessa c 213. α 67
Fingere pro comminisci c 101. β 68
Fistula à Pane inuenta a 290. α 26

INDEX.

Flacci à flaccis & pendulis auribus dicti
a 430. a 44
Flagellis seruos, fustibus homines liberos
caesos, *μαχάδον* videtur b 54. a 26
Flagitare plus est quam rogare a 144. a 45.
& a 222. β 30. differt à reliquis for-
mulis aliquid petendi a 144. a 33
Flagitium, peccatum flagris dignum a
258. a 39. vel à flagitatione dictum
a 45. omne scelus flagitium, sed non
contrà a 454. a 32
Flagrare à flando dictum a 125. β 58
Flagrio vel plagiparida, qui mercede pa-
tiebatur flagris cedi b 54. a 34
Flagrum *μαχάδον* b 54. a 30
Flaminibus nefas ederant tangere a 156.
β 8
Flamma à statu, vel *μαχάδον* *φλῆμα*, ab in-
flammatione a 100. β 7
Flauisse à veteribus dicta, quod in eas non
rude as, sed flata signataq; pecunia cō-
deretur b 206. a 34
Flautus Fimbrius Troiam diruit a 246.
a 55
Flautus Valerius Iustinus Thrax, Impera-
tor sine imaginibus, sine tribu b 89.
a 44
Flautus color constat ex tribus coloribus;
viridis, ruffo & albo a 29. β 67. pro-
prius color Tyberis a 30. a 7. medius in-
ter flauum & casium a 436. a 13
Flora Dea florum antea Chloris dicta a
178. a 58
Flores rosarum pro vestis a 321. a 34
Flus à *χρῶμα* a 178. a 60
Flumina aurifera a 126. β 1
Flumina sacra, illotis manibus non trans-
eunda a 281. a 47. magnus illis honos
habitus ab Ethnicis a 281. a 37
Focale à faucibus, non à fouendo desecti-
tur b 173. β 44. inuolucrum colli, ad-
uersus iniuriam inclementis caeli, loco
cuiusdam fomenti b 173. β 47
Focus à fouendo igne a 69. a 34
Fœdus conuenit nozione cum tater b 30. a
65. dicitur vtrumq; de turpitudine
& crudelitate b 30. a 66
Fœmina à fœu procreando a 96. β 5
Fœmineus sexus permulctetur à commen-
datione formæ, venustatis & pulcritu-
dinis a 99. a 18
Fœnerator Græcè *χρηστής* *μυρδός* b 20.
a 32
Fœneratorum mores b 20. a 18
Fœnatores vltra statutum Kalendarum
diem, in Idus concedebant dilationem,
itaq; quod in Kalendas fœnerauerant,
idibus recipiebant & relegabant a 390.
a 34
Fœnorare idem atq; iugulare b 26. β 34
Fœnoris incommoda b 26. β 38
Fœnoris & questus exigendi tempus b 52.
β 47
Fœnum in cornu habere, prouerbiū vnde
sit natum a 63. β 47
Fœta differt à prægnante a 314. a 11
Folia cur autumnali tempore cadant c
233. β 37

Fons à fundendo, vel fodiendo, vel feruen-
do, dicitur a 202. a 8
Fonteus Capito, Antonij Triumviri fami-
liaris b 74. a 13
Fontes quomodo appellantur Græcè a 18. a
60. sacri a 281. a 42. magnus illis ho-
nos habitus ab Ethnicis a 281. a 37
Forceps quasi foruicapes a 371. a 41. quod
eo forua, i. calida capiantur b 101. β 65
Forma imperio digna commendatur a 100.
a 49. statua, i. media b 5. a 6
Formia oppidum iuxta Caietam a 14. β 4.
dicta quasi Hormia ab *ὄρεος* a 291. β 14
Formica à micis feredis dicta, Græcè *μύρ-
μη* b 12. a 8
Formica India Septentrionalis, cornuta
& pugnacissima, statua æquantes lu-
pos Aegyptiacos, aurum effodiunt ter-
ra & recondunt b 12. β 1
Formicarum diligencia in coaceruanda
victu b 3. β 50. *μυρμηκία* b 12. a 20.
& seqq.
Formido metus permanens b 101. β 63. & c
58. β 35. à formidus, quod est *φόβος* *τύς*
ὄρεος; i. ab impetu & subitâ commotio-
ne b 102. a 1
Formidolosus non qui timet, sed qui terret
a 216. β 47. *ἐμπυρνωτός* *ἢ* *παυρνωτός*
sumitur a 403. β 41
Formosus à foruum, calidum: vel potius ab
ὄρεος a 371. a 41
Fortis quoduis opus, & edificium conca-
meratum b 37. a 26
Fortasse secundum Charisium potius dici-
tur, quam fortassis: sed secundum Ser-
uium forsas, fortasse, fortassis, forte &
fors idem significant b 70. a 38
Fortè particule singulares conuenientia
cum si vel nisi c 87. a 10
Fortis, agilis, strenuus & robustus qua in
re differant c 84. β 40
Fortitudo est cōsiderata periculorum sus-
ceptio, aut laborum perpesio c 101. a 34
Fortuitus à fortuna & eundo, penultima
longa a 208. β 63
Fortuna ex imprudentia hominum Dea
facta a 150. β 60. in omni re domina-
tur a 150. a 45. Antyculia a 151. a 53
de Fortuna, eiusq; causis & effectibus, lo-
cus vberimus a 151. in a & β
Fortuna inconstantia b 146. a 28. eiusq;
summū c 151. a 38. facultates a 151. a 12.
sua quæq; penitet b 2. β 37. & b 3. a 65.
causa oritur ex cupiditate rei alienæ b
2. β 52
Fortune prudentia humana opponitur b
8. β 37
Fortunam secundum Deum res hominum
gubernare ait Plato a 151. a 10
Fortunate Insule a 355. a 41. ad extre-
mum Mauritaniæ sitæ a 42. ibi fa-
cillima hominib; viuendi ratio a 436.
c 53
Forum litibus orbis felicitatem parit ci-
uitati a 333. c 44. dictum quod vena-
lia illuc ferantur c 68. β 8
Forum Appij, situm ad Pontinas paludes
b 75. β 41

Foruum est quod calidum a 371.
a 42
Frænum quid sit a 65. β 28. duo illius ge-
nera a 65. β 26
Frangere cernicem, guttur, coxam, bra-
chium, &c. a 202. a 11. res, i. consume-
re b 177. β 51
Frater quasi ferè alter a 168. a 42. & b
144. β 16. vel potius à Græco *φρατέρ*
a 150. β 18
Fratrium odia acerbissima c 46. β 5
Fraxinus dicta à locis consragosis a 310.
β 20
Fremo à Græco *φρεσ* a 315. β 3
Fretum, ab vndarum seruire per transla-
tionem dicitur, quasi fertum vel fer-
uetum: Græcè *μεσθυός* à *μῆρος* & vel *τὸ*
μελεῖν a transeundo a 40. a 44. dicitur
communiter de Oceano & medi-
terraneo a 40. a 33
Friget opus, i. intermittitur b 208.
β 25
Frigus dissoluere a 69. a 56
Frons dicta, quod binis oculis sit perforata;
vel quod inde homo præ se ferat animi
statum a 22. β 3. angusta & modica,
apud veteres in puellis commendata a
146. a 56. & c 66. β 72. sed non pro-
bata Physiognomibus c 67. a 6. ge-
nio consecrata c 98. β 44
Frontem explicare, exportigere b 145.
β 68. & b 146. a 2
Frontones interdum pretio habebantur
a 146. a 61
Frugalitas à fruge dicta, Græcè *μωρτία*
b 49. β 59. honesta & salubris victus
ratio a 160. a 21. vel facilis & mode-
ratus sumtus b 49. β 59. permagni
momenti a 192. β 42. & b 136. a 55.
transfertur etiam ad ingenuos b 216.
β 8
Frugalitatis opus, officium, comites secun-
dum Aristotelem b 68. β 1
Fruges à fruendo: dicitur de omnibus fru-
ctibus, quibus homo vescitur b 49. β 61.
vel à frumine: vel potius *φρούριον* *τὸ*
a 303. a 41. vel ita dicta, quod his fru-
mur c 86. a 60
Frugi homo, i. vtilis & necessarius b 50.
a 2. vel moderatus & constans b 49.
β 63
Frui propriè est delectationem capere ex
vfu c 86. a 61
Frumen est pars eminentis gutturis sub
mento a 303. a 44
Frumentum à fructu nominatum, est Ser-
uiō generaliter, quicquid aristam e-
mittit b 164. β 29
Frustra quomodo construatur a 123.
β 7
Fructum minima cuiusque rei particula
c 22. a 58
Fucum facere Græcè *φουκίζειν* a 258.
c 33
Fucus à Græco *φύκος* a 258. c 10. frutex
cuius radícula mulieres exalbida co-
lorem genarum mentiuntur a 258.
c 22

Facus

INDEX.

Fucus Aquinas, purpura minus laudabilis
80. a 65
Fusidius fenerator iniustus c 26. b 4
Fugā concitatori gignitur languidus an-
helitus, et difficultate respirandi a 97.
b 32
Fugax a 204. b 24 fugacem etiam mors
persequitur a 204. b 27. & a 238.
b 11
Fuge, i. noli a 176. a 51
Fugere absolute positum, pro iugum ferui-
tus a ceruice detrectare c 192. a 31.
plus est quam relinquere a 62. a 35.
Græcè φεύγειν & φεύγειν, significant
sepius exulare & exsiliū a 62.
a 38
Fugitiui à Dominis comprehensi, vincti &
suspensi e trabe, flagris casti c 192.
a 34
Fugitiuus aberrone differt b 222. a 4
Fulmen Iouis irati telum pennigerū Gra-
cè πτεροφόρον, a fluere vel potius fulgo-
re dictum: natura ignea & violenta a
28. a 64. illius varia genera a 28. b 37.
naturaliter quā fiat a 148. a 42. celo
sereno prodigiosum a 148. a 43. bru-
tum a 149. a 28
Fulminei iactus inter se differunt a 28.
b 37
Fulus qualis color a 334. b 16
Funalia luminaria seu faces, instru-
menta nocturna amantium a 311.
b 31
Fundanus titulus Satyræ octaua, lib. 2.
Horatij b 8. a 63
Fundi vrbs in via Appia sita b 78.
a 20
Fundus à fundendis quotannis opibus di-
ctus: vel ab earundem fundamento c
40. a 14. ab agro continetur b 31. b 36.
ager planus ad similitudinem fundi
vasorum b 194. b 25. mendax a 235.
a 15
Funeris apparatus b 200. b 30
Funera mouere & dare, pro asserre inte-
ritum a 96. a 24
Funeribus primū à Græcis tibicines ad-
hibiti a 165. a 5
Fungi pratenses noxij: qui verò in monti-
bus nascuntur sunt edulis; quamuis
omnes sint malum terræ fermentum b
184. b 4
Funus pompa exsequiarum, dictum ab ac-
censissimis funibus a 95. a 28. & a 230. b 26.
& b 200. b 27. Funus facere b 200.
b 25
Fur à furuo vel à Græco φῦς a 73. b 50.
& b 33. b 24. Græcè κλέπτης b 61.
a 22
Fur publicus, siue magnum, siue paruum
quid furatus sit, eodem supplicio ple-
dendus c 108. b 60
Furca dicta quod ferat caput, quum in
patibulo suspensus strangulatione exa-
nimatur c 80. a 34. alias lignum du-
plex, quod pleistris supponitur sulcien-
di gratia b 218. a 53
Furcifer dictus qui ob leue delictum coge-

batur à Domino circa viciniam, sur-
cam in collo ferre, manib. ad eam sub-
ligatis b 218. a 46
Furere pro perditè amare a 420. b 11
Fures apud Romanos sua furandi consilia,
precibus Lauerna commendabant c
109. a 12
Furia filia Platonis & Proserpina; vel A-
cheruntis & noctis dei πέρσερον: quo-
rum capita anguibus munita a 135. a
12. tres numero a 136. a 12. Eume-
nides alias dicta a 135. b 68. Erinnyes
in terris: Stygia canes apud inferos: Di-
ra apud superos a 136. a 28. illarum
epimythium a 136. a 40
Furia Stygia canes b 103. a 34. & 37
Furiis agitantur iniqui a 405. b 30
Furiare transire dicitur a 125. b 63
Furiosus ab insano differt b 152. a 15
Furius viuaculus vel biuaculus poeta b
196. b 40
Furnus à furuo dictus Festo c 83.
b 56
Furtim, i. clam, occultè a 90. b 6
Furtum à furuo a 73. b 48
Furtum facere, i. furti se alligare b 53.
a 19
Furuum, i. nigrum a 202. b 18
Fuscus color, sit ex albo & nigro a 50.
b 7
Fuscus Aristius scriptor Comædiarum &
Tragædiarum c 78. b 62
Fuscus nobilis Grammaticus b 111. a 25
Fusius Tragicus poeta b 152. b 36. odor-
minit in Tragædia b 162. b 47
Fustibus homines liberos castos; seruos fla-
gellis & ῥαβδόν videtur b 54. a 36
Fustis est lignum teres, cuius ictu sape ca-
pit aperitur b 54. a 38
Futurorum cura abiicienda a 76. a 30. &
b 54. quia sunt obscura a 320. a 55.
illorumq; scientia comprehendere ani-
mo nequit: imò illa homini nihil opus
in tanta vita breuitate a 320. a 57.
illorum prouisio Deo permittenda a 61.
cuius solius prouidentia dependent a
314. b 48

G

Gabalus à veteribus pro cruce vsur-
patus: Græcè γαβῶν b 52. b 1.
efformatus ad figuram literæ Græcæ T
b 52. b 8
Gabij oppidum in agro Piceno c 83.
b 29
Gades insula ad Bæticam sita: vel potius
extra columnas Herculis a 168.
a 65
Gaditani quidam Balbus Fadum mili-
tem Pompeianum vitium desodit &
combussit a 402. b 22
Gadium à Tyriis conditum a 168.
a 66
Getuli pars Africa a 120. b 26
Getule cana crudeliore alia a 297.
a 34
Getuli leones a 120. b 26
Galatea vox quomodo scribenda sit, &

vnde deducta sit a 313. b 55
Galea à Galero, vel ῥαλῆς à pelle se-
lina, ve ῥόνη à canina, ῥόνη à lu-
pina, è quibus galeæ fiebant a 33.
a 5
Galeus fluuius Calabria a 180. a 66
Galli sacerdotes Cybeles capita quassabant
a 100. b 28
Galli dicti à γάλα alias Cella a 415.
b 14
Gallicinium Græci vocant ἀλεκτοροφω-
νίαν b 9. b 51
Galli gallinacei vigiles nocturni, cum sole
cubitum eunt b 9. b 60
Galli promptissimi hominum ad periculū
subeunda c 375. a 39. plurimum va-
lent ingenio & corpore, ad quiduis a-
gendum b 35. b 36. Gallicorum equo-
rum pernitas a 65. b 14
Gallia olim Gadibus terminata a 65.
b 11
Gallithia nominata à Gallis a 65.
b 13
Gallus gallinaceus dicitur Græcè γαλῆς
ῥόντος cantu excitans; vel ἀφωσόντος
i. Martis pullus b 10. a 3. cristata lucis
aui b 9. b 67
Γαμήλιον ὀρχήστρα nuptialis cantus a 296.
b 2
Ganeo qui meretrices sequitur a 51.
a 65
Ganeum meretricum taberna; ῥαλῆς γῆς
a 51. a 61
Ganges India, maximus fluminiū me-
morabilium a 126. b 2. aurifer a 375.
a 15
Ganymedes ῥαλῆς μῦθον γαυρῶν: vel
ῥαλῆς μῦθον ῥαλῆς αἰοδίων, à pul-
cris pudendis a 297. b 19. filius
Trois, egregiā formā à Ioue raptus a
341. a 39. nectar Ioui infusā aquā tē-
perat; ideo ὕδρον & ὕδρον ῥαλῆς dictus
b 12. b 14. à in signum Aquarij in Zo-
diaco constitutus a 341. a 46
Garganus mons Apulia a 190. a 9
Garrus à Græco γάρρῶν b 118. b 6. &
b 209. b 5
Garruli hominis descriptio b 107. a 1. Gra-
cè γάρρῶν a 7
Garrulitas omnis vituperabilis b 199.
b 25
Garrulo homini grauiissimum onus silere
b 10. b 29. & b 105. a 10. & c 122. b 50
Gaudere à Græco γαίω, i. gloriā esserri
a 46. a 20. vel ῥαλῆς γαυρῶν c 114. a
34. à gratulari differt a 171. b 10. &
a 251. b 56
Gaudium placitus animi motus a 171. a 67.
differt à letitia a 171. b 1
Gausape genus vestimenti vring, villo-
sum: vario sine profertur b 227. a
12
Gaza Persicæ vrbs nomen, vbi thesaurus
seruabatur; hinc sumitur pro ingenti-
bus opibus a 140. a 14
Gehenna vallis alta filiorum Hennon a
101. a 15
Geloni populi Scythia, nominati à Ge-

INDEX.

lono, Hercules filio a 191. a 39 periti
sagittarum a 251. b 8
Γελωτίζεσθαι, τὸ φέρεσθαι, risum mouere c 45.
b 45
Γελωτοποιεῖν & scurra b 172. a 63
Gelu acutum a 69. a 33
Gemere a Græco γένει, transfertur etiam
ad inanimata a 93. a 53
Geminare ara, i. iterare a 101. a 11
Geminorum signum in Zodiaco a 37. b 43.
eius effectus a 86. b 24
Geminus duplici significationis: valet
quoque idem quod duplex a 12. b 24.
c 29
Gemonia scala in Auentino vnde damna-
ti dabantur precipites b 91. a 9
Gena homini infra oculos a 90. b 3. γέννα
Græcè à gignendo barbam dicta a 90.
b 5. non propriè pro malis dicuntur
a 316. b 3
Generis & speciei permixtio est, quum il-
lud huic subiicitur a 73. a 29
Generis obscuritas nemini vitio vertenda
b 93. a 10
Genethliacorum vana scientia a 76. b 1.
c 79
Genialis lectus, torus nuptis stratus in ho-
nore Genij c 23. a 32
Genij à gignendo dicti: duo sunt a 292. b
35. illis porca immolabatur b 30
Genus à gignendo dictus: idem quod Lar.
c 23. a 36
Γενναῖον propriè virilis sexus a 62. b 38
Gens πᾶσι τοῖς γένεσι, i. familia & natio a
41. a 13. abusus huius vocis a 41. a 31
Gentilis est, qui communionem nominis cum
aliis continetur, ab ingenuis oriundus,
cuius nemo maiorum seruitutem ser-
uit, nec capere est diminutus b 194.
b 38
Genua misericordia consecrata c 89.
b 42
Genus hominum quintuplex a 8. a 47.
septemplex a 7. b 29. octuplex a 13.
b 43
Γήρεια quasi ἰφ' ἐχέειν γῆρας
μῆρας: vel πᾶσι τοῖς γένεσι γῆρας b 79.
a 30
Germani veteres quomodo educati a 237.
a 29. vnde sic dicti a 346. b 55. tru-
cibus & caruleis oculis a 432. c 21.
corporibus pregrandes a 346. c 66
Germania horrida a 346. c 47
Geryon filius Chrysaoris regis Iberia, tri-
corpor a 205. a 53
Gestire est motu corporis monstrare quid
sentias a 247. c 18. vel subire felicitate
ex hilaratum nimio corporis motu
præter consuetudinem exultare b 64.
a 19. c 22. a 24
Gigantes homines impii: dicti ὅτι ἀντὶς
γῆς ἐξέσονται a 252. a 41. Telluris iuue-
nes a 199. a 66
Gigantis quondam nominata Arcadia a
368. c 46
Glaciare μεταβάλλειν, i. transire sumi-
tur a 275. a 42
Glacies differt à pruina, & quid sit

a 46. a 31
Gladiatores strenui, rude, libertate & a-
gello donati: atq. y rude tantū batue-
bāt, nō ferro dimicabant c 8. c 37. suos
gladios penarib. consecrabāt a 52. a 4.
libertatem & salutem à populo in Cir-
ci crepidine petebant c 11. a 35. eorum-
dem obfirmatus animus in antagonists
suis aut morti dandis, aut ferrum in se
fortiter recipiendo c 9. a 50
Gladiatoria familia ludis inclusa c 9.
a 35
Gladiatoria munera duplici de causa o-
lim præberi solita c 9. c 60. Rome in
foro populo exhibita c 9. a 67. à Iusti-
niano Imp. prorsus sublata c 9. c 55
Gladiatorum quidam duo genera tantum
constituunt b 208. a 3
Gladus à clade, & hoc πᾶσι τοῖς κλάσειν
non à diuidenda gula dicitur b 174.
a 67
Glande primi homines vesci soliti, sicut &
Hispani b 53. c 1
Glaucia Creontis filia Medea donis naph-
tæ illius incensa a 392. c 36
Glaucus color Diis marinis tribuitur a
318. c 10
Glaucus Lyciorum Dux, ad auxilium Tro-
ianorum missus b 98. a 68. eius permu-
tatio cum Diomede abiit in prouerbium
b 98. a 60
Glens splendor pupille in oculo a 402.
c 63
Γλῆμμα lippitudo quid sit c 14. c 28
Glomus glomi & glomus glomeris declina-
tur c 92. c 33
Gloria deducta πᾶσι τοῖς κλέσι: amplifi-
mum virtutis præmium c 124. c 62
Gloria descriptio Ciceroniana a 228.
a 27
Gloriosum est omnibus charum esse b 4.
c 39
Γλαυκὸς glunis, πᾶσι τοῖς γλαυκοῖς, à teneritate
& mollitie b 33. c 3
Glycera ὁ τὸ γλαυκὸς musto a 11. a 56.
alio nomine Cytheris, publicum meri-
torium, venale scortum a 146. a 38.
c 20
Γυᾶδος buccam genam & mandibulam si-
gnificat b 11. a 7
Gnatiæ vel Egnatia oppidum Salentinum
b 82. a 17
Gnaeus à gnariisse, aut potius à narium
velocitate desectitur c 14. a 18
Gnosfos vide Cnosfos
Γόνη ἀνὴρ ἑγγύς: Genu tibia propius.
Prouerb. a 109. c 1
Gorgias Leontinus Orator ad summam
senectutem peruenit a 452. a 68
Gracilis, i. tener, seu molliter educatus
a 50. c 33. vt pueri & puella quam-
diu augescunt sunt graciles & iuncea
a 50. c 36
Graduum in recta progeniei linea, appel-
lationes Latina & Græca a 6. a 20
Græcarum & Latinarum vocum permix-
tio in carmine ridicula b 114. c 45
Græci naturā valde leues a 62. a 35. nul-

lā iniuriā laceßiti bellum Troianū in-
tulerunt a 95. c 28. quomodo mortuos
sepelierint? a 138. c 46
Græcia septem sapientes b 175. c 14
Græciophanta corrupte, apud Plinium le-
gitur pro Reicophanta a 79. a 9
Græcorum præstantissimi quig. pauperri-
mi a 239. a 22
Gramen à gradiendo; Marti sacrum a
171. c 25
Gramia lippitudo c 14. c 28
Grawinea corona data iis, qui obidione
cinctos liberaßent a 171. c 34
Granaria Græcè ὀροφώδεια, quo loco
collocanda b 13. c 6. opponuntur cume-
ris c 12
Grandis ad ætatem, non ad corpus refer-
tur c 68. c 18
Grado à forma granorum, Græcè γράδα:
concretum nubilum & concretio super-
na humoris in ære aquæ, huc atque il-
luc in terram disiecta & à vento detru-
sa a 28. a 45
Γεσφύον instrumentum alterā parte acu-
tum, quo in cera vel pugillaribus scribe-
batur: alterā obtusum quā malè scri-
ptum delebatur b 127. a 57
Γεσφύς ἢ γῆς μαζάριον δούσις, i. hircus,
teter alarum odor a 418. a 9
Γεσφύον, qui tetrum odorem spirat b 30.
c 1
Grassari à gradior, i. cum celeri impetu
ferri b 199. c 48. veteribus etiam adu-
lari c 53
Gratia popularis fauor c 61. c 11. perrard
viris bonis refertur a 3. a 9
Gratia Liberi patris & Veneris filie, nu-
da, connexa, vna auersa, dua obuersa a
299. c 30. cur discincta & connexa a
141. c 51. Numero tres a 48. a 66. vide
Charites
Gratiarum laudes a 449. c 8
Gratulari à gaudere differt a 171. c 10. &
a 251. c 56
Gratiā incundo quid differat c 62. a 65
Grauari cum accusandi casu est grauiate
ferre a 365. b 7
Grauitas est sententiarum: constantia a-
tionum c 153. c 61
Grossus Siciliensis, eques Romanus a 210.
c 30
Γρύον scrutum πᾶσι τοῖς γρύοις c 69. c 47
Gubernator à κυβερνᾶν, i. naves a 70. a 7
Gula & guttur anteriores partes colli a
244. b 8
Guttur frangere a 202. a 11
Guitus, quo guttatim aqua funditur:
Græcè γῆρυς b 94. a 25
Gyas centimanus cali & terre filius a 215.
b 47
Gyges centimanus a 215. b 48
Gygis rex Lydorum ditissimus a 267.
b 36
Γυναικίσαντα pati muliebria b 31. a 6
Γυναικονογῆται, i. qui est in potestate
uxoris a 31. a 4
Γυνή πᾶσι τοῖς γυνήσι à genitura a 159. a 7.
& hoc πᾶσι τοῖς γυνήσι a 421. a 12
Habita-

INDEX.

Habitacionis frequens mutatio in-
dex animi instabilis c 7. a 13
Hædennus particula accommodata tran-
sitionibus b 64. b 11. propriè dicitur de
re, loco, ac termino: nunquã de tem-
pore b 35. b 42
ab Hilando sit quibusdã alliu a 392. b 67
Hæliætus est aquila marina b 46. a 56
Hallucinari i. vana somnare c 45. a 65
Hamadryades Nympha quercu a 23. a 18
Hamamelides Nympha pitorum vel me-
spilorum a 23. a 17
Hamus παρὰ τὸ ἀμυγρ b 195. a 43
Hæpfit Græcè τὸς αὐτοπορ vel αὐτοϋς dici-
tur a 11. a 17
Hærena ab Hærendo nicta c 11. b 56
Hæriolurum vana scientia a 77. a 19
Hærmolus & Aristogiton Tyrannide
Carthaginenses stultas meruerunt
a 25. a 11
Hæpyia Dea rapaces, Dæmonia a lata;
παρὰ τὸ ἀπ' αὐτο b 140. a 36
Hæbrus fluvius Thracia amiser & frigi-
dissimus a 126. a 33
Hæcate eadẽ qua luna a 300. b 55. credita
præfens veneficiorum, ad qua carmine
deuocata accedebat comitata furij
b 103. a 19 dicitur αὐτὸ ἐκαστὸν quod hæ-
catombe placetur a 22 vel quod non
sinat manes insepulcorum transmitti
per Acheruntem, nisi post errores cen-
tum annorum b 103. a 23
Hæcuba dum Parin in vtero gestauit, visa
est sibi facem ardentẽ enixa a 95. b 15
Hæliarius qui in portu, & hinc in arida
subducit & deducit naues a 45. b 67
Hælena παρὰ τὸ ἐκλεῖν, dicta à splendore
& calore: vel ἐκλεῖν sax in fasciculum
colligata a 37. b 53
Hælena rapta summi in iniusticiam cum
pari temeritate coniunctam habet
c 30. a 65 (a 32)
Hæletes παρὰ τὸ ἐλὼς nobilis amnis c 99.
Hælice παρὰ τὸ ἐκλεῖν: αὐτὸ παρὰ τὸ ἐκλεῖν,
quod circa axem vertatur a 128. a 3
Hælicon mons Aonia a 84. b 37
Hæliodorus Rhetor Græcus b 73. a 53
Hælleborus à Græco ἐκλεῖν, παρὰ τὸ ἐ-
κλεῖν τὴν βοτάνην b 164. a 28 aliter veratru
dicitur a 40. nascitur felicissimè An-
ticypa a 34. præsentissima medicina
Phreneticis c 194. b 55
Hællen Iouis filius ac ipsius liberi magnã
sunt cõsecuti potentia: ab ipso sunt om-
nes vocati Hællenes i. Græci a 97. b 66
Hæraclius ignem rerum Physicaru ma-
teriam esse putauit c 88. b 10
Hæriba ab aruo dicta a 87. b 44
Hærcules quartã lunã natus a 42. b 19
Deus lucis & diuitiaru b 206. a 50 cer-
tamẽ equestre instituit Elide in hono-
rẽ Iouis Olympici a 333. a 46 quomo-
do hydram occiderit? c 149. a 17
Hærculeus labor a 42. b 17
Hærculis astro nasci a 42. b 15
Hæri & Hære veteres absq; discrimine di-
cebant b 226. b 15

Hæres secundus, à testatore scribebatur
loco secundo b 197. a 54
Hæres scriptus differt à nuncupato b 197.
b 10
Hærmogenes Tigellius musicus, reru sua-
rum profusus fuit b 19. b 37
Hæroici meriti perfectissimi & grauissimi
materia c 219. a 38 auctor secundum
Horatium Homerus, secundum Iosephũ
Moses, secundum alios Phenix, Si-
bylla, Apollo c 219. a 58
Hæros anima sapiẽtis corpore soluta a 83
b 48 media inter Deum & hominum
nature b 60 ratio vocis a 84. a 1
Hærus omnia seruo monosyllab. c 191. a 39
Hæspæria vox ambigua a 154. b 36
Hæspærius frater Atlantis a 155. a 1
Hæspærius stella Venenis infima quinq; er-
rantium a 377. b 45
Hæterogenia in carne dænata ab Ho-
ratio c 213. a 31
Hætruria dicta, quid eius fines tendebã-
tur vsq; ad primam Tyberis ripã, quasi
ἐτρεπος ἔσος a 10. a 42
Hic aduerbium temporis a 405. b 108. a 33
Hic & ille non tam distans quàm dicitur
pessus accipitur a 13. b 63 hic & iste
differunt c 16. a 55
Hic infinitè suntum b 160. b 4
Hilla inest na dicta ab hira, vel ab hillo
re minima b 187. b 27
Hinnulus ab hino, vel ab hinniẽdo di-
ctus: communis vox duorum anim-
antium a 120. a 58 significationes
huius vocis Græcæ a 60
Hio à χαῖω vel χαῖω a 412. a 48
Hippasus ignem rerum physicarum esse
constituit c 88. b 10
Hippo aquam rerum physicaru primam
materiam constituit c 88. b 9
Hippocæuri diuini nominati a 108. a 21
Hippodromi forma & partes a 10. a 57
Hippolytus alius Virbius dictus, filius The-
sei, fugiẽs insidias nouerca ab equis di-
firaçtus est a 352. a 51. sed ab Aesculapio
in vitam restitutus a 352. a 39
Hippomanes vox variè sumitur a 125. b 65
est etiam herba a 126. a 53
Hippomach pœta iambicus & maledicus
a 409. b 2
Hir, cauum media vola b 187. b 29
Hira, intestinum ieiunum b 187. b 27
Hircanũ mare aliàs Caspium a 189. a 35
Hircosus, qui hircum olet b 29. b 31
Hircus tæter alarum odor a 418. a 9
Hirpi Sabinoru lingua lupi a 196. a 24
Hirpinus dictus videtur ab Hirpi a 196. a 22
Hirundo vna nõ facit ver. a 366. a 50
prænuncia veru, quã aduertente, quo-
modo acclamati à Romanis c 66. b 6
flebiliter gemit a 368. a 36 trinsat.
a 371. b 14.
Hisco à χαῖω a 412. a 48
Hispani periti a 230. b 16
Hispania dicta Iberia dura a 373. a 47
Historia ab ἱστω a 199. a 35. quid sit? b 54
a 10 studium cognoscendi a 268. b 57
quomodo scribenda a 161. a 48

Historia scribenda difficultas a 161. b 38
Historia ab annalib. distinctio Seruiana,
sed vana b 54. a 12
Historia significant etiam maledicta &
contumelias b 52. b 45
Hoc pro ed, vel ed quod b 13. a 37
Hodie quasi hoc die a 155. a 66. aduerbiũ
certi temporis c 23. a 7
Hædi stella in sinistra Erichronij a 234.
b 63
Hædile, stabulum hædorum a 104. a 23
Hædus à fœdus, Sabina Dialecto, vel πα-
ρὰ τὸ ἀδιδῶν à testiculis nominatur
a 104. a 25. & a 389. b 63
Hæloferi, us pannus unde factus? a 88. a 6
Hæmeri patria a 358. a 16
Hæmeride qui sunt παρὰ τὸν αὐτὸν τὸν
αὐτὸν a 85. a 8
Hæmerum nauta transuehere Chium no-
luerunt a 15. a 22
Hæmerus & τὸ παρὰ τὸν αὐτὸν dictus c 132. a 48
secundum Horatium inuentor carmi-
nis Hæroici c 219. a 58. eius poemata
merito Pandecta appellari possunt
c 31. a 5 veram praxin moralis Phi-
losophia continent c 30. a 42
Homines omnes morti subiecti a 41. b 44
a 42. b 29. & seqq.
Homini ex Homine plura mala sunt
a 410. b 45
Homini melior pars ignis a 254. b 4
Homo constat animã, corpore & umbrã
secundum Seruium a 227. a 32. cur e-
rectus b 157. b 30. eius armatura b 127
b 53. ortus secundum varios autores
varius b 53. a 60. eiusdem labores me-
re pleonectici b 3. b 56. vota varia &
iudicia b 123. a 46. præpostera cura in
perandis opibus & virtute c 5. a 54
Homomereã infinita principium gene-
rationis Physicæ secundum Anaxago-
ram c 88. b 12
Honorum ordines apud Romanos a 377.
b 23. horum admiratores infamunt
c 52. b 57
Honos παρὰ τὸ ἐκλεῖν ab adiumento;
a 60. b 63. ab onus b 93. a 51. pulcrum
virtutis pramium c 193. a 46
Honestum non tantum refertur ad genus;
familiam, & ad mores, sed & ad di-
gnitatem b 93. a 46
Horatius παρὰ τὸ ὁρᾶν quod sit aspe-
ctabilis a 25. b 31 a 228. b 16. nat. Corn.
Manlio Torquato Consule a 285. b 45
Libertino patre a 229. b 4. coactore
argentario b 92. b 68. Liberalibus ar-
tibus institutus b 87. a 15. Tribunus
militum sub D Bruto a 92. a 40 Me-
tanati opera Vary & Virgili innotuit
a 93. a 2 post Philippensem cladem ad
assentationem se contulit a 27. a 40.
primus Latinorum Lyicorum a 233.
b 35. flagrauit studio rustica habitatio-
nis c 62. a 4. criticus fuit alienorum
scriptorum c 195. b 17. summũ homi-
nis bonum in voluptate posuit & Epi-
curũ egit a 44. a 21 & a 68. a 7. eius
vita b 156. a 17. præsertim paderastia

I N D E X.

infamis b 22. α 58. & a 361. α 51. lippitudine laboravit b 79. β 50. atate iam profectus, omisso ludicris scriptis, ad gravitatem & severitatem salutarium sententiarum se contulit c 2. α 62. annum atatis 71. attigit a 127. α 28
Hora unde derivetur? c 49. β 27
Hora Solis ministra Iouis & Cronidis filia b 76. β 32
Horreum quasi ferreum, vel ab hordeo, vel ab ὄρεα: sumitur pro tritici pro- priario a 14. α 10. pro custodia α 12 pro adibus augustis a 13. etiā pro cella vinaria a 319. α 14. cuiuslibet rei re- ceptacula α 369. α 21
Horrescere κόρυμβους sumitur pro re- formidare a 193. α 23
Hortari à monere quid discrepet? a 107. β 8. verbum auctoritatis, cui tamen sapius additur aliud voluntatis b 68. α 6. dicitur ab ore c 21. α 46
Hortensius platanos vino irrigavit a 208. α 22
Hortus à Græco ὄρος b 54. α 19. vel à variarum rerum ortu b 109. α 14. vel ab orior b 204. β 43. altera villa suc- cidia b 204. β 47. translātē pro pu- dendo puerili sumitur a 364. α 36
ex Hoste plus dicitur, quàm ex hostibus a 33. α 15
Hostes dicuntur ἐχθροὶ pro inflare, vr- gere & premere a 87. β 69
Hostia mactata quando dicatur? ab ho- stibus victis dicta, differi à victima a 112. α 37
Hulcus priore syllabā densandum videtur ab ἕλκος: solutio est continui ex vul- nere, & differt à vulnere c 106. β 54
Humane leuitatis exemplum b 3. β 10. prudentia fortuna opponitur b 8. β 37. natura vitiositas b 51. α 37
Humani ingenij inconstantia b 5. α 63. & b 9. α 31. & seqq.
Humanitas animi facilitas, quā nos præ- bemos comes & affabiles c 196. α 5
Humi à χαμαὶ deflectitur a 234. β 42. humi iacere quid propriē significet? a 197. α 26
Humiditas ventorum materia a 20. β 64 corruptionis b 140. α 61
Humilis à χαμῶδς a 259. α 31. modò ad corpus refertur: modò ad animi de- missionem c 106. β 54. status humilis commendatur b 88. α 9
Humus à χαμαὶ deflectitur a 234. β 42
Hyacinthus extinctus iactu disci à Boreā a 66. β 30.
Hyades quinq; Atlantis filia παρὰ τὸ ἕαρ à pluendo: de nomine fratris sic dicta a 39. β 50. in stellas mutata, vo- cantur fuculæ β 55
Hypæus alter vertex Parnassī a 84. β 50
Hyas filius Atlantis à serpente necatus a 39. β 65.
Hyla mons Sicilia a 180. β 11
Hybrida pueri è servis hominibus & ciue muliere nati dicuntur b 99. α 37
Hybris semiferus partus, ab ibro, vel vbro i. spurus b 97. β 4 & β 20

Hydaspes fluvius Media a 118. & 32
Hydra Lerneæ fabula & epimythium
a 242. & 57
Hydra palus in Lerna Arginorum regione
c 149. & 24
Hydri ab ὑδωρ angues pulcerrimi & ve-
nenatissimi a 343. & 1
Hydrades Nymphae aquarū a 23. & 17
Hydrops πᾶσα τὸ ὑδωρ, tumor præterna-
turam: trium generum a 168 & 54
Hyems πᾶσα τὸ ἔαρ, vel si scribatur per
i. ab hincbre, hiado, aut humo a 80. & 2
eius primus dies Varroni in Scorpione
a 160. & 6.
Hylæus Cētaurorū vnus a 107. & 37. auctor
pugna cum Lapithis cōmissa a 199 & 52
Hymettus mons Atticæ, vbi nascitur opti-
mū mel & lana a 130. & 10. ibiq; effodi-
tur marmor pulcherrimum a 222. & 25
Hymnus quasi ὑπόμνησις i. cōmemoratio
quædam: interdum differt ab ode, inter-
dum non a 3 & 56 & seqq.
Hypæthra sunt sub dio ambulatione
a 275. & 33.
Hypallage non est figura Rhet. a 15. & 34
Hyperborei populi Scythiæ, dicti quod su-
pra vel vltra eos spiret Boreas a 230. & 47
Hypermnestra vnæ dicta a 278. & 66. so-
la è Belidibus suo marito Lynceo pe-
percit a 205. & 40
Hypocrisis quid sit? c 115. & 65
Hypocarpa hydrops a 168. & 57
Hypotyposis quid sit? a 71. & 15
Hysæ formosa quædam mulier b 33. & 2
Hysæ caciore: Prouerb. b 33. & 26
I.
Iactare pro gloria & prædicatione effere
a 94. & 40
Iactari, pprie dicitur de fluctib. mari: fa-
rigari in terris a 144. & 39 & a 342. & 33
Iaculati Græcè exprimunt per βάλλειν ἢ
ἀκοντίζειν petere, ferire a 29. & 6
Iaculorum pilatorum primus auctor C.
Marius b 126 & 21
Iambi celeres, criminosi inuēti ab Archi-
locho 102. & 36. & seqq.
Iambi vrbs in agro Troiano a 102 & 46
Iambus dictus πᾶσα τὸ ἔαρ, vel à puella
Iambe: Tragædijs, Comædijs & fami-
liarib. colloquijs aptus a 102. & 62. Iā-
bus pes aptus ad maledicta b 7. & 43
Iacubitor conuiciator Hesychio b 7. & 52
Iacubiser i. maledicta iacere in aliquem
a 102. & 50. b 7. & 44
Iani statua Roma, ad quas sænoratores
conueniebant b 159. & 22
Ianus dictus ab eundo, quasi Eanus, vel ab
Hebraico Iaiin, quod primus omnium vi-
num inuenerit b 206. & 37 ab eo princi-
pium anni & diei sumebatur & 30. pu-
tabatur preces & vota hominū ad Deū
perferre & 32. ita primus omnium inuo-
cabatur & 33. inuentor vini c 19. & 7
Ianua à Iano a 125. & 40
Iapetus cæli & terra filius, πᾶσα τὸ ἔσθαι
ἢ πέτεσθαι, vel πᾶσα ἰάτῃ: vetustis-
simus omnium hominum creditus a 41.
& 52. Noha filius a 57
Iapeti etiam dicuntur senex a 41. & 68

*Iapyges populi, dicti à Iapyge filio Dada-
li a 39. α 8*
*Iapx v̄etus, Agellio caurus, spirat ab oc-
casu hyberno per Apuliam a 39. α 6*
*Iberia, dicta ab Ibero amne vel à filio
Herculis a 30. β 8. sita ad columnas
Herculis a 401. β 30*
*Iberia nania pro nugis prodigiosisissimis &
male fidorum fabulis a 401. β 34*
Iberorum natio magnanima a 375. α 46
*Ibycus Italus Rhegiensis aut Mesinensis
poeta lyricus, Dorice scripsit a 24. α 54*
*Icarium mare ab Icari casu nominatum,
inter Samum & Miconem sitū a 16.
β 3. pars Aegaei, Euro & Notō agitari
solita a 7*
*Icius Agrippa procurator a 139. β 56. qui
fuerit? c 86. α 42*
*Ida aquosa πιδαιόσα καὶ ὠκεανόσα: mōs
Phrygia a 297. β 25*
Ida fulmine interfectus à Ioue a 37. β 7
Idulia sacra ab one Iduli b 107. α 65
*Idus αἰὲς τῶν εἰδῶν, vel ab iduare i. dini-
dere nominata a 364. β 54. c 22. α 67*
*Idus Martia solennes Magistratibus Ro-
manis inuendis a 65. α 50*
*Iecur pro corde, Horatio per ἀντοπόροισιν
in a sedes quem potius sit libidinis a 90
α 48*
*Iecur anseris veteres duxerūt in summis
delicijs b 184. β 62*
Ientaculum b 184. β 62
Iopaε sacer accipiter vnde dict⁹ a 158. β 25
Ignē gladio ne fodito Pronerib. b 174. α 65
Igni dictus quod nihil gignat a 41. β 16
*Elementorū vtilissimus a 70. β 24. me-
lior pars hominis a 254. β 4. pro more,
magistratibus & imperatorib. praefer-
ri solitus b 78. β 29. secundum Hippa-
sum & Heraclitum materia rerū Phy-
sicarum c 88. β 10*
Ignavia fons iniustitia a 211. α 18
*Ignobiles Graeci vocant ἄτιμοι καὶ ἀ-
δίκαι ὁ δολοφόνος β 18. multi v̄tam ho-
nestam degerunt b 86. α 21*
*Ignorare proprie est nescire, & ad perso-
nas relatum nō cognoscere b 45. α 53*
*Ignoscere est poenā alicuius peccati prae-
termittere b 45. β 35*
*Ilex genus viridis quercus a 283. α 11. de
se gignit iliceus, iligneus & lignus
b 186. α 31*
*Ilia filia Numitorii regis Albania, mater
Romuli a 30. β 27. aliās Rhea vel Syl-
uia dicta β 28*
*Ilia proprie filamenta charta minuta &
fibra, Graecè ἰνὴ a 48. α 39 ducere, vel
tendere c 12. α 61*
Iliados Homerica summa c 31. α 20
*Ilienses Romani loco consanguineorum
a 246. α 41.*
*Ilios fam. pro vrbe, neutram pro arce. ge-
nere muliebri vtitur Horatius, neuro
Ilium Virgilius a 244. β 18. cur sacrum
dicatur? a 295. α 15*
*Illuvies squalor à non lauando dicitur
b 25. β 63. Graeci ἀνείησιν vocant
β 64*

I N D E X

- Imagines maiorū ligneo armario incli-*
sa in parte domus celebriori ponebatur
b 89. b 50. clarorum virorum in funere
portata a 412. b 27
- Imago ab imitatio, Gr. εἰκών b 176. b 37*
- Imago, insignis alicuius viri simulacrum,*
ore similitudinem artificiosè efficit,
coloribus pigmentisq. adūbratam re-
ferens b 89. b 47
- Imbelle dicitur de inepto ad arma tractā-*
da, & de timido: tribuitur etiam in-
animis c 68. a 24
- Imber à pluuia quid differat? a 188. b 61*
- Iuopos filius Veneris Cupidini vnus a 110*
b 62.
- Imitatio solertia omnibus hominibus na-*
tura insita b 24. a 58
- Imitari distinguitur Nonio ab amulari*
a 332. a 30
- Immane sit à mane i. bonum a 130. a 30*
- Immersibilis qui non potest mergi, unde*
dicatur? c 36. b 36
- Imminere p. instare & vrgere a 87. b 69*
tam de periculo quàm de commodo
dicatur a 301. b 14
- Immolari est Festo, molā i. farre molito*
& sale inspersam hostiam sacrare
a 47. b 25.
- Immortalitas anima ab Ethnicis confir-*
mata a 195. b 3
- Immunes dicuntur nihil prestantes & si-*
ne munere a 303. b 65. & a 369. a 50.
- Imperandi gradus duplex a 233. b 40*
- Imperatores Triumphantes aureo curru*
vehebantur a 416. a 8. cur cocineis
sagis vsi a 416. a 24
- Imperitare quid significet? a 97. a 45*
- Impetrare de reb. arduis dicitur a 177. a 53*
- Impietatis paternae poenas luunt posteri*
a 261. a 7
- Implorare est hominis in malis positi, qui*
cū ploratu rogat aliquem c 80. b 62
- Importunus εὐπρόσῳτος, pro eo qui ex-*
pellit à porcu: παύσιμος pro eo qui nō
fruitur quiete, sumitur a 290. b 47
- Impotens est, qui suis affectib. non potest*
temperare a 158. a 47. & a 163. b 10
- Impotentia sumitur pro imbecillitate &*
inclementia a 163. b 17
- Imprecandi formula a 50. b 19*
- Impubes & impuber dicitur a 401. a 54*
- Impudente homine nullum aliud animal*
confidentius b 105. a 35
- Impulsores in re mala dicuntur a 110. b 28*
- Impūnē i. sine vlla offensione: Gracē vt*
dicatur? a 104. a 4
- Inachus primus rex Argiuorū a 173. a 47*
eiusdem chronologia a 204. b 46
- Inae sūt fibra chanta, à Graco inas a 48. a 39*
- Inane est, quo q. potest carere b 35. a 50*
- Inaudax & τολμός a 297. a 44*
- Incantamentorū summa vis a 440. a 57*
- Incarnatus color, vbi rubor albo est per-*
fusus a 90. a 26
- Incedere propriè nobilium personarum*
a 293. a 51 (c 39. b. 51
- Inceptio cuiusq. rei difficultatem habet*
Inceptor, inuentor, perfector quid diffe-
rant? b 119. a 8
- Incessus sit moderatus b 43. b 48*
- Incessus flagitiosa libido inter sanguine*
iunctos b 241. b 4
- Inclinare in aliquid b 51. b 4*
- Inclutus à Graco ενδύσθαι b 170. a 46*
- Incolumū dicitur, qui velut adificiū stat*
innixū suo columine, plus significat
quàm saluus & viuus a 39. a 24
- Incumbere pro irruere a 41. b 42*
- Incusare propriè esse, superiōrē arguere,*
falso tradit Seruius c 153. b 51
- Index digitus ab effectu nomen inuenit*
b 226. b 2
- India semper fertilis & facunda a 306. a 23*
- Indicū ebur Mauritiā p̄fertur a 142. b 49*
- de Indis solū triūphauit Bacchus a 88. a 32*
- Indigere ab egere differt a 117. a 27*
- Indocile quod nō potest discere a 16. b 63*
- Indoctum quod non didicit a 16. b 64*
- Indoles imago futura virtutis a 342. a 28*
- Inducere animum tripliciter construitur*
b 42. b 67 significat & persuadere ani-
mo b 43. a 3. inducere i. super inducere
c 229. b 20.
- Inductio quid sit? a 21. b 14*
- Indulgere est plus cōcedere quàm deceat*
a 169. b 50.
- Indus post Gangem maximus fluiuiorum*
memorabilem a 375. a 17
- Inedia amoris ardor restringitur a 91. b 62*
- Ineptus Gracē εἰς quāsi minimè aptus*
b 46. b 45
- Inferia dicta à ferendis epulis, vel à pecu-*
diis feriendis: sacra mortuorū a 164.
b 25
- Inferni nomina a 134. b 67*
- Inferos quid petat ex ijs quibus homo cō-*
stat a 227. a 30
- Infestum opponitur secundo a 193. b 1*
- Ingenia magna saepe leuibus argumentis*
luserunt a 392. b 54
- Ingenium viū mentis, quā particeps est*
prudētia inuentionis & docilitatis
a 422. b 45 naturalis sapientia in ho-
mine c 45. b 60
- Ingenius: hoc epibeto εὐχολία signifi-*
catur b 89. a 39
- Ingerere conuicia b 76. a 15*
- Ingluuius à gula dicta, primus ventris v-*
sius, crudelitatem significat b 25. b 37
- Inguen locus ad verumq. pubis latus a 12*
b 64. Gr. ὀσφύς εἰς ὀσφύας b 29. a 61
- Inhiare verbi Syntaxis b 14. a 10*
- In hospitalis Caucasus a 117. b 66*
- Inhumato corpore tota familia funesta*
manet a 137. b 62
- Inijcere manus a 105. a 3*
- Inimicare priscum verbum, pro inimici-*
tias parere a 377. b 64
- Iniuria distinguitur à contumelia & sit*
verbu & factu a 421. b 16 illata non
vindicanda b 123. b 50
- Innocens ab innoxius quid discrepet? a*
306. b 50
- Inops i. sine terra a 137. a 3*
- Insania tam late patet, quàm error men-*
tis in rebus subiectis a 250. a 31 publica
& priuata c 24. b 29
- Insanire differt à rō furere b 152. a 16*
- Insanis tutores a pratore dati c 24. b 20*
- Inserere, inseui, insitum, & inserui, in-*
sertum b 76. b 14 translate frequen-
ter vsurpatur a 24. b 32 & a 25. a 52
- Insignis nomen commune laudis & vi-*
tuperij a 60. b 13
- Insolens qui prater legē humanā & na-*
turalem agit c 175. a 52 sumitur pro
inexperto & imperito a 52. a 6
- Insolens exercitus, cuius victoria semper*
insolens a 102. a 13
- Insomnia matutina cur vera censean-*
tur b 117. b 54
- Insomnij causa, penuria naturalis humo-*
ris & perturbationis animi a 196. b 4
- Insomniorum comes cruditas & stia, ma-*
ter omnium morborum b 122. a 59
- Instar vox & τινός a 346. a 36*
- Instita aliter limbis: fascia quā ambit ex*
tremitates b 29. b 42
- Institutio recta, altera generatio b 68.*
a 10
- Institutionis puerorū effectus c 146. b 8*
- Instrumenta musica duplicia a 73. b 37*
- Insula & νῆσος ἡ Ἰσθμὸς a 436. b 35 dicta*
quod in salo sit posita c 355. a 44
- Insulsus homo unde dicatur? b 112. b 61*
- Integer à tago prisco tāgo quasi intactus*
a 117. a 54
- Integer dies quomodo dicatur? a 347.*
a 57
- Intelligere idem atq. scire, a 257. a 34*
hoc differt à credere, quod illud sit cer-
tum, hoc falsum saepe a 176. a 16
- Intemperantia comes omnis iactura b 21.*
a 6 effectus a 105. a 2
- Intentata ab intento i. non spectata &*
cognita virtus a 52. a 32
- Intensio oculorum est capientis consiliū*
a 259. a 24
- Inter quū tēporis circumstantiā designat*
Latinus cum nominib. quā gerundis
iungitur a 264. a 39 & b 136. b 20
- Interior ire dicitur, qui tenet partem de-*
xtram b 194. b 66
- Interlunium temporis spatium, quo lu-*
na cum sole coniungitur a 125. b 56
- Interrogare differt Donato à percontari:*
quod hoc coarguendi, illud nō sciendi
gratia vsurpetur b 25. b 3
- Instabilis est, cui ob crimen famosum*
nō licebat dicere testimonium alteri,
nec testamentum condere, nec quif-
quam vicissim ipsi iure tenebatur di-
cere b 169. a 9
- Innotatum nouē ab Horatio dictū a 389*
- Intybus cichorea a 143. a 46*
- Inuerrere virtutes, est calumniando effi-*
cere, vt pro vitiis habeantur b 50. b 13
- Inuidia supremum nequit peringere, in-*
ferius negligit a 229. a 41 solos pares
vel superiores exercet a 53. a 20 ea
semper praestantiora laborant a 180.
b 53 eius terminus a 229. a 39 c 40.
b 40
- Inuidia mauult Cicero quā inui-*
dia, quā est aegritudo ex alterius rebus
secundū a 158. b 44 rebus contrariis
γ

INDEX.

sedatur b 50. differt ab odio b 59
 Inula acidissima, quibusdam Gracorum
 ἐνὶ οἴῳ. lo filia Inachi a 333. b 60
 Id nota lamentantis a 333. b 61. clamor mi-
 litum ouantium b 64. post id interdū
 ponitur Paan. a 415. b 64. vox lani-
 rium b 43. a 53.
 Iocus à iucundo. Venerii filius a 32. a 58. &
 a 147. a 23. opponitur serio b 11. b 32.
 Iones dicti ab Ione Xuthi filio, autores
 mollium saltationum a 263. b 64. pri-
 mi consuetudinem mense secūda, vn-
 guenti & scortorum in conuiuio dan-
 dorum induxerunt a 155. b 62. &
 a 347. a 47
 Ionia regio Asia a 389. a 61
 Ios apud Gracos communis ferri & aeris
 morbus b 67. b 35
 Iphigenia Agamēnonis filia Aulide Dia-
 nae immolata b 170. a 60
 ἰσάρη χορδῆς μυστῆς, ἔσπερον φλόγγον &
 ὠφέλιον: chorda musica grauem so-
 num edens b 43. b 1
 ἰσποδότης alitrix equorum a 61. a 1
 ἰσσοχαρμῆς dicti principes, qui ad victo-
 riam certaminis equestris equos ale-
 rent a 9. a 8
 ἰσσοτος equus παρὰ τὸ ἰσσοῦσθαι a 269. b 17
 Ira Gr. θυμὸς, χόλος, μῆνις, ὀργή a 55. b 31
 grauius memor a 245. a 27. quid sit?
 a 55. b 21. differt ab iracundia a 43. a 11
 & c 33. a 6. reprimenda c 41. a 31
 Irā quae sunt minimè videntur electione
 fieri a 99. a 37
 Iracundia Gracè παροργισμός a 43. a 11.
 Irascendius dicitur θυμώδης ἢ τὸ ὀργισ-
 νόν a 90. a 51
 Irus ἀναστροφῶς ἢ ὡς ἰ. indefinenter come-
 debat & bibebat a 107. a 59
 Irrefectus geninā prapositionis vim ha-
 bet a 403. b 13
 ἰσσοφωρία quid sit? b 91. b 64. παρὰ τὸ
 ἰσσοῦσθαι τὸ φωρεῖν quod facultate lo-
 quendi impediatur b 92. a 2
 Isis Phalaphoria insituit b 101. b 40
 Isocrates noluit in conuiuio quippiā dis-
 serere b 43. a 19. nonaginta quatuor
 annos natus c 2. b 47
 Ismarus non est incultus vt Seruius cen-
 suit a 310. b 1
 Ister post Gangem & Indum maximus
 fluiorum memorabilis a 375. a 17
 Isthmia certamina à Sisypho instituta, p
 cadauere Melicerte reperto a 336. b 5
 Isthmus dictus διὰ τὴν ἰσθμὶν a 336. b 25
 Italia ab italois bubus vocata a 158. a 68
 eius fertilitas a 158. b 1
 Itinerarium titulus Satyræ quinta lib. 1.
 Horatij b 8. a 58
 Itius Augusti nanus, bipedali minor, li-
 bratum septendecim & vocu immense
 b 176. a 63. pro Iccius legendum, quis
 fuerit? c 86. a 42
 Ityos filij Progenes fabula a 368. a 14
 Iubarex Mauritanie a 119. a 8
 Iubal musices inuentor a 73. b 35
 Iubeo in salutationibus verbum optatio-
 nis c 78. b 65
 Iucundum à iuuando dictum: opponitur

molesto a 381. b 55. & b 56. differt à gra-
 rum c 62. a 65
 Iudaei Apella dicti b 82. a 27. ceteros po-
 pulos gentes vocabant c 34. a 54
 Iugera bina tantū singulis à Romulo at-
 tributa, post exactos reges septena a
 222. b 44
 Iugerum à iungendo boues dictū a 207.
 b 39. quadringentorum quadraginta
 passuum b 41
 Iugum à iugendo vel à Graco Ζύγος a
 147. a 9 & a 152. b 53.
 Iulia lex de maritandis ordinibus,
 quando & cur lata a 378. a 11
 Iulius Caesar contumeliosus in Iouem a
 24. b 14
 Iulium fidus quod sit? a 87. b 38
 Iulius Florus quis fuerit c 190. b 26
 Iunius Brutus Tyrannorum expulsor a
 86. b 36. vindex libertatis a 92. b 43
 Iuniores appellantur homines, infra qua-
 draginta sex annos b 127. a 27
 Iuno à iuvando dicta, tutelaris Numi-
 darum Dea a 164. b 2
 Iupiter dicitur aer. a 21. a 26. fulmina-
 tor. a 28. pater iuuantis. a 32. a 26. Gr.
 Ζεύς ἀνὸρ ἢ ἴσθ, quod vita credatur au-
 tor. a 32. a 27. αἰγίοχος. a 105. b 12. ὠκυ-
 σίνης ἢ ἑμπεδός. a 105. a 53. deleuit
 Gigantes. a 226. b 64. de ijs triumphū
 egit. a 234. a 6. Diespiter, i. pater lu-
 cis ac diei. a 148. b 39. plura epitheta,
 a 257. a 15
 Iurare per nomen carissimi sibi cuiusq;
 solebant veteres b 43. a 30 in verb aa-
 licuius. c 13. a 39.
 Iureiurando per imperatorum Romano-
 rum nomina, testimoniorum & iudi-
 ciorum, religio sancita c 149. b 55
 Iurium quasi iuragium. c 152. a 41. dif-
 fert à lite b 144. b 30
 Iurisiurandi per Iouem lapidem formu-
 la c 150. b 1
 Iustitia reliquarum virtutum harmonia
 a 243. a 4.
 Ius ab utilitate ortum. b 41. b 43. anceps
 & variū. b 195. b 36. pro loco iuris
 dicendi. b. 163. a 42. differt à fas a
 41. a 46.
 Iusti vna ex parte, non autem ex toto b
 19. a 5
 Iustum aut iniustum nihil est naturā
 b 42. a 22
 Iustinianus Imp. prohibuit cruent a gla-
 diatoria spectacula c 9. b 55
 Iuuentus proprie de bobus dicitur ab
 Horatio de adolescentibus a 177. b 40
 & a 187. a 41.
 Iuuenta atatis, iuuentus personarum a
 102. a 29.
 Inventus Dea iuuentutis, filia Iouis a 141.
 b 58 & a 196. a 58
 Iuuentus quemlibet laborem tolerare po-
 test b 3. b 38
 Ixionis fabula & epimythium a 278. b 12
 ἰξονὴν pellis hinnuli, vestis Satyrorū b 8. a 18
 K.
 KALLISTOS cui pulchra & torosa
 nates sunt b 33. a 7

Kαλονίσσα παρὰ τὸ καλὸν ἴσθαι muliebre
 tegmen capitis b 103. b 43
 Καρδαμύς quasi καρπέλας, quod suo a-
 cri dolore caput tentet b 138. a 9
 Καρδία inferior pars Oesophagi a 55. a 19
 Καρδία eadem qua σπυνοπὴ & σπυνοπὴ
 a 55. a 25
 Κάρις squilla παρὰ τὸ κάρει b 187. a 56
 Καταφεία genus vitiosi pudoris b 161. b 13
 Καθυμπεδοί, qui non ex patato sed pra-
 sentibus contenti viuunt a 80. b 34
 Κατέρθωμ quid sit? b 170. b 68
 Κεῖδαι absolute positum significat egro-
 rare b 109. a 10
 Κεφαλήν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἀ κανitate
 deriuant a 17. b 56
 Κεράμειος ἀνδρῶν ποτὶς: i. homo mollis & im-
 becillus c 191. b 5
 Κεραυνὸς παρὰ τὸ κέρειν ἢ αἰεῖν ab inē-
 dio populante a 29. a 5
 Κήλη ramex b 15. b 53
 Κεώσιον folliculus fabae Aegyptia & ge-
 nus poculi, parte imā angustū a 183.
 b 28.
 Κόπλας saltationis genus in Comædijs,
 sedum & insulsum b 7. a 33. in quo
 turpiter agitantur lumbi b 24. a 29
 Κωμάειν vnde a 328. b 63
 Κωωνείον velum ad culices arcendos vn-
 de dictum a 415. b 3
 L.
 Labia inferiora dicuntur, labra supe-
 riora a 90. b 21
 Laborare sapius cum prapositione dici-
 tur: a 301. a 31. pro anxium & soli-
 citum esse b 53. a 34
 Labor quilibet in quem finem in iuuen-
 tute toleretur b 3. b 33. & cibus ante-
 ponendum consilium medicū b 122. b 3
 Labore virtus multum iuuatur a 238. a 52
 percipiuntur omnia b 106. b 26
 Labores hominum omnes pleonectici b 3.
 b 56. Graci vocant ὠνύς a 62. a 2
 Laboriosus τωδύσμιος a 437. a 41
 Labra superiora dicuntur Gracè φάρος
 a 90. b 22
 Λάβρας vnde dictus b 139. b 30
 Lacana mulieres comam in modum iu-
 xta radices capillorum colligebant,
 atq; iisdem passu nimis negligenter
 capillis incedebant a 198. a 7
 Lacedæmon vrbs Laconia, aliter Sparta
 a 61. b 1.
 Lacedæmonij loco cornuum & lituorum
 tibys in bello vsi sunt a 18. b 54. primi
 qui certaturi corpora nudarunt, & se
 oleo vnixerunt a 66. a 2
 Lacerta a 110. b 20
 Lacertosus homo pro musculofo & tor-
 toso b 92. b 7
 Lacertus proprie musculus, cuius corpus
 constituunt fibra, à nervis & ligamē-
 tis exorta, & carne simplici interte-
 xta b 92. b 1
 Lachesis Parturum vna vnde dicta a 172.
 b 58
 Lachanizare pro languere b 93. b 64
 Λάχανον ad esculenta tantum vertinet
 b 93. b 58

INDEX.

Laconia regio Peloponneſi a 197. b 57
 Laconici canes ſagaciſſimi a 408. b 35
 Lacruma à laceratione mètis a 268. a 12
 Lacrumare plebi, regi honeſtè non licet
 a 188. b 39
 Lacunar idem quod laquear a 211. b 50
 Lactuca ab vbertate ſoporiferi lactis di-
 cta, Græcè βελανός η βελανόνη, à veteri-
 bus poſtremis mèſis appoſita b 187. b 9
 Lacus aquæ adhuc lactis receptaculū, &
 quaſi lacuna quadam b 64. a 24
 Ladere ſepius tranſlatè ſumitur, quàm
 propriè a 91. a 13
 Λαμύς pars anterior colli a 90. a 14
 Laertes dicitur & Laertius a 97. a 10 & 22
 Laſcion genus ſcuti, clypei, lorum
 non habens, ſed iugum in medio &c.
 a 135. b 11
 Laſtrigones vnde dicti a 290. a 27
 Latitia geſtiens animi exultatio: differt à
 gaudio a 171. a 68
 Latoriâ lege vetabatur pecunia ſenori
 dari adoleſcentibus ante quintum &
 vi eſſimum annum b 27. b 6
 Latius à latroſ, vel à latitudine a 33. b 14
 Leue perpolitū, lenigatū &c. a 104. a 41
 Leuius pro ineptus, inſcitus c 68. b 56
 Λεγώς quibuſdam piſcis ſimilitudinē le-
 poris terreſtris referens: alijs annu quadā
 peregrina b 138. b 40
 Λελαχέ turbo a 63. b 27
 Lalage παρὰ τὸ λαλαγέειν ἢ λαλαγέειν, à
 clamando & reſonando a 118. b 5
 Λέλος homo loquax b 107. a 47
 Lama aquarum colluxio à lacu: vel limo-
 ſus locus, παρὰ τὸ λαμύειν gula c 92. a 41
 Lamina ab ἰλαμύνειν a 168. a 16
 Lampetruſa, Lampetia Phaëioniu ſoro-
 res a 72. a 64
 Lana caprina, Prouerbiū c 124. a 61
 Λαοὶ παρὰ τὸς λαός a 325. b 57
 Λαός dictus à lapidibus c 21. b 13
 Lapethum, παρὰ τὸ λαπείλειν herba &
 vrbs Patavī a 389. b 6. latine rumex,
 vim habet ventris ſoluendi b 185. b 8
 Λάφυα exuuiæ direptarum vrbiū b 162
 b 55
 Lapilli quia ſunt naturā frigidi nullum
 exſpirant odorem c 79. b 71
 Lapithæ populi Theſſalia Centauros in
 nuptijs occiderunt a 107. b 49 Fabu-
 la de illis a 199. a 51
 Lapis ad amuſſim applicandus, nō amuſ-
 ſis ad lapidem b 136. b 62
 Laqueatus à laquear a 211. b 49
 Lar idem quod genius c 23. a 17
 Lara Larium mater vide Mana b 168
 a 14
 Lardum dictum quaſi largè aridum
 b 209. a 7
 Lares à Lara ipſorum matre b 168
 a 13. tranquilli & quieti demones:
 patrij Dī a 87. b 10. & ſeqq. proprij
 & communes b 209. a 17
 Lariffa vrbs Theſſalia, hinc Lariffæus A-
 chilles a 61. b 4
 Laſanum cloaca & ſella familiaris b 93.
 b 24

Laſcius ſignificat & volubilis a 156.
 a 19
 Latinarum & Græcarum vocū permix-
 tio in carmine ridicula b 114. b 45
 Latium vnde dictum a 87. b 60
 Latona filia Coei & Phæbes, quomodo
 Apollinem & Dianam pepererit a 253
 b 1. ſcilicet prehenſis manu palmā &
 oliua c 18. b 26. alio nomine Diana:
 pro nocte ſumitur & cur? a 115.
 b 20
 Latons pro Latonius a 143. b 2
 Latro αὐτὸ τὸς λατρεῖας b 53. b 28. vel à
 latere eius, cui ſtipulatores adherent,
 quaſi laterones b 53. b 30
 Latus clauus maiorum Magiſtratum
 Romæ inſignia b 78. a 67
 Latus à latendo ſub axilla & brachio,
 ſenſum habet acerrimum ad pulſum
 perſcipiendum c 61. b 18
 Laudandus nemo prius, quàm planè ſit
 notus c 127. a 61
 Lauerna Dea furum & vltrix actionum
 humanarum c 109. a 10
 Lauerniones, fures & plagiarij c 109.
 a 18
 Laurentum Latij oppidum b 186.
 a 63.
 Laurus cur Apollini ſacra a 169. a 32. ful-
 mine nō aſſatur a 148. a 67. corona
 ex illa eximij tantum poetis & tri-
 umphaturis, pro inſigni victoriæ dari
 ſolita a 326. b 28
 Laus eſt teſtimonium alicuius de virtute
 datum, vel ſermo illuſtrans virtutem:
 ab Aeolico λαῶν i. fruor a 57. a 1. pe-
 tenda ex honeſtis factis & à laudatis
 viris accipienda b 20. a 3
 Λέχω à λέγωμαι a 118. a 20
 Lætica Græcè quomodo dicatur b 33.
 b 60.
 Lectiſternium ſacrificij genus a 157
 b 52.
 Legere propriè dicitur de magnis rebus
 publiq; negotijs b 77. b 59
 Leges à legendo dictæ a 208. b 3
 multa vbi ſunt, mali etiā mores ſunt,
 a 305. b 26. ab vtilitate orta b 41.
 b 43. ſanctæ b 129. b 21
 Legio παρὰ τὸ λέγειν, vel à delectu mili-
 tum, continet ſex millia, ſexcentos &
 ſexaginta milites b 88. b 11. & a 41.
 b 66
 Legionum Romanarum ſignum, aquila
 b 88. b 37
 Legis Poſthumia συμποσίους memin-
 it Plinius a 48. b 4
 Λεῖμὸν παρὰ τὸ λείπειν i. locus in quem
 aqua diffunditur & diſtillat a 46
 a 25
 Λευκὸν πατῖνα i. vas eſcarium latum &
 extentum b 144. b 7
 Lelages ſunt vagi planeta, vel Centauri
 a 108. a 20
 Lemures inquieti Demones a 87.
 b 12
 Laneus Bacchus dicitur αὐτὸ τὸς λανθῶς tor-
 culari a 310. b 25

Lenire à verbo λανθάνειν a 310. b 28
 Leno à deliniendis adoleſcentibus dictus
 c 192. a 3
 Lentus amor i. languidus a 90
 b 12
 Leo παρὰ τὸ λαεῖν quibuſdam dictus vi-
 deretur c 21. b 59
 Λεὼς triſariam exit a 56. b 50
 Lepus ſerè ſemper prægnaſ reperitur:
 cuius ſanguis ſuauiſſimus b 186.
 b 35
 Lepus ſaltatoris cuiuſdam Archimini
 cognomen b 209. a 52
 Λεῶν duo valent quadrantem i. duos
 nummulos b 13
 Λίπος ſpecies delirij ex cerebri frigore
 b 198. a 17
 Leſbus inſula, patria Sapphonis & Alcei:
 ſeminarium nobiliſſimorum ingenio-
 rum a 13. b 42. in Aeolia ſita c 83
 a 33
 Λιθαργος αὐτὸ τὸς λίθος ab obliuione
 b 160. b 14
 Letum à Leo, ſed Lethum αὐτὸ τὸς λίθος
 a 135. b 63. & a 202. b 17
 Λευκοβραχίον habens candida brachia
 a 90. a 29
 Leucophlegmatias hydrops a 168.
 b 58
 Leuconoe dicta à candore mentis a 76.
 b 60
 Leue à λείος, quod eſt tam politum, vt
 vix poſſit retineri a 33. a 3
 Lenius clario genere natus à gubernacu-
 lis Reipublica turpiter repulſus
 b 86. a 23. nunquam aſtimatus pluris
 vno aſſe b 89. b 35
 Lex à delectu honeſtorum & d ſiunctio-
 ne turpium a 346. b 39
 Λίβανος παρὰ τὸ λείπειν, de arbore & ſuc-
 co dicitur a 112. a 10
 Libanus mons arbuſculis thuriſeris con-
 ſtitus a 112. a 21
 Libatio cum precibus iuncta, fiebat men-
 ſis ſecundis, vino generoſiſſimo a 142.
 b 32
 Liber pater cur dicatur Bacchus a 62.
 a 44
 Liberi partes quadam parentum b 164.
 b 55
 Liberalis intereſt inter auarum & luxu-
 rioſum b 5. a 43. Liberalitas qualis
 virtus? a 382. b 20
 Libertas quid ſit? b 215. b 52
 Libertini medij inter liberos & ſeruos
 homines b 91. b 40
 Liberti non omnino erant immunes ab
 omni opera patroni ſuis debita b 80.
 b 6
 Libertus è ſeruo liber & manumiſſus
 b 166. a 28
 Libido eſt, quæ aduerſus rationem inci-
 tatur & in omnibus ſtultis inuenitur
 b 40. a 12.
 Libidinis ſedes in hepate a 90. a 52
 Libitina funerum Dea à libando dicta
 a 315. b 65. eā nomina morietium ſcri-
 bebantur b 206. b 23

INDEX.

Libitinarj gradu honoris funebri, paulo
inferiores erant designatore c 65. b 65
Libra signum Zodiaci 8 stellis exornatū
a 216. a 9
Libri à codicibus & corticibus arborum
dicti a 140. b 62
Liburni populi Illyrij a 158. b 49. à Druso
deuicti a 341. b 57
Liburnia regio sita inter Illyricum &
Dalmatiam. a 158 b 54. & a 381
a 36.
Liburnica naues quales sint? a 381. a 40
Libya regio Africa & pars vicina Aegy-
pto a 168 a 63
Libyi saluberrimo corpore b 143. a 20
Licet verbi syntaxis b 10. b 55
Λιχωνὶς index digitum, à lingendo dictus
b 228 b 3
Licinij Murana dicti, quod muranis de-
lectentur a 295 b 43
Licinius Crassus ex nimia contentione la-
teris dolore consumtus c 66 a 12
Licetis officium turbam summonere &
attentionem iubere a 211. b. 41
Licymnia qua fuerit? a 199. b 51
Lignum à legendo dictum a 69 a 54
Ligo à terra liganda & constringenda
a 402 b 2.
Ligurien bona i. auide consumens b 52
a 58
Ligurinus ἀπὸ τῆς λιγυρῆς suauitate a 361
b 56
Liguri proprie est paulatim degustare
more fastidientis hominis cibos b 52
a 41
Λιγυρὸν ἀπὸ τῆς λιγυρῆς iucundo, stridu-
lo &c. b 52. a 31
Lilium à Græco λεῖλιον a 156. a 9. dicitur
breue a 155 b 65
Lima ad scabra & aspera solet adhiberi
b 31 b 52
Limare pro attenuare b 31 b 57
Limbus aliter insit a i. fascia, qua ambit
extremitates vestium b 29 b 41
Limen ianua duplex; lignum transuer-
sum inter binas ostij postes a 125
a 45
Linea quid sit, vnde dicta? c 191. a 50
Linter fortassis à lingēdo vel legendo lu-
tore dicitur b 77. a 62 nauicula ex
arbore cauata c 126. b 15
Lippitudo gramia; morbus è copia fluen-
tis pituita c 14 b 28. gignitur è vi-
tioso defluxu pituita in oculos b 46
a 24
Lippi quare loquaces sint? b 79. b 27
Lippus Græcè λυπαρὸς a 46. a 22 &
b 79. b 38
Λίψ ventus Africus, παρὰ τὸ λείπειν à stil-
lando a 303. b 4
Liquida vox i. clara a 122. b 66
Liquidum opponitur spisso a 228. b 45
Lira quid sit? c 35. b 25
Liris fluius Campania a 142 b 53
Lū à iurgio differe b 144. b 37
Λισσόνυχος cui depressa nates sunt b 33.
b 5
Litera vnde dicta c 191. a 46

Littora proprie mari sunt a 30. a 45 dicta
quod ad ipsa aqua alluat vel allidatur
a 351. b 41
Lituus inflexus ad equites acuto sono
mouendos a 18. b 51 bacillum Augu-
rum a 18. b 65
Liua Augusta, proauia Caligula calli-
dissima b 32. a 54
Liuida i. decolorata, subcruenta a 66. a 16
Liuidus color a 66. a 27
Luius Anacronicus quando vixerit
Lix licis, cinis foci, aut porius aqua cineri
mixta b 142. b 63
Locri à Deucalione orti a 29. b 6
Locrorum genus quadruplex a 130. b 3
Λόχοι insidia a 118 a 21
Loculi erant quibus gestabantur neces-
saria b 166 b 65
Locuples à possidendi pleriq; locis vel à
plenis oculis c 23. b 63
Locus à verbo λέγω a 118. a 20
Λόγος duplex, ἐμφύχτος ἢ οὐδὲν ἀδελφὸς ἢ
ἀποφύχτος b 127. b 1. & b. 62. b 32
Loligo piscis de genere sepium, vel la-
certorum marinorum b 67 b 3
Lolly qui & quot fuerint? c 33 a 25
Lolium herba alijs segetibus pernicio-
sa b 210. a 22
Longius pro diutius a 229. a 21
Loquaci homini grauius onus silere
b 10. b 29
Loquacitas conuiuijs maximè conuenit
b 10. b 28
Loquaciter semel apud Ciceronem repe-
ritur c 106. a 16
Lora apud veteres laura, à lauro trium-
phorum dicta c 108. a 65
Lorica à loris coriaceis dicta: primū ab
Iberis contexta a 140. b 68. Græcè
θώραξ a 141. a 1
Lucania inter Tyrrhenum & Siculum
latus sita a 382 a 60 b 127. a 38
Luceria oppidum Apulia a 286. b 54
Lucerna ad noua lupanaria suspensa
b 219. a 63
Lucifuga, Lychnobij vel Lucernari qui
sint? b 45. a 21
Lucillus Aurunca natus, anno ante Car-
thaginē deuictam b 61. a 60 primus
iambicos Satyra numeros hexametru
dactylicis commutauit b 7. a 67 eius
Satyris nemo offensus b 124. a 48
Lucina Iuno dicta, quod sit lucida, vel
quod partū in luce educat a 301. a 62
L. Cassius Nomentanus ab oppido Nome-
to dictus profusus nepos b 15. a 36
L. Clodius Pharmacopola circūforaneus
b 23. a 26
L. Luceius nobilis historicus Romanus
a 22. a 19
L. Plotius Crispinus poeta incredibilis lo-
quacitatis & vanitatis a 62. a 46
L. Sextius Bruti perstudiosus cōsul a 45.
b 9.
Lucretia forma cōmendatur à flaua co-
ma a 51. b 18
Lucretilis mons in agro Sabino a 103.
b 22

Lucrinus lacus à lucro & quaestu, qui sit
ex piscibus a 208 a 9
Lucrum à luendo dictum a 70. a 24. &
a 420. b 39. non semper quaestum si-
gnificat a 367. a 20 luctum malum
damnum par. b 194. b 50
Luctari cum aliquo a 16. a 55
Luctatores cur oleo vncti c 151. b 25
Luculli luxus c 193 a 3
Lucullus luxuriam perduxit ad summū
b 155. a 22.
Lucus à luce dictus a 47. b 1 nemus reli-
giosis locis aut delubris vicinum &
ferè numini alicui sacratum a 450.
a 20 locus incaduus c 59. b 57
Ludere par impar b 173 b 12
Ludibrium pati, Græcè γελῶντα παίζεσθαι
a 93. b 48
Ludicra Horatio quid significant? c 12
b 10
Ludorum apparatus immodicus damna-
tus a 147 a 25
Ludus sumitur pro ioco & opponitur se-
rio b 11. b 30
Luna à lucēdo dicta Græcè σελήνη a 48
a 60 dicitur etiā, Hecate, Proserpina,
Diana, Trivia Lucina &c. de quibus
singulis suis videbis locis a 300. b 55
illius varia species a 223 a 12 sit è vario
ad solē sita a 195. a 53 coitus eius a 334
a 43 vaga dicitur, quia obliquo ince-
dit cursu b 102. b 30 & c 88. a 65
Lupa conuiuium comicum in amillas &
mulieres improbas a 404. a 20
Lupatum genus frani a 65. b 18
Lupinus maceratus bones aluntur, & pue-
ri lufitantes loco calculorum vinctur
c 66. b 54
Luporum visus noxijs, vocemq; homini
adimere in Italia creditus b 128. a 27
Lupus à Græco λύκος, Martis sacer a 104.
a 28
Lupus piscis λεῖπας b 139. b 28
Luridus color particeps palloris & nigro-
ris a 254. b 54 sumitur pro summe
pallidus a 371. b 19
Luscina quod lugubre, vel quod ante
lucem canat b 137. b 54
Lustrago herba a 111. a 54
Lustrones à lustru dicti b 20. b 61
Lustrum à luendo a 115. a 42 vel à luto,
vel per antiphrasin quod parum lu-
stretur b 92. a 51 spatium quinq; an-
norum a 176. b 6 & a 328. b 4
Lux ἀπὸ τῆς λύκος c 125. a 49 & a 271
b 24
Luxuria vnguentorum apud Romanos
a 51. a 22
Luxuria autores b 155. a 16
Lyaus dicitur Bacchus παρὰ τὸ λύνειν
a 299. b 4
Lyceus mons in Arcadia, Ioui sacer a 103
b 23
Lycambes maledicis iambis Archilochi
vexatus sibi met mortem consciscit
a 408. b 62
Lycæon rex Arcadia a 127. b 60
Lycia Asia regio: est etiam cæterua Afro-
tium

INDEX.

rum a 66. b 61
 Lycij Troianorum σύμαρχοι a 66. b 38
 Λύχρος παρὰ τὸ λυγρὸν ὄψος a 130. a 9
 Lycoris fusca Tibur profecta, ut candida fieret a 146. b 2 eadem quæ Cithæris b 18
 Lycurgus rex Thracia, ob contemptum Bacchi punitus. a 226. b 30
 Lycus puer ab Alceo in deliciis habitus a 144. b 64
 Lydia regio libi linosissima, eius mulieres omnes scorta a 64. b 18. a 1 ydo filio Atys nominata b 88. a 40
 Lydia scortum a 64. b 51 anus facta contemnitur a 124. a 50
 Lydij à Lydim filio Mizraim: primas prauitatis partes obtinent a 64. b 31 inuentores tessarum & talorum b 79. b 35 & b 217. b 64 maximâ fuerunt celeritate, & prompti ad seditiones b 88. a 50
 Λυδίζειν ἢ λυδίζεσθαι i. molliorem Lydiorum imitari b 88. a 55
 Λυδιστὴς ὁ βυλπτuarius b 88. a 55
 Lympha à Nympha a 158. b 5
 Lymphatus qui horrore aquæ in se ipsum dat se precipitem a 158. b 3
 Lynceus Aphareii filius & Ida frater, appellatus à ferâ lynce b 32. b 67 centum triginta millia passuum prospexit b 33. a 11
 Λυγνὺς, homo incredibili oculorum acie b 33. a 4
 Lynx animal maculosum. a 203. a 47 omnium oculatissima b 33. a 1 caussa c. 14 a 63
 Lynx quidam rex Thracia fuit a 203. a 45
 Lyra quasi Λύτρα: ab Apolline vel Mercurio inuenta a 84. b 14
 Lyrici dicuntur etiam melici poeta a 24. a 69
 Lyncorum nouem patria, genus & scribendi character a 24. a 27 argumentum proprium a 49. a 40
 Lyricus ab organo musico nomen inuenit a 24. b 9
 Λύτρον & λυτρότης quid significant? a 235. a 60

M.

Macedonico Senatusconsulto sancitum est, qui filio familiâs uiuo patre credidisset, restitutionem iure ciuili, patre mortuo non haberet b 27. b 26
 Macellum unde dictum? b 172. b 12
 Macer à Græco Μακρός c 67. b 8
 Machina adminiculum inuentum ad quiduis efficiendum c 196. a 61
 Machina phalanges & trabes rotundæ, quibus naues subducuntur a 45. b 62 significant & dolos a 46. a 2
 Macra i. magis aucta a 47. b 26
 Macre virtute, locum habet in approbatione facti & cohortatione ad incre-

mentum virtutis b 30. a 19
 Macri dicti, qui magmentum pollucant b 30. a 55
 Macrus quasi maceratus: dupliciter construitur b 30. a 31
 Macenas Cilnius, Cilnio vel Cillenius dictus a 5. b 44 ex illustribus & summis Imperatoribus ortus b 85. b 61 illius prosopæ a 321. a 18 fauor in literatos a 5. a 30 claræ eloquentiæ a 4. a 5 magister assentandi a 27. a 47 eius philoxenia a 213. b 56 morbus a 4. a 11 obitus a 5. a 10
 Menalus mons Arcadiae τὸ πρὸς τὸν μῆλαρον. a 103. b 32
 Menius siue Nani9 homo luxu d dictus ac profusus nepos b 15. b 34 barathrum macelli b 24. b 50 vagus scurra b 45. a 45
 Maonia est eadem quæ Lydia a 54. b 19
 Meonides Homerus rectius dicitur quam Meonius à patre Meone a 558. a 5
 Mareo à marcesco deductus b 24. b 55
 Mauius Athenis in carcerem coniectus inedit à obite a 47. a 37
 Magadis instrumentum musicum, quod nervus intenditur b 105. b 29
 Magi periti rerum diuinarum & mathematicarum a 130. b 61 Hæbraice Μαγιστὸς & Mebagim a 13. a 11
 Magis particula ab antiquis frequenter pro comparatiuo posita c 67. b 71. deflecta à voce μαγνόν c 13. a 50
 Magister, qui aliud magis ceteris potest vel à μαγιστὸς c 13. a 48 cuius auctoritate nitimur in quolibet re suscipienda a 265. b 65
 Magisteria in conuiuiis quæ fuerint? a 48. a 62
 Magistratus Romani ordinatim petiti a 12. b 39
 Magus vox Persica non nisi ex incestu progenitus a 78. b 44
 Magnanimitas, ornatus virtutum a 7. a 28
 Magnanimus μεγαλόφρων qui sit? a 82. b 37
 Magnesia contermina Thessalis a 268. b 47
 Magnitudo quid sit? a 99. b 50
 Magnificencia qualis virtus a 207. a 19 & a 382. b 26
 Maia filia Atlantis è Pleione Nympha mater Mercurii a 33. a 47
 Maiores non, nisi deficientie graduum nomine dicimus a 6. a 37
 Maiores unde dictum a 359. a 24
 Mala quæ mutari non possunt, æquo sunt ferenda animo a 122. a 66. & a 123. b 40. & seqq.
 Mala carmina si quis in aliquem scripserit iure plectatur b 124. b 20
 Mala sua minus agere quis ferret, si aliena etiam consideraret b 5. b 32
 Mala i. poma, in fine canarum apponi solita b 43. a 42

Μαλαχὴ παρὰ τὸ μαλακτεῖν, à molliendo & leuando a 143. a 51
 Mala homini infra oculos à forma & colore mali dicti, hominis tantum: à veteribus gena, sed non satis propriè dicta a 316. a 66 & b 3
 Malè intentionis aduerbium b 49. b 10
 Maledictis non est cum aliis certandum b 80. a 15
 Malignus à malo gignendo: opponitur benigno a 136. b 53
 Malis alienis ridere b 163. a 65
 Malitia est versuta & fallax nocendi ratio b 65. b 46
 Malobathrum à malaber & bathrum: dictum quasi folium Indicum a 182. b 8
 Μαλόνυ cera emollita b 29. a 8
 Malibinus appellatus Macenas ab Horatio & quæ de capsa b 28. b 20
 Malua quasi molua à molliendo a 389. b 13
 Malum, interiectio indignationis b 184. a 45
 Mamurrarum familia originem duxit à Fornius b 79. a 8
 Mana vel Mania Larium mater unde dicta? b 168. a 14
 Manare παρὰ τὸ μαρνέειν, verbum μεταβατὸν c 100. b 32 & c 134. b 55
 Mancipium dictum quasi manu captum b 216. a 64
 Mancus proprie manibus cassus c 192. b 7
 Mandare verbum donationis & accipiendi c 132. b 30
 Μακρόπαι ἐστὶν αὐτὰ καὶ φρόνησις τῶν ἰσχυρῶν b 16. a 40 vid. carceres
 Mane à manu prisco adiectiuo: sed substantiuè etiam usurpatur b 45. a 39
 Manere aliquem pro expectare c 52. b 19 διαδοχῶς usurpatur a 135. b 34
 Manes anima corporibus soluta, quid sint? a 47. b 47
 Mango negotiator mancipiorum, qui forme puorum certis pharmacis lenocinatur: differt à Venaliario c 191. b 47
 Manlius Torquatus quis fuerit? c 52. a 36
 Mannubia unde dicta a 28. b 61
 Mannus paruulus equus a 314. b 9 dictus quod manu duci possit, vulgo Burricus dictus a 397. a 31
 Mantica facta è corio & pelle b 93. a 66
 Mantilia dicta à manibus antea lotis c 54. a 36
 Manus pure pro uita inculpata & innocente b 65. a 57
 Manus tollere, signum letitiæ b 200. a 39
 Manuum ablutio ceremonia antiquissima b 174. b 54
 Mappa quasi manupa. quod è manu pendet c 54. a 29

I N D E X.

- M. Aemilius Scaurus senatorii ordinis princeps a 87. a 22
- M. Antistius Labeo, liberrimus Augusti assentator & responsator audacissimus & Iurisconsultus b 52. b 19
- M. Claudius Marcellus filius Octaviae sororis Augusti a 87. b 29
- M. Claudius Marcellus alter, qui fudit Hannibalem ad Nolam a 87. b 31
- M. Grafi auaritia b 4. a 23
- M. Curius Bentatus rarissima frugalitatis homo b 4. a 19
- M. Furius Bibaculus Cremonensis poeta b 196. b 40
- M. Tigellius Hermogenes Phamia nepos, Sardu b 15. a 4. intemperanter & libidinosè vixit b 40. a 10 nunquam cantauit rogatus b 43. a 8
- Maris color pro ventorum qualitate mutatur a 52. a 4 & a 315. b 22 & b 137. b 19 eius altitudo quomodo exploretur? b 15. a 59
- Mareotis pars Aegypti & Lybie a 158. b 13
- Margarita gemma nascentis in ostreo Berberi, albo eruo similis b 21. a 9
- Marica Nympha Minturnensis, Fauni vxor, alias Fauna a 292. a 7
- Maritus etiam de brutis dicitur a 412. b 36
- Marius amoris insania impulsus Heliadem amicam interemit b 174. b 5
- Marmor παρὰ τὸ μαρμαίρεν: candidissimum est parium a 223. a 30
- Marra instrumentum rusticum a 13. a 36
- Marrubij quasi circa mare habitantes a 284. b 1
- Mars dicitur ægus, quia per mutuas cades tollit homines a 85. a 38 propter adulterium cum Venere commissum, multa pecuniaria Vulcano persolunda à Diis condemnatus b 30. b 55 maleficus planeta a 216. b 57. eius vis exprimitur a 32. b 63
- Marsius confectator meretricum b 20. b 17
- Marsi populi Italiae, à Marso Circes filio profecti, venenis resistendi periti a 404. a 38 Alba vicini a 20. b 3
- Marsicum bellum à quibus concitatum a 284. b 3
- Marsya Phryx tibicen, cantado victus ab Apolline, excoitatus b 94. a 29 huius nomen fluius b 94. a 50
- Martia calenda cur festa a 270. a 58
- Martius campus expulsis Tarquinis, quorum prius fuit, Marti consecratus est a 65. a 42 & seqq.
- Martius mensis olim Romanis primus anni, Marti dicatus a 277. a 53
- Martij à τὸ μαρτυρῶ a 147. a 6
- Massageta populi Thracia a 153. a 68
- Massicus mons Campania Italica, optimi vini feracissimus a 17. a 45
- Massiliensium origo à Phocensibus a 435. a 41
- Mater vnde dicta? a 19. a 35
- Materia rerum Physicarum, secundum varios Philosophos varia c 88. b 5
- Matinus mons communis Calabria & Apulia a 435. b 36
- Matrimonia cum peregrinis & hospitibus contracta pro incestu Graecorum legibus habebantur b 99. a 41
- Matrona est, quae cum marito in manum conuenit b 37. b 46 & a 252. a 39
- Maturitas, industria celeritas, & diligentia tarditas c 12. a 49
- Maturum, valet festinum & ante tempus a 215. a 32
- Mauri terribiles a 33. a 26
- Mausoleum a 138. a 51
- Mazonomos, cauus & magnus discus, vel lanx, quae distribuiebantur alimenta ex lacte & frumento b 230. b 4
- Media nota crudelitas a 96. a 64
- Medi Romani & Graeci formidolosi a 140. a 32
- Mediastini in seruis operarii c 95. b 47
- Mediastinus seruus dictus, quod olet in medio semper velut positus b 220. a 51
- Mediatus παρὸν τῶν πραγμάτων a 158. b 3
- Medici iure aureorum annulorum ab Augusto donati c 99. b 28
- Mediocritas aurea b 15. b 65 omni re cutissima a 191. a 1 & a 193. a 11
- Meditari à Græco μετᾶν a 271. b 67 dupliciter construitur a 301. b 25
- Medulla dicta, quod in medio osium sit posita, vel quod illa madescat c 80. b 1. continuata substantia cerebri a 90. a 68
- Medus amnis Media a 191. a 12
- Megara Parcatum vna παρὰ τὸ μεγαλῆν a 136. a 19
- Μεγαλῆτις contemptor periculorum maris a 36. a 18
- Μεγαλλορρημὸν ἢ μεγαλόρροπος, magna loquens b 44. a 54
- Magilla à μεγᾶλος a 130. b 13
- Μέγχι de tempore & loco continuato dicitur a 65. a 24
- Μεῖωσις i. extenuatio, figura Rhetorica a 18. a 27
- Μέλαιρ nigrum pro pernitiosis & infamstis rebus b 71. b 43
- Μελαιρὸν vnde dicta? a 106. b 46
- Μελιχλωπος color remissè fuscus b 49. a 15
- Melici poeta iidem qui Lyrici a 24. a 69
- Melimelum malum, referens saporem mellis b 228. b 33
- Melitaus catellus a 64. b 57
- Melos à Græco μέλος differt à εὐδωδὸς a 250. a 15
- Melpomene Musa παρὰ τὸ μέλπωσαι a 122. b 63
- Membrana Pergami post chartas ab Eumenene inuenta b 70. b 6
- Memnon filius Tithoni & Aurora: Dux Aethiopum in bello Troiano ab Achille interemptus b 118. a 40
- Memor ἐπερχόμενος καὶ παρὸν τῶν πραγμάτων sumitur a 373. b 31
- Memphis hodie Messer dicitur, ciuitas celeberrima & ditissima a 311. b 61
- Menander Atheniensis, noua comædia scriptor, ad 80. fabulas scripsit b 158. b 14
- Mendacium dicere & mentiri quid discrepent c 14. a 3
- Mendax nullus diu later c 65. b 23
- Mendicitas est nihil habere b 23. b 34
- Mendicus à mendo, vel quod quemuis obuium preceatur, ut vita sua cibo & stipe medeantur: Græcè μετὰ τῶν πραγμάτων b 23. a 41
- Meneniorum familia Roma nobilissima sed stultorum secundissima b 175. a 33
- Menia columna vel adificia c 101. a 10
- Menipæ Satyra Terentii Varronis b 70. a 61
- Μένις Ira ἀπὸ τῆς μενέειν, quid sit? a 55. b 29
- Mens παρὰ μένος, quasi à vi & robore dicta a 80. a 68 vel quod in ea manent, quæ sensus suggererunt a 362. a 60 pro ui intelligentia c 11. a 1 pro voluntatis proposito, & cum animus geminatur c 95. a 65
- Mensa tenuis i. sine arte a 211. b 65 tripes b 44. a 60
- Mensa secunda ab Ionibus inuenta a 155. b 62. Latine bellaria, secundaria cana a 347. a 51
- Mentiri pro fingere & simulare a 349. a 39
- Mentum ab eminendo a 183. a 19
- Mercari ab Hebraeo Manean b 32. b 40
- Mercatores metu in tempestate solent exanimari a 15. a 16 inconstantes a 16. a 26
- Mercatoribus pleonexia omnem querelam adimit b 3. a 20
- Merces dicitur quod as mereatur, quiuis suo labore significat etiam prouenrum b 27. b 55
- Mercedes execrere capiti, est de sorte, statim ubi locatur pecunia seniori, vsuram demere b 27. b 46
- Mercurius filius Iouis & Maia a 33. a 43 dictus quod medius currat ab vno ad alterum a 72. b 11 vel quod merces curet a 72. b 13 autor Musica a 71. b 60
- Deorum nancius a 343. a 40 facultate sui caducei animas ad inferos mittit, vel inde ad superos reducit a 202. b 30 &

INDEX.

β 30 & a 74. α 31 inuentor Mercatu-
 ra & quaestus auctor b 160. α 38 ad fu-
 randum proclius a 72. α 66 facit ca-
 sum vocandi per i. a 72. α 37
 Merdus παρὰ τὸ μέγας ἐλάπος b 103. α
 57
 Merere à μέγας proprie dicitur, qui pro
 re vel opera accipit stipendium a 368.
 β 58
 Mereri est aliquid mercedis pro labore
 sumere b 14. β 35
 Meretrices libidinosae, natae pati a 64.
 α 43
 Meretricius quaestus unde ortus a 36. β
 38
 Meretricum dominatio c 37. β 10 frau-
 des c 117. α 40 voracitas domus b 25.
 b 58
 Meretrix mari comparatur b 20. β 63 to-
 gata prae se vndiqueq. spectandam
 b 22. α 1
 Mergus avis fluuiatilis, dicta quod se ire-
 tidem in aquam demergat a 418. β
 21 & b 141. α 10
 Μέγιστος παρὰ τὸ μέγιστον τὸν ὄψον dicitur
 cura a 106. β 54
 Meriones par Marti virtute bellica a 97.
 α 59
 Merita plus sunt quam officia a 326.
 α 9
 Messala Coruinus genus ducit a Va-
 lerio illo, qui a coruo in prelio ad-
 iutus Coruini cognomen retulit b 91.
 α 24
 Mestius Cicerrhus ἐνέπρος b 74. β
 31
 Meta à meriendo dicta a 10. α 68
 Metare a 208. β 37
 Metari agros i. limitibus circumscribere
 & concludere b 145. α 50
 Metaurus flumen Umbria a 342.
 α 64
 Metellus consul a 162. β 47
 Μετρωγόλεως qui sine? c 56. β
 40
 Methymna oppidum in Lesbo Insula b
 229. α 37
 Methymneus cognomen Bacchi à verbo
 μέθεμαι b 229. α 41
 Metonymia materia quid sit? a 15.
 β 38
 Μεταξύπτοι b 23. α 59
 Μετωπώνορος, frontifera à τὸ μετώπ
 α 22. β 10
 Metrum παρὰ μέγεθος, vel τὸ μέ-
 γεθος, à diuidendo dicitur a 96.
 β 22
 Metu pleriq. rem, quam metunt, pra-
 occupant a 76. α 11
 Meruere hoc differt à vereri a 205. β 18
 & c 14. β 1
 Metus quid sit? b 102. α 5
 Miles à mille, vel à mollitie, uer' ἀντι-
 πέσσειν a 42. α 3 a 54. β 26
 Miles ferox a 54. β 27
 Milesia Rosa a 90. α 22
 Micare digitis ludi genus b 173.
 β 12

Miletus c 115. β 20. Apollini sacra a 100.
 β 51
 Militaris dicitur de eo, qui ad militiam a-
 ptus, & qui eiusdem discipline peri-
 tus est a 118. β 51
 Militare de belli duce, & milite dicitur c
 45. α 26
 Militare stipendium olim b 26. α 43
 Militum querela b 3. α 8
 Milonius scurra vinolentia admodum
 deditus b 126. β 34
 Milorius nomen parasiti b 218. β 62
 Mimallonides b 24. β 43
 Mimas Centaurus b 252. β 43
 Mima quoque mulieres fuerunt b 24.
 β 11
 Μίμνιδας est imitando aliorum mores &
 gestus, dicta & facta effingere b 116.
 α 62
 Mimus παρὰ τὸ μιμνιδᾶς b 24. α 46 b 116
 α 63 fabula parum modeste dicax &
 ab vno solum regi solita, sine exodiu,
 sine tibicinibus & corporis motu b
 116. α 56 vel sermonis cuiuslibet mo-
 tus sine reuerentia vel factorum cum
 lasciuia imitatio b 116. α 64
 Μίμνις simia dicta quod sit imitatrix ho-
 minum b 117. α 15
 Mimi Laconice quomodo appellentur
 b 24. α 48
 Mimnermus Poeta Elegiacus Colopho-
 nius vel Smyrnaeus quando vixerit c
 62. α 40
 Minari pro ostentare b 157. β 67. ab emi-
 nendo b 158. α 13
 Minotauri unde orti a 108. α 34
 Minores tantum dicimus deficientes
 graduum nomine a 6. α 33
 Minos Iouis & Europa filius a 134.
 β 16
 Minturnae c 52. β 49
 Misere aduerbium intentionis non mise-
 rationis a 101. α 48
 Μισέωμις c 38. α 45
 Miseros inuare est animi magnifici, at-
 que Deum incitantis a 73. β 10 a 168.
 α 37
 Misericordia definitio b 24. α 81 b 152.
 α 50
 Mittere cum infinito est cessantis a 160
 α 56
 Mitulus piscis Gracii videtur appellari
 μῦς b 185. α 60
 Μισέωνες, altero parente Graci, altero
 Barbari b 99. α 44
 Moabitum Rex τοῦ βασιλέως, effossor se-
 pulcrorum a 138. β 30
 Modus à μέτρος curauit b 15.
 β 68
 Modus in omni re optimus tenendus b 17.
 β 14 b 19. α 30
 Modum pauci tenent b 19. α 33
 Moechus παρὰ τὸ μὴ ὀνόσας a 125.
 α 65
 Moecha sua bona non poterant legare a
 264. β 19
 Moechi pauperis poena a 125.
 b 23

Μοιραία pecuniaria diuitis adulteri
 poena unde dicta b 30. β 68
 Μοιροῦμαι, absolute, & translatiue po-
 situm b 31. β 9
 Μοιροῦμαι b 30. β 16
 Mola b 170. β 37. illius conspersio in ritus
 b 170. β 52.
 Molere pro subagitare b 37. α 45
 Moles à monendo a 207. β 33 a 235.
 β 45
 Molibo pro molliam a 304. β 3.
 Molossia pars Epiri a 408. β 27
 Molossus canis a 408. β 20
 Monere quid differat c 45. β 36
 Monasteri Rex Pariborum & Perfarum
 a 263. α 50
 Μονῶπις Cyclopes a 47. α 13
 Monstrorum aliquot ortus a 108. α
 34
 Μοῦσος solidipes a 108. β 4
 Monychus Centaurus a 108. β 3
 Monumentum quid a 30. α 53. unde
 dictum ibid. 56. c 2 68
 Monumenta mentis, pluri facienda
 quam corporis a 324. α 27
 Monumenti ratio qua fit b 102
 Mora à Graco μόρα a 135. α 3 2 8 πῶλον
 χρόνος non diuturna mansio a 137.
 β 55
 Moralis Philosophia c 33. β 54
 Morbus & vitium a 158. α 26
 Morbis tribus canes laborant c 196.
 β 21.
 Morini vltimi hominum à Romanis ha-
 biti a 152. β 59
 Moror pro habito a 173. α 64
 Morosus b 199. β 33. a 70. β 13
 Mors c 110. α 35
 Morti omnes homines destinati a 133. α
 18. a 135. 38. & 50 c 189 β 45.
 Mortalis a 42. β 30
 Moribus modis appetitur a 40. α 46
 a 216. β 38. omnibus aqua a 41. β 44.
 a 42. β 29. a 44. α 48.
 Mortis imagines a 49. β 18
 Morfincula a 90. β 16
 Morus Ἀνδροῦ πορνείου quod tardissi-
 me germinet b 184. β 37. fructus eius
 stomacho noxius b 184. β 30
 Morycho stultior b 159. β 57
 Mors à νόμος a 346. β 22. a 307. β 43. a
 346 β 24. a 341. β 49 a 378. α 36. a 346
 β 28 & 37
 Moses inuentor Hexametri c 219.
 α 51
 Moses à radice Masach a 127. β 26 vel
 Aegyptiaca voce Μωϋ a 127. β 28
 Mox de futuro dicitur non multum re-
 moto a 163. β 22 a 450. α 43
 Mulciber unde dictus a 47. α 40
 Mulier à mollitie a 159. α 7 non impe-
 ret a 30. β 63.
 Mulieres Aegyptia tractant forum &
 negotia a 31. α 3 imperant viris ibid.
 13 coniugia ad ministrant a 48. α 65
 causa bellorum b 53. β 38
 Mulierum tres ordines b 31. α 46
 Muliebris natura a 436. α 31

I N D E X.

Mulsi commendatio b 85. a 10
 Mulus piscis à colore molliorum calceorum, quos Festus vocat mulcos b 139. b 42. & 53
 Mundicia simplex a 47. a 40
 Mundus Aristoteli æternus a 101. a 38
 Munus in æquos a 318. a 53
 Munus seu officium a 337. a 37 donum ibid 40 quid à dono differat a 359. a 35
 Murex a 212. b 52
 Muria à mari b 188. a 2 ius piscium & liquamen ibid a 3 est trium generum ibid a 4
 Murex vuguentarius b 23. a 17
 Murex verruca à similitudine formicæ b 52. a 3
 Myrmillones qui dicantur b 203. a 43
 Myrmex παρὰ τὸ μῦρμιξ, formica b 12. a 10
 Muse semper amantur a 335. b 64 vnde dicta a 127. a 44 & 49 ad Musas Cupido non aduolat a 110. a 25
 Musarum nomina a 127. b 9 ab Hebræo Musar a 127. b 9
 Mustela c 67 b 5 duum generum ibid. b 3
 Μῦθος, λόγος ὁ ἀληθὴς, εἰς τοὺς ἀνθρώπους c 34. a 6
 Mutulus à mutui, truncatus b 83. b 45
 Muto pro mentula primum vsus est Lucilius b 32. a 33
 Myrtilus Pelopis auriga, Hippodami calumnia in Myrtoum mare proiectus, ope clypei emerfit a 15. a 1
 Myrtoum mare à Myrtilo dictum a 14. b 69 Pars maris Aegæi valde procellosa a 47. a 42
 Myrtus μύρτις, Veneri sacra a 53
 maris littori adnascitur a 44
 Muliebris morbus medetur 46. duplicis coloris a 126. a 48 viridis 16. pulla 57. duplex Romæ ante ædem Quirini a 47. a 61 Eà quondam conuua ornati a 47. a 51 ouantes etiam ibid 60 Imperium affectantes 67
 Mysteria profanis dicere impium a 453. a 60

N

Nabathæi punierunt eos, qui rem familiarem minuisse b 165. a 3
 Naca sordidus & flagitiosus solum natus b 94. b 21
 Νάκκιν ἀλγία ἐν τριχοῖς b 94. b 30
 Nania c 165. b 15 quodlibet vulgare dictum ibid b 14 c 20. b 16 quid sint & vnde dicta ibid a 66 a 230 b 13 & a 318. b 40
 Nauis Poeta Campanus bellum Punicum scripsit c 153. a 52
 Nauis i. macula minima probrosa b 92 a 43
 Naiades Nympha fluuiales & fontana a 310. b 13 vnde dicta ibid b 14. & 15

Nanciscor verbum fortuna proprium a 279. a 12
 Nancisci qui dicatur c 102. a 50
 Nanus Augusti b 176. a 59
 Nardus & nardum dicitur a 40. b 60 triplex a 197. a 50 eius Erymon ibid. a 55
 Naribus contemptus & fastidium significatur b 89. a 23
 Nasidienus qui fuerit b 226. a 64
 Naso suspendere adunco i. subsannare b 89. a 18 Gr. ἀντιπρὶς
 Nasus iuxta proportionis in puella commendatur b 33. b 17
 Nasus adunco est certum animi excelsi ac verè regii argumentum a 100. a 50
 Nasturcium herba in 4. gradu calida & sicca b 137. b 4 quod nasum torqueat dicta b 137. b 67 Venerem cohibet, a minimum acuit b 138. a 2
 Natalis dies semper veteribus genialis habitus a 364. a 17
 Natalitia dare a 365. a 16
 Natationes in dulcibus aquis & fluuialibus sanis corporibus minus nocent b 125. b 19 sed quæ in paludibus sunt, stagnis & lacubus perniciosa sunt b 125. b 21
 Nataturi prius vnebantur contra frigus aquæ & torporem membrorum b 125. b 23
 Nates ab innitendo dicta b 33. a 56 homini non nimium turgere possunt b 33. a 57
 Natus vocis Syntaxis triplex a 129. b 34
 Natura desideris certos terminos statuit b 21. a 38 à Natura lms & leges b 41. b 44
 Natura nihil iustum aut iniustum b 42. a 23
 Naualis actio & in pugnis ordo a 415. b 40
 Naues rostrata χαλκίβολοι vnde dicantur a 15. a 43 & 45
 Nauigationis tempus commodum & incommodum a 46. a 4
 Nauigatio periculosa ibid a 5
 Nauis dicitur hospitium cuiuslibet a 367. a 1 à Gra. ναὺς ib. a 58
 Nauis partes a 92. a 51
 Nauis eiusq. partium Allegoria a 94. b 18
 Nauium inuectores a 39. b 13 appellationes ib. b 25
 Ναὺς παρὰ τὸ ναεῖν ἢ νείπειν, ab acervando & fluendo a 36. a 52
 Nausea dicta à nauis a 416. a 59 Item ab Ionico ναύσια c 23. b 45
 Nauficaa filia Alcinoi Regis Phæacum a 235. b 1
 Nauta vita mortisq. contemtor & cliens a 36. a 1
 Nauta pauidi a 15. a 11 Mergis similes ib. a 31 audaces a 39. b 12
 Nauta nauigia nauifraga Penatibus consecrabant a 52. a 42
 Nautica artis commoda a 26. a 4

Ne particula interdum redundans b 117. a 42
 Ne, verbo caue non posse subiungi tradunt Grammatici contra bonorum auctorum testimonia c 93. a 3
 Νεαρά παρὰ τὸ νέειν a 184. b 62
 Neapolis vrbs Italia, vicina Capren a 403 a 30
 Nearchus vnde dictus a 197. a 48
 Nebula à nebula b 15. b 47
 Nebula vaporifera, exhalatio aquam nō gignens a 149. a 11 ab obnubendo a 28. a 16
 Nec vocis Syntaxis b 9. a 3
 Necatus ab enecto quid secundum Grammaticos differat c 71. a 6 a vnde derivatur ibid a 17
 Neceitas a 149. a 11
 Neceitas Dea a 42. a 22 fatalis 23. est firma & immutabilis providentia sanctorum a 447. a 16 dea Patrum a 42. a 22 a 306. b 46 Fortuna comes ibid. b 51 ἀμαρ μὲν ἢ περὶ μὲν a 151. a 55
 Nectar & Ambrosia quid significant Poetis a 91. a 35. & seqq
 Nectar, quasi quod nec acquiri ne possideri queat ab illo homine a 91. a 51
 Nectare adumbratur similitudo diuinitatis a 91. a 64
 Nefas quod per Deos dari vel fieri non licet a 41. a 50 Constat cum infinito a 158. a 3 a 79. a 15
 Nefastus dies quomodo Græce dicatur & describatur a 201. b 44
 Negotium dicitur à Negatione oij b 98. a 11 aliquando pro difficultate & molestia sumitur b 129. b 4 ἀχολία ἢ ἀπαρρητοσύνη operis & olei c 148. b 4
 Nemo i. nec homo b 8. b 14 pro nullus ponitur ib. 13
 Nemora veteribus etiam in septis domorum fuerunt a 275. b 18
 Nemus à numine παρὰ τὸ νέμειν est locus arboribus consitus & pascuis a 22. b 24
 Nempes aduerb. ἀνταρπνὴν apud Lat. eruditius subicitur, quam exprimitur b 14. a 20 Græce δὲ ἀνταρπνὴν, ἀνταρπνὴν & c b 14. a 18
 Neobule vnde sit dicta a 280. b 24
 Neomēnia dicitur quasi nouus mensis a 390. a 44
 Nepotes à Græco νέπος quod propriè valet ἀπὸς pedibus carens a 32. a 60
 Nepotum in descensu appellationes a 6 a 33
 Neptunalia quando celebrari solita a 318. a 31
 Neptunus Saturni & Rhea filius ibid a 22. παρὰ τὸ νῆπειν a 137. a 9 a 318. a 25 frater Iouis a 37. a 53 Deus maris & terræ a 318. a 26 Epitheta ipsius: ἐννοσίγαιος παρὰ τὸ ἐννοεῖν τὴν γῆν a 38. a 8 & a 137. b 8. 9.

INDEX.

Mox leuiter concutiens terram a 38. a
84. 137. a 60. γαλαξίας Dorice a 137. a
67 a Nuptu dicitur b 8. a 46. Laome-
donti suam operam locauit ad con-
structionem Pergamorum a 244.
45 sponsor multa, a Merce, Vulcano ob
adulterium cum Venere commissum,
soluenda b 30. b 66
Nequam dicitur, quod non est quicquam
b 165. a 47
Nequeo cum particula quin sequente
sumitur b 125. b 2
Nequitia pro flagitiosa libidine usurpa-
tur a 286. a 54. dicta quod nihil queat
a 286. a 67. luxur est vitæ prodigium a
286. a 67
Nereus Ponti filius a 95. b 55 & Terra a
96. a 1. sumitur pro mari a 95. b 63
Vaticinandi peritus a 96. a 2. dicitur
a 96. a 9. cur senex dictus a 95.
b 60
Nerione verbum Sabinum, quo virtus &
fortitudo significatur c 90. b 6 a Gra-
co νερόν ibid. b 11
Nero idem a νερόν ibid. verbum Sabi-
num significat a 342. a 34
Nescibet a radice Nescibet mordere, su-
nus Hebraeus b 26. b 49
Nescius cedere vel vinci a 55. b
46
Nēcos παρὰ τὸ νεῖν a 355. a 45
Nēsoa anes a νεῖν natando ibid. a
47
Nestor dictus Pylius ab vrbe Pylo in Pelo-
ponneso a 97. a 25. Auctor concordiae
inter Agamemnonem & Achillem c
35. a 40
Nēru ima chorda tetrachordi Luna de-
stinata b 43. a 65
Neuρόωτες Circulatores, qui imaginum
lorum motus fiducialis, vi saltare vi-
deantur moluntur b 220. b 30
Nicaea Metropolis Bithiniae a 152.
a 2
Nūctipia ἐστὶν αἰῶν pro uictoria celebrare
conuiuium a 157. b 17
Nigrum ex doctrina Pythagorae ad na-
turam mali pertinebat a 155. a 38
Nigri oculi ad aspectum veteribus venu-
sti a 144. b 65
Nigrum sumitur pro infausis ac perni-
tiosis rebus. Graecè τὸ μέλαν b 71. b 43
vel improbitatis argumento b 71.
b 66
Nilius exortu Canicula exundat a 104. b
36 a 367. b 33 fecundat sua eluue Ae-
gyptum a 104. b 38 dictus quasi vēr-
idos a 245. b 43 post Gangem, Indum
Istrum, maximus fluminum memora-
bilium a 375. a 17
Nimbis παρὰ τὸ νεῖν a 212. b 56 densa
vaporum conglobatio, aqua fecun-
da ibid. b 58 ventos & pluuios significat
ibid. b 65
Nimirum particula confirmans & de-
clarans c 76. b 30
Nimrod primus autor insaniae venatica
a 19. b 31

Ninx ningit a verbo ningit a 25. a 8 Graecè
χιών a 69. a 23 est humiditas è nubilo
concreta a 28. a 30
Niobe filia Tantali a 115. a 55 soror Pelo-
pis, vxor Amphionis a 348. b 60
Niphates quibusdam fluuius Armenia a
190. b 60 quibusdam mons b 61. a 2
τὸν νεῖν a 67
Nirei pulchritudo a 296. b 51
Nisi particulam boni aurores postponunt
vocib. nihil aliud nullū aliud b 30. a 4
Niti verbum, locum habet in rebus ope-
rosi ac periculosi c 92. a 11
Nix a nube & nebula, & hac ab obnu-
bendo terram a 28 a 16 quomodo fiat
a 28. a 30 a 69. a 23 παρὰ τὸ νεῖν a no-
uitate a 28. a 37 Gr. χιὼν a 69. a 23 Est
humiditas è nubilo concreta a 28. a 30
Nobiles dicti, quod eorum virtus nota sit
a 291. a 16 a nosco quasi noscibiles a
291. a 50 & b 89. a 57
Nobiles erant non solum Patrij sed &
plebeij b 85. a 60
Nobilitas differt ab εὐνοίᾳ b 89. a 49
nihil aliud nisi cognita virtus b 86. a
46 b 89. a 59 in Rempub. meritis com-
paratur b 59. a 53 non generis splendo-
re & opibus, sed sola virtute definien-
da b 85. b 64
Noctiluca, Luna Epitheton a 349. b 56
Nomentanus nepos profusus b 155. a 30
Nomen edere i. proferre b 183. b 46
Nomina oportet sumere, rebus ipsis, verè
talibus vicina & propinqua b 49. a 35
Nomina secundū Platonem consilio viri
Logici imposita b 42. a 1 secundum E-
picurum natura instinctu & utilitate
b 42. a 2 secundū sacras literas ab A-
damo, naturā adhuc integrā b 42. a 11
Nomina facere, est pecuniam sanctori b
36. b 57
Nomina è cognominibus nata c 92. a 11
Norici populi alpini vicini Rhatu, ubi ef-
foditur ferrum a 101. a 23
Nosse aliquem de nomine, videtur oppo-
ni τὸ νοῖν de facie b 107. b 32
Notus a no priuandi particula & θάο
286. b 32
Notus ventus, qui λευκός ab humida
albedine a 38. b 17 & a 61. b 61
Apyēsus a 61. b 62 παρὰ τὸν νεῖν
dictus, quod aestuosa humiditate pa-
scatur a 406. a 1 Epitheta: Vdus, εἰ-
δος, νεῖν, αἰὲς a 40. a 18 albus a
61. b 61
Nouerca perpetuū habet Epitheton ma-
lorum effectuum a 401. a 27
Nouendiales pulueres a 441. a 67
Nouii fratres acerrimi seneratores b 94.
a 66
Nouilunij dies rusticis selsus a 303.
a 25
Nouitatis studium hominibus innatum c
146. a 8
Nox & somnus imagines mortis a 49.
b 18
Nox dicta quod oculis noceat a 70. b 38
eius partes a 269. a 26 a verbo νεῖν

νεῖν, incito, stimulo a 70. b 45 est pri-
uatio Solis & caligo diei contraria a
70. b 49 eius verior definitio a 70.
b 53
Nubere propriè virgines dicuntur quum
capite velato viris traduntur b 198. b 2
pro operiri & tegi sumitur c 109. b 4
Nubes a nubando calum b 198. b 4 c 109.
b 51 ibid est Gr. vocis νεῖν Erymon cen-
dens semper cum diis est a . b 33
Nuga a non & ago a 107. b 3 b 173. a 46
vel ab hebraico noguech b 173. a 48 vel
ingab c 114. b 58
Numa cum Aegeria Nymphæ congressus,
& ab ea leges edoctus b 36. a 11
Numa curibus natus, sepultus in Ianiculo
a 138. b 20
Numentia celeberrima Hispaniae ciuitas
a 199. a 24
Numerus orationi quid sit c 214.
b 66
Numerus pro homine inutili & contem-
pro c 37. b 56
Numidia marmoris & ferarum ferax c
80. a 5
Nummus dictus a Numa c 19. a 67 vel po-
tius παρὰ τὸ νοῖν a 19. a 68 vel
νόμος c 60. b 23 usurpatur saepe pro
signata pecunia c 19. b 4
Nummorū adulterinorū Epitheta Gra-
ca b 4. b 3
Nummo aliquid addicere, genus simu-
lata emptionis in re testamento acce-
pta b 200. b 58
Nunc duplex quid significet a 17. b 31
Nunc de preterito dicitur b 183. b 17
Nuncius dicitur παρὰ τὸ νεῖν a 75. b 31
vel a nouitate a 11. b 32
Nunquid vii, quomodo usurpatur a 108.
a 9
Nuper non de momentis & horis, sed de
diebus & mensib. dicit a 93. b 60 Gra-
ecè ἀπὸ τῶν μηνῶν & ἡμερῶν a 93. b 67
Nuptiae tempestiuae iuuenum & puella-
rum quæ sint a 120. b 56
Nux Tarentina i. e. molliuscula a 137.
b 22 nux arbor a nocendo dicta b 145.
b 8
Nύμφα dicta τὸ νεῖν φάινεται quod sem-
per appareat adoloscensula, vel re-
cens nupta a 22. b 63 vel demonum
muliebri forma a 23. a 7 tantum mille
annos viuit a 47. b 17. multorum ge-
nerum a 23. a 14
Nyssa alter vertex Parnassi a 84.
b 48.

O.

Oδύσεος secum confabulari a 70.
b 30
Ob iniunctura valet ferè contra
b 31. b 49
Obeso nimis corpore si quis sparta videre-
tur, infamulo loco habebatur b 143. b 61
Obire pro mori a 229. b 21
Obiurgatio careat contumelia a 107. b 14
Obiurgare quid differat a monere

I N D E X.

Obliuere dicitur de rebus inopinatis, sicut
 & off. rre b 8. p 48
 Obligatio olim scriptura fiebat, & no-
 minibus dicebatur fieri b 163. p 43
 Oblimare vel à lima, imminuere, ar-
 nuare b 31. p 51 vel à limo, limo ob-
 ducere & corrumpere b 31. p 60
 Oblimare aliquid, i. perdere b 31. p 50. &
 32. p 11
 Oblivio λήθη quid sit a 272. p 4
 Obnoxius, qui pœna est obligatus ob de-
 lictum & noxam b 217. p 33
 Obrui proprie dicuntur ea, quæ pondere
 vel copia opprimuntur c 109. p 28
 Obscenum vel à cœno b 29. p 66
 vel ab Oscu campanis b 30. p 7
 vel potius Obscenum à scena b 29. p
 66 b 80. p 8
 Obsecrare, poscere, petere, postulare a
 144. p 33
 Obsecrare per nomen carissimi sibi cu-
 iusque solebant veteres b 43. p 29
 Obseruare à colere quid discrepat a 446
 p 22
 Obscurum i. opertum a 109. p 30
 Obsolesco ex ob & oleo a 193. p 44
 Obsoletus, nimis antiquus, vilis a 193.
 p 43
 Obstinatus est obsfirmatus, à tenendo di-
 ctus a 278. p 16 vel qui aliquid in al-
 terius periculum conatu facit ibid.
 p 18
 Obstipus est qui in alterutrum humerum
 flectit caput b 199. p 37
 Obtestandi modi c 71. p 50
 Obtestatio est precatio cum mentione ea-
 rum rerum, per quas petimus a 440.
 p 36 & c 71. p 55
 Occupo i. anteuerto a 108. p 20
 Oceano ὠκεὸς τὸ συνέωσιν ὕδατος, lat. à celeri
 collectione a 40. p 44 curruber dica-
 tur a 153. p 32
 Ocrea παρὰ τὴν ὀπίρην b 172. p 38 vel à
 crure b 172. p 40
 Octauus quidam nimia hariolorum si-
 ducia periit a 77. p 19
 Oculilices ad concupiscendum a 19.
 p 48
 Oculos ab occultendo, quod cilicium teclum
 lateat a 40. p 58 Gr. ὀφθαλμοί, ὄψις
 & c. a 40. p 60
 Oculitus amare a 329. p 40
 Oculorum finis a 93. p 10
 Oculus ὄμμα Aeolice ὀππα b 15. p 42
 Oculus obliquus pro maligno c 96. p 59
 Oculi vni animalium homini deprauan-
 tur b 49. p 62
 Oculos eripere, effodere b 195. p 55
 ὄχῳ sustentaculum παρὰ τὸ ὄχῳ a 90.
 p 63
 Ode à Gr. ὁδὸς contracto in ὄδῳ a 3. p
 27 proprie conuenit Lyricis a 3. p 31
 modulatus sermo a 3. p 34 hoc differe
 ab hymno, quod ad quoslibet honores
 celebrandos pertineat a 3. p 58 illa ta-
 men differentia interdum negligitur
 a 3. p 60
 Odium ab inuidia quid differat a 158.

p 59
 Odium obscurum pro similitate c 96
 p 64
 Odyssea Homericæ ad commendationem
 morum accommodatior, quam I-
 lias c 36. p 35 eius summa c 31.
 p 34
 Oenone Nympha amica Paridis a 140.
 p 38
 Ofellus Titulus Satyra 2. lib. 2. Horatij b 8.
 p 61 Stoicus b 136. p 12 proscripius ab
 Augusto b 145. p 42
 Offendere opponitur τὸ defendere a 103.
 p 36
 Offerri dicitur quicquid expectationem
 prauem c 20. p 30
 Officere pro contra facere b 110. p 46 po-
 nitur absolute & pro dandi casu b 31.
 p 45
 Officia minus sunt quam merita a 326.
 p 9
 Officina Cusoria τὸ χαλκουργεῖν a 49.
 p 9
 Oivos ὄτι δὴ δαί, ὅτι ἐχέει, ποιεῖ τὰς νόμους
 τὰς c 92. p 26
 Oivocνωπία ab auiibus inspiciendis dicta
 c 22. p 64
 Oivέχοος pincerna & pocilentor à fun-
 dendo vino a 140. p 59
 Oisopartos superius ventriculi orificium
 a 55. p 9 desinitur ab Arist. b 25. p 39.
 eius Etymon ibid. p 47
 Oisέρις, ὁ μέρους ὀχέειν b 7. p 36
 Olea nigra & immatura facile corrup-
 pitur stomacho malo b 141. p 10
 Olei Viriutes a 66. p 11 a 67. p 11
 Oleo cur Athleta vñcti a 67. p 28
 Oleo verbum μέτρον b 30. p 10 nullo adie-
 cto qualitatis aduerbio retrum odo-
 rem significat b 30. p 12
 Olere est hominis delicatuli b 29.
 p 28
 Olere hircum, spurci & immundi b 29.
 p 29
 Olim Gr. πῶς ἢ πάλαι interdum infiniti
 interdum prateriti, interdum futuri
 temporis a 193. p 17 b 11. p 44 vñctū
 in principis fabularum narratio-
 num c 21. p 46
 Olivetum locus oleis confusus a 208.
 p 37
 Olor παρὰ τὸ ὄλον ἢ ὀλοῦν a 318.
 p 36
 Olores ad cuneatam Liburnicarum simi-
 litudinem volanti a 383. p 43 cur pur-
 purei dicuntur a 318. p 16
 Olympia ab Hercule è spoliis Augiæ, vel
 Oenomaο, vel Pelope instituta a 9. p
 46 & 55 ab Iphiro Eleo renouata a 9
 p 48 inter Ossam & Olympum cele-
 brata a 9. p 61 in honorem Herculis vel
 Iouis Olympici a 9. p 8 quinto quoque
 anno a 9. p 9
 Olympia numero multitudinis pro certa-
 minibus Olympicis c 21. p 46
 Olympiacus potius dicendum quam Olym-
 picus a 9. p 57
 Olympiaci stadii decurrendi mo-

dos a 9. p 65
 Olympicus spectaculis fœminis interdi-
 ctum c 21. p 25
 Olympias quadriennio terminatur
 Olympionica vide victores certaminum
 sacrorum
 Olympi nomine sex insigniuntur montes
 a 9. p 28
 Olympus mons Macedonia, templum
 deorum antea dictus a 9. p 31. a 251. p 5
 quasi ὄλος ὁ αἰὼς quod totus splen-
 deat, vel ὅτι ὄλῳρ ὁ πᾶς quod oculos
 perdat a 9. p 12
 Omasum, secundus animalium rumi-
 nantium ventriculus asper, cancellatus
 & crustatus b 196. p 12 mēbrana et-
 iā serosa & adiposa int. stinis & ali-
 quot visceribus circumtensa & super-
 natans b 196. p 35
 ὀμῖον ὁ δὲ particularum vsus a 14. p 7 o-
 mne à toto quid Seruio differat c 13.
 p 1
 ὄρεος vñde b 117. p 44
 ὄρεος παρὰ τὸ ὀρέειν τὸ ὄρ, Atci ef-
 sentia vel veritate inquirenda a 3.
 p 60
 Onyx proprie vnguis & vngula a 365.
 p 62 improprie gemma: item genus
 marmoris a 368. p 64
 Opera actio & persona ipsa a 60. p 41
 Opera & culpa quomodo distinguantur à
 Donato c 59. p 41
 Operari verbum sacrorum a 284.
 p 17
 Opera pretium idem valet, quod magni-
 faciendum est b 30. p 23 interdum id
 quod fructum adfert b 30. p 29 dua v-
 big, voces sunt b 30. p 33
 Operosus ἐργαστικὸς a 236. p 9 ἢ παρόντι-
 ὁς a 280. p 18
 Opes omnia denotant, quibus homines
 plurima possunt a 200. p 30 a 321. p 56
 dies noctesque possidentem cruciant
 b 4. p 20 nullius propriæ b 146. p 14 ex-
 pectantur vt colati: diuitiæ vt vitæ
 c 87. p 5 magis sint administra vitio-
 rum, quam virtutum b 87. p 20 ho-
 minibus amicos, honores & poten-
 tiam conciliant b 165. p 54 illarum v-
 sus & abusus b 4. p 20 ὀφθαλμῶν mor-
 bus ex inflammatione membranarum
 ocularium c 14. p 30 ὀφθῖς vñde b 46.
 p 20
 Opimus ab opibus vel opere, Gr. ἰπὶ πόλεος
 fertilis ac diues a 61. p 15 vel ab ope
 terra dicitur a 142. p 39
 Opinor in coniecturis locum habet b 50.
 p 57
 Oppidum ab ope danda dictum a 16.
 p 25
 Ops terra est a 137. p 3 ὀψιός qui serd sa-
 pit a 101. p 66
 ὀψον est omne id quod cum pane come-
 ditur b 26. p 6 iucundum cibi condi-
 mentum b 26. p 7. & 38. vñde dicatur
 ibid. p 12. & 14
 Opsonare, id est, emere obsonia ibid.
 p 32.
 Opsonator,

INDEX.

Opsonator, emptor opsoniorum ibid. a 27.
Opsonium ἐκ τῆς ὀψωνίας b 26. a 40.
eiusdem notione cum ὀψωνίῳ ib. a 42. si-
mitur pro stipendio militari ibid. a 43.
Opsoniorum genera b 182. a 11.
ὀψωνίῳ qui opsonia emit & cōdit b 26. a 19.
Optandi verbum ὀπναι b 30. a 23.
Optare pro optionem habere eligendi b 93.
a 32. militare verbum ibid. 37.
Optimates, primores, ἀριστοὶ b 129. a 22.
Opus ἔργον τὸ ἐπὶ τῇ ἀποτέλει b 60. a 42. finis & fru-
ctus operis ibid.
Opus ἀποτέλεσμα ἀλλήλων per convenienti-
am in usu Latino est b 133. a 23.
Opus vrbs Locridis a 130. a 68.
Oratio quasi oris ratio a 142. b 25.
vel τὸ τῆς ἀποτέλει ib. 226. vel ab ore
b 127. b 4.
Oratori qua vitanda b 24. a 52.
Ὀρεὶς spectabilis & spectatu dignissi-
mus a 25. b 31.
Orbitus praeceptor Horatii plagosus
c 154. b 20.
Orca vas angusto ore & amplo ventre
b 188. a 15.
Orcus deus & filius a 223. b 52. Bithynia
flumen a 223. b 54. per quod superi iu-
rant b 56. dictus ab ὄρε & a 135. a 28.
Festo ab virgendo quasi virgus a 135.
a 27. alias summanus a 223. b 64.
communis omnium patria a 173. a 59.
Orco agere, demittere, pro detrudere ad
Orcum b 197. b 24.
Ordinare verbi Syntaxis a 167. b 36.
Ordo à Gr. ὄρεσις a 245. b 13. compo-
sitio rerum aptis & accommodatis lo-
cis a 245. b 16. accumbentium ad men-
sam b 227. b 1.
ὄρεσις in montibus cubans venator
a 19. b 28.
Orestes Clytemnestram matrem occidit
a 65. b 67. b 153. b 23. τὸ τῆς ἀποτέλει, ἀνό-
τατη nature immanitate b 166. b 17.
Orgia τὸ τῆς ἀποτέλει a 233. a 17. vel po-
tius τὸ τῆς ἀποτέλει τὰς ἀμνηστίας ἀποτέλει
a 233. a 19.
Oricum oppidum Ciliciae a 267. b 58. in
sinu Ionico situm b 28.
Origines vocum quomodo intelligenda
a 17. b 61.
Origo nympha & meretrix tempore Cice-
ronis b 31. b 26.
ὄρεσις & τὸ τῆς ἀποτέλει a 135. a 28.
ὄρεσις notio communis separatim restrin-
gitur ad Gallinam a 329. a 45.
Ornus arbor gracilis & procera, ὄρεσις
τὸ τῆς ἀποτέλει a 70. a 14. vel genus fraxini
fylustris folio latiori a 70. a 16.
a 190. a 7.
ὄρεσις ὁ τὸ τῆς ἀποτέλει ἢ τὸ τῆς ἀποτέλει
c 176. b 43.
Orpheus carminum pater, à quibus natus
a 85. a 30. Muscam didicit à matre
Calliope a 85. a 33. paderastia infamis
a 360. b 33.
Osci populi Campania b 80. a 3.
Oscines aues, quae ore canentes faciunt
auspicium a 314. b 32.

ὄρεσις b 15. b 60.
Oscula ab ore dicta vel oscillo, paruo ore
a 92. a 6. a 155. a 5. differunt à basijs
& suavis a 92. a 11. a 200. b 6. sunt
enim officiorum vel religionis ibid.
a 12. & seqq. imprimatur ore, genus &
oculis ibid. a 22. b 6. quin & potentio-
rum manibus a 92. b 9. vilitur & ab-
iecte pedibus principum ibid. b 12. idq;
in discessu & reditu a 155. a 10.
Oscula quomodo diuidantur a 92. a 22.
Osculum quarta amoris linea a 91. a 24.
honestum inter cognitos & amicos
a 155. a 17. Iudaeis signum internae salu-
tationis a 155. a 29.
Ostris quis fuerit & unde dictus c 118. a 20.
Ostridis penis à piscibus deuoratus b 101.
b 34.
Ossa à ieiuno cane corrosa & illius sali-
ua conspersa valent ad philtrea a 401.
b 36.
Ossamons Thessalia b 252. b 5.
Ostentatorum mos a 1. b 28.
Ostium ab obstando dictum, quo aliquem
arceamus ab ingressu b 10. a 39.
Ostrea & ostreum Graece ὀστρεὶς ὀστρεὺς
a 322. a 12. piscis testa testus a 14. dictus
τὸ τῆς ἀποτέλει a 27.
Ostrum succus sanguineus muricis a 322.
a 20. & c 80. a 50. solum à Latinis au-
ctoribus usurpari videtur a 322. a 11.
Otia dant vitia a 211. a 2.
Otiandi & negotiandi verba opponuntur
b 95. a 7.
Otiore τὸ τῆς ἀποτέλει b 95. b 14.
Otiorem vitam agere, seruile est a 211.
a 52.
Otiost an sint qui alea ludunt a 211. a 23.
Otiū verbum ὀτίζω a 210. b 31. finis negotij
& occupationis a 210. b 35. duplex
ibid. b 38.
Qua apud veteres Romanos initio cena
apposita b 43. a 38. oblonga gratioris
saporis b 183. b 59.
hacq; secundum Aristot. foemellas ex-
cludunt: sed secundum Plinium &
Cornelium mares, & rotunda foemel-
las b 183. b 57. ista tamen vis, vel ma-
rem vel foeminam excludendi, non à
figura oui, sed conditione seminis de-
pendet b 184. a 6.
Quare à clamore, quem redeuntes è pu-
gna milites victores edunt b 167.
a 3. vel ab ouibus quae in Trium-
phalibus in Capitolio mactabantur
b 167. a 7.
Quatio qualis fuerit b 167. a 16.
Quationis & triumphi discrimina 33.
b 40.
Oues pellibus induti solite a 180. a 51.
Ouis ab oie a 108. a 51.
Ouum ex oio a 33. a 4. b 43. a 35.
vel quod sit intrinsecus vuidum ibid.
a 36.
τὸ οὖον ad quas notas sumatur b 37.
b 16.
ὄρεσις est sententia ex periculo peri-
ta & c. a 149. b 41.

P.
Pacorus Orodij filius à Ventidio oc-
ciscus a 263. a 54.
Pactolus fluminis Lydiae ramenta auri de-
ferens a 126. b 2.
Padus fluminis citerioris Galliae aurifer
a 126. b 2. a 435. b 33.
Paan παῖς τὸ παιῖν a 115. a 12. & a 14.
Pädagogus vnde b 69. a 22.
non contemnendus a 62.
Paderastia nefas vltimū b 22. a 60. b 31. a 7.
Paderastia detestatio a 45. b 19. a 360.
b 7. & seqq.
παυλίστην i. bellicum clamorem edere
b 43. b 20.
Patus vel petus homo qui est minoribus
oculis, quam corporis statura requirit
præditus b 49. a 52. vel illis huc atque
illuc mobilibus b 49. a 53. tribuitur Ve-
neri b 49. a 58.
Pagus τὸ τῆς ἀποτέλει a 202. a 7. quid sit
a 452. a 44.
Palare est sparsim vagari b 161. b 54.
à palis castrensibus, qui subinde trans-
feruntur b 56. vel per παρὰ τὸν ἀποτέλει
b 161. b 58.
Palestra vox Graeca a 73. a 1. à τῇ ἀποτέλει dicta
a 3. pars gymnastica a 5. palam à eo-
ram differt, quod hoc adiectione ali-
qua indigeat, illud minime a 349. a 61.
Palamedes inuenit calculos & cubos
b 217. b 67.
παλιν τὸ τῆς ἀποτέλει a 73. a 4.
Palinodia ἐκ τῆς ἀποτέλει ὁ ἀποτέλει compos.
a 99. b 25.
Palinurus promontorium Lucaniae, di-
ctum à Palinuro classis Troianae gu-
bernatore a 251. a 47. prohibitus tran-
situ à Charonte a 138. b 62.
Palla vestis muliebris b 34. a 46. dicta
quod palam exstet ad vestigia vsq; de-
missa ibid. a 48. vel τὸ τῆς ἀποτέλει
ibid. a 54. vestis etiam est brevis vi-
rilis a 57.
Pallas nata è cerebro Iouis a 47. a 32.
a 85. b 61. a 86. a 24. dicta παῖς τὸ παλ-
λεῖν ὁρεῖ a 85. b 65. alijs à Pallene
Insula a 86. a 4. alijs ab occiso Pallan-
te ibidem praeses castitatis a 96. b 33.
Veneris expers a 60. b 47. omnium se-
re artium inuentrix a 280. b 15.
Vindex flagitij & iniuria a 96. b 34.
Τετοζένη a 85. b 62. Τετοζένης
a 226. b 64.
Physice quid denoret a 47. a 32.
Palladi tributur hasta & scutum a 85. b 68.
Palletoc vox Gallica, quasi palla tegmen
b 34. a 61.
Pallio lato capite incedere mollium erat
hominum b 29. a 1.
Pallor c 20. a 39.
Palma c 18. b 20. semper viret ἐμπροσθα-
λῆ & a 11. a 21. viget in Phoenicia a 29.
& in Palestina centum annos a 27.
onerata fornicatur a 37. ponderi ob-
nititur a 36. cum vite non maritur
a 49. atate Thesei primum victori-
bus delata a 47.

INDEX.

- communiter omnibus victoribus cer-
taminum data, prater propria mu-
nera a 9. a 63. Victores claros red-
dit b 52. dicta quia patula est b 144.
a 4. vel a παύων ibid. b 10
Palpari proprie est blandè contractare &
manu demulcere, Gracè ἁπαρᾶν
b 126. b 22
Palumbes Veneri sacra a 250. b 15
Pan cuius filius fuerit a 368. b 8.
vnde dictus a 368. b 20. Faunus alio
nomine a 103. b 19. Lycæum coluit
a 203. b 24. Lycæus dictus, quod
lupos non sinat in oues sequire a 103.
b 31. fistulam inuenit a 296. a 26
Panem mille annos viuunt a 47. b 17
Panatius Rhodius Stoicus, Africani &
Lelii Magister a 140. b 59
Pandere idem quod aperire b 139. a 46
Pangere, plantas in terram defigere c 129.
a 45
Panis c 176. b 69
Panis secundarius qui fit è polline & mul-
to fursure c 176. b 65
παρδοῦροι astuti, fraudulentī a 50. b 16
Pantoste Gallicum vnde a 272. a 40
Pannus sericus & holosericus, vnde factus
a 88. a 6
Pantolabus Manlius dictus b 102. a 36
Pantomimos è Gracia Romam primus Au-
gustus euocauit b 24. b 6
Paphus vrbs Cypri a 141. b 32. dicta
ῥα τὸ ἐπαφῆτος, leuiter attingendo
ibid. b 34. olim Erythræa b 36
Papia seu Papæa lux à quo lata a 447. b 12
Par impar ludere b 173. a 12
παρεβλέπειν dissimulante aliquid in-
tueri b 46. a 27
Parabola in sacra scriptura cur necessaria
a 58. b 60
Parasitus παρασιτῶν b 11. a 65.
qui cibum cum altero sumit ὁμοετα-
πίτου b 34. a 26. & 27
Parca filia noctis & Erebi a 172. b 56.
tres numero b 57. dicta quasi parca à
partu b 64. vel quod nemini parcant
a 173. a 1. Veraces a 447. a 23
Parcere pro conseruare parsi in prateri-
to facit: pro veniam dare, pepercit a 153.
a 58
Parecbases rara sint in poemate c 214.
a 48
Parcus c 53. a 44. non ab arca, sed à pa-
rum dicitur a 148. a 54
Parens à pariendo dicitur, proprie de sexu
muliebri a 62. b 36
Parentum virtus magna dos liberorum
a 307. a 4. eorum officium erga liberos
b 87. a 17. & seqq.
Parentes sunt sapientib. dij maximi b 87.
b 27
Paries c 127. b 32
Paries ceratus olim ad latus cubili homi-
num studiosorum b 157. a 52
Paris dictus ῥα τὸ παρίων a 95. b 33
à patre exponi iussus ib. b 20. Helenam
legitime duxit uxorem ibid. 27.
dictus Ἀλέξανδρος ibid. b 34. eius adul-
terium summam iniustitiam cum pa-
tri temeritate coniunctam habet c 30.
a 66
Parma, breues peditum clypei a 182. b 46.
dicta quod à medio, in omnes partes
teneant par a 183. a 4. illarum vsus
C. Marius sustulit a 183. a 3
Parnassus duos habet vertices a 84. b 47.
παροχῆ ad ius hospitalitatis proprie
pertinet b 79. a 39. proficiscentibus om-
nia necessaria suppeditabat ibid.
a 39. sed ὅτι τὰ παροχῆται παρὲν ὀ-
φῆ & ἡ ὀφθαλμοῦς b 79. a 47
Paros vna è Cycladibus, vbi marmor can-
didissimum effodiebatur a 111. a 58
Parra avis inauspicata a 313. b 58.
in oscinibus & alitibus habetur a 314.
a 9
Parricida est, non modò qui parentem,
sed qui qualemunque hominem oc-
cidit a 321. a 63. imò id nomen in omni
re capitali poni solet a 321. b 1
Parib. perfidi c 175. b 47. profugi Scythæ
a 152. a 23. etiam fugientes ex arcu
emittunt sagittas a 111. b 31. exerci-
tium ferè comparabant è seruis a 257.
b 30. Augustus Casari signa militaria
reddiderunt a 87. b 63. Victi ab Augu-
sto per Ventidium Bassum a 88. a 4.
παρδὲ & virgo vnde & quomodo nomi-
netur a 31. b 33
παρδῶν παρῶν, ἀνὰ ζῶν, ὁρῶν,
Virgines mature, florentes ætate &
viri appetentes a 96. b 31
Parum proprie de eo dicitur, quod la-
bore quæsitum est, quia parius nullus
absq. dolore & labore b 14. b 57
πῦς pro ὄλῳ c 12. b 67
Pascere est brutorum gregatim errantium
b 209. b 33
Pastillus massa & globulus cuiusq. rei in
formam panis redactus b 29. b 16
Pataria vrbs Lyciæ a 253. b 10. vnde dicta
a 253. b 15
πατέσκειν vehementius manu pulsare
c 61. b 40
Patellarij dij, Lares & Penates c 52. b 12
Patrare proprie liberis operam dare, in-
de ad quidvis arduum transfertur
c 177. a 53
Patricij priscis temporibus ius suis clien-
tibus in terprecabantur c 175. b 29
Patronus de iudicialibus molestijs con-
queritur b 3. a 28
Patronum infidelitas punita a 222. b 4
Patronus dat consilium, cliens accipit
b 10. b 51
Patronymica quadam in DE S, naturâ
habent A. in penultima a 97. a 7. & 18
Patrius pro censore & reprehensore
a 281. b 5
Pauorum hominum est, aut qui paucis
vritur, aut de paucis est, aut paucis id
est, boni placet & sapientib. b 110. b 19
Pauo Gracè τῶν ῥα τὴν τῶν παρῶν
τῶν b 35. a 57. b 139. a 24
Pauus & paua b 139. a 27
πυλομαί quiesco b 125. a 43
Pauor, motus mentem loco mouens a 158.
b 48. c 58. b 55
Pauper à πῶρ & paucus a 17. a 7. Gra-
corum praestantissimi pauperrimi sue-
re a 239. a 21
Paupertas an sit cuiquam impedimento,
quò minus res praeclaras possit gerere
a 239. a 34. & seqq. dicta à paucita-
te rerum partiarum a 239. b 42. illius
sanctitas a 87. a 56. ea nullum onus gra-
uius a 453. b 42. eius Epitheta ἁπλῆ
ἡλικία, χαλεπὴ, ἀλγυρία a 87. a 57. de-
scriptio ipsius a 87. a 59. & a 87. b 1.
homines facit ridiculos b 165. a 4. Ne-
mini obijcienda probri loco b 165. a 26
Pausanias exagitat manibus Cleonices
a 136. a 38
Pausias nobilis pistor Sicyonius b 221.
a 52
Peccare Grammaticis proprie dicitur de
adulterio, & desectur à pelluatu.
Philosophis in genere significat, natura
non conuenienter viuere a 146. b 53
Peccata secundum Stoicos aequalia b 41.
a 57. b 53. a 31. secundum eosdem, non
euentis, sed hominum virijs metienda.
c 105. b 10
Peccatum delicto maius a 263. a 20
Pectines pisces testacei b 185. b 52. dicta
quod conchas habent pectinatum stria-
tas b 185. b 57
Pectus quid & vnde dictum c 15. a 13
Pecus omne animal quod humana effigie
caret a 113. b 40
Pecudes à lupo morsæ cur fiant tenuiores
a 389. b 43
Pecudes dicuntur tam terrestria, quàm
aquatilia a 29. b 30
Pecunia finis & rectus vsus a 166. a 62.
b 4. b 9. optimus modus habendi
b 15. a 14
Pecunia vnde dicta c 19. a 11. pro quibus-
libet bonis a 17. c 19. a 31
Pedana regio in Latio non procul à Roma
c 48. b 56
Pedatus Rom. eques pessimi nominis
c 103. a 61
Pedita quibus fera implicantur a 49. a 16
Pedestres historia soluta oratione scripta
b 299. b 29
Pedibus proprie tribuitur motus creber
vel tardus b 119. b 20
Pegasus ex amputato Gorgonis capite pro-
diit a 131. a 33. nauis 68. Bellerophon-
tem in calum subuolare conantem ex-
cutit b 268. b 25
Peitho Gratiarum quarta a 46. b 8
Pelagus vnde dictus a 39. b 33.
mare à litoribus valde remotum est
a 193. a 21
πελαγὸς ὁ τὸ πλὸν ἔχον τὸ ἀγρὸν b 141. a 6
Pelous pater A. billis a 54. b 66
eius historia a 268. b 34
Peligni populi Italia a 295. a 45. Marfi
vicini a 46. a 442. b 33
Pelion mons Thessalia a 252. b 5
Pellex à pollicienda a 276. a 7
vel à πᾶλαις a 276. a 12. & 13
Pelluculum

I N D E X.

- Pelliculam carare pro genio indulgere** b 196. a 18
- Pellogoni Gigantes** τὸ ἐν πύλοις γένε-
ται a 199. b 1
- Pelopidarum immanitas** a 56. b 58
- Pelopophagia** a 26. b 50
- Peloris** à quibusdam ponitur inter ostreas
b 185. b 23. quibusdam inter caneros
b 24. nascitur in arena b 26. vnde
dicatur b 28
- Penatus** dij priuati cuiusuis patris fami-
liarum a 304. a 26. b 194. a 22. dicti
quod penitus infideant a 30. b 194.
a 27. vel à penu b 194. a 26.
fuerunt & publici a 37. Seruio idem,
qui magni dij videntur a 176. a 11
- Penatibus creditur lares praesse** a 87. b 12
- Penus fluuius Thessalia** a 60. b 25
- Penelope astutia** b 177. a 33
- penus** τὸ πένος b 23. b 6. & 25. differt
à πένος b 23. a 63
- Penetrabile substantium**, significat abdi-
tum domus recessum a 202. a 20. Adie-
ctum vero id quod penetrat a 21
- penus** τὸ πένος a 239. b 46.
differt à πένος a 239. b 49. mater
cupidinis a 144. b 54
- Penis quid sit** b 31. a 25
- Pentheus filius Echionis ex Agaue propter**
contemptum Bacchanaliorum dilace-
ratus à matre & materteris Menadi-
bus a 226. b 45. & b 176. a 42
- Penus omnis generis**, secundae, tertiae &
quarta declinationis c 109. b 55. est
omne, quo homines vescuntur b 12. a 6
- penus & mentula** b 7. b 53
- penus** τὸ πένος a 239. b 46. & c 109. b 55
- Percellere cum quibus verbis geminetur**
a 420. a 47
- Percontor scribendū, non percunctor** b 25.
a 56. à conto enim nautarum deflectit-
tur b 25. a 57. Donatus tamen percun-
ctor vult dici, quod à cunctis perqui-
ratur b 25. a 65. differt eidem ab inter-
rogare, quod hoc noscendi tantum gra-
tia vsurpetur, illud coarguendi b 25.
b 3. variè conuertitur b 25. b 6
- Perductores**, dicuntur qui suasionibus
aut pollicitationib. puellas quo velint
perducunt, & ad quastum exponunt
b 198. b 68
- Perduellio & perduellus**, qui pertinaciter
bellum retinet c 34. a 21
- Peregre** c 88. a 11
- Peregrinatio** c 82. a 31
- Perenna dea annorum** a 325. a 42
- Perenne vnde deriuetur** a 325. a 40
- Perfeclor, inceptor, inuentor quid diffe-
rant** b 119. a 3
- Perfunclorie absque exemplo dicitur**
a 306. b 34
- Pergamum arx Ilij** a 175. b 61
- peripetia** id est, oratio eleganter vestita
a 73. a 55
- Periculum discrimen salutis**, quod contra
rem quamlibet timetur a 199. b 6. à pe-
rire b 8. rei etiam alicuius experimen-
tum b 14. Gracè κίνδυνος a 199. b 12
- Peripateticorum & Academicorum Phi-
losophia**, ad vsum forensem reliquis est
accommodatior c 13. b 26
- Peripetasmata** à περιπῆσι circumcirca ex-
pando a 14. b 29
- peripetia** proprii nominis a 88. b 44
- Perire de re leuiori dici solet quae habet a-
liquam inuentionis spem** a 199. a 9
- Periuria amantium**, à dijs non curari
a 185. b 10
- Permutatio rerum vetusta** a 143. a 16
- Perna** à Græco πέρνα, externum os ti-
bialis b 145. a 57. proprie dicitur de pe-
dibus porcorum b 187. b 23
- Pernicies periculum salutis**, quod contra
necem timetur a 199. b 7
- Perpetuum differt à sempiterno**, quod hoc
ad Deum, illud ad homines pertineat
a 91. a 8
- Perfarum victus ante Medos deuictos fru-
galis**, post luxuriosus a 159. b 57. a 160.
a 12. dicuntur graues a 31. a 41. à Perse
Iouis & Andromeda: vel Perse Medea
filio orti a 31. a 45
- Persia inter duo maria**, Persicum & Hir-
canum a 31. a 49
- Perfius Poëta**, Cornutum Praeceptorem
suum, cum reliquis hominibus compa-
rat a 7. b 56
- peripetia** vnde a 136. a 62
- Personare ad**, Verbum cur cum Acc. con-
struatur c 12. a 22
- Perturbatio animi**, motus rationis ex-
pers c 57. a 23
- Perturbationibus animi citò medendum**
c 32. a 24
- Peruicax est**, qui nisi vicerit quiescere
nequit a 246. b 4. a 440. b 59
- Peruidere verbum plenioris inspectionis**
b 46. a 13
- Pes longus & latus robur**, breuis mollitè
pra se fert: ideoq. ille ad viros, hic in
mulieribus commendatur b 33. b 36
- Pestilentia quasi pascilentia** a 116. a 21
- Petafo** proprie dicitur de coxis porcorum
b 187. b 24
- Petilia vrbs Calabria** τὸ πένος, qui a
condita est augurio b 67. a 59
- Petillius Capitolinus vnde dictus** b 67. a 54
- Petitor Iur. Confactor** a 234. a 45
- petitioribus candidatus** a 46
- Petrorritum vehiculum Belgicum à velo-**
citare rotarum b 93. a 63. & 65
- Petrinum nomen ville** c 92. b 60
- Petulantia maxima contumelia differt à**
procacitate & proteruitate a 165. a 38
- Phaeacum luuenes delicati** c 38. b 8
- Phaëontis fabula** a 365. a 51
- Phaëontiades sorores ipsius in populos**
conuersae a 172. a 65
- Phaëtusa eius soror** a 172. a 63
- Pharmacopola vox Græca**, sumitur pro
eo qui diuendit salutaria & noxia
medicamenta b 22. b 67. & b 23. a 15.
aliter πωροπώλης a 17. Censoria casti-
gationi subiectus a 18
- Pharmacum vox media** b 23. a 1. & seqq.
- Phaselus genus nauigij oblongum & velox**
b 241. a 31. dicta fortasse ab vrbe Dorij
φάσις a 45
- Phaenonius Eunuchus uxorem viri Con-
sularis adulterasse creditus** a 415. a 1
- Phaenonius parcere** a 136. b 43
- Phiala poculum aureum** a 112. b 9
- Phidile** τὸ πένος a 303. a 31
- Philautia fons omnium peccatorum** a 109
a 60. & 53. b 40. a 59. & b 45. b 44.
multa occultat b 45. b 48
- Phanua pro osculo & basio sumitur** a 92.
a 11. distinguitur ratione partium qui-
bus imprimitur a 29. a 22
- Philippi quibusdam oppidum Macedoniae**
a 182. b 19. quibusdam Thessaliae b 21.
quibusdam Thraciae b 22. locus tribus
insignis praelijs celebratur b 26
- Philippus Macedo plures victorias auro,**
quam ferro reportauit a 288. a 32.
nimis delectatus b 24. a 15.
eius scitus facetusq. iocus c 54. b 30
- Philira tenuissima tibia membrana**
a 160. a 40
- Philira mater Chironis Centauri ib.** a 54
- Philo quicquam posse percipi negauit**
c 12. b 58
- Philodemus Epicureus & Poëta Pisonis**
familiaris b 35. b 23
- philos & vel philos** coitus auidissimus
b 7. b 34. b 36. a 6
- Philomela fabula** a 368. a 14
- philomela** à desiderio canendi b 173. a 58
- philomela** fructus immixti a 66. b 52
- philomela** vocant Græci vita melioris
cupiditatem, quae ex opib. & volupta-
tibus nascitur a 5. b 20.
- Philosophia non in verbis, sed rebus consti-
tit** b 47. c 10. eius commoditates
b 122. c 10. animis male affectis affert
medicinam c 16. a 42
- Philosophi Ethnici fures Hebraeorum**
a 26. a 54
- Philosophorum discrimen** b 2. a 32
- Philtrum qualia pharmaca** a 443. b 67
- Phinum, vasculum quo tali iniectione agi-
tantur & post in aluolum lusorium**
mittuntur b 218. a 3
- phlegma** per ἀντιφλεγμονή τὸ φλέγειν
b 143. a 42
- Phocaeorum execratio & Phocides situs**
a 433. a 33. a 431. b 30
- Phoebus quasi φάος** a 446. a 15
- Pholoe vnde** a 146. c 28
- Pholus Centauroreum vnus** a 107. c 36
- pholoe** qui vectigalia exigit b 92. c 55
- pholoe** proprium maris cum fluctibus a-
gitari incipit a 315. c 3
- Phrenitis gignitur ex inflammatione ce-
rebr & meningum** b 160. c 19
- Phryges semiviri** a 200. a 16
- Phrygium genus harmonie vnde dictum**
a 414. a 47
- Phryne** b 21. c 28 φρύνη b 77. a 3
- Phthia dubium est an ciuitas fuerit, an
regio Thessaliae** 349. a 22
- Phyllis dicta τὸ πένος** a 364. a 13
- phyllos** τὸ πένος τὸ φυτόν & τὸ λαλαγεῖν a 110.
35

I N D E X.

- φύσιν αὐτὸς buccas inflans* b 11. a 31
φύσιν αὐτὸς τὸ φέρεται b 53. c 25
φύσιν αὐτὸς a 190. a 270. a 190. c 1
Piaculum tam de scelere, quam de ipsa expiatione dicitur a 137. c 53
Pierides Musa vnde a 251. c 33
Pierius mons Thessalia a 151. c 31.
Pietate dii magis placatur quam victimis a 302. c 22. eadem senium non retardatur a 204. c 56
Piger à pudet quid differat a 435. c 20
Pilavo, hinc compilare à πλέω, cogere b 14. a 51
Pila Festo ab oppositione definita b 65. c 24
Pila tela Romana quinq; pedum & semis, ferro triangulo acuta b 120. a 12
Pila lusus vtitur antiquis principibus b 79. c 27. eius 4. genera apud Græcos; magna, parua, inanis & corycos b 137. a 24. totidem apud Latinos: solis, targomalius, paganicus, harpastum b 137. a 25. omnes corporis partes aqualiter exercet b 79. c 26
Pimplea Musa à monte Pimpleo & fonte Macedonia a 128. a 34. vel πῆμα τὸ πῆμα αὐτῶν a 128. a 36
Pindarus Thebanus a 24. a 52
Pindus mons Arcadia vel Thessalia a 84. c 52
Pinus cæsa sola omnium arborum non repullulat a 172. a 1
Pingue idem quod hebes, crassum, &c. b 211. a 58 *Pinguis tunica* b 44. c 23. *Lucerna pro crassa* c 24
Pinna coit cum Squilla b 187. a 62
Pirithous Ixionis & Dia filius rapiende Proserpina causa, ad inferos descendit a 254. a 6
Pirithous Lapitharum R. Centauros ad militiam inuitavit a 107. c 43 & 52
Piscis alium mouentes b 285. a 54. *cur muti* a 337. c 62. in Clitavio tamē Arcadie amne & Aorno flumine vocales sunt a 338. a 2
Pisonis compotatio Centaurorum conuiuio comparata a 108. c 14
πίσιν ἢ πίνκιν vnde b 107. a 20
Pitholeon Comicus Poeta, natione Rhodius: sic dictus ab indecenti & acerbâ imitatione b 107. a 59
Pituita humor corporis frigidus & humidus b 143. a 1. c 25. c 8. dicta quod vitam petat b 143. a 5. eius vocis quantitatis controuersa b 143. a 30
Placare de quib. propriè dicatur a 154. c 27
Placere pro decernere de aliquare a 215. c 65
Placenta b 228. a 42
Placerum decretum significat a 215. c 67 *item acceptum seu gratum* ibid.
Plaga pro reti corripitur, pro vulnere producitur à πλῆγω cado, vulnere a 20. c 10
Planci à planis pedibus dicti a 59. c 42. eius significationes c 16
πλάγος vagus, πᾶσι τὸ πλάγος. c 117. c 26
Plastice primum in Samo inuenta a 113. c 1
Platani Hortensij vino irrigata a 208. a 22. *Vmbra gratiâ per mare Ionium in Siciliam & Italiâ ad Morinos vsque perducta* a 208. a 14
Platanus τὸ τὸ πᾶσι vnde a 197. a 10
πλάτανος pro platanetum a 208. a 14
Plautus Theatralis pro maximo honore habiti a 13. c 33. quibus viri de Rep. bene meriti in spectaculo excipiebantur c 34
Plautus ab Horatio reprehensus c 178. b 40
Plectrū τὸ τὸ πᾶσι vnde a 165. c 31. a 333. b 20
Pleiades septem stelle in dorso Tauri, filiae Atlantus a 39. c 57. a 374. a 34. dicta τὸ τὸ πᾶσι a 39. c 58. vel quod plures essent quam septem a 39. c 9. vel à Pleione matre a 40. a 1. a 374. a 40. Latina Virgilia a 39. c 59. vel à Pleione. i. anno. qui completur Pleiadū reuolutione, quot. annis a 40. a 3
Pleriq; an per e vel a scribendū b 88. c 64
Pleuriticus, qui lateris dolore laboret a 109. c 53
πλευρικός ἢ πᾶσι vnde a 109. c 50
Plastrum à plaudendo b 91. a 58. *vehiculum propriè matronarum* b 91. a 58
Pori fabula a 144. a 25
Pluto vnde sit dictus 205. a 33. *Deus inferni pallidus* a 49. a 28. *adus cæcus* a 205. a 33. *nec verbis fascinari, nec vi suaserari potest* a 452. a 9
Plutonia domus angusta a 48. a 31
Pluuia ab imbre quid differat a 189. a 1.
lentia & iugis a 212. a 68
Pluuia materia 189. a 15
Podagra τὸ τὸ πᾶσι vnde a 109. a 35. *propriè pedica* b 57
Pœma quod non probatur c 215. a 30
Pœna non à puniendo sed à Græco πᾶσι a 347. a 34. peccati ultio a 186. a 12. *motiunda pro grauitate & leuitate peccati* b 52. a 14. b 55. b 6 sine adiectione non habet plenum sensum a 186. a 15. *Iustitia omnes* a 347. a 30
Pœni Apenninum primò patefecerunt a 436. b 48
Pœta quid sit b 58. b 22
Pœta mali anserib. comparati a 230. a 20 *boni oleribus ibid. suum statum felicem pradicant* a 25. b 56. *sint omnibus artib. instructi* a 3. a 50. *Edera corona bantur* a 22. a 40
Pœtica seris tractanda a 2. a 48
Polemon Ath. niensis adolescens libidinosus, audito Xenocrate factus est temperantissimus b 155. a 62
πολεμὸς & bellum & pralium significat a 144. b 31. *quasi πολέμου* b 34
Polus τὸ τὸ πᾶσι vnde a 443. a 13 & a 134. a 62. *terra ad sationē parata* a 134. a 48. *vertex cali* a 49. *duplex Arcticus, & Antarcticus* a 59. a 443. *πολικὸς τὸ πᾶσι vnde* a 70. a 57
Polliceri dist. à promittere a 62. b 44
Pollux & Castor gemelli a 36. b 66. *olim Polluces* a 371. a 31. *filius Iouis* 27. *sydus 10. stellarum* a 86. b 7
Polyhimia à copia cantilenarum a 23. b 12. *Mater Orphei* a 592. a 39
Polyphemus Centaurorū vnus a 107. b 40
Polypus narium vit. ἢ b 49. a 19. b 173. b 28
πολύποπος Hom. quid significet c 36. a 58
Pomarius μολοπῶλης b 172. a 16
Pompeius magnus Cilicos extinxit a 414. b 48
Pompeius Atticus sine tibicinibus efferri voluit a 165. b 7
Pompeius Varus commilito Hor. a 172. a 56
Pompeio vitio datum, quod vnico digito caput scalpisset b 102. b 53
Ponere verbum sepulcrale c 92. a 59. *verbum conscriptionis* a 201. b 59. *in sacris adhibitur* Græcè τὸ τὸ πᾶσι vnde a 112. a 26. *quandoq; pro componere & placare sumitur* b 159. a 63
Ponere leges b 53. b 17
Pons à pendendo dictus b 79. a 28. *sic ē trātibibus subliquis* a 34
Pontica Regio dicitur pinifera a 93. a 18
Pontifex Maximus Romæ in loco publico habitabat a 34. b 15. *à faciēdo ponte dictus* a 442. a 65. *vel à potestate faciēdi sacra* b 2. *maximus inter Pontifices minores, pœnis quem summa erat omnium sacrorum* b 10. *inter maiores vero maximus, qui primus reliquorum in collegium cooptatus fuerat* b 40 *summus deniq; ab vtroq; ordine electus qui iudex erat & vindex peccantium Vestalium & priuatorum Magistratum* a 442. b 17
Pontifices cadauer videre nefas a 133. b 45
Pontus regio Asia, nunc Anatolia Turcorum a 202. a 23. a 401. b 40
Popa lino velati in mactandis victimis adhibiti a 303. b 25
Popina quasi propina locus ubi homines à siti & fame reficiuntur c 96. a 45
Populi Romani, tres ordines 397. a 57
Populæ interdum de gente & conditione dicti 202. b 47. *interdum de amore* b 50. *interdum de cōspiratione* b 54
Popularis aura mobilis a 12. a 30
Populus à πᾶσι per reduplicationem primæ literæ a 23. a 69. & b 2. *differit à plebe* c 21. b 5. *bellua multorum capitum* c 21. b 63
Populus est arbor in tutela Herculis ex victoria quā reportauit de Cerbero a 62. c 20. *dictatur à multitudine furculorū* a 172. c 11. *bicolor dicta* a 172. a 15. *eius tertium genus à Plinio additum* a 172. a 20
Porca præcidanea, quæ ante sacrificia solumnia pridie cadebatur a 303. a 59
πόρρα πᾶσι τὸ τὸ πᾶσι vnde quod suam mercem exportent a 64. c 25. a 197. c 46
Porphyrion gigas ab Apolline sagittis confixis a 252. c 46
πορφυρεὺς auis vnde a 252. b 51
Porrigo dicta, quod facile per superficiem cutis & radices capillorum sese in longitudinem porrigat b 166. a 43
Porro, particula loci, discretiōis & temporis c 109. b 6
Porrum dictum quod porro eat b 93. b 55
Porreuna

INDEX.

- Porfenna dux Hetruscorum a 432. a 40.
 Rex Clusij c 100. a 4
 Porphyros angustia maris inter duas terras
 a 60. a 44
 Portentum c 149. a 68
 Porticus duplici de causa extracta a 208.
 c 45
 porticus quasi portæ quod sint aperte c 21.
 c 25. ubi & cur extructa c 31
 Portugallia nominatur a Gallis a 65. c 14
 Portunus a portu b 8. a 45
 Portus a Ictis quomodo definiatur a 93.
 a 12. differt a statione a 18
 Poscere, petere, postulare, obsecrare, flagi-
 tare, expostulare quid differant a 144.
 a 33
 Posticenia, vide Mensa secunda.
 Posticenia vel Postica Neptunalia sa-
 cræ a 318. a 32
 Posthumus vel postumus, quod post patris
 inhumationem sit natus a 204. c 40.
 vel qui postremo loco natus est a 204.
 c 45
 Postponere raro propriè sumitur b 53. a 8
 Postulare pro petere & velle b 51. c 62
 Potens variè construitur a 362. a 337
 Pothos filius Veneris Cupidinum vnus
 a 110. a 63
 Portionari passuè dicitur, cui portio seu
 philtium præbetur a 414. a 30
 Potiri a potis est, in potestate habere a 173.
 a 35
 Poina Proserpina a 136. a 65
 Pra, præpositio in coniunctis denotat ma-
 iorem contentionem a 145. a 55
 Præbere, concisè præhibere factum c 61. a 63
 Præcanus, ante iustam ætatem canos ha-
 bens c 138. c 34
 Præceps propriè de eo dicitur, quod in ca-
 put ruit a 61. c 60
 Præcipere quid sit a 144. a 4. verbum do-
 ctrinæ, non mandandi a 122. c 60
 Præcisio, quæ instituta enumeratio ab-
 rumpitur b 16. c 24
 Præd Treuitis absentibus reum flagellis
 cadi curabat a 397. a 17. eius officia
 c 69. a 54. c 51
 Præda quasi parida, quod hostibus victis
 parta sit a 263. c 1. b 162. c 50. dicitur
 proin ita quàm diu manet indiuidua
 a 263. c 2. propriè significat corpora
 rerum manu capta a 263. c 1. b 162. c 53
 Præstare verbum effusa latitit a 177. c 51
 Prægnans differt a fœta a 314. a 10
 Prælium a premendo a 114. a 30. quid sit
 a 280. c 12
 Præmium est virorum fortium nec nisi
 post factum dari solitum a 22. a 68.
 a 359. a 40
 Prænesto oppidum Latij dictum a præstan-
 do, i. præminendo a 251. a 30. vel a
 Prænesto conditore a 33. vel præstas
 apivus ab illicibus a 34. vel præstas
 apivus a præcipitio a 35
 Prænomina veterum Romanorum b 195. c 3
 Præpetes aves quæ volatu futura signifi-
 cant: dictæ quod superiora petant vo-
 lantes a 314. c 40
 Præscriptio præscriptum b 125. a 10
 Præsens, i. potens a 151. c 59. in præsentif-
 simo tempore a 212. c 2. præsentis di-
 cur dicantur c 177. a 49
 Præsepis & præsepj vana Grammaticorum
 distinctio c 101. c 36
 Præsidium verbum militare de cohortibus
 subsidio accurrentibus aciei laboranti
 a 382. a 50. quicquid pro salute alicu-
 ius auxilij gratia præponitur a 6. a 56
 Prandia Romanis in vsu fuisse, contra ac
 Seruius censuit b 94. c 56
 Prandia tenuiorum hominum solent con-
 stare ex solis pane & sale b 137. c 55
 Prandium a prædium, vel quod ad edendum
 sit paratum b 94. c 50. b 184. c 23. ci-
 bus pomeridianus b 94. c 49
 Pratum quasi paratum dictum, λεῖμα
 Græcè a 46. a 25
 Prece ambire a 151. c 63
 Premere litus a 193. a 30
 Pretium pro re male gestæ poena est, pro be-
 nè gestæ minime a 307. a 20
 Priapus παῖς τοῦ ποταμοῦ a 74. a 21
 Priapus filius Dionysij & Naidis, vel
 Chionis & Nympha b 101. c 13. secun-
 dum alios Bacchi & Veneris c 15.
 Phornuto idem qui Pan c 16. cognom-
 inatus Lampisatus & Hellepontia-
 cus ibid. 17. dictus a παρὶς ὄντα ἱερὰ
 καὶ ἀπὸ ἰβιδ. 43. Πᾶρ ὄντα ἱερὰ
 b 101. ibid.
 Priapus titulus Satyræ 8. lib. 1. Horatij b 8.
 a 59
 Priapi definitio è quatuor generibus, ex
 quibus factus b 100. a 36.
 Primigenia pro aliunde libenter Horatius
 vsurpat a 369. a 8
 Primigenium quid significet a 55. a 63
 Primæres summa quæque res b 129. a 23
 Primus & Prior non semper dicuntur de
 numero & ordine, sed & laude atque
 excellentia rei b 92. c 38
 Princeps q. primum caput a 34. a 14. mo-
 dō dominatōrē, modō inceptōrē notat
 c 134. a 11
 Principem non decet totam noctem ster-
 rere a 344. a 53
 Principium vnde a 263. a 38
 Priuignus qui ante secundas alterutrius
 parentis nuptias genitus est c 44.
 c 62
 Pro præpositionis vis in coniunctione so-
 nat extra & ultra b 12. c 36. elegan-
 ter vsurpatur in designanda modi &
 quantitatis convenientia b 28. a 21
 προαγωγῆς perductores b 198. c 64
 προγενεῖος quæ parit a 180. a 54. dici-
 tur a prouentu a 57. communis notio-
 ne a Pindaro etiam de equis ib. a 60
 Probus dicitur, qui se prohibet a malefa-
 ciendo a 323. a 5
 Procacitas quedam maior cōtumeliā dif-
 fert a proteruitate & petulantia a 165.
 a 38. a 11. c 7
 Procax dicitur ab assiduitate poscendi:
 Epitheton procis & meretricibus tri-
 butum b 209. a 23
 Procedere propriè porro ire b 30. c 41.
 cum Aduerbiis notat successum & e-
 uentum b 30. c 44
 Procella a procello a 189. c 7. quid sit
 ibid. 20
 Procul διαπερὶς sumitur cum Ablat. &
 Accusatiuo a 27. a porro & oculis
 a 271. c 36
 Proculus fratres bonis exutos, duabus
 hereditatis partibus donauit a 168.
 a 30. dictus quod patre procul absente
 natus a 168. a 34
 Procurator quid sit, & quomodo differat
 a cognitore b 196. a 40
 Procius propriè qui alicuius fœminæ nu-
 ptias ambit c 38. a 48
 Producere arborem verbum cultura
 a 201. c 66. cœnam b 80. c 35
 Profani quasi ante vel procul a fano
 a 233. a 2. & a 19. βέβηλοι a 233.
 a 35
 Proferre, producere, protogare a 97. c 47
 Proficiscor varium significat motum c 91.
 a 8
 Prognos fabula a 365. a 14
 προγενεῖος priuignus c 44. c 62
 προγενεῖος praludia virtutis gloria
 ventura a 63. c 62
 Prohibere a 129. c 58
 Proluere multum diu, lauare b 77. a 45
 Prometheus hominem è luto effinxit a 101.
 a 48. dictus παῖς τοῦ ποταμοῦ ibid. 61.
 Ignem surripuit soli, quo furto omnia
 mala in mundum emanarunt a 41.
 c 33. a 101. a 57. ideo ad Caucasum est
 religatus a 101. c 23. αἰολοποιήτης c 11.
 eius fabula a 101. a 35
 Promittere distinguitur a πρὸς polliceri
 a 62. c 44
 Pronomen interdum pro qualitate, in-
 terdum pro quantitate, interdum pro
 viroque accipitur b 70. c 43
 Pronus a Græco προνός a 140. c 13
 pronus, vox coniunctione Latina, origine
 Græca c 124. a 30
 προφῶρος montis eminentia ad vertices
 a 40. c 38
 Properare opus c 46. a 5
 properare quis dicatur c 22. c 57
 προφασμα πλεονεκτης tenuis &
 exquisitus pannus prætextus b 29. c 60
 Proprium idem quod firmum, stabile, cer-
 tum ac semper propinquum b 205. a 34
 proprium nihil est hominis c 189. c 2
 Propter, causam & locum designat b 76.
 a 8
 Prora anterior pars nauis a 93. c 15.
 a prospiciendo ibid. 23
 Proripere quasi foras sese proferre b 12.
 b 26
 Proruere pro auertere a 343. a 28
 Prorsus, id est, ad extremum b 80. c 49
 Proscribere quum de persona dicitur, est
 damnatum relegare & in exilium pel-
 lere b 97. a 50
 Proseliti vnde dicti b 70. c 26
 Proserpina Iouis & Cereris filia, vxor
 Phitonis a 136. a 53. a proserpendo
 d 3

I N D E X.

dicta a 136. a 55. inferorum regina
ibid. 61
Πρόσωπον quid sit b 157. β 2
Prosper sapiens ἐπερὶν πηρὸς sumitur a 340.
β 58. dictum ab eo, quod procul res ab
asperitate remoueat a 349. β 64
Prospericere pertinet ad procul à nobis re-
mota c 80. a 23
Proteruitas, praeceptus violentia a 111. β 1.
a 178. a 49. leuior quaedam contumelia
a 111. β 7. a 165. a 38. differt à procaci-
tate & petulantia β
Proteruus est proprie qui sibi circa libidi-
nem temperare non potest. Græcè ἀκό-
λαστος ἢ ἀσέλγης b 7. β 61. à proterendo
a 111. a 65
Pitoeus imitatione excelluit b 24. a 61.
Rex Aegypti aliàs Eteus a 29. β 2. c 23.
a 51. dicitur ἄλιος ἡρώων senex marinus
β 5. deus Carpathij maris β 12
Protinus aduerbium instantis temporis
a 245. a 19. vox continuationis & or-
dinis c 87. a 46
Prouerbiorum maxima pars ad inuentio-
nem Logicam & Elocutionem Rheto-
ricam potest referri a 140. β 48
Prouidentia diuina ab Ethnicis culta
b 157. a 28
prouocare aliquē animo quid sit a 62. a 58
Proximum semper habet aliquod spatium
non longe interiectum a 85. β 51
Prudens rerum a 358. β 43
Prudētis est impendētia mala, ante quā
irruant deuolare c 17. a 70
Pruina q. perina a πῦρ a 46. a 29. vel
quod perurat virgulta a 36. a glacie
distinguitur a 30. est ros concretus
ibid. 37
Pruina quā diu ardet, à perurendo dī-
citur b 79. a 1. Magistratibus Romanis
præferebatur b 78. β 29
Ψάλλω proprie de fidibus & uetuis ly a
a 371. β 4. ᾠδὴ τὸ ψάλλειν a 371. β 1
Ψάλλια sumitur pro moderamine seruien-
tium animorum a 65. β 37
Psalmi Davidis non consueto ordine de-
cantati a 2. a 65
Psalmi 18. vers. 2. & 3. explicatio Rhetori-
ca a 7. a 50
Ψελλίζω differt à τὸ πρῶλλίζω b 49.
β 23
Ψylli terrori sunt serpentibus a 404. a 60
Ψυποπῆκτα, qui scire imponunt spectan-
tib. calculos, ex vno acceptabulo in a-
liam transeuntes b 229. β 59
Ψυχὸς τὸ πῶς opponitur πρῶσις, & ἡ-
λίς, πρῶσις, ἀλειψῶ a 65. a 30
Ψυχὴ à ψύχειν a 367. a 55
Ψωμόκολα παρὰσις, qui buccellis ventris
explet b 11. a 65
Ψῶς ᾠδὴ τὸ ψάλλω c 88. a 33
Pisaniarium à Græco πῖσανον b 167. β 1
Ptolemaus Philadelphus charta inuentor
b 70. β 60
Πωχία à πνία quid differat a 239. β 49
Πωχὸς πνὴς τὸ αὐτὸν πῶσις opponitur
mendico b 23. a 63
Publicus quasi populicus a 163. β 34

P. Aemilius ad Cannas victus prodigus animae a 87. a 30
P. Ticinius Menaprimus in Italiam tonsores induxit a 208. β 8
Pudet a piget quid differat a 435 β 20
Pub. Decius consul cum T. Manlio Torquato b 89. β 66
P. Metius Tarpia criticus & acerrimus posmatum iudex b 118. a 60
Pudor vitiosus & futilis b 161. β 19
Pudor metus ignominia c 20. a 36. iusta vituperationis α 19. β 11
mali est facti: vt verecundia honesti c 106. β 50. mater omnis virtutis c 65. a 28
Puer a puritate dicitur a 50. β 49. ἡλικία pro Adolescente sumitur a 50. β 50. modo pro aetate, modo pro pedissequo, modo pro filio a 246 β 2. ab adolescente differt a 50. β 55
Pueri nomine significantur conditio, sexus & aetas c 68. β 38
Pueri fumentes togam virilem, bullam penatibus consecrabant a 52. a 53
pueri nomen ad tria pertinet, ad aetatem, sexum, conditionem a 50. β 63
Pueris etiam adulti praeficiendi praepotes b 69. a 45
Puerpera a partu puerorum a 346. β 42
Pugil a pungendo a 333 a 54
Pugiles castes suas penatibus consecrabant a 52. a 41
Pugillares dictae a pungendo, quia stylo punguntur b 127. a 58
Pugna vel a punctione vel a percussione a 86. β 3
Pugnax tam de rebus, quam personis dicitur c 18. a 19
Pulcer vel pulcher a Græco πολλός deduci quibusdā videtur a 99 β 34. vel a polio a 161. a 35. vel πολλόν ἔσθια a 186. a 34
Pulcri nulla satietas a 11. a 38
Pulcritudinis definitio a 99. β 45
Pulcritudo singulare beneficium Dei a 100. a 40
Pulla, i. nigra a 436
Pullata turba pro paupertina c 69. β 62
Pullus a puellus b 49. β 3. modo dicitur de homine paruulo β 4. modo de fœtu quorumlibet animantium β 6. modo de furculis plantarum β 7
Pullus color, ex albo & fusco mixtus, Gr. λευκοφαῖος b 102. β 67
Pulmentarium a pulre dicitur b 138. β 8
Puls dicta q. pulsetur ad esum c 125. β 65
Pulsare tellurem a 157. β 24
Pule sola nec vlllo alio cibo veteres Romani diutissime vixerunt b 138. β 9
Pultriphagus helluo ibid. 26
Pulvinar a plumis dicitur a 157. β 67
Pulvis a puritate dicitur a 63. β 14
Pulvis citra iactū pro uerbium c 18. β 52
Pumex lapis spongiosus a 80. a 32. valet ad leuigandum ibid. 35
Punica paupimentis strata è marmore Numidico c 80. a 8
Pupa tria significat c 402. β 42
Pupilius Italus Satyra septima lib. 1. Hor. b 8. a 59

Puppa & pupilla pro puella b 171. β 3
Pupilli qui nam c 14. α 7
Pupula a pupilla 402. β 43
Purpura à Græc. πορφύρεα, genus conchæ
marinæ a 222. α 46. Laconica α 39.
Tyria, Getulica α 40. violacea, ru-
bra α 49. Tarentina ibid.
Purns, id est, simplex, cui nihil admixtum
sit b 44. β 3
Pus à Græc. πύον b 97. α 64. à sanie quid
differat a 278. α 68
Pussa & pusilla pro puella b 171. β 4
Pura & putilla pro puella, πύρε, πύω πύ-
ωω & πύω πύωω nutricum blandimen-
tis b 171. β 6
Put a ἐμπύρρμα ἐξ ὀρνίθου b 195. β 24
Puteal quo putei aperiuntur b 207. β 23.
locus etiam seneratorum b 207. β 3.
aliis Basilica, vbi Scribonius Libo pri-
mum tribunal collocavit b 207. β 4.
pro tribunali pratoris ibid. α 66
Puticuli locus quo vilium damnatorumq;
caduer a proiiciebantur extra portam
Esquilinam a 406. α 5
πύρη πύρε πύω πύωω πύωω
πύωω & meretrix qua nates exornat
b 33. β 11
Pylades Pantomimus, multa manibus,
clauso ore, fecit vt intelligerentur, quæ
vix linguâ, vel scripturæ textu possent
agnosci b 24. β 7
Pylius dictus Nestor à Pylo vrbe Pelopon-
nesi a 97. α 25
πυλῶδες inferius os ventriculi a 55. β 1
πύον πύρε, τὸ πύωω, à putrefaciendo b 97.
α 65. τὸ πύωω πύωω & διεφθαρμένον αἷμα
α 66
Pyræmon ab incude & igne dictus Cy-
clopum vnus a 46. β 60
Pyramides dictæ à πύρ, quod sîlâmas acu-
minatus imitentur a 325. α 60. vel à
πύρ τριγῶν ibid.
Pyrræ aleatorum instrumentum b 218. α 9
Pyrrha Epimerthei & Pandore filia, Deu-
calionis vxor a 29. α 37
Pyrrha meretrix a 49. β 53. à colore di-
cta a 50. β 3
Pyrrhai ciues vrbis Pyrrhe in Lesbo insu-
la a 50. β 20
Pyrrhicha saltationis genus in bello b 7.
α 17. à Minerva inuentum b 7. α 21. vel
ab Achille α 23. vel à Pyrrho α 24. di-
ctum à pyra quod fieret ad rogû b 7. α 25
Pythagoras dictus πύρε τὸ πύω ἀλγείδιον α-
πὸ πύρε, ἔκ ἡπύω τὸ πύω. filius Mne-
sarci a 135. α 1. illius Palingenesia
a 138. α 10. μετεβύρωσις ibid. 14
Pythius dictus Apollo a 100. β 47
Pythy Spartani dicti ibid. 60
Python vrbs Phrygiæ Apollini sacra, di-
cta πύρε τὸ πύω a 100. β 51 & 53

I N D E X.

Questura lege annali ante tricesimū an-
num non gerebatur b110. a14
Qualis & talis nota similitudinis saepe in-
uertuntur a339. a60
Qualus, calathus vimineus a280. b3
Quamuis conuenit cum primis & secun-
dis temporibus verborum c113. b33
Quamuis & ἡ ἑλπίς pro quantumlibet
b44. b20
Quando causalis coniunctio a291. b38.
pro quandocumq; a329. a12
Quandocumque causalis Coniunctio pro
quo maior a110. a25
Quatenus significat, vel quoniam, vel quo
usque b13. b55
Quatere terram, i. saltare a46. b22
Quercus dicta, quod ex ea dij oracula,
querentibus, redderent a85. b41. vel
ἀ κερκυπέρι a189. b66
Querquera, ἡ ἑρὶς à quercu dicta a189.
b65. vel ἀ κερκυπέρι ibid.
Quiescere interdum vsurpatur absolute
b125. a19. construitur cum infinito
b125. a34
Quin particula corripientis & lacescentis
a408. b5. ferè habet in affirmatione
annexa pol hercle b183. b27
Quinarius numerus à Pythagora dictus
ῥάμῳ & nuptialis a91. a32
Quindecim viri Sacerdotes Sybilla &
procuratores secularium ludorum
a448. a1
Quinquentium quibus constiterit certa-
minibus 151. b41
Quintilius Varus incorruptus Censor Poe-
maticus a106. a67. vide Varus. ami-
cus Virgilij & Horatij a123. a40
Qu. Hortensius primus in cana pauones
apposuit a206. b22
Quiris linguà Sabinà hasta a240. b43
Quirinus collis à Curetibus vel Quirino
dictus 195. b43
Quiritare est Quirites in auxilium vo-
care a12. b10
Quirites vel à Curibus Sabinis, vel à Cu-
ri, i. Cyri hasta, ipsorum lingua, vel à
Græco κούρει & Rex: vel à Cares vrbe
Sabinorum a11. a46
Quod particula Syntaxis b102. b11
Quotquot annis pro quotannis a205. a25

R

Racemus pars botryonis a178. a21.
de edera etiam dicitur a23
ῥαχιδὸς cui crura introrsum recurua b49.
b51
Ranex è ratione loci, ὡς Κορονίδα vel ὀρχο-
κίδα b14. b60
Rana Isidoro à garrulitate dicta b77.
a27. ab Augusto filere iussa, desiere
coaxare b76. b51. illarum genera
b77. a2
Rana Seriphia muta, prouerbiū b76.
b59
Rancor situs est & putris humor vel ta-
bifica carnis corruptio b144. a44
Rapere Venerem significat impetum pru-
rientis libidinis, tam in mare, quam
fœmina b53. b51

Raptio ad personam refertur, rapina ad
rem, raptus ad stuprum b167. b24
Rapum muria conditum excitat appe-
tentiam cruditate languidam b140.
b2
Ratio est earum rerum, quæ vel semper
vel plerunque sunt, nec miscetur cum
fortuna b8. b17. Græcè ῥατῖον
ibid. 20. armatura hominum, cuius
vi omnia fieri affirmabant Stoici b
127. b53.
Ratis nauis, Græc. ῥάτις & ἡ ναὺς, tumul-
tuaria & fragilis a16. b29. dicta, quod
quum ipsius remi tolluntur, rarefcere
videantur a16. b34. compage tantum
trabium connexa a39. b30
Rauus color interflauum & castium a314.
a18
Re, pro vrile est, producitur à nomine res
uariatum & iunctum b89. a27
Recipere plus significat quàm promittere
& polliceri a62. b50
Recreare est velut amissam carnem resti-
tuere c16. a71
Reddere à restituere quid differat a267.
b34
Reddere rem pro dare b162. b21. quid
significet a39. a17
Resicere templa a263. a28
Resfringere portus & claustra est frangen-
do patefacere b65. a3
Regeneratio hominis vnde & quomodo
perficiatur a38. a57
Regere est aliquid ei qui reprehendit con-
tra obicere b98. b64
Regio, quicquid rogi aut sepiri solet c48.
b53
Regnauit populorum quâ Syntaxi dica-
tur a325. b39
ῥέγχο melius scribitur quàm ῥέγχο b45.
a28. à ῥέγχο τὸ πῖνα ἡ γέρι b45. a29
Reicophanta dicti Astrologi ab Hebræis
a79. a9
Reipublica dua forme a244. a3
Religio Seruio meus, quod mentem rete-
gat b11. b41. dicta à diligenti rele-
ctione eorum, quæ ad Deorum cultum
pertinent c33. b50. Ciceroni pius
deorum cultus b111. b48
Remittere cum infinito a196. a40
Renēs ῥέγι τὸ πέρι c59. b25
Reparare quid a143. a12
Reperire aliàs verbum fortuna, aliàs con-
siliij & propositi a97. a50
Repo è Græco ῥέπω b12. b27. dicitur tam
de gradientibus ventre, quàm pedibus
b12. b28.
repositum, i. reconditum & reseruatum
a414. a40
Repota quid sint b141. c50
Requiescere, vide Quiescere.
Res gerere quid significet a54. c36
Res ῥέγι τὸ πῖνα per Apocopen b118. c37
Res quomodo recte administranda b5.
a27
ῥῖος sumitur interdum pro re & facto
b118. c31
Resignare testamentum est, sigillis remo-

ris explicare c66. a18
Resonat vox, cum in durum quid immissa
& solido contactu in loco cauerno fore-
percussa resilit ad aures b36. a22. b65.
c29
Respicere verbum commiserationis a32.
c7. b175. c56. aliàs considerationis
a97. a34. propriè retrò aspicere b175.
c49. & 62. c24. c38
Respublica quasi res populi a23. c3
ῥῖος τὸ πῖνα τὸ δέον a46. c43
Restituere à reddere differt a267. c34
Reticere, tacere & obicere quid differat
a295. a50
Reticulum à rete ῥατῖον significat
sacculum viatorum, ad viaticum im-
portandum, in modum retis contex-
tum b13. a41
Reus, cui res qualibet in foro agebatur
a164. a15
Rex non semper pro regnatore, sed & pro
domino sumitur a205. c10
ῥέγι verbum sacrorum a284. a27
Rhati a341. c20. populi ad radices al-
pium hodie Grifones a341. c24
Rhea dea πῆγῃ τὸ πέρι, i. quod ex eo fluant
omnia a63. a5. mater deorum Cybele
a109. a38
Rhinoceros Elephanti non admodum dis-
similis a334. c20
Rhodus insula Lycia a59. c64. facile il-
lustratur à Sole a60. a5. à Turcis oc-
cupata a59. c68. dicta quod ὀρεῖς
ῥῖος ποδῶν odoriferis rosetis abunda-
ret a59. c69
Rhodus Veneris & Neptuni filia a60. a1
Rhæcus Gigas à Dionysio dilaceratus a
226. c66. Virgilio Centaurus πῆγῃ τὸ
πέρι a252. c61
Rhombus πῆγῃ τὸ πέρι a440. c13. iclu
in veneficiis adhibita ibid. 11. deinde
quadratum æquilaterum obliquangu-
lum c66. præterea genus piscis Ro-
mani in pretio a389. a4
Ridens etiam verum dicere potest b11. a41
Ridere malis alienis b163. a61. à deridere
differt b162. a25
Ridiculum & ridicula substantiue ῥιζω-
τοπῖον b34. a35
Ripa propriè fontium & amnium a30.
a44. a351. c23. dicta quod ingenti
motu aquarum rumpatur a351. c29.
vel πῆγῃ τὸ πῖνα a351. c36. pro lit-
toribus tamen sumitur a315. c24
ῥιζῶν qui clypeum abiicit fugiens
a182. c47
Risus hominis proprius a203. a12
ῥιζῶν est impudenter moueri b80. a56
Robustus, agilis, strenuus & fortis qua in
re differant c84. c40
Rodere pollicem cogitationis & commina-
tionis est a403. c21
Roma dominatio & potentia a337.
a12
Romani primò vsi sunt ære rudi b95.
c60. terrarum domini a11. a38.
diem ciuilem meriebantur mediâ no-
cte ad mediam noctem c68. a63

d 4

INDEX.

- Romulus quando & cur Quirinus vocatus a 247. a 2. Martis equis calumpniat ibid. 24
- Ros à σπόρος a 46. a 30
- Rosa Milesia a 90. a 22 Sera a 160. a 64
- Rosa pro delictis a 50. c 66
- Rosarum florentium breuitas a 160. c 3. a 172. c 50. in Rostris leges ferri solite b 108. c 34
- Rostrata naues vnde dicta a 15. a 45
- Rota à ruendo dicitur, Græcè ῥοτὰ πᾶσι τὸ ἔχει ab eundo: vel ῥοτὰ πᾶσι τὸ οὐκ ἀconcitando a 11. a 8. currus circumferentia ibid. 15
- Rotunda figura nihil pulchrius b 221. a 18. miraculum miraculorum b 223. a 52
- Rubor nota bona indolis & pudoris c 20. a 35
- Rubet arana terrestres in vepribus degeneres b 77. a 3
- Rubiorum oppidum Campania b 81. c 63
- Rubigo putredo innatantis humores maximeq; corrumpens frumentacea & legumina in conuallibus & locis roscidis a 303. c 6
- Rubris sagis cur induti milites a 416. a 28
- Rudia oppidum Calabria, patria Ennii a 355. a 27
- Rudi varie construitur a 240. a 46
- Ruere ῥεῖν τὸ πῦρ quod est ἔλκειν, trahere a 41. a 14. cum praposition. per & in construitur b 162. a 35. toro corpore niti ad impellendum significat c 198. c 50
- Rufus color fit ex mixtione flauis & fuscis a 50. c 7
- Rugarum causa penuria humoris a 205. a 9
- Rumex vim habet ventris soluendi b 185. c 9
- Ruminantia animalia tres habent ventriculos: Cecryphalum, Enistrium, & Echium b 196. c 25
- Rumor fama incerta sine capite & auctore b 208. c 18
- Rumor frigidus, incertus b 208. c 19
- Rupilius Prætor à Triumviris proscripius aduersarius Horatii, cognomine Rex b 97. a 54
- Rura à Græco ῥῦρα a 16. c 24
- Rustica vita urbana anteferenda, quia libera, secuta & tranquilla c 94. c 59
- Rusticus homo, cum vino austero à Socrate collatus b 46. c 34. propriè est u, qui rure vinit b 146. a 65
- Rusticorum querela b 3. a 39
- S** Abaa regio felicitis Arabia ὁδὸς τὸ βέδου a 140. a 24 & 25
- Sabelli populi Italiae, alias Samnites a 264. c 49
- Sabini à σάβη, vel Sabo gentis auctore a 251. a 21, 22
- Saccus ὁδὸς τὸ σάβη, vel ab Hebraico Sac b 167. a 25
- Sacer pro execrabilis cur sumatur a 440. a 58. b 169. a 20
- Sacer cliuus a 333. c 25
- Sacerdos vnde dictus a 245. a 56
- Sacra via quid & cur a 107. a 61, 64 & c.
- Sacramentum dicta pecunia à litigantibus apud Pontificem tanquam in sacro deposita a 215. c 30
- Sacrificij forma quadruplici materia constat a 110. c 49
- Sacrilega conuicium Comicum in ancillas & mulieres improbas a 404. a 20. in ancillas.
- Sacrilegus à sacris legendis a 202. a 3
- Saga quod satis agat a 130. vel à sagicondo a 130. c 49 & 53
- Sagana vnde a 401. c 62
- Sagittæ deflectio a 186. c 57 & 58. a 314. a 61
- Sali generaliter, quibus ludij & saltatores, κατὰ τὸν ἔθνη, Martis sacerdotes 12. a 155. c 6. à Numa instituti 155. c 7. Herculi etiam assignati b 10. ab auctore Salio quondam orti b 12. vel saltando b 14
- Sal ab Homero cur diuinus dictus b 44. b 10. opsoniorum condimentum a 134. a 3.
- Salaccon est, qui cum pauper sit, diuitem se esse simulat b 25. a 41. vel qui sumptum facit ubi non est opus.
- Salernum oppidum Picentium à Salinis dictum c 99. a 43
- Saliare carmen à Numa institutum c 175. a 42
- Salino mensam carere olim in profanis habitum a 212. a 8
- Saltationum duo genera b 7. a 13. tria genera b 7. a 27. genus ab Vrinantibus sumptum a 155. c 33
- Saluere iubebant famuli apud Rom. manè dominos c 70. a 28
- Salutandi impigre præstantiores ab adolescentibus c 70. a 35
- Salum è Gr. ὁδὸς a 442. a 7. ora maris malè portuosa ibid. 11
- Salustius confector libertinorum b 20. b 15
- Salutatio per χαίρειν à Platone repudiata c 73. a 60
- Sanguine pollutus humano à Græcorum congressu arcebatur a 163. a 39
- Sanguis pro Semine a 230. b 56
- Sancire est confirmare & irrogatione pœna ab iniuria defendere b 51. a 27
- Sancta leges dicuntur, quia hoc sancunt, vt coniunctis omnium ciuium animis sit incolumis, quod sanguine victima firmatur b 51. a 28. b 129. b 21
- Sanctum à sanguine hostia nuncupatum b 51. a 29
- Sapientia præceptis ad summam gloriam peruenitur c 44. b 27. illius studium maturè excolendum c 33. a 15
- Sappho Mitylenæa Eurygyra ex Claide filia, nefandam tribadum libidinem excogitauit c 135. b 17. Aeolica Dialecto scripsit a 358. a 52. decima Musa a 202. b 43. quando vixerit 202. b 44
- Sardi venales prouerbio locum dederunt, quod post Sardiniam à Tit. Sempronio subactam, innumera mancipia Romanis aduecta, vili pretio vanierunt b 25. a 30
- Sardis vrbs Lydia c 83. a 40
- Sardinia insula in mari Tyrrheno a 182. b 41
- σάβη Græcis genitalia a 87. b 55
- Satieta est rerum omnium, præterquam diuitiarum c 40. b 6
- Saturnus dictus, quod saturetur armis a 87. b 47. aut à σάτυρος b 52. aut à σατὰ b 35. Græcè Κρόνος b 50. maleficius planeta a 216. b 56. à Salaribus factionis appellatus c 178. b 3
- Saturnini versus antiquissimi c 68. a 28
- Satyra quomodo definiatur b 5. b 51. aliter b 8. a 18 & 23. carminis genus extra scenam ex cultum b 6. b 64. b 7. a 40. à Græcis & maxime à Cratino inchoatum a 68. dicitur ὁδὸς τὸ σάτυρος à dicacitate & rictu canino b 7. b 3. vel à sarcasmis canis rebus referto b 10. vel à satyra lance variarum primitiarum plena ad sacrificia b 15. vel à lege Satyra eodem spectante b 17. verissime ὁδὸς τὸ σάτυρος à salacitate b 7. b 25. c 43
- Satyra primum Iambicis trimetris scripta b 7. a 57. eam Lucilius Hexametris Dactylicis commutauit b 7. a 67. primus autor Latina Satyra b 7. a 66
- Satyra Horatii præstat reliquis b 8. a 51. an digna sint nomine poematis b 58. b 11.
- Satyra & Satura discrimen b 8. a 38
- Satyrarum Horatii ordo b 6. a 29. & sequituli b 8. a 55. Satyrarum virtus cernitur in salibus & facetiis in seuerarum reprobatione: & in breui ac libero carminis cursu b 114. a 50
- Satyræ sunt alibi Sileni & Panes b 7. b 38. Græci αἰγίπδες ἢ αἰγίπιδες Latini capripedes nominant b 8. a 1. ex capra & homine procreati, in subsolani India montibus b 8. a 3. Saturno geniti velut Satuni b 8. a 38. ab Hebræo Seijrim b 7. a 5. mille annos viuunt a 47. b 18
- Satyræ Comædia à Sylla Latine scripta b 7. a 57
- Satyræ persona b 7. a 9
- Scæua, res mala, quasi sinistra, à Græco σκαῖον b 128. a 40
- Scæua quidam matricida b 124. a 17
- Scalpere digito caput, quid Iuuenali significet b 102. b 37
- Scalprum commune instrumentum multorum opificum b 165. b 53
- Sculptura solam corporum superficiem attingit b 102. b 39
- Scannum à scandendo dicitur, ideoq; potius scannum scribendum esse videtur b 101. b 8
- Scaurorum familia Rome floruit a 87. a 21
- Scaurus à Græco σκαῖον, qui habet talos exstantes b 49. b 41
- Scelus grauissimum peccatum a 117. b 9. a 258. a 52. à Græco σκαῖον a 117. b 18. omne flagitium, sed non contra a 454. a 32. pro scelero a 117. a 20
- Schabbatum triplex: dierum, annorum & hebdomadarum a 111. a 52. ab Hebræis

INDEX.

- bræo Schabbath, quievit, non à Sabba.
a. 111. a 49. Baccharthinum voce ut
Plutarchus censuit. a. 111. b. 7.
Schema Græcè $\chi\iota\omega\mu\alpha$, id est, vestis b. 15. b.
44. $\chi\iota\omega\mu\alpha$ & $\chi\iota\omega\sigma$ segmentum & fra-
gmentum a. 105. a. 11.
Scilicet Adverbium $\sigma\kappa\alpha\mu\eta\tau\iota\kappa\omega\varsigma$ apud Ro-
nos Latinitatis auctores elegantius
subicitur, quam exprimitur b. 14.
a. 20.
Scipiones dicti, quod Cornelius patrem
luminibus carentem pro baculo rexe-
ris b. 126. a 42.
Scindere à Græco $\chi\iota\omega\mu\alpha$. a. 105. a. 10
Scoes minutissimum quodq. ramentum
b. 188. b. 22.
Scopuli eminecia saxa $\sigma\kappa\omega\pi\iota\lambda\iota\omega\varsigma$ vel
 $\sigma\kappa\omega\pi\iota\lambda\iota\omega\varsigma$ a. 40. a 69. Loca un-
de facile est circumstantia circumspi-
cere a 269. a. 1. aut à speculando a 40.
b. 1.
Scorta nobili à Ciceronis tempore b. 31.
b. 28.
Scortum à pelle testium arietinorum c
125. a 54.
Scortatores famâ & re, periclitantur
b. 21. a 37.
Scortatorum flagitia & libido b. 20. c. 14.
Scriba coctus & recoctus b. 198. a 4.
Scribe ex eo dicti, quod rationes publicis
in tabulis scriberentur b. 78. c. 21. illorū
curia Romæ ex infimo hominum ge-
nere b. 78. c. 6. b. 97. c. 68. apud Græ-
cos & Hetruscos honestissimo locob. 78.
c. 31. & 53. apud Indos doctores & in-
terpretes sacra legis b. 78. c. 46.
Scurra qui non solum adulando jocatur,
sed graues etiam contumelias torquet
in alios b. 172. a 45. dicitur vel $\sigma\kappa\upsilon\tau\iota\omega\varsigma$
 $\sigma\kappa\upsilon\tau\iota\omega\varsigma$ a 51. vel à sequi & secundo a 53.
Scurrarum genus importunissimum & o-
diofissimum b. 105. a. 10.
Scuti descriptio a 86. a 10. $\mu\upsilon\sigma\kappa\alpha\tau\iota\omega\varsigma$ a 14.
Scutica, $\sigma\kappa\upsilon\tau\iota\omega\varsigma$ $\sigma\kappa\upsilon\tau\iota\omega\varsigma$ $\sigma\kappa\upsilon\tau\iota\omega\varsigma$ b. 54. a 23. nō
à sectura, neq. ab excutendis ictibus
telorum a 28. loræ sunt & corrigia
est b. 54. a 25.
Scylla $\sigma\kappa\upsilon\lambda\lambda\iota\omega\varsigma$ a 189. c. 6. Scy-
phus vox Græca, neutro etiam genere
flexa a 129. c. 12. inclinata à $\sigma\kappa\upsilon\lambda\lambda\iota\omega\varsigma$ a
129. c. 9. Herculæ poculum a 129.
c. 33.
Scythæ populi Septentrionales a 196. a 32.
primi Scolori dicti a 33.
 $\sigma\kappa\upsilon\tau\iota\omega\varsigma$ $\sigma\kappa\upsilon\tau\iota\omega\varsigma$ $\sigma\kappa\upsilon\tau\iota\omega\varsigma$ a 306. a 58.
 $\sigma\kappa\upsilon\tau\iota\omega\varsigma$ a 129. c. 27.
Scythia vinetis non est consita a 129. c. 28.
 $\sigma\kappa\upsilon\tau\iota\omega\varsigma$ a 129. c. 19.
Seculare carmen à quo, quando & cui in-
stitutum a 115. a 18. quando cani soli-
tum a 115. a 23.
Seculum quot annorum sit spatium. a 115.
a 28. Græcè $\alpha\iota\omega\varsigma$. a 31. a secundo a 25.
vel à sene a 111. a 29.
Seleuci inexplebilis cupiditas c. 32. c. 25.
Segnū unde a 229. c. 34. a 72. c. 62. pro-
priè de homine ad agendū tardo a 299.
c. 38.
Semele filia Cadmi a 111. a 49. eius felici-
tas a 47. mater Bacchi a 104. c. 56.
vocata $\Delta\iota\omega\eta$, quod sanato furore con-
citaretur grvida a 104. c. 58.
Semina hominis cum equa non possūt coa-
lescere a 108. a 38.
Seneca philosophi libertatem retinuit
c. 3. b. 6.
Septimius eques Romanus amicus Horatii
a 179. a 25. c. 75. a 72.
Sepulcrum unde dictum Donatus dubitat
a 164. b. 60. a 165. a 5. præter notam
significationem, significat etiam lo-
cum: ubi ossa corporum prius sepulcro-
rum carnibus absumptis sunt congesta
a 186. a 48.
Sepultura summus & ultimus honos, il-
lius beneficium generaliter omnibus
debetur a 133. b. 39.
de Sepultura copiosè vide a 138. a 30.
Si particula non semper connectit sen-
tentias c. 46. a 38. ejus significatio
a 293. a 60.
Sibylla à $\sigma\iota\beta\upsilon\lambda\lambda\iota\omega\varsigma$ & $\sigma\iota\beta\upsilon\lambda\lambda\iota\omega\varsigma$ Ionicis vocibus a
446. a 50.
Sica quasi seca a 61. a 27.
Sicarius a sica a 61. a 28. qui operam suam
locat ad cadem faciendam. a 61. a 31.
Sicambrii populi in Belgio similiti Me-
napis a 333. b. 28. hodie Geldrensis a
375. a 56.
Sicani populi Hispania à Sicori flumio
dicti a 441. a 31. duce Siculo Insulam I-
talia vicinam occuparunt & Sicaniam
Siciliamq. nuncuparunt a 441.
Siconia à Siconiis populis, à quibus oc-
cupata est a 441. a 34.
Siccus pro inconto & paupertino c. 114.
a 64.
Sidera etiam signa dicta a 186. a 63. quot
numerentur a 68. a 217. b. 38. illorum
enumeratio a 186. b. 1.
Sideratio, plantarum morbus a 235. a 21.
Sicyia cucurbita c. 194. b. 65.
Sigillum à signo c. 137. b. 33.
Silentium homini garrulo onus grauis-
simum b. 40. b. 29. b. 105. a 10.
Silicernium cena funebri, quæ à paupe-
ribus absumebatur c. 101. a 16.
Siliqua arbor quadam & ipsius fructus
c. 176. b. 46.
Simia quasi mimia b. 117. a 14. vel potius
 $\sigma\iota\mu\iota\omega\varsigma$ $\sigma\iota\mu\iota\omega\varsigma$ $\sigma\iota\mu\iota\omega\varsigma$ à simis ac
depressis naribus b. 117. a 16.
Simplicitas cum prudentia coniuncta,
probanda: cum stoliditate improbanda
b. 50. a 36. affingitur illi $\sigma\iota\mu\iota\omega\varsigma$ com-
munis sensus b. 51. a 4.
Si non loquendi modus Græcorum pro-
prius c. 20. b. 38.
Sincerum idem quod purum, vt mel sine
cera b. 50. b. 20.
Sinuessæ oppidum situm in Sentino sinu
Campania olim Sinope b. 79. a 17.
Sirenes dicta $\sigma\iota\omega\eta$ $\sigma\iota\omega\eta$ $\sigma\iota\omega\eta$ b. 159. a 26.
sunt animalium quedam insecta: quæ
vocem edunt articulatam b. 159. a 30.
tres parue insula Campaniæ a 33. sic
quoque astra vocantur $\sigma\iota\omega\eta$ $\sigma\iota\omega\eta$ $\sigma\iota\omega\eta$
a 35. Filia insuper Acheloi & Terpsi-
chores vel Calliopes b. 159. a 37.
Sirius splendidissima stella sed malum si-
gnum febrem affert hominibus b. 94.
c. 40. & 69. b. 8. aliter Canicula b. 94.
b. 40.
Siser radix herba dulcis b. 226. b. 58.
Sisyphus filius M. Antonij Triumvir pu-
milio b. 49. b. 13.
 $\sigma\iota\tau\omega\upsilon\lambda\lambda\iota\omega\varsigma$ à frumenti conseruatione
vocata b. 131. b. 18.
Sobrius quasi febrilis a 193. a 54.
Socrates ambulando famem obsonare so-
litus b. 26. a 23. b. 138. a 52. facile pas-
sus redargui a 175. a 30. cicutâ interit
b. 128. c. 6.
Sodalis a 130. a 47.
Sodes a 110. b. 2. c. 4.
Sol in Aquarium transit b. 12. b. 9. vnde
dictus a 119. a 46.
Solemnis a 365. a 5.
Solers a 85. a 53. a 354. c. 53.
Solertia ibid. c. 53.
Solicitare a 234. c. 47.
Sollicitudo a 106. c. 51. c. 59.
Solidus nummus vnde dictus b. 198.
b. 9.
Solidum, quid b. 35. a 58.
Solicitare a 234. c. 47.
Sollicitus b. 24. b. 60.
Solitudo sapientia exercitatio b. 157.
a 12.
Solum a 169. a 4.
Soloni oppidum a 162. c. 23.
Solonius a 162. b. 28.
Somnia b. 43. a 61. a 316. a 6.
Somnus laborum persugium b. 73. c. 53. b.
122. a 25. Noctis filius a 123. a.
42.
Sonitus a 19. a 45.
Sorum vnde dicta a 123. a 60.
Sorte sua nemo contentus b. 2. c. 37. b. 3.
a 65. alienam admiramur b. 5.
b. 1.
Sua ferenda b. 3. a 51. a 193. b. 26.
Sortes a 173. b. 37.
Smyrna a 54. c. 20.
Soppes a 447. b. 28.
Sospitalis a 137. a 47.
Spadones a 414. c. 60.
Spartarum bellum a 284. b. 10.
Spartata seruos inebriabant, vt liberos à
temulentia deterrent a 107. a.
34.
Spectra a 48. a 23.
 $\sigma\pi\epsilon\tau\epsilon\alpha$ a 437. a 52.
Spelaum a 51. a 58.
Spem deponere b. 195. a 47.
Sphinges a 108. a 34.
Spermologi b. 97. c. 57.
Spes a 90. c. 30.
Spica a 447. a 47.
Spiritus a 169. c. 30.
Splene idemius a 90. a 51.
Spondere b. 53. a 27.
Sponsio b. 207. a 4.
Sponsus b. 53. a 27.

I N D E X.

Spontè	c 88. a 49	Superbus	c 21. a 34. a 86. b 33. c 40	Martium donauit	a 65. a 45
Σφίγγη	b 26. b 8. c 14	Superba vices, id est, graues pœna	a 137.	Tartari	a 134. b 19. ibidem b 40. 45
Squilla piscis molli crusta cœxiui	b 187. a	β 47		Tartara angusta	a 48. a 30
54. 56. c 63		Supercilium	[c 127. b 65	Tauriformis Ausidus quare dicatur	a 374.
Stadium	b 75. b 25	Superfluum & supernacuum	c 99. b 15	a 54	
Stagnum	a 207. b 53	Superstes	a 215. a 45	Taurus Monsafia	a 118. a 8
Statera	b 51. b 24	Superstitio b 163. b 60. vnde dicta	b 164.	Taygetus mons	a 106. b 42
Stella	a 218. a 19. a 299. b 49. c 88.	a 1.2		Tecmessia	a 175. a 64
a 55		Suppetere	a 442. b 56	Tēxv	a 85. c 16. ibid. 22. c 27
Στείρον	b 34. b 34	Supplicia & supplicationes	a 38. a 7. a	Teios Cinitas Ionum	a 93. b 9
Stenelus	a 97. a 30	307. b 20. 33		Telamonius Ajax ἀπὸ τῆς Πηλεΐδης	a 175.
Steropes	a 46. b 52	Supplodere pedibus	a 113. b 40	a 62	
Stertere	b 45. a 24	Suprema dies	a 91. b 4	Telephus δὲ Τρῳάδῃ	a 64. b 49. ἀρῶντι
Stertinius Philosophus	b 160. b 18	Sura	a 176. b 48	gineensis sanatus	a 440. b 33. Hercu-
Stesichorus	a 4. a 53. a 358. a 30. c 100.	Sus	a 39. b 55. c 37. b 44	lis filius	a 89. b 52. vnus Coniurato-
a 56		Susurrus	a 70. b 25. c 28	rum Augusti	ibid. 50
Stipare	b 158. b 6	Συκαίτης	a 65. a 3. b 44. a 46	Τηλέφορος vlcus malignum	a 89. b 54
Stipendium	b 26. a 43	Sylua vnde dicta	a 69. a 28	Tellus Dea	a 63. a 5
Storachades	a 94. a 11	Sylvanus	a 322. a 48	Tellus pro terra	a 62. b 62
Stoici	b 2. a 41. b 41. a 57. a 148. a 19.	Syluester Episcopus	a 69. a 1	Telamon redemptor vectigalium	c 22. a 36
quomodo sapientis vitam definiunt	a	Σύμβουλῃ	b 10. a 18. 22. 33	Telum	a 358. a 62
68. a 16		Συμπομπῆς	a 68. b 32	Temere	a 85. a 17
Stola	b 32. a 36	Συνομιδὴ	omnis cura sepulturae præce-	Temessa Cypri vrbs	a 93. b 9
Stomachus	a 54. b 68	dens	a 109. a 64	Temetum	c 67. a 17
Strabo	b 49. a 51	Συνέειν	b 22. b 64	Tempe	a 60. b 19. a 128. item a 115. b 40
Strenuus	c 68. a 34. c 37	Synoris currus qualis	c 20. a 31	Temperantia	b 143. b 2. b 35. a 38. b 68. a 60
Strepisades	a 100. a 10	Syrinx	a 293. a 38	Tempestas	a 292. a 39. pro tempore b
Strigilis	b 221. b 38	Syrtes vnde dicta	a 117. b 40. quid sint i-	82. a 6	
Stringere	b 25. c 31	bid. b 61		Tempestuum	a 120. b 43
Strix	a 401. b 14			Templum vnde dictum	a 30. b 3
Studium	a 280. b 20			Tempora hominis cur primam canescant	a 70. c 6. habent ossa tenuissima ibid.
Stultia	b 152. a 40			c 3	
Stylus	b 127. a 51			Tempus edax rerum	c 195. a 25
Styx	a 149. a 31. c seqq.			Temulentia effectus	a 107. a 55
Suada	c 60. b 33			Tendere	a 140. a 61. a 252. a 55. c 133. a 45
Suauium, osculum & basium quid	a 92.			Teneritudo carniū gradus ad puredinē	b 184. a 55
a 10. a 200. b 6				Tenerum corpus leuitate lubricum	a 48.
Subactum sumptum ab agricultura	a 178.			β 20. a Græco τέπν, quod facile emolli-	
β 32				tur	ibid. b 23
Sub semper cum casu accusandi tempus				Tentare	b 14. a 65
designat	b 9. c 48. cum Ablatiuo			Tepere quid	a 48. b 25
locum	b 10. a 10. b 125. b 42. a 223.			Terenius laudatur	c 145. b 8. c 153. b 35
a 34				Terere atatem	a 432. a 15
Subducere	a 41. b 25			Teret	a 421. b 22
Subinde	c 74. b 53			Tergemini honores	a 12. c 20
Sublimis	c 194. b 38			Terminalia sacra	a 389. b 15
Suboles à subolesco a 242. proprie de sur-				Terminus finium custos	a 389. c 33. ter-
culis dicitur	ibid. b 33			minus à τέμνω a 118. b 41. terminum	
Subsidium & presidium verba militaria				occultare aut trāsferre quantum sce-	
a 6. b 10. a 382. a 50				lus	a 389. b 27
Suburra vnde dicta	a 403. b 51			Terminus temporis	b 44. c 42.
Successus prosperi virorum excellentium				Ternarius	c 27. a 12
inuidia expositi	b 109. a 42			Terrere ποβῆν	a 29. a 13
Succinum	a 172. a 40. c 43			Tesca & tescum	c 96. a 25. c 336
Sudor	a 108. c 10			Tessera à Lydiis inuenta	b 217. b 64
Sueuorum gens	a 306. a 66			Tessa Samia	a 113. a 69
Suffenus ni mihi essem, Prouerb. b 45. a 49				Testamentum	b 162. c 32. c 66. a 26
Suffragium	c 134. b 3			Testes quomodo Græci & Hebræi dicantur	b 31. a 18
Sulmo Ouidij patria	a 442. a 33			Tetrarcha	b 44. a 49. 51
Summanus quare ita dictus	a 223. b 64			Tétrta saluatio amici & socij	a 6. a 7
Summare, i. tollere	a 223. c 56			Teucer vino marorem depulsi	a 59. a 63
Summum quid	a 318. b 25			Teucer Tragœdia Pacuuij	a 62. a 14
Sumptum facere & impensam agere quid	b 28. a 36			Teucro pater irascitur, quod mortem fra-	
Sumptus necessarij	b 15. a 47			tris non esset vltus	a 62. a 17
Superare pro superesse	b 144. b 77			Teucer Salamina condidit	a 69. a 20
Superbia elatus Græcè τὰς δὲ πρὸς ἐμπερῶς				Tbais	
b 11. a 25					

Texere a 391. a 1
Texterium ibid. a 5
Thais vnde dicta b 174. a 23
Thalamus a 96. c 24. & seqq. vnde dici-
tur a 96. c 25
Thaliarchus a 68. c 28
Thalia a 46. c 3. a 68. c 33. vna ex Gratiis
a 46. c 3
**Thales aquam primam materiam consti-
tuit** c 88. b 8
Thasia vites a 158. c 12
Θείον (sulfur dicitur ὁ δεινός) c 99. c 64
Θείον c 92. c 27
Thesaurus vnde dictus b 260. a 37. & ibid.
a 41
Theatrum vnde dictum a 113. c 9. ipsum
spectaculum ibid. c 13. proprie locus
c 16
Theatris cella suberans a 114. a 15
Theba a 60. c 5
Theris a 56. c 44
Themistocles responsum quoddam b 89.
a 63
Theodorus pater Isocratis b 85. a 67
Theologicum vinum a 206. b 25
Thessali beneficio clari a 130. c 55. a 403.
a 40
**Θείσπον Heb. thachiph. quo Thamar se o-
peruit** b 34. c 54
Therei Epicurei delicia a 51. a 1
**Thinni in Iberia occidentali glande pin-
guescunt** b 196. c 55. fues mari-
nae, ibid. c 63. vnde dicantur, ibid.
c 65. excitantur aestri aculeo sub can-
nicula b 167. a 8
Thracas b 208. a 22
Thrasillus Astrologus a 77. a 38
Thrasius decoctor quidam b 144. b 23
Thus vnde dicitur a 112. a 2
Thura mascula a 111. b 68
Thyas a 109. a 12. a 286. c 13
Thyades a 226. c 3
Thyni populi a 267. c 39
Thyrus Satyra nomē b 6. a 43 a 225. b 44
Tiberij parsimonia b 144. a 13
Tiberis vnde dictus a 30. a 11. 19. item a 113.
c 68
Tibia a 296. a 25. item a 25. a 32
Tibiarum vsus a 296. a 30. & c 1
Tibicina c 96. c 5
Tibur a 61. c 22. a 336. c 62. à quo condi-
tum a 106. c 12
Tiburina regio a 105. c 47
Tiphosafons Bæotia a 282. c 9
Timere & metuere a 205. b 18
Timidates Rex Armenia a 128. a 11
Tisphoe vnde dicta a 136. a 20
Titan vnde dictus a 252. a 14. eius fabu-
la videm a 17
Titanes ibid. a 16
Titius filius Iouis a 205. a 63. eius luxu-
ria & mors ibid. a 64. b 5
Titonus cuius filius a 22. b 47. a 134.
c 13
Titoni senectus a 210. b 13
Titulus à tuendo rerum memoriam a 373.
c 36
Tmarus mons Epiri a 110. b 6
Tocyllones feneratoros b 27. b 46
Toga laxa b 47. a 14. angusta ibid. 15. can-
dida b 28. a 6. & 14. communis ha-
bitus viriusque sexus toga b 47.
a 29
Tonitru quomodo fiat a 148. c 42
Tonfores loquaces b 97. c 25. in Italiam
adducti a 208. c 9
Tonstrina spermologis apta ibid. 52. & b
98. a 1. a 158. a 58
Tora stragulum c 54. a 28
Toralia ex herbis intortis facta b 188. c 49
Torpedo c 62. c 45
Torus c 54. a 32
Toxicum vnde a 442. c 35
Tradere quid sit c 76. c 2
Tragœdia a 163. a 57. & 68. a 163. c 6.
a 163. b 60
Τετρας ὅσα τὸ τετραγὸν τὸ ἑκαγών b 29.
c 33.
Transnatare b 125. c 16
Trames b 161. c 60
Tranquillare c 128. a 62
Trebatius titulus Satyra b 8. a 61
Iurisconsultus b 24. c 52
Trepidare a 176. c 1. a 96. a 56
a 397. a 11
Treueri populi b 129. a 31
**Tribus triginta quinque quomodo Rome
appellata fuerint** b 129. a 31
Tribuni a 397. a 61
Τριβούνια πάλιν b 34. a 27
Trica a 258. c 34
Triclinium vel Triclinum b 66. a 1
Τεμπὸς τὸ τὸ τετραγώνον c 24. a 1
Tripodes a 354. b 13
Triquetra Sicilia b 208. c 47
c 24. a 1
Triuicum oppidum Campania b 81. a 1
Triumphus a 333. b 67. & 68. & 334. a 15
a 171. c 51
Τρίτλη ὅσα τὸ τετράγωνον b 139.
c 43
Tristitia comes latitia b 120. b 53
Trochus a 308. a 58
Troia quoties capta a 246. a 60
Trophea a 190. a 51
Trua à terendo b 166. c 60
Trulla b 166. b 59
Trutina b 51. b 10. 18. item 22. 27. 38
**Τρύγες facies quibus histriones ora perli-
nebant** a 163. b 3
Τρυγὰν vnde dicta b 51. b 11
Tuba a 19. a 21
Tubalcain autor artis ferraria b 53. c 13
Tubera terre tumores b 51. b 54
**Tullius ignobilis à Pompeio Senator factus
& à Casare reiectus, eoque casu iterum
assumptus** b 90. a 39
Tullius titulus Satyra sexta lib. 1. b 8.
a 59
Tullus Hostilius a 86. a 61
Tunicâ demissa incedere b 29. a 25
Tunicatus c 69. b 63
Tunica lati clauis b 78. a 53. eâ quis pri-
mus vsus b 78. a 59
Turba vnde dicta a 22. a 35
Turbo a 63. b 24
Turdus in deliciis habitus b 81. a 1
Turma a 175. b 20. a 212. a 45. 46.
& 49
Turris vnde dicta b 218. a 20
Tusculi vicus Rome b 172. a 26
**Tusci humor frigidus vel acer, decumbens
in arteriam & pulmones** a 109. b 65
Turpare & dedecorare quid differat a
342. a 60. b 80. a 29
Turris c 45. a 36
Tusculum a 321. a 53. & 54. a 382. b 2
Tatores minoribus & insanis dati c 24.
b 27
Tyrides a 57. a 42
Tympani vnde dictum a 109. a 46. quid
sit ibid. a 47. & 50
Typhosilius Saturni a 128. a 9
Typhus a 252. b 23. 29. & 30
Tyrannus vnde dictus a 217. a 30. 32. 37
Tyranni ab amicis inopes pereunt a 4.
b 43
Tyranni & Regis nulla distinctio a 217.
a 59. a 292. a 18
Tyrannis non durabilis a 152. a 42. a 217.
a 50
Tyrrhenum mare a 80. a 50
**Tyrus colonia Sidonis Phœnicum metro-
polis** a 323. a 30

V
Acerra b 174. b 21
Vacerrosus b 174. b 20
Vacuna Dea c 81. a 43
Vacuum b 58. a 55. a 57. a 75
In vacuum venire b 197. a 60
Vadari a 110. a 56
Vadimonium a 110. a 58
Vadum a 41. a 1
Væ a 90. a 32. & 35
Væfer quasi valde Afer b 146. a 12. a 268.
a 19
Valgius Poeta Horatii amicus a 188. b 52
Vallus a 414. b 41
Valua quasi volua b 210. b 26
Vapide viuere b 15. b 30
Vaporare c 106. a 50
Vappa b 15. b 14. 31 & 35. item b 141.
b 27
Varietas ad quid referenda a 88. b 28
Varius Poeta Homeri amulus a 54. a 22.
Augusto amicus a 54. a 26. correxi
Poemata Virgilij a 54. a 56. appella-
tur & Varus a 54. a 49. dictus à cru-
ribus incuruis a 54. a 58. Communis
Virgilij & Horatii Amicus a 123. a 41
Vaticanus mons a 114. a 1
Vatis nosse est tria tempora a 228. b 27
Varus a 106. a 61
Vas, dis, à Cymbrica voce vast b 10. a 52
Vas, sis, à vescendo c 40. a 55
Vates à versibus viendis a 24. b 20
Vecors b 198. b 34
Vedligal b 144. b 49. quando solutum a
176. b 11
Vectis

I N D E X.

Velites a 183. a 10
Velox c 126. b 40. a 103. b 33
Vena a 224. b 17
Venafum oppidum Campanie a 180. b 16
Venenum quod per venas eat, Colchicum a 202. a 29
Venefica conuicium in ancillas & mulieres improbas, vt veneficus in seruos improbas a 404. a 20
Veneficarum descriptio b 106. b 53
Veneratus admodum b 145. b 56
Venti quibusdam gentibus peculiare b 81. a 40. pestilentiores ibidem 36. & 47
Venus Callipyga, pulcras nates habens b 33. a 7
Ventriculi duo orificia a 55. a 7. affectio- num cause ibid. a 40
Ventorum origo a 38. a 13. & 31
Ventorum decertatio a 38. b 20
Ventrem rapere b 53. b 51
Venucula vna b 188. a 50
Venusia patria Horatii situs b 123. b 22
Venus Erycina a 32. a 48. Ridens ibid. 52. & 53
Venus Cyprigenia a 36. b 32. Cytherea a 46. a 46. Paphia a 141. a 53. Acidalia a 299. b 23. Melantheis & Ὠκεανός a 155. a 14
Venusina lucerna b 127. a 28
Vex vnde dictum a 45. b 46. & 49
Veratrum a verando dictum b 104. a 42
Verba dare λόγους λέγειν cur decipere signifi- ficet b 45. & 2
Verba ferere b 6. a 66
Verbalia participiorum vim retinent a 342. a 9
Verbena a 111. b 48. 62
Verberibus dignus c 108. a 55
Verbum vnde dictum c 16. a 49. pro inte- gra sententia c 26. b 23
Verbum amissum non retrahitur c 127. a 28
Verecundia c 106. b 50
Vereri differt a metueret, quod illud sit ho- minis liberi, hoc serui b 54. a 41
Veritatis definitio c 12. & 36
Vermes serici apud Aethiopes a 88. a 6
Verna b 209. a 20
Veronensis senex felix a 13. a 45
Venatores patientes a 19. a 62
Verris singulares deliciae a 50. b 66
Verruca b 52. a 1. & 3
Versutus a 307. & 62. a 73. & 45
Vertumnus b 217. b 23. & 24. 25. c 137. b 10. b 8. a 46
Vesanus a 322. a 37
Vesperugo a 377. b 51.
Vesperus a 190. a 22. 23. 61
Vestaliū officina a 31. b 45
Vexo vnde a 189. a 53
Via que tenenda docentibus b 2. a 56. b 3. b 27
Via vnde dicta a 135. b 59
Viaticum c 192. b 60
Vicina multos amores sonet a 269. a 10
Vicinus vnde dictus a 209. a 9
Victima vnde dicta a 173. b 24. 25. 26
Victimarius popa a 303. b 29
Victoria a 102. a 13

Vicis quid sit a 108. & 53. 54
Videlicet apud meliores authores subrice- tur b 14. a 20
Videre quid sit c 49. b 50. pro animad- uertere c 17. a 50
Viduare a 75. a 31
Viduis quid sit Iurisconsultis a 347. a 45
Vidua c 22. a 67
Vigilia b 122. a 42
Villicus c 95. a 21
Vilius quidam adulter cum Faustā Cor- nelia Sylla filia b 21. a 50
Vinea & vinetum b 186. b 21. c 74. a 22
Vinum quomodo melius fiat vetustate a 151. a 5
Vinum vnde dictum c 132. a 40. c 92. & 20
Vinum oleum seruatum in editoribus apo- thecis a 298. b 57
Vinum modice bibendum a 107. a 3
Speculum mentis a 107. a 27. a 299. a 48. c 53. b 33
Curus & mærores sopit a 160. b 34. & 45. a 197. b 2
Vino obliuio rerum inducitur a 63. a 22
Vinum in sacrificiis libatum a 106. b 67
Vini portio quibus debeat a 107. a 7
Vina a veteribus fictilibus vasis condita a 113. a 66
Vinorum variae species a 113. a 20. a 114. a 20. a 142. b 55. a 364. a 34
Vina apud quos non nascuntur, intempe- rantius bibunt a 125. & 20. a 184. a 8
Vinum a quo inuentum a 226. & 7. & 8
Vinum parem igni facultatem habet b 66. & 57
Vinum Veientanum vilissimum b 166. & 52
Vina crassa sacco percolenda b 187. a 33
Vini generosi vires c 98. b 49
Vini generositas e bonitate loci c 100. b 7
Vinum diffundere c 52. & 25
Vinosus c 92. a 62
Violarum colores & odores a 276. & 66
Vindemiator b 99. a 15
Vindex & vltor iniurie a 349. a 11
Vindicta Deorum sacra a 238. & 56
Vindicta Prætoris Virga b 220. a 35
Vipera venenum a 65. & 53. vnde dicta a 65. & 59. 60. qualis sit a 250. b 40
Vir vnde dictus a 83. a 53
Vir bonus raram recipit gratiam a 3. a 10
Viri Aegyptij reprehensi quia mulieribus variapermittunt a 31. a 3
Virbius dictus Hippolytus quod bis in vita vir fuerit a 352. a 55
Virgilius cruditate stomachi laborauit b 79. b 51. noluit cantare Albanos Reges a 53. a 42
Virgo etiam de corrupta dicitur a 31. & 33
Virgo vnde dicta a 31. & 35
Viridis color Diis marinis tribuitur a 318. b 10
Virtus vnde dicta a 83. a 49
Virtus quid a 110. b 62. & 63. sola homi- ni propria b 205. b 5. sola nobilitat b 85. a 50
Virtutes non esse naturales b 42. a 29. b 106. a 22
Virtuti sudorē Dī anteposuerūt b 106. b 22

Virtutem inuetera b 50. & 13. & 23
Vitium b 51. a 40. b 42. b 56. b 144. a 40
Vlmus vnde dicitur a 29. & 47
Vlua b 186. & 6
Vlysses tubis delectatus a 18. b 34
Vlysses duplex a 56. a 7. & 17
Volumen c 91. a 37. vnde dictus ibid. b 25
Vmbella b 103. a 49
Vmbra b 228. a 3
Vmbria b 186. a 26
Vincus a 152. b 4
Vinde a 84. & 61
Vndiq; a 60. b 50
Vnguenta Venerem vnde dicitur a 51. a 8
In conuiniis data a 155. & 6. prohibuit b 23. a 20
Voluptas que fugienda a 68. a 4
Vota hominum varia a 7. a 21
Vnguentorum luxuria 151. a 22. b 29. & 24
Vorum b 204. & 32
Vox b 43. b 18. b 95. & 65. c 16. a 51
Vrgere a 51. a 42
Urbanitas a 421. a 32. c 101. a 46
Vro b 149. & 17
Vtica c 138. a 31
Vrna a 173. & 37. & 46
Vrsamator a 127. b 64. a 1. b 6
Vsq; a 10. a 21
Vstica mons a 104. a 3
Vstrinum a 441. b 23
Vsura b 26. a 66. b 27. a 40
Vt a 8. a 1
Vicung; a 104. a 35
Vua a 114. b 10
Vuidum a 226. a 11
Vulgus c 22. a 1. & 18. c 68. a 64
Vulnus & Vlcus b 106. b 64
Vulpes c 21. b 54. vnde dicitur a 314. a 22. 26
Vultur mons a 250. a 51
Vulius c 20. a 43
Vulturinus a 137. a 14. a 38. b 51. cura na- turali constitutione mutetur c 30. a 43
Vulua c 102. b 27
Vxor quasi Vxor a 286. a 34. ab vnguē- dis phibitus a 206. a 53. dignitatis no- men a 286. a 37
Vxorius a 30. b 58

X

X Anthus fluius a 349. & 3
Xenocrates b 173. b 33
Xerxes deliciis deditus a 160. a 12
Ξέρξης b 25. b 9

Y

Y Δρόκει b 43. a 45
Υμνος a 10. b 52
Υποδείξις a 90. a 5

Z

Z Ελθρπια a 89. b 41
Zethus a 277. b 35. 47. 52
Zed. a 19. & 59
Zepus a 45. b 54. 55
Zodiacus a 217. b 7. 22
Zona a 141. a 47. c 193. & 56

F I N I S.

